

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 00612

ZAMLBIKHER

---

*Permanent preservation of this book was made possible by
Frances & Arthur Lashinsky
in memory of
Gertrude Milberger Schuman*

FUNDING FOR THE CORE COLLECTION OF YIDDISH LITERATURE
WAS MADE POSSIBLE IN PART BY A GRANT FROM THE
DAVID AND BARBARA B. HIRSCHHORN FOUNDATION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ELI J. & CLARA SAUL
2043 N. BEACHWOOD DR.
HOLLYWOOD, CALIF. 90068

זָמַלְבִּיכָּעֶר

1

רעדאקטירט:
י. אַפְּאַטְּאַשְׁוֹן
ה. לִיוּוֹיֵק
נוֹ יָאָרָק מֵאִי 1936

Copypright by

"S A M L B I C H E R "

New York, 1936

490

אַסְטָאַרִיָּת פֿרֻעַם, 61 אַיסְטַּמְּסָה 4 טֶעַן סְטוּרִוָּת
נוֹוִוִּיאָרָק, נ. י.

יהואש
מנחם באריישא
ל. טרייסטנר

וְהַוָּא ש

(פֿוֹ יְהוָשִׁיעַס יְרוֹשָׁה)

שְׂטָאָפְלָעַן

1

פֿוֹן ווּוִיפֿילַע הענט האט ערדר אַרְיִינְגְּנֶעְנוּמָעַן זָאָמָעַן,
אוֹן דִּינְגַּס ווּעַט זַיִן דָּאַס פֿעַלְעַד צַוְּהַאֲבָן אוֹן צַוְּהַאֲבָן;
אוֹן אַן גַּעֲדַעְכְּנִישַׁן, אַן דַּאנְס צַוְּהַאֲבָן זַוְּהַיְאָרְבָּן,
דִּין שִׁיעָר ווּסְמָטוֹ פֿוֹלֵן מִיטַּה הַוּפְנָם גַּאֲרָבָן.

נוֹן, ווּאוֹיַּל! סְחַאַט אַוְנְדוּזְעַר האַנְטַדְיַה זְרַעַתְהַלְעַט גַּעַשְׁאַטְמַן,
אוֹן לְאַנְגַּה האַט אַיִן דַּעַר טִיף גַּעַמְזָה דַּעַר זָאָמָעַן פֿוֹלֵן!
מִיר האֲבָן פֿעַרְמָוַיַּן גַּעַרְבִּילְטַן גַּעַז פֿוֹן שְׁטַן,
אוֹן דַּו אַיִן רְגַעַן האַסְטַט צְעַרְסַן אַלְעַן קְנוּיַּן.

נוֹן ווּאוֹיַּל אַזְוַיַּן! דַּו ווּסְמָטוֹ דַּי פֿוֹלְעַ פֿרְוֹכְטַן זָאָמְלַעַן,
דַּאַךְ פֿוֹלְעַרְנַע נַאַךְ זָוְקְסַטְהַלְעַט אַוְוַיַּה קְוֻמְעַנְדִּיקַע צְוַיְיַגְן,
אוֹן דִּין גַּעַזְאַנְגַּו ווּעַט זַיִן אַ פֿרְעַפְלַעַן אוֹן אַ שְׁטַאַמְלַעַן.
אַסְעַן לְיַד, ווּאַס ווּעַט אַי אַונְדוֹ אַי דִּיךְ פֿאַרְשְׁוֹיְיַגְן.

2

סְחַאַט יְעַדְרַע צַוְּהַאֲבָן אַ שְׁטוּבַל זַיְקַדְרְשַׁלְאַגְּן,
אוֹן נַעַצְוַנְד ווּעַט אַלְעַן זָאָמָעַן זָאָמָעַן;
סְחַאַט אַיְתְּלַעְכַּעַר גַּעַפְרַוְאַוְט אַ וְאַרְטַט דְּעַרְשְׁטַאַמְלַעַן,
אַצְוַנְד ווּעַט נַעַר דָּאַס גְּרוּיְסַע ווְאַרְטַט דְּעַרְזַאְגַּן.

אוֹיַּף בְּלִינְדוּעַג זַעַנְעַן זַוְּאַנְדְּרַעַרְגַּעַסְרַאְכַּן,
אוֹן זַוְּאַוְגַּשְׁטַט זַוְּאַוְגַּשְׁטַט גַּעַוְעַן אַ טְרִיטַט אַ דְּרִיסְטַעַר;
אַצְוַנְד ווּעַט עַר, דַּעַר לְעַצְטַעַר אוֹן דַּעַר מִיסְטַעַר,
זַיִן כְּפַלְעַן אַיִן אַיִן מַאֲכַטְשַׁן נַצְחַן.

אוֹן הַעַנְעַן ווּעַט אַוְיַה זַיְנַע צִוְּטַאַדְלַעַן
אַ שְׁטוּמַע בְּרַכְהַה ווּי אַ רְעַנְכְּבּוֹיְגַן;
גַּעַבְעַנְטִישַׁט דַּי טְוִיטַע אַוְמְבָאַפְרַכְטַע רְוִיגַן,
דַּי אַוְמְבָאַגְלִיסְטַע הַאַנְטַט, דַּי טְרִיטַט ווּאַס פֿעַלְעַן!

צֹ אַיִלְעָם אֶזֶל

ביי אל דיוו פיער אוון דיוו שועבל אוון דיוו דונער-קאנלאן
אייז דא א טיפעניש איין דיר וואס ווינט פֿאַרְלָאָזָט אָוּן עַלְנָה.
ניט דו בּֿיסְט דְּרָעָר וּוְאָס וּוְעָט יְרֵיחָוֶס מְוַיָּעָר מָאָכָן פֿאַלְזָן,
נאָר וּוְעָט דִּינוּן קּוֹל פֿאַרְלִירָן אֵין דֻּעָם קְרָאָךְ פֿוֹן צִיטָאָדָעָן.

אדַי פָּאָן וּוְעָט וּוְיָעָן וּוְילָךְ, דַּי פְּוַיְקָן וּוְעָט אַוְיָעָן פֿאַרטְּוּבִּין,
אוֹן דַּו פֿאָרוּסִים, בְּאַרוּשְׁת אֵין רָעָשָׁן פֿוֹן טְוִוְּטָן אָוּן צַעֲשָׁמָעָן;
אוֹן וּוְעָן דַּו קְוָמָסְטָט אַחַיָּם אוֹן וּוְאַשְׁמָסְטָט פֿוֹן זִיךְּ דָּאָס בְּלָוְטָט אָוּן שְׁטוּבָן,
וּוְעָט דָּאָס גְּעוּווֹן פֿוֹן וּוּלְטָן אַוְמָגְעָמִינְעָרָט זִיךְּ דְּעַרְחָעָרָן.

וּוְעָט פֿאַקְּן הַאָקָן אוֹן הַאָמָעָר, אוֹן וּוְעָט שְׁוִימָעָן מְוַיָּל אֵין צָאָרָן:
טוֹוִיט גַּעַטְעָר אָוּן טְוִוְּט גְּלוּבָן! לְוִיב אָוּן רְוִיבָן צָו דָּי וּוְאָס הַאָסָן!
דַּאְךְ דַּו וּוְאָס שְׁפְּרִינְגְּסָטְטָט פֿאָרוּסִים אַהֲנוּדָרָטָט דְּרוּרוֹת אַוְמָגְעָבָרָן,
וּוְיָוָסְטָמוֹ צָו דֻּעָם הַאָסָן פֿוֹן „הַיְּנִינְטָאָוּן-מְאָרָגָן“ זִיךְּ פֿאָרְקָנָסָן?

דיוו שְׁוּוּרָד אִיז שְׁטוּרָוי, דִּינוּן כְּעַם אַרְגָּעָר גְּלִי פֿוֹן צַוְּנָטָעָר,
אוֹן וּוְיָלְדָעָ בְּרָאָנְדוֹן זְעָנָעָן בְּלָיְזָן אַ וּוְיָלָדָן זָעָל צָו וּוְיָלָן!
אָט וּוְעָט דָּעָר טְוָמְלִיּוּדְטָובָן פֿוֹן דָּעָר בִּימה זְיַין אַרְוָנָטָעָר,
אוֹן נִשְׁתָּמָט דָּעָרְשָׁסָן וּוְעָסָטוֹ לְאָזָן פֿאַלְזָן דִּינְגָּעָ פֿיְלָן.

געַטְרָאָמְפָּל אָוּן גַּעַהְיָלָךְ, אוֹן פֿאַרכְּטִיקְּ-פֿוַיְסְטִיקְּעָ לְעַגְיָאָנָעָן:
„בְּרוּוּיט אָוּן בְּלָוְט אָוּן פֿיְיָרְוּוּרֶקֶן!“ אוֹן „בְּרוּוּיט אָוּן באַיְאָנָעָטָן!
אוֹן וּוְאָוָו דַּי לְיִכְתִּישָׁע דְּרָלְיוֹזָנָג, וּוְאָס דִּינוּן וּוְאָרטָט פְּלָעָנָטָטָן,
אוֹן וּוְאָוָו דָּעָר „סּוֹפָן טָעָנָן“ פֿוֹן דִּינְגָּעָ טְרוּיָמָעָן אָוּן גַּעַבְעָטָן?

ביי אל דִּינוּן גַּאֲלָא אָוּן שְׁוּוּבָל אָוּן דִּינוּן שְׁעַלְטָן אָוּן דִּינוּן שְׁאָלָן
אייז דַּא א טֿיפְעָנִישָׁ איין דִּיר וּוְאָס וּוְיָינְטָט פֿאַרְלָאָזָט אָוּן עַלְנָה;
ニִשְׁתָּמָט דָּעָר, וּוְאָס וּוְעָט יְרֵיחָוֶס טְוַעְרָן צְעַפְרָאָלָן,
נאָר וּוְעָט דִּינוּן קּוֹל פֿאַרְלִירָן אֵין דֻּעָם קְרָאָךְ פֿוֹן צִיטָאָדָעָן.

די ליעצטעה תפילה איז געשטאטרכן אין מײַן זעל . . .

די ליעצטעה תפילה איז געשטאטרכן אין מײַן זעל,
און וווען דער פום מײַן פרומט מיך צו דיין שווועל
אייז שטומ מײַן לײַפ און לויידיק מײַן געמייט,
דעrgbאָרעם דיך.

איך גאנַר נישט מעָר, איך גָּלוּסֶט נישט פרוּיד און מײַד נישט צָעָר,
און זורך נישט מעָר די טרייסטונג פון מײַן האָר,
נאָר ווֹי אַשְׁטָן בֵּין אַיך, ווֹי אַקוּיל פָּאָרְגְּלִיט,
דעrgbאָרעם דיך.

איך ווֹאָך באָנָּאָכֶט בֵּין מִינְיָע אָוָוִינַן ווּוָרָן רְוִיטַם,
און זיך מִיט קָאָלְטָן אוֹיגַג דָּעַם קָאָלְטָן טְוִיטַם,
בֵּין גְּרָאָעָר מַאְרָגָן קָוָמַט מִין בָּעַט באָזּוּן,
דעrgbאָרעם דיך.

איך מי זיך פְּרִי אָוָן שְׁפָעַט, אָוָן פְּרָעָג זיך נישט צו ווֹאָס,
איך רָו דָוֶרֶךְ גָּאנְצָע טָעָג, אָוָן שְׁפִיר נִישְׁט קִיּוֹן פָּאָרְדְּרָאָס,
„לֹאָו יָא גַּעֲשָׁעָן, אָוָן לֹאָו עַס נִישְׁט גַּעֲשָׁעָן“, —
דעrgbאָרעם דיך.

און הַבְּלִיְקָלְט זיך אַיְן בְּלֹוּט, אָוָן קִין שְׁעַכְתַּם, —
און אִינְגָּעָר אַגְּרָעָכְטָר זִינְגַּט אַיְן זְיוֹן גַּעֲפָעַכְתַּם,
און נישט מִיך אַרְטַּה דָּאָס גּוֹטָס, אָוָן נִישְׁט דָּאָס בֵּין, —
דעrgbאָרעם דיך.

און אִינְגָּעָר רְעַדְתַּצְוִי מִיר מִיט פְּלָאָמָעָן אַיְן זְיוֹן אוֹיגַג,
און ווֹאָס עַר רְעַדְתַּצְוִי מִיר ווֹי אָוְסָגְנוֹאָשָׁן לְוָגָן.
און מִיך באָמָט צו מִין האָרָץ : איך ווֹיָס ! איך ווֹיָס !
דעrgbאָרעם דיך.

ס'חאָט קִינְגָּעָר נִישְׁט גַּעֲרַעַדְתַּא אַזְוִי ווֹי עַר

ס'חאָט קִינְגָּעָר נִישְׁט גַּעֲרַעַדְתַּא אַזְוִי ווֹי עַר,
פָּוּן ווּרְטָעָר שִׁין גַּעֲפָצְטָע חָאָט עַר נִישְׁט גַּעֲוָאָסָט,
אַנְשָׁהָוִיבָּן הָאָט עַר נִישְׁט : חֶבְרוּם,

קאמעראדן, פריינט, צי ברודער;
 נאָר אויסגעאנסן זיך, ווי ס'יגט זיך אויס
 אַ וואַוילער רענֶנְשֶׁפְּרִי אַין מִיטֵּן פְּרִילִינְג,
 אַון ווי אָן אלטער בּוּם, לְמַשְׁלַח,
 מִיט טוֹזֶנט וואָרְצָלָעַן אַין דָּעַר עֲרוֹד
 אַון אַ גַּעֲדִיכְטָעָנִישׁ פּוֹן בְּלָעַטְרָעַר אַין דָּעַר זָוּן,
 וואָלְטַ גַּעֲמָעַן מִיט אַמְּאָל אַרְוִיסְרִידְן
 זַיְן תְּהֻמָּמִיגּ זְוּנִיקּ הַארְץ.
 אַון אָז מַעַן אַיְזָן אָוּעָס פּוֹן אַיְם
 אַיְזָן נִישְׁטַ גַּעֲלִיבָן אַין גַּעֲדָנְקָעַן
 אַן וְאַרטַּמְּ, אַ זָּאָעַ, אָן אַוְסְדָּרְקַּ —
 עַנְּאָרְ פְּרִישָׁעַר, פּוֹלָעַר, וואָרְצָלְדִּישָׁעַר
 אַיְזָן אַוְטְּלָעְבָּר אַוְעַקְעַנְגַּנְגַּעַן אַוְיפּ זַיְן זָוּגּ.
 אַון אָז מַעַן הַאָט דָּעַנְאָר גַּעֲרָעַטְמָט צָו שְׁבָנִים,
 הַאָט אַין דִּי דָּיְדַּק גַּעֲלָוְנְגָעַן
 אַ נַּאֲכָקָל פּוֹן דִּי אַנְגָּהָרְטָעַ וְעוֹרְטָעַ.
 אַון שְׁפָעַטְרָעַ, אָז עַס זְעַנְעַן טָגָן אָוּעָס,
 אַון אוּסְגָּהָוִיכְט גַּעֲוָאָרְן אַין דָּעַר זְכָר פּוֹן זַיְן דִּיְדַּן,
 הַאָט אַנְגָּהָרְבָּן וּוֹבָן זְיךָ אַין דִּי גַּעֲמִיטָעַ
 אַתְּ הַיְּמָעַ בְּעַנְפָּעָנִישׁ צָו הַעֲרָן אַיְם פּוֹן סְנִיּ,
 אַתְּ ווי מַעַן בְּעַנְקָט נַאֲךְ דָּעַם גַּעֲרוֹשָׁהָ פּוֹן וְיוֹיכָיָה
 פּוֹן דָּעַם רַעֲנָנוֹס אַין מִיטֵּן פְּרִילִינְג.

יוני, 15, 1926

אַיְדַּ אַלְיַיְן

אַיְדַּ אַלְיַיְן.
 אַון פּוֹן מִיר אַיְזָן מִין וּוֹעַג אַון מִין גַּיְן.
 פְּעַדְעַם נַאֲךְ פְּעַדְעַם שְׁפָנִי אַיְדַּ אַרְוֹוִים;
 פּוֹן אַיְינָעַ מִיר מַאֲךְ אַיְדַּ גַּאֲטָם' חַוִּין,
 אַון פּוֹן צְוֹוִיטָעַ — אַ גַּעַז,
 אַון פּוֹן דָּרְוִיטָעַ — אַ גַּעַז
 צָו פְּאַגְּנָעַן אַ שְׁיַׁין אַון אַ בְּלָעַנְדָּר,
 אַון מִיטֵּן פְּעַרְטָעַ מִיר בִּינְדָּ אַיְדַּ דִּי הַעֲנָטָם.

ווען גאט און מענטשן נארן

ווען גאט און מענטשן נארן
וואס זאל מיין תפילה זיין?
אין מינע שווערטשע צערין
בלויו דוף איך : מומטער מיין.

פארשלאָסן יעדער טויער,
פאררייגלט פאר מיין פיין ; —
נאָר אָפַן איז דיין אויער,
דו מומטער, מומטער מיין.

איך וויאן אין נאכט איז שטומעה,
ביז ס'קומט דער מאָרגנשין,
און חור איז מיין קומער :
דו מומטער, מומטער מיין.

וועט אָן אויג אָונדז זיין

וועט אָן אויג אָונדז זיין,
וועט אָ מײַל אָונדז זיין . . . .
איך בין אָן אויג געווען,
איך האָב אַין אויסגעשפֿריטן בויים
געזען דעם טויט,
וואס נאָגט אִים אוּס דאס האָרֶץ.
איך האָב געווען דעם אָונטערנָגָג,
וואס ביזט אַין יעדער וואָרכָץ.
איך בין געווען אָ מײַל אַון האָב געוֹאנְט :
שטייט אוּפַּט,
די גָּרוֹנְטָפֿעַט אַיז צענעַן,
מָאַיֵּל אַין יעדער באָלְקָן,
די זַיְלָעַן וואָקְלָעַן.
שטייט אוּפַּט.

האָט אָ האָנט זיך אָנְגָּעָבָטָן,
האָט אָן אָקְסָל זיך גַּעֲפָעָסְטִיקָט
זו טראָגן אַון צוֹ לְעַנְעַן ?

שטעפלען

אויף די אויסגעפויילטע צוועינן
האט איר ווי א מהנה קראען
נאכגעקראקסעט :
טויט איז איזן די ווארטצען,
מאיל איז איזן די זילן.

האט א האנט זיך אונגעבאטן,
האט אן אקסל זיך געהויבן ?

ニישט פאָלָג דיין זעל, דָו קומערער אָן טרויערער

ניט פאָלָג דיין זעל, דָו קומערער אָן טרויערער,
ניט זיך די פעלער פון די מוייערער.
זע, דער בנו שטיגט אלז שגער אָן אלז העבער,
און בויליטיט בייטן זיך, אָן ווער ווועט זיך דערמאָנען ?
און ווער ווועט איז דער צינַל וואנט דערקאנען
די ביזע זעל פון אַיִינַם אַ פֿאָרְבַּּעַר ?

צִיעָן זִיך דֵי שְׂטִילָע שְׁאַטְּנָס

צִיעָן זִיך דֵי שְׂטִילָע שְׁאַטְּנָס
רוֹנְדֶר אַרוֹם :
שְׁטִילָדִי שְׁאַטְּנָס, קִילְדִי שְׁאַטְּנָס —
קִום .

לִינְגָן זִיך דֵי ווּוִיכָע שְׁאַטְּנָס
אוּפְּנָן בְּעֵמָה :
שְׁלִים דֵי מִידָע אַוְינָן דִיְנָע —
סְאִיּוֹ שְׁפָעַט .

צִיעָן זִיך דֵי שְׂטִילָע שְׁאַטְּנָס
רוֹנְדֶר אַרוֹם :
נַאֲך אַ זְוִילָן, אָן נַאֲך אַ ווּיל —
אַיך סִום .

מנחים באריישא

בלוט און ביר

א קאפאיטל

1

או די שטאט-באלעבאטום, וואם האלטן די טאלאטען,
דארפֿן שלאפען באאנאקט איזן זיערעד בעטן,
און די שחיטה מיט מול האלט איזן איזן ואקסן, —
איין ווער זאל דאס קהּל'שׁע אויג פָּאַרְטְּרָעָטָן
באאנאקט בוי דער שחיטה
ס'צְבִּישׁ גַּעֲוִינְדָּל צֹהִיטָן?
מסחמא נח.

פארוואס עפֿעס נח?
וויל ר' מרדכי דער נבאי, זיין פרײַנט און באשייזער,
אייז א גרויסער איד בוי דער קהּל'שׁעַר שיסל,
און דער נאמן וואם איצט, אן אמאלייקער סוחר,
פֿוֹרֶט צְוֹפִּיָּל די גַּרְעַנְדָּע אַלְיוֹן דער בּוֹנָע, —
קָעָן גְּרִיאַלְעָךְ די טאקסע אַצְוִוִּיטָן גַּעֲבָרוֹיכָן
און וויסן ווי פֿרְוּן זיךְ דָּארְטָן חַשְׁבּוֹנוֹת —
פארוואס-זֶשׁע נישט נח?

אלא וואם?
אַיִם אַיִן נָמָא דָּאָס לְעֵבָן מִיט גְּבִירִישָׂן חַסְדָּן,
און די טאקסע אַיִן רַוְיב, און פָּאַרְוָאָס אֹזָא מול
או גְּרָאָד עַד זָאָל פֿוֹן רַוְיב וּוְיַיְבָּא אַיִן קִינְד גַּעֲבָן עַסְנָן?
הַאַט עַר אַוְיְגַע הַעֲרָט קְשִׁוּתָן צֹו פְּרָעָגָן בַּיּוֹם מול,
און אַיִן דָּא אֹזָא גּוֹר עַר זָאָל דִּינְעָן דער גַּלְהָה
און זיךְ מִישָׂן מִיט בְּלוֹט, מִיט קוֹיט אַיִן נְבָלה —
מסחמא דָּארְלָעָט.

2

ר' שלום ליפשיץ האט א שם געהאט מיט זיינע שיינע מעכטער
און אַפְּטָעָן אַנְעָצָן. עַס בִּינְדָּט זיךְ. שיינע מעכטער וויל מען נישט
אוועקגעבען אַלְיאָדָע זַוְעָמָעָן, אַיִן אַזְנִישָׂט אַלְיאָדָע ווער,

פאלטאנט ער נדען. און ווי גרויס עם זאל נישט זיין
 א שניט-סראם, קען זו נישט אי אויסהאלטן א הווין
 מיט דינסטן, אי די טעכטער פירן ווי פרינציגסינס
 אי צושטעלן זוי נדען'. און איז שטאט פלאנט הערטן:
 ר' שלום האט שווין ווינדר באנסטראטט, האט מען געפרענט:
 — די וויפילטע מיט מול? נאָר נישט אלעמאָל האט אַ באַנְקָרָאָט
 געמיינט אַ חתונה. וויל אויסגעלערנט זיך דעם קונין
 האט ליפשיין אויך צוישן איזן שדור און דעם אנדרען געזוכט
 זיך לויווער מאָבן. ביז עם האט געפֿלאָצֶט. נישט בלויוין די סראָם —
 מ'האָט אויך די שטוב מיט חפצ'ים אויסגעלוּידִיקְסֶט, און זיך ייך,
 מיט נאָר אַ מײַדֵּל און צוֹוִי יינגלעָן, איז געלְבָּן
 ביַי בלויוין אַ שטאט אַין מורה. האט זיך גראָד געמאָכֶט,
 איז מ'האָט געדאָרְפֶּט אַ נאמָן ביַי דער שחייה,
 און איז ר' שלום האט אַ ואָרט גענעבען נישט צוֹ מאָבן
 סיַין קונץן ביַי דער טאָקסֶע, האט ער עס געלְרָאָגֶן.

דער זיך האט די מפלָה נישט פָּאַרְאָגֶן. קוּסִים אַ פָּוּצִיעָר
 איז ער איז דרייפִּיר יאָר געוואָרָן גראָלָעָר, אַיְנְגַעַשְׁנִיטְשֶׁט
 און ווֹאָרטְשְׁנְדִּים. פָּוֹן מְוֻרְחָזָאנְטָן נישט אַפְּגַעַטְרָאָטָן
 און נישט געלְעָנְטָ פָּאַרְגָּעָבָן זיָוָנָעָשָׂנְטָן שְׁבָנִים וּוּאָס גַּעֲדַעַנְעָסָן
 דעם מצְבָּזָ זיָוָנָעָם און מעָן גַּיְתָּ צוֹ אַים נישט נאָר נְדָבָתָן.
 האט ער זיך אַיְנְמָאָל ביַי אַיְנְגַעַנְיִישָׁ פָּאָר אַן עַלְיָה
 צענזונְדָן און אַרְיְינְגַעַבָּרָאָקָט צְוּוִי ווּאָכָן שְׁכִירָה.
 דער עַולְמָה האט גענאָפְּט, נאָר ער האט אַפְּגַעַצְאָלָט.
 אין שעטחוּזָה האט ער זיך געבראָקָט אַ מְיַוִּין כְּאַלְאָט
 ביַי צוֹ די קְנָעָבָל און זיך אַיְנְגַעַוְיִקְלָט וּוּי אַין אַ מְחִיצָה,
 און דאָך הָאָבָן צְבָּיִים מִיט מְתָנוֹת אַיְנְגַעַטְרָאָט
 אַ וּוּגָן צוֹ אַים, און ווֹאָסָהָאָט זיך גַּעַלְזָוָן האט ר' שלום
 אַזְוּקְגַּעַשְׁעָרָט אַן אוֹגֶן. די טאָקסֶע האט דער שְׁמָעָט,
 גַּעַוְוָסָט, נאָר זיך נישט אַיְנְגַעַשְׁטָעָלָט פָּוֹנְדְּעָסְטוּוֹעָן
 דעם נאמָן ביַי דער האָנָט צוֹ כָּאָפָן. שלעפְט ער זיך אַרְאָט!
 אַקְעָרְבָּל — מִילָּא! פָּאָרָט אַ בָּאַלְעָבָאָס גַּעוּזָן, אַ יּוֹרָד!
 נאָר אַז ר' מְרָדְכִי האט אַ האָנָט גַּעַלְזָוָן אַין דער טאָקסֶע,
 האָט ער גַּעַמָּאָנט אַ שאָרְפָּעָר אוֹגֶן. נִישְׁתְּ לִיב גַּעַהָאָט
 דעם יְזָן אַי פָּאָר די גַּעַשְׁעָפָן פָּוֹן אַמְּאָל אַי פָּאָרָן שְׁטָעָל,

דעט גאהה/זיכון. האט ער אויפגעוויזן, אzo וואס נח
וועט אנטראפען, וועט טאקסע איינשפֿאָרֶן פֿון לִיפֿשִׂין/
אוֹן נַאֲךְ אַלְּאַנְגָּרֶר אַמְּפּוּרְרִי גַּעַפּוּלְט זְוִינֵם.

גענונג דער פֿאָטְשַׁ אַין פֿאנִים פֿון אַ צְוִוִּיטַן נַאֲמָן —
אייז ווערד זאלעס נאָךְ זְוִינֵן? דער אַפּוּרְסַטְלִיךְ דער שלעפּער!
אוֹן באָלְדַּ דַּי עַרְשְׁטָעַ נַאֲכַט וְעוֹן מַהְאָט גַּעַנוּמָעַן
פֿאָרְטִּילְן דַּי קְצִבִּים צְוִוִּישָׁן זַיְךְ, האט ער דעם שנעך
זְוִינֵן אַרטַּט גַּעַנוּזִין: — דַּו! ... האט נח עס אַרְאָפּגְּנָעַשְׁלָוּנָגָעַן.
נאָךְ וְעוֹן אַ צְוִוִּיטַן מַאֲלַ האָט לִיפֿשִׁין אַיְם אַוְאָרָף גַּעַטָּן:
— וְוואָו קְרִיבְסְּטוּ? פֿישְׁקָעַ קְצֵבְ אַיְן נַישְׁטַ דִּינָעַר, דַּו!
הָאָט נח צְאָפּלְעַנְדִּיס גַּעַוְאנְטַן: — דַּו מַאֲכַסְתַּ אַ טְעוּתַ
רַי פִּישְׁלַּ אַיְן בַּיְ מַיר. בַּיְם יְוִין האָט דַּי גַּרְאָע באָלְדַּ
גַּעַנוּמָעַן צִיטָרָן: — וְוִי סְמִיעָסְטוּ, דַּו חְזָופְּ? וְעוֹמָעַן דַּזְּצָטָן:
— דַּעַם וְוואָס דַּזְּצָטַמְּ מִידְן. — אַ שְׁלַׁ פֿון זַיְדְּרִיךְ
הָאָט זַיְךְ אַרְטַּס גַּעַטָּן פֿון אַלְטָן. נַחַן האָט דַּי צוֹנָגַן
נַעַשְׁטִיפּעַטַּם, נַאֲרַ דַּי גַּרְאָע באָלְדַּ אַוְן צְאָפּלְעַנְדִּישְׁ הָאָבָן גַּעַשְׁטִיקַט
איַן האָלְדוֹן אַוְן ער האָט מִוּט גַּעַזְוָאָרְגְּנָקִיטַּעַטַּעַט דַּי רִידְן:
— אַומְזִיסְטַּ דִּין שְׁרִיעַן, שְׁלוּם! וְועָרְסַפְּאָרְלָאנְטַן דַּרְךְ אַרְץ,
דַּארָףְ פֻּנְגַּעַנְעַן הָאָבָן דַּרְךְ אַרְץ... בְּלוֹטְפְּאָרְשְׁמִירְטַרְעַן וְעוּלָם:
קְצִבִּים, שְׁינְדָעַר, יְוִנְגַּעַן הָאָבָן זַיְךְ אַרְיוֹנְגַּעַשְׁוֹשָׁעַט דַּאסְמְכִינָה
אוֹיָף דַּעַר בְּאַטְאַלְיַע אַוְן גַּעַפְּסַקְטַּמְטַ, אַז דַּעַר יְוִנְגַּעַר האָן
שְׁעַן אַוְיךְ אַ צִּיףְ טָאן. נַאֲרַ גַּעַהְאָלָטַן מִיטַּן נַיְיעַם הָאָבָן בְּלוּזַן
די יְוִנְגַּעַן, וְוואָס פְּאָרְלִירְן גַּאֲרְנִישְׁטַט. די קְצִבִּים-בְּאַלְעַבָּטִים
אוֹן שְׁוֹחְטִים הָאָבָן אַפְּוֹן צָו לְהַכְּעִים/דִּיסְקַעְלָעַטְטַ צָום אַלְטָן.
אוֹן אַוְיבְּ רַי שְׁלוּם האָט גַּעַדְאָרְפַּט זַיְךְ אַיְנוֹוִיסְלַעַן אַיְן אַ מְחִיצָה,
הָאָט מַעַן עַס נַחַן אַז טְרַחְ צְוּגְעַטְרָאָגָן. אַיְן ער אַומְגַעְגַּנְגָּעַן
אַפְּרַעְמָדָע וְוִי אַ גָּר, אוֹן אַוְיבְּ דַּאס בְּלוּט אַז אַוְיךְ
הָאָט נַיְשַׁט גַּעַנְגַּע גַּעַשְׁטִיקַט, האָט שְׁנָאָה צְוּגְעַוְאָרְגַּן,
אוֹן גַּלְיָדָעַר הָאָבָן זַיְךְ גַּעַשְׁטִיפְטַמְטַ וְוּאַכְקִיטַמְטַ וְוִי בַּיְ אַיְינָעַם,
וְוואָס דַּארָףְ אַלְיָאָרָעַ רָגַע זַיְךְ בָּאַשְׁצִין פֿון אַ שְׁוָנָאָ.

בלוט און ביז

אנקומווען צו אינעם א רחמיאל',
דארף רחמיאל זיין דער באלאכאמ פון שענס
וואס קענאנאיבער שעכטחוין,
און איז נח'ן וווערט אין די שליפען ענג
פון די מוקעדיקע קי,
פון די רעווונדייקע אקסון,
פונעם בלוט וואס פליוכט אין דער רינע,
פון געריד, פון אווייר און פון שנאה —
אייז צו ווועמען נויט ער זיך די שלעפען קילן?
צו רחמיאל'ן.

אייז רחמיאל הינקדעריך און בויגט
דען לאפּ אכטיל רעכטט,
סטארטשעט אים אונטערן רעכטן אויג
א דיקע בראדרווקע מיט האָר געריבטע,
נאָר די אויגן זענען ליכטיך,
און איז קומט אריין, גערענטט ער —
ער אייז איצט נישט בלויין א שענצער:
האט א סראם איזן "ראָד" וואס ברעננט אים
דיעוח בייז א הונדרטער א יאָר,
און זוער האט אים צונגענטעלט דעם דיווח
אויב נישט דער וואס מיט דער סופערדריךער באָרד?

נח זאל א לְעַבֵּן לְאַגֵּג
טְרִינְקָן בֵּיר בֵּי אִים פָּוּן פָּעֵל
און פון סטוייקע פּוֹפְּקָעָם עֲסָן,
זועט ער אלְזִי נישט אויפֿעַסְט דעם מעשר
פון זיין טויזנטראָבל'דיָס געשאנק.
אַבְּעָר כָּאַטְשׁ צָעִירִים אִים
זועט ער דִּיר אֶן גַּעַלְתִּיּוֹן טְרָאָפּ נִישְׁטָן נַעֲמָן.
קְהַל הָאָט גּוֹט גַּעֲוָאָסְט, אַ רְוָח אַיִן זַיְעָר טִיםְטָעָר,
וּעְמָעָן אַוְיְסְצּוּקְלִיבָּן פְּאָר אַ נַּאֲמָן.
זַעַט רְחָמִיאָל דָּאָךְ בָּאַשְׁיָּנְפְּעָרְלָעָד,
אוֹ דָּאָס מָזָל זַיְנָס אַיִן בָּשָׂר מָזָל —
דָּאָרָף מַעַן הַאַלְטָן זַיְקָ בִּים מָזָל.

מנוח בארישא

הערט ער רידן וועגן ניעם נאמן,
שפיצט ער און אוניער,
טענה/ט איזן מיט די קבצנים, מיטן שוחט,
טראט זוי לעלישקען אונן לאַעסער שוחט
אונן באשיצט זיין כשר מול זוי א מזיער.
פיילט דאך נח, און ער האט א גוטן פרײנט,
צייט עס אים אין שענס אריין,
אונן זוי גענלוואסער איזן דער פרי
ווערט א מוז די שעה, די נאקטיקע,
מיט איר רוזן, געריד און טראכטונגנען.
אונן איז ס'אָנט דערנאָך דאס וויב און בעט:
— עפערע הערט זיך איזו שטאָרְק פון דיר!
ענטפערט נח: — בלוט און ביר!

4

אייז דעם טאטע אדים טרויערים געוווען
היינטערן פארמאכטן טויער פון גּעַדָּן,
האט ער זיך געבראָכט א ציגעלע א זויז
פאָר אים זיין ביטער גוֹל אַוִיסְצְּרוֹידָן.
האט דער רוש קיון דעם קאָטער אַנְגַּעֲשִׂיקָט
ביום ציגעלע דעם גָּאָרְגָּל צו צעריסן,
האט דער טאטע אדים יאמערלעך געוווינט
אויפֿן זיין חבר, אויפֿן ציגעלע דעם וויסן.
האט דער גוטער האָבל דעם פרומען הוונט געבראָכט
דעם קאָטער, דעם רוזח, צו דערוואָרגָן,
האט קיון פון דער ער א בויום אַרוֹטְגַּעְפְּלִיקָט,
דעם כלב, דעם בעל-יוישר, צו דער/הרוגען.

אייז אַוּעָק אַ מעשה
מייט אַ צִּינְגָּא ווַיְסָעָר
פּוֹנְקָט ווֵי אַיְן חַדְּגַּדְּיאָ שְׁטִימָט.
הָבָּל הָאָט זיך אַוְנְגַּעְשְׁטָעָט
אונְ קִיְּן הָאָט גַּעֲוִילְדְּעָוָעָט
בֵּין ער הָאָט זיין ברודער גַּטְמִיט.
גָּאָר ווּעָן סְאַיְן נַעֲקָוְמָעָן צָוּם הַקְּדוּשָׁ בְּרוּךְ הוּא,

בלוט און ביר

עד אליעין זאל לאעטער שופט זיין
און דעם מלאר המות משלח זיין,
איו געווארן אויס די מעשה
מייט דער ציג דער וויסער —
ニישט זוי אין חדיגרייא שטייט.

וואסיזשע האט פארםיטן דעם הדרוש ברוך הוא
אַפְּצָוֹתָאָן זַיִן רַעֲכֵת דַעַם גְּרוּזָן קוֹילָעָר ?
זיבן הויכע הימלען האבן עם פארםיטן
און די מעשימים פון דער עריך פון אים פארהווילן.
ווען ער האט געמוות דעם אומישולדיקן אדים
פון גְּנַיְּדָעָן אַיְבָּעָר חֻוֶּה סַזְנֶר פָּאַרְטְּרִיבָּן,
האט הדרוש ברוך הוא נישט געוואלאט אליעין מעיר
נאענט פון די מענטשן בליבן.
האט ער זיך פאַרְקְּלִיבָּן הינטער זיבן הימלען
צווישן וווײַטְעַ שְׁמָעָרָן אָן מְלֹותָן,
זאל די ער אליעין מייט האט און רשות ווימלען
און זיך אומטאונגן מיט זינֶר אַין זיבן פָּאַלְעַם,

איו אַוּעָס אַ מעַשָּׂה,
מייט אַ צִּינָּג אַ ווַיְסָעָר,
פְּוֹנְקָט ווַיְ אַיְן חדִינְדִּיאַ שְׁמִיטִיאַ.
נַאֲרַד ווּן סְאַיְן גַּעֲסָמָעָן צַו הַקְּדוּשָׁ ברוך הוא, —
איו געווארן אויס די מעשה
מייט דער ציג דער וויסער —
ニישט זוי אין חדיגרייא שטייט.

ווערדיזשע איין געליבן אויפֿן ערשטן הימל
משפטן די ער און אריע ברואים ?
ווער עס האט געוואלאט האט דארט זיין גאט פארהימלט,
או ער זאל דעם קאָפְּ פָּאַרְרִיסָּן צו אַים.
האט דער גאנט פון קוֹילָעָר, שנדער אָן צְבִים
זיך געמעכטיקט אַיְבָּעָר אלְעַ גַּעֲטָעָר,
און דעם שווארץן מלאר מיטן גְּרוּזָן חַלָּף
אויף דער עריך געשיקט פָּאַר זַיִן פָּאַרְטְּרִיבָּר.

האט ער זיך אַוועקנעועצעט מיט נאֶזְלעכער עַשְׂפְּרִיעַע,
גרייטע פֿאָרָן דִּיחַ פֿוֹן בְּלוֹט אָן בְּרָאָטָן,
אוֹן דַּעַר מְלָאָךְ מִיטָּן חַלְפְּ שְׂטִילָט זַיְן הַונְגָּעָר
אוֹן באַקְרָעְפְּטִיקָט אוֹיפְּ דַּעַר עַד זַיְעַ נַעֲבָטָן.

איו אָוּוּסָט אַ מעָשָׂה
מִיט אַ צִּינְגַּ אַ וַיְוִיסְעַר
פֿוֹנְסָט וּוּיַּ אַיְן חַדְגְּרִיאָ שְׁטִילִיט.
נַאֲרַ וּוֹעֵן סְ'אַיְן גַּעֲפְּמָעָן צָום הַקְדּוֹשׁ בְּרוֹךְ הוּא,—
איו גַּעֲוָאָרָן אָוּסָט דִּי מעָשָׂה
מִיט דַּעַר צִּינְגַּ דַּעַר וַיְוִיסְעַר
ニישט וּיַּ אַיְן חַדְגְּרִיאָ שְׁטִילִיט.

וּאַסְ-זַעַם הָאָט מַעַן אַנְגָּעוֹאָגָט: לֹא תַּרְצָחָ?
איו דַּעַר טִוְּתָשׁ דַּעְרָפָן: מַעַן טָאָר נִישְׁטָן אַן אַ בְּרָכָת.
וּוֹיֵל דַּעַר קוֹיְלָעָר-גָּאָט הָאָט זַיְעָר לִיב צַו הָעָרָן
זַיְן נִאמְעָן אַיְבָּעָר שְׁחִיתָה אַוְיְסְנָעָשְׂפָּרָאָכָן.
טוֹט אַזְוִי דַּעַר שְׁוֹחָט, טָוֹט אַזְוִי דַּעַר תְּלִיוֹן,
טוֹט אַזְוִי דַּעַר נַעֲנָעָרָאָל אַיְן דַּעַר מַלְחָמָה,
אַלְעָ שַׁעַכְתָּן מִיט אַ בְּרָכָה צַו זַיְן נִאמְעָן.
אוֹן הַקְדּוֹשׁ בְּרוֹךְ הוּא הַינְטָעָר זִבְּן הַיְמָלָעָן
חוּוִיעָרָט צְוִוִּישָׁן שְׁטָמָרָן אָזְן מַזְוָלָת,
אוֹן ער לְאֹזֶט דִּי עַדְרָ אַיְן בְּלוֹט אָזְן קַוְּטַזְקָדָס בְּאָרָן
אוֹן אַרְוָמְטָרָאָגָן אַיְרָ זַיְנָ אַיְן פּוֹלָעָ פְּאָלָעָם.

גַּיְוִיט אַרְוָם אַ מעָשָׂה
מִיט אַ צִּינְגַּ אַ וַיְוִיסְעַר
פֿוֹנְסָט וּוּיַּ אַיְן חַדְגְּרִיאָ שְׁטִילִיט.
נַאֲרַ וּוֹעֵן סְ'הַאֲלָטָשׁ זַיְן בְּיַם הַקְדּוֹשׁ בְּרוֹךְ הוּא,
ער אַלְיוֹן זָאָל לְעַצְמָעָר שׁוֹפְּט זַיְן
אוֹן דָּעַם כְּלָאָךְ הַמוֹתָה מַשְׁלָחָה זַיְן —
וּוֹעֶרֶת צַו נִישְׁטָן דִּי מעָשָׂה
מִיט דַּעַר צִּינְגַּ דַּעַר וַיְוִיסְעַר
ニישט וּיַּ אַיְן חַדְגְּרִיאָ שְׁטִילִיט

איז גויט עס אזווי פון נאך מעשה בראשית.
דעך שטומער צום גומען פון רයידער איז פליישיקס,
וואס גריינגער ער לאזוט זיך פון שטארקן באפאלאן,
אלץ לייבער זיין גאנגל דעם כשרין חלא.
אווי האט באפאילן דער גאט פון די קוילער —
און ווער ביסטו ?

מייט דאמפישע בלוטן און בראפטנס גערויכערט
נייט אויף די נשמה צו הימליך הויכן.
דעך ריבער ברענטן בלוטן פון רינדר ער א קרבן,
און זיך אליאן בלוטיקס ווער ס'גייט מיט א טראבע.
אווי האט באפאילן דער גאט פון די קוילער —
און ווער ביסטו ?

נאך שבת דער טאג איז פאר אלעמען הייליך,
אייז קומט אויך דער טראבע פון שחיטה א חלא.
נשמה פון וואך קען דעהאלטן דער שניטער,
נשמה יתרה מווז האבן א שחיטה.
אווי האט באפאילן דער גאט פון די קוילער —
און ווער ביסטו ?

אן אקס האט נישט געווואלט.
פון אונטער חלא, האלבצעקוילעט,
האט ער א פום ארויסגעפענטעט,
און מיט צוויי פים געבנדנע,
מייט בלוט פון גאנגל שפריענירק
א ווארכ געטאן זיך אויף די קוילער.
דעך חלא האט פון שוחטס האנט,
איין בלוט פארטונסען, זיך צעטאנצט איבער די שטינען,
איין ווינקלען האבן זיך צעשפֿרונגען
צבים, שוחט, נאמן,
אן טויט-שרעס יונגען

האָבָן גענומען אויף די סלופעס פֿלעטערן,
און ער, מיט איגן בלוט זיך שמיינדריך,
האָט זיך געשטוויסן מיט די הערנער אין זינזאגן
צום בלוט פון זיינע קוילער.

א פֿעלְיעַ אויַפּן שפֿריזנְדִּיקְן האַלְדוֹן אַרוֹוִת,
און ער מיט אומגעַרְיכְּטְן האָסְט צוֹרִיךְ
אויף זיינע נאָכְּפָּאָגָּעָר.
געוֹאָרְפּן זיך אָוּן נִשְׁתַּחֲוֵד דָּעָרְוָאָרְפַּּן זִיךְ,
און וּשְׂיפּוּנְדִּיךְ מִיטְ לְעַצְמָעָר דָּעָעוּרְיִי
גענומען וּוְאָקְלָעָן זיך אָוּן אָמְגַעְפָּאָלָן,
און מיט די אָוְיְגַן די פֿאָרְגָּאָסְעָנָן אַרוֹיסְגַּעַזְוִישְׁבָּעָט:
— פֿאָרְפָּאָלָן!

און אָקָם, ווֹאָס האָט גַּעַזְאַלְטָן אויף בְּשֶׁר גַּיְין,
איַז טְרוּף גַּעַוּוֹאָרָן.
א חַלְפּ האָט גַּעַרְאָגְן פֿאָרְבּוֹן
און איַז גַּעַוּוֹאָרָן פֿסוֹל.
א יונְגָה האָט זיך גַּעַהְאַלְטָן בְּיַי אַרְיָפּ
און צִיְּן גַּעַשְׁצִוּרָעָט צום גַּעַלְעַכְטָעָר
מִיטְ פֿיַּיְן-פֿאָרְפַּּלְיִצְטָעָן אוּגָּגָן,
און בְּיַי בְּאַנְיְּנָעָן האָט גַּעַהוּיְרָט אִימָה,
און אוֹוְפּ דָּעָרְגָּאָסְמָן, אַיְן בְּיַרְעַצְחִיצְטָעָן אוּגָּעָרָן,
האָבָן גַּעַרְעוּוּט שְׁמַיְנָעָר, בּוּיְמָעָר, נְרִילָן אַיְנָעָם גַּרְאָזָן:
— כּוֹוֵל נִשְׁתַּחֲוֵד!

פֿאָרְטָאָגְן האָט זיך אַמעְנְטָש גַּעַדְרִיְתָט אַיְפּן גַּעַלְעַנְעָר,
און מִיטְן טָאָגְן פֿאָרְפָּאָסְטָט אַלְידָל
און סְחַאָטָט גַּעַשְׁלָאָגָן אַיְן דִּי שְׁלִיְפָן:
וּוְעַסְטוּ גַּיְין אַלְיוֹן אוֹוְפּ שְׁחִיתָה,
לְאָזָן מַאֲכָן אַיְבָּעָר זיך אַבְרָהָם,
וּוְעַסְטוּ גַּיְין אוֹוְפּ כְּשָׂרָה.
וּוְעַסְטוּ נִשְׁתַּחֲוֵד גַּיְין אַלְיוֹן אוֹוְפּ שְׁחִיתָה
און נִשְׁתַּחֲוֵד לְאָזָן מַאֲכָן אַיְבָּעָר זיך אַבְרָהָם,
וּוְעַסְטוּ גַּיְין אוֹוְפּ טְרוּת.

נאר דעם וואס נח האט זיך אונגעערט און תפיסות
אייז נישט געוווען קיין חידוש אויפן לשון פון די קצביונגנען.
וואס פאר א ריח די מלאה האט, אוזי שמעקט אויך
דאס לשון. נאר ווען איינמאל א פארטאגן היינטערן פלייט,
און שבנות פונעם גראבן וואו ס'פליסט אפּ דאס בלומט,
האט ער עערעהרט און קוסטמעס זיך און אויפגעערקט א פארל,
זו וויניש חושך פארן מענטשנס שאנד און זיך געשראָקן
די יונגען אָפּן אַין די פֿנִים ער צו קסן.

און דא האט ער אברהאם פונעם אקס א שטוייס געפראנן
און ליגט. יא, שלום לײַפֿשִׂץ וועט נישט גיין מבקר חולה זיין
אַזָּא זוניק פֿנִים
בְּיַמִּים יוֹגֵן אונגעער אַקְאָפּ מִיט בְּלָאָנְדָעָן קְרוּוֹן אַין די אוֹוִין
כְּסֶדֶר פְּרֻעָּנָן עֲפָעָם אָוֹן זַיְקּוּלָן אָן. אַפְּלוּסְנְבּוּלְפּה
בְּיַיְאִים אַיְזָא נְדָעָר : קְיֻם עַס נִשְׁתָּמָן, נָאָר שְׁלִידָעָר עַט,
זַיְיַעַנְדָר וּוְאַלְטָמָשִׁישָׁ, נָאָר סַע שְׁמַעַקְטָמִיט גּוֹטָעָר פְּרִילְעָפְקִיט
אוֹ אַנְדָעָר וְאַלְןָעָם סְנָאָקָן. אַיְזָעָסְחָפִיךְ,
יוֹנְגָאנְטִישִׁישָׁ, נָאָר סַע שְׁמַעַקְטָמִיט גּוֹטָעָר פְּרִילְעָפְקִיט
און סְזִוְילָט זַיְקּוּמָה וְזַיְן דַעַם יוֹגֵן. אַין שבת
נאָר טְשָׁאָנָטָטָטָט זַיְקּוּמָה נְחַמְּקִים זַיְן די מְצָוָה בְּקוֹרָהָלִים.

אַיְינְגָל אַוְיפּן הוֹיוֹת, אַ ברודָעָרְלָ, וְוַיְוִיטָן אַן דַעַם וּוֹעֵג.
פָּן טְנְקָלָל אַלְטְּעִילָל קְוֹמֶט אַדוֹוּס אַ שבְּתָדְעָן מְאַמְעָעָן,
פָּאַרְוָאַנְדָעָרָט אַוְיפּן זַיְקּוּמָה בְּאַרְדָא אַון בְּרִילָן,
וואָס פְּרָעָנָט זַיְקּוּמָה נָאָר אַוְוִיפּ אַיר אַבְּרָהָם'לְעָן, פְּרָט אִים
און שְׁטוּבָאָרִיָּן אַון בְּלִיְבָט אַלְיָין בְּיַמִּים שְׁוּעָל אַון סְקוּטָה.
די שְׁטוּבָאָרִיָּן אַיְזָא אַנְגְּנַעַטְקְעוּוּטָמִיט יוֹנְגָוָאָרָג — בְּחוּרִים
און מִידְלָעָךְ אַוְיךְ. אַ דְּרִיבְפִּיר יוֹנְגָעָן זַעַנְעָן אַיְגְּנָעָן,
די אַנְדָעָר — פְּרָעָמָרָע. זַיְצָט מַעַן אַוְיכְ שְׁיָלָט די קְעַדְלָעָךְ —
און בְּיַיְ אַבְּרָהָם'לְעָן אַוְיפּן בְּעַט, מַעַ שְׁיָלָט די קְעַדְלָעָךְ —
דַעַר גַּאנְצָעָר דַיְל אַיְזָוּוּס פָּוּן שְׁלָעָכְ, אַון מַע גַּראָנָרָט,
— גּוֹטָשְׁבָת ! עַפְעָנָעָן זַיְקּוּמָעָר אַוְיכְ אַון אַוְיכְ, שְׁפָרִינְגָעָן אַוְיכְ
די שְׁעַכְתָּהוּזְיַוְונְגָעָן וְוִי סְאַלְדָּאָטָן פָּאָר אַ קְאַמְאָנְדִיךְ,

מנחת באָריישא

נאר זי — די אנדערע, מע שטעלט זיך אויס ווי אויף אַ פֿאַראָד
און ס'מאָטערט זיך אַברהָמֶל אַוִיך זיך אויפֿצּוּהיבּן.
וְאנְטֵ נְחָ : — רֵיך זיך נִישְׁתָּ ? אַרְך בֵּין גַּעֲפּוּמָן דִּיר גַּעֲוֹאוּרָע וְעוּרָן.

— אַ דָּאנְק, רֵיך נְחָ, מִיר אַיז בְּעֵסֶעֶר. קַוּעַלְן אַן די אַוְינְגָן,
און צו דער מאָמָעָן דּוֹפְּטָ ער : — מַאְמָע, עַסְטָט, דַּאַס אַיז רֵיך נְחָ,
דּוֹעָר נִיעְרָ נְאָמָן ! — לְוִוְּפְּטָ דִּי מַאְמָע צו פּוֹן שּׂוּעָל
און טְרָאָגָט דֻּעָם גַּאַסְטָט אַ בְּעַנְקָל אַונְטָעָר, אַכְּבָּר נְחָ ?
אוֹזְ נִישְׁתָּ מִיטְ אַלְעָמָעָן. דּוֹעָר אַוְסְנָעָמִישׁ פּוֹן בְּחוּרִים מִיטְ מִידְלָעָד
דְּעַרְמָאָגָט אַיז דַּאַס מַנוּבָּל' דִּיקָע, האָט ער מַרוֹא
וַיְיַ אַנְצּוּקָוּן אַוְן סְעַד שְׁלָאָגָט דַּאַס בְּלֹאָט אַיְן די גַּעֲהָרָן
פּוֹן שְׁרָעָק, אַז ער שְׁעַן חֹשֶׁד וַיְיַ אַוִיךְ אַיְנָע פּוֹן די מִידְלָעָד אַז
אוֹן אַיְן גַּעֲדָאָנָק אַ בְּלֹאָלְמָאָקָן אוֹזְ אַכְּשָׁר קִינְדָּה.
מַאְרָקִירָט ער אוֹסְ צוֹ וַיְצִין מִינְטָן דְּוָקָן צו די מִידְלָעָד,
אַברָהָמֶל לְיִגְּטָ זיך, וַעֲצָן זיך די אַנְדָּעָר, בְּאַנְיָיט זיך
דּוֹעָר שְׁמוּעָם וְעוּנָן דּוֹעָר בְּאַטְאָלְיָעָ מְטוּנָאָקָס, אַוְן אַז אַכְּבָּהָמֶל
נַעַמְתָּ אַפְּ /מְשָׁלְעָן, וַיְיַ סְ'חָאָטָ רֵיך שְׁלוֹם לוֹוִפְּנִידָ
נַעַפְּרָט מַלְחָמָה מִיטְ דִּי פְּאָלָעָם פּוֹן בְּאַלְאָט זִינְעָם,
צְעַפְּיָיכְן זיך די יְוָנָגָן אַוְן סְעַם וְעוּרָט אַ בּוֹנְדָ אַזְאָ פּוֹן זַיִן
מִיטְ נְחָ ? אַנְטָפָעָן יְעָנָעָם. נְחָ הוּוִים — עַס טּוֹיָגָ נִישְׁתָּ.
אוֹזְ נִישְׁתָּ גַּעֲפּוּמָן דָּא מִיטְ זַיִן צו מַאָקָן אַ יְדָ-אַחַת,
נְאָרָ שְׁעַן נִישְׁתָּ בְּיוֹשְׁטָיָן נִישְׁתָּ די הַיּוֹמְלִיכְקִיטָּ מִיטְ זַיִן
אוֹן נִישְׁתָּ דֻּעָם שְׁטָאָלְץָ פּוֹן זַיִן אוֹזְ אוֹזְ ער אַיז אַז .
דְּעַרְוּוֹילְ קָוָמָטָ צו די מַאְמָעָ מִיטְ אַ שְׁלָכְלָמָאָלְיָנָעָ אַוְן וְוָאָסָעָר,
סְעַ שְׁפָאָגָטָ אַרְיָין אַ טְאָטָעָ, נְאָרָ וְוָאָס אַוְפְּגָעָוּוֹקָטָ פּוֹן שְׁלָאָפָּ —
אַ גְּבָדָ מִיטְ אַ צְעַנְיָוִשְׁטָעָר בְּאַרְדָּ ; סְעַ קָוָמָטָ אַרְוָיָס דּוֹרָ יהָוָה :
דּוֹעָר טְאָטָעָ, הַיִּסְטָעָ עַם, אַרְבָּעָטָ בְּיִי וְוְאַרְשָׁטְלָעָד,
אוֹן אַיְסָרָ מִיטְ דּוֹעָר גְּרוּסָעָר יְאָטָקָעָ, וְוָאָס אַברָהָמֶל דִּינָטָ בְּיִי אַיְם
אוֹזְ מִינְטָן טְאָטָן בְּרִידָעָר לְיִוְּבָּלָעָעָ. צְרָעָודָטָ מַעַן זיך,
אוֹן אַז דּוֹעָר גַּאַסְטָ אַיז גְּרִיּוֹתָ צו זַיִן, בְּאַגְּלִילִיתָ אַיז
דּוֹעָר טְאָטָעָ מִיטְ דּוֹעָר מַאְמָעָ צו דּוֹעָר טִירָ, אַוְן יְוָנָגָוָאָרגָ
וַיְיַ זְעַלְגָּעָר אַוְפְּגָעָשָׁטָעָלָטָעָ גִּבְּן מִיטְ אַיְן סְוּלָן אַוְסְגָּעָשָׁרָיָ :
— אַ גְּוָטָן שְׁבָתָ אַיְיךְ ! אַ דָּאנְק אַיְיךְ פְּאָרָן קָוָמָעָ !

אוֹ מַנְחָה נִיעְנָדִיק מַרְאָכָט נְחָ : אַפְּשָׁר האָט זיך יְעָנָעָ נִאָכָט
בְּלֹוִי אַוְסְגָּעָדָאָכָט אַזְן פְּיִינָעָר אַיז אַיְן קָוָסָטָם נִישְׁתָּ גַּעֲוָעָן.

פארטאג, ווען מ'חאָט שווין די לאָמְפֵן געלַאַשֶּׁן
איַן שענַך פֿאָרָן שְׂעִכְתְּהוּיַן, אָוֹן צְאַבְיְוָנְגָעַן
הָאָבָּן די ?עַצְטָע גַּלְעַזְלָעַד דְּעַרְטְּרוֹנְקָעַן,
איַן אַסְנַעַן די נִימְטָרִין, בְּלִיְיך אָוֹן אָן לְשָׁוֹן
אַרְיַין וּוֹי זַי וּוֹאַלְטַ גַּעֲצִיטְעָרָטַ פָּוֹן קָעַלְטַ
אוֹן פֿאָר זְרָח דָּעַם גַּעַלְן זַיְך אַנְיוֹדְרָעְגְּשָׁעַלְטַט.

איַן זְרָח גְּרִיּוֹת גַּעַוְעַן אִיר דְּעַרְלְאַגְּגָעַן
נאַכְסָל זַי גַּיְוַן אִים נָאָך וּוֹי אַ שָּׁאָמַן.
נָאָך אַסְנַעַן, אַ שְׁוּמָעַן, איַן נִישְׁתָּאַפְּנָעַטָּאַטָּן
אוֹן אַיבָּעַד זַיְינַן קָאָפַן איַן גַּעַוְעַן זַיְך פֿאָרְגָּגְגָעַן.
אוֹן פָּוֹן דָּעַר פָּאַטְשִׁילָעַ בְּיַיְיך אַוְיפָּן בְּוֹרַן
איַן סְלָאָר גַּעַוְעַן, אוֹן עַסְּאָלָט שְׁוֹן הַוִּיך.

הָאָט דָּעַר עַולְמַ אַרְוָם גַּעַוְאַלְטַ זַיְך דְּעַרְוּוֹסַן
וְעוֹן זְרָח קָלִיבָּטַ זַיְך אַ חְוֹפָה שְׁטָעַלְקַן.
זְעַנְעַן די אַוְיגַּן גַּעַוְאָרַן אִים שְׁמַעְלָעַר
אוֹן עַר הָאָט שִׁיר נִימְטַ דָּעַם טִישְׁטוֹחַ צְעַרְפַּן:
— עַרְטַ לִיבָּעַר אַוְעַקְגַּיְינַן אַיְן סִיבַּיר
איַידְעַר אַ חְוֹפָה שְׁטָעַלְן מִיטַּ אָרַ.

נאַכְסָל איַן די מְוִיד אִים נָאַכְגַּעַלְאָפַן
אוֹן עַר פִּירְטַ מִיטַּ אַנְדְּרָעַר כְּהָה אַ לִיבַּעַ?
עַר הָאָט זַי פָּוֹן זַיְך גַּעַיְאָגַּט אָוֹן גַּעַטְרִיבַּן
אוֹן זַוְּאָס איַן עַר שְׁוֹלְדִּיק, אַז סְחָאָטַ זַיְך גַּעַטְרָפַן?
עַרְטַ לִיבָּעַר גַּיְינַן יוֹנְגְּנְעָרְהִיאַד צָום טּוֹיַּטַּ
איַידְעַר חַתוֹנַה הָאָבָּן מִיטַּ אַטְזְדָּעַר מְוִיהַ.

הָאָט אַסְנַעַן אַפְּיַלוֹ קוֹיַן וּוֹאָרטַ נִישְׁתָּאַפְּלִיקָנַט.
אוֹן עַולְמַ טְ'גַעַ' פְּסַקְעַט: אַוְנְטָעַר פָּאַטְשִׁילָעַ
איַן אַסְנַעַן אוֹן בְּיַילָעַ די זְעַלְבִּיקָעַ בְּלִי,
דְּעַרְיְבָעַר נִישְׁטָאַ זַיְך וּזְאָס צַוְּ דְּבָקָהַן,
אוֹן אַוְיבַּ עַר שְׁטָעַלְטַ נִישְׁתָּפְּיַן חְוֹפָה די וּזְאָרַ,
וּוֹטַ זַיְינַן צַוְּ זַיְינַן לְעַבְּן אַז וּוֹיַּ אָוֹן אָך.

האט זיך די יוכע ביימ בחור צעכונדו.
אייז חברה קצבים נישט קוין פוייליאקעס,
וועגען געללוייגן קלעפ און סטיסאקסעס,
דערנאך ווי א קלבל און אפנעשונדנס
האט זורה געכאליעט אין שענס אויף א באאנק
און אסנע האט קאלטע קאמפרעסן דערלאנגט!

א וואך דערנאך האבן קלעמער געריפעט.
שיינע די זיצערקע, זרחס מאמע,
האט ביימ מוחותן, ר' ישעה מלמר,
מחילה געבעטן און ביטער געללייפעט,
און זיבן וויבער, א שמיריה-שילד,
האבן כלהס בוקיר בי דער חופה פאהילט.

די גולדענע זיך האט מיט טויזנט אויגן
געפינקלט פון ריבין צצבישן פלוסטער.
ס' האבן סארווערט געלעפט גאנצע זיטלעך און ברוסטן,
און וווען מ' האט געפירט די כלה באיליגן,
האבן וויבער, פון פליישן פאר'שכורת, געהסטלט
און זיך אונטערגעשטוויסן מיט עלנבויגנס,
און אסנע האט קוים די פים געלעפט
זו דער ערשטער נאכט פון רוזח'שע קלעפ.

9

די שנאה פון ר' שלום ליפשיץ האט געקראנט
א ניעם אנהאלטן קנאה. עפעם האט עזיריאל קארנפערלד
מיט ווארשע א געשעפט געמאכט, האט צונגשטעלט
און שעכטהוו פארטיעס אקסן אפנעליבענע,
און עקספעדיטאר פון דער שחיטה אייז געווארן נת.
זיך איבערשלאפען א פאר שעה, און אין דער פרי
און חז' דעם דרייערל א וואך פון שעכטהוו קרייגט ער
פון קארנפערלד' נאך א פינפערל. וואס דארף ער עט,
דער שלעפער? ס' אייז דאך א צו להכעים אים, ר' שלום'ען!
וואלט נח אפשר מוחל זיין די קנאה — עפעם פריקרע

אזווי פיל געלט צו האבן. אבער וואס האט ער געטאן
דען יידן, יונער זאל דאס ברויט אים נישט פארניגען?

און דואשע האט באקלידט דעם מאן, די קינדרער, זיך,
האט איזינגעשטאט די קיך מיט טעפֿ און טעלער,
געלאזט די קישנס איבערשייטן, בעטציג צונגעקופט,
געהדרוועט דעם קלינעם בעבעלע אזווי, איז מ'חאט געמוות
א זעלעלע מיט זאלץ אים אונברידן פון וועגן אן עין הרע,
און ס'געלט — ווי אוייז אן אונגעשטעלטן זינער,
וואס גאנט א פרײיטיך שענטט — עם גויט און גויט.

און פלווצילינג האט זיך עס א שער געטאן. א טאג אין אב
אייז מיט א פאָר פֿאַרשוּימַטַּע פֿערְד א בריטשען אַנְגַּעֲסּוּמַעַן:
דער פֿאַטְּעַר איזו פֿאַרְשַׁלְּאַפְּט גַּעַוָּרוֹן אָזֶן דער ברודער שמואל
חויסט קומען גלייך. דער נוי, דער הוימישער, די הויסע פֿערְד —
עם האט פֿאַרְשַׁמְּעַקְּט מיט אַומְּגַּלִּיק, אָזֶן פֿון דואשע'ס
געיאמער און באָפְּאַלְּן אִים האט זיך דער מענטש, דער פֿשְׂטוּמַעַר:
אווי צעטומלט, איז ער האט דערציילט דעם סוד:
מע רופט זי אוייף לוייה. מער האט נישט געפעלט
די בריטשע איזו אווועס מיט ליידיקן און איבער דואשען
אייז צוויי מעת לעת א דראקטאָר אַפְּגַּנוּזְעַסן.

ニישט ער, דער אלטער פֿאַלְּאַק מיטן טאטישן געבייער,
ニישט נח האבן רעכט פֿאַרְשַׁטְּאַנְעַן וואס דא איז:
די יאמְּל איזו געווען שווין קרוב צו די אַכְּצִיך;
א צענְדְּלִיך יאָר אַודְּרִיך איז זי האט אִים נישט געזען
און זעלטן ווען דערמאָנט, אָזֶן קיינס פֿון אַירְעַ שִׁינְדְּרַע,
וואס זי האט דא באָגְרָאַבָּן, האט זי נישט איזו צעבראָכְן.
בֵּין אַין די קְרַעְכָּצְן אַירְעַ האט זיך נַחַן דער הערט
אַמְּין חַנְאָה אָזֶן ער האט דערשפֿרט: ס'אַין נישט דער פֿאַטְּעַר!
זי האט געדורשט נאָך אַומְּגַּלִּיך אָזֶן זיך אַנְגַּעֲסּוּפְּט.
איין אלע יאָרָן ווַיַּעֲרַע האט זי געפענט בלוייז נויט אָזֶן טוּיט
און נישט געוואָסְט זוי זיך אָזֶן עַצְּה גַּעַבְּן מִיטְן ווַאֲוַוְּטִיכְן.
ער — זוינס האט אַוְסְגַּעְסּוּפְּט מיט נעכט אַין שעכטהוין,
מייט וואס דעם ווֹאַוְילְטִיך אַוְיסְצּוּפְּן. צוֹפִּיל זוֹן

אויף אירע הימלען, און דאס לעבן גארט צום חזשך.
 ניין, נישט פאר נח'ן צו האבן רו אין רובי און בלוט.
 זיין גורל — ווי די הוון וואס קליבט די שערנאלאך בייס וועג
 צו זובן זיין חונה בייס דלאות אוית דרי הונטערשטונגן.
 און ווער האט אים ארויפגעפרט אויף אטדעם שליאך
 פון זעטישיט ? ר' מרדכי מיטן איזידס, זיער זאגן פאר אים.
 ווי ווערט מען פטורי פון די פרייטיקס ווען מען דארך
 צו קארנפעלד'ן נאך די שכירות גיין ? און וואס האט ער,
 דער גורל/דיקער אבון, זיך צו מישן מיט די ליאט ?
 און אלץ איז גראנג כי זיין : די שועערז מומנין,
 די מעבל דעמאגען, די גראיעס סאליעס. וועט דען ראווע
 א וויטיסק זובן וויל דער וואוילטיך קרייכט איר פונעם האלדו ?
 זו לוייפט אדרוך די שטוב און אויב זי שענטט א שמיכל,
 איז וויס ער ווי ס'אייז דערוירער. און ס'אייז רעבט.
 זי מז אים פינט האבן ווי גראנג און זוניס לעבן
 האט פינט דאס שועער, טרויעריסט, גורל/דיקער.
 ס'אייז א מלחה צוישן זיין, און ס'אייז מלחה זיין.

נאך איז ער קומט אהיהם און דווואש קרעכэт
 און ס'קריבט פון אונטער טיכל א גישטדרשאָרבען פאה,
 פארישצימעט ער די ציין, און ינען די זידן, פריש
 און זויבעריש, פארשטעלט דאס קרייכנדיעס וויב,
 איז ווילט זיך אויסבאדן איז ליאם די אוגן. זויניס נאך
 דאס הויז און ברויט אים צו פארשעלטן — מזון זיין
 מיט אומצוכט איז די בײַנער אים אריינקיין.
 אָרְמוֹנְגָּרְנִיגְלָטָטָעָט, אַיְנְגָּעְפָּעְנִטָּעָט אֵין דער קלהה
 און נישט דעם אַטְעָמָעָט פון איר אַפְּצָעִיצָעָן.

10

קלאָפְּטָעָר ערָד,
 פון גַּעֲבָיוֹרֶן מִיר גַּעֲשָׁאָנְקָעָנֶר,
 אַיְנְגָּרְנִיגְלָטָטָעָט אֵין בְּרַעְמָדְקִיָּת
 ווי אֵן אַיְנוֹל אֵין די וָאַסְעָרָן פָּוּן יִם !
 וְאֵוֹ אֵיךְ נֵי, בֵּין אֵיךְ אוֹוָף דִּיר,
 וְאֵוֹ אֵיךְ שְׂמִי, בֵּין אֵיךְ אוֹוָף דִּיר.

בלוט און ביר

וואסער וועג איך זאל נישט געמען,
וועלן מיינע פים דיך מיטטראנן,
קלאפטער ערדר מיינער !

אלץ וואס פאר מיר אונגעצייכנט
איין אין דיר.
אלע זוימען פון מאין אויפנאנג,
אלע שטינער פון מאין שטורייכונג,
און די קראפטעוו וואס ברענט די טרייט,
און די שענער ברויט וואס נערן מיך —
אלץ אין דיר, אויף דיר, פון דיר.

עגן זיך אין דיר
די וויטן וואס איך קען דערגריכן.
הייבן זיך פון דיר
די הייבן וואס איך קען דערבליכון,
הויען אין דיר
די סודות וואס איך קען אנטפלעגן.
תחומען, שטערן-שיינער, ימ'ען פון אין סוף —
דו.

תפיסה מיינען, גרוב מיט קויט פון זינד פארפלייצט —
דו.
סינמאָל נישט די פים פון דיר אועעכעריסן,
קלאפטער ערדר באשערטער,
דו!

זע ווי ב'פֿלאָנטער זיך אין פֿענטעט אַ גַּעֲבִונְדֶּעֶנְטֶר פָּון דִּיר.
הער זוי איך זויל שרייען, דופן חילך אַנְטְּקָעֵן דִּיר.
זע ווי ב'פֿאָל צוֹרִיךְ אָן אַנְטְּרַעַנְיִיךְ זֶה דִּיר
און בי דיר אליאן איך בעט זיך :
העלף !

שפּוּרִיּוֹת זיך אָוִוִּים !
איינגעשיידלטַע מַנִּילָה פָּון מאין לַעֲבָן,
קָוָם פָּון שִׁידְךָ אַרוֹסִים,
ריִסְטָם סְדוּתָם/דִּימָן קְנוֹפָה פְּוֹנָאנְדֶּעֶר,

THONIM BAARIVISHA

שפריט פונאנדר די פארשריבגען ירייעות —
לאו מיר ניין איבער די שורות און ווי ליווענען.
או דו וועסט זיך ווידער וועלן איינזוקלען,
וועל איך דאך אלז יוינס אין דיר פארבליבן
א פארריגנטער, א פארזינטער,
איינזעל עלנדר אין ים פון פרומדיקט,
ערשטער, שטענדיקע און לאכטן הימ,
קלאפטער ערעד מײינער !

11

דעך חנון' דיקער הייל ריעוועט ווי א ביס
און רענן קראמאפט ארום מיט גליווערדיקע שטראיך.
די נאכט איז ווי א תפיסת, פארריגלט, בייז און ענג,
און תפיסה' דיסק די לופט און גראגלעררי און שענק.
— רחמיאל, גיטס א קליישקל ! נאך איזנס גיטס !
— גענונג פאר איזיר, ר' נח, ס' איז שארפער שליוואוואוין.
עם זוארט דער ברעג פון טיש, דאס אויסגעוארימט ארום.
עם זעצט זיך שווער און קיטט די קופערודיקע באוזר,
און פַּלוֹצְלִינְג פָּוּן זִיּוּן וּוּנְגָּלְדְּרָהְעֶרְטְּזַט זֵיך וּי אַ בָּרוּם,
און גאנטער שכנים גראגלענדיקע קוֹקְן זֵיך אַרְוּם.
טאי-טראראאי — טראביבים — טראבאם,
טיס-טאס-טאבם, ביס-באמ-באמ, באם !
פון ערנצע א פארליינטער הייל אין שכור' דיקון מה
האט אויפ די וואלקנס משאדר א שורה פון א גנוו אויפגעטויכט,
און עולס מיט די עלבוביינס טורךט זיך און ווינקט
ווי פון א גראגל א פארדומפענען בייז זונט.
— שטימות אוית, ר' נח, בעסער איזט א羅יסקריכן איזן צוועיען,
ニישט גוט פאר איך צו גייז איזן אוז נאכט אלין.
באגונען טרייסלט אים דאס וויב ארום פון בעט,
די שלויין איינגעשורויפט, דער גומען ווי א ברעט.

מיט אויגן האלב-פֿאַרְמָאַכְטָע דורך קאַלּוֹשָׁעֶם ער קְרִיבָּט
און וויל דאס שטייל נגונ אַרוֹיְסְנָאָרָן צוֹם לֵיכֶת.

נאָר ווַיְיַטְעַ חַוֵּיל אַיִן מֵהַאֲמָט זַיְךְ צָרוּיק פֿאַרְמָאַכְטָע
און סְ'חָאָט דָעַם בְּשַׂוְּאַ-שְׁלִיכָּל אַוּוֹעַנְעַרְוּבָּט די נַאֲכָט.

די טְרָאָפָּנָס רַעֲנָן רַיְנָעָן הַיְנְטָעָרָן גַּעֲנִיךְ
און קְרַעְמְפָעוּוֹן דָאס לַיְבְּ מִיטְ גַּלְיוּוֹעַדְלִישָׁע שְׁטָרִיף.

12

סְ'איַזְ פְּרִוּיְטִיךְ . נַח נִוְתְּ אַהֲיִים פָּוּן קָאַרְנְפָעַלְדָּן .
איַן קַעַשְׁנָעַ דִּי שְׁכִירָות פְּאַר דָּעַר וּאָרָד , אַונְטָעָרָן אַרְעָם
אַ פְּעַקְלָ אַוְיסְגָּעַלְיַעַנְטָעַ הַמְּלִיְּין . אָז ער טְ'זִיְּ נַעֲמָן לַיְעָנָעַן ,
וּוְעַטְ עַר — חֹזְ נִיעַס פָּוּן פְּאַר דְּרִיְיָ חֲדָשִׁים וּוְעַן שְׁרָפָות
אוֹן קְהַלְשָׁעַ סְכָסְכִּים — זַיְךְ דָּעְרוֹוִיסְן אַוְיךְ בַּיְיָ וּוְעַלְכָן מַאֲמָר
עוֹרְיאָל הַאֲמָט גַּעַטְרָוָנָקָן טְיִי מִיטְ אַיְינְגָעַמְאָכָטָס אָזְן וּוְעַן
גַּעַנְעָסָן יַאֲכִל אַדְעָר בְּרָאָטָן . אַיְזְ ער צְוָנוֹוָוָוָיָּן
צָוְם יַיְגָנָן גְּבִירָסְ הַנְּהָאָה פָּוּן מְאַכְלִים וּזְאוֹ זַיְן הַנְּהָאָה
פָּוּן שְׁמוּעָן וּוְעַן בָּאַטְעַמְעַטְ שְׁצִיפְעַנְדִּישָׁע מַאֲמָדִים .
אוֹיְף דָעַם אַיְזְ ער אַגְּבָּר צְוָן זַיְךְ פָּוּן אַלְץְ הַנְּהָאָה .

טְרָאָכָט נַח אָזְן אַיְן טְרָאָכָטָן הַעֲרָטָ ער — עַמְּמַיְזָ נִוְתְּ אִים נַאָה .
אַ שְׁפָאָרָע וּוְיַלְעַ שְׁוִין — דִּיְזַעְלָבָע טְרִיטָ גַּעַמְאָטָעָנָע
מִיטְ פְּאַדְקָעָוּס אַוְיָפְטָהָרָטָן שְׁנָיָי . ער טְוָטָ אַטְאָפְט
דָּאָס גַּעַלְטָ אָזְן קַעַשְׁנָעַ אָזְן נִוְתְּ זַיְן וּוּגְ , נַאָר יַעֲנָעָר שְׁפָאָנָט
וּוּיְ פְּרִירָעָר נַאָה . זַיְךְ הַאֲסָטִיךְ אַוְמְגָעָקָרָט — אַיְוּנְגָרָמָן
פָּוּן נִיְגָנָן-צְוּוֹאָנָצִיךְ , אַ דְעַרְשָׁרָאַקְעָנָרָ , בְּלִיבָּת שְׁטִיָּן אָזְן שְׁטָאָמְלָט :
— אַיְרָ קַעַנְטָ מִיךְ נִוְשָׁת ? אַוְדָאִי קָאנָט אִיר נִישָׁת דְעַרְקָעָנָעָן .
כְּבִין דְעַמְאָלָט נַאָךְ גַּעַוּעַ אַיְגָנָל אָזְן סְ'איַזְ נִאָכָט גַּעַוּעַ .
בֵּין עַלְיָעַ דָעַם מָוְרָה הַוּרָאָהָס . — נַח סְוָטָ אִים אָזְן .
— בְּיוּמָ טְיִיךְ אַמְּאָלָ . אַיְרָ וְעַנְטָ נַעַוּעַ אַ שְׁוּמָרָ בַּיִים גַּהְיָהָלָעָ ,
אוֹן מְהָאָט פָּוּן בִּידָל אַיִיךְ אַרוֹיְסְגָּעַשְׁלָעָפָט אַ בְּוֹרָ מְטָ שְׁוִירִים
אוֹן אַיְךְ הַאֲבָעָס צְוִירִקְגַּעַרְאָכָט . — אַיְצָט קָוָמָטָעָס אַוְיָפְט :
דָעַר יַיְגָנָל מִיטְ דִּי קְלָאָצְשִׁוּת ! ער גַּיְתָ אִים שְׁלָוָם :
— וּוּאָס טְוָט אִיר אַיְצָט ? — אַיְךְ לַעֲרָן זַיְךְ . אָזְן גַּלְיוּדְ פֿאַרְכָּאָפָט :

חנוך באריישא

— בין נישט אוז געונטער, משעפֿן זיין מיך נישט,
דער טאפע מיט די ברידער. אלע געואלט איך זאל אועעכ
אין א ישיבעה, סמיכה קריינן און א שדוֹך מאן.
איו בין איך נישט אוז געונטער. זיין איך אין דער חיים
און לערן זיך. — וואס לערנט איך? — פון ביבער לערן איך.
ביי מאטלען, אלע קומען דארט. אירעט אויך געדאפט. —
געאנט און זיך דערשראָקן פֿאָר דער חזפה
פֿון געבען עצות. — ווער איך מאטְל? — דער אינגענֶדרער.
אט איז איך ווילט, קומט צו מיט מיר, אירעט זען.

די אונגן וויסן נישט וואו פריער קוּסן: צו די פֿאָלַיצָעָם
מייט ביבער, צו די מישלען צייטונגנען צי אופֿה די קוּנדן:
די באָלעבעסלאָען מייט די בחורום, וואס ריסין איבער אַ וויכוח
אַים אַנְצּוּקָוּן, און די מיזילען מיט די באָלעמעלָאָכָעָם,
וואס ווארטן פֿאָרָן משׂוּפּון מאטְלָס טאָכְטָעָר מִן הַטָּהָם
די נײַע ביבער צו פֿאָרְשְׁרוּבָן. עלייע שטעלט אַים פֿאָר,
און ס'וויזָט זיך גָּאָר אַרְוִוִּים — מען האָט גַּעֲהָרָת פֿון אַים,
מע קען אַים. זענען דָּא בענְיָנִים באָלָד אַרְמְצּוּצִיגָּן אַים
די פֿאָלַיצָעָם מייט ביבער און מען טוּט עַס מִיט אַמִּין באָרְמְעָרִי
וואו ס'ווואָלַט גַּעֲוָעָן נישט מאטְל אַינְגְּנֶדרָס, גָּאָר זַוְּרָם.
ווערט לִיכְטִיס אַין די אַונְגָּן: מַעַר פֿינְגְּ גִּילְדָּן אַ משְׁבָּכוֹן
צָוּס אִידְיוּם מִיטְן שָׁוּרָה. מִיטְן פֿינְגְּ גִּילְדָּן אַ משְׁבָּכוֹן
איו ער אַ קוּנד ווי אלע דָּא אַון דָּאָרָפּ נִישְׁט טְרָאָן אַין זְכוֹרָן
דאָס לִיְּדִיש אַרט אַין דְּלוֹת זַיְנָעָם שָׁאָפּוּ מִיטְן גַּעֲנִיצְטָעָט טְרוֹן,
און דָּאָרָפּ אַין דְּלוֹת זַיְנָעָם נִישְׁט אַרְיְנְגְּבָּעָן דֻּעַם שְׁעַטְנוֹן
פֿון גְּבִּירְיִישָׁן פֿאָרְמָעָן. לוֹיפְּט ער אַיבָּעָר אַפְּגָּעָטָרָגָּעָן
צְעַטְלָאָצְטָעָבָּיְכָּרְדָּקָּן — נֵיּוֹן, דָּאָס זענען נִישְׁט יְהָסְנִים,
וואס טוֹעַן דִּיר אַ כְּבָוד אַן מִיט אַיְנְשְׁטִין בַּיִּדְרָ שְׁבָת,
גָּאָר אַוְרָחִים פְּשָׁוֹטָעָ, וואס קלְאָפָּן אַן אַין יְהָדָעָר טִיר
און זענען היְמִישׁ אָוּמְעָטָוּם. אַין מִיטְן וואָך אַמָּאָל,
זען קִינְגָּר אַין נִשְׁטָאָ דָּא, ווּעַט ער זיך אַלְיָוָן פֿאָרְקָלִיבָּן
און היְמִישׁ מַאְכָן מִיטְן דֻּעַם עַולְמָ. אלָא וואס זיך רְיוֹדוֹן
פֿאָרְשִׁיְּדָעָן לְשׁוֹנוֹת, אַין נִישְׁט קִיּוֹן סְכָנָה: סְדִּימָשׁ פֿון בִּיאָוָר
און סְבִּיסְלָ רָוּסָ פֿון די יְשִׁיבָה-יָאָרָן ווּלְעָן בִּיּוֹשְׁטִין.

ס' איז הוימלעך נח'ן. אויב נישט קיון היילונג פאר זיין אומעט,
 האט ער אנטפֿלעקט אַ-בְּשׁוֹפֿרִינְג ווּאַס ווּעַן ער טוט אַים אָן,
 פֿאַרטְרָאנְגְט ער זיך אַין בְּלָעֵלְיוֹ מְדִינְהָט, דְּרוֹתָות,
 צוּ ווּיְמַעַן מְעַנְשָׁן, ווּיְמַעַן תָּאוֹהָס, לִיבְשָׁאַפְטָן, רְצִיחָות,
 צוּ ווּיְמַעַן פִּינְעָן אַוְן דְּרָעֵלְיוֹנְגָן, אַוְן ס' אַיְגָן לְעָכָן
 ווּעַרְטָק אַפְּגַעַרְקָט אַוְן ווּיְמַעַן, ווּיְמַעַן קָאַפְּטִיל פָּוֹן אַ בְּרוֹ אֶזָּא
 אַוְן עַלְיעָז, ווּאַס האַט נח'ן אַרְיוֹנְגַעֲרָאַכְט אַיְן לְיֻעַנְשָׁטוֹב.
 מְעַן הַאַלְמָט נִשְׁתַּת דָא פָוֹן אַיְם. גְּעַמְיִינְט — אַ מְעַנְשָׁן אֶזָּא
 ווּעַט נְעַמְעַן חַפְּרָה-סְפָרִים, צִי חַכְמָה, ווּעַט זיך לאַזָּן
 אַ וְאַרְטָק אַרְיוֹסְרִידָן. אַזָּן דָא — סְפָרִים גָּאָר, חַזְוִינְהָט,
 אַזָּן ווּיְמַעַן נִשְׁתַּת צִי ס' אַזָּן בְּלוֹזָן אַ שְׁטָעָל אֶזָּא, צִי לאַלְיכָם,
 דְּרָעָרְקָאַפְּ פְּאַרְנָעָמָט נִשְׁתַּת עַפְעָם בְּעַסְעָרָם. אַט לְמַשְׁלָח:
 מְעַן אַסְפָּעָרְט זיך ווּעַן אַמְאָרָן אַיְן "הַשָּׁחָר", שְׁוּיְמָט אַרְוִיךְ
 אַטְפִּעְרָעָן: דָעַת אַזָּן אַמְנוֹנָה, ווּאַרְפָּטָמָעָן זיך
 מִיטָּרָאַוְתָּן רִיבְלָן, רְנָאָס אַזָּן לְיַיְלָעְנְבָּלוֹם — ווּיְקָעָן אַ מְעַנְשָׁן
 זיך אַיְנָה-הַאלְטָן? צִי אַזָּן עַנְיָן אַ פְּשָׁוּטָעָר: ווּאַלְמָט בְּיַקְאַנְסְפִּילָד
 דְּעַגְרִיבִּיכְט דִי גְּדוֹלָה זְיַינָע אַוְיךְ אַ נִשְׁטְגִּינְעַשְׁמָדְטָעָר
 צִי אַזָּן דְּעָם שְׁמָד ווּאַלְמָט אַיְם דִי מְלָכָה נִשְׁתַּת דְּרָהָהָבוֹן?
 אַסְבָּרָה זְאָגָן קָעָן דָאַר יְדָעָרָעָר! אַיְזָן דָאַר אַפְּלִילָו שְׁוּוִיגָט.
 אַזָּן פְּלוֹצְלִינְגָן קָוָמָט אַרְיוֹן אַבְּרָהָםְלָן קְצְבִּיְוָן, דְּעַרְפָּרִיטָעָר ווּזְיךָ
 מִיטָּאַיְם זְוִי מִיטָּאַזָּן אַיְנָעְנָעָר בְּאַבָּעָע, קָוָמָט אַרְיוֹן
 צִוְּאַיְם אַיְן מְעַשְׁה-בִּיכְבָּל אַזָּן פְּאַרְגִּינְט זיך גָּאָר אַלְיָן
 אַזָּן שְׁמַאְכָטָעָא זְשָׁאָרְגָּאָנְשָׁעָן. אַזָּן נָאָר אַוְיךָ ווּזְיךָ אַוְיךָ שְׁבָת!
 פְּאַרְשְׁטִיטָט נִשְׁתַּת עַלְיָע: האַט ער יְנָגְלוֹוִיז זיך אַפְּגַעַנְאַרְט
 אַזָּן אַנְגַעַטָּן אַ קְרִיּוֹן אַוְיךָ עַמְיצָן, ווּאַס האַט עַס נִשְׁתַּת פְּאַרְדִּינְט,
 צִי עַפְעָם אַיְזָן דְּרָעָר מְעַר דָא. ווּילְעָר נְאַבְשְׁפִּירָן
 אַזָּן נְעַמְטָאַלְיָן אַרְיוֹסָאַמְעָדָע אַמְעַשְׁה-בְּכוֹר פָוֹן יְעַנְעַבְיָעָר,
 ווּאַס נָחָהָאַט גְּעַלְיְעָנָט, לְעַרְנָט פְּשָׁתָאַיְן דְּעָם אַזָּן טְרָאָכָט:
 אַיְצָט ווּעַט ער זיך נִשְׁתַּת לְאַזָּן אַפְּנָאָרָן מִיטָּגְלָאָט אַ תִּרְוִיאָז.

חנוך באוריינט

טויוונט די וואס שפֿאָרֶן זיך פֿון אַים.
טויוונט מענטשֵן פֿון אַ חונדרט מעשיות,
לענדרער פֿון דער גָּאנְדָּר וועלט,
דורות פֿון דער גָּאנְדָּר צִיט.

— איז ווי לאנג נאך וועסטו אומניין אַ געפֿאנְגענְגעָר
אין עולם התחו
פֿון די מעשה-מענטשֵן?
ווען וועסטו אין זיך זיין דערזען?
— עפעם זע איך.
— וואס?

— ב'יע א מורה/דיק הבדלה-ליך געפֿאלכטן פֿון צוּוִי קנויטן:
קידושה-קנויט און טומאה-קנויט.
שטעקט די ליכט אין אקס פֿון ערָה,
דרײַט זיך ערָד אַרום דער אַקס,
אוֹן צום צוּוִיינְדִּיקְן פֿלאָם
ציט זיך אלְץ וואס לאַבעט.

— וועסטו נאך נישט גענְגָּה. קוֹק בעסְעָר.
ווײַפְּיל וועסטו ליכט אַצְינְד?
—— מער ווי איינְגָּע.
—— בעסְעָר קוֹק. וואס זועסטו אין די לוכט?
—— פֿנִימְיעָר. צוּוִי פֿנִימְיעָר אַין יעדָן פֿלאָם.
ריַזְן. צוּוִי-גַּעַשְׁטָלְטִיקָע, צוּוִי-קַעְפִּיקָע.
—— בעסְעָר קוֹק.
—— רעדער זע איך. ברוַיְטָע פֿלאָכָע רעדער,
אנְגַּעַפְּיקָעָה מײַט מענטשֵן,
אוֹן די רִיזְן ווי די אַקסן אין די רִיזְן.
—— ווער זענען די רִיזְן?

—— איינְגָּעָר:
האַלבָּעָר קערפְּער אַ פֿאָרָפָאנְצְּעָרָטָעָר,
איַן דער האַנט אַ שׂוּוֹרָד
אוֹן אַ קָּאָפָּה אַוְיָף אַים אַין קַיוּוּרָה.

האלכער קערפער און א שעפסן-פעל,
פאסטויך-שטאך און האנט
און א לאט אויף אים פון זון פארברוינט.

וילען זיך די פיס ארבעריאן —
פום פון שרינגער און פון פאסטוד,
דרויין זי די ראד כסטר.

נאך איינער :
האלכ אענוג, האלב א סגעטם.
נאך איינער :
האלכ א גוּן, האלב א טרודש.

— און און מיטן,
איין דער גראטער פון די אלע רעדער ?

— דארטן וע איך צוווי געשטעטלטן.
איינע איז א פרוי א צוויענדיקע :
לייה און א מאמע.
איינער איז א מאן א צוויענדיקער :
אשמדאי און טאטע,
לייה צומ טאטע,
אשמדאי צו מאמע,
יעין טאגט-מאמע אײנס צומ אנדרען,
יאנגן אלע פיס,

דרויין זי די גראיסע ראד.
און מיט גראיסער ראד פאָרפלֿאָכטן אלע קלענעערע.
וואו זי גוּט — גוּטן אלע רעדער,
סגעגען גישט די ריזן אָפְּשַׁטְּעָלִין די טרייט,
דרויט זיך עס אָז אָויפְּהָעֶר.

— און פארויס פון דעם געלעכט פון רעדער ?
און פון הינטער דעם געלעכט פון רעדער ?

— זוֹיסְטָר פִּיעָר נִוְתָּפָרִים,
שוֹוָאַרְצָעָר פִּיעָר יָגָט פון הַוְּמָן.

— אַיְצָטָעָר זַעֲמָנוּ.

— ווען-זושע וועט די צויאיריקיות
 זיך פונאנדרטילן אדרער זיך צונופנסן?
 ווען וועלן די ריזן אין די רעדער
 ווען איזנ-געשטאלטיך?
 ווען וועלן די מענטשן אויפֿ די רעדער וויסן
 ווער עס פירט זוי?
 נבייא פון די זעאונגנען,
 נבייא פון די חיוט אין די רעדער,
 ענטפער!

ענטפערט ער:

— איז דו וועט גענג זיך אונליגן אין שטריך געבונדן
 און זיך אונעסן מיט צואה
 און זיך אונואגלאען אין גלוֹת,
 וועלן זעאונגנען גענג צו דיר נאך קומען.
 גליוערדיך לבנה-לייבט אין שניי פֿאָרגֿלִיווערטן,
 אטטעם איינגעפארענער פון וויסער נאכט.
 איינער שפאנט אין וויסער נאכט.

14

נאך איידער מהאט געשיקט אים דופן פון ר' מרדכיין
 האט שווין די ליענד-שטוב געוואסט. — סע קאכט זיך:
 א מענטשן וואס לעבט פון קהַל זאָל זיך פֿאָרְשִׁיבִּין
 צום איינבענידער אין "קלוזי" ר' מרדכי האט קיין שהיות נישט געמאכט:
 — אַירְתּ מוחל זיין און אויפֿהערן צו גניין אהין.
 האט נח נישט פֿאָרְשִׁטְאָנָעָן: — אַיך בין נישט קיין שוחט.
 זיין דארפֿן נישט מיין פרומקיות. — יענער האט א בלײַז געטָן
 מיט אומגעולד: — אַירְתּ האט נישט וואס צו דינגען זיך
 מיט מיר. אַיך זאג אַיך: ס'אייז אַהין אַדרער אהער.
 — בּוּעַל זעַן... אַ שעַה צַוְּוֵי דָּרְנָאָךְ בַּיִּ מְאָטְלָעָן
 האט נח שוֹן גַּעֲטָרָאָן זוּיעַר פְּנִימָעָר אַן איינער
 האט אים באָרוּירָט: — וועט אַיד מָעָר טַאָפָע נישט קוּמָעָן?
 — ווער זאגט עס? — ס'מיינט זאָך פְּשָׁוֹט פְּשָׁט: חַיּוֹנָה!
 — אַיך וויס נישט... אַון ווֹי אַלְעַמָּאָל דָּאָס בּוֹךְ גַּעֲבִיטָן.

ס' איז פֿרִוּמִישׁ אַיְן רֵי מְרֻדְכִּיָּם שְׁטוֹב. דָעַר בָּאַלְעַבָּאַס
בַּיּוֹם טְишׁ, דָעַר אִידְעָם בֵּי דָעַר זְוִימַט, אַיְן הָאַנְטַט
דָּאַס זְוִיכָּרָנוּ פֿאַפּוֹרָאַסְן-שָׂאַכְּטָל, רְוִיכָּרֶט, רְוִיכָּרֶט.

רי מְרֻדְכִּי: אִיצְטַ קְוָמַט אַיְיךְ מְוֹלְ טּוֹב. אַיר הָאַטְטַ נִישְׁתַט
נַאֲךְ וּוֹאָס צֹ נַיְינַן שְׁווֹן מַעַר אַיְן שְׁעַבְתָהּוֹן.

נוֹה:

רֵי מְרֻדְכִּי: וּוֹאָס אַיְן גּוֹטָ ? צֹ בְּלִיְיבָן אַן פֿרְנַסְהָ ?
צֹ לְאֹזְן וּוֹיְבָ אַיְן שְׁינְדָרָה הָוּגָנָרָן ? אַיר מִינְט —
בְּיוּלָן וּוֹיְדָעָרָ דְּרִיעָן זַיְדָ אַקְאָפְ מִיטָּ אַיְיךְ ?
נוֹה: נַיְינַן.

ס' אַיְזַ צְוִיפְלַ אַיְיךְ גְּעוּוֹן בֵּי אִיצְטַ אַירְטַ צְוִיפְלַ
אַלְעַמְּלַ נַעֲטָן פְּאַרְ מִיר.

רֵי מְרֻדְכִּי: הָאָב אַיךְ נִישְׁתַט גַּעַדְאָרְפְּטָ ?

נוֹה: פָּונַן וַיְנַט אַיךְ בֵּין אַהֲרֹן אַיְן שְׁתָאַט גַּעַסְמוּנַן
זַעַנְטַ אַיר גְּעוּוֹן מִין בְּרוּוַיטְפָּאַרְזָוָאַרְגָּנָרָה. סְטְוִיגַ נִישְׁטַ.
אַמְעַנְטַשְׁ דְּאָרָף וּוֹכְן זַיְדָ זְיוֹן בְּרוּוַיטְאַלְיָוָן. פָּונַ דְּעַם
וּוֹאָס אִים צְוָם הָאָרְצָן אַיְזַן. אַוְן סְעַצְטָעַ דָּא, דִי בּוֹינַע,
אַיְזַ מִיד גַּעַשְׁטָאַנְעַן וּוֹיְ אַבְיַיְן אַיְן הָאַלְדוֹן. עַם הָאַטְטַ גַּעַשְׁטִיקַט
דָּאַס בְּלוֹטָן, דִי שְׁנָאָה אַוְן דִי גּוֹלָה אַיְיךְ.

רֵי מְרֻדְכִּי: גּוֹלָה ?

נוֹה: דִי-טָאַלְקָסָעַ הָאָב אַיךְ דָאַךְ גַּעַהְיַת. דִי גְּרָאַשְׁנַס
פָּונַן אַרְיְמַעְלִיַּת גַּעַרְאַבְעָוּוּטָעָן.

רֵי מְרֻדְכִּי: מִינְט עַם —

אַיךְ בֵּין אַ שְׁוֹתָף צֹ דָעַר גּוֹלָה ?
נַח שְׁוֹוִינְגַט.

רֵי מְרֻדְכִּי: דָאַס אַיְזַ אַלְעַץ
וּוֹאָס אַיר הָאַטְטַ מִיר גַּעַהְאַט צֹ זְאָגָן. אַוְן דִי קְרָאַט
צְוָם אַוְיסְפָּלָעַטָּן הָאַטְטַ אַיר שְׁוֹיַן אַפְּגָנְעַצְלָט ?
נוֹה: בְּיוּלָן אַמְּלַ

פְּאַרְדִּינְעַן עַפְעַם, וּוֹלָל אַיךְ אַפְּצָאַלְן צֹ בִּיסְלָעַן.

רֵי מְרֻדְכִּי: אַיךְ בְּעַט אַיךְ אַפְּצָאַלְן נִשְׁתַט מַוְרָ אַפְּצָאַלְן.
אַיךְ זְוִיל אַיךְ מַעַר נִשְׁתַט קָעָנָעָן. בְּיוּלָן אַיְערָ פּוֹס
נִשְׁתַט זְעַן אַיבָעַר מִין שְׁוֹעַל מַעַר.

נוֹה: זְוִית גַּעַזְוָנָט.

חונוך באריישא

ס' ווערט שטיל. דער אידים רוייכערט און דער שוער
א צאפרלדיקער ביסט א ליפ און פוקט איבערן טיש :
— איצט וועט ער פֿרְרַן פֿוֹן הָוּנֶגֶר. ווער וועט אים
א פרוטה געבן ? פֿראָ אָדָם ! מאנו פֿאָרגּוּס אלִיךְ!
ער הייבט זיך אויַת, שטייט א צעשאָקְלְטָמָר אַזְוֵיל,
שפאנט צו צום פֿעַנְצָטָעָר און מִיטָן רָוקָן צָוְנָם אַיִדִים
געט ער עפּעַס קָרָאַצְן פֿוֹן דָרָר שְׂוִיבָן. עֲזַרְיאָלָן גִּיטָּאָרְזִים,
ארין צו זיך איז שטוב און שפאנט איבערן צימער.
קָומְטָ רָאָזָע : — וּאָס אַיז דִּיר גַּעַשְׁעָן ? — וועט נישט פֿאָרְשְׁטִין.
— וּאָס נישט פֿאָרְשְׁטִין ? — האסט אַים אַלְעַ אַיִינָס
נישט לְיבָן. — פֿוֹן וועטן דָעַסְטָו ? — פֿוֹן נְחָן ?
זַי אַטְעַטָּמָט אָפְּ אָוֹן ווֹילְמָכְלָמְשָׁטָן ווֹיסְּן :
— וּאָס אַיז גַּעַשְׁעָן מִיטָּ אַים ? דָעַצְיָילְטָ ער.
בָּאַחַאלְטָ זַי סְפָנִים נישט אַרוֹזָצָעוֹווֹזָן דַּי הָנָהָה
וּאָס זַי וועט מַעַר דָעַם יְידָן דַא נישט זָעָן
און פֿרְגָּוֹט : — זַאְל אַיךְ דַי טִי דִיר דַא אַרְיוֹנִישְׁקָוּן ?
ער האט חָרְטָה אַוִּיפְּ דַי רְיֵיד אָוֹן נִיטָּ אַרוֹדִים אַין גָּאָס.
און נְחָן גִּיט אַהֲיָם. זַאְל ער דַי בְּשָׂוֶרֶה האַלְטָן
בֵּין נַאֲךְ הַבְּדָלָה אַדְעָר וּאָס עַמְּדָר אַדְרָאָה גַּעַשְׁעָן
זַאְל כּוֹמָעָן בָּאַלְדָן ? סְגַעַשְׁעָטָן. נַאֲךְ אַמִּינָהָט פֿוֹן שְׂוִידָעָר
בֵּין זַי בָּאָגְרִיָּפְטָ דַאָס אָוְמְגָלִיק, הַיְיָבָט זַי אַן
דַאָס פֿוֹיקָן מִיטָּ דַי פֿוֹסְטָן זַי אַין קָאָפְט, דַאָס חַלְשָׁן
און קָרְעַכְּזָן צְוִוְישָׁן צִיְּין פֿאָרְקְרִיצְטָעָן וּזְיִי קִינְדְּרָעְדוּיְעָן.
נַאֲךְ דַאָס מַאְלָן רְוַפְּטָמָעָן נִשְׁתָּמָעָן צְוִילִינְגָן צּוֹם קָאָפְט
דָעַם זָוָן, דָעַם עַלְטָעָן, דָעַר מַאְמָעָן צְוִילִינְגָן צּוֹם קָאָפְט
אַנְסָמָן הַאַנְטָ� אָוֹן אַלְיָוָן בְּיַם פֿעַנְצָטָעָר זַיְצָטָ ער
און קוֹקָט זַיְדָן נִשְׁתָּמָעָן. עַמְּדָר דָעַרְתָּ לְאָגָן. דָעַנְאָךְ
מִיטָּ אַצְּבָעַדְאָכְן קָוָל נְעַמְטָן זַי דָעַם זָוָן בְּאַפְּעָלָן
די יְוִיךְ פֿוֹן פֿיְיָר אַפְּצָוֹרָוֹן אָוֹן דַי פֿוֹשָׁ פֿאָרְדָעָן
און וּוּעָלְכָן שְׁטָמְרָאָל נְעַמְעָן. הַעֲרָתָ ערְפָאָטָעָר
און טּוֹטָ זַיְדָן אָוֹן גִּיטָן. פֿוֹן דָאָזְוּנָעָן אָז ער קוֹמָט
אַיז לְיכָטָ גַּעַבְעַנְטָשָׁט. נַאֲךְ זַי וּוּפֿרְיָעָר אַוִּיפְּן בְּעַטָּ
לְעַרְקָלְיָינָר בְּעַבְּלָ בֵּין דָעַר זַיְטָן. צּוֹם טִישָׁ גִּירְיָוָט יַאֲנָקָל.
בְּיַם עַרְשָׁטָן בְּיַם טּוֹטָ זַי אַזְגָּ פֿוֹן וּוּוּיטָן :

— עסט, פינדרער, עסט ! איבעראכטאג וועט שווין נישט זיין !

שפרינגן נח אוית, א זען מיט ביידע פויסטן
אין טיש ארין, אzo אלע טעלער שפרינגןען אונטער,
פארבייסט די ליפַן נישט א זאג צו טאן דאס ווארט
וואס צאפלט אים צוישן די ציון און לוייפט אראים.
די ליכט און לייכטער ברענגן, חלה אונגעשניטן,
די פיש אויף טעלער, נאר די יינגלאיך וואנגנישט
זיך צצ'וריין. כליפעם זי געווארן זוי א קינד
וואס זוכט רחמנות, און די יינגלאיך ווייסן נישט
אויף וועמען פון די צויזי דאס הארץ זאל וויי טאן.

נאך טשאלנט מארגן קומט רחמייאל שענקלער מיטן וויב.
א נידיעיסע, פולע, זשוואוואו — רעדט זי נישט
ביז ס'זאנט עפעם דער מאן און חורט איבער זיינע רייד.
רחמייאל נויט צום עניין : — החאט זיך נח גוט באטראקט,
און אפשר שען מען נאך פארדריכטן די מערקה ?

קווועשט נח מיט די פלייצען : — ווים דען נישט רחמייאל
וואס ס'האט זיך אפנערטאן ? ס'איין נישט דער איינבנדער —
מען האט געוכט אן עוללה און זיך צהגעטעשטבעט.

— אודאי. איבער קנאהדשנאה איז פון אייביך.
און לעבן מווען. פלאזיליג רופט זיך דוואשע אפ : —
אזו די פרנסה איז די גאנצן צייט אים אונגעסומען

בקריית ים סוף. ער איז נישט דער מענטש צו ריטן זיך
מייט שיינדר און קצבים. און דער וואס כ'האָב די הענט נישט געוואשן
אייז אלע נאך איבער אוונז א טאטע. — נח הערט מיט אפּן מולֵן.

רחמייאל, זי נישט זי וואלט אים גענטפערט, ווענדט זיך ווירער
זו נח'ן : — מען קומט דאך אים נישט נאכטוקן איז שטוב ארין.
נאך ס'פאסט זי נישט וואס ער איז פון די איינגיינער צו מאטלען.

און ווידער דוואשע : — אזו וואס זענען זי פֿאָר א משגיחים ?
וואס נח האט פון יידישקייט איז מינדרסטן גאנַל, האבן זי נישט
אין זיער גאנצן ליב און ליעבן. — ס'קָּול איז קראפְטיך,

די אויסגעוינוינט אויגן צינדען זיך מיט בלען פלאם
און ס'גִּילִיט א דויטקייט אויף די בלוייכע באָקֶן.

ニישטָא וואס אַיְנְצָאָטָעָה'ן ווֹיְטָעָר, זעט רחמייאל.

געמאכט הבדלה און נישטאט וואויהן צו גיין.
ס'אייז פינלאיך חול'המודר'דיק. אונטערן באלאן הענט
א בראך, נאר הערצער זענען נישט באשוערט. פארקערט:
דרער בראך האט אינגעשלונגען אלע ביטערקייטן
און לופט, ווי נאך א שטערעטן, אייז לוטער, גראנג.
און גראנגער לופט די ווערטער קומען גראנג ווי פעדערן:
נאך אן געויבט און ווארעם, ווי צו טוליען זיך
און זיך. קומט טוליעניש און נאנטקייט אפנעהו אונטער
מייט אויסגעלאשן לעטפל. מארגן, אוּ מען בליבט אליאן,
גייט אום איין שטוב א צפאלדייך פאלביבעניש
און טרייט שפערן זיך נאך מיט אויגן העל' בארכטער
ער נעמט פיין בויך אין האנט נישט — זאל עם הייסן:
ער איז מיט איר אינגעאנצן. לאזט ער זיך
דרעלאנגען טי איין מיטן טאג, מכבד זיין, ווי ער וואלט זיין
א נאסט איז הויז. איין אונטן, ווי ער ואלט באמת
צורך געטומען פון א ווייטער ריזען, נעמט ער פלאצ'ינג
די זיין פארהערן. ביידע זענען מאדנע זויט פון אים:
דרער קלינגען מיט דער פלאנסער היימישקיות איזן חספות',
דרער גראיסער מיט דער מיט פון נאכזאנן די סוניא.
צווויי ברידער — ווי פארשידערן ! נאר זאנן זאנט ער
צו ביידן גלייך: עס מאכט נישט אois פונדעטמען
ארײנסטען איז א תנ"ך אמאָל — א שבת צי אן אונטן.
די זיין, מיט זויטיך אונגעלאָרן, נעמען אוויה
דאַס פלאצ'ינג פארהערן און די ריד ווי אומגעווינלאָעכט,
וואֹי חול'המודר'יסם. זיין וויסן — ס'זוארט הינטערן טיד
א ניעדר זמן, און הלאוי זאל ער מיט גוטס אריינקסומען !

15

געטט נאך נישט געוועגע בעי רחמייאָל' איז שענט,
shmaha bi rachmial' aiun shenkt.
יאַסְעַלְעַ מַלְוִוֶּן מיט דער קרווער באָק
האָט געמיינט, עס וועט אים אַפְנֵיַן גָּלָאַטִּיך,
האָט מען מיטואָך נאכט אים מיט דער פֿוֹר גַּעֲפָאַקְטִּיך,
און געמאכט דעם ריכטיכון פָּאַטְשָׁאַטְעַיך.

שטיילעך ווועט ער שעכטן גאר אין טערעספֿאַליעַ,
וועיזון דער קאראָבקע אַ פִּינְג אָונְטָעָרֶן פָּאַלְעַ

אוֹן פַּאֲרָקְוִיפָּן פְּלִוִישׁ בּוּלְהַזּוֹל.

האָט מעַן אִים גּוּזּוֹן : יַאֲסֻלַּעַ, פָּאַוּאַלְיַעַ!

ס/איַז נִשְׁתַּמֵּת אָזּוֹי גְּרוּינְג צַו נָאָרֶן קָהָל.

מייט אַ פָּעֵל נַאֲפָט דֵי פָּוָר מִיטַּ פְּלִוִישׁ בְּאַנְגָּסָן,

איַצְּטָעַר — נַיְיַ פַּאֲרָקְוִיפָּדַר בְּשָׂר בָּשָׂר

קְנָאָפְּעָר אוֹיפָּן פּוֹנְטַ מִיטַּ פִּינְג גּוּרָאָשָׁן !

שְׁבַת נַאֲכָט אַ שְׁמָחָה בַּיְּ רַחְמַיָּאַלְעַן אָוֹן שְׁעַנְקַ.

אוּבִין אָז — אַלְיוֹן רַ' שְׁלוֹם נָאָמָן.

בַּיְּ דֵי זַיְתָּן אַוִּיפָּה דֵי בְּרִיאָטָע בְּעַנְקַ

שְׁחוֹתִים אָוֹן קַצְבִּיסְ-בָּאַלְעָבָאָטִים.

לְעַסְעַר אַוִּיפָּן טִישׁ, הַעֲרָנִים, מַאֲרִינְגָּטָן,

שְׁנָאָפְּסָן כָּל הַמִּינִים אָזְן דֵי פְּלָאָשָׁן.

קְלִינְגָּעָן דֵי קַצְבִּים מִיטַּ דֵי קְלִינְגָּעָרָס אָזְן דֵי טָאָשָׁן :

— טְרָאָגָט, רַחְמַיָּאַל, וּוֹצֵס אַיר הַאָט !

אוֹן רַחְמַיָּאַל מִיטַּן הַיְנְקָעָדָיקָן טְרָאָט

שְׁלַעַטְמָאָכְלִים פָּאָרָן נָאָמָן אָזְן קַצְבִּים,

אוֹן אָזְן צִיּוֹן פַּאֲרָשְׁצִימָעָטָע אַ פְּסָוק תְּהִוְלִים :

— בַּי סְבָבּוֹנִי בְּלָכִים !

בְּרִיעָן מִיטַּ נְצָחָן צְעִיאָכְמָעָרְטָע לְחַיּוֹם/ס.

שְׁוַיְמַט אַרְוִוִּים נְקָמָה פּוֹן צְעַבָּלְעַטְמָעָ גְּנוּנוֹם.

צִיּוֹן פַּאֲרָשְׁצִימָעָטָע דֻּעַם פְּסָוק תְּהִוְלִים קִיּוֹן :

— עַדְתָּ מְרוּעִים הַקְּיָפָוְנִי !

אוֹן בַּיְּם טִישׁ, בַּיְּם זַיְתָּקָן, דֵי גַּעַטְטָן פּוֹן אַלְעַ נַעַט —

שְׁוַינְדָּרָ, צְעַבְּ-זְיָוָנָגָעָן, בְּאַלְעַגְּאָלָעָם,

זַיְצָן מַאֲרִינְגָּרָטָע וּוֹ דֵי שְׁטִיקָעָר הַעַכְתָּ

אוֹן עַם בַּיְּסָן פּוֹיסָטָן אָונְטָעָר פָּאַלְעָם.

פִּילָּט אַ בְּאַלְעַבָּאָס, צְעַפְּרִיעָט אָוֹן צְעַפְּוּעַלְטָ:

וּוַיְנַטָּן יַאֲגָּנָן אִים אַיְבָּעָרָן רָוּקָן.

כַּאֲפָט עַד זַיְד — עַם לַיְגָט צְעַפְּרִיטָט אַ בְּיוֹעָ קָעָלָט

אוֹיפָּה אַ טִּישׁ מִיטַּ חֹוְשָׁק'/דִּיקָע מְרוֹקָן.

שְׁרִוִּיט עַד : — וּוֹאָס אִיז דָּאָס פָּאָר אַ פָּאָסָן ?

ווײיניק שנאפס בײַ אונדוּן צו מאָכָן אַ לְחִיּוֹן?
בלאָזֶט בֵּין שלֹום לְיִפְשִׁיכָּן דֵּי גְּרָאָע בָּאָרֶד זַיְךְ אָזְנַ
שְׂחוּתִים הָעָרָן אָזְפַּקְדָּן צַוְּקִיעַן,
נָאָר דֵּי יוֹנְגָעָן טְרָעָטָן זַיְךְ דֵּי פִּסְטָן אָונְטָעָרָן טְשִׁישָׁן:
— וּוּרָעָן זַיְךְ דָּעָרוֹוָאָרָגָן מִיטָּן דֵּי שנאָפָס אָזְנַ פִּישָׁן!

פיינְעָר פָּוָן דֵּי יוֹנְגָעָן רִירָט זַיְךְ נִישְׁתָּהָ פָּוָן אָרוֹת.
ברְּמוֹת אָרְיוֹן רֵ' שְׁלֹום אִין דָּעָר גְּרָאָע בָּאָרֶד:
— סְבָעָנְסָטָן זַיְךְ זַיְךְ נָאָר נְחַקְעָן מסְתָמָא.
שְׂטִיטָן אַ שְׂחוּתָן צַוְּקָן: — אָרוֹדָאַי,
נאָכָן פָּאָסְטָוךְ בְּעַנְקָטָן דֵּי סְטָמָדָע.
אוֹן אַ צָּצְבָּה חִיבָּטָן אָזְנַ וּוּאָרְפָּן גְּרָאָמָעָן
וּוְעָגָן נְחַזְנַ מִיטָּן דֵּי זַיְבָּן גְּרָיוֹזָן, לְיוֹזָן,
וּוְאָס עָרָ לְאָזָטָן זַיְךְ שְׁפָרְיוֹזָן, וּוּיְזָן, לְיוֹזָן.
טוֹאָסְפָעָן פּוֹיסְטָן אָוִיפָּן טְשִׁישָׁן פָּוָן נְחַתָּה,
שְׁפָרְיוֹנְגָעָן טְעַלְעָרָ, גְּלָעָזָר,
פְּלִיאִיצָן מִיטָּן צְעָדִיכָּטָן גְּלָעָכְטָעָר אָוִינָן, מְיֻלָּעָר, גְּזָעוֹר,
בֵּינוֹ אָזְפַּקְדָּן טְשִׁישָׁן, אָזְפַּקְדָּן יוֹנְגָעָן אוֹן שְׁטוֹמָעָן,
פָּאָזָן אַ פָּאָר קְלָעָפָן וּוּיְשָׁאָסָן פָּוָן האָרְמָאָטָן:
— אַ רְוחָ אִין זַיְעָר טָאָטָן!

סְהָאָט אָבְרָהָמְלָן חִזּוֹאַ, דָּעָר וּוְאָס לְיִעְנָט בִּיכְלָעָר,
נִישְׁתָּהָ נְעַקְעַנְטָה דִּעְם בְּעַם מְעַר שְׁטִיקָן אִין דָּעָר לְעַבְעָר,
וּוְעָרָט דֵּי שְׁמָחָה אָפְגָעָנָסָן וּוּיְ פָּוָן קָאָלְטָן צְעַבְעָר,
גְּלָיוֹעָרָט אִיןָן אַ רְגָעָ אָזְנַ מְעַד הִיבָּט אָזְ קְרִיבָן.
פּוֹיסְטָן, אָרְעָמָס, קְנִיעָן פְּלָעָכְטָן זַיְךְ אָזְנַ שְׁטוֹמָעָן,
אוֹן אָבְרָהָמְלָן רִיסְטָן זַיְךְ מִיטָּן גְּשָׁרָיָן אוֹן פּוֹיסְטָן:
— שְׁלֹום גְּנָבָן חָוְלִיעָט מִיטָּן זַיְן בָּאנְדָעָן,
איְצָטָן וּוְעָטָן שְׁוֹן גְּנָבָן עֲנָעָן אָבִי גְּזָעָונָט.
שְׁרִיְמָטָן רֵ' שְׁלֹום: — יְידָן, סְאָזְנַ אַ חְרָפָה אָזְנַ אַ שְׁאָנְדָעָן,
מְאָלָעָן וּוְאָס עַם בִּילְטָן אַ חְנוֹנָט.
אָכְבָּעָר שְׁבוֹר בְּלֹטָה האָט זַיְךְ אִין אָדָעָרָן צְעַבְוּטָעָט —
וּוְאָס מִירָ חְרָפָה, אָפְשָׁיָיָ, יוֹנָג אָזְנַ בְּאַלְעָבָאָס?
אִיבָּעָר בָּעָרָד אָזְנַ לְיִפְןָ קְרִיבָן שְׁלָעָנְגָלָעָר רְוִיטָעָן,
פָּוָזָן לְיִבְּ אָזְנַ בְּיִינְגָרָן קְנָעָטָן זַיְךְ וּיְ גְּרוֹזָן.

און רחמיאל פון א זויט זיין חורבן מעסט :
 שנאפס און וויז צעליאטער, שערבבען פון געפעס —
 ווער וועט אים באצאלן פאָרַן שָׁאָרַן ?
 נאר די ביטערקייט, וואָס האָט פֿאָרְשִׁטְקֶט גּוֹזָדָן,
 שטילט זיך פון ציעוישטן האָרְמִידָעָר,
 זעם ער ווי ר' שלום גּוֹבָעַט זיך צומ טוֹר,
 ווי אַ קְצֵבָּרְקִיכְט אַוִוָּף אַלְעָפִיר,
 אָוָן טַע קוּוּלְטָט אַ פְּסֻוקָּה תְּהִלִּים ווִידְעָר :
 — חֲרָם שְׁנִינוּ בְּפִימָו !

שכבות אַוִיסְגַּעְבּוּכְעַט פון די שׂוּעָרָעָעָע,
 נעמט דער קְנוּזָל גּוֹלְדִּעְרוֹווֹו צְעָרִיסּוֹן.
 גְּאַנְעָרְטָט מַעַן זיך מִיטָּדִי בעסער אַיְנְגַּנְעַטְיוֹלְטָעָעָע,
 ווי עַס ווֹאַלְטָט אַ שְׁפִּיל גּוֹעוֹעָן בְּלוֹוֹן אַוִוָּף צְעָפְּלִיּוֹן.
 בְּיוֹ מַעַן בְּאַפְּט זיך פְּלַצְּלִינְגָּן : ווער מִות ווּמְעָן !
 בְּלָאוֹן זיך צְעָלְוּטְיַסְטָעָעָעָע קְצְבִּים ווי די לְוָנָגָן
 אָוָן מַעַן פְּאַכְּטָט מִיטָּפְּוִיסְטָן צוֹ די יְוָנָגְעָן :
 — ווֹאָרָטָסָס, אַ נְכָפָה וועט אַיְיךְ גּוֹעָמָן.
 קְלִינְגָּטָט מַעַן מִיטָּדִי קְלִינְגְּעָרָטָט, דִּינְגָּטָט מַעַן זיך מִיטָּקְלָלָותָט,
 שְׁאָרְטָט מַעַן זיך אָרוֹסִים ווי די נְשָׁרְפִּים,
 אָוָן די יְוָנָגָן לְוָן ווי אַיְן ווּסְטָן חְלוֹם :
 — וואָס אַיְן דָּא פְּאַרְלָאָפָּן ?

16

עַם האָבָן זיך יְוָנָגְעָן גּוֹפְּעַדְרָעָט אַוִוָּף מַארְגָּן צְוָם יְאַטְּפָעָהָיוֹן .
 ווער שְׁוֹלְדִּיקְהַכְּנָעָהָדִיק, גְּרִוִיטָט אַוִיפָּן פְּסָק, אָוָן יְוָנָגְעָן בעדאווע
 מִיטָּמוֹרָא פְּאַרְהִילְקָטָט אַיְן חְוִיכָע, "גּוֹטָמָרְגָּוֹן". נְאָרָסְהָאָבָן זיך אַוִוָּף
 באַלְעַבָּאָטִים גּוֹשְׁעָמָט, אָוָן אַרְיְבָעָר אַ שְׁעָה, אָוָן שְׁאַרְפָּעָהָאָק
 אָוָן זְעָנָגָהָאָבָן זְיִינְרָס גּוֹטָאָן אַוִוָּף די יְאַטְּפָעָהָהָוֹיָה .
 בְּלָיוֹן אַיְינְרָס, אַבְּרָהָמְ/לָס, ווֹעֵן עַר אַיְזָן גּוֹקְמָעָן צְוָם פְּעַטְעָה,
 האָט אַיסְרָאִים אַנְגְּנָעָבָאָטָט אַ גְּאָנָגָן אָוָן נְאָרָס מִיטָּאַזְעַלְכָּבָעָדִיך,
 וואָס נְאָר אַ פְּעַטְעָר פְּאַרְגָּוֹנְט זיך . הָאָט עַס דְּרַעְלָאָגָנָט אַיְן דָּעָר רִיפָּט,
 נְאָר נְיִי חְיִיב זיך אָן מִיטָּן טָאָטָן/סָס אַ בְּרוּדָר ווֹעֵן סְ/וּאָרָט נְאָר
 אַ טְעָנָה באַנְאָאָכָט מִיטָּן טָאָטָן אַלְיָוֹן . אַרְוִיפְּגָעָזְוָוָגָן די באַלְיוּוּעָם,
 האָט עַר גּוֹלָאָזָט זיך באַשְׁפְּרִיּוֹן דָּעַם הוֹיָה, וְאַגְּנוּ "גּוֹטָמָרְגָּוֹן"

די יידענעם מיט די שטיגין הניגער אונ גענען און דורך די טירן
אנגעוואגנט די גוטע ברידער, אונ שווין — ער אייז שווין אפגעקאכט.
וואס נאך זאל ער טאן? א גאנערשן שנאבל עריציט מיט א פינגער,
צעעטענה/ט זיך מיטן גאנער פון דעם בי וועמען אין פינגער,
עס ווילט זיך איים בעסער בראטען אונ ווינדר א羅ים אין דראיסן
זו ווארטן בייז טילע, וואס דינט כייז די קאנטס פון מעל-ספלאה,
וועט קומען נאך פלייש. דערווארט זיך, באהאלטן זיך הינטערן טויער
אונ נאכדען אונטערגעפונגנען, זיך איבערגעשראָקן אונ איפֿן וועג
די ניעס דערציילט. איז טילע צופרידן געוען. זיך האט שווין לאנג
איים צונגערטט זוכן אונ אנדער מלאה אונ טאָקע דורך איז
אייז ער עס פארקראָקן צו מאטָל אייבינגעד. בייז מ'האט נעקענען
זיך אנדערן זאט איז טילע געוען שווין א גאָס פון איז הויז —
אונ וואו זאל ער ווינטער גיין? אהייז צו דער מאמען אוּפֿן קלוועש
אייז צויט בייז איז אונט אונ שlayerן זיך איבער די קאָלוועש
אונטער דער זון פון פאָר פֿשְׁחַת האט נישט קיון טעם.
האט ער פֿאָרקיירוואָט טאָקע צו מאטָל אונ דבורה/⁶, די טאָכטער,
האט אונגן געפנט אויַף איים: איז מיטן א זונטיך? דאָ קען ער אודראי
די מעשה דערציילן, אונ באָלֶד אָרוּם אייז געשטאנען
אי מאטָל אלִין אי דער זון אי דאס וויב אונ מ'האט אָים געטראַיסט :
דו החאָב זיך איז דר'ערד. דאָ עפְּנט זיך א צינעלאָני הינטערן שטאט
אונ יונגען ווי דו וועט מען דראָטן פֿאָרצּוּקּעָרָן.

דרערנאָך זיך דערמאָנט: ס'וּאָלֶט אָמֵץ געוען צו ברענגען
די מעשה צו נח/⁷. עפְּסַע קיון מוטט נישט געהאט אונ דאָך דעם נסווין
ニישט בִּינְעַשְׁטָמָנָעָן. דערפֿרִיטַהַזָּט ער אָבָּעָר בְּלֹוִוּ דְּוֹאָשָׁעָעָן. נח אלִין
אייז אָוּשָׂעָס אָין אָמְצָה-פֿאָדָרָאָד פֿאָר אָ רְעַדְלָעָר. איז אָים באָפָּלָן
אָן אָוּמָעָט פָּוּנְקָהָס שְׁטוּבָה, הָאָט ער זיך אָוּמְגַעְדָּרִיט אָין דִּי גָּאָסָן
אונ ווינדר געקּומען צו מאטָלָעָן, אונ צוישָׂן מְנַחָּה אָון מְרַעָּב
הָאָט שווין אָ קְלִיוּלָאָין יְעַדְּן בֵּית מְדֻרְשָׁה פָּאָסְמָאָקָעָוּט זיך
מייט די קְצְבִּיּוּשׁ קְלָעָפָע אָוּן מִיטָּן טִילָּעָפָן אָלְטָן אָנוּזָעָצָר: שְׁלֹום גְּנָבָן!
צְוּלָבָן לְיְעַנְעָן בִּיכְעָר, ווּאָס מִינְטַהַשְׁכָּה, פָּוּנְקָהָס בְּרוּוּת גַּעֲבָרָאָקָן.
אייז ער אָ צְעַהַיְצְטָעָר נָאָך ווּעַטְשָׁעָרָע גְּלִיּוּד אָוּשָׂעָס צְוּ עַזְרִיאָל/⁸,
עַזְרִיאָל צְוּ שְׁוֹעָר אָוּן רְאָזְדִּבְּיָא אָוּפָה מְאָרָגָן צְוּ רָאָשָׁה,

ר' חיים טענאל, אוון ס'האט זיך צוישן צוויי גבירים, תקיפיט
פֿאַרְנוּמָעַן אָזָא מֵין שְׁלָאַכְתַּ: פֿרִיעַר הָאַט אַיִינָעַר מֵית אַיְמָפָעַט גַּעֲגָלָעַט
די בִּיְוִינְעֶרְנָעַ גַּאֲלָקָע פֿוֹן שְׁטָאַק אָזָן דַּעַר צְוִוִּיטָעַר דַּעַם גַּלְאַטַּן פֿאַרְעָנְטִישַׁ
פֿוֹן שְׁטוֹלַד, דַּעַרְנָאַךְ הָאַבָּן בִּירְעַג גַּעֲגָלָעַט זִיךְ רַי בָּערַד, דַּעַרְנָאַךְ
צִיגָּאַרְן גַּעֲרַבְעַרְט אָזָן וּוּאַלְקָנָס גַּעֲבָלָאַזְן מִיטַּעַם, נַאֲר אַיְינָנִין
אַרְאַפְּצָוְנָעַמָּעַן פֿוֹן שְׁעַטְהָווֹן די שְׁאַנְדַּר פֿוֹן אַ נָּאמָן, וּוּאַסְּאַלְעַע
רוֹפָן אִים „גַּנְבַּן“ — אַוְיַת דַּעַם הָאַט ר' חִים זִיךְ נַיְשָׁט גַּעֲלָאַזְט:
מעַר פֿעַלְט נַיְשָׁט, נַאֲר נַאֲכְצָוְגָּעַבְן די בְּלַעַרְלִיּוֹן עַכְבָּרִים!

אַברָהָם' הָאַט גַּאֲרַנִּישַׁט גַּעֲדָרְפַּט אַיְן דַּעַר הָיִם דַּעֲרַצְיָוַן.
וּוּ נַאֲר ס'הָאַט דַּעַר טַאַטַּע גַּעֲפָנְטַדְיַה טַרְפַּן מַעֲרַבִּי, אַיְן עַר
אָן דְּבוּרִים צְוַגְּעַנְגַּנְגַּעַן אָזָן אַפְּגָעַפְּיָעַרְט צְוַיְיָעַט. וּוּ ס'מַעַט
אַחַיה דַּעַם שְׁפָרְוָנְג, הָאַט אַברָהָם' אַפְּגָעַמְאַסְטַן דַּעַם נַיְדָוַל
פֿוֹן טַאַטַּן אָזָן זַיְנָע אַיְינָעַנָּע נַיְנָצְזַן יָאָר, אַ שְׁפָאַן גַּעֲטָאַן צָום וּוּאַנְטַן,
צַו דַּעַר גַּרְאַטְקָע מִיטַּעַלְעַר אָזָן גַּעַזְעַזְעַר, אַ שְׁלַעַפְּ גַּעֲטָאַן מִיטַּעַם אַחַנט —
דָּאַס גַּאנְצָע גַּעַפְּעַס אַיְן אַיְן שְׁעַרְבָּלָעַץ צְעַשְׁפָרְוָנְגָעַן אַיְכָרְעַן דַּיְל —
אוֹן אַיְידָעַר נַאֲךְ טַאַטַּע אָזָן מַאֲמַעְתַּן הָאַבָּן גַּעֲקָעַנְט דַּעַם אַטְעַם כַּאֲפַט
אַיְן עַר שְׁוִין גַּעַוְעַן אַיְן דַּרְוִיסְן. אַיְבָּהָרְגָּעַנְכָּטִיקַט די נַאֲכַט
אַיְן וּוּיְבָּהָרְשָׁעַר שְׁוֹל אַוְיַת אַ בָּאַנְק אָזָן פֿאַרְפַּרְט זִיךְ גַּעֲלָאַזְט
צַו די מַצְהַיְּפָאַדְרָאַן זַוְּכַן דָּאַס פֿלְאַצְיַה וּוּאַוְנוֹ נַח אַרְבָּעַט
אוֹ מַהָּאַט אִים אַוּוּקָגְעַשְׁטָעַלְט פֿאַר אַ שְׁיבָעַר, אַיְן אִים גַּעַוְאָרַן גַּוַּט
וּוּאַס אַטְקָעַן עַר פֿיְפַן אַוְיַת אִסְּרָאֵן אָזָן וּוּיְדָעַר צְזָזָעַמְעַן
מִיטַּנְחַ'ן. אַבָּעַר וּוּעַן דַּוְרְכַּן מַאֲגַן הָאַט עַר אַוְגָן גַּעַוְאָרָפַן
אָחַיה וּוּאַוְסַע שְׁטִוְיַט זַיְן פֿרִיאַנְט אַיְן דַּעַר מַחְנָה וּוּיְבָעַר אָזָן מַיְדָלָעַר,
הָאַט שְׂוִיר פֿאַרְקוּוּעַטְשַׁט אַ גַּעַוְוַיְיַן, אָזָן אַיְן אַוְנָטַן הָאַט עַר זִיךְ פֿאַרְטְּרוּיַט
פֿאַר טַיְלָעַן אָזָן מַאיַן גַּעַנְגַּנְגַּעַן צַו מַאֲטָלְעַן טְרָאַכְטַן.

פֿרִיאַטְזַק צַו נַאֲכַטְזַק אַיְן בִּית מַהְרָדְשַׁ אַיְן צְוַגְּעַמְעַן דַּעַר טַאַטַּע:
— אַחַיים זַאֲלַטְטוֹ גַּיְיַן! פֿאַרְשָׁטָעַר נַיְשָׁט דַּעַם שְׁבַת דַּעַר מַאֲמַעַן.
אוֹן בִּיטַן אַ העַמְד דַּאֲרָהַ מַעַן אַוְיךְ. — נַאֲר מַאֲרָגָן בִּים לַיְעַנְעַן
הָאַט אַברָהָם' צְוַנְיְוָגְנְגַעַמְעַן די גַּוְטַע בְּרִידְעַר, פֿינְפַּעַז וּוּאַיְלָעַ יְוָנְגַעַן,
אָזָן אַיְנָגְרוּמִיט זַיְן אַסְדַּר: עַר דַּאֲרָהַ זַיְן פֿוֹרְן אַזְנָעַץ.
אוֹ מַהָּאַט זִיךְ בַּאֲגַעַנְגַּט נַאֲךְ טַשְׁאַלְעַנְט, הָאַט עַר זִיךְ גַּעֲבָרְאַכְתַּ
צַו מַאֲטָלְעַן. דַּאֲשַׁע הָאַט כִּיבּוֹד גַּעֲשָׁטַעַט אַיְן עַסְּיָהְטַוב
נַיְשָׁט אַפְּגָעַרְעַקְן די חַבְרָה מִיטַּעַם אַלְעַפְּלִיצְעַם בִּיכְעַר,

אוֹן מאָטֵל אַלְיוֹן האַט בַּיּוֹם פֶּמֶת גַּעֲלוּין אַ קִרְיְגַּעַלְעַ מַעַד אוֹן גַּעַטְרוֹנְקַעַן
מייט יעדן לחיים. מ'אייז הַיְמִיש גַּעַוְאָרְן אוֹן אלְעַ האַבָּן מסְכִים גַּעֲוּן
מייט אִים, אָז ס'וֹאַלְט בעַסְעַר גַּעֲוּן צוֹ האַבָּן נַחַן ווּידָר
איַן שַׁעַכְתָּהּוּן. ווִי קַעַן מַעַן עַס אַבְּעַר? מַעַן קַעַן! אַט זַאלַן זַיְיַה
נִישְׁטַגְּיַין צוֹ דַעַר אַרְבָּעַט באַנְאָכָט אוֹן אַפְּצִיעַן אוֹיךְ דַי אַנְדָּעַר,—
איַז אָוִים מייט דַעַר שַׁחַיתָה אַוְן קָהָל ווּעַט טַאנְצַן בַּיְיַי
וּי אַבעַר אַוִיפָּאַ קִיְּטַה. האַבָּן חַבְּרָה מִיטַּ נַאֲקַעַטְעַ צַיְּן גַּעַפְוָאַלְן
פָּוֹן שְׁפִיצָל, נַאֲרָה העַצְעָר זַעֲנוּן גַּעַוְנוֹנְקַעַן אוֹן מַהְאַט גַּעַפְרַעַגְטַה:
— ווּעַט בַּלְיַיְבָן דַי שַׁטָּאתָן פְּלִישָׁה? — איַז ווּאַט דַעַר אַומְגַלִּיק?
שְׁבָצְנִים קָאָבָן אַלְעַ אַיְינָס נִישְׁטַגְּיַין פְּלִישָׁ אַינְדָּעַרְוָאַקְּסָט:
אוֹן גַּבְּרִים קַעְנַעַן זַיְיַה אַיְינְמַלְאַ בַּאַיְינָן. — האַט מַאֲטַעַלְיכַּבָּע גַּעַטְרִיסְט:
— נִישְׁקָשָׁה, זַיְיַה ווּעַלְן זַיְיַה עַופָּות שַׁעַכְתָּן אוֹן יַאֲכַעַלְעַךְ קָאָבָן!
— אוֹן ווּאַט זַאלַן מַאְזַן מִיטַּ דַי טְרוֹסָן? האַט מַעַן גַּעַפְלָאנְט
אוֹן ווּידָר גַּעַטְרִיסְט אַוְן מַאיַז אַוְעָס דַי אַנְדָּעַר גַּעַגְעָן זַוְּבָן,
נַאֲרָה יַעַדְן באַזְוֹנְדָר אַיְזָה מַלְאָסָנוּ גַּעַוְעָן וּיְיַי אַיְזָה קַאֲלָטָן טַאגָן
בַּיּוֹם טַיְיךְ ווּעַן מַעַן מַוְּן אַ נַּאֲקִיטָעָר שְׁפִירְגַּנְגַּעַן אַיְזָה וּזְאַסְעָר.
איַז בּוּינְעַדְחוּוֹף אַנְגְּנִיעָאָגָט אַקְּסָן, בַּהֲמוֹת אַוְן קַעְלָבָר.
עַס פּוּמָעַן דַעַר נַאֲמָן. דַי שַׁחַתִּים, צַבִּים — מַעַן קַוְּטַחַן זַיְיַה אַרְוָם —
בַּלְיַיְזָה עַטְלָעַבָּע עַלְטָעַרְעַ שִׁינְדָּעַר, אוֹן פָּוֹן דַעַר תַּבְּרָה גַּעַגְעָן
סִיְּמָן נִישְׁטָאָ. צַיְּהָאַט אַ מְנָהָה זַיְיַה אַלְעַ מִיטַּ אַיְינְמַלְאַ
אַ קָּאַסְעַ גַּעַטְאָן? צַעַג ווּאַרט אַוְן מַעַן קוּוּעַשְׁתָּמַט מִיטַּ דַי פְּלִיאַצְעָם,
נַאֲרָה אַיְונָם, ר' שְׁלֹמֶן, ווּרְעַט עַפְעַם בַּיְתָעָר אַיְזָה נַאֲזָה עַר וּאַגְּט
הַאַלְבִּיחַיוּזִירִיךְ: ס'איַז דַא נִישְׁטַגְּלָטָקִיךְ, יַיְיַן! בְּזַואַלְטָ שְׁוּרָעָן,
נַחַקְעַ האַט אַ האַנט אַיְן דַעַם. אַרְבַּעַר גַּעַשְׁקַט אַז עַלְטָעַרְעַ שִׁינְדָּר
איַז שְׁעַנְקָ אַוְן בַּאֲלָד אַיְזָה יַעַנְדָר גַּעַקְוּמָעַן צְרוּקָס מִיטַּ אַתְשָׁוָהָה:
— מַאיַז דַאֲרָטָן. מַעַן וּאַגְּט: ס'וּעַט הַיְוִינְט קַיְיַן שַׁחַיתָה גַּעַשְׁטָ וּיְיַן.
— ווּאַ-אַ-אַס? — אַזְאָז מַיְן צַעְזַעְגַּנְעַר „וּוּאַס“ וּיְיַי מַעַן וּוּאַלְטָ זַיְיַ גַּעַמְלָדָן
אוֹן אלְעַ אַקְּסָן האַבָּן גַּעַרְאָגָן אַיְיטָעָרָס מִילָּךְ. — זַיְיַ זַוְּגָן,
זַיְיַ ווּעַלְן נִישְׁטַקְוּמָעַן בַּיְזָה קָהָל ווּעַט צְרוּקְבָּעַנְגַּעַן נַחַן.
דַא האַט שַׁווֹּן דַעַר „וּוּאַס“ זַיְיַ אַרְיָס גַּעַטְאָן מִיטַּ אַזְאָז אַיְמָפְעַט
וּיְעַמְּצָעָר וּוּאַלְטָ אַיבָּעָר זַיְיַ מִיטַּ אַ בִּיְוִישָׁ אַ פָּאַכְעַ גַּעַטְאָן,
דַעַרְגָּאָךְ — אַ לְיַאְרָעָם פָּוֹן קָוְלָהָ אַזְנָהָ קַלְלָהָ, דַעַרְגָּאָךְ אַ גַּעַשְׁרִיָּה:
אַט גַּיְיטָ מַעַן אַז אַנְדָּעַר כַּאֲפָטָעָ באַסְיָקָעָם בַּרְעַנְגַּעַן פָּוֹן גַּאַס!
דַעַרְגָּאָךְ זַיְיַ אַלְיוֹן צוֹ דַעַר אַרְבָּעַט באַסְיָקָעָם גַּעַשְׁטָעַלְטָ אַזְנָהָ קַסְפָּ גַּעַשְׁקַט

שטאטפעטן צום דאש הפלט און אויך צו עזריאָל קאַרנְפֿעלֵד,
או ס'שטייט און סכנה די שחייב פאר שטאט און פאר וואָרשען.

אַהֲלָבָע שעה שבעטער האט זיך אַין שענס אַרְיוֹנְגּוּרִיסָן אַ שיינְדֶּר:
— מע רופט אַיך! ר' חַיּוֹם אַיז דָּא, ר' מַרְדָּכַי, דָּרָ אַיזָּוּם — אַלְעַ!
די שרעס אַוְיפָּן פָּנוּן רַופְּעָר, דִּי גַּרְוִיסָע לִיּוּט וּוְאַסְמָחָאַט זַיִ
מְטוּרָה גַּעֲוָעָן — עַסְמָאַט וּזְוִינְטָדִי זַאנְגָּעָן אַ יָּאָגָּעָן גַּעֲטָן חַבָּה
צּוּמָּטָר, נַאֲרָ עַטְלָעָכָּע מַילְעָר מִיטָּ צִינְגָּר צַעַשְׁצִירָעָט
הַאֲבָן גַּעֲוָרָנט — סְאַיז גַּלְיוּכָּר צַו בְּלִיבָּן דָּא. אַוְועָס דָּרָ שְׂלִיחָה
מִיטָּ גַּאֲרָנִישָׂט. ר' חַיּוֹם האט רַוְצָחָיְשָׂעָלָפָט מִיטָּן שְׁטָעָן
אַין שְׁטִינְגְּרָנְעָם דִּילָ פָּנוּ שְׁכַּתְהָוִין, ר' מַרְדָּכַי צַעַטְמָלָט פָּנוּ יְוִינְגְּשָׂעָר
חוֹצֶפֶה,

הַאַט עַרְגָּעָץ אַין הַאֲרָצָן גַּעֲקָוָאָלָן אַוּן בָּאַלְדָּ אַיז אַוּוּסָק אַ פָּרָאַצְעָסָע
פָּנוּ שְׁכַּתְהָוִין צּוּמָּ שְׁעָנָפָּן. עַרְהַאַט זַיך גַּעֲפָרָאָוָוָט אַ הַלְּצָה/לְעַמְּאָכוֹן,
ר' חַיּוֹם: — וּוְאַסְמָחָלְיִינְגָּא וּזְמִיטָּבוֹ? בָּאַלְדָּ הַאֲבָן מִיר פָּסָת,
וּוְעַט צִיּוֹן צּוּמָּ שְׁמִיכָּל, נַאֲרָ דָּא הַאַט אַבְרָהָמְלָאַדְעָזָן
די לִיפָּן צִעְזִיגָּן צּוּמָּ שְׁמִיכָּל, שְׁטָמָעָס אַוּן מִיטָּ אַהֲסָטִיקָּן אַטָּעָט
די נְסָמָה אַין אַלְעַ פָּעַטְעָרָם אַוּן טְאַטָּעָס אַוּן מִיטָּ אַהֲסָטִיקָּן אַטָּעָט
אוֹן טְרוֹפָעָנָעָ לִיפָּן אַרְיוֹסְגַּעַשְׂאָן אַזְוִי: פָּאַרְאַכְטָאָגָן שְׁבַת —
הַאַט שְׁלוּסָנָגָנָבָן גַּעֲהָוְלִיעָט מִיטָּ זַיְנָעָ. אַיצָּט וּוְילָן מִיר אַוּיך
אַבְּסִילָאַד הַולְּיָעָטָן. שְׁטָמוּן וּוְעַבְּרָב אַדוֹנָעָר. שְׁפְּרִינְגָּט אַין דָּרָר לְוָפָט
דָּרָר שְׁטָעָן ר' חַיּוֹם: — יְוִינְגָּאַשָּׂט! וּוְעַמְּעָן דָּרְפָּסְטָוּס גַּבְּבָן?
— דָּעַם נָאָמָן אַיְוּדוֹן! — חַבָּה רִוְּיסָט זַיך פָּנוּ חַיְנָטָן, סְעוּלָט זַיך
דָּאַסְמָמְוִיל צַעַעְפָּעָנָעָן, זַאנְגָּן: מִיר זַעְגָּעָן נִישְׁתָּשְׁוֹלְדָהִט. עַס טְרָעָטָן
מִיטָּ אַיְוֹן גַּעֲשְׁמִידָטָע אַפְּצָאָסָן אַוְיפָּ פִּיכָּ, עַס גַּרְאָבָן זַיך עַלְבָּוּגָנָס
אוֹן רִיפָּן אַרְיוֹן — דִּילָ פָּאַרְבִּיסְעָנָעָ שְׁטָמָעָן. אַרְיוֹסָ פָּנוּ דִּי בְּלִים
ר' חַיּוֹם אַוּן שְׁילָט מִיטָּ אַזְעָלָכָע וּוּעָרְטָעָר, וּוְאַסְמָקְלִידָן גַּאֲרָנִישָׂט
דָּרָר בָּאַלְדָּ מִיטָּן גַּאֲרָטָל. אַבְרָהָמְלָאַדְעָזָן גַּעֲהָוְרָט אַזְוּונָס:
— אַזְוּ אַיר וּוְעַט ר' נַחַ בְּרַעְנָגָעָן, וּוְעַט הַיְינָט נַאֲך אַ שְׁבִּיתָה זַיִן.

אַיְן גַּאָס פָּאָרָן שְׁעָנָס האַט ר' מַרְדָּכַי גַּעְזָאָגָט: — אַיר קַעַנְטָ נִישְׁתָּט
מִין נַחַ'. עַר וּוְעַט צְוָרָק נִישְׁתָּגָן. נַאֲרָ פּוּלְעָן קַעַן עַר בַּי זַיִן.
— טָאַ בְּרַעְנָגָט אַים. — צְוּוֹאָס? עַר וְאַל הַעַלְפָן דָּעַם אַגְּזָעָעָר
וּוְיַטְעָר דָּאַ פִּרְעָן דִּי גַּרְעָנְדָעָ? ר' חַיּוֹם האַט בִּיטָּר גַּעֲלָמְעָרָט
דָּעַם שְׁטָעָן אַין פּוִיסָּט אַוּן אַין פִּינְצָטָר אַרְיוֹסְגַּעַרְעָט: — מַסְכִּים.

חנוך בארייטא

א שרע איז באפאלן דוואשען זוען זי האט דערזען בים טיר
דעט נברישן איידים. יונער, צום ערשותן מאָל אין נח'ס הוין,
האט ס'לשוּן פֿאַרְלָאָרֶן אוֹן קוּים אַרְוִיסְגָּרְעָדֶת: — קומט מיט מיר.
דעַר שוער איז איזן דרוייסן. אַיר ווועט שיין אַלְץ הערן פון איים.
אין דרוייסן בים דראַשְׁמָעַ האט נח געמוֹזָט עזְרָיאַלְן נאַכְגָּעָבָן:
זיך זענען איזן וויבּן זיך מיט ר' מְרַדְּכֵיְן אוֹן לאָן דאס בענסל
צופוֹסְנָס פון בידן פֿאַר אַים, פֿאַר עזְרָיאַלְן.

רחמייאַלְן האבן זיך טערן געשטעטלט, זוען ער האט דערזען דעם גאָסְט,
אוֹן נישט נאָר אַים. עס האט זיך פון הַלְוָהָר אַשְׁטִילָהָר גַּדְרוֹף
אַ רִים גַּעֲטָן, פֿנִים'ער האבן אוֹפְּגַּעַלְוִיכְטָן אוֹן נח אַלְיָין
האט לאָנגָן דִּי בְּרִילְן גַּעֲוִישָׂת בֵּין ער האט דִי ווּרְטָהָר גַּעֲפָנוּן:
— אַיר דָּאָרֶט זיך פֿאַר מִיר נישט אַיְונְשָׁטָן. אַיר ווּאלְט אַלְץ אַיְינָס
דאָ לאָנגָן נישט גַּעֲבְּלִיבָן. אַיר טוט אַן עַרְלָאָכָע אַרְבָּעָט, אַיר אַכְבָּר
בֵּין אַ משְׁנִיה גַּעֲוָעָן אַיבָּר גַּולָּה: באַהָלָט אַיְיר אַחֲדוֹת
פֿאַר זיך. עס ווועט אַיר צוֹנוֹז קַומָעַן. אַיְצָטָהָר גַּיְיט אַרְבָּעָטן. —
זוי חַבָּן זיך אַיְינְצִיקְוִיזָה דָּרְכְּגָעָרָקָט דָּוָרָךְ דָּעָר מִיר אַים פֿאַרְכִּי:
— אַ גַּוטָּע נַאֲכָט, ר' נָח! גַּעֲבְּלִיבָן אַין שָׁעָנָס אַיְוָן ר' מְרַדְּכֵי:
— אַיְצָט זַעַנְעָן מִיר קַוְוִיט. מַעַר זַעַנְט אַיר מִיר גַּאֲרְנִישָׂת שָׁוְלְדִּיקָּן.
עוֹרְיוֹאָל אַ בְּלִיכְבָּר אַיְזָה אַונְטְּעָרְגְּנְעָדָמָעָן: מִיר ווּעָלָן אַיר צוֹפִירָן.
ער האט זיך גַּעֲדָאָנָט אַן גַּעֲבְּלִיבָן אַלְיָין. אַיְצָט האט זיך גַּעֲוָאָלָט
זיך צוֹעָצָן דָּא מִיט רַחְמִיאַלְן, רַעַן זועַן דעם שְׁכָר
וּוָאָס ער האט גַּעֲרָאָגָן — דִי רַיְעָנָה נַשְּׁמָה פָּוֹן מַעֲנְצָהָן פֿאַרְגְּרָעְבָּטָע,
נאָר דָּאָרֶט אַין דָּעָר הַיְם האט דְוֹאָשָׁע גַּעֲוָאָרט,
אוֹן ער אַיְזָה אַזְוּעָק מִיט אַבְּרָהָם?עָן. דִי צוֹנוֹן האט גַּעֲבָּסְן
בַּיִּם בְּחוֹר — דָעָרְצִיְּלָן זיך שְׁוֹעָר ס'אַיְזָה אַיְם אַנְגְּקָעָמָעָן צוֹ הַאַלְטָן
די יונְגָעָן, נאָר ער האט דָעְרְפִּילָט, אוֹ נח טָאָר עַט נִשְׁטָה ווּוִיסָן.

א טָאגָן ערְבָּסְחָה האט נח דעם ווּיְבָ דִי בְּשָׂוָה גַּעֲבָּרָאָכָט.
— מ'הַאָט שְׁלוּמָעָן אוֹיךְ מְשֻׁלָּח גַּעֲוָעָן. האט דְוֹאָשָׁע גַּעֲזָאָנָט:
— ווּרְסָנְאָבָט פֿאַר יַעֲנָם אַ גְּרוֹבָּס, פָּאָלָט אַלְיָין אַרְיוֹן.
ニַשְׁקָשָׂה — זָאָל זַיְן ווּיְבָ אַוְיךְ ווּיסָן וּוָאָס מִינְגָּט אַזָּאָס פָּסָח.
הַאָט נח גַּעֲטָרָאָכָט: מַסְתָּמָא דָאָרָף זִי דִי טְרִוִּיסְטָ פָּוֹן נִקְמָתָה.

שר פון הונגער זויל נישט אינזיצין אין טראסגען געדערים —
לעצעווען, דאקטשען זוילט זיך אים.
אט א שטויים געטאן א האנט —
שפרינט א טעלער און צעטנצלט זיך אין שעיבלאך.
אט א טשוואס פון וואנט ארויסגערט —
רייפט זיך א פאלע אויף דער העלטט.
אט א שטיין א גליישין אונטער די טרייט א ווארכ געטאן —
הענגען פערדים פון דער הויז צוזאמען מיט דער הויט פון קני.
שלעפט ער שביבגען אַנցוֹלְעַבָּטָן געצָן אָוְנְטָעָר סְפָּעָלִיָּעָן,
שייקט ער פְּלִינְגָן אָוִסְגָּעָמָרָעָט זַיך צַו פָּאֶרֶלְאַנְטָעָרָן,
שטויפט אָוּעָק דָּאָס מִיסְט אָוְנְטָעָר בְּעֵת
אוֹ דָּעָר בְּעֵזָים זָאָל נִישְׁתְּצָוקְמָעָן,
מאַנְיָעָט מְחֻנָּות מִיּוֹן בְּאָנָאָכָט צָוָם טִישְׁ-קָעָסְטָל —
אוֹ מָעָן גַּעֲמָט זַיך אַיְן דָּעָר פְּרִי צָוָם בְּרוּטִיט,
וְעַנְעָן קְיַלְעַכְדִּיקָע לְעַכְרָע אָוִסְגָּעָרְיוֹשָׁעָט —
טַוְיל זַיך מִיטָן בִּיסְטָן מִיט די מִיּוֹן.
סְוּעָלָט דָּעָר שָׁר,
קְיַוְטָלָט קְלָלוֹת אַז אוֹיָף אָוִסְגָּעָרְיוֹמָטָע לִיפָּן,
רוֹיְצָט די פִּינְגָּעָר מְאַמְּשָׁע מִיט נְאָנָטָן לִיב —
סְנִיפָּן, פְּלִינְגָן, רִיסְטָן —
וְוַיְיָנָעָן שִׁינְדָּרָע אַז די וּוַיְיָנָלְעָן
די פָּאֶרֶמִיטְשָׁטָטָע, פָּאֶרֶמִיוֹזְטָע, פָּאֶרֶאָוּוֹרְטָע,
הַיְוִסְטָט מָעָן זַיך אָרוֹיסְפְּלִיבָן.
וְוַאֲנָן אַנְגָּעָלִיָּגָט מִיט הַוְּנִקְעָדִיקָע חַפְצִים,
אוֹיָף אַזְאָק מִיט פָּעָרִינָעָם אַז שִׁינְסָמָאָבָן אַז
דָּעָר שָׁר.
אַלְז אַז גְּרִיּוֹת פָּאֶר אִים אַז עַגְשָׁאָפָט פון דָּעָר נְיִיעָר דִּירָה :
לְעַכְרָע אַז פָּאֶרֶלְאָגָע, טְשְׁוָעָעָס אַז די וּוֹעָטָה.
שְׁטָעָלָט ער אַיְין דָּאָס שְׁרִ'שָּׁע בְּלִיזְוֹן,
ברָעָכְט זַיך, רִיסְטָט זַיך, לְאַטְמָט זַיך,
קְלָלהָט זַיך אַז פָּלָאנְט זַיך,

שלאנט זיך פאָט אַין ווֹאנַט —
פֿון גַּעֲדָרִים בֵּין דַּי קְנָכֶל,
פֿון דַּעַר בַּיּוּזֶר לְוֹפֶט אַין מַוְּלָאָרִין
טַאֲנַצֵּט אַרְוֹם אַוּן לְעַצְוּוּט דַּעַר שֶׁד —
הוֹנְגָּעָר.

18

אַ ווֹאָךְ אַוּן אַ ווֹאָךְ אַוּן צְבִיה דַּי שְׁעַנְפָּעָן זַעַט —
עַס אַיְזָן נִישְׁתַּחַן תְּכִילַת אַרְמְצָגְיוֹן אַיבָּר דַּי הַיּוּזֶר
אוֹן קְלִיְבָן אַיְזָן טִישְׁטוֹךְ פָּארְטְּרִיקְנָטָעַ חַלָּה אַוּן בְּרוּיטָן,
אוֹן נַחַז זָאַל עַרְגָּעָץ זַיְקָ צְוַשְׁלָאָן קוֹקָט עַס נִישְׁתַּאֲוָים.
— ווֹאָס טַוְתָּ מַעַן, רַחְמִיאָל? מַעַן קָעַן אָפָּשָׁר קְרִינָן אַרְבָּעַט
פָּאָר דַּוּאָשָׁעָן אַחֲיָים פֿון דַּעַר וְעַלְגָּעָרְשָׁעָר שְׂוֹאַלְגָּנָע,
נַאֲרָ וְוַיְפִּילְ וְזַעַט זַיְקָ אַזְוִי אַגְּנָנִיָּעָן הַעֲמָדָר אַ ווֹאָךְ?
עַס וְוַיְלָט זַיְקָ רַחְמִיאָלָן תְּכִילַת. ווֹאָס סַ'זָּאַל נִשְׁתַּחַן גַּעַשְׁעָן
מִיטָּנַחַן, זָאַל מַעַן זַיְוִן זַיְכָר אַיְזָן שְׁטוֹב מִיטָּן בְּרוּיטָן.
אַ נִיְּמָאַשָּׁן קְוִיפָּן! אַיְזָן גַּרְיוּתָן פֿון אַיְגְּנָעָן טַאָש
אַ צְעַנְעָרָל אַוְיְסָלִיָּן, אָפָּשָׁר קָעַן מַעַן בְּיוּמָעָנְשָׁן
צְוּנוֹיְפָעָמָעָן נַאֲרָ אַ פָּאָר רַוְבָּל — אַוּן זַוְיְטָרָה ווֹאָס?
בְּלִיבָּט נַאֲטָעָן דַּעַר מַלְוָה. נַאֲרָ נַיְ נִעְמָן אַ מְשָׁכוֹן
בְּיוּ דַוּאָשָׁעָן דַּי מַעְשָׁעָן לְיַוְכְּבָעָר! חַשְׁבָּוֹנָתָן מַעַן אַוּסָּן,
אוֹן מַעַר וְוִי אַ יַּאֲרָ חַכְמָה פֿון קְרָאָם שְׁטוֹיָת אַיְזָן קָאָן,
אוֹן אַיְזָן נִשְׁתַּחַן דַּי קְרָאָם גַּעַקְוָעָן פֿון נַחַזְהָעָט?
רַחְמִיאָל שְׁרִיבָּט אַוְנְטָעָר דַּעַם מַלְוָה אַ וְוַעֲקָטָן, אַוּן דַוּאָשָׁעָן
דָּאָרָף צָאָלָן פֿון אַירָעָ פָּאָרְדִּינְסָטָן פָּרָאַצְעָנָטָן אַוּן קָעָרָן.

פָּאָרְנָעָמָט פָּאָרָן פָּעַנְצָטָעָר דַּעַם אַוְבוֹן אַן אַ מַאְשָׁין,
אוֹן עַנְגָּשָׁאָפָּט וְוַעֲרָט דָּאָפְּלָט גַּעֲדִיבָּטָר. עַס אַיְזָן נִשְׁתַּחַן אַזְוִי
דַּעַר הַאַלְכָּבָר אַיְל אַוְיָפָּן דַּיְל, וְוִי דַּעַר פְּחָד
אַרוֹם דַּעַם גַּלְאַנְצִיקָּן גַּעַטָּשׁ ווֹאָס הַאַלְטָט דַּי חַיּוֹנָה פֿון שְׁטוֹב
אַיְזָן זַיְנָעָר רַעֲלָעָר אַוּן רַיְמָעָטָן. דַּאָּגָּי נִשְׁתַּחַן, דַּאָּשְׁטִי נִשְׁתַּחַן,
דַּאָּלְיוֹוָנָט, דַּאָּהָעָמָדָר — סַ'אִיזָּ פְּרָעָמָדָס, עַס אַיְזָן בְּלוּסָן.
אוֹן וְוַיְלָט נִשְׁתַּחַן צַו הַעֲרָן צְיָן קְרָעָץ פֿון דַוּאָשָׁעָן,
וְוַעֲרָט קַעְנְטִיקָּעָר נַאֲרָ וְוַעַן סַ'כָּאָפָּט אַיר דַּעַר קְרִיזָּשָׁן
אוֹן סַ'זְוִילָן נִשְׁתַּחַן דִּינְגָּעָן דַּי פִּים. זַיְצָת נַחַזְהָעָט וְוַיְיָתָן

און רעדט נישט, און זי מיטן קאפ און מאשין לאזט וויסן :
 אט נאך א פאר שטעה, וועל איך צושטעלן קאכן קארטאטאל.
 נאך ערנער ווען זי מיטן פאָק אויף דער פֿלִיעַץ נרייט זיך
 צו ניינ. זי וויל אים נישט לאזונ זיך צורירן, צאָפְּלַט :
 — וואָס ווילסטו פֿוֹן מיר ? סע שטייט מיר נישט אָן
 זאָלְסְטַּת שְׁלַעֲפָן דְּעַם פֿאָק אַיִן דַּעַר שְׁוֹאַלְנַיִּע ! ... בליבט ער
 צו ניאָנטשען דְּאָסֶן, קַוְּטַּמִּיט אָפְּנַעַנְדַּר שְׁנָה צָוָם גַּעַטְשָׁאָן,
 און טַעַנְהַט צָוָם קִינְדָּר : דַּו זאָלְסְטַּת זיך נישט לאזונ מְבֹזהּ זַיִן
 פֿוֹן גַּעַטְשָׁאָן, וואָס מענטשלעכער שכְּל בויט.

19

עם איזו נישט איזו וואָס עם טוֹט אִים ווֹיִי, עַזְּרַיאָלְזִין —
 ער שעטט זיך און בענטט. ער שעטט זיך זערפֿאָר
 וואָס ער האָט נישט געקענט אָמענטשָׁן דער האָלְטָן בַּיִם ברוֹיט
 און בענטט נאָך אִים, וואָס ער שעטט זיך באָגָעָנָעָן.

ווער איזו, עַזְּרַיאָל ? דֵּי אַרְמָעַ זַיִדָּעַם, רבְּנָעַם,
 האָבָן סְפָּרוּם גַּעַשְׂרִיבָן אָוֹן תעַנְתִּים גַּעַפְּאָסְטַּת.
 ער טַאַטְעַחַט ווֹעַגְן ער גַּרְוִיסְעַר טַוְּךָ-פָּאָרְקִיךְ
 גַּעַמְרַנוֹקָעָן זַוְּיַן כִּימַט מַאֲסְקוּעָר גַּוִּים אָוֹן נַאֲכָדָעָם
 אָשְׁטִיךְ אִין דַּעַר נַאֲכָט גַּעַזְעָסָן אַבְּעָר מְשֻׁנְיוֹת,
 אָוֹן ער איזו אָן אַיִדִים גַּעַוְּאָרָן אָוֹן חַאְדְּעוּוּת קִינְדָּעָר
 מִיטַּא ווֹיִבְּ וואָס פַּוְצָט זיך אִין בעט פָּאָר אִים
 אִין זַיְדָעָנָע שְׁפִיצָן אָוֹן זוּלְ אִים פָּאָרְשָׁלִינְגָּעָן מִיט גַּוְטְּסָקִים.

ער האָט דָּאָך זיך לִיבָּ. ווֹי מַאיְאֻוּזָן אַיִן אִיר לִיבְשָׁאָפְּטַּט
 אָוֹן ווֹאַרְיָמָעַ קְלוֹנְשָׁאָפְּטַּט פֿוֹן אָוַיְינָן בִּינְדָּט אִים דֵּי הַעֲנָטָן.
 נאָך ווען ער ווערט זאָט פֿוֹן אִיר לִיבְשָׁאָפְּטַּט, פָּאָלָט אָן
 אָן אָוּמָעָט אָוֹן סְפָּרָעָנָט זיך : ווער בַּיִן אִיך ? צַו ווֹאָס ?
 אָוֹן נִשְׁטָמָא ווער עס זאָל אִים דֵּי קְשִׁיאָ פָּאָרְעָנְטָפְּעָרָן.

גַּעַוְּעָן אָזָא אַיִנְעָרָ. זַיִן אַיִגְעָנָעָם גַּוְלָל גַּעַלְעָבָטָם,
 נאָך סְחָאָט זיך גַּעַדְאָכְט — סְאַיִז אַשְׁוֹתָפוֹת גַּעַמְאָכְט,
 אָוֹן כָּל זַמְּן מַע טִילְט זיך מִיטַּרְיךְ אָוֹן מַעַן זַאְרגָּט
 פָּאָר יַעֲנָמָס בְּרוֹיט — חַאָטָמָע אַחַלְקָאָן אִים

און יונגעטס נסיאנות באזינען דעם איגענען וואוילטיך.

אצינדר אויז דיז שותפות אוים. בארט זיך עריאאל אין וויבערשער גומטקייט, אין זויבקיט פון טעפיקער, אין שיין פון בורשטיינען טוי אוין ריח פון אינגעמאכט, אוין ס'וויב אונטער פובענער קאלדרע דערפֿילט וויס'וואלט דער מאן מיט איר חסיד געטאן, וויל אליין אוין ער זאט אוין מיר פון דער זאטקייט, אוין וואן זאל זיך זוכן פאר אים וואס אים פעלט?

דעררויסט זיך דאוז, או נח לערנט צוויי שעה מיט בורשטיינ'ס א ווינל — זיין אינציג שטיקל פאראדינסט — עפינט זיך פאר דוואשען ארבעט, ציכן אוון ציכלער, אוון שפארט זיך איין, או זיך מוש איר דוקא אליין. די ארבעט ברענגען אוון נח זאל עס נישט וויסן.

זיך זיצט בי דער נוימאשין, קוקט זיך צו צו יונערס פארגראעבעט, צעשטאכגען פינגער, פארכוקט איין די בלאע אוון, פארגאניקט די גליידער פון איינגן געכאליעטן לייב מיט יונערס אונטער דער יאקע אוון קליד — זיך קראקט זיך איין אויר פון דלות אוון זיצט. רעדט דוואשע פון היימישן שטוטל אוון מידלש יארן, פון חתונה, מאן איין דער פרעמה, קינדרער געזונגעט, פון הונגער אוון קראנסשאפט אוון מלאך המות, אוון ראווע טרינקט די רoid וויז א בייטערן מון רפהה אוון קוקט זיך איין שפיגל דערנאך צי אוין שיין פאראן א שיין אוין די אויגן פון דעם וואס זיך האט געטראונגען. צומאלס וווערט איר ענג אוין האלדו פון יונערס ריד. די פרי דערשפֿירט אויך אוין זיך דעם גוּרְלַפָּן יונער, וואס שיצט זיך אנטקען אלץ מיט דער ליבשאפט צום מאן, עם גלייט א רחמנות אויף אטדיידער שיינקייט, וואס וויס נישט הויעשיין עס אויז דאס וואס טריינט אוין איר, אוון דעםאלט כאפט זיך ראווע ביים האנט: זיך גנבעט! נאר כל זומן קינער וויס נישט דערפֿון — וואס קוומט דען דוואשען אט דערפֿון וואס זיך קויפֿט בי איר חן פאראן מאן?

פָּוֹן בַּיְדַע זִוְתָן שָׁאָסִי גְּרִינְעָן פַּעֲלָדָעֶר פָּאָר פָּאָשָׁע.

אַ פָּאָסְטוּכֵל טְרִיבִּיט אַ קָּו פָּוֹן שָׁאָסִי אָוּעָק.
צְוּוּי שִׁיטְעָרָע שְׂרוֹתָאָטָאָלָן מִיטָּקְרִוְינְעָן פָּאָרְשְׁפִּיצְטָע
וּוַיְוַזְן צָוָם נָאָנְטָסְטָן יִשְׁוֹב דָּעַם וּוּגַן.

בִּים זִוְתָן פָּוֹן שָׁאָסִי שְׁפָאָנְעָן נַח מִיטָּעַלְיעָן.

סְ'אַיְזָ גְּרִינְגָ מִיטָּן הַאֲרְצִיךְן בְּחוֹר דָּעַר גָּאנְגָן.

פָּוֹן צְוּוִישָׁן גַּעַשְׁלָאָסְעָנָעָ לִיפָּן וּוּ פַּוְיְגָל בְּאָפְרִוְיטָעָר
אָנְטָקָעָן דָּעַר זָוָן פָּלָאָטָעָרָט אָוִיפָּ דָּעַר גַּעַדָּאָנָק.

ונז :

אָנוּמָלְטָן הַאָבָ אַיךְ דָּא אָוּנְטָעָר אַ בּוּם גַּעַטְרָאָפָן
דָּעַם אַלְטָן אִיּוֹב מִיטָּ זִוְינְעָן טְרִוְיסְטָעָר, דִּי דְרִוִי.
גַּעַזְעָסָן פָּוִיר זְקִנִּים, גַּעַ'חֲרִיהָט זִיךְ אָוָן גַּעַ'חֲרִיהָט
אוֹן סְ'הָאָבָן דִּי וּוּאָוְןָן בִּים אַלְטָן גַּעַיְאָטָעָרָט סִיּוּוּיִסְיִי.

נָאָר אַיְזָ גַּעַקְוּמָעָן דָּעַר יוֹנְגָעָר אַלְיָהָוּ בְּן בּוֹזִי
אוֹן אָמְגָעָשְׁרִיגָן מִיטָּ גְּרוּוֹסָ אָמְנוֹנָה וּוּ יוֹנְגָטָ טָוָט,
הָאָטָ קִיְּנָעָרָ מַעַרְנָשָׁתָן דָּעַר נִישָׁתָּ גַּעַדְאָרְפָּטָן דִּי זְקִנְיָשָׁ חֲרִירָות
אוֹן הַיְמָלָ אַיְזָ גַּוְיָדָר גַּבְלִיכָּן גַּעַרְעָכָטָן אוֹן גָּוָט.

עליעע :

אַיךְ אַוִיךְ זַעַמְאָלָ אָוִיפָּ דָּעַר וּוּאָר חַלְמוֹתָ
אוֹן מַעַנְטָשָׁן פָּוֹן בַּיְכָעָר קְוּמָעָן מִיטָּ זִוְירָעָ רִיְיד.
עַרְשָׁתָ נַעֲכָתָן הָאָטָ מַיךְ דָּעַר פְּרִינְגָ פָּוֹן דַעַעַנְמָאָרָק הַאַמְלָעָט
אַ גָּאנְצָן טָאָגָ וּוּאָוָ אַיךְ בֵּין גַּעַגְגָנְגָעָן בָּאָגְלִיטָם.

אַט אַיְזָ דָאָרָ שְׁוִין הַאַמְלָעָט גַּעַוְוָעָן אַיְזָגָוְבָּיסָ
אוֹן הָאָטָ דַיוּעַלְבָעָ קְשִׁיאָ וּוּאָסָ אִיּוֹב גַּעַשְׁטָעָלָט —
פָּאָרְוּאָסָ הָאָטָ אִים דִּי אָמְנוֹנָה גַּרְנִישָׁתָ פָּאָרְעָנְטָפְּרָעָט
אוֹן עַרְהָאָט גַּעַמּוֹתָ מִיטָּן רְשָׁעָ גְּלִיְיךְ אָוּעָסָ פָּוֹן דָּעַר וּוּלְטָ ?

ונז :

וּוִי קָעָן דִּי וּוּאָוְןָן פָּוֹן הַאַמְלָעָטָן הַיְלָן אָמְנוֹנָה ?

אַט שְׁטִיטָ עַרְדָּא אַוִיךְ מִיטָּ דִּי זְקִנִּים אוֹן הַעֲרָטָן.

חונחס באָריישאַ

די זקנעם גלעטן די וויסע בערד מיט די פינגערא,
אוֹן ער — זיינגע פינגער סְלַעְמָעָן דָּאָס הַעֲנָטָל פֿוֹן שׁוּעוֹרָה.

אוֹן גִּיטָּעָן מַעַן אַלְיוֹן מִיט אַשְׁוּעָרֶד זִיךְ פָּרָמָעַטָּן
אוֹיפֶּר יְעַנְעָן וּוְאָס הַעֲרָשָׁן מִיט גּוֹלָה אוֹן מַאֲרָה,
אוֹזֶן מַעַן זִיךְ רִיכְתָּן אוֹיפֶּר מַאֲרָד — סְאָזֶן נִשְׁתָּחַת הַימָּל
וּוְאָס עַנְטָפָעָרטָן מִיט נִסְּים אוֹיפֶּר גַּלְעָטָן די בָּאָרֶד.

עליעע :

סְאָזֶן אַמְתָּה. אַנְטָקָעָן הַימָּל קָעָן יְעַדְעָרֶד זִיךְ שְׁטָעַלָּן
אוֹן קָעָן מִיט אַמְנוֹנה אִים בֵּיקְוָעָן אוֹיךְ.
נָאָר די וּוְאָס לִיְדָן פֿוֹן רְשָׁוֹתָן וּעְנָעָן די שׁוֹאָכָּבָן,
אוֹן שְׁטָעַלָּן זִיךְ קָעָגָן אִיר אוֹזֶן נִשְׁטָּאָסָן כְּה.

נד :

אוֹזֶן הַאֲמְלָעָט, דָּעָר פְּרִינְיָן פֿוֹן דַּעַנְעָמָרָק, שְׂטָאָרָקָעָר גַּעַוּזָן
וּוְיְאָנוֹנְדוּעָר אַבְרָהָם'ל, דָּעָר קָצְבִּיּוֹנָג ?
נָאָר אַיְינָעָר אוֹזֶן אַוְפָּגָעָקָומָעָן אַין פָּאַלְאָז, אַ שְׂטָאָלָצָעָר בְּנַסְמָלָה,
דָּעָר צְוֹוִיטָעָר אַין דְּלוֹת, אַן אַרְיָמָעָ שְׁטוֹמָעָ צָוָנָג.
עַם אוֹזֶן נִשְׁתָּחַת די שׁוֹאָכָּקִיטָן פֿוֹן שׁוֹאָכָּבָן, וּוְאָס מַעְרְטָדִי רְשָׁוֹת —
די אַיְינָעָנָעָ שְׁפָלוֹת הַאֲלָט דָּעַם מַעְנָשָׁן אַין קָלָעָם.
פָּאָרְטָשָׁעָפָעָ נִשְׁתָּחַת אִים אַלְיוֹן, נָאָר זִין גָּאת אַין הַימָּל
אוֹן ער וּוּעָט גַּיְינָן וּוְיְאָגָר אַוְיפֶּר קְדוּשָׁה הַשָּׁם.
נָאָר גַּיְיָ דָּעָרְצִילָאָבָרָהָם'לעָן, אֹזֶן קְדוּשָׁה אַון נִבְרוֹה
וּוְאָסָפָן פֿוֹן אִים אַלְיוֹן וּוְיְאָנָגָעָן פֿוֹן שְׁמוֹבָב,
אֹזֶן ער אַלְיוֹן הָאָט דָּאָס לִיכְתָּן אַין הַימָּל פָּאָרְטָרָאָגָן
אוֹן ער אַלְיוֹן אוֹזֶן דָּעָר וּוְאָס גַּלְוִיבָט אַין דָּעָרָהוּבָט.

עליעע :

פָּאָרְוּאָס זְעָנָעָן אַלְעָ וּוְאָנְדָעָר אַין וּוְיְטָעָ פָּאָרְצִיאַיטָן ?
אַמְּאָל — בְּלֹא קְדוּשָׁה אַון חִינְמָט — בְּלֹא חֹל ?
פָּאָרְוּאָס זָאָל אַ פְּלַאָמִישָׁעָר נְבָיא וּוְיְדָעָר נִשְׁתָּחַת קְוּמָעָן
אוֹן עַפְעָנָעָן אַוְינָן מִיט בְּלִיזְן אַזְוִי וּוְיְאָמָּא ?

נד :

דָּעָר חֹל אוֹזֶן גַּעַוּזָן אַלְעָמָאָל אַון די פְּוֹנָקָעָן פֿוֹן קְדוּשָׁה

האבן זיך עלנدر געראנגלט איזו ווי הינט.
הער חול איז אין חיל צערונגען, די קדושה ווי שטערן
דעט הימל פון וויטט אמאָלן באשינט.

אמַאל ווֹאָס גַּעֲוָעַן אָוָן אַמְּאָל ווֹאָס ווֹעַט קוּמוּן —
ס' אַיז בִּיְדֻעְׁ דָּאָס זַעֲלַבְּקַע ווֹאָרט, אָוֹת אַין אָוֹת.
דָּאָס גַּרְזַּוְל ווֹאָס שְׂטַאֲרַבְּטַל אָוֹט אַ ווֹאָרטַל אַיבְּעַר
פָּאָר אַוְיְגָאנְגַּן פָּוּן נַיְעַם וַאֲפְטִיקַן גַּרְאָן.

מיר זענען דער הויפַן ערְדֵר פָּאָרְן גַּרְעַזְל
אוֹן אַלְעַ אַמְּאָלַן אַין אוֹנְדַּז פָּאָרְקַעְנִיפַּט.
וועַן מעַנְטַשׁ ווֹעַט דָּעַט קַנוּפְּ דַּעֲשַׁעַנְעַן, ווֹעַט נַעֲכַטְן אָוָן מַאְרָגַן
זיך זיַעַן דַּוְרַךְ אִים ווי מַעַל דַּוְרַךְ אַ זַּיְפַּט.

וועַט ווֹעַרְן אַין הַיִנְטַפְּן אָלְעַ צַיְיטַן אָוָן דַּוְרוֹתַן,
פָּוּן אַלְעַ זַיְעַן אָוָן רַוְיַעַן ווֹעַט זַיְעַן אַין הַיַּיַּה,
אוֹן מעַנְטַשׁ ווֹעַט זַיְעַן דַּעַר לִיבְטִיסְעַר רַאְנַדְן פָּוּן בָּאַנְגַּעַן
וּוואֹ הַיִּמְלַ אָוָן ערְדֵר בָּאַנְגַּעַן זיך אַין גַּלְיַן.

וועַן מעַנְטַשׁ ווֹעַט דַּעַר קַנוּפְּ דַּעֲרַפְּיַן, ווֹעַט טַוִּיט פָּאָרְשַׁוְיַן
וּוְיַחְשֵׁךְ פָּאָרְשַׁוְיַנְדַּט אַין שְׁפָרָאַז פָּוּן שִׁיַּן,
אוֹן קִינְעַר ווֹעַט מַעַר נִישְׁטַפְּרַעַן : זַיְעַן אַדְעַר נִיטְזִיַּן,
וּוְיַלְאַץ ווֹאָס ווֹעַט בְּלַיְבַּן ווֹעַט זַיַּן — דָּאָס זַיַּן.

וועַט ווֹעַרְן פָּאָרְגַּעַן די מַוְרָא אָוָן צִיטַעַר,
וועַט שְׂטַאֲרַבְּן די רַשְׁעוֹת אָוָן תָּאוֹחַ צַוְּמַאְכַּט
— — — — —

ער רעדט אָוָן מִיט אַיְנְמַאְלַן די לִיְפַן פָּאָרְבִּיסְן,
פָּאָרְהַאְלַטְן דָּעַט טְרַאַט אָוָן אַלְיַן זיך צַעַלְאַכְּטַן :

אוּבְּ נִישְׁטַפְּ דַּעַר גַּן עַדְן פָּוּן הַעַלְעַר אַמְוֹנה,
ווֹאָס אַנְדְּעַרְשַׁפְּעַן הַיְּוֹלֵן אַיְוֹבְּס ווֹאָונְדִּיק לִיְבַּ ?
דַּעַר יַוְנְגַּעַרְעַר חַבְּרַ שְׁוֹוִיגַּט. די וּוְאַלְקַנְס גַּלְיַעַן.
אַ פָּאַסְטוֹרַ פָּוּן פָּאַשְׁעַ די טְשַׁעַרְדַּעַט טְרַיְּבַּט.

מעַן גַּיְיט צְוִירַס אַין שְׁאַטְמַס ווֹאָס פָּאַלְן אַוְיַף פָּעַלְדַּעַר,
אַנְטַקְעַן קוּמוּן פָּוּרַן פָּוּן אַיאַרְיד,
די רַעַדְעַר סְלַאְפַן אַוְיַף שְׁטַיְינְעַר דַּעַר אַנְקַסְמַס פָּוּן אַוְנַט
אוֹן אַנְקַסְמַס פָּוּן אַוְנוֹט טְרַיְּבַּט די שְׁטוּמַע טְרַיְּט.

מ'האט אים א רוף געטאנן פון גאטס : ווואס מאכטן דיין וויב ?
 ער האט זיך אומגעקופט, דערזען אין בריטשקע
 רעם אלטן דאלטער ואלישעוסטי מיט די לייזעס אין די הענט
 אוון צונגענאנגען. יונער האט געהאט הנאה : — גוט איזו !
 או מאיזו פארטאנן מיט עפטע, אוין קיין ציומ נישט
 צו טראכטן בון חולאת', נו, אוון דו פארדינסט נישט ?
 האט נח אים געמוות דערציילן, אוון ערשת דעלטט
 וווען יונער האט אים אפונגשטעטלט : — ווואס טויטש א נאמן ? —
 געכאנט זיך, או זיך רידין יידיש. נאך אמאן
 באטראכט די חוויכע ברעמען איבער גרויעז איגן,
 די עלטער-זעקלעך אונטער געגאלטע באלאן,
 אוון באטש פארשטאנגען, או דער אלטער האט מסתמא
 דאס גאנצע ליעבן זיך געטלייקעט צוישן יידענעט,
 אוין דורך געווונן א חידוש אויפן גו. דער אלטער
 האט א פארבאטער אויסגעהרט די מעשה, נאכגעפרענט
 ווואס פאר א ביכער ס'האבן נח'ן געקסט דאס ברויט,
 געשאטלט מיטן קאפע אוון אים אריינגעשטעלט א האטן :
 — ב'וואל זיך אריינכאפּן פונדעסטווען א קוק טאן
 ווי גויטעס איר בי דער מאשן. — א צי געטאנן די לייזעט,
 אוון נח איזו איזועם. נאך אין א וויל ארום — דער אלטער
 אוין דא צוריך : — באָהָב זיך פארסיקערוועט צו דיר טאָקען.
 איך האב דא נאך א פאר חולאים אַפְצָוּ'פֶּטֶר ?
 אוון פאר איזוים. ואלסט וועלן צוקומען צו מיר ?
 — נאך ווואס ? — פרענט נח. — איך וועל דיך נישט אַפְבִּיזֶן.
 וועסט צומען, וועט מען זיצן, שמעען אַבִּיסֶן.
 פֿיַּוְן הונט אוין נישט געווונן, נישט זדרויסן, נישט אין הויז.
 די דינסט האט אים אַרְיוֹנְגַּעֲפִּירֶט אין עס-צימער.
 — אַט אַיְזָה ער ! — האט דער אלטער זיך דערפּוּיט.
 — דאס הייל קענסטו אַנטאנן או דו ווילסט ! — אַז גַּלְיוּךְ
 אים פָּאַרְגַּעַשְׁטָעַלְטָן : מֵיַּוְן פְּרוּוִין, מֵיַּוְן שְׁנוֹר, מֵיַּוְן אַיְוִינְקָל.
 די פְּרוּוִין, קענטמייך, האבן זיך געריךט אויף אים
 אוון צונגערייט א גַּלְאוּ בִּים ווּאַרְטְּנְדִּיסְן שְׁטוּל.

ס'או נישט געווען קיין ניגיר אין די אויגן זויערע
 און נישט פיין חידוש וואס אoid איז איז אנטפֿאָן
 קומט זיצן דא בי זיער טיש. ער האט דערפֿאָר
 געלענט באטראָכְּטן זוי מיט פריע אוניגן :
 די אלטֿעָ מיטן וויסן שְׂרוֹנֶט אַין מיטן קאָפּ
 אַין רעדער-שְׁטוֹלָן, די שנור — אַ דִּינָעָ, נִישְׁתָּמָעָ נַאֲךָ אַיְרָעָ יַאֲרָן,
 אַין סְּאַבְּצָנִיעָרִיךְ מִידְלָ מִיטָּן צָאָפּ פָּאַרְפָּלָאָכְּטָן
 אַרְוָם דָּעַם קָאָפּ — באטראָכְּטן זוי אַין דָּרְזָעָן זוי אַנְדְּרָעָשָׂן
 די זְאַטְקִיָּטָ קָסְטָ דָּאָוָס. די וויבּעָר אַין רָ' מְהֻדְּכִים הָוֵי —
 בְּיוּ זַיְ קָוָעָלָט עַמְּ אַרְאָפּ פָּוֹן פְּנִים, שְׁפָרְחָלָט פָּוֹן די אַוְיָן.
 דָּאָ אַיְן עַמְּ שְׁטִילָ אַין פְּרָאָסְטָ אַין אַזְוָז וִיצְסָטָ מִיטָּן זַיְ אַזְוָז
 דְּרָעְשִׁירָסְטָוּ גָּאָר אַ צָּרָ אַבְּיָרָן טִיש. אַטְ פְּרָאָסְטָ אַזְוָז
 באָדְרִינְטָ די שנור אַים מִיטָּן טִי, דָּאָס אַיְנִיקָּלָ מִיטָּן גַּעֲבָעָם,
 אַין אַזְוָז זַיְ רָעָן פּוֹלִישָׂ צְוָוָשָׂן זַיְ אַין נָחָ זָאנָן,
 אַזְוָז יְעָרָ אַיְנָעָ פְּרוֹאָוָטָ עַפְעָם אַלְיָוָן אַים זָאנָן.

מְאַיְן אַרְיָבּעָר אַין אַ צְוָוָיָטָן צִימָעָר — בִּיהְיָה מְאַנְסְּבִּילָן,
 דָּעָר דָּקְטָאָר הָאָט אַ פִּיר גַּעֲטָאָן אַ הָאנְטָמָ אַיבּעָר אַ וָוָאנְטָ
 מִיטָּן בִּיכּוּר : — מְעַגְּסָטָ נָעָמָן וְוָאָס דָּו קָאנְסָטָ פָּאַרְשָׂתִין.
 זַיְ אַיְנְגָעָזָעָצָט אַין אַים באָפּוֹלָן פְּשָׁוֹט : — אַיְצָטָ דָּרְצִיּוֹל !
 — אַיךְ דָּאָבָּ אַיְן שְׁוִין דָּרְצִיּוֹלָט. — נִישְׁתָּמָעָ דָּאָס !
 דָּרְצִיּוֹל פָּוֹן זַיְ — וּוּעָר בִּיסְטָוּ, וְוָאָס גַּלְעָרָנְטָ, וְוָיְ גַּעֲלָבָטָ.
 דָּרְשָׂתְיָוָנְטָ, הָאָט נָחָ זַיְ גַּעֲנוּמָן פָּלָאָנְטָעָר : אַיךְ דָּוּוִיסָ נִישְׁתָּמָעָ
 וְוָאָס אַיךְ דָּרְצִיּוֹלָן. אַטְ גַּעֲלָבָט — וְוָיְ אַלְעָ יַרְדָּן. גַּאֲרָנִישָׂט !
 דָּעָר אַלְטָעָר הָאָט גַּעֲשְׁמִיכְלָטָ, צְוָוָקָטָ זַיְן שְׁטוֹלָ,
 די הָאנְטָמָ אַוּוּסְגַּעַלְיָוָט אַוְיָפּ זַיְנָעָר אַין מִיטָּן טָאַטְיִשְׁקִיּוֹט
 גַּעֲנוּמָן שְׁטָעָלָן שְׁיוֹתָ. וּוּיְכּוּר שְׁטוֹלָ, אַוּוּסְגַּעַלְיָסְנִקִּיּוֹט
 פָּוֹן הָיִם אַין גָּאָם, די הָאנְטָמָ אַוְיָפּ זַיְנָעָר אַין דָּעָר שְׁמִיכְלָ
 פָּוֹן נְרוּעָ אַוְיָגָן אַיבּעָר שְׁוּוּרָיָ וְוָאנְצָעָם גַּוְיִשָּׂעָ —
 סְּחָאָטָ מְאָדְרִינְעָ אַיְנָגָעָבָשְׁוּפְטָ אַין דָּעָר קָנוּלָ זְבוֹנוֹת
 הָאָט זַיְ צְעָבָנְדוֹן אַין מִיטָּן קָנוּפָן, שְׁלִיפָן, פָּלָאָנְטָעָס
 גַּעֲנוּמָן זַיְ צְעָוָוִיסְלָעָן. עַס אַיְזָ גָּוָטָ אַזְוָיָ אַמְּאָלָ
 פָּאָר זַיְ אַלְיָוָן צַוְּאָקָן אַ סְּרִיחָכָלָ פָּוֹנָעָם שְׁטוּקָלָ לְעָבָן.
 דָּרְפִּילָט — ער דָּאָרָפּ שְׁווֹן כָּרְדָּר נִשְׁתָּמָעָן, הָאָט דָּעָר אַלְטָעָר

די האנט אועונגענו מען און געהרט — אלץ שוערער,
פארזונקענער. אט פאלט אראפ דער קינבאך אויפן ברוסט,
די אויגן שליסן זיך און נח ווערט אנטשוויגן. עפנט ער
די אויגן, זאנט: — איך הער! — און וויזער וויקלט נח
דעס פאדים פון די שלאלטען זיינע — אין דער יונגט
מייט בלינדקייט פונעם אייגענעム לעכץן, און דערנאך ער
מייט דרישות פון די תאהס' פון דער וועלט. ער רעדט
און וויזער דאסט זיך, אzo דער אלטער שלאלטען פארזונקען
מייט וויזער וואנטצעם אויא דער ברוסט צעפריט.
נארס' הובין זיך די שוערער אויגנדעקלעך, מידקיט
פון איינגעשטיקטן טרויער לויינט זיך אונטער ברעמען
און שטיל די ווערטער ציילט ער: — דו ביסט אויך גענסאטן
פון זעלבן טיג. א בלוט אוז ואו דינס כי אונדו האט זיך
אויאת תליות אויגנערויבט צי אין די טונדרעס פון סיבור.
— אויאת תליות? — ווערט דאס מוביל בי נחן צעפעט.
— דאס מידל דארט האסטמו געווען? דער טאטטער אירער
אייז אויפא בויים געהאנגען. — בליבט נח א פארגליווערטער.
עס קריינט א זין דער צער אין חווין, דעם אלטנס' טרויער,
נארס וואס די תליה מיינט פארשטייט ער נישט און ווארט.
— ווי אלט ביסטו געווען אין דער פאואסטאניע? — ס'ווארט
שלאלטען און אין א מין שרעך, וואס האט זיך דורךאלערט
דורך שטעלעך וואו ער האט געלערט — פון דער וויזט,
פון ווילדער, הויפן פריצישע — נאר פון די ווונט
פון מוסר՛שטייל און בית מדיש אגעשלאנן זיך צוריך
און נישט דערגריכט צו אים. ער זאנט: — א זעכנז'יבען.
— ביסטו דאך נאר א שנעך און האסטט א פנים פון אן אלטן זיך.
ניין, מײינער אייז געווען א צען וואר עלטער. מעדיצין גענדיקט
און חתונה געהאט. און ס'האט זיך זוי געדאסט — מען קען
מייט דראנגען און מיט קאסעם דעם מאסקאל פארטהייבן.
(ס'אייז שוער פון זיינע רייד צו דריינגען: איז ער קען
די מענטשן וואס ער רעדט פון זוי, צי מוט זוי? ניבער בידיע)
א הייפל אפייערן, אונדזערע און זיעער, האבן געדאראפט
דעס גארנייזן פארנארן, און די כלאפעס מייט די דראנגען
די פאסטונג איינהאלטן. איז האבן זוי אלין, די כלאפעס,

די אַנְפִּירָעֶר גַּעֲמָסֶרֶת אָוֹן די ערְד אַוִּיפֵּז זַיְ פָּאַרְטָאָפְּטָשָׁעַט.

סְגֻּשָׁעַט אַ וּוְלְדָעַ זַאַךְ. די אָוְגָן וּוְאָסָּהָבָן גַּעֲבָרָעַנט
מִיט טְרוֹקָן פִּיעָר אַיכְבָּר קְבָּרִים פָּוֹן די אַינְגָעָנָעָן קִינְדָּרָעָר,
וּוְרָעָן פּוֹל אָוֹן טְרוֹעָרָן קִיְּלָעָן. זַיךְ פָּוֹן אַונְטָעָר די בְּרִילְן.
דָּרָעָר אַלְטָעָר זַאנָט: — אַיְן הַוִּיז דָּא וּוְיִינְטָמָעָן נִישְׁתָּאַוִּיפֵּז דָּעָם.
— סְאַיְן נִישְׁתָּאַוִּיפֵּז דָּעָם. — וּוְאָסָּה דָּעָן? — אַוִּיפֵּז אָוְנָרָן.
— פָּאַרְוָאָס אַוִּיפֵּז אַיְיךְ? — אַוִּיפֵּז אָוְנָדוֹ וּוְאָס שְׂטָאָרָבָן אַלְעָז טְוִיטָן
אוֹן זַעֲנָעָן מַעַר נִישְׁתָּאַוִּיפֵּז וּכְה אַומְצָקָוּסָן מִיטָּן פָּוֹן גַּנוֹלוֹתָן.
— בְּפָאַרְשִׁי דָּרָק נִישְׁתָּאַוִּיפֵּז. — עַד מַוְּזָּפָאַרְטִּיטִּישָׁן, אָוֹן דָּרָעָר אַלְטָעָר
נִפְּנִינְטָמָע אַ טְרִוִּיסְטָמָע פָּאָר אִים: — גַּעֲוָעָן אַוִּיךְ אַיְירָעָ
וּוְאָסָּהָבָן זַוִּיר לְעַבְּן אַפְּגָעָנָעָבָן פָּאָרָן בְּפָאַטְרָלָאָנָה.
דָּרָעָר גַּאֲסָטָטָקָט אַן פָּאַרְחַזְוּשָׁט אָוֹן דָּעָם אַלְטָן דָּאָכָט זַיךְ
וּוְסְזַוְּאָלָט אַ שְׁמִיבְּלָז זַיךְ בָּאַחָאָלָטָן אַיְן דָּרָעָר בָּאָרָד.
עַד צִינְרָט זַיךְ אָזְן, שְׁמִיטָמָע אַוִּיפֵּז אָוְנָן שְׁטִיעָנִידָס אַזְוִוי
וּוְיְאַפְּגָעָנָעָבָן עַד אַוִּיפֵּז נַחַן' מִיט אַלְעָז חֲסִידָם
וּוְאָס סְמִלְכָותָן פּוֹלִין הָאָטָט גַּעֲטָאָן דָּעָם פָּאָלָס יִשְׂרָאֵל
אוֹן אַלְעָז דְּשֻׁוֹתָן' פָּוֹן מַאֲסָקָאָל אַוִּיפֵּז בְּרִידָן. נַחַ העָרָט
עַד זַאְרָף אַ שְׁוֹתָף וּוְרָעָן צַו אַ צְוִוְיָטָן גַּלוֹתָן. וּוּינִיק נַאֲךְ
דָּרָעָר יָאָךְ פָּוֹן אַיְגָעָנָעָר גַּעֲפָלְנִיסְטִים, אַיְיךְ דָּאָרָפְּ עַד
דָּעָם פְּרִיאַץ הַעֲלָפָן מַרְאָנָן זַיְינָע אַוִּיךְ. עַד וּוּאָרָט
בֵּין יְעָנָעָר וּוּטָט זַיךְ אַפְּשָׁטָעָלָן אָוֹן הַיְבָטָן אַן רִידָן.
— עַם אַיְזָעָלְבִּין — זַאנָט עַד — צַו אַ מעַנְטָשׁ, וּוְאָס הַאָט גַּעֲקָרָאָנָן
אַלְגָּנְגָּלְעָה, כַּרְעָבָט עַר אָוֹן אַנְדָּרָעָן, מִיט הַעָנָט אָוֹן פִּיסְטִים
גַּעֲלִימָטָע, אָוֹן עַד רְוֶפֶט אִים זַיךְ צְוֹזָעָמָעָן הַיְילָן.
וּוּטָט אַיְר זַיְיָהָלָן מִיט דִּי זַעֲלְבִּישָׁעָרָתָה? וּוְאָס אַיְזָעָר קְרָעָנָס?
מִירָהָבָן אַוִּיךְ אַמְּמָאָל גַּעֲהָאָט אַ לְאָנָד אָוֹן אַוִּיפֵּן? לְאָנָד
די האָטָט פָּוֹן שְׁוֹנָא, אַבְּעָר וּוּעָן דָּאָס פָּאָלָס, דָּאָס גַּאנְצָע פָּאָלָס
הַאָט זַיךְ גַּעֲוָאָלָט בְּאַפְּרִיעָן, הָאָט זַיךְ עַס בְּאַפְּרִיטִים.
אַיְר וּוּאָלָט עַס אַוִּיךְ גַּעֲקָעָנָט. נַאֲר אַיְירָעָר בְּלַאֲפָעָם גַּיבָּן אַיבָּעָר
די קִינְדָּרָע אַיְירָע צָוָם שְׁוֹנָא אָוֹן פָּאַרְטָאָפְּטָשָׁעַן זַוְּעָרָעָ קְבִּירָם.
נַקְמָה גַּעֲמָט דָּרָר כְּלָאָפְּ. פָּאַרְוָאָס? פָּאָר שְׁקָלָאָפְּרִירִי, פָּאָר שְׁמִיאָן,
פָּאָר הַיְנְטִישָׁ לְעַבְּן. — לְיִפְּזָעָן צִיטָעָרָן בַּיּוֹם אַלְטָן, אָוְגָן גַּלְיָעָן
נַאֲר פּוֹנָעָם מַוְּיל קִינְזִין וּוּאָרָט נִישְׁתָּמָעָן. — אָוֹן פּוֹנְדָעָטָמָוּעָן

גענאנגען דאָך די כלאָפֿעַס קעגּן בִּיקְסָן אָוֹן האָרְמָאַטָּן
מייט דראָנג אָוֹן קָאַסְעַ. ווַיֵּלֶס' אַיְזָה לִיב דָּאַס שְׁטִיקָל עַדְשָׁ.
ס' אַיְזָה חִימִישָׁ, אַיְגָּנָם. ווֹאַסְ-זָוַעַן ווַיְלַט אַיר נָאָךְ?
דעַרְהַיְבַּט דָּעַם מְעַנְתְּשָׁן, דָּעַם גַּעֲפָאַלְעָנָעָם, קוּפְּטָמָאָס
די עַוְלָהָס אַיְעַרְעַע אָוֹן אַיר ווּוַעַט אַלְעַגְּלַע גַּלְיַיךְ דָּעַרְלִיזָט ווּעָרָן.
וַיֵּלֶס' אַלְעַגְּלַע ווַיְלַט אַיר עַמְּ. אַיר ווַיְלַט עַס אַלְעַגְּלַע, אַלְעַגְּלַע.
מִיר ווַיְלַעַן שְׂוִין נִישְׁתָּמָעָר. מִיטָּה העַנְטָא אָוֹן פִּים גַּעֲלִימְטָע
זִיכְּן מִיר ווַיְקַלְיַעַס אָוֹן ווָסָס עַס זָאָל אַוְיָף אַונְדָּז נִישְׁתָּקְומָעָן
איַזְרָעָמָמָ. בִּי אַונְדָּז דָּעַרְפְּרִיעָז ווּעַט דָּעַם קָאַפְּפָאַרְלִיְּגָן
פָּאַר זִינְעָן גַּילְדָּנָס, נָאָרְקִין טְרָפְּן בְּלוּטָן נִישְׁתָּקְעָבָן.
דָּעַרְאַרְיִמְאָזָן — נִישְׁתָּמָעָן בְּלוּזָן נִישְׁתָּקְעָבָן —
עַר ווּעַט קִין שְׁפָעָנְדָל פָּוּן דָּעַרְפְּרִיעָז נִישְׁתָּמָעָן זִין גַּעֲהַוְיִלְקְעָט
וָסָס דְּרִיקָן אִים. די זְכִיהָ צָו בָּאוּיְינָעָן זִין גַּעֲהַוְיִלְקְעָט
אוֹיָף תְּלִיוּתָאִין בִּיְאִיךְ. בִּי אַונְדָּז חָאַט מָעַן אוֹיָיךְ דָּאַס
אוֹוָעָקָנְנוּמָעָן. — טִימָטָ דִּי צִיּוֹן פָּאַרְבִּיסָן קוּסְטָ דָּעַרְאַלְטָעָר
אוֹן ווִידָּעָרְ מְעַטָּעָר אַפְּ וַיְזָהָבָטָ — דָּו בִּיסְטָ אַסְצִיאַלִיסְטָ
— אַזְוָסָט — אַסְצִיאַלִיסְטָ. — אִיךְ ווּוַיְסָס נִישְׁתָּמָעָן ווָסָס אִיךְ בִּין.
— אִיךְ ווּלְ דָוְרְ מִיטְגָּעָבָן אַ בִּיכְלָ, ווּסְטָסָזְ זִיךְ דְּרָעוֹיָסָן.
דָּאַס קָעָן נִישְׁתָּמָעָן — קָעָן נִישְׁתָּמָעָן אַין דָעַרְ חִים ווָאָס' זִוְצָט
דָּאַס ווִיְבָ אַיבָּעָרְ דָעַרְ נִוְיִמְאָשָׁזָן זִיךְ גַּעַמְעָן בִּיכְלָעָךְ לִיְעָנָעָן.
פָּאַרְשִׁיטִיטָ דָעַרְאַלְטָעָר, פִּירְטָ אִים צָו דָעַרְ שְׁנוּרְ אַרְוָיָסָט
אוֹן בָּעַט זַי זָאָל אִים אַיְנְלָאָדָן צָו זִיךְ אָזְ אַוְנוֹמָן.
אַמְּאַנְגָּעָר עַוְלָם. מִיטָּן אַלְטָן אָוֹן דָעַרְ שְׁנוּרְ בִּום טִישָׁ
אַז אַפְּיִיצָרָ, אַפְּרִוָּי אַפְּעַלְדְּשָׁרָקָעָ פָּוּן אַשְׁפִּיטָאָלָי,
אַשְׁרִיְבָּרָ פָּוּן אַקָּאנְצָעָלָאָרִיעָ, אַמְּעַכְּבָנָיקָ פָּוּן דָעַרְ בָּאָן,
אוֹן צְוּוֹשָׁן זִיךְ אַיְזָה גַּעַנְגָּעָן קָאַפְּטָאָן מִיטָּה בִּרְיָהָן — נָהָ.
עַר אַיְזָה דָעַרְ גַּאַסְטָ, אָוֹן אַלְעַגְּלַע מִיעָן זִיךְ אַרְיִינְגְּטָעָהָן?
איַן אִים אָוֹן ווַיְלַעַן פָּוּן אִים הָעָרָן עַפְעָם. פָּלְאַנְטָרָט זִיךְ
דָעַרְ צְוָנָגָ אַיְן פְּרָעָמָדָן לְשָׁוֹן אָוֹן דָעַרְאַלְטָעָר הָעַלְפָט אִים צָו,
אוֹן סְזָוָרָטָ אַלְצָהָעָרָ פָּוּן אַ וְאַוְנְדָרְלְעָכָר בְּשָׁוֹרָה,
אוֹן סְזָוָרָטָ אַלְצָהָעָרָ אַוְנְדָרְ — די גּוֹיִים דָאָ —
וָסָס טְוָעָן זִיךְ מִיטָּהָ ? וְוַיְ מִיטָּה חַדְרִיְינְגָלָ קָנְעָלָן זִיךְ
מִיטָּהָ די נְבוֹאָה, וָסָס אַיְן טְעַנְלָעָקָ אַוְיָף די לִיטָן זִינָעָן,

נאר אויף די ליטען זיינער איז עם ניט שטראָפ און טרייסט,
נאר מעשיים, טואונג. נישט דער פאסטוק עמוס,
וואס מוסר'ט אָפּ און גויט אָזועק, נאר צַאָרְנְדִּיקָעֶר אלְהֹוּ,
וואס ברענט דעם שקר מיט די פִּיעִין פֿון הימל.
דאָס קנעָן זי מיט אַים. די גוּוּם. אלְזַי בֵּי זַי!
קידוש השם, נבואה און דער העכטער גאנָג פֿון נבואה —
יצירה, מעשה! און בֵּי אַים בלְזַי רִיךְ, רִיךְ, רִיךְ!
ער שעט זיך נישט. ווי פֿאָר אָן ערְדָה ווֹוְידְּקָעָרָעָ, העכערע
אייז ער זיך מודה איז זיון דלאָט און זי טרייסטן אַים:
זיון שטאטס איזו נישט דער לאַצְטָר צוּוֹשָׁן די וואָס לְעָרְנָעָן
ווי אָוִיסְטָאָטָן דָּאָס שלעכטָמָן. ער הערט — אין יעדער שטאטס
אייז דָּא אָהָווּ אָזָא ווי דָּא — אָמִין בית ועד גָּנוֹולָה.
ער הערט פֿון לענדער וואָז דער דלאָט, דער גָּשְׁלָאָגָעָנָעָר,
אייז אָוִיפְּנָעַשְׂטָאָנָעָן מְאָנָעָן יוֹשֵׁר בֵּי די האָרָן. הערט
פֿון יונגעָלִיט וואָס גִּיעָן אָום אַיבָּעָר דער ווּעלְט
ווי פּוּעָרִים פָּאָרְשְׁטָעָט אָזָן לעָרְנָעָן גָּאָולָה מִיטָּן פָּאָלָן.
מע דָּוֹדְפְּטָזָי. מע פְּאָקָט זי אַין די תְּפִיסָּות,
אייז זי — זי גִּיעָן מעד און מער. ער הערט, און אויף אָרְנָע
בָּאָפְּטָמָן אָמוֹרָא פֿאָר די בלְיְצָעְנְדִּיקָעָן קָנָעָפָן אָפְּיְצָעָר —
צַי אַין ער נישט אָלְיַיָּן אָרִינְגְּנָפְּלָן אָין אָנָעָזָא — ער הערט ער
נישט מעד קִיּוּן ווּעְטָעָר, נאר דעם פְּלָאָגָן אָזָן אָסָעָם
פֿון זיינְרָע שטימען צו דער שְׁפִירָן סְחָאָרִיךְ פֿון אָמָתָן,
אייז סְחָאָרִיךְ אָזָי דָּא אָזָן ער קָעָן ווּעְדָעָר אָונְטָעָרְגָּעָבָן וֵיד
דעם בְּשָׂופּ, דער פָּאָרְפְּלִיאָצְעָנִישָׁ פֿון נֵס אַין ווּעלְט
אייז צַעֲרָא אַין אַים אָלְיַיָּן.

ער גויט אַהֲיָם,

אַהֲיָם צַו ווּיבָּ, מַאְשִׁין אָזָן שְׁטוּמָקִיָּת. נַאֲכָט אַין שְׁטָאָט
וּוּי פָּאָרְאָיָרָן, ווי פֿאָר הַונְדָעָט יָאָר. נַאֲכָט אַין אַיבָּעָר שְׁטָאָט
אוֹן נַאֲכָט אָוִיסְטָאָרָעָן דְּרֻעְנְבָוִוָּן הַעֲנָגָם, אָרְגָּנְבָּוִוָּן
פָּאָרְוָאָרְפָּן מִיט זיַּן אַנְהָיוּבָּ חַיְנְטָעָר יָאָרָן טְוִוְוָנְטָעָר,
אוֹן סְזָעָט בְּלְזַי ער ווי אַיבָּעָר נַאֲרִישָׁ פָּאָלְאָזָעָט דְּעָכָר
אָיְדָרְשִׁין שְׁיְמָעָט פְּוֹנָעָם ווִוִּיסָּן דְּרֻעְנְבָוִוָּן. הָעֵי, רֵי, וֵיד!
איַיד מִיּוּן אַיךְ טָאָקָעָ — אַיךְ וואָס שְׁפָאָנָט אַהֲיָם פֿון ערְגָּעָץ!
אַיךְ הַאֲטָן גַּעֲמִינָט, אַיז בֵּי דָעָר ווּיסְטָר דְּרֻעְנְבָוִוָּן

וועט ווידעער אופּן הומל אוֹפְּלוֹיכְטֶן, וועלן די אונן אוֹיסְרַנְגֶּן?
 איך מײַנט נאָך אַלְעַז אַזְוִי? דער יַבֵּר טאָקע שפֿאָנט אַיר עס
 די נאָז אַראָפְּגָּעָלָזֶט? חָאַט קִין פָּאָרָאַיבָּל נִישְׁתָּן, ר' יַיד —
 איך זעט אַ שּׂוֹתָה! איך זעט אַ טּוֹפּוֹשׁ! אָן עַם הָרִיךְ גָּמוֹר!
 מֵיר דָּאָרְפְּט אַיר נִישְׁתָּן דָּעָרְצִיּוֹן. בְּיוּוֹיסְ!
 ווֹיל אַיךְ בֵּין עַם אַלְיוֹן. אֲוי, בֵּין אַיךְ עַס!

22

— ווֹאָס אַיז מִיט דִּיר, יַאנְקָל? — סְאַיז גָּאָרְנִישְׁטָן, מַאְמָע!
 — דָּעַר קָאָפּ טּוֹט דִּיר וּזְוִי? — נִיּוֹן, גָּאָרְנִישְׁטָן טּוֹט וּזְוִי.
 — אַיז וּוָאַסְזָעַשׁ טָאָפְּסָטוֹ דַּעַם קָאָפּ יַעֲדָע וּוְיַולְעַ?
 — סְאַיז גָּאָרְנִישְׁטָן, מַאְמָע, גָּלָאת אַזְוִי.

בָּאָנָּאָכָּט וּוֹעֵן עַר שְׁלָאָפְּט דִּירְט זַי אָן דַּעַם שְׁוִיטָל.
 — אֲוי וּזְוִי אַיז מֵיר, נָה, בְּלוֹזִין בַּיְלָן אָוֹן גַּעַשְׂוִיר!
 עַר גָּרָאָבָט זַי אַרְיָן מִיטָּן קָאָפּ אַיְן קִישְׁן
 אָוֹן קְרִיצָט מִיטָּן דִּי צִיּוֹן בַּיְיָ וְעַדְן בָּאָרְדָּר.

— מִיטָּן וּוּמְעַן הָאָסָטוֹ זַי גַּעַשְׂלָאָגָן, יַאנְקָל?
 — מִיטָּן קִינְעָם נִישְׁתָּן, טָאָטָע, וּזְוִי אַיךְ בֵּין אַיְיד.
 — אַיךְ וּוֹעֵל דִּיר נִישְׁתָּן שְׁלָאָגָן. מַעֲגָסָט וְאַגְּן דַּעַם אַמְּתָה.
 עַר סּוֹקָט וּזְוִי אַחִיה אָוֹן עַנְטָפָעַרְט נִיט.

— וּוּסְטָט דִּירְדִּין צִי נִיּוֹן? — אַיךְ טָאָר נִישְׁתָּן וְאַגְּן.
 אָוֹן פְּלוֹצְלִינְגּ בּוֹכָעַט עַר אָוִים אַיְן גַּעַלְאָגּ:
 — אַיךְ טּוֹיגּ נִישְׁתָּן צּוֹם לְעָרְנוֹן. דָּעַר מַח בָּאָנָּעָטָט נִישְׁתָּן.
 דָּעַר דָּבִי אַיְן חָמִיד גָּרְעָבָט וּוֹעֵן עַר שְׁלָאָגָט.
 — דָּעַר רְבִי? מִיטָּן וּוֹאָס? מִיטָּן פּוֹיסְט, מִיטָּן אַשְׁטָעָקָן?
 — נִיּוֹן, נִיטָּן מִיטָּן אַשְׁטָעָקָן. אַיְן וְאַגְּנָט מִיטָּן קָאָפּ.
 אָוֹן וּוּידָעַר אַיאָמָעָר: — אַיךְ עַדְן מֵיר נִישְׁתָּן הָעַלְפָן.
 אַיךְ בֵּין שְׁוִין אַזְוָא — אַבְּרוּלָא, אַכְּלָאָפּ.

דַּעַם דַּעֲמְבָעָנָם שְׁטָעָקָן אַיְן פּוֹיסְט פָּאָרְקָלָאָמְשָׁעָט
 שְׁפֿאָנט נָח צְוָמָאָרְגָּנָס מִיטָּן בַּיְדָע זַי.
 דָּעַר קְלִינְעָר מִיטָּן דָּגָז — אַיְם שְׁלָאָגָט דַּאָּךְ נִיטָּן קִינְעָר,
 דָּעַר גְּרוֹזְעָר מִיטָּן אַימָּה — צּוֹם יוֹם הָדִין.

עם טומלט דער חדר. מלמד נישטא נאך.
מלמדים טריינקן פרימארגנס טי.
— מיך דארפסטו נישט האבן — וויל שמעון אנטרינען.
— וועסט מוחל זיין גיין מיט איר זואו איך גיין.
געבעקס אין די קוישלעך און טוי אין די גלאזער.
עם פינקלט און רוויכערט דער סאמאוואר.
— ווער איז דיין מלמד? וואס צימערסטו? ב'פרעג דאך!
א טיש מיט מלמדים קוקן פארשטארט.
— זונט איר דאס דער שיינער מהנץ? שלאנט איר דאס
די תורה אריין מיטן קאָפ אין דער וואנט?
— ווער איז ער, דער יחסן? א ניעו מון גוירה:
מע טאָר אויפֿן תכשיט נישט ליגן קיון האנט!
א זופֿ פֿון דער טוי און כיבוקעט און בערדל:
— וואַלטט מײַנען — א גאנצער יאטבעבעדאט!
נאָר קוּס ער דער אָנט עס — א פֿויסט בי זיין קאָלגעַר,
מע שלעפעט אִם צום וואָנט: — ב'וועל אַיך וויזן דעם טעם!
א גוּאָלֶר, א געליאָרָעָם. ווי בייסיקע ביןען
א ריבאיין נעלן אַן נח'ס גענַיק.
א רֵיס אָן אַלְיוֹדר, געבעאנַן אָן געשיינַן —
דער טיש אויפֿן דיל א צעכראָסטעטער ליגט.
פארכליאָפֿעַט פֿאָלָעָס אָן קניין צעכֿרִיטֿע,
צעשאָטַעַנַּע קוּלַּן פֿוּן סָאמָּאוֹוואָר,
אוּן נח פֿאָכְט אָן דער לוּפְט מיטן שטעַקָּן,
אוּן עמִיצָעָר שְׁרוּיטֿ: — גוּאָלֶה, יַידָּן, פֿאָוְשָׁאָר!

ער באָפֿט בי די הענט די צעטומלַטַע בנימ
אוּן לאָזַט זַיִן נישט אָפֿ בְּיוֹ אָרוּס אָין גַּאנַם.
די אוּגַּן יַאנְקָלָס — צום טאטַן מיט לַיבְשָׁאָפֿט,
די אוּגַּן שְׁמֻעָנוֹס — צום ברודער מיט האָם.

א שעה נישט אַרְיוֹבָּעָר אָן סְטָרָאָזְשָׁנִיקָּעָם קוּמַעַן
פארנַעַמַּעַן דעם שלעגעַר אַין פֿאָלִיצִיּוֹן.

זהות בארייש

זאנט אן וואס מע דארכ אויַף האלב לשון קודש
און לאזט זיך געלאסן פירן פון זי.

לייפט דוואשע מיט יאנקלען צו רודניק, דעם שרייבער,
מיט אים צום דאקטאר און אדרואקסאט.

מען ציט זוי מיט צווענגען די וווערטער פון יאנקלען,
מע גאלט אים דעם שארבן אפ ווי א סאלדאט.

מע וואשט אים, מע שמירט, מע וויקלט אין בינדעם,
מע שרייבט א פאפריד איז — פראָטאָקָאָל.

און יאנקל זעם — עס פאָראָקָאָכְט זיך אָן אָומְגְלִיכְס
פאָר טاطן, מלמדים און גאנצִין לחֶ.

אוֹיף מאָרְגַּן אַ מְחַנֵּה מִיט גַּבָּאיַֽ'עַם קוּמָעַן,

סְנָהִינוּם אַיִּן זַיְעַרְעַזְמַיְלָעַר בְּרַעֲנַטְ:

— פָּאָרְשְׁתִּינְעַן זַיְדָאָרְךְ מַעַן, די מְשׂוּמְדִים!

— אַ תְּלִמּוֹד תּוֹרָה אַיִּן גַּוְיִשְׁעַ הַעֲנָטְ!

צְוּוִי פִּינְצְּטָעַרְעַז וּוְאַכְּנָן לִיגְטַּיְאָנְקָל. בָּאַהֲלָלְטָן,

און שעַלְתַּזְיַן וּוְיסְטַן גַּעֲבִירְזְטָאגְ,

און דְוָאָשָׁעַ שְׂמִיטַת מִיטַּן קִינְד אָוִיפְן אַרְעַם
הַינְטָעָן מוּיְעַרְ פָּוּן אַסְטָאָרגְ.

דעם אָוּוֹנָט וּוּעַן נָח אִיז פְּרִי גַּעֲקוּמָעַן,
הָאָט שְׁוִין רְחִמְיאָל שְׁעַנְקָעַר גְּעוּוֹאָרָט:
— וּעַן אַיךְ בֵּין אַיר, וּאַלְטַ אַיךְ מָאָרְגַּן אַיִּן דָּעַר צִוְּתָ
שְׁוִין עַרְגָּעַץ וּוּאַו אַיִּן דָּעַר פְּרַעְמָד אַנְגָּשְׁפָּאָרָט.

בָּאַנְאָכְטָהָאָט זַיךְ פִּינְגָּעַר נִישְׁטַ צְוּגְעַלְיוֹגָט. אַלְעַ
גְּעוּסָן בַּיּוֹם טִיש — אַ משְׁפָּחָהִידָּאָט,

און סְ'הָאָט זַיךְ גַּדְעָאָכְט — אַוִיךְ די זַיְן גַּיבְן עַצְוֹת,
כָּאַטְשָׁ טָאָטוּהָאָט אַלְעַ פְּלַעְנָעַר גַּהְהָאָט.

מְעַט בְּעַטְן אַבְרָהָם/לְעַן — אַ בְּחוֹר אַ דִּימְעָנָט,
וּוּטַ יְאָנְקָל מִיטַּ אַיִּם אַיִּן צְיַגְעַלְגִּיעַ אַוּוּסָק,
און שְׁמַעַן וּוּטַ פָּאָרְן אַיִּן מַאְלָטַשְׁ צַוְּ די קְרוּבִּים,
און אַיִּוב נִישְׁטַ בַּיְיַיְ, וּוּטַ עַרְעַסְן טָעַג.

בלוט אוו ביר

ニישטא זומס צו ווינען. ס'או אונדרזערע אכבות
איין פרעה'ס ציגעלניעס ערנער געוווען.
און נח אליאן איין שמעון'ס יארן
האט שיין צופס א וועלט אנטגען.

און ער וואו הין נויט? ווועט צום שוואנגער שמואל
איין סעלץ אווועס אויף א וואך אדרער צוויין.
אן איינפֿאַר-הויז, מענמישן קומען און גויען,
זיך עפֿעס דערויסן, דערשלאָגן דורך זיין.

א זוינער שלאנט ערנצעז וואו בי א שכן.
א טער אויפֿן אקסל, א קוש, א בלט.
ראָס פֿעל צום שוועל אוים צוונטראנן,
און נאכטישע טיר כאפט זיך אויף מיט א סקריפט.
א גרויער געלאָט פֿון נאכטישע ואַלקנסט,
גָּאָר טויאַיְעָר גָּרָאָז אִין וְוי בְּעַמְּגַעְוָאָנְט וְוִוִּים.
די נאכט בלײַיבט הענגען אויה שטאטישע דעכער,
איין אַפְּעַנְעָע פֿעלדרער פרימֿאָרגּן שְׁפְּרִיזּוֹט.

אין אן אַמְעָרִיךְ אַנְעָרֶ שְׂטָאָט

1

ニישט וויט פון שטאט, וואס איז באכוייט מיט הוילךראצעערם, מיט ריבע און אַרְעָמָעַ הייזער, מיט שעפער, מיט פארסן און איז אויך באָ פעלספרט מיט אַ מייליאָן אַיינָנוֹ אַונְעָר — יידּן, דיטשן, אַיטָּאלְעָנָר, אַמעָרִיךְ אַנְעָר, עַנְגָּלָנְדָּרָר, נַעֲנָרָם — האָט זיך גַּעֲצָוִין אַ גַּרְאַדְבִּיכְשָׁר יִם, וואס איז גַּעֲוָעָן בָּאַלְיָגָט מיט שִׁפְּן.

ニישט זויט פון אַטְדָּעָם יִם זַעַנְעָן גַּעֲלָגָן פִּילְּ רַעֲלָסָן, — פָּאָרְדְּ פָּלָאָכְטָן אַוְן פָּאָרְקְּרִיעְצָט, וֵי שְׁפִּינְוּבָּם, — וואס אַיבָּעָר זַיְזַעְעָן חִינְזִיּוֹן-צְרוּרִיךְ גַּעֲלָאָפָּן בָּאַנְעָן קִיןְ נַיוְאִירָק, קִיןְ וּאַשְׁיָּוָנְגָּטָן, קִיןְ קָלִיּוֹן-פָּאָרְנִיעָן, קִיןְ קָאנְאָדָעָן.

ס' אַיְזַעְעָן אַ קָּאָךְ פָּוּן אַרְבָּעָטָר מיט שְׁטָרִיךְ אַוְן פָּוּן אַרְבָּעָטָר מיט דָּרוּטָע סְגַּנְגָּאָלְפָּעָנְדָּלָעָט.

אַ נַּאָךְ גַּרְעָסְעָרָרְ קָאָךְ אַיְזַעְעָן אַבָּעָר גַּעֲוָעָן אַקְעָנָאַבָּעָר — אַיְזַעְעָן נַעֲנָטָן עַק שְׂטָאָט, וואו עַס שְׁטִיּוֹעָן דֵּי פִּילְּ פָּעָנְצָטָרְדִּיקָּעָט, וּוּיְסָעָה הִימְלָהָרְ קָרָאַצְעָרָם אַוְוָף אַ בָּרוּטָעָר, לְאַנְעָר אַסְפָּלָטָן גַּאֲמָס, וואס מְדוּפָּט : „סְטָאָקִים-אַרְקָעָט“.

דָּאָ, אַיְנָעָם „סְטָאָקִים-אַרְקָעָט“, דָּרוּיָעָן זַיְדָעָטָן אַרְוּם מַעֲנְטָשָׁן, וואס קוֹפֶּן אַוְן פָּאָרְקוֹפֶּן אַקְצִיעָם. דָּאָס זַעַנְעָן שְׁפָעָסְיָאָנָטָן.

איַצְטָ אַבָּעָר אַיְזַעְעָן זַאָאָוּפָה דֵּי טְוָאָטוֹאָרָן פָּוּנָעָם „סְטָאָקִים-אַרְקָעָט“ אַזְּ אַוְמָאוּיְפָהָעָרְלָעָד גַּעֲלִילְדָּעָר — נַיְשָׁתָמָת גַּעֲוִיְינָסָן, נַאָרְ מַחְמָת עַפְּעָם אַנְדָּעָרָשׁ : דֵּי בָּעָרְזָעָ-אַרְטְּוִיקָּלָעָן — דֵּי אַקְצִיעָם — זַעַנְעָן לְחַלְוָתָין נַיְשָׁת אַיְזַעְעָן אַרְדָּנוֹגָן. עַס שְׁטִיּוֹטָפָּאָר — מִזְאָלָאָרָוָס פָּוּן אַטְדָּעָם גַּאֲנָצָן עַסְק — נַסְיָ.

די פָּרָיוֹן גַּיְעָן אַמְאָלָאָרָוָה, אַמְאָלָאָרָאָפָּה. זַיְדָעָטָן וּוּלִים-וּוּרְדִּים — וּוּן נַאֲכָאָנָנָה. הִיְינָטָן אַבָּעָר — אַיְנָגָאָנָצָן אַנְדָּעָרָשׁ. פְּנִימָעָר פָּוּן רִיךְ אַנְגָּעָנָנָעָן מַעֲנָר, וואס הַאֲלָטָן בַּיּוֹסִיךְ צִיר גַּאֲרָן אַיְזַעְעָן דֵּי מַיְוָלָעָר, זַעַנְעָן בְּלִיךְ אַוְגָּן — פָּאָרְדָּרְיוּם. ס' אַיְזַעְעָן גַּעֲנִי הַיְן אַוְן צְרוּרִיךְ — וּוּרְוּוֹאָרִישָׁ.

2

צְוֹוִישָׁן אַטְדָּיִ מַעֲנְטָשָׁן האָט זַיְדָעָט אַיְצָט גַּעֲדָרִיט — מַאְרִים מַאְזָעָם ?עַוְוָן, אַ הַוִּיכָּעָר, בְּלַאֲנָדִיזְהָאַרְקָעָר, מִיטְלִיעָרְקָעָר מַאְזָן. עַר

איו אן אטעריקאנער שטאט

שמאכט אט פון א באַלעבאָטישער פאמיליע, זום האָט נאָך אַרויסגע.
וּאֲנָדְרֶת פון פוילן מיט עטלעכע אָזִן דָּרוֹיִסִיךְ יָאָר צָרוֹס.

גָּעוּזָן אִיז עַר, דָּעֵר דָּאָזְיַסְעָר מָאָרִים מָאָזָעָם לְעוֹז, אָז עַרְנְסְטָעָר,
טִוְּלָמָּאָל אַפְּיָלוֹ אַ וּוַיְיכָהָרְצִיךְעָר, אַדְעָר וּוְיִיְּפְּרָוִי זִינְעָר, עַטָּא,
עַבְּאַלְעֻוּעַטָּע, רֹופְּט אִים סְ'רוּבָּמָּאָל:

— אַ צְעַדְרָאַכְעָנָעָר...

אַבְּעָר עַר אִיז נִשְׁתָּט אַטְּ-אַזְּדָאָס... חַסְּ-חַלְיָה. עַר אִיז נָאָר אַבְּיסָל
הַבְּלַהְבְּלַיְיךְ פָּאַרְקְּלִינְגָט. דָּעֵרָפָּאָר נִשְׁתָּט בַּיּוֹן, דָּעֵרָפָּאָר אַוִּיךְ — נָאָכָּ—
גִּיבְּקָן. אַבְּעָר אִיצְט אִיז עַר גָּעוּזָן נִשְׁתָּט נָאַכְנִיבָּקָן אָזִיךְ נִשְׁתָּט הַכְּלָ—
הַבְּלַיְיךְ פָּאַרְקְּלִינְגָט. אִיצְט אִיז עַר גָּעוּזָן — זָעָר עַרְנְסְטָעָר, אַפְּיָלוֹ בַּיּוֹן.

די סִיכָּה?

סִירְצָלְעָךְ מַאֲכָט עַר חַתּוֹנָה אַ טָּאַכְטָעָר, אַ שְׁיַעַן טָאַכְטָעָר, אַן אַיְינָ—
צִיפְּעָן, אִיז אָט, לְוִוִּיט וּוְיִיְּהָאָלָט אִיצְט אִין דָּעָר וּוּלְטָן, דָּאָרָה עַר אַנְקָוִיָּ—
מַעַן צָו דָּעָר בִּירְזָעָשׂ, פָּאַרְקְּוִיטָן דָּאָרְטָן אַ סְּךְ אַקְצִיעָם, זום עַר הַאָט.
אַבְּעָר דָּאָס אִיז אַוְמַעְנְגָּלָעָן, מַחְמָת עַס שְׁמִיעָן אִים אִיצְט פָּאָר גְּרוֹיְסָעָ—
הַזְּיוּקָהָן, כָּמַעַט דָּאָס גָּאנְצָעָן רִיכְבָּוּם צָו פָּאַרְלִין. וּוֹאָלְטָן אִים דִּיְ—
אַקְצִיעָם נִשְׁתָּט גַּעֲקָסָט אַ פָּאַרְמָעָן — מַהִיכָּאַתְּ-תִּיאָתָא, וּוֹאָלָט עַר עַס גַּעַנְעָן
טָאָן, סְ'רוּיסָט: פָּאַרְקְּוִיפָּט. אִיצְט אַבְּעָר — אַוְמַעְנְגָּלָעָן. דָּאַפְּאָרָאָ—
דָּרְיוֹיט עַר וּזְיךְ אִיצְט דָּאָרָוּם טְרוֹיְעָרִיךְ, אָז דָּעַם קְלָוָן מְסוּדָר פָּוּן הַכְּלָ—
הַבְּלָן, אָזִיךְ נִשְׁתָּט, וּזום עַר וּוּעַט טָוּן. אָזִיךְ כָּאָטָשׁ עַר אִיז נִשְׁתָּט
פָּרוּם, דָּאָךְ שְׁטוּרָאָמָעָן פָּוּן עַגְעָץ אָז פְּרוֹמוֹלְעָךְ-דְּעַלְיִינְגָּוּז גַּעֲפִילָן, זום
וּוַיְמָלָעָן נָאָר בַּיּוֹן עַכְמַ-פְּרוּמָעָן לְיוּט אִיז אָז עַתְּ-צָרָה: — אָרָ — טְרָאָכָט
עַר — וּוּעַן גַּאֲטָה הַעַלְפָט מִיר...

אַדְעָר :

וּוּעַן סְ'גַעַשְׁטָט עַפְעָם אַ נְסָ...

שְׁוִין עַטְלָעָכָעָט טָעָג וּוְיִיְּהָאָלָט אַזְוִי ! עַטְלָעָכָעָט טָעָג — זִוְינָט
סְ'הָאָט אַנְגָּהָוִוִּין צָו גַּיְוִן שְׁלָעָכָט. אַגְּבָ אִיז שְׁוִין עַטְלָעָכָעָט וּוְאָכָן —
זִוְינָט סְ'אִיז נִשְׁתָּט גּוֹטָם. אַבְּעָר דִּי לְעַצְמָעָט עַטְלָעָכָעָט טָעָג — גַּאֲרָ גַּעַפְעָרָ—
לְעָךְ. דָּאָךְ הַאָט עַר נָאָר, מָאָרִים מָאָזָעָם לְעוֹז, אַ הַאֲפָנוֹנָג: סְ'אִיז נָאָר
נִשְׁתָּט אַזְוִי אַוְיִסְטְּרָלְיוֹשָׁן... סְ'וּעָט מְוּזָן בַּעֲסָר וּוּרָן... אַמְעָרִיקָן וּוּעַט
נִשְׁתָּט אַוְנְטְּרָנוֹנִין....

בָּעַת עַר גַּיְוִט אַזְוִי אָזִיךְ מְרָאָכָט — וּוּרְטָט אִין דִּי בָּעַרְוָשְׁ-עַגְבָּיְדָעָט
פְּלוֹצִים אַ גָּעוּזָלָד. נָאָכְדָּעָם — הַיְּבָטָט מַעַן אָז פָּוּן דָּאָרְטָן אַוִּיךְ אַרוֹיְסָ—
צְוָלוּיפָן.

געועענעלעך זי岑 דארטן שטונדריך א סך מענטשן — אויך שפֿעַסְוּ לְאָנָטָן. זי זי岑 און כָּפֵן אויף די יְרִיעֹות, ווֹאָס קְוּמָעָן-אָן אִיטְלָעֶבֶן עטְלָעֶבֶן מִינּוֹת פּוֹן דָּעַר צָעַנְטָרָאַלָּע אַין נְיוּיָרִיק ווּעַנְן די מְשֻׁקָּולְתְּ/צִיקְעַ אַקְצִיעַ-פְּרִיזְוּן.

מְאָרִים מְאָזָעָס לְעוֹו — נְעַבְעַר אַטוּיטְבָּאַשְּׁרָאַקְעַנְעַר — הָאָט זַיְד דָּעַר עֲרַשְׁטָעַר גַּעַטָּאָן אַשְׁטָעַלְאָפֶן אָוֹן אַנְגָּעוּהָוִבָּן צַוְּקוֹן, ווֹאָס דָּא אַיְזָן אַזְׁעַלְכָּעָם.

די מענטשן, ווֹאָס זַעַנְעַן אַרוּסְגָּעָפְּמוּן, האָבָן אַבְעָר גַּעַהָאָט ווּלְדָה פְּאַרְדְּרִיעַטָּע אָוִיגָּן, פְּאַרְבִּיסְעַנְעַן לִיפָּן. זי זַעַנְעַן גַּעַבְלִיבָּן שְׁטִיְין אָוִיפָּן טְרָאַטָּאָר — גּוֹלְמִים.

בָּאַלְדָּא אַבְעָר אָיוֹ אַרוֹם זַיְד, דָּא אוֹוֹפֶן דָּעַר גָּאָס, גַּעַוְאָרָן שְׁוֹוָאָרָץ פּוֹן מענטשן. סְ'חָאָבָן זַיְד גַּעַטְרָאָגָן יְרִיעֹות:

— פְּאַרְטִּיךְ.

— מְ'נִיּוֹת שְׁלִיכָּן די גַּעַבְוִידָּעָם.

— קְרָאָד.

— בְּעַרְזְׁשָׁעַ-פְּרָאָרָךְ.

יא. ווֹיְזָוָת אָוִים, אָז דָּאָס זַעַנְעַן שְׁוִין טְאַקָּע גַּעַוְעַן נְיוּיָרִיק עַד יְרִיעֹות. די לעַצְטָע יְרִיעֹות. אָגָּב, פּוֹן נְיוּיָרִיק הָעָרָט מַעַן לעַצְטָנָס אוֹוִיךְ בְּכָל גָּאָרְנִישָׁטְסִיָּן פְּרִוְילְעַכְעַד יְרִיעֹות. מְ'הָעָרָט, אָז סְ'אָזָן אַיְזָן לְאָנָד אַחֲרָבָן: פִּיל פְּאַבְּרִיקָן — גַּעַשְׁלָאָסָן, אַרְבְּעַטְמָעָרָ-אָוּמְרוּן — דָּא אַזְּנָד דָּאַרְטָן. אוֹוִיךְ זַעַנְעַן הַוְּנָגְעָרִיק פּוֹן אַבְעָרָן גַּעַנְצָן לְאָנָד שִׁין ווֹאָז שְׁינְגְּטָאָן צָוָם פְּרָעְוִידְרָעָנָט אָזָן צַוְּדָעַ רְגַעְוּרָמָג — — אָז אַיצְטָעָר — דִּירָא סָאָמָע לעַצְטָע יְרִיעֹות.... גַּעַוְוָעָן אָז שְׁפַעַט נְאַכְמֹטָאָג.

חוֹזֵק אַבְעָר די הַיְמָלְקָרָאַצְעָרָם האָבָן זַיְד גַּעַצְוִינָן טְרִיבָע, שְׁוֹוָעָרָע ווּאַלְקָנָס. ווֹיְטָה הַיְנְטָעָר די ווּאַלְקָנָס אָז גַּעַשְׁטָאָגָן די זָוָן — אַמִּיטָּה זְוּמְעַרְישָׁע, דָּאָךְ אַ פְּאַרְגְּנָפְלָטָע.

פּוֹן גְּרָאָעָן, בִּיכְיָקָן יִם, ווֹאָס נִישְׁתָּמָט ווֹיְטָה פּוֹן „סְטָאַקְ-מְאַרְקָעָט“, האָבָן זַיְד גַּעַהָרָט זְוּדְקָעָן קְלָוָתָה. האַסְטִיקָע כּוּוֹאַלְיָעָם האָבָן זַיְד אַיצְט אַרוּסְגָּעָרִיסָן פּוֹן אַינוֹוִיָּנִיס אָזָן האָבָן אוֹוֹפֶן דָּעַר אַוְיְבָרְפְּלָאָךְ שְׂוִימִיך גַּעַקְאַכְט אַקְעָנָן דָּעַר מְלִיאָן-בְּאַפְּעַלְקָעְדָּרָעָר שְׁטָאָט.

מְאָרִים מְאָזָעָס לְעוֹו, ווֹאָס הָאָט זַיְד גַּעַהָאָט דָּעַר עֲרַשְׁטָעַר אַפְּגָנָע-שְׁטָאָט, הָאָט שְׁוִין אַיְצָט זַיְד גַּעַשְׁתָּמָט גַּעַקְעָנָט אַוּוּקְרִין פּוֹנוּם אָרָט, ווֹאָוָרָאָז גַּעַשְׁטָאָגָן. עָר אָז גַּעַוְוָעָן, ווֹי פְּאַרְגְּלוּוּוּרָט. אַין קָאָפֶה הָאָט

איו אונטעריקאנער שטאַט

אַים גָּעוּצַט. אַיְן גָּאנֶצְן קָעַרְפֵּעַר — גָּהִינָּסְמָדִיךְ גָּעַלְאַכְטָם. עַד הָאַט
נִישְׁתָּגַעַוָּסְטָם, וֹאוֹו עַר אַיְן. טִילְ מְעַנְּטַשְׂנָ אַבְּבָן אַים עַפְעַס גַּעֲפַרְעָגָם,
אַנְדְּרָעַ אַבְּבָן פָּאָרְבִּיְוּפְּנְדִּיקָעַ אַים אַפְּנַחַאְקָט דַּי בָּאַקְעָם. עַד הָאַט
נִישְׁתָּגַעַנְטַפְּעַרְטָם דַּי עַרְשַׁטְעָמָ, אַיְן עַר הָאַט זַיְךְ נִישְׁתָּגַעַנְטַקְעָנָ דַּי
צְוִוִּיטָע. גָּאָרְנוּשָׂט. עַר אַיְן נַאֲרַ גַּעַשְׁטַאַנְעָנָ — זַוְּיַ פָּאָרְגְּלִיוּוּעָרָט.

סּוֹפִיכְלִיסְטָוָה אַיְן דָּא אֹוֹפְּ דַּי טְרָאַטְוָאַרְן גָּעוּוֹאַרְן לַיְידְקָלָעָךְ. מְעַנְּטַשְׂנָ
אַבְּבָן זַיְךְ אַנְגַּעַנְשְׁרִיעָן, אַפְּנַשְׁרִיעָן, אַיְן זַעַנְעָן גַּעַלְבְּגַעְוָאַרְן.
אֹוֹיךְ הָאַט זַיְךְ מְאָרִים מְאָזְעָם לְעוֹו סּוֹפִיכְלִיסְטָוָה גַּעַטְאָן אַ רְיָ. עַד
אַיְן אַזְוּעָם פָּוּן דְּאַנְעָט מִיט זַיְין אַוִּיטָאַמְּאַבְּיָל, וּאָסְ אַיְן גַּעַשְׁטַאַנְעָנָ נִישְׁתָּ
וּוּיָם.

עַר אַיְן אַזְוּעָק — אַהֲיָם.

3

גַּעַפְּאַרְן אַיְן עַר פָּאָרְבִּי דַּי גַּעַבְּיַדְעָם פָּוּן דַּעַר שְׁטָאַטְדְּרָעְגִּירָוּנָג.
פָּאָרְבִּי דַּי אַוְנִיּוּעְרִזְיְעָטָן, טְעַטְעָרָן, גְּרִינְבְּאַנְרָאַזְוָעָ פָּאַרְקָן — — —
נְאַכְדָּעָם אַיְן עַר אַזְוּעָם צָום צְוִוִּיטָן עַס שְׁטָמָטָם, וֹאוֹסְ שְׁטִיעָן
גְּבִרְיָשָׁע פְּרִיוּוֹאַטְהִיְימָעָ, גְּרוּמָע בּוֹלוֹזָאַרְ-אַמְּפָן, שְׁפָעְ/דִּיקְצִיעָוּאַקְסְּטָעָנָ
גְּרִיןְ-בָּאַבְּלָעַטְעָרְטָע בִּיְמָעָר, פָּאַנְטַאַנְעָנָ — — —
צָום סּוֹפְּ הָאַט עַר פָּאָרְקָעְרְעוּוּט צָוָאַ רְוִוְצִיגְלְדִּיךְ, צְוִוִּי שְׁטָאַסְגָּ
חוּוִי, וּאָסְ מִיט גַּעַרְטְּנְדְּלָעָךְ אַיְן פְּרָאַנְטָמָט.
גַּעַוְעָן אַיְן עַס — זַיְין הָוִיָּן.

דַּי עַנְגְּלִישָׁע דִּינְסָט הָאַט אַרְוִוְנְגָעְקָט דָּוְרָךְ אַ פְּרָאַנְמָאַוּעָ פָּעַנְצְּטָעָר.
הָיְוִנְטָרָן הָוִיָּן, וֹאוֹסְ אַיְן אַוִּינְצְּעַמְּנְעַטְרָט אַ גְּרוּיָם אַמְּזָוִיר פְּלָאָזָן,
הָאַבְּבָן גַּעַשְׁפִּילָט אַיְן טָעַנְיָס — זַיְין בְּלָאַנְדָּה אַרְקָעָה הַוִּיכְנָעָוִוְקִסְּקָע טָאָכָּ
טָעָר, חַעַלְעָנָע, אַיְן אַיר חַתְּן, רַאֲבָאִי דְּשָׂוְלְיָוָם לְעוּוֹגְסָפָן.
רַאֲבָאִי לְעוּוֹיְנָסָאַן אַיְן עַרְשָׁת מִיט עַטְלַעְכָּע טָעָג צְוִירָס גַּעַלְמָעָן צָוָאַ
גַּאֲסָטָם פָּוּן אַ נִישְׁתָּמָטָזָוּתָלָ, וֹאוֹו עַר אַיְן דַּעַר פִּירָעָר פָּוּן דַּעַר קָהִילָה.
אַיְן דַּי טָאַכְטָעָר חַעַלְעָנָע הָאַט אַגְּבָ גַּזְוָאַלְטָ פָּאַרְן עַרְגָּעָז אַוִּיפָּ
לְוָפְטָ, נַאֲרַ אַיְן צְוִילָבָ דַּעַם חַתְּן גַּעַבְּלִיבָן אַוִּיפָּ נַאֲרַ אַ שְׁטִיקָלָ צִוְּתָ אַיְן
דַּעַר הָוִיָּם.

מְאָרִים מְאָזְעָם לְעוֹו אַיְן אַיְצָט אַרְדָּוִים פָּוּנָעָם אַוִּיטָאַמְּאַבְּיָל, אַרְוִוִּיפָּ
אַוִּיפָּ דַּי עַטְלַעְכָּע שְׁטִינְגְּלָעָךְ פָּוּנָעָם הָוִיָּן, גַּעַוְאָלָט נִישְׁתָּמָט אַרְיָין אַיְן דַּי צִירָ
מְעָרָן, אַבְּגָעָר — דָּאַךְ אַרְיָין... .

— צעקראכגענער... צעקראכגענער... — האט אים נאכגעשריען איט-
לעכע אוינגעעפנטע טיר.

אין די צימערן — אַנְגָּשְׁטָאָפֶט מִיטּ מַעֲבֵד, עַלְקְטְּרִישָׁע לְאַמְפְּעָן,
בִּילְדְּעָן, טַעַפְּבִּינְעָר — אַזְוֹ עַר גַּעֲנָאָגָעָן שְׂטִילְשָׁא, גַּלְיָן עַר וּאַלְטָן זַיְדָן
גַּעַוּאַלְטָן הִינְטָעָר עַמְּיָצָן גַּנְבָּעָנָעָן... אַזְוֹ דַּעַם אַבְּעָר אַזְוֹ אַיְם אַיְם הַוּפְּטָר
צִוְּמָעָר אַקְעָנְגָּעָקְומָעָן זַיְן פְּרוּי, עַטָּא, וּאַסְמָס רַופְּטָא אַיְם מִיטּ אַפְּינְעָם
גַּאַמְּעָן — אַזְוֹ עַר אַזְוֹ גַּעַבְּלִיבָן שְׁטָיִן. נִישְׁתְּ מַוְרָאְדִּיק אַזְוֹ עַר גַּעַבְּלִיבָן
שְׁטָיִן, נָאָר וּזְיַהְוָה אַעֲנְטָש, וּאַס וּוֹלְ נִישְׁתְּ אַבְּן קִין גַּעַטְוּלְעָן.

די פְּרוּי — אַמְּיטְלָוָאָקְסִיךְעָ, מִיטּ בְּרוּיְטְלַעְבָּעָן, צַעַפְּאַשְׁעָטָע טָאָר
לְיעָם — אַבְּרָעָן, האט באַלְדָן גַּעַטָּאָן אַזְוֹאַמְּעָטָנְדִּיקָן קוֹח אַוְיָה אַיר מָאָן,
וּוֹיְל זַיְהָאָט גַּעַזְוָן, אַזְוֹ עַר אַזְוֹעָם נִישְׁתְּ אַרְיִינְגָּעָקְומָעָן, וּוֹי סְבָּאַדָּאָרָפְּ
צַו זַיְן.

— אַזְוֹ דִּיר עַפְּעָם?... — פְּרָעָנְטָן זַי.

לְעוֹו עַנְטְּפָעָרְטָן נִישְׁתְּ.

— פְּיַלְסָט זַיְךְ נִישְׁתְּ גּוֹט?... — פְּרָעָנְטָן זַי וּוֹידָעָר.

לְעוֹו עַנְטְּפָעָרְטָן וּוֹידָעָר נִישְׁתְּ.

— זַעַטְטָט דָּאָךְ אַוְיָם עַפְּעָם בְּלִיךְ!... — נִעְמָט זַי שַׁוִּין אַהֲכָרָן
טָאָן.

לְעוֹו עַנְטְּפָעָרְטָן וּוֹידָעָר נִישְׁתְּ.

— נִיְין... דָו נַעַפְעָלָסְטָט מִיר נִישְׁתְּ... — שְׂטִוִיטָזִי שַׁוִּין צַו אַיְם צַו.

לְעוֹו פִּילְטָט אַיְצָט אַפְּיָעָר אַיְבָּרָעָן גַּאנְצָן פְּנִים.

צַוְמָס סּוֹפְּסָט זַי אַבְּאַשְׁרָאָקְעָנָם רַיר:

— בְּגִי אַרְיִינְרוֹפְּן הַעַלְעָנָן אַזְוֹ דַּעַם דְּאַבָּאָי... עַפְּעָם שְׁרָעָקט
מִיךְ...

לְעוֹו טָוָט זַי אַבְּעָר אַהֲלָט צְרוּיכָן — בְּעַטְנְדִּיךְ: — לְאֹו זַיְן שְׂטִילְל...

מַאָךְ נִישְׁתְּ אַזְוֹן קִין פִּיעָר אַיְן הוֹזִין... צַ'זְוָוְלָ שְׂטִילְקִוְיט...

די פְּרוּי פָּאַרְיוֹסְטָט דַּעַם קָאָפְּ אַזְוֹן קוֹסְטָט אַיְצָט אַוְיָה אַיְם — גַּאֲפְּנְדִּיךְ.

— חָעָר נָאָר דִּי רַיְיךְ?... — טְרָאָכָט זַי — גַּיְבָּ אַיְם נִישְׁתְּ קִין

פִּיעָר, נָאָר שְׂטִילְקִוְיט!... אַמְּאָן — — —

לְעוֹו זַעַטְטָט זַיְךְ אַבְּעָר אַיְצָט אַוְוָעָס אַוְיָה אַשְׁטָוּל בְּיָם טִישָׁ, לִיגְנָט

אַרְיוֹף די גַּאנְצָע פָּאַדְעָהָהָנָט אַוְיָפְּן שְׂטָוּל דַּעַלְל אַזְוֹן זַעַטְטָט, זַיְן אַגְּלָם.

די פְּרוּי זַעַטְט זַיְךְ שַׁוִּין אַיְצָט אַוְיָה — אַזְוֹן דּוֹסָא לְעַבְּן אַיְם, אַזְוֹן

הַוִּיבְּט אַזְוֹן צַוְמָס אַיְם אַיְן די אַוְיָגְן אַרְיָין — מַעְשָׁה חַנִּיפָה, אַוְנְטָעָר-

טָעָנְקִיְיט:

אוֹזֶן אַמּוּרִיקָנוּסֶר שְׁטָאַט

— בין איך נישט דיזן פֿרוּוּ ?
וי' האט דאס געוזנט, וויל זי האט אים געוואַלט וויאַזָּן, אוֹ זי קְלָעַרט
ニישטווויניך וועגן אַים.
איצט האט זיך לעו טאקע אויסגעדריט צו אַיר, נישט געוואַלט
זוי מער פֿינִיקָן, גענומען קוּקָן אוּפָה אַיר מיט אַראָפְּגָלָאָזָטָע אַוְיגָן אָוּן
פְּאַמּוּלָעַךְ גַּעֲבָרוּםְטָן :

— אלֵץ פֿאַרְלְוִוִּין, עַטָּא... אלֵץ, ווּאַס אַיְזְצִיעַם...
די פֿרוּז האט אַראָפְּטָוְמְדִיקָן קְלָאַפְּ גַּעֲטָאַן מִיטָּן דִּי הַעַטְ-פְּלָאַבְּן אָז
די סְנָעָן אָוּן אַיְזְגַּעֲבִילְבִּן זִיכְּן — נְלָאַצְנְדִיקָן.

— אלֵץ אַראָפְּ... — זָאגְטָה עַר נָאָר.
די פֿרוּז האט איצט שְׂוִין מַעַר נִישְׁטָעַנְטָעַ רַעַן. זי אַיְזְגַּעֲעַסְּן
אַ צְעַדְוָלְטָעַ. אַיר מַוְיל — אוּסְגָּעַרְמָטָן. אַירָעַ שְׁוֹאַרְצָעַ אַוְיגָן —
אוּסְגָּעַלְאָשָׁעַנָּעַ פֿיְיעָרָן. סְפָנִים — אַלְעָרְלִיְּסְפָּלִירָן.
אַ שְׁטוּמָעַ שְׁטִילְפִּיטִיטָוּ אַיְזְגַּעֲעַטְרָעַ גַּעֲשְׁטָאַנְגָּעַן אַיְזְגַּעֲעַסְּן צִימָרָעַ.
פָּוּן דְּרוּיסָן, דְּרוֹךְ דִּי אַפְּעַנְעַעַעַעַר, האט זיך גַּעֲהָרָט אַ
קוּוּיטְשְׁנְדִיקָן, שְׁפִּיצִיךְ לְאַבְּן פָּוּן דָּעַר שְׁיַינְעַר טְאַכְּתָעַר, הַעַלְעָנָא, אָוּן אַוְיךָ
אַ פְּרִילְעַךְ שְׁרִיְעַן פָּוּן חַתְּן, דָּעַם רַאַבָּאַיִן. בִּיְדָעַ האַבָּן זיך אַמְוּוֹרָטָן.
דָּא אַבְּעָר, אַיְזְגַּעֲעַסְּרָעַ, אַיְזְגַּעֲעַסְּן — אַזְּאַטְמְלָאָזְּלָעַן לְעַבְּן...

4

אַיְזְגַּעֲעַסְּן אַוְונָט זְעַנְעַן בִּיְדָעַ — לְעַוּ אָזְּנָן דִּי פֿרוּז — אַנְגַּעַטְאַנְגַּעַרְחִוִּיט
גַּעֲלָעָן אַוְיךָ דִּי בְּעַטְן, ווּאַס אַיְזְגַּעֲעַסְּן בְּשְׁכְּנוֹתְ-דִּיסְקָן שְׁלָאַפְּצִימָעַר, אָזְּנָן האַבָּן דִּי
קְעָפָה גַּעֲנָרָאָבָן אַיְזְגַּעֲעַסְּן דִּי קִישְׁנָמָן.

אַוְונָט אַיְזְגַּעֲעַסְּן צְוָלִיב ווּאַס צְוָלָאָבָן.
אַיְזְגַּעֲעַסְּן עַטְלָעַכְעַ ווּאַבְּן אַרְוָם קְוֹמָט פְּאַרְדָּר דִּי חַתְּוָנה. דִּי חַתְּוָנה האַט מַעַן
אַגְּבָה שְׂוִין באַשְׁטָעַלְטָעַ אַיְזְגַּעֲעַסְּן אַרְיוּבָן הַאַטְעַל, ווּאַס אַוְיךָ דָּעַר שְׁעַנְיָה
סְטָעַר גַּאַס אַיְזְגַּעֲעַסְּן שְׁטָאַט — אַוְיךָ „מַעְיָן-סְטָרִיטָן“. אַוְיךָ האַט מַעַן שְׂוִין
פְּאַרְבָּעַטָּן עַטְלָעַכְעַ הַוְּנָדָרָט גַּעַסְטָמָן. אַפְּילָוּ שְׂוִין באַשְׁטָעַלְטָעַ אַ בְּאַרְיָמָטָן
שְׁטָאַטְשָׁן אַרְקָעַסְטָעַר. אלֵץ, ווּאַס שִׁיךְ דָּעַר שְׁמָה — אַיְזְגַּעֲעַסְּן שְׂוִין
פְּאַרְטִּיטִּשָּׁן, גַּעֲבִילְבִּן אַיְזְגַּעֲעַסְּן בְּלֹויְזָן — צְצֻוּנִירִיטָן אַ נָּדוֹן, ווּאַס מְהַאַט
צְוָגְעַזְעַטָּן דָּעַם חַתְּן בְּיַי דִּי תְּנָאִים, ווּאַס זְעַנְעַן פְּאַרְגָּעַקְוּמָעַן — אַ שְׁטִיקָס
צִוְּיָה צְוִירִיקָס.

אַיְזְגַּעֲעַטְרָעַ אַבְּעָר האַט מַעַן נִישְׁט — נִישְׁט קִיְּן גַּעַלְט אַוְיךָ סִיְּן

התונחה הוצאות, נישט קיין געלט אויף נדען — אלע איז פארשווואונדן... אין הוין איז איצטער שטייל.

העלענא און איר חתנע, דער ראבא依, זענען אועעס איז א מעאטער ערצע אוף „מעינ-סטראיט“. זוי וויסן נאכנייט וווען דעם, וואס ס'אייז פארגעקומען דא אין הוין. און מהאט אוזו באשטייטט: נישט צו זאגן. — בעסער זאלן זוי נישט וויסן — איז געווען באשטייטט — וווארן קיין גוטס קען עס נישט ברענגען. פון דער טאכטער, יאק פון איר. אבער פונעם ראבא依 — איז א פראגען.

אויך איז נישט אדי הויזידנסט. באלאד נאכן אוזעלראטמען נאכן אוננט-מאלצייט, וואס מהאט פריער אלע צוזאמען גענעסן, איז זי אועעס און זועט צורייקומען ערשות שבעט באנאכט. געלביבן זענען בלזין זוי — מאן און פרוי. זוי ווילן טאקט זיין אליאין.

כמעט איטלעבן אוננט קומען דא אריין גבירים — שבנים, באקאנטע, פריינט — מ'זיצט, מ'ערעדט זענען פארשיידענע זאכן: מענטש, וועלט, פאליטיך — — אינער זאגט אוזו, אינער — אנדרער. בין ס'ווערט שבעט. איצטער אבער וויל מען נישט הערן נישט דאם, נישט עפעס אנד ערשר — אלע איז איבעריך. איז מען בהרחהה, החאט מען נישט קיין זאגן — איז אלע ניחא. איז אבער אנדרער — איז גאנשיט ליב.

אט דערפֿאָר ווילן זוי איצט — בעסער זיין אליאין.
אין הוין לייכטן נישט קיין שם לאכפּן. דאס דאזקע האט מען גע-
טאן אומישנע. זועט זיין פינצטער — וועלן מענטשן נישט אריינקומען.
זועט יא זיין לייכטיך — וועלן זיך יא יאוען מענטשן און וועלן זועלן
וואיסן, צי זיין, די לעווע, האבן אויך געהאט געלט איז די, אקציעס". און
חויז דעם: זויפֿיל? צוליב דעם „זויפֿיל" וועלן זוי זיך, די מענטשן, מער
פאראיינטערעסן, אידער צוליב די אקציעס זעלבסט. יא, אוז טבע
האבן שוין מענטשן, אפיילו פריינט: ס'זועט זוי פאראיינטערעסן די
סומע, אווב זי איז וואס געטער, באנטש להפּנים וועלן זוי באדווען, מיט-
פיילן: „אך... אוז שאר...". אבער אין תורה וועלן זוי האבן עפעס אַהנה.
אין אט דערפֿאָר — בעסער קיין פריינט, קיין שם געט הדינט אין
אונט, נאר אליאין. אינגעאנצן אליאין.

דורך די אפענע פאנצטער, וואס גיעין ארויס צו דער פראנט-גאַס,
האבן אַריינגעקסקט פינקלדיקע שטערן פונעם שוואָרץן חימל. אויך החאט
אַריינגעקסקט אַ קילעטדיקע, גלאָאנצידּוּיטע לבנה. גראָזְאָן-בִּימָעָרִ

ריחות האבן זיך אריאנונגטראגן אינאיינעם מיט אַלְינְד ווִינְטֵל, וואם האט אריאנונגעווייט פון דרויסן, אבער דאס אלְץ איז איצטער זיך בכל נישט אַנְגְּנָאנְגָּעָן. סיין געלט אויה חתונחה-הויצאות און אויף גַּדְּן האט עט באָז-אָפָּן נישט געסנט ברענגען.

— צעקראכענער... — טוט זיך, די פֿרְוִי, בעט אַטְּהָדָר שטילקיות פְּלוֹצִים אַ בְּרוּם — טוֹגֶץ בְּיוּזִים ווְאָטֶם...
געמיינט האט זיך דעם מאן.

נאָך מיט עטלאָכָע וואָבָּן צוֹרִיךְ האט זיך צו אַים געשריען, מ'אָלְפֿאַרְקְּוִיפָּן דַּי אַלְצִיעָם. אַבְּעָר עַר האט נישט געוואָלָט, געדרייט מיט די פְּלוֹיזָעָם: "מַיּוּעַט ווּרְעַן מִילְיאָנָעָן, עַטָּא... לְאַמְּרִיר האָבָּן גַּדְּוָלָד... גַּדְּוָלָד אַיז זַיְגָּן..." גַּנו, האט ער!... — מַיּוּעַט ווּרְעַן מִילְיאָנָעָן, עַטָּא... — שפּעַט זיך אַלְצִעָם נאָך הַוִּיך אַוְיְפָן קָוֶל — לְאַמְּרִיר האָבָּן גַּעַד... גַּדְּוָלָד אַיז זַיְגָּן...

ער אַבְּעָר, דער ווּיְהָאַרְצִיכָּר מְאָרִים מַזְעָם לְעוֹן, אַיז גַּעֲלָעָן אַוְיְפָן בעט — זַאלְסָט דָּאָס זַאנְגָן, ער זַאלְ אַסְלָאנְגָן פָּוָן אַ ווּאָרט אַרְוִיסָן. אַזְוָן! נַיְן. ער אַיז בְּלוּזָן גַּעֲלָעָן, ווּי אַשְׁטָיָן, אַזְוָן בְּלוּזָן גַּעֲטָאָכָט: — זַאלְ זיך אַלְצִעָם אַבְּעָר האָט זיך די פֿרְוִי ערְעָט צְרוֹת...
—

5

שפּעַט באָנָאָכָט אַיז גַּעֲקָומָעָן אַ יְשֻׁוָּה. הַעֲלָעָנָא אַזְוָן דָּעָר רַאְבָּאָי זַעֲנָעָן שְׂוִין אַלְצִעָם גַּעֲשָׁאָפָּן. אַוִּיך אַיז דַּי הַוִּיזְדִּינָסְט גַּעֲוָעָן אַיז אַטְּפָּן שְׁלָאָט. אַזְוָן דָּא אַיז שְׁלָאַפְּצִימָעָר זַעֲנָעָן דַּי בָּאַלְעָבָטִים — מְאָרִים מַזְעָם לְעוֹן אַזְוָן די פֿרְוִי — גַּעֲלָעָן אַיז דַּי בעטן שְׂוִין אַוְיְסָגָט אַנְגָּעָן.

פְּלוֹצִים אַבְּעָר האָט זיך די פֿרְוִי ערְעָט גַּעֲמָאָן רַאְפָּטוּם אַ הוּיְבָּאָיוּף אַז אַדוֹף גַּעֲטָאָן דַּעַם מאָן:
— שְׁלָאַפְּסָט ..

עם האט זיך דערהערט אַ קְרָעָבְּץ:
— כְּהָאָבָּן נִישְׁטָמָע ווּאָסְטָו צְוָאָן?..
וְאָ. ער אַיז טַאַקָּעָן נִישְׁטָמָע, גַּעֲשָׁלָאָפָּן, לְעוֹן.
די פֿרְוִי — מִיט שְׁטָאָקִים:
— לְאַמְּרִיר פְּאַרְקְּוִיפָּן די בְּיוּנָעָם...
"בְּיוּנָעָם" האָט ער גַּעֲהָאָט שְׁנִידָעָרְשָׁע.
אין דער פָּאַבְּרִיטְשָׁנָעָר גַּעֲנָמָט, ווּאָס אַיז צְוִוְּיָוִטָּן עַמְּשָׁטָאָט, ווּאָו

ל. טרייטנער

ס'וואוינען קלינעהנדער, ארבעטער, ליזיקגעער, האט ער געהאט אַדרישטאסקין שאָפ, ווֹאו מ'האָט אויפונגערבעט מענער-מלכובישם.
אַבער לְעוֹז האָט אַין דער פִּינְצְטָעֶר גַּעֲמָן זִיךְ אַזְּעֵי אַוִּיף:
— די בְּזָנוּס?

געמיינט האָט ער: אַוְן בַּיְ וּאַס וּוּט ער שׂוֹן בְּלִיבָּן?
אַבער באָלֶד האָט ער חרטה געהאט. אַוְן די חרטה אַין אַוְיךְ
בָּאַרְעַכְתִּיקְטָע:

שׂוֹן עַטְלָעֶכְעַ יָאָר, וּוּ ער מָוֹת קִין גַּעֲשַׁעְפָּן נִישְׁתָּאַיְינָ אַטְדָּעָם
געשעפט זַיְנָעַם. אַיבָּעָר הַונְּדָרָעָט אַרְבָּעָטָר דָּרְיוּן זִיךְ אַרְיָין אַוְן
אַרוֹיָס אַוְן הַאָבָּן וּלְלָטָן-זַוְעָן צַוְעָן אַשְׁטָאָר אַרְבָּעָט. נִיעָן זַיְיָ נִשְׁתָּאַ
אַרוֹם — זַוְעָן זַיְיָ אַיְן שאָפ, רַעֲזָן, שְׁמוּעָן — — — בְּזָוְיכְּ פָּאַרְמָאָכְט
די טִירָן... אַיְן אַט אַיְן דָּעַם שאָפ פָּאַרְלִוְוָט ער גַּעַלְט — אַיְטָלְעַכְעַ וְאַךְ.
ס'הַאָט גַּאֲרָקִין שאָז נִשְׁתָּאַ! אַיְן מִילָּא: כְּלִיזְמָן ער האָט געהאט, אַיְן
גַּעֲוָעָן קִין רַעַש, האָט ער גַּעַהָאָפְט: אַפְשָׁר וּוּט בעַמְּדָר וּוּרָן.
אַבער מִיט זַוְאָס וּוּט ער אַיְצָט האָפְט? מִיט לִיזְקָעָ שעַשְׁעָנָעָם?..
איַבְּעַרְקָנָם, זַוְאָס האָט ער אַיְצָט צַוְעָדָכָן וּוּגָן זִיךְ, אַז אַונְדָּעָר דָּעָר
נָאָז שְׁטוּיָּט אַז אַנְדָּעָר זַאְךְ: פָּאַמְּלִיעָ... וְאַל ער חַלְיוֹה נִשְׁתָּאַיְינָ
חוֹתְּנוֹה-צְוָרָמָאָכָן די טָאַכְטָעָר אַוְן נִשְׁתָּאַצְוְזָלָקָן, וּוּוּס ער נִשְׁתָּאַ, זַוְאָס
ס'זַוְעָט זַיְן...
איַז אַט נָאַכְדָּעָם מָוֹת ער שׂוֹן אַוְיךְ דָּעָר פְּרוּזָן אַז אַנְדָּעָר קוֹס אַיְן
דָּעָר פִּינְצְטָעֶר אַוְן זַאְגָּט שׂוֹן עַפְסָם אַנְדָּעָר:
— מִיְּנָסְטָ, זַי אַז אַסְטָ וּוּרָט, די בְּזָנוּס?
די פְּרוּזָן האָט גַּאֲרָנוֹשָׁט גַּעַנְטְּפָעָרָט.

נָאַכְדָּעָם:
— מִיְּנָסְטָ, זַי קָעָן דָּעָקָן מַעַר וּוּחוֹתְּנוֹה-חוֹצָאות אַוְן נָהָן?
די פְּרוּזָן האָט זַוְידָעָר גַּאֲרָנוֹשָׁט גַּעַנְטְּפָעָרָט. וּוּאָרוּם, זַוְאָס האָט
זַי צַוְעַנְטָפָעָן? גַּיְוָת אַיר דָּעָן אַיְצָט אַז מַעַר וּוּי אַטְדָּאָס?..
אַבער לְעוֹז האָט באָלֶד געהאט אַז אַנְדָּעָר פְּרָאנְגָּע אַוְן — אַז
אוֹיסְעַרְנוּווֹיְנָלְעַדְּרִיוֹכְטִישׁ:
— וּוּמְעַמְּן, לְמַשְׁלַׁח — פְּרָעָגָט ער — פָּאַרְקוֹפִּן?...

ער האָט גַּעֲמִינָט, זַוְאָס וּוּט ער גַּעֲמָעָן אַז קָוָה?
אוֹן זַוְאָס שִׁיךְ דָּעַם אַז ער טָאַלְעָ אַזְּקָעָ גַּעַרְעָט: ?עַצְטָעָ צִיְּטָן
איַז נִשְׁתָּאַיְינָ נַאֲרָ שְׁלָעָכְט בַּיְ אִים, נַאֲרָ כְּמַעַט אַזְּקָעָ אַלְעָ אַנְדָּעָר. אַ
פָּאָקָט: מַעַנְטָשָׁן פָּאַרְקוֹפִּן טָאַקָּעָ לְעַצְטָנָס אַסְטָ גַּעֲשַׁעְפָּן. אַוְן נַאֲכָ...

איו אן אַחֲרִיק אָנָעָר שְׂטָאַט

מער, ווען ס'קומט צו פארסוויפן, איו נישטא — וועמען. איטלעך אויך גער וויל פארסוויפן. נאך דערצו, ווער האט היינט א סך געלט? ווי נישטיך זיין געשפטע אין, לעו'ס, דאך באטרעפעט עס אויך נאך א צען מאל איזויפיל, ווי צען אנדערע קלינגע געשפטען צווזמאמען. אין דער-בר: ווער ווועט בי אים קויפן? ווער ווועט וועלן ארייניגין איזויפיל געלט? ניינ. ער זעם נישט קיון קונה.

אבל די פרויה האט אים אויך באך געגעבן א קונה:

— קאהאן...

אהאן. "קאהאן" — דאס איז אוז נאמען, וואס ווען ער, לעו, הערט אים, ווערט אים פלווצים טונקל פאר די אויגן. אלע רמ"ח אברום הובין זיך אים איז צינדן. און וויפיל עם איז נאך דאמאלט איז אים דא כה און לשון אוזו לאנג און איזויפיל זידלט ער קאהאנען. ער קען אים דאמאלט אוזו האלטן איין איין שעטלט און זידלען — אטאל א נאנצן טאג איז איז איז נאנצע נאכט. יא! אוז האט טראנט ער אויף אים. פארוואס?

אטאלדר קאהאן, וואס ער, לעו, איו אויף אים אוז פארהאסט, איי במעט דער איניצער ייך, איי שטאמט, וואס איי באקאנט איבער א שטיך מרדינה. מילא, דאס ארט אים נישט, לעו'ן. זאל א ייך זיין בארכימט. זאלן זיך גוים נישט האלטן איין גרויסן זיך מיט זיערע אויפטר אונגען. אבער פארוואס ער האסט אים איין פאר בעפם אנדערש: דער קאהאן וויל אונטערברגעגען אלע געשפטליט, וואס זענען קילענער פון איים. און וואס אמת: ער פירט עס אויך דורך... נישט איינער האט זיך שווין געזעגנט מיטן געשפט. אפילו אים, לעו'ן, וואס איי נישט געווען אוזו שוואך צו לאו זיך באך אונטערברגעגען, האט ער אויך אונגעטאָן געברענטע צרות. און פארוואס אוזו? וויל דער קאהאן האט אן אנאפאצצברן קאפיקטאל. מ'זאגט, און קאהאן וויס אליאן נישט, וויפיל ער האט. איין איין שאפ, למשל, דא איין שטאמט, ארבעתן בי אים עטלאָכע טויזנט ארבעתן. א חוויך דעם האט ער פילעטס איין אנדערע שטעת אויך. ער וויל נאך ווערן גראסער און גראסער — א ריבטיקער לויתן!

אטאלדעム קאהאן האסט ער דאס, לעו, מיט זיין נאנצן לייב-אוון-לעבן.

אבל איזט איז ער בעפם אינגעאנץ שטיל, לעו. ער האט זיך אפילו נישט א ריר געטאָן, ווען ער האט דערהערט דער פרויס עצה.

גלאיך — נישט אים מײַינט מען. ער איז געלֵיבָן ליגַן קאַלְט, זוֹ אִיז. פֿאַרְוּאָס אָזּוֹ? אִיצְט אִיז ער גַּעֲבּוֹנְדָן. אִיצְט קעַן ער זיך נִישְׁט חַעְלְפָן. דִּי טַאַכְטָעָר לִיגַט אִים אַיבָּעָרָן האַלְדוֹן. אַיבָּעָרִיסְנָם, אִיז דער שידּוֹךְ וְעֶר אַ גַּרוּסָטְרָטְיקָעָר. אַ בָּאַרְמָטָעָר שְׂוֹדוֹה. מַרְעָדָת וְעֶנְגָּן אִים צָוְלָבָּד דֻּעַם שִׂידּוֹךְ, אָוּמְעָטוֹם — אַיְזָן אַלְעָלָה רַיְכָעַ הַיּוֹעָר. אַ קְּלִיּוֹנִיקִיט, אַ רַּאֲבָאִי! אִיז אַטְצָעָרְפָּאָר מוֹז ער... אַכְּבָּר אַז אַפְּלִיכְוָן — פְּילַטְט ער דָעַן נִישְׁט שְׁלַעַכְתָּ? אַ טָעוֹת! סְקָעַן אִים דָאָס, קִינְעָר נִישְׁט אַרְוִיסְרִיסְן פּוֹן האַרְץ. אַדרְבָּחָה: ער פְּילַטְט עַפְּעָם וְעַרְשָׁלְמָן. גַּעֲפָלָן. אַ קְּלִיּוֹנִיקִיט — פְּלוֹצִים אַינְמָיטָן דָעַרְגָּעָן קוּמָעָן צַו גַּיְן צַו קַאַחְאָנָעָן אָזּוֹן זָאנָן:

— נעַמְט אַיְיךְ סְגַעְוָעָר, נעַמְט אַיְיךְ אַלְעָז, בְּגַב זיך אָונְטָעָר...
ニוּן, סְאִיז נִישְׁט קִין קְלִיּוֹנִיקִיט.
דָעַרְפָּאָרָא הַאָט ער זיך נַאֲך אַ לְאָנְגָּן שְׁוֹוִינְגָּן גַּעַטָּאָן פְּלוֹצִים אַ
פָּרָעָג דִּי פְּרוּוי:
— מִיְּנִינְסְטוּ נִישְׁט, עַטְעַלְעָ, אָז סְזַוְאָלָט גַּעֲוָועָן אַ גַּוטָּע עַצָּה, מַיזָּאָל
עַמְעָצָן אַנְדָעָרְשָׁן שִׁיקָּן צַו אִים?
ער האָט גַּעֲמִינְט, אָז דָוָרָךְ "עַמְעָצָן אַנְדָעָרְשָׁן" וּוּעַט אִים דִּי בּוֹשָׁה
נִישְׁט וַיַּן אָזּוֹ גַּרוּוּס.
אַבְּעָר דִּי פְּרוּוי הַאָט אִים באַלְדָן גַּעַנְגָּבָן אַ גַּוטָּן עַנְטָפָעָר: — וְוָאָס
בְּאַדְאָרְפָּסְטָן, אָז דִּי וּוּלְעָט וְאָל נַאֲך בְּאַצְּיָוָנָס וְוַעַן דִּיר קְלִינְגָּעָן: הַעֲוָו
פָּאַרְקָוָפָט סְגַעְשָׁעָפָט? סְזַוְעָט דִּיר בְּרוּעָנְגָּעָן כְּבוֹד?
— נָו, יָא... מָוֹט ער אַ ברְוָם, לְעוֹן, פְּוַילְנְדִישָׁק אָז דִּי פְּרוּוי הַאָט אַ
קָאָפּ, אָזּוֹ לִיְגַּט זיך טַאַקָּעָ באַלְדָן צְרוּךְ אַוְפָּן שִׁישָׁן — בִּיסְטָ גַּעֲרָעָכְתָּ...

6

אַינְדָעָרְפָּרִי — נִעְנָט צַו הַאַלְבָטָאָג — אַיבָּעָר דֻעַם גַּרוּסְן הוֹיפְטָי
צִימָעָר, וְוָאָס מְנַעַמְט שְׁטָעַנְדִּיךְ אָוִוָּף גַּעַסְט, לְוִיפָּט דִּי עַנְגְּלִישָׁע הוֹיוֹז
דִּינְסָט הַיְן אָזּוֹן צְוָרִיךְ.
אלְעָל טִרְוָן אָזּוֹ פָעַנְצָטָעָר — אָפָן. אַ לִיכְטִיקִיט בְּלַעַנדָט אִין דִּי
אוֹגָן. אַ פְּרִוְשְׁקִיט, וְוָאָס כְּזַוְאָלְעָט זיך אַרְיָין פּוֹן דְּרוּסְן, וְוַיְיָעָט
אַיבָּעָרָן פְּנִים, אַיבָּעָרָן לִיבָּן. עַמְשָׁעָקָט מִיטָּתְרִיחָות: בְּיוּמְעָרְדִּיחָות,
גַּרְטָמְעָרְדִּיחָות, רִיחָות פּוֹן שְׁמַעְנְדוּקִישָׁאָרְגָּעְנְדִּיקָע, דְּרוּסְנְדִּיקָע קַאַלְטָע
פָּאַנְטָאָגָעָן.

עַמְזָאָז גַּנְדָעָן/דִּיק.

או איז אומעריקאנוו שטאגט

און ליבטיכון דרוויסן, אקעננאיבער דעם דראיאין אפענעם געדיבט-
אויסגעמעבלירטן הויפטצימער — שטייען הוייכע בימער מיט סאמעט-
גרונען, גלאנציקע בלעטער. היז'אוונדרכיס איבער זיך'שאטלענדראיךע
צווינגלעך הייפן ארום — צווישטשענדיקע פיגאל.

אויף די טראטוארן, פאר די שבנימס הייזער, האצטען ארום קיין-
דען — מידלעך, יינגלאך. לוסטישע און פאדרדאנסקע גשריינן טראן
זיך איבער דער וועלט.

פונעם הימל גלאאנץ די טיעפע, כמעט-ידורכזוכטיקע בלאשייט. זי
שעמעיררט מיט מיילימילאַסן זילבערנע שפֿילקע-קעטעלעך.
עס איז זוניק.

די וועלט אויז גרעסער — אידער אלעמאָל פריער.

דא אבער אויז די לעוועס הויפטצימער זעט מען נישט קיינעם פון
דען פאמיליע, וואָס זאל זיך פרייען מיט אטצעט ניעם טאג. מ'הערת
אָפִילו נישט קיינעם.
עס איז שטיל.

די איינציקע, אבער, וואָס מ'זעם, אויז בלוייז זי — די ענגלאישע
הוייזרינסט: אָ הויכע, אָ דיזנטסיקע.

זי, די הויזרינסט, לויפט פון אויז צימער אוין אנדרען. אָמָּל —
אין די שלאָפְּצִימָעָן, וואֹז זי מאָכָּט צ'ורעט די בעטן, אָמָּל — אין
דען זיך, וואֹז גרייט זו אָ מיטאגן.
זי לויפט זיך, די ענגלאישע הויזרינסט, געשיקט. זי טראגט זיך
עלעגאנט. מ'הערט זי קוים — זי שועבט!

דען באָלעבאמ איז אועוק פונעם הוייז — זער פרי.
די באָלעבאסטע איז איצטער, נישט וויט פון הויפטצימער — אין
אָשטייל, וואֹז שטימות אָ שענקל מיט רפואות, מײַנסטנס אָזעלעכע, וואָס
זענען גוט זו קָאָפּוֹוִיטִיס אָון קעגן חלשות...

אויך אויז דאס פָּרָאָל — העלענע און אִיר חַתּוֹן, דער דאָבָּאי —
דא אינעם הוייז, אבער מ'הערט נישט זויערע טרייט. זי זענען אויבן,
אויפן צויזויטן שטאָק, אין דעם ביבּוֹיאָטְעַטְצִימָעָר (אָ צִימָעָר, וואָס הָעַלְעָד
נא האָט ערשות נישט לאָנְגְּצּוּיס אָיסְגְּנְפְּלַטְמִיט אָ סְךְ בִּיכְעָר). וואָס
זוי טווען, אויז אִיר, דער הויזרינסט, נישט באָקָאנְטָמֶן. אָבער זי ווּוִים,
סִירְיוּוּסִי, אָ סְךְ זָאָכְן... קָוָרָם, זונט ער אויז דָא, דער דאָבָּאי, טראפעט
זוי אויבן, אין בִּבּוֹיאָטְעַטְצִימָעָר, אָרוֹסְגָּנוּמוּנָעָן בִּיכְעָר, וואָס זענען

גוט נאָר פֿאָר פֿאָרהיידראַטְעַ... אָן חוֹז דָעַם — נו... זַי מעַנוּ נאָך
אלעַם. זַי זַעֲנַעַן חַתְּנַכְּלָה...

פלּוּצִים אֶבְעָר, בְּעֵת דָעַר דָאָזְקָעַר שְׁטִילְקִיטַט, הָאָט זַיךְ אַין דָרוּסִין,
פֿאָרָן הוֹיזַן, גַּעַשְׁטַעַלְטַט אָן אוֹיטָמָאַבְּלַט מִיטַּ אַרְשַׁע. נַאֲך דָעַם — אַיְזַן
דָאָן אַיְזַן חַוִּזְעַרְגַּעַטְמַעַן — מַאֲרִים מַאֲזֻעַס לְעוֹו.

דָאָס פְּנִים — רַוִּיטַט. דָעַר זַוְּמַעַרְקָאַפְּעַלְוַשְׁ — עַטוֹּאָס צַעְדְּרִיטַט,
זַיְצַט נִישְׁטַט רִיכְטִיךְ אַוְיפַּן קָאָפְּ. אַיְזַן הָאנְטַט — אַיְזַן הַוּונְשַׁעַנְשַׁעַנְעַן.
די צַוְּוִוְיטְעַ — סְתְּמַצְּזַוְּיַי אָוְמְגַעְשִׁיקְט זַיךְ גַּעַוְאַרְפַּן.

ער הָאָט אַ פְּרַעַנְג גַּעַטְאָן דִּי הַוּזְדִּינְסְטַט:

— וְוְאוּ אַיְזַן דִּי בַּאַלְעַבְּאַסְטְּעַ?

אָן אַיְזַן נַאֲך דָעַם אַרְיַין אַיְזַן זַוְּטִיקַן רְפָאָוֹתְשְׁטִיבַּל, וְוְאוּ סְאיַזְעַן
גַּעַזְעַסְעַן זַיְן פְּרוּי, עַטְעַן, אַוְוַף אַ גַּעַבְעַטְעַר, פְּלוֹשְׁעַנְעַר שְׁטוֹלְ אָן — זַיךְ
גַּעַרְבִּין דָאָס בְּרִיסְטְּ-זַוְּעַנְטְּלַט מִלְּטַעַפְּס אַ שְׁמִירַעְכַּץ.

וְוְאָס אַיְזַן דִּיר? — פְּרַעַנְטַע.

— גַּאַרְנִישְׁטַט זַאֲגַט זַי — דְּעַרְצְיוֹלְ מִיר, וְוְאָס דַו הַאָסְטַט גַּעַרְעַדְטַט...
גַּעַוְוָעַן אַיְזַן לְעוֹו בַּיְ קַאַחְאַנְעַן.

לְעוֹו — אַבְּיַסְלַ שִׂיכְרַ/דִּיקַס פּוֹן זַיְן לְוִיפַּן אָן פְּאַרְפְּאַרְעַנְישׁ —
הָאָט זַיךְ בַּאַלְדְּ גַּעַעַצְטַט לְעַבְנַן אַרְ, אַוְוַף אַ צַוְּוִוְיטְעַר שְׁטוֹלְ, אָן אַיְזַן-
אַטְעַמְדִיךְ אַיר דְּעַרְצְיוֹלְט: — סְאיַזְעַן גַּוְטַט... נַאֲךְ מַעַר וְוַיְ הַעַלְפְּט —
טַשְׁעַקְסַט...

די פְּרוּי הָאָט אַיְזַן אַנְהָוִיב נִישְׁטַט פְּאַרְשְׁטַאַנְעַן, זַי אַזְוִי אָן פֿאָרָן
וְוְאָס. אֶבְעָר עַר, לְעוֹו, הָאָט אַיר בַּאַלְדְּ אַוְיְגְּעַלְעַרט:

— עַר הָאָט נִישְׁטַט גַּעַנוֹג בַּאַר גַּעַלְט אַצְיַינָה, קַאַחְאַן. הָאָט אַוְיַיְקַר
פְּאַרְלְוִוִּין אַסְרַ אַיְזַן „סְטַאַקְ-מַאַרְקַעַטְ“, אַיְזַן גַּיטַר מִיר וְוַיְנִיקַר, וְוַיְ
הַעַלְפְּט גַּעַלְט, אָן סְאַיְבְּרַעַקְ — עַרְשַׁת אַיְזַן עַטְלַעְכַּע חַדְשִׁים...
נוֹ, יָא. פּוֹן אַיְזַן זַוִּיט — פִּיְיַן. פּוֹן דָעַר אַנְדְּרַעַר זַוִּיט אֶבְעָר.
עַס אַיְזַן נִישְׁטַט דִי עַטְלַעְכַּע חַדְשִׁים, נַאֲךְ סְאיַזְעַן עַפְעַם אַנְדְּרַעַר. עַס אַיְזַן
נַאֲךְ אַ קְשִׁיאַ, וְוְאָס וּוּטַט דָעַר חַתְּן — דָעַר רַאַבְּאַי — טַעַנְהַן, וְוַעַן
מְוּעַט אַיְסַט זַאֲנַן, אָזְעַר וּוּטַט נִישְׁטַט קַעַנְעַן קַרְיַין דָעַם נַדְן פֿאָרָן דָעַר
חַתְּנוֹה.

— כְּמַיְיַן, — זַאֲגַט די פְּרוּי לְעוֹו — אָז מְזֻוַּעַט אַיְסַט אַצְיַינָה, דָעַם
חַתְּנוֹ, אַלְאַ מַוּזְן זַאֲנַן.

— אַודְאַי — גַּיטַר צַוְּ דָעַר מַאַזְעַן — מְזֻוַּעַט שְׁווֹן אַצְיַינָה גַּאַרְנִישְׁטַט קַעַד-
גַּעַן בַּאַחְאַלְטַן...

נאנן אפּשְׁמוּעַן מיט דער פֿרוּז איז מאָרים מְאוֹעֵם לְעוֹו, אֲרוּז
אויפֿן צוּוִיתַן שטַּאַק, האָט גַּעַטַּאַן אֶלְאָפַּן דַּעַר טִיר פּוֹנַּעַם בִּיבְּלַיְדַּי
אַטְּעַלְּצִימַעַר אָוָן אֶרְאָפַּן גַּעַטַּאַן דַּעַר רַאַבָּאי.

דַּעַר רַאַבָּאי — אֶהוֹיכְעַר מִיט פִּיצְנַּעַק, שְׂוֹאַרְצַּעַ וְאַנְצַּקְעַם —
הָאָט אִיצְטַּא אַיְן צִימַעַר פּוֹנַּעַט גַּעַהְאַלְטַּן אָן אוּפְּקַלְעַרְגַּנְגַּלְעַקְצַּיְעַ פָּאַר
זַיְוַן בְּלַה. עַר הָאָט גַּעַרְעַט וְוַעַן דַּעַר צַוקְנַּפְטַּמְט, וְוַאֲסַ אַיְזַּו זַיְוַן בִּידְוַעַן.
נוֹגַע.

— אַצְינַד — זַאנַט עַר צַו אַיר אַיְזַּו עַנְגְּלוּשׁ, זַיְוַן כְּמֻעַט־שְׁטַעַנְדִּיקְעַשׁ
שְׁפַרְאָך — בֵּין אַיךְ אָן אַרְטַּאְדָּקְסִישְׁעַר רַאַבָּאי. דַּיְוַיְדַּן פּוֹן מִין שְׁוֹל
זַעַנְעַן — טַיְלַ פּוֹן דַּעַר אַלְטַעַר הַיְם, הַיְמַן אֶפְ שְׁבַת, אָוָן טַיְל —
מְאַדְרַעַע, פָּאָרַן אָוָם יוֹם־כְּפֹרָה, אַבְעָרָרְסַומְעַן צַו כְּלִינְדְּרַיְ אָוָן אַוְיַּךְ צַו
קְדִישַׁ, אַיךְ, פְּאַרְשְׁטִיַּיךְ, וְוַאלְטַ בְּלַוְיַּזְיַּמְטַ יְעַנְעַ, וְוַאֲסַ פּוֹנַּעַטְמַ אַלְטַן
שְׁנַיִטַּ, נִישְׁטַ גַּעַקְעַנְטַ אַוְיסְקוּמְעַן. זַיְוַן רַוְפַּן בִּי מִיר אַרְוִים וְוַידְרַגְעַר
פִּילְלַ... כְּהַאָבַב נִישְׁטַ לִיב זְוִיעַרְעַ מְנַהְגִּים. זַיְוַן זַעַנְעַן מִיר פְּרַעְמַה. קְלַעַר
אַיךְ, אַרְבִּיבְעַרְצְוֹגַיַּין אַיְזַּו אַסְיַּאְגַּנְגַּנְעַ פּוֹן בְּלַוְיַּזְיַּמְטַ אַדְרַעַעַן יְדוֹן. אַיְוַנְעַר,
אַגְּוַטְמַ אַבְקַאְנְטַעְרַ דַּעַרְמִירְטַעְרַ רַאַבָּאי, הָאָט, אַגְּבַּן, מִיר שְׁוֹיַּן צְוַעַדְמַ
זַאנַט צַו קְרִינְגַּן אַפְּאַסְטַן אַיְזַּו אַדְפְּאַרְמִירְטַעְרַ שְׁוֹלְסַ, סְחִוִּיסְטַן, אַיְזַּו אַ
טְּעַמְּפַלְלַ... אַבְעָרְסַ בְּהַאָבַב מָוָרָא, אַזְיַּן מַאמְעַ וְוַעַט עַס נִישְׁטַ אַבְעַרְדַּן...
הַאַלְטַן...

די בְּלַה הַעַלְעַנְעַ — אֶחָנוּוּדְיַעַן, מִיט שְׁמִיבְּלַעַנְדִּיקְעַשׁ לְיַפְּעַלְעַן,
מִיט בְּלִיצְנְדִּיקְעַשׁ, הַיְמַלְקָאַלְיַרְאַוְיַן הָאָט אִים אִיצְטַעְרַ, דַּעַר רַאַבָּאי, גַּעַן
וְוַאלְטַ עַפְעַם זַאנַט וְוַעַן דַּעַר פְּאַטְעַרְסַ רַוְעַ, אַזְיַּן זְעַבְלִיכְבַּן שְׁטַיְלַ.

הָאָט זַיךְרַ דַּעַר דַּעַרְהַעַרטַ דַּעַר פְּאַטְעַרְסַ רַוְעַ, אַזְיַּן זַיְוַן גַּעַלְבִּיכְבַּן שְׁטַיְלַ.
דַּעַר רַאַבָּאי הָאָט זַיךְרַ גַּעַטַּאַן אֶלְאָוָן צַו דַּעַר טִיר אָוָן מִיט אֶ
שְׁמִיבְּלַעַנְדִּיקְעַשׁ מִיחְזָוָן :

— כְּהַאָבַב דָּא גַּעַהְאַלְטַן אֶלְעַכְיַע פָּאַר אַיְיַע רַאַבְמַעְרַ.
— זַעַר אַנְגְּנַעַם, זַאנַט מִאָרְוִים מְאוֹעֵם לְעוֹו — זַי וְוַעַט נַאַךְ
דַּאְרַפְּן אֶסְךְ לְעַכְיַע. וּוֹאָרָן צַו וּוֹעֲרָן אֶרְבִּיצְיַן דַּאְרַפְּן מַעַן נַאַךְ אֶסְךְ
וּוֹיסְטַן. אַיךְ גַּעַדְעַנְקַן, בֵּי אַוְנוֹדוֹ אַיְזַּו דַּעַר אַלְטַעַר הַיְם, מִיט אַזְיַּן
פּוֹנְקַ-אוֹזְנְ-צְדְרִיְיסִיךְ יַאֲרַ צְרוּיקַ, הָאָט אֶרְבִּיצְיַן בְּאַדְאַרְפְּטַעְמַן חַוְמַשְׁ
אוֹן רְשַׁיְיַן... אַוָּן אֶסְךְ הַאָבַב אַוְיַּיךְ גַּעַקְעַנְטַמְטַ גְּמַרָּא, תַּלְמְוֹד... אַיר הָאָט
דַּעַן נִישְׁטַ גַּעַהְעַרטַ פּוֹן דַּעַר „לְוַדְמִירְעַרְסַ מְוִידַּה“, וְוַאֲסַ אַיְזַּו אַלְיַיְן גַּעַזְעַסְטַן
אוֹיפַּסְסַ-חַרְבְּנָוֹתַ? ..

דער ראכבי האט א דריי געטאן מיטן קאָפּ :

— ניין.

— איר האט דען נישט געהרט — פרענט ער ווינדר, ליעו, — פון שרהbatchיטובים, וואָס האט אליען די „צאנה-רויאַנה“ פֿאָפְַאָסְַט ? ..

— ניין — דרייט ווינדר דער ראכבי מיטן קאָפּ, אַבער אַיצְט פֿאָרָז וואָונדרעט — די „צאנה-רויאַנה“ אַיז דען געשריבן געווֹארַן פון אַ פֿרוֹז ?

— איר האט דען נישט געהרט — פרענט ער ווינדר, ליעו — פון פרויין, וואָס האָבָן אליען געשריבן תפִּילּוֹת ? ..

ער האט געוואָלֶט צוֹזָאנֶן : „דו, רָאַכְּבֵּי מִינְגָּר, בִּיסְט אַוְיךְ נִישְׁטְמָן דַּי גְּרוֹוִסְטָעַ תְּלִמְדִידְחַכְמָמָן“. אַבער געזאנֶט האט ער עפּעַם אַנְטוּרְשָׁן : פון דַי גְּרוֹוִסְטָעַ תְּלִמְדִידְחַכְמָמָן ... אַיר גְּרוֹוִסְטָעַ עֲנֵצְיָקְלָאָפְּעַדְיוּן, וואָס מיין טַאַכְטָעַר האט ? .. ס'אָ עֲנֵצְיָקְלָאָפְּעַדְיוּן — אַ צִּרוֹנָגָג... אַז אַיר זעַנְט נִישְׁטָא, זִוְצָט זַי, מִוְן טַאַכְטָעַר, גְּאנְצְעַנְעַט טַעַג אָוָן גַּעַטְט אַיבָּעַר דַּעַר עֲנָגָן-לְיָוָן עֲנֵצְיָקְלָאָפְּעַדְיוּן אָוֹעַס אַוְיךְ אַמִּינְוּמָן... אַיר גְּוַיְּסָט, וּוַיְּפִילְ, כְּהָאָבָּא בָּאַצְּאָלֶט פֿאָר דַּעַר דָּאַזְּיָקָעַר עֲנֵצְיָקְלָאָפְּעַדְיוּן ? .. ס'אָ גָּאנְץָ רִיוְבְּטוּמָן ...

ער רָוֶת זַיְקָאָפּ אַוְיכְּפָּאָפּ וּוַיְּלָאָ. נַאֲכָדָעָם :

— מְדַאְרָף, נַאֲךְ אַלְעַמְעַן, חָאָבָן אַקְאָפּ אַוְיכְּפָּאָפּ צַו פֿאָרְשְׁטָיִן אַלְעַז, וואָס דַּאְרָטָן אַזְנָעַר עֲנֵצְיָקְלָאָפְּעַדְיוּן... נַיְן ? .. חֹזְזָעַם, זַי אַזְנָעַר גַּעַד נַאֲנָגָעַן אַיְן אָנוֹנוּוּעַרְזָעַטָּע ! ..

יאָ. דָּאָם אַיז טַאַקָּעַ אַמְּתָה : זַי, הַעַלְעָנָא, אַיז טַאַקָּעַ גַּעַנְגָּנָעַן אַיְן אָנוֹנוּוּעַרְזָעַט — אַ יָּאָר, אַנְדָּעַרְהַאָלְבָן. זַי האט אַים אַבער באַלְד אַוּוּקָגָנוּוּאָרְפָּן, זַוְיִל זַי האט נִישְׁטָעַ גַּעַוְאָלֶט זַיְקָעַ שְׁטָאָרָק אַנְשְׁטוּרְנָגָעָן. אַיבָּעַרְיָסָנָם, צַו וואָס ? זַי דַּאְרָף חָאָבָן אַתְּכָלִית ? אַיְן דַּעַר הַיּוֹם האט זַי דַּעַן נִישְׁטָעַ אַלְזָ ? אַזְנָעַר אַזְנָעַר וּוּעַט חַתּוֹנָה הָאָבָן, וּוּעַט דַּעַן דַּעַר מַאַז נִישְׁטָעַ זָרָגָן ? אַזְנָעַר פָּאַטָּעַר האט זַיְקָאָפּ אַוְיכְּפָּאָפּ צַוְמָאָן : — אַבער נִישְׁטָעַ צַוְלִיב דַּעַם בֵּין אַיךְ אַרְוִיְּפָגָעַקְוּמָעָן... כְּהָאָבָּא מִיטָּן רָאַכְּבֵּי עֲפַעַם אַנְדָּעַרְשָׁן צַו רַעַדְן... .

דַּעַר רָאַכְּבֵּי מְוֹסָט זַיְקָאָפּ אַפְּלִינְסָן וּוְאָרָת, אַכְּפָּאָז אַ שְׁטוּלָן

אוֹן דַּוקְטָן זַי אַונְטָמָעַר דַּעַם מַחְוֹתָן :

— בִּיטָּע, בִּיטָּע, וּצְצָצָצָט זַיְקָאָפּ .

לְעֻוּ הַאָט זַיְקָאָפּ גַּעַזְעַצְטָט.

אי או אומעריקאנער שטאט

דער מוחותן האט אים איצטער אליע דערצ'ילט, קיון זאך נישט דורךעלאָזט.

די טאכטער איו אבער אינמיין פאַטערס דערצ'ילן געווארן עפָע — אלערליי קאָלירן. זי האט אמאָל געטאָן אַ פֿאַרוּוֹרטן בלײַזְטן פֿוֹנטֶל מיט די אויגן, אמאָל זיך געטאָן אַ גֿערוּוואַישן רִיר פֿוֹן דָר שְׁטוֹל, אָוּן אַמאָל ווּידער גֿעַבְּלִיבָן זִיכְּן, זַוְּן צָוְגְּעַרְעָסְט. עס איו גֿעוּווּן מיט אַיר — מאָדרָן.

יאָ, בֵּין אַיצְטָעָר האָט זַי גֿאָרְנִישָׂט דְּרָפְּטָן גֿעוּווּסְט. אָוּן אַיצְט ווּערט אַיר טָונְקָל פֿאַר די אויגן.

דער פֿאַטָּעָר איוֹ אַבער אליע אַזְוִי אַנְגְּעַנְגְּעָן מיט זַיְן דְּרָצְיָילן — בֵּין ער איוֹ צָוְגְּעַמְכָּעָן צָום עֲנֵן חַתּוֹנָה אָוּן נְדָן. דָא האָט ער גַּעַד מַאֲכָל אַ פּוֹיזָע, אַבְּיסָל זַיךְ אַפְּנָעָרָט, גַּעַטְרָאָכְט, וּזְוִי אַזְוִי אַוְיפְּסָנִי אַנְּצָוְהָיָבָן, אַבער סּוֹפְּ כָּל סּוֹפְּ נִשְׁתְּ גֿעוּוֹאָלָט לְאָגָּנָאָפְּהָאָלָט אָוּן ווּוִיטָעָר זַיךְ גַּעַלְאָזָט — גַּאֲלָאָפְּ...

נָאָכָן פֿאַרְטִּיסְ-מַאֲכָן אַלְיעָ, וּוּאָס ער האָט באַדְרָאָפְּט, וְהָאָט ער אַרוֹפִּיף גַּעַלְיָינְגָט זַיךְ די הַעַנְטַ-פֿלָאָכָן אַוִוָּפְּ די קְנִי אָוּן גֿעוּוֹאָרָט אַוִוָּפְּ אַזְעַט פֿוֹנוּם חַתְּן.

דער דָּאָבָּאָי איוֹ אַבער גֿעוּווּן שְׁטִיל. אַ לְאָגָּנָע צִוְּת — שְׁטִיל. ער האָט גַּעַסְקָט אַיְינְמַאְל אַוִוָּפְּ הַעַלְעָנָעָן, אַיְינְמַאְל אַוִוָּפְּ דָעַם מַחְוֹתָן אָוּן גֿאָרְנִישָׂט גַּעַקְעָנָט זַאֲגָן.

לְעוּוּ האָט דְּרָפְּטָן נָאָךְ מַרְאָכְטָן, דָו גְּרוּסָר תְּלִמְיוֹדָהָכָם, אָ? .. בְּגִיב דִּיר אַזְאָ שִׁינְגָּע טָאָכְטָעָר ! ..

צָום סּוֹפְּ האָט זַיךְ אַבער בַּיּוֹם רָאָבָאָי דָּאס מּוֹיל יָא גַּעַפְּנָט :
— וּוּאָס איוֹ דָעַן דָרְעָרְחֵילָק ? .. "טְשֻׁעָקָס" זַעַנְעָן דָעַן נִשְׁתְּ קְיָיָן גַּעַלְט ? .. "טְשֻׁעָקָס" זַעַנְעָן אַוִיךְ גַּעַלְט ... מְ'וּעָט גַּעַמְעָן די "טְשֻׁעָקָס", אַרְיוֹנְטָרָאָן זַיךְ אַיְן דָרְעָרְבָּאָס אָוּן זַעַנְעָן סְ'זָוָעָט קְוֹמָעָן די צִוְּת, וּוּעָט מַעַן אַרוּסְנָעָמָעָן גַּעַלְט ...
אַחֲדָאָי. סְ'אָ גַּאנְצָ שְׁפָוֹט'ער עֲנֵין, וּוּאָס אַפְּלוֹ פְּרָאָסְטָעָ מַעַנְטָשָׁן שַׁעַנְעָן אִים פֿאַרְשִׁיטְיָוּן.
לְעוּוּ — הַעֲרָנְדִּיס אַזְאָ טְיִיעָרָן עַטְפָּעָר — האָט אַ מַרְאָכְט גַּעַטָּאָן :
— סְ'אָזְנָעָמָעָן גַּוְטָ צְוָהָבָן צְוָהָבָן מִיט אָז אַינְטָעַלְיָינְגָטָן מַעַנְטָשָׁן ...

נארך דעם געדראיקט דעם ראנכאי די האנט, צום סוף זיך אויפונגען שטעהט, אין אראפ צו דער פורי, וואס האט זיך אין רפואות-שטייבל נארך אלץ געשמיינט דאס בריסטנטז-זונטל מיט א שמירעבי, וואס אין גוט צו קאפאויזיס און קלען הלשות.

אונטן, בי איר, האט לאעו אַפְּגָּנָּעָדָּכָּעָט, ווי נארך אַשְׁוּרָעָרָרָקָּנָּפָּקָּהָיָה:

— נו, די הויפט שוערטהייט, עטעלע, אוין שוין אראפ פונעם קאפ. אצינדר וועל איך אראפ אין שאפ. ס'דאָרְפֶּן דארטן אַרְיָנְקָוּמָעָן קאהאנ'ס מענטשן איבערצוקון אלץ. איבערקנס דארף איך אויך זען עפֿעַם צו טאן מיט די אַרְבָּעָטָעָר... מ'זאָרָה זוי נישט איבעראָשָׁן מיט איינִ מאָל. ס'ווועט זיין פָּאָר זוי סְכַנּוֹתִינְשָׁוֹת...

8

אַרְאָפָּגָּנָּפָּאָרָן אַיְנָעָם שאָפ אֵין ער אַבְּעָר נִישְׁתָּבָּאָלָּד, ווי ער האט געזאגט, נארך ערשות נארך מיטאגן.

דאס האט אַיְם אוֹוִין אַונְטָרְגָּפְּרָט זַיְן פָּרָוי.

— צו וואס — האט זוי אַיְם געזאגט — וועסטו פָּאָרָן אַצְינָד אֵין אַיבָּעָרְלָאָזָן דעם מיטאג אַוּוֹפָּוּרְזָוּעָן? ..

און איין דער אַמְּתָן אֵין זוי געוווען גערעכט. אָז מענטשן קומען קויפֶּן אֲזָּר — געמעט עם נישט אַיְנְסְצָוּי. נארך דערצָו — אַזָּא זָאָר, ווי אֲשָׁאָפָּ, ס'הייסְט אַגְּשָׁעָפְּט מִיט אַגְּבָּידָעָ צָוָאָמָעָן. מ'מו צום ערשות גוט אלץ אַרְוָמְקוֹן, באַטְרָאָכָּטָן אַיְטָלָעָךְ קָלִינְקִיָּט — אֵין דאס געמעט דארך נישט קִיְּוָן קִיְּאָוָן-שְׁפִּיָּיִן.

איין אַט נארך דעם ווייבערישן אַמְּתָה האט ער אַפְּגָּנָּעָדָּעָפְּגָּנָּרָט אַיְנָעָם שאָפ אַרְיָין צו זיינָעָ מענטשן, וואס פְּרָין דאס געמעט אֵין זוי געזאגט בזָהָה הלשָׁן :

— הַיּוֹת ווי דָּאָרְטָן בַּי אַיְיךְ דָּאָרְפֶּן בָּאָלָּד זַיְן קָאָהָאָן'ס מענטשן, זָאָלָט אַיְר זָעָן צו טָאָן אלץ, וואס מ'דָּאָרָפָּ... מִיר, הַיִּסְטָּעָם, דָּעָרוּוּיל פָּאָרְטָרְעָטָן...

און נאָכְדָעָם, נאָבָן מיטאג אֵין ער ערשות אַרְאָפָּגָּנָּפָּאָרָן אַיְנָעָם שאָפ אַרְיָין.

איין שאָפ האט ער אַבְּעָר שַׂוִּין מָעָר נִישְׁתָּבָּאָלָּד רָעָדָן מִיט זיינָעָ אַרְבָּעָטָעָר ווּגְנָן דָעָם, וואס ער האט זוי געהאט צו זאנָן. נִין. זוי האָבָן שַׂוִּין אלץ גְּוּוֹאָסְט.

איו אן אַמְּרִיקָןֶר שְׁטָאַט

אויפֿן ערשותן שטָאַק, זֹאוֹ סְ'שְׁטוּיעַן אַיבָּעַר הַונְּדָעַת נֵיְמָאַשְׁוּעַן, וּוֹ אַ סְּטָאַדָּע בְּהַמּוֹת, זֹעֲנַעַן — אַנְשְׁפָּאַרְנְּדִיךְ זֹיךְ אַזְּ לְאַלְעַ פִּיר וּעֲנַט — גַּשְׁתָּאַנְעַן בְּאַוּאַסְּקָסְעַן פְּנִימָ'עַר, אַיְינְגַּבְּוִיגְּעַן פְּלִוִּיצָם, טּוּבְּרַקְּלָאַדְּ זֹעֲנַעַן לְוָגַן.

גַּעֲוֹעַן זֹעֲנַעַן זֹיְדָם — דַּי אַיבָּעַר הַונְּדָעַת אַרְבָּעַטָּעַר: שְׁנִידָּעַר, פְּרַעַמְּעַר, דִּילְדִּינְיִישָׁעַר, מְשֻׁרְתִּים. אַלְעַ זֹעֲנַעַן אַיְצָטָעַר גַּשְׁתָּאַנְעַן אַנְשְׁפָּאַרְנְּדִיךְ זֹיךְ אַזְּ דַּי זֹעֲנַט, הַאֲבָן גַּעֲקָוּט מִיטְ בְּיוֹזָע אַיְגְּלָעַן, וּוֹ אַמְּאַסְּעַ עַוְּפָות, אַיְן אַ שְׁעַכְּטָרַחַוְיָן, וּוֹ אַזְּ זֹיְדָם דַּעַם שְׁוֹחַטְ מִיטְן חַלְאַגְּ.

טִילְ אַרְבָּעַטָּעַר זֹעֲנַעַן גַּעֲוֹעַן — אַזְּ רַעַפְלָעַר, דַּי הַעַמְּדָעַר-אַרְבָּל — פָּאַרְבִּילָט. טִילְ הַאֲבָן נִישְׁטַ גַּעַטְרָאָגְן קִיּוֹן שְׁנוֹיפְּסָן אַרוֹם דַּי קָעַלְנָעַר. טִילְ הַאֲבָן גַּעַטְרָאָגְן אַוִּיפְּ דַּי קָעַפְּ — קָעַפְּקָעַס; טִילְ — קָאַפְּעַלְוָשָׁן. אַסְּךְ — אַיְנָאָגְּצָן אַיְן בְּלוֹזָן קָאָפְּ. אַלְעַ אַבָּעַר זֹעֲנַעַן אַיְצָטָעַר גַּשְׁתָּאַנְעַן, אַנְשְׁפָּאַרְנְּדִיךְ זֹיךְ אַזְּ דַּי זֹעֲנַט, שְׁוֹיְגְּנָדִיךְ, אַזְּן הַאֲבָן כּוּרְנוּנְדִּיסְ גַּעֲקָוּט אַוִּיפֿן בְּאַלְעָבָס לְעוֹו, וּוֹאָס אַיְן גַּעֲוֹעַן אַגְּנָעַטָּאָן אַיְן אַחַלְעַגְּ.

אַחַלְעַגְּ, גַּעַטְרָיְופְּטָן אַגְּצָגְּ, אַזְּן הַאֲטָמָט זֹיךְ אַרְוּמְגָנְדָּרִיטָם אַיְן שְׁאָפְּ. גַּעַדְרִיטָם הַאֲטָמָט עַר זֹיךְ אַיְצָטָמָט נִישְׁטַ אַלְיָין. מִיטְ אַיְם הַאֲטָמָט זֹיךְ אַיְצָטָמָט אַוִּיךְ אַגְּנָעַטָּמָט גַּעַדְרִיטָם: גְּרַאַבְּ-בִּיכְעַס, וּוֹיְסִיקְאַלְגָּנָרְ. דִּיקָעַ, צִילְנְדָעַרְדִּיקָעַ, מִיטְ צִינְגָּרָן אַיְן דַּי פָּעַטְ מִילְעַר, מִיטְ בְּרַילְיאַנְדָעַרְ. טָעַנְעַן רִינְגָּעַן אַוִּיפְּ דַּי פְּנִינְגָּעַר, מִיטְ גַּאַלְדָּעַנְעַזְוָנְיִינְגְּ-שִׁיטְיִוְן אַוִּיפְּ דַּי בִּיבְּכָעַ.

גַּעֲוֹעַן אַיְן דַּמְּ אַדְזִיקָעַ גַּעֲוֹמָל — קָאַחָאָנְסָם „קָאַמִּיסְיָעַ“. אַגְּבָ אַיְן דַּא אַוִּיךְ מִינְגָּעַוָּעַן דַּעַר בְּאַלְעָבָס זַעֲלַבְּסָט : קָאַחָאָן. אַחַלְעַגְּ, מִיטְ אַגְּנָעַטָּמָט אַגְּנָעַטָּמָט, לְאַנְגָּעַר אַדְלָעַר-גָּנָאָזְ אַיבָּעַר עַטְלָעַבְּ-גַּוְיָדָרָם — אַיְן עַר גַּעַנְגָּעַן אַיְן פְּרָאנְטָפָן דַּעַר „קָאַמִּיסְיָעַ“. אַזְּן הַאֲטָמָט גַּעַלְאָפְּטָמָט מִיטְ אַגְּבָן הַאַנְטִישְׁטָמָקָן, וּוֹאָס עַר הַאֲטָמָט גַּעַהְאַלְטָן אַרְוּמְגָנְדָּרִיטָם מִיטְ דַּי פְּינְגָּעַר.

עַר אַזְּן דַּי „קָאַמִּיסְיָעַ“ הַאֲבָן אַיְצָט אַוִּיסְגָּעַזְוָן, זֹוֹ אַ סְּפָעַצְיְעַלְעַר מְנַחְמַדְאַבְּלָ-קָאַמִּיטָּעַט, וּוֹאָס קוּמָט זֹאנְן אַ פָּאָר וּוּרְטָעַר, הָגָם דַּעַם לְיִוְדְּנִי. דִּיקָן צָעַן שְׂוֹן אַיְצָט אַפְּיָלוּ גַּאֲטָמָן אַלְיָין אַיְן דַּעַם עַנְיָן נִישְׁטַ אַלְלָפָן.

דַּעַרְצָוּ הַאֲטָמָט קָאַחָאָן נִישְׁטַ בְּאַדְאָרָפְּט דַּא זֹויְן. בְּאַטְרָאַכְּטָן, בְּאַרְ שְׁמַעְקָן הַאֲבָן גַּעַקְעַנְטָמָט אַפְּיָלוּ זֹיְנָעַ מַעֲנְטָשָׁן אַלְיָין, וּוֹאָרָום זֹיְף מַאְשִׁינְעָן; אַיְנָעַר — דָּעָוָוָת. אַיְנָעַר אַיְן אַ סְּפָעַצְיְעַלְעַר מְבִין אַוִּיפְּ מַאְשִׁינְעָן; אַיְנָעַר — אַוִּיפְּ הַיּוֹזָעַר. אַיְנָעַר — אַוִּיפְּ מַלְבּוֹשִׁים, אַבָּעַר עַר אַיְן סְפָעַצְיְעַלְעַר דַּא

אויך מיטגעקומווען, וויל ער האט געוואַלט זען, מיט וועמען ער האט גע-
האט ביז איצטער צו טאן — מיט וואָס פֿאַראָא נאָפְאַלעָן. און דאס
בענטע אַטְדְּאָס צו דערניין איז, זען ער וועט צו יונגעם, ס'הייסט, צום
שונה איזן די שצנְרְבֶּנְס אַרְיוֹן, איז אַט גוּט ער דאס אַזְטְּעָר אַרְום
מיט דעם „קָאַמִּיטָּעַט“ סְפָּעֵצְיאַלִיסְטָן אַזְנְטִישְׁטָעַן: טּוֹק, דָּרְטוֹן קוֹפְּן די סְפָּעֵ
ער טּוֹט אַלְאָפְּ מִיטְן גְּרָאָבְּן הַאנְטִישְׁטָעַן: טּוֹק, דָּרְטוֹן קוֹפְּן די סְפָּעֵ
צִיאַלִיסְטָן. ער, פֿאַרְשְׁטִיט וִיך, קוֹקְט צְוּוֹי מָלְל: אַיְינְמָלְל—גַּעֲשַׁפְטָן
לָעַר, אַזְנְטִישְׁטָן אַיְינְמָלְל—קָאַמְּאַנְדִּירִישְׁ, וִיך אַקְאַמְּאַנְדִּירִ, וְוָסְטְּ גַּעֲוִינְטָן אַז
קָאַפְּוּוֹיִיטִיסְטָן אַקְרִיגְּ.

אט מהטת דער דָּזְיָקָעָר גַּרְוּפָע מענטשָׁן האָבָּן זיך דאס די אַרְבעָ-
טָעָר דָּרְרוֹוָאָסְטָן נָאָךְ פֿרְיָעָר וְוָעָגְן דָּעַם גַּאנְצָן גַּעֲשַׁפְטָן. ס'איַן גַּעֲוָעָן
גַּאנְצָן פְּשָׁוֹט: אַזְוִי זַוִּי זַעֲנָעָן אַרְיוֹנְגַּעַקְומָעָן אַזְנְעָהָובִן צוֹ קוֹפְּן
דאָ אַזְנְטִישְׁטָן, האָבָּן זַוִּי שְׂוִין, די אַרְבעָטָעָר, אַנְגְּנָהָובִן צוֹ פֿאַרְשְׁטִין,
וְוָעָגְן וְוָאָסְטְּ דָּאָ גִּוִּיטָן.

אנְבָּזְעָנָן זַוִּי — קָאָהָאָן מִיטְן די מענטשָׁן — אויך נִישְׁתָּאַרְיוֹנְגָּעָ-
סְוָמָעָן פֿאַרְמִיטָּאָג, אַזְוִי זַוִּי עַס אַזְוִי גַּעֲוָעָן אַפְּגַּעַשְׁמָוּסְטָן מִיטְן לְעֻווּן. נָאָךְ
נָאָךְ עַרְשָׁתָן נִישְׁתָּאַרְמִיטָּאָג, אויך נִישְׁתָּאַרְמִיטָּאָג, עַטְלָעָכָע וְוּוְילָעָם פֿאַרְ
לְעֻווּס אַנְקְומָעָן. ס'הייסט, זַוִּי זַעֲנָעָן, נָאָךְ אַלְעָמָעָן, אויך נִישְׁתָּאַרְמִיטָּאָג
גַּאנְצָן נָאָרָאָנִים אַזְנְטִישְׁטָן וְוָעָלָן נִישְׁתָּאַרְמִיטָּאָג אַזְנְטִישְׁטָן אַזְנְטִישְׁטָן
וְוָאָסְטְּ זַוִּי אַזְוֹעָקְנָעָמָעָן פּוֹן אַמְּלָאַצִּימָט.

איַן אַט נִיעָן זַוִּי אַזְטְּעָר דָּוָאָקָעָ, אַנְגְּנָעָסְעָנָעָ, גַּרְעָבָנְדִּיקָן,
אוֹן רְוִיכְעָרְנְדִּיקָן — שָׁאָרְן זַיךְ אַבְּרָעָן שָׁאָפְּ אַזְנְטִישְׁטָן רְוָנְדָר אַרְומָ.

איַינְגָּר פּוֹן די אַרְבעָטָעָר אַזְנְטִישְׁטָן מִשְׁהָ בָּאָרְסְּקִי. אַ חְוִיכָּעָר, מִיטְן
הָוִיכָּבָּן, גַּלְאָצְּקִין שְׁטָעָרָן, מִיטְן נַאֲכְטְּ-שְׁוֹאָרָצָע אַזְנְגָּן פֿאַרְבְּסְעָנָע
לְיָפָן, אַ נִּשְׁתְּמִידְוָנָגָעָר מַעֲנְטָשָׁ, וְוָאָסְטְּ מַאְרָעָט זַיךְ תְּמִידָר אַרְומָ פּוֹן שָׁאָפְּ צוֹ
שָׁאָפְּ, מַחְמָתָן ער קָעָן מִיטְן קִין שָׁוָם בָּאַלְעָבָאָס נִישְׁתָּאַרְמִיטָּאָג
קָרִיגְּט זַיךְ, הָאָסְטָן זַוִּי אַזְוָלָט, זַאְגָּט זַוִּי נִישְׁתָּאַרְמִיטָּאָג:

— פֿיְאָוָסָעָם... מְ'וֹאַלְטָן גַּעֲקָעָנָטָן האָבָּן סְאַצְּיָאַלְזִים שְׂוִין אַצִּינָר,
אוֹן אוֹיךְ זַאְלָאָזְנְטִישְׁטָן זַוִּי. נָאָךְ אַיר לְאָזְטִישְׁטָן...

ער, בָּאָרְסְּקִי, האָט אַיְצָט גַּאֲכְנָעָקָט אַיְטְלָעָכָן אַיְינְגָּעָם, סְפָּעֵץְיָל
— דָעַם גַּרְעָסְטָן בָּאַלְעָבָאָס קָאָהָאָן'עַן, וְוָעָמָעָן ער האָט וְעַלְתְּנוֹדוּעָן גַּעַ-
זָעָן, אַזְנְטִישְׁטָן צּוֹם סּוֹפְּ — אַ שְׁוַשְׁקָעָ גַּעֲטָאָן צוֹ אַ שְׁכָנָותְדִּיקָן אַרְבעָטָעָר:
— מִיר גַּיְעָן, הַיִּסְטָן עַס, בְּלִיבָּן אַיְינְגָּעָן אַז אַשְׁאָפְּ. אַ? ..
מְ'וֹעָט אַונְדוֹ אַינְגָּגָעָן אַצִּינָר נִישְׁתָּאַרְמִיטָּאָג...

איו או אטעריךאנער שטאט

— ווייזט אוים איזו... — טוט א באשטעטישנדיין סוק דער צוויטער ארכבעטער צו משה בארכס'ין.
נאכדעם האט זיך דער געדאנק, ווי א בליע, צעטראגן צו א דריינן,
צו א פערטן, צו א צענטן, צו א פופציקסטן. אלע אויגן האבן זיך
פלוזים מיט אמאָל געטאן א הוויב צו משה בארכס'ין, גלייך ער וואָלט
זוי אופגעוועקט פון א שלאָט.
פון אלעמענס אויגן האבן זיך געדאנן געדאנסן:
— ווייזט אוים איזו.

— יא...
מיר ווילן בליבן אן א שאָפ...
— אן א פונדראמענט.
— אן א ברעלל האפונג...
— אן דעם ליעטן אנהאלט...
— צום סוף, וווען לעו מיט די מענטשן זענען ארויף אויפן צווייטן
shmַאָק, און נאכדעם מסטם צו גיון אויך אויפן דריינן, וואו ס'זענען דא
די ריע און אופגעערבעט שחרות — האבן זיך די ארכבעטער דא
געטאן א לאָ-אַרְיוֹן אינגייטן שאָפ און אויפיגיך געהאלטן א פארֶ
זאללונג.

— לאָמֵיר גיון נאָך חַבָּר שְׁאָם... — זאגט משה בארכס'י — נאָך
דעם יוניע-פִּירָעָר...
דא זענען די ארכבעטער טאָקע געווען יוניע-לייט.
עמ איזו געוואָרָן א געשיַּרְיוֹ:

— יא ! יא ! !
— חבר שלאָס .
— חבר שלאָס ! !
— זאָל ער קומען...
— שוין קומען...
— זאָל בארכס'י נאָך אים גיון...
— גיון ! זאָלן מיר אלע גיון...
זוי האבן געווואָלט „אלע גיון“, זוייל אלע האבן איצטער דערפֿוֹלַט
א ציטער אין די פִּים, א מורה, גלייך די ער וואָלט זיך גענומען
שאָסְלָען...
משה בארכס'י האט אבער א מאָך געטאן מיט דער חאנט:

— שאט, חברים... נישט אלע... זאל דער שאפ נישט כליבן
ליידיק...
און ווי פויל פונעם בוינן — אליין זיך געלאומות און גאט נאך חבר
שלאָם.

9

די געננט, וואו ער, משה באַרטסֿי, איז געלאָפּן נאך חבר שלאָם,
און געוווען די זעלכּע פֿאַברויטשען געננט, וואו עס שטיען בּמעט אלע
שפּער — יידישע און נישט-יידישע — וואו ס'יעפּינען זיך די מערסטע
קלינעהנְדער-יידישע געשעפּטן, וואו ס'וואוינען אַרבעטער.
די דֶּאָזִיקּע געננט איז נישט וויט פֿון „סְטָאַקְ-אַרטְסֿעַטּ“, וואו עס
שטיען די בערושאָז-אַלְקָאנְדְּרָאַצְּרָם, אַבעָר וויט פֿון „מַעַיְן-סְטָרִיטּ“,
וואו עס זענען די גּרוֹסָע טַעַטְעָרָן אַזְן רִיכּעָה האַטְעָלָן, אַזְן נאך וויטער
פֿון די גּבּוֹרִישָׁע פֿרּוֹזָטְ-הִימָּעָן, וואו עס וואוינט מאָרים מאָזָעָם קָעוּ.
די דֶּאָזִיקּע געננט איז שטענדיך שווארץ. רַוֵּיךְ אַז שטובי פֿון
פֿאַברוֹין, רַוֵּיךְ פֿון באָגּעָן, וואָס האָבָן דָּא דַעַם הוֹיפּטוֹאַסְזָאַלּ, רַוֵּיךְ פֿון
שִׁיפּוֹן, וואָס אוּפּוֹן נישט וויטן יִם, אַז רַוֵּיךְ פֿון אוּטְמָאַבְּילָן, דַעַר
רַוֵּיךְ פֿאַרְשָׁוֹאַרְצָטּ דָא די לְופּטּ, פֿאַרְשָׁטְעָלָטּ די זָוַן-שְׁטָרָלָן.
אין אַטְדָּעָר געננט, נישט וויט פֿון לעֻוּס שאפּ, אוּפּ דַעַר לאָנָן-
גּער, ברויטער „ליַינְקָאַלְן-סְטָרִיטּ“ — שטויות די גּרוֹסָע, דַוְטְצִינְדִּישָׁע,
הִרְיוֹדְשָׁטָאַקְיָע יְ�נוּעָגְבִּידָע, וואָס מְרוֹפּטּ: „אַינְטָעָרָנָצְיָאַנָּלּ אַרְבעָע
שְׁעָרְהִוּזּ.“

זו אַטְדָּעָם „אַינְטָעָרָנָצְיָאַנָּלּ אַרְבעְמַעְרְהִוּזּ“, וואו עס האָבָן
זְיעַרְעַ פֿאַרְ-יְ�וּנָאַיָּעָם — רַוֵּין, פֿאַלְקָאן, דִּיטְשָׁן, טַשְׁעָבָן,
דַעַר, אַמְעָרִיקָאנָר, יִידָן — אַז דָאָס געלאָפּן משה באַרטָסֿי — נאך חבר
שלאָם.

חבר שלאָם זיצט שטענדיך אַז אַטְ-דַעַם „אַינְטָעָרָנָצְיָאַנָּלּ אַרְבעָע
שְׁעָרְהִוּזּ“ אַז פֿירְטָ דַעַם קְלָאַסְ-קָאַמּוֹפּ פֿון עַטְלָעָבּ טַוּוֹנָטּ יִידְישָׁע
שְׁנִיְידָעָר.

איַצְטָעָר אַבעָר אַז גּעוֹועָן שְׁוּוֹר זיך אַרְיִינְצְ-קָוִרִין אַז אַטְדָּעָם
„חוּזּ.“

הַונְדָּעָטָעָר מַעֲנְטָשָׁן זענען גַעַשְׁטָאַנָּעָן, אַדְעָר געלעָגּן אַז דָרְוִוִסּ —
אוּפּוֹן טְרָאַטָּוָר אַז אַוְיָף די פֿרָאַנְטְ-שְׁטִינְגָן. הַונְדָּעָטָעָר — אַינְעָוָוִיָּר
ニִיךְ אַז קָאַרְיָדָאָר. אַוְיָךְ זענען גּעוֹועָן די אַינְעוֹוַיְנוֹנְקָסְטּוּ שְׁטִינְגָן אַז

איו אַז אַחֲרִיק אָנוּן וְשָׁטָאַט

די צימען — פֿוֹלֶג עַפְאַקְטָמָט מֵיטַּ קַעַפַּ.

שׂוּוּדָר גַּעַוּעַן אַרְאַפְצּוֹלָאָזָן אַ שְׁפִילְקָעַ.

טַיִל אַרְבָּעַטְעָר זַעַנְעָן בָּאוֹאַקְסָן מֵיטַּ בָּעָרָה. טַיִל הַאָבָן
וַיַּך גַּעֲרָאַצְטָמָט דִּי הַאֲרִיךָעַ לִיבָּעָר, וּוָאַט מַהָּאָט אַרְוִיסְגַּעַזְעָן דָּוָרָךְ דִּי
צַעַקְנַעַפְלָטָמָעַ מַלְכָוִישָׁם אָוָן הַעֲמָדָרָה. טַיִל הַאָבָן גַּעַהַאַלְטָן דִּי קַעַפַּ
אַרְאַפְגָּעַלְאָזָט, גַּעַרְיוֹכְעָרָט אָוָן גַּעַשְׁפִּיגָּן.

צַוְיָוִשָּׁן דִּי מַעַרְסָטָע אָיַן אַבָּעָר גַּעַוּעַן — אַ גַּעַרְמוּעָרִי — וּוֹי
פּוֹן אַרְמָגְנַעַצְמָטָע לִיבָּן. אַוְיָגָן הַאָבָן גַּעַסְקָט — וּוֹיָלָה. הַעַנְטָמָעָן גַּעַוּעַן
גַּעַוּעַן פָּאַרְבִּיְלָטָה. צַיְינָעָרָה הַאָבָן גַּעַרְיוֹצָט. סְאיַוָּן גַּעַוּעַן אַ שְׁרָעָק
אַרְיִינְצְּקוּמָעָן צַוְיָוִשָּׁן זַיִן.

— שְׁוִין צַוְיָוִי יַאַר אָן אַרְבָּעָטָמָ...
— שְׁוִין אַנְדָּרְהַאָלְבָן יַאַר אַוִּיפָּה דָּעָר אַרְבָּעַטְאָזָעַלְיִיסְטָ...
— שְׁוִין אַ יַּאַר וּוֹי כְּלַעַב אַוִּיפָּה בָּאַרְגָּן...
— אַלְעָוָן וּוֹעָן פָּאַרְפָּאַסְקָוּדָעָט — — —
— אַ בְּרָאָךְ! ...
— אַ גִּירְזְּ-אַנְטִיכְיִינְדוֹנְגָּן...
— אַ רְגָּעָ — שְׁטִילָה. נַאֲכָרָעָם — וּוֹידָעָר:
— רָעָד אָחִיָּן, רָעָד אָחָעָר...
— אַ וּוֹאָנָט — — —
— אַ פְּלָאָם אִין דִּי קַיְשָׁלָעָם...
וּוֹידָעָר שְׁטִילָה. אַבָּעָר דָּאָךְ קָאָכָט זַיִד עַפְעָם. עַמְּ בָּאוֹויִיזָן זַיִד
בְּלֻעְלָעָךְ אַוִּיפָּה דִּי מַעַנְתָּשָׁנָה לְוֹפָן, זַיִד אַוִּיפָּה אַ יָּמָ — עַרְבָּה אַ שְׁטוֹרָם.
— פְּרָעָמָט עַרְגָּעָץ...
— אַן אַוְמִוִּסְטָעָר פְּרָעָמָר...
— אַ בִּיּוֹן זָאַל זַיִד אִים שְׁטָעָלָן אִין הַאַלְדוֹז...
— דָּעָר דָּאַרְמָאַיְדָנִיךְ — — —
וּוֹידָעָר שְׁטִילָה.
פְּלוֹצִים אַבָּעָר טָוָט זַיִד אַיְינָעָר — מֵיטַּ אַן אַוְפְּגָעַשְׁטָעָלָט קָעָלָה
נָעָרָה, הָגָם סְאיַוָּן חַמִּימָה/דִּיקָעָר זַוְמָעָרְטָאָג — אַ שְׁטָעַלְ-אַרְיוֹף אַוִּיפָּה
דָּעָם שְׁטִינְגְּ-פָּאַרְעָנְטָשָׁע אָוָן טָוָט אַן אַוְמָגָעָה אַרְיִישָׁן, וּוֹילְדָן גַּעַשְׁרִיָּה:
— וּוֹאָסָ וּוֹעָטָמָעָן שְׁוִיְינָן? ! וּוֹאָוָ אַיִן שְׁלָאָסָ ? אַ פְּיוּעָר אִים
אִין דִּי בִּיְינָעָר!

אַיְבָעָרָן גַּאנְצָן „הַוּוֹ“, פּוֹן עַק בֵּין עַק, אַיִן פְּלוֹצִים גַּעַוְאָרָן אַ
צְוָהָעַלְפָנְדָּיק גַּעַשְׁרִיָּה, וּוֹיָ פָרְמוּעָ יַדָּן אַיִן אַ שְׁוֹגָ, בַּיִּ „הַאַוּחוֹ בַּיִּ“:

— ווואר איז שלאָס ?

— אַ פִּיעָר אִים אֵין דַי בְּיִנְעָר ...

— ווואר איז דער דָאַרְמָאַיְדְּנִיךְ ? ..

— זָאַל עַר שְׁוִין דָאַן וַיַּן ! ..

משה באָרְסְּקִי, ווֹאָסֶה האָט זיך קוּם דָא אַינְעָם „הַוּזֶן“ אַרְיִינְגְּנָעַט
פָּאָקְטַּם, האָט זיך גַּעֲכָאָפְטַּם, אָז דַי שְׂרִירֻתָּם זַעַנְעָן שְׁנִידְעָר — אַרְבְּעַטְּ
לְאַזְעַ שְׁנִידְעָר. טִיְּלַ, ווֹאָסֶה עַר קָעַן, הַאָבָן גְּרוּסָעַ פָּאַמְּלִילְעָם. טִיְּלַ
הַאָט מַעַן שְׁוִין עַטְלָעַכְעַ מַאֲלַ אַרְוִיסְגָּנוּוֹאָרְפַּן פָּוּן דַי דִּירוֹת פָּאָר נִישְׁטַ
צָאַלְן קִין דִּירְהַגְּנָעַלְמַט. אַ סְּקַחְבָּן שְׁוִין לְאַנְגַּ נִישְׁטַ קִין אַרְכְּבַּעַט,
וּוַיַּלְדַּי שְׁעַפְעַר הַאָבָן זיך פָּאַרְקְלָעַנְעָרְטַּם, אָוֹן אַ סְּקַחְבָּן פָּאַרְלְוִוִּן דַי
פָּלְעַצְעַר, וּוַיַּלְדַּי שְׁעַפְעַר הַאָבָן זיך לְיִקוּוּדְרִיטְטַּם ..

ער האָט אַבְּעָר נִישְׁטַ גַּעַהְעָט סִין צִיּוֹת אַיְצַט זיך אַרְומְצְזָקְוָן אָוֹן
בָּאַטְרָאָכְטַּן אַיְטְלָעַכְנָן אַיְנְעָם. אָוֹדֵק נִשְׁטַ צְזֻוּהָעָרָן זיך צַו אַיְטְלָעַכְנָן
אַיְנְעָם רַעַש. עַרְשָׁתָּנָם — האָט עַר גַּעַוְאָלַט זַעַנְעָן דַעַם חַבְרַ שְׁלָאָס,
צְוּוֹיְתָּנָם — האָט עַרְגָּעַץ אַיְן אַ וּוַיְנָקֵל אַיְצַט גַּעַחְלָשְׁתַּ אַ הַוְּגָעָנוּיְקָעַר
מַאַן אָוֹן מַהְאָט גַּעַהְעָט רַוְפַּן :

— וְאַסְפָּעַר !

— וְאַ-סְּעִידְרִ !

דָעַר עַוְלָם, ווֹאָסֶה האָט זיך עַרְשָׁתָּנָם גַּעַקְאָכְטַּם, האָט אַוְיַף אַ וּוַיַּלְפָאָרְ
גַּעַסְן אָז אַלְעַ פְּרִיעָרְקָעַ חַשְׁבָּנוֹת אָוֹן מַאַיְן גַּעַלְאָפְן — רַאְטָעוּוֹן דַעַם
מַעְנְטָשַׁה. שִׁיטְלָעַן, טַעַפְמִיט ווְאַסְפָּעַר הַאָבָן זיך פָּוּן עַרְגָּעַץ אַנְגְּעָחוּבָן
וּוַיַּזְנִין אַיבָּעַר אַקְסָלַ, אַיְבָּעַר קָאָפַ, אָוֹן מַהְאָט גַּעַהְעָט אַ שְׁאַרְגָּעָרִי :

— בְּלִיאָפַ — — — בְּלִיאָפַ — — —

אַיְנְמִיטָּן גַּעַרְדוּרְ האָט זיך פְּלַזְצִים פָּוּן דְּרוּסִין בָּאוּוֹזִין אַ דָּאַרְבִּיְּ
נִשְׁעָר, שְׁוּוֹאַרְצְ-אַוְיְגִיקָעַר, הַוְּיכָעָר מַאַן אַיְן אַ גְּרוּיָהָעָמָד ווֹאָסֶה אַיְן בַּיָּם
הַאַלְדוֹן נִשְׁטַ צְגָעַקְנַעַפְלָטַ.

גַּעַוְעָן אַיְזָעַר — חַבְרַ שְׁלָאָס .

דָעַר עַוְלָם, וּוַיַּלְדַּי שְׁלָאָס, האָט זיך אַיְנְמִיטָּן אַוְיְגָעַכְאָפְטַּם, אַנְגָּעַט
חוּבָּן זיך אַוְיְסָצְוָנְגְּלִיְּכָן אָוֹן גַּעַנוּמָעַן לְקוֹן אַוְיַף דַעַם יְוִנְיְעַפְרִירָעַ. אַלְעַ
אוֹיְגַן זַעַנְעָן אַיְצָטָעַר גַּעַוְעָן גַּעַוְעָנָדָט אַוְיַף אִים. קִינְעָרְ האָט אַבָּעַר
גַּעַרְנִישְׁטַ גַּעַזְאָגָט, בָּאָטָש זַיְהַאָבָן אִים שְׁוִין אַיְצָטָעַר גַּעַהְעָטַם. סְאַיְן
גַּעַוְעָן — אִימְתַ-מוֹת.

חַבְרַ שְׁלָאָס — זַעַנְדְּרִיק, אָז קִינְעָרְ רַעַדְטַּ נִישְׁטַ — האָט נַאַר אַ

איו אי אומעריקאָגונע שטאט

לאנגנער פֿאוּז זיך גוט אַנגעשפֿאָרט אָן די טִירֶן-פֿוטְרִינֶעָס אָוֹן נְאַכְדָּעָם
געזָאנְגָט:

— די שעפּער זענען נישט מײַנע... די מלוכָה-קָאסָע אָוַיך נישט...
וּוִידָעֶר שְׁטִיל.

דער עולָם קוֹסְט אָוַיף אִים, אָוֹן ער — אָוַיף זַי.

משה באָרְסְּקִי ווֹאָס אִיז אַיצְטָעָר אָוַיך צְוִישָׂן עַולָּם, באַטְרָאָכְט
אִים, שלָאָס'ן. לְוִיט ווֹי ער ווֹיס, זענען אַסְטָעָנוֹת, ווֹאָס זענען פְּרִי
ער געווּעָן אַרוֹיסְנָעַבְּרָאָכְט צְוִישָׂן עַולָּם קָעָן שלָאָס'ן, געווּעָן נִישְׁט
אַמְּתָה. שלָאָס אִיז נִשְׁטָה בְּלוֹיזָן אָן עַרְלָעַכְעָר יְוִינְיְפִּירָעָר, ער אִיז אָוַיך
אַפְּשָׁוֹט' ער, דָּרְקְהִיּוֹרְדִּיסְקָעָר מְעַנְּטָש. נִשְׁטָה ער נְעַמְּט גַּעֲנוֹג שְׁכִירָות
פּוֹן דָּעָר יְוִינְיָע אָוַיף צַו לְעֵבָן. נִשְׁטָה ער באַקְלָאָגָט זַיך פָּאָר עַמְּצָן.

אַדְרָבָה, ווֹעַן ער קָרִיגְט נִשְׁטָה פּוֹן סְתָמָאָס פְּרִיְינָט אַגְּמִילְוִית-חִסְדָּאָס דָּאָ-

לָאָר, צְוִוִּי, ווֹאָלָט ער מִיטָּזָין פְּאַמְּלִיעָ, מִיטָּזָין ווּוּלְכָעָר ער ווֹאוֹינָט אִין
אָן עַנְגָּר דִּירָה, שְׁוִין לְאָגָג אַוְטָנְהָוִיכְט דַּי נְשָׁמָה. נְאַכְמָעָרָצָו: ווֹי
וּוֹיְנִישָׁ ער הָאָט, דָּאָך — אָן עַמְּצָעָר דָּאָרָף עַפְּעָם פּוֹן אִים, קָרִיגְט מְעָן

אָוַיך אַפְּאָר מְטָבָועָת אָוַיף צַו דָּעַרְהָאָלָטָן זַיך סְלָעֵבָן...

ער ווֹיס עַס, באָרְסְּקִי, ווֹיְלָ ער אִיז זִינְגָּר אַשְׁבָּן.

שְׁלָאָס, ווֹאָס אִיז גַּעַשְׁתָּאָנָעָן בְּיוֹן אַיצְטָעָר אָוֹן הָאָט באַטְרָאָכְט דָּעָם
עַולָּם, הָאָט אַיצְטָעָר ווּוִידָעֶר אַנְגָּהָוִיבָּן צַו רְדָעָן — ווּוִידָעֶר אָן בָּעָם, אָן
חַיִּין, נָאָר פְּשָׁוֹט, ווֹי פְּרִיעָר.

— כְּקָום עַרְשָׁת אַצְינָד פּוֹן אַקְאַנְפְּרָעָנָע... אָן אַרְבָּעָטָעָר קָאָכָּ-
פְּרָעָנָע...

נְאַכְדָּעָם טּוֹט ער אַהֲוִיבְּ-אָוַיף די הָאָנָט אָוֹן צִיט אָוַים עַפְּעָם ווֹיְזָט
וּוֹיְטָ דָּעָם ווּוִיְזָפְּנָגָעָר:

— דָּאָרָטָן.

דָּעָר עַולָּם נְעַמְּט אַיצְטָקָון אָוַיף זַיִן ווּוִיְזָפְּנָגָעָר אָוֹן ווֹיס נִשְׁטָה,
וֹאָס ער מִינְטָה.

— קַיְין ווּאַשְׁינְגָּטָן! — רֹופְּט ער שְׁוִין אַיצְטָעָר עַפְּעָם פָּאָר-
בִּיטְעָט אָוֹן פּוֹל מִוּט בָּעָם, ווֹי אַצְּרִיְזָטָעָר — דָּאָרָטָן צַו דָּעָר רָע-
נִירְוָנָג... צָוּם פְּרָעָזְדָּעָנָט הָוָאָוָעָר...

פּוֹן דָּעָר מְלֻוכָּה אָוֹן זַיך גַּעֲנוּעָן שְׁוִין קְנָאָפָּע פִּיר יָאָר אַזְדָּעָר-שְׁפָעָי
פּוֹן דָּעָר מְלֻוכָּה אָוֹן זַיך גַּעֲנוּיָּת בִּינְיָנִים צַו ווֹעָן — דָּעָר פְּרָעָזְדָּעָנָט.

צְוִישָׂן מְעַנְמָשָׁן הָאָט מְעָן אִים גַּעֲזָאנְגָט:

— דָּעָר דָּוּמְקָאָפָּ...

— דער אויזל...

— דער מיליאנער...

ער, שלאָם, האָט אַיצטער, נאָכֵן דער מאָנָען די רענירונג אָונָ דעם
פֿרײַזְרָעַנט הּוֹאוּועָר, גּוּרְעַדְט אלִיךְ מַעֲרַ צְעַמְעַט, מַעֲרַ צְעַרְפַֿט...
מְהּאָט גּוּהָרָת זְיַנְעַן קּוֹלָות וּוֹוִיט אַין דְּרוּיסֶן — אוֹוָה לְינְקָאַלְן סְטוּרִיט.
דָּער אַרוּמְיוּקָעָר עַולְמַן האָט אַיצטער זִיךְ אַגְּנָעָהָבוּן אַיבּעָרְצָוּקָן.
זוּ דְּרוּעַן מִיטַּ די אָוָגָן, צַו קְנִיטְשָׁלָעַן מִיטַּ די שְׁטָעָרָן. זַוְּיַהְאָכְבָּן
שְׂוִין אַיצטער אלִיךְ פֿאַרְשְׁטָאַנָּעַן...

אַיבּעָרָן לְאַנְדָּר אַיְזָן אַגְּנָעָדָר. הּוּגְנָעָרִיקָע אָונָ אַרְבְּעַטְלָאָזָע גּוּיָעָן
איַן די טּוֹזְוָנְטָעָר קִיּוֹן וּוֹאַשְׁיָּוָנְטָאָן. וּוֹיְלָ ערְ, שלאָם, זַוְּיַהְאָלְן אַוְיךְ נַיְן.
מְשַׁה בָּאַרְסְּקִי, דָּער שְׁלִיחַ, זַוְּאָס אַיְזָן דָּא גּוּשְׁטָאַנָּעַן אַיבּעָר דָּער גּוּנְגַּן
צְעַרְ צְיַוְתָּאָן — צַו אַלְעַם זִיךְ צְוּנְגָּהָעָרט, האָט שְׂוִין גּוּרְנִישָׁט גּוּהָאָט
וּזְאָס צַו פֿאַרְלָאַגְּנָעַן פּוֹן חְבָר שְׁלָאָסֶן. לְוִוְּתָ וּוּ ערְ האָט גּוּהָעָרט —
הּאָט עָרְ שְׂוִין גּוּקָעַנְטָ אַרוּסְוּרְנָעַן פּוֹן וּוֹיְנָעָ רִיד — אַוְיךְ אָן עַנְטָר
פֿעַר פֿאָר זִיךְ . אַיְזָן אַטְמָ נְאַכְּרָעָם האָט עָרְ זִיךְ בָּאַלְדָּ גּוּלְאָזָט צְוּרִיךְ
איַן שָׁאָפְּ, אַיְזָן גּוּגְנָעַן אַנוֹגָן די אַרְבְּעַטְעָר אַלְיכְּטִיקָע בְּשָׁוָרָה, וּזְאָס
עַם שְׁטִוְיטְ-פֿאָר אַיְצָט צַו טָאָן. עָרְ האָט זְעַר לְיבְּ, מְשַׁה בָּאַרְסְּקִי,
אַזְעַלְכָעְ לְיִכְטִיקָע בְּשָׁוָרָה... מְרוּפְטָ אִים צְוִישָׁן די אַרְבְּעַטְעָר :

— דָּער סָאַצְיָאַלְיִיטָט.

— דָּער קָאַמוֹנִיסָט.

— דָּער אַנְאַרְכִּיסָט.

— דָּער אַלְצְמִיטָאַנְצָאָן.

אַבְּעָר אַיְזָן שָׁאָפְּ — אַיְזָן שְׂוִין אַיצטער נִישְׁט גּוּוֹעָן צַו וּוּעָמָעָן
צַו בְּרָעַנְגָּעַן די „לְיִכְטִיקָע בְּשָׁוָרָה“.

די אַרְבְּעַטְעָר זְעַנְעַן נַאָךְ טָאַקָּע דָּא גּוּוֹעָן, אַבְּעָר זַוְּיַהְאָלְן שְׂוִין
נִישְׁט גּוּוֹעָן — די פֿרְיוּדְיִיקָע. אַנְדָּרָעָ מַעֲטָשָׁן זְעַנְעַן זַוְּיַהְאָלְן
וּוּעָן. פּוֹן אַלְעַ אַרְבְּעַטְעָר אַיְזָן גּוּוֹאָרָן — אַסְכָּד גּוּפְעָם. אַיְטָלָעָבָע
גּוּפָע — פֿאָר זִיךְ .

קְיַינְעָר האָט שְׂוִין אַיצטער נִישְׁט אַינוֹגָן דָּאָם, צְוִילָבְּ וּזְאָס מְהּאָט
פֿרְיוּדָר גּוּהָאָט אַרוּסְגּוּשִׁיקָט מְשַׁה בָּאַרְסְּקִי אַיְזָן „אַינְטָעָרָנָצְיָאַנְצָאָן
אַרְבְּעַטְעָר הוּוֹזָן“. מְהּאָט עַם שְׂוִין נִישְׁט גּוּהָאָט אַפְּיָלוּ — אַיְזָן דָּער
לְינְסָלָר פָּאָה.

בַּיְ אַיְזָן גּוּפָע האָט מַעַן אַיצטער גּעַטְעָהָת :

איו או אומעריקאנער שטאט

— כ'האָב באָלד פֿרײַד פֿאָרְשְׁטָאָנְעָן, ס'א אָמְזִיסְטָע זָאָךְ, נָאָר
כ'האָב זִיךְ נִישְׁתָּט גַּעֲוֹאָלֶט אָרוּסְמְשְׁטָעֵן דָּעָר עַרְשְׁטָעָר.
בַּיְיָ אָצְוּוּיְטָעָר גַּרְופּּעָהָטָמָעָן גַּעֲטְעָנָהָט :

— וּוֹאָס קָעָן דַּי יְוָנוּעָ וַיְיָ אָבְרִיהָן, אָזְעָר פֿאָרְקְוִיפּּט ס'גַּעַשְׁפּּט,
לְעוּוּ ? ..

בַּיְיָ אָדְרִיטָעָר :

— כ'האָב אַיְן דָּרְעָדְדָּה דַּי יְוָנוּעָ מִיטָּה בְּאַלְעָבָאָטִים, דַּי שְׁעָפָעָר
מִיטָּה דָּעָר אַרְבָּעָט ... מְדַאָּרָףְ זִיךְ נִעְמָן צְעוּפְעָסְאַנְדְּרָעָש ...

בַּיְיָ אָפְּעָרְטָעָר :

— מְקָאָן פָּוּן אַרְבָּעָטָן אַיְן אָשָׁאָפְּ גַּאֲרְנוּשְׁתָּהָאָבָּן ... מְקָעָן קִיְּן
קִינְדְּרָן גַּוְטָם נִישְׁתָּט טָאָן ... מְקָעָן קִיְּן זּוּבִּיבָן וּוּסְעַר-צְיוּזְיוּן נִישְׁתָּט
בָּאַקְלִיְידָן ... שְׁטָעַנְדָּרִיךְ נָאָר חָאָרָאָה-הָאָרָאָה אָוֹן לְעָבָן אַיְן דְּחַקּוֹת ...

בַּיְיָ אָפְּינְפְּטָעָר :

— מְדַאָּרָףְ זִיךְ נִעְמָן צַו בִּזְנָעָם ...

בַּיְיָ אָזְעַקְסְּטָעָר :

— חַכְלָלָן גַּעֲמָכְטָמָ ? ..

— וּוֹאָס ? טָאָפָעָ אַרְמוּפִּירָן עַפְלָאָן שְׁטָמָט ? ..

— קוּמְסָטוּן חַוִּינְטָן אַרְוֹוָה צַו מִיר, אָ ?

— זָאָגְנָאָר דַּיְיָן יְדַעְנָעָ, זַוְאָל צְוָגְרִיטָן עַפְעָם אָ "לְחִוּם".

בַּיְיָ אָזְיְבָעְטָעָר :

— בְּזָוּעָל בְּעַסְעָר גַּוְיִן אַיְן דָּעָר הַיְגָעָר וּוּדְיִשְׁעָר הַילְקָגְעָעָלְשָׁאָפְט
נָאָר שְׁטִיצָעָ, אַיְיָדָעָר קָאָ וּוּאַשְׁינְגָטָן ... הַאָסְטָט גַּעֲהָרָט, וּוֹאָס ס'טְוָמָלָט
זִיךְ אַיְן שְׁטָמָט מִיטָּה וּוּאַשְׁינְגָטָן ? ..

— זַיְיָ וּוּלָן, דַּי יְוָנוּעָמָכְבָּרָם אָ פְּרָעָם-טָאָן הוּאוּעָר /... אַיְיָסְדָ...
ס'אָן אַיְ אַוְוָה נִעְכְּטָן ... אַמְּעָרְקָע אַיְן שְׁטָמָלָן ... בְּלוּזָוּ שְׁטָמָלָן — —
הָעָרְסָט ? ..

משה בָּאָרְסָקִי, וּוֹאָס אַיְן נָאָכָן אַרְיִינְקָוּמָעָן דָּא, גַּעֲלִיבָן שְׁמִינִין אַיְן
מִיטָּן שָׁאָפְּ, הָאָט שְׁוִין אַיְצְטָעָר גַּאֲרְנוּשְׁתָּהָאָבָּן דָּא, גַּעֲלִיבָן שְׁמִינִין אַיְן
זִיךְ נָאָר צְוָגְהָרָט, וּוֹאָס מְרָעְדָט דָּא, אָוֹן וּוֹאָס — דָּאָרטָט.

חוּזָּי דַּי אַלְעָ פֿאָרְשְׁוּדָעָנָעָ רַיְדָ אַיְזָן אַוְיָדָ אַיְצְטָעָר גַּעֲוָעָן עַפְעָם אָ
מְחַיְּזָה צְוּוֹשָׁן אַיְיָן גַּרְופּּעָ אַוְן דָּעָר אַנְדָּרָעָר. הָאָט אַיְיָן גַּרְופּּעָ גַּעַיְיָ
רַעַדְתָּ וּוֹעֲנָן גַּעֲשְׁפּּט, הָאָט זַוְיִשְׁתָּ גַּעֲוֹאָלָט, אָזְדַּי צְוּוּיְטָעָ גַּרְופּּעָ, וּוֹאָס
רַעַדְתָּ אַוְיָדָ זַוְעָנָן גַּעֲשְׁפּּט, זַאָל הָעָרָן, אָוֹן זִיךְ אַפְּגָנְרוֹסָט. הָאָט אַיְן
גַּרְופּּעָ גַּעֲרָעְדָט וּוֹעֲנָן בָּאָגָן זִיךְ גַּעֲלָט אַוְן אַיְנְצִיטִיסָקָ גַּעֲהָרָט, אָזְדַּי

צוויטש גרוף רעדת אויך ווען דעם, האט זי זיך נאכמער אונטערגען ערט, געוואָלט הערן — זואו... עס איז איצטער צוישן אלע שוין מאָר נישט געוווען דיזעלכע אַחדות, וואָס פריער. אַיצטער זענען זי עפֿען שווין געוווען צעטילט נישט אַין קאָראקטערן, נאָר אַין גּוֹפֶּעֶם. אִיטלעכּעַ גּוֹפֶּעֶם — מיט אַנדערע עפסקים.

משה באָרְסְּקִי, וואָס האָט שוין אַיצטער דָא אַין שאָפֶּעֶם מאָר נאָר- נישט געהאט וואָס צו טאן, האָט זיך אַלְאָ גּעטָן צוֹרִיךְ אַרוֹס אַוּוֹת דער גָּאָס אַון אַ בִּיוֹן מאָך גּעטָן מיט דער האָנט אַוּוֹת אלְעָם :

— נו, ני מאָך עפֿען מיט זוי!... אַ חברה קישקע-מענטשן... ערד האָט געמיינט די אַרבּעטער, וואָס אַט-אָט זענען זי געוווען אַרבּעטער, יוניע-לייט, אַון שוין זענען פֿלְפֿון זי גּעוֹאָרֶן גּעשְׁפְּטָן לִוְיט, הִיטן זיך אַיְינְעָרָ פֿאָרָן אַנדְרָן אַון בוּעָן שלעָסְרָ אַין לוֹפְּטָן...

11

שפֿעט אַון אָוָונֶט, ווען דָא אַין שאָפֶּעֶם אַין שוין פֿוֹן לאָגֵן קוֹינְעָר פֿוֹן די אַרבּעטער נישט געוווען, אויך נישט קוֹינְעָר פֿוֹן די שְׁטְעָנִיךְ באַצָּאָל- מע, פֿירְנְדִּיקָּע גּעֲשְׁפְּטִים-מענטשן, אַין פֿוֹנְגָּעָם ווַיְיטן "אַפִּים" אַרוֹיסְגָּעָסְטָן מען לְעוֹו אַון נאָר אַים — דער פֿילְגּוֹיְדְרִיךְעָר, הוּיכָּר קָאָהָן מִיטָּן גְּרָאָבָּן האָנט-שְׁטְעָן אַין די פֿינְגָּר.

אין שאָפֶּעֶם אַין אַיצטער געוווען פֿינְגָּטָר. פֿוֹן דְּרוֹיסְן האָט אַין די בענטער-שְׁוִיבָּן אַרְיְינְגְּעָקָּט — אַ בְּלָאָקִים. די נִירְמָאָשְׁנָעָן, וואָס שְׁטִיעָן אַרוֹם די ווענט, האָבָּן אַיצטער, אַין דער טוֹנְסְּקִיט, אַוְיסְגָּעָזָן, ווי פֿאנְרָאָמְרָטָעָ נְפָשָׁות. לְעוֹו אַון קָאָהָן זענען גּעֲנָאָגָּעָן פֿוֹנְגָּעָם "אַפִּים", ווַיְילָאָט ערְשָׁת האָבָּן זוי פֿאָרְעָנְדִּיקָּט דָעַם מִסְחָר. די "קָאָמִיסִיעָ" סְפּוֹצְיָאָלִיסְטָן אַין אַהיְיָנוּגָּאָגָּעָן נאָר פריער, אַון זוי — לְעוֹו אַון קָאָהָן — גּוֹיְעָן ערְשָׁת אַיצְטָר.

קָאָהָן האָט שוין גּעֲנָבָּן לְעוֹוֹן אלְאָ, וואָס אַים אַין גּוֹקְומָעָן, אַון לְעוֹו האָט אַים, קָאָהָן'עָן, שְׁוִין אַיבְּרָעָנְגָּלְאָזָטָן אלְאָ, וואָס ער, קָאָהָן, האָט באַטאָג גּוֹזָעָן.

אַיצטער אַין שוין קָאָהָן דער גּאנְצָעָר באַלְעָבָּס !

נאָכָן אַרוֹיסְגָּיָן פֿוֹן דער גּעֲבִידָע — האָלָט שוין קָאָהָן אַ בּוֹנְטָן שְׁלִימְלָעָן אַין האָנט, פֿאָרְשְׁלִימָט די מִירְזָן, נְאָכְדָּעָם וְאָנָט ער צו לְעוֹוֹן : — גּוֹדָ נְאָוָם...

איו אן אומטאמאכטער שטאגט

און פארט האחים מיט זיין אומטאמאכט, וואס ער האט דא, אין דרייסן, געהאט שטייען.

אויך ליעו — פארט האחים.

דרער וועג אהיים אייז איצטער — אַלאנגער. זיינער לאנג. ער אייז עפעם צופיל געדרייט, צופיל בארגנ-ארויף און צופיל בארגנ-אראפע.

אויך אייז עפעם דער מער מיט דעם לייכט פון די אומטאמאכט-לאטפונ. ער וויס נישט, ליעו, וואס עס אייז דער מער מיט דעם לייכט... אָ? ...

עפעם אמאל בלענדן זי, און אמאל זענען זוי טויט-פינצטער. אויך אייז בכלְ אַ פאסטודנע נאכט איצט. ס'אייז נישט ווונטער און דאך איזו קאלט. געווען באטאג, דאכט זיך, אַ שיינער טאג. דער הימל —

איסונגעלייטערט, בלא, ווילאדר סאמעט. און איזט — פאראוואלקלנט... און אפשר אייז נישט פאראוואלקלנט? .. אָ? .. יא, ער זעם טאקע —

שטערטן. אבער נישט אומעטום. און אפשר וויזט זיך אים נאָר אויים, מהמת ער קען נישט גוט אַרוויסקון פונעם אומטאמאכט — בעהן?

פארן? .. און חוץ דעם, וואס אייז דער מער מיט זיין קאָפ? .. פאראוואס האט ער אים פלויזים אַנגעהויבן איזו צו זען? דאכט זיך — נייז... ..

באטאג האט ער נישט געפילט איזו... באטאג האט אים דער קאָפ בכלְ נישט געזעט. אייז עס אמת? נייז... ער האט, דאכט זיך, באטאג אויך עפעם געפילט. אבער ער אייז געווען פאַרנוּמען, צופיל פאר-

פאָרעת מיטן געשפט, דערפֿאָר האט ער איזו נישט געפילט, וויז איצט... .. יא, טאקע צויבּן געשפט. איזטער, דיזט עס, אייז שוין אלץ אויים.

אוים געשפט, אוים פאָרָפֿאָרָעָנִיש, אוים — — — וואס אוים?!

ער אייז פלויזים געלְיבּן שטיין מיטן אומטאמאכט. ער האט זיך געוואָלט אומקון איזו זיין געשפט — די געביידע מיטן שאָפ —

וואס ער האט אַקָּרְשֶׁת פָּאָרְלָאָזֶט. אבער אומזיט. ער אייז שוין גע- ..

ווען וויזט דערפֿון. עס האט זיך אים בלויוּ בהרײַעַנִּיך אויסגעוויזן, אויז ער אייז נישט ניך געפֿאָרֶן... אבער ער אייז זער גיך געפֿאָרֶן. ער אייז

שוין באָלֵר — ליעבּן זיין היים... ..

— אַ געשפט... — טוט ער צו זיך אַ קָּרְעָצֵץ, וויז אַן אַבל, וואס

גייט אַווועס פון אַ פרישן קָבר, וואו ער האט געלְאָזֶט אַיְנָעָם פון זיינע געליובּטסטע, און ער פארט וויזטער — אַ געשפט, וואס האט דערויף געארבעט אַיבּער דרייסיך יַאֲרָד... ..

יא, טאקע אַיבּער דרייסיך יַאֲרָד וויז ער האט געארבעט אויף דעם געשפט.

צום ערשט, וווען ער איז אונגעקומען קיון אמעריךע, א בחור פון זעכץנ-זיבען יאָר — מלך-משה'ל האט מען אים נאָר דאמאלט גען דופן — האט ער געארבעט בי פרעמדער. עס איז אים, אַגְבּ, געוווען נישט לוייכט צו ארכטען בי פרעמדער. ערשותנס, וויל אידער ער איז געפקומען דא אַהער איז דער אַמְּרוֹקִינֶר שטאט, האט ער געהאט פאָרְדְּקָאָזְטָן אַישְׁבָּה אַיְזָן פּוֹלִין. צוֹוִיטְנֵס, וויל מ'האָט באָדָאָרְפְּט אַרְכָּעָטן זער שׂוּעָר — פֿערְצָן, זעכְּזָן שְׁעָה אַ טָּאגְּ. אַכְּבָּר ער האָט גַּעֲמוֹזָט, מְחַמְּתָה זַיְנָע עַלְתָּרָן זענָען גַּעֲנוֹעָן באָאוֹאָרְפְּט מִיט אַסְּטְּרָהָר אָוּן מ'האָט גַּעֲמוֹזָט האָבָּן פּוֹן ווֹאָס צוֹ לְעָבָן. — נַאֲכָרְדָּעָם אַיְזָן שְׁוִין גַּעֲנָאָגָּנָעָן אַן אַנְדָּר גַּאנְגָּ. אַוְיךְ נַיְשָׁט קִיּוֹן לְיִכְּטָר, אַכְּבָּר ווֹאָס אַמְּאָל — אַלְיאָ בעסער, בעסער. ער איז גַּעֲנָאָגָּנָעָן פֿאָר וּדְ — — אַפְּבָּעָהָאָקָט צוֹ אַרְכָּעָטן ביַי יַעֲנָעָם... אָוּן אַט בַּיַּו ער איז גַּעֲקוּמָעָן צוֹ אַזְּאָ גַּעֲשָׁעָפְּט... אַכְּבָּר אַיְצָטָעָר אַיְזָן פּוֹן אַלְיאָם — אַ וְאַסְּעָר. גַּאֲרָנִישָׁת. ער איז כְּמַעַט צְרוּיקָ דַּעֲרוּלְכָבָר, ווֹאָס ער איז גַּעֲנוֹעָן מִיט אַיבָּרְדָּר דְּרוּיסָט וּדְ — רִיךְ... — אַזְּאָ גַּעֲשָׁעָפְּט... — טָוָט ער ווֹדָעָר צוֹ זִיךְרָעָכְיָ, וּוֹי אַן אַבְּלָי, ווֹאָס גַּיְוִיט אַוּעָס פּוֹן אַ פְּרִישָׁן כָּבָר, ווֹאָו ער האָט גַּעֲלָאָזָט אַיְינָעָם פּוֹן זַיְנָע גַּעֲלִיבְּטָסְטָו — אַזְּאָ גַּעֲשָׁעָפְּט...

12

איַן הוֹזֵן איַן ער גַּעֲזָעָן איַן הַוּפְּצָצִימָעָר, ווֹאָס איַן אַנְגַּעַשְׁטָאָפְּט מִיט מְעַבְּלָי, מִיט בַּיְלָדָעָר. ער איז גַּעֲזָעָן שְׁטִיל אָוּן האָט גַּעֲהָלָטָן דֵּי הענט פָּאָרְקְּרִיְּצָט אַוְיפְּן בְּרוּסְטָן. נַיְשָׁט ווַיְוִיט פּוֹן אַיְזָן אַוְיךְ גַּעֲזָעָן דֵּי שְׁוֹוָאָרְצָהָאָרִיךְעָ, בְּרוּיטָ טַאֲלִיעְדִּיקָע פְּרוּוִי, עַטָּע. וַיְאַיְזָן גַּעֲזָעָן אַוְיךְ דָּרְרָסְפָּעָ. נַיְשָׁט זַוְיִיט פּוֹן אַיר, אַיְן אַ וְוַיְגַּלְלָי, אַיְזָן גַּעֲזָעָן דֵּי שְׁנִינוּזְוִוִּיסְטָעָ, הַוּכָּע, שְׁמַאֲלָל-גַּוְפִּיקָע טַאֲכָטָר הַעֲלָעָנָע. דָעַם גַּלְאָנִיצְיָבְּלָאָנְהָדָהָאָרִיךְן קָאָפְּ אַרְאָפְּגָּעָלָאָזָט אַוְיךְ אַן אַרְעָם, אָוּן האָט עַפְּעָם גַּעֲטָאָן מִיט אַירָעָ אַוְינָן.

לְעָבָן אַיר אַיְזָן גַּעֲשָׁטָאָגָּעָן דַּאֲבָאי דַּוְשָׁוְלִיּוֹם לְעֻוּוֹנְסָאָן. אַנְגַּעַטָּאָן אַיְן אַ שְׁוֹוָאָרְצָן גַּאֲרָנִיטָר, דָאָס קַנְאָכִיקָע פְּנִים — פְּרִישָׁ גַּעֲרָאָזִירָט, אַוְשָׁ בְּלָא פְּנוּעָם פְּרוּדָר, גַּעֲהָלָטָן דֵּי הענט אַיְזָן דֵּי הַוּזְנָקָעָשָׁעָנָעָם — מְעַשָּׁה אַוְמְעַטְּקִיִּים.

עַס אַיְזָן גַּעֲווֹעָן זַעֲרָ שְׁטִיל דָאָ. גַּעֲגָעָן האָט מעַן נַאֲךְ נַיְשָׁט גַּעֲהָאָט. מִהָּאָט בְּכָל נַאֲךְ נַיְשָׁט גַּעֲ-

איו אן אַחֲרִיכָא נְאָר שְׂטָאָט

האט געטראכט דערפּון. עפּעם אַזְוֵי ווי ער איו אַהֲרִימְנְעָקְומָעָן, לְעוֹן,
און געאנטן:

— דאס געשפט אַיז פֿאַרְקוּיפּט... שוֹין נָאָך אלעַם...

אַזְוֵי אַיז גַּעֲוָאָרֶן טְרוּיְיךָ, מִיט דָּרֶר נָאָז אַרְאָפּ, גְּלִיךְ מְיוֹאָלֶט
בַּיְ אַלְעַד לְונְגָעָן אַרְוִיסְגָּעָרִים.

עם אַיז גַּאֲרְנִישָׁטָט גַּעֲוָעָן, ווי באַטָּאג.

באַטָּאג, ווֹעֵן ער אַיז גַּעֲגָנְגָעָן פֿאַרְקוּיפּן ס'גַּעַשְׁפּט, אַיז אוּיך
געֲוָעָן גַּעֲגָגָן מְרוּעָרִיךְלְעָר. אַבְּכָר אַזְוֵי ווי אַיְצָט אַיז עַס גַּאֲרְנִישָׁטָט קִיּוֹן
פֿאַרגְּלִיךְ. בַּיְ אַיְטָלְעָן אַיְנָעָם זַעַנְעָן דַּי לְיָפּן צְזַעַמְעָנְגָעָרָעָט. דַּי
פְּנִים' ער — כְּמַרְגָּעָן. עַס אַיז טְוִיטָע שְׂטִילְקִיּוֹט.

איַנְמִיטָן טָוֵט זַיְד אַבְּכָר דָּרֶר הַוִּיכָר דְּאַבָּאָי אַרְיָה, טָוֵט זַיְד אַ
גְּלַעַט אַיבָּרָן קָאָפּ שְׂוֹאָרָצָע, גַּעֲרִיוֹתָעָהָר, ווֹאָסּ הַאֲבָן גַּעֲלָנְצָט,
וּוֹיְלָה ער האט זַיְד עַרְשָׁת נִשְׁתָּחָת לְאָגָג צְוָרָס גַּעֲוָאָשָׁן, האט זַיְד אוּיך גַּעַד
טָאָן אַ צִּי בַּיְ דַּי וּוֹנְצָקָעָם, אַוְן אַיז צַו לְעוֹן.

דַּא האט ער אַרְוִיפְּגָעָטָן אַוְיָף לְעוֹן אַ וּוֹיְכָעָ צָאָרָטָע הַאֲנָט, דָּרֶר
נָאָך מִיט אַ יַּאֲמַרְלְעָךְ קְדַשְׁיְךָשְׁמִינִי דִּיקְ קָוֵל גַּעֲנוֹמָעָן אִים טְרִיסְטָן:

— אַוְן אוּיך אַיּוֹב — הַוִּיכָט ער אַן צַו רְעָדָן אַן עַנְגָּלִישׁ — הַאֲט
גַּעֲהָטָן זַיְבָּן טְוִיזָּנָט שָׁאָפּ אַזְוֵי דְּרוּיְטָמָוּנָט קְעַמְלָעָן אַזְוֵי פִּינְחָה הַוְּנָדָרָט
פָּאָר רְוִינְדָר אַזְוֵי פִּינְחָה הַוְּנָדָרָט אַיּוֹלָעָן אַזְוֵי זַעַר פְּלִיְקָנְכָט אַזְוֵי —
דַּאְךְ ... קִינְגָּר שָׁעָן נִשְׁתָּחָת זַיְן זַיְבָּעָר — — —

מְאָרִים מְאוֹזָעָם לְעוֹן האט אַוְיָף דָּעַם גַּאֲרְנִישָׁטָט גַּעֲוָאָגָט. ער האט
בַּלְוִוּן גַּעַטְרָאָכָט:

— ווֹאָס מִיר אַיּוֹב, ווֹעֵן מִיר אַיּוֹב... בְּחַאָב אוּיך אַמְּאָל גַּעַלְעָרָנְט...

איַנְמִיטָן אַטְדָּעָט טְרָאָכָטָן — ווֹעָרָט פְּלוֹצִים אַ רְעָשָׁ:

הַעַלְעָנָע טָוֵט זַיְד אַ צְשַׁלְכָּע, נַאֲכָרָעָט הַוִּיכָט זַיְד אַוְיָף אַזְוֵי
נַעַמְתָּן לְיָפּן מִיט דַּי שְׁמַגְנִין אַרְוֹחָה צָום צְוּוִיתָן שְׂטָאָפּ.
דַּי מַוְתָּעָר כָּאָפְט זַיְד אוּיך. אוּיך — ער, לְעוֹן. זַיְיָ ווֹילָן אַיך נָאָכָי
לְיָפּן, ווֹעָרָן אַמְּגַנְעָוִוִּינְלָעָן דְּרָשָׁרָאָקָן. אַבְּכָר דָּרֶר הַוִּיכָגְוּפִישָׁעָר דְּאַבָּאָי
הַאֲלָט זַיְיָ צְרוֹיקָה, זַאנְטָן:

— בַּאֲרוֹאִיקָט אַיך. — ס'אַיז נִשְׁתָּחָת מַעַר ווי אַן אַוִּיסְבָּרוֹד פָּוּן אַ
לְאָגָג-שְׂטָעָנְדִּיסָּן צָרָ...

אוֹן לְאַזְוֵט זַיְד אַלְיוֹן לְיָפּן אַרְוֹחָה צַו אַיר אַוִּיפּן צְוּוִיתָן שְׂטָאָפּ —
גִּיטָּה זַיְיָ אַיְנְנָעָמָעָן.

אוֹפּן צְוּוִיתָן שְׂטָאָפּ אַיז גַּעֲוָעָן אַיר שְׂלָאַפְּצִימָר.

אינעוווינט, אויען בעט, איז זי געלעגן אויסגעציגונג, דער קאָפּ
פאָרוֹאוֹרֶפּן אין די העט, די האָרַ פֿונְעָם קָאָפּ — צַעְפָּלָאַשְׁעַט. אַ
שְׂטָאָרָס גַּעֲשָׂרִי הָאָט וְזֶה צַעְטָרָאָגָן אַיְבָּעָרָן צַימָעָר.
דָּעַר דָּאָבָּאי אַיז צֹ אָוֶר צֹ אַזְּנָחָט זֶה אַרְמָגָנָנוּמָעָן:
— הָעַלְעָנָע.

הָעַלְעָנָע הָאָט אַבָּעָר נִישְׁתְּ גַּעֲקָעָנֶט
עַנְטָפָעָרָן. נִישְׁתְּ וּוֹיֵל זֶה אָטָן נִישְׁתְּ גַּעֲוָוָאלָטָן, נָאָר וּוֹיֵל זֶה אָטָן פְּשָׁוֹט
נִישְׁתְּ גַּעֲקָעָנֶט. — אָוּפָן עַרְשָׁטָן שְׂטָאָקָן, הָאָט עַס אַיְרָ צַוְּנָעָ
קוּוּטְשָׁטָן בֵּין הַאָרְצָן דָּא אַיז זֶה אַיְנָגָאנָצָן וְזֶה צַוְּזָאָמָעָנָגָעָלָעָט.
קִיְּנָעָר אַיז אַיְרָ אַצְּטָמָן, דָּאָכָּט זֶה, נִשְׁתְּ אַנְגָּנָגָנָעָן אַזְּוִי, וְזֶה
אוּרָעָעָלָטָרָן — אַיְרָעָ גַּעֲנָטָסָטָעָ פֿוֹן אַלְעָ נְאַעַנְטָעָ.
אָוּנָטָן, אָוּפָן עַרְשָׁטָן שְׂטָאָקָן, הָאָט זֶה גַּעֲפִילָטָן, אַזְּ דָּעַם פָּאָטָעָרָס אַזְּן
מוּטָעָרָסָס קָאָרִיעָרָעָ אַיז אַיצְּטָמָן אַיְסָגָעָשָׁפִילָטָן. דָּאָס גַּעַלְטָן, וְזֶס עַרְהָאָט
גַּעֲנוּמָעָן פָּאָר דָּעַר גַּעֲבִידָעָ אַזְּן דָּעַם גַּעֲשָׁפָטָן, הַיְּינָט אַיְפָּרָעָנָאָכָט,
וְוּטָט אַרְיָנָגָניָן אַיז דָּעַר חַתּוֹנָה. אַזְּיךְ פָּאָר דָּעַר גַּעֲבִידָעָ
אַזְּן דָּעַם גַּעֲשָׁפָט — פָּאָר אַיְרָ נְדָן. פָּאָטָעָר אַזְּן מוּטָעָר וְוּלְעָן גַּאֲכָ
דָּעַם, הַיְּיסָט עַס, בְּלִיְּבָן בֵּין גַּאֲרָנוֹשָׁט, בְּלִיְּבָן אַיְסָגָעָשָׁפִילָטָן, וְוּלְעָן
נִשְׁתְּ זֶיְן מַעְרָ אַנְגָּגָעָן בֵּין מַעְנָשָׁן אַזְּוִי וְזֶה בֵּין אַיצְּטָמָן, נִשְׁתְּ קַעְעָנָעָן
פִּירָן אַזְּאָ לְעָבָן, וְזֶה זֶיְן גַּעַנְעָן צַוְּגָעָוָאָוָינָט בֵּין אַיצְּטָמָרָ. אַלְעָן,
מִיטָּן וְזֶס זֶיְן וְוּטָט אַיְסָקָומָעָן אַיצְּטָעָר זֶה זֶה פָּאָרָגָעָמָעָן, וְוּטָט זֶיְן —
אַרְמוּצָדָרָיָעָן זֶה לִיְּדָקָ... נִשְׁתְּ קִיְּן גַּעַלְטָן אַיְן קַעְשָׁעָן, נִשְׁתְּ גַּעַנְגָּ
אוּפָה זֶה לְעָבָן — עַס וְוּטָט זֶה אַנְהָוִיבָן אַחֲנָגָעָרָצִיָּט, אַזְּן וּוֹעָרָ וּוֹיָסָ
צֹ וְזֶס דָּאָס וְוּטָט פִּירָן ?

אַטְּדִּי אַלְעָנָעָנָעָן הָאָט זֶה אַיצְּטָעָר נִיטָּן גַּעֲוָאָלָט אַרְיוּסְבָּרָעָנָעָן
פָּאָרָן חַתּוֹן. וְוּאָרִים וְזֶס וְוּטָט עַר אַיְרָ הָעַלְפָּן, וּוֹעָן זֶה וְוּטָט אִים שָׁוִין
יאָ דָעָרָצִיָּן ? עַר וְוּטָט דָאָרָ נְאָר מִינְיָעָן, אַזְּ זֶה וּוֹיֵל, עַר וְאַל זֶה אַפָּ
זֶה גַּעַנְעָם נְדָן לְטוֹבָת דָּיָלְטָעָר ! אַזְּן זֶה קָעָן זֶה דָּעַם צָרָ
פִּירָן... נְאָר אַלְעָם דָאָרָ עַר דָאָר אַזְּיךְ הָאָבָן גַּעַלְטָן. אַ רָּאָבָּאי קָעָן זֶה
וְדָאָר נִשְׁתְּ שְׂטָעָנְדִיקָּשָׁטִיכָּן אַזְּיךְ סְחָלָ. טָאָמָעָר מַאָכָּט זֶה, מַזְּוָעָרָט
אַמְּמָאָל אַפְּגָנָעָזָאָגָן פֿוֹן אַ שְׂטָעָלָעָ, דָאָרָהָה מַעְן דָאָרָהָה דָעָרָוָיָהָ פֿוֹן וְזֶס
זֶה לְעָבָן, בֵּין מַקְרִינְגָּט צָוְיָוָטָעָ שְׂטָאָטָן. אַזְּן שְׂטָעָט אַזְּן דָאָרָ, בְּכָלָל,
חוּיָּוִינָט נִשְׁתְּ אַזְּוִי לְיִיכְתָּבָן צָוְיָוָטָעָ, מַחְמָת סְעָנָעָן דָאָרָהָה פֿוֹלָ רָאָבָּאיָס
— יְוּנָגָעָ אַזְּן אַלְטָעָ. אַיז אַטְּדָעָרָפָּאָר פֿוֹלָ וְזֶה אַפְּיָוָן, אַזְּן וְזֶס גַּעַד
סְעָנָט אַיצְּטָמָן אַפְּלָאָזָן דָעַם שִׁידָּרָק לְטוֹבָת דָיָלְטָעָר. סְחִיסָּט, אַבְּיָדָיָ

איו אן אומעריקאנער שטאט

עלטערן זאלן גישט דארפֿן בלוייבּן לויידיס און בלויו. אַבעָר ווי זועלן די עלטערן דאס וועלן? בי זוי איז דאָך אַגאנצע שמחה געווען, ווען זי האָט תנאים געשראַבן. און נאָך אַגראַמעער שמחה, וואָס זי האָט געמאָן אַשידוך מיט אִים, דעם רַאֲבָאִי — — — אַיז זוי וועט דאָך זיינטער וועלן ערֹן פֿון אַזעלכּעַז אַזְקָן, וואָס זי טראַקט? בי זוי וועט דאָך זיינט ערֹן אַלְיוֹן גישט צו האָבן, אַבְּיַי די טַאַכְטָעַר זָאַל חַתּוֹנָה-הַאָּבָן מִיטָּן רַאֲבָאִי...

אטַדָּאָס מִידָּל הַעַלְעָנָע, וואָס האָט קִינְמָאָל נִישְׁט גַּעֲוָאָלֶט זָאַךְ ווּוִיר טָאָן, נִישְׁט צּוֹפִיל זָאַךְ אַנְשְׁטוּרָנָעָן, אָוּן אַיז דַּאֲפָאָר בַּאַטְרָאָכְט גַּעֲוָאָרָן פֿון די עלטערן — זָוי אַצְּבָאַלְעָוָעָט, קְלָרָט נִישְׁט פָּאָר קִינְעָם, זָוי נָאָר פָּאָר זָיַּה, אַטְדָּי הַעַלְעָנָע אַיז דָּאָס אַיְצָטָעַר גַּעֲלָנָן אוּפְּוָן בְּעֵת אָוּן האָט גַּעֲטָאָכְט זָוי זָאַךְ אַזְעָקְצּוּבָּרָעָנָעָן לְטוּבָת דֻּעָם וּוּיְטָעָרָן אַנְהָאָלֶט פֿון די עלטערָנָס פְּרִיעָרָין צּוּשָׁתָאָנד.

אַבעָר סְ'הָאָט נִישְׁט גַּעֲוָוָונָט. אָוּן זָי האָט דַּאֲפָאָר גַּעֲהָעָשָׁעָט. גַּעַד העשָׁעָט — אַוְוָף פְּאַטְרָאָזְנִימָטָעָרָס מַזְלָן, אָוּן אַוְוָף אַוְוָף אַיר טִיְּל, וואָס האָט גָּרוּם גַּעֲוָוָן אַוְיךְ צוּ זָיְעָר אַיְצָטִיקְן מַצְבָּ...

18

עס אַיז פָּאָרְבִּי אַטָּאָג, צּוֹיִי אָוּן סְ'אַיז אַנְגָּעָקָומָעָן אַדרְיָטָעָר. אָין הוּוִי אַיז שְׂוִין גַּעֲוָוָן אַסְטָּאָנְדָּרָעָש, ווי פְּרִיעָר. אַלְזָ, וואָס אַיז גַּעֲוָוָן פְּרִיעָר דַּעֲדָרְיךָט, שְׂפָל, גַּעֲפָלָן, כְּמוֹרָעָע, אַיז אַיְצָטָעַר אַסְטָּאָנְדָּרָעָש לְעַבְּדִיקָעָר, מַוְּנָּטָעָרָר. מִהָּאָט שְׂוִין נִישְׁט גַּעֲדָעָנָקָט, וואָס מִהָּאָט פְּרִיעָר, מִיט עַטְלָעָכָע טָעַן צּוּרִיךְ, גַּעֲמָרָאָכְט, גַּעֲפִילָט, כָּאַטְש גַּעֲשָׁעְפָּטָלָעָר האָט זָיַּה פֿון דַּאֲמָאָלָט בֵּין אַיְצָט גַּאֲרָנִישְׁט גַּעֲנָדָעָרָט. אַבעָר מִהָּאָט זָיְדָעָן גַּעֲפִילָט שְׂוִין הַיְשָׁלָעָךְ צּוּמָעָט. הַעַלְעָנָע האָט שְׂוִין אַיְצָטָעַר נִישְׁט גַּעֲלָקָאנָט. זָי האָט, זָוָאָס אָמָת, נאָךְ נִישְׁט אַנְגָּעָטָאָן זָיְדָעָן אַיז צְאַצְעָדִיקָעָט קְלִיְּדָעָר, נִישְׁט אַוְיפְּנָהוּבָּן צְוֹפְּרִידָן דֻּעָם קָאָפֶן, אַבעָר סְ'אַיז שְׂוִין נִישְׁט גַּעֲוָוָן אַיְצָט אַיר פְּנִים דַּאֲסָזְעָלָכָע, וואָס פְּרִיעָר — מִיט עַטְלָעָכָע טָעַן צּוּרִיךְ.

דַּאֲסָזְעָלָכָע — דַּעַר דַּאֲבָאִי.

איַיְעָר אַלְעָל עַצְמָאָרְגָּנָגָנָעָן טָעַג האָט עַר זָי אַרְוָמָנוּדָרִיטִים אַיז בָּרָן הוּוִי, גַּעֲרִיבָן אַיזְנָעָל אַינְגָּעָם אַנְדָּרָעָן, אָוּן גַּעֲזָאָנָט בְּסָקִים פֿון דַּעַר בִּיבָּל — צוּ טְרִיסְטָן דֻּעָם עַולְם דָּא.

אַבעָר אַיְצָט דָּרִיטִעָר זָיְדָעָן אַיזְנָעָל הַוּיְפְּטָצִימָעָר, גַּיְיטִיְּ פֿון צִיְּטִיְּ

צ'ו צייט צ'ו העלענען', וואס קעמעט זיך דעם קאָפּ האָר אנטקען אַ שפיגל,
און ער וואָריפּט אַיר אַידין אַיז שוש נאָכּן אַנדערן:
— דער רוחהַקְדּושַׁ מײַנִינֶר...

— דו, וואָס קענסט מיט דיַין האָר זיין אוּיךְ אַ מאָרטירערן פֿאָר
עפּעס אַ גַּרוּיסַן אַידַּעַל — — — אַזְוֵי וַיַּעֲשֵׂה עַמְּךָ גַּעֲרַבְּעַנְגַּט וְעוֹגָן
אַ סְּךָ פְּרוּיעַן אַיז דער היַלְיקָעַר בִּיכְּלַ...

לְעוֹזְהַאטָּם זיך אַיזט גַּעֲרַבְּעַנְגַּט אַרְנוֹטָעַצְוָפָּאָרָן אַיז צְוִוְּיַיטָּן עַל שְׂטָמָטָן,
וְאוֹסְאַיז דַּי פְּאַברִיטְשָׁנָעַ גַּעֲנַנְט, וְוַיַּלְעַר האָט באָדָרְפַּט גַּעֲמַעַן גַּעֲלַט
אַיז דער באָנק.

מיט עטְלַעַכְעַט טַעַג צְוִירַקְהַאָבָּן נַאֲךָ דַּי אַרְבְּעַטָּר פָּוֹן זַיִן שַׁאֲפּ
בְּאַרְלְאַנְגָּט, אַזְוֵי זַיִן בְּאַצְאָלָן פֿאָר אַרְבְּעַטָּ, וְואָס זַיִן הַאָבָּן, נַאֲךָ מִיט
עטְלַעַכְעַט טַעַג פְּרִיעָר, גַּעהַאטָן גַּעֲוֹעַן גַּעֲמַכְתָּ. אַיז אַטְדַּאַמְּלַטְהַאָט
ער זַיִן נִישְׁטַג גַּעֲקַעַנְט בְּאַלְדָּ אַוְיָפָּן אַרְטָגַעַן. עַרְשָׁתָנָס, האָט מַעַן עַרְשָׁת
בְּאַדְאָרְפַּט גַּיִן אַיז דער באָנק. צְוִוְּיַיטָּן, האָט מַעַן עַרְשָׁת בְּאַדְאָרְפַּט
מַאֲכָן אַרְדְּנוֹגָן אַיז דַּי גַּעֲשַׁפְּטְבִּיכְּרָעָר. הַכְּלִיל, אַיז גַּעֲבְּלִיבָן — זַיִן זַיִן
אִים הַיִּנְמַט אַפְּוֹאָרְטָן בְּיָמָן זַיִלְבָּן שַׁאֲפּ, וְואָס עַר האָט פְּאַרְקְוִיפְּט, אַיז
ער וּוּטָן זַיִן דַּאָרְטָן, אַיְלַעַבָּן אַיְלַעַם, בֵּין צַו אַסְעַט בְּאַצְאָלָן. אַיז
אַטְמַאְיצְּטָרָה, וּוַיְסַנְדֵּשָׁ שַׁוִּין, וְאוֹז עַר הַאַלְטָט אַיז דער וּוּלְטָן, הַאַבְּנָדִיק
שַׁוִּין אַיבָּעָר דַּי פְּאַרְגָּאַנְגָּעַנְעַע עטְלַעַכְעַט טַעַג אַלְעַז אַוְיָסְגָּעָחַשְׁבּוֹןְטָן, גַּרְיוֹת
ער זַיִן דָּאָס צַו אַרְנוֹטְעַצְוָפָּאָרָן צַו דער באָנק, פְּוֹנוֹוֹאַנְגָּעָן ער וּוּטָן
אַרְוִיסְנַעַמָּעָן אַבְּיָסָל גַּעַלְטָט פֿאָר דַּי אַרְבְּעַטָּר.
הַאַבְּנָדִיק זַיִן שַׁוִּין אַנְגַּעַטָּן סְּרַעְלָקָן, אוּיךְ דַּעַמְּ קַאְפְּעַלְיָישָׁ. אַיז ער
אַרוֹסָץ זַוְּמַאְמַבְּיָלָן, וְואָס אַינְדְּרוּיסָן, פָּאָרָן הוּוֹי, אַיז האָט גַּעַנוֹמָעָן
— וּוַיְנַטְּעוֹעַן...

אָונְטוֹן, אַיז דער פְּאַברִיטְשָׁנָעַר גַּעֲנַנְט, אוּיפָן לִינְקָאַלְן-סְּטָרִיטָם, וְאוֹז עַם
שְׁטִיטַת דָּאָס „אַינְטְּרָנָצְיָאַנְגָּלָע אַרְכְּעַטְרְהַווֹּז“, אוּיךְ זַיִן, לְעוֹזָס גַּעַד
וּוּזְעַנְדָּר שַׁאֲפּ — — אַיז אַבָּעָר גַּעֲוֹעַן עפּעס אַ גַּעַלְאָה.
מְאַיז גַּעַלְאָפָּן פָּוֹן אַלְעַז זַיִטָּן : פָּוֹן חַיּוּרָר, פָּוֹן גַּעַסְלָעָר, פָּוֹן גַּאַסְן,
פָּוֹן שַׁעַפְּרָר, פָּוֹן „סְּטָאָרָס“. סְּעַנְעַן גַּעַלְאָפָּן וּוּיְיַבָּעָר אַיז מַעְנָשָׁר, אַלְטָע
לִיְמָט אַיז יְוָנָגָע קִינְדָּרָה. טְרָאָמוֹיְיָעָן הַאָבָּן זַיִן גַּעַשְׁטָעַלְטָט אַיז מַעְנָשָׁן
זַעַנְעַן אַרוֹיְסְגָּעַשְׁפָּרָוֹגָעָן. אוּיךְ זַעַנְעַן אַסְךָ מַעְנָשָׁן אַרוֹסָץ, כָּאַטָּש זַיִן
הַאָבָּן באָדָרְפַּט פָּאָרָן וּוּיְטָרָה. — סְּחַאָט אַוְיָסְגָּעָן, גַּלְיַיךְ אַינְעַוְיָינִיק
וּוּאַלְטָט גַּעֲוֹעַן אַשְׁרָפָה. מַעְנָשָׁן זַעַנְעַן גַּעַלְאָפָּן אַיבָּעָר קָעָפָּה, אַיבָּעָר
אַקְסָלָעָן. מְהַאָט אַוְמַגְּוֹוֹאָרָפָּן מַעְנָשָׁן, וְואָס זַעַנְעַן גַּעַגְּנָעָן פְּאַמְּעָ-

איו אָזֶן אַמּוֹרִיקָןְעֶרֶב שְׁטָאַט

לעכ', אַדְרָעֶרֶת האַבָּן נִישְׁתַּחֲוֵת גַּעֲשָׁנְתַּת לוֹיְפָן. מענטשָׂן האַבָּן גַּעֲשָׁרְיעַן „גַּעַזְוָאַלְטַת!“ לאַסְטְּרוּגָעָנָעָר, גַּעֲשָׁפָאנָט צַו פָּעָרֶד, האַבָּן זַיְךְ גַּעֲשָׁטָעָלֶט אָזֶן דַּי פָּוּרָמָאנָעָס האַבָּן גַּעֲלָאַזָּות לַיְוִיצָּעָס אוֹיָךְ גַּעֲטָאַטְס בָּאַרְאָט אָזֶן זַיְךְ אַזָּות גַּעֲלָאַזָּות לוֹיְפָן מִימַּת דַּעַם זַיְךְ-כּוֹאַלְיָדְקִין יִסְמָעָנְטָשָׂן. וּגְעָנָעָר, וּאַס האַבָּן גַּעֲפָירָט מִילְּךְ, האַבָּן זַיְךְ אַיְבָּרָגָעָשָׂט, אָזֶן צַעְפָּרִיסְקָעָט פְּלָעָשָׂרְגָּלָאָן אַיְזָן גַּעֲפָלוֹגָן אוֹיָךְ הַעַטְדוּיָּוִיטָע שְׁטָרָעָקָעָט.

עם האַט זַיְךְ אַלְצָן פָּאַרְוָאַנְדָּלֶט אַיְזָן אַמְּבוֹלְגָעָלָה.

פָּוּן צְרוּוּי, דַּרְיוִי אָזֶן פָּאַרְשָׁטָאַקִּינָעָ אַפְּעָנָעָ פָּעָנְצָטָעָר האַבָּן קִינְדָּעָר גַּעֲשָׁרְיעַן אַרְוִוִּים אוֹיָךְ דַּעַר גַּאַס :

— מאָ!

— מאָ-אָ!

הַיְנָט — פָּוּן אַלְעָרְלִיְּ פָּאַרְאָרְדָּעָס : גַּעַלְעָ, שְׁוֹאַרְצָע — זַוְּאָס זַעְנָעָן גַּעֲוָעָטָע, האַבָּן אַנְגָּהָוִוִּיבָן צַו לוֹיְפָן קָאַרְאָהָהָדָרִיש אָזֶן בַּילְּן אוֹיָךְ דַּי מְעַטְשָׂן :

— האָו ! האָזֶן !

קָעַץ, זַוְּאָס זַעְנָעָן גַּעֲוָעָטָע פָּאַר דַּי הַיְוָעָר, זַעְנָעָן גַּעֲבָלִיבָן שְׁטִוִּין פָּאַר-גְּלִיוּוּרָטָע, האַבָּן נִישְׁתַּחֲוֵת גַּעֲוָוָסָט, אָזֶן וּוּאַסְּאָרָא וּוּלְעָט זַיְךְ זַעְנָעָן.... עַס אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַצְּדָוּעָנִישׁ.

מְאָרִים מְאֹזָעָס לְעוֹוֹן, זַוְּאָס האַט זַיְךְ בָּאַדְרָאָפֶט שְׁטָעָלֶן דַּא מִיטַּזְוִין אַוְּטָאַמְּאָבִיל, וּוּילְדָא, נִישְׁתַּחֲוֵת וּוּיטַם, אַיְזָן גַּעֲוָעָן דַּי בָּאָנָס, וּוּאוּ עַרְהָטָמָט סְעַלְטָמָט, האַט גַּעֲטָאַכְט, אָזֶן סְמוֹזָו דַּא עַרְגָּנָעָז זַיְן עַרְדָּ-צִימָעָרָנִישׁ. וּוּאָרוּם, אַזֶּן סְאיַוְוָעָגָעָן עַרְדָּ-צִימָעָרָנִישׁ לוֹיְפָן טָאָקָעָ מְעַטְשָׂן אַיְזָן אַטְ-אַזָּאָזָן שְׁגָנוֹן. אָזֶן עַרְהָט זַיְךְ אַיְינָס-צְוָוִי גַּעֲשָׁטָעָלֶט — נִישְׁתַּחֲוֵת צְוָלִיב דַּעַר בָּאָנָס, נִאָר וּוּילְדָעָר האַט גַּעֲוָאַלְט אַוְּיָנְפָּנְנָעָן :

אוֹבָק סְאיַוְוָעָגָעָן עַרְדָּ-צִימָעָרָנִישׁ, טָאָזָל עַר דַּא אַפְּלִילָו אַיְזָן סְעַקְוָנְדָעָ לְעַמְּגָעָר נִישְׁתַּחֲוֵת שְׁטִוִּין, נִאָר שְׁוִין, בָּאָלָה, תִּכְפָּה זַיְךְ אַפְּטָרָאָן. אַבָּעָר וּוּרְנָאָר עַר האַט אַרְוִיסְגָּעָשְׁטָרָעָט אַפְּסָס פָּוּנָעָס אַוְּטָאַמְּאָבִיל, האַט עַר גַּעֲהָרָט עַפְּס אַנְדָּרָשׁ :

— דַּי בְּעַנְקָה האַבָּן בָּאַנְקָרָאָטָרָט.

— אַלְעָ בעַנְקָ.

— מְגַזְּטָן נִישְׁתַּחֲוֵת קִין גַּעַלְטָמָט.

— דַּי טִירָן זַעְנָעָן פָּאַרְמָאַכְט.

לְעוֹוֹן אַיְזָן אַוְשָׁ טְוָנְקָלְגָּעָוָוָאָרָן אַיְזָן דַּי אַוָּגָן. עַר וּוּוִיס נִישְׁתַּחֲוֵת, צַי אַיְזָן אַט שְׁטִיךְ פִּיְעָר פָּאַרְבִּיגָּנְגָּעָפָּלוֹגָן פָּאַר אַן אַוָּגָן, אַדְרָעֶרֶת צַי אַיְזָן אַט

בכל און אויגן ארכויים. ער פינטעלט מיט די אויגן — ער וויסט נישט אויף זיכער. ער וויל פינטעלען אויפסנוי — אבער ער שען נישט. עפעם טרייבט אים א כה זיך ציזעהרען צום קאָפּ, וואו מֶרדעט אינועווייניס צו אים, ליעוֹן. טאקע נאר צו אים:

דו האסט אין באַנט דאס מזומן, וואָס קאהאן האט דיר געגעבן רעדט מען צו אים — דאס מזומן, וואָס האסט אַנגענְגִּירִיט אויף חתונחה-הוואָות. און האסט דאָרטן אויך די טשעקס, וואָס האסט אַרײַנְד געליאַינְט פֿאָר דעם חתְּנָס נְדָן.

לוּוּ טוֹט זיך טאקע אַ קוֹק אַרְוּם, זעט די מיט אַיְזֵן באַשְׁלָאָר געגע טירן אין דער גרויסער, פֿוֹלְ-פֿעַנְצְּטָרְדִּיקְעָר באַנט-גַּעֲבִיְּדָע, וואָס שטימות אַיְזֵן אַ דָּאָג, זעגען פֿאַרְמָאָכְטָן; ער זעט זוי די מַעַנְטָשָׁן — אַרְדָּעָמָע, רַיְכָּע — רַיְסָּן זיך צו די אַיְזָעָרְנָע טירן — — אַיְנְגָּעָר קַרְיבָּט אַיְזֵן אַנְדָּעָן, אַיְנְגָּעָר קַלְאָגָּט הַעֲכָר פֿוֹן צוּוִיטָן, אַיְנְגָּעָר שְׁרוּיטָה הַעֲכָר, זוי דער שכָּן... אַיְבָּעָר דער לַיְנְקָלְן-סְטָרִיט טְרָאנְגָּט זיך אַ הוֹיך, יַאֲמָרָה דִּיק גַּעֲשָׁרִי. עַס טְרָאנְגָּט זיך הוֹיך אַיְזָן לוֹפְטָן, ווֹוִיטָ צוּ דער ווּלְטָן, הוֹיך צוּ די הַיְמָלָעָן:

מיינע לעצטע צען דאַלָּאָר.

מיינע הַוְנְדָרָט, וואָס די טְאַכְּטָעָר האַט אַפְּנַעַשְׁפָּאָרָט פֿוֹן אַרְדָּ בְּעַט.

מיינע טוֹיזָנְט, וואָס כְּהַאָב אַרְיוֹנְגַּעַלְיוֹנְט פֿוֹן אַ פֿאַרְקָוִיפָּט גַּעַד. שעפט.

מיינע פֿוֹנְקָטְוָוָנְט.

דאָס גַּעֲשָׁרִי אַיְזֵן גַּעֲוָאָרָן הַעֲכָר אַוְן הַעֲכָר. דער חַיְמָל אַבָּעָר האַט גַּעַרְתָּן אַזְוִי פֿעַסְט, ווי פרָזְדָּעָר. דער חַיְמָל האַט זיך נִישְׁתְּגַעְתָּן לְאַלְקָנְטָן, נִישְׁתְּגַעְתָּן זיך מִיט קִין בְּלִצְן, נִישְׁתְּגַעְתָּן מִיט קִין דּוֹנָעָרָן. ער האַט אַרְאַפְּגַעַשְׁמִיכְלָת זַיְעָר דּוֹאִיק, גַּעַלְאָסָן, אַיְזֵן גַּעַוּעָן בְּלִישְׁטָנְדִּיק, אַוְיְסְגַעַטְמָרָאָצָט אַיְזֵן אַ בְּאַעֲרָאָר אַרְוָמָה-הַילְוָנָג, אַוְן האַט גַּעַקְוָט, גַּעַלְוָט אַוְן גַּעַקְוָט.

14

ווען לְעוֹו אַיְזֵיך פֿאַרְפָּאָרָן פֿאָר זַיְעָן הוֹים, אַיְזֵן אַינְגַעַוְוִינְיָס אַיְזֵן הוֹיז גַּעַוּעָן שְׂוִין שְׂטִיל, ווי אויף אַסְבָּרוֹת.

פרָזְדָּעָר אַוְן טְאַכְּטָעָר חַאָבָן זיך אַיְצְטָעָר נִישְׁתְּגַעְתָּן גַּעַוּוֹזָן אַוְיְפָן טְאָגָן לִוְכָט. זוי זעגען אַיְצְטָעָר גַּעַלְעָגָן עַרְגָּנָץ אַיְזָעָקְעָד צִימָעָר, פֿאַרְקָאַפְּיָעָט אַיְזֵן

איו איז אַחֲרִיכָא נָעָר שְׁטָאַס

בעטליישנס, און האבן זיינער יאמערלעך געליגעט. — דאס אייז געווען
א נוי געוועין אויף דעם איצטיכון חורבן זיינער.

ニישט לאנג נאכדרעם, זוי מארים מאזעם לעו איז געהאט איזועס —
האט זיך דא, איז דער ריבער געגענט, געמאכט עפער איז א טראונאען :
מענטשן זענען געלאפען — — אוייטאמאכט זענען געלוליגן — —
אטדאכט האבן זיך דאס מומער און טאכטער דערוואוסט, וואם ס'אייז
פארגאנקמען איז דער „וועלט“, און זיך זיינ האלטן... .

אייז אט גאנדרעם האבן זיך געליגט איז א באזונדער צימער איז
בליעפען.

איצטער אבער האבן זיך שווין מערד נישט קיין כה צו שטיין אויף
די פיס איז צו פאראיןטערערוין זיך מיט דעם, וואם טומ זיך איזום
זיך. זיך זענען ווי טויט.

לעוו, וואם האט זיך געתשלט פאָרָן הוין, קרייכט איזט איזום
פונעם אוייטאמאכט, געמעט שטעלן פים, זיך גומען, און ווען ער הויבט
און צו גוין, דאכט זיך אט-אט פאלט ער.

אינמייטן אבער בליבט ער פלאַזים שטיין, דערזעם, דורך פארָר
געפלטע אוינן, בייז א הוייזווינקל איז דרוויסן — א גאסט: דעם רץ
באַיס מומער.

די מומער אייז ערשות נישט לאנג צורייך געקומען פון שטעלט, וואו
זיז אוניגט מיטן ראנאי. געקומען אייז זיך נישט אן פאָרוואָס. נעכטן
האט זיך געקראנן אָ בריוו פון איז זוין, דעם ראנאי, באָשר ער, דער
מחותן לעוו, שטייט שלעכט, האט פאָרָלָוִוִין די געשפֿטן... איז זיך
דערפֿאָר אַילִיך געקומען גלייך אַהער, אַיבָּערצְרוּדָן מיטן זוין תכליית
ענונין.

זיז איז זיך, די מומער — אָ קלִינְעַן, אָ ברויטפֿנִים/דִּיקָע, אָ באָוָאנְ
צְלָטָע, מיט אָ פָּאָרָן/דִּיקָע, ברוינען, גְּלִיאַיְקָע אַוִינֵן, וואם האבן נישט
קײַן רעספֿעקט פָּאָרָן/עַמְּנִים, וואם איז גשט געונג פרום, היט נישט אָפּ
שבת און פָּוֶרט זיך נישט לוייטן שולחן-ערוד.

לעוו — דערזענדיך זיך — האט צו איז ער בעפער אָ מְבוֹלָלְדִּיקָן
שאָקָל געטאן מיטן קאָפּ : — אָ גָאַסְטָן... .

נאכדרעם — וואָקְלִידִיס זיך געלאַזְט אַינְגָען הוין און אַפְּילִוּ נישט
געזאגט צו דער מְחוֹתְּנָה/טָע : — קומט אַרְיִין... .

ל. טרייטשער

ניין.

עד איז איצטער געווען עפָעַם וווײַיט פֿוֹן מְחוֹתְנוּיִם/שאַפְט, וווײַיט פֿוֹן
שְׂיִדְך, וווײַיט פֿוֹן אַלְעַם, ווּאַס בִּינְדַט, פָּאָרְבִּינְדַט, פָּאָרְמְשְׁפָחָה/זְעַם,
פָּאָרְגְּרֶעֶסְעַרְט דֵּי פְּרִינְדְּשָׁאַפְט, ווּוַיְיט אַפְּלוֹן פֿוֹן זַיְדְּ אַלְיַין — — — עד
איַז גַּעַוּעַן בְּלִיּוֹן זַיְדְּ אַנְגְּנֶעֶדְרִיְיטַעַר אַוְטְּאַמְּאַט...
אַיבְּעַרְיקַנס, זַוְעַן אַפְּלוֹן עַר זַאנְט צַוְאִיר, "קּוֹמֶט אַרְיוֹן", זַוְאַלְט זַי
אַיצְטַעַר מְעַגְּלַעַךְ אַוְיךְ נִישְׁט גַּעַוּעַן גַּעַנְגַּעַן.
פָּאָרוֹאַס?

זַי אַזְוַעַן גַּעַשְׁטָאַנְעַן אַיצְטַעַר אַזְוַעַן דְּרוֹיסַן מִיט אַיר זַוְן — רַעַם רַאַז
בָּאַי.

אַזְוַי זַי זַי אַזְוַעַן אַנְגְּקַומְעַן, הַאַט זַי נִשְׁטַעַן בָּאַלְעַמְוֹת שְׁעַט
אַיְנָעוּוֹיְנִים אַזְוַעַן לְעֹוֹסְהַיּוֹן אַזְוַעַן אַרְפְּאָרוֹיְסַעַן גַּעַטְאַן אַיר זַוְן, רַעַם רַאַז
בָּאַי, אַזְוַעַן דְּרוֹיסַן.

— כְּדַאֲרַף דִּיר תִּכְבַּחַ האַבְּזַן... כְּדַאֲרַף תִּכְבַּחַ מִיט דִיר עַפְעַט
רַעַדְן...

די דְּאַזְוַעַן פְּרִוְיַה אַזְוַעַן בְּלִיּוֹן — "תִּיכְפָּ". אַיְנָאנְצַן גַּעַנוּמָעַן אַזְוַי
— אַסְפְּרִיוֹזְשָׁוֹןַע, נִישְׁטַעַן קַומְט אַוְיךְ אַיר אַיבְּעַר פְּוֹפְצִיךְ יְעַרְקַעְר
עַלְטַעַר. הַוְּיַבְּט זַי אַפְּסַע — אַזְוַעַן עַר פּוֹל מִיט — תִּיכְבַּח. הַוְּיַבְּט זַי אַ
הַאַנְט — תִּיכְבַּח. אַזְוַעַן וּוּרְ שְׁמוּסַט, אַזְוַעַן זַי עַפְנַט אַמּוֹל — תִּיכְבַּח, תִּיכְבַּח,
תִּיכְבַּח. אַיר דַּעַדְן אַזְוַעַן בְּלִיּוֹן שְׁאַמְּנַדְעַן, בְּלִיּוֹן בָּאַפְּעַל. זַי הַאַט בְּכָלְל
נִשְׁטַעַן לִיבְ קִיּוֹן פָּאָרְשְׁלַעְפְּעַנְיִישַׁן, קִיּוֹן "בָּאַלְדַּס", קִיּוֹן "וּוְאַרט", נַאֲר
בְּלִיּוֹן "שְׁוִין", "תִּיכְפָּ".

אַיצְטַעַר אַזְוַי זַי דָּאַס טַאַקְעַן גַּעַשְׁטָאַנְעַן מִיט אַיר זַוְן, רַעַם רַאַבָּאי,
אוֹן הַאַט מִיט אַיְם גַּעַהְאַט אַשְׁמוּס — פּוֹל מִיט תִּיכְבַּח.
— תִּיכְבַּח — זַאנְט זַי צַוְאַיְם — זַאלְסַטְוַ דִּיר שְׁוִין גַּעַמְעַן די
זַאַכְן, רַעַם גַּאַנְצַן בָּאַגְּנוֹשׁ אוֹן פָּאָרְלַאַזְוַן דָּאַס הַוַּי.

דַּעַר רַאַבָּאי הַאַט גַּעַקְוּט אַוְיךְ אַיר מְאַדְרַאַן.

— נִשְׁטַעַן גַּעַקְוּט! — זַאנְט זַי צַוְאַיְם — נַאֲר שְׁוִין... אַרְיַיְעַר
שְׁיַדְרַק אַזְוַעַן דָּאַס? אַשְׁמַאְלְצְנַרְבַּ, וּוּמְהַאַט דִּיר פָּאָרְדַּי תְּנָאִים אַיְנִי
גַּעַרְעַט?..

דַּעַר שְׁיַדְרַק אַזְוַעַן אַזְוַעַן אַנְהַוְבַּ גַּעַוּעַן אַ גַּעַרְעַטְעַר. מְאַרְיִים מְאַזְעַט
לְעוֹו, זַיְוַי פְּרִוְיַה עַטְעַ אַזְוַעַן דֵּי תְּאַכְּטַעַר הַעַלְעַנְעַ זַעַנְעַן אַיְנָמָל גַּעַוּעַן בַּיִּ
זְוִיעַרְסַע אַסְרַוב אַוְיךְ אַחְתָוָה, וּוּאַוְסְיַעַנְעַן אַוְיךְ גַּעַוּעַן — דַּעַר רַאַבָּאי
אוֹן דֵי מְוֹטַעַר. גַּעַוּעַן אַזְוַעַן אַזְוַעַן דַּעַמְזּוּלְבַּן שְׁטַעַטְל, וּוּאַוְדַּעַר רַאַבָּאי

און די מוטער וואוינען. אייז אַט-דָּארטָן האָט מען דאס אַנטערנָעַשְׂקָט מענטשָׁן, פֿאָרְגָּעָשְׁלָאָן דעם רַאֲבָאִי דעם שִׁידּוֹן. צָנוֹעָזָאנֶט סְטַעַלְעָרְלָפּוֹן הַיְמָל אָוֹן אַוִיךְ אַלְאַז, וּאָס עַר וּוּעַט זַיְדְּ נָאָר אַוִיסְבִּיטָן, דָּעַר רַאֲבָאִי... אַגְּבָן, וּוּינָאָר זַיְהָאָבָן זַיְדְּ בָּאָגְעָנָנָט, דָּעַר רַאֲבָאִי אָוֹן הַעֲלָעָנָע, הָאָבָן זַיְהָ אַיְנָאָר אֵין אַנְדָּרָן בָּאָלְדָּ פָּאָרְלִיבָּטָן. זַיְהָאָבָן שָׁוִין מַעַר נִישְׁתָּגָעָט קָעָנָט אַיְנָאָר פּוֹן אַנְדָּרָן אַוּוּקְטְּרָעָטָן.

איַצְטָעָר אַבְּעָר שְׁטִיטָה דָּא דִי מִוּטָּעָר אָוֹן הַיִּסְטָּה אִים שָׁוִין פּוֹן אַלְעָם אַפְּחָאָזָן.

דָּעַר רַאֲבָאִי האָט אַבְּעָר וּוּידָעָר גַּעֲקוֹטָט מַאֲדָנָעָ:

עם אייז אַמְּתָה, אָז עַר האָט גַּעֲטָאָן דָּעַם שִׁידּוֹן, נָו — אַסְּדָאָוִיךְ, וּוּוְיל מַהְאָט אִים פֿאָרְזִיכְבָּרְטָן דָּאס אָוֹן יְעַנְעָם. מַהְאָט אִים צָנוֹעָזָאנֶט אַיְנָצְרוּכָּטָן אַחִים, זַיְהָ בִּים פֿרְעָזְדָּעָטָן. מַהְאָט אִים אַוִיךְ צָנוֹעָזָאנֶט אַפְּפִילְוָו צַו קִוְּפָּן אָז אַוִיטָּמָאָבָּיל, וּאָס עַר זַאְלָהָאָבָּן צַו פֿאָרָן אַומְּעָטוֹם, וְאָס עַר דָּאָרָפּ פֿאָר קְהַלְעָנָנָים, אָז אַוִיךְ פֿאָר זַיְדְּ בְּעַרְעוֹנָלָעָד. דָּאס אַלְאַז, הַיִּסְטָּה עַם, אָז גַּעֲוָעָן צָנוֹעָזָאנֶט אַחְזָיְדָעָט דָּעַם נְדָן. אַבְּעָר אַיְצָט אָז אַפְּלָעָלְצָוָאנָן — אַטְיָיךְ. נִישְׁטָּא גַּאֲרָנִישְׁתָּו וּאָס צַו דָּעַרְוָוָאָרָטָן!... אַבְּעָר צַי קָעָן עַר פֿאָרְלָאָזָן דָּאס מִידָּל — אַוִיךְ דָּאס אַלְאַז, וּאָס מַהְאָט אִים צָנוֹעָזָאנֶט, הָאָט זַיְהָ אַוִיסְגָּלָאָזָט? נִיְּין. סְאַיְזָ פֿאָר אִים שְׁוֹעָר. זַי אַיְזָ אַשְׁיָּנָע אָז אַקְלָגָע. זַעַלְטָן צַו טְרִיעָבָן אַזְוָלְכָעָן זַעַר שְׁוֹעָר. זַי אַיְזָ אַרְיָ... אַבְּעָר... אַבְּעָר צַי זַאְגָּט עַר דָּעַם אַמְּתָה? נִיְּין... דָּאָכָּט זַיְהָ — טָאָקָע נִיְּין. וּוּאָרוֹם — עַפְּעָם וּוּוּסָם עַר נִישְׁתָּמָן. עַטְּ... לְעַכְּבָּעָ מַאְלָהָאָט עַר מִיטָּאָיר שְׁוִין גַּעַהָאָט „אַינְטִימָע בָּאַצְּיוֹנָגָעָן“, הָאָט עַר נַאֲכָרָעָם אַוִוָּפָ אַרְיָ אַנְדָּרָעָשָׁ גַּעֲקוֹטָן... יָא, אַוְדָאָי וּוּעַט עַר דָּאס דָּעַר מַאְמָעָן נִשְׁתָּמָט דָּעַרְצִיאָילָן. זַי אַיְזָ זַעַר אַפְּלָעָמָע אָזָן זַיְהָ אִים זַעַר מִיאָש גַּעַוּעָן. — דָּו, אַרְבָּאִי, — וּוּאָלָט זַיְהָ אִים גַּעַזָּאנֶט — אַמְּנָהָנִיהָקָהָל הָאָסְטָט גַּעֲטָאָן אַזְוָלְכָעָן נָאָר פֿאָר דָּעַר חַתּוֹנָה?...

אַבְּעָר זַי פֿאָרְשָׁטִיטָה אִים נִישְׁתָּמָן, דִּי מַאְמָעָ. זַי מִינְטָט, אָז עַר דָּאָרָפּ זַיְוָן — — גַּו, לְוִיט וּוּי זַי מִינְטָט... נִיְּין. דָּא אַיְזָ אַמְּעָרְיוּקָע אַיְזָ מַעַן גַּאנְצָ אַנְדָּרָשָׁ. דָּא אַיְזָ אַרְבָּאִי צְיוּוּלְיוּזִירָט, טְרָאָגָט אַיְזָ זַיְהָ רַעַי לְגַנְיָועָר לְעַרְעָ אַוִיךְ וּוּעַלְטָלְעָכָע סְולְטָוָר. עַר רַעַדְתָּ אַיְזָ דִּי שָׁוֹלָן, אַדְרָעָ פָּאָנְגָרְעָנִישָׁאָנָס, אַיְבָּעָר אַמְּכָאָנָעָן, פְּוֹנְקָט וּיְיָאָבָּעָר אַפְּרִישָׁה חַוְמָשׁ; עַר עַסְטָ אַיְזָ בְּלוּזָן קָאָפּ, וּוּעַן עַר קְוָמָט זַיְהָ צְוֹזָאָמָעָן מִיטָּעַנְטָשָׁן בַּיְּ אַטְיָשָׁ אַיְזָ אַרְיָיכָן, מַאְדָרָעָנָעָם הַוִּוִּין, אַדְרָעָ צַו אַשְׁמָה אַיְזָ אַהֲטָעָל — אָזָן עַר גַּעַמְט אַוִיךְ דִּי לִיְבָעָ, נִישְׁתָּמָן וּיְיָ אַהיְלִיקִיטָט, נָאָר וּיְיָ אַיְבָּיְסָט

נאטירלעגן, אומבאנגערעניזטען שטראָם איזן מענטשן... טאַ, צוּ וואָס זיך באָגֶרְעַנִּיךְן, ווען ס'אַין נאָטירלעך נישט באָגֶרְעַנִּיךְן? ווי זאנט שפֿינָאַז אַין זיין „עטיס“? — — יאָ, דאַ אַין אַמּוֹרְקַע קַעַט מַעַן אַנְיָ דָּרְשָׁ אַוְיףּ מענטשן. אַ מענטש דָּרְפָּ וַיַּן גּוֹט אַנְטוּוּיקְלַטְן... דָּרְפָּ האָבָן מַסְפּוֹלֵן, דָּרְפָּ זיך נַאֲגַבָּן אַלְעָ פַּאֲרְגַּנְּגִינְסָ — בְּלִיזְמָן זיך — — ווי שטיט אַין דָּעַר חַיְלָקָעַר בִּיבְּלָ? .. „גַּעֲרַכְטִישִׁיטָה דַּעֲרוֹבִּיכְטָ אַ פָּאַלְקָ“, אַבָּעַר זינְד אַיְזָ אַ שאַנְדָּ צַוְּ אַ פָּאַלְקָ? .. יאָ, אַבָּעַר דַּי מַאֲמָע אַיְזָ אַזְּדָה גַּעֲרַכְטָה. הָאָט מַעַן נִישְׁתְּ פָּוּן וואָס צַוְּ לְעַבְּן — פִּירְטָ עַס צַוְּ שְׁלַעַטְמָעָ מהשְׁבָות. וואָס אַיְזָ עַר דָּעַן מִיטָּ עַפְּעַם פַּאֲרוּכָּרָט אַיְזָ לְעַבְּן? .. נַיְן.. זאנט מַעַן אַיְזָ אָפָּ, חַסְיְׁחַלְיָה, דָּרְטָן אַין שְׁטַעַטְלָ, וּאוֹ אַיְזָ רַאֲבָאיָהָאָט עַר דָּרְנָאָךְ נִשְׁתְּ פָּוּן וואָס צַוְּ לְעַבְּן. אַונְן צַיְּ קָעַן עַר זיך אַרְוּמָן טַאֲרָעַן, ווי בְּיוּסִים וּוּרְ? ..

בעת ער שטיט אַון טַרָּאַכְט — רעדט אַין אַיְזָ אַרְיָין דַּי מַוְּטָעָר : — אַין מַיְלָךְ האָבָן אַידָּ דִיךְ גַּעֲבָאָרְן... זַיְעַדְעַנְעַה העַמְּדַלְעַךְ פָּאַר דַּיְןָנִים... וּוּלְ אַיךְ אַצְּיָּרְ דִיךְ לְאַוְן הַעֲנָגָנוּ אַיְזָ לְופְּטָן? .. נַיְן! שְׁוֹן נַיְן נַאֲךְ דִּינְנָעָ זַאֲכָן. נִשְׁתְּ גַּעַשְׁטָאָגָעָן. תִּיכְ...
דרַעַר רַאֲבָאיָהָאָט, וואָס אַמְּתָה, הָאָט סִי זיך גַּעַהְאָט שְׁטַאַרְקָ דַּרְקָ-אָרְץ פָּאַר זַיְן מַאְמָן. עַרְשָׁתָּן, וּוּילְ וּוּ לְאָגָן עַר גַּעַדְעַנְקָט, הָאָט זיך זיך עַר שְׁטַאַרְקָ אַוּוּקְגַּעַבְּרַעַנְגָּט, אַוְן עַר זַאֲלָ אַרְוִיסְקָומָעָן דָּאָט, וואָס עַר אַיְזָ — אַ רבָּ, סְחַוִּיסְטָ אַ רַאֲבָאיָהָאָט, צַוְּיָּוָטָן, וּוּילְ זיך שְׁוֹן אַלְטָ אַוְן וּוּילְ, אַיְדָעָר וְ נִוְתָּ אַוְיףּ יַעֲנָר וְעוּלָטָ, וּוּן אַיְזָ אַרְוּמָ-אַזְּנָ-אַרְוּם אַ פָּאַרְזָ זַאֲגָטָן, אַ גַּלְיְּלָעָן. אַזְּיךְ הָאָט פָּאַר זַיְעַטְוּנָן דָּרַעַר פָּאַטְעָר וְעַר פַּלְגָּעָטָן. אַבָּעַר עַר לְעַבְּטָ שְׁוֹן נִשְׁתְּ פִּילְ יַאֲרָן. אַיְזָ אַטְדְּעַרְפָּאָר אַיְזָ עַר, דָּרַעַר רַאֲבָאיָהָאָט צַוְּ דַעְרַ מַוְּטָעָר — טַאֲפְּלָטָ צַוְּנַעַבְּוָדָן.
— וּוּטָ מַעַן דָּעַן — פְּרַעַגְטָ עַר זַיְן יַדְיָישָׂ, ווי עַר מַוְּטָעָם שְׁמַעְנָדִיךְ, וּוּן עַר רעדט צַוְּ אַיר — נַאֲךְ גַּרְיִיכְן הַיִּנְטָ אַהֲיִים? .. סְאַיְן דַּאֲךְ פְּרִוִּיטִיךְ! אַונְן דַוְוִילְסְטָ דַאֲךְ נִשְׁתְּ אַהֲיִמְפּוּמָעָן אַ שְׁעָה, צַוְּוִי אַיְזָ שְׁבָתְ! ..

— אַוְיסָ גַּעַזְאָגָט! .. — טָוָט זַיְן, דַי מַוְּטָעָר, אַ גִּיכְן מַאֲךְ מִיטָּן הַעַנְטָל — מִיר האָבָן שְׁוֹן אַן אַרטָּ, וּוּאוֹ הַיְּ דַעְרוּוַיְלָ צַוְּ שְׁטִינָן אַיבָּעָר שְׁבָתְ...
הַעֲרָנְדִּיךְ דָּאָט — אַיְזָ עַר, דָּרַעַר הוֹיכָרָ, שְׁמַאֲלַגְּוּפִּיקָּרָ רַאֲבָאיָהָאָט גַּעַשְׁטָאָגָעָן פָּאַרְטָרָאַכְט, הָאָט גַּעַדְרִיךְ מִיטָּ דַי אַוְיגָן אַבְּיָסְלָ צַעְדָּלָט, אַבְּיָסְלָ זיך נַאֲךְ יוֹשְׁבָ'נְדִיךְ — — אַבָּעַר דַעְרָמָאַנְעָדִיךְ זיך, אַוְן עַר

איו אַז אָמּוֹעַרְקָאָנוּר שְׂטָאַט

אייז דאך נישט כ'וויס-אַבְּיִוָּעֶר, קען נישט לְיִוִידִיש-אָזְנְבָּלוּיו גַּיִן פִּירָן
אַ לְּעָכָן מֵיט אַ פָּרוּי, האָט עַר צָום סֻפָּה זַיְךְ גַּעֲטָאָן אַ לְּאוֹ אַיְן הוּא אַריִין
נַאֲךְ דָּעַם בְּאַנְגָּוּשׁ אַוְן דָּרוּוֹיַּל גַּעֲלָאָזְטָן דִּי מַוְתָּעָר שְׂטָיְין אַיְן דָּרוֹוִסְּן.

15

אַרְאָפְּנָעָפָּרָן זְעַנְעַן זַיְךְ גַּלְיָיךְ צַו מִשָּׁה בְּאַרְסְּפִּין, לְעוּוֹס גַּעֲוָעַי
זְעַנְעַם אַרְבָּעָטָעָר, וּוְאָס וּוְאוִינְטָן אַיְן צְוִוִּיטָן עַק שְׂטָאָטָם, אַיְן דָּעַר פָּאַבְּיַץ
רִיטְשְׁנָעָר גַּעֲגָנָט.

מִשָּׁה בְּאַרְסְּפִּין אַיְן צָום רַאֲבָאִי אַוְן זַיְן מַוְתָּעָר גַּעֲוָעַן אַ נַּאֲעַנְטָעָר
סְּרוּבָּן, דָּרוּכָּן וּוְיִיבָּן. זַיְן זַיְיכָּבָּן, בְּאַרְסְּפִּים, אַוְן דָּעַם רַאֲבָאִים מַוְתָּעָר
זְעַנְעַן גַּעֲוָעַן צְוִוְּנִיקָּעָם.

אייז אַט מַחְמָת דָּעַר דָּזְזִיקָּעָר קְוִינְקָעַשָּׁאָפָּט אַיְן זַיְךְ אַיְצָטָעָר
מֵיט אַיר זַוָּן, דָּעַם רַאֲבָאִי, פָּאָרְפָּאָרָן צַו בְּאַרְסְּפִּין, אַפְּצָוְשְׁתִּינְגָּן אַוְיָף
אַיְבָּעָר שְׁבָּת, אַוְן נַאֲכָדָעָם — אַחֲיִימָפָּאָרָן. אַגְּבָּן אַיְן זַיְשָׁוִן דָּא פָּרִיעָר
גַּעֲוָעַן, דָּעַם רַאֲבָאִים מַוְתָּעָר. נַאֲךְ אַיְדָעָר זַיְאַרְיִוְּנְפָּאָרָן צַו דִּי
לְעוּוֹס, אַיְן זַיְשָׁוִן דָּא גַּעֲוָעַן. דָּא הָאָט זַיְגַּעַת אַיְבָּעָרְגָּאָזָט אַירָעָ
לְאָזָט דִּי יִדְיָועָה, אַז זַיְתָּוּ אַפְּלָאָזָן דָּעַם שִׁידָּוָן, אַוְן דָּא הָאָט זַיְאַ
זִּיר בְּאַשְׁטָמָלָט צַו בְּלִיבָּן מֵיט אַיר זַוָּן אַיְבָּעָר שְׁבָּת.
זַיְאַז שַׁוִּין אַיְינְמָלָאָל אַ בְּחוֹרְעָטָן, דָּעַם רַאֲבָאִים מַוְתָּעָר! אַלְאַ
טוֹמָן זַיְאַז אַוְיִסְנְעַרְעַכְנָט. זַיְעַכְנָט אַוְיִסְפְּרִיעָר אַלְאַ, וּוְאָס שְׁפָעַטָּ�ו
דָּאָרָף זַיְן.

אייז אַט-אַיְצָטָעָר שְׁפָאָנָט זַיְךְ אַרְיִין מֵיט אַיר זַוָּן, דָּעַם רַאֲבָאִי,
אַוְן אַוְיָךְ מֵיט זַיְן בְּאַנְגָּוּשׁ אַיְן דָּעַר קְוִינְנָעָם דִּירָה — כְּדִי נִישְׁטָ
מַחְלְלָשְׁבָּת-זְיוּן אֲחֵיָּהָם פָּאָרְנְדִּיק. דִּי דִּירָה, בְּאַרְסְּפִּים, אַיְן אַז עַנְגָּע, בְּאַשְׁטָוּיטָן פָּוָן צְוּוֹי צִימָעָרָן.
אַבָּעָר סְמָאָכָּת נִישְׁטָן. מְזוּעָת זַיְךְ טָאָכָּעָ קְוּעָלָן, אַבָּעָר נִישְׁטָ אַוְיָף
אַיְבָּיָק.

מִשָּׁה בְּאַרְסְּפִּי זְעַלְבָּסְט — אַז אַ רְעָלָ — הָאָט זַיְךְ אַרְוָמְנָעָדְרִיָּט
אַיְן דָּעַר פִּיךְ, מֵיט אַ פָּאָרְשְׁוּזִיצְּטָן, הוּאַכְּן שְׁטָעָרָן, גַּעֲהִיָּסָן שְׁטָעָלָן דָּעַם
בְּאַנְגָּוּשׁ אַוְיָף אַז אַרְטָן, וּוּאֹ קִינְעָר זַאְל אַיִם נִישְׁטָ טְשָׁעָפָעָן, נִישְׁטָ צַוְּ
דִּירָן זַיְךְ צַו אַיִם, אַוְן נַאֲכָדָעָם — אַ קְוָשָׁ גַּעֲטָאָן אַוְיָף דִּי גַּעֲסָט אַז
גַּעֲהִיָּסָן זַיְךְ זַאְל אַרְאָפְּנָעָמָעָן פָּוָן זַיְךְ דִּי נִישְׁטָ נּוֹיְטִישָׁעָ מְלָכָשִׁים.
פָּרוּי בְּאַרְסְּפִּי — אַ שְׁלָאנְקָעָ, גַּעֲלָ-בְּרָעָמְנָדִיקָעָ, מֵיט גַּלְאָטְ-פָּאָרָן

קעטטו, אהינטערגעווארפצען האָר אויפּן קאָפּ, מיט גאָלענדע, פֿריילעבע,
פְּאנַארִיךְ-איינְגָּלֶעֶךְ — האָט גַּעֲנוּמוּן פּוֹן דער קוֹוינְקָע דעם מאָנְטָל, דָּאָם
הַיְמָלֵעַ, פּוֹנְכּוּם דָּאָבָּאִי — זַיְנָע אַקְטִיאָרִישׁ מְלֻבּוּשִׁים, אָזְן זַיְ אַרְיִינְ
גַּעֲפָרָאָן אַיְן צַוְוִיטָן צִימָעָר, וּאוֹסְפּ אַיְן גַּעֲוָעָן זַעַר עֲגָן.

איַן דער דָּאָזִישָׁר עַנְגָּשָׁפְּט זַעַנְעָן גַּעֲשְׁטָאָנְעָן צַוְוִי בְּעָטָן. צַוְוִישָׁן
דיַ בְּעָטָן — אַיר פּוֹפְּצָן יְעִירָקָע, הוֹיְדִּיפִּיסְקָעָר, אַיְן-אַזְּנִינְצִישָׁר
זַוְן, בָּעָן, וּאָסְ אַיְן גַּעֲוָעָן אַ קָּאמְנוּסָט.

בָּעָן — מִיטְ דָּאָרָע, בְּרוּיְדָהוִיטָקָע בְּאָקָן, מִיטְ קִינְדִּישְׁ-גָּוָטָע, שְׂוֹאָרָי
צַע אַיְנְגָּלֶעֶךְ, האָט זַיְד אַיצְטָעָר גַּעֲנִיתָאָסָקָע, וּאָסְ וּוּאָנְדָעָרָעָר
טְרָאָגָן אַוְיָפּ זַיְעָרָע פְּלִיאָעָם, וּוּעָן זַיְ גַּיְעָן פּוֹן שְׁטָאָט צַוְּשָׁטָאָט אָזְן
קָוְסָן אָוִסְ דִּי וּוּלְטָמָ.

ער אָכָּבָר, בָּעָן, האָט זַיְד דעם רָוּקָאָס נִישְׁט גַּעֲמָאָכָט צְוִילָבְּ אַזְּאָסְ-אָ
אַוְיְסְפָּלוֹג. ער האָט זַיְד אִים גַּעֲמָאָכָט, וּוּיְיל ער גַּיְיטְ קִירְצָלֶעֶךְ — קִיְּין
(וְאַשְׁיְנְגָּנְגָּתָאָ). מִיטְ אַ גַּאנְצָן שְׁטָאָטָשָׁן עַולְמָ נִוְתָּעָר! דיַ מוּטָעָר,
אָנְבָּן, לְאֹזְטָ אִים נִישְׁט גַּיְין. זַיְ צִימְעָרָט אַיבָּעָר אִים. אָכָּבָר ער וּוּעָטָ
נִיְּין, אָפְּלָיו זַיְ זַאְל זַיְד אִים שְׁטָעָלָן אַיְן דיַ טְרָן. ער מוֹן גַּיְין.
עַרְשָׁטָנָס, גַּיְיטְ ער דָּאָפָּאָר, וּוּיְיל ער האָט גַּיְשָׁט קִיְּין אַרְבָּעָטָם. ער האָט
מִיטְ אַ יְאָר צְוִירָס פְּאָרְלָאָזָט דעם „חַאַסְקָוָלָי“, וּוּיְיל דער פָּאָטָעָר האָט
אִים נִישְׁט גַּעֲקָעָנָט אַוְיְסְהָאָלָטָן מִיטְ קִיְּין בִּיכְעָר; אַוְיָד דָּאָפָּאָר, וּוּיְיל
דָּעָר פָּאָטָעָר פְּאָרְדִּינָט נִשְׁטָמָ, האָט ער גַּעֲוָאָלָט גַּיְין אַרְבָּעָטָן אַזְּרָ
הַעֲלָפָן אַיְן חַוִּי... קָעָן ער אָכָּבָר קִיְּין אַרְבָּעָטָן גַּיְין שְׁוִין
אַרְוָמְגָּנְעָלָאָפּּן אָוּמָעָטָם... צַוְוִיטָן, וּוּעָט ער גַּיְין, וּוּיְיל דִּי גַּאנְצָעָס קָאָרָ
מוּנִיסְטִישָׁע יְוָנְגָּנְטִיפָּאָטָרִי גַּיְין. אַיטְלָעָכָר אַיְגָּנָר מוֹן גַּיְין.

— סְפָּאָ רְוּטָע אַרְמָוִי, מְאַמְּעָ... — זַאנְטָ ער שְׁטָעָנְדִּיקָס צַוְּ דָעָר מְוָרָ
טָעָר, וּוּעָן ער דָאָרָה זַיְד מִיטְ אַיר שְׁפָאָרָן, צַיְ ער זַאְל וְאַגְּיָין, צַיְ גַּיְשָׁטָמָ.
— מִיר זַעֲנָעָן גַּרְיוֹת אַיְן יְעַדְעָר צִיְמָ... — זַאנְטָ ער נָאָך — מִיר
שְׁרָעָן זַיְד פָּאָר גַּאֲרָנִישָׁט... מִיר זַעֲנָעָן פָּאָר אַ גַּעֲרָעָכָר וּוּלְטָמָ...
דיַ מוּטָעָר, וּאָסְ הַעֲרָטָאָוִים אַזְּעָלְכָעָר דִּיד, בָּאָטָרָאָכָט דָּאָס קִינְדָר
פָּאָר יוֹנְגָּלָעָשָׁ. אָכָּבָר וּוּעָן זַיְ זַעַט, זַיְ קָעָן שְׁוִין גַּאֲרָנִישָׁט הַעֲלָפָן, וּוּשָׁטָז זַיְ
זַיְד סְפָּוִיל אַיְן לְאֹזְטָ אִים אַלְיָין.

דָּאָסְזָעְלָבָע — אַיצְטָעָר.

זַעֲנְדִּיקָס, ער גַּיְיטְ זַיְד אַ „מְשַׁלְחָתָה“, זַאנְטָ זַיְ צַוְּ אִים :
— יְאָ, יְאָ... נִיְ דִּיר אַ טָּאָרָבָע, בָּעְנָלָעָ... מְאָכָסָט דִּיד שְׁוִין
בָּאַצְּיָיטָןָס פָּאָר אַזְּרָעָמָז...
...
...
...

איו אן אונדעריקאנער שטאט

הייבט ער אויף, בענ', דעם יונגלעש-געקרזוטן, שווארייזהאריקון
קאפ, טומט אויר, דער מאמען, א פאראדאסיסן זאג :
— ניין, מאמע, דאס איז א קעמעפערישע טארבע...
און נעטט זיך צוריך ניען דעם רוקזאך מיט התחלה...
לאווט זיך אויך שווין איצטער שטיין און גיטט צוריך אין דער
קיד.

איו קיד זאגט זיך צו דער קויזינקע און צום ראבאי :
— אויר ווועט טריינקן טי... אדרער אפשר מליך...
אמת, צו טיי האט זיך פראד איצט נישט קיין צולער, און אויב נישט
טי — האט זיך אפלו נישט קיין מליך... אבער זיך וואלט זיך שווין גע-
שאפט. די "גראסערר" לוייט קומט זיך שווין, וואס אמת, א סך געלט פאר
געוויסע פראדוקטן, וואס זיך נעטט אויף בארגן און הוין ארין, אבער
זוי זענען, נאך אלעמען, נישט קיין שלעכט, די "גראסערר" לוייט.
וואלטן אויר געבארגט אויף נאך א פאר דאלאר.
די מוטער און דער זון, דער ראנאי, האבן זיך אבער אפנעוואגט :
— מיר פילן נישט אצינה.

— אפשר שפערער.
וואס אמת, האט פרוי בארכקי פארשטאנען, איז ס'ען זיין זוי "פילן
נישט אציננד", זיין זענען נאך איצטער אביסל צעדרייט פון דעם לעצמן
געשעפט... דעריבער טאקע האט זיך געתמאן און אנדרון פרען :
— זוי איזו איזו איזו עס עפערם צונגעאנגען? איזו עפערם געוען א
געטומל?

דער ראבאי, אביסל א שעמעודיקער, מלחמת ער פון נישט די דאס
זיקע מענטשן זער גומ, איזו זעלטזיען געוען דא אין "חוינו" — האט
באלך גענטפעררט :

— גאנרנישט... די מאדים לאו איזו די טאכטער זענען געוען עפערם
אין א צימער... מיסטער לאו האט געשוויגן, געוען און געהאלטן די
העט אויף די קני און איך חאכ זיך ארויסגעלאזט, זוי קינמאָל גאר-
נישט, און בין דא אראפנוקומען.

משה בארכקי, דער שארכ-פנימ-דיקער מיט די נאכט-שווארצע
אויגן, האט זיך וער טשעכאוועדים צענעהטעט צום ראבאי'ס קאלטן דער-
齊ילן, אויך באטראקט זיין זיך-פארטיך געמאכטן עניין, און צום סוף זיך
געטאן א מבטל'זין דרי, געלאזט זיך אין צווייטן צימער נאכן רעלע,
כדי ארויסצונגין פון הוין, און דא געלאזט א מכומר'שטן תירוז :

— ב'דרף זיין אין נאם.

דער דאכאי, אונטערווארטנדייך א וויל, אויך זיך גוט ארכומוקנדיז אין שטוב, האט זיך געטאנ א ווענדע צו דער מומער און אויך ליאידנדייך איינגעראומט:

— כ'וויס נישט, צי ב'זעל קעגען דא איבערקומווען גאנץ שבת.
עפעס לאנגוויליקע מענטשן, פראסטע, שוין צו פראסטע.
די קליען מומער האט אויף אים געטאנ א שטעל-אוים א פאר
ביסטרע אויגן, געטאנ א צי-צונוף אלע שטערן-קניטשן אין איין קופשע
און — ארכויסגעלאומות א ברום:

— הער אויף, תיכוף... זאג איך דיר...
געמיינט האט זי: מאך דיר בעסער צו ס'מוי. ועסט נישט, די
קווזינקע איזו נישט וויט? איבערקנן, דו האסט בעסער?

און צו זיך טראכט זי:
— יא, כ'וויס. פאר אים וואלט נישט אויסגעמאכט, ווען ער
שטיעט-איין איזו גויאישן האטען. ער וואלט אפלו אויך חזיר גער
געסן.

יא, ס'אייז נבעך א צרה: די מומער ווים, ווי פרום אויך זוין איין.
דאך מאכט זיך צו ס'מוי און פארקועטשט די ריד אין הארץ. פאר
זועמען וועט זיך רעדן? פאר דער וועלט? די וועלט באשטייט דאך
אויף אזעלכע דאכאייס! זי מײנט, הייסט עט, די מאדרענע פרומע
וועלט.

— ס'זעם נאך קומען א מבול אויף דער דזוקער וועלט — טראכט
זי — יא. מ'בא העט זיך נישט מיט לייב-אוון-לעבן צו אים, ב'ין נישט
ווערט צו מעילדן. מ'פארלאומות זיינע דרכימ. ס'אייז אלז, ווי איז א
השנהה, רחמנא-לעצלן...

16

אויף דער נאם, וואו בארכקי איז גענטגען, איז געוווען א געדרענונג
פון מענטשן.
מענטשן — מיט צענעהפלטע מלbowים; מענטשן — מיט צעטראָז
גענע געזיכטער; מענטשן — מיט הויך-שייענדיקע קולות; מענטשן —
מית יאמערנדייך, האסנידיש ריד.
געוווען איז דאס אויף דער לאנגער, ברויטער לינקאלז-סיטריט, וואו
ס'שטייען דאס, „אינטערנאיינטאלע ארבעטער-הווין“, כל-ערלי שעהפער
און אויך — די באנקראטורט שפֿאַרְאָוּן-לייבען.

איו אָמְעַרְיקָאָנוּר שְׂטָאָט

מענטשן זענען געשטאנגען אין קופקעם. עס האבן זיך געוען ראנן: געלע, וויסען, שווארצע. נאציעם: יידן, איטאליענער, רומן, פאלאנן, טשען, דיטישן, נענעם, בינזער, ענגלאנדער, אמריקאנער.

ס' איו געוען א מישמאש פון שפראבן. איטלעך אינער האט אויף זיין לשון ארויסגעראדט — האם, געפאַלנשיט, ביטערנייש, נקמה. אַי דרי, וואס האבן פֿאָרלוּין געלט אַין די בענץ, אַי דרי, וואס האבן נישט קפֿין אָרבעט, שטייען שיין דא פֿאָר דעם „אַינטערנָאַצְיָאנָאַלְן אָרבעטער-סּוֹנוֹן“ — ווער יארן ווער הדרשיות אַונְטַשְׁוָן, ווערט סְבִּינוֹן בּוֹן אָרבעט.

משה בארכשי, וואם האט פון זיון היהים ביין דא אויף דער לאנגעער, ברויטער לינקאלן-סטריט — אַפְּצָנְשֶׁפְּרוֹנוֹג, האט נאָךְ אלעַזְבִּיזְלָעֵךְ גַּע טראכט וועגן דעם ראנבאָיס קָאָלְטָן דָּרְעַצְיָילִין, ווי נאָךְ ער האט אויף גִּיך אַפְּגָע/פְּטָרָט דעם עֲנֵין — —

— ווֹ גַעַשְׁעַפְטָלֶעֶךְ גַעַמְאַכְטָן... — טְרָאַכְטָן בָּאַרְסְקִי — ווֹ גַעַד...

סוף כל האט ערד אן דעם פארגענסן, איז געליבן שטיין דא אין
מייטן שרעקלעך-טומלדיקער גאנס, און האט צונגעקסקט זיך צו פיל איינצ'ל-
גע מענטשן, וואס זונגען פעעם געלאנפן צוישן עולס און האבן אניטרט :
— קיין זואשיגנטאן ...

— קיון זו אשינגעטאן...

— מאָרגן קיון וואַשינְגטָן...

— קיון וואשיננטאון...

— — — — — מַרְגָּן —

ס'זענען געועון ארבעטער-אנטאטארם פון פארשיידענע פעלקער:
דייטשן, רוסן, אמעריקאנער, יידן.

משה בארסקי פארשטייט, אז שלאָס איזן מזיחסתם נישט געד
שלאלָפּן דוּ ליעצטן נאכט. וואָדרום ס'דָּוב מאַל, ווען שלאָס שלאלָפּן נישט
(און משה וויס עס — ר'אייז אַשְׁכוֹן) זעט ער אויס איזוי פֿאַרְפֿינִיצְטערט.
אוון אַזעְלָקְעָם טרעפעט זיך בֵּין אַים אַסְּד מאַל, מיחמת ער בטוט אַים
אַראַבעט, אַחוֹז פֿאַר דער יוניע, אויך פֿאַר אַנדערע אַזְכוֹן. ער איזו אַ
דרעוֹאַלְזִיאָנָעָר, אַ פֿירער פָּוּן דער קָאָמוֹנוֹיסְטִישָׁעָר פֿאַרטִּיוֹן שְׂטָאמָט.
בארסקי שטימות אַיצְטער — קוֹקְנֶרְק אַוְיך אַזְיף אַנדערע. אַברעַר
איינְגִימְטִין קוּמְעַן צוּ אַים צוּ עַטְלָעַכְעָר פֿאַרשְׁוֹין, ווֹאָס האָבוֹן גַּעֲרָבָעַט אַין
לְעֻווּס שָׁאָפּ. אָנוּ גַּעֲמַעַן קוֹזְק אַוְיך אַים.

— ביסט נאר דא? — זאנן זיין.

— מ'האָט דיַך געזוכט בֵּין דיַר אִין דער היַם.

— ערשות נישט לאָנגן.

— מאָג'וּיט פֿוֹן דיַר.

בָּאַרְסְּקִי בָּאַמְּטְרָאַכְּט זַיִן:

— צוּ ווֹאָס?

איינער: — מיר ווילַן גַּיְן צוּ לְעוֹוֹן.

אַ צוֹּוִיְיטָר: — ער האָט אָונְדוֹ נִישְׁתְּגַעֲבָן קַיְן גַּעַלְט.

די אַיבְּרָעִיקָּע: — ער האָט צוֹנוּזָאנְט אוֹיפֶּה הַיְנְט אָוֹן נִישְׁתְּגַעְבָּן. מִירַן אַרוֹפִּינְיַין צַוְּ אַים.

— חַאַקְן שַׂוְּבָן, אַוְיבַּ עַר ווּעַט אָונְדוֹ נִישְׁתְּגַעְבָּן דיַ פָּאָר בָּאַמְּאָכְּבָּן, פָּאַרְכָּעְוָאַטָּע דָּלְאָרָן, ווֹאָס מִירַן האַבָּן זַיִךְ שַׁוּעָר פָּאַרְדִּוְנְט.

בָּאַרְסְּקִי קוֹקְט אַוְיפֶּה, זַיִן אָוֹן בָּאַמְּטְרָאַכְּט זַיִן ווּידָר:

דאָס זַעַנְעַן גַּעַוּוֹן דִּיזְעַלְבָּעָ אַרְבָּעָטָר, ווֹאָס האַבָּן זַיִךְ מִיטַּעַלְעָן. בע טַעַג צְרוּיךְ אַין שַׁאֲפַגְּנְגַרְיוּט צַוְּ וּוּעָרָן — וּוּעָר אַן עַפְּלִסְטוֹרָהָר, וּוּעָר

אַ שְׁמַאְטָעָס־אוֹפְּקִיְּפָעָר, וּוּעָר אַ פָּאַפְּרִישְׁלִיבָּעָר.

ער בָּאַמְּטְרָאַכְּט, פָּאַרְכָּעְוָאַטָּע דָּלְאָרָן". אַמְּתָה, זַיִן זַעַנְעַן גַּעַרְעַט, אַבָּר לְוִוְּנְט זַיִךְ? ..

— ווֹיְסְטִין אַיר, — זַאַגְּנַט בָּאַרְסְּקִי — אַזְּ ער האָט פָּאַרְלוֹוִוָּן סְגַנְצָעָן גַּעַלְט, דַּעַר לְעוֹוֹ? ..

— אַוְרָאִי ווֹיְסִין מִיר! — טַוְעַן אַ גַּעַשְׁרִי דַּי גַּעַוּזְעַנְעָ אַרְבָּעָטָר.

— נֹו? .. — פְּרָעָנְט בָּאַרְסְּקִי.

— נֹו, מַאְךְ שַׁבְּתָה! — טַוְעַן אַ ווֹיְזִין דַּי גַּעַוּזְעַנְעָ אַרְבָּעָטָר דַּי לְיִדְוִיקָּע הַעַנְט אָוֹן לְיִדְוִיקָּע קַשְׁעַנְעָם, אָוֹן לְאַזְּן מִיטַּבְּטוֹל, מִיטַּהְסָם שְׁטִין בָּאַרְסְּקִי' — דְּחַמְּנוֹת... .

בָּאַרְסְּקִי קוֹקְט זַיִן נָאָה, טְרָאַכְּט, ער האָט גַּאֲרְגִּישְׁתָּקָעָן דָּעַם, ווֹאָס זַיִן פָּאַדְעָרָן, פָּאַרְלָאַגְּנָעָן, אַבָּר מַדְאָרָף אַיצְטָר אַוְיךְ גַּעַמְעַן אַין באָט טְרָאַכְּט דָעַם מִצְבַּחַ פֿוֹן לְעוֹוֹן. אַמְּתָה, ער אַיְזָן איַינְעָר פֿוֹן דַי שְׁוֹלְדִּישָׁע, ווֹאָס האַבָּן גַּוְרְסְּגַעְוָעָן צַוְּ אַטְדָּעָם טּוֹמָל, פָּאַרְלוֹסָט, מַעֲנְטָשָׁנָס אַרְעָמָר קִיְּמָת. צָוְם עַרְשָׁתְּ האַבָּן זַיִן, דיַ בְּלִיעָרְלִי שְׁפָעְקוֹלְיִירָר גַּעַשְׁפָעְקוֹלִירָט אַוְיפֶּה דַּעַר בִּירוּשָׁלָם, נְאַכְּדָעָם, ווֹעַן דיַ בִּירוּשָׁלָם זַיִן אַנְגְּוֹעָצָט, האַבָּן זַיִן, דיַ בְּלִיעָרְלִי שְׁפָעְקוֹלְיִירְקָאַפְּטָאַלִּיסְטָן אַנְגְּוֹעָצָט דיַ בָּעֵנָק, אַיצְט לְיִדְט אַוְיךְ דָעַם פָּאַלְק — דיַ בָּעֵנָק האַבָּן אַנְגְּוֹעָצָט. מַדְאָרָף דָעַם

אנדריש משפטן... אלע — די אלערליו לעומ, גרויסע און קלינע, פון די פארשידער בענער פעלקער... אבער או ס'איו שיין געשן, און דער מענטיש, ווי למשל, לעוו, ליגט א צעראכענער, דארך מען אים נישט מער פיין ניקן. מסתמא האט ער איזט נישט פון וואנגען צו צאלן... נישט געונג די בראך דארטן, סי מיט געלט, סי מיט געשפֿט און סי מיט דער פאמאי-לייע, וואם נגע דעם שידוך קומען נאך איזטער אונטער די געוועזענע ארבטעטער און פלייבן זיך האבן שויין — — —

קיישקע-מענטישן... — טוט ער א ברום — האבן נישט עפּעט העברס אין זיין...

און ער אייז טאפע נישט מיטגעגעגעגע...

ער אייז בלויו געשטאנגען דא נאך א שטילץ צייט, נאכדען זיך פארד-נומען אויף דעם וועגן — צוריש אהויים, כדוי געסט זאלן נישט מיינען, אzo זיין זענען איבעריךע בי אים אין הוין.

— ניין, דאס וויל ער נישט. — טראקטער ער — וואם זיין זענען — זענען זיין... אבער זויפֿל סי איין הוין, מיט אזויפֿל ווועט מען זיך טוילן... .

ער האט געמיינט — וואם שייך עסן.

17

איןדרפרוי — א דורךאים שיינער מאנג. סייז געווין א בלענדנידער פרימאָגן, ווי אויסגערט, אפּגעוואָשן, אַנגעטאן איין ליבטישע, זוניקע קלידער. דרך די פענץטער, וואם זענען איין באָרטס'ים צוויו שטובן געשטאי-גען אָפּן, האט אַריינגעווויעט אַ לינדליךען, פֿרײַשׂ לְוֵפּט, וואם איין געווין אויסגעט מיט פֿאַרשיידער ג'יחות — ר'יחות פון גערטנער, ר'יחות פון פעלר, פון ים, וואם צייט זיך פֿאַרבי זער שטאטן.

עם איין געווין זוין און פֿרײַשייט איין בִּידְעַ שטובן — באָרטס'ים. בען, זער לאָמְנוֹסֶט, איין איזטער אויפֿגעשטאנגען פון זיין געלענער איין דער זיך, האט אַראָפּגָּנְאָזֶט די לאָגָנָע, דינע פֿיס אַוְיפּן דיל און זיך גענומען אַנטָּן. — שיין שפּט אָודָאי... — טוט ער אַ קּוֹק אַין די פֿעַנְצָעַר, צו דער ווועלט, און א טראקטער — מ'וועט שיין מסתמא אויף מיר ווארטן.

ער האט געמיינט די גאנצע קָאָמוֹנִיסְטִישׁע יונגעט-פֿאָרטִי, וואם גויט היינט אַינְאיינעם מיט א גְּרוּסָן שטאטישן עולם קִין וואשינגטָן.

ניר האט ער גענומען ווארטן אויף זיך איז שטיך מלכוש נאכז
אנדרן, אונ נאכדעם איז ער צו צום וואסעריקלאן — ווואשן זיך.
איין שבנות' דיקן צימער זענען געלען : פרווי בארכקי מיט ער
קוזונקע איז איז בעט, אונ משה בארכקי מיטן דאכטאי — איז אנדרן
בעט. דאס איז געווין דאכטאי, וויל זוי האבן נישט געהאט איז נישט
מער צימערן אונ איז נישט מער קיין בעטן.

משה בארכקי און זיין פרווי זענען שיין אבער איצטער נישט געַ
שלאפען. אזי זוי זוי האבן דערזען זוי זעיר זון, בען, חויבט זיך אוית,
אזו זיון האבן זיך זיך געתאן אָלְאֹן אַרְאָפֶן דֵי בעטן און זיך זיך
גענומען אנטאָן.

— זוינד און וויא, — אָנָּטְ דִּי פְּרוּוִי בָּאַרְכְּקִי צֻוּמָּמָן — אָן דַּו
זאלסט לְאָזְן אֹזָא סִינְדָּר, ווֹאָס דָּאָרָפֶן נָאָךְ זַיְן בֵּי דָרְמָאָמָעָס פָּאָרְטָעָר,
גַּיְינָן קִיְּן וּוְאַשְׁיַּנְגְּטָאָן... עֲרַשְׁתָּמָן, אֹזָא זַוְיִטְמָר וּוְעַגְּן... צַוְיִיטָמָן, וּוְעַר
וּוְסָם, וּוְאָוָר וּוְעַטְנָכְטִין אָוְנְטָעְרוּוּנָגָס... וּוֹאָס פָּאָרָא וּוְעַטְרָסְבָּעָס...
זיך טראָפֶן אַיבָּעָר דָּרְצִים... אָפְשָׁר וּוְעַטְרָזָר, חַלְיוֹתָה, צַוְיִילְזָן...

— מאָך נישט אָזְעַלְכָּבָּר טְרוּוּיְרִיקָּעָ שְׂטִיךָ — אָנָּטְ מִשְׁה בָּאַרְכְּקִי
צְרוּיכָּמָן צֻוּמָּמָן וּוְיִיבָּר — לְיִגְּזַעְתָּ אַלְאָ אֹוָס צֻוּמָּמָן
דָּרְטָעָר, טְיוֹזְגָּטָעָר... פָּוֹן אַלְעַ עַקְנָן לְאָנְדָר... וּוְעַטְמָט דַּו זַיְן אָן אַוְיסְגָּטָם?
סְ'עַנְעַן נָאָךְ דָּא גַּעַנוֹן אָנְדָרְעָר קִינְדָּרָא אַוְיךָ, אָפְגַּעַצְיִיטָרָעָ... ער אַיְזָן
נִישְׁטָמָר אַיְזָן-אָזְן-אַיְנְצִיקָּעָר...

פרווי בארכקי האט זיך אבער נישט געלאָזָט בָּאָרוֹאַיְזָן אָונְן וּוְיִיטָעָר
געַרְעָטָמָן. נָאָךְ דָּרְצָצָו האט אַיר אַיצְטָעָר אָוְנְטָעְרָגְהָאָלְפָן דִּי קְוּזְוִינְקָעָ
דָּעָם רַאֲבָאִים מְוֻטָּר, ווֹאָס האט זיך אַיר אַיבָּרְגָּעְוָעָטָ פָּוֹנָעָם שְׁלָאָפָּה :

— אֹזָא אַוְיסְטָרְלִיְשִׁקְיָיטָ... — אָנָּטְ דִּי אַלְטָעָ, פָּרוּמָעָ קְוּזְוִינְקָעָ —
וּוְאָוָיְזָן דָּאָס גַּעַהְרָטָ גַּעַוְאָרָן. סְ'פָאָסְטָ פָּאָרָ גַּוְיִים. אַיבָּעָר וּוְיִקְוָמָטָעָם
צַוְיִידָן? יִידָּן מִישְׁן זיך נִישְׁטָמָן אֹזְעַלְכָּבָּר זַאְכָן. ווֹאָס אַיְזָן עַס אָוְנְדָרְעָר
לְאָנְדָר? זַאְלָן אָנְדָרְעָר טָאָן, דִּי אַמְתָּעָ אַמְּרִיקָּעָן-עָר — —

אַבעָר בארכקי האט זיך נִישְׁטָמָן גַּעַוְאָלָטָמָר צַוְהָרָן, נִישְׁטָמָן צַוְיִין

אַיְגַּעַנְעָרָ פְּרוּי אָונְן נִישְׁטָמָן צַוְדָר קְוּזְוִינְקָעָ... ווֹאָס ער האט אַיר גַּעַנְעַבָּן אָ

גַּאֲסְטָפְּרִוִּינְטָלָעָךְ בָּעַט אַוְוָאָפְּצָוְהָאָלְטָן שְׁבָתָה.

— ווֹאָס וּוְיִסְטָ אַיר — טָוָט ער טְרַאַכְּטָנְדִּיקָּ אַמְּבָטְלָ/דִּיקָּן מָאָךְ צַוְיִין
זַוְיִטְרָעָר הָאָנְטָמָן — דָּאָס גַּיְינָן קִיְּן וּוְאַשְׁיַּנְגְּטָאָן קַעְן צּוּפָרָן צַוְיִין
מעָר... סְ'עַן אָוְנְדוֹן נָאָךְ בָּרְעַנְגָּעָן דִּי רִיכְטִיקָּעָ יְשֻׁוָּה... מִזְאָל מָעָר אַלְעַ

אי זו אַחֲנָרִיקָאָנוּר שְׂטָף

מענטשן, נאך איין אונדווער צייטן, אנחויבן צו לעבן, ווי ס'באדאָרֶת צו זיין....

און ער אייז אַרְיוֹן איין פֿיך.

— ביסט פֿאָרטִיך? — זאגט ער צום זוּן, — וואָרטִיך, איך גַּי אָוֹר. ב'עוֹלְדִיך בְּאָנְגְּלִיטַן. ווען צ'אָל נִישְׁתְּזִין אַלְטַן, אָוִיסְגַּמְוַתְשַׁעַט שְׂוִין פֿוֹן אַמְּאָל אַיְן דֵּי וּוּאָרְשְׁטָאָטָן אַיְן דָּעַר אַלְטָעַר הַיִם, אַיךְ פֿוֹן דָּאנְעַט אַיְן דֵּי אַמְּעָרִיךְ אַנְעָר שְׂעַפְעָר — — — כְּאַרְבָּעַת שְׂוִין דָּא אַרְבָּעַר דָּרְיִי סִיכְיָאָר, זְוִיסְטִיך? ווען נִשְׁתְּמַצְאָס, וּוּאָלְטִיך אַיךְ אַוְיךְ גַּעַנְגַּנְגַּעַן. אַבְעַר אָזוּי — — —

נאָסְדָּעָם דָּאָט עַר אַפְּגַּנְהַאָקָט אַוְן גַּעַנְמָעָן זַיךְ צְוָרִירִין גַּיך. אַוְיךְ הַאָט זַיךְ פֿרְיוֹן בְּאָרְסְקִי צְוָנְעָרִיט אָרוּסְצְזִוְרִין דָּעַם זַוְּן, ס'הִיסְטִיך, בְּאָנְגְּלִיטַן אִים, כָּאַטְשִׁיך זַי הַאָט מִיט אַיךְ גַּאנְצְנַץ הַאָרְצִיך נִשְׁתְּגַעַן וּוּאָלְטִיך, אָזוּ ער, בְּעַן, צ'אָל אַמְּדִיטְשַׁטְּלָעַן אַיבָּעַר דָּעַר שְׂוּעָל. אַבְעַר אָזוּ זַי הַאָט גַּעַוְעָן, זַי וּוּעַט שְׂוִין גַּאֲרְנִישְׁטַטְמָאָקָן, אַיְךְ דָּעַר זַוְּן אַוְן אַיְךְ דָּעַר מַאְזַן וּגְעַנְגַּעַן קָעַנְגַּן אִיר, הַאָט זַי זַיךְ אַפְּגַּנְהַוִּישְׁטַטְסְמָוְיל, פְּאַרְגְּנָאָסְן עַטְלָעַכְעַט פְּלִיסְן, פְּלִיסְן אָזוּ אַשְׁיר, פְּלִיסְן אָזוּ אַפְּהַאָלְטִיך, פְּלִיסְן — אַיְビְּקִיך....

סּוֹפְּכָל סּוֹפְּ — אַרוֹדִים אַוְיךְ דָּעַר גַּאֲסָס.

איין דָּרוֹיסְן, אַוְיךְ לִינְקָאַלְזִיסְטָרִיט, בְּיַיְם "אִינְטָעָרָנָאַצְּיָאַנָּאָלְן אָרוֹדְבְּעַטְרִיחְוּזְן" זְעַנְגַּעַן אַיְצְטָעַר גַּעַשְׁתָּאָגְעַן מַעְנְטָשַׁן אַיבָּעַר אַשְׁטִיך גַּאֲסָס. ס'אַיְזְגַּעַוְעָן שְׂוֹאָרְצִיך.

אַסְךְ מַעְנְטָשַׁן מִיט טַאָרְבָּעָס אַוְיךְ דֵּי פְּלִיסְן. טִילְ — מִיט רָקְעַט. טִילְ פְּרוּעַן הַאָבָּן גַּעַטְרָאָנְגַּן קִינְדָּעַר אַוְיךְ דֵּי הַעֲנָטַן. אַנְדָּעַרְעַעְרַע פְּרוּעַן הַאָבָּן גַּעַהָאָט אַוְיךְ דֵּי קַעְפְּ אַרְמוּגְּבָּוּנְדָּעַן טִיכְלָעַן. טִילְ זְעַנְגַּעַן גַּעַוְעָן אַיְן בְּלוֹזְעַעְעַט. מַעַן אַיְזְגַּעַן גַּעַנְגַּעַן מַשְׁפְּחָהָהָוּזְן: טַאָטָעַם, פְּרוּעַן אָזְן קִינְדָּעַר. טִילְ מַעְנְעַרְעַר הַאָבָּן גַּעַטְרָאָנְגַּן רַעְלָעַר אַוְיךְ דֵּי אַרְעָמָס. אַנְדָּעַרְעַעְרַע הַאָבָּן גַּעַהָאָט אַוְיךְ דֵּי בְּלוֹזְעַעְעַט הַעֲמָדָעַר אָזְן הַוּזְן. עַם אַיְזְגַּעַן גַּעַוְעָן הַוּזְן.

די זַוְּן הַאָט גַּעַבְאָקָן. דָּאָר — אַוְיךְ אַ וּוּינְטַל. שְׁטִיקָעָר מַלְבּוֹשַׁן, פֿוֹן מַעְנְעַר אָזְן פְּרוּעַן, הַאָבָּן זַיךְ גַּעַהָוִיבָּן מִיטְן זַוְּינְטַל, וּוּאָס הַאָט גַּעַן. בְּלָאָזְן פֿוֹן יַם, וּוּאָס צִיט זַיךְ, דָּאָ נִשְׁתְּמַצְאָס, פְּאַרְבָּי דָּעַר שְׂטָטָטַט. דָּאָס זַוְּינְטַל הַאָט זַיךְ גַּעַדְרִיט אַרְוּם דָּעַם גַּרְוִיסְן עַולְם, גַּעַוְאָלְט אִים גַּעַבְן פְּלִיגְלָעַן, מַרְאָגָן זַיךְ מִיטְן אִים, אַוְועַס הַעֲטִיזְוִוִּיט, וּוּאָהָיָן נָאָר זְיוּעָר פְּאַרְלָאָנְגַּן וּוּעַט זַוְּן.

גענאנגען איז אטידער עולם קיין וואשינגטן.

ニישט וויט פון אטדעם דזויין עלס האט זיך געווען אנטומען פון אן אנדר ער גאט, א גראיסע מלחנה מיט רויטע בענדרער. געווען איז דאס א מלחנה פון בלויו יוננטעלעכע: מירלעך און בחוריות, וואס זענען גענאנגען געללאסן ארעם איז ארטען, צו פיר איז דער ברײט.

בען, וואס איז ארטיסנטומען איזטער מיט ויין פאטער און מוטער דא אוּפַּה דער גאט, האט זיך פלווצים געטאן אָ רײַסְ-אָרְטִּיסְ פון דער פאמיליעדרוּ, און זיז אַיבְּרָגְּנָאָלָּזֶטֶן:

— גודֵבָּאי, טאטָעַ! ... גודֵבָּאי, מאמעַ! ..

— קומַּנָּאָרַ! ... האט דַּי מוטער געשרען — קומַּנָּאָר, בען ערֻּעַ.

— די פֿאָרְטִּי גִּוּטַ! ... האט בען אָ גַּעֲשָׂרִי גַּעֲטָאָן, אָוּן זַיְנַעַן גַּעֲרוֹיזַעַטַּע, שַׁוְּאָרְצַעַ הַאָרַ פָּוּן נַאֲקָעַטַּן קָאָפַּה האָבָּן זיך פְּלִיעָנְדִּיק צַעַן. טראָן מִיטָּן גִּידְרִיבְּנְדִּיקָן זַיְנְטָן.

— האָלָּא, חַבְּרִיםַ! ... האט ער גַּרְּיסְנְדִּיק גַּעֲמָכְטַּמְּ מִיט זַיְנַעַן הענְטְּלָעַךְ צוֹ דַּעַר אַנְסְּוּמְּנְדִּיקָר מִלחָנָה — האָלָּא! !

געווען איז דאס טאָקָעַ, די מלחנה, — די קָאָמוֹנוֹסְטִּישָׁעַ יונְגָנְטַ, פֿאָרְטִּי, צוֹ וּוּלְכָעַר בען, די באָרטְסִים פֿוֹפְּצָנְיְ�וּרְקָעַר, אַיְינְצִיקָעַר זָוָן, האָט אַנְגָּעָהָרָטַ.

משה באָרטְסִי אָוּן זַיְן פֿרוּי האָבָּן שַׁוִּין אַיזְטָעַר נִישְׁטַמְּ גַּעֲפָעַנְטַ צַוַּדְקָה מִיטָּן צוֹ זַיְעַר זָוָן.

ער איז אַרְיוֹן אִין דַּעַר מַאְרִישְׁוֹרְנְדִּיקָעַר מִלחָנָה, וואס האָט גַּעֲלָאָפְטַ מִיט די פִּים אַנְכָּם אַסְפָּאָלַטַּ, וְוי סָאָלְדָאָטַן, אָוּן האָט שַׁוִּין מַעַר נִישְׁטַמְּ גַּעֲלָאָפְטַ וְואָלְטַ אַרְיוֹסְנִיַּן.

די מוטער האָט צַוְּ אִים, פָּוּן זַוְּיטָנָם, גַּעֲנָעָנָעַן זיך מִיט די פֿינְגָּרָאָר אַוְּיפַּ אַיְרָעַ לִיפָּן, אָז זַי וּוּלְ אִים קַוְּשָׁן, גַּעֲנָעָנָעַן זיך מִיט אִים, אַבְּעָר סָחָאָטַ נִשְׁטַמְּ גַּעֲהָאָלְפַּן. — ער האָט אַדְרִי גַּעֲטָאָן קָאָפַּ:

— מְזָאָרָפַ נִשְׁטַמְּ, מַאְמָעַ... סָאָיַן נִשְׁטַמְּ שַׁיְן... .

אוּן וּוּיטָעַר מַאְרִישְׁרָטַ.

נאָכְדָעַם, וּוּן דַּעַר גַּאנְצָעַר עַולְם האָט שַׁוִּין אוּיך אַנְגָּעָהָוִיכָן זיך צוֹ רַיְן, זענען די באָרטְסִיַּם, משַׁה אָוּן די פֿרוּי, אַרְאָפַּ פָּוּן דַּעַר גַּאט אָוּן האָבָּן גַּעֲנוּמָעַן צּוּרִיכְיָגִין.

משַׁה באָרטְסִי האָט אַיזְטָעַר גַּעֲפִירְט די פֿרוּי אַונְטָרָן אַרְעָם — מעשה טְרִוִּסְטַם. אַבְּעָר דַּאָּךְ האָט זיך אִין בִּידְנָס הַעֲרָצָעַר צְעִילִיגַט אַ

איו אן אומעריקאנער שטאַט

שועערער טרויער, מלחמת זוי האבן זיך נישט געגענט געגעגען מיט זיער איניצין זוּן.

18

א שטיך צוּיט, דעומעליכון טאג, זענען משה באָרטשי און זוּין פרוי געועסן ביום טיש איין קיד און האבן — אַדרער גערעדט, אַדרער געטראכט. געוען אי שווין לאָנג נאָכְדָּעַם, זוי בען אי געהאט אָוּעַק קיַין וואַשְׁגִּנְגְּטָאַן.

בַּיּוֹם טִישׁ זָעַנְעָן אָוֵיךׁ גַּזְעָעָן, חַוִּיאַ דִּי בָּאָרטשִׁים, דִּי מַוְתָּעָר אָוֵן אַיר זָוֵן, דַּעֲרַ רַאֲבָאַי: דִּזְשְׁוֹלִיּוֹת לְעוֹינְמָאָן. עַס אָיִן גַּעֲוָעָן אֶלְיכְּטִיקָּעָר אַינְמִיטָּן טָאגָן. אַבְּעָר נִישְׁתָּסְכָּר. טִוְּלָה מַאלְהָט זִיךְׁ דִּי זָוֵן עַרְגָּעַי בָּאַהֲלָלְטָן. טִוְּלָמַאלְהָט אָיִן זִיךְׁ אַרְדוּיסְגָּעָי קָוְמָעָן. דְּאָס אָיִן גַּעֲוָעָן מִחְמָתָּו וּאַלְקָנָס הָאָבָּן פְּלוֹצִים פָּוּן עַרְגָּעַי אַכְּגָּזָן. עַס זָעַנְעָן גַּעֲוָעָן שְׁוֹאָרְצָעָן וּאַלְקָנָס, שְׁוֹעָרָע. אַמְּאָלָה אָבָּן זִיךְׁ זָוֵן גַּעֲוָעָן רַאֲפְּטוּם אֶפְּאָרְשְׁפִּיטָּאָבָּרָן בָּלְאָעָן הִימָּלָא, אָוֵן אַמְּאָלָה אָטָּה זִיךְׁ זָוֵן צְעִיאָנָט, צְעַפְּלָאָשָׁעָט, אָוּשׁ דָּרְיךְׁ אָיִן גַּעֲגָנְגָּעָן. טִוְּלָה וּאַלְקָנָס הָאָבָּן טָאָקָעָן נָאָכְדָּעַם גַּעַרְוִיכְּרָעָט, זָעַנְעָן אַוְסְגָּנְגָּנְגָּעָן צָוּ גַּרְנִישָׂמָּה. אַבְּעָר דִּי זִיךְׁ אַלְקָנָס זָעַנְעָן נָאָכְדָּעַם פָּוּן עַרְגָּעָי וּוֹידָעָר אַנְגָּעָקָמָעָן. מַעְגָּלָה, נִישְׁתָּסְכָּר סְעֻזְּבָּעָן אַנְגָּעָקָמָעָן.

אַיִצְטָ גַּרְאָר שִׁינְמָט דִּי זָוֵן הָעֵל. נִישְׁתָּסְכָּר אַזְוִי בְּלַעַנְדְּנְדִּיקְׁ-לְיכְּטִיק, וּזִיךְׁ אַיְן דַּעֲרַ פָּרָי, אַבְּעָר דָּאָךְ הָעֵל.

פָּרָוי בָּאָרטשִׁי, וּוּאַס זִיצְטָ בַּיּוֹם טִישׁ, הַאֲלָט דַּעַם קָאָפָּ אַנְגָּעָקָמָעָט אַוְיָף אָן אָונְטָרְלָעְנְדִּיקָּעָר הָאָנְטָמָן, קוּקָט אַוְיָף דַּעֲרַ קְוּוֹינְקָע אָוֵן דַּעֲרַ צִוְּלָת אַיר, וּוּאַזְוִי אַיר אָיִן אַנְגָּקָמָעָן סְפָּהָאָבָּן אָוֵן סְפָּדְעָרְצִיעָן אַטָּה דַּעַם זָוֵן, בָּעַנְעָן, וּוּאַס אָיִן אָוּעַקְׁ קִיְּן וּוֹאַשְׁגָּנְגָּטָן. זִיךְׁ דַּעְרְצִילָת עַמְּמָה זִיךְׁ פִּילָּט אַזְוִיָּאָנָאָךְ אַרְאָפְּצָרְעָדָן זִיךְׁ פָּוּנָם הָאָרְץ צּוּלָּיב דַּעַם זָוּס אַוְעָקָנְיוֹן פָּוּנָם הָוּוִי. טָאָמָעָר וּוּעַט אַיר וּוּעַן גַּרְגָּגָעָן.

דַּעֲרַ רַאֲבָאַי הָעָרָט זִיךְׁ אָוֵיךְׁ אַיִּינָן, כָּאָטָשׁ עַר אָיִן נִישְׁתָּסְכָּר פָּרָאַינְטָעָט רַעֲסָוּטָם. עַר הָעָרָט זִיךְׁ אַבְּעָר צָוּ, וּוּיְלָעַר הָרָחָט אַיִּצְטָ עַפְּעָם אַנְדָּרְשָׁע נִישְׁתָּסְכָּר צָוּ טָאגָן. אַוְיָף דַּעֲרַ גַּאֲסָהָט עַר מָוָאָר אַרְוִיסְצָוְנָיָן. נִישְׁתָּסְכָּר פָּאָר, וּוּיְלָמְיוּעָט אִים, חַסְיָוְתָּלִילָה, אַרְעָסְטָרָן. נִיְּוָן, אַפְּנָעָהָיָט זָאָל מְעָן וּוּעָרָן. עַר אָיִן גַּרְנִישָׂמָּה, חַסְיָוְתָּלִילָה, עַפְּעָם שְׁלָעָכָטָם בָּאַגְּגָנְגָּעָן — נִיְּוָן. נִאָר עַר וּוּיְלָעַר נִישְׁתָּסְכָּר אַרְוִיסְגָּיָן, וּוּיְלָעַר חַאְטָמָט מָוָאָר וּוּיְסָן

שווין מענטשן וועגן זיין „עספֿ“, וואס ער האט נעלטן פאראנדיקט און
מייעוט אנהיבן אויף אים צו קוקן פון אלע זייטן :

— אט דא גויט דעם ריבֿן לעוּס חתן — —

— דעם געוועגעטן ריבֿן לעוּס חתן, דער ראנכאי — —
און וואס אמת, איז ער, מעגלעך, טאפע גערעט, דער ראנכאי.
מחמת, טאמער מאקט זיך אמאָל איז ענלאָכע מעשה, וווערט זיך צעפֿליגן
איבער דער שטאט ווי אַהאנְגַּל. איז אַטְדָּעֶרְפָּאָר טאָקָע גִּלְיָיכָר, ער
דערוֹיַּל אַבָּעָר הערט ער זיך וואס די פֿרוּי באָרְסְּקִי רעדט, באָטָש ער
אייז נישט פֿאַרְאִינְטְּרָעֵרְסִירְטַּט.

— ווען כ' האָב זיך באָקענט מיט באָרְסְּקִי, — דערצְיוֹלְטַּט פֿרוּי
באָרְסְּקִי, — האָב אויך נישט געהאט קִין סְך געלט. אַבָּעָר האָט גָּרְדַּ
נישט געהאט. האָב אויך אַמְּנוּס אַלְגָּנְגָּל צִוְּיָוִת אוַיסְהָאַלְטָן אויף
מיינע פֿאַרְדִּינְסְּטָן, וואס כ' האָב גַּעֲמָאָכָט אַין שאָפַט. נאָכְדָּעַם, ווען מיר
האָבָן שווין יאָ חותונְהָגָעָהָט, האָבָן מיר זוּידָעַר נישט געקבָּעַט האָבָן
בָּאַלְדְּ סְךְ קִינְדַּה. דַּי פֿאַרְדִּינְסְּטָן זוּינְעַן האָבָן נישט גַּסְטִיעַט. האָבָן מיר
אנְגָּהָוִיבָּן צוּ ווּאָרְטָן. גַּעֲוָאָרְט אַיְן יָאָר, צּוּוִי, דְּרִיִּי, פֿיר — ערְשַׁת
נָאָר אַסְךְ יָאָר אַפְּשָׁפָּאָר אַבְּיסְלַּעַט — בֵּין אויך גַּעֲוָאָרְט מַאֲמָע אָוֹן
האָב דערצְיוֹנְן אַטְדָּעַם זָוָן, בענְעַן, וואס אויך מיר הִינְט אַזְוּעַק קִין ווּאָר
שְׁנַגְּטָאָן.

בענְעַן דערצְיוֹלְטַּט האָט זיך אויך דאמּ פְּנִים אַלְעָרְלְיוֹאִיך גַּעֲנְעַרְטַּט.
אמְּאָל אויף לִיבְטִיך, אַמְּאָל אויף טוֹנְקָל, בְּמוֹרְגָּעָן. אַט פּוֹנְקָט אָזְוִי, ווּי
איין דְּרוּיסְּן: אַמְּאָל אויך זוּן אלְיָוָן אַיבְּעָרְן הִימְלָל, אָוֹן אַמְּאָל פֿאַרְצְּעַן
זיך אַיבְּעָרְן הִימְלָל ווּאַלְקָמָן.

שווין אַטְ-אָזָאָז טָאגּ, וואס אויך ענְלָעַךְ צוּ פֿרוּי באָרְסְּקִיְּסָהָרְץ, אָוֹן
אויך הָאָרְץ — צּוּמָּאָגּ, ווּיְלָאָזְוִי ווּיְאָיר הָאָרְץ, אָזְוִי אויך אויך פְּנִים:
אַמְּאָל לִיבְטִיך, אַמְּאָל בְּמוֹרְגָּעָן.

משה באָרְסְּקִי וואס האָט זיך אויך צְגַעְהָעָרְט צוּ ווּיְבִסְרִיך, האָט
זיך פְּלוֹצִים גַּעֲטָאָן אַ נִיְּגָאָוּעָק פְּנוּעָם גַּאנְצָן עֲנֵין, אַ קוֹקְ-גַּעֲטָאָן צּוּמָּאָגּ
ראָכְבָּאי אָוֹן זיך אַנְגָּעָנוּמָן בְּיוּ דַּעַר גַּמְבָּעָ פֿרְעָנְדִּיך:

— ווּוּפִילְ, דַּעַנְקָט אָיר, מַאְכָט מַעַן דַּרְךְ מַיְלָה אַ שְׁעה גַּאנְגָּן?
דַּעַר רָאָכָי הָאָט גַּעֲטָאָן אַ דְּרוּיָאָוִיס דַּעַמְּקָט צוּ דַּעַר מַוְּתָּעָר אָוֹן
אויף אויך גַּעֲטָאָן אַ קוֹקְ. דַּעַר קוֹק הָאָט גַּעֲמִינְטַּן:
— וואס זַאֲנְסְטָו צוּ אַיז אַינְטְּלִיגְעַנְטָן שְׁמוּעָם?..

איו אַז אַזעריקאָנוּר שטאט

די מוטער, וואָס האָט זיך משער-געווען, וואָס ער מיינט, האָט אַבער געטאן אויף אַים אַגְּבִּין קֹוק, וואָס האָט געמיינט:

— וועסט געמיינערט ווערטן, אָז דָו וועסט דערן? ..

דרער רַאֲבָאִי האָט זיך אַיצטער געטאן צוֹרֶיס אַ דְּיוּיָאַוִּיס צוֹ בָּאָר-

סְפִּין אָזְן גַּעֲנְטְּפֶרֶט:

— אַ שְׁטִינְגֶּר, כְּיוֹוִיס — —

באָרְסְּקִי — זעַנְדרִיך, אָז ער ווֹיסְט נִישְׁט — האָט אַים אַיבָּרְגָּעָר

ריַּסְּן:

— אַיְּוָן מַיְּוִיל? ..

נאָכְדָּעָם טוֹט ער אַ פֿרְעָס-אַרְדוּף אַ גַּאנְצָע האָנט אוּפְּן טִיש אָוָן

זָאנְטְּן:

— אַיר ווֹיסְט, צְוָלֵיב וואָס כְּפָרְעָג זִיך?

דרער רַאֲבָאִי האָט אַ דְּרוּיְגָעָטָן מִיטָּן קָאָפּ: נַיְּוָן.

געמיינט האָט ער אַבער: — כְּיַאֲלָא צְוָוִי ווֹיסְט פָּוּן אַיְּיךְ ..

באָרְסְּקִי טוֹט אַיצטער אַ זָּאנְג: — צְוָלֵיב מִינְן זָוָן, בען.

נאָכְדָּעָם טוֹט ער זִיך אַסְׂק אַוְוָס דִּי פֿינְגֶּר אָזְן גַּעֲנְטְּשָׁבָּונְעָן:

— זָינְט ער אַיז אַוְוָס בְּיוֹן אַצְּנִיד אַיז אַ קִימָאָלְן פָּוּן אַ דְּרוּיְ שָׁעה.

רִיכְטִיכְס? .. אַיז אָז אַיטְלָכְבָּעָ שעָה אַיז אַ מַיְּוִיל, אַיז צוֹזָעָמָעָן דְּרוּיְ מַיְּוִיל.

נאָכְדָּעָם טוֹט ער אַ הוֹיב אַוְוָס דָעַם קָאָפּ צָום רַאֲבָאִי אָזְן זָאנְטְּן

שְׁטָאַלְץ:

— הַכְּלָל, דְּרוּיְ מַיְּוִיל? ..

דרער רַאֲבָאִי טְרָאָכְט אַיצְט:

— אַ שְׁוִין באָנְעָמָעָן זִיך? .. אַ גְּרוּסָע דָעָרְגְּרִיכְבָּונָג. סִיְּדִישָׁע פָּאָלָק

מעָג זִיך אַבְּעָרְנָעָמָעָן.

דעַם רַאֲבָאִים מַוְּטוֹר, וואָס העָרָט זִיך אַוְדָק צָו צָו בָּאָרְסְּקִיָּם

שְׁטָאַלְץָע אָזְן מַוְּטוֹשָׁע רַעֲבָנוֹנוֹגָנוֹן, טְרָאָכְט:

— אַ שְׁיַׁינְגָּע דָעָרְצִיאָוָג קָעָן שְׁוִין אַ סִינְדָּרְקִיגָּן, וואָס האָט אַזָּא

טָאָטָן.

משָׁה באָרְסְּקִי מַאְכָּט אַבער אַיצטער, ווי צָו לְהָכְעִים אַלְעָמָעָן, אַ חָשְׁבוֹן

פָּאָר גַּאנְצָע עַוְּלָס בַּיּוֹם טִיש:

— אַיר מַיְּנָט, אָז מַקְעָן נִישְׁט דָוְכְמָאָכָן מַעַר מַיְּוִיל? .. האָט אַיר

בָּמְחִילָה, אַ טָּעוֹת.

ער דָוָט זִיך אַפְּ אַזְוִיל, סְקָט אַוְוָס אַלְעָמָעָן, ווי צָו וּוּעָלָן זַוְאַלְעָ

מָעָן אַיבָּרְצִיאָנָן, אָזְן נָאָכְדָּעָם ווּוִיטָר:

— און מ'דארף דורךמאן וואס מערכ. און אויך וואס ניכער,
ווארים וואס ניכער אליע בעסער ...

ער רוט זיך ווידער אפ א וויל. נאכדעם — ווידער וויטער :
— נאך די צרה איז, איז מאג'יט איז קאמפאניע, שלעפט מען זיך
אכיסל. דא א לאך, דא א זונגען, דא א שטיף, דא עפעס אנדרערש. עס
פארגעט — —

בעת ער האלט נאך איז זיין שמעם, הערט זיך פון דרוייסן
עפעס א הארמידער, א געשרוי איז א געפילדער, וואס קומט, דאכט זיך,
פון אליע עסן ווועלט. אויך הערט זיך א געפֿאָרעריו פון שווערע רעדער.
דעער עולם דא טוט זיך מיטמאָל א שטעל-אוּת, גויטִיצֶוּ צו דיז
פֿעַנְצְּטָעָר אַרְוִיסְצְּפּוֹקָן, וואס ס'טוט זיך. איז דעם טוט זיך אבער א
רייס-אָפּ דיז טיר איז ס'קומט אַרְיוֹן דער הויבער, חבר שלאָס א פֿאָרְ
סֿאָפֿעָטָעָר, מיט א גַּרְוִיסְעָר חַבְּרָה אַרְבָּעָטָאָרְעָרְישָׁעָ מַעֲנְטָשָׁן.

חבר שלאָס, איז פראנט, טוט זיך צו דיז האנט צום קאָפּ, האלט זיז
דאָרט, גלייך ער וואָלט נעהאט קאָפּוּוּיטִיך, און זאגט צו משה באָרטשִׁין
טרויעריך :

— חבר באָרטשִׁי ...

באָרטשִׁי שטיט שווין לְעֵבָן אַים.

דאָסְעַלְבָּע — זיין פרוי.

חבר שלאָס טוט ווידער אָ רעד : — חבר באָרטשִׁי ...

אָבער מעָרְפָּעָן ער שווין נישט רעדן. ער שטיט בְּלוּזָן שטומ, דיז
לייפּן צונגעבִּיסְן, דיז אַוִינָן — דאָ אַוִינָףּ באָרטשִׁי', דאָ אַוִינָףּ פרוי באָרטשִׁי.
אויך באָרטשִׁי איז זיין פרוי סוקן אַוִינָףּ אַים.

ביידע צהדים קפּוּן זיך אַן, דערוֹאָרטָן עפָּעָס נוּיעָס. און ס'יעָס
איי באָלְדָן גַּעֲסָמָעָן :

פּוֹן דְּרוֹיִיסְן, אויך דער גַּאַס, האָבָן עַטְלַעְבָּע מַעֲנְטָשָׁן אַרְפְּגָעָנוּמוּן
פּוֹן אָ שְׂוּעָרָן לְאַסְטָ-אוּיטָמָאָבָּל אָ לְאַנְגָּעָן, אוִיסְגָּעָזוּגָעָן, פְּאָרְבָּלְוִי
טִיקְטָן טְוִיטָן קָעָרְפָּעָר אַן אַים אַרְיִינְגָּעָטָרָאָן דאָ, אַן דיז באָרטשִׁים
הוּוִין.

געוּעָן אַיִן עַס — בען.

אוֹ אָנוֹ אַמְּעָרִיקָןֶר שְׂטָאָט

בְּאֶלְקָנָטָע, פְּרִוִּינְט — אָנוֹ הָאָבָן גַּעֲרָדֶת וּוֹעֵן בְּרִיְמִינְן אָנוֹ וּוֹעֵן אַלְעָם
אַרוּם אַיִם :

— נִישְׁתְּגַעַשְׁתָּאָרְבָּן מִיטְ קִיְן נַאֲטוּרְלָעָכְן טּוֹיטְ.

— גַּעֲשְׁתָּאָרְבָּן וּוֹיִיטְ אָוּעָךְ פָּוּן שְׂטָאָטְ.

— נִישְׁתְּגַעַשְׁתָּאָרְבָּן נַאֲכָן אַרְוִיסְגַּיְ�וִין מִיטְ דָּעָר גַּאנְצָעָר קַאֲמְפָאַנְיָעָ מַאְרָה
שְׁוּרָרָה.

— גַּעֲשְׁתָּאָרְבָּן אָוּפְן וּוֹגְ פָּאַלְיִצְיָי אַ וּוֹאָנְטָם.

— מַסְתָּמְבָּאָשְׁטִימָטְ פָּוּן וּוֹאַשְׁיְנְגַטְמָאָן.

— אָנוֹ מַסְתָּמְבָּאָוִיךְ פָּוּן דָּאָגָעָן, דָּעָר שְׂטָאָטְ.

— מַכְּלָוְרָשָׁט נִישְׁתְּגַעַשְׁתָּאָרְבָּן דָּא אַיִן דִּי גַּאַסְן.

— טַאַמְעָרָ פָּאַלְן אַוִיךְ זַוְיְטִיכְעָ מַעֲנְטָשָׁן.

— אָנוֹ טַאַמְעָרָ שְׁטִיעַנְ-צָו זַוְיְטִיכְעָ, נַעֲמָעָן זִיךְ אַזְן דִּי קְרִיוּוֹדָע.

— הָאָבָן זַוְיִ קְוָדָם אַרְוִיסְגַּיְ�וִין אַוְיְסָעָר דָּעָר שְׂטָאָטְ.

— דָּאָרָטָן גַּעֲמָאָכָט דִּי שְׁחִוָּתָה.

— גַּעֲפָאַלְן — — — מַזְוִוִּים גַּאֲרְנִישָׁט וּוֹיְפִילְ.

— אַמְּעָרִיקָןֶר —

— רָוּסָן —

— דִּיְוִוִּישָׁן — — —

— אַ סְּךְ לִינְגְּן שְׁוִין אַוִיךְ אַיִן דִּי שְׁפִיטָאַלְן

— — —
זַוְיִיטְ, אַיִן צְוֹוִיְיטָן צִימָעָה, צְוֹוִישָׁן דִּי בְּעַטְן, אָוּפְן דִּיל אַיִן גַּעֲלָעָן
בָּעַן — דָּעָר בְּרִיְמִינְן — צַוְּגָעָטָט מִיטְ אַ שְׁוֹאַרְצָעָר טּוֹקְ. צַוְּקָאָפָנָם —
בְּרַעַנְעַדְיִסְקָעְ לִיכְטָט.

אַוִיךְ אַיִן נִישְׁתְּגַעַשְׁתָּאָרְבָּן זַוְיִיטְ פָּוּנָעָם בְּרִיְמִינְן גַּעֲלָעָן דָּעָר רָוּסָאָקְ, אַדְעָרָ דִּי
„קַעְמְפָעְרִישָׁע טָאָרְבָּעְ“, זַוְיִ ערְ הָאָטְ וּגְעוּרְפָן נַעֲכָטָן, בָּעַת אַ שְׁמוּעָם
מִיטְ דָּעָר מַוְתָּעָר.

די „קַעְמְפָעְרִישָׁע טָאָרְבָּעְ“ אַיִן גַּעֲוָעָן פָּאַרְבְּלוֹטִיסְטָם, פָּוֹנְקָטְ זַוְיִ ערְ,
בָּעַן, זַוְעַן מִהָּאָטְ אַיִם פְּרִיעָר דָּא אַרְיְינְגְּעַטְרָאָגְן. די „קַעְמְפָעְרִישָׁע
טָאָרְבָּעְ“ אַיִן גַּעֲלָעָן אַזְן אַנְגְּנַעַפְאָטָעְ מִיטְ פִּילְ זַאָכָן.

אַיְידָעָרָ בָּעַן אַיִן אָוּעָךְ, הָאָבָן מַוְתָּעָר אָנוֹ פָּאַטָּעָר אַנְגְּנַעַמְוָעָן אַיִן
די „גַּרְאַמְּעָרִיסְטָאָרָס“ אַוִיךְ בָּאָרְגָּן : בְּרוּיטָן, קִעְן, גַּעֲבָאָקָעָנָעָ פִּישְׁ, אַוִיךְ
קַאַנְסָעְרוּוֹיְרִטָּע הַעֲרִינְגְּלָעָר. זַוְיִ הָאָבָן אַיִם אֲפִילְוָוּ מִיטְגַּעַנְגָּבָן אַ וּוֹאַלְעָנָעָ
צְוָרָעָם, וּוֹאַס עָרְ זַוְיִ זַוְיִ הָאָבָן מִיטְ אַיִיר צְוָרָעָדָקָן, זַוְעַן עָרְ וּוֹעַט עַרְגָּעָץ
אַוְנְטָעְרוּוֹעָנָס דָּאָרְפָּן נַעֲכָטָן אַוִיךְ פָּעַלְדָּעָר, אַדְעָרָ אַזְן אַ לִיְוִידָקָן שְׁוִיָּ

ער. אלץ האבן זוי געטאָן, די עלטערן, פאר זיעדר איזונ-און-איינציגן זון כדי ער זאל נישט דארבן לירין דחיקות אויפן וועג און, חילקה, זיך נישט צוילן. ער איז דאך פארט אליע, וואָס זוי האבן נאך לאַנגע יאָרֶן זיין פארט הייראָט און נאך לאַנג זיך מוטשען, ביז זוי האבן געפֿענט טראָכְטן פון אַ קינֶר.

אַבער אַיצטער ליגט ער אויפן דיל, צונעדעקט מיט אַ שׂוּאָרְצָעַר טוֹך, און די "טָאָרְבָּעַ" לְעֵבָן אִים אָן אָוּמְנִיצְלָעַכְעַ.

די מוטשעַר, אַ גַּעֲבּוֹיְגָעַע אַין דָּרְיוּעַן, שְׁטִיטִיט דָּרְטָהָן, אַין צוּוִיטָן צימער, אַיבָּעָרָן זון, הַאֲלָטְדִּי הַעֲנָטְדִּי וּבִי לִיכְטְּ-בְּעַנְטָשָׁן, אוֹיפָן פְּנִים, אוֹיפָדִי אָוִינָן, אָן צָעִירִינְט אַין טְרָעָרָן. אַיְרָעַ קָלוֹת—מְאַמְּעָשָׁן, פְּרוּזָעַלְעַכְעַ, מְעַנְשִׁישָׁע — צָעַטְרָאָגָן סְהֻזָּן.

אוֹיךְ אַיְזָדָא אַין הוּא מְשָׁה בָּאָרְסָפִי. אַבער נִשְׁתָּאָן צוּוִיטָן צימער.

דָּעַר רָאָבָאִי אָן די מְוֹטָעַר הַאֲלָטָן אִים צָוָּדָא, אַין דָּעַר קִיךְ. זַיְהָהָלָטָן אִים בִּי די הַעֲנָטָן. בִּי די אַקְסָלְעָן, בִּיְום קָאָפֶן. שְׁוִין עַטְלָעַכְעַ מְוֹטָעַר הַיְתָן אִים :

— יַיְדָן טָאָרָן אַזְעַלְעַכְעַ זָאָכָן נִשְׁתָּאָן...

— סְלְעָבָן זְוַעַרְתָּ גַּעֲגַבָּן פָּוּן נָאָט אָן צְרוּקְנָנוּמוּעָן פָּוּן גָּאָטָן... ער זְעַט אִוְּסָ אַיצְטָעַר גַּעֲגַבָּן, דָּעַר שְׁטָעַנְדָּס מְוֹנְטָעַר מְשָׁה בָּאָרְסָפִי, וְוָאָס הָאָט אַסְכָּדָהָאָפְּנוּגָגָן, חַלְמוֹתָה... די אָוִינָן דָּוִיט, פָּוּל מִיט טְרָעָרָן. פְּלֹזְצִים אַיְזָאָס אַיְזָאָס עַפְּעַס אַמְּגָעוֹוָאָסָסָן אַ-בָּאָרָה. אָן לְוִיט דָּעַר בָּאָרָד זְעַט מְעַן עַרְשָׁתָן, אָזָ ער אַיְזָאָס שְׁוִין גַּרְנִישָׁתָקִין יְוִינְגָעָר, אַנְטָד שְׁעַן דָּעַם, וְוִי ער הַאֲלָט זְיךָ שְׁטָעַנְדָּס מִיט זַיְהָן מְוֹנְטָעַרְתִּיְהָ. די בָּאָרָד אַיְזָנָרָא. זַי בְּלִישְׁתָּשְׁעַט מִיט פְּרָאָסְטָפִיִּיט, מִיט וּוּוּטָעַר סְוּדָהָתִיִּיט. זַי שְׁיַינְטָפָן חַזְצָפָה : טָוִיט.

דָּעַר רָאָבָאִי, וְוָאָס הַאֲלָט אַוְיךְ בָּאָרְסָפִיְּן, זָאנְט אַיצְטָעַר שְׁטִילְזָוָן צָוָּדָע מְוֹטָעַר, וְוָאָס הַאֲלָט אַוְיךְ בָּאָרְסָפִיְּן :

— מִיד יוּולְעַן שְׁוִין נִשְׁתָּאָן אַהֲיָמְפָאָרָן הַיְנִיטִיקָן אַוְונָט. מְיוּעַט זַיְהָן בִּי דָעַר לְוִיתָה.

די קלְיָוִינָעָן, שְׁטָרָעַנְגָּעָן מְוֹטָעַר הָאָט אַיצְטָעַר פְּאָרְלְוִוָּרָן אַלְעָ אַיְרָע "תִּיכְפָּס" אָן אַמְּלָדָן קָשָׁס, וְוִי פָן תְּהִילִים אַרְוִיס, גַּעַטָּאָן אַוְוחָ אִים : — אַוְרָאִי... סְאָמְצָה...

אויף דער גאנט זענען דא, און דער קיך, געזען צוויי פרעמאָד מענטשן בײַם טיש און האָבן גערעדט ווען אַ קָּרְבָּה.
איינער פון די שמועסער אוין געוווען באָרטסִים אַ שְׁכָן, אַ גְּרָאָעָר, בריטיבִּינִישער, נוֹודְרִיךְעָר, ווֹאָס ווֹאוֹינְט אַינְעָם זעלְבָּן הוֹזִין, אוֹפֶן צוֹוִיטָן שְׂטָאָק. זַיְן נָאָמָעָן אוֹין: אַיסְרָאֵיכְרָאוּיטָשׁ. ער אוֹין זַעַר אַ גָּלְאָסְעָנָר, דָּעָר אַיסְרָאֵיכְרָאוּיטָשׁ. וּוֹעַן ער נִימִת, בְּמִילָּה, שְׁפִיעָן, טוֹט ער עַס אָן אַ זַּוִּיט; אַמְּאָל אַוִיךְ אָין אַיְגָעָנָעָם קָעָשָׂעָנִיטִיכְלָן. אָנוֹ אַיְדִּיעָר ער גִּימִת עַפְעָם רְעָדָן, קוֹטָט ער פְּרִיעָר לְאָנָג דָּעָם מִיטִּשְׁמֻעוֹעָד סָעָר, גְּלִיּוֹךְ ער ווֹאָלָט אִים גַּעֲוָאָלָט זַעַנְג אַיִין ווֹאָרטָם, אַכְּבָּר אַ גּוֹטָם...
דָּעָר צְוִוִּיטָרָר אוֹין גַּעַוְעָן אַ יְוָנָגָה, בעַנְסָס אַ חְבָּר: בְּעַרְגָּעָה. גַּעַר אָין גַּעַוְעָן אַ פְּלִינְקָר, זַיְךְ אַיְן אַלְעָם, ווֹאָס ער האָט גַּעַטָּאָן. שְׁעַמְּנוֹן נִישְׁתְּ שְׁעַמְּנוֹן זַיְךְ, קְוַנְצָן, נִישְׁתְּ לְזָנָצָן — דָּאָס אָין אַלְעָזָנָרָנִישָׁט. ווֹיכְטִיס אָין נָאָר, זַוְאָס מְ'וּוִיל, אָוֹן אַמְּתָדִיק ווּעָלָן, נִישְׁתְּ נָאָר פָּאָר זַיְךְ, נָאָר פָּאָר אַלְעָמָעָן. — דָּעָר אַמְּתָ אָין אַיְבָּר אַלְעָז! —
— אַפְּיָלוֹ אַיְבָּר זַיְךְ אַלְיָוָן... — פְּלִעָנָט ער זַעַנְג, אַטְדִּיעָר בְּעַרְגָּעָה.
איַצְטָרָר זַעַנְג זַיְיָ בְּיִידָּע גַּעַוְעָן אַקְעָנָאַבָּר זַיְךְ, אַטְדִּיעָר אַיסְרָאֵיכְרָאוּיטָשׁ אָוֹן דָּעָר יְוָנָגָה בְּעַרְגָּעָה, אָוֹן האָבָּן זַיְךְ ער שְׁטָאָרָק אַנְ... גַּעַקְעָטָט. איַינְעָר דָּעָם אַנְדָּרָעָן האָט גַּעַבְעָן ווֹאָס מַעַר צַו פְּאָרְשָׁטְיָן,
אַכְּבָּר סְ'אָין נִישְׁתְּ גַּעַנְגָנָעָן. בְּיִידָּע האָבָּן נָאָר גַּעַרְעָדָט אַיְצָט וּוֹעַן אַ קָּבָר.

איַינְעָר האָט גַּעַזְאָנָט: — דָּעָר קָבָר גַּעַהָעָרָט אַונְדוֹז...
אוֹן דָּעָר צְוִוִּיטָרָר האָט גַּעַזְאָנָט: — דָּעָר קָבָר גַּעַהָעָרָט אַונְדוֹז...
עַס אָין גַּעַוְעָן אַ לְאָנָג שְׁפָרְעָנִישׁ.
יעַדרְאָרָר אַינְעָר פָּוָן די צְוִוִּי שְׁמוּסָרְאָרָר הָאָט אַגְּנָעָהָרָט צַו אַ בָּאָ...
זַוְנְדָּרְעָרְאָרְפָּאָרְטִיְיָ, ווֹאָס האָט גַּעַוְאָלָט האָבָּן רַעַכְתָּ אַוִיךְ דָּעָם גַּעַשְׁטָאָרְבָּעָ-
נָעָם בְּחוֹר, בְּעָן.
דָּעָר גְּרָאָר אַיסְרָאֵיכְרָאוּיטָשׁ האָט גַּעַהָעָרָט צַו אַ סְּאַצְּיָאַלְיָסְטִיְיָ
שְׁעַר קָעְגָּנוֹזִיטָר הַילָּאָ-אַרְגָּאָנוֹזִיאָצִיעָ, ווֹאָס האָט זַיְךְ גַּעַרְעָטָן: „אַרְבָּעָיִ-
טָעָרְדִּינְג“.
דָּעָר יְוָנָגָהָמָן בְּעַרְגָּעָה, ווֹידָר האָט אַגְּנָעָהָרָט צַו אַ קָּמְנוֹנִים-
טוֹישָׁר הַילָּאָ-אַרְגָּאָנוֹזִיאָצִיעָ, ווֹאָס האָט זַיְךְ גַּעַרְעָטָן: „אַינְטָרְגָּאָצִיאָנָאַלְעָדָרְאָרְדִּין“.
בְּיִידָּע אַרְגָּאָנוֹזִיאָצִיעָם האָבָּן סִינְמָאָל נִישְׁתְּ גַּעַלְעָבָט בְּשָׁלָום. דָּעָר

סרג' צוישן זוי איבער די אופנים, ווי אוווי אפזושא芬ן די קאפאיטאליסט
טישע ארדנונג. די סאציאלייסטישע ארגאניזאצייע האט געוואַלט: נישט
איילן זיך, געלאָסנקייט, ווארטן בויז דאס פאָלק אלין וועט וועל... די
קאמוניסטישע ארגאניזאצייע — קיון זואָרטענישן, שוין, אַפְּלוֹ דורך
בלוט.

זו דער סאציאלייסטישער קעננוויטיקער הילף-ארגןיזאצייע האט
אויך אַנגעהרט מַשֶּׁה באָרְסִיקִי, באָטש ער האט אויך געוואַלט זיין מיט
דער קאמוניסטישער. ער איז געווען דא גוט און דא גוט. ער האט
בײַדָּע לֵיב געהאט.

אנדרער איז אבער געווען מיט זיין זון, בען — באָטש אַ יונגעַנְקָעַר,
האָט זיך דָּאָך בָּאָלְד גַּעֲשַׁטָּלְט מַיִּט בַּיִּדְעָ פִּים אַיִּין מַחְנָה — אַיִּין
דער קאמוניסטישער. ער האָט אבער געהרט מַשֶּׁה צו דער סאציאלייסטישער
קעננוויטיקער הילף-ארגןיזאצייע, מהמת דער פָּאָטָעָר האָט פָּאָר אַיִּם
דאָרטן געツאַלְט שטיווּר.

אַיצְטָעָר אַבער זענען זיך צוּנוֹפְּגַּעַמְּעָן בַּיִּדְעָ צְדָדִים — אַיִּינָעָר
פָּוֹן דער סאציאלייסטישער מַחְנָה, אַוְן אַיִּינָעָר פָּוֹן דער קאמוניסטישער —
אַוְן האָבָּן בְּשִׁתְּקָה, שאַ-שְׂטִילְאָן שטילינְקָן קָרְגִּין.

אַיִּינָעָר זָגָט: — דער קָבָּר געהרט אַונְדוֹן.

אונְדוֹן דער צוּוִיטָעָר זָגָט: — דער קָבָּר געהרט אַונְדוֹן.
זַיְדָעָן ווּעָגָן אַ-סְּבָּר, מַחְמָת אַיְתָלָעַבְּעָן קעננוויטיקער הילף-ארגןיזָאַנִּי
זָאַצְיָע בָּאָזָרָט די אַנגעהרטיקָע, נַאֲכָן טוֹיט, אויך מִיט אַ-קָּבָּר.
דער סאציאלייסטישער אַיסְטָר אַיסְטָרָאַוּוּטָש טָעַנְהָט: —
— אַוְן זָוִוִּי דער פָּאָטָעָר האָט בֵּי אַונְדוֹן שְׁטָעַנְדִּיק געツאַלְט, געהרט
דער זוֹן נַאֲכָן טוֹיט אַוְיָפְּלָע אַלְעָ אַונְדוֹעָרָע הוֹצָאָות.

אונְדוֹן דער קאמוניסט. בְּרָגָעָר, טָעַנְהָט: —
— באָטש דער פָּאָטָעָר האָט בֵּי אַונְדוֹן קִינְנָמָל גָּאָרְנִישָׁט גַּעַד
צָאַלְט, באָשְׁטִיעָן מִיר דָּאָך צוֹ נַעֲמָעָן דָּעַם זוֹן נַאֲכָן טוֹיט אַוְנִי
דוֹעָרָע הוֹצָאָות.

אונְ אלְסְ פִּירְוָש גַּיטְעָר נַאָּך צַוְּ: —
ער איז געווען אַ-דָּעַוְאַלְזִיאָנָעָר בַּיִּם לְעַבְּן, דער זוֹן, ווּלְזָן
מִיד אַיִּם אויך האָבָּן נַאֲכָן טוֹיט צוּוִישָׁן אַונְדוֹעָרָיקָע.
בָּעַת זַיְדָעָן זיך אַיִּין דער גַּאנְצָעָר ווּאַוְינְגָּן שְׂטִילְ.
איַן צוּוִיטָעָר צִימָעָר, ווֹאָוָעָס לִיגְט נַאָּך דער ברְמָנִין צוּוִישָׁן די
כְּעַטָּן, אַוְיָטָן דִּילְ, טְרָפְּן אַן אוּפְּהָעָר בְּרָעַנְדִּיקָע לִיבְטָן. דָּא שְׁטָעַט

איו אונטעריקאנער שטאט

מען אריין אין די ליבטערס ניעע, דא מוריין זייל באולד אויס. די פענץ צטרער אין צימער דארטן זענען אפּן, וויל סעיגיט א ריח פון מות. א בלוטיקער ריח. פון פינצטערן דרויסן וויעט אריין א זוינטל, א קילב זוינטל, און עס געגעזט דא אכטיל די לופט.

אויך אייז דארטן, אין צימער, דא דער פאטער בארכסן. ער זיצט אויף א שטול, איבערן טויטן זוין, האולט דעם קאָפּ אראָפּגעלאָזט, אַנְיַ נעלענט אווֹף בירע אונטערישפֿאָרנידקע הענט.

אויך אייז דארטן די פֿרוּי בארכסן. אבער זי ליגט איזט אויפּ בעט. זי ליגט אין אַנגעטָאָכָּע. אַיר קאָפּ איז אַהֲגַעַגְעָוָאָרְפּן. אַירע האָר צעפְּאַשְׁעַט. אַירע אוינן זענען נישט דָוִיט, נישט גָּל. זייל זענען עפּעס בְּלוּז נעלְפּ און טִיךְ אַרְיִינְגְּפְּאָלְן.

אויך זענען אין יונעם צימער דא א סְךְ מֵיָּוָן. עפּעס איז געווארן אַשפְּעַדְיַס אַנגעלאָפּ פָּוּן זייל. זי לויין פָּוּן אלְעַזְוִיטן. עס הערט זיך אַקוּוטְשְׁעָרְיוּ ווּי אַוְיףּ אַחֲתָהָה.

די אַינְצִישָׁע, ווֹאָס צִיבְּן אַיזְט אַכְּטוֹנָג אַוִּיפּן גָּאנְצָן "הַוּזָן" דָא, זענען דער דָּאָבָּא אַזְוִין מַוְתָּעָר.

זייל שטיען אַיזְטָר דָא אַין דער קִיךְ, גִּיבְּן אַכְּטוֹנָג אַוְיףּ די צוּוִי פֶּאָרְטִּיעָר, אַוְיףּ זַיְעַרְעַ בְּאַוְעַגְגָּעָן, הַעֲרָן זיך אַוְיך צַו זַיְעַרְעַ וּוּרְעַ מַעַר אַזְוִינְגָן.

איין פִּירְהָוִין, בַּיְ דִּי טִירָן, אַין דער גָּאנְצָר שִׁיךְ זענען שְׂוִין אַיזְטָר נַיְשָׁטָא דִי אלְעַזְוִיטָאָפּעָנָעָן מַעַנְטָשָׁן — שְׁכַנִּים, באַקָּאנְטָע, פְּרִינְט — ווֹאָס זענען גַּשְׁטָמָאנָן דָא אַינְמִיטָן טָאגְן.

עס איז אַיזְטָר שְׁטִיל.

פון דרויסן שפְּאָרָט אַריין די פִּינְצְּטָרְנוּשׁ. די עַלְקְטוּרִישׁׁׁעַ לְעַמְּפַּיְּלָדְלָאָרְלָאָל.

עם איז איזן "הַוּזָן" אַ מְרָה-שְׁחוֹתָה, אַ ווּסְטְּקִיּוּט, אַ קָּאַלְטְּקִיּוּט. סוף כל סוף פּוּמָעָן בְּיַוְדָעָ פֶּאָרְטִּיעָר, אַיסְפָּר אַיסְפָּרָאָוּוּטָש אַזְוִינְגָן בְּעָרָר, צַו אַ פֶּאָרְשְׁטָמְעָנְדָנִישׁ :

— מְזֻוּעָטָ פְּרָעָגָן דָעַס פַּאטָעָר באַרְסְּפִּיְּן, ווֹאָס ערְזַוְעַט זָאנְגָן, אַזְוִי וּוּעָט זַיְן.

איַזְטָר אַבעָר קָעָן מעַן צַו אַים נִישְׁטָ צְוִוְיָן. מְדָאָרָף אַים פָּאָקָן אַזְוְנְדָעָרָס לְיִוְתְּשִׁין מַאֲמָעָנָט.

אין דער פרי איז איזן דראיסן געווען שווארץ.
 א געדיכטיקעפיךער עלס האט איזוקנעריט פון באַרטסקי'ס וואוּי
 גונג, פון וואגען מ'האט אַרוויסגענומען דעם פֿאָרְשְׁטָאָרְבָּעָנָם זונ, בען.
 עס איז געווען אַבראנדיק, הייסטער אַינְדרָעָפֶרְטִי. די זונ — אַ לִיבְּ
 טיש חתונה-פְּנִים איזן לְוִוְוָרְן, בלען חֵימָל, האט געלפְּלִיעָצְטִמְיט לִיכְטִט.
 פִּינְגְּלָזְעָן גַּעֲפְּלִוְזָן אַיבְּכָר דְּעָכְבָּר. בִּימְעָד בַּיְּד טְרָאָטוֹאָרְן וְעַנְעַן
 געשמאָנָעָן רְוָאַיך. בלעטלעך האָבָן זיך נישט באָוָעָטָם.
 פון די הייזער-פֿעְנְצְטִער, אוֹיפְּרִיךְ בִּידְיעָ זְוִוְוָן גָּסָם, האָבָן אַרְוִיסְגָּעָר
 שטעהט דַּי קָעֵפְטָאָלְטָעָן לִוְיִיט, וְאָס זְעַנְעַן מִיט אַסְטְּרִיךְ צְוִירִיךְ אַהֲרָנְגָּעָר
 קְוּמָעָן פון דַּעְרָאָלְטָעָר חֵימָן, וְאוֹסְטְּסְעָן גַּעֲפְּוּוֹן פְּאָגְרָאָמָעָן, הַוְּנָגְעָר
 יְאָרָן אָוָן רַעֲכְטָלָאָזְיִקְטִי, כְּדַי דָא אַוְיסְצְּוֹלְעָבָן די יְאָרָן רְוָאַיך. עס האָבָן
 זיך אַוְיך גַּעֲדָרָאָפְּעָט אַיז די פֿעְנְצְטִער — זְוִיגְּקִינְדָּעָר אָוָן גַּעֲסְקָוְטָ אַוְיףְּ
 זְאָכָן, וְאָס זְוִי האָבָן גַּעֲזָעָן עַרְשְׁטָטָס סְעַרְשְׁטָעָן מָאָל.
 צְוִוְוָשָׁן גַּעֲדִיכְטִיקְעָפִיסָן עַולְסָה האָבָן מַעְנְטָשָׁן הוּיך גַּעֲהָאָלָטָן דָוִיטָע
 פֿעְנָעָר. די פֿעְנָעָר האָבָן אַוְמְרוֹאַיך זיך גַּעֲוִינְטָעָוָעָט. גַּעֲכוֹאָלִיעָט אַיבְּכָר
 טְוִוְוְנְטָעָר קָעֵפְטִי.
 פִּיל פון די מַעְנָעָר אָוָן פְּרוּיעָן האָבָן גַּעֲטָרָאָן שְׂוֹוָאָרְצָעָ קָרְעָפֶט
 בְּעַנְדָּעָר אַוְיףְּ די אָרְעָמָס.
 פִּיל קִינְדָּעָר, וְאָס עַלְטָעָר אָוָן פְּרוּיעָן האָבָן גַּעֲפִירְט בַּיְּד הַעַנְטָ, האָבָן גַּעַיְּ
 טְרָאָן שְׂוֹוָאָרְצָעָ קָלְיְידָלָעָךְ.
 דַּעַר מַתִּימְזוֹאָגָן אַיז גַּעֲזָעָן אַרְוּמְגָהְיָלָט אַיז דָוִיטָע אָוָן אַיז
 שְׂוֹוָאָרְצָעָ טִיכְבָּר.
 הַינְטָר דַּעַר מַתִּימְזוֹאָגָן האָט מַעַן גַּעֲפִירְט — די פֿאָטְעָר-אָוּזְמָוָטָעָר
 באַרטְסְקִיִּים. נִישְׁטָ קִין פְּנִים, נִישְׁטָ קִין אָוִינָן אַיז אַיְצְטָעָר גַּעֲזָעָן צָו
 דְּעַרְקָעָנָעָן בַּיְּזִי, פְּאָטְעָר אָוָן מַוְטָּעָר.
 הַינְטָר זְוִי זְעַנְעַן גַּעֲגָנָגָעָן: דַּעַר רַאֲבָאִי אָוָן זְיִינְ זְוִוְוָתָר. זְוִי האָבָן
 זיך אָגְבָּן גַּעֲפְּלָטָט, זְוִי עַפְעָם אוֹיפְּרִיךְ אַפְּרָעָמְדָעָר חַתְּוָה. אַבְּכָר זְוִי האָבָן
 גַּעֲמָזָטָן גַּיְינָן. עַרְשָׁטָנס, קְוּזָינָעָן; צְוּוִיטָנס, זְעַנְעַן זְוִי בִּינְגָעָוָעָן בְּמַעַט
 בַּיְּמָם נַגְּנָצָן עַסְפָּק. חֹווּ דַּעַם, אַיז סְתָמָם אַמְצָה נַאֲכְזָנוּין אַ לִוְיָה.
 אַיז פְּרָאָנְטָם פון דַּעַר לְוִיה אַיז גַּעֲגָנָגָעָן אַלְאָנָגָעָן מַחְנָה פון פְּרִיְּ
 דְּיוֹאַיְקָעָ שְׂוֹרָה יְוָנָגְוָאָרָגָן: מַיְידָלָעָךְ אָוָן בְּחוֹרִים. דָאָס זְעַנְעַן גַּעֲזָעָן
 די קָמְמָנוֹיסְטָן, וְאָס בעַן האָט צָו זְוִי גַּעֲהָרָטָם.

די מיזילעך האבן געטראגן שווארצען זאכן און דוטע שליפן און די בלזוקעס. די בחורים — רויטע קראוואטן און שווארצע קרעפּ בענדר אויף די ארעטס.

און סאמע שפייך זונגען געאנגען דער הויכער חבר שלאָס און צוּי נישטירן, און אַמְּרוּקָאנֶר און אַונְגָּשָׁעָר, וואָס האָבָּן אויך גע-הערט צו דער קָאָמוֹנִיסְטִישָׁר פֿאָרטִי. געאנגען איז אַט-די גאנצָע מְחֻנָּה אָוּעָס צוּם, „פֿעלְדָּה“, וואָס גע-הערט צו דער קָאָמוֹנִיסְטִישָׁר קָעְגָּנוּיִטִיקָר הַילְּפָאָרְגָּאנִיזָּצִיעַ. משה באָרטִי אַיז אָגֵב באַשְׁטָאָגָעָן, אָז די אַרגָּאנִיזָּצִיעַ, וואָס דער זוּן האָט צו אַיד אַנגָּהָהָרָט בְּיִם לְעָבָן, זאל אויך אִים האָבָּן נאָד זַיְוִוִּיטִים.

— סְאָוּ פֿאָר דָּעַם זוֹנָס כְּבוֹד... — האָט עַר גְּזָוָאנְטָמָ.

דאָס „פֿעלְדָּה“ אַיז גְּעוּעָן ווַיִּתְאַוְּסֶעֶר דָּעַר שְׂטָאָטָם.

לְעָבָן דָּעַם, „פֿעלְדָּה“ זונגען גְּעוּעָן אַסְטָּרָהָרָעָ. אָבעָר אַיטְלָעָר אַיְנְצִיךְ „פֿעלְדָּה“ — אַרְוּמָעָצָאָמָט מִיט אַן אַיְזָעָרְנָעָם פֿאָרטִן. אַיְנְצִיךְ „פֿעלְדָּה“ האָט גַּעהָהָרָט צו די פְּרוּמָע יְיָוָן; אַיְנְצִיךְ „פֿעלְדָּה“ — צו די צְיוּוֹנִיסְטִן; אַיְנְסָמָס — צו די סְאַצְּיָאָלִיסְטִן אַן אַזְוִי ווַיִּתְאַעֲרָה. אַיטְלָעָכָע פֿאָרטִי האָט גַּעהָהָט אַ-בָּאוּנְדָּר, „פֿעלְדָּה“. זוּנט מֵהָאָט אַזְוּקָגְּרִירָט פּוֹן די באָרטִיִּים ווַאוּנְגָּנָג בֵּין אַרוֹוִוָּת אַוְיָפָּן, „פֿעלְדָּה“ אַיז גְּעוּעָן שְׁטוּל. קִינְעָרָה האָט נִשְׁתָּמָת נְעָרְדָּט, אַפְּלוּ גְּנַשְׁטָעָהָמָעָט. עַרְשָׁת ווּעָן מֵהָאָט אַרְאָפְּגָּעָלָאָזָט בְּעָנָעָן אַין קָבָר אַרְיָין, האָט זַיְדָהָרָט אַ-גְּזָוָאנְגָּן.

די גאנצָע קָאָמוֹנִיסְטִישָׁר וּגְנוּנִיטְפֿאָרטִי, אויך אַנדְרָעָהָבָן אַרְוָנוֹת טְרַגְּעָנוּמָעָן די הַיטָּלָעָן פּוֹן די קַעַפְּ אַן אַטְ-אַזְוִי באַעֲרָנְדִּיק דָּעַם טְוִוִּיטָן חַבְּרָהָאָט מַעַן גְּעוּוֹנָגָעָן דָּעַם, „אַינְטָרְנָאַצְּיָאָנָלָל“:

... די ווּלְטָ פּוֹן גְּוֹאַלְדָטָאָטָן אַן לִיְדָן

צְעַשְׁטָעָרָן ווּלְן מִיר אַן דָּאָן —

— — — — —
— — — — —
— — — — —

בְּעַת פְּאָרְשִׁיטָן דָּעַם קָבָר זונגען פָּאָטָעָר אַן מִוּטָעָר באָרטִיִּים גַּע-לְעָנָן אויף דָּעַר עִיר אַן האָבָּן יַאֲמָרְלָעָר גַּעהָהָשָׁעָט:

— צו ווּמְעָן ווּלְן מִיר אַצְּינָר אַהֲיָמָנִין...

— וואָס פֿאָרָא נְחָת ווּלְן מִיר שְׁוִין אַצְּינָר האָבָּן אַין דָּעַר ווּלְטָ.

איו או אַמְּתָעִיקָּאָנוּר שְׂטָאָט

חבר שלקס — אַ בְּלוּכֶּר, מיט אַרְיִינְגָּעָרְקָעָנָע אָוִיגָּן — איו אַיצְטָעָר צוֹ צוֹ מְשָׁה בָּאַרְסְּקִין אָוּן הָאָט אִים גַּעֲמָנְטָעָרְטָן:
— חבר בָּאַרְסְּקִי... חבר בָּאַרְסְּקִי... הָאָט מוֹט... נְעַמְּט אַיְיךְ אֵין דַּי
הָעַמְּט אַרְיִין.

אוּיךְ איוֹן צוֹ צוֹ מְשָׁה בָּאַרְסְּקִין צוֹ אַיסְּרָאִים אַיְסְּרָאָוִיטָשׁ, דָּעָר שְׁבָן,
וּאָסָם אַיְיךְ מַיְּטָנְגָּאָגָּעָן מִיטָּדָעָר לְזִוְּהָ, אָוּן הָאָט אַגְּנָהָוּבָן אִים,
בָּאַרְסְּקִין, צוֹ טְרִיבְּסְּטָן:

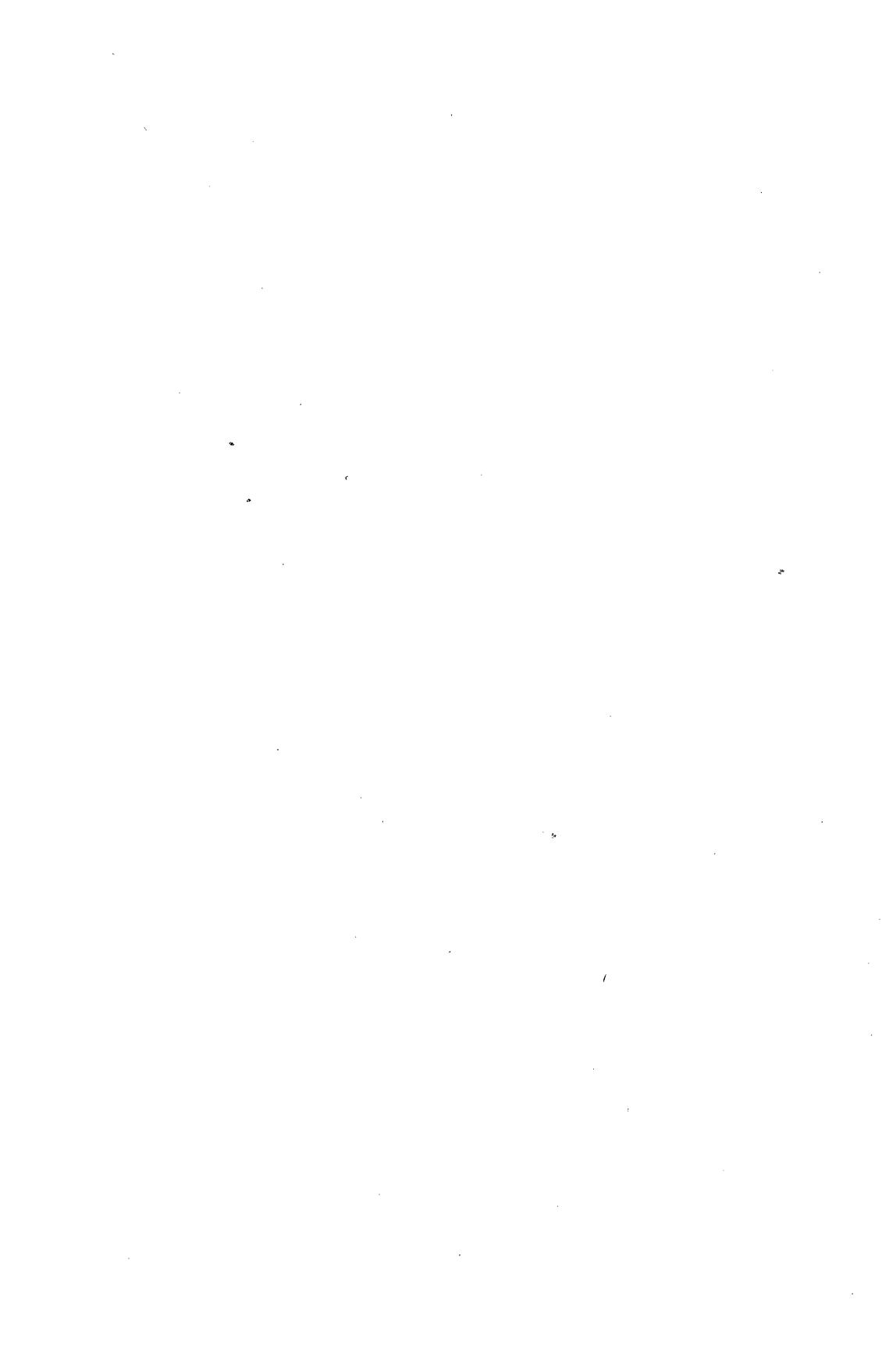
— אָוּן דַּי פָּאַרְזְּוּעָרְקָאָמְגָּעָן הָאָט דַּאֲךְ אוּיךְ גַּעַהָאָט גַּיְשָׁט וּוּינִיכְ
סְּרָבָנְהָוּת... אַיר וּוּוִיסְּטָן דַּאֲךְ, חבר בָּאַרְסְּקִי... אָוּן זְוָעָן נִישְׁתָּחָן? כְּלִיזְמָן מִיר
וּוּלְעָן הָאָבָן רִיבְּכָע אָוּן אַרְעָמָע, הָעָרְשָׁעָר אָוּן בָּאַהֲרָשְׁטָע, וּוּלְעָן מִיר
שְׁטָעָנְרוּסָה הָאָבָן קְרָבָנְהָוּת...

די פְּרוּמָע זְוִינְקָע, וּאָסָם אַיְונָן גַּעַשְׁטָאָגָעָן מִיטָּאַיר זְוָן, דָּעָם רָאַבָּאִי,
דַּאֲךְ לְעָבָן די בָּאַרְסְּקִיְּסָה, הָאָט אַיצְטָעָר צוֹ אִים, דָּעָם רָאַבָּאִי, אַ זָּגָן גַּעַן
טָאָן:

— מַ'וּאָלָט בָּאַדְאָרְפָּט זָאָנוּן אַיְינָעָם פְּוּן אַטְּדָעָר חְבָרָה, אָז עַמְּצָעָר
זָאָל בְּלִיְבָן מִיטָּזִוִּי, די קְזָוִינְעָן, אַיְן הָיוֹן, כְּדַי מִיר זָאָלָן נַאֲךְ סְּעָנָעָן
הָיוֹנָט אַהֲיִמְפָּאָרָן...

— יָא... — טָוָט אַ שְׁטִילָן, אַוְמָעְטִיקָן פְּרָעָפָל דָּעָר רָאַבָּאִי, וּאָסָם אַיְוָן
אַוְצָט אַוְסְּגָּעְבְּלִיְכָט, מְחַמְּתָה עַר הָאָט די הַעֲצָטָע עַטְּלָעָבָע טָעַג גּוֹט צְוָנָעָר
הָוּנְגָּעָרָט — כְּבִין זָעָר מִיד, צְעַבְּרָאָכָן. דַּאֲרָף קְוָמָעָן צוֹ זִיךְרָה. כְּהָאָבָן
נַאֲךְ אַזְּוָלְכָעָם נִישְׁתָּמָע אַיְבָּרְגָּעָלְבָּטָם.

אוּן די מְוֹטָעָר הָאָט גַּעַנוּמָעָן צְוּוּוֹאָרָטָן בְּיוֹ מַ'וּעָט אַנְהָיִיבָן אַרְוִוִּסָּה
צְוָנוֹיָן פְּוֹנָעָם פָּאָרָק, כְּדַי עַמְּצָן פְּוּן דָּעָר חְבָרָה צוֹ זָאָגָן וּוּעָנָן אַיר בְּקָשָׁה
אוּן פָּאָקָן זִיךְרָה אַיְן וּוּגָן אַרְיִין.

א. לעיגלעט

אפרים אויערבאָד

קַאֲדִיעַ מְאֻלָּאָדָּאָוּסָקִי

בעריש ווינשטיין

ז. ווינפֿער

א. לעיעלעס

פֿאַבְּיוֹס לִינְדָס טַאגְבּוֹז

יאנוואר 27

מווטערדייך, טיף אין מיין אינגענוייד
מאגען לירדר אין מיר ווי א זוואנד אין געביין.
זאל מיר זיין איזוי און נאך מער,
אויב נישט א לעמפרט אוויף לווער דורך נאכטעלעך געווילד
איין דער הונגער נאך ליד אין מיין גומען און להענד —
אומגעשטיטליך.
דרפֿילונג איזו אַנְגָּנָג אַנְגָּנָג אַיְזָה מַאֲנָגָנָג,
ニישטאַסְיָן זַעַטְקִוִּיט פֿאָר לֵיד אַיְזָה מִיר.

יאנוואר 28

פֿינְצְטָעָרְנִישׁ.
געדיכטע, קְנוּיְלִיקָע,
אוֹרָאָטָע, גְּרוּיְיקָע, אָוְמָהִימְלָעֶכֶע, מוֹיְלִיסָע.
אוֹן פְּלוֹצְלָונָג — פְּוֹנְקָעָן וּוּיסָע, גְּאַנְצָע פָּסָן.
מַאֲנָגָנָוָמְגָּלִי — וּוּוִים, וּוִים.
אַסְנִי — וּוּאָרָעָם, וּוּיך אַוְן שְׁטִיף.
אַדְיִיף אָרוּס מִיר, וּוּ דָעַר רִינְג אָרוּס סָאָטוֹרָן.
שְׁטִיף אָרוּס מִיר. וּוּוִים. מוּטָעָרְלָעָכָר נַאֲקָטוֹרָן.
סְוּמָנָע רִיזְעָנִישׁ.
מַאֲרָך-בְּאָרְפְּלִיְזָעָנִישׁ. פְּאָל — פְּלוֹ. פְּאָל — פְּלוֹ.
סְנִי. מַאֲנָגָנָוָמְגָּלִי. אוֹן וּוּידָע —
קְנוּיְלִיקָע, קְוּיְלִיקָע פֿינְצְטָעָרְנִישׁ.
פֿאָרְפְּאָלְעָנִינִישׁ.

יאנוואר 29

פּוֹן נַאֲנְטָסְטָן שְׁפִיגָּל אַיְזָה אָוִיף מיין בעהער
& דָרָך גַּעֲפָאָלָן שָׁאָרָך אַוְן אָוְמָגְעָרִיכָט.
אַיך האָב דְּעַרְזָעָן — נִישְׁט אַבְּקָאָנָט גַּזְוִיכָט.
אַיך האָב נִישְׁטָדוּיְלָנְדִיס גַּעֲמָרְמָלָט : עָר.
פּוֹן קָאָלָט גַּעֲשְׁלִיְפָעָנָם, פּוֹן גַּלְאָטָן שִׁיכָט

פָּאַבְּיוֹס לִינְדָּס טָגְבּוֹן

האט א געדאנס געוואכט ווי וויטיק, קוועת.
א טאטע האט דעראנט זיין קינדס באגער,
און אים פֿאַרְטּוֹרִיט זײַן סְלִוּן סְוד פֿוֹן לִיכְטָן.

ער. ער. אויך האב געפֿארשט דעם שפֿונְגָּל לאנג,
און זיך צעלאכט פֿוֹן זיך. בְּבִין זֶוּל, סְאֵיז קְלָאָר.

און באטש עס האבן אוינְג, זײַן אוון חָאָר
צְוִירִקְנְּעַלְאָכְט אַיְצָט מִוְתָּאָבָּאָקְאָנְטָן קְלָאָנְג,
האט אויך דער וואכער, קווערער גַּאַסְטְּגַּעְדָּאָנָס
גענְרִיסְט דְּוֹרָךְ דֻּעָר גַּרְיִמְאָסָע — לִיב אָוּן וּאוֹר.

און כְּהָאָב גַּעֲוָאָסְט — אַ דְּרִיָּה אָוּן וּאוֹר וּוּרְטָה וּוּאָר.
אַ דְּרִיָּה אָוּן אָמוֹנִין שְׁפָאָלְטָה זֶיך אָפְּ פֿוֹן אָוּם.
אַנְטְּפְּלָעְקוֹנְג אִין דעם שְׁטוּרָעָם רָעוּוֹ אָוּן בְּרוּם
אוֹן אוֹיך — אַט וּוּזָאָוּי אִין שְׁפְּגָלְפָּאָר.

אַ רְיִפְעָן נְאָכְט הָאָט דְּרוֹיְסָן קִיל גַּעֲבָלוּיט.
אַ קִינְדָּהָאָט פְּרִי גַּעֲטִימְיָשָׁט דעם פְּשָׂט פֿוֹן מְוִיט.

יאנוואר 30

סְאַלְאַמְבּוֹס-סְוִירָקְלָ פֿאַרְגָּאָכְט — אַ גַּעֲמִישׁ פֿוֹן לִיב אָוּן שְׁטִינוּן,
אַ צְעַנוּיְפְּלוּוֹף פֿוֹן דֻּעָר שְׁטָמָטָם עַשְׂרוֹת,
קִיטָּט אַ שְׁוּוִינְדוּכְטִיךְ גַּעֲנְרִישׁ גַּעֲסָל
פֿאָר וּוּטִיקָע, אַונְטְּרָעְטָנְיִקָּע עַדְוָת
אוֹיפְּ דעם הִיפְּקָר, חָוְהָא אָוּן הוּוּכְלָעְטָעְרָיוּ.
דעם פֿאַרְגָּעָסְעָנָעָם דַּעֲנְקָמָאָל פֿוֹן דעם גַּרְעָסָטָן אַנְטְּרָעְקָעָר
אוֹיְן. לְאַנְגְּנוּוֹיְלִיךְ פֿוֹן דִּי אָוּטָאָס, עַלְקְטְּרִישָׁע רַעֲנְבָּוֹגְנָס,
פֿוֹן דִּי פֿאַטְּרִיאָטִישָׁע סְטָמָטוּרְיָעָן,
וּאָס בְּאוֹוָאָכְן דעם פֿאָרָק פֿאָרָן, פֿוֹן דעם פֿאָלָק, דַּוְרָכָן פֿאָלָק.
דִּי דְּרוּיְסִיךְ-פֿרְעָצִיךְ-שְׁטָמָשְׁעָרָם אָרוֹם —
אַט שְׁטָרְעָקָן זַיְזִיעָרָע נְרָאַנִּיטְעָנָע לְאַפְּעָם
צַו דִּי מִיְּדְלִישָׁע הִינְטָנְדָּלָעָךְ,
וּאָס טָאָנְצָן אוֹיְף דִּי פֿרְזָוּשִׁינָעָם פֿוֹן אַ בִּיטְרָעָן מַעֲכָאָנִיסָּע,
אָרָאָפְּ אָוּן אָרוּוֹף, אָרָאָפְּ אָוּן אָרוּוֹף,
מִיטְ צְוָאָג, מִיטְ לְאַדְוָנָג — וּוּרָר וּוּסָס וּאָס פֿאָר אַ גְּלִיקָן!
פֿוֹן לְאַנְגְּנוּוֹיְלִיךְ בְּאַסְעָוּעָט פֿוֹנְקְטָלָעָךְ מִיטְ יְעָרָן זְיוּגְרִיקָעָר

א. לעיגלעט

(ווער ס'שאן הערן — הערט)

די שטיטים פון דעם אנטויישטן, פרומען פאלומבוּס :
יעומעטס לעבן אויז נישט א צופעליך איבערגעלאזען שיילד,
וואס שרייט וווען דערפאָלָג, וווען גראָסטער מציאה
אויף א פארהאָקְטָן, שווין לאָנג באַנְקָרָאָטִירָטָן געשעפֿט ?

יָנוֹאָר 31

א שטרויט מיט דיר ברודער
אויף לעבן און טוּט.
דֵיָן גאנצער גענדער
איַן מיַן שׂוּוִים, איַן מיַן הוּוֶת
איַן מיַן טוּט.

כ'בֵין דָו — דָאָד א צוּוִיטָעָר,
אוֹן אַנְדָעָר גַעַשְׁטָאָלָט.
כ'זְוָעָל בְּרַעֲנָעָן אַלְאָ דָוּמָעָר
בְּיוֹ צָו אָשׁ מִיט גַעַוְאָלָט
דֵיָן גַעַשְׁטָאָלָט.

פָאָר בַּיַּידְן צְוֹזָאמָעָן
קִיּוֹן אַרְט אָוְנְדוֹ נִישְׁטָאָט.
מִיט דִיקְטָאָטָאָרְשָׁע קָאָמָעָן
עַצְוִוִיט אַיךְ דֵיָן שְׁעה
אוֹן נִשְׁטָאָט.

דָו וּוִינָס מִיר נִישְׁט מִיסְטִישָׁ
מִיט מַאֲגִישָׁן שְׁטָאָק.
אַיךְ טִיל בָּלְשָׁעוּוּסְטִישָׁ
אַיצְט דָו אָוִס דֵיָן פָאָיָאָט
מִיט אַ שְׁטָאָק.

אוֹן מַאֲרָע אָוֹן בְּרַעַן אַיךְ
אוֹן קָאָם זַיךְ אַלְיָוִן —
אַיךְ נִיבָּן נִשְׁטָאָן פָעַנִּיק
פָאָר מִין אַיְינָן גַעַבְיָין.
כ'טִוִיט אַלְיָוִן.

פָאַבְיוֹס் לִינְזֶסْ טָאגְבּוֹז

פָעַבְרוֹזֶר 1

מען האט אים נעלרט צו דער גיליאטין.
די מאשין האט געואנט: איך בין, איך בין בלויז איזין.
דער הענער אוין געווען קלוג און פריינטעלעך,
און הינטער אוין האט ער געווען נאך א סליגערן, נאך א פריינטעלעכערן.
איס האבן פארזואונדרט די פריידגנעריען פון די סאנט.
ער האט מורה געהאט מיט אלע מורה/
פון יעדן לעבעדין בלוטסראפּן.
נאך נישט קיין ווארט און נישט קיין ווילן
האבן אַפְּגַּנְמִילַט זיך פון אים
אויסצושריען אַדְעָר אַרְיִינְצּוּשְׁעַפְּשָׁתְּן
זיין אומשלד.

לייב שען איזין.
ער האט גארנישט געוואָלט באַוַּיַּזְן.
וואַי דָּאָם מעטאָל וואָלט אַרְיֵין אַין זיינַע מורה/
און זי געשטייפּט מיט מוט און אַירָאַגע.
איין פּוֹלְעָר האַרְמָאַנְיָע מיט זיך —
צום ערשותן אוין לאַעֲצָטן מאָל —
האט ער געפּוֹשְׂט דָּאָם שְׁטָאָל פָּוּן מעסער,
און ברידערלעך גענְרִיסְט דעם הענער.
קײַן אַיִּין ווַיְמַרְיַע
פָּוּן זיינַע טוֹגְעַנְטָן האט ער נישט אויסגעפּוֹצְט.
אוֹפּ אַלְעַז פָּאַרְצְּזִינְגּ גְּרוּע גַּאֲרְדִּינְעַן אַין גַּעַזְעַט:
דוּ בְּזַוְּת בְּלוּזְ אַיִּזְן,
איך בין בְּלוּזְ אַומְשָׁלְדִּיךְ.

פָעַבְרוֹזֶר 2

וואַי דָּוִישָׂן אַוְן שְׁרִיעָן אַין שְׁטִיבָעָר, אַין גָּסָן,
וואַי האבן לייב פֿעַנְעָר, באַזְוַנְדְּרָעָר רַיְיךְ.
בְּזַי שְׁפָעַט אַין דָּעַר נָאָכָט, בְּזַי באַנְגַּשְׁעַ נָעַמְט בְּלָאָסָן —
וואַי זְאַמְלָעַן זיך, פְּרִינְגּ זיך קָאַכְיִשְׁעָרְהִיט.
וואַי מְעַנְשָׂן אַן הוַיְמָעָן. אַוְן אַלְעַז — זְוַיְעַר דָּאָנָה.
וואַוּ עַפְעָם — אַ מִּיטְינְגּ, אַ מַּאֲרָשּׁ, אַ פְּרָאַטְעָסָט.

פָּוֹן וְאַשְׁנִינְגְּטָן סְקוּוּר בֵּין אֲזִיאָטִישָׁעֶר טָאַינְעַ
מִיט אַלְעַ אַיְן שְׁטָרִיּוֹת, קָעָנָן גָּאת אַיְן פָּאַרְמָעַסְט.

וְאוֹן צְוּוִיִּ, דָּאָרְטָן דְּרִיטְעַ, אַוְן תִּכְּפָה שְׂוִין הַיְּמִינְשׁ.
מַעַן זִיהְתָּ נִישְׁתָּ, מַעַן פְּלָאַנְצָט נִישְׁתָּ — זַיְוָאַקְסָן דַּיר אָוִים.
פָּאָר זַיְטִיכְעַ לְיִוְט אַמִּין פְּרִיקְעַ גַּהְיִימְנִישׁ,
נַאֲרַ טּוּמְלָעַר מִיט אָוִיגַּן, וְואָסָם אַלְעַ אַיְן זַיְוָוּרְסָ.

פָּאָר זַיְטִיכְעַ לְיִוְט בְּלָוִן צְעַשְׁמָעַרְעַר אַזְוִינְעַ,
אַ שְׁבַּט, וְואָסָם גְּלִיכְעַר זַיְוָיְכְּן פָּוֹן אִים.
אָזָן זַיְעַר הַאנְט אַיְן אַיְן יְעַדְן, אַוְן יְעַדְרַע אַ שְׁוֹנָא,
אַוְן גְּרִילְצִיקְעַר שְׁוֹעַבְלַע צְעַרְיסָט זַיְעַר שְׁטִים.

גַּו וְאַל זַיְוָן גַּעֲבָעַנְשָׁט אַטְזְדָּעַר טּוּמָל גַּעֲרַעְכְּטָר,
אַן אִים וְוְאַלְטָן קִיּוֹן דַּו נִישְׁתָּ גַּעֲקְוּמָעַן אַיְן לְאַנְהָר,
נַאֲרַ אַיְבְּקְעַר בָּאַרְכְּלָאַן אַיְבְּקִין שְׁעַכְתְּהַוּי —
אַן צִימְטָר פָּוֹן קוּלְעָרָס נִשְׁתְּזִעְטִיקְעַר הַאנְטָמָ.

אַ וְאַלְן זַיְוָ אַוְיסְזָעַן וְוַיְ שְׁרִיְעָרָס אַוְמִיסְטָן,
גְּלִיךְ דָּעַרְוִישָׁן, דָּוְלָעַ פָּוֹן גַּעֲטַלְעַכְּן סְמָ.
עַס הַיְּטָן דַּי פְּוִילְדְּעַרְעַר — דַּי קַאְמְנוּסְטָן,
סְזַאְלַדְאַ זַיְךְ נִישְׁתָּ אַפְּטָאַן דַּעַר גַּעֲטַלְעַכְּר פְּלָאַם.

בעברואר 3

דַּעַר הַוִּיכְנָעַפְּרִיוֹזְטָר אַיְן גַּעֲשְׁמָעַנְעַן פָּאָר אַ מַעֲנְטָשָׁן טְוִיזְוָנְט
אַוְן הַאָט גַּעֲפְּרָאַוּעַט דַּי עַבְוָרָה פָּוֹן נִשְׁמָהְבָּרוּזָן.
דַּי טְוִיזְוָנְט זַיְנָעַ גַּעֲנְטְּפָרְעַר, אַוְן עַר דַּעַר וּפְונְדִיקְעַר גְּלָאַק.
דַּי טְוִיזְוָנְט זַיְנָעַ נְאַכְנִיעַר, אַוְן עַר דַּעַר פִּירְנְדִיקְעַר שְׁטָאַק.
עַר — אַפְּאַסְטָאַל, עַר גָּאת אַיְן זַיְוָ אַנְכְּבָעַטְר גַּעֲבָקְסָטָע,
זַיְוָן וּוְאָרְט אַ שְׁמַהְפְּרִישָׁ, אַוְן שְׁוֹם סְפָקָ, אַוְן שְׁוֹם פְּלָוְנְתָא.
חוֹרֵךְ הַאָט גַּעֲשְׁלָאָגָן דַּעַר עַקְסָטָאַ, דַּי הַעַצְעַר — פְּלָאַמְעַדְקָעַר קוֹיְלָן,
אַיְין פִּיעַרְפָּלָאַם, וְואָס אַיְן גַּעֲוָאַקְסָן אַלְעַ אַרְוָם דַּעַם לִיבְלִינְגָם מְוִיל.
אַוְן מִיטָּאַמָּאַל, פָּוֹן גְּרוּסָ עַקְסָטָאַ, דַּי טְוִיזְוָנְט אַוְיָף דַּעַר בִּיתָה,
אַוְן אִים בָּאַפְּאַלְן מִיט גַּשְׁרִיִּ, מִיט טְרָעָן, שְׁלָבְצָן, הַיְּמָנָעָן.
פָּוֹן אַיְטָל לִיבְשָׁאַפְּט, טְרִוְיְשָׁאַפְּט אַוְן פָּוֹן אַיְבְּעַרְשְׁוּמְעַדְקָן גְּלִיךְ
הַאָט יְעַדְרַעְרַע פָּוֹן אִים גַּעֲנוּמָעַן רִיכְסָן שְׁמִישׁ גַּאֲךְ שְׁטִיךְ.

פָּאַבִּישׁ לִינְדֵס טָגְבּוֹן

אֲ בְּרָאָס פָּוּן אִים, אֲ הָאָרְ פָּוּן אִים, אֲ זָכָר פָּוּן אֲ נָאָגָל.

וּוֹעֵן פָּוּן דָּעַם גָּאָט אִין גָּאָרְנִישֶׁת גָּעְבִּילְבּוֹן,

אוֹן דִּי אַנְבָּעָטָעָר וּעֲנָעָן אַוְעָק נִישְׂטָגְזּוּעַטִּיסְטּוּ,

הָאָבְ אַיךְ דֻּעָרָה עָרְטָא אַוְנָטָעָר דִּי פִּים אֲ סְפָּרִיעָן, אֲ סְפָּרִיפּוֹן,

אוֹן דְּרָעוֹן אֲ סְפּוּעָ בְּרָאָכּוֹוָרגּוֹן.

גָּעְדוֹלְדִּיטְ הָאָבְ אַיךְ דִּי שְׁטִיקְשָׁעָר אָוּן שְׁטִיקְלָעָךְ

צָעְנוֹנִיפְגְּעָלְיוֹגְטּוֹן, צָעְנוֹנִיפְגְּעָלְעָפְטּוֹן,

בֵּין אַוְיָףְ מִין הָאָנְטָהָטָמָא אֲנְפָלָטָעָרָטָא אֲ טִיעָרָעָ, גָּעְנָאָרָטָעָ וּוֹאָזָעָ,

אוֹן אַוְיָףְ אַיךְ דְּרָונְדָאָרוּם דִּי אַוְפְּשָׁרְפּוֹטָה:

דָּאָס אִין דִּי אַנְסְטִיקָעָ בְּאַלְאָדָעָ פָּוּן דָּעַם וּוָאָס אַיךְ בְּאַגְּנָעָרָטָה.

דָּאָס וּוֹעֵךְ פָּוּן טְוִוְוָנְטָעָר בֵּין אַיךְ, זְוִין יְעָרָנָס פְּנָעָכָט אִין מִיר
בְּאַשְׁעָרָטָה.

דִּי וּוֹאָזָעָ הָאָטָ אַרְוִיְגְּעָלְיוֹתָשָׁטָ זִיךְ פָּוּן מִין אַוְמְגָעְשִׁיקְטָעָר הָאָנְטָהָטָמָא
אַיךְ הָאָבְ בְּאַטְרָאָכָטְ דִּי שְׁטִיקְלָעָךְ אָוּן אֲ קְלִיגְעָרָרָ פְּאָרְלָאָזָטָם דָּאָס
לְאָנָה.

פָּעָבְרוֹאָר 4

צָוְוִי אַלְטָעָ נְאָנָעָס וּעֲנָעָן גַּעַשְׁטָאָנָעָן אִין דָּעָרָ וּזְוּוּרָוּכָעָ
פָּוּן מִינְגָּס אֲ חָלוּם.

אוֹיָףְ זַיְדִי סִימְבָּאָלְןָ פָּוּן אֲ פְּרָעָמְדָן גָּלְבּוֹן.

אַיךְ הָאָבְ זַיְדִי בָּאוּוֹאָרָפָן מִיטְ שְׁנִיְעָנָעָ סְוִילְגָּן.

הָאָטָ אֲ וּוֹנָטָ זִיךְ צָעְהָוְלָן אָוּן בְּיוּזְ פְּלִילְגָּן גָּעְקָלָאָפָטָה
אוֹן בְּהָאָבְ זְעִירִיסְעָנָעָ וּוֹעָמָרָ גַּעַכְאָפָטָה:

שְׁוֹנָא אַוְיָףְ שְׁוֹנָא.

וּוֹ דִי גַּעַכְטָנָס, אַזְוִי דִי הַיּוֹנָטָן.

לְאָמָרָ זִיךְ פְּיִינְטָן, אַיְנָס סְאָנְדָרָעָ הַיּוֹטָן.

אַיךְ דִּיךְ, דַוְ מִיךְ, מִיר בִּידָעָ אֲ דְרִיטָן —

שְׁוֹנָאִים אֲלָעָ.

שְׁוֹזָן נִשְׁטָ פְּיִוְן נְאָנָעָס, פְּיִוְן זְקָנָות —

אַיְנָמִיטָן צָוְוִי צָעְבְּיוֹזְעָרָטָרָ וּוֹיְסָלִיטָ פָּוּן שְׁנִי

הָאָבָן צָוְוִי שְׁוֹאָרָצָעָ שְׁוֹוָעָרָטָן גַּעַפְאָכָבָטָ מִיטְ סְוָהָ,

אוֹן אַיךְ הָאָבְ זִיךְ צָעְרִוְתְּשָׁעָטָ אִין שְׁלָאָטָ,

א. לעיעלעט

און געעפנט דיאויגן מיט א צעדראָסן געשורי —
חברים, חברה, חברם.

פערואר 5

כ' האָב הינט געוזן מענטשן אַין שטריות פֿאָר ברויט,
פֿאָר דער גּוֹרִים פֿוֹן צונגעטילטן בְּיסֶן.
אַיך קען יעדן פֿוֹן זַי.
דער וועבט לְופְטִיקָע בְּרִיקָן אַלְעַ אַרְוִיף
פֿוֹן דִּוְנְסְטָע זַיְדִּי-פְּעָדִים, לְוִיטָעָר גּוֹסְטָן.
אַ צוֹוִיטָעָר שְׁפִוּזָת צִיטָעָרִקָּעָה חְלוּמוֹת פֿוֹן אוּסְגָּעָדָאָכְטָע בְּרַעְלָעָר,
וּואָס עַמְּ טְרָאָגָט אַן דער ווֹינָט פֿוֹן דְּרוֹכְפָּאָל
אַ דְּרוֹיטָעָר דְּרַצְיוֹלָט חְכֻמוֹת פֿוֹן זַיְן יְינָגָסְטָן קִינְד
און פִּוִּיכְט אַן וּאוֹרָעָם גְּלָעָט זַיְן אָוִיג דֵּי גָּאנְצָע וּוּעלָט.
אַלְעַ פִּינְעָ לְיִוְט,
עַס קְוֹמָט זַי אַוְּבָנָאנָס בְּיַי אַ וּסְטִיטָוב פֿוֹן גּוֹטְסְקִיּוֹט.
הָאָבָן זַי גַּעֲדָרָפְט מַעֲסָטָן פֿאָר אַנְדָּרָעָ צְנוּגְטִילָט בְּרִוְיט,
זַי — דֵּי זַיְדִּי-פְּעָדִים, דֵּי צִיטָעָר-טְרוֹזְיָעָן, דֵּי לְיבָהָאָבָעָר פֿוֹן קִינְד.
זַי וּעְנָעָן גְּעוּזָן וּזְיַהְיָתָן.
און אַיך — יְעַנְעָם טָאגָן הָאָב אַיך נִישְׁתָּמַעְתָּן גְּעַנוּמָעָן
מיין אַיְינָן פְּוֹנְטָל בְּרִוְיט אַן עַס צְעַטְיוֹלָט צְוֹוִישָׁן הַוְּגָעָרִיקָע.
נִישְׁתָּמַע אַוְּבָנָאנָס דַּעַם מַאֲנְטָל אַן אַפְּנָעָנָבָן אַ דְּרַפְּרוֹיְרָעָנָעָם.
נִישְׁתָּמַע גָּעָלָאָזָן זַיְקָעָט אַן פְּרִוי
זַוְּכָן דַּעַם וּוֹעֵג פֿוֹן גּוֹטָס אַן קְלָגְשָׁאָפְט.
כְּבֵין אַלְיוֹן גְּעוּזָן אַ וּוֹעֲנָר אַן מַעֲטָטָר.
כְּהָאָב מַעְרָ נִישְׁתָּמַע פִּינְטָן דֵּי מַעֲנְטָשָׁן,
גָּאָר זַיְקָאָלְיוֹן בֵּין אַיך וּזְיַהְיָת אַן וּוֹאָונָר אַן קְרַעְצִיקִיּוֹט.
איּוֹ דֵּא סִיכְלָאָזָן פְּאָרְשָׁטָאָנְדִּיסִיּוֹט
צְוֹוִישָׁן אַטְמָזִי פְּרָז וּוֹעֲנָט אַן דַּעַם אָוִיג
פֿוֹן בְּעַרְשְׁטָעָן ?

פערואר 6

הַינְטָעָר אַוְּמָעָנד קְאַלְטָע טִירָן
אַנְצָאָל פְּאָרְהָעָנָג פְּוֹנְקָט וּזְיַהְיָת
וּוִיטָעָר אַיְנָסָוף וּוֹעֵג פִּירָן,

פָּאַבְּיוֹס לִינְדָּס טָגְבּוֹז

אללע פינצטער — און א דעד.
פונן דער ערשותער טיר איזו מעד נישט
דדא קיין דרויסן, קיין צוריך.
פפאר צער צויזיטער טיר א שטערניש,
צוץ די אנדערע קיין בריך.
אואן די וועגן — גלייטערם, לויפערם,
הוואילע פאסטמעס און געדרי.
ס'קיליגגע געלעשר, ס'שאלן שופרות —
ニישט אויף זוי, א נישט אויף זוי.
ווער עס שטרויכלט, ווערט פארשאטן,
אואן א שטרויכל יעדער קער.
אאט דאס רעטנעיש מיך ראטן
היחסית דער שטערן פון דעם בער.

פערוֹאָר ۷

איך ה'ח'ב ג'ירש'גט נאצ'יוון אונטהארץ
פָּנוּ דְּרוֹרוֹת קְלִינְשְׁטַמְּלְדִּיקָע פּוֹלוּיְשָׁע יִידָּן,
אוֹן שְׁפִיצִישׁ עֲרֵיךְ
פָּנוּ חַיּוֹנְגָּאָדָעָנָע פְּרוּעָן אַין מִזְן קֶלְאָן.
אַבְּלִינְדָּע יוֹנִינְגָּכְטָה הָאָט אַלְזָ אַוְיְנְגָּמִישָׁט
אוֹן מִיךְ אַרוֹנְגְּנְשִׁיקָט —
אוֹן אַיְנוֹגָעָנִישׁ פָּאָר סְימְעַטְרִיעַ.

מיין וויאזווי וועגט מיך פארזוכטיק
אויף דער וואג פון זיין וועלט און מענטש-גענטקייט.
דופט מיין שטיטים צורץ — אינטיטים און גראָד.
לוייט דעם כלְ פון אַ העלטט דער וואנט און אַ העלטט דעם טיך,
אייז ער מיר מוחל די אינטיטעט.
און די גראָדייט — עלההי אַ ווירע פון שטאָל:
צעשידט און שטעכט.

ווערן מינע וויזוואוים שיטערער.
און דער זשאוער פון מײַן קליאַטמאָע —
גנישט בלזין דער זויערטאָפּ פון דער לוֹפְט.

א. לעינעלעס

נאר גוט וואס פון צייט צו צייט
קאו איך האבן מיין אייגן בייסל שפאמס מיט זיך אליאן.

פעברואר 8

הוינט אייז א שטעה א רונדרער,
פארענדיקט בייז צום ענד,
א גאנגע וואס איך באזונדרער
דערטיר אים, לאנס און ווענד.

עם האבן מיר חברים
דעם גאנגע באצוווית באדריט,
חברים ווערן גרים,
און מאשיידן זיך די מריט.

הוינט וויס איך : קיוין געמיינזאַם,
אומזיסט באגערט, ניעוכט.
הוינט קלאָרעד פרידר פון איינזאַם,
ווען אויַף רייפער פרוכט.

פעברואר 9

דעם פראָפִיל האט דורךגעּויכטן אַ וואָרעמער שמייכָל,
און פון די פָּאָרְגָּע לְיֵפָּן האט ערעלעּ זיך אַפְּגָּעָרִיסָן —
אַ גוט וואָרט, און —
עם האט זיך גראַנג און פְּרִיּ געַלְטִישֶׁט פָּאָר מִיר
דעָר שׂוּעָרְדָּר גְּרוּעָר טָאג.
די וּשְׁאָוּעָרְדִּיקָע שְׁטָאָבָעָם, וואָס האָבָן אָונְטָעָרְגָּעָשְׁפָּאָרְט
אַ בְּרוֹגָּזָע מִיטְוּינְטָעָרְזָוָן
זעֲגָעָן גְּעוּאָרָן לְוּפְטִיקָע פְּלָאָרְעָנְטִינְעָרָקָלָאָנָעָם,
און באָטָש דָּעָר דָּרוּיסָן האָט נָאָר אַלְעָ גְּרוּי גְּעָרְוּיט,
הָאָב אַיך זיך דָּעָרְמָאָנָט אַיְזָן דַּעַמְּ גָּעַלְגָּזִיןְדָּרוּיט
פִּוּן דִּיעָנָא רְיוּוּעָרָם בְּלוּמְעָןְפִּיעָסְטָאָם
און סיְנְדָּרְפָּאָרְמוּעָטָן.

אַיך האָב ווַיְדָעַ נָאָר לְאַנְגָּעָן טָעַן
געַשְׁמִיכָלָט פְּרִיְידִיק צַו די מְרוֹאָטוֹאָרָן אַוְן צַו זַיך.
אַיך האָב אַפְּיָלוּ פְּאָרְגָּעָבָן דַּעַמְּ גְּרָאָבָן מְעַנְשָׁה,

פָּאַבְּיוֹס לִינְדָּס טֶגְבּוֹד

וואָס האַט מֵיד אַ טָּאג פְּרִיעָר בָּאַלְיִיךְט. עַר וּוּט אַוִּיךְ שְׁטָאַרְבּוֹן, אָוּן עַר האַט אַוִּיךְ אַמְּאָל גַּעֲוִיְינַט פָּאָר נִישְׁתְּ קְרִינוֹן אַלְעַ צָאַצְעָס אַיְן אַ שְׂוִיפְּעַנְצְּטָעַר.

פֻּבְּרוֹאָר 10

כ' בֵּין מֵיד פָּוּן וּוּרְטָעַר. וּוּס מַעַר קְלָאָר אַיְן אַלְעַז מַעַר דָּוָן. אַיךְ בֵּין מִיט דְּוּלְקִיּוֹת בֵּין דַּעַר קְלָאַרְטָעַר קְלָאַרְקִיּוֹת פָּוּן. פָּוּן סְתִּירָות האַט אַ טָּורָעַם פָּאָר אַ טָּאג זִיךְ אַוִּיסְנְעַבּוּיט. דָּאָס לִיד אַיְן רָוּ פָּאָר מְיר, אַ פְּרִיעָרְבָּאַגְּנְעַנְישָׁ מִיט טָוִיט.

פֻּבְּרוֹאָר 11

וּוְרַסְצָעַנְגְּט זַיְן בָּאַרְלָאָגְּגָן אַוִּיךְ דִּי פְּלָוִיְּטָן פָּוּן הַיְּינַט, אַיְם אַ גַּדְרַ אַיְן הַיְּינַט מִיט זַיְן לְוִין וּוּס אַיְם שְׁטָרָאָפּ. אַבְּעַר מָאָרְגָּנָס אָז עַנְד זַעַנְעָן יַעֲנָעָם גַּעֲנְרוּיט, וּוּס דִּי נְוִיט פָּוּן דַּעַר וּוּטָלָט אַיְן וּוּאָרָט פָּוּן זַיְן מוּט, וּוּס אַרְבָּעָר דֻּעַם לְוִין זַעַט דִּי דָּרוֹתָ פָּאַרְאָוִיט, מַעַג דַּעַר הַיְּינַט פָּאָר אִים הַיְּיכָן "פָּאַרְשָׁפָט אָזָן פָּאַרְשָׁטוּיט". עַס אַיְזָן וּוּאָרָעָר דִּי נְוִיט וּזְוִי דִּי לְוִיטָ פָּוּן דֻּעַם דָּוָר, אָזָן דַּעַר קְלָאַרְעָר גַּעַדְאָגָן זַעַט גַּעַרְכָּטָעָר וּזְוִי סְאוּונָג, זַאְל גַּעֲוִוְתְּעָן בֵּין אַרְוָם אִים דָּאָס גַּעֲהָאָס, עַד אַיְזָן קְלָאַרְעָר גַּעַדְאָגָן אָזָן קָאָן וּוּאָרָטָן בָּאַחֲרָצָט. דִּי פָּאַרְחָאָסְעָרָם — זַיְן שְׁטָמְעָן אַ פָּאַנְצָעָר אִים צָן. שְׁעָגָן שְׁטוֹרָעָם — אַ טָּורָעַם פָּוּן גְּבוּרְשָׁעָרָ רָוּ.

פֻּבְּרוֹאָר 12

זַיְלְבָּעָרְנָעָ בְּלָעָנְדוֹן אַרְוָם אָזָן אַרְוָם פְּלִיסְטָעָרָן אַיְן אַוִּיעָר פָּאַרְטָאַיְעָט שְׁטִילְקִיּוֹטָן. אַיךְ לְוִישָׁ צָו דֻּעַם לְשָׁוֹן אָז וּוּרְטָעַר: פָּאָר דִּיר אָזָן נַאֲךְ דִּיר מִילְיאָסָן, אַרְוָם דִּיר לְאַגְּנָעָן אָזָן פְּלָוִיְּגָנָעָן מִיט מַעֲנְטָשָׁן, וּזְוִי לְאַקְעָס מִיט לְעַמְּרָעָ צְעַלְיְוָנְטָעָ, נַאֲךְ דַּו בִּיזְטָ אַלְיָין.

מִיט קְלָעָר מִילְךְ פְּלִיסְטָן פָּוּן הַיְּמָלְדָה דִּי דָּעַלְעָ גַּעַלְאַטְעָנָעָ שְׁלִיאָכָן

א. לעיגלעט

פָוּן מַיְן פָאַרְזִינְגְּלָטָן גּוֹרְלָן :
דָאָס אַיְזָן דֵי קָלָאַרְקִוִיט פָוּן נַאֲכְטָלָאנֶר,
דָעַר טָאלְ פָוּן דָעַם טָוִיטְ דָעַם לִיבָן
מִוִיט וַיְנַעַן בְּלִוִיעַ, לְעַצְטָעַ לְעַנְעַנְדָעַם.
די לבנה, אַ פּוֹלָעַן, אַן אַפְעַנְעַן,
שְׁמִיכְבָּלְטַ פָאַרְטְּרוֹלוּעַרְ אַרְאָפְּ
אוֹן מִירְ פָאַרְשְׁטוּיְעַן וַיְךְ קָלוֹגְ, פָאַרְשְׁטוּיְעַן וַיְךְ צָעַרְטְּלוּעַרְ
איַן דִּיְפָעַרְ, בָאַלְאַדְעַנְעַרְ שְׁעהַ.

פֿעַבְרוֹאָר 13

בִּירְגָּעַר בְּזָנוּם הָאָט וַיְךְ אַוְיְנְגָעַכְאָפְּטַ אַיְנְמִיטַן דָעַר נַאֲכְטַ
אוֹן וַיְךְ צָעַזְגָּעַן — בְּרוֹסְטִישַׂ אַוְן בְּרִיטַ
בְּרוֹסְטִישַׂ אַוְן פְּרִיַּ
צַו זַיְן אַיְגְּנָעַם גְּרוֹיסַן פָאַרְוָאַונְדָעַרְ.
שְׁוַיְן ?ָאָגְגַן
הָאָט עַר גַּעַוְאַלְטַ וַיְךְ אַוִיסְטְּעַנְהָעַן מִיטַן וַיְוִיטַן שְׁטַעְנְשִׁיְן,
נַאֲרַסְטַעְזָאָגְגַן אַיְזָן אַלְץַ נַעַפְאָלַן אַרְאָפְּ
אוֹן שְׁוֹעַרְ,
וַיְךְ דָעַר קִינְמָאַלְטִיְוִינְמָאַלְמָעַרְ פָוּן עַדְגָּאָרְ פָאָסְ וְרָאָבְ.
אַצְוֹנְדַן אַיְזָן זַיְן לִידְ גַּעַגְגָאָגְגַן
אַלְץַ אַרְוֹוִתַן, אַלְץַ אַרְוֹיַן,
אוֹן גַּרְאָד אַוְן שְׁאָרָףְ דָעַרְגָּאָגְגַן אַחְיַן וַיְאוֹו מַעַן דָאָרָהְ.
אוֹן שְׁעַלְלַ הָאָט אַרְאַפְנְעַפְינְקָלְטַ דָעַר עַנְטְפָעַרְ :
קָלְיִיבְ אַוִיסְ :
אַ גַּלְדָעַנְעַם קָלְאָרְגָעַטַן, וַוָּאָסְ זַאְלַ פְּרִי אַוְן שְׁפָעַט צְעַקְלִינְגָעַן דִין רַוְםְ.
אַ וַוְאַסְטָרְלַ צַו וַוְאַשְׁן דִין לִיבְ מִיטְ אַיְבְּקוּעַרְ יְוָנְגְשָׁאָפְטַ.
אַ גַּעַלְגָנְשָׁאָפְטַ אַיְן וַוָּאָסְ דַו זַאְלָסְטַ נִישְׁטַ טָאָן.
אַ וַוְאַוְנְשָׁאָפְטַ אַיְן אַוְיְגַן צַו טְרַעְפַן יְעַדְ פְּרִיַן,
אוֹן אַיְלָן זַאְלַ זַו דִיר מִיטְ דָעַר דְרִיוּוֹינְקָלְדִיקָעַרְ טָאָזְ
פָוּן אַיְרְ רַוְנְגָשָׁאָפְטַ.
אַדְעַרְ אַפְשָׁר וַוְיַלְסָטוּ דָעַם שְׁפָרוֹן,
צַו עַפְעַנְעַן פָאָרְ אַלְעַמְעַן דָעַם טְוִיעַרְ צַו גַּלְיְקָעְבָלָאנֶר,
הָאַרְבָּעָרִישְׁ פָוּן אַלְדָאָם גַוְטָס אַוְן אַלְדָעַרְ דַו,
אוֹן זַאְגַן זַאְלַ מַעַן זַאְגַן : מַאְרָסְ, לְעַנְיַן אַוְן דַו ?

פֿאַבְיוֹס לִיְוָדֶס טַאגְבּוֹד

דעָר וּוְאוֹילְהַאֲרַצִּיקָעֶר שְׂטָעָרֶן האָט גַּעֲוָאָרֶט אוֹיפֶּס אַן עַנְטְּפָעֶן.
נַאֲר בִּירְגָּעֶר בּוֹנָעֵם האָט בְּלוּזֶן גַּעֲוָנָגָן.
אוֹן אַין זַיִן גַּעֲזָאנְג אַיְזָן גַּעֲוָעָן:
וּוְאַסְעָרְפָּאַל,
עַרְדְּצִיטְעָרְנוּשֶׁן,
מְרִידְחָה פָּוּן פְּוּלְפָּאַל אַיְזָן גַּעֲרְכָּטָעֶר אַיְזָאַמְּלָוָגֶן,
סִידְוִוְשְׁ-הַשְּׁמָם פָּוּן הַיְּלִישָׁע קַעַפְּ אַיְזָן פְּלָאַס פָּוּן שִׁיטָּעֶר, אוֹיפֶּס פְּלָאַס
פָּוּן טַיְּךְ.

אוֹן זַיִן גַּעֲזָאנְג אַיְזָן אוֹיךְ גַּעֲוָעָן —
וּוְיַעֲוָיְיַן פָּוּן דִּיבָּן אַנְהָיָבֶן פְּרִילִינְגֶן,
וּוְיַאֲוָמְעַטְשְׁפָּוֹל פָּוּן יַגְּנָעַ לִיְגָּבָן שַׂוִּין גַּעֲבְּוִירְעָנָע אַיְזָן שְׁטִוָּה,
וּוְיַאֲפְּרִיכְלָאַנְדְּזָוָשָׁעַט גַּרְעוֹלָאַוִּיפָּן קְרִישָׁ עַרְדָּ פָּוּן אַבְּלָוּמְעַנְטָאָפֶן.
אַיְזָן סָאמָעַ מִיטְנָאָכֶת האָט זַיְקָ גַּעֲשְׁטָאָרָקֶט בִּירְגָּעֶר בּוֹנָעֵם לְיִדְן.
נַאֲר גַּעֲוָנָגָן, אַלְץֶן גַּעֲוָנָגָן.
אוֹן דָּעֶר וּוְיִטְעֶר שְׂטָרְנְשִׁיְּן אַיְזָן גַּעֲוָעָן זַעַר בָּאַטְרִיבֶט —
פָּאַרְחוֹאָס וּוְיַל בִּירְגָּעֶר בּוֹנָעֵם נִישְׁטָמְפָּסִיס זַיִן זַיְגָּנָעָן?
נַאֲכָסָאַל עַנְטְּפָעָט נִישְׁטָ בִּירְגָּעֶר בּוֹנָעֵם?

פֻּעְבּוֹרָאָר 14

פְּוּל מִיטֶּ שְׂטָעְכִּיםֶן גַּעֲבָרֶג
אַיְזָן סְלָאַנְדֶן אַיְזָן מִינְעָן טִיפָּן.
דָּאָרָטוֹן בְּרָאָיְעָן וּוְיַלְדָּעָ סְקִיפָּן,
אוֹן אַ מַאֲלָפְּעָדִיקָּעֶר צַוְּעָרֶג
מַאֲכָטֶן אַתְּלָ פָּוּן גְּרוּוֹן וּוּרְסֶן
מִיטֶּ דִּי סִינְגְּלָעֶבֶעָן מִיפָּן.
שַׁיְּוָן אַיְזָן סְלָאַנְדֶן פָּוּן מִינְעָן טִיפָּן,
נַאֲר אַעֲהָאָקָטֶן פָּוּן שָׁאָרְפָּעֶ בְּעָרָגֶן.

פֻּעְבּוֹרָאָר 15

זַוְּד נִישְׁטָמְפָּסִיס בִּרְיךָ צַוְּ מַעְנְטָשָׁן.
וּוְאָרֶט מִיטֶּ דָּעֶר וּוְעַלְטֶ אַוִּיפֶּ דָּעֶם וּוְאָרֶט,
וּוְאָס זַאְל זַיִן וּוְיַי דָּאָס שְׂטָאָרָבָן פָּוּן אַ צְדִיקָּ
נַאֲר אַ פְּוּל אַוְן אַפְּגָעָנָאָרֶט לְעָבָן.

בענעם אויס דאס ווארט,
וואס זאל אפֿשטעלן די רציחה פון מידע בייעז מהנות.
זיך דאס ווארט,
וואס זאל פֿאַרץיען מיט א געפל די אויגן פון שטראקע לוייט.
טראָג אָוּס דאס ווארט,
וואס זאל רעדן ווי דאס שוועיגן פון א גריין
זען ער קוּקט אוֹף דער זון אוּיבָן אָוּף אַלוּה אונטן
מיט דעם זעלבן זענידיקן בליך.
פון דיין האָרץ שטראָלן זיך בריקן אין אלע זויטן.

פֿעְבּוֹרָאָד 17

קענענער מיינער, זיכער איז דיין פֿנים,
און אַיך האָב אַזְוִיפֿיל נחת צוֹצְוֹעַן,
ווי דּוּ לְיִוְגְּסֶט אָוּעָך די בִּימְעַד שׂוֹנָאָם,
און מיט פֿרִינְט — ווי פרִינְטְּשָׁאָפּט וואָלָט גַּעֲוָעַן
צַוְּ דיין נָאָמָעַן דַּעַר גַּעַבְּרָעָנָעַר רַעֲפָרָעַן.

שיַּפְּן ווּירְוִיך, גַּאנְצָעָנָעַ אַקְרָעָנָטָן,
שוּוִימָעַן זוּלִיכָּס צַוְּ דיַּיְן טִיש אָוּן צַוְּ דיַּיְן נָאָז.
געַמְסָט מִיט גַּרְאַצְיָע אָזְנָז דִּי קַאַמְפְּלִימְעָנָט —
גַּאנְצָעָנָלָאָל, צַי סְבּוּקָט אַ צְעַדְעַר זיך צַי גַּרְאָז
איַּכְבּוּר דיַּיְן שָׁוֹן ווּיפְּלָטָן שׂוּוֹאַרְץְּקָאָוּן גַּלְאָז.

אַיך באָוֹאוֹנְדַּעַר דיַּיְן סְטוֹרָאַטְּעָנָעַ, קְלוֹנְשָׁאָפּט,
אַיך קְוּוּלָּמִיט — מִיט דיַּיְן עַרְפָּאָלָן אָוּן אַפְּלָאָדָּר.
מעַרְנִישָׁט אַיך — בְּזַוְּרָאַנְדָּעָר גַּעַנוֹנְשָׁאָפּט.
בִּים קְאַפְּעַטְּשִׁיש אַדְעָר אַיְבּוּר שְׁרוּבְּ-פְּאָפּוּר,
וּוַיְלָאָיך זַיְן גַּעַלְיָכָן בְּלוּזָן צַוְּ אַיְנָעָם — מֵיר.

דוּ טְוַסְטָרִיכְטִיךְ. אַין דיַּיְן טָאָט אָזְן שִׁינְקִיטִיךְ,
אוּבָר ווי דּוּ — בִּזְוּטוּ דַּעַר דִּינְסְטָעָר, שְׁעַנְסְטָעָר דּוּ.
גַּאֲרָאַיך האָב אַחְשָׁד, אָז אָזְן אַלְיוֹנִיקִיט
וועַגְטָ אַרְיְבּוּר מִין צְוּפְּרִידְנִיקִיט אָזְן דּוּ
דיַּיְנָע — דַּעַמְלָט נָעַם אָזְן כְּעַם מִין מִיטְלָיְיד צַוְּ.

פֿאַבְּיוֹס לִינוֹדָס טָגְבּוֹז

פֿעַבְּרוֹאָר 17

פֿאַבְּיוֹס לִינְדָס קָעַנְגְּרִיךְ —
עַטְלְלְבּוּ אֲפָגְעַצְאַמְטָע קָעַסְטְלְעָךְ.
וּוּ לְיִיט אֶ שְׁטָעַנְדִּיסְן, זְעַלְבִּיסְן שְׁפְרָוָן
צְעַפְעַנְעַן זִיךְ רֵי קָעַסְטְלְעָךְ אַרְוִיסְצּוֹלָאָזְן זַיְנָע טָעָג —
פָּוּן אַיְין הוּוּן מִיט אֶ נְוּמָעָר
צָו אֶ צְוִוְיִיט הוּוּן כּוֹט אֶ נְוּמָעָר.
אַיְבָעָר אִים גַּעַרְוִישָׂן פָּוּן גַּרְוִיסְשָׂטָאָטְדָט,
רַעַדְרָע, רַעַלְסָן אַוְיבָּן,
רַעַלְסָן, רַעַדְרָע אָוָנְטָן, מִיעָפָר אַיְן אֶ טְוּנָעָל.
וּוּן פֿאַבְּיוֹס לִינְדָס טָוָט זִיךְ אָוָס פָּוּן דִּי גַּעַרְוִישָׂן,
בְּלִיבָּן בְּרַעַקְלְעָךְ פְּאָרָב, פְּלַעַקְלְעָךְ סְלָאָנָג,
אֶ צְוָאַמְעַנְגַּעַשְׁטָעַלְטָעַ מַאֲסָקָעָ פָּוּן אָוָמָרוֹ אָזְן צְעַטְוּמְלְעָנִישׁ.
אַמְאָל בְּלִיצְטָ דּוֹרְךְ אֶ קְלָאָרְקִיּוֹת אָזְן זַיְכָאָפְטָ דָעָם אֶנְבְּלִיךְ
פָּוּן אַז אַוְיסְגַּעַבְעַנְקְשָׁטָר נְאַטְרָדָם,
פָּוּן אֶ גַּעַפְלָאָנָטָן עַמְפִירִיסְטִיטִיט,
פָּוּן אַז עַלְעַטְרָאַסְטָאַנְצִיעָ אַוְיפָּן דְּנִיעָפָר —
אַמְאָל, אַמְאָל.

די אַמְאָל וּוּרָן בְּלִינְדָר צְעַשְׁטָאָכָן פָּוּן זַיְגְּזָאָנִישׁ בְּרַאְכּוֹוָאָרָג,
וּוּסָס פְּאַלְטָט אַוְיפָּ זַיְן קָאָפְט. דָעָר קָאָפְט אַיְן סָאָמָעָ מִיטָּן
פָּוּן פָּאָל אָזְן בְּרָאָךְ. אָזְן עַד אַלְיָוִן — אַיְן אֶ זַיְטָם, אַוְיפָּן דָאָנָה.
דָאָזְן אַיְן עַד אַיְינְגַעְהִילָּט אַיְן נְאַכְטָעָנִישׁ,
אַלְעָזְן אַיְן דְּאַכְטָעָנִישׁ, אַיְסְטָרָאַכְטָעָנִישׁ,
שָׁוֹנְצָן אָזְן מַאֲסָקָעָ פָּוּן טָוִיטָם.

פֿעַבְּרוֹאָר 18

זְאַטְלְטָס פְּאַרְשְׁטָאַנְדוּקָעָ פְּעַרְדָּ מִיר אַוְיפָּ גִּידָּ,
שְׁפָאַנְטָט מִיךְ אָזְן מִיט דִּי מַאְגִישָׂעָ שִׁיךְ,
אַיְךְ וּוֹלְ קִיְּן גַּלְוִיסְלְעַכְלָאָנָה.
רִיְתָ אַיְךְ דָרְיָוָטָעָ אָזְן דָאָזְן טְעַמְנָעָ דָרְיָי נְעַכְט
אַיְבָעָר גַּעַהְיָנָל אָזְן וּוֹאַלְדִּיס גַּעַפְלְעַכְט
צָוָם וּוֹאוֹלָן גַּלְוִיסְלְעַכְלָאָנָה.

לום איך צום מוויר און קוּק דארט אַריין,
ערשת אַ געמייש דארט פון חשבות און שיין.
טא וואס איז גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד?

ענטפערט אַ סָּול מֵיר, האַלבּ קָלאָר און האַלבּ דָּוּל,
וּאוֹילְטָאנְג אָוּן יוּוִיטִיך גַּעוּוִיסְלֶטּ פָּאָרְפּוֹל:
„אָזָא אַיז גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

„עֲפָעַם אַ נְבָיא מִיט שׁוּוֹרָן גַּעֲמִיט
הָאָט אַיְן אַ וּוֹאַנְדִּיקָּר שָׁעה אַוִּיסְגָּנְגִּילִּיט
אַ טְרוּוִים פָּוּן גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

„סְּוּאָרֶת זְיוּנָס דַּי פְּרִידִיך, וּאָס זַי יְעַדְרָעַ בְּאַגְּעָרֶט,
נָאָר אַיְן דַּעַר הָאָנָט אַ שָּׁאָרְפְּשָׁנְיִידִיקָּעַ שׁוּוֹרָט —
עָר שְׁנִיְידָטּ פָּאָר גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

„לִיכְטִיךְ דַּעַר טְרוּוִים, נָאָר סְּבָאַשְׁטִיטָה דַּאְךְ דַּי טָאטָט,
כִּיּוֹ אָפְטָה דַּי טָאטָט, וּוּ דַי אָרְבָּעָטּ פָּוּן קָאָטָט,
אַ וּוֹאַנְדִּישּׁ גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

„וּוַיִּסְטָ אִיצְטָ פָּאָרְוּוֹאָס עַמְּ אַיז סְּמוּנָע גַּעֲמִיטָה,
סְּבִילְדָאָוּן דַּעַר אַנְבָּלִיךְ, וּאָס הָאָסְטָ דַּאְ דַּעְרוֹוִישָׁטָ,
דַּאְסּ בִּילְדָ פָּוּן גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.”

מעָר נִישְׁתָּה גַּעֲפָרָעָנֶט אָוּן נִישְׁתָּה חָעָרָן פָּאָרְלָאנְגָּט,
אַבְּעָר מִין הָאָרֶץ הָאָט גַּעֲזָקָט אָוּן גַּעֲאָנְגָּט
פָּוּנוּעָן גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

אַפְּגָנְשִׁיקְטּ שְׁנָעַל דַּאְסּ פָּאָרְשְׁטָאַנְדִּיקָּעַ פָּעָרָדָר,
שְׁוּוֹינִיךְ פָּאָרְוּוֹאָרְפָּן דַּי שִׁיךְ אַיז פָּאָרְקָעָרְטּ
מִין טְרָאָטּ פָּוּן גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

בָּאָרוּוּם, צְעַשְׁוִיבָעָרֶטּ דַּוְרָךְ גַּעֲכָט אָוּן דַּוְרָךְ טָאגּ
וּוְאָגָל אַיךְ אִיצְטָ אַיְן אַ רְוּנְדִּיקָן וּוְעָגָן
אַרְוּם דַּעַם גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

אוּירָן וּוְאָרָעָ פָּאָרְנָעָמָעָן, וּוּ סְּפָאָלֶטּ
מִיטּ אַ גַּעֲיָמָעָר אָז עֲכָא אַיז וּוְאָגָל:
אַ דַּו מִין גִּילִּיקְלָעֵבלָאנְד.

פָּאַבְּיוֹס לִינְדָּס טָגְבּוֹן

פָּעַבְּרוֹאָר 19

אוֹן אַנְדְּרֶשְׁקִיטִיּוֹט, לְוִוִּיט וַיְוָנוּ רֵוִיד — שְׁגֻנוֹן,
הָאָט שְׁווֹן מִיּוֹן טָאטָם אַיּוֹן מִיּוֹן יִינְגְּלִישָׁאָפְּט דַּעֲרָקָעָנֶט.
אוֹן שְׁרִיבִּין פְּלָעָנֶט עַר : יוּסְטָמֶט מִיּוֹן נָאָמָעָן בּוּעָן.
אַיךְ הָאָבָּדִי בְּרִיוֹו בָּאַהָאַלְתָּן אוֹן אַיּוֹן שְׁפָעָטָע שְׁהָעָן
גַּעֲלִיעָנֶט אוֹן — פָּוּן שָׁאָנד גַּעֲבִיסָן זִיךְרִי הָעָנָט.

נָאָר סְ'אָזִי צָו קָאָרְגּוּגָעָן דִּי דַּוְלְקִיטִּידָאָזָע.
דִּי עַרְלָעְכְּפִיּוֹט פָּוּן טָאטָם דָּרוֹתָדִיּוֹטְרָבָּר בָּאָרְדָּ
הָאָט מִילְּד פָּאָרוֹוִיכְּטָדָם זָוָס פָּאָרְשְׁפִּיצְּטָעָה הָעוֹז
אוֹן הָאָרְטָמָגְּמָאָכְּטָמָגְּעָן לְאָמָעָר פָּאָזָע,
אָסָעָן נִישְׁתָּמָגְּמָיְנָמָן נָאָר בָּאָקוּעָמָעָן וּוּאָרְטָמָ.

זַוְיִ שְׁרִיּוֹעָן כְּבֵין פָּאָרְשְׁטָעָלָט אוֹן טָרָאָגּ אַמְּאָסְקָעָן,
זַוְעָן כְּפָרְרוֹר פָּוּן נָאָפְּטָמִיטִיּוֹט אַיּוֹן וַיְוָינְטָמָן פָּוּן יְעָדָן שְׁלָעְכָּטָם,
זַוְיִ זְעָעָן לִוְסְטִיקִיטִיּוֹט, זַוְעָן כְּטָוָנְקָלָל אָדָעָר בָּלְאָסְקָעָן,
זַוְעָן כְּפָאָל אַיּוֹן יְעָדָן שְׁוֹתָהָסּ פָּלָאָכְּעָרָר פָּאָסְטָעָן,
אוֹן פָּרִיאָזְדִּי טָעָג מִיר מִיטָּדָר דָּאָכְּטָעָנִישָׁ פָּוּן נָעָכָטָם.

כְּהָאָבָּדִי נִשְׁתָּמָגְּמָיְנָמָן מִיּוֹן אַנְדְּרֶשְׁדִּיסְקִין פָּלְאָטָעָה,
עַר אָטְעָמָט אָוּמְרוֹאִיךְ אַיּוֹן וּוּאָרְטָמָבִי מִיר, אַיּוֹן לְיִיד.

נָאָר אַיךְ אַלְיָוָן בֵּין זִיךְרִי אַלְיָוָן אַמְּאָטָעָר —

גַּלְיִיךְ סְ'וֹאָלָט אַיּוֹן מִיר גַּעֲרָבָּנֶט אַקְרִינְגְּטָעָטָעָר,
וּוֹאָו מְזָרָה הָאָסְטָמָט דָּעָם מַעְרָבָּה, צָפוֹן שְׁלָאָגָנָט דָּעָם זִיךְרָ.

אָזְוֹעַק צְוֹוִי דְּרוֹיטְלָעָךְ לְעָבָן. פָּאָרְאוֹיִס — פָּאָרְפּוֹרִין,

זַוְיִ סְ'אָזִי דָּעָר דְּרוֹוִסְנְדִּיקָעָר פִּינְגְּטָלְעָכָעָר פִּיוֹזָאָשָׁ,

וּוֹאָסָמָס וּוֹיְסָלָט מִיטָּמִיט פָּאָרְשָׁאָפּוּוּטִקְאָלְטָעָט טְרוֹוִעָרָן.

וּוֹעָן כְּזָוָאָלָט גַּעֲקָאָנָט דִּי צִיְּטָמָאָן נִשְׁתָּמָגְּמָיְנָמָן פָּאָרְמוּעָרָן —

אַ שְׁאָרְפּוֹשְׁטִיןְוּן וּוֹאָלָט מִיּוֹן הָאָרְצָה גַּעֲוָעָן, אוֹן אַיךְ — קָוָרָאָשָׁ.

פָּעַבְּרוֹאָר 20

דְּרִיּוֹ שְׁפָעָטָנָאָכְּטִיקָעָה לְיִוְתָּאָן אַסְּאָבּוּוּיְ-צָוָגָן,

אוֹן אַיךְ אַפְּרָטָעָר — דָּעָר זְוִיְּטָעָר קוֹסָ.

הָאָט אַיְנָעָר גַּעֲשָׁלְעָפְּט זִיךְרִי קָוְלִיעָט צְוֹוִי

אַיּוֹן אַנְדְּרָעָנָס פָּוּן שְׁלָאָכְּטָן בִּי סְוּרְטָעָנִי.

א צויזיטער, פֿאַרְלוֹוִוָן אָוּן אַקְשְׁוִוִַּגְּלִיק,
הָאָט גַּעֲלָקְעָרֶצֶט אָוּן גַּעֲבָנֶשֶׂט דֵּי רַעֲפּוֹבְּלִיך.

די דרייטע — אָן אַלְטָע גַּעֲנֶרֶשֶׂע פֿרוֹוי
וּוֹעֵן וּוֹיסֶם, וּוֹאלְטַ זַי גַּעֲוֹעַן בְּלָאנְגְּעַבְּלוֹו.

דרְּרוֹי גַּרְאַטְעַסְּקָעַ לְּיוֹיט אַיְן אַסְּבּוֹווֹיְ-צָוָן,
אוּן אַיךְ אַ פֿערְטָעֶר — דֵּעַר זַיְתְּקָעֶר קָוק.

איּוֹן דֵּעַר גַּעֲלִיּוֹמְטָעֶר הָעֶלְד פֿוֹן קַוְּרְטָעָנִי
זַיְקַ פֿאַרְגְּאָנְגְּגָעַן בְּיוֹן מִיטַּ קַיְקַ אָוּן גַּעֲשָׂרִי:

גַּיְטַ אַ דִּימַס מִיר אַהֲעָרָה, אַ נִּיכְלָל כָּאַטְשָׁ
ברְּדוּיָּת פֿאַר דֵּי קַוְּלִיעָם, נִישְׁתַּחַתְּ רָאִי אָוּן נִישְׁתַּחַתְּ סְקָאַטָּש.

אוּן שְׁרִיּוּנְדִּיךְ — שְׁוּוֹעָר זַיְקַ אַרְאָפְּנָלְאָזָט
בְּיוֹן דֵּעַר, וּוֹאָס גַּעֲוֹעַן וּוֹי שְׁאָטָן אָוּן פֿרִיאָסָט.

וּוֹיְל זַיְן כְּעֵם איּוֹ גַּעֲשְׁטִינְגַּן מִיטַּ בְּרָעָן אָוּן בְּרוֹיזַן,
הָאָט עַד אִיר גַּעֲגָבָן אַוְמָה הַעֲפָלָעָךְ אַ שְׁטוּיָּם.

הָאָט זַי, דֵּי שְׁוֹוָאָכָעַ, פֿאַרְשָׁעָמָט אָוּן פֿאַרְגְּאָפְּט
איּוֹר שְׁטִים גַּעֲהָוִבָּן מִיטַּ בְּאָפְּרִוְּטָרְ שְׁרָאָפְּט :

רַעֲסְפָּעָטַ פֿאַר דָּעַם מַעֲנְטָשַׁ, דֵּי יוֹירְדָעַ הִתְּמַאֲפָּ!

די מַעֲנְטָשְׁנוֹוִירְדָעַ איּוֹ אַלְצַן, וּוֹאָס אַיךְ הָאָבָּ.

הָאָט שְׁוֹן נִישְׁתַּחַתְּ פֿאַרְטָרָאָגָן דֵּעַר פֿאַטְרִיאָאָט,
אוּן שְׁבָור גַּעֲרָוּמָט מִיטַּ וּוֹי אָוּן שְׁפָאָט :

וּוֹאָס טָוָט זַיְקַ אַיְן דָּעַם לְאַנְדַּ פֿוֹן דַּוְשְׁעָפְּרָסָאָן,
די קַוְּלְטָוָר וּוֹאָוָ אַיְן, אָוּן וּוֹאָוּ בְּרוֹדְעָרְטָאָן?

זַיְיָ הָאָבָּן גַּעֲצָרָנְטַ אַלְצַיְיָסְעָר, אַלְצַיְמָעָר,
אוּן לְאַנְגַּג שְׁוֹן פֿאַרְגָּעָסָן אַיְ וּוֹאָס, אַיְ וּוֹעָר.

כָּאַטְשַׁ נִיכְטָעֶר אִיךְ, מִיטַּ גַּאנְצָע גַּלְיְדָעָר בְּאַשְׁטָאָטַ,

לְזִוְּיטַ הוֹיטַ אָוּן אוּגָן אַ נִּאָרְדִּיק בְּמֻעָט —

הָאָב אַיךְ מִיטַּ לְיָוָב אָוּן לְעָבָן טִוָּף דַּעְרְפִּילָט,
אוּן אוּיךְ אַיךְ גַּעֲהָעָר אַהֲעָר צַו דָּעַם בַּיְלָה,

פאביוס לינוס טאגבור

ווארה האבן פארטיאדיקט די העכטטע רעכט
א שכור, א קאליקע און א קנעכט.
עם אייז געווען זיגער דרייז פארטאג,
זוען זאכן פארליזן זיער מסס און זאנג,
זוען גערווען געשפיצטש קוון דורך — דורך ווענט
און הערן פארישטאנדייך פון ענד בייז ענד.
דרייז פארגעסענע לוייט איין א סאכובויזינג,
און אייך א פערטער, דער זייפקער קוף.

פונרוואר 21

הערט צו מײַן זאנג, איר פעלקער פון דער ערעד,
סומט, לאמיר זיך א קוּס טאן איין די אויגן.
zie ווען אַנומלֶט איין אָרוּס פון בּוֹגְן
אָ פִיל אָוָנְדוּ פָאָרוֹאוֹנוֹנְט — האָט אִיר געהערט?
אִיר זענט געווען אַ רֵיכַ, העכטנס רֵוִינְג,
זוען זוּוִי האָט גּוֹרְלִיָּס אַוְיכַ גּוֹשׁוּעָרט.
אַצְוָנְד — אַיך שְׁמַעַת דֵּי וּוֹאָנד. אִיר מערט אָוָן מערט
אִיר זָאַלְעַ, אִיר ווַיְקַט זַי אָוִים אַיְזַן זִבְּן לִוְינְג.
אוּפְּ אָוָנְדוּעָר קָאָפְּ פָאָרוֹיִיט אִיר אוּיְעַר שְׂוָלָה,
אוּן ווָאָרְפַּט אַיְזַן אָוָנְדוּ דָּאָס בִּיְזַן פָּוּן אוּיְעַר זָאָמָעַן.
אַיך ווֹאַלְטַ גּוֹזְאַנְט מִיטַּ בְּלִינְדְּרָעַ אָוְמְנְדְּוָלַד —
זוען בְּ'וֹאַלְטַ גּוֹעֲוָן פָּוּן אוּיְעַר בְּלָוְט אָוָן נָאָמָעַן:
אַ זָּאַלְעַ מַעַן קוּוֹעַטְשַׁן שְׁרַעַ פָּוּן אַיך, צָעְדְּלַט —
זַוְּ ווָאָסְעַר פָּוּן גּוֹשְׁוֹאַלְעַ-פּוֹלָעַ שָׂוֹאָמָעַן.

נָאָר בְּבִין נִישְׁטָ אִיר. עַם קְלִינְגַּט רְבַשְׁקָהִים ווָאָרְטַ
איַן בְּלָוְט בַּיְ מִיר, אָוָן סְ'וּעָרט דָּאָס ווָאָרְטַ נִשְׁטָ זַוְיעַר.
אַיך ווֹיל נִשְׁטָ שְׁעַלְטַן אַיך. בְּ'קוּס צַו מִיטַּ-טוּרְיִיר,
וּוִי אִיר פָאָרְגְּרִיטַ פָּוּן אָוָנְדוּעָרְטוּעָן — מָאָרַד.
אִיר גְּרִיטַ פָאָרְשְׁטָאנְדִּיקַט. עַלְעַהִי דַעַר בַּוְיעַר
אַ שְׁלַאַכְטַהּוֹזַן, אַ מַאְטַרְאַזְן זַיְן הוֹלְיִיעַ-פְּאָרָט.
נָאָר ווֹאָס ווֹעַט אִיר זַיך האָבָן אָפְנַעַשְׁפָּאָרָט?
בְּלִוְיַן מָאָרַד, אִיר דּוֹלָעַ יְעַגְּנַע אַוְיכַ דַעַר לִוְינְג.

א. לעיעולעס

און איזילט איר צו דעם טאג פון א פארמעסט,
ニישט איזילט זיך מיט די צימבלען, פוקן, הארפָן.
דער ביבער האט א הייל, די טויב — א געסט,
מיר האבן בלוט, וואס קאן דעם עמעם שארפָן.
ס'וועט סטאיין אי פאָר אַיְירַ רַוִּיבַ אֹוֵף קָעַסְט,
אי ס'גאנצע רַוִּיבְּרוּעַק אַיְירַ צו פָּאָרְשָׁרֶפְּן.

פֿעַבְּרוֹאָר 22

א שווין נישט וווײַטַּע שטיט ערניעז אויף א באָרג
די פֿאָרְשִׁיטַע יונגע העקסע
איין ברײַט און הוַיְךְ צַעְפְּלָאַשְׁעַטְן קלַיְוֵיד
אוֹן אָוְנְטְּעַרְהַוּזִין.
אַיְרַעַ הוַיְלָעַ, זַאַפְּטִיקַע פִּים
קלַיְבַּן זיך אַטְרַעַט צו טָאגַן אַיְכַּעַר אַלְעַ דִּיכְן אֹוֵף דַּעַר עַרְהָ.
די פִּים וּוּעַלְן זַיְגַּן.
אַלְעַ דִּיכְן וּוּעַלְן אַנְהַוְּבַּן קָאָנוֹאַוְּלְסִירָן, וּוּבְּרִירָן
און באַשְׁפְּרִיצָן מיט פֿאָרְבַּן און רִיחּוֹת די וּוּנְטַ פָּוּן דַּעַר וּוּלְטַ.
נַאֲךְ אַ טָּאגַן, נַאֲךְ אַ טָּאגַן —
וּ וּוּטַ אַיְינְנַעַמַּעַן אַלְצַ אָוּן אַלְעַמַּעַן
די נַאֲקַעַטַּע מַוִּידְטִשְׁיסְקָעַ.

פֿעַבְּרוֹאָר 23

בָּאַלְד צַוְּיוֹי צַעְנְדְּלִיק יָאָר. קַיְוַן קוֹנְצָן אַרְיְפְּמַעְטִישׁ
קָאַנְעַן נִישְׁטַ בָּאַרְוָאַיקָן, אַנְטְּפְּלָעַקְן דַּעַם גַּעַדְאָנָק
וּוּ די צַוְּיט — אַ קָּאַצְּנְשְׁפְּרוֹנָג, אָוּן וּוּ צַוְּיט זַיךְ לַאֲנָג.
וּוּבְּרִיבְ אָוּן הַיִּם — נִישְׁטַ וּוּרְעַטְעַרְ פְּרָאַסְטָעַ, נִישְׁטַ פְּאַעְטִישׁ
נִיעַרְטַ בְּלוּטַ אָוּן לַיְבַ, וּוּעַן ס'אַיְזַ דַּעַר שַׂחְטוֹתַ/דִּיקְעַר גַּאנְג
בָּאַלְד צַוְּיוֹי צַעְנְדְּלִיק יָאָר.
בְּזַוְּאַלְטַ בָּאַדְאָרְפַּט אַ שְׁפָרוֹךְ, אַ נִּישְׁטַ-בָּאַנְזָוַץְ גַּעַבְעַטְעַנְיִישְׁ,
אָנְ שָׁוָם עַנְלַעְכְּקִוְתַ צַוְּ רַיְיךְ גַּעַרְעַטְמָעַ, אָז אַ קָּלָאָנָג,
אָז אֹוֵיךְ די — דַו זַאֲלַסְטַ דָּרְפְּלִין ס'גַאנְצעַ רַעַטְעַנְיִישְׁ
פָוּן מִין לְעַבְנָן. ס'הָאָרְץ וּוּטַ וְאַנְנָ דִיר, עַס וּוּ עַט דִיר שְׁוִין,
וּוּפְיִיל גְּרָאָדִיךְ לִיכְטַ דִירַ נַאֲמַעַן מִינְטַ, וּוּפְיִיל דָאָנָס.
חַאָסְטַ גַּעַזְעַן מִין שַׁלְעַכְטַס אָן שְׁמִינַק, וּוּ קִינְעַרְ זַעַט דַאֲךְ נִישְׁטַ,

פָּאַבְּיוֹס לִינְדֶּס טָגְבּוֹז

האסת מיד אלע פֿאַרְגּוּבָן — אָוֹן עַמְּ דָּאָרָה נִישְׁתְּ טָאָן דֵּיר בָּאָנְגָּן.
מיין נָאָנָּץ וּוּעָן וּאַרְגּוּמֶט הַיְּינָט צַוְּ דֵּיר : סְ'אָרָא רַיְּיךְ גַּעֲשָׁאָנָּק —
בָּאָלָּד צַוְּיִי צַעֲנְדְּלִיךְ יָאָר.

פֿעְבּוֹרוֹאָר 24

אַ פֿאַרְטְּרָעָט פֿוּן מְאַנְטְּיוֹטְשָׁאָלִי אָוֹן אַ נִּיּוֹד פֿוּן דָּעְנוֹאָר .
דָּאָרָט אַ וּלְ אַ קִּילְ-אוֹן-הַעַלְעָע, דָּאַ פֿוּן לַיְּיבְּ דָּעְרָדְרָאָזְעָרְ צָעָה .
אלְלָעַ פֿרְויְ פֿוּן מְאַנְטְּיוֹטְשָׁאָלִי, מִיךְ פֿאַרְפְּלִוִּיצְטָ דִּיןְ קָלְאָרָעָרְ בְּלִיט .
בִּזְוּט אַוְיִךְ לְעַבְּנָם פֿאַרְוּסְעָלִיעָ אַוְיִךְ גַּעֲוָעָן אַזְוִי בָּאָגְלִיקְט ?
אַט אַזְוִי מִיטְ וּוּיסְעָרְ קָלוֹנְשָׁאָפְטָ אַוְיִךְ דָּעְרָ וּוּעָלָטְ דִּיןְ גַּוְטָם
פֿאַרְשְׁוּעָנְדָט —
אַיְּן אַ הַעַלְדִּישָׁעָרְ גַּעֲבּוֹקְטְּשָׁאָפְטָ אָוֹן מִיטְ פֿרְידְ פֿוּן שְׁטִילָעְ חָעָנָט ?
אַדְרָעַ צָוְםְ פֿאַטְעָלְ גַּעֲנָאָנְגָּעָןְ אַונְטָעָרְ שְׁמַיְּ צָוְםְ רַוְּיטְןְ קָנוֹטָם
אָוֹןְ דִּיןְ נָאָנָןְ הָאָטְ אַגְּנָעָפְטָאָנְגָּעָןְ רַעֲנוֹאָרָםְ צַעֲגְלִיטָעָרְ נִיּוֹד ?
וּוּגְנָעָרְ צָעָרְ פֿוּן רַאְזָעְ לְעַנְדָןְ, לַיְּיכְסְ מַעְתַּ-לְעָתְיקְ לַיְּיבְּ-גַּנְשָׁרְיִי —
הַוּגְנָעָרְ-דָּאָרָשְׁטָ נִישְׁטָ אַפְּצָאָוּוּנְדָןְ, רַוְּףְ פֿוּן אַיְּן-אַלְיִוְןְ גַּאְרָצְוּיִי .
אַיְּן-אַלְיִוְןְ אַיְּןְ מְדָבָרְ טְרוּקָןְ, אַיְּן-אַלְיִוְןְ אַיְּןְ שְׁוֹאָרְכָעָרְ פֿרְאָסָטְ .
קְרָאָמְפָןְ אַיְּןְ זִיךְ לְעַנְדָןְ, צָוְןְ, עַפְנָעְןְ וּיךְ פֿאַרְשָׁעָמְטָ, פֿאַרְאָלָזְטָ .
גַּאְרָסְ אַיְּןְ צַוְּיִוקִיטָ — לַיְּדְרִיךְ שְׁפִינְגָּעָןְ, אַוְיִסְנָעְ/חַלְוָםְ/טָעָרְ נִישְׁתָּאָ ,
סִיּוֹןְ שָׁוָםְ אַוְיִסְלִוְןְ, קִיּוֹןְ אַנְטְּרִינְגָּעָןְ, אַיְּן-אַלְיִוְןְ בֵּיןְ לְעַצְטָעָרְ שָׁעהְ .
מְאַנְטְּיוֹטְשָׁאָלִיםְ אַלְלָעַ וּוּוִיםְ עַסְ אָוֹןְ אַיְּרָ רָוְ — אַיְּרָ הַעַכְסְטָעָרְ שְׁכָרְ ,
וּוּוִסְןְ דָּאָסְ דֵּיְ לְעַנְדָןְ הַוִּיסְעָ אַוְיִךְ דָּעָםְ נִיּוֹדְ פֿוּןְ דָּעְנוֹאָרְ .
לְעָבָןְ — אַיְּבִיךְ רַאְשָׁעָרְ סְטוּמוֹלְ, לְעָבָןְ — אַפְּגָנְקִילְטָעָרְ סְוֹאָרִיךְ .
מְאַנְטְּיוֹטְשָׁאָלִיְ — בָּאָרגְ פֿוּןְ חִימְלָ ?ְ רַעֲנוֹאָרְ — דֵיְ עָרָהְ, וּוּאָסְ
שְׁוֹוָאָרָצְטָ ?ְ
סְ'אָיְןְ מִיּוֹןְ וּוּגְ אָוֹןְ דִּיןְ אַזְוִינָעָרְ .ְ דָּוְרָקְ דָּעְרָ פֿוּבְּעָרְדִּיקְסָעָרְ לְעָנָהְ ,
וּוּאָסְ בָּאַפְּאָלָטְ אָפְטָ וּיךְ אַ שְׁוֹנָאָ — צַוְּ דָעָםְ פֿרְידְ פֿוּןְ בְּלִיךְ אָוֹןְ חָעָנָטְ .

פֿערוֹאָר 25

בְּיוֹ דִי טִיכַן פֿוֹן נִיוֹיָאַרְך בֵּין אַיךְ גַּעֲזָעַסֶּן,
גַּארְנוּשֶׁת פֿאַרְגָּעַסֶּן, זִיךְ גַּארְנוּשֶׁת דַּעֲרָמָאנֶט
אוֹן נִישְׁתְּ גַּעֲזָעַינֶט.

וְוי פֿאַרְשְׁטִיְינֶט אוֹן אַ וְועַרְבָּעַ לְעַבְּן מִיר גַּעֲשְׁטָאנֶעָן,
כְּהָאָב זַיךְ גַּעֲכָאָפְּט צַו דַּעְרַ האָרוֹף, וְאַס נִישְׁתְּ פֿאַרְגָּעַסֶּן,
אוֹן זַיךְ פֿאַרְשְׁעַטְמַט.

מיַטְאָמָאל אוֹן אַ קְוֵל אַרְוִיס פֿוֹן דַּעְרַ וְועַרְבָּעַ
אוֹן אַיךְ הָאָב פֿאַרְנוּמָעַן:
הָאָסְטַ גַּעֲגַגְגַגְגַגְעַנְעַן צְעַהַנְגַגְגַגְעַנְעַן אוֹוֹפְּ דִי טַוְרָעָםָס אַרוֹסָם,
אַרְיִינְגַעְפְּלַאַסְטְעַטְמַט אַין בְּרוֹס.

איַצְטַ קָופְּ.

עַרְשְׁטַ דִי צְוַוְוִיגַן גַּעֲנַעַן גַּעֲוָאָרְן פֿנִים'עַר,
זִיךְ שְׂוִוְוִינִיס גַּעֲלַבְּן,

אוֹן אוֹוֹפְּ אַיְטָלְעַבְּן אַ פֿאַרְשְׁרִיבְּן אַ יָאָרְך,
אוֹוֹפְּ אַיְטָלְעַבְּן אַ זִוְילְבָּן: חַלְוָם — וּוֹאָרְך, חַלוֹם — וּוֹאָרְך.

אוֹן דִי פֿנִים'עַר הָאָבְן גַּעֲלַגְגַט מִיטַ צְעַפְנְטַע אַוְיַין,
מִיךְ גַּעֲמָסְטַן, גַּעֲוָאָוִין מִיטַ אַבְדוּרְעַן.

נִישְׁטַ טַרוּעָרְן — אַיךְ הָאָב זַיךְ גַּעֲשְׁטָאָרְקַט.

פֿאַרְוּאָר, זַאנְ אַיךְ, וְוי פֿוֹל מִיטַ אַוְמָרוֹ אוֹן מִין זַעַל,
אוֹן פֿוֹל אַוְן הַעַל גַּעֲוּזַעַן מִין בְּאַגְעָר.

אוֹן אוֹוֹב גַּעֲצִילַט וְועַרטַ גַּעֲצִילַט צָום יְוָמַטְבָּוּסְפֿוֹן לִיכְטִישָׁעַר פָּאָן,
וְועַט דָאָרְטַ אַ דַּעְרָמָאָן אוֹיךְ מִיר זַוְין גַּעֲטִילַט.

די פֿנִים'עַר גַּעֲנַעַן נִישְׁתְּ גַּעֲוָאָרְן, די אַוְיַין פֿאַרְמָאָכְטַן,
וְוי אַ זִוְיל נִאָכְטַן — די וְועַרבָּעַ, פֿינְצְטָעַר, פֿאַרְשְׁטִיְינֶט.

אַיךְ הָאָב נִישְׁתְּ גַּעֲזָעַינֶט.

אפריס אוייערבאך

מענטש איז פולען ווי ער לעבעט

פּוּרִישׁ עַפְלִיכָּעַם

הויך בין איך, מיט פוייערשע פלייעצעם,
מיט דער וואראעמיט פון ברויט אין זומערס ער,
ב'חאָב נאָך זון מיין זוינטער צו באַהיאַזן,
ב'חאָב נאָך ליבטיאַזיט פֿאָר אַיגענע פֿיר זוונט.

ס'איָן דער בּוּם צעפֿיניקט מיט געשוויזן
איידער צויניגן דיסֵן אוֹיפֿ זיַּן הוֹיט,
אַבער מיט דִּי נאַקעטע קָאלִירָן
צינרט ער זיך אין זוּן, צוּ ברענֶן ווי אַפְנוּזֶן.

ערד צענֶנֶן אַוְיפֿצָעָמָן זְרִיעָה,
און געאנֶג נוּיט אוֹיפֿ פֿון פָּאָס אָוּן שְׁנִיט, —
ס'איָן אַפְּינֶן צוּ זוֹאַקְסָן אָוּן צוּ בְּלִיעָן,
ס'איָן אַפְּרִיד אַוְיפֿצָוּזָן אָוּן לִיד.

בְּלָאַגְדָּעָר אַלְיָהּוּ

וואַוִּיט אִין דער סְטָעָפּ, נאָר גָּאטָ אִין גָּעָנֶט,
היַוִּישָׁ, ווי ווּוִוְוִט אִין צְשֻׁוְבָּרְעָטָה האָרָה,
אִיךְ — אַ בְּלָאַנְדָּרָאַלְיָהּוּ —
הָאָב אִים פָּאַרְנוּמָעָן אִין זוֹנִיקָן שָׁאָרָךְ
מיט דער פְּרִיד פֿון דָּעָרוֹאַרְטוֹנָג אָוּן פָּאַרְכָּטָם.
יאָרָן צְעָרָנֶן ווי האַרְבָּסְטִיקָעָ זְוִוָּעָן,
עֲמָרוּוֹיסָשִׁין פֿון האַרְצָן גַּעַשְׁעָפְטָם.
בְּקוֹס אִין זיך ווי אִין פּוֹלָן בְּרוֹנָעָם, —
מענטש אִין פּוֹלָעָר ווי ער לעבעט, —
בְּגַ�י נאָך מִיט גָּאטָ, מִיט זוּן אָוּן מִיט סְטָעָפּ.

דָּעָר דְּרִיכָּת עַר

זַיְהָאָבָן גַּעַטְרָאָגָן דָּעָם קָאַסְטָן
אַרְוָנְטָעָר דָּעָם לְיִוְיִקְסָן שְׁלִיאָךְ,

ווען ס'חאָבן נאָך בִּיקְסֵן גַּעֲרָאַכְטֵן,
ווען פִּינְנֶט האָט גַּעֲשְׁנִיטֵן נאָך פָּאַסְטֵן
פָּוֹן לַיְבָעָר בַּיִּוּ פִּינְצְּטָעָר שַׁאַבְּטֵן.
זַיְהָאָבן גַּעֲטָרָאנְן דַּעַם קַאַסְטֵן
מִיטּ טְרִיטִים וּוּ צַעַשְׁאַלְטָעַ מַאַסְטֵן.

דרְּיוּ מַאַנְעָרָעַ מַעֲנָרָעַ פָּוֹן פָּאַרְאַנְטֵן,
אוֹזְ אַיְנוֹנָרָעַ פָּוֹן וּוּ גּוֹטְ אַשְׁפְּיֵן:
אוֹיךְ מִיךְ וּוּעַט צַעַלְעָכְרָעַן בְּלִיּוּ,
נַאֲרַ עָרְ אַיְזָ פָּוֹן בְּלִיּוּ שְׂוִין בָּאוֹוָרְנְטֵן,
אוֹזְ גּוֹטְ וּוּאַסְטְּ מִירְ טְרָאָן אַיְסְ דְּרוּיִיּוּ,
אוֹזְ עָרְ וּוּעַט שְׂוִין אַיְצְטָעָר פָּאַרְשְׁפְּאָרוֹן,
מיַן קַאַסְטֵן צַוְּ טְרָאָן פָּוֹן פָּאַרְאַנְטֵן.

דָּעַר אַנְדָּעָרָעַ וּוּגְטַ וּוּגְנַעַ פְּלִוִיצָעַם,
וּוּ לַיְקְוּקָעַ זַעַק אַוְפָּן וּוּינְטֵן:
איַר וּטְ וּוּ דְּיַ בַּמְּאָרָעַ צַעְרִינְטֵן,
אַ זּוּן, אַזְ מִיטּ אַונְדוּ זַיְךְ צַוְּ רִיְצְן,
וּוּ סְדִּיְצְטַ זַרְךְ דָּעַר קַצְבָּ מִיטּ הַיְנָטֵן,
מִיטּ אַוִּישְׁיַן דַּעַם וּוּגְ אַונְדוּן פָּאַרְפְּלִיְצְן,
וּוּגְנַעַ ערְ לִינְטַ אַוְיָה אַונְדוּרָעַ פְּלִוִיצָעַם.

דָּעַר דְּרוּטָעַר, — אַיךְ טְרָאָן נִישְׁתַּדְעַם קַאַסְטֵן
אַרְוָנְטָעַר דַּעַם לִיְוִימְסִן שְׁלִיאָץ,
נַאֲרַ סְ'חָאָטַ מִירְ דָּעַר וּוּינְטַ הַיְנָטַ גַּעֲרָאַכְטֵן
דָּאָסַ לְעָבָן, דַּעַם טְוִוִּיטַ — וּוּנְיַעַלְאָסְטֵן.
אַיךְ גּוֹיְ מִיטּ וּוּ אַונְטָעַר מִין דָּאָץ, —
מִירְ טְרָאָן אַיְן זְרוּיָעַן דַּעַם קַאַסְטֵן
מִיטּ טְרִיטִים וּוּ צַעַשְׁאַלְטָעַ מַאַסְטֵן.

דָּעַר עַל פְּטַעַר

צָעַן גּוֹטָעַ בְּרוּדָעַר זְעַנְעַן מִירְ גַּעֲוּוֹן,
הַאָבָן מִירְ דְּיַ טְעַג גַּעֲסִילְעַטַּ וּוּ דְּיַ קְרָעְלַן,
הַאָבָן מִירְ פָּוֹן בְּעַלְעָצָר הַאַבְּעָרְדִּיקָעַ שְׁוּעָלַן
אַנְגְּעוֹזָאנְטַ דָּעַר וּוּלְטַ אַזְ מִירְ זְעַנְעַן צָעַן, —
אוֹזְ דָּעַר עַלְפְּטָעַר, אַבְּרָהָם, לְעַבְתַּ אַיְן לַעֲסָעַנְדְּרַעַן.

מענטש איז פולער ווּ ער לעבעט

צען גוטע ברידער, מיט די „שבחי בעש”ט“
אויף אַנְיָגִינְסַ קְנִי ווּינְגַ אַיְזַ טָאַמְיָאַנְעַן,
דא אַיְזַ בָּעֵלֶץ, אָוֹן די ווּעַלְט אַיְזַ בָּלָא פָוְנְדָאַנְעַן,
איינְגַעַר גִּיט אַוּסַם מִיט אַ פָּאָרֶל ווּשׁ,
און דער עַלְפְּטָעַר, אַכְרָהָם, זִיט אָוֹן שְׁנִידָט אָוֹן דָּרְעַשְׂתָּמָ.

צען גוטע ברידער, קומט אַרְוִים אַין סְטוּפַ
מייט צְעוּוִיּוּטַ פָּאַנְעַן, מָאָרְקָסַ אָוֹן לְאַסְאָלָן,
וּוַיְיָנָן מייט גְּזַוְּגָנָג: אַיְינְגַעַר אַיְזַ גַּעֲפָאָלָן,
איינְגַעַם הָאָט דָּרָר גָּרוֹלְ קְיֻונְ סִבְירַ פָּאָרְשָׁלְעַפְטָמַ,
און דער עַלְפְּטָעַר, אַכְרָהָם, שְׁוֹוִינְגַט אָוֹן גְּרָאַבְטָמַ לְעַבְטָמַ.

צען גוטע ברידער, — ווּיפְלַ וּנְגַעַן הֵי?
לְאַמְּרִיךְ זַיךְ דָּעַרְצִיְּלָן „זָאוּוִיעָסָ זָבְרָאַשְׁעָנָא“,
לְאַמְּרִיךְ זַיךְ צְעַמְּוִילְן בְּיוֹ שְׁמַעַרְן אַוְיְנְגָעָלְאַשְׁעָנָעַ,
סְגִּיט אַוּסַם די בָּאָזָן אַיְזַ שְׁנִיאָיְקָן פָּאָרְפָּרִיְּ,
און דער עַלְפְּטָעַר, אַכְרָהָם, הָאָט שְׁוֹיְן זְבִּיכְן קְיַיְ.

צען גוטע ברידער, — סְגִּיט דָּאָס הָאָרֶץ אַ רְיִם,
הָאָבָן זַיךְ צְעַשְׁאָטָן וּוּ אַשְׁנְרִילְ שְׁרָעָלָן,
שְׁטוּמָ וּנְגַעַן די טָעַג אַוּפְטָמַ בְּעַלְצָעַר שְׁוּעָלָן,
אַנוֹאָג צַו דָּרָר ווּעַלְט אַיְזַ גַּעֲוָעַן אַוְמִיסָּטָמַ,
און דער עַלְפְּטָעַר, אַכְרָהָם, — שְׁרִיבָּ מִיר וּוּאוֹדוֹ בִּיסְטָמַ.

אַ פָּעָרְטָעַר צְוָם דָּרְיוּיְלִינְג

אַיבָּעָר נָאָכָט אַיְזַ דָּאָס וּוּאוֹנְגַעַר גַּעַשְׁעַן,
סְחָאָבָן שְׁעהַעַן אַוִּיפְטָמַ בְּיִמְעָרְגָעְלְעַטְמָט,
און פָּאָרְטָאָג דָּוְרְכָן פָּעַנְצָטָעַר גַּעַזְעַן:
זְוּן אַוּן וּוַיְנַט אָוֹן צְעַפְלָאַקְעַרְטָמַ בְּלָעַטָּה.

סְחָאָבָן דָּרְיוּיְלִינְג אַוִּיפְטָמַ וּוּעַנְן שְׁפָאַצְיָרַט
מייט צְעַפְלָאַקְעַרְטָמַ שְׁיַין פָּוּן פָּאָרֶלְעָנְדוֹן,
און דער מענטש אַיְזַ גַּעַשְׁטָאַנְעַן פָּאָרְוּוּרִט
אוֹ דָרָר אַוְנְטָעָרְגָאָגָג וְאַל אַזְוִי בְּלָעַנְדוֹן.

בי א בוים האט א וועווערטעטס פעל
פון דערוואָרטונג און קעלט אויפגעצייטערט,
און גענבען זיך פֿלוֹצְלִינְג א שטעל
מייט דערקענעונג פון שטעכישע ריטער.

גייט דער מענטש מייט צעזונגגענעם גאנגע —
זו זעם דריילינג אין הפלער א פערטער —
טרינקט די זונן ווּדי דאס לְעַצְתָּע געטראָנק,
וואָרְפְּטָע דעם ווּינְטָה, ווּקְרֶנְבָּעָר, ווּרְטָעָר.

נאָר אַוְיף בְּלֻעְטָעָר נִיט זַיְן אַוְיג זַיך אַצְיָנָה,
איָנָעָם פְּלָאָם זַיך אַפְּלָאָמִיקָן וּטְעָר.
ערְשָׁת אַצְיָנָד דַּעַם צְנוּנִימִישׁ בְּאַזְיָנָט :
זַיְן אַזְיָנָט אַזְיָנָט צְעַפְּלָאָקְרָטָע בְּלֻעְטָעָר.

אַ מִידָּעָר פְּרוֹאוֹן

וּאָס אַזְיָנָד אַיִם, אַזְיָנָד דַּעַר מְעַנְטָשׁ,
שְׁטִיטָע דַּעַר דָּא בְּיִם אַוְיסְבָּוָג פְּוֹנָעָם קַעַטְסְּקוּל קָרְיוּק
אַנְגַּעַשְׁפָּאָרָט מִיטָּג נָאָר זַיְן פִּין אַזְיָנָד אַפְּרָעָנָטָשׁ,
אוֹזְן צָוָם וּוּינְטָה זַיְן גַּוְּתָה זַיך אַלְעָמָאָל אַזְיָנָד.

שְׁפָעַט דַּעַר הַאֲרָבָּסָט, אַזְיָנָט בְּלֻעְטָעָר אַוְיפָּן שְׁטוֹרָאָם
וּוּבָנָן אַוְיסָם אַדוּיט אַזְיָנָט גַּעַל גַּעַוּעַב,
איָבָעָר אַיִם דַּעַר חִימָל — אַפְּלָיְלָטָעָר שְׁווֹאָס,
אוֹנְטָעָר אַיִם דַּיְהָר — מִיד אַזְיָנָט אַוְיסְגָּעָשָׁעָטָט.

שְׁטִיטָע דַּעַר דָּא, דַּעַר מְעַנְטָשׁ, אַזְיָנָט בְּאַשְׁיָיד
אוֹפָּה אַרְיָס אַיִן אַיִם, אוֹפָּה דַּעַם רִיס אַזְיָן.
וּאָס אַזְיָנָד עַר ? אַרְיָנָג, צִי גַּאנְצָע קִיְּט ?
אַזְיָנָד עַר נָאָר אַפְּאָדָעָם אַזְיָנָט גַּעַשְׁפָּוֹן ?

וּוִיגָּט אַיִם וּוּינְטָה אַיְנָאַיְנָעָם מִיטָּן פְּלוֹוִיט,
פָּאָלָן בְּלֻעְטָעָר אוֹפָּה זַיְן מִיד גַּעַבְיָין.
אוֹפָּה פָּאָרְשָׁפָעְטִיקָטָע גְּרָאָע הַיּוֹפְטָלָעָר קָרוּוּט
טָאַנְצָט אַחְאָוּ מִיטָּן צִיטָעְדִּיקָעָזָן.

שטייט דער מענטש מיט אַפְּגָנִישְׁטָעלְטָעֵר צִוִּית
אויף דעם אַומְעַטְקָן ווֹאָרטָם: רַיִם. רַיִם. רַיִם.
און דער האז די בְּלָעַטְלָעֵד קְרוּוּתְקִים,
בֵּין דער חִימֶל פָּאַלְטָ אָון אַ רְעַנְןָ גִּיסְטָ.

יא, ס' איז דא אַ שְׁטוּב, אַ שְׁטוּלָ, אַ טִּישׁ.
מענטש איז דא, צְעִירִים עֲנָר ווי דו מענטש.
דו מיט אִים — אַ בְּלָוֶת מִיט בְּלָוֶת גַּמְישׁ,
וּאַסְּזָשָׁע שְׂמִיסְטָו וְדָא אַין רְעַנְןָ פָּאַרְעַנְשָׁ?

ס' איז נאָך דא אַ בְּוּם מִיט בְּלָעַטְרִיךְרָוִין,
געַטְטָ דער מענטש אַרְוּם דעם בְּוּם ווי אַ גּוֹתָ
שְׁמַעַט דָּאַס לְעַבְנָ אָון ער זָאנְטָ: שְׁוֹין.
ס' אַיז דער לְעַצְטָעֵר, ס' אַיז דער מִידָּעָר פְּרוֹאוֹו.

און ער פִּילְטָ ווי ס' רִינְגְּטָ אַרְיוֹן אַין פּוֹן בְּוּם
צָעַר, ווֹאָס אַיז אַיְבִּישָׁעָר פּוֹן אִים אַלְיָוִן.
מענטש האָט אַנְגְּוִירָט די ווּעַלְתָּ נאָך בְּיָם זָוִים,
און ער ווֹיל זַוְּ שְׁוֹין צְעַשְׁנִידָן בֵּין בֵּין.

נוֹיִט דער מענטש אַין שְׁטוּב אַרְיוֹן צְוֹרִיךְ
מוֹט דער פְּרִיּוֹד פּוֹן אַ צְּעַר/דִּיק גַּעֲפִינִים,
שְׁרִיּוֹט אִים נאָך דער בְּיוֹעָר שְׁעַטְמְפִּילְ קְרִיךְ,
און דער ווֹינְטָ בָּאַלְיוֹיט אִים מִיט קָוָל אַ דִּינָם.

מְשֻׁחָם הַעֲבָט

אַפְּגָנִישְׁטָעלְטָה האָט זַיךְ די זַוְּן אַיְבִּישָׁר גַּבְעָוָן,
מִיד זַעֲנָעָן מִשְׁחָס הָעַנְטָן, זַוְּיָּ רְוָעָן.
וּוְרָעָטָר זַיְנָעָן, ווי טְרָאָפְּנָלְעָד טְרִוְפָּן,
צַוְּ דַעַם יְוָנָגָעָן, דַעַם בְּלָאָנְדָן יְהָוָשָׁעָן.

ס' האָט זַיךְ גַּעֲוָצָט די זַוְּן אַונְטָעָר בְּיִוְמָעָר
פְּלָעַכְתָּן פּוֹן בְּלָעַטְרָ גַּוְלָדְעָנָעָ קוֹישָׁן, —
שִׁינְדָּ מִיְּנָמָן, ווי אַיְגָעָנָע בְּרִידָעָר גַּוְיָן מִיר
אַונְטָעָצְזָהָאַלְטָן די הָעַנְטָן בַּיִּ מִשְׁחָה/ן.

אפריט אוירבאך

דארטן ווועט ווארטן די זון בייז מיר קומען, —
אייביך ווארט א זון אויף מידע גיורס, —
דו ביסט יהושע, און יונגע אין דיאן אומעט,
ס'פנום דיאנס הילט א זילבענדע שליעע.

שפער בעיטאג, די בוימער רושן,
ס'כיגן זיך צוויגן מיט נאקטען מומען, —
ס'חאט מיך מיין טאטע געפריט צו משה/,
נאָר מיר זענען צו אים נישט געסומען.

און די הענט משהס וווען שוואָכער,
איבער גבעון שטייט די זון אַ מײַע, —
וואוית זענען, סינד, די האָרבּסְטִיכָעַ שליאָכָן,
ביידע גיען מיר, זוי אַיגענע ברידער.

אין דער קילקיט פון טאג ווערטן זאג

אין דער קילקיט פון טאג ווערטן וואָרְעָמֶר דער עַלְנָט,
ווען פָּסִיקָלָעֵךְ שִׁין אֹוָיף שְׂטָאָמָעֵן דִּינָעֶר.
זעט ווי בוימער אין איינגענע אָומָעַט פָּאָרְגָּעָלֶן,
הערסט דעם אָפְּקָלָאנָג פון ווועט ווי אַ וָאָסָעָרְלָדְרָינָעֶן, —
אין דער קילקיט פון טאג וואָרט אֹוָיף בִּימָעֶר בְּלִיט,
ווי אֹוָיף אַהֲרָנוֹס שְׁטָעָקָן דָּעֶר שְׁנִיאָקָעָר צוּוִיט.

וואָרט אַיְזָינָס, זוי ס'איַן דִּינָעֶר דָּעֶר גַּילְדָּעָנָעֶר עַלְנָט,
טְרָאָגָסֶט אַנְטָקָעָן דָּעֶם נְאָקָעָטָן בְּלִיעָצָי זַי בִּידָע,
שְׁאָטָנָס וווען פָּאָרְפָּרְעָמָדָט, זוי דִּי אַיְגָעָנָעָ שְׁוּעָלֶן,
זעט אֹוָיף קְוָסְטָעָם דָּעֶרְבָּעָנָעָן דִּין שִׁין — דִּין עַקְהָה,
און דער אָפְּקָלָאנָג פון דִּיר ווי אַ וָאָסָעָרְלָדְרָינָט.

חרדים מיינע

אויף האָרבּסְטִיכָעַ זענען גַּיְעַן חֲבָרִים מִינְעָן
און טְרִינְקָעָן טְרוֹיוּעָר פון שְׂטִילָעָ בִּימָעֶר,
זוי טְרָאָגָן הַבְּלָעָן אַנְטָקָעָן קִינְעָן

מעונש איז פולען ווּ ער לנטען

און יצחיקין צו מורה/^ס גראע שטינער,
זוי טראגן לייטיסיט אוף וועגן פינגען, —
הארבסטיישן חברים מיינען.

דען בלאנדער הבל אוף זעירע הענט דערוואָרערעט
זיין חלום פון געבראָטענען זאנגען,
אוף שטילע וועגן געט אָרוֹם אַ צער אִים
וואָס אִיצט דֶּאָרָף ער זיך שינען דערלאָנְגָּעָן,
אוף גוטע הענט אַנטשען קִין'עַן, —
הארבסטיישן חברים מיינען.

ס'זערט דינער דער פֿאַרְנָאַכְטָמָט, אַוּפָט בִּימָעָד בְּלִיעָן
צעפְּלָאַמְטָע בְּלָעַטָּר — בְּלוֹטִיקָן קְרִישְׁטָאַלְדָּן,
אַזְוּפִיל אַומְעָט אֵין דִּי הענט וואָס טְרָאָן צוֹם מורה
דעַם יוֹנָנָן גּוֹף, פֿאַרְהִילְט אֵין בְּלָאָעַן וּוּאָלָנָם,
אַזְוּפִיל יְצָחָקְטְּרוּעָרָם שְׁיַינְגָּעָן, —
הארבסטיישן חברים מיינען.

צָעַשׂ וּבְעַרְתָּעַ טְרָאַלְדָּן

די נאַכְטָמָט אָן מִיט צְשֻׁוְבָּעָרָט וְלְבָרְעָנָן טְרָאָלְדָּן,
די דְּוּטְלָעַכְעַ בְּעָרָג גַּעֲטָמָט אָרוֹם אַ טְוַנְקָעַלְעָרָ רָאָנָד.
איין בוּם נָאָר בְּיָם פְּעַנְצָטָעָר אַיז קוּפְּעָרְדִּיךְגְּאָלְדָּן,
איין מעונש נָאָר צוֹם פְּעַנְצָטָעָר מִיט צְיוּטָרְדִּיךְ וּוּאָרְטָן שְׁפָאָנָט.
צוֹם פְּעַנְצָטָעָר דָּעַר גַּאנְג אַיז עַטְלָעַכְעַ שְׁפָאָן נָאָר גַּעַזְיָלְטָעַ,
זַיְן צְיָמָטָר אַיז אַבְּעָר אַוּפָט מִילְּן אָן מִילְּן דִּי וּוּוִיטָמָ.
ער גַּיְיט דָּרָךְ וּוּנְטָמָ, צְבָוְוְגָעָנָע אָן אַפְּגָעְשְׁוִילְטָעַ,
וּוּי גַּאנְג דָּוָרָךְ הַיְּלִין, וּוּאוֹ לְעָבָן הַוְּנָגָרָט אָן שְׁרִיטָט.
ער פִּילְט אַוּפָט זַיְן לְיִוָּב זַיְן שְׁמַעְקִיעָן אָוִיגָן קוֹקָן,
זַיְן פִּיעָר צְעַשְׁפְּרִיצָט אַוּפָט זַיְן חַוִּיט דָעַם הַוְּנָגָר.
אַוּפָט עַטְלָעַכְעַ שְׁפָאָן וּוּטָמָ אַדְם לְעָבָן אִים פֿאַרְצְוָקָן,
אָן ער דֶּאָרָף נָאָר קְוּמָעָן צוֹם פְּעַנְצָטָעָר אַ יְוָנָגָר.
ער וּוּוִיסָט אַיז צוֹם פְּעַנְצָטָעָר דָעַר גַּאנְג אַיז נָאָר רְגָעָם,
אָן גַּיְיט אִים אַוּפָט שְׁעהָעַן, אַוּפָט גַּאנְצָעָט טָעָג,

אויף בלוטיקע דירך און אויף ביוז געלעגן,
ער גויט ביז צום אפנורונט, ביז צום פינצטערן דעם.

אליאן ער דערפיט איז זיך בלוט פון א רוביער,
דען ציטער פון טויט איז זיינע איגענע הענט,
און זילבערנע טראלדז עגעגען איצט מער נאך צעהויבערט,
און אפגעשיילטער נאך די צעהויקערט ווענט.

דאס רובייערשע בלוט הויבט אן וויינען און מאנגן
דרער מענטש זאל פארגיסן מיט מארד זיינע שפאנַן,
נאָר בליך, ווי זיין מאמע, נויט אויף די לְבָנָה
און אָוּבָנָעָשֶׂתְּרָעָקָט אִיז דָּעָר וּוּעָג, ווי דָּעָר הַאֲלָרֶז בֵּי אַ שְׁוֹוָן.

צום פינצטער דער גאנַג אִיז עטְלָעַכְעָגָעָם, —
אַלְעָבָן נויט דָּוָרָךְ דָּעָר מענטש אָוּפָן גָּאנַג,
די פינצטערע שוּבָנְדָּהָוִת — דָּעָר סּוֹפְּפָנוּם זָוָן אִיז,
פָּוֹן יְעַנְעַר זִוְּיט וּוַיְגַּט זִיךְ דָּעָר טוּט אָוּפָה אַ שְׁמָטָאָגָן,
סְּאִיז נָאָכָט שְׁוִין. מִיט וּוּלְפִישָׁע אָוִיכָן צְשָׁמָטָאָכָן,
פארפִּינְקָט דָּעָר גּוֹף, דָּאָס זָהָרִיךְ פָּאָרְקָנוּלִט, —
דָּעָר מענטש אִיז צום פינצטער שְׁוִין דָּעָר קָרָאָכָן
און צְוָנָפָאָלִין צָו שְׁוִיבָן, בְּלִינְדָּאָן אָוִיסְגָּהוּוֹילָט.

וּ עֲרַתָּעַר

ווערטער האָב אַיך ווי די הַינְדָּלָעָךְ אָוִיסְגָּהוּוֹילָט
און גַּעַלְאָזָט זַוְּ אָוּפָה דָּעָר וּוּלְטָמִיט וּוּיכָן פָּדָר,
פְּלִינְגָּלְעָן וּוּאָרְעָמָעָ, זַוְּ מִין צְעהָלָט גַּעַמִּיט,
הַאָבָן אָוּפָה דָּעָר נָאָכָט אַ דָּאָךְ גַּעַזְבָּט.

וּוִיסְעָה הַינְדָּלָעָךְ, אִיז בְּלוּלָעָן פָּאָרְפָּרִי,
געַמְעָן זַיךְ צְעַנוֹאָף, מִיט פְּלִינְגָּלְעָךְ צְעַשְׁפָּרוּיט,
אוֹ דִי זָוָן וּוּעָט אָוּפָנִין, — טָאָן צָו אַיךְ אַ פְּלִי
צָו דָּעַרְצִיְּלָן אַיךְ פָּוֹן זַוְּיָּעָר שְׁמִילָעָר פְּרִיְּד.

מִיטְנָמָאָגָן. אַ לְוִיטָרְקִיט, ווי רָעָגָן גִּיסְטָן.
סְּבּוּאַלְיָעָט זַיךְ דָּעָר וּוּינְט אָוּפָה די בְּרוֹטָן, ווי אַ שְׁפָרִי.

מענטש איז פולער ווי ער לעבעט

ווײַזעט הײַנְדָּלָעָךְ נְרָאֶבְּלָעָן זִיךְ אֵין מִיסְטָן,
וְוֹאֶרְעָמָעָן דֵי שְׁנָאֶבְּלָעָן אֵין גַּעַשְׁמָאָקָן חַיִּים.
אוֹסְגַּעַפְּקָטָם אַ קְּרָעְנְדָּלָיְךְ — דַּעֲרָנְעָרָמָה, וּוֹאֶרטָּם,
זְעַמְּקָמָה מִיר דָעַם טָאגְ מִיטְ קְלִיעַנְבָּרוּתִים אָזְן שִׁיּוֹן,
וְוַיְלָאֵיךְ חָאָבְ דִיךְ אֵין דִין פְּרָאַסְטְּקִיְםְ אַוְיְבָאָזְוֹאָרָט
אָזְן גַּעַלְאָזָטְ דָרָךְ יְעָרָן אֵין מִין הָאָרָץ, וּוּוֹיְן.

אַוְיְבָסְןָ אַ קְּרָעְנְדָּלָיְךְ

וּזְעַן מִין גַּעַבְּיָן וּוַיְלָאֵ צָוְעַנְטָשְׁ אַ גַּעַשְׁרִיְּדָטָן,
זִיךְ צָוְבָאַחְעָפְּטָן מִיטְ אִים אֵין זִיּוֹן גַּאנְגָּן,
אַקְּרָעָאֵיךְ אַוְיָהְ מִיּוֹנָה וּוֹעֲרָטָרְ וּוּיְ בִּיטָּן,
אוֹיְפָנִיְּן פָּאָר אִים זָאָל מִין וּוֹאֶרטָּם אֵין גַּעַזְאָגָן.

וְאַנְגַּעַנְגַּעַנְגַּעַן, נְאַלְדִּיסְ צַעְקוֹזְוֹעַטָּע,
עַדְרִיקָעְ רִידָה, מִיטְ אַסְוִוְשָׁטָשְׁ אֵין דָרְ רִישָׁ,
סְטָעָפָעָם אַוְיָף מִילָן, צָוְ דָרָרְ זָוְן אַנְטְּבָלוֹזְוֹעַטָּע,
ברָאָטָן זִיךְ זְוָמָעָרְ וּוּיְ שָׁאָפָן פְּלִישָׁ.

אַמְתָּעָרְ וּוּיְן אַיְזָ בִּיטָּעָרְ אָזְן זְוִיעָרְ,
אוֹיְבָסְטָקָעְ בְּבוֹם חָאָטָם אַ וּוֹאָנָדָ אָזְן אַחָרָבָה, —
וּוֹאֶרטָּם — מִין בְּרוּטָם, מִין וּוּיְן, מִין טְרוּעָה,
אַיךְ טְרָאָגְ דִיךְ מִיטְ פְּרִידָה, וּוּיְ אוֹיְבָסְטָן אַקָּרָבָה.

קִינְדְּ פָּוָגְעָם אַוְגְּטָעָרָן בְּרִיךְ

וּוֹעֵר חָאָטָם דִיךְ פְּאַרְקָעָמָט אַזְוִי וּוֹאֶרטָּם
דִיְהָאָרְ אֵין אַ נְיַלְדָעָנָם שְׁרוֹנָטְ ?
צְוַקְאָפָנָם — אַ לְיִכְטָ וּוּיְ אַ בְּמָאָרָעָ,
וּוֹאֹו סְלָאָפָטָם אַ פְּאַרְלָאָשְׁעָנָעָ וּזָן.

צְוַוְוִי טָעָג אָזְן דָו וּוֹאֶרטָּם אַוְיָפָן אַרְוֹן,
אַ, סְינְדָ פְּנוּנָם אַוְנְטָעָרָן בְּרִיךְ,
מִיטְ טְוִיטָהָאָט דִיךְ שְׁטָאָטָם דִיךְ בָּאָוָאָרָנָטָם,
נָאָרָ נִשְׁתָּמָטָמָט אַן אַיְבָיְשָׁרָ וּוֹיְגָן.

אפריט אוירובאך

געהארבטט האסטו דא, און געווינטערט,
נאָר זומערן איז דיר באַשערט
מייט אַנדערע זוניקע קינדרעֶר
אוּן זוֹאָרְעַמָּעָר, זאמְדִישׁער ערֶה.

צעַן יָאָר, ווּ דִי צָעַן דִּינְנָעַ פִּינְגָּר,
פָּאָרְבְּלִיְיכְּט אָזָן פָּאָרְבְּלִיְיכְּט אָזָן גַּזְאָנָג,
דָּאָס עַלְפְּטָעַ זִוְּנָס וּוּעַט אַיִּצְתָּן וַיְנַגְּנוּ
דָּעַר ערֶה, — דִּיךְ אַלְיוֹן, — אַ גַּשְׁאָנָק.

דיַין נַגְּמָגָן אֵין דָעַר חַיִּים צָו בָּאָלִיּוֹתָן
חָאָט שִׁינְעָר קִיּוֹן דָּרוֹן נִישְׁתַּגְּשִׁיקְט,
דיַ הָאָר — דִּינְנָעַ אַיְוְגָּנָעַ קָוְוִיטָן,
אַ, קִינְד פּוֹנוּס אָוְנְטָעָרָן בְּרִיךְ.

אַ קְרִיְינְדָּל פּוֹן גְּרָעוֹלְלָר דָּאָרָעַ
אָרוֹם דָעַם צָעַנְגָּרָאָבָעָנָעָם גְּרוֹנָט,
איַן אַרוֹן אַיז לִיכְטִיךְ אָזָן וּוּאָרָעָם
דָעַם מִיְּדָעָלָעָס נִילְדָעָנָר שְׁרוֹנָט.

כ'וועל אֶזְוִיפֵיל האַבָּן צו דערצ'ילן

(רייזע אַיְינְדְּרוֹקָן)

בִּים שׂוֹעַל

דרער ווינט האַט צונגענוּמען ס'לעצעט וואָרט.
איך האָכְבָּ גַּעֲזָעָן נָאָר אַ רִידְרִ פָּוּן לִיבָּן
אוֹן אַ הָאנְטָן ווֹאָס פָּאָכְטָן.
די ווֹוְטְלִיְיטָה האַט פָּאָרְדְּעָקָט מִיּוֹן שְׁטָאָטָן.
וּוֹאָרְשָׁע — מִיּוֹן פִּינְצְּטָעָרָע נְעָסָטָן,
מִיּוֹן גָּאָס — מִיּוֹן מְרוֹיְיעָר אוֹן מִיּוֹן פָּאָן.
נָאָר ווּרְטָעָר, נִישְׁטָן גַּזְאָנְטָן, נְרִיבָּן אוֹן :
— פָּאָרוֹוָאָס הָאָסְטָוָה פָּאָרְלָאָזָט ?
אוֹוּעָק אוֹן צְוָנְעָמָאָכָט די טִיר
אַט אַיְצָט — ווֹעָן פִּינְגָּעָר אָונְדְּזָעָר וּעְנָעָן אַיְן קְלָעָם
בִּיסְטוֹ אַיְן הָעַנְטְּשָׁקָעָם וּיְדַעַּנָּע —
דרער שְׁוּעוּרְסְּטָעָר דְּעַזְעָרְטָר.
די רְעַדְעָר יָאָגָן זָאָךְ וּוּ בִּיּוּעָה הִינְטָן.
בִּיּוֹן, רִיסְטָן שְׁטִינְשָׁר עָרְד ;
אוֹן אַיךְ, יוּי שְׁטָעְנְדִּיק, זָוָדָס וּוֹאָרט
אוֹוָיפָע עַנְטְּפָרָן —
וּוַיְלָאָיךְ בֵּין אַוְיָד גַּעֲרָעָכָט.
עַס פָּאָלָט עַרְגָּעָץ אַרְאָפָע דָּרָר וּוֹעָן.
מִיּוֹן גּוֹפָפָאָלָט אַוְיָד.
עַס שְׁרִיבָּט אַ שְׁוֹאָרָצָן יְעָרָגְלִיָּה
פָּוּן באָן דָּרָר יְאָגְנְוִיסְטָר דָּוִיכָּה,
פָּוּן לְאָנְדָר צוֹ לְאָנְדָר שְׁיְפְרִוְתָּעָ בְּרִיוֹן.
אַט נָעַמְתָּ אִים דָּעַם מָעַנְטָשָׁ,
זַיְוִין לְעָבָן, זַיְוִין לְיִיבָּן, אוֹן זַיְוִין גַּעֲרָיוּ
אוֹן שְׁטָעַלְטָ אִים הָינְטָעָר דְּרָאָטָן
אוֹן גַּרְוִיעָר דָּרִי.
אוֹן אַ נָּעַנְטָמָטָן קוֹפָעָ פָּאָרט אָן „אָוּמְשְׁטָעְבָּלְעַכְעָר“ פָּאָעָט.

קָאַדְיָע מִלְּאַלְאָדָוּסְקֵי

(ס'איין נישט מיצלאויטש, ניון)
ס'איין שטאלץ ויין לאז מיט פראישן פיאלאעת
און ס'שמעקט זיין איראפעאישייט,
ווי פאסטען צו די ציין.
ער פארט איזט אין פארבולוטיקטן בערלען
אויף א באבלומטן און גלאנציקן באנטקעט.
א שמעעס טאן וועגן קולטור און פאעזין.
דעראמאנען געטע און וואן נאגַן
(און אים, דעם פערסישן, מיט טויזנט יאָר צוריך)
פֿוֹן "שְׁטוּרָן גָּלְדָּעָנָן" די אַיְבִּיכָּעָן מְוִיזָּק,
און פֿעַלְעַרְדִּילְבָּעָן הַיּוֹנָט צו טָאגַן.
די נְרָאָמָעָן פֿאָרָן זָךְ וְוי מִיּוֹן.
פֿלִינְקָעָן. אָונְגְּטָעָרְטָעָנִיק. פֿלִיסְמִיט.
ס'איין יאָר —
טויזנט ניון הונדרט פֿינְפֿאָן אָון דְּרִיסְפּֿיךְ.

אַ מְעֻשָּׂה שְׁחִיתָה

אַ מעֻשָּׂה שְׁחִיתָה,
אַ מעֻשָּׂה פֿאָרָן,
עַם פֿאָרָט מִיּוֹן גָּעֲבִין
אויף דִּיְתְּשְׁלָאָנְדָם אַ בָּאָן.
שָׁכֶן, וְוָאוֹ פֿאָרָט אַ יִיד ?
אייך ווֹאָרט — עַר זָאָל אַ רִיר טָאנַן מִיט אַ ברָעָם,
אייך ווֹאָרט — עַם זָאָל אַ שְׁמִיבָּל טָאנַן אַ לִיפְּ.
נאָר ס'זִיצָט מִיּוֹן שָׁכֶן שְׁטִינְעַרְדִּיךְ פֿאָרְקְלָעָרט
איין באָן אוֹוָה דִּיְתְּשְׁלָאָנְדָם עָרָה.
שָׁכֶן, אָפְשָׂר מָאָכָן מִיר אַ קְרָאָם
(פֿוֹן רָאָזְשִׁינְקָעָם אָון מאַנְדְּלָעָן)
אָפְשָׂר מָאָכָן מִיר אַ קְרָאָם
בִּזְוּן נָעָנְטָסְטָן פֿאָגְרָאָם ?
אייך ווֹאָרט אוֹוָה יָאָוְשְׁדִּיקָן : מְסֻכִּים.
אייך ווֹאָרט, אָז קְלוֹנְגָּעָלָט זָאָל אַ בְּלִיאָסָק טָאנַן.

כיוועל איזויפיל האבן צו דערצ'ילן

נאָר ס'זיצט מײַן שְׁבֵן שְׂטִינְגֶּרְדִּיך פֿאָרְקְלָעַרט
און באָן אוֹיף דִּיְתְּשְׁלָאַנדִס ערָד.

שְׁבֵן, אֲפָשֶׂר אַיְצָט ווּלְטָאַן בֵּין דְּרִיטְּן דָּרָ אַרְיוֹן ?
זַיְךְ אַ שְׁמַדְּטָאַן בֵּין דְּרִיטְּן דָּרָ אַרְיוֹן ?

אוֹיךְ ווּאָרָט מײַן שְׁבֵן זַאַל אַ שְׁאָקְלָטָאַן אוֹיף — יָא.
אוֹיךְ ווּאָרָט — — —
עַם אַיְזָן פָּוּן נַאֲכָט דַּי שְׂוּאָרְצְסְטָע שְׁעה.

נאָר ס'זיצט מײַן שְׁבֵן שְׂטִינְגֶּרְדִּיך פֿאָרְקְלָעַרט
און באָן אוֹיף דִּיְתְּשְׁלָאַנדִס ערָד.

שְׁטוּמָעָר שְׁבֵן, קָעְנְסָטוּ אַנְשְׁרוּבִּין אַ ווּאָרָט ?
שְׁטוּמָעָר שְׁבֵן, קָעְנְסָטוּ לְיִעְנְנוּ אַן אלָא ?

אוֹן סְגִיבָּן לְיָפָן זַיְךְ אַ קְרוּם :
— אַיךְ קָעַן פָּוּן דָּעַר חְדִינְגִּיאָ אַ שִׁיר —
דָעַם שִׁיר מִיטְּן נְקָמָה/דִיקָן חְלָאָג.

מִיְן פָּאַפּוֹגָאִי

מײַן זַיְךְ —
וּוַיְל אַ שְׁפִילָטָאַן
אַ טָּאגָן מִיטְּן אַ נַאֲכָט.

וּוַיְל אַ פִּיעָףָטָאַן,
וּוַיְ אַ ווִינְגָט
איַן אַ צְעַלְכָעַרְטָן דָּאָר.

וּוַיְל אַ ווִיְיןָטָאַן,
וּוַיְ מִיןָ חְלוּם
אַיבָעָר אַ תְּהֻום.

וּוַיְל אַ קְלָונְגָטָאַן
וּוַיְ אַ שְׁוִיבָּב
איַן אַ פָּאָגָרָם.

קָאָדְיַע מַלְאָדָאָזָקִי

נָאָר מֵיָּן פָּאָפּוֹנוֹי
דָּעָר פָּאָר/עַקְשָׁנְ/טָעָר לִיטָוֹאָק
מִוּט וּוּרְטָעָר דָּרְיִי,

מִוּט זַיְן חָאָרְטָן שְׁנָאָבָּל שָׁאָרְטָן
אוֹן רְעַדְתָּ צַו מֵיָּן לִידְ:
— וּוּאָרְטָן נָאָר, וּוּאָרְטָן.

מֵיָּן לִידְ
וּוְיל אַ טָּאָנְצִיךְ-טָאָן
אַ חָאָפְּלָע אַ מִיאָוָסָע

פָּוָן אַ נָּאָכְטָן אוֹן אַ דָּאָךְ
אוֹן אַ פָּאָם,
אוֹן אַ וּוּזָע.

מֵיָּן לִידְ,
וּוְיל זַגְּנָן דִּי שִׁירָה-מִשְׁוָנָה
פָּוָן דָּעַם בָּאָרוּעָן מַעֲנְטָשָׁה,
פָּוָן דָּעַר בָּאָרוּעוּסָעָר אָוָמה.

נָאָר מֵיָּן פָּאָפּוֹנוֹי
דָּעָר פָּאָר/עַקְשָׁנְ/טָעָר לִיטָוֹאָק
מִוּט וּוּרְטָעָר דָּרְיִי,

מִוּט זַיְן שְׁנָאָבָּל — אָן אַיְזָעָרָנָע קָאָרְשָׁן,
שְׁלָאָנְטָן מֵיָּן לִידְ —
צַו אַ חָאָסְטִיכְן מַאָרְשָׁן.

אַיְן דָּעַר פָּרָעָמֶד

כְּדָעָרָקָעָן אַיְיךְ פְּרָעָמְדָע בָּעָרְגָּן,
חַאָלָא !

אוֹן אַנְדָּעָר לְאָנְדָּעָר
אוֹן אַנְדָּעָר שָׁעה.
מֵיָּן וּוּגְן אַיְן וּוּאַכְּבָּדְיק
פָּוָן אַיְיבִּיךְ אָן.

כיוועל איזויפיל האבו צו דערציאלו

די זונטילס, מאנטיסקס

גורייפען און —

א שועערע טונקעלע ארמיין.

א טאג פון רעגן,

א טאג פון שניין.

א טאג א זוניסער פארהונגערט אין ווייטן ברך.

א סך איזעלכע טאג,

א סך.

מיין וועג איזו ואכעריך פון אייביס און.

פונדרעסטעונן — —

האָב אַיך גַּעֲהָרֶת אַ פְּלָאַטְעָדִיקָע פָּאָן

זיך בּוֹאַלְיָעָן עַרְגָּעֵץ אַיבָּעָר מִיר.

אוֹן סְ'חָאָט זִיך מִיד גַּעֲוָאָלֶט

אנְדוּרְפָּאָלֶן אוֹוִיף דֵּי קָנוּ

אוֹן זָאָגָן צַו דָּעָר זָוָן,

וּוִי אִיצְּטָן צַו בָּעָרֶג —

מוֹרָה אָנִי.

כַּהָּאָב לִיב מִין גְּרוּיעָן וּוּאַכְעָדִיקָע קְלִיָּה,

אוֹן טָאָג דֵּי לְאָסְטָט פָּוָן מַעָג

מִיטָּטְרָעָן אוֹן מִיטָּפְרִיר.

די זָוָנְטִיךְן,

די מְאַנְטִיךְן

אוֹן טָאָג נָאָד טָאָג —

וּוִי פָּוָן דָּעָר זָוָן

אוֹן פָּוָן דָּעָר לְבָנָה

זיך אִיבָּיס בְּאַלְאַנְסִירְנְדִּיקָע וּוּאָג.

אוֹן אַיך הָעָר מִין פְּלָאַטְעָדִיקָע פָּאָן,

בַּיִ גְּרוּיעָר וּוּאַכְעָדִיקָע טִיר,

זיך בּוֹאַלְיָעָן עַרְגָּעֵץ אַיבָּעָר מִיר.

בְּאַוְוָאַפְּדָעַר טַעַר בְּלֹוי

סְ'חָאָט וּוּידָעָר פְּאַרְטָאָגִיסְקָע בְּלוּקִיסְטָע אַ וּוּשׁ גַּעֲטָאָן מִיר אוֹוִיף דֵּי אָוִינָן,

אוֹן כַּהָּאָב וּוּידָעָר פְּאַרְגָּעָסָן,

אוֹסְ'הָאָבָן אַזְוּיפִּיל שָׂוֹן זָאָכָן גַּעֲפִינִיסְטָע,

קאדיע מאלאדוואסקי

או ס'האָבן אַזְוִיפֵיל שְׁוִין זְאָבן דְּעֶרֶעַן.
אוֹן ס'איַו גַּעֲקוּמָעַן אַ וַיּוֹיטָעַר, אַ מַאֲדָנָעָר גַּעֲדָעָנָעַן:
אַ יְם הַאָטָם גַּעֲנוּמָעַן זִיךְרַ שְׂוֻעָנָעַן?
אַ זָּאָמֵד הַאָטָם גַּעֲנוּמָעַן זִיךְרַ גִּילָּן?
נָאָרְמַיְן הָאָרְץ וּוֹאָס לִינְגַּט אַונְטָעַר אַש פָּוֹן אַזְוִיפֵיל צַעֲצָנְדָעַנָּע שְׁוִילָּן —
פָּוֹן גְּרִין
אוֹן פָּוֹן רְוִיטַּ, פִּיאַלְעַטַּ,
פָּוֹן גָּאָר דָּעַר וּוֹעַלְתַּ דִּי בַּאנָאַכְטִיעַ שְׁטָעַטַּ,
פָּוֹן בְּלִיצְיָעַ לִיכְטַּ מַאֲסְפָּרָאַדַּן,
וּוֹאָס בְּלַעֲנָדַן, פָּאַרְכְּלִינְגַּן —
הַאָטָם שְׁטִיל זִיךְרַ גַּעֲוָאָונְדָעַר אַוִּיפַּ אַיְנְפָאָכַן בְּלוּי פָּוֹן בַּאנְגְּנָעַן.

עַם הַאָטָם אַ חַאְרָמָאַשְׁלָע גַּעֲשְׁפִּילַט
אוֹן פְּעַטְרִיאַ הַאָטָם גַּעֲהָאָקָט מִיט אַפְּצָאַסַּן.

איַן וַיּוֹיסַע לְבָנָה/דִּיקְעַ נַעֲכַטַּ,
נִיְּאַיךְ אָוֹם אַיְבָּעַר לִיכְטִישַׁ גַּסְּסָן.

אוֹן אַבְּרוֹהַמְּלִיעַן הַאָטָם גַּאֲרָנִישַׁ גַּעֲאָרַט
וּוֹאָס זִוְּן שְׂוִיגְנַן הַאָטָם בִּימָעַר פָּאַרְדָּרָאַסַּן.

אוֹן מִיְּן צְוָנָג אַיְזַּן גַּעֲוָוָן פָּאַרְקְלַעַטַּ,
וּוֹיְ אַהֲזַן אַיְזַּן זִוְּן נַאֲרָע גַּעֲשָׁאָסַן.

פָּאַרְשְׁוּוִינְד שְׁנַעַלְעַר, בָּאוֹוָאָונְדָעַרְטָעַר בְּלוּי, —
בְּהַעַר טְרִיט אַוִּיפַּ דִּי שְׁטִינַן.
סְטְרָאָגַט לְעַד צִיְּטוֹנָגְסְמָאַן בְּלוֹטִיקַע טָעַג
מִיט גְּרָעַסְטַן שְׁרִוְפַּט צְוָרִינַן.
סְטְרָאָגַט וּוֹלְגַּעַן אַ וַיּוֹטַן גַּעֲוָיַן
פָּוֹן יְדִישַׁ קְרָאָמָעַן צְעַשְׁאָטַן,
אוֹן וּוֹאָרְשַׁע אַוְן לְעַמְבָּעָרָן אוֹן לְאַדּוֹש
גַּעֲפָאַנְצָעָרָט אַיְן שְׁטָעַכְיִיסַּע דְּרִאָטַן.
סְאיַוְן דִּי זְוִין נַאֲךְ נִישְׁטָאַ.
סְלוֹיְפַן צִיְּטוֹנָגְסְקָאַלְוָמָנָעָם אַיְן סְטָרוֹיַן.
פָּאַרְשְׁוּוִינְד שְׁנַעַלְעַר בָּאוֹוָאָונְדָעַרְטָעַר בְּלוּי.

כִּיוֹעֵל אֶזְוִיפֵּל הַאָבָן צַו דָּעֲרַצְיוֹלָן

כִּיוֹעֵל אֶזְוִיפֵּל הַאָבָן צַו דָּעֲרַצְיוֹלָן

פִּים מִינְעָן, קְרִיבְתַּמְאִין אַרְיָין אֵין דַּי לְעַדְרָנָע כָּאַדְאָקָעַם.
דַּאָכְטַ זִיד, כְּהָאָבָן שְׁוִין וּוּדְרָעָר נִישְׁתַּחַת קִיּוֹן דָּאָךְ,
כְּיֻוִּיסְ נָאָךְ נִשְׁתַּחַת צַי כִּיוֹעֵל הַאָבָן אַוִּיףְ דָּעָר בָּאָן,
כָּאַפְטַמְ אַרְיָין זִיד אֵין דַּי צְוָגָעָוָוָוָגָטָע לְעַדְרָנָע כָּאַדְאָקָעַם —
מִירָן וּוּדְרָעָר לְאָנוֹ זִיד אֵין שְׁפָאָן.

עַס הַאָט פָּאָסִירָט —
עַס הַאָט אַהֲפָעָנוֹנָג מִוּט מַזְוָנָט-מִוּלָעָדָשׁ שְׁטִיוֹול
זִיךְ אַרְאָפָעָנוֹעָצָט אַוִּיףְ אַפְגָעָהָאָקָטָן פְּנִיאָא.
פִּים מִינְעָן, הַאָט נִשְׁתַּחַת קִיּוֹן פָּאָרְיָוּלְ,
גַּיּוֹן אֵינוֹ גַּיּוֹן — סְאֵינוֹ שְׁוִין אֵן אַיְגָעָנָעָר דָּעָר טְרָאָטָם.

נִשְׁתַּחַת קִיּוֹן זְוַנְיָסָעָר —
אוֹנְטָעָר טְעָרָאָר אוֹנְטָעָר פָּאָגָרָאָמָעָן
נְיִיעָן אַלְעָבָאָרוּעָסָע, וּוּ אַיר.
שְׁוָאָוָאָקָם, בְּעַרְשָׁטָל, נִימָט אַפְוַיְזָה דַּי לְעַדְרָנָע כָּאַדְאָקָעַם
אַלְוָן אַוִּיסְעָן וּוּ נִישְׁשָׁה/דִּיקָעָ שִׁיר.
שְׁוִין אֶזְוִיפֵּל שְׁפָרָאָבָן הַאָט מִיּוֹן צְוָנָג גַּעַלְעָרָנָט,
מַאֲדָרָנָע סָאָלָט אֵיזְ מִיּוֹן גַּעַמְיָיט צַו זַוִּי.
כְּטָרָאָג אַשְׁפָרָאָד אָזָא, וּוּ כְּטָרָאָג אַלְעָבָן,
אוֹנְטָעָר שְׁנָאָה, הַאָנָל אָוֹן גַּעַשְׁרִיּוֹן.
בָּאָטָש מִיּוֹן חָאָרָץ אֵיזְ שְׁוִין אַבְיָסָל כְּרִוְפָּוָוָאָטָע,
וְעַנְעָן שְׁטָאָרָשָׁע נָאָךְ וּוּ שְׁטָיְוִין דַּי פִּים.
כִּיוֹעֵל אֶזְוִי פִּילְ הַאָבָן צַו דָּעֲרַצְיוֹלָן —
וּוּ דַּי טִיבָּן אַלְעָבָן זְעָנָעָן בִּיטָּעָר,
וּוּ דַּי טִיבָּן אַלְעָבָן וּוּלְן זְוָרָן זִיסְ.

סימפאניעס

פיאטאר טשייק אומקי

אויף די פעלדר פאר דיין בענץער פאלט שטנדיקער שנוי, שנוי וו פון הימל,
וו פון הימל טראנסטו דעם גורל פון דיין שכן, די ברכה פאר דיין פאלט.

אנערגיא אונ בי קיינעם שען ערעד איזו ווינען פאטטען, פאצטיש, וו דורך דיר,
וויל ליב האסטו די ערעד אין שניי, די ערעד אין פראסט, די ערעד אין דיין לאנה.

עפנסט דיך שוער וו די וואלנא, אונ ליבעט, — נישט איזו זוניק וו ס'רייננאלד,
מית באָרווערט פּוּיְרַעַטּוּם אָוֹן מְאַנְבִּילְעָן מֵיטּ אַפְּעָנָעּ, פֿאַרְוּזְאַקְסְּעָנָעּ בְּרוּסְטָן,
וּאָס טְרָעָטּוּ נְאָס אָוּף שְׁעוּרָעּ בְּרָעָן זְמָפִיקָעּ, — שְׁלַעַפְּשָׂטְרִיךּ אָוּף אַקְסְּלָעּן,
אָוּן פְּרִיכְן טִיף נָאָר דָּעָר מְשָׁאָ, נָאָר דָּעָם וּוּוִיטִיךּ פָּוּן אַ דִּינָּעָר בְּיוּטָשּׁ אַיִן לִיבּ.

נָאָר די יְסוּרִים, וּאָס די וּוְאָלָס צִעְנָן אָוּסּ בְּיָמִים סּוֹפּ פָּוּן דָּעָר פְּאַטְעָטִיךּ,
שְׁעָן מְעַן הָעָרָן סּ'מְעַנְטְּשְׁלַעַכּוּ קְוּל אַיִן שְׁוּרָעָן קָלָאנָגּ פָּוּן גַּעֲשִׁמְידָטָעּ פִּים,
וּאָס שְׁלַעַפְּטּ קָלָלָט אָוּף די לִיְּפָן מֵיטּ אַפְּגָנְרִיסְעָנָעּ אַוְינָן דָּרָךּ זָאוּוּרָכָעּ,
פָּאָר שְׁרָעָקּ שְׁרִיטָטּ פָּוּן זְיֻעָרָעּ פְּנִימְעָר רְחָמִים צּוּ דָּעָר ערָד קִיּוּן סִיבִּיהּ.

או ס'זְוּמְעָרֶטּ די ערעד אין דיין לאנה, שְׁטוּיסְטּוּ מִיטּן פּוּיְרָ אַינְמִיטּן פָּעָלָדּ;
לייגַסְטּ תְּבוֹאָת אַיִן בּוֹנְטָן, אָוּן פָּוּן דִּינָּעָר פִּינְגָּרָעָר צְעִישִׁיטּן וְיךָ קָרְנָעָר.
איְבָעָר אַלְעָמָעָנָס דָּאָרָה נִיטּ אָוּף סּ'גְּזָאָנָגּ דִּינָּס — בְּעַנְטְּשׁוֹנָגּ פָּוּן דִּינָּהָאנָט —
אָוּן שְׁעָרָטּ זְיךָ אָס אַיִן וּוּאָטִינָסּ, וּאָס פְּאַלְלָטּ שְׁטַעַנְדִּיקָעּ שְׁנָיִוּ פָּוּן הַימָּלָ.

מית דִּינָּעָ אַוְינָן פְּאַרְקְלַעַסְטּוּ די נָאָכָטּ וּאָס וּוּינְטְּרָטּ אָוּף דִּינָּ שְׁוּבָ.

דָּעָר הַיְּמָלְעָבָר סָאמָאָוּאָר פָּאָרְשִׁיכְוּרְטּ טְרוּיְעָרִיךּ סּ'אָוִגּ פָּוּן דִּינָּ פְּנִים :

אַ שְׁטָאָרְבָּנְדִּיקָעּ זְעַלְנָעָר רָאָטְשָׁקָעּ פָּוּן מִיטּן פָּעָלָדּ אַוְינָן גַּעַנְעָנָטּ צּוּ דִּינָּ פְּעַנְצָעָר
אָיִן צְעַשְּׁאָסָעָנָעּ קְלִיְּדָעָר מִיטּ אָן אַוּפְּגָנְרִיסְעָנָעּ פְּעַלְדִּיפְּלָאָשּׁ, פְּאַרְלוּרִין פָּוּן פָּעָרָד.

וּוּרְסָטּ צָאָרְנִיךּ, וּוּ פְּעַטְעָרְסְּבָּוָרָגּ, אָוּן שְׁפָאָרָנָסּטּ דִּיךְ אַוְיְפָן וּוּוּלְדָסְטּן פָּעָרָד
אָיִן רְוִיטָעָ לְאַמְפָאָסּ מִיטּ אַ טְרָאָמְבָּאָן פָּאָרְאָוִוָּסּ נָאָר הַיְּסָעָר נִסְמָה צּוּ נָאָפְּלָעָאָן.
סּ'רִוְתּ אַנְדָּר דִּיר סּ'פְּאָלָקּ, קוֹפְּאָלָן צְעַלְלִינְגָּעָן אַיִן קוֹפְּעָר דִּי הַיְּמָנָעָ פָּוּן צָאָר,
אַ גַּעַשְׁטִילְטָרָ קָעָרְסָטּוּ זְיךָ אָס פָּוּן שְׁלַאָכְטָפְּעָלָדּ מִיטּ דָּעָר מַאֲרָסְעָלִיעָזָעּ פָּוּן „1812.”.

רִיבָּאָרְדּ וּזְאָגָּנָרּ

פָּוּן דִּינָּעָ אַוְינָן רִינְטּ פְּאַרְקְלַעַרְטּ סּ'זְוִינִיךּ וּוּאָסָעָרָ פְּוּנָעָם רְיִינְנָאָלָה.
סּ'זְוִינִטּ דָּעָר וּוּאָלָיּוּ שְׁאָרָה אָוּן דִּין מִיטּ כּוֹנָה פָּוּן דִּינָּעָרָ פִּינְגָּרָעָר.

פאראן איזויפיל פְּרִילִינְגָּעַן, איזויפיל ליבעט אָפֶפֶעֶר אֵין דִּינָע נִיבָּלְוָנְגָּעַן,
אוֹדוֹ וּוּקְסְטַ גְּלוּסְטַ צַוְ שְׁטָאָרְבָּן אָזְוִי וּוְ טְרִיסְטָאָן בְּאַהֲעָפֶט מֵיט אַזְוָאַלְדָּעַ,
אוֹן שִׁין אַיְזָ אַזְוָנְגָּאָךְ צַוְ לִיבָּן וּוְ זַיִי, צַוְ שְׁטָאָרְבָּן בְּאַהֲאָפָטָן.

אוֹפֶן פְּנִים בַּיּוֹטוֹ עַנְלָעָךְ צַוְ דָּרָעַ לְעַגְנָדָע הָאָטַזְמָזָקָם — בַּיּוֹטַ מִילָּד וּוְ עָרַ ;
טְרָאָגָטַזְ וּזְיַן בְּיִזְדְּפָאָרְקָאָטָטַע בְּאָרְדַּ, דָּאָס רְוָנָדָע הַיְתָל אֵין אַ זִּיתַ פְּאָרוֹאָרְפָּן,
אוֹן אַוּוֹף אַ שְׁׂסָטָעָרְבָּעָנְקָלְ, אֵין אָן אָפָעָנָעָם קָאָמָעָר פָּוָן אַ זָּאָסְפִּישׁ חַוִּיתַ,
סְלָאָפָטָמוֹ גְּעַמְּטָלָעָךְ אַיְבָּעָר אַ שְׂוֹקַ רְוִיטָמִישַׁ נְאָכָן גְּרָאָבָן לְיִידַ פָּוָן מִיסְטָעָרַ,
אוֹן סְעַנְטָפָרָעָן דִּיר אָפַדְ דִּי גְּזָעָלָן מֵיט אַ לְוִיבְּלָאָדָרַ פָּוָן דָּרָעַ וּוּאַלְהָאָלָעַ,
וּוְיִלְ בְּיוֹטַ גּוֹטַ אָוֹן שְׁפָאָסִיקַ צַוְ דִּי מִוּסְטָעָרְיְ�וָנְגָלָעַךְ פָּוָן נִירָעָנְבָּרָעַגְ.

אוֹן וּוְידָעַ וּוְאָרְטָסָטוֹ מֵיט בְּרוֹנָהִילְדָעַ בַּיּוֹם רִיְיַן, פְּאָרְלִוִיְרַן פָּוָן מְעַנְשָׁן :
וַיִּ — דְּרוֹכְזִיבְּטִיךְ אֵין וּוּסְיַן טֻוַּ, וּוְ דִּי אַוְפָנְיִינְדִּקְעַ וּוּעָנוֹס אֵין טָאָנְהִוּעָר,
אוֹן דּוֹ — וּוְ דָרָעַ רְיִטְרוּשָׁר וּוְאָטָאָן, בְּאָגְרָסָטוֹ דִּי רְיוֹזָעַ פָּוָן דִּי נִבְּעָלְוָנְגָּעַן,
דִּי שִׁיפָּן דִּינָעַ הָאָבָן אַ טָּבָע שְׁטוֹרָמִישַׁ צַוְ צְעַפָּלָן אַוּוֹף זְוִיבָן וּוְאָסָעַ.
דִּי מַאְטָרָאָזָן רְאַטְעָוּעָטָסָטוֹ, וּוְ דָוָךְ אַ נֵּם, אוֹן לְאָזָטַדְ דִּי שִׁיףַ וּוְיִלְ אֵין וּוְיִגְטַּמְטַ
וּוְיִלְ בְּרוֹנָהִילְדָעַ וּוְיִלְ קְוִשַּׁן הַיּוֹסָעַ, שְׁטָאָרָקָעַ הָעָנָטַ — דָעַם הַעַלְדַּרְ פָּוָן נְצָחָוָן.

אַיְן דִּי נִבְּעָלְוָנְגָּעַן נִידָּעָן וּוְיִיךְ דִּי הַיְמָלָעָן אֵין בִּיטָּן וּיךְ אֵין שְׁקִיעָה,
אַיְן נַאֲלַדְ, וּוְ פְּלָאָמִיקָעַ פְּעַלְזָן, אַוְנוֹ וּוְ בָּעָרַ אַוּוֹף אַ פְּאָרְגָּעָסָעָנָעַר עָרַד ;
אַוּוֹף דִּי בָּעָרָג — שְׁטוֹגִינְטַ לְאָגְרָרָן מֵיט אַ פְּאָרְבָּלְאָנְדוּזָעַט גְּעוּכִטַּ, דְּוּיִמִּישַׁ,
מֵיט אַ שְׁפִּזְוַיַּ אֵין הָאָנָטַ, אַנְגָּעָטָאָן אֵין אַ שְׁוּעָרַן זְלָבָעָנָעַם פָּאָנְצָעַר ;
עָרַ פְּאָלָטַ אֵין וּוְיִדוֹ אַוּוֹף דִּי קָנִי מֵיט אַ דְּעַשְּׁרָאָרָקָעָנָעַר תְּפִילָה, אַוְנוֹ וּוְיִנְטַ
מֵיט גְּעַנְטָעַ טְרָעָן צַוְ דָרָעַ גְּעַפְנָעָנָעַר בְּלִי אַפְנָעָרִינָעַן בְּלָוָטַ פָּוָן גַּעֲרִיְצִיטָמַן נָאָטַ, —
מֵיט דָרַ בְּלִי אֵין דָרַ הָאָנָטַ פָּאָרְנִיַּטַ לְאָגְרָרַן וּוְ גְּזָעָנָגַן, וּוְ שְׁקִיעָה.

סְפָאָלָטַ צַוְ דִּי נַאֲכָטַ, וּוְ אַ וּוְאֲלַדְ, אַוְיִפְנַן דָּאָרַחַ פָּוָן דִּיְוַיְן פָּאָרְבִּיסְקַן לְיִפְצָעַן.
דִּי לְוַפְטַ צְאַפְלָטַ מֵיט פָּאָרְהַוְיְלָעַן קְולָהָטַ פָּוָן דִּי טְנוּקָעָלַע וּוּאַלְדִּזְוּבָן.
דִּי בְּרָעָגַן פָּוָנוּם דִּיְנָגָאָלַדְ נִיסְן וּיךְ אַיְכָרַ אֵין טְרָעָן אַוּוֹף זְוִינְפְּרִידַסְ גְּסִיסַה
אוֹן וּוְעָרַן אַבְּלַדִּיקַ, — וּוְאָרִים זְוִינְפְּרִידַ שְׁטָאָרָבַט צּוּבִּיםְלָעַר אֵין גְּעַנְדָרָעַנְעַ פָּעַנְצָטָעַר.

דָּוָ אַ רָּאָקְסְמַגְיַע וּוּעַלְטַ

הָאָסָטַ מְסְתָמָא גְּזָעָן פְּנִים' עַר אַנְדָרָעַ, וּוְ דִיְנָמַס, אַזְוָלְכָעַ שְׁוֹאָרְצָעַ, אַזְוָלְכָעַ גְּרוּיסַע.
גְּנוֹ אַזְוָנְגָעַ בְּרִיטָעַ, אֵין אַזְוִי גְּרָאָב דִּי לִיפָּן, צַיְוַן שְׁטָאָרָקָעָרַ וּוְ דִיְנָעַ, —
וּוְיִבְעַר אֵין מַאֲנַסְבִּילַן אַוְיַמְנָעָטַן אַוּוֹף צְעַבְלִיטָעַ פְּעַלְדָעַר אַונְטָעַר אַ בְּיִיטַשַׁ —
מֵיט זְוִינְגְּדִילַע קִינְדָעַר צַוְ דִּיְרָוקָסְ גְּבוּנוֹרָן — אַנְשָׁטָאָט אַ וּוֹגַן, אַנְשָׁטָאָט אַ שְׁטוֹבַ.

האסתט מסתמא געוען הויטן שווארץ צעפאלן אין דער זון אונטער אַ הוילער רוט, —
לינדרער רוייסן זיך צורייך צו די מאמעס, געוען מאָעט זוי איזו געפאָגעגע שטעת.
דערטאָר קלאנט דיאַן ניע וועלט מיט אָזָא כה, וואָס צערירט דאס האָרְץ
מיט טערן אָזעלכע, וואָס שטארבן אָפּ אין די אוִין, טרוֹיְעַרְיך ווי אַ נגעֶר.

טראָגְסְט פֿוֹן זוי אָזְוִיפֿיל ווַוִּיטִיק, אָזְוִיפֿיל הַכְּנָעָה אָזְוִיפֿיל גַּעֲנָאָדִיך גַּעֲזָאָגָג:
זַוְּסָטְפָּאָר זוי אַ דָּעֵרְלִיְזָעֶר, מַזְאָל אַנְגָּעָמָעָן סְגַּעַוְוִין זַיְוִידָם אַיבָּעֶר די עַדְד;
וַוְּלָסְטְּ בָּאַהָעָפְּטָן דָּעַם גַּעֲנָעָרְשָׁן טְרוֹיְעַר מִיט דָּעַר פְּרִיְיך פֿוֹן וַוְּיִס גַּעֲלָכְטָעֶר,
זוי אָזָלָן גַּעֲנִיסָן די נָאָב פֿוֹן גַּעֲבִּירְדָּעְרְוָנָג אָזְן שְׂטָאָרְבָּן לִיְּטוֹיש ווי מענטשָׁן:

איינְדְּרָיאָנָעֶר בָּרָעָנֶן לִיְּגָן אָוֹף דיַיְן גַּעַמִּיט, רַיְּקָן דיַיְן הַעֲרֵשָׁאָפְּטָלְכָעֶר פָּאָלְעָרְעָנֶע,
אָזְן דיַיְן פְּרִזְיְּצָעֶר קְלִיְּדָעֶר צַעְשְׁפִּילְסְטָוּ דיַיְמָהָנִים, דיַיְתָּאוֹה פֿוֹן פְּרִיְיך אַינְדְּרָיאָנָעֶר,
וּוְרָסְטְּ אַ גַּעֲוָלְטִיקָעֶר אַיבָּעֶר אַ נִּיעָר וּוּלְטָמָט, אַיבָּעֶר שְׁרָקָעֶר פֿוֹן וּוּלְּרִיכִיטָם,
אָזְן מִיט דיַיְן סְלָאָוְוִישָׁעֶפּ פִּינְגָּעֶר צֻ'שִׁיכְוָרְסְטָוּ דיַיְן פְּוִיקָּן מִיט קְלוֹתָפֿוֹן פָּרְעָמְדָעֶשֶׁ בְּכָטִים.

פֿוֹן דיַיְן צָוְגָּנָה רַיְּסְטָט זיך אָפּ סְפָּאָרְבִּיךְעֶק גַּעֲלָכְטָעֶר פֿוֹן אַינְדְּרָיאָנָעֶר אָוֹף זַאְמָר,
אָזְן ווי זַאְמָר צַעְשְׁיטָסְטָוּ דָּעַם נַאֲקָעָטָן יַאֲמָעָר פֿוֹן לַעֲפָצָן בְּיָם אַוְיְגָעְזָעָצָטָן פְּיָעָר:
וּוְיִבָּעֶר אָן קְלִיְּדָעֶר הַיְּבָּזָן זיך יָוָגָן אָזְן טָעָנָץ אָזְן בָּעָנְטָשָׁן דיַיְן פְּרִיְיךְלָעֶר נַאֲכָת, —
פָּוּנָעָם טָאָנָץ וּוְרָטָט אַ פִּיעָרְתִּיפְּלָה, אַ נָּאָט, אַבָּעֶר נִישְׁתָּאָז ווי פֿוֹן הַיְּמָל.

חוֹוֵיל צַעְפָּאַלְטָס גַּעֲלָכְטָעֶר פֿוֹן לַיְּבָּעֶר, וואָס יַאֲגָן זיך דָּעְרוֹאָקָסָן אָוֹף זַאְמָד, —
שָׁוּוֹרָעָ גַּופִּים אַיְנָגָעָצָיָוִן אָיִן סְטָעָנָנָעָס עַלְפָּנְבִּיָּן — גַּלְיָעָן ווי הַאָרְבָּעָר מֵאָזָן,
אָזְן בְּרִיסְטָן טְרִיסְטָלָעָן סְבָּאַהָאָגָעָנָעָגָלָד, ווי הַוּסָעָ קָאָרָעָלָז — נַאֲך גַּלְסָטָט,
אָזְן פָּוָנָם גַּלְסָטָט, וּוְרָטָט אַ פִּיעָרְתִּיפְּלָה, אַ נָּאָט, אַבָּעֶר נִישְׁתָּאָז ווי פֿוֹן הַיְּמָל.

שְׁפִּין נַאֲך שְׁפָוּרָן גַּאֲלָד צַעְבָּלוֹטִיקָן דיַיְן דָּרְוָעָט לַעֲנָנָדָעָ פֿוֹן זַוִּירָעָ בָּרָעָנֶן,
אָזְן צַעְפָּלְוִישָׁן זַוִּירָעָ אַוּנוֹמְטִיטָעָנָי, מַאֲכָן קָאָלִיעָ זַוִּירָעָ נָאָט, זַוִּירָעָ וּוּבָּעָר,
אָזְן צַעְפָּאָרְבָּטָן דיַיְן מַאֲנְסָבָלָן אָיִיחָהָדָקָן גַּעֲוָיָין פָּאָר אַוְיְפָנָשָׁוָאָוְמָנָעָ לַעֲנָדָעָ,
וּוְאָס גַּעֲמָעָן זוי אָוֹף שְׁפָאָנִישָׁעָ שְׁפִּין גַּעֲבָוָנָדָן — פֿוֹן קָאָלְמָבוֹסָעָ מַאֲטָרָאָז.

צָעָזָאָרְפָּרְאָגָנָק

איימִיעַ האָלָט דיַיְן בְּבָנָה אָזְן דָּעַר הַאָנָט אָזְן צַעְרִישְׁלָטָז זוי מִיט פִּינְגָּעָר פָּאָר דיַיְן שְׁטוּב.
אָזְן דוּ מִיט בְּלִיוּזָע אַוִּין דָּעְרְבְּלִיקְסְטָט סְלִיכָט אָזְן צַעְפְּרִיסְטָט דָּעַם יִם מִיט סִינְגָּאָלָן.
אוֹיפּ דָּעַר יְבָשָׁה גַּיְסְטָוּ דָּעְרְמָוִיט אָוֹף, ווי אַ פְּעַלְדוֹן קָעָן הַיְּסָעָ קָאָרָעָלָז בְּרָאָנדָז;
וּוְרָסְטְּ דָּעַר, אָזְן פְּרָאָסְטָט בְּלָאָנְקָט דָּעַר קוֹפְּעָר פֿוֹן דיַיְן סִימְפָּאָנִיעָ "אָזְן דיַיְן מַיְנָאָר".

צערוישטער טראםפִּיטן בְּלֹאָזֶן אוֹיפֶּד עַד יֵם אָוֹן חַיְבָּן אִים נְרִין אָוֹן זַוְילָד.

שׁוּעוּרָע מְעַנְתְּשָׁן אַיִן קָאָלְטָעַ קְלִיּוֹדָר שְׁטוּיָּעַן לְיוֹמִיךְ מִיטְּ דְּקִילָּעַס אַיִן גַּעֲפָל אָוֹיפֶּ צַעֲגָרָאָבָעָן זַוְמָפֶן אָוֹן לַיְגָן פְּרִישָׁעַ קְלָעָצָר פָּאָר סְקָאָנְדִּינָאָוּוּשׁ בְּאָרְטָנֶס; אָוֹן אַיִן זַוְיעָרָשָׁטָב — אַטְּלִיעְנְדְּקָעָרְפָּאָמָן, אַ וּוֹיְבָּ לְעַם אַ הַאלְעָנְדִּישָׁר וּוּעַבְּ-שְׁטוּל.

בְּילְדָעַר וּוּ דְיַיָּן גַּעֲזִיכְטַּ, הַעֲנָגָעַן בְּלוֹיוֹן אַיִן הַיְלָצָרָעַן שְׁטִיבָעָר לְעַם פְּוּשָׁעְרְ-הַאֲפָנָם. סְפָּאָנִים דִּינִים אַיִן בְּרוּיטָן אָוֹן בְּעַלְגָּנִישׁ, דַּי בְּאָרְדָּ גַּעֲמִיטָלָעַךְ, הַאֲבָסְבּוֹרְגִּישׁ פְּאָרְקָאָמָט, — אַיִן אָזָא שְׁטוּבָּ בְּעַנְקָעָן דְיַיָּנָע אַוְגָן, וּוּ בַּיִּטְאָמָעָסָפָן וּוּיְטָעַ מְאַטְּרוֹאָזְ�קִינְדָּעַר, וּוּאָסָּ רַאֲנְגָלָעָן זַיְדָּ פְּרָעָמָד אָוֹיפֶּ אַ שְׂיָפַּ, פְּאָרְרוֹוָאָרְפָּן אַיִן שְׁטוּרָעָסָפָן שְׁטָעָט.

סִימְפָּאָנִישׁ שְׁפִּרְנָגָעָן אַפְּ קָלְעָפָן אַ שְׁמִידָם הַאמְעָר אָוֹן חַיְבָּן זַיְדָ אַבְּעָר דַּעַר קָאָוָאָדָלָעַ, — סְשִׁטְמִיטָּעַ דַּעַר שְׁמִידָ טְוָנְקָלָ אַיִן בְּרָאָנְדִּיסָּ אָוֹן זַיְנָגָט דַּעַמְּ אַבְּעָרָגָאנָגָפָן "דַּי מִיְּנָאָר", — שְׁכָנִים אָוֹיפֶּ גַּעֲהַיְלַץ זַיְצָנָט מִיטְּ בְּעַלְגָּנִישׁ לְוַלְקָעָס אָוֹן הַאֲרָכָן פְּאָרְקָלָעָרטָ:

סְשִׁטְיָלָט זַיְדָ סְלִירָפָן שְׁמִידָ, אָוֹפֶּ זַיְוִינָ פְּלָאָמִיקָ פְּנִים פְּאָרְנוֹיִטָּ צַעְזָאָר פְּרָאָנָל. עַד וּוּאָגָלָט אַפְּאָרִיאָגָטָר אַיִן פְּאָרִזָּן מִיטְּ אַוְגָן שְׁטִילָעָר וּוּ בַּיִּ אלְעָעָמָעָן, — אָוֹן שְׁלָאָגָט טְרוּיָעָרִיךְ אָוֹסָ דַּעַם בְּיַיְהָשָׁמוֹת אָוֹיפֶּ הַאֲרָטָן קוּפָּעָרָפָן זַיְדָ אַפְּרִיזָעָר קוּפָּאָלָן. אָפְּגָנְשִׁיּוֹלָטָט טְרוּעָסָ צַעְצִירָן צִיעָנְדָן צִיעָרְבָּלָעָטָר אָוֹן וּוּאָרָפָן אַזְּ אַ לְוִיכָט אָוֹיפֶּ זַיְוִינָ גַּסְיָה, סְטָעָן זַיְדָ אַפְּפָן אִים דַּי פִּים אַיְנָמִיטָן גַּאֲנָגָן, פְּאָרְצָוקָטָפָן דַּעַר הַעַלְעָר גַּאֲסָם.

די בְּבִילְיָשָׁעָ רְבָּקָה פְּאָלָטָ נְאָעָנָטָ מִיטְּ אַפְּלוֹןְ-קָרְגָּן טְרָעָרָן אָוֹיפֶּ זַיְוִינָ גַּעַנְהָרָגָעָטָן גַּוְּפָ; זַיְלָאָזָט פְּאָנְאָנְדָּעָר די צַעַפְּ, אָוֹן מִיטְּ דַּיְהָאָרָ וּוּיְשָׁטָמָזְ זַיְלָאָגָגָסְמָתָפָן זַיְוִינָעָ אַוְגָן. בְּרוּזָן קוּמָט אַזְּ רֹותָפָן די קָאָרָן פְּעַלְדָעָר מִיטְּ אַיְנָגָעָר זַוְּן אָוֹיפֶּ אַיִּרְ פְּנִים אָוֹן צְעָשִׁיטָ אַגְּלָדָעָנָם בּוּנָטָ שְׁטוּרָוִי, וּוּיְיךָ אַונְטָעָר זַיְוִינָ אַפְּפָן אַ בְּלָוְטִיקָן טָוּוּט.

פְּעַלְיָקָם מַעַנְדָּעָלָמָן

סְבִּלְיָוּבָט יוֹנָגָן דַּיְיָן גַּעַשְׁתָּאָלָט מִיטְּ נְאָעָנְטָקָוִוִּיטָ צַוְּ דַּיְיָדָן פָּן חַיְמִישָׁן מְזָרָה.

אָוֹן דַּי אַוְגָן דַּיְנָעָהָאָט זַיְקָנְעָהָדִים אַפְּגָנְעָשָׁמָעָלָט דַּעַר שְׁטִילָעָר צַעַר פּוֹנָעָם גַּעַטָּא. פָּן דַּיָּין גַּעֲזִיכְטַּ קָוָטָמָזְ יְנָגְלִישׁ אַרְאָפֶן דַּעַר תְּלָמוֹהָ, וּוּיְ אַסְלָאָרְ סְפָרְבָּלָאָטָם, אָוֹן סְזִינְגָט אֲרוֹיָסָדִי גַּמְרָאָ פָּן דַּיְנָעָהָלִיְפָן, בְּיִגְאָכָט אַיִן אַשְׁפָעָטָר קָלְיוֹן.

פְּאָרָאָן אַזְוִיְפִּילְ לְיִכְטָ אַיִן דַּרְ, אָזְ גַּעַשְׁתָּאָלָטָסָט אַפְּפָן זַיְדָ דַּעַם פְּשָׁוּטָן' אַלְיהָוָה-הַנְּבָנִיָּא. וּוּאָסְטָמָט אָוֹסָ אַ דְּעַרְשָׁרָאָקָעָנָר לְעַם זַיְוִינָ גַּטְעָרָהָאָנָט אָוֹן גַּיְסָטָ אִים נְאָךְ אָוּמָעָטָם: פְּעַלְיָיקָם מְעַנְדָעָלָמָן — אַיְנָגָלָ אַ בְּלָאָטָם, אַלְיהָוָה — אַ וּוּיְסָעָרְ יְהָדָה — נְיִיעָן וּוּיְ פְּרָאָסָטָעָ מְעַנְתְּשָׁן, וּוּיְ אַלְעָנְדָעָ דַּוְרָקָ דְּאָרְפִּישָׁעָ וּוּגָנָן מִיטְּ מְעַשָּׁותָפָן אַלְטָן הַאֲמְבָוָרָגָ אָוֹן אַלְטָן פְּרָאָג.

דרער וויסער ייד מוט זיך אפ פון דרי, אונ פארפרומדט זיך אויף געטעס גרויסן ים, מיטן בָּכְה פָּוֹן אַלְיָהוּ בָּאַהֲרֶשְׁטוֹ דִּי שְׂוֹאָרְצָעּ וְיַלְדְּקִוִּיטּ, עַרְגִּינְצּ אַוִּיפּן וּוַיִּסְּן וּוְאַסְּעֵר בְּרַעֲכְסְּטוֹ אַיְבָּר דֻּעָם וּוֹוִוָּטּ פָּוֹן שְׁטוּרָעָם אָוּן טִילְקְסְּטּ צָוּ דִּי נַאֲכָטּ אַ הַלְּעָלָבּ בְּנָהָה. שְׁוֹפּוֹן אָוּן קָאָפְּטָאָנָעָן בָּאַשְׁירְעָמָסְטוֹ פָּוֹן אַלְדָעְסְּבִּיוֹ אָוּן וּוֹרָסְטּ אַ בְּתוֹחָן פָּאָרְן יִם.

פָּאָרְוּוֹגְסְּטּ שְׁוַיְמִיק דֻּעָם יִם אַיְן אַ זְוַלְבָּרְעָנָם חָלוּם, אַיְן אַ נַּאֲכָטּ פָּוֹן אַ כְּשֹׁוָּאָרְזָלְדּ, סְ'וּרְטּ „אַ מִיטְזְוּמָעְרְגָּאָכְטּ“ פָּוֹן אַפְּרָבִּיקָן רִיחּ, הַיְמָעּ בְּלָוְמָעּ אָוּן לְיַבְּעָמְפְּרָוּעָן, — לְיַבְּעָם, וּוּדְאָמְעָא אָוּן יוֹלְעָטּ מִיטּ לְאַנְגָּעָ שְׂעוּרָן אָוּן שְׂוּרָעּ גַּעֲפָאָנְצְּעָרָטּ קְלִיְּדָעּ, — אַוְיְסְּצְּוּשְׁטִין גַּעֲפָעְכָּטּוֹן פָּוֹן יִסְּדְּרוּבָּר אָוּן זִיךְ אַפְּפָרְן פָּאָרְן אַלְעָבְּדִיקָן סְבָּר.

פָּעָלִים מְעַנְדָּרְלָסְּאָן — אַ תְּפִילָה פָּאָרְן אַלְעָם יְמָעָן, — בְּרָעָנָן שְׁטִילְזָן זִיךְ אַוְנְטָעָר דִּינְעָ פִּים. פְּרַדְלָעָר צְוִימָסְטוֹ דִּי כּוֹאָלְיעָס אָוּן בָּאוּוֹגָסְטּ יוּי אַיְן אַוְרְבָּבְלִישָׁעּ נְנוּנִים, אָוּן דִּין רִיוּזָן גִּיטָּמָע אַוְיָפּ דָּרְפָּאָגְרִיךְ, וּוּי אָן אוֹיג אַוְיָפּ אַפְּרִישָׁן אַינְדוֹל, — אַ קִּינְדּ פָּוֹן דָּרָר גַּעַטָּא קָעָרָסְטוֹ זִיךְ אָוּם אַיְן דִּין שְׁטָמָט, וּוּאָס אַיְזָן טְרוּוּעָרִיךְ וּוּי אַמְּסְטָעָרָדָטּ.

לְעַנִּין בִּיאָגָר אַפִּישׁ

אַ זָּוּן רָוְנָד אַיְבָּר מְאָסְקוּוּר קְוָפָּאָלָן, אַ זָּוּן אַגְּנָעָנְשְׁפִּיצָט אַיְן חַיִּיסְן קוֹפָּעָר. אַיְן דָּרָר אַפְּעָנָדָר שְׁטָמָט — לְעַנִּין, אַוְיְסְּגָּהָאָקְטּ פָּוֹן וּוְיַלְדָּן שְׁטָמָיָן אַלְעָבְּדִיקָעָר, מִיטּ אָן אוֹפְּגָּהָיְבָּנָעָם אַרְעָם, דֻּעָם דָּאָשָׁעָק בְּיוּ אַיְן דִּי פִּינְגָּר פָּאָרְקָלָעָמָטּ, אָוּן דָּאָס פָּנִים צָאָרָדִיק, דֻּעָם הַאֲרִיךְן הַאַלְדוֹן מִיטּ אַהֲרָטָעָר שָׁאל פָּאָרְוּוֹאָרָפּן.

לְעַנִּין אַ צָּעַקְנָעָפְּלָטָעָר, אַיְן צָעַטְרָאָגְּנָעָן קְלִיְּדָעָר, — סְ'מוֹיל אַפְּנָן אַיְבָּר מְאָסְקוּעָ : סְחָאָרָץ, וּוּאָרָעָם פָּוֹן זָוּן, שְׁלָאָנָטּ מִיטּ בְּלָוְטּ אָוּן מִיטּ אַדְרָעָן אַפְּיָלוּ דָּוְרָךְ שְׁטָמָיָן ; עָרָ שְׁטָמִיטּ אַ צָּעַרְיָגְּנָעָר, — פָּאָרָ אִים אַטְמָעָמָן פּוּוִירָים מִיטּ פָּאָרְרִיסְעָנָן פּוּיסְטָן, אָוּן אַיְבָּר זְיוּעָרָ קָעָפּ — לְעַנִּין סְשְׁטָרָעָנָגּוּ העַנְתּ אַוְיְסְּגָּעָשְׁטָרָעָקּ צָוּ פָּעָטָרְסְּבָּוָרָן.

צָוּ זְיוּנָעָ אַוְיָגָן גַּעַנְגָּנָעָן גַּאֲסָן — פָּרָעָמְדָעּ בָּאַנְגָּן אָוּן גַּעַוּוֹזָעָנָעּ שְׁטָמָעָ, — שְׁוּוַיְזִיכְרָר פָּעָלוֹן — אַיְן שְׁקִיעָה, בָּהָרָגּ שְׁטִינְגָּן בָּרָאָנְדִּיק אַוְנְטָעָר צָעַפְּרִיטָעּ הַיְמָלְעָן, אַיְנָעָם בָּרָאָנְדּ — לְעַנִּין סְרִיד צָוּיָשָׁן אַוְמְרוֹאָקָעּ חֲבָרִים אַיְן חַיִּיסְן גַּשְׁבָּרָעָ, — חֲבָרִים מִיטּ רָוְסְלָעְנְדִּירְיָעּ גַּעַזְכְּטָעּ אַיְן בָּרִיטָן שְׁפָאָצָרָר בְּיוּ טִיפְּעָר נַאֲכָטּ.

צִירִיךְ — אַ פָּאָרְשָׁנִיְּטָעּ שְׁטָמָט ; אַן אַוְיְסְּלָעְנְדִּירְיָעּ וּוְיַגְּנָעְטָרְנָאָכָט אַיְבָּר צִינְלִיְּטָשָׁטָעּ נַאֲסָן. לְעַנִּין אַ כְּסִילְוִידְקָעָר, פָּוֹן וּוְאַקְזָאָל אַן אַוְיְסְּגָּעְשְׁטִיְּגָטָעּ גִּיטָּמָן אַטּ קְעָלָטּ, פָּוֹנָעָם הַיְטָלְכָלִיפְּטָט דִּי נַאֲכָט אָוּן צָרְעִינְגָּטּ בָּרִיטָן אַיְבָּר זְיוּנָעָ נַאֲסָעָ אַקְסָלָעָן, אָוּן מִיטּ אַ פִּינְגָּר פָּאָרְוּוִישָׁטּ עָרָ אַזְּיִמְוּשָׁעּ קָאָפְּעָשְׁוּבָּר צָוּ דָּרְקָאָנָעָן אַ מְעַנְטָשָׁ.

טארהוילן צוון לענינט אוניגן דורך נלאז, ס'פניטים שלג אין דער שאָל באַחאלטן:
איןעם קאָפָע — פֿאָפִירָאָסָן, צְפָאָלָעָנָעָרָ רָוֵיך, צְעָרוֹדָעָרָטָעָ טִישָׁן מִיטָּ עֲרָנָסָטָעָ בָּאַלְשָׁוּוֹיסָן,
און זַיִן וַיּוֹיסָן נִישָׁט, אָז דַּי אָוִינָן דָּוְרָכָן נֶלְאָז וּוּעָלָן דָּרְצָעָרָנָעָן דַּי וּוּלָט,
וּוּלָן צוון לְעַבְּדִיק, אָזָן אָפָן, אָוִסְנָעָהָאָקָט פָּוּן וּוּלָדָן שְׂטִיָּן, אַיבָּעָר מַאֲסָקוּעָ.

אין דער אַנְטָלָאָפָעָנָעָרָ פָּרָעָמָד — שְׁפָרָאָכָן אָזָן בִּיכְעָרָ אָזָן לְעַנִּינָסָ דָּאָךְ-צִימָעָר,
מיְרָלָעָר, אַין שְׁפָעָטָן לִיכְטָ בָּאָנָאָכָט, קָלָאָפָן מִיטָּ צְעָרָאָפָעָנָעָ פִּינָּגָעָר אָזָן זַיִן טִידָר
און דִּיסָּן זַיִן שְׁטוּב אָרְיוֹן מִיטָּ גָּאָס אָזָן קָעָלָט אָוִיףָ דַּי קָלוֹידָעָר, —
מִיטָּ וּוּכְטִישָׁע פָּאָרָטָפָלָן, אָזָן בִּיטָּן לְעַנִּינָסָ פָּנִים אָזָן אַקָּלָעָנָדָאָר פָּוּן בְּלָוט.

פָּעָמָרְבוֹרג אָזָן חָוָבָותָ פָּוּן וּוּלָנָעָרָם, צְעוּוֹאָרָפָעָנָעָ בִּיסָּסָן — אָזָן אַקְטָאָבָעָר.
איְנָגָעָפָאָלָעָנָעָ סָאָלָאָנָעָן פָּוּן מַאָרָמָאָר אַבְּלָעָן נָאָכָן צָאָרָס אַוְיָפָגָעָלִיָּגָעָ נָעָכָט,
און אַ צְוָפָרִידָעָנָעָ גִּוְיָיט אָוִיףָ מַאֲסָקוּעָ לְיִוְתִּישָׁעָר וּוּיְצִירָךְ, וּוּיְלָאָנְדָאָן.
אַיבָּעָר אַיְתָלָעָבָן — לְעַנִּינָסָ שְׁטָרָעָנָעָ הָאָנָט אָוִסְנָעָשָׁרָעָקָט צָוּ שְׁטָעָטָ נָאָר, נָאָר אָזָן נָאָר.

אַינטימָא

א.

ביסט אַרײַנְגֶּעָסְמָעָן אָזָא מִידָּע
אוֹן מִיטְגָּעָרָאָכָט יְרִיחָה
אוֹנוֹטָעָר דֵּי טְרוּיט.
אוֹוִיתָ מַיְין טִישׁ הָאָט גַּעֲלוּיכְתָן אַ לִיד
פָּוֹן לְוִיטָעָר גַּלְוִיבָּן,
אוֹן אַ טַּעַלְעָר מִיטְטְרוּבָּן,
עַפְּלָ אָוֹן בָּאָרֶן אוֹן פָּאַמְעָרָאָצָן,
נָאָר דָּו הָאָסָט גַּעֲנוּמָעָן פְּלָעָכְתָן קְרָאנָצָן
פָּוֹן טְרוּיעָר!
עם אַיְזָן גַּעַוּעָן, וַיְיַדְוַיְוָסְטָן גַּעַוְאנְטָן: — אַיךְ בָּאַדוּעָר,
וּאָסָמָקְבָּן אַזָּא, וַיְיַדְוַיְוָסְטָן
גַּישָׁט גַּעַוּעָן עַרְגָּעָי אַנְדָּרָשָׁן, וּאוֹהָהִין
אַרְבִּיבָּר צָו נַיְוָן,
אוֹן שְׁוּעוֹר אַיְזָן גַּעַוּעָן מִיר צָו בְּלִיְבָּן אַלְיוָן, —
אַט אַזְוִי הָאָסָטָו שְׂוִיְינְגָּרִיס גַּעַרְעָט
אוֹן אַיְן אַנְטָאָן זִיךְרָעָרְפָּן אַוְיָפָּן בְּעַט
מִיט אַזְעַלְכָּעָט טְרוּעָרִיקָּעָ אַוְיָגָּן, —
וּאָסָמָקְבָּן אַקְרָא אַיְזָן אַיבָּעָר דֵּי הַיְנָט גַּעַפְּלוּיגָּן?

ב.

עם אַיְזָן נַאֲכָמִיטִיךְ גַּעַוּעָן אוֹן אַיצְטָן אַיְזָן שְׁוִין נַאֲכָטָן, —
וּאָסָמָקְבָּן חַאָב אַיךְ פָּאָר דָּעָר צִוְּתָן שְׁוִין נַוְשָׁט אַבְּרָעָגְטָרָאָכָט!
נָאָר זַאְגָּן חַאָב אַיךְ גַּדְרָנִישָׁט גַּעַפְּקָאנָט.
מַיְין לִיד אַוְיָפָּן טִישׁ הָאָט דָּעָרָמָאָנָט
אַן דָּעַם לִיכְתָּפָנָם פָּאַרְגָּאַנְגָּעָנָם נַאֲכָמִיטִיךְ, —
גַּעַוּעָן אַיְזָן שְׁטוּב אַזְוִי צֻוּוִיטִיךְ,
וּוַיְיַל אַלְאָדִינָגְגָהָט דָּא גַּעַוְאָרָט אַוְיָף דֵּיר, —
גַּעַוְאָרָט הָאָט דֵּי קְלִיאָמְקָע אַוְיָף דָּעָר טִיר,
אַז דָּו זַאֲלָסְטָן קְוּמָעָן אוֹן זַי בָּאַרוּן, —

און איצט ? — דער טריינער שארט ויך דורך אלע טירן,
און גראבלט זיך ווי מויונלאָפלעס, אויפֿן געמייט. —
אַ, העלְך מיר ! העלְך מיר, מײַן לֵיד !

.ג.

גָּלוּיָנְגָּלוּיָן ! —
דאָס זילבעֶרְגָּלוּקָל אויפֿן הִימָּל קִלְינְגָּטוֹזְוִי דיַן
וּוַיְל פָּאָרָאָן אַיְזָה דָּרָאָט אַ פָּאָרָבָאָט
נִישְׁתְּצָו וּוּעָפָן דָּעַם דָּרְמְלְדִיקָן נָאָט
אַיְזָן זַיְן שְׁכִינָה/דִּיסְּקָן בָּעֵט ;
נָאָר פָּאָעַט
הָאָט אַן אַנְדָּעַר מֵין גְּלָאָפָּה. —
מִינְיָנָר אַיְזָט אַיְצָט דָּעַר: הָאָמָעָר אַוְיָף טְשֻׁוָּאָק,
וּוְאָס שְׁלָאָגָט אַוְיָף דָּעַר וְאָגָט פָּוּן דָּעַר וְאָגָט ; —
אַבָּעָר פָּאָעַט אַיְנָעָם יָאָר
בְּעַנְקָט דָּאָךְ טָאָפָּלָט נָאָךְ שְׁבָת !
זָאָל אַיְךְ אַיְצָט שְׁרוּבִּין אַ לִיד פָּוּן שְׁלָמָה/לְעָ אַבָּעָם,
וּוְאָס הָאָט דָּוָרָךְ תְּעִנִּיתִים גָּעוֹאָלָט בְּרָעָנָגָעָן מְשִׁיחָה ?
צַיְּ פָּוּן רַ' אַשְׁר דָּעַם נְגִידָה, — עַס זָאָל אַ רִיךְ אַיְן
זַיְן טָאָטָן בִּיזְן עַלְטָעָר/זַיְידָן !
אַדָּעָר אַפְּשָׁר זָאָל אַיְךְ גָּאָר אַלְיוֹן זַיךְ בָּאָרִיְּדָן ?

.ה.

וּוְאָס רָעַד אַיְךְ צַו זַיךְ, — פְּרָעָנְסָטוּ בַּיְ מִיד ?
אַ, דָּאָס רָעַד אַיְךְ צַו דִּיר
אַיְצָט פָּוּן גָּאָרְנוּשָׂט מִיט גָּאָרְנוּשָׂט.
סִיְּזַיְּן זָאָךְ וּוּעַט דָּאָךְ סִיְּזַיְּן אַוְיָף אַ חָאָר גִּישְׁתָּמָט
דיַיְן גְּעַמִּיט אַיְצָט גְּרִינְגָּעָר שְׁוִין מַאֲכָן. —
אַיְךְ בֵּין אַפְּטָמָאָל גִּילְלָעָד מִיט פְּשָׁוֹט'עָ זָאָכָן, —
עַס אַיְזָן דָּאָךְ פְּשָׁוֹטָ צָוָם לְאָכָן, —
אוֹיָף מֵין טִישׁ, — אַ לִיד פָּוּן לְוַיְטָעָר גְּלִיבָן,
אַ פּוֹלָעָר טְעַלָּעָר מִיט פְּרוֹכְּטָם, — דִּי טְרוּבִּין
אַזְּעַלְכָּעָ רְיוֹפָעָן, בָּאָטְעָמְטָעָן,
וּוְצִיְּטָקָע לְיוֹרָעָן גָּעָרָמָטָע, —

און דו ? —
 היינט ביסטו
 דער אומרו מיין,
 די פיין,
 דער צער,
 דער שכר,
 פאר זיין, וואס איך בין.
 גלון-גלאַן-גלאַן ! —
 דאס גלעך איזה הימל איז דין,
 נאָר דינער פון דעם נאָר ביסטו ! —
 אָ, דו !

ה.

דו שווינסט ? דו טראכטסט פון אוזוינס און אוזוינס, —
 איך זע עס. איך זוים עס. — דיין פנים דאס ברוינס
 וועלט פײַנעלעגן ניגעה. עס ווילט זיך מיר טרעפען,
 נאָר נוי זוי אָ בריה און עפּן, צעפען
 אָן אָ שלזמל דֵי טוֹר, די פֿאַרְמָאַכְטָע, —
 איך האָב אָזוי לִיב דיינע אויגן פֿאַרְמָאַכְטָע !
 וואָס-זוש טראכטסטו אוזוינס ? דער טרויער דעם טראכטער געהרט ?
 פֿאַרְגָּן אָזוּפִיל מְוַאֲכַטָּע בֵּי אונדז אָוּפּ דער ערֶד,
 וואָס טראכטן און דערטראכטן זיך צום אַיְבָּיקָן גָּרְנִישָׁט.
 אָ יָאָ, אָיך זוים, אָן מען טאָר נישט
 אוזוינס און אָזעלעכּס אָויפּן מְוַיל נאָר צו ברענען, —
 אַיְן אַלְאַבָּאמָא גְּרִיטִיט מען זיך אַיצְט אָ נְעָגָע זָוּ העגען.
 אָיך זוים, אָן עס הויערט אָרוּם אָונְדוּ נאָך די טוֹנְקָעַלְעַ נאָכְט,
 זענען דעפּאָר דיינע אויגן, ווֹי לאָהָנָס אָוּפּ פֿעַנְצָטָעָר פֿאַרְמָאַכְט,
 נאָר נישט שטענְדִּיק זענען זוי אַטְ-אָזוי זוי זוי זענען.
 אָיך האָב נישט אַיְנָמָל גָּעָזָן אַיְן זוי פֿיְעָרָן ברענען, —
 פֿיעָרָן, ווֹי שְׂטוּרְקָאָצָן, וואָס זוֹאָרָפּן לִיכְטִיקָע פָּאָסָן
 אַיְבָּעָר אַוְיפָּרָוִי פָּון לְעָבָן אָוּפּ טוֹנְקָעַלְעַ גָּסָן.
 דאס לְעָבָן אָון דו. — אַיְן בְּלוֹטְ-זְרוּטָעָר פָּלָאָם,
 וואָס צִינְגָּלָט זיך, שלְינְגָּלָט זיך אָון רִיסְטָט צָאָם נאָך אָ צָאָם,

נאָר שטיינענדיך, שטאלעדיים איז אליע נאָר באַטוייערט, —
די נאָכט סוקט אַרונטער נאָר נאַכטיס-פֿאַרטוּיעַרט
און טרוּיעַרְס ווַיְנְשָׁען די שטערן זיך אַיבָּעַר,
נאָר, איז דוֹ רעדסְט פֿוֹן לְעַבָּן, ווּערט שׂוֹאָכְלִינְג אַ גָּבוֹר.

וּאַסְ-זֶשֶׁע אַזְוִינְסַח האָט מֵיט דַּיר הַיְנַט גַּעֲטַרְאָפָּן?
איוֹ אַ קָּאַטָּעַר, אַ שׂוֹוָאַצָּעַר דַּיְן ווּעַג דּוּרְכְּגַּעַלְאָפָּן?
דַּעַר קָאַטָּעַר, דַּעַר שׂוֹוָאַצָּעַר, — דיַין בָּאָס מֵיט דיַ גִּירְעַשׂ בְּלִיקָּן?
אַדְרָעַר אָפָּשַׁר האָסְטוּ חַיְינְט אַין פֿאַברְקַע בַּיַּעַם שְׁמַרְקָּן
מיַטָּן שְׁפִּיעַ פֿוֹן דַּעַר נַאֲדָל זיך אַ פֿינְגְּעַר צַוְּשַׁטָּאָפָּן?
ציַ האָט אַן אַרְבָּעַטָּעַר קָעַגְן זַיְן קָלָאַס הַיְנַט פֿאַרְבָּרָאָפָּן?

דוֹ שׂוֹוִינְגַּט אַזְוִינְסַח דוֹ טְרָאַכְסַט, — וּאַסְ-זֶשֶׁע טְרָאַכְסַט עַס פֿאָרָט?
אוֹנְדוּעַר לְאַנְד אַזְוִינְסַח בְּרוּיטַס אַזְוִינְסַח דַּאֲךְ אַזְוִינְסַח פֿאָרָט אַסְ-
וּאוֹ אַ טִּישָׁל, אַ בעַנְקָל אַזְוִינְסַח אַ בעַטְל אַנְדִּיעַר צַוְּשַׁטָּען.
אוֹזְוִי פֿילְ פֿאַרְשְׁטִינְגְּעַרטַע שׂוּמְרִים הַיְנַט לְיִזְעַע שׂוּעָלָן, —
זַיְ הַיְנַט, ווּיְ הַיְנַט דַּוְרָךְ דיַ נַּעַכְתָּן, מִיטְ גְּרוּלִיקָּן ווּאוֹיעַן, —
פֿאָרָאָפָּן אַזְוִינְסַח האָט אַזְוִינְסַח מַעַן שְׁטַעַט אַזְוִינְסַח צַוְּשַׁטָּען.

איוֹ עַס דַּאֲם, וּאַס דוֹ טְרָאַכְסַט אַיצְצַח אַזְוִי? —
דיַ נְאָכְט אַזְוִי אַ סּוֹד אַזְוִינְסַח אַזְוִי דיַ פֿרְוִי, —
וּאַסְ-קָוְסַטְוּ אַוְיָף מִיר מֵיט אַזְוְלְכָעַ בְּלִיקָּן?
אַיבָּעַר שְׁטָאַטְיקָע טִיכָּן הַעֲנָעָן דְּיוֹזְעַע בְּרִיקָּן,
זַיְנְגַּט אַיבָּעַר זַיְ דַּאֲם מַעְכְּטִישָׁע לְיִידְ פֿוֹן נַיְוִיאָרָק,
וּוְיַנְטַ אַיבָּעַר זַיְ דיַ שׂוּעַרְעַ זַוְּגַן פֿוֹן נַיְוִיאָרָק.

הַיְנַט פֿרִי האָב אַיך לְעַבָּן אַיְנָעָם פֿוֹן זַיְ אַ מעַנְטָשַׁן גַּעֲזָעָן, —
אוֹבֵב בַּיְנְעַר אַזְוִינְסַח הוּאַיְט אַזְוִינְסַח, — אַזְוִינְסַח עַר דַּאֲם גַּעֲזָעָן,
גַּעֲרָדַט האָט עַר שְׁטִילְ פֿוֹן זַיְוִיב, וּאַסְ-קָוְסַטְוּ אַיְטָאָזְעָן,
וּוְיַל דַּעַר הַאָרְן פֿוֹן דַּעַם צַוְּיִיטָן האָט אַיר בַּעֲסָר גַּעֲקָעְבָּלָט, —
גַּעֲרָדַט האָט עַר שְׁטִילְ אַזְוִי קָלוֹג אַזְוִי דַּעַר לְעַרְקִיּוֹת גַּעֲשָׁמִיכְלָט.

צַוְּוּ וּאַס דְּעַרְצִיּוֹל אַיך עַס דַּיר אַזְוִי אַטְ-אַ דַּעַר נְאָכְט?
אַט גַּלְאָט, עַס דְּעַרְצִיּוֹט זַיְ, — אַ מעַנְטָשַׁן האָט אַזְוִינְסַח אַטְ-וּמְנֻקְעַלְעַד שְׁאַבָּט
נַעֲכָטְן בְּיַם גְּרָאָבָן דיַ קוֹיְלַן זַיְן לְעַבָּן פֿאַרְלְוִוָּן,
אוֹן הַיְנַט האָט זַיְן ווּיְבָ אַ צַוְּוִילְיָנְג גַּעֲבָיוֹרָן,

האט דער באס דער אלמנה געטראיסט, איז אם ירצה השם אין יארן
וועט זי האבן פאָר זוינע שאכטן צוּוִי יונגע שאכטיאָרן.

דו מײַנטס, איז איך שפֿאָס? — נא לײַען דאס בלְאָט! —
אט איז זווען דעם זקן דעם ריבּין, וואָס חאָט חותנה געהאט
מייט אָן אָרָעָם מײַהְלָפּון עטלעכּע אָן צוֹוָאנְצִיךּ,
אט איז זווען היַטְלָעָרְן וואָס שאָרָפּט זוינע גענְל אָוִוָּת דָּאנְצִיךּ
אוֹן אָן אָוּז דִּי מעָשָׂה פּוֹנוּם באָס מִיט דָּעָר אַלְמָנָה.
דו לאָכְסָט? נו אָז דו לאָכְסָט אָיז דֵּיר אָזְדָּאי שְׁוִין בעסער, —
זַיְמַוחְלָה, וואָס איך בין ביַיְדָּר נָאָד אַלְעַז אָזָא פרעֶסֶר.
וועןדו האָסְט געטְרוּעָט, האָב אַיךְ פָּאָרְשָׁלְוָנְגָּעָן דִּי טְרוּבָּן,
געַבְּלִיבָּן אָיז דאס לְאָד פּוֹן מִיּוֹן לִיכְטִיקָּן גְּלוּבָּן,
אוֹן עֲפָל אָוּן באָרוֹן אָוּן פָּאָמְעָדָאָנְצִיךּ אַ פָּאָר, —
וּ קְרוּיוֹזָק אָוּן ווַיְיךָ עַס זְעַנְעָן הִינְנָת דִּינְעָהָאָר!

.1.

דָּעָר מְרוּוּעָר? —
אַ שָּׁאָטָן בַּיּוֹם טְוִיעָר
פָּאָרְבְּלִיבָּן פּוֹן נְעַכְּטָן, פָּאָרְיָאָרָן.
מִיר וּוּלְעַן אִים לְזָכְרוֹן
אָיז דָּעָר גַּעַשְׁכְּבָּעָט פָּאָרְשְׁרִיבָּן
אוֹן דָּאָרָט זָאָל עַר בְּלִיבָּן.
אוֹן בִּיסְטוֹ אַ מִידָּע? —
אָיז דאס נִישְׁט וִידְהָה,
נָאָר פְּשָׁוֹט פָּאָרְמָאָטָעָרט, —
אַ גָּאנְצָן טָאגָן אָוּמְנָעָפְּלָאָטָעָרט
איְנָעָם בְּרוֹיזָן פּוֹנוּם לְעַבָּן,
דָּאָרָפּ מַעַן אָפְּרוֹ זִיךְ גְּעַבָּן.
מַאְךְ צָו דִּינְעָאָוִיגָּן, —
אַ פּוֹיגָל גַּעַפְּלוֹיגָן, גַּעַפְּלוֹיגָן,
דָּעָר פּוֹיגָל גַּעַסְמוֹעָן
אוֹן אַין גַּעַסְט זִיךְ פָּאָרְנוֹמוֹעָן
צָו רְעוֹן אַן זָאָרָגָן, —
אוֹוִיפְּלָאָרְבָּעָט אָוּוֹפּ מַאְרָגָן!

אינטימאַ

שלאָה אַיִן
אין דָו, —
די שְׁיוֹן,
וואָוּ דָו,
בָּאֲדָאָרָף
אוּיר שְׁלאָה.
די האָרוֹפ
בַּיּוֹם סְוֻף
פָוָן שְׁפִיל
אין דָו,
שפְּילַט שְׁטַוֵּל:
ליַוְלוּוֹ.

אַ סְלָאָנָג?
אַ טָאָן?
דָעַר גָּאנָג
איַן קָאָן
איַן נִישְׁט
פָאַרְשְׁפִילַט!
פָאַרְוּוַישְׁט,
פָאַרְסִילַט
אַ טָאָג
פָוָן דָר?
ニִישְׁטַמְזָאָג
דאָס מִיר!

דָעַר טָאָג
געַבעֶרט
אַ טָאָג,
אוֹן מְעַרט
די שְׁעהָ
מיַט שְׁיוֹן.
וּוְאָס דָא
וּוְעָט זַיַּן.

דיאן בְּלֹט
אייז קִיל?
עם רָוט
אייצט שטייג.

וואו דו
בְּאַנְגָּרֶט
אויר רָו
די ערְדָּה
אֲטָרָעָר
פָּוּן שָׁאָפָּה
אווֹף שְׁעָרָה?
שְׁלָאָפָּה, שְׁלָאָפָּה
אַמְּמָאָל
געוּעוּן!
איין טָאָל
געשען!

.ח.

בִּיסְטַ מַעַרְ נִישְׁתַ מִיד? אָוֹן שְׁלָאָפָּה וּוּילָט זִיךְ דֵּיר נִישְׁתַ?
אַבְּיַ אַיךְ הָאָב זִיךְ גַּעֲשָׂרָאָקָן אָוּמוּסְטַ אָוּן אָוּמְנִישְׁת
אָוֹן אָוֹוי פִּיל לְרוֹיְשָׁע דִּיד אַבְּעָרְ דִּיר אָוִיסְגָּרָעָדָט.
פָּאָלָג מְךָ אָוֹן שְׁוֹק צָם טִיפָּל דִּין יְוָנָג. — דָעַם פָּאָעָט,
אָוֹן נָעַם זִיךְ אַבְּחָור מִיטַ מַאְזָאָלְעָטָע פִּינְגָּר,
עַס וּוּעַט מִיט אַזְעָלָעָכָן זִין דֵיר פִּיל גְּרִינְגָּר.

אַט הָאָב אַיךְ אַיְן מִיּוֹן אָוּמְרוֹ פָּאַרְשָׁלָוְנְגָּעָן דִּי טְרוּבָּן
אָוֹן גַּעֲבְּלִיבָּן אַיז בְּלוֹזָן דָּאָס לִיךְ מִיּוֹנָס פָּוּן גְּלִוְיָבָּן, —
דְּעַרְ גְּלִוְיָבָּן אַיז גּוּמָן, נָאָר צָו וּוּאָס אַיז דָּאָס לִיךְ?
מִיּוֹן פְּנִים חָאָט נְעַכְּטָן פָּוּן חָרְפָּה גְּעַגְּלִיט, —
כְּהָאָב מִיּוֹן לִיךְ צָו אַבְּלָעָבָאָס פָּוּן אַ צִּיוֹתָנוֹג גַּעֲבָרָאָכָט.

דְּעַרְצָו נָאָך בִּיסְטו הַיְוִינְטַ גַּעֲקוּמָעָן צָו מִיד אַזָּא מִידָע
אָוֹן אַנְגָּעָפִילָט דִּי שְׁטוּב מִיט שְׁוּעָרָעָר יְרִיחָה,
וּאָס אַיז אַוְיְגָעָנְגָּעָנְגָּעָן פָּוּן דִּין גַּעַמִּיט,

אָכְבָּעַ אִיצְטַ ? — אַט לְיֹוּנְסְטוֹ מֵין אָוּפְגָּנְעָלְוִיכְטָן לִיד
אוֹן דִּיוֹן פְּנִים אֲזֹוי לְיוֹטֶר אָוֹן פְּרִישָׁ ?
אוֹן שִׁינְגַּט, וּוּ דָעַר לְאַמְפָ אֲוֹיפָ מֵין טִישָׁ ?

דִּין בְּלוּק ? — וּוֹאָס זַעַר אַיךְ אִם אַצְינְדַ ?
פְּרִיעָר הָאָט גְּנִיאָנְטָ פָּוּן אִים אַפְּרָאַסְטִיכָּר וּוַיְינְטָ ?
אַ נִיּוֹן, נִישְׁתְּ פְּיַין וּוַיְינְטָ, נַאֲרַ מְחַנּוֹת מִיטָּ וּוַיְינְטָ !
אַמְּאָלַ הָאָט אַ מִידָּל אֲוֹיפָ אַ פְּעָלָ אַ צְוַיְינְטָן ?
גְּזֻוְונְגָּעָן אַזְעַלְכָּעַ פְּרִידְוִיסָּעַ, לְיִכְטִיעַ לְיִדְעָר, —
גְּזֻוְונְגָּעָן ? — אַט הָעָר, — זַי זַוְנְגַּט זַי שְׂוִין וּוַיְידָעָר !

די לְיִדְעָר פָּוּן פְּרִידָר צַו אַלְעַ אָוֹן פָּוּן אַלְעַ, —
די עַרְדַּ גִּיט אָוְנְדוּ בְּרוּיט אָוֹן דָעַר יִם גִּיט אָוְנְדוּ זַעַלַּע,
אוֹן דַו גִּיסְטַדְּ דַי לְיַבְעַ, וּוּ זָוַן גִּיט שְׁמַרְאָלַּע,
אוֹוָה אַ וּוֹיְלַ אַ�וּ דָעַר הִימְלָעַ צַו דְּרַעְדַּ צְוַעְפָּלַּע,
אָכְבָּעַ אָוְנְדוּזְעָרַע דְּהָעַנְטָ הָאָבָּן אִים צְרוּיקָ אָוּפְגָּנְעָה אָנְגָּעָן,
סְמִיטָלְוִיטְעָן וּוַיְלָן אָוֹן פְּרִידְוִיסָעַ, הָעָלָע גְּזֻוְונְגָּעָן.

גְּזֻוְונְגָּעָן פָּוּן לְעָבָן, גְּזֻוְונְגָּעָן פָּוּן לְיִכְטִיעַדְוּ וּוֹאָרַ, —
אַיךְ זַעַר אֲוֹיפָ דִּין קָאָפְּ אַ זְּלַבְּעָרָנָה האָרַ,
עַס אַיְזַט פָּוּן יָאָרָן, — דַו הָאָסְטַדְּ זַי נַאֲרַ וּוַיְינְיסָ ?
גְּזֻוְאנְטָ הָאָט דָעַר נְבִיאָ : — גַּי אֲרוֹסָ אָוֹן פָּאָרָאַיְיךָ,
הָאָסְטַדְּ אִים גְּעַפְּאַלְגָּטָ אָוֹן דַו בִּיסְטָ גְּעַנְגָּעָן, —
אִיצְטַ פָּאָלַע פָּוּן שְׁטִינְגָּן דַי אִיזְעָרָנָע שְׁטָאָנְגָּעָן.

אוֹן אָזְדַי אִיזְעָרָנָע שְׁטָאָנְגָּעָן וּוּעָלָע צְעַפְּאָלַע,
וּוּעָלָע טִירָן אוֹן פְּעַנְצָטָר אֲוֹיפָ בְּרוּיט זַיְךְ צְעַפְּרָאָלַע
אוֹן זִינְגָּעָן וּוּטָ פְּרִידָר בַּי אַלְעָמָעָן שְׁוִיבָן.

אוֹן אִיצְטַ ? — דָעַרְוַיְלַ דָּאָרָף מַעַן לְעָבָן אָוֹן גַּלְוִיבָן
אוֹן טְרָאָגָן זַי בִּיְדָעַ אֲוֹיפָ זַוְעָן.

אַט זַעַר, דַי נַאֲכַט גִּיט אָוּוּקָ אָוֹן טְאָגָן קְוָמָט אַנְטָקָעָן !

- א. דָּבָר
ש. מִילְעָד
יִצְחָק בַּאֲשֻׁוּס
אַהֲרֹן צִיטָלִין
ב. לְאָפִין
ג. גַּגְלָל
אֵיצִיק מַאנְגֶּר
ד. אַפְּאַטָּאַשׂ
דָּר. יַעֲקֹב שַׁאֲצָקִי
ה. לִיְוָוִיךְ

ארעמעט גראשנס

(קְאַפּוֹטְלָעָן פּוֹ אַ רַּאֲמָצָן)

חַיִּים פָּאוּוִידְלָעַ הָאָט גַּעֲדוֹנָגָעַן אָן אָפִים אָוֹן זֶיךְ אַלְיוֹן אַוְעֲקָגָעָזָעַצָּט
אַיְן אָפִים אַלְסָם דָּעַר פָּאַרְוּוָאַלְטָעָר פּוֹן דָּעַר קָאַפּוֹרָאַטָּיוּעָר הַיִּם. אַיְן
דָּעַר פָּרָעָסָעָ זַעַנָּעָ דָּעַרְשִׁינָּעָן נַאֲטִיכָּן זַעַנָּעָן דָּעַם, אָז דַּי אַונְטָעָרָגָעָמָנוֹנָג
צַו בּוֹיעַן אַ קָּאַפּוֹרָאַטָּיוּוֹ וּוֹאַקְסָטָן: אָז עַם אַיְן נַאֲךְ פָּאַרְאָן אַרְטָפָּאָר
זַעַר אַ קְלִינָּעָ צָאֵל מִיטְגְּלִידָהָר, זָאַלְן זֶיךְ יִדְןְ צָוַיְילְן. אַוְיךְ אָז דָּעַר קָאַ
אַפּוֹרָאַטָּיוּוֹ וּוֹעַט הָאָבָּן אַ פִּקְנִיס אַוְיךְ זַיְן שְׂטִיכָּלָאנְדָן.
דָּעַר טָאגְ פּוֹן דָּעַם פִּקְנִיס אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַ וּוֹאַרְעָמָעָר זַוְנְטָאגְ. אַ
שִׁינְעָר לִכְטִיכָּעָר טָאגְ מִוּת דַּי וּוֹילְדָעָגָרָן, בּוֹיְמָעָר אָוֹן בּוֹשָׁעָם אַיְזָן
דָּאָס שְׂטִיכָּלָאנְדָן מִוּת דַּי וּוֹילְדָעָגָרָן, בּוֹיְמָעָר אָוֹן בּוֹשָׁעָם אַיְזָן
בְּאַחֲנָגָעָן גַּעֲוָעָרָן מִוּת פָּלָאַקָּטָן, מִוּת גַּרְוִוָּעָס אַוְתָּוֹת: „קָאַפּוֹרָאַטָּ
טִיעָוָה הַיִּם“. עַם הָאָט אַוְיךְ נִיטְ גַּעֲפָעָלָט דַּי אַמְּעָרִיקָאַנְיָשָׁעָ פָּאָן.
פּוֹן גַּאנְצָעָ פְּרִי אָן, אַיְזָן שְׂוִין דַּא חַיִּים פָּאוּוִידְלָעָ גַּעֲקָמָעָן מִוּת אַ
גַּאנְצָעָר מִחְנָה רַעֲפָאַרְטָעָרָם פּוֹן דַּי אַדְרִישָׁ צִיְּוֹנָגָעָן. חַיִּים פָּאוּוִידְלָעָ
אַיְזָן דַּא אַוְיָפָן בְּאָרגָ אַרְוָמָגָעָלָאָפָן וּוּי אַ בִּין פּוֹן אַיְזָן וּוֹינְקָלָ צָום אַוְוִוָּיָן
אָוֹן אַלְעָמָל צְוָנְעָלִינְגָט אַחֲנָטָן, וּוּי אַ דָּעְכָּל צַוְּדָקָה אָוֹן גַּעֲקָוָתָן
אַיְזָן טָאֵל אַרְיוֹן צַי עַם קְוֹמָעָן מַעֲנָשָׁנָשָׁן.
דַּי רַעֲפָאַרְטָעָרָם, אַדְרִישָׁ בְּאַנְקְקוּוּטָשָׁעָר, זַעַנָּעָן אַרְוָמָגָעָלָגָעָן
מִוּת דַּי הָעָנָט אַוְיךְ זַיְעָרָעָ אַונְטָמָנָס אָוֹן זֶיךְ אַלְעָמָל אַפְּנָעָשָׁטָעָלָט בִּיְ
אַ בּוֹיְם אַדְעָר אַ בְּלִימְעָלָעָ אָוֹן אַרְיוֹן אַיְן הַתְּפָעָות:
— זֶיךְ שְׂוִין!
— זַעַט נַאֲךְ זֶיךְ דָּעַר בּוֹיְם דַּאֲוָונָט שְׁמוֹנָה עָשָׂר!
— הָא, סְאַרְאָץ מַחְיהָדִישָׁ גַּעֲדָעָן וּוֹינְטָעָל!
— זֶיךְ הַיִּסְטָט דָּעַר בּוֹיְם?
— פְּרָעָג מִיךְ אַ גַּרְיְנְגָעָרָעָ זֶאָךְ.
— דָּאָס מוֹזָן זֶיךְ דָּעַר מִין בּוֹיְמָרָ פּוֹן וּוּאָס מַעַן הָאָט גַּעֲבָוִיט דָּעַם
בֵּית הַמְּדִשָּׁה...
— אָוֹן אַט קְרִיבָתָ מַשָּׁה רְבִינְגָ'ס פָּעָרְדָּל!

— וּוּאָס פָּאָר אַ בְּלִימְעָלָעָ אַיְזָן דָּאָס? זַעַט, אָן אַוְיךְ אַיְן דָּעַר מִוּת
אָוֹן אַרְוָם אָוֹן אַרְוָם גַּעֲלִינְגָעָ ברַעְמְעָלָעָ.

ארעומע גראשנעם

— אידן זענען גולנים.
— מיט זאָס ?
— דאָ אויסצובויען אַ הוין.
— גאנטס וועלט חורב מאכן.
— אַ מישל לערעפען. איך דענס פֿאַרְקָעַרט, אָז מען איז מתקן
גאנטס וועלט מיט דעם וואָס מען בוית אַ ישוב.
אלעמאָל איז צו די רעהאַטערס צונגעמען חיים פֿאוּרְדֶּלְעָן אָז
עפָעָם צו זוי נועזנט, ווי אַ מהותן ביי אַ שמחה, וואָס דאָרָפָ אלע
געפט אָונטערהָאַלְטָן.
אָוֹפֵץ סאמע שפִּין באָרגָן, אָונטער דעם קָוְדָלָטָן גְּרִיאַזָּלָטָן בוים,
אייז געשטאנגען אַ טיש מיט "סְעַנְדוּתִישָׁעַם", פרוכט אָזָן זיסע זאָכָן.
בַּיּוֹם טיש זענען געשטאנגען חיים פֿאוּרְדֶּלְעָס ווּיבָּפָאַיָּע אָזָן זַיְן מִירְלָן,
די זעכְזַנְיָאַרְיָקָע בְּרָאָנִים. בְּרָאָנִים האָט אלעמאָל גַּעֲזָבָט מִיט צַעְמָרָאָד
גענע אָוִינָן צַיְמָע אָזָן שַׂוִּין דָּאָ. לְעַבְּנָן טִיש אָזָן שַׁאֲטָן פָּזָן בוים אָזָן
דרָעָר אָזָן געשטאנגען אַ גְּרוּסְעָר קָעְפָּל מִיט שְׁטִיקָעָר אָזָן אָרוֹם
דעָם אָזָן זענען גַּעֲלָעָן פְּלַעַשְׁעָר מִיט מִילָּךְ, סְאָדָע אָזָן קוֹוָסָם. עַס אָזָן
אוּיךְ געשטאנגען אַ פָּאָס מִוט אַ הִילְצָעָרְנָעָם דָּעָלָ. אַיִן דַּעַם פָּאָס אָזָן
געוווען "אייזְקָרִים".
די זון האָט גַּעֲוָאַרְעָמָט אָזָן באָנָאָסָן מִיט לִיכְטִיקִיּוֹת דַּעַם גַּאנְצָן
באָרגָן. אַיִן דַּעַר לְופְטָהָאָט זַיְן גַּעַהְעָרָט אַ גַּעַאנְגָּפָן פִּיגְלָן אָזָן דָּאָ
אָזָן דָּאָרָט אַ טְרָעָל פָּזָן סְאַלְאַזְוּוּיָּה... די פִּיגְלָעָן זענען גַּעַפְלוֹגָן מִיט
שְׁרָעָקָפָן אָזָן בוים צֻוָּם צְוּוִוָּטָן, זַיְךְ גַּעַשְׁטָעָלָט אָוִוָּחָ די צְוּוִוָּגָן אָזָן
וּוְגַּנְדְּרִיקָע גַּעַפְקָט מִיט צְשָׁרָאַקָּעָן אָוִינָן אָוִוָּחָ דַּעַם בִּיוּזְוֹוָנוֹנְדָּעָר.
עַס זענען גַּעַלְמָעָן נַאֲגָצָע גַּרְעָפָעָם מַעֲנְשָׁתָן, אַנְגַּעַטְאַנְגָּעָן אָזָן
וּוִיסָּן, ברענְגָּעָנִיס מִיט זַיְךְ נַאֲגָצָע פָּעָק מִיט פְּרָאוּוִיאָנָט. תַּוְיל האָבָן
געבראָכָט מִיט זַיְךְ קָאַלְדָּרָעָם אָזָן פֿאַרְשָׁפְּרִוִּיטָן די קָאַלְדָּרָעָם אָוִיפָּן הַוִּיכָּן
גרָאָן.
מאָמָעָם אָזָן טָאָטָעָם האָבָן זַיְךְ גַּעַפְגַּעַזְעָט אָוִוָּחָ די קָאַלְדָּרָעָם,
אָזָן די קִינְדָּרָע זַיְעָרָע האָבָן ווי וּוּילְדָע צִינְגְּלָעָךְ גַּעַשְׁפְּרָוְנָגָעָן אָזָן גַּעַ-
לָאָפָן אָזָן זַיְךְ גַּעַקְאַטְשָׁעָט אָזָן גְּרָאָן, גַּעַרְיסָן בְּלִימְעָלָעָךְ אָזָן גַּעַבְרָאָכָן
צְוּוִוָּגָן פָּזָן די בִּימְעָרָה. עַס האָבָן זַיְךְ גַּעַהְעָרָט קַוְוִיטְשָׁעְנְדִּיקָע גַּעַשְׁרִיָּעָן
פָּזָן מַאְמָעָם: סְעִמְיָה ! סְעִמְיָה ! אִיבְּרִי ! אִיבְּרִי ! אִיבְּרִי !
אוּוֹף יַעֲדָעָר קָאַלְדָּרָע זענען באָלְדָּ אָוִיסְנַעְפְּאַקְעָוָעָט גַּעַוְוָאָרָן פְּקָדָ-
לָעָכְרָעָמָיְתָן, סְאַלְאָמָיְתָן, פָּאַסְטְּרָאָמָיְתָן, בְּרוּוּטָן, דּוּוּטָן דְּרָעְטָן-

לעך, גריינע ציבעלעם, רווייט פאטלאזשאנעם און פרכטן. די טאטעם האבן ארקטגענומען די רעקלען און פארקאטשטערט די ארבבל און אויפר געפנעלפלט די קאלגערט. די מאמעס האבן איינגעטימלט יעדן קידנד א פארציע עסן און זיך געהטען ביי די "צינעלעך", אzo זוי ואלן זיך אוועזקעצען און עסן דואיס. אבער די קינדרער האבן נויט געפאנט איינז זיצן. עס איז דא פאר זויערע אונגן אזויפיל וואונדרער. אט האבן זוי דערטאפעט אויפר א קליענים בוים א געסט פון א פוינט. אויפר צוווי צוווייגלעך איז געווען אויסגעבעט פון שטורי א געסט און אייר איין געזעסן א פוינט מיט א לאנגן שנאבל. א גראער פוינט און דער שנאבל איין ביי אים א געלער. שטייען קינדרער ארום דעם פוינט. דער פוינט און האלט אפנ זיין שנאבל, אונגענרייט צו פארטיטידיקן זיין געסט. קינדרער ברעכן אפ שטיפלעך ברויט און ווארפן צום פוינט איין דער געסט. עס דאכט זיך זוי, איז דאס וואס דער פוינט האלט אפנ זיין מoil, איז דערפאר, וואס ער איין הונגעריס. אבער דער פוינט רירט זיך ניט פון ארט און קוקט זיך אפילע ניט אום אויפר צום פוינט לאער בורויט. ער איין דערשראָן ביי טויט פאר אזויפיל שונאים, וואס האבן אים דא אָרְמוּנָרְיוֹנָלֶט.

די קינדרעלעך דוקן זיך וואס אמאל געטער צום פוינט אויפ דעם געסט.

— איך וויל אים געמען אָהִיָּם !

— איך האָב א שטייגל אין דער חיים !

— איך האָב אים צום ערשותן דערזען !

אזו קריין זיך די קינדרער צוישן זיך, ווער עס זאל דעם פוינט געמען. און דערוואיל האט דער שטארקסטער צוישן די קינדרער זיך מיישב געווען און אויסגעשטערקט זיין האנט צום פוינט. ואלן זיך די איברייקע קינדרער קריין און ער ווועט זיך דערוואיל דעם פוינט באפּן. אבער דער פוינט האט דעם ברוואו אינגל געטאן א ציפ מיט זיין שארפּן פיסטל אין דער האנט אָרֵין.

— הומש ! — האט דאס אינגל געטאן א כאָפּ צוירס די האנט. — ער ביסט ! — פון דער האנט ביים אינגל האט געשפראָצֶט וויט בלוט. דאס אינגל האט פָּרְלָאָרְן זיין בראָוְקִיט, איז געווארן בלוט און אָנְגָּהָוִבָּן צו ווינען אויפר אָסֶל. איזו די מאמעז זינע געפומען צו לויָּפָּן מיט א געוואָלֶד : — ווער האט געבִּסְטָן ? האבן די קינדרער גע-וויזן אויפּן פוינט אין דער געסט. האט די מאמע פון דעם אינגל מיט

ארעומע גראשעט

איך ביטול און האנט געטהן א זיעז דעם פויגל. און דער אָרְעַמֶּר פּוֹיגֵל האט מיט אַ מַּדְּרָנָעַם גַּעֲפִילְדָּעַר, אָוֹן שְׁפִּירִיטְנְדִּישׁ פֿעַדְרָעָן אַין דער לויפט, זיך אויפֿגְּנָהְוִיבָּן אָוֹן אַיְזָן אַוְעַקְעַפְּלָוִיגַן. אַיְצָט הָאָבָּן דַּי קִינְדָּעַר זיך דַּעֲרַעַנְעַטְנָעַט צָוּם נַעֲסָט אָוֹן דַּעֲרַעַן דָּאָרָט לְגַן דָּרוּי גַּרְנִינָעַ לְאַנְגְּבָּקָע אַיְעַרְלָעַר. אַבָּעַר דַּי מַאְמָעַ פָּוּנָם גַּעֲבִיסְנָעַם אַיְנָגָל הָאָט צַעֲטָרְבִּין דַּי אַיְנָגְלָעַךְ אָוֹן זַיְגַּט גַּעַלְאָזָט נַעֲמָן דַּי אַיְעַרְלָעַר.
דער צַעֲרָאַקְעַנְעַר פּוֹיגֵל אָיוֹן גַּעַזְוָעָסָן אַוְיָף אַ הָוִיכָן בְּוּיָם אַוְיָף אַ צַּוְוִיָּג אָוֹן גַּעַלְקָט אַרְאָפְּ אַזְוִין נַעֲסָט.

דער גַּאנְצָעַר בָּאָרְג אָיוֹן גַּעַוְועַן בָּאַדְעָסָט מִיטּ מַעְנְטִישָׁן אָוֹן מִיטּ קַאַלְדָּעַט ; מִיטְגָּלוּדָעַר פּוֹן דַּעַר עַפְּזָקְטוּיוּוֹ פּוֹן דַּעַר קַאַפְּעַרְאַטְיוּוֹעַר חַוִּים, הָאָבָּן גַּעַשְׁמוּסָט מִיטּ דַּי רַעַפְּאַרְטָעָרָם אָוֹן זַיְגַּדְעַצְיָוִלָּט אַלְעָרְלִי גַּלְיָוָן, סְבִּי זַיְגַּדְעַלְעָן קַעַנְעָן בָּאַשְׁרִיבִּין אַיְזָן דַּי צִיְּטָנוֹנָן.
חַוִּים פָּאוּווֹידָלָע אָיוֹן אַרְוָמְגָעָלָאָפְּן מִיטּ אַ בִּיכְל אָוֹן פְּעָן אָיָן זַיְגַּע העַנְטָם, אָוֹן פָּאַרְשִׁרְבִּין נַיְעַמְגָדָעָר. עַר הָאָט שָׂוֹן נַעֲפִילָט זַיְגַּע פִּים פּוֹן צַוְּפִיל אַרְוָמְלָוִיפָּן.
אָוֹן עַר הָאָט גַּעַדְאָרְפַּט פְּרִוּן אַ מִּיטְינְג, וּוֹאָס צּוֹלִיב דֻּעַם הָאָט מַעַן גַּעַמְאָכָט דֻּעַם פִּיקְנִיק.

פָּאיַע פָּאוּווֹידָלָע הָאָט מִיטּ אַ וּוֹיָס פָּאַרְטָעָר אַוְיָף זַיְגַּד גַּעַטְיוּלָט פּוֹן בּוּפְעָט עַסְנוֹוָאָרג, אָוֹן אַיְרָמִידָל בְּרוֹאָנִיס, אַוְיָיך אַיְן אַ וּוֹיָס פָּאַרְטָעָר, הָאָט גַּעַטְיוּלָט מִילְּךָ, קוֹוָאָס אָוֹן אַיְזָקְרִים. בְּרוֹאָנִיס אָיוֹן גַּעַוְועַן שְׁטָאָרָס פָּאַרְצְוֹוִיפָּלָט וּוֹאָס מַעַק אָיוֹן נַאֲךְ נַיְתָם גַּעַסְעָמָן. אַלְעַמְּאָל הָאָט עַר גַּעַדְעָטָן וּוֹאָרטָן. אָוֹן וּוֹאָס הָאָט אַיְצָט גַּעַטְרָאָפָּן ? אַיְן דַּעַר לוֹפְט אַיְזָן גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַ גַּעַפְּילְדָּעַר וּוֹיָס אַוְיָף אַ יָּאָרְד.

— אַט דָּא וּוּלְעָן זַיְגַּע מִינְיָן רָוּמָט. — זַאֲנָט אַיְינָ פְּרִוּן צַוְּדָע אַנְבָּרָעָר.

— פּוֹן וּוּאַנְעָן וּוֹיָסָט אַיְר אָזְזָאָז ?

— אַט דָּא, וּוּיְל אַיְד...

— אַנְדָּעָרָש זַיְגָנָט אַיְר נַיְשָׁט גַּעַוְואָוִינָט גַּעַוְואָרָן פּוֹן שְׁנִוְוִישָׁאָס ?

— אָוֹן וּוֹאָס חָרָט זַיְגַּדְעַט רָעָנָט ?... פָּרָעָנָט אַ מָּאָן בְּיָי אַ צְוּוִיָּטָן.

— וּוֹעֵר רָעָנָט, וּוֹאָס רָעָנָט !... פָּאַרְשְׁטָעָר מִיר נַיְתָם דֻּעַם יוֹם טּוֹב...

— הַיְיָ ! וּוּפִיל גִּסְטָמוּ מִיר אַפְּטָרָעָט גַּעַלְט ? — שְׁרִוְיָט אַ רְוִיטָעָר

א. רַאֲבָאִי

וּוְנֶגֶעַ רַעַמָּאָן אַרְבֵּעָר פָּוּ זַיִן קָאַלְדָּרָעּ צֹ אָן אַנְדָּרָעּ, וּוּאַם זַיְצָט אַוִּיךְ
אוֹוִיפְּ אַקָּלְדָּרָעּ.

— וּוּיפְּלִילְ וּוּילְסְטָטוֹ?

— אַ טְוִוְוִינְטְּעָרְ!

— אַיְךְ וּוּעַלְ דִּירְ גַּעַבְןְ, מִיטְ שְׁרָהְ לִיבָּעָןְ!

— סְיִיְ! וּוּאוּ וּוּלְעַןְ דָּא זַיִןְ דִּיְ קְרָאָמָעָןְ?

— אַ טְעַנְןְ וּוּאַסְטְ פְּרָעָנְסְטוֹ?

— גְּלָאָטְ אַזְוִיְ...

— גְּלָאָטְ אַזְוִיְ אַיְזְ בִּיְ קִיְןְ אַיְדְןְ נִישְׂטָאְ!

— חַאְבְ נִיטְ מְוֹרָאָ... אַוִיבְ דָוְ טְרָאָכְטָפְןְ אַ קְרָאָמְ...

— וּוּעַרְ חַאְטְ דִירְ גַעַזְאָנְטְ אַזְ אַיְךְ טְרָאָכְטְ?

— מַעְ קָאָןְ מִיטְ דִירְ נִישְׂטְ רְעָדְןְ...

— בְּיוּטְ אַלְיְוִיןְ אַ — —

— טְוָאַלְאַלְאָ, וּוּאַסְטָאָמְ-טָאָמְ!

— טְרָאַלְאַלְאָ, וּוּאַסְטָאָמְ-טָאָמְ!

— הַיְיִיחְיִיטְעָרְדָעְ-בִּיםְ-בָּאָםְ!

— הַיְיִיחְיִיטְעָרְדָעְ-בִּיםְ-בָּאָםְ!

— טְיִידְיִידְיִיבִיםְ-בָּאָםְ!

— טְיִידְיִידְיִיבִיםְ-בָּאָםְ!

אוֹן אַיְן מִיטְן דְּרַעְנָעַן בָּאוֹוִוָוִוָט זַיְךְ חַיְיםְ פָּאוֹוִידְלָעְ אוֹוִיפְ אַיְינָעַם
פָּוּןְ דִיְ שְׁטִינְעָרְ אוֹוִיפְ שְׁפִיְ פָּוּןְ בָּאָרָגְןְ. אַיְןְ עַסְ וּוּוּרָטְ אַגְעַלְאָפְ אַחְיָןְ
צֹוּ יְעַנְעַםְ אַרְטְ. בְּרָאָנִיםְ קָאָןְ נַאֲלָץְ נִישְׂטְ פָּאָרְשְׁטִיןְ פָּאָרְוּוֹאָםְ מַעְ
אַיְזְ נִיטְ נַעַסְמָעָןְ. אַיְרְ יְוָנְגְ הַאֲרָצְ הַאֲטְ זַיְךְ פָּאָרְ עַפְעָםְ גַעַשְׁרָאָקָןְ.

אוֹוִיפְ סְקָאָסְ פָּוּןְ בָּאָרָגְןְ, וּוּאַסְטְ אַיְזְ נַעַוְעַןְ גַעַרְיכְטְ בָּאוֹוָאָסְןְ מִיטְ
קָלְאָוּעָרְ אַיְןְ טִימָאָטְ, אַיְןְ וּוּאָ דְעַרְ קָלְאָוּעָרְ אַיְזְ גַעַוְעַןְ אַיְןְ פְוָלְןְ בְּלָוְםְ
אַיְןְ עַסְ חַאְטְ גַעַשְׁמָעָטְ פָּוּןְ זַיְינְעַטְ מִיטְ הַאֲנָגְיָןְ אַיְןְ דִיְ טִימָאָטְ קָעְפְ
לְעַרְ הַאֲבָןְ זַיְךְ גַעַוְיָנְטְ וּוּיְ וּוּיְצָעַנְזְאָנְגָעָןְ —, זַיְינָעַןְ אַוִוִיפְ קָאַלְדָעָרָעָםְ
אוֹוִיסְגָעָלִיָּגָטְ אַיְןְ אַחְלָבְןְ רִינְגְ גַעַוְסְןְ עַטְלָעָכְ אַרְבָּעָטְ-פָּאָמְלִילְיָעָםְ.
דִיְ מַעְנָעָרְ אַיְןְ פְּרוּיָעְןְ הַאֲבָןְ זַיְךְ גַעַקְעָנְטְ זַיְעָרְ גָוָטְ. זַיְיִזְיָנָעַןְ עַרְשָׁתָנְסְ
גַעַוְעַןְ לְאַנְדָסְלִיָּטְ; צְוּוִיטָנְסְ הַאֲבָןְ דִיְ מַעְנָעָרְ גַעַעְרָבְעָטְ אַלְעָ אַיְןְ „פָאָרְ
טְרִירְ“; דְרִיטָנְסְ הַאֲבָןְ זַיְיִלְעָלְ גַעַוְאָוִינְטְ אַיְןְ אַיְיָנְ גַעַנְטָןְ אַיְןְ אַיְסְטָןְ
בָּרָאָנְסְ. דָאְ הַאֲטְ זַיְךְ גַעַפְנוּןְ דָאָרְיִיְ לְאַרְבָּעָרְ מִיטְ זַיִןְ וּוּיְבְ סְטָעָלָאְ.
עַרְ אַחְוִיכָעָרְ, גַעַזְוַנְטָרְ, בְּרִוְיטְ פְּלִוְישְׁגָעָרְ מִאָןְ מִיטְ אַקְנִיטְשָׁגָןְ גַוְיָוִסְ
פְנִיםְ, מִיטְ גְּרוֹיסְעָ בְּרוֹינְעָ אַוְוָןְ אַיְןְ מִיטְ אַקְטְשָׁמָעְ דִיןְ גַעַרְיוֹזְלָעָטְ

ארעומע גראשענס

שווארצע האר. ער האט פארמאנט גרויסע פים און צווווי שוערע בעי. נישע הענט אזווי ווי צווווי לאפערעטעם. ער איז איזן באראקטר אזויגו גומט, אזווי ווי אן אומשליגין קינד. מען האט אים גערופן מיטן צונאָר מען: דאס גרויסע טינה.

זיין וויב סטעלאָ אַ קלינינקע, אַ פרילעכע און אַ שיינענדיקע. איד פנים האט געשינט, אירע אוינן האבן געלויישטשטט מיט אַונטעלען שטערן-פיער. און אירע צין האבן געלענדרט מיט זיער וויסקייט. זי איז געווען אַ סיילעכיקע, אַ אַויסנערונדערע אין אַלע אירע גליידער. זי האבן צום פישניש געבראקט מיט זיך צוּיִי קינדרערעך: אַ מיידעלע מיט אַ אַינגעלאָ פון אַרום 5-6 יאָר — צוּיִי לאַלקעט. דאס מײַידעלע מיט אַ רוייטן באָנד אין אירע ברוינען, לאַגנע און גלייד באַשׂוּרְעָנָן האָר, איז אַ וויס זאנין קלידל, וואָס האט קוּים גענרייכט ביֹז צוּ דֵי קְנִי, אַן דֵי פְּסִידְ לְעָךְ אַרְעָד אַזּוּעוּעָד, רֵינָע אַן אַוִיסגַּעְטָאַקְטָעָד, זֵינָען גַּעֲוָעָן אַנְגַּעַטָּאָן אַן שְׁוֹצָעָן וְעַשְׁלָעָן מיט שווארצע שיבעלען. דאס אַינְגַּעַלְעָן גַּעֲשִׂוָּן מיט אַ טְשָׁאָפְּרָעָן ביֹז אַ חֻלְּפָט פון שְׁטָרָן, מיט צוּוִי גְּרוּסָע אַוְינָן, ווי בַּיִם פָּאָטָעָר, אַן אַנְגַּעַטָּאָן אַן אַ ווִיסְטָן לְיוֹנוֹנָטָעָנָם גַּאֲרָנִיטָּרָל מיט אַ בְּלוּיָּה מַאְמָרָאָסָעָנָם פְּלָעָנָרָל. דֵי הוֹזָן בַּיִם גַּעֲנְרִיכְטָבְּזָעָן צוּ דֵי סְנִי, אַן ער אַיז אַזְּדָעָן אַנְגַּעַטָּאָן אַיז קְרָצָעָן וְעַשְׁלָעָר אַן שווארצע צע שיבעלען.

ער צוּוִיטָעָר שְׁכַּן אַיז גַּעֲוָעָן, זִיסִּי פָּאַטָּשְׁנִיךְ מיט זִין ווּוִיב לִיאָלָע. זִיסִּי, אַ רְוִיטָעָר מיט אַ דָּאָר אַוִיסגַּעְטָאַקְטָעָן, מיט קליעין אַוְוָאָה זִין פְּנִים אַן הענט. ער רְעַדְתָּמָן זְיִיעָר ווִינְצִיךְ, אַן ער מאָקט דָּעָם אַיִּינְ דָּרוֹק, אַן ער האט גָּאָר צִיּוֹן לִפְנֵן נִימָּת — אַזְּזִי שְׁטִיףָה האָלָט ער זֵינָען לִפְנֵן צְוּזָאָמְעָנָגְעָדִיקָט. ער אַיז פָּאָרְפּוֹצָט אַן אַ בְּלוּזָן גַּאֲנִיטָה, אַן טְרָאנְט אַזְּזִיגָר מיט אַ גַּאֲלָדָעָר קִיטָּט צְעַשְׁפְּרִיטָּא אַיבָּעָר בְּרוֹסְטָמָן פָּוּן אַיז אַזְּזִיגָר מיט שְׁעַשְׁעָנָעָבְּזָעָן צוּ דָעָר צְוּוִיטָעָר. זִין ווּוִיב לִיאָלָע — אַ בְּלָאָנְדִּינְקָעָן, מיט כְּמַעַט ווִיסְטָה האָר, אַזְּזִי ווי דָעָר קָאָלִיךְ פָּוּן קְלִיאָטְשָׁע — אַבְּעָר זְיִיד דָעָנָע סְלִיאָטָשָׁע. זי האט בְּלוּזָן אַוְינָן אַן עַס בְּעַלְתָּמָן אַיד עַפְעָם, כְּדִי מעַזְּלָה זְוִילָעָט שְׁיַנְחִיחִיטָּה. זי הָאָבָן גַּעֲנְרִיכְטָמָן מיט זיך אַיז קִינְד — אַ רְוִיטָמָן, דָאָר וְיַגְעָלָעָן אַ צְוּוִי דְּרִיָּאָר, וואָס אַיז אַזְּזִי שְׁלָעָט אַן ווּיל זיך גִּישָׁת שְׁפִילָן; זִוְצָט אַ בְּרוֹגְןְיָעָר אַן דָּאָס פְּנִימָל ווִינָס אַיז אַנְגַּעַטָּזָנְדָן.

ער דְּרִיטָעָר שְׁכַּן, טְשָׁאָרְלִי ווְאַסְרָמָאן מיט זִין ווּוִיב מְעָרִי. ער אַינְאָנְצָן אַ שווארצעָר, דֵי האָר, דֵי הוֹזָן, דָעָר גַּאֲרָנִיטָר — אַבְּעָר

זיווער א פְּרִיאֵלִיבָּעֶר אָוֹן אַ לְּעַבְּדִיסְטָעֶר. זַיְוִין וּוַיְוִיבּ מַעֲרִי, אַ פְּרָאַסְטָעֶר גוֹתְּהָאַרְצִיךְעַ פְּרוֹיַ מִיטַּ אָזְנַ אָפְּנַ פְּנִים, אַ לְּוַכְּטִיםַם, מִיטַּ פָּאַרְחַלּוּמַטַּע גְּרִיןְזַוְּאַסְטְּרַדְּיקַע אָוְינְגַן. אַירְעַ הָאָרַ פְּוֹן דַּעַם קָאַלְיַר וּוְאַסְ פְּרִישַׁ לְיִוּם פָּאַרְמָאנְגַּט וּוְעַן מַעַן גְּרָאַכְּטַעַסְמַעַטְקָאַלְעַד. זַיְוִי וּוְצַוְוִיַּ אַוְיְסְגַּעַן-גַּעַבְּרָאַכְּטַמְּטַע מִיטַּ זַיְקַ צַוְּמַ פְּיִינְקַ צַוְּיַיַּ מִידְעַלְעַד, אַזְוִי וּוְצַוְוִיַּ אַוְיְסְגַּעַן-הַאַקְטָעַסְטָטְעַטְקָאַלְעַד. דַּיְיַ הָאָרַ בַּיַּ דַּיְיַ קִינְדְּרָעַלְעַד אָוֹזַ פְּוֹן פְּרִישַׁן לְיִוּם אָזְנַ אַרְוָמְגַנְשְׂוִירַן וּוְיַיְ מִיטַּ שָׁאַרְפַּעַ וּוְיַיְנְקָלְעַן, מִיטַּ פָּאַרְשְׂוִירַעַנְעַ טְשָׁאַפְּרִינְעַס בַּיַּוְן הָאַלְבַּ פְּוֹן זַיְעַרְעַ שְׁתְּעַרְנַס אָזְנַ מִיטַּ קְלִינְעַזְעַ שְׁמַמוֹןַ אַרְאַפַּ בַּיַּז אַרְיְבָעַר דַּי אַוְיְרַן. פְּנִיםַלְעַד אַפְּעַנְעַ, עַרְלִיכְעַ אָזְנַ גּוֹטַע, מִיטַּ אַוְיְנַן וּוְבַּיַּ דַּעַרְמַמְעַן — וּוְאַסְטְּרַדְּיקַגְּרַעַן. זַיְיַ הָאָבַן גַּעַטְרָאַגְּן פְּנִיםַלְעַד גַּעַנְעַנְעַנְעַ גַּעַוְוָעַן פְּרִישַׁ, דַּיְיַ אָזְנַ פְּוֹלְ מִיטַּ זַאַפְּטַ אַזְוִי וּוְזַאַגְּגַן.

דַּעַר פְּעַרְטָעַר שְׁכַן סָאַלְיַ שְׁאַפְּנַפְּעַלְדַּ מִיטַּ זַיְוִין וּוַיְוִיבּ לְיִוְצִי. עַר אַ יְוָנְגַן אַ כּוֹאַטַּ, בּוֹגְנָוְדִּיק אָזְנַ שְׁפִירְנְגַעַוְוִיס אָזְנַ אַלְעַ זַיְנְעַ מַוְסְקָלוֹן, נִיטַּ צַוְּפַעַט אָזְנַ נִיטַּ צַוְּמַאְגַּעַר, פְּוֹן מִיטְעַלְןַ וּוְאַסְמַ, בּוֹרְנַעַט אָזְנַ קָאַלְיַר, מִיטַּ אַשְׁיַנְעַם קָאַפַּ אַזְוִיַּ זַיְקַ אָזְנַ מִיטַּ לִיְדְנַשְׁפְּטַלְעַבְּעַ לִיְפַן. וּוְעַן דַּעַר וְאַגְּנַטְעַ עַפְעַם, פְּיַלְטַ זַיְקַ נִאַךְ אָזְנַ זַיְוִין אַוְיְשְׁפְּרַאַךְ דַּעַר בּוּסְעַרְאַבְּרַעַ קָאַמְעַץ אָזְנַ רְיוּשַׁ, אָזְנַ דְּאַס בּוּסְעַרְאַבְּרַעַ בְּרִוְתְּקִיְּט אָזְנַ גַּעַמְיְטַלְעַבְּלִיטַ פְּוֹן אַוְיְסְדְּרִיךְן וּוּעַרְטָעַר. זַיְוִין וּוַיְוִיבּ לְיִוְצִי גְּזֻוְונַט וּוְיַיְ אַבְּוִים ; הַעַנְטַ אָזְנַ פִּסְ בַּיַּ אַזְרַ וּוְיַיְ בַּיַּ אַמְּנַבְּיַל. וּוְעַן זַיְרַעַטְ, אָזְנַ אַיְרַ אַוְיְשְׁפְּרַאַךְ דַּאַמְּנַבְּיַיְלַ יְשַׁעַם ; זַיְיַ הַאַטְעַמְעַר אַזְוִיַּ פִּילְ חַן אִין זַיְדַ, אָזְנַ דַּעַר חַן לִינְגַט אַיְגְּנַאְנַצְעַן בַּיַּ אַיַּ אִין דַּי צַוְוִיַּ וּוְיַיְנְקָלְעַן פְּוֹן אַיַּ מַוְילַ. וּוְעַן זַיְ רְעַדְטַ, פָּאַרְמִירַעַן זַיְ דָּרְטַמְעַ צַוְוִיַּ חַנְצְרַבְּלַעַד. אַירְעַ בְּרוּוֹנְעַהָאָרַ זַיְעַנְעַן אַבְּיַסְלַ גְּנוֹנוֹגַט צַוְ קְרִיוֹלְעַן זַיְ. אָזְנַ אַיַּרְ נָאַזְנַ אַטְעַמְעַר אַ קְלִינְעַהָאַרְבְּקָעַלְעַ אָזְנַ מִיטַּ צַוְוִיַּ שְׁלִינְעַ נַאֲזַ-לְעַבְּלַעַד אָזְנַ נִיטַּ אַיַּרְ אַזְרַ צַוְ סְךְ חַן. זַיְיַ הָאָבַן גַּעַבְּרָאַכְּטַמְּ צַוְ פְּיִינְקַ זַיְעַרְעַ דַּרְיַיְ קִינְדְּרַעְלַעַד. אַלְעַ יְנְגַעַלְעַד, אַיְינְעַרְ גַּרְעַסְפָּרַעְ פְּוֹנְמַ אַנְדְּרַעַן מִיטַּ אַשְׁפָּאַן. אַלְעַ אַנְגַּטְמַאְזַן פְּרָאַסְטַ אַזְוִיַּ וּוְיַיְגְּנַעַר אַיַּ אַמְּרִישַׁעַ : אַ פָּאַרְחוֹזַן, אַ וּוַיְסַעְ בְּלֹוֹעַ אָזְנַ פְּרָאַסְטַעַ שִׁירַ אָזְנַ וְאַקְנַן. אַלְעַ דַּרְיַיְ קִינְדְּרַעְרַ בְּרוֹאַוְעַ, שְׁקָאַצְעַוְאַטְמַעַ ; גְּנוֹטַעְ פְּרִיכְעַרְסַ אַזְוִיַּ בְּיִמְעַרְ ; דַּיְ בּוּסְטַעְ כְּאַפְעַרְסַ פְּוֹן זְוּמְעַרְפּוֹגְלַעַד. זַיְיַ הָאָבַן אִין צִיְתַ פְּיִינְקַ אַנְגַּנְעַנְלַעַד, זְוּמְעַרְפּוֹגְלַעַד. אָזְנַ אַלְעַ לְעַבְּדִיסְטַעַ בְּרוֹאַיְמַלְעַד אַרְיְנְגַעַד לִיְגַט אִין פְּלַעְשַׁעַרְ פְּוֹן מַלְדַ.

דַּיְ פַּרְדַּ פָּאַמְּיְלַעַס הָאָבַן גַּעַמְעַכְטַ אַ שָּׁאַמְנוֹנָלְאַן אַנְבִּיכְיַן, אָזְנַ אַכְּבַן

ארעוזע גראשנש

עסן זענען די מענער געועסן און געשמוועט זעגען זיער ארכבעט אין די
שעפער און וועגן דער לאגען און פֿאַרְיַעַר פֿאַר.
זוי האבן זיך אלע פֿיר פֿאַרְשִׁיבָּן אַין קָאָפְּעָרָאַטְיוֹו. גַּעֲוֹעַן זעַ
גען זוי גוטע פֿאַרְדִּינֶר. אַין פֿאַרְיַעַר פֿאַר האט מען דאמאלט אַן אַרְבָּעַ
טער גַּעֲוֹאוֹיגַּן מִיט גַּאַלְד.

— מאן סוקינִיסִין (דער זון פֿוֹן אַ הַוְּנְט) — זאנט סָאַלְיַה — האב עַך
געיבען אַ בּוֹכְטְּשָׁע אוֹיפְּצָען טָאַלְעָר. אַנְיִיט, האב עַך נִישְׁתְּ גַּעֲוֹאַלְט
אַרְכְּבָּעַטָּן. זוי אַזְוֵי זאנט בען גַּאַלְד: קִינְדְּרָעָר, מען דָּאַרְחָה חַאַלְטָן אַלְעָמָל
קַעַגְן אַ בּאַלְעָבָּאָס די הַעֲרָגָעָר אַנְגַּעַשְׁטָעַלְט וַיְיַי אַ בּאַרְאָן, פֿאַרְטִּישׁ צַו גַּיְבָּן
איַן די זִוְּטִים!

— אַיך גַּלְיַיך אַים, בען גַּאַלְד — זאנט דָּאַרְיַה לְאַרְבָּעָר.

— אַונְזָעָרָר, אַ בּאַסְּרָאַבְּשָׁוֹק!

— אַ שְׁטִיקָל אַרְכְּבָּעָט אַפְּגַּעַטָּן אַין דּוֹשְׁוִינְטָבָּאָרְד! — זאנט דָּאַרְיַה
לְאַרְבָּעָר.

— די בּאַלְעָבָּאָטִים צִימָעָרָן פֿאַר אַים. מִיְּן בְּאַם האט פֿאַר אַים
אַזְוֵי מַוְּרָא, אַז עַר רַעַט מִיט אַים נָאָר אוּפְּן טָעַלְפָאָן — זאנט מַשְׁאַרְלִי
וּאַסְּעַרְמָאָן. די אַרְכְּבָּעָר צָעַלְאָבָן זיך.

— אַיר ווֹיְסַט ווֹעֵר מִיְּן בָּאָס אַיז? — פֿרְעָגָט טְשָׁאַרְלִי וּאַסְּעַרְמָאָן
בַּיְיַי אַיְבָּרְקָעָן חַבְּרִים.

— וְואַ-דָּעָן, מִיר ווֹיְסַן נִיט? וּוֹעֵר ווֹיְסַט נִיט די מַעַשָּׂה מִיט זַיִן
טָאַטָּן דָּעַם פֿעַדְדִּינְגָּב... זאנט דָּאַרְיַה לְאַרְבָּעָר.

— אַז אַין אַמְּרִיעָש אַיז דָּאָס דָּעַר גַּרְעַמְטָעָר פֿאַרְבָּאָס! ... זוי
אַזְוֵי קָאָן עַס פֿאַרְטִּזְיַן? ... אַלְסָמְבָּלְעָג אַים דָּעַר טָאַטָּע מִיטְנְעַמְעַן
בְּאַנְאָכָט גַּנְבָּעַנְעָן פֿערָד. אַז אַין עַר דָּעַר ווֹיְסַט-פֿרְעָגָט זַיִן
אַסְּמָאַיִישָׁן... פֿירְט בְּיוֹנָגָס אוֹיפְּרָאַהְלָבָן מִילְיאָן דָּאַלְעָר... מִיְּן קָאָפְּ
איַז צַו קְלִיּוֹן צַו פֿאַרְשְׁטִין אַזְזָז זַאַר.

— וְואַס גַּרְעַסְעָר דָּעַר גַּנְבָּ, אַלְעַזְיַעַר ווּוֹרְטָמָעָן דָּא — זאנט
סָאַלְיַה שָׁאַפְּעַנְפְּעָלָה.

— יַא, — אַזְוֵי אַיז עַס!

— אַיך עַס פֿוֹנְקָט אַזְוֵי גַּעַטְעָזָעָן זַאַכְן, גַּלְיַיך מִיט אַים.

— וְואַזְדָּעָן?

— עַס מַוְּנוֹ אַים דָּאָר זיך דָּעַרְמָאַנְעָן, זוי עַר האט גַּעַנְבָּעַט
פֿערָד.

— אַבְּעָר עַר פֿאַרְט אַין אַ רְאַלְסְדָּאָס!

די וויבער זענען געזעסן אין אַ בִּינְטֶל אָן זיך דערציזעלט מעשות
וועגן זויערע מענער. יעדער פרוי האט דערציזעלט וואָס פֿאָר אַ טַשְׁיקָאוּע
טַבָּע אַיר מאָן האט. אַלְעָמָל האָבָן זוֹי אוַיסְגַּעַשָּׂאָסָן אין אַ גַּעַלְכְּטָעָר ;
זוי האָבָן אַושׁ גַּעֲקָרִיעַט פּוֹן צַוְּפֵילַ לְאָבָן .

— מַיְוִין מַאן — הָאָט דַעֲרְצִילֶט סְטוּלָאָ וְעוֹגָן דָאָרִי לְאָרְבָּאָר —
הָאָט מַוְרָא זַיך צַוְּ בָּאָדָן אַפְּלִוְוַיְוַי אָין אַ וְוָאנָנָעַ . אַיך מַוְוַי אַמְתָּלָטָן בַּי
דַעְרַ האָנְטַ וְעוֹגָן עַר זַעַצְט זַיך אַרְיָוְן אָין אַ וְוָאנָנָעַ .

— אָוֹן מַיְוִין מַאן — דַעֲרְצִילֶט לְיוֹצָע זַעַגְעַן סָאָלִי שַׁאֲפַעַנְפַעַלְדָר —
הָאָט מַוְרָא פֿאָר אַ קָאָז . אַוְיב עַס קָוְמָט אַרְיָוְן אַ קָאָז אָין שְׁטוּב אַרְיָוְן
בַאַחַאלָט עַר זַיך אַיְן אַ שַׁאֲפַעַ .

— אָוֹן כִּיְוִין קָאָן — זַאנְטַ מַעַרְיַ וְעוֹגָן טַשְׁאָרְלִי וְוַאֲסְמַעַרְמָאָן —
הָאָט מַוְרָא צַוְּ מַרְאָגָן אַ שְׁנוּפָס טַאָמָעָר וְעוֹט עַר זַיך דַעְרוֹוָאָרָגָן .

— וְוַיְ אַזְוִיזְשָׁע נִוְתַּ עַר אָרוֹם ? אָן אַ שְׁנוּפָס ?

— אַיך קוֹיָפְ אַיְם דַי בַאַנְטִיקְלָעְךְ מִיט דַרְאָטְלָעְךְ וְוָאָס טַוָּעַן זַיך
אַן אַוְוָפְ דַעְרַ זַאֲפִינְקָעַ .

— אָוֹן מַיְוִין מַאן — חַוְיבָט אָן לְיַאָלָע דַעֲרְצִילָן וְעוֹגָן זַיְסִי פָאָר
טַאָשְׁנוּס אָוֹן קָאָן נִיטַּ עַנְדִּיקָן , וּוְיָלַן זַיְ צַעְלָאָכָט זַיך פְּלַצְיָים .

— לְאָמֵיר אַוְיךְ וְוַיְסַן וְוָאָס .

— מִיר וּוְיָלַן אַוְיךְ לְאָבָן .

אַבָּעָר לְיַאָלָע האָט זַיך נִוְתַּ קָאָנְטְרָאָלִירַן אָוֹן גַּעַלְאָכָט , בַּי
זַי חָאָט אַושׁ גַּעֲקָרִאנְ סְפָאָזְעָמָעַ .

אוֹפְּנָן באָרָג אַיְן גַּעַשְׁטָאָנָעַן חַיִּים פָאָוְוִידְלָע אָוֹן גַּעַהְאָלָטָן דְרִישָׁוֹת .

— עַס אַיְזַן אַונְדוּעָר אַידְעָאָל אוֹפְּצָבוֹיָעַן אַ קָאָפְּעָרָטָיוּעַ קָאָז
לְאַנְיָע , זַואָוּ יַעֲדָעָר אַיְונָעָר וְעוֹט זַיך פִּילְן פְּרִיְיָה ... אָן אַזְוִי וְוַיְמָעָר ...
וְוַאֲלִיעַ וְוַיְיַנְשְׁלָקָעָרַן אָוֹן דַוְשָׁקָין זַעַנָּעַן גַּעַשְׁטָאָנָעַן גַּרְיוֹת אַוְיךְ עַפְעָט
צַוְּ זַעְגָּן .

— וְוָאָס בַאַלְאָכְעָשָׁעַט עַר ! — זַאנְטַ וְוַאֲלִיעַ אוֹפְּנָן חַשְׁבָּוֹן פּוֹן פָאָר
וְוַיְדָלָעַן .

— וְוָאָס אַדְרָט עַס דִּירַ, לְאַזְטַ עַס אַיְבָעָר צַוְּ מִיר — בַאַרְוָאִינְטַ אַיְסַ
דוֹשָׁקָין .

— עַר אַיְזַן דָא גַעַקְוּמָעַן מִוְתַ זַיְן וְוַיְבַ אָוֹן טַאָכְטָעָר — בּוֹרָעָט
וְוַאֲלִיעַ אָוֹן זַיְן פְּנִים קָרִימָט זַיך .

— אַיר זַעַנָּט אַ מַאְדָנָעָר מַעֲנַטָּש ! אַיְמִיצָעַר האָט דָאָךְ גַעַדְאָרָפָט
טָאָן אַטְדָּי אַרְכָּעָט — זַאנְטַ דַוְשָׁקָין .

ארעטע גראשונ

— דיננט מען אימיצן.

— און איז זי טווען די ארבעט אומזיסט?

איך האב פינט, איז מענטשן צעלעגן זיך, איזו ווי עם וואלט
געוען זיערטס אַ פריוואטער בעיונען.
חיים פאוידלע האט ניט געהרט וואס וואלייע זאנט וועגן אים.
ער האט איצט פארגעשטעלט וואלייען אלס דעם באוואוסטן כליל-טער
אונ איינעם פון אונדזער ער פינסטע פערזענעלעכטיטן אויף דער אידישער
גאָס.

וואלייע האט געשמייכלט, בשעת ער איז צונגעאנגען צום שטײַן, ווי
ער וואלט אליאן ניט געיגויבט אין די אלע גוטע זאָבן וואס פאוידלע האט
וועגן אים נאָר וואס געוזנט.

— אין איז ערך מיט אַ יאָר שפערטר — האט וואלייע אַנגעההויבן
פריער שטיל און דערנאָך העבר — וועט שווין דאָ מעד ניט זיין קיין
וילדרניש. דאָ וועט שטײַן אונדזער קאָפעראטטיוו. די פֿלענער זענען
שווין פֿאָרטיס און מיר האָבן שווין אַריבער הונדרערט מיטגילדער. אונדוּן
האט צונעשפֿילט דער צופֿאל. איך גלויב זיער שטֿאָרט אין צופֿאל. מיר
האָבן געקראנֵן אֶזְאָ אַידיעאָלן זוינקל. עס איז אֶזְאָ שטֿיל דאָ אַרומ, ווי
און אַ דָּראָפּ, און אַינְגַּאנְצָן דִּרְיִיסְטִיל מִינְגָּות פּוֹן דעם הוּהָאָ פּוֹן נַיְּרָ
יאָרק. פֿאָרטָפּאָן — אַיר קָאנְטְּמִיךְ רָופּן ווי אַיר ווּילְט — אַפְּלִילְוּ אַן
אַפְּאָרטָנוּיסְט — שְׁמִיכְלָת וואלייע קָרְעַנְקָלְעָךְ — אַבעָר איך זאָג, אַן דאָ
האט עַדְעָר אַיְינָעָר די אַפְּאָרטָנוּיסְט זיך אַרְוִיסְ-צְוִידְאַטְעוּזָן פּוֹן דעם הוּר
חַבְּרָדָוּשָׁן, אַונְדְּזָעָר אַרְבִּיטְעָט, וועט אַיך בָּאַלְדָּזָן עַטְלָעָכְעָ ווּהָרָ
טָעָר. חַבְּרָדָוּשָׁן!

וואלייע טְרָעָט אַפְּ דָּאָס אַרְטָדָוּשָׁקִיןְעָן בשעת דער עַולְםָ קָלָאָפּט אַים
בראָוָא. דָוּשָׁקִיןְ הוּבְּטָ אָן.

— עס איז אַ הַיְּסְטָאָרִישָׁר מַאֲמָעָנָט. אַין דער גָּאנְצָעָר גַּעַשְׂיִיכְטָעָ
פּוֹן דער יִדְיִישָׁר אִימְינְגָּץְיעָ לְיִן אַמְּעָרִישָׁע, וועט דָאָס זַיְן אַ לִיכְטִיְּ
קָעָר מַאֲמָעָנָט. איך מַיְן אַונְדְּזָעָר קָאַפְּעַרְאַטְטוּ. עס הוּאָט באָוּזָן נַאֲכָ
אַמְּאָל אַונְדְּזָעָר גַּעַפְּיל פָּאָר אַחֲדָות. איך האָב שַׁוִּין פֿאָרטִים די פֿלְעַנְעָר,
און מִיר וועלְן שַׁוִּין הַיְּנִינְמִיקָּע וואָךְ קָאנְעָן קָלוּבָן די אַפְּאָרטָמְעָנָט.
יעַדְעָר אַיְינָעָר וואָס האָט זיך שַׁוִּין פֿאָרְשִׁיבָן, זאָל קָומָעָן אַין אֲפִיס אָן
זיך אַוְיסְקָלִיבָן זוּנְעָ צִימָעָן. עס וועט גַּיְן נַאֲכָן גַּעַסְטָט. דער, וואָס
הָאָט זיך פֿרִיעָר פֿאָרְשִׁיבָן, וועט פֿרִיעָר קָאנְעָן קָלוּבָן צִימָעָן. זַאנְט עַס

אייערע פריינט און קומט אליאין זיך פארשראיבן. בײַם קלויבן די צימערן וועט יעדער אינגעַר מזונן אינצאלַן הונדרט לאַלאָר פֿאָר אַ צימער. מיר מזונן האָבן געלט מיט וואָס אַנְצּוֹהַיְבָן בווען. ניט אַ קומס ווי שׂוֹין דער פֶּלְאַז אַיִּז, ווען ער אַיִּז ווילְדַּר! אָון שטעטלַט זיך פֿאָר ווי שׂוֹין ער וועט זַיִּן, ווען מען וועט אַים באָאַרְבָּעַטַּן!... די שטיינַעַר מיט דעם באָרג מיט זַיִּן, ווען מען וועט אַים באָאַרְבָּעַטַּן!... די שטיינַעַר מיט דעם באָרג מיט זַיִּן, ווען מען וועט אַים באָאַרְבָּעַטַּן!... די שטיינַעַר מיט דעם באָרג מיט זַיִּן, וועט אַלְעַ ווילְדַּעַגְּרַאַז וועלְן דָא ניט זַיִּן. פֿוֹנְקַט דָא, וואָו אַיך שְׂטוּי אַיזַּט, וועט בְּיֵי אַונְדוֹ זַיִּין אַ פָּאנְטָאַן מיט בלְוָעַן. עַס גַּלוּבַּט זיך אַיך ניט? יָא, ניט נַאֲרַ פָּאנְטָאַן עַס מיט בלְוָעַן, מיר וועלְן דָא האָבן אַ אַמְתָּחַן פֿאָרָק....

פארנַאַכְּט, אַיְידַּעַר די זַוְּן האָט זיך גַּעוֹצָט, האָבן די קַאַפְּעַרְאַץ טַאָרָס פָּאַרְלָאַזְּן דעם פֿיַּנְקַי. עַס אַיִּז דָא אוּפְּנַן באָרג גַּעֲבַלְבָּן אַ חַוְּבָן. שְׂטִיקָעַר פָּאַפְּרַי, לִיְּרוּקָע פֶּלְעַשְׂעַר אָון אַפְּפָאַל פָּוּן עַס האָט זיך גַּעוֹאָל גַּעֲרַט אָוּמְעַטְּוּם. עַס האָט זיך גַּעֲדַאְכְּט די פֿיַּגְל, אָז זַיִּהְעָרָן נַאֲרַ דָּאָס גַּעֲוּשָׂמוּרְיוּ פָּוּן זַיִּזְוָס זַעַנְעַן באָפְּאַלְן זַיִּעְדַּר שְׂטוּי ווַיְנַהֲלָה.

אוּפְּגַּדְעַר נַעֲסַט אַיִּז גַּעֲזַעַן די מַוְּטַרְפּוֹנְגָּל, אָון זיך נַיְטַ גַּעֲעַנְטַ בָּאַרְזָאַגְּן. זַיִּהְעָט אַיזַּט באָדָאַרְפְּט זיך גַּעֲנַשְׁטָרְעַנְגָּן צַו דָּרְרוֹוָאַרְמָעַן די פָּאַרְקִילְטָעַ אַיְיְרָלְעָךְ. זַיִּהְעָט די אַיְיְרָלְעָךְ גַּעֲקָאַטְשָׁעַט מִיט אַיר שְׂנָאָבָּל אָון זַיִּצְוְּבָּסְלָעָךְ דָּרְרוֹוָאַרְמִיטָּמִיט.

גַּעֲנַצְעַ מַחְנוֹת פֿיַּגְל זַעַנְעַן אַרְאָפְּ פָּוּן די בִּימְעַר אָון גַּעֲנַסְעַן פָּוּן די שְׂטִיקָעַר בָּרוּוּט אָון לְעַפְּךְ, וּזְוָס האָבָּן זיך גַּעֲוָאַלְגָּנְעָרְט אַיִּז גַּרְאָז.

די פָּעַלְדָּמִיוֹ זַעַנְעַן אַרְיָסְפָּוּן זַיִּעְרָעַ לְעַכְּרָעַ, גַּעֲכָאַפְּט אַ שְׂטִיקָל

פְּלִישַׁ, פָּעַז אָון צְוִירַס זיך פָּאַרְבָּאַהְאַלְטָן. מַוְּרַאַשְׁקָעַם זַעַנְעַן גַּעֲוָעַן עַנְגָּרְנוּשַׁ, גַּעֲשַׁלְעַטַּט גַּרְוִוָּעַ שְׂטִיקָעַר צַו זַיִּד אַיִּז נַעֲסַטָּן. פְּלִיְּזַן זַעַנְעַן אַנְגַּעַקְמָעַן פָּוּן אַרְוֹם אַיִּז אַרְוֹם, באָפְּאַלְן דעם אַפְּפָאַל אָון זיך גַּעֲלָאָזְן וּוְאַיְלָגְּנִין. עַס אַיִּז גַּעֲוָעַן גַּעֲנוֹג פֿאָר אַלְעַמְעַן. קַיְיָנָר פָּוּן די אַלְעַ אַינְגַּעַקְטָן, פֿיַּגְל אָזְן חַיהְלָעָךְ, האָט זיך נַיְטַ גַּעֲשַׁלְאָגָן מִיט אַיְינָעַם פָּוּן זַיִּין מִינְזַיְּרָאַר גַּרְעָסְרָן בִּיסְוָן.

אַכְּבָּר די דָּאַזְוִיקָעַ באַשְׁעַפְּעַנְיִישָׁן האָבָּן זיך נַיְטַ גַּרְוִיכְט אַוְּפַּ, אָז זַיִּזְוָס מַזְוָּן באָלְדָּאַזְן אַיִּז אַקוּצְעַר צִיְּתָ אַרְוֹם פָּוְנַאַגְּעַן אַפְּפָלְגִּין.

אוּן עַס וְעַט דָאַטְאָקָעַ אַוְּפְּגַּעַשְׁטָלַט וְעַרְן אַ קַּאַפְּעַרְאַטְיוּוּ הַוּוּ. דָוְרַק דָעַר ווֹאַךְ זַעַנְעַן גַּעֲפָמוּן מַאֲסָעַ מַעֲנַטְשָׁן אַיִּז אַפְּסִים זיך פָּאַרְ-שְׁרִיבָּן אָון אַוְּסְקָלְזִוְּבָּן צִימָרָן. אוּפְּגַּדְעַר אַוְּאַנְטָאַז אַיִּז אַפְּסִים אַיִּז גַּעֲהָגְּנָעַן אַ גַּרְוִיסָּעַ קַאְרָטָעַ וּזְוָס מַעַךְ דּוֹשְׁקִין הַאָט אַוְּסְגָּעְפְּלָאַגְּנָטָן. עַס אַיִּז גַּעֲוָעַן אַ פְּלָאָזְן פָּוּן צְוִיְּונָט צִימָרָן צֻוְּתִילְט אַיִּז צְוִיְּיָיְהָן הַוְּנַדְעָרָט מִיט פּוֹטְזִיסְט

ארעומע גראשנס

וואוינונגנען. צוישן די וואוינונגנען זענען געווען אפֿאַרטמענטס פון זעלם, פֿנְגּ, דריי און צוויי צימערן.

דער פֿלאָן האט געוויזן יעדעם צימערל אין דער פֿאַרְטּ פֿון אַ קלִין קעטען. דִי גְּדוֹים פֿון יעדן צימער אויז געווען אַנגְּנֶעֶבּן אין ציפּערן, און דִי טִירּן, דִי פֿעַנְצְּטָרְטּ, דִי אַלְמָעָרְטּ און באָדְצִימָרְטּ זענען אוין געווען באָצִיכְנֶט מיט אַזְוִינָה קעטען. עס אויז אַוְיפּן פֿלאָן געווען אַנגְּנֶעֶבּן וואו דער אוויין ווועט שטיין אין סִיךְ, וואו עס ווועט שטיין דער וואַשְׁטָאָפּ, וואו עס ווועט זיך געפֿינָן דער אַיזְבָּאָקְסּ און וואָנָעַן.

מעס האט אַרְיִינְגְּנֶלְגִּיט אַין דעם פֿלאָן זוּן גְּאנְצָע קעטען, און אַרְיִינְגְּנֶעֶבּן אַלְעָן קְלִינְיקִיטּ, און אַזְוִינָה ער האט אַים געוויזן זוּן פֿאַטְּעָר פֿאַוּלְּן אַיז יָעַנְעֵר שִׁיר נִיטּ אַרוֹסּ פֿון דִי בְּלִים.

— דָּאָס אַיז אַ פֿלאָנדְּעָלָעָ גַּנְבּ !

בראַנְיס האט געווען דעם פֿלאָן אַזְוִינָה אַים נִישְׁתְּ פֿאַרְשְׁטָאָנָעַן. נָאָר אַזְוִינָה מעס האט אויר אַלְעָם דער קְלִינְיקָטּ, אַיז אַיר געווֹאָרְן לִיבְּטִיךְ אין דִי אַוְינָן. זיך האט זיך געווֹאָונְדָּעָטּ, ווי אַזְוִי אַמעְנְטָשּׁ קָאָן אַזְוִי אַוְיסְּפָּרְעָבְּעָנָעָן פֿוּן פרְּרִיעָר אַזְוִי פֿילְּ זָאָכְּן אַזְוִינָה ווי אַוְיפּּצְּיִיכְּנָעָן אוּפְּרִ אַזְוִי סִימְעָטְרִישּׁ.

— דָּאָס אַיז אַ קְוַנְסְּטְּזְוּרָקּ ! — האט זיך גְּזַעְאָגָטּ פֿאַרְקְּוּעְטְּשְׁנָדָרָטּ מיט אַירְעָ אַוְינָן פֿון גְּרוּסּ פֿאַרְגְּנָעָן.

— עס האט אַזְוִי צָוְתָאָן מיט קְוַנְסָטּ, ווי אַיך בֵּין אַ גְּלָח — האט מעס גְּלָאָכָטּ. בראַנְיס מיט דער פֿאַעַטְּ האט אַנְעָקָוּטּ דִי קְאָרְטָעָ אַזְוִינָה גְּנָעָבּן אוּרְדָּהָמָה, אַזְוִינָה ער בְּחוֹר מִעְקָדָה האט אַזְוִי גְּאָלְדָּעָנָה העָנָטּ. זיך האט זיך אַכְּבָּעָר מיט דעם נִישְׁתְּ צְוּפְּרִידָן גַּעַשְׁטָעָלָטּ. זיך האט גְּעָנוּמוּן אַרְבָּעָטָן אַיבְּעָר פֿאוּוִידָּלָעָן, אַזְוִינָה ער זָאָל נִישְׁתְּ זוּן קְיָין שְׁמָאָרָאָוָאָזָנִיקָן, אַזְוִינָה זוּן אַרְיִינְגְּנֶעֶמְעָן בראַנְיס אַזְוִינָה אַפְּסִים. אַטְדָּוְשָׁקִין האט צוֹנָעָן שְׁאָרָטּ זוּן קְיָין אַזְוִינָה דְּזָשָׁבָבּ. פֿאַרְוּאַסְּ-זְשָׁעָ אַוְיךְ נִישְׁתְּ בְּאַזְרָגָן בראַנְיס מיט אַדוֹשָׁבָבּ ?

חֵיִם פֿאוּוִידָּלָעָ האט זיך סִיךְ זוּן ווי נִיטּ גְּעָקָאָגָטּ אַלְיָין סְפָּרָאָוּעָן מִיטְזָן אַפְּסִים. האט ער דָּאָרְטּ אַרְיִינְגְּנֶעֶצְטּ בראַנְיס, אַזְוִינָה זיך זָאָל אַים הַעֲלָפָן — פֿאַרְשְׁטָעָנְדְּלָעָ נִישְׁתְּ אַוְזִיסְטּ.

בראַנְיס האט פֿאַרְשְׁטָאָנָעַן, ווי אַזְוִי צָוְתָאָן קְוָקְּן אוּפְּרִ דִי קְאָרְטָעָ מִיטְזָן פֿלאָן. חֵיִם פֿאוּוִידָּלָעָ האט בְּשָׂום אַוְפּן נִישְׁתְּ גְּעָקָאָגָטּ בְּאַנְעָמָעָן דִי קעטען פֿלאָן. אַזְוִינָה פֿאַסְּ-זְלָעָן. אַזְוִינָה בְּיָם קְלוּבָּן דִי צִימָרְטּ אַיז בראַנְיס גַּעַשְׁטָמָנָעָן אַזְוִינָה דִי קְאַפְּרָעָטָאָטָרָטּ ווּאַסְטָמָנָעָן עַמְּדָה עַמְּדָה קְאָרְטָעָן.

עם זענען פארגעטסומען קרייגעריען. נישט אלע צימערן האבן די זעלבע אויסלעונגנ. און נישט אלע האבן געקאנט ארויסקוקן דוחא, ווי עם האט זיך יעדן געוואאלט, צו דער מורה זויט. עם איזו געוען אין מיטן זואר, איז דושקין חאט אפנערופן פאוודלוין און אים געהיסן דופן א פארזאמלונג פון דער עקזעקטיווע.

צו דער עקזעקטיווע איז דושקין געקומען מיט א פאדערונג, איז די קאמפאניע וויל אויסמאכן פאפרין אויפן שטיך לאנד.
— זיי וויסן, איז מיר דארפן דאס לאנד, און זיי שפארן אונדו צו דער זאנט — זאנט דושקין.

— מיר זענען פארטיך אויסצומאכן די פאפרין.

— און וויפיל געלט האבן מיר ?

— גענוויל, צען טויזנט דאלאר.

— דאס איז נישט גענוג. מיר דארפן באטש 25 טויזנט.

— איך האט געזאנט, און זענען געלט דארפן מיר זיך נישט זארגן.

— איך האב געמיינט, איז אויך וועל קאנגען נוץן מיין געלט — זאנט דושקין מיט א רחמנות פנים — אבער, ליבער, בין איך איצט אכיסל געדראיקט.

— מאקע שלעכט.

— גרויסגען צרות... דער „אפשען“ נויט אום מארגן צוועלך איזו
נער, און מיר מוזן שאפן די סומע ביון מארגן — זאנט דושקין א פאר-
הארענער.

— זיי וואלט געוען, איז דו, נאלדמאן, זאלסט עפעס קאנגען טו ?
— פרענט וואלייע.

— ווען איך האב 25 טויזנט דאלאר ! — וויצלט זיך שלמה נאלדי-
מאן — וואלט איך מיט איך נישט גערעדט.

아버ם קאפיילוזאן האט זיך נישט געמיינט איזן דער דעבאטער וועגן
געלט. ער איז געוען און ארימאון, און 25 טויזנט דאלאר האט בי אים
אויסגעוויזן איז קאלאמאלע סומע איז ער האט מורה געהאט זיך צו
צורין.

דושקין האט איז זיך, איז איזנגעע/עקסן/טער, פארבאהאלטן זיינע פלא-
נער, וואס זענען באשטיינען איז דעם, וואס ער האט געוואוסט, איז די
עקזעקטיווע ווועט די 25 ביון מארגן נישט קאנגען שאפן. דערנאנך ווועט
ער קומען צו דער עקזעקטיווע מיט א ניעס, איז די קאמפאניע, דאס
הייסט, ער אליאן, וויל שוון טיירער פארן שטיך לאנד.

ארענשע גראשען

אויפן דיל-עסטיט-מארך האט איזט עברענט א פלאם-פיער. „לאטס“ זענען געשטיין אין פריז יעדע מינומ. איבער גאנץ ניויארך האבן זיך געכוביט היוזער. דושקין האט געקייפט דאס שטיך לאנד אויף פפאולאציע, און איזט האט ער געזען א געלעננהויט אפזולען א בעטן ביין.

די עקזעקטיווע איז געליבן זיצן ווי אנטעכט. עם איז געוווען א פראבלעם וואו צו קרגן געלט בו מארגן.

פונ טרייסטן איז גאנרטש ארויסגעסומען. די מיטגלוידער זענען זיך צונאנגען יעדער צו זיך אהים.

און אויף מארגן איז חיימ פאווידלע געוווען שטארק באזארגט. עם איז איזט געשטאנגען איז קאן זיין דושאב. ער האט גאר פארגען צו טראכטן וואס עס ווועט זיין מיטן פאלק. חיים איז געלאפן צו דושקין'ען אהים.

אבער צו חיימ'ס גראיסער אנטוישונג, האט ער דושקין'ען ניט געד טראפן איז דער הוים.

אי פאווידלע אועעך צו זיך איז אפים. ערסט נאך צוועלף האט דער טעלעפָן געלונגען, און דושקין האט גערעדט.

— וועל, די קאמפאניע רעדט שיינע ריד.

— וואס ווילן זוי?

— זוי ווילן פאר די לאטס במעט צוויי מאל איזוי פיל.

— וואס? ... איך חער נישט.

— זוי האבן געהעברט דעם פריז איזט די לאטס במעט צוויי מאל איזוי פיל. פאווידלע האט שיר נישט גע'חלש'ט.

— וואו איז יושר?

— אויפן ביהקבורת.

— מיר ווילן האבן היינט אונט א מיטיניג — ציטערן פאווידלעם הענט פון אויפרעונג.

— עס ווועט אונדו העלפָן ווי א טויטן באנסעט.

— אלרייט, מיר ווועלן זענען. קומט צום מיטיניג.

פאווידלע האט אויפגעאנגען דאס טרייבל פון טעלעפָן מיט א סנאק.

— וואס האט פאסירט, פא? — דערשרעקט זיך בראניס.

— טראבל.

— וואס איז געשען?

— דו ווועסט נישט פארשטיין, קינד.

— איז נישט — איז בראניס געווען צופרידן.

אוֹן ווֹי אָוִיפֶץ' צוֹהָכָעִים זענָעַן יונָעַם טָאגְגָּקָומָעַ אַמָּסָעַ מִיטַּ
גַּלְדִּיעַרְ פָּוֹן קַאָפְּעָרָאַטְיוֹו קָלוֹבָן צִימָעָרָן. עַס זענָעַן אוֹיךְ גַּעֲקָומָעַ נִיעַטְ
מענָטָשָׁן זַיְךְ פָּאַרְשְׂרִיבָן.

פָּאוֹוִידְלָעַ האַט אָפְּלָוּ נִישְׁט אַיְכָעָרְגָּעְטָאָצָט קִין אַיְזָן מִינָּטָם, אָז
עַס אַיְזָן נִישְׁט עַמְּישָׁן צוֹ פָּאַרְקְוִיפָּן אַקָּאַפְּעָרָאַטְיוֹו הַיָּם אָוִיפֶץ' דָּעַר
לְבָנָה. עַר האַט גַּנוּאָוָסָט, אָז קוֹין לְאָנָד אָזִין דָּעַרְוָוָיל נִישְׁטָא. אַבָּעָר
דָּאָם האַט אִים נִישְׁט גַּעַשְׁטָעָרט צוֹ גַּעַמָּעַן בֵּי אַוְמָשְׁוָלְדִּיקָעַ מַעֲנָטָשָׁן גַּעַלְטָ
אוֹן זַיְךְ גַּעַבָּן סְבָּלוֹת.

פָּאַרְקָעָרט, עַר אַיְזָן דָּזָקָא גַּעַוָּעָן שְׁטָרָעָגָן אַיְן דָּעַס פָּאַרְשְׂרִיבָן פָּוֹן
נִיעַ מִיטְגָּלִידָעַר. עַר האַט גַּעַשְׁפִּילְטָן דָּיְרָאַלְיָעָן אַקָּיְוָרָאַט, אָז
אַוְיָסְגָּעְפְּרָעָנָט יְעָדָן אַוְיָנָעָם בֵּיְזָן זַיְךְ שְׁטָרָעָגָן.

פָּאַרְ אִים זענָעַן גַּעַזְעָן אַפְּשָׁוֹט/עַר אַרְבָּעָטָעָר מִיטָּן זַיְן וּוּבָבָ.

— אַיְוּעָר נִאְמָעָן?

דָּעַר אַרְבָּעָטָעָר האַט זַיְךְ דָּעַרְשָׁרָאָקָן אָז פָּאַרְגָּעָסָן זַיְן נִאְמָעָן.

— חַיְמָאָן — האַט דָּיְפָּרוֹי גַּעַנְטָפָּעָרט פָּאַר אִיר מָאָן.

— זַוְיְפִּילְ קִינְדָּעָר?

— דָּרְרוֹי; קוֹין עַיְנָהָרָעָ נִישְׁטָן — זַאְגָּט דָּיְפָּרוֹי.

— צַוְּ פִּילְ! — בִּיּוּזָעָרט זַיְךְ פָּאוֹוִידְלָעַ.

דָּאָם אַרְבָּעָטָעָר פָּאַרְפָּאַלְקָ בְּלִיבָּט זַצְנָן דָּעַרְשָׁרָאָקָן.

— נָאָט האַט אָוְנָדוּ גַּעַשְׁאָנָקָעָן דָּרְרוֹי טִיעָרָעָ קִינְדָּעָלָעָר — הַוִּיבָּט

אָז דָּיְפָּרוֹי אַיְן אִיר פָּרָאָסָט פָּאַלְקָם שְׁטוֹגָעָר.

— וּוּאָסָעָר גַּאֲטָן! — גַּוְיִט פָּאוֹוִידְלָעַ אַעֲשָׁרָיִוָּן — מִיר גָּלוֹבָן נִישְׁטָן

אוֹס אַיְזָן דָּא אֹזָא חַיה. זענָט אִיר אַבְּרָגְלָוִוִּיבָּקָעָ מַעֲנָטָשָׁן? בֵּי

אוְנָדוּ אַיְן קַאָפְּעָרָאַטְיוֹו גַּעַמָּעַן מִיר נָאָר אַרְיָין פְּרִידְעָנְקָעָר!

— מִיְּנָן מָאָן בָּאַלְגָּאנְט נִישְׁט אַיְן קוֹין שָׁוֹל — פָּאַרְעָנְטָפָּעָרט זַיְךְ

דָּיְפָּרוֹי.

— אַיךְ בֵּין אַפְּרִידְעָנְקָעָר! — זַאְגָּט חַיְמָאָן מִיטָּן הַכְּנָעָה.

— זענָט אִיר אַיְזָן בִּיּוּנָעָם, צַוְּ אִיר זענָט אַן אַרְבָּעָטָעָר?

— אַיךְ בֵּין אַן אַרְבָּעָטָעָר.

— וּוּזְיַשְׁעָ קָוָמָט עַס וּוּאָס אִיר גַּוְיִט אַיְן מִיטְנָטָאָג אַרְוּם לְוִידִיק?

— אַיךְ חָאָב וּוּאַקְיִישָׁאָן.

— וּוּיְפִּילְ פָּאַרְדִּינְט אִיר אַ וּוּאָךְ?

ארענשע גראטונג

דא אינו דעם ארכבעטער ווירעדער נישט געווארן באקוועם. דאס וויב
האט היימאן'ען ארויסגע האלפֿן.

— מיר מאכּן, דאנפֿן נאָט, אַ פִּין לאָבעּן.

— האט אַיר געלט אַינְצּוֹצְאָלֶן?

— יאָ, — האט היימאן שוער אַפְּגַעַע אַטְעַטְמַט. זיין וויב האט געּ
טאָן בְּגַנְבָּה אַ פְּאַרְהַוֵּיב דאס פְּלִיּוֹד, אָוּן זיך גַּעֲנוּמוּן פָּאַרְעָן אַרְוּם אַיְינָעַם
פּוֹן אַירְעַ זָקָן. זַי האט דערבייעוט אַ פְּקָלַל.

— אַכְּבָּע אַיּוֹ דַּי זָקָן זַיְכְּבָּעַ? וַיְוֵיל מִיר זַעַנְעַן פְּרָאַסְטָעַ מַעֲנְשָׁן
אוֹן אָוְנְדוֹן אַיּוֹ לַיְכְּטַ אַפְּצָוְנָאָרָן.

פְּאוֹוִידְלָעַ חָאָט זַיךְ אַגְּנְעַצְוָנָרָן.

— אוֹן אַיר גַּלוּבִּיט נִשְׁתַּחַן אָוְנְדוֹן דָּאָרָפּ מַעַן נִשְׁתַּחַן! הַונְּדָרָעַדְן
טַעַר מַעֲנְשָׁן גַּעֲבִילְדַּעַטְעַ, שְׂרִיבְעַר, סִינְסְטְּלָעַר, דָּאַקְּטוּרִים הָאָבָּן זַיךְ
שָׁוֹן בַּי אָוְנְדוֹן פְּאַרְשְׁרָבִּין.

— אָזּוּ? — אַנְטְּשָׁוְלְדִיגְט זַיךְ דַּי פְּרוֹוִי. היַיְמָאַן צִיט זַי בַּיִם
אַרְבָּל אָז זַיךְ שְׁוֹוִינְגַּן. אַכְּבָּע זַי הַעֲרַת אִים נִשְׁתַּחַן — מַיְוִין מַאַן אַרְבָּל
בַּעַט שְׁוֹועַר, אָוּן מִיר הָאָבָּן אַפְּגַעַע אַבְּיַסְלַל גַּעַלְתָּ. אַיר ווַיְמַטָּאָר, לְעַזְבָּן
בַּעֲדִיקָּעַ מַעֲנְשָׁן. פָּאָרָן רֹוח אַיּוֹ אַלְעַ מַאַל דַּא — שְׁמַיְכְּלַטְדַּי פְּרוֹוִי.

— וּוְעַר האט אַיְיךְ רַעַקְעַמְּנְדִּירְט אַהֲרָעַ? — נִימְטַ פְּאוֹוִידְלָעַ אַנְעַמְּטַ
די פְּרָאַסְטָעַ פְּרוֹוִי אַוְיָף זַיְכָּר.

— מִיר הָאָבָּן גַּלְיְיָעַנְט אַיּוֹ "פִּיְפְּעַרְ" — זַאְגַּט שְׁוֹין היַיְמָאַן, מַוְרָא
הַאַבְּנָדִיק אָז זַיין ווּבָבָז אַלְעַטְנָה מַאַכְּן.

— אַיר זַעַט, וּוּן עַס וּוְאַלְטָט נִשְׁתַּחַן קִין זַיְכָּרְעַ זַאָךְ, וּוְאַלְטָן
די "פִּיְפְּעַרְ" דַּעֲרָפּוֹן נִשְׁתַּחַן גַּעַרְדִּיבָּן — זַאְגַּט פְּאוֹוִידְלָעַ.

דוּשְׁקִין האט זַיךְ צַו זַיין אַיְצְטִיקָּעַר שְׁטוּפָע אַרוֹוִיפְּנָעַאָרְבָּעַט נַאֲר
דוֹרֶךְ דַּעַם וּוּסָעַר האט, וּוּ. עַר האט זַיךְ זַרְלִיאַן בָּאַרְיִמְט, גַּעַוְאָסְט וּוּי
אַזְוִי אַוְיְסְצָנוֹצָן דַּעַם מַאְמָעַנְט. עַר אַיּוֹ גַּעַסְמָעַן קִין אַמְּרִיקָעַ צְרוּסַ
מִיט צְוֹוָאַנְצִיךְ יָאָר. אָזּוּווֹי אַלְעַ אַיְמִינְגָּרָאָנְטָן זַיךְ גַּעַמְוֹתְשָׁעַט אַיּוֹ אַ
סְוּעַטְשָׁאָפּ אַוּן גַּעַלְעָנָן נִיְוִין אַיְלָן אַיּוֹ דַּעַר אַדְמָה. לְאַנְדְּסְלִיָּטַה
אִים אַרוֹוִיפְּנָעַה אַלְפָן אַוּן עַר האט גַּעַקְוִיפְּט אַפְּנָעַדְסָעַ. אַיּוֹ קְרֻעְמָל
הַאַט עַר גַּעַרְבָּעַט מִיט זַיין ווּבָבָז מַאְגָן אַוּן נַאֲכָת אַוּן קְוִים זַיךְ דַּוְרְכְּגָעַ
שְׁלָאָגָן מִיט זַיין חִוְוָה. האט זַיךְ זַרְעַמְּבָּט אַגְּלָעַנְהָיִיט: דָּאָס חִוְוָה,
וְאָוּ עַר האט גַּעַהְאָלְטָן זַיין קְרֻעְמָל, האט גַּעַהְעָרָט צַו אַן אַלְטָעַר מְוִיָּה,
אַפְּאַרְאַלְיוֹרְטָעַר. האט זַי אַלְיָוִן נִשְׁתַּחַן גַּעַקְאָגָט אַפְּהָיָטָן דָּאָס חִוְוָה אַוּן
דוּשְׁקִין אַיּוֹ גַּעַוְוָאָרָן אַיר פְּאַרְטְּרָעַטָּר. עַס אַיּוֹ אַזְוָעַק צְוִויָּי יָאָר, אַיּוֹ

משך פון וועלכע דושקין האט גושט דערליגט צו דעם מסחר. דושקין האט דערהערט, אז הייזער ווערן חשוב. איז ער אווועס צו דער אלטער פראאליזוירטער מoid אונז בייר געלוייפט דאס הויז. אין אן ואך ארכומ האט אים א „טשין סטארר“ (א מראסטט פון קראמען) באצאלט א גרויסע סומע פראפיקט פאר דעם הויז. דושקין האט פראקופט אונז אויפגעגעבן זיין קראעל. ער האט אונגעהויבן קויפן „לאטס“ איזן פאראואליגערטע געגענטן און געבעויט הייזקעם. זיין פראפיטן זענען געווען ריזוקע. דושקין האט פאר זיך אליאן אויסגעבעויט א שיין הויז און געקויפט א טיעערע מאשין, און האט זיך גענומען האנדלען מיט גרויסע הייזער. זיין אויסרעבעגעונג איז געווען איזו: וואס דארף ער בווען קליניע הייזקעם און זיך צער ברעלקלן? בעשר, וועט ער זיך קאנצעטרארין אויפ גרויסע הייזער. דושקין'ס וויב, עטיל, האט זיך אינגעאנצן איבערגעבעיטן, פון דער געווען א דוחק אויף ארכטער. און איז מען האט שיין געפראנן באלא-מעלאכעט האט מען זיך געדראפט צאלן הוייעט פריזן.

— איי, גען קאן בויין הייזער אן ארכטער!... ווער האט זיך אויסגעטראקט!... פלאג דושקין אfft זאנן.

דושקין'ס וויב, עטיל, האט זיך אינגעאנצן איבערגעבעיטן, פון דער פאר/חושטער אידענען, זואס זיך איז געווען איזן סאדיעערעמיל, איז זיך איצט געווארן א גאנצע גראנדאמע מיט א שלעפ, מיט פענסגע און מיט א דריינגרנדיקן גוידער. זיך האלט זיך איזו גלייך, ווי די ערוד האט א גרויסן זכות צו לאון זיך באטרטטען פון איר. און הויז טוט זיך גאָר ניט. זיך האלט א דינסט צום דאמען און א בעבן. עטיל די גראנדאמע איז איצט א סאסיטיטילידין. דושקין האט פאר איר איזק געקויפט א גאנצע דער טיעערן מאשין. און איזו ווי זיך האט ניט וואס צו טאן ליגט זיך איבער, דאס מערסטע פון די טען, און מאדע סאלאנען און בי אנדערע איזוינע גראנדאמע, ווא זיך איז, בימ סארטנ-טיישל.

דושקין איז רייך. ער האט אליאן נישט געוואסט וויפיל עם באָ-טרעפט זיין דיבטום. ער פארמאנט א סך שטראקעס ערדי איבער ער גאנצעער שטאט און אירע פארשטט. שטיקער ערדר, פאר וועלכע ער האט באצאלט צען דאלאר, זענען איצט ווערט צוויי הונדרט און מאָר. זיין „לאטס“ זענען אומציילבר. ער האט אומיסטן גענירונדערט אלע מאָל ניע פירומעס מיט ניע געמען, כרי צו קאנען ליען געלט איז אלעלוי בענט און אויך כרי זיך צו באָוּאָרעהנען, און טאמער מאקט זיך,

ארעומע גראשנש

און און איין אונטערגעטעןונג גויט נישט גוט אועוק, זאל ער קאנען, גראנג און און בויידיוויטאג, ל'יקוועידירען, דורך וואס פאָר א נישט איז מיטלען — אפִילוּ דורך באַנטְקָראָט... און די דָזֶוֵיסָע אַפְּעַרְאָצְיעַ זאל נישט שאָטן די אַיבְּעָרִיקָע גַּעַשְׁעַפְּטָן.

— מײַנע גַּעַשְׁעַפְּטָן זענען אַזְוִי אַיְינְגַּעַשְׁטָעלְט וּדְעַרְתָּם אַיְן אַעֲנְטְּשָׁלְעָבָן קַעְרְפָּעָר. אַוְן אָזְ מָעַן מָאָכְט אֹוָיפָּאָ מַעְנְשָׁן אָז אָפְּעַרְאָצְיעַ לִיְּדָן מִיט די אַיבְּעָרִיקָע אַברִים פָּוּן קַעְרְפָּעָר — פְּלָעָן דּוֹשְׁפִּין טְרָאָכְטָן.

דאָס שְׂטִיכָּס לְאָנָּד, וואָס ער האָט גַּעַוְאָלְט פָּאָרְקוֹפָּן צָו דַּעַר „קָאָר אַפְּעַרְאָטְיוּוּר הַיּוֹם“, האָט דּוֹשְׁפִּין עַן גַּעַקְאָסָט פָּעָרְצָן חַונְדָּרוּת דָּאָר לְאָר.

דוֹשְׁפִּין אַיְן אַבְּעָר נִישְׁט גַּעַוְעָן צּוֹפְּרִידָן מַוְתָּעָם עַרְשָׁתָן פְּרִיאָז, וואָס ער האָט אַנְגְּעָנְבָּן בָּאָלְדָּבִים גְּרִינְדָּן דַּעַמְּקָאָפְּעַרְאָטְיוּוּז. טָאָקָע אַמְּתָה אָזְ ער וואָלְט גַּעַמְּאָכְט פְּרָאָפִיט אַרְבִּיבָּר הַוְּנְדָּרָט טְוִיזָּנָט דָּאָלָאָר, אַבְּעָר דּוֹשְׁפִּין אַיְן גַּעַוְעָן בְּלוֹטְ-דּוֹרְשָׁטִיךְ אַלְיאָ אֹוָיפָּאָ גַּרְעָסְרָעָרָפִּיטָן. ער האָט גַּעַוְעָן אַגְּלָעָנְהָיִיט צָוְאָן מָאָכְן צְוּוִי מָאָל הַוְּנְדָּרָט טְוִיזָּנָט.

די לְאָגָע אַיְן נְוִיְּאָרָק אַיְן גַּעַוְעָן אַזְוְלָבָן: די גַּרְעָנִיצָּן פָּוּן נְוִי יָאָרָס זענען עָנָג. עַמְּ אַיְן נִשְׁטָאָס וּזְאָזְזִיךְ אָוּסְצּוּשְׁפִּירִיטָן. דּוֹשְׁפִּין האָט גַּעַוְוָאָסָט, אָזְ ערְסָמְבָּן קָאָזְזִיךְ זְיַוְוִינְטָן, אַיְן דַּעַר נַעַמְּטָרָר צּוּקְנוּפְּט, וְאָלְןְ דִּי שְׂטִיקָעָר לְאָנָּד וּוּרְטָט זְיַוְוִינְטָן מָאָל אַזְוִי פְּילָן, וּזְיִי זענען אַיְצָט וּוּרְטָט. דַּעַר שְׂמָטָט אַיְן עָנָג. די פָּאָבְּרִיקָן האָבָּן זִיךְ שְׂוִין גַּעַטְאָן אַרְוָק אַפְּטָאָזָן, אַזְוִי וּוּוִיט, וּזְיִיךְ פָּעָרְצִינְסְּטָעָן גָּאָס, אַוְן די גַּרְוִיסָּעָר קָאָר מַעַן, די דְּעַפְּאָרְטָמְעַנְטִיסְטָאָרָם, רָוּקָן זִיךְ אַזְוִי וּוּוִיט וּזְיִיךְ זְעַבְּצִיגְסְּטָעָן גָּאָס. די פִּינְפְּטָעָע עַוְוָנָנוּ וּוּרְטָט בָּאַזְוִיגְטָן פָּוּן קָרָאָמָעָן, אַוְן די רִיבְּכָעָר פָּאָלְאָזָן זְיוּעָרָע פָּאָלְאָצָן אֹוָיפָּאָ פִּינְפְּטָעָע עַוְוָנָנוּ אַוְן צִיעָן זִיךְ אַרְבִּיבָּר הַעֲכָר אַוְן אַוְיְסָעָר דַּעַר שְׂמָטָט.

וּוּן דַּעַר אַנְגָּלְיוּ זְיוּנָר, טְרָאָכְט דּוֹשְׁפִּין, אַיְן אַרְבִּיטִישָׁר, זְעוּלָן אַיְנְגִּיבָּן די מְוִילְיאָנְגָּרָן מוֹזְזֵרְגָּעָן בְּוּעָן אַנְיִיעָר פִּינְפְּטָעָע עַוְוָנָנוּ, אַוְן דָּאָן וּוּט שְׂיָן בְּעַסְעָרָעָר אַרְטָט נִישְׁט זְיַוְוִינָן, וּזְיִיךְ דַּעַר נַעַנְגָּט וּזְאָוּ דּוֹשְׁפִּין האָט דַּאָּס שְׂטִיכָּס לְאָנָּד. פָּאָר וּוּאָסְ-זִישָׁע זְאָל ער עַמְּפָּאָרְפָּאָקָן צָו עַטְלָעָן?

בָּעָאָרְלִיּוּקָעָס פָּאָר אַגְּלָעָנְהָיִיט קָעָז? דּוֹשְׁפִּין האָט בָּאָשְׁלָאָסָן, אַזְוִי אָוּבָּזְזִיךְ גַּיְבָּן אַיְם פָּאָרְן שְׂטִיכָּס לְאָנָּד אַפְּרָטָל מְוִילְיאָן דָּאָלָאָר, וּוּט ער זִיךְ עַמְּפָּאָרְפָּאָקָן. אָוּבָּזְזִיךְ גַּיְבָּן וּוּט ער וּוּאָרְטָן נָאָד אַיְאָר, אַוְן דָּאָן וּוּט עַמְּפָּאָרְפָּאָקָן אַז

מייליאן. דושקין וויסט די געשיכטע מיט די אסתארם און וואנדער בעילטס... לאנד, וואס האט זוי געקסט צען סענט א „לאט“, איז איצט ווערט הונדערטער און טויזנטער דאלאר.

דושקין האט איזן כלֵל: „אין ביונעם איז נישט א קיין סענט-מענטן“... איזן אונט איזן געווען א מיטינגע פון דער עקעקוטיווע פון דעם קאפאעראטיוו. דושקין האט קאלטבלוטש געזנט: — די קאמפאניע האט אן אנטקט פון א גרויסער פירמע אויף א פערטל מייליאן דאלאר פאָרָן שטיך לאנד. — וויפיל? !... — קאן וואלייע ניט אַפְּכָאָפָן דעם אַטָּעָם פון אַוְפָּרָעָנָה.

— אַ פערטל מייליאן! — חזרת איבער דושקין.

— דאס הייסט, מיר זווילן קויפן, וועט עס אונדו אoid קאסטן אזווי פיל? — פרענט שלמה נאַלדמאָן.

— יע, מיר האבן דאס פָּאָרָגְּנִינְגָן.

— אַ פערטל מייליאן! דאס איז דאָך צוועי מאָל אזווי פיל, ווי עס וואָלט אונדו געקסט לעצט ווֹאָך — קאן חים פָּאָוּוְידָע ניט פָּאָרְשְׁטִין.

— אַט דאס איז עס! איך ניב איך איבער וואס דער פרעוויז דענט פון דער קאמפאניע האט מיר געזנט — זאנט דושקין נישט דעם ערשותן ליגן איזן זיין לעבען.

— איך האָב אַ פָּאָרְשְׁלָאָג — רופט זיך אַן אַברָהָם קאָפְּעָלוֹאָן.

— וואס איז אַיְעָר פָּאָרְשְׁלָאָג?

— איך מאָך אַ פָּאָרְשְׁלָאָג, אַז מיר זאלן אומקערן צוריק, יעדן איינעם זיין געלט — זאנט קאָפְּעָלוֹאָן — מיר קאנען אזווי ניט נארן די וועלט.

— מען קאן נישט זאגן, זײַער אַ סְלָגֶעֶר פָּאָרְשְׁלָאָג — לאָכְט וואָלְיע — זואָס זענען מיר עפָּעָם יַיְנָעָלָך וואָס שְׂפִילָן זיך אַין טשיכין? — פָּאָראָאנְטוּאָרְטְּלָעָכָע פָּעָרוֹאָנָען דאָרְפָּן אזווי האָנְדָלָען — זאנט קאָפְּעָלוֹאָן — אַוְמְקָעָרָן אַיְתְּלָעָכָן זיין געלט! עס איז אַרְיכָעָמָע גְּרָאַשְׁעָנָם! — נו, אָוּן ווּעָר ווּעָט דעָקָן די הוֹצָאָות, וואָס זענען שיין בְּיוֹ אִיצְט גַּעֲמָאָכָט גַּעֲוֹוָאָרָן? — פרענט פָּאָוְוִידָע.

— איך וואָלְט רַעַקָּאָמְנָדְרִיט סְיִי ווי צוֹ רַופָּן אַן אַלְגָּעָמִינָע פָּאָרָה זַעֲמָלָנוֹג — זאנט קאָפְּעָלוֹאָן — לְאַמְרִיר דָעָרְצִיְּלָן דעם עַולְם דעם גַּאנְצָן אַמְתָּה.

ארעומע גראשנס

— מער דארף מען נישט, דערציזן דעם עולם דעם אמת ! — לאכט ווירעד וואלייע — דער עולמציגולם ווועט אונדו צוטראגן אויף שטיקלעך.
— און צויליב וואס זונגען מיר דא און דער עקזעטיווע ? —
פרענט דושקין — וואס זונגען מיר ? טישטישעלעס ?
— מיר דארפֿן טאן, וואס מיר פֿאַרְשְׁטִיעָן אלין — האלט אונטער שלמה גאלדמאן.
— מיר זונגען שיין אַרְיִינְגְּעָרָאָכְּן אַזְוֵי וַיִּיטֵּן, וועלן מיר קרייכן וויאטער. אויף אַזְאָגְרוֹיסְטֶר אָונְטָעָרָמְנוֹג ווועט אַפְּערְטָלְמִילְיאָן זיך אַנְזָעָן ווי אַשְׁפֵּי אַין יִם. — זאנט וואלייע.
— אָזְ מַעַן וְאָלְטָעַס עַס צַעֲלָעַן אוֹפֵף יַעֲדָן אַיְנוֹאוֹאַיְנָעָר ווועט עַס הַיְסָן טַוְזִינְט דָּאַלְאָר אַזְוֵי אַשְׁבֵּן דָּוְרְשָׁנִיט — מַאֲכָתְּ דָּוְשָׁקִין אַזְעָס מִיט דָּעַר הַאַנְטָה דַּי גָּאנְצָע זיך. אַיך בֵּין ווַיְלִיגְן צַוְּטָרָאָגָן מַיְין טַוְזִינְטער.
— אַיך אוֹיך — שְׂרוֹיְט אָוִים גָּאלְדָּמָאָן.
— אַבְּכָר וְוָאָס זָאָל טָאָן אָן אַרְיִימָעָר אַרְבָּעָטָעָר ? — פרענט קָאָר
פָּעָרְזָאָן — וּוֹאָו זָאָל עַר נַעֲמָעָן אַטְוְזִינְטער ?
— דָּעַם אַרְבָּעָטָעָר לְעַבְּטָט זִיך רַוְאִיקָּעָר ווי, לְמַשְׁלָח, מִיר — פִּינְעָט
מִיט נִשְׁטָפְּאַרְגְּנִינְעָן דָּוְשָׁקִין.
— פָּונְדָּעָסְטוּעָגָן פֿאַרט אַיך אָין אַ רָּאַלְסְ-דָּאָס — נִיט דָּעַר אָרָה
בעטער !
דָּוְשָׁקִין הָאָט גַּעַטְאָן אַ שְׁטָעָר דָּוְרָק-אָזְ-דָּוְרָק קָאָפְּלִיזָאָגָעָן מִיט אַ
פָּאַרְנִיכְטָעָנְדִּיסְן בְּלִיך. פָּוֹן אַט-דָּעַם קְלִינוּם צַוְּאַמְעָנְשָׁטָוִים אַיז דַּי
גָּאנְצָע עַקְזָעָטְיוּעָע גַּעֲלִיבָן זִיכְן ווי צַעְמִישְׁט. אַבְּכָר גַּאָר אוֹיך אַ
קְלִינְעָר צִימָט.
— בְּלִיבְּט עַס, אָז מִיר קוֹפֵּן דָּאָס שְׂטִיךְ לְאָנד ? — רַוִּיסְט אַיבְּכָר
חַיְם פָּאוֹוִידְלָע דַּי סְוַרְצָע פָּאוֹזָע.
— מַעַן מוֹת. אַי דָּאָס, מוֹת עַס וּוּרָן גַּעַטְאָן בְּאַלְד, מַאְרָגָן—זָאָגָט
וְאַלְיָע.

וְאַלְיָע אַיז נִישְׁט גַּעַוְעָן קְיֻן גַּאָר. עַר הָאָט שִׁוְן פֿאַרְשְׁטָאָגָעָן,
או דַּא מוֹזַיְין אַ פְּעַטְעָר פְּנָרָ" בְּאַגְּרָאָבָן. עַר הָאָט עַס דָּעַרְשְׁמָעָקָט
מִיט זִוְּנָע אַלְעָחָושִׁים. עַר הָאָט גַּעַוְאָלָט זִוְּנָע גַּוְטָמָות דָּוְשָׁקִין'עָן, אַיז
עַר הָאָט דָעַרְפָּאָר גַּעַצְוִינְגָן אַיז זִוְּנָע זִוְּנִיט — קָעָן דַּי אַינְטָעָסְפָּן פָּוֹן דַּי
מַאְסָן.

ארויס פון די האלאבליעס

פון לאס אנדרושעלעס קיון פאלם ספריננס, א נײַנץיך מייל לופט
לִינְיָע, זענען זוי געפֿלוֹיגַן.

געלאנדרעם, האט ער א קוק געטאנען אויפֿן האנטּ-שֶׁלָּאָס זוּיגֶר אָוּן
סִיטּ שְׂטָמְלָאַץ אַזְּגַעַטְּן צוּזֵין מִיטְפְּלִיעָרָן: זִיבְּן אָוּן בְּעַרְצִישּׁ מִינְוּת
מִיטּ צְוּעוּלְּפּ סְעֻקְוָנְדָן! נִיטּ שְׁלַעַכְּט, חָא?

איידער זי האט נאָך גענטפֿערט, אַיזּ דָּעַר שָׁאוּפְּעָר פָּוּן אֲוַיטָאַזְּ
מאַבְּיל, ווֹאָסּ האַטּ גַּעֲוָוָאָרָט אַוְּף זַוִּי, גַּעֲשַׁטְּאָנָעָן בַּיִּדְעָר גַּעֲפַנְטָעָר טִיר,
גַּרְיוֹיטּ זַוִּי אַרְיִינְצּוֹלָאָזְּן. זַי האַטּ זַיךְ אַנוֹגּ גַּעֲטָאָן אַרְיִינְצּוֹנוֹגּ אַין אַוְּיַזְּ
טַאַמְּאַבְּיל. אַן אַפְּנוֹיגּ פָּוּנְ-אַטּ דָּעַם גַּוְיִגּ האַטּ דָּעַר שָׁאוּפְּעָר גַּעֲנוֹמָעָן פָּאָר
זַוִּי, בְּאַצְּאַלְטּ דָּעַרְפָּאָר מִיטּ אַעֲסְטָרָעּ שְׁמִיכְּלָאַזְּ, זַיךְ נַאֲךְ מָעַר אַנוֹגּ גַּעַגְּ
טָאָן, גַּעֲמָאָכְּטּ אַמְּיָן דָּעַוְוָעָאָנָס, אַרְיִינְגַּעַלְאָזְּוּת אַיר בְּאַגְּלִילְיָאָטָר אַזְּן צְגַעַגְּ
מַאֲכָמָטּ דִּי טִיר. אַין עַטְלַעַכּוּ סְעֻקְוָנְדָן אַרוֹם האַטּ זַיךְ דָּעַר אַוְיטָאַמְּאַבְּיל
אַרְיִסּ גַּעֲטָאָן פָּוּן לְאַנְדוֹנְגְּ-פְּעָלָה, אַיְבָּעַרְלָאַזְּנְדִּיקּ הַיְנָטָעָר זַיךְ אַ שְׁטוּבָּ
זַוְּאַלְקָן. אַזְּן אַין אַכְּטּ מִינְוּת אַרְיָום זַעֲנָעָן זַוִּי גַּעֲוָוָן אַיִּין „נַאֲרָטָן פָּוּן
אַלְלָאָה“, זַוָּאָוּס אַיִּזְּ פָּאָר זַוִּי גַּעֲוָוָן רַעֲוָרוּוֹרָט אַ, גַּאנְגּ צִימָרָן“.

בַּיּוֹם טוּיָּעָר פָּוּן אַטְלָעָם רַיְיכָן האַטְמָעָל זַעֲנָעָן גַּעֲנָעָטָלָעָטָל אַ
פָּאָר טַוִּין וּוּעַלְאָסִיפְּעָדָן. אַיְבָּר דָּעַר הַיְפְּטָגָאָס האַבָּן זַיךְ גַּעֲטָרָאָגָן וּוּעַ-
לְאָסִיפְּעָדָ פָּאָרָרָעָ. אַיזּ פָּאָלָם ספריננס אַיזּ פָּאָרָן אַוְיַזְּ אַ וּוּעַלְאָסִיפְּעָדָ
גַּעֲוָוָן אַיזּ דָּעַר מַאְדָעָ אַטְמוֹן טַרְינָקָן טַאַמְּיִיטָאַזְּ אַזְּפָטָן, זַיךְ קְרִוְיְצְזְוּרְטָעָר
רַעֲטָעָנִישָׁן, פִּינְגְּבָאָגּ אַזְּן עַנְלַעַכּוּ חִידְוּשִׁים, „וּוֹאָסּ קְוּרְצָעָר דִּי הוּוֹן
אַלְיַזְּ לְעַנְגָּעָר דָּאָס לְעַבְּן“, האַטּ גַּעֲלִיטָעָט אַ מַאְטָא בַּיּוֹם וּוּעַלְאָסִיפְּעָדָן
שְׁטָאָנָה. מַעֲנָטָשָׁן חַאָבָן גַּעֲוָוָן פָּאָרְלַעַנְגָּעָר זַוִּיר לְעַבְּן. אַלְטָעָ מַעְנָעָר,
מִיטּ רַעֲוָמָטָוּזָם אַיזּ דִּי בִּינְעָה, אַוְיסְגַּעַפְּזָצָט אַיזּ אַשְׁטָרְוִי הַוּטָאַזְּ אַוְיפּּ
פְּלִיכְעָוָאָטָן קָאָפּ אַזְּן אַפְּאָר קְוּרְצָעָזְזִיעָס הַזְּוּלָעָד אַוְיַזְּ דִּי לְעַדְןָן,
הַחַאָבָן גַּעֲדָרִיטּ מִיטּ אַוְיסְגַּעַרְמָטָעָ פִּים דִּי פָּעָרָאָלָן, זַיךְ גַּעֲיָאָגָט נַאֲךְ
דִּי יוֹנָגָעָ, אַוְיסְגַּעַלְיִיכְטּ זַיךְ, אַדְעָר בַּאֲנָגָנָטָן זַיךְ מִיטּ אַיְונָגָמִידָל, זַיךְ
וּוּאַוְיִוְנְגָרְעִישָׁ צָעַשְׁמִיכְלָט : וּסְטָט ? אַיךְ קָאָזְן נַאֲךְ... יוֹנָגָעָ, גַּעֲוָוָנָטָעָ,
שְׁלַאֲנָקָע בְּחוֹרִים, מִיטּ לְאַנְגָּעָ העַנְטָן אַזְּן פִּים, פָּאָרְבָּרְוִינְטָעָ פְּלִיכְעָסָטָעָ,
זַעֲנָעָן גַּרְאַצְּיָעָס גַּעֲזָעָסָן, הַאַלְבָּב גַּעֲשַׁטְּאָנָעָן, אַוְיַזְּ זַיְעָרָעָ וּוּעַלְאָסִיפְּעָדָן.
זַיְעָרָעָ בָּאוּוּגָנָגָנָעָן — אַלְאַנְגְּזָאָמָעָר שְׁפָאָזָן, אַבָּעָר אַגְּרוּסָעָר. דָּאָס
שְׁנָעָל דָּרְיוּעָן לְאָזְן זַוִּי פָּאָר דִּי מִיְּדָלָעָ. זַוִּי, דִּי בְּחוֹרִים, קַעֲנָעָן זַוִּי

אַרְוִיס פּוֹן דַי הַאַלָּבְלִיעַס

פֿאַרְגְּנֶנְעַן צַו דְּרוּיַעַן לְאַנְגְּזָאמֶן, זָאַלְן דַי מִיְּדָלֶעֶךְ קָוָן, זָאַלְן זַוּ זַעַן דַי
מוֹסְקוֹלִימְטָעַ אַרְעָםַס, דַי גַּעֲזָונְטָעַ, שְׁטִוְיְפָעַ לְיִטְפָּעַם, דַי בְּרוּיַעַס בְּרוֹסְטָן
אוֹן דַי גַּעֲזָונְטָעַ וְוִיסְטָעַ צַיְינַן בֵּים שְׁמִיכְלְעַן.

הַאַבָּן דַי מִיְּדָלֶעֶךְ אַוְיַף דַי וּוּלְאַסְיְּפָעַרְן אַוְיְפָעַכְאָפְטָן דַי שְׁמִיכְלְעַן
פּוֹן דַי בְּחָוִרִים, גַּעֲזָעַן זְיִירָעַ גַּעֲזָונְטָעַ צַיְינַן, זְיִירָעַ מוֹסְקוֹלִימְטָעַ
אַרְעָםַס אוֹן פְּאַרְגְּנִידָס גְּרָאַצְיְעַן, קָאַקְעַטְרִינְדִּיךְ אַיְן זְיִירָ זְיִצְן, אַיְן זְיִירָ
דְּרוּיַעַן דַי רְעַדְלֶעֶךְ, גַּעֲנְטָפְעַטָּן : קָוָטָן אַוְיַף אַונְדָּז, בְּחוֹרַ, זַעַן מִירַ!
אַיְךְ טְרָאָגְ קִיְין הַיּוֹתָל, אַיְךְ הַאַבָּן קִיְין מַוְרָא נִישְׁתָּחַט פָּאָרְ דָּעַרְ מְדָבָרְ זַוּן,
זָאַלְן מִינְעַחַדְאָר זַיְךְ וּוּגַנְן אַיְן דָעַרְ לְוָפְטָן, זָאַלְן דָאָס וּוּגַנְטָלְ דְעַטְרָאַגְן
דָעַם רִיחָ פּוֹן דַי הַאַדָּר אַיְן דִּינְעַנְעַן נַאֲזְלָעְבָּרָן. נַאֲקָעַטָּן אַיְן מִיְּנַיְן פְּלִיאַצְעַן,
זָאַלְן דַי זַוּן זַי גַּלְעַטָּן, דְעַרְפָּאָרְ אַבְעָרְ זַעַנְעַן מִיְּנַיְן בְּרִיסְטָן פְּאַרְדָּעַטָּטָן מִוּטָן
אַבְּאַנְדָּאַגָּעָן. דַי עַקְן פּוֹן טִיכְלָ פְּאַרְכְּבָ�נְדָן אַוְיַף הַיְנָטָן. בְּלוֹיוֹן דַי שְׁפִירַ
צִיְשָׁן נִפְלָעַן קַעַנְטָסָטָוּ בְּאַמְעָרָקָן, אַבְעָרְ קָוָסְ זַיְךְ גּוֹטָן צַוּן. דַיְ הַחְוִיטָן פּוֹן
דָעַרְ פְּלִיאַצְעַן הַיְנָטָרָן אַונְדָּז אַיְן פְּאַרְכְּבָ�נְטָן פּוֹן זַוּן, אַונְדוּרָהָרָן הַוִּוְתָּם אַיְן
רָאוֹן אַוְן גַּלְאָטָן וּוּדַי הַחְוִיטָן פּוֹן צִיְטִיקָעָן אַפְּרִיקָאַן. נָנוֹ, בְּחוֹרַ?
אַיְם אַיְן דָאָס גַּעֲפָלְן גַּעֲוָאָרָן. עַרְ הַאַטָּ שְׂוִין גַּעֲזָעַן עַוּוֹלְיְנָעַן אַ
נַאֲקָעַטָּן אַיְן דָעַרְ לְיִכְטִיקָן, שְׂוִין גַּעֲפִילְטָן אַיְרָ לְיִיבָן אַיְן דָעַרְ פְּינְצְטָעָרָן
אַבְעָרְ דְּאָאָ, אַיְן אַטְצְדִּי קְוֹרְצָעָן הַיוֹלְעָדָן, מִוּטָן אַטְצְדָעָרָן דְוּוּטָעָרָן בְּאַנְדָּאָ-
נָעַן... וּוּלְאַסְיְּפָעַרְן!

מְאַיְוָן גַּעֲפָרָן אַוְיַף דַי וּוּלְאַסְיְּפָעַרְן. אַטָּהָטָמָעָן זַיְךְ גַּעֲיָאנְטָן,
אוֹן אַיְוָן מַעַן גַּעֲנָגָנָעַן אַזְיַיְ פְּאַמְעַלְעָדָן זַוִּית בְּיוֹן זַיְטָן, אַזְיַיְ קָאַפְּ הַאַטָּ
זַיְךְ גַּעֲטוֹלְיְעַטָּן צַוְ קָאַפְּ. זַיְוָן אַרְעָם אַבְעָרְ אַיְרָ פְּלִיאַצְעַן אַזְיַיְ שְׁפִירַ
פְּינְגָעָרָן הַאַבָּן גַּעֲנְרִיבָטָן אַוְנָטָעָרָן אַיְרָ פְּאַכְוּזָן. קִיצְלָסְטָן זַיְךְ! — הַאַטָּ זַיְךְ
גַּעֲלָאָכָטָן, אַיְזָאַנְטָלְאָפָן פּוֹן אַיְםָן, אַזְיַי זַיְךְ גַּעֲלָאָזְטָן אַנְגָּאָגָן. אַזְיַי זַוּן,
דַי פְּאָלָם סְפִירְנָגָן, דַי מְדָבָרְ זַוּן, הַאַטָּ גַּעֲגָלִיטָן דָעַם אַסְפָּאָלָטָן אַוְיַף דָעַרְ
הַוּוּפְטָן גַּאָסָן, דָאָס זַאְמָדָרָטָן אַזְוּן אַרְוּם, גַּעֲזָוְנָדָן דָאָס בְּלָוָטָן. בְּלוֹיוֹן אַזְיַי
אַלְטָעָן אַיְנְדִּיאַנְדָּעָרָן מִוּטָן אַפְּנִים, וּוּדַי דָעַרְ קָאַלְיָרָן פּוֹן שְׁוֹוָאַרְצָן פְּעַפְעָרָן,
אַגְּנָעָטָן אַיְן שְׁוֹוָאַרְצָעָן שִׁיךְ, שְׁוֹוָאַרְצָעָן זַאָקָן, אַשְׁוֹוָאַרְצָיְן קְלִיְידָ פְּאַרְשָׁפְרִי
לִיעַטָּ בְּיוֹן הַאַלְדוֹן, בְּיוֹן אַוְנָטָרָן קִיְן, מִוּטָן אַשְׁוֹוָאַרְצָיְן דְּרוּיְיְעָקָגָן טִיכְלָ אַוְיְפָן
קָאַפְּ, אַיְוָן גַּעֲוָעָן אַוְיַף דָעַרְ פְּרִוְזְבָּעָן פּוֹן אַיְרָ שְׁטִיבָלָן, גַּעֲרוֹוְנְכָרָטָן אַ
לְוַלְקָעָן מִוּטָן אַזְיַיְ רְאַקְיִיםָן, אַזְיַיְ קִילְיִוִיםָן, אַזְיַיְ זַיְוָן דַי זַוּן וּוּאַלְטָן
פִּירָן אַשְׁטִילָן, שְׁוֹוִיְגְּנָדִיְקָרִיךְ, אַזְיַיְ גַּעֲזָעָן גַּעֲשְׁפָרָעָד — אַלְטָעָן גַּוְטָעָן פְּרִיְינָם, פְּאַרְ-
שְׁטִוְיָעָן שְׁוֹוִיְגְּנָדִיְקָרִיךְ.

— לְאַטָּם אַפְּ פָּאָן! — הַאַטָּ עַרְ אַוְסְגָּעָרְוָפְּן.

איירע פארפאליעטע באקן, צעלאמטע אויגן האבן גענטפערט:
יא, דאס איז נאך גאנרנישט. — דאס מoil האט געוגט: און איצט
האמיר נעמען א פערד און וועגעלא.

„אללאחם גארטן“, — פארפאלאנצט אין דער מהבר בלויו סרי צו
דינען די ריכטיך גלויביקע, זיינע געסט, — האט גלייך צוועשטעלט א
פערד און וועגעלא. א מיניאטור בריטשקלע געשפאנט צו א מיניאטור
פארדל: פיעצלעך ליאצט, א שטיקל בייטשל, דערפֿאָר אַבעָּר זען אוים
די פְּאָרְדָּר דִּיזֶן גְּרוּם, אָזְוֵי אָוִסְגַּעַשְׁטָלַט צָוּם „פּוֹבְּלִיקּוּם“, צו די אויר
טאמאובילן, וואס יאנן זיך פְּאָרְבִּי הִין אָזְזָרִיך.
פּוֹן אַנְהָוִיב האט זיך געפֿילט אָזְוֵי קָאָמַישׂ אָזְזָרִיך
אנגנענעס אָפְּלִילּוּ צוֹ כָּאָפּוֹן אַשְׁמִיכְּלָלּוּ פּוֹן אַפְּאָסָאַושְׂרִיך אַין אַפְּאָרְבִּי
לוֹוְפְּנִידְקִין אַוְוְתָאָמָאָבְּיָל. באָלָד אַבעָּר אַין די נִיקְיִיט פּוֹן פֻּערְד אָזְזָר
געַלְעַ אַפְּגַּעַפְּאָלְן. „נא פָּאן“. נִיטְּ דָּאָס האט זיך געמִינְט. די פְּאָלָם
סְפִּרְיִינְס זוֹן האט נאך אַלְעַן גְּלִילִיכְּטָן, גַּעֲשִׁינְט אָזְן גְּנִילִיט, אַיבָּעָר עָוָעָ
לִוְנָס פְּנִים האט זיך אַבעָּר פְּאָרְצִוְּגָן אַגְּנוֹן.

— וואס איז, צוקערלעכְּבָּל, וואס אָזְזָר אָוְמָעְטִיך מִיט אַמְּאָל?
געפֿעלט דִּיר נִיט דָּאָס פֻּערְד אָזְן וועגעלא?
— עַס אַיז נִיט דָּאָס.

— וואס מְכָח פָּאָרְן רִוְּטְנִיך?

— צו הִים. רִוְּטְנִיך קָעָנָען מִיר פָּאָרְן אַין שְׁמָאָט.

— וואס אַיז מְכָח אַ רִיקְשָׁא?

— פִּין! אָוְסְנִיצְיִיכְּנָט! הָוּרְבִּי, בִּזְמַט אַמְּדָרִים! אַ דִּימְעָנְט,
א . . ! — אַ קּוֹשְׁ האט שְׁווֹן דְּרַעְנְדוּקִיט.
„אללאחם גארטן“ איז פְּאָרְפְּאָנְצָט גְּעוֹוָאָרָן אַין דָּעַר מְדָבָּר צו
דִּינְעַן די רִיכְטִיך גְּלוּבְּיִיךְ, די גַּעַסְט. — רִיקְשָׁא? אַודָּאי, אַט זְעַנְעַן
זַיִן.

דָּעַר וואָן, זַיִן פְּלַאַץ — אַ גַּעַפְּאַכְּטָעַנְעָר קוֹישׁ, גַּראָם גְּעַנְגָּן פָּאָר
איינעם, עַגְגָּונָג פָּאָר צְוּוּיָּעָן. גָּוֹטָע דְּסָאָרָן, דִּינָע, הוֹיכָע וּוּלְאָד
סִיפְּרָע דְּשַׁדְּלָעָך, צְוּוִיְּ דִּינָע דִּישְׁלָעָם אָזְן אַ דִּינָעָר, אַבעָּר מְסָקְוִילְמִיטָּעָר
בְּחוֹרְפְּעָרָד, אַ טִּיף פְּאָרְבְּרוּיְנָטָע פְּלִיְּצָע, פְּאָרְכְּרָעָנָטָע, הָאָרִיךְ, שְׁוּאָרָד
צָע בִּים, אַ שְׁוּאָרְצָע קָאָפְּ הָאָרָר, עַטוֹּאָס גַּעַלְיָאָטָוּס פּוֹן דָּעַר
זַיִן, אַלְיוֹן שְׁוּאָרְצָע אוִיגָּן. די רִיקְשָׁא גַּעַפְּלָעָן, אַוְיךְ דָּאָס פֻּערְד...
זַיִן גְּאָמָעָן אַיז דִּזְשָׁאוֹן.

פּוֹן נְיוֹאַרְק בֵּין פָּאַלְמַ-סְּפִּרְיִינְסַ

פּוֹן נְיוֹאַרְק בֵּין פָּאַלְמַ-סְּפִּרְיִינְסַ, אֶת שְׂמֵחַ פּוֹן אָוְמָנָעֶפֶר פִּינְגַּ
אוֹן דָּרִיבִּיסִישׁ חֻנְדָּרְטַ מִילַּ, הָאָט עַם גַּעֲנוּמוּן יַאֲסָלָעַן זַעַקְסִיָּאָרְ.

אַנְגָּעוּהְוִיבָּן הָאָט עַר גַּאֲרָ אַיִן אַטְלָאַנְטִיסִ סִיטִיַּ. נַאֲךְ אַ וַוְינְטָעֶר
נִיטַּ אַרְבָּעָטָן אַיִן פְּלַיאַדְעַלְפִּיעַ, וּוּעַן עַר אַיִן שְׂוִין אַזְוִי גַּעֲוָאוּנִטַּ גַּעֲוָעַן
צַו נִיטַּ אַרְבָּעָטָן אַזְוִי עַר הָאָט שְׂוִין מְרוֹאָ גַּעֲחָטַ נִיְּנִין זַוְּכָּנָטַ, טָאַמְעָר
גַּעֲפִינְטַ עַר, וּוּעַן אַלְץַ אַיִן שְׂוִין גַּעֲוָעַן פְּאַרְזָעַצְטַ בִּים „פָּעַטְרַ“, אַזְוִן
דָּעַר בְּאַלְעָבָאַסְטַע — אַזְוִי עַר אַיִן שְׂוִין גַּעֲקָומָן אַ וּוּלָטַ
מִיטַּ גַּעֲלַטַּ פָּאַר שְׁלָאָפָּן אַזְוִן עַסְּן אַיִן מַאֲלָצִיִּים אַ טָּאָגַן, אַיִן עַר —
וּוּוִיסְטַ אַלְיוֹן נִישְׁטַ וּיְ אַזְוִי — מְנוּלָגַל גַּעֲוָאָרָן קִיְּן אַטְלָאַנְטִיסִ סִיטִיַּ.

אוֹן דָּאַרְטַמַּ הָאָט עַר דָּאָסַ עַרְשָׁטָעַ מַאְלַ וִיךְ אַיְינְגַּעַשְׁפָּאָנַטַּ.

דָּרְזָעַן צָוּמַעַרְשָׁטָן מַאְלַ אַ מַעְנְטָשַׁ פִּירְטַ אַ מַעְנְטָשַׁ אַוְוֹתַ אַ וּגְנָעַן
לָעַ, הָאָט עַר זַיךְ צַעַלְאָכְטַ : זַוְּיִי קַעַנְעַן נִישְׁטַ גַּיְינַן, וּוּאָסַ ? קַאְמִישַׁ !
אַבְּעָר עַר זַעַט דָּאָרַ, מְשַׁטְוֹפַט זַוְּיִי אַזְוִן מְפָאַרְדִּונְטַ דָּרְבָּיַ נִישְׁטַ שְׁלָעַכְטַ.
גַּעֲנוּמוּן אַלְיוֹן שְׁטוֹפָן אַזְוִאַ וּוּגְנָעַלְעַ אַיִן אַיִם פְּוּנְדָעַטְוּגַן גַּעֲוָעַן אַבְּיִסְטַ
פְּרִיקְרָעַ. דָּעַר פְּאַסְאַזְוִיר אַ מַעְנְטָשַׁ, דָּעַר שְׁטוֹפָרַ אַ מַעְנְטָשַׁ, — עַפְעַם
פְּאַסְקָדָנַעַ ; אַבְּעָר, עַר זַעַט דָּאָרַ, עַר אַיִן נִיטַּ דָּעַר אַיְינְצִיקָעַר. וּוּאָסַ
וּוּעַט עַר גַּיְינַ אַיְבָּוּרָמָאָכְן אַ וּוּלָטַ ? כַּאֲפָטַ עַס דָּעַר טִיוּוֹלַ. הָאָט עַר
גַּעֲשְׁטוֹפַט, זַיךְ אַרְיִינְגַּעַעַרְבָּעַט אַיִן דָּעַר מְלָאָכָהַ, אַזְוִן מִיטַּ דָּעַר צִימַת שְׂוִין
אַזְוִי אַרְיוֹן אַיִן פָּאָר אַזְוִי עַר הָאָט גַּעֲנוּמוּן אַוְיִסְמָאַרְיִין, וּוּאָסַ שְׁנָעַלְעַר צַוְּ
מָאָכַן דִּי נִסְיָה הַיַּן אַזְוִן צְוּרִיקַ, וּוּאָסַ שְׁנָעַלְעַר אַלְץַ מַעַר גַּעֲלַטַּ פָּאָר אַיִםַּ
לוּוּפְנְדִיקַ אַזְוִי מִיטַּ אַיִינַעַם אַ פְּאַסְאַזְוִירַ, אַזְוִן עַלְטָרָעַן מָאָן, הָאָט עַר אַ
שְׁעַר גַּעֲטָאָן דִּי רִישָׁאַ, שִׁיר נִישְׁטַ אַרְוִיסְגַּעַוְאָרְפָּן דָּעַם אַלְטָןַ. הָאָט זַיךְ
דָּעַר אַלְטָעַר אַוְמָנְעַקְעַרְטַ צַוְּ אַיִם, אַוְיִגְנְעַהְוִיבָּן זַיְינַ שְׁטָעַקָּן : שְׁטִיַּ !
שְׁטָעַלְעַזְוַיךְ אַפְּ ! הָאָט זַיךְ יַאֲסָל אַ בּוֹגַ גַּעֲטָאָן אַוְיִסְצּוּמִידָן דָּעַם שְׁטָעַקָּן,
אַבְּעָר דָּעַר אַלְטָעַר הָאָט אַפְּיַיְלַ אַיִן גַּעֲנוּן זַיְינַ נִישְׁטַ גַּעֲחָטַ צַוְּ שְׁלָאָגַן מִיטַּן
שְׁטָעַקָּן. דָּאָס אַיִן גַּעֲנוּן זַיְינַ סִיגְנָאַל : שְׁטִיַּ ! — קַוְּמַ אַחֲרָ ! — הָאָט
עַר גַּעֲרוֹפָן מִיטַּן שְׁטָעַקָּן. — יוֹנְגָעַרְמָאַן, אַזְוִי מִינְיַטַּ גִּירְ צְעִירִיסְטַ מִעַן
דִּי שִׁיךְ . בִּיסְטַ אַפְּיַיְלַ אַ בָּאַסְאָקַ, אַבְּעָר עַס שָׁאָרְטַ נִישְׁטַ וְאַלְקָטַ עַס
גַּעֲדָעַקָּעַן. אַיִךְ בֵּין נִישְׁטַ קִיְּן צְוּצִיקַ, פָּאָר נִישְׁטַ צְוּלִיבַ שְׁפָאָסַ, אַיִךְ
„פָּאָרַ“ זַוְּיִיל מִינְיַעַ פִּים וּוּלְיַן נִישְׁטַ גַּיְינַ. פְּאַמְעַלְעַד גַּעֲפָאָרַן — וּוּיְמָטָעַ
פְּאַרְפָּאָרַן. גַּעֲדָעַנְקִיזְשָׁעַ.

יַאֲסָל אַיִן שְׂוִין גַּעֲשְׁטָאָנָעַן הַינְטָעָרַן וּוּגְנָעַלְעַ, גַּרְיוֹת צָוְמָשְׁוֹפָן,
אוֹן גַּעֲהָרָט וּיְ דָעַר אַלְטָעַר רִעדָט צַוְּ זַיךְ אַלְיוֹן : אַ יְוָנָגַ פְּעַרְלַ, דָעַר
„אַבְּרִיךְ“ בְּרִיטַ אַיִם. — עַר הָאָט שְׂוִין גַּעֲשְׁטוֹפַט פְּאַמְעַלְעַד, אַפְּיַיְלַ אַוְיַ

צורייך, מוטט אַ לְּיוֹדִיך וְעַגְּנָלֶעָג, מֵאוֹ גַּעֲגָנָגָנָן פָּאָמָעָלָעָה, אַיְן קָאָפְּהָאָט גַּעַזְוּסָמָעָט: אַ יְוָנָג פָּעָרְדָּל, דָּעָר "אַבְּרִיך" בְּרִיט. אַ פָּעָר. אַ מְעַנְשָׁת אָוֹן דָּאָך אַ פָּעָר. אַ פָּאָר וְעַגְּנָלֶעָג וְעַגְּנָנָעָן פָּאָרְבִּיגְנָעְפָּאָרָן אָוֹן עַר הָאָט דָּעְרוּעָן — פָּעָר.

דָּעָר בְּרָעָן פָּוֹן דָּעָר אַרְבָּעָט אַיְן אַפְּגָנָעְפָּאָלָן. עַר הָאָט שְׂוִין אַפְּיָלוֹן דָּעַם סְעוֹזָן נִישְׁתָּה דָּעַרְעַנְדִּיקָט, אַיְן צְוָגָעָפָּאָרָן קִיּוֹן פִּילְאָדָעָלְפִּיעַ, הָאָט אַפְּגָנָעְצָלָט אַבְּיִסְלָן אַוְיָפָן חֻבָּ, אָוֹן אַיְן מִיט עַטְלָעָכָע דָּאָלָאָר אָיְן קַעַשְׁעָנָע אַוְעַקְגָּנָעְפָּאָרָן קִיּוֹן נְיוֹיָאָרָק. אַ פָּאָסְקָוָדָעָן שְׂטָاط פִּילְאָדָעָלְפִּיעַ.

נְיוֹיָאָרָק אַיְן גַּעַוּעָן גַּעַשְׁתָּה בְּעָסָר. דָּאַ סְרִיגְטָמָעָן אַרְבָּעָט שְׂנָעָן לְעָר, מְפָאָרְלִיְּרָט אַבָּעָר נְאָך שְׂנָעָלָה. מְלָאָכָה נְאָך מְלָאָכָה, אָוֹן וְעַן עַם אַיְן גַּעַפְוָמָעָן דָּעָר וְוַיְנְטָעָר אַיְן שָׁאָרָן שְׁנָיִוָּן גַּעַוּעָן דִּי הַוִּיפְט אַרְבָּעָט. נְאָך אָזָא וְוַיְנְטָעָר הָאָט קוֹנוֹ אַיְילָאָנָה, מִיט זְיוֹן פְּרָאָמְעַנְאָדָעָ, מִיט זִינָעָ רִישָׁאָם, אַוְיָסְגָּנוּעָן אַזְוִי בְּאַקְאָנָט, אַזְוִי הַיְמִישׁ. אַ רָּאָדְקָאָלָעָר מְעַנְשָׁת יָאָסְלָל לְעָוּוֹן. אַיְינָגָנָעָטָמָט דִּי זָאָכָן אַיְן אַצְיָוָנָג אָוֹן עַר קְלִיבָּט וִיך אַרְבָּעָר אַיְן אַ נִּיעָר דִּירָה, אַוְיָסְגָּעָטָאָן דָּאָס רָעָקָל אָוֹן זִיך גַּעַשְׁטָעַלְט וּוְאָשָׁן גַּעַפְעָס אַיְן אַ רָּעַסְטָאָרָן, אַגְּנָעָטָאָן דָּאָס רָעָקָל אָוֹן עַר קָעָן אַרוֹפִּידָ סְדִיבָּן אַוּוֹף אַ וְוָגָן אַיְיָן, הַעֲלָפָן דָּעָם אַיְיָן פָּאָרְקוּפָּרָ, אָוֹן דָּאָך אַ בְּאַקְאָנָטָעָ מְלָאָכָה דִּי דִיקְשָׁא. אַיְן כָּאָפָט עַם דָּעָר סְיוּוֹל — זִיך אַיְינָג שְׁפָאָנָעָן.

— אַבְּיִסְלָן מְעַר פָּעֶפֶן! — הָאָט אַ זָּאָג גַּעַטָּאָן דָּאָס יְוָנָג בְּחוֹרְלַי מִיט דִּי וְוִיסְעָ, דָּרְיוִי דָּאָלָאָהָרִיקָע פָּלָאָנָלָעָנָע הַוִּיּוֹן אָוֹן מִיט דָעָם גַּלְאָט צָוָן גַּעַפְלָעַשְׁתָּן פָּעַפְלָעָן.

— דִּיר גַּעַבָּן פָּעֶפֶן! — הָאָט יָאָסְלָל אַיְן זִיך אַ זָּאָג גַּעַטָּאָן, גַּעַנוּמָעָן לְיוֹפָן, אָוֹן, וּוּלְאָנִיך אַבְּיָרְאִינָן אַ צְוַיְוָתָעָ רִישָׁאָ, אַוְיָסְמִידָן דָּעָרְבִּי נִישְׁתָּצָו פָּאָרְטְשָׁעָפָן קִיּוֹן פָּאָרְבִּיְגִּינְעָר, הָאָט עַר שָׁאָרָף אַ קָּעָר גַּעַטָּאָן דָּאָס וְעַגְּנָלָעָ. דָּעָר פְּרָאָנָט מִיט זְיוֹן מִידָּל וְעַגְּנָנָע אַוְיָסְגָּעָשָׁאָטָעָנָע גַּלְאָינָן אַוּוֹף דָּעָר עָרָה.

צָוְעָרְשָׁתָה הָאָט עַר גַּעַנוּמָעָן אַפְּקָלָאָפָן דִּי וְוִיסְעָ הוֹזָן, נְאָכְרָעָם עַרְשָׁת זִיך אַנְיָדְרָעְגָּשְׁטָעַלְט מַעֲשָׁה הָאָן, גְּרִוִּיט אַ שְׁפָרְוָנָג צָוָתָן, פָּאָרְדָּ טִיְּדִיסְן זְיוֹן "עָרָע". צְוָפִּילְלָוָלָם אַיְן אַבָּעָר גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַרְוּם, גַּלְאָכָטָן, גַּעַשְׁמִיְבָּלָט. יָאָסְלָל הָאָט אַוְיָסְמִידָל גַּעַשְׁטָאָנָעָן נִישְׁתָּה דָּעָרְשָׁרָאָקָן, נִישְׁתָּמָקִיּוֹן יְיָנָעָרָעָזָן, אַזְוָגָן דָּעָם פְּרָאָנָט פָּאָרָן אַרְוּם, — הַאָבָּן זִיך אַרְוִיְסָגָעְשָׁאָרָט פָּוֹן וּלְמָן. יָאָסְלָל אַיְן גַּעַבְּלִיבָּן מִיט לְיוֹדִיקָן. אַ שָּׁאָר, אַ שָּׁאָר וּוּאָלָט אַיְם שְׂוִין גַּעַנוּבָּן

ארויס פון די הגלאגלייטס

זו פאראזון אביסל פעל-עה. אבער די שטעלע האט ער פאלראן. ועסטן, מאהאט עס אין זער ער. א פאסקונגע ארבעת, אונ... נויריאך א פאס-
קונגע שטאט. ויך לאון איבען לאנד.

מייטן רוקזאץ אויפֿ די פְּלייצָען האט ער געשפָּאנט פון שטאט צו
שטאט, דא זעם חדשין, דא דריי ואבן בלויין, איז דערטראייט אפְּנַעשְׁטָט-
גען א גאנץ יאָר. איז שיקאנא, דער קרייז וועג פון אלע ווינטן, פון אלע
באָנָּען און אלע טרעמעס פון די פְּאָרָאַינִינְקָעָט שטאטן, איז ער געלילַען
שטעמן.

א מיאסע שטאט, א פאסקונגע שטאט, וויט אלע אירע בולוואָן און
חויט אלע אירע פְּאָרָן. אבער ווי ריסט מען זיך אָרְוִוִים? א פראָכָט
צונג? נוין, נט פְּאָר אָים, ער איז נישט קיין טרעמעס, ער האט פְּשׂוֹט
ニישט געפּונגען די שטאט, די אָרְבָּעָת. קָאַלְפָּאַרְנִיעָן איז דער פְּלָאַץ פְּאָר
אָים. יאָ, די זונישע קָאַלְפָּאַרְנִיעָן. דָּאָרט אַין אָמָּרָאַנְצָן סָאָד... יאָ,
אהָין וועט ער פְּאָרָן, ער וויל בלויין אַיבְּרוֹוָאַרטן די ווילט אַיסְּשַׁטְּעָלָונְגָן
ווערט צו זען. אָנְבָּן, בי דער אַיסְּשַׁטְּעָלָונְגָן מען פְּאָרְדִּינְגָּעָן אָפָּר
דאָלאָר. גענְיוּ ווי אָזְוִי קען מען דָּאָם דָּאָרט פְּאָרְדִּינְגָּעָן, האט ער נישט
געוֹאָסֶט, אָבָּעָר אלע גְּרִיטְין זיך, אלע רִיכְטְּן זיך, מסטָם אָזְיך עֲפָעָם גַּע-
פְּינְעָן.

ער האט געפּונגען — די רִיכְשָׁא.

דער פְּאָרְוּוָאַלְטָעָר האט זיך געקווענְקָלְט. די מַאְסָם האט ער אָפִילְן,
געבוּ פון קָעְרָעָה, געשטיָט — אלע גוּט, אָבָּעָר אַיְן חַסְרוֹן — די פְּסִים,
די לְיַקְעָם זענען צו באָוָאָקָסָן. דער אַונְפָּאָרָם פון די רִיכְשָׁא-פִּירָעָד
אַיְן קָרְצָעָה הוַיּוֹלָעָךְ. עַס זַעַט אָוִוָּס נִישְׁט גוּט, — סִידְרָן ער זָאָל אַפְּגָּאָן
די האָר פון די פְּס יַעֲרָע צְוּוִי טָעָג.

— דָּאָם אַיְן נִשְׁט קַיְן חַסְרוֹן, — האט זַיְן אַרְוִיסָהַעְלָפָעָר זיך
איינְגַּשְׁטָעָלָט פְּאָר יַאֲסָלָעָן. — די פְּרוּוּעָן גַּעַפְּעָלָט עַם, — האט ער צוֹד
געגעַבָּן מִיט אַ שְׁמִיכָּל, אַ אַנְצָהָעָרָעָנִישׁ. דער פְּאָרְוּוָאַלְטָעָר האט אַ קָּסָט
געטָאָן אַוְוִוָּזָיָן אַרְוִיסָהַעְלָפָעָר, אַיבְּרָעָנְלִיְּעָנָט דֻּעַם שְׁמִיכָּל, האט אַיְינְ
געזָעָן די מַעַלָּה פון באָוָאָקָסָעָן פְּסִים, אַוְן יַאֲסָל הוַאֲט גַּעַרְאָן אַ
רִיכְשָׁא.

צי ער אַיְן גַּעַפְּעָלָן גַּעַוּאָרָן זַיְינָע פְּרוּוּעָן פָּאַסְּאַזְּשִׁירָן האט ער נִישְׁט
געוֹאָסֶט, אָבָּעָר — צי דָּאָם זענען טָאָקָע גַּעַוּעָן זַיְינָע באָוָאָקָסָעָן פְּסִים,
צי זַיְן מַוְסְּכָלִיְּסָטָעָר קָרְפָּעָר, אַוְן אַפְּשָׂר גַּאֲר זַיְינָע שׂוֹאָרְצָע אַוְן, —
אַיְן מִידָּל אַיְן ער יַאֲסָל גַּעַפְּעָלָן גַּעַוּאָרָן. וֵיך פָּאַדְדִּירִיט מִיט אַיְר, אַ

מייד, וואס האט געארבעט ביימ זעלבן קאנצעס אונער פון די ריקשאָם. דער פאַרווואַלטער האט עס באַמערקט גלייד געגעבען יאסלען דעם וועג. עס איז א געזעז פון דער פירמע איז אַנגעשטעלט טאָרין זיך נישט צו- פְּלוֹ חֶבְּרֵן. דער עיקר אַ בָּחוֹר מִיט אַ מִידֵּל. דאס מִידֵּל אַרבעט שווין בי אַים יָאָרֶן לאָנג — ער, יָאָסֵל, זָאָל וְזָאָכָּר שווין פָּאָרְנָעָמָן. פָּאָרְאָצָן גַּעֲנוֹג סְטוֹדְעָנָטָן, אַנְשְׁטָעַנְדְּקָעָבָּהָרִים, וואס וועלן זיינ் צְפּוּרִידָן צו קְרִינְג אָזָא שְׁטָעַלְעָ אָזָן נִיט מַאֲכָן קִינְעָ סְקָאָנְדָאָל.

יאָסֵל לְעֻזְוִין האט זיך נישט שְׁטָאָרָק מִיטְעָר גַּעֲוָעָן, וואס ער האט פָּאָרְלָאָרָן די שְׁטָעַלְעָ. אָזָ מְוּול אַיז ער גָּאָר צְפּוּרִידָן. נִמְאָס גַּעֲוָעָן די גַּאנְצָע אַוִּיסְשְׁטָעַלְוָגָן, דָּרָעָ גַּאנְצָעָר קוֹנוֹי אַיְלָאָנָה, די פָּאָרְמָעָרָם וואס קוּמָעָן צו דָּרָעָ אַוִּיסְשְׁטָעַלְוָגָן, די שְׁטָעַלְעָלָךְ מִיטְעָר גַּעֲלָבָע זיך פָּוֹצָן זיך אוּסָם, אָז ער דָּרְזוּעָט אַ שְׁטָעַקְעָלְעָ... אָזָן דָּרָעָ עִיקָּר, די רִישָׁאָ! אוּסָם. נִשְׁתְּמָעָר. זְוִינִיקָּעָ קָלְיוֹפָאָרְנִיעָן.

סָאָנְטָא פָּעָ, יוֹנִיאָן פָּאָסְיִיפָּס, רָאָק אַיְלָאָנָר, דָּעְנוּהָר, רִיאָ נְרָאָנְדָע, באָנְעָן מִיטְ פּוֹלְמָאָנָס, עַצְמָעוֹרָן, קְלוֹבָ צִימָרָן; אָפִילָו אַ וְוָאנָעָ קָעָן מעָן גַּעֲמָעָן אָז מְוּילָן. יָאָסֵל לְעֻזְוִין האט נִשְׁתְּמָעָט קִין בָּאַשְׁטָעַלְטָ קִין בעַטְמָה, קִין שְׁטוֹלָ אַוִּיפָּ קִינְעָרָ פָּוֹן די באָן לְנִיּוּס.

גְּרָעִיהָאוֹנָה, קָלְאָמְבָּיָה, אִינְגָּל. אַוִּיטָאָמָבָּסָם גַּיְעָן צְוִוִּי אַ טָּאגָן, גַּיְעָן אָזָוִי שְׁנָעָל וְזַוְּ דִי באָנְעָן, גַּוְעָטָאָקְוָעָמָעָ שְׁטוֹלָן, הַעֲפָלָעָכָע באָרְ דִּינְוָגָן. אַוִּיפָּ דָּרָעָ קָלְאָמְבָּיָה קָעָן מעָן האָבָּן אַ בעַטְמָה צָום שְׁלָאָפָּן. יָאָסֵל לְעֻזְוִין האט נִשְׁתְּמָעָט קִין בעַטְמָה צָום זִיצָן.

פְּרִיוּוָאַטָּע אַוִּיטָאָמָבָּיָלָן פָּאָרָן אַוִּיפָּ אָזָן אָפָּ. גַּעַרְן צו גַּעֲמָעָן אַ פָּאַמְאָזְשִׁיר קִין קָלְיוֹפָאָרְנִיעָן פָּאָר גַּעֲלָבָע סְאָיו פּוֹפָּצָן, צְוָאנְצָעָ דָּאָלָאָר, אַבְּעָר יָאָסֵל לְעֻזְוִין גַּיְיטָ דָּאָס נִשְׁתְּמָעָן, זָאָס אַיז ער, וואָס? אַ מִילְּיאָד נָעָר? אַוִּיסְגָּעָבָן גַּעַלְטָ אַוִּיפָּ פָּאָרָן! אָזָן, צְוּוִיטָנָם, ער דָּאָרָף עַס קוּמָעָן קִין קָלְיוֹפָאָרְנִיעָן אַין אַ וְרִיאָ אַדְעָר פִּינְחָסָע? עַמְּיצָעָ וְוָארְטָ דָּאָרָט אַוִּיפָּ אַים? ער וְוַיְלָ זַעַן אַמְּעָרְיוֹקָע. קָלְאָרָאָדָא, גַּרְעָנְדָע קָעָנִיאָן, יַעַלְלָאָסְטָאָוָן פָּאָרָק, די חַיְילָן אַין קָאָרְלָסְבָּאָה, וְדָעָם פָּאָרְשְׁטִיָּה נָעָרָטָן וְוָאלָה. — דָּא גַּעֲנוֹג וואָס צו זַעַן, גַּעֲזָוָנָטָ פִּים הָאָט ער, אַיז גַּעַן גַּעֲגָנָעָן, פָּאָרָט פָּאָרְבִּי אָז אַוִּיטָאָמְבָּיָל. נָעָמָט אַוִּיפָּ אַבְּיִסְלָ אַונְטָעָטָרִין — אַוְרָאי גַּטְ.

אָזָוִי האט יָאָסֵל לְעֻזְוִין גַּעֲוָעָן אַמְּעָרְיוֹקָע. אָזָן וְזַעַן ער האט. עַנְדרָה, דָּרְזוּעָן קָלְיוֹפָאָרְנִיעָן, אַיז עַס שְׁווִין נִשְׁתְּמָעָט גַּעֲוָעָן אָזָא גַּוְאָלְדִּישָׁרָ

אורויס פון דרי האלאבליטע

חידוש. שווין געזען שענערם. יא, א זונ איז דא א פינגע. ווארים, ליכטיך, אבער ווואו איז ערונגער דער הבנטש-אוורחים? מ'דארף איבער-געכטיקן. — א מלציט. — אין קעשענע טאנט שוין.

די געסט אין חנטש אורהים זענען נישט קוין באשטענדיקען, א נאלט, צוויי, און גוי. ואסל לעוין איז נישט אראפנעלפלן בי זיך. ער'ט נישט פארפאלן ווערט. משטיינס געזאנט — וואס דארף דא א מענטש? עסן איז דא ביליך. און א דירה? אט איז שווין הערבסט און ס'איין שיין, ווארים, א פארגענין. אמת די געסט זענען שליע, זויר קיל, שלאפען אין דרויסן איז נישט איז אונגעגעט, דערצוי זענען די פאליציסטן אין לאס אנדזשעלעם אועלכע הינט: א דירה מוי מען האבן! עטלעכע וואכן — און ואסל לעוין האט אויסגעפונען, אzo די לאס אנדזשעלעלסער דירות טויגן נישט. זוי זענען נישט פאר אים. האסטו געזען א מדינה? מ'כויות היוזר פון שפינועבם, מ'קלעט זוי צוואמען מיט שפייעץ, און באהייזונג; בייטאג איז נאך צו דערליידן, — ווערט קאלאט, גויט מען ארים אין דרויסן און מ'וואריםט זיך און, אבער באאנקט! ס'איין דאך צום דערפרירן ווערט! איז אינגעגעסנע קלט; און איז גאט העלפט און שם גיט א גאט א רעגן, איז שווין גאר אן אומגליך; גיט איז דרויסן צו זיין, נישט איז שטוב. קאליפארנייע! נוין, לאס אנדזשעלעם איז נישט קאליפארנייע. אין פאלם ספרינטס — דארט שײינט די זון דריי הונדרט פינט און זעכיז טאג. אליוין געזען א גרויסן פלאקאט, דעם טאג, וואס די זון וועט דא נישט שיינען, געבען מיר א מלציט פרויו". שען מען נאך אמאל שריגן א מלציט אויך. געהרט, איז פאלם ספרינטס איז א פלאץ פאר מייליאנערן; אבער יאסל לעוין האט שווין געזען אמע-רייך, — ער וויסט שווין, איז אויך דא א סטעהזשע פאר קבאנים. אט פארן גומע אויטאמאכיהן, איז אויך דא א טראקט, זווע אס פאלם ספרינטס דאך קבאנים, כמעט אועלכע האלעדעריגעס וו ער; מער נישט, זוי האבן א פאטערינקע, א בויד אויף פיר רעדלאָען. וועט ער אויך פארן, דאס הייסט ער וועט ארויסנין אויפן ברויטן טראקט, א אויטאמאכיה פארער וועט זיך שווין דערבאָריםען, ארויפגעטען; מ'דארף נאך קענען אויסט שטעלן די האנט ריכטיך, איז א, מיטן גראבן פינגער; א, ואסל לעוין שען שווין די מלאה, ער'ט שווין נישט פארפאלן ווערט. איז פאלם ספרינטס האט טאָקע א בלישטשע געתאן די הועלע, לייב-טיקע, ווארים ווין און די ניסטע, די גאר ליעצעט... ריקשא. די ריקשא האט ער באטראקט גרייטעלכער ווי די זון. פון דעם

געועס קויש ביז די דישלעט, אין וועלכע מאשפאנט זיך איין פון פארנט, טאכע זוי א פערד, האט ער זוי באטראכט, שיר נישט באטראכט, און — נוי שאץ א מענטשלעכע נשמה, — אין אים האט זיך דערוועקט א חש זיך איינזושפאנען אין אטדרער רישא, איין מאל בלזין, זען זוי גיט זיך עט.

דער פארוואלטער האט אים גוט באטראכט, אויסגעעהרט זיין ריש- שא סטאוש: — אין איינגעבראכן פערד, — און יאסל לעווין האט זיך איינגעשפאנט.

א וואוילע זיך די ריקשא, ניון ?

— איך דענס אוייך איזו.

זיין קווק נידערט צו איזון, איר קווק שטיגנט צו זיינעם. א שמייכל הויערט אנמייטן. זוונקלען פון מוויל באגעגעגען זיך. הענט — — א פרגענינגן. מאפֿאַרט און — קיון זאָד צום דרייען, סיינע לוי' צעט, קיון בייטש, דאס פערד ניט זיך, און די הענט, ביידע הענט, זעד גען פרוי, פרוי צו וואַנדראָן איבער איר וואַרְיכּעַ פְּלוֹיעַץ, און זי געטפלט זיך צו אים. די וואַרְיכּוֹיט פון ביידע קערפֿערס קומט זיך צואמען, מישט זיך אויס, אוזאַ וואַרְיכּער געפל פֶּאֲרַדְיַה אַוִינְגְּן... גוט, גוט, גוט. מעד נישט, ס'איין שלעכט זואַס אויטאמָאַבלְיַן פָּאַרְן פָּאַרְבְּיַי הַיְן אַוְן צוריך. מאכט זיך, אָז אַ שיינְגַּע נְאָז אַ בלְאָז דעם האָרְן, — אַ חוצפהַדְקַן, דריינְגָּרְנְדִּקְן פִּוּפּ, — גִּיט מעַן זיך פָּאַרט אַ צָּפְלֵל, אַוְן אַפְּלוּ דָוְךְ דָעַם ווָאַרְיכּוּמָן נָאָז דָעַרְעַט מָעַן דָעַם שְׁמִיכָּל, וְאָס דָעַרְעַט שִׁינְגַּע זְהָט אַ ווָאַרְפּ גַּעֲטָאָן.

— לאָמִיר אַרְיִינְקִירְעוּוּן אַיְן אַ קַּעְנִיאָן.

אַזְוֵי שְׁטִיל, אַזְוֵי ווִיךְ זַעַנְעַן אַרְיִינְקִירְעוּאָגַט גַּעֲוָאָרְן די ווּרְטַעְר — אַ סּוֹד. אַכְּבָעַר די ווּרְטַעְר זַעַנְעַן אַנְגְּלָאָדְן, — קַאַנְדְּרָעְנְסִירְטַעְתָּהָיִג אַיְן קַעְנִיאָן ווּט אַטְמִידִי הַיְיָ אַרוּסְגָּעָלָאָזָּות ווּוְרָן אַוִיפּ דָעַרְפּרְיִי. דָעַרְעַט פָּוּן דָעַם דִּינְגָּאָמִיט שְׁטַעְקָל אַיְן אַנְגְּעַצְוָנְדָן, עַר האָט שְׁוִין דִּעְרְפִּילְטַע דָעַם בְּרִי. אַ שְׁטוּמִים מִיטָּן פָּוּס :

— מעַי ! פָּאַרְסִירְעוּוּ אַיְן קַעְנִיאָן !

יאַסְלַעְוַיְן האָט אַמְּגַדְּרִיְתָע דָעַם קָאָפּ. אַ סְּעַפְּוַנְדָע. דָעַר אַנְ- גַּעַצְוָנְדַע נְאָז האָט אַוִיךְ אַים אַ בְּרִי גַּעֲטָאָן. עַר האָט שָׁאָרְפּ אַסְ- רְעוּעַ גַּעֲטָאָן פָּוּן ווּעַג אַיְן טָאָקוּזִיְּז קַעְנִיאָן. אַוִיס הַיְסָעָר אַסְפָּאָלְט !

זוייבער, זוארויינער זאמד ; — זייןע פיאטעס טרעטען אבער אויף פרישען.
 א ריקשא שלעפער האט אויגן אין נאכן. ער האט נאך פריער געד
 זען, מיט די הינטערשטער אויגן פון דעם ריקשא שלעפער, זואס עם קומט
 פאר הינטער אים. — שווינען ! — האט ער געפראוט מבטל מאכן
 זיינער טועבען, שעמען זיך גאנרישט פאראפֿאַרְבִּיְּפֿאָרְעֵר, פֿאָרְבִּיְּגִינְיֵיר,
 וועדרגען א וויב, א מאן... ער, יאסל, נעטט ניט ארכט קיין מידל, אין א
 מואוו אדרער א טראם, — האט פײַנט צו זען זיינער טומען. א כלֶּן
 האט ער, — די זואס האבן זיך עפְנְטְּלָעֵר, "לייב" בישן זיך אין שטוב.
 אבער דאס, אט-דאָא, דאס איז שוין פשוט שווינערוי, און — זיינ ער
 מען זיך אפיילו נישט פאר אים !

— פֿאָרְקִירְעֻוּט זיך אין קעניאן — האט אים גענומען ברענען
 נישט נאך דאס זאמד אונטער די פֿים, די האט אויף זיין קאָפּ — א פֿיעֶר
 פֿלאָקָעָר. אין פֿנים, אין די אויגן האט א זיע געטאן א פֿלאָם. פֿאָרְדּ
 דאמט זאלֶן זיינערן. פֿאָר אים דאָרָה מען זיך נישט שעמען, ער — א
 פֿערְדּ. און ער איז אינשטיימֿיך, — א פֿערְדּ !

אה, פֿאָרְדּאָמָט, ער קען עם נישט פֿאָטְרָאָנָן, ער וויל נישט טראָכְטָן
 ווען דעם, ער וויל לויַּפְּן, יאנָן, יאנָן... —

די ריקשא האט גענומען שברינגען איבער שטיינער, גרייבער. האט
 עמיינער געשריען ער זאל זיך אַפְּשְׁטָעָלָן ? עם האט זיך אים געדוכט
 בלויו ! און אויב אפיילו איא, באָט זוי דער רוח ! לויַּת, יאסל ! לויַּת
 איז דער רוח זאל דיר געמען מיט זוי אַנְאַנְיָעָם ! טראָן זיך איבער
 בערגלעך, גרייבער, דערנער, שטיינער, באָרג אַרוֹיָּה ? — יאסל, לאָן נישט
 נאך ! ראָפְטָאָם ! מיט אַמְּאָל אַ שִׁים אַרוֹיָּה. אַט אַזְוּן. אַזְוּן אַיצְצָט —
 באָרג אַרוֹנָטָר. געדענְק, די ריקשא קען אַרוֹיְפֿרִיכְן אַוּהָ דָּיר. נישט אָ
 קיַּין טָאָרָמָאָז. דאס מאָכָט נישט. פֿפְּפְּוּט ! באָרג אַרוֹנָטָר, אַדְרָוָנִ
 טָר. אַדְרָוָנִטָּר. יאסל ! די ריקשא איז דריי צָאָל פּוֹן דיין רוקָן,
 רָאָטְמָעוּ זיך ! רָאָטְמָעוּ...

א קער אָן אַ זִּוִּיט, אַ דָּרְיוִי אַיְּן האַלאָבלִיעָס, די ריקשא אַיְּן אַיבָּעָר
 געדרייט, די פֿאָסְאָזְרִין אַוְיְגָעָשָׂאָטָן. יאסל לְעָוִין, — נאך אַ קָּאָמִישָׂן
 טָאָנִין — אַ קָּעָר אָן אַ זִּוִּיט, אַ נְוִוִּין, אַן אַונְטָעָרְשְׁפְּרָוָן — אַיְּן גַּעֲלָיְבָן
 שְׁטִוִּין אוֹהָר די פֿים, שְׁוֹעָר גַּעֲסָאָפָעָט.

ער האט זיך נישט אַנְגָּעָבוֹין צו הַעֲלָפָן זיך אוֹיפְּהָוִיבָן. אָן
 ווען זיך האבן זיך אוֹיפְּגָעָחוּבָן, האט ער זיך נישט אַנְטָשְׁוָלְדִּיקָט. ער
 האט נאך גַּעֲסָאָפָעָט. אַבער די אַנְגָּעָלָדָנִיקִיט, זואס ער האט גַּעֲסָאָפָעָט

פריער, איז אוייסגעליידיקט. היום, אבער נישט יונע הייך, נישט יונען
ברוי פון אונגעזונדענעם דינאמיט-סנויט. ער איז קוֹל, רואיס.
— האסטו זיך צעקלאלפט? — האט ער געהרט ווי דער קאוזאלאידער
פראונט זיין דאמע, אוּן באָלֶד דערהערט: — ווּהאַט אַין אַהֲלָדְוָוִוָּד
קָאַלְדִּים? (וּוּאַס אַיְזָדָם פָּאַר אַשְׁטִיק?).
— גָּאָרְנוּישָׂת.

אַ קִּילָּעָר, נִוְּטוֹרָאַלָּעָר, "נאָרְנוּישָׂת", אַ קִּילָּעָר, רְוָאַיְשָׂעָר בְּלִימָן. אַבער
אט-דער רְוָאַיְשָׂעָר, קְלָאַרָּעָר סָוכָן, אַטְצָדָעָר נְאַכְלָעָסְקָעָר טָאָן אַיזָּ קְרִינְגָּס
דְּרָאַקְלָעָרְוָוָנָג. אַ העַנְטָשָׂקָע, אַ שְׁוֹעָרָד, אַ שְׁפֵי גְּעוּוֹאָרְפָּן אַין פְּנִים אַרְיוֹן,
— אַין פְּנִים פָּוּן הַעֲרָבָּרְטָן. וּהְיִתְנִינְיָה, דַּעַר יְוָרָשׁ פָּוּן דַּי וּהְיִתְנִינְיָה מִילְיָה
אנָעָן, אַין דַּעַר אַנוּוּעָנְהָיִיט פָּוּן זַיְן כְּלָה אַיְוֹאָמָּה. סְטִיוֹאָרֶט, אַ טָּאָכָּי
טַעַר פָּוּן דַּעַם מַוְּלִיאָנְעָרָמָּה. דַּסְטִיוֹאָרֶט.

— יוּאַדְאַ-אַס!

אוּבָּר פְּרִיעָר אַיזָּ דַּעַר הַעֲרִץ הַעֲרָצָגָן פָּעַדְדִּינְאָנְדָּ גַּעֲוָעָן שַׁוִּין אַ
דְּרָאַשְׁאַסְעָנָעָר, הַאָבָּן שַׁוִּין אִיצְטָן דַּי אַרְמוּעָן זַיךְ גַּעֲרִירָתָם.
— וּוּסְטָט זַיךְ נִישְׁתְּשָׁלָאָגָן מִיטָּ אַיְסָן — האט אַיְסָט אַיְוֹאָמָּה. סְטִיוֹאָרֶט
אַנְטְּרִיסְטָעָט אַויְסְגָּעָשְׁרִיעָן. אַ שָּׁאָר מִיטָּ אַיְסָל אַרְעָם. — דַּוְּ רָוק זַיךְ אַפָּה.
— גַּעֲבִיְּלָטָעָ פּוֹיסְטָן. יַאֲסָל!

יאֲסָל זַעַט דַּי גַּעֲבִיְּלָטָעָ פּוֹיסְטָן, דַּי אַויְסְגָּעָשְׁטָרְעָטָעָ, פָּאַרְשְׁטָשָׁעָ
מַעְטָעָ צִיּוֹן. ער זַעַט אַפְּלָוּ דַעַם קִין צִיטָרָעָן, זַעַט מִיטָּ אַזָּאָרְקָן סָוכָן,
דַעַר קָוָק הַיּוֹט, מַעְסָט, שָׁאַצְטָן דַי בְּחֹות, צִילָט, דַי פּוֹיסְטָן פָּאַרְשְׁלָעָמָעָן זַיךְ,
פָּאַמְעָלָעָךְ אַבעָר שְׁטִיחָה. אַיְנָה אַלְלָטָן דַעַם צִיטָעָר, אַויְסְמִידָן דַעַם שְׁוֹנָאָסָמָ
עַרְשָׁתָן שְׁטוֹסִים, אוּן בַּיּוֹן יַעֲנָעָר וּזַעַט זַיךְ פָּאַרְמָעָסְטָן אַ צְוִוִּיתָמָטָן
לְאָנָגָן, דְּעַרְלָאָגָן רִיכְטָה.
— הוּוּרְבָּי!

הַוּרְבָּי הַאַט נִישְׁתְּ גַּעֲהָרָט. — אַזָּאָטָמָרָ! ער וּוּטָם, ער... נִישְׁתְּ
גַּעֲטָרָאָפָּן. וּוּאָרָט! דַוְּ... הָעָ? וּוּדְוּרָאָס אַיזָּ אַסָּ? דַעַר טְכְוִיר מִינְטָט
זַיךְ שַׁלְאָגָן מִיטָּ אַיְסָן? מִיטָּ אַיְסָן! מִיטָּ אַיְסָן! נָא!

זַיְן קְוָלָאָק הַאַט פָּאַרְפָּאָרָן אַין יַעֲנָעָם קִינְבָּאָק, פָּאַרְפָּאָרָן גּוֹטָן.
אַבעָר, אַבעָר, וּוּאַס אַיזָּ אַסָּ? בְּלָוָט? זַיְן נָאָזָן בְּלָוְטִיקָט אַזְוִוִּי?
וּוּיוּאַרְרָדָרָט! טָאָנָע, טָאָנָע, אַיְכְ'לָן זַיְן פָּאַרְפָּאָרָן רִיכְטָה. נִינְ-נִינְאָא!
דַעַם גַּאנְצָן בְּחַזְוִינְעָם הַאַט ער אַרְיִינְגָּעָלָעָט אַין דַעַם שְׁוֹאָוָנָג פָּוּן זַיְן
פּוֹיסְטָן, אוּן דַעַר "נִינְאָאָ" הַאַט עַס גַּעֲזָלָט זַיְן דַעַר עַכָּא פָּוּן דַעַר
הַאַקָּז זַיךְ זַיְן שְׁנִיּוֹדָט זַיךְ אַרְיוֹן אַיְן סְלָאָז, אַבעָר דַי הַאַקָּז הַאַט אַ שְׁנִית

אַרְוִוָּס פֹּוּ דַי הַאַלְאֶבְּלִיעָס

געטאנן די לַיְדֵיקען לְופֶט, דער העקער אויז שיר נישט אומגעפֶאלן מיטן פנים צו דער ערעד פון זיין איגענעט שוואונג. אַ שוואונג פון אַ פּוֹיסט אונטער זיין קין גיט אַים אַ ווֹאָרָף צְרוּקִים, אוון ער פֿאַלְטִ מיטן נאָזֶן צו דער ערעד, אויף אַ שטײַן, אַ פֿלאָץ, דערנער.

יאַסְלַ צִיט אַרְוִוָּס די קְוַרְצָעַ הוַיְוָלֶעַ מִיטַּ צִיטְעָרְנְדְּיקָעַ הענט, די מַסְפָּלוֹן אַיְן די לִיטְקָעַם צִיטְעָרָן. יַאַסְלַ'ס קָאָפֶט אַיְן אַבְּעָרָ רְוָאִיךְ. דער קִינְכָּאָק בְּרָעָנֶט, פֿלְאָמָט, אַ הַלְּיָישְׁ פְּיִיעָר, די אַוְוִינְן גְּלִיעָן, זַיְוָן אַנְּצָעַ גַּשְׁטְרָעָנֶט צו דֻּעַם גַּעֲפָאַלְעָנֶט. — וּוּטַ עַד זַיְךְ אַוְיְהָוִיבָן? זַי אַיְזָה דָאַ לְעָבָן אַים, הַעֲלָפֶט אַים זַיְךְ אַוְיְהָוִיבָן. ער רִיסְטַ וְזַיְךְ פָּוּן אַיר, רִיסְטַ זַיְךְ צַו אַים, אַבְּעָרָ וְזַיְךְ הַאַלְטַ אַרְמוֹגָעָנוֹמָעַן זַיְוָן קָאָפֶט, זַיְוָן הַאַלְדָּז. — חַוְּרִיבִּי! חַוְּרִיבִּי! אַרְעַע אַרְעַם זַעֲנָעַן שַׂוִּין אַרְום זַיְוָן בְּרוֹסֶט, רִיסְטַ ער זַיְךְ אַרְוִוָּס, וּוּרָעָ אַרְעַע הַעֲנֶט אַפְּאַרְשְׁלָאַסְעָנָע צַוְּאָנָג אַרְום זַיְוָן אַרְעַם, אוון זַיְשְׁלָעַט אַים, פִּירְט אַים, זַעַט אַים אַוּוּק.

יאַסְלַ האָט זַיְךְ עַטוֹּוָּס אַפְּנָעוֹרְקָט. די הַעֲנֶט הַאַבָּן מַעַר נִיט גְּעַז צִיטְעָרָט, די פִּים מַסְפָּלוֹן הַאַבָּן נַאֲכָנְעָלָאָזֶן, פֿאַלְטִ, אַוְיְסְגָּעָלָאָזֶן, בְּלָיוֹן דער קִינְכָּאָק פֿלְאָמָט. אַ טָּפְּ מְאָן, אַ גְּלָעַט טְאָן. וּוּאַסְעָר, קַאַלְטָעַ וּוּאַסְעָר.

— סּוּם, נָעַם אַונְדוֹ אַחֲרִים צָוֵם הַאַטְעָל!

וּוְרַ האָט עַם אַ וּוֹאָרָג גַּעֲטָאָן דֻּעַם בְּרָאַנְדְּ פְּאַקְעָל צַו זַיְוָן פִּים? וּוְרַ האָט עַם? ... זַי! אַטְדִּידַ בְּאַנְדְּאָן... אַטְדִּידַ דּוּוֹטַ בְּאַנְדְּאָן... אַטְדִּידַס מְוּילַ, אַטְדִּידַ גַּעֲפָרְבָּטָע, דִּיקָעַ לְיָפָן...

רוֹאִיךְ, יַאַסְלַ! — אַבְּעָרָ אַיְן יַאַסְלַ'עַן הַאָט שַׁוִּין אַוְיְפָגְעָקָבָט דָּאָס בְּלָוֹט. — אַיְךְ? אַיְךְ אַיְיךְ נַעֲמָעָן? אַיְךְ? — דַעַר אַנְגָּזְוָנְדְּעָנָעָר קְנוּיַת הַאָט דְּרָעְגְּרִיבָט דֻּעַם דְּיִנְאָמִיטָה. — אַיְךְ אַיְיךְ נַעֲמָעָן? נָא! נָא! צְוַוְּיִ צַוְּאָנְגָּעָן הַאַבָּן אַרְמוֹגָעָנוֹמָעַן דַי הַאַלְאֶבְּלִיעָס פָּוּן דַעַר רִיךְ שָׁא, זַי אַ וּוּיְגַ-מְאָן אוֹן אַ וְעַגְעָבָן אַיְן אַ שְׁטִינוּ. אַיְין וְאַד אַיְזָה אַפְּרָעָהָרָגָעָן, זַיְךְ אַ שְ׀יָקָל גַּעֲטָאָן אוֹן אַמְגָעָפֶאלָן, בְּאַלְדָּז הַאָט דָאָס צְוַוְּיִ טָעָרָד זַיְךְ שַׁוִּין גַּעֲוָאַלְגָּעָרָט. די צְוַוְּיִ צַוְּאָנְגָּעָן הַאַבָּן זַעֲרִיסְטָן אַ שְׁפָסְעָלָעָ, — אַ מַעֲנִישָׁ טָוּן די הַאַלְאֶבְּלִיעָס, אַ טִּינְגָּר הַאָט גַּעֲרִיסְטָן בְּרוֹיְוָן, גַּעֲרִיסְטָן אוֹיְפָ שְׁטִילְשָׁלָעָ, הַאָט צְעִירִיסְטָן אַזְּ אַנְאָנִימָעָן, מִיאָוָסְטָן בְּרוֹיְוָן, גַּעֲרִיסְטָן אוֹיְפָ שְׁטִילְשָׁלָעָ, בְּרָעְקָלֶעָ, פִּיצְלָעָ, זַיְךְ צְעוֹוָאָרָפָן, צְעוֹוִיטָ, צְעַפְּרִירִיטָ. גַּעֲבָלִיבָן די צְוַוְּיִ הַאַלְאֶבְּלִיעָס. אַיְנָעַ הַאָט ער נַאָךְ גַּעֲנָגָגָעָן, הַאָט ער זַי אַ שְׁמַיְזָה גַּעֲטָאָן, דִּיק אַיְכָעָר זַיְוָן שְׁזְבִּיּוֹן, נִישְׁט גַּעֲנָגָגָעָן, הַאָט ער זַי אַ שְׁמַיְזָה גַּעֲטָאָן,

זיך אומגעדרויט און האט אועונגנעשפאנט. — זווייטער אין טאקווייז
קעניאן איין דא זואסער. דער קינבאך...

איין דער "מודבר זון", די מעגלעכע ציוטונג וואס נויכט ארכוים אין
פאלאם ספרינעם, איין געווונ געמאַלדז, און ערבערט. ז. ווּהִיטְנִי אָוֹן זַיִן
בלח אַיוֹוָאָמ. סטיווארט זענען דא צוֹגָאַסְט פָּאָר אַ פָּאָר טָעָג. גַּעֲקֻמָּעָן
איין זיין ערָאַפְּלָאָן אָוֹן וּוּלְזָן דָּרְשִׁינָּעָן בֵּין באָל הַיּוֹנָת אָוֹנוֹת.

אוֹיֶף מְאַרְגָּן אָיוֹן דָּרְזוּלְבָּעָר צִוְּטוֹנָג דָּרְשִׁינָּעָן די נִיּוּם, אָוֹן
מר. ערבערט. ז. ווּהִיטְנִי אָיוֹן לִיבְכָּת פָּאָרוֹוָאַנדְרָעָט גַּעֲוָאָרָן פָּאָרְנִידִיש מִיט
אַ פָּעָר אָוֹן וּוּנְגַּעַלְעָא אָיוֹן טַאַקְוַיְזָקְעָדְיוֹן, דָּאָס פָּעָר אָיוֹן גַּעֲוָאָרָן וּוְילָד
איָן אַיְבָּעַרְעָקְעָרָט דָּאָס וּוּנְגַּעַלְעָא, עָר אָיוֹן לִיבְכָּת פָּאָרוֹוָאַנדְרָעָט גַּעֲוָאָרָן,
זַיִן בְּלָח אָיוֹן אַרְכוֹם אַוְמַבָּאַשְׁעָדִיקָת. זַיִן האַבָּן הַיּוֹנָת פָּרִי פָּאָרְלָאָזָט
פאַלְמִסְפְּרִינְגָס מִיטָּן ערָאַפְּלָאָן צוֹרִיךְ קַיְן לְאַס-אַנְדוֹשְׁעָלָעָם. וּוּנְגַּעַן
דָּעַם גַּעַיְעָג נָאָךְ יַאֲסֵל לְעוֹזָן אָיוֹן טַאַקְוַיְזָקְעָדְיוֹן, אַנְדְּרָעָס אָוֹן פָּאָלָם קַעְנִיאָן
הָאָט די צִוְּטוֹנָג נִישְׁתְּגַעַרְבִּין.

יאֲסֵל לְעוֹזָן אָיוֹן זַיִן וּוּאָסְטָר אַרְיוֹן, מָר. ערבערט. ז. ווּהִיטְנִי
איָן שְׂוִין מַעַר אוֹיֶף רִיקְשָׁאָס נִישְׁתְּגַעַרְבִּין, בֵּין טּוּעָר פָּוּן "אַלְלָאָהָם
גַּאֲרָטָן" שְׂטִיעָן נָאָךְ פּוֹנְדָּעָס וּוּגָנָס רִיקְשָׁאָס.

אויף אן אלטער שיף

פון דעם טאגן און, וואם נאטמאן שפינגל, דאס פליינע מענטשעלע מיט דעם שטיפן קאפעלויישל אויף דעם שפייז קאף און מיט די וויבערישע הענטשלען האט באקומען פון זיין פערטר די וויזע קיין דרום-אפריקע, האט ער אויפגעהערט צו געבן זיינע לעקציעס, צו גניין טאנדיין, טאנדאוייס און דער וארשעווער שטאטיטער ביביליאטס און איז אפאילו זעלטן ארינגעקייד מען אין דעם קלינעם קאועזהיז, וואו ער האט אין משך פון יארון יעדן אוננט געגעסן נאכטמאל און געשפלט אין שאך. ער האט איצט געהאט איז מאונג: צו אוילן פון איז אטט צום אנדראן ארויסבאקומען דעם אויסלענדישן פאמ. איזו ווי ער האט אויך סיון אינלענדישן נישט געהאט, האט ער געמוות אנהובין אלץ פון אנהביב אן, צו באוויזן, איז ער איז א בירגער אין דעם לאָה, וואו ער איז געבורן געוואָן, האט ער געהרטט ארויסבאקומען אַ ציגנינש, איז ער איז פארשראַבִּין אין די „באַשטענדיקע באַפֿעלעָרְנוֹנְגְּבִּיכְּרָע“. ער איז אבער איז אטזדייבּ ייכער נישט געווען פֿאַרְצִיכְּנֶט אָזֶן ער האט דערפֿאָר געזאלט ברענגען אָז איזצּוֹג, אָז זיינ פֿאַטְּעָר אָזֶן אָזֶלְּכָעֵבּ ייכער אַיִינענְשְׁרִיבּן, צוֹלְּבִּיךְּ דעם האט ער געמאַט אַסְּמִיחָה עֲרֵנְיָה אָזֶן אַ קלְּיָין שְׂטַעְטָל געבן דער באַלְשְׁעוּיסְטִישָׁר גְּרֻעָנִי, וְאַוְהִין ער האט זיך גַּשְׁלַעַפְּט אַ קָּאָפְּן מַעְתָּדָלָת, מִטְּ דַּעַר בָּאָן אָזֶן אָסְּקָם. דָּאָרְטָן הָאָט זיך אַבְּעָר אַרְוִיסְגְּנוּזִין, אָז אִין דַּעַר מַלחְמָה אָזֶן דַּעַר אַרְכְּיוּוֹ פֿאַרְבְּרָעָנָט גְּעֻווָּרָן.

דער הוֹיכָר דַּאְרָעָר שְׁנִי מִיט דַּעַר לְאַנְגָּעָר בְּלְאַסְּעָר אָזֶן מִטְּ די פְּלִינְיָע קְרוֹצְזִיכְּטִיקָע אַיִּיגְעָלָע, וְאָסְּ צְוִ אִים האט נאטמאן שְׁפִינְדָּל אִיצְט גַּעֲמוֹת אַנְקָוּמָעָן, האט מִיט באַדוּרָן גַּעַשְׁקָלָט מִיט זִוְּן שְׁמָאָלָן פְּרָדִישָׁן קָאָפּ, ער האט אַוְיסְגְּנוּשְׁפִּרְיָה וְזִיְּנָעָן בְּיַעַנְדִּידָע הָעָנָט, אויף וְוַעֲלָכָע עַם זְעַנְעָן גַּעַזְעָמָן צְוִויִּי בְּיוֹרָאָ-אַרְבָּל פִּון שְׂוֹאָרָצָן אַונְטַעַרְשָׁלָאָס, אַסְּימָן, אָז ער קָאָן נִשְׁתְּ חַעַפְּן, אָז גַּעַטְעָנָהָה:

— עַם אִיז שְׁלַעַכְּתִּי . . . עַם אִיז נִשְׁתְּאָ קִיְּן שָׁוָּם אַוְיסְוּגָן! . . .
עַם אִיז גַּעַזְעָמָן נַאֲרִ-סּוּכּוֹת. דַּעַר גְּרוֹיסְמָר פְּרִירְעָקִינְגָּר מַאֲרָךְ האט אַוְיסְגְּנוּזָן נַאֲרָ די דַּעַנְנָס וּוּי אִיזְנָ גְּרוֹיסְמָר זָמָפּ. די הַיּוֹלְדָע — קְרוּמָע,
אַרְוִיסְגְּנוּזָן מִיט לִיְּמָ, הָאָבָן אַוְיסְגְּנוּזִין פְּוֹנְדְּרוּוֹיְטָנָס צְוִ שְׁטִינָן אִין
בְּאַטְּאָע בֵּין צְוִ אַלְעָגָט. די מַאֲכִיקְ-גְּרִין-גַּעַלְבָּלָעָע דַּעַלְבָּאָע הָאָבָן זיך
גַּעַשְׁפִּינְגָּלָט אִין די בְּרוּיְטָע קַאֲלָזְוּשָׁמָן מִיט אַלְעָגָט זְיִירָע לְאַטְּעָס, אָז עַם

האט זיך אויסנעדוכט, אז אונטן ליגט נאך א שטטעט, א וויסטט, א אונט טערוואסערדייקט, פול מיט יונגעדרזועעלטישער מורה-שחורה. די שייבליך אין די סליינע פאנצעטער זענען געווען שווארץ, ווי איזן חורבות. אָרוּם די עטְלַעַכְעַטְ נַאֲקַעַטְ, אַפְּגַעַשְׁיַלְטַעְ קַאֲשְׂמַאַן-בִּימָעַר, וּוֹאַסְטַּחַןְ אַרְוִיסְיַרְ גַּעַשְׁמַאַרְצַטְ דָּא אָזְןְ דָּאָרטְןְ, זַעַנְעַןְ אַרְמוֹנְעַפְּלַוְוִינְגְןְ קַרְאַעַןְ מִיטְטַאַסְטַּרְ אַרְקַעַרְיִיְרְ אָזְןְ נַאֲטַאַנְעַןְ הָאַטְ זֵיךְ מִיטְ אַיְינְמַאַלְ אַוִיסְנַעַדְוַכְטְ, אָזְ ערְ אַיְזְ אַרְיִינְ גַּעַפְּאַלְןְ אַיְזְ אַוִיסְנַעַשְׁתְּאַרְבָּעַנְעַםְ יְשֻׁוָּבְ, אַפְּאַרְגַּעַשְׁעַנְעַםְ פָּוָןְ נַאֲטְ אָזְןְ פָּוָןְ לִיְמָטְ. אַוִאסְעַרְטְּרַעַגְרַעְ, מִיטְ פַּאֲרַשְׁאַרְצַטְ פָּאַלְעַםְ, מִיטְ אַנְאַסְעַרְ בָּאָרְדְ אָזְןְ צָעַשְׁוַיְבְּרַעְטְ פָּאוֹתְ, וּוֹעַפְעַמְ אַלְמַדוֹאַזְנוֹנִיקְ, הָאַטְ אַיְםְ אָזְנְ עַזְהָ גַּעַטְאַןְ, ערְ זָאַלְ גַּיְינְ אַיְזְ בִּיתְהַמְּדָרְשְ אַרְיִיןְ.

— דָאָרטְןְ וּוּמְעַןְ אַיְיךְ אָזְןְ, וּוֹאַסְטַּחַןְ אַיְתְּ הָאַטְ צַוְּתָאַןְ! — הָאַטְ דָעַרְ וּוֹאַסְעַרְטְּרַעַגְרַעְ גַּעַדְשַׁמְאַדְזַעַשְׁטַטְ מִיטְ זַיְןְ אַזְנִיצְיִינִיקְ מוֹילְ אָזְןְ אַנְגַּעַוְוִיןְ מִיטְ אַפְּינְגְרַעְ — אַלְזְ דָאָרטְןְ! . . .

אָזְןְ נַאֲטַאַנְעַןְ הָאַטְ זֵיךְ אַוִיסְנַעַדְוַכְטְ גַּלְיוֹדְ דָעַרְ יְדְ וּוֹאַלְטְ גַּעַחַטְ דָעַרְבִּיְיְ אַטְיְפְעַרְןְ מִיןְ אָזְנְ גַּלְיוֹדְ ערְ וּוֹאַלְטְ גַּעַוְאַלְטְ אִיםְ וּוֹאַרְעַנְעַןְ: גַּעַנְגְ גַּעַבְלַאַנְדוּשְׁשַׁטְ ! . . . גַּיְ צְרוּיקְ, פָּוָןְ זַוְאַנְעַןְ דָוְ שְׁמַאַסְטַטְ ! . . .

אַיְןְ בִּיתְהַמְּדָרְשְ זַעַנְעַןְ דִיְ וּוּנְטְ גַּעַנְעַןְ שְׂוֹאַצְלַעַךְ, וּוֹיְ אַיְןְ אַבָּאַתְ דיְ פָאַלְיִצְעַסְ זַעַנְעַןְ גַּעַוְוָןְ לִיְדְיקְ, אַזְ סְפָרִיםְ. עַטְלַעַכְעַטְ אַבְּאַןְ זֵיךְ אַרְמַגְנַעַדְרִוִיטְ אַחַיְיןְ-אַזְנִיצְרוּיקְ, אַחַיְיןְ-אַזְנִיצְרוּקְ. פְּרַעַרְ אַבְּאַןְ זֵיךְ נִישְׁתְ עַהַעַרְטְ וּוֹאַסְ דָעַרְ פְּרַעַמְדָעַרְ זַאַגְטְ צַוְּיָאַןְ זֵיךְ אַבְּאַןְ אַנְגַּעַנוֹגְטְ דיְ אַוִירְעַןְ, וּוֹיְ טְוַיְבַעַ. זַוְעַןְ זֵיךְ אַבְּאַןְ שְׁוִיןְ פְּאַרְנוּמְעַןְ, אָזְ ערְ רַעַדְטְ יְדִישְ לְשֹׁוֹןְ, אַבְּאַןְ זֵיךְ עַרְשְׁתְ נִישְׁתְ פְּאַרְשַׁטְאַנְעַןְ וּוֹאַסְ ערְ וּוֹלְ. עַרְשְׁתְ צְוּוֹשְׁןְ מְנַחָה אָזְןְ מְעַרְבִּיְ, וּוֹעַןְ דָעַרְ עַולְםְ אַיְזְ גְּרוּסִיםְ, הָאַטְ נַאֲטַאַןְ שְׁפִינְדְלְ גַּעַפְוָנְעַןְ יְדְ, וּוֹאַסְ אַבְּאַןְ גַּעַקְאַנְטְ זַיְןְ טַאַטְןְ, וּוֹאַסְ אַיְזְ גַּעַשְׁטַאַרְבְּןְ מִיטְ דְּרִיסִיסְקְ יְאַרְ צְרוּיקְ. דָעַרְ רַאַשְׁיַחַקְהַלְ הָאַטְ אַוִיסְנַעַפְוָנְעַןְ אַזְעָהָ.

— צְוּוֹיְ עַדְותְ וּוּלְעַןְ אַוּוּקְגַיְ�� אַיְזְ מַאֲגִיסְטְרַאַטְ אַרְיִיןְ אָזְןְ שְׂוּוּרָןְ, אָזְ אַיְעַרְ טַאַטְעַלְיַהַשְׁלָוּםְ אַיְזְ אַגְּהַנְעַרְ ! דָעַםְ שְׁנַעַץְ וּוּמְעַןְ דָאָרְפְּןְ עַפְעַמְ גַּעַבְןְ אַיְזְ יְדְ אַרְיִיןְ. . . .

צְוּמָרְגָנָסְ אַבְּאַןְ צְוּוֹיְ אַלְטַעְ וִידְןְ, הַיְזָעַרְגִּזְיִעַרְ, גַּעַטְאַןְ אַשְׁבּוּתְ, אָזְ זֵיךְ אַבְּאַןְ גַּעַקְאַנְטְ נַאֲטַאַנְסְ פְּאַטְעַרְ. דָעַרְ רַאַשְׁיַחַקְהַלְ הָאַטְ זֵיךְ עַסְדְ'עַטְ מִיטְ דָעַםְ שְׁנַיְ אָזְןְ נַאֲטַאַןְ הָאַטְ אַרְוִיסְבָּאַקְוּמָעְןְ שְׂוֹוָאַרְץְ אַוִיפְ וּוֹיְסְ, אָזְ זַיְןְ פְּאַטְעַרְ אַיְזְ דָאְ אַכְתָבְ. דָעַרְפְּאַרְ הָאַטְ נַאֲטַאַןְ שְׁפִינְדְלְ גַּעַגְבַעְןְ עַטְלַעַכְעַטְ נַיְלְרַןְ פָּאַרְ קַהְלְ, אַגְּדַבְהַ פָּאַרְ דָעַרְ שְׁוֹלְ, דָעַרְ מְקוֹוֶהָ, חַבְרָהְ פְּדוּשָׁאָ אָזְןְ אַוִוָּףְ צַוְּ פְּאַרְוִיכְטְןְ דָאַסְ בִּתְהַמְּדָרְשְ אַיְודַעְרַ.

ער אויז אַוועקנעָפָּרֶן, האט מען אים געפֿרט אויף דעם בִּיתְעוֹלָם, וואו
טָאַטְעַדְמָאַמָּע זענען געלען. אויף דער מאַמָּעַס קָבָר אויז קֵין מְצָבָה
ニישט געוווען. עס האט בלויו דארטן געשטעקט אַ פָּאַרְפּוֹלֶט בְּרָעָטֶן.
דעַם טָאַטְנַס מְצָבָה אויז געוווען האָכָּב אַיְינְגְּנוּזְעָסָעָן אָזֶן אַרְומְגְּנוּזְאָקָסָן
פָּוֹן אַלְעַזְזִיטָן מִיט עַפְּסַאַזְעַלְכָּבָע גַּלְבְּלַעֲדָ-בְּלַאֲסָע שְׁטוּרְיוּן, וואָס האָכָּב
דָּרְמְמָאָנָט אוֹזֶן דַעַם קָלְיוֹר פָּוֹן דַעַם טָאַטְנַס בָּאָרֶה. דַעַר האַלְכְּרוֹנְדִּיקָּעֶר
שְׁטִינוֹן, אַ צְּעַלְכְּעַרְטָעֶר פָּוֹן רָעָגֶן, עַדְיִקְדְּגָנוֹן, האָט אַוְיסְגָּעוֹן זַיךְ צָו
טּוֹלְיָעַן צָוָם אַיְינְגְּנוּזְעָפָּלְעָנָעָם בָּעָרְגָּל, גַּלְיָיךְ עַר וּוּאַלְטָן וּאַסְ-גִּיכָּעָר גַּעַוּוּאַלְטָן
אַרְאָפֶן אָונְטָן אָזֶן נִישְׁתָּאָנְקָסָן מַעַר דַי שִׁין פָּוֹן דַעַר וּוּעָלֶט. . . .

אלְזַי אַיְזָן גְּנוּסָמָעָן שְׁוֹעָר. נְאַכְּדָעָם וְזַי עַר האָט אַרְוִיסְגְּעָרָאָגָן
אַ צְּיִינְגִּישׁ, אָזֶן עַר אַיְזָן אַ נְכַתְּבָה, האָט עַר עַרְשָׁת גְּמוּזָתָהָבָן אַ מְעַטְּרִישָׁע
אוֹזֶן נַאֲךְ דַעַר מְעַטְּרִיקָע—נַאֲךְ אַנְדָּרָעָ-דָאַקְוּמָעָנָטָן. יְדָעָם מַאֲלָה האָט עַר
נְעַדְרָפֶט אַנְגָּבָעָן אַ בִּיטָּע, אָזֶן אוֹיף יְעַזְזָן בּוֹגִין האָט מעַן גְּמוּזָת
קְלָעָפָן מְאַרְקָעָם. דַי שְׁקָצָים אָזֶן דַי שְׁקָסָעָם, וואָס זַוְּצָן אַיְזָן דַי אַמְּטָן
בְּלָיוֹן בֵּין דְּרוּיִי אַזְיָינְגָר בִּיטָּאָג, הָבָּאָן אַיְם גַּעַהְאָלָטָן אָזֶן אַפְּשִׁיקָן
איְינְגָר צָוָם אַנְדָּרָעָן אָזֶן מעַן האָט נִישְׁתָּאָזְפָּנְהָעָרָטָן צָו גַּעַפְּנָעָן אוֹיף אָסָם
עַבְרוֹתָן אָזֶן צְוָטְשְׁעַפְּנָיָשָׁן. עַר האָט גְּמוּזָת אַרְוִיסְקָרִינָן אַ פָּאָפִיר, אָזֶן
עַר האָט זַיךְ אַזְיָינְגָרְפִּירְטָמָאַרְאַלְשָׁ, אָזֶן אַ פָּאָפִיר, אָזֶן עַר אַיְזָן סִינְמָאָל
נִישְׁתָּאָזְפָּנְהָעָרָטָן בָּאַשְׁטָרָאָפֶט. דַעַר שְׁטִיעָר-אַמְּטָהָאָט זַיךְ מִיטָּאַזְמָאָל
דָּרְמָמָאָנָט אָזֶן אַ לְאַגְּנְגְּפָרְגָּעָסָעָנָעָם שְׁטִיעָר. שְׁפָעָטָרָהָאָט זַיךְ אַרְוִיסְגָּעָן
וּוֹזָן, אָזֶן זַוְּזָן מְיַלְּוּטְעָרְבִּיכָּל אָזֶן עַפְּסָעָם נִישְׁתָּאָזְפָּנְהָעָרָטָן צָו זַוְּזָן,
אוֹזֶן מעַן האָט אַזְיָינְגָנִי אַיְם גַּעַהְיָוָן שְׁטִינוֹן צָו אַ קָּאַמִּישָׁע. עַר האָט
גַּעַצְמָעָרָטָן פָּוֹן קְעָלָטָן, וּוֹזָן עַר האָט אַ נְאַקְעָטָרָעָטָן וְזַי דַי מַאְמָעָהָאָט אָסָם
גַּעַהְאָטָן, זַיךְ אַזְיָינְגָרְשָׁעָמָלְבָוּשָׁמָן. אַ בְּרוּטָרָפָאַלְקָאַוּנוֹגָן, מִיטָּאַזְמָאָל אַ פְּלָלָעָר
בְּרוּסָטָמָעָלְאַלְגָּן, האָט מִיטָּחָזָק גַּעַשְׁאָלָטָן אַיבָּעָר אַיְם מִיטָּאַזְמָאָל
אוֹזֶן גַּעַבְּלִינְגְּצָלָט וְזַוְּיִלְעָרִישָׁ מִיטָּאַזְמָאָל אָזָיגָן. דַי דָּאַקְטָוִירִים הָבָּאָן בָּאָזֶן
בָּאַטְמָאָכָּט זַוְּנָעָה הָעָנָטָן, גַּעַהְיָיָסָן אַזְיָהָבוֹבָן דַי פִּים, אָזֶן אַיְם גַּעַסְקָטָן אָזֶן
דַי צִיְּן אַרְיָין, וְזַי אַ פְּעָרָדָן. זַוְּנָט עַר האָט אַגְּנָהָבוֹבָן בָּאַמְּעָן זַיךְ זַוְּנָעָן
דעַם פָּאָסָם, אָזֶן עַר אַזְיָינְגָמְאַגְּרָטָן גַּעַוְאָגָן, וְזַי פָּוֹן שְׂוִוְינְגְּרוֹבָטָן. דַי רִיפְטָן
הָבָּאָן אַרְוִיסְגְּעָפָּלְעָנָעָם טָאַרְבָּעָן פָּוֹן שְׁוֹאַקְיִיטָן זענען דַי אָזָיגָן גַּעַוְוָעָן דַיְוִיטָן.
דַעַר פָּאַלְקָאַוּנוֹגָן האָט צָו אַיְם גַּעַפְּכָבָעָט מִיטָּאַזְמָאָל זַוְּזָן קוֹלָאָקָן.

— האסט דיך געצערט, אויסווארה! — האט ער גע'טענה'ט צו
אים — מיר קאנען זיך אויף איזעלכע שטיח! . . .

און ער האט עפער פארשריבן מיט א בלויישטיפט אויף א בוגין,
ווען ער האט סופרבילס-אַרוּזָבָאַסְפָּעָמָן דאס שוואָצִיעַן כייל מיט
דעם נאָלְדָעָנָם אַדְלָעֶר אויף דעם פָּאַרְדָּרְבָּלְעָטֵל, האט ער זיך געַשְׁפִּירַט
ווײַ נאָך אַ קְרָאָנְשִׁיט. פָּוֹן מְוֹרָא, מען זאָל אַים דעם פָּאַס נִישְׁתָּאָרוּסִיּ
גַּנְבָּעָנָן, פְּלָעָנָט ער זיך יַעֲדָם מָאָל אַכְּפָט טָאָן בְּיַיְדָעַר זַיִט, וְאוֹ
עַס גַּעֲפִינָט זיך דֵי בְּזַעַם-קָעָשָׂעָנָה. בְּיוֹנָאָכְטָט פְּלָעָנָט זיך אוֹיְם חַלּוּמָעַן,
אוֹ אַגְּנָבָה האט בְּיַיְדָעַמְּ אַים דעם פָּאַס אַרוּזָבָאַסְפָּעָמָן פָּוֹן דֵי העַנָּט אָוֹן ער
אַנְטָלְוִוִיפְט. ער, נָאָטָאָן, יַאֲגָט אַים נאָך, ער לְוִוִיפְט מִיט אַלְעַ בְּחֹות, אַבְעָר
זַיִן חָאָרִיךְ וּוּוּרְטָט דָעָרְפָּוֹן אַלְעַ שְׂוֹאָכָעָר אָוֹן דֵי פִּס שְׁטִיעַן אַפְּ. ער
וּוְיל שְׁרִיְעָן, אַבְעָר זַיִן כּוֹל קָוְמָתָאָרְוִיקָם, אַ פָּאַרְשְׁטִיקָטָם,
וְזַיִן וּוּאַלְטָט גַּעַחַתָּט אַ פָּאַרְשְׁטָאַפְּט מוּוְיל. פְּלוֹצְלִינְגָ פְּלָעָנָט ער אַ צִימְטָר
טָאָן, אוֹ דָאָס בְּעַט האט זיך אַושָׁאָז וְאַרְאָפָ גַּעַטָּאָן צְוֹאָמָעָן מִיט אַים,
און ער האט זיך אַוְוִוְוִירִיסָן אַ בָּאָגָּאָסָעָנָר מִיט קָאָלְטָעָ שְׂוִוִים. כָּאָטָש
דָּעַר פָּאַס אַיְזָן גַּעַלְעָגָן הַיְנָטָר דֵעַם קִישְׁזָן, האט ער שְׁעהָן לְאָנָגָן דָּעַרְנָאָך
ニישט גַּעַקָּאנְט אַיְינְשָׁלָאָפְּן.

— מַעַר פְּעַלְתָּ מִיר נִישְׁתָּ! — האט ער גַּעַרְדָּט צו זיך אַלְיָין אַיְזָן
דָּעַר פִּינְצְטָהָר. — וּוּוּי! . . .

אייצט האט זיך אַיְזָן דֵי טָעַג אַגְּנָהָוִיכָן אַ וְאַנְדָּרָן אַיבָּעָר דֵי
שְׁיִפְּגַּזְעַוְּלְשָׁאַפְּטָן. דָעַר פְּעַטְמָעָר פָּוֹן יַאֲהָאָנְסָבָוָרָג, דָעַר אַיְנְצִיקָעָר
קָרוֹב, וְאַס אַיְזָן גַּעַבְלִיבָן לְעָבָן, האט נִישְׁתָּ צְוֹגְשִׁיקָט קִיּוֹן שִׁיףָ
קָאָרָט, נָאָך אַבְּיָסָל גַּלְמָט. דָעַר גַּרְעַמְטָרָר טִיל אַיְזָן אַוּוּס אַוְיָפָ
דַעַם פָּאַס אַיְזָן גַּעַבְלִיבָן אַיְזָן אַבְּיָסָל גַּאֲרָז וּוּוּנִיגָן. כָּאָטָש נָאָטָאָן אַיְזָן גַּרְיִיט
גַּעַוּוּן צו פָּאָרְן דָרְיְטָעָ קָלָאָס אַיְזָן אַפְּיָלוֹ צְוּוִישָׁן דָעַק, האט ער אַיְזָן עַרְגִּינְ
ニישט גַּעַקָּאנְט באָקוּמָעָן דֵי רִיְזָעָ פְּאָר דֵי עַמְלָעָכָ פָּוֹנָט, וְאַס גַּעַנְעָן
אַים גַּעַבְלִיבָן. עַס האט אַפְּיָלוֹ נִישְׁתָּ גַּעַהָאָלָפָן דָאָס, וְאַס ער האט
פָּאַרְקְוִוִיפְט זַיִנָּע בִּיכָעָר, דָאָס אַיְנְצִיקָעָר פָּאַרְמָעָגָן. גַּעַתְהָעָ,
שְׁעַקְסְפִיר, דֵי צְוֹוְאַנְצִיקָּבָעָנְדָרִיקָעָ עַנְצִיקָּלְאַפְּעָרִיעָ, דֵי וּוּרְטָעְרִיבִיכָעָר —
אַלְיָין שְׁוִין גַּעַוּוּן פָּאָרְתְּכָלִיְיָוּעָט, אַבְעָר אוֹיָפָ קִיּוֹן שְׁוּפְקִירָטָע אַיְזָן
נָאָך אַלְעַז נִישְׁתָּ גַּעַוּוּן. עַס אַיְזָן גַּעַבְלִיבָן בְּלוֹוִי אַיְזָן עַזָּח : דָאָס עַרְשָׁטָע
מָאָל אַיְזָן לְעָבָן אַוּוּקְצָנוּין עַרְגִּינְיָאַיְזָן דֵי וּוּוּלְטָעִיקָע גַּעַוּלְשָׁאַפְּטָן,
וְאַס פָּאַרְזָאָרָגָן אַרְיָעָמָן אַיְמָוְגָּרָאָנָטָן. אַבְעָר זַיִן גַּעַר אַיְזָן אַרְיָינְגָן
קָוּמָעָן אַיְזָן דֵעַם וּוּאַרְטִיזָאָל אָוֹן דָעַרְזָעָן פָּאָר זַיִן דֵעַם עַולְמָ, וְאַס וּוּאַרְטָ

אויף אן אלטער שיף

אווף שטייעץ, האט ער זיך גענטמען רוקן אויף צוריק. אויף לאנגגע בענש
זענען געוזען אלע ליט, וויבער אין גרויסע שייטלען און מיט קאפקעס
אויף די קעלער. אין מיטן שטוב האבן זיך געשפלט אוייסגעבלוייכט
סינדרער. פון אלע זיימן זענען געשטעטלט שפויי-קעלטעלעך
און. עס האט געשמעקט מיט יאד און צאנזוייטאגן, ווי אין אַ שפיטאל.
ערגנץ אין אַ צוווית צימער האט אַ דاكتאר געהילט די אונגן פון אַ
מידעלע, וואָס ל'ידט אויף טראכאמ. יעדעם מאָל, וואָס ער האט איר
דארטן געוואָלט אַ ריר מאָן ביַן די פראנקע אונגן, האט די קלינע זיך
צושריגן, ווי פון אַ ברוי. מען האט געהרט ווי דער דاكتאר טענה/^ט
צּוֹ אַיר :

— אַין גוט, די מאָמע מיט די שועטערלעך און די ברידערלעך
וואָלן אַוועקפאָרן צום טאמן... און דו וועסט דָא בליבן... יאָ, יאָ...
און די קלינע האט, וויזט אָוים, שווין מסכימים געוען אויף אלע
מען, וויל באָלד האט מען ווילדער דערהערט אַ קוויטש. די קלינע האט
זיך אַוש פֿאָרקייכט, און דער דاكتאר האט אלע געטענה/^ט:
— אַין גוט, וועסט דָא בליבן... בליבן...

ער אַין צוֹרִיכְנָאָגָנָנָעָן פון דארטן אָן אַיְנוּבְּיָנָנָעָר, אָן אַוְיסְנָעָר
לייטערלעך, ווי נאָך אַ תענית, מיט עפָּס אָן אַיְנוּוּנִיגְסְּטָעָר סְלָאָר-
שייט, אָז זיינָן מי אַין געוען אָוּזִיסְטָמָט. ער וועט שוֹין פון דעם לאָנד
סְיָוִין לְעֵבֶדְיקָעָר נִישְׁתָּאָרוּם. זיך אַיְילָעָן האט ער מער נִישְׁתָּאָר
צּוֹ וואָס. די לעקצִים האט ער געהאט אַפְּגָנָלָאָזָט אָן אַנְדָּרָעָה האבן
פארנומען זיינָן אָרט. קיַין נִיעָן מַעַן הִינְטִיקָע צִיטָן נִישְׁתָּאָר
מען. עס אַין גַּעֲלִיבָן אַין זאָך: זיך אַוְועַקְצּוֹלִינָן אַין בעט אַרְיָין אָן
שְׂטָאָרְבָּן.

ער האט נִישְׁתָּאָר גַּעֲזָהָן וואָס ער געהאט. די קלינע פִּים, וואָס זענען
געוזען אַין אַ פָּאָר גַּרוּסָע טִיפָּע קָאָלָשָׁן, האבן אלְיָוָן גַּעֲפִירָט ערנְגִּיעַ
אייבער די גָּאָסָן, וואָס זענען גַּעֲזָהָן סִי הִימִישָׁ אָן סִי פְּרָעָמָד. דער
טָאָג אַין געוען אַ נָּאָסָר, אַ פָּאָרְוּאַלְקָנָטָר, די לוֹפְּט אַיְוָן גַּעֲזָהָן גַּעֲלָבָד-
לְעָך. קָנוֹלָן גַּעֲפָעָל האבן זיך גַּעֲוָאָלְגָנָעָרָט אוֹיף דעם ברָום, ווי שְׂטִיקָעָר
רוֹיך נאָך אַ פָּאָרְלָאַשְׁעָנָעָר שְׂרָפָה. באָטָש עס אַין נִישְׁתָּאָר גַּעֲזָהָן
זענען בְּסָדָר גַּעֲפָאָלָן מִשְׁאָפָּעָרָד, בְּרוּיטָע, מיט נָאָסָע צּוֹשְׁמִיסָעָן פָּעָלָן
און מיט האָרִיקָע פִּים. די בעַל-עֲנָלָה/^ס האבן גַּעֲקָנָאָט מיט די פָּאָר
סְעָרָט זיימן פון די בִּוּיטָשָׁן, פָּאָרְבּוּיָּגָעָר האבן גַּעֲהָאָלָפָן אָן
גַּעֲשָׁרִיגָן מיט גַּרְאָבָע קְוָלוֹת. די פָּעָרָד האבן גַּעֲקָלָאָפָט מיט די אַיְזָעָרָנוּ

פאלקאוועס אין די שטיינער, איז פונקן זענען געלזיגן. די פאדע האט גיעוועצט נישט בלויו פון זיעערע נאוזלעכער, נאָר אוּר פון האָל, פון בוניך, פון די ברויטע היפטן. די גרויסע טונקעלע אוניגן, פול מיט שוואָראַצְאָפְּל, האָבָּן געקוקט מיט דעם צער פון שטומכע באַשְׁיעַעַנִּישׁן. פֿלְצֶץ-ליינְגְּה האָט נאָטָאן אַ צִיטָעָר גַּעֲטָאָן. אוּפְּה דָּעָר צְוֹוִיטָעָר זִוְּתָ מְרָאַטוֹאָר האָט עָר דָּעָרְעָן אַ שִּׁילְד פָּוּן אַ שִּׁיבְּ-גַּעֲזְעַלְשָׁאָפְּט, וְאָוָר אַיְזָה בֵּין אַיְצָט קִינְמָאָל נִישְׁתְּגַעַּוּן, אָוָן וּוּלְכָעָר האָט אַפְּלִיאָו בֵּין אַיְצָט נִישְׁתְּגַעַּוּן,

בְּאַטְשׁ עָר פְּלַעַגְטָן גַּאנְץ אַפְּט דָּאַפְּרָבִינְיָן.

דאָס בַּיוֹרָא האָט זַיךְ גַּעֲפָנוּן אַיְזָה פְּשָׂוֹת גַּעֲוָעָבָּר, מִוְתָּאָר קְלִין שְׁוִיְּפָעָנְסְטָעָר. די שִׁילְד אַיְזָה גַּעֲוָעָן אַן אַלְטָעָ, אַ הַאַלְבָּרָאַפְּגָעָמְעָקְטָעָ, וּוּ פָוּן אַ קְרָאָם, וּוּאָס שְׁטִימִיט שְׁוִין לְאָגָג גַּעֲשָׁלָאָסָן. די שְׁוִיב אַיְזָה גַּעֲוָעָן נִישְׁטְרִינְגְּפָעָצָט אַוְן פָּאַרְאָקְלָטָם, גְּלִיְיךְ מַעַן וּוּאַלְטָם אַיְנְעוּנִיס גַּעֲמָאָכָט אַ רֻעְמָאָנָט. עַמְּאָכָל אַיְזָה דָּאַרְטָן גַּעֲלָעָן אַ צְוִקְנִיתְשָׁמָעָ מַאְפָעָ פָוּן דָּעָר וּוּלְמָט. אוּפְּה דָּעָם אַפְּגָעָרָכָעָנָעָם בְּלוּן, וּוּאָס האָט פְּאַגְּבָעָ שְׁטָעָלָט די יְמִים אַוְן אַקְעָאָנָעָן, האָבָּן גַּעֲשְׁטָעָקָט פָּאַרְוָשָׁאָוּרָעָטָשׁ שְׁפִילָּהָעָר, וּוּאָס האָבָּן אַנְגָּנוּוּיְזָן דָּעָמָעָן פָוּן דִּי שִׁיפְּן. וּוּנְזָן נָאָטָאן האָט גַּעֲפָנְטָן די טִיר, האָט עָר דָּעָרְעָן אַן אַלְטָן שְׁרִיבְּ-טִישָׁ, גַּעַבְּן וּוּלְבָן עַמְּאָכָל אַיְזָה גַּעֲזָעָסָן אַיְנְגָּרָמָאָן אַוְן האָט זַיךְ גַּעֲפָרָקָעָט מִוְתָּאָר פְּעָדָרָע. צְוִוִּישָׁן די פָּאַפְּרִין אַיְזָה גַּעֲלָעָן אַ שְׁטִיקָל בְּרוּוּת אַוְן עַמְּאָכָל שְׁטָאָנָעָן אַ טָּעָפָל. דָּעָר יְנָגָּרָמָאָן, אַ דָּאַרְעָר, אַ בְּלָאָסָעָר, אַ שְׁלָעָכָטָר רָאַזְוָרָעָר, האָט אַזְשָׁ אַ צִיטָעָר גַּעֲטָאָן, וּוּנְזָן נָאָטָאן אַיְזָה אַרְיָנְגָּסָומָן. עַמְּאָכָל אַוְיָפְּגָעָזָן, אַזְשָׁ מַעַן אַיְזָה דָּאַגְּנִישְׁטָמָעָן עַמְּיָז וּוּלְעָפָעָנָעָן די טִיר.

— די שִׁיבְּ-גַּעֲזְעַלְשָׁאָפְּט עַקְוִיסְטִידָט נָאָךְ? — האָט נָאָטָאן גַּעֲפָרָגָט.

— עַקְוִיסְטִירָט — האָט דָּעָר יְנָגָּרָמָאָן גַּעֲנְטָפָעָרָט מִוְתָּאָר אַ טָּאָן, וּוּי

איַנְגָּרָזָגָט: אַזְשָׁ אַרְקָן וּוּיְזָה צְוָאָז עַקְוִיסְטִירָן! ...

— עַמְּגִיעָן שִׁיפְּן?

— סְגִיעָן...

— אַיךְ וּוֹלְ פָּאָרְן קִיְּן דְּרוּם-אַפְּרִיקָאָ...

נאָטָאן האָט גְּלִיְיךְ אַנְגָּהָיִבָּן צְוָאַדְרָצְיָילָן וּוּנְעָן דָּעָמָעָן וּוּפְיִילָּ גַּעֲלָד דָּעָר פָּאָס האָט אַיְסָמָעָקָסָט אַוְן וּוּפְיִילָּ עַמְּאָכָל אַיְזָה אַיְצָט גַּעֲבָּלִיבָּן. דָּעָר יְנָגָּרָמָאָן האָט אַיְסָמָעָהָרָט זִוְּתָיָס אַוְן מִוְתָּאָר אַמְּנָעָן פָוּן איַנְגָּם, וּוּאָס האָרכָט זַיךְ צְוָאָז וּנְעָנָם רִיךְ, בְּאַטְשׁ עָר וּוּיְסָט פָּאָרוּסָם,

אוּ עַם וּוּעַט דָּעֵרְפָּוּן גָּאָרְנִישְׂטָאָרְוִיסְׂקָוּמָעָן. זַיְינָן נָאָזָן גַּעֲוָאָרָן לְעַנְבָּן
גַּעַר אָוּן שְׁפִּיטִיכָּעָר.

— סְ'נִיטָן נִישְׂתָּא אַיְן גַּעַלְד... מִיר וּוּאַלְטָן אַיְיךְ אָפְשָׁר גַּעַנוּמָעָן פָּאָר
דַּי פָּאָר פָּוּנָט, וּוּאָס אַיְרָהָאָט... מִיר וּוּאַלְטָן דַּי רְעַשְׁת בַּי אַיְיךְ צְרוּקִיךְ
גַּעַמְאָנָט... אַוְיָפְּן אַרְטָמ... אַכְבָּעָר אַיְר וּוּעַט מִיטָּא אַונְדוּעָר שִׁיףְּ נִישְׂתָּא פָּאָר...
— פָּאָרְוָאָס נִישְׂתָּא? — הָאָט נָאָטָן גַּעַפְּרָעָגָט אָוּן עַם חַאָכָן אִים
מִיטָּא אַיְינָמָל בָּאָנָסָן אַגְּנָסָטָן.

— זַעַט אַיְר, אַיְיךְ וּוּאַלְטָן אַיְיךְ בָּאַדְאָרָפְּט צְרוּעָדָן — הָאָט דַּעַר
יוֹנְגָעָרָמָן גַּעַזְגָּט אָוּן דָּאָס אַיְינְגָּפָּאָלְעָנָעָן מוֹילְהָאָט בַּי אִים גַּעַנוּמָעָן
צִימָעָרָן אָוּן זַיְר אַיְינְשָׁרָמָפָּן — אַכְבָּעָר... אַיְיךְ בַּיְן אָז אַמְּתָּדְקָעָר מַעֲנָטָש,
אָפְשָׁר דָּעֵרְפָּאָר הָאָב אַיְיךְ מַטְאָעָש אַזְאָק פָּוּנָם... אַונְדוּעָר שִׁיפָּן וּעַנְעָן אַלְטָע,
אָז בָּאַקְּסָוּמְלָעְכְּקִיּוֹן... בַּיְיָ קִיְּוָן יַאֲחָאָנְעָסְבָּרָג וּוּעַט זַיְר שְׁלָעָפָן צְווּיָּוִי
מַאְנָאָטָן... דָּאָס עַסְן אַיְיךְ נִישְׂתָּא פָּאָר אַיְיךְ...
— וּוּעַרְ פָּאָרָט מִיטָּא אַיְיעָרָעָר שִׁיפָּן?

— אַטָּא, מִיר פִּירָן לְאָסָטָן... אָוּן פּוּיְוָרָן...
— וּוּעַן נִיטָּא אָפְּ אַשִּׁיףְּ קִיְּוָן יַאֲחָאָנְעָסְבָּרָג?
— מַאְרָגָן — הָאָט דַּעַר יוֹנְגָעָרָמָן גַּעַעַנְטָפָּרָט.
— זַוְּאָוּ קָאָן אַיְזָן אַיְינְשָׁטִיגָּן?
— אַיְן דָּאַנְצִיגָּן.

נָאָטָן גַּעַנְטָאָן הָאָט דָּאָס בְּלֹטָן אַזְעַז גַּעַטָּאָן אַיְן דַּי שְׁלִיְּפָן אַרְיָוִן. זַיְינָן
סָל אַיְזָן מִיטָּא אַיְינָמָל גַּעֲוָאָרָן הַוִּיל, וּוּעַט וּוּאַלְטָן זַיְר אִים אַיְנָעוּנִיק
עֲפָעָם אַפְּגָנְעָרִיםָן.

— הָעָרָט מִיר אָוּס — הָאָט עַר אַזְעַז גַּעַטָּאָן — אַיְיךְ הָאָב צְווּיָּוִי
וּוּעַגָּן: אַדְעָר צַוְּ פָּאָרָן, אַדְעָר צַוְּ שְׁטָאָרָבָן! אַוְיָב אַיְרָהָאָט מִיר הַעַלְפָן
אַיְיךְ וְאַלְמַאְרָגָן אַוְוּקְפָּאָרָן, רַאְטָעוּעָט אַיְרָהָמִירָן צַוְּן אַז זַיְכָעָרָן טְוִוִּת!
דָּאָס אַיְזָן אַלְזָן, וּוּאָס אַיְיךְ פָּאָרָמָגָן!

אוּנָן עַר הָאָט מִיטָּא אַיְינָמָל אַרְוִיסְׂגָּעָלְעָפָט פָּוּן בּוּזָעָם עַטְלָעָכָע
צְוָקָנִיְּשָׁטָע בָּאָנָגָאָטָן אוּנָן דַּעַם פָּאָס וּוּאָס אַיְזָן אַיְונְגָּעָוּקָלָט גַּעַוּעָן
אַיְזָן אַסְךְּ פָּאָרָפָעָטָסָטָע שְׁטִילָלָעָר פָּאָפִיר. דַּעַר יוֹנְגָעָרָמָן הָאָט אַרְיָנִיְּ
גַּעַסְׁקָטָן, גַּעַבְּלָעָטָפָרָט, וּוּיְ עַר וּוּאַלְטָן זַיְר נִשְׂתָּא גַּעַגְּלִיבָט, אַז אַלְזָן פָּאָן
דָּאָרָטָן זַיְינָן וּוּיְ סְ'בָּאַדְאָרָפְּ צַוְּ זַיְינָן. דָּעָרָנָאָק הָאָט עַר מִיטָּא צְיַטְעָנְדִישָׁע
פִּינְגָּעָר אַיְבָּעָרְגָּעְצִילָּט דַּי בָּאָנָגָאָטָן.

— אַיְיךְ זַעַג אַיְיךְ פָּאָרָאָוִים, אוּנָן עַמְּ זַעַגְגָּעָן דָּאָרָטָן נִשְׂמָאָסָן שָׁוָם
בָּאַקְּסָוּמְלָעְכִּיּוֹטָן! דַּי שִׁיףְּ אַיְזָן אַלְטָע! — הָאָט דַּעַר יוֹנְגָעָרָמָן

געוואָהנט — עס איז נישטַאַ מעד ווי איזן קְלָאַס ! אַיר קָאנַט זִי אַנְזַּרְפֶּן דֵי דְּרִיטַע אַדְעָרַ דֵי פָּרְטַע !

— אַ בעט צוֹם שלְאָפָּן ווּלְאַיר האַבָּן ?

— יָאָ, דָּאָם יָאָ...

— אַוְן בְּרוּיטַ מִיטַּ וּוּסְעָרַ אַוְיךְ ? ...

— בְּרוּיטַ מִיטַּ וּוּסְעָרַ אַוְיךְ ! ...

— אַוְיבַּ אַזְוֵי אַיזַּ נִשְׁטַאַ וּוּאַסְטַאַ צַוְּ רְעַדְן ! — האַטַּ נַאֲמָטַן גַּעֲרוֹפַן

— אַיךְ פָּאָר ! ...

אוֹן ער האַטַּ מִיטַּ אַיְינְמָאַלְ אַרְוִיסְגַּעַנוּמוֹן פָּוּן קַעַשְׁעַנַּע אַ בְּלִיעַ נַאֲזִיפָּאַטְשַׁעַלְקָעַ אוֹן גַּעַנוּמוֹן וּוּשְׂן דַּעַם שְׁטוּן, וּוּילְ ער אַיזַּ נַאֲנָצַן אַפְּגַּעַנְגַּאַסְן גַּעַוְאָרַן מִיטַּ שְׁוֹוִיִּים, וּוּעַמְּיַץ, וּוּאַסְטַאַ וּוּרְטַטְ פְּלוֹצְלִינְגַּן אוֹן אַומְּגַנְּרִיכְטַט אַפְּגַּעַרְאַטְשַׁעַוּוּטַט פָּוּן אַ גְּרוּיסְעָרַ סְכָנָה. אַ פָּוּסְחָאַט בְּיַי אַים גַּעַנוּמוֹן צִיטְעָרַן, דָּאָסְ הָאָרְצַן דַּעַר לְיַנְּקָעַר וּוּיטַ האַטַּ וּיךְ צַעַר נַוְּפְּגַּעַקְאַרְטְּשַׁעַטְמַטְמַט אַוְן עַס אַיזַּ אַים אַ וּוּילְ פְּוֹנְצְטָעַר גַּעַוְאָרַן פָּאָר דֵי אַוְיָגַן אוֹן ער האַטַּ אַים אַ שְׁוּוֹנְגָּלְ גַּעַטְאָן אַיזַּ קָאָפְּ. בִּיסְלַעְכּוּוֹיַי אַיזַּ אַים וּוּידָעַר הָעַלְגָּלְ גַּעַוְאָרַן פָּאָר דַּעַם בְּלִיקַן, אַבְּעָרַ ער האַטַּ וּיךְ אַים אַוְיָסְטַטְמַטְמַט, אַזְוֵי דֵי וּוּנְדַלְ אַרְוּם שְׁאָקְלַן וּיךְ אַזְוֵי זְוִינְגַן וּיךְ, גְּלִיךְ ער וּוּוּלְטַט וּיךְ שְׁוִין אַיזַּטְגַּעַפְּנוּן אַיזַּ דַּעַר שִׁיפַּ אַזְוֵי גַּעַפְּאָרַן.

— אַיזַּ אַפְּגַּעַמְאַכְטַט ? — האַטַּ ער גַּעַפְּרַעַנְטַט.

— אַוְיבַּ אַיר וּוּילְטַט, אַיזַּ אַפְּגַּעַמְאַכְטַט ! — האַטַּ ער יְוּנְגַּעַרְמַטְמַט גַּעַזְאָנַט קָאָלְטַט — פָּוּן מִין זְוִיתַ אַיזַּ נִשְׁטַאַ קִיְּן שְׁטוּרְוָנְגַן... בִּיטַע, זַעַצְטַט !

אוֹן ער האַטַּ זִיךְ אַוְיָגַעַשְׁטַעַטְמַט אַזְוֵי אַים צְוַגְּעַטְרָאָגַן אַ הַיְנַקְעַנְדִּיק בְּעַנְקָלְ...
2.

עַס אַיזַּ גַּעַוְעַן צְוַמְּאָרְגַּנְט, פָּאַרְגַּאַכְמַצְיַן. צְוַיְשַׁן נַאֲךְ אַ סְךְ אַנְזַּרְפֶּן, וּוּאַסְטַאַן גַּעַשְׁטַאַנְעַן אַיזַּ דָּאַנְצִיגְעַרְ האַפָּן, האַטַּ אַוְיךְ גַּעַד רֹותַ דֵי נַאֲרוּוּבְּגִישַׁע שִׁיפַּ "טְרָאַנְדְּהִיּוֹם", אַיְבָּעַר וּוּלְכָבָעַר עַט האַטַּ גַּעַפְּלָאַזְטַט אַ פָּאַרְשְׁמִירְטַעְטַע פָּאַזְטַע רֹוִיטַט, מִיטַּ אַ בְּלִיעַן צְלָם אַיזַּ דַּעַר מִיטַּן. דֵי שִׁיפַּן אַרְוּם — אַוְיָגַעַלְאַשְׁעַנְעַן, פָּאַרְאַנְפְּעַטְמַט מִיטַּ גַּרְאָבָעַ שְׁטוּסְקַט צְוַטְמַעְגַּעַן, פָּוּסְטַט, קָאָלְטַט, — האַבָּן נַאֲמָטַן עַן דָּעַרְמָאָנַט אַיזַּ יְעַנְעַ שִׁיפַּן פָּוּן דֵי מַעְשָׂהַבְּיַכְלָעַן, וּוּאַסְטַאַן דַּוְרַק אַשְׁטוּרְמִיזְוִינְדַט פָּאַרְטְּרָאָגַן גַּעַוְאָרַן אַיזַּ יִם-הַקְרָחָה אַזְוֵי דָּאַרְטַן גַּעַבְּלִיבַן שְׁטוּפַן, בֵּין דֵי גַּאנְצַעְמָאַכְיַן

אויז אן אלטער שי

שאפט אויז אויסגעשטארבן פון הונגער און דארשט. די הויכע אויזערנע שראאנען ארום דעם בריגג זענען קען דער שיין פון בין-המשות פאר-געסומען ווי א מכהנה ריזן, פארציזיטישע, יונגעווולטישע, וואס זענען צו-לייב עפעם אן אוראלטער זינד פארגלזון האבן אויסגעזען די נידרייך דיק-טער. גלייך איז אַלט און פארלזון האבן אויסגעזען די נידרייך דיק-ווענטיקע שפייכערם מיט די האלב-קיילעכיקע דעטבגען טירן. עטלעכע גראע מעוועס זענען געוזן אויף אַלט און געוקט פאר זיך שטאר ווי אויסגעשטאט. נידרייך אויף דעם הימל אויז געתטאנען אַהאלבע לבנה, אַרומגענרגעלט מיט אַגעפליך וויסלאעך דאס. זי האט אויסגעזען ווי אַהימליך אוניג, וואס קווקט זוינט אייביךע צ'יטו-אויף אַ וועלט אַ חרוב', וואס הערט זיך צו צו איז אוינגענער פאר-שטומקיות.

בי דער שייפ „טראנדזהים“ האבן זיך געפֿאָרעדט עטלעכע מאָנָּס-לייט, אַנגגעטאן אין שמאָטיקע מלכובשים. מען האט אַיבערגעוואָרטן אַ בְּרוּסֶל אַון אַראָפְּגַּעַסְקִוְּלַעַט עטלעכע גְּרוּסֶע בעסער, מיט ברויטע אייד זערגען רײַפֵּן. געטאן האבן אַט די לייט זיינער אַרבְּעַט פּוֹיל, שׂוֹוְינְגְּנְדִּיך. גלייך איז אַן אַ וואָרט האט אַינְגַּעַר פון די מענטשן צוּנְגְּנוּמָּען בי נאטָמָּעָן דַּי שִׁיאָקָּאָרטָע אַון אַים אַרְוִוְּגַּעַלְּאָוָת אוּפֵּי די שיַּפֵּ. די דַּקְּ פָּוֹן דַּעַר שִׁיחַ אַיז גַּעֲוֹעַן פּוֹל אַנגַעַשְׁטָעַלְּט. עַם זענען דָּא גַּעֲלַעַגְּנוּמָּעָן גְּרוּסֶע קְנוּילְן מיט אַלטְמָע שְׁטוּרִיך, אַלְעָרְלִיך בעסער, קָאָסְטָמָּן אַון זַעַם, וואָס זענען צוּנְגְּעַטְמַט גַּעֲוֹעַן מיט צְעַרְמָעַן פְּלַאָנְדָּעַטָּם. אַראָפְּגַּעַס-גַּעַטָּן אַונְטָן אַיז מען דָּוֹרֶךְ אַ שְׁמָאָלָעָר עֲפָנוֹנָג, וואָס האט אויסגעזען ווי אַ לאָך.

נאָטָמָּעָן אַיז פְּאָרְבִּי אַ שְׁמָאָלָן עַגְּנוּן קָאָרְדִּאָר. פָּוֹן בְּיַדְעַ זַעַם-הַאָט זיך גַּעֲפְּנוּנָעָן די קִיך. דָּוֹרֶךְ אַפְּעַנְעַן טִירָן האט מען גַּעַזְעַן אַ גַּעַרְדִּיך-טע פְּאָרָע, ווי אַיז אַ באָה, אַון אַין דַּעַר פְּאָרָע האַבָּן זיך געפֿאָרעדט האַהְלְבָּנְגָּאָקָעָטָע לִיְּמַן, באָוָאָקָסָעָן אַון נָאָסָע. אַהיַז האָט פָּוֹן דָּאָרְטָן גַּעַזְעַט, ווי פָּוֹן אַ באָקְדָּאָיוֹן אַון אַ שְׁוּוּרָעָר רִיחַ פָּוֹן פְּלוּיַּש, פָּעַטָּס אַון נָאָך עַפְּעַט, פָּוֹן ווּלְכָן דַּעַר אַטְטָע אַיז אוּשָׁפָּאָרְכָּאָפָּט גַּעַוְּאָרָן אַון עַס האָט גַּעַשְׁלָאָגָן דָּעַרְפָּוּן מִיט חַלְשָׁוָת. די יונְגָן האַבָּן גַּרְאָד הוַיַּך גַּעַלְאָכָט, אַון זיינער גַּרְאָב גַּעַלְעַטְמַרְטָה האָט דָּעַרְמָאָכָט אַיז נִישְׁטָגְּזָוָטָע, לְצִים, וואָס כָּאָטָש ווי גַּעַפְּגַּעַן זיך ערְגִּינִּץ אַיז שָׁאָל תְּחִוָּתָה, מָאָכוּ זוי נָאָך אַלְיַץ לְצִנּוֹת. באָלָד האָט מען נָאָטָמָעָן גַּעַנוּמָעָן פִּירָן אוּפְּסָנִי אַיבָּעָר טְרָעָפַט, אַלְיַץ אַראָפַט אַון אַראָפַט, גַּליַּיך די שִׁיחַ ווּלְכָט גַּיְשַׁת גַּעַהְאָט

קײַן דָּנָא. נַאֲטָאָנְעָן הָאָט זִיךְ אָוֹסְגָּעַדְכְּט, וְזֵי מַעַן זָוְלְטָ אִם אַרְיִינֶה גַּפְּרִיט אִין אַ תְּפִיסָה, אִין אַיְנָע פָּוּן יַעֲנָע אָנוֹנְטָעַרְדִּישָׁע „סַעַרְקָעַרְסָׁה“ וְזָאָס זַעַנְעָן בָּאַשְׁרִיבָן אִין דִּי אַלְטָע רַאֲמָאָנָען. עַרְשָׁת נָאָך לְאַנְגָּע וְאַנְדָּעַרְוָנָעָן אַרְאָפָּ אָזְן אַרְאָפָּ, אִין מַעַן צַוְּעַקְוָמָעָן צַו אַ שְׁמָאָלָן גַּאנְג מִיט טִירְלָעָך פָּוּן קַאיְוָטָעָם. אַיְנָע פָּוּן אַט דִּי טִירְלָעָך אַיז גַּעַבְנָט גַּעַוָּאָרָן אָזְן מַעַן הָאָט נַאֲטָאָנְעָן אַרְיִינְגָּעָאָזָט, וְזֵי מַעַן לְאֹזֶט אַרְיִין אַחַה אִין אַ שְׁטִיגָּן.

ער הָאָט זִיךְ גַּפְּנִינָעָן אִין אַ קְלִיּוֹן קַעְמָעָרְלָ, אִין וּוּלְכָן עַס אִין גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַ שְׁוּרְעָרָר גַּעַרְדָּק פָּוּן אַיְיל. פִּיר אַיְזָעָרָנָעָ בעַטְוּן זַעַנְעָן דָּא גַּעַוָּעָן, צַוְּיָי פָּוּן אַונְטָן אָזְן צַוְּיָי פָּוּן אַוְיָבָן. אַוְיָה דָּרְדִּי בָּעַטְוּן זַעַנְעָן גַּעַזְעַזְעַטְשָׁעָן. גַּעַזְעַזְעַטְשָׁעָן הָאַלְבִּידְגָּעָטָעָט פָּאַרְשְׁוִינָעָן, בָּרוֹזְנָעָן, נִישְׂטָדְאַזְרָטָעָן, צַקְנִיוֹתְשָׁטָעָן. זַיְהָאָבָן אַוְיִפְּגָעָעָן וְזַיְהָאָרְעָסְטָאָנָטָן. אַיְנָע פָּוּן זַיְהָאָט גַּעַהְלָטָן אִין דִּי הָעֶנֶּד אַ הָעֶמֶד אָזְן הָאָט דָּאָרָטָן גַּעַזְעַטְשָׁאָמְפָלִיָּט. וְזַעַנְעָן נַאֲטָאָן אִין זַיְהָאָט אַנְגָּעָהָוָיָּבָן עַפְּעָם צַוְּ רַעַדְן צַוְּ נַאֲטָאָנָעָן, אַכְבָּרָעָם אִין זַיְהָאָט אַוְיָה וּוּאָלָטָן זִיךְ גַּעַרְיכָטָעָט עַס זָאָל נָאָך עַמְּיָּז אַרְיִינְפָּאָלָן אַחַר. אַיְינְעָרָעָהָאָט אַנְגָּעָהָוָיָּבָן עַפְּעָם צַוְּ רַעַדְן צַוְּ נַאֲטָאָנָעָן, אַכְבָּרָעָם אִין זַיְהָאָט אַפְּרַעְמָדָעָר שְׁפָרָאָך. נַאֲטָאָן הָאָט צַעְטָמָלָט אַ שָּׁאָקָל גַּעַמְאָן דָּעָם קָאָפָּ אִין דָּעָר בָּרִיטָאָן גַּעַוְיָזָן אַוְיָה דָּעָם מַוְיל אַ סִּימָן אַז עַר קָאָז זַיְהָעָר לְשָׁוֹן גַּיְשָׁתָ רַעַדְן.

אוֹיָף שְׁטוּמִילְשָׁוֹן הָאָט מַעַן אִים אַנְגָּעוֹזָיְזָן וְזָאָוּזְעַקְצָוְשָׁטָעָלָן דִּי וּוּאַלְזָע אָזְן וּזַיְהָאָזְיִוְיָ אַרְיִיפְּצָוְלִירִיכָן מִיט דָעָם אַיְזָעָרָנָעָם לִיְטָעָרָל אוֹיָף דָעָם בָּעַט אַוְיָבָן. הָאָרָט אַיְבָּרָעָדָעָם בָּעַט הָאָט זִיךְ גַּעַפְּנִינָעָן אַ קְלִיּוֹן פָּעַצְעָרְלָ מִיט אַ פָּאַרְפָּלָעָט שִׁיבְּלָל. דִּי שִׁוְּרָהָאָט זִיךְ גַּעַנְמָעָן רִירָן פָּוּן אַרְטָמָ. עַר אִיז גַּעַלְעָן אָזְן הָאָט אַ פָּאַרְגָּאַפְּטָעָר אַרְוִוְגָּעָקָטָמָ. סִיְּ דָעָר יִם, וּוּאָסָהָאָט קָעָנָן דָעָר נַאֲכָט אַוְיִסְגָּעָזָן שָׂוָאָרָיָ, וּזַיְהָאָסָעָנָעָר פָּעָלָיָ, סִיְּ דִי שְׁנָאָבָלָעָן סִיְּ דִי שִׁיפְּן, וּוּאָסָהָאָבָן זִיךְ אַלְזָיָ מַעַר דָעָרָיָ, וּוּיְוִיטָעָרט, זַיְהָאָט זִיךְ אַלְזָיָ מַעַר דָעָרָיָ, וּזַיְהָאָט גַּעַשְׁוָאָוָמָעָן אַוְיָה צְרוּיקָ, סִיְּ דִי הָאַלְבָעָעָלָבָן, וּוּאָסָהָאָט אִיז גַּעַשְׁטָאָנָעָן נִידְרִיק, שִׁיר נִישְׁתָּהָאָרָט אַיְבָּרָעָדָעָם דָעָר פָּלָאָךְ פָּוּן וּוּאַסְעָר, הָאָבָן דָוְרָךְ דָעָם גַּרְאָבָן טְרִיבָן שִׁיבְּלָל אַוְיִסְגָּעָזָן נִעְפְּלָדִיק אָזְן אַזְמָשָׁות, וּזַיְהָאָזְן אַמְּשָׁהָהָבִיכְלָל. בִּיסְלָעַכְוּזָיָ אִיז דָעָר בְּרָעָג אַפְּגָנָע וּוּשְׁטָמָעָן, דִי הָאַלְבָעָעָלָבָן אַזְמָשָׁה אָזְן אַנְטָעַרְגָּעָנָעָן אָזְן עַר הָאָט בְּלָיָוּז גַּעַזְעָנָעָן פָּאָר זִיךְ יִם, אָזְן אַזְמָשָׁה אָזְן אַסְוָה. דִי בְּוּאָלִיעָם, כָּאַטְשָׁ נִישְׁתָּהָאָט קִיְּן חַוְּיכָעָ, הָאָבָן גַּשְׁוִימָט, זִיךְ גַּעַדְרִיָּט אָזְן אַזְוָאָרָן גַּעַשְׁפְּרִיצָט, זַיְהָעָט אַרְיוֹזִיקָעָחָיהָ, אָז אַוְמָגָּעָהָיָעָר, זָוְלְטָ זִיךְ אַיְנְגָּעוֹיָנִיק

געפליסקעט. עם אויז געווען ווי ער וואלט שוין דאס אלז אמאָל געווען,
אין חלום, אדרער עפֿעַס ווי אין אַ פריערדיקן גֶּלְגֶּל...

ווײַזְזִיט אַוִּיסְטָס, אָז ער האָט אַזְזִיט גַּעֲסָקָט דָּרָךְ דָּעַם שִׁיבָּכְלְלָאָנָּע
שְׁעהַ/, ווֹיְלָה ווֹעֵן ער האָט סְוִּיךְ-בְּלִסְמָהָאָוּזְזִירָן גַּעֲשָׂלָאָפְּן. אַ שְׁוֹעָרְשָׁנָאָרְכָּן
קָאָפְּ, וָעַנְעַן שְׁווֵין אַלְעַדְרִי פְּאַסְאַזְוִירָן גַּעֲשָׂלָאָפְּן. אַ שְׁוֹעָרְשָׁנָאָרְכָּן
הָאָט זִיךְ צַעֲטָרָאָגָן אַיבָּעָר דָּעַר קְלִינְעָר קָאָוּטָעָן אָז אַ גַּעֲשָׂטָאָנָּק. אַוִּיפְּ
דָּעַם שְׁוֹאָרָצָן אַיְזָעָרָנָעָם סְוִּיפְּטָהָאָט גַּעֲרָבָנָט אַ קְלִינְעָר לְעַמְּדוֹרָישָׁס
פָּעַלְעָה, ווֹאָס אַזְזִיט גַּעֲוָעָן אַרְוּמָגָנָנוּמָעָן מִיטָּה אַ נְעַזְזָעָן פָּאַרְזָוָשָׁוֹעָרָטָן
דָּרָאָט. דָּעַרְפָּוּן אַזְזִיט דִּי שְׁיוֹן גַּעֲפָלָן אַ שְׁוֹאָרָצְלָעָכָּע, אַ שְׁאַטְּנָדִיקָּע. סִיְּזִירָה,
די טִירָה, סִיְּדָעָרָסְפִּיטָה, ווּלְכָן ער האָט בְּמַעַט אַנְגָּרָירָט מִיטָּה זַיְן
פָּנִים, זָעַנְעַן גַּעֲוָעָן נָאָסָם, ווי מְחַמְּתָה הַיְּזָה וְאַלְטָה דָּס אַזְזִיט גַּעֲשָׂוִיצָט.
אַוִּיפְּ זַיְן בְּעַט אַזְזִיט גַּעֲלָעָן אַ שְׁוֹאָרָצְעָרָט צְעָרָסְמָעָרָט קָאָז אָזְזִיט
קִישְׁעַלְעָה, ווֹאָס אַזְזִיט אַנְגָּשָׁטָאָפְּט גַּעֲוָעָן מִיטָּה שְׁטוֹרָיָה. ווֹעֵן ער האָט דָּעַם
קִישְׁעַלְעָה אַוִּיפְּנָהָוִיבָּן, הָאָט ער דָּעַרְפָּוּן, אָז הַינְּטָרָה דָּעַם אַזְזִיט
גַּעֲלִילָתָט עַפְּעָס אַ מִין בְּרִיאָטָרָט גַּעֲרָטָלָלָן פָּוּן רַאֲגָוּשָׁעָ-קָאָלִיר. אַוִּיפְּ דָּעַר
וּזְאָנָּדָה, הָאָרטָה בַּיְּזִין נָאָזָן, הָאָט גַּעֲהָאָנָגָעָן אַ פָּאָפִיר, אַוִּיפְּ ווּלְכָן עַמְּזִין
גַּעֲוָעָן אַוִּיסְגָּעָמָלָט. ווי אַזְזִיט אַזְזִיט מָזָט אָזְזִיט זִיךְ אַזְזִיט
גַּרְאָטָל, אָזְזִיט שְׁפָרִינְגָּט מִיטָּה אַרְיָין אַזְזִיט יִם אַרְיָין ...

יענע נאָכָט אַזְזִיט גַּאֲטָאָן נִישְׁטָמָט גַּעֲשָׂלָאָפְּן. אַנְגָּהָוִיבָּן הָאָט זִיךְ ער
דָּרְמִימָט, ווֹאָס פְּלוֹצְלִינְגָּהָאָט דִּי שְׁיוֹף זִיךְ גַּעֲנוּמוּמָעָן זַיְן. דָּעַרְפָּוּן
הָאָט נַאֲטָאָנָעָן גְּלִיְיךְ זִיךְ פְּאַרְדְּרוּיָת דָּעַרְקָאָפְּ. עַפְּעָס אַזְזָוָנָס הָאָט עַר
גַּעֲהָאָט אַיבָּעָרָגָעָלְעָבָט, ווֹעֵן ער האָט זִיךְ אַמְּאָל אַזְזִיט דִּי יַוְנָגָעָן יַאֲרָן גַּעַ-
הַוִּידָעָט אַוִּיפְּ אַ הוֹיְדָעָ אָזְזִיט הָאָט אַיְם אַ וְוָאָרָפָ אַזְזִיט אַזְזִיט הַוִּיחָדָה,
אָז ער אַזְזִיט אַ וְוִיְּלָעָ גַּעֲלָיְבָן הַעֲנָגָעָן מִיטָּה אַזְזִיט דָּעַם קָאָפְּ אַרְאָפְּ אָזְזִיט דִּי
פִּים אַרוֹיָה. יַעֲדָעָס מָאָל, ווֹאָס דִּי שְׁיוֹף הָאָט זִיךְ אַז בְּוּגָן גַּעֲטָאָן אַרְאָפְּ,
וּזְאָזְזִיט אַיבָּעָרָצְוָהָרָן, הָאָט אַיְם אַ שְׁלָאָגָן גַּעֲטָאָן צָוָם הַאֲרָץ אָזְזִיט ער הָאָט
דָּרְהָהָעָרָט אַזְזִיט בַּיְּזִין אַגְּזָן אַזְזִיט פְּלִוּכָּן, ווי אַזְזִיט אַנְגָּעוּנָס וְאַלְטָה זִיךְ
דָּרָאָטָן אַלְזִיךְ אַיבָּעָרָגָעָקָעָרָט. פְּוֹנְקָן וָעַנְעַן אַזְזִיט גַּעֲפָלְוִינְגָן פָּאָר זַיְעַנְעַ אַזְזִיט
פָּוּן מָוָאָ, אָז ער זָאָל נִשְׁטָמָט אַרְאָפְּבָרָעָבָן פָּוּן דָּעַרְקָהָזָה, ווֹאוּ ער
אַזְזִיט גַּעֲלָעָן, אַזְזִיט גַּאֲטָאָנָעָן אַינְגָּהָוִיבָּן אָזְזִיט דִּי לְעַצְטָעָ בְּחוֹתָה אַרְאָפְּ פָּוּן
זַיְעַט בְּעַט אַזְזִיט
גַּעֲפָלָן אָזְזִיט אַזְזִיט
הָאָט ער זִיךְ מִיטָּה דִּי לְעַצְטָעָ בְּחוֹתָה צְרוּרָה אַזְעָקָגָעָלְעָפָט אָזְזִיט דָּעַם
קָאָיְוָטָעָ. נַאֲכָדָעָס ווי ער אַזְזִיט אַרְיָין גַּעֲרָבָרָאָכָן מִיטָּה דָּעַם לְיִטְעָרָל אַוִּיפְּ

דעם בעט, איז ער געלביבן ליגן א האלבטאר'חלש'טער. דער קאָפּ איז געוווען פֿאַרְהָאָקְטּ, די פִּים האָבָּן גַּעֲבָּרָאָכְן אָוֹן בְּאַטְשּׁ עֶר אַיז נִישְׁתּ גַּעֲשָׁלָאָפּן, האָט זַיְדּ דֵּי גַּאנְצָע צִוְּסָטּ גַּעֲפְּרָטּ אַיז זַיְן קָאָפּ אַחַלּוּם/דִּיקְשּׁר שְׂמוּעָם, וַיְיַי בַּי עַמְּצָן, וַאֲסָם לִינְגְּטּ אַיז אַהיַזְשְׁלָאָפּקְיּוּטּ. צְוָמָאָגָנָס אַינְדרָפְּרִי הָאָט אִים אַיְינְגָּעָר פּוֹן די פֿאַסְאָזִישְׁרָן גַּעֲוָעָקְטּ עֶר זַאְלְגִּינְ, עַסְּ-זַיְאָלְ, אַבְּעָר עֶר הָאָט זַיְדּ נִישְׁתּ גַּעֲקָאָנְטּ רִירָן פּוֹן אָרטּ. שְׁפָעִי עַסְּ-אָן אַיז עַסְּ-זַיְאָלְ, קַעְלָנְגָּעָר אַיז פֿאַרְפְּלָעָקְטּ רַעְשָׁלְ אָן אַיז שְׁמוּצִיךְ טַעַרְצּוּז הָאָט אִים אַקְעָלְגָּעָר אַיז שְׁיִסְלְ זַעְעָנְן גַּעֲלָעָן עַטְלָעָכְעָ קָאָרְדּ פֿאַרְטּוּז גַּעֲבָּרָאָכְטּ צַו עַסְּן. אַיז אַיז שְׁיִסְלְ זַעְעָנְן גַּעֲלָעָן עַטְלָעָכְעָ קָאָרְדּ טַאָפּל אַיז די שַׁאֲלָן, אַיז דָּעָר אַינְדרָפְּרִי — אַ שְׁטִיכְסִיס פִּישְׁ, וַאֲסָם אַיז גַּעַד וַיְזַעְגְּלָעָר אַיז בְּלִיוֹזְן אַנְבָּלִיס הָאָט זַיְדּ נַאְזָרְטּ טַאָפּן'עַן וַיְיַי אַיבְּעָרָגְעָקְעָרָטּ די גַּאֲלָן...

פוֹן דַּאֲמָאָלָס אַן הָאָט זַיְדּ אַנְגָּעוּהָוִין פֿאַר נַאֲטָאָנְ'עַן אַ לְעַטְטִיקָעַ נְסִיעָה. די עַרְשְׁטָע עַטְלָעָכְעָ מְעַג אַיז ער כְּמַעַט אַינְגָּאנְצָן נִישְׁתּ אַרְוִוִּים פּוֹן בְּעַטּ. פּוֹן דָּעַם שַׁאֲלָן אַיז פּוֹן דָּעַם זַוְּגָן זַעְעָנְן זַיְנְעָנְזָעָרִים גַּעַוְּאָרָן וַיְיַי אַיבְּעָרָגְעָקְעָרָטּ. וַיְזַעְגְּלָעָר עֶר הָאָט אַ קָּוק גַּעֲטָאָן אַוְוָה זַיְדּ דָוְרְךָ דָּעַם קַלְיְוָנָעָם שְׁטִיכְלָ שְׁפִּינְגְּ, וַאֲסָם הָאָט דָא גַּעֲהָנְגָּעָנְעָן אַוְוָה דָּעָר וַוְאָנָדּ הָאָט עֶר דָּעַרְזָהָן אַ גַּעַל פְּנִים, אַיז אַוְיְסָנְגָּעָכְלָעַי וַוְעַטְעָ אַוְיָנָן אַיז מִיט וַוְיִסְלְעָכְעָ לְיִפְּן, וַיְיַי פּוֹן גַּעַלְוָוָטָטָם. דָּאָס פַּעַנְצְּטָעָרָל הָאָט מַעַן נִישְׁתּ גַּעֲקָאָנְטּ עַפְעָנְגָּעָן אַיז פּוֹן דּוֹשְׁנָעָקִיטּ הָאָט נַאֲטָאָן גַּעַהְאָלָטָן אַיז אַיז דְּרִימְלָעָן. אַט אַיז גַּעַוְּעָן טָאג אַיז אָט אַיז וַוְידָעָר גַּעַוְּעָן נַאֲכָטָה. עֶר הָאָט פֿאַרְלְוִוְרִין דָעַם חַשְׁבָּוֹן פּוֹן די טָעַג אַיז דָּעָר וַוְאָהָר, וַיְיַי אַסְּ-פְּזָנְ-שְׁלָאָפְּרָ, אַיז פּוֹן נִישְׁתּ עַסְּ-הָאָט עֶר זַיְדּ דְּרָשְׁפִּירָטּ הַוִּילּ, וַיְיַי מַעַן וַוְאָלָט אִים אַלְאָז אַיְנוּוּנִיס אַרְוִיְסָנְגָּעָנוּמָעָן. בִּסְלָעָכְוָוָיְוָוָי הָאָט עֶר אַנְגָּעוּהָוִין אַרְוְמָצְקוּיָּוִין אַיז אַפְּלָוּ צַו עַסְּן די קָאָרְטָאָפּל אַיז די שַׁאֲלָן, מִיט וַוְעַלְכָּעָ מַעַן הָאָט גַּעֲקָאָרָמָעָט אַוְוָה דָּעָר שִׁוְתּ, אַבְּעָר אַינְגָּאנְצָן צַו זַיְדּ אַיז ער נִישְׁתּ גַּעֲקָוּמָעָן.

דָּעָר וַיְזַעְגְּלָעָר פּוֹן זַיְן קָאָוּטָעָ אַרְוִיָּפּ צָוּמָעָט אַיז אַוְוָה אַנְגָּעָסָמָעָן שְׁוּעָר. די פִּים האָבָּן זַיְדּ אַונְטָעָר אִים אַונְטָעָרָאָבָּן. בַּעַת דָעַם אַרוֹיְפִּיאָ�ן פַּלְעָגָטּ מַטְרָעָפּ, אַז די טְרָעָפּ זַעְעָנְן אִים וַיְיַי אַקְעָגָנְגָּעָלָאָפּן. דָּעָר טְרִוְתּ אַיז דְּרָפְּאָר אַרְוִיְסָגְּעָקָוּמָעָן אַ צְוִיבְּרִיְתָעָר. אַז אַנְדָּרָר מַאְלָ פַּלְעָנְן די טְרָעָפּ וַיְיַי אַנְטָלוּפְּן פֿאַר אִים אַיז ער אַיז אַ פָּאָל גַּעֲטָאָן אַוְוָה הַינְטָרְוּוּיְלָעָכְעָ. אַוְוָה דָעַם דָעַם אַיז די לְוָפְּטָ גַּעַוְּעָן אַ קָּלְטָאָזָן אַיז גַּזְאָלְצָעָנָעָן. דָּעָר הַיְמָל אַיז גַּעַוְּעָן פֿאַרְוּאָלָקָנָטּ, דָּאָס וַוְאָסָעָר הָאָט אַוְיִסְּ בְּגַזְעָן וַיְיַי בְּלִיְגּ, וַיְיַסְּעָ בְּוּאָלְיָעָט שְׁוִים האָבָּן גַּעַוְּאָטָן זַוְאָוּ וַיְיַסְּעָ דָעָר

בליש האט דערגרויבט און עם האט געוויעט מיט דעם אטעם פון ווערטז באשאפונג און בראשית. זעלטן אמאל האט מען דערזען ערנץ פונד דעררוויטנס א זעגעל-שייט. דער ווייסטר זעגל איז אָרגאנקעמען ווי אַ הייכע ווייסע געשטאלט, אַ מה אַין תכרכיכים, וואָס נוּיט אַיבער דעם ים. עם האט נישט לאָנג געדויערט און ער איז נעלם געווארן, ווי אַן אויסט רוכטעריש. אַ קאָלטער פראָסטייקער ווינד האט געבלאָזון אַן דִי מלכושים פלאָגען גיך דורךגעזאָפֶט וווערן מיט פִּיכְלִיט. ער האט געמוֹז באָלֵד צוֹרִיךְ אַראָפֶט. אַין דעם עס-זאל, וואָס האט אַיסְגָּזָעָזָן ווי אַ קְּרָעַטְשְׁמָעַ, זענען תמייד געוזען אַ סְּךְ פּוּירִים. זוי האָבָן אלְּעָלָה גערעדט הוייד, געשריגן מיט זיעערע רזיעע סְלָוָת, געשפֿינַן פָּאָר זִיךְ אַזְּן גַּעֲרוּיכְּרַטְשְׁטִינְסְּקָעָן-דיַּן טָאָבָּאָס. ווי נאָר נאָטָאָן אַיז אָרטָן אַרְיָנְגָּעָקְּמָעַן, האָט אִים גענוּמָעַן קְּרָעַלְּן אַין חָאָלָן אַן דִי גַּעֲטְרַקְּנָטָעָן יִסְּפִּישְׁ הָאָט ער זִיךְ נִישְׁתְּ צָוְעָד כְּרָעַטְשְׁ פְּלוּישָׁן אַזְּן צָוְדִי גַּעֲטְרַקְּנָטָעָן בָּאַזְּוֹנְדָּרְעָט טָאָלְעָטָר רִידְטָן, אַזְּן ער האט געשפֿוּרט, אַזְּן ער וווערט פון הָוְנָגָעָר שָׂוָאָכָּעָר פון טָאג צָוְטָאג. עס זענען אָפְּלִי גַּעֲשְׁתְּ גַּעֲוָעָן קְּיָוָן בָּאַזְּוֹנְדָּרְעָט שְׁטִיבָּלָעָד, נאָר אַיז גְּרוּים בְּשֻׁתְּפָותְדִּישָׁע בִּיתְהַכְּסָאָ, מיט אַפְּעָנָע טִירָן, ווי אַיז אַ פָּאָזָרָמָעָן. בַּיְּ דַעַם אַלְעָמָעָן זענען נאָר נִישְׁתְּ גַּעֲהָאָט אַרְיָבָּעָר קְּיָוָן אַכְּטָט טָאג זִוְּנַט דִי שִׁיףְ אַיז אַרְיָנְגָּעָפָּרָן פון דָאָנְצִיגָּן. נאָר זִיבָּן לְאָנְגָּעָן ווּאָכָּן האָט ער זִיךְ גַּעֲמָוֹת אַזְּוִי שְׁלָעָפָּן, בַּיְּ ער ווועט אַנְסְּוּמָעָן קְּיָוָן יַאֲחָנְעָסְבָּוָג !

— אַיךְ ווּלְ שָׁוֹן קְיָוָן לְעַבְּרִיקָעָר פון דָאָנְעָן נִישְׁתְּ אַרְוִוִּים ! —
פלענט ער מָרְמָלָעָן צָוְזִיךְ אַלְיוֹן מִיטְ לִיפְןָן, וואָס זענען שָׁוֹן אַפְּנָעָן ווּאוּינָט גַּעֲוָאָרָן פון דָעָדָן. — בִּיטָּע, בִּיטָּע ! ...
אַין אַיְינָעָר אַגְּכָּטָן, זַעַן גַּעֲלָעָן אַזְּבָּן אַוְּהָזָן זַיְן בָּעַט אַזְּן אַיז גַּעֲשָׁלָאָפָּן, האָט אִים פְּלוּצְלִינְגָּן אַוְּפְּנָעָוָעָט אַקְּנָאָל ווי פון אַ דָּוְנָעָר. דִי שִׁיףְ האָט זִיךְ יַעֲדָעָס מָאָל גַּעֲנָבָן אַ בּוּיְגָ-אַרְאָפֶט אַזְּוִי, אַזְּן דָּעַר דִּיל האָט זִיךְ אַ שְׁטָעָל גַּעֲטָמָאָן מְשֻׁופָּעָ אַזְּן דִי פִּים זענען אַוְּסָעָן נִעְפָּומָעָן אַ סְּךְ הָעֲכָר פון דַעַם קָאָפֶט. אַ ווּילְעָ אַיז אַלְיָזָר אַזְּוִי גַּעַד בְּלִיבָּן קָאָפָּוִיר, הָעֲנָגָנְדִּיס אַין דָעַר לְוֹפְטָן, ווי דִי שִׁיףְ ווּאַלְטָז זִיךְ אַ ...
סְוּוּנְקָל גַּעֲטָאָן דִי לְעַצְטָעָ רָגָע : אַיְבָּרְקָעָרָן זִיךְ אַדְעָר נִשְׁטָמָ ? ...
דָעַרְנָאָךְ האָט זִיךְ דִי קָאִיטָעָ אַזְּאָ שְׁטָאָרָקָן לְאָזְזָן - אַראָפֶט גַּעֲטָאָן אַין דָעַר אַנְדָעָר זִוְּטָן, אַזְּעַס אַיז אִים פִּינְצָטָעָר גַּעֲוָאָרָן אַין מָות. דָוְרָק דַעַם פָּאָרְשָׁמִירָטוֹן שְׁוּבָּל האָט גַּעֲטָאָן דָעַרְזָעָן אַזְּוִי ווּיְסָעָ בּוּאָזְזָן, וואָס האָט אַזְּעַס גַּעֲטָאָן אַין דָעַר ווּאָנְדָפָן דָעַר שִׁיףְ ווי מִיט אַ

מעכטיקן האמער. די טיר פון דער קאַיומטע האט זיך דערבי אויפגען פראלט. איזו דער רגע איז דארטן עמייז אריין. עס איז געווען איינער פון די מאטראָן. ער איז פליינס אָרוֹף אָוֹף נאַטאנַס' בעט און האט צונעשלאָסן. דאס גראָבע אִיזוּערנע דעַסְל אַיבָּער דעם שיבָּל. דערנאָך איז ער פונקט אָזֶוּ פליינס אַרְאָפָּנָשְׁרָוּנָגָעָן אָזֶן אָזֶן גַּעֲוָאָרָן.

יענע נאָכְט אָזֶן נאַטָּאן שְׂוִין נִישְׁתְּגַעַלְאָפָן. אָוֹרְךְ די אַיבָּערִישָׁע פָּאַסְאָזְּשִׁירָן האָבָּן נִישְׁתְּגַעַטְאָן שְׂיוּן אָוֹג. דאס דונְגָעָן אָוֹלְךְ יַעֲנֵעַ זַיְיט פון דער גראָבע אִיזוּערִנָּעָר וּוְאָנְדָה האָט נִישְׁתְּגַעַטְאָרָט. די שִׁיף האָט גַּעֲנוּמָעָן גַּיְין פָּאַמְּלָעָד. באָטָש אַינְדָּרוֹיסָן אָזֶן גַּעֲוָעָן אַשְׁטוּרָם, אָזֶן אָוֹיפָּרָע שִׁוף גַּעֲוָעָן שְׁטוּל. די מַאְשִׁינָּעָן האָבָּן זיך כְּמַעַט אַפְּגַעַשְׁטָעלָט אָזֶן עַמְּקָם אַשְׁמָעָק גַּעֲטָאָן מִיטְ סְכָנָה.

דער מַאְרָגְנָדִישָׁע טָאגְ האָט זיך אָוֹיפָּרָע שִׁוף סִינְמָאָל נִישְׁתְּגַעַטְאָנְגָּהוּבוּן. די דַּעַקְלָעָד פון אלְעָפָע פָּעַנְטָמְעָרְלָעָךְ זַעֲנוּן גַּעֲוָעָרְשִׁוּפָט אָזֶן עַמְּקָם האָבָּן בְּלוּוּז גַּעֲלִיכְטָן די קלְיָינָע עַלְקָטְרִישָׁע לְעַמְּפָלָעָר. דָּעָרִי בָּעָרָה האָט זיך אָוֹיסְגָּעָדוֹכָט, אָזֶן דִּי נָאָכְט צִימָט זיך אָזֶוּ פון גַּעֲכָטָן אָזֶן. פון דֻּעָם וּוְיָגָעָנִיש אָזֶן טְרִיסְלָעָנִיש זַעֲנוּן גַּעֲוָעָן קְרָאָנָס נִיט בְּלוּוּז די פָּאַסְאָזְּשִׁירָן, נָאָר אָוֹרְךְ אַטְיָיל פון דער מַאְנְשָׁאָפָט. די פָּעָלָנָרָם, וּוּאָס האָבָּן אַרְיִינְגָּעָטָרָאָגָן אָזֶן די קָאַיּוּטָעָם עַסְן, פָּלָעָן פָּאָלָן אָוֹיפָּרָע דֻּעָם וּוּגָן אָזֶן אָוּסְגָּנִיסָן אָזֶן אָוּסְיָשִׁיטָן. אָזֶן די קָאַרְדִּידָאָרָן אָזֶן אָוּמְעָטָום גַּעֲוָעָן אַנְגָּעָבָרָאָכָן, די טְוָאָלָעָטָן אָזֶן דָּעָר וּוּגָן צַו זַיְיט גַּעֲוָעָן פָּאָרָי אָוּמְרִינִיקָט. נָאָטָאָן אָזֶן הַיִּנְטָר גַּרְאָד נִישְׁתְּגַעַטְאָנָה. ער האָט זיך אַנְגָּעָטָאָן אָזֶן גַּעֲוָאָלָט אָרוּסְגָּנוֹיָן אָוֹיפָּרָע דֻּעָם. עַס האָט לְאָגָן גַּעֲדָוִירְטָמָת בֵּין ער אָזֶן אַרְוָפָּגָעָרָאָכָן צַו דֻּעָם לְאָדָר, וּוּאָס פִּירָט אָרוּסָים פון די לְאָבִירִינָן. אַבָּעָר דָּאָרטָן אָזֶן גַּעֲשָׁטָאָנָעָן אַמְּטָרָאָז אָזֶן נִישְׁתְּגַעַטְאָנָה אַדְרוֹכְנִין. נָאָטָאָן האָט בְּלוּוּז בָּאוּוּזָן צַו זַעַחַן, אָזֶן די דַּעַק אָזֶן נָאָס אָזֶן די בְּרוּטָר—וּוּוּסְ-אָוּסְגָּנְרִיבָּן, וּוּי מַעַן וּוּאָלָט דָּאָרטָן אַגְּנָצָע נָאָכְט גַּעֲוָאָשָׁן דֻּעָם דִּיל. ער יִסְמָ אָזֶן אַיְינְגָּנִיצָן גַּעֲוָעָן וּוּוּסָ פָּוּן שְׁוּיָּם. גַּעֲוָעָן די שִׁוף פָּלָעָנט זיך אָוּסְגָּעָדוֹכָט, וּוּי דָּעָר יִסְמָ וּוּאָלָט זיך מִיט אָזֶן זַיְיט, האָט זיך אָוּסְגָּעָדוֹכָט, וּוּי אַבָּרְגָּן פון זַוְּסָעָר, אָזֶן דָּעָר הַיִּמְלָל — אַבְּלָעָנִי אַמְּאָל אָוּפָּגָהוּבוּן, וּוּי אַבָּרְגָּן שִׁטְּקָעָר וּוּאָלָט — וּוּאָלָט זיך נִידְרִישָׁ אַרְאָפָּי דִּיקָעָר, פּוֹל מִיט צְעִירִיסְעָנָע שְׁטָחָר וּוּאָלָט — וּוּאָלָט זיך נִידְרִישָׁ אַרְאָפָּי גַּעֲלָאָזָט. דָּרָנָאָך אָזֶן דָּעָר בָּאָרְגָּן פון וּוּאָסְטָעָר צְוִירִיסָק אַרְאָפָּגָעָפָּאָל אָזֶן דָּעָר הַיִּמְלָל האָט זיך אָוּפָּגָהוּבוּן, גַּלְיִיר הַיִּמְלָל אָזֶן יִסְמָ וּוּאָלָט גַּעֲשָׁפִילָט אָזֶן עַפְּעָם אַקְּסָמִישָׁעָר שְׁפִּילָ... שְׁטִיקָעָר וּוּינָט — קָאָלְטָעָר — וּי אָזֶן,

דורכגוזאפט מיט שטעכערידן רעגן — האבן זיך אריינגערטן אין דעם
קארידאך, וואו נאטאן אויז געתטאנען, און זיינע מלכושים זענען באלאד
געווארן דורכגענומען פון קלט און ניעץ.

עם אויז געווען אונטצ'ו. דאס דונערן אויף יונער זויט פון די
שייפזענד האט נישט אויפגעערט. די שייפ האט זיך איצט געווארטן
אין אלע זויטן, ווי שיכור. דער פייפער פון דער שייפ האט געהאלטן
אין אוין פיין, לאנג און אויסגעציגן. עם אויז געווען ווי דאס מרוזן
פון אַ הייזעריקן אקס. צוישן דער מאנשאפט אין, אפנימ געווען,
בhalb, וויל מען האט געהרטן די גאנצע צויט אַ לויין, אַ
שריען, אַ קנאָן מיט די טירן. אַבער די פאסאָזירן האבן זיך געד
האלטן שטייל. זוי זענען צוועוואוינט געווארן צו דעם שטרום, ווי צו אַ
שוווערעד שלאָפּסִיט. וווער עס האט נאָך אלע געבראָן מיט דער גראַי
נער גאל און וווער עס האט בלויוּן געקלעכט, שטיל און קורצאטערטעריך.
ווער עס האט געדרימלט מיט האָלְבָּאָפּעָן אַוִינָן, ווי אַין פיבער,
ווער עס אויז מיט ציעטערנידקע פים געקראָן טאן זיין באָדרערפּנִישׂ.
נאָטָן האט די לעצטע עטלעכּע מעג געהאט אַוִיסגעפּונָן אַמִּין באָ
העלטנעישׂ, אַ קלְיָינָן פּוֹסְטָעָן קָאַיּוּטָעָן, ווֹאָס אַין פּוֹן קִינְעָם
ニישט געווען פֿאנְגּוּמָעָן. זוי האט זיך געפּונָן ערנִיז אַין סָמָעַ
עַס פּוֹן קָאַרְידָּאָר, אַרְאָפּצָוּגִין מיט טָרְפּלָעַךְ. עַס אַין געווען
אַ קלְיָינָן סָמָעַךְ, אַ נִידְרִיקָעָם, ווי אַ שְׁטִיגָּן. אַוִיסְעָרָר די צוּוִי בעטָן,
ווֹאָס האָבָּן זיך זָרָטָן גַּעֲפּוּנָן, זענען גַּעֲשָׂטָן עטלעכּע זַעַק, ווֹאָס
הָאָבָּן, אַפְּנִים, גַּעֲהָרֶט צוֹ דָעַר מאנשאָפּט, אַוְן אַיְזָעָרָן לִיְטָעָרְלָן, אַ
טָּפּאָפּלָטָם. דָא, אַפְּגַּעַזְוּנְדָרָט פּוֹן אלעמען, האט נאָטָן צוֹם ערשותן
מָאֵל זִינְט עַר אַין גַּעֲוָן אוֹפָּה, גַּעֲפּוֹרָאָוּת לִיְעָנָן אַ בּוֹךְ,
ווֹאָס עַר האט גַּעֲהָרֶט מִיט זיך מִיגַּעַרְאָכְטָמָן. כְּדוּ די טִיר זָאֵל זיך
ニישט עפּעָנָן יְעָדָם מָאֵל, ווֹאָס די שייפ האט זיך אַגְּנָגְנוּגָט אַין אוֹזֶר
זִוִּיט, חָאָט עַר אַנְגַּשְׁפָּאָרָט אַין אַיְזָר די לִיְטָעָר. עַר אַין גַּעֲלָעָן אוֹפָּה
דַּעַם בְּעַט אַ בָּאָגָּסְעָנָר מִיט שְׂוִוִּיס אַוְן בָּאָטָשׁ עַס האט אַיס נָאָרְנִישׂ
וּוֹי גַּעַטָּן, האט עַר שְׁטִילְעָרְהָיִיד אָוֹנְטָרְגָּעְקָרְעָכְטָזָט, ווי פּוֹן גַּעֲוָוָיָּנִיָּה.
שְׁפָעָטָר צו אַיְזָן אַיְסָמְפּוֹצְלִינְגָן אַ מאָטְקִיָּט בָּאָפְּאָלָן, אַז עַס אַין
אַיְסָמְפּוֹצְלִינְגָן אַ פִּינְסְטָעָר גַּעֲוָוָרָן אַין קָאָפָּה, אַוְן עַר אַין אַיְגַּגְשָׁלָאָפָּה, פּוֹל
מִיט יְעָנָר שְׁוּוּרְקִיָּט, ווֹאָס קוּמָט פּוֹן נִישְׁתָּה האָבָּן מִיט ווֹאָס צוֹ אַטְעָמָן.
אַזְוִי שְׁלָאָפּט מעַן אַיְזָן אַז חִיּוּן אַוְן דָעַמְפִּינְז זָוְמְעָרְטָאָגָן, ווֹעַן מעַן
קָאָן זיך מַעַר נִישְׁתָּה אַוִיסְבָּאָהָלָטָן פּוֹן דָעַר הַיִּזְׁבָּה, אַזְוִי מַעַן גַּט זיך אַיְנָ

ונאנצן איבער אויף גאנטס-בָּאַרְאַטְמַ... נאך איזידער די ווועט האבן זיך צוּגַעַמְאַכְטַ, איז דער קאָפֶ שווין געלעגן שווער ווי אַ שטײַן, און הענד אַזְוֹן פִּים זענען בֵּי אַים ווי אַפְּגַעַנְוָמַעַן גַּעוּוֹאַרְן. פִּינְסְטְּרָעַעַ גַּעַשְׂטָאַלְטַן...

האַבָּן גַּלְיַיךְ גַּעַנוּמַעַן אַוְיפְּטוּיכְן ווי פָּוּן אַ שְׂוֹאַרְצַן תַּהְהַםְ... יְעַנְּעַ נְאַכְטַ אַיז גַּעַוּוּן אַלְעַנְגְּדָעַ ווי גַּעַכְטַ קַּאֲנַעַן גַּעַוְיְנְלַעַךְ זַיְן. עַד אַיז אַיְינְגַעַשְׂלַאַפְּן גַּעַוְאַרְן אַזְוֹן אַוְיפְּסְנִי אַוְיפְּגַעַצְיְתַרְטַ, ווי אַין פִּיר בעַר. אַין הַאַלְבָּן חַלּוּם אַזְוֹן הַאַלְבָּרַע וואָךְ חַאַט עַר גַּעַהְעַרְטַ גַּעַשְׂרִיְעַן אַזְוֹן טְרוּמִיטְרַעַן, אַ לְׂוַפְּעַנְישַׁ אַזְוֹן אַטְוּמָל. עַמְּהַאַט זַיךְ אַים אַפְּיַלוּ אַזְוֹן אַוְיסְגַעְדוּכְטַ, ווי עַמְּיַיךְ וואָלְטַ אַ וְעַזְגַעַטְאַן אַין דָעַר טִיר מִיטַן פּוֹסְטַ אַזְוֹן עַפְּעַם גַּעַרְופַּן. שְׁפַעַטְעַר אַיז אַים פְּאַרְגַעַסְמַעַן, אַזְוֹן דִּי ווּעַלְטַ ווּרְעַטַּחַרְטַ חַרְובַּ. דִּי זַוְן אַין חַימְלַ לְעַשְׁתַּט זַיךְ אַוְים, דִּי שְׁתַּעַרְן פָּאַלְן אַרְאַט אַזְוֹן אַין מִיטַן חַעַלְן טָאגַן ווּרְעַטַּחַרְטַ נְאַכְטַ, אַ שְׁוּעַר דְּנוּעַן דְּרַהְעַרְטַ זַיךְ, ווי מַעַכְטִיעַ פְּעַלְזַן וואָלְטַן זַיךְ גַּעַקְיְקַלְטַ. בַּאַלְדַּ ווּרְעַטַּחַר דָעַר גַּעַנְצַעַר רְוִים פּוֹל מִיטַן גַּעַדְיכְטַן שְׂוֹאַרְצַן רְוִיךְ. אַ טְוַנְקְלִיקַיטַ גַּעַמְטַ אַלְזַ אַרְוּם אַזְוֹן אַמְּרַחְשְׁחוֹרַה, ווי נאַךְ אַן אַוְיסְגַעְברַעְטַנְטַרְ שְׁרַבְּהַ...

פְּלַוְצְלִינְגַּ האַט עַר גַּעַפְּנַטְמַ דִּי אַוְגַּן. אַ וּוּילְעַדְהַאַט עַר נִישְׁתַּט גַּעַדְ ווּאַוְסְטַ ווּאוּוּ עַר גַּעַפְּינְטַ זַיךְ. עַר האַט אַפְּיַלוּ גַּעַהְעַטַּפְּגַעַסְן ווּוּרְעַטַּחַר עַר אַיז. אַזְוֹיַּ בָּאַפְּטַמְעַן זַיךְ אַמְּאַל אַוְיַּפְּ אַנְאַר אַ שְׁוּרְעַרְטַ שְׁלַאַפְּקִוְּתַ, בַּעַת ווּעַלְכַּרְעַד מַעַן אַיז גַּעַנוּעַן גַּעַנְטַעַר אַהֲיַן ווי אַהֲרַע. עַס האַט גַּעַנוּמַעַן אַלְאַנְ...

געַ וּוּיְלַעַ בַּיּוּ עַר האַט זַיךְ דְּרַעְמַאַנְטַ, אַזְוֹעַר אַיז אַין ווּעַגְּ, אַוְיַּפְּ דַעַם. עַרְשַׁט אַצְטַ אַיז אַים מִיטַן אַיְינְמַאַל אַוְיפְּגַעַפְּאַלְן, אַזְוֹעַר אַיז צַוְּ-שְׁטַוְּלַ, גַּלְיַיךְ דִּי מַאְשִׁינְעַן וואָלְטַן אַוְיְנַטְהַעַרְטַ צַוְּ אַרְבְּעַטְוּן, אַזְוֹעַר אַזְוֹעַר הַאַט נִשְׁתַּטְפְּרִינְסְטַעַרְטַ, פָּאַרְלָאַשְׁן דָּאַסְמַעְלְקַרְעַשׁ לְעַמְּפַלְפַּלְ פָּאַר דַעַם שְׁלַאַפְּ, אַיז דָאַזְוּדְרִיְנְגַעַוְיְנְלַעַךְ, שְׁוּעַר, אַנְגַעַלְאַדְן. דְּרַעְצַוְ אַיז גַּעַשְׂטַאַנְעַן אַזְוֹאַ הַיְזַ נִשְׁתְּגַעְוּוֹיְנְלַעַךְ, שְׁוּעַר, אַנְגַעַלְאַדְן. דְּרַעְצַוְ אַיז גַּעַשְׂטַאַנְעַן אַזְוֹאַ הַיְזַ אַזְוֹעַר אַשְׁטִיקְעַנְישַׁ, אַזְוֹעַר האַט אַוְיסְגַעְפְּעַלְטַ אַטְעַטְמַ. אַ גַּעַפְּיל — ווי עַר ווּאַלְטַ בַּאַנְרָאַבָּן גַּעַוְאַרְן לְעַבְּדִישְׁעַרְהַיִּים. דָאַס הַאַרְצַ אַין דָעַר לְיַנְסַעַר זַוְּיַּט אַיז אַזְשַׁ ווי שְׁטַיְין גַּעַלְיִיבְן.

— אַ קַּאְטְּאַסְטְּרַאַפְּ ! — אַיז אַים מְשֻׁוְנְהַגְּנִיךְ דְּרוּכְגַעְלַאַפְּן דָוְרַ...

דַעַם רְעַיוֹן — אַן אַומְגַלְוִיךְ ! ... עַר האַט זַיךְ אַזְוֹעַר אַסְטְּרַאַפְּן פָּוּן אַרְטַ זַיךְ אַוְיפְּצְוּזְעַן, אַבָּר עַר האַט דְּרַעְפְּוַן בָּאַקְוּמוּן אַזְוֹאַ שְׁטַאַרְקַן קַאַפְּ אַין קַאַפְּ אַרְיַין, אַזְוֹעַר אַיז אַפְּאַל גַעַטְאַן אַוְיַּפְּ צְרוּיקַ אַזְוֹעַר האַט דְּעַוְטְלַט ווי עַס לְוַיְפַט אַוְיַּפְּ אַגְּרוּסְעַר בַּיּוּ. עַר האַט אַוְיסְגַעְשְׂטַרְעַט דִּי הַאַנְדַּ, ווי זַיךְ אַיז עַפְּעַם

אנצ'וכאפּן, אַבעָר זִי האַט אַנְגַּעַטְרָאָפּן אוֹוֶיפּ לְיוֹדִיכְיִיט. מִיטּ דֵי לְעַצְמָעַ
בְּחוֹת אַיּוֹ עַר אַרְאָפְּגַּעֲשָׂרָאָכּוֹ פּוֹן בָּעַט, אַבעָר עַר האַט זַיךְ נִישְׁתַּמְעַט
אוֹוֶיפּשְׁטָעלְן, גַּלְיִיךְ דָּאָס קַעְמָעָל וּוְאַלְטַט גַּעַוּעַן אַיבְּרָגְעָשָׂרָט. עַר האַט
אַכְּפֵט גַּעַטְאָן דָּאָס לְיוֹטָעָל צַו עַפְּעַנְעַן דֵי טִיר, אַבעָר דֵי פִּים האָבָן
אַים גַּעַשְׁטָרוּיכְּלַט אָוֹן דָּעַר קַאְפּ האַט זַיךְ פָּאָרְדִּיט. פְּיִיעָרְדִּיקְעַס פּוֹנְקָן
הָאָבָן אַנְגַּעַהוּבִּן פְּלִיעָן פָּאָר דֵי אַוְינְג. קַאלְטָע אַנְגַּסְטָן הָאָבָן אַים בָּאָ
נָאָסָן. צֻוּמָּעָרְשָׁן מַאְלָן נַאֲךְ לְאַנְגַּעַיְתָן הָאַט עַר אַדוֹף גַּעַטְאָן:
— אוֹי, מאַמעַע ! ...

עַר האַט דָּאָס לְיוֹטָעָל פּוֹנְרָעְסְטוּעָן אַומְגַּעַוּוֹאָרָפּן אָוֹן אַיּוֹ אַרְוִוִּים
אוֹוֶיפּ קַאְרִידָאָר. אַבעָר דָּעַר דִּיל אַיּוֹ דָּאָרָטָן גַּעַנְגַּעַן בָּאָרְגָּן אַרְוִוִּיָּה
אוֹן עַר האַט גַּעַמוֹזָט קַלְעָטָעָרָן. עַר האַט בְּלִינְדְּרָהִיט גַּעַנְגַּט דֵי
קַאְיוֹוּטָעָטְרָלְעָקָן אַיּוֹ בִּירְדָּע זַוְּתָּן אָוֹן גַּעַרְופּן, אַבעָר דָּאָס קָוֵל אַיּוֹ פָּאָרָיָ
שְׁטִילָט גַּעַוְאָרָן אָוֹן עַר האַט נִישְׁתַּמְעַטְאָנָעָן דֵי אַיְגְּעָנָעָן וּוּוּרְטָעָר,
וּוּי זַיךְ וּוְאַלְטָן גַּעַוּעַן אוֹוֶיפּ אַפְּרָעְמָדְלָשָׁוֹן. עַר אַיּוֹ גַּעַנְגַּעַן אָוֹן גַּעַ
פָּאָלָן, זַיךְ צַוקְלָאָפְּטָט אָוֹן וּוּדְעָרָאָרְוָעָטָאָנָעָן. בִּים סּוֹף פּוֹן קַאְרִיָּה
דָּאָר האַט זַיךְ אַיּוֹ פְּלוֹצְלָיְגָן אַוְיסְגַּעַדְוָכָט, אָוֹן עַר האַט דָּרְרוּעָן גַּעַ
שְׁטָאָלָטָן אַיּוֹ דָּעַר פִּינְסְטָעְרִישָׁן, אָוֹן עַר האַט אַנְגַּעַהוּבִּן צַוְּ רָדְרָן צַוְּ
זַיךְ, אַבעָר וּוּי נַאֲךְ עַר האַט זַיךְ דָּעְרָנְהָעָטָרָט, זַעַנְעַן זַיךְ וּוּי צַוְּגָנְגָעָן
גַּעַוְאָרָן. עַר אַיּוֹ שְׁטִין גַּעַבְּלִיבְּן, האַט אַוְיסְגַּעַשְׁפִּיצָט דֵי אַוְיְרָן אָוֹן
זַיךְ לְאָגָג צַעְגָּהָעָרטָט. אַ וּוּיְלָעָהָהָבָן זַיךְ אַיּוֹ דֵי הָאָרָאָרְוָעָטָלָט:
עַמְּיעָהָהָט דָּאָ חְוִיךְ נִעְרָאָפְּטָמָן, וּוּי אַיּוֹ שְׁלָאָתָה. נַאֲךְ בָּאָלָד האַט עַר אַ
צִימָטָר גַּעַטְאָן: עַס אַיּוֹ גַּעַוּעַן זַיְוִן נַאֲנָן, וּוּאָס האַט גַּעַשְׁנָאָרְכָט אוֹוֶיפּ אַיר
איְגַּעַנְעָר אַחֲרִיוֹתָה ...

פּוֹן דַּאֲמָלָס אָז האַט גַּעַטְאָן מַעַר נִישְׁתַּמְעַט גַּעַוְאָסָט, וּוּאָס עַס טָוּט
זַיךְ מִיטּ אַיּוֹ. עַס אַיּוֹ גַּעַוּעַן גַּלְיִיךְ דָּעַר פְּחָד וּוְאַלְטַט אַיּוֹ שִׁיכְרָה גַּעַ
מַאֲכָתָן אָזָן דֵי גַּלְיִידָר הָאָבָן זַיךְ אַפְּגַּעֲשִׁיטָלָט פּוֹן גַּוְּפָ אָזָן יְעַדְעַס האַט
גַּעַטְאָן דָּאָס זַוְּנִיקָעָן. דֵי הָעַטְמָתָהָבָן גַּעַטְאָפְּטָט אָזָן חַשְׁכָותָה, דֵי פִּים וּזְעַ
גַּעַן גַּעַסְרוֹאָכָן, דָּאָס מוֹיְלָהָהָט גַּעַרְופּן אָזָן גַּעַרְעָדָט, וּוּי עַס וּוְאַלְטַט זַיךְ
אוֹיסְגַּעַטְעָנָהָט מִיטּ עַמְּיצָן, אָז אַנְגַּעַוּעַנְעָם. אָט אַיּוֹ עַר גַּעַבְּלִיבְּן
שְׁטִין פָּאָר אַ בְּלִינְדָר וּוְאַמְּדָר אָזָן אַטְמָתָהָבָן גַּעַסְגַּעַוּוֹאָסָטָן טָרָעָם, וּוּי
דוֹרָךְ אַ נַּמְּ. אַ וּוּיְלָעָהָהָבָן זַיךְ אַיּוֹ אַוְיסְגַּעַדְוָכָט, אָז עַר גַּיְתָהָט דָּעַם
קַאְפּ אַרְאָפּ אָזָן סִיטָהָט דֵי פִּים אוֹוֶיפּ. דָּעְרָנְאָךְ אַיּוֹ עַר גַּעַבְּלִיבְּן הָעָגָעָן
אוֹוֶיפּ אַיּוֹ טָרָעָפּ, אָזָן עַר האַט מִיטּ בִּירְדָּע הָעָנָד גַּעַזְוָכָט אָז אַנְטְּשָׁעָפּ
נִישְׁתַּמְעַט, וּוּי אַ בְּלִינְדָר וּוּאָרָעָם. טְרִין הָאָבָן זַיךְ גַּעַפְּנָט אָז פָּאָרְמָאָכָט,

יצחק באשעוויס

ווענד זענען געווארן דילן. פֿלוֹצְלִינְגּ הָאָט אַ וְוַיַּעַגְּטָאָן אַ קִיל וּוּנְטֶל
און אַ רְוִישׁ הָאָט זִיךְ דֻּרְהָעָרטּ, וְוַיַּדְאָסּ רָאָלְן פּוֹן דְּרָדְעָרָ. עָר אַיז אַרוֹיסּ
אוֹיפּ דָּעֵךְ.

עם אַיז נָאָךְ גְּעוּזָעָן נָאָכָטּ. דָּא אָוָן דָּאָרְטָן הָאָבָּן זִיךְ גְּעוּזָעָן שְׁטָעָרָן.
פּוֹן צְוִישָׁן אַ רִים אַין וּוּאָלְקָן הָאָט אַרוֹיסְגָּעָקָוּסּ אַ בְּלָעָנְדִיקּ שְׁטִישּׁ
לְבָנָה. אַן אַיזְקָאַלְמָעָר וּוּינְדּ הָאָט גַּעֲבָלָאָזּוּן. דִּי דָּעַקְתּ הָאָט זִיךְ אַזְיָּזְפּ
גַּעַחְוִיבּוּן מְשׁוּפּוּ. נָאָטָאָן הָאָט גַּעַמּוֹזּ פְּעָסּטּ זִיךְ אַנְהָאָלְטָן אַין דָּעָר
בָּאַרְעָרָעּ, אַזּ דָּעָר וּוּינְדּ זָאָל אִים נִישְׁתְּ אַזְוּעָקְרִיסּוּן. זָעָן עָר אַיז אַרוֹיסּ
גַּעַקְוּסּוּן אַוְיָבּוּן, אַיזּ עָר אַזְוּלְעָ גַּעַבְּלִיבּוּן שְׁטִיןָן אָוָן שְׂוִיְינְגְּרִיךּ אַרְאָפּ
בָּאַרְטָאָכּוּטּ פּוֹן בָּאַרְטָאָכּוּטּ פּוֹן
בָּאָרְטָן דָּעַם טָאָל אָוֹנְטָן. כָּאָטָשּׁ דָּעַר שְׁטוּרָם אַיז שְׁוּזָן גְּעוּזָעָן פָּאָרִיבָּרָעּ,
הָאָט דָּעָר יִם נָאָךְ אַלְעָ גַּעַקְאָכּוּטּ זִיךְ קָעְסָלּ, אַן אַן אַנְהָוּבּ אָוָן אַן סּוֹפּ.
שָׁעָן מְטוּשָׁטָשּׁ פָּאָרְטָאָגְּנִישּׁ לְיִכְתּ הָאָבָּן כּוֹאַלְעִיםּ זִיךְ אַזְיָּזְפּ
מְעַנְשָׁן, אַנְדָּעָרִיךּ צְוּנְעָלָאָפּוּן צּוּ דָּעַר שִׁוָּתּ, אַנְגָּעָנְשָׁרִין אַוְיָה אַיר אָוָן
אַפְּגָנְעָרָעָטּ אַזְיָּזְפּ וּזְוּרָעּ. זְוּרְעָ שְׂוִימִיקּ שְׁפִיצְנָן הָאָבָּן פָּוּנְדָּעָרְזְּוּיְטָנָסּ
אַוְיָסְגָּעָזּוּן וּזְוּרְעָ קָעָפּ מִיטּ וּוּיְסָעּ הַיְּטָלָן. בָּאָלְדּ זָעָנָעָן זִיךְ גַּעַהָאָלְטָן אַנְדָּעָרָעּ
אַזְיָּזְפּ זִיךְ עָרָאָטּ, צְוּנְיָפְּגָנְעָלָאָסְעָנָעּ, וּזְוּזְוּ זִיךְ גַּעַהָאָלְטָן בְּיִי דִּי
הָעָנָד, שְׁטְרִיְּטַ-לְּוּסְטִיקּ, וּזְוּזְוּ-מִילְיָאָסּ חִילּוֹתּ פּוֹן עַפְעָם אַיְנָעָרָי
וּוּלְטָשָׁעָר הַעֲרָשָׁאָפּטּ, אַזְוּלָעָ, אַלְזָנְעָ, אַלְזָנְעָשָׁעָ, פּוֹן מִיטּ פְּחָדִיםּ/דִּיקְעָרָ פָּאָרָ
שִׁיְוִיטְקִיּוּטּ. וּזְוּיְזָטּ אַוְיָסּ דָּאָסּ קְלִיְּנָעָן מְעַנְטָשָׁעָלָעָה הָאָט אַנְגָּעָנוּמָעָן, אַזּ מַעַן
הָאָט אַים אַיְבָּרְגָּעָלָאָזּוּטּ אַלְיָוּן אַוְיָה אַן אַנְטָרְגָּנְיוּנְדִּיקָּעָרָ שִׁוָּתּ, וּזְוּרְעָ
הָאָט זִיךְ פֿלוֹצְלִינְגּ אַ בָּאָפּ גַּעַטָּאָן מִיטּ בִּיְדָעָהָעָנָד בְּיִם קָאָפּ אָוָן גַּעַנוּמָעָן
יאָמָעָרָן :

— גְּעוּוֹאָלְדּ, רָאָטְעָוּעָטּ, גְּעוּוֹאָלְדּ! ...

דָּעָר וּוּינְדּ הָאָט אַים אַ בָּאָפּ גַּעַטָּאָן בְּיִי דִּי הָאָרָ, אַזְיָּזְפּ גַּעַלְלָאָזּוּן זִיךְ
הָעָמָד וּזְוּגָלָ, אָוָן אַים אַ שְׁלִוְידָעָר גַּעַטָּאָן אַזְיָּזְפּ צְוָרִיהָ. אַ פִּיְפְּעָנִישּׁ
אַיז גְּעוּוֹאָרָן, אַ הַוְּלָעָרִי אַן אַ גַּעַלְכָּטָעָר. דָּעָר יִם הָאָט
גַּעַבְּלָטּ מִיטּ אַ שְׁאָרָף בִּילְעָנִישּׁ, וּזְוּמְחַנּוֹתּ כְּלִיבָּם וּוּאָלְטָן זִיךְ אַרוֹיסּ
גַּעַרְיוֹסּ פּוֹן אַפְּגָרְוֹנְטּ אָוָן זִיךְ פָּאָרְגָּאָגָנְגָעָן אַיז גְּרוֹיסָעָר הַינְּטִישָׁעָר
יַלְלָה... .

אכט לידער

פֿאַסְטֿאָר אַל

אין פעלד איז זי גענאנגען,
און ס'האָבן זיבּן זאגנונג
פֿאָר אִיר געלקניט.
און ווי זי איז גענאנגען —
זענען זיבּן געוואָנגען
געווען אין אִיר מְרוּיט.

די זון איז געהאָנגען
וואַאָ פֿוֹנְגֵּל, געפֿאָנגען
אין אַשְׁטִוִינַן, ווֹאָס גְּלִיט.
און ווי זי איז גענאנגען —
האָבן זיבּן זאגנונג
זיך פֿאָרְבּעַנְקַט נָאָך שְׁנִית.
און ווי זי איז גענאנגען —
האָבן זיבּן פֿאָרְלָאָנגען
דעֶרְלָאָנגען נִישְׁט גַּעֲקָאנְט,
ニישט גַּעֲקָאנְט זי דָּעֶרְלָאָנגען,
און פֿלָאָטְעָדרִיך געהאָנגען
בַּיִם האַרְיוֹזָאנְט.

און ווי זי איז גענאנגען —
איוֹסְמִין אַוִינַן גַּעֲטָאנְגַּעַן,
גענאנגען נָאָך אִיר פּוּם.
וואָען ס'פֿעַלְדַּה האָט זי פֿאָרְשְׁלוֹנְגַּעַן —
האָט ?אַנְגַּאַן אַיְן מִיר גַּעֲלָוְנְגַּעַן
פּוֹן בּוֹעַז אַיְן פּוֹן דּוֹת.

און ס'פֿרְעָגַן אַלְעַז וּוּגַן,
פֿאָרוֹוָאָס אִיך בֵּין אַנְטְּקָעַן,
אַנְטְּקָעַן נִישְׁט אַרְוִים,
ס'גַּעַשְׁטָאַלְטַן פּוֹן דִּי גַּעַשְׁטָאַלְטַן
אוֹיפּ אַיְבִּיךְ צָו פֿאָרְהָאַלְטַן
און ברענאנגען אַיְן מִין הוּגַן.

ס' געשטאלט פון די געשטאלטן
 אויף איביך צו פאָרְהָאַלְטָן,
 באָפָעָלָן : נישט פֿאָרְשׂוּוִינֶר!
 אָזֶן מִיט אַיר צו גַּעֲבּוֹרָן,
 מִיט אַיר צו געשטאלטן
 דָּאָם חַוְילִיקָע קִנְדָּה.

א ק א ט

ער האט מיט בלוט געטריפט פֿאָמְעָלָן,
 אָט ווֹי מִיט וּוְאָסָעָר טְרִיפְט אָז עַמְעָר,
 אָוֹן האט אַרְיִינְגְּעַבְּרָעָנָט אַ בְּיוֹזָר
 אַיְן בְּרוּינְעָם אַוְונְטִיכָּן דְּעַמָּעָר.
 גַּעַלְאַצְט אַוְיפָּשְׁטוֹלָן, אַוְיפָּשְׁטוֹלָן,
 גַּעַקְסָט מִיט בְּלוֹטְנְדִּיךְן חֹזֶק
 אַוְיפָּשְׁטוֹלָן יְוִסְטָן-גַּעַבְּטָעָבָעָן,
 אָוֹן אַוְיפָּנְעַלְוִיכָּטָן דְּוִיָּט אָזֶן רְוִיזָּק.
 אָוֹן ווֹי אַ קִּינְד אַוְיפָּשְׁטוֹלָן גַּעַרְאָכָּן,
 מִיט שְׁנוּרְלָעָךְ בְּלוֹט בְּאַדְרָעָטָן דִּי דִּילָּן,
 אַיְן ווּוְנְקָל לְאָנָגָן מִיט בְּלוֹט גַּעַרְאָכָּן,
 גַּעַזְעַט זִיךְר צו דָּעָר פֿיאָנָא שְׁפִילָּן.
 מִיט גַּעַלְע צָאָרְנְדִּיקָע צִינְעָר
 גַּעַלְאָפָט אַיְן פֿיאָנָא, גַּעַבְּתָה אַוְונָט,
 גַּעַשְׁפִּילָּט אַ שְׁטוּרְעַמְדוּקָע מְעַשָּׂה,
 אַדְרָבְּנַעַלְעַכְעָרָט וּוְאָנָט אָז אַוְונָט,
 דְּרָעָנָאָךְ אַרְוִיְּסְגַּעַשְׁטָעָלָט דָּעַם שְׁפִיגָּל
 אַ צְוָנָג אַ צִּימְעַרְדִּיקָע, שְׁמָאַלָּע,
 אַ וּוּאָרָף גַּעַטָּאָן צו די גַּאֲרְדִּינָּעָן
 אַ בְּלִיךְ אַ הָאָרְבָּן ווֹי אַ סְלָהָה,
 נָאָר פָּאָר אַ פְּרוּיְּפְּאָרְטָרָעָט גַּעַבְּלִיבָּן
 פְּאָרְגָּאָפָט, ווֹי פָּאָר אַ הָוִיכָּן גִּילְוָיָן,
 גַּעַבְּנְשָׁטָט דִּי שְׁמְרִיכָּן פָּוָן אַיר פְּנִים,
 גַּעַזְעַט זִיךְר לְאָנְגּוֹזָם ווֹי נָאָרְגָּנְלָע.
 אָוֹן תְּפִילָה טְוַיְּאִיקָע גַּעַמְוּרְמָלָט,
 גַּעַבְּעָטָן גַּנְאָד אָוֹן זִיךְר פְּאָרְגָּעָסָן

צורך איזן חלום פון די יארן,
צורך איזן טאנץ פון די מעטה-לעתן.
און אפנעהרן מיט די שאטנם,
און אויסגעזען אויף זיער וואגן
ווע א גע'חרג'עט ללבנה,
ווען ס'הייבן הימלאן אן צו טאנן.

פון קעננאיבער קלינגט מען ארייבער

פון קעננאיבער
קלינגט מען ארייבער
צו אונדו איזן די שטיבער,
צו אונדו איזן די שטיבער.
צום קעננאיבער
קוטן ארייבער
די פענטער אלע
פון אונדווערע שטיבער.

אונדווערע ריגלען
שריען נאך פליינלען,
אונדווערע טירן
וילן דיעוטרטירן,
וילן זיך פארליירן,
וילן זיך פארליירן.

די ווענט אונדווערע לוייטן
צו טאג, ווען זוי וועלן
אויפהערן פארשטיין,
אויפהערן פארשטיין.

אונדווערע שוועלן
זענען דיעבעלן,
וילן ווערן וועלן,
וילן זיך צעיגסן.

אונדווערע שלעטער
לאון אונדו וויסן :
מ'אן גארנישט פארשליסן,
נאראנישט פארשליסן.

פֿאָרְבִּיִּפֿלִי

האט מיך אַנְגֶּנְעָרִירֶט, האט מיך אַנְגֶּנְעָרִירֶט,
ווען ב' בין אֲפָהָעָנְדִּישׁ גַּעֲלִיבֵן זִיכְּן,
וּאֲרְטָלְקָאָזּ וּאֲרְטָנְדִּיקּ אַין מִין לְיִודְקִיטּ,
וּוֹיְ אַ פָּעָלָד אַין גַּרְוִיסְעַ הַיְצָן.

צַו דַּעַר טִיפְעָנִישׁ פּוֹן מִין לְיִודְקִיטּ
האט קִיּוֹן עַמְּעָר נִישְׁתּ גַּעֲנִידְעָרֶטּ.
יאָ-אוֹן-נִיּוֹן-גַּעֲפָעְכּתּ הַאט זִיךְּ אַיְינְגַּעַשְׁטִילְטּ,
גַּאֲרְנִישְׁתּ הַאט גַּעֲקִידְעָרְיוֹדְעָרֶטּ.

סְלִיכְמַטּ נִישְׁתּ אַוְפְּגָנְעָדְרִיטּ, סְטָרָאַכְטּ אַפְּגָנְעָשְׁטָעַלְטּ,
וּוֹיְ אַ וּוֹאנְן : וּוֹיְטָעָר פָּאָר נִישְׁתּ !

האט מיך אַנְגֶּנְעָרִירֶט, האט מיך אַנְגֶּנְעָרִירֶט —
בְּלֹויְ אַן אַנְגִּיר — אַן מַעַר גַּאֲרְנִישְׁתּ.

סְאַיזּ אַ בְּלִיעַ גַּעַוּעַן, סְאַיזּ אַ פְּלִיעַ גַּעַוּעַן —
כָּאַטְשּ סְאַיזּ אַלְעַ אַין מִיךְ גַּעַשְׁתָּאַנְעַן.
דָּאַסּ אַיזּ זַי גַּעַוּעַן, דָּאַסּ אַיזּ זַי גַּעַוּעַן —
אַבְעָר וּוֹעָר אַיזּ זַי ? פּוֹן וּוֹאנְעַן ?

האט מיך אַנְגֶּנְעָרִירֶט, האט מיך אַנְגֶּנְעָרִירֶט,
ווען ב' בין אֲפָהָעָנְדִּישׁ גַּעֲלִיבֵן זִיכְּן.
איְ אַדְרוֹךְ דּוֹרֶךְ מִיהְ, איְ אַדְרוֹךְ דּוֹרֶךְ מִיהְ,
וּוֹיְ אַן אַוּונְטְּדוֹיִנטּ דּוֹרֶךְ שְׂוֹאָרְצָעַ שְׁפִיצָן.

אַ לִידְ פּוֹן טְאָגְבּוֹךְ

אַזְוִי, אַזְוִי, דּוֹ נַאַרְ פּוֹן נַאַרְן,
אַזְוִי, אַזְוִי, דּוֹ נַאַרְ, דּוֹ אַהֲרֹן.
אלָה תּוֹלְדוֹת פָּרִיקָאַטּוֹר.
איְ יַאֲרֹן, איְ אַוְמְגַלִּיקּ, איְ לְיִטְעָרְאַטּוֹר
אַרְיִינְגְּנוֹוֹאַקְסּוֹן בִּיסְטוֹ גַּאֲרְנִישְׁתּ אַוְיַףּ קַאְטָאַוּעַם,
אוֹן פָּאַרְגְּנַעַסּן : אַוְיַףּ יַעֲנָר זִוְיטּ שְׁוּעַלְ,
אַוְיַףּ יַעֲנָר זִוְיטּ שְׁוּעַלְ,
וּאְרָטּן דּי גּוֹאַלְדִּיקּ רַוְכְּטָעַר — דּי אַבּוֹתּ.

וועסטע אַרְוִיסָוּאַקְסָן, אַרְוִיסָוּאַקְסָן צָרוֵיךְ
פֿוֹן דָּעַם אַלְעַם —
אַרְוָנְטָעָרְקְוִילְעָרֶן, אַרְוָנְטָעָרְקְוִילְעָרֶן פֿוֹן זִיד
די וּוּלְטַ וּוּי אַ בָּלְעַם —
אוֹיֶף יָעָנְדָר זִוְּתַ שְׂוּעָלַ,
אוֹיֶף יָעָנְדָר זִוְּתַ טָאגַ,
זִוְּצַן דִּי חִיטָּעָר פֿוֹן דָּעַר וּוּאָגַ,
וּוְאָרְטָן דִּי רִיכְטָעָר.

אוֹן דָּו —
וּוְאָסַ וּוְעָסְטוֹ זַיְיַ עַנְטְּפָעָרֶן, דִּיבְּכָעָר?

א צְוַיִּית לִידְ פֿוֹן טָגְבּוֹךְ

אַיךְ וּוּיָסַ דָּאָךְ, וּוּי וּרְטָעָר וּוּעָרֶן גַּעֲמָאַכְטָן,
וּרְטָעָר מַאָךְ אַיךְ אַלְיָוִן.
אַיךְ וּוּיָסַ דָּאָךְ, וּוּי וּרְטָעָר וּוּעָרֶן גַּעֲמָאַכְטָן
אוֹן וּוְאָסַ מַעַן קָאָן פֿוֹן זַיְיַ מַאָכְטָן.
מַעַן מַאָכְטָן פֿוֹן זַיְיַ בְּרָגַ אָוֹן מַעַן מַאָכְטָן פֿוֹן זַיְיַ טָאלָן,
מַעַן מַאָכְטָן פֿוֹן זַיְיַ בְּלָוֶת אָוֹן מַעַן מַאָכְטָן פֿוֹן זַיְיַ זָאָן,
שָׁאַלְטָעַ קְרִישְׁטָאָלָן אוֹן זְוִילְבָּרְעָנָעַ שָׁאָלָן,
הַיְנַטְּ וּוְאָסַ הַוְּיָלָן אוֹן טְוַנְקָעַלְעַ זְוִילָן —
מִיר קָאנְטַ אִיר מִיטַּ וּרְטָעָר נִישְׁתַּ צָאָלָן!
מִיךְ וּוּעַט אִיר מִיטַּ וּרְטָעָר נִישְׁתַּ הַיְלָן!

נַעֲמַת אַיךְ דִּי וּרְטָעָר אָוֹן גַּיְיטָ.
מַאָנִישָׁרַ, נַעֲמַת אַיךְ דִּי וּרְטָעָר אָוֹן גַּיְיטָ.
פְּלוֹךְ צַוְּ דִּי רִיְּדָ.
גַּיְיַ אַוְיַּתַּ, גַּיְיַ אַוְיַּתַּ, בִּילְעָרִי
צַוְּ אַלְחוֹם —
וּוְאַיְעַ, נְשָׁמָה, צַוְּ אַיְם
אַוְיַּלְדַּ וּוְאַיְעָרִי!

א דִּיְטַ לִידְ פֿוֹן טָגְבּוֹךְ

גַּעֲפָעַלְשָׁטַ האָבַ אַיךְ, גַּעֲשִׁיקְטָעָר, אַיְן מִיְּן שִׁיקְעָר.
וּוּי סְאַנְעַן לִידְעָר אַוְיסְקְוִיפָּן מִיְּן חַטָּא?

דעם וויאן פארזובט בלויו — נישט געווואָרַן שכוה.
נאָך אליע פֿאָעַט — נישט מעָר ווּ אַ פֿאָעַט.

און ווּיְיָ! זיך אויסגעמישט מיט זַיִן, מיט אלַּעַט.
אַ שׁוועָרָע שְׁטְרָאָפּ, דו קְיוֹטֶן־שְׁוֹעוּדָע שְׁטְרָאָפּ!
מיט זַיִן צְזָאמָעַן פְּרָעָלָעַן זְוִיָּעַר אלַּעַט,
וועָן דו אלַּיְין בִּיסְט ווּיְיָט נַאֲך תַּיְוָן.

און שטיין אַין קִיךְ, ווּאוֹס' פְּרָעָלָעַן זַיךְ דֵּי ווּרְטָעָר,
אלַּיְין זַיִן קָאָךְ אַון פְּיִינְתְּחָבָּן דֵּי קִיךְ,
און שְׁפָעַט באַנְאָכָט בלויוּן בְּלִיבָּן זִיכְּן אַ פְּאָרְקְלָעָרְטָעָר
אין שְׁטוּמָעַן דִּיאָלָאנְגּ מִיט וּיךְ.

און זַעַן אַין פְּעַנְצָטָעָר אוּסְגַּעַשְׁטָעַלְטָט דֵּי שְׁטָעָרָן
און חָרָן, ווּיְיָ טְרִיבָּן פּוֹן דֵּיר שְׁפָאָטָם,
לְמַאי דו מְוּסָט נַאֲךְ זִיכְּן אלַּעַט אַון קְלָעָן,
אנְשָׂטָט אָנוּ פְּאָרְכָּט אַרְוִיסְצָוָיָן צַו גָּאתָם.

1938.

וואֹיְבּ, דּוֹרְךּ אַיִּינְ פִּינְגְּצָט עַרְגִּישָׁ

וואֹיְבּ, דּוֹרְךּ אַיִּינְ פִּינְצָטָרְנִישּׁ גַּיְעַן מִיר בִּידָעַ.
וּאָם מִיר רְופֵן לִיבָּעַ — וּוּרָע ווּיְיָ, וּוּיְסַמְּדָרָפּ הַיִּסְמָן.
שְׁטְרָאָפּ אַיִּזְעָס אַם אָפְשָׁר אַון גַּאנְגּ צַו עַקְדוּתָה.
נִישְׁטָמָעַן פְּרָעָנְטָט בְּוּ אַונְדָּז אַון נִישְׁטָמָעַן מִיר ווּיְיָסָן.
די נְאַקְעַטְקִיָּט פּוֹן גַּוֹּף דִּינְגָּעָם אַיִּז גַּרְוִיזָּמְגַעְשָׁלִוּפָן.
ס' אַיִּז גְּלַאְטְקִיָּט פּוֹן אַ יָּמָ: אַוְיָפּ אַיר גַּיְעַן מִינְגָּעָ שִׁיפָּן
צָוָם אַפְּגָרָונָט דָּעַם אלַּטָּן, צָוָם אַפְּגָרָונָט דָּעַם טִיפָּן.
אַ קִינְד ווּסְטָמוּ גַּעֲבָוָרָן אַון דָּאָם קִינְד ווּעַט שְׁרִיּוּעַ,
אַ קִינְד ווּיְיָ אַ לְּעַבְדִּיק גַּעֲוֹאָרְעָנָרָד רְעִיּוֹן.
דְּעַרְשָׂרָאָקָן ווּלְאַךְ חָרָכָן אַון ווּרָע ווּטָם אַנְטְּשִׁוָּדָן,
צי שְׁרִיּוּט עַס מַשְׁיחָ אַדְעָרָ שְׁרִיּוּט עַס קִין?

ב. לאפין

דער מאָרֵש פון צוּווִי

(ליידער פון ניו יאָרְקַּה)

1

אָכְטָע עֻוּנְנוּ — צוּוֹיָאוֹנֶפְּרָצִיכְסְּטָע סְטְּרִיטָם.
אַ נְּעַז פָּוּן שְׁטָאַלְעָנָע אַדְרָעָן אוֹוָיף אוֹיסְגַּעַשְׂטָרְקָטָעָר הָאָרֶץ
פָּוּן דַּי בְּרִוִּיטָמָע פִּירְוִוִּינְקָלָעָן פָּוּן שְׁמָאַטָּא.
די שְׁפִּיצְנִימְוִיעָרָן — בֵּין דַּי וּוָאלְקָן גַּעַשְׁטָאַרְצָטָם,
מִיטָּ גַּעַרְוִישָׁ פָּוּן רַאֲדִירָאַ-שְׁמָאַנְגָּנָעָן וּוּיְהָאָרְפָּן אַנְגְּנוֹרָאָט.
אַיְן וּוּאַונְדִּילָעָ עַלְכָּן פָּוּן אַ רְיּוֹזִיךְ-צְעַשְׁנִיטָעָנָעָם קְנוּפָ
צְעַלְלָעָן זַיְךְ שְׁלָאָנָニָקָ אַוּוָיף שְׁיַׂידְ-זָועָגָן דַּי שְׁטָאַלְעָנָעָ רַעֲלָסָן,
אַיבָּעָר גּוֹפָ פָּוּן דָּעָרָ גָּאָסָ, וּוּי אַ צְלָם גַּעַרְיוֹצָט.
דָּעָר בְּלִוְיָעָר שְׁטָאַל — פָּוּן חַיְּשָׁר זָוָן גַּעַשְׁמָעְלָצָט זַיְךְ,
וּוּי שְׁמָאַלְעָ וּוּאַסְעָרָן לִיכְתִּיעָנָעָ גַּעַפְּלִוֹיְצָט.
צְוָם דָּרוּם, צְוָם צְפָן דַּי עֻוּנְנוּ פְּלוּיט,
צְוּוֹיָאוֹנֶפְּרָצִיכְסְּטָע גָּאָס גִּיטָּ דָּעָם צְלָמְ-שְׁנָיוֹת.
מִיטָּ אַיְן וּוּעָג צְוָן מְוֹרָחָ, מִיטָּ צְוּוֹיָטָן צְוָם מְעַרְיבָּ,
זָוָאָס שְׁרִיְּמָיטָ מִיטָּ דַּי קְלָוָתָ פָּוּן הָאָדָסָן,
אַיְן יַּאֲמַעְרְדִּין סְטוּרְעַנְדָּרוֹף פָּוּן פִּירְוָן אָזָן פָּעָרְדִּים;
זַיְךְ עַנְטָפָרְטָ אָפְּ צְרוּיךְ דָּעָר טַעַמְפָּרְטָ בְּרָאָזָן
פָּוּן דַּי אַונְטָעַרְדִּישָׁעָ רַעֲרָן —
נְיוּיְ-אָרְקָסָ טְשָׁוָגָנוּנָעָ גַּעַרְדִּים.

2

אָכְטָע עֻוּנְנוּ — צוּוֹיָאוֹנֶפְּרָצִיכְסְּטָע סְטְּרִיטָם.
אַיְנָמִיטָן הָעָלָן, וּוּאַכְעָדִיקָן טָאגָן.
אַ צְיַעַנְדִּיקָעָר קָאָרְאָוָאָן פָּוּן אַמְנִיבָּסָן,
טְרָאַמְוּיְעָן, אַוִּיטָאָס אָוּן טְרָאָסָס,
אַוְנְטָעָר דָּעָר הַיְּסָעָר זָוָן פָּוּן הַיְּמָלְמִיטָן,
וּוּי דַּזְשָׁאַנְגְּלָ-חִוּות גַּלְאַנְגְּנָדִיק גַּעַלְלִיטָן.
אָוּן בּוֹאַלְיָעָס פָּוּן וּוּגְנָדִיקָעָ מַעַנְשָׁוּקָעָפָט —
זַיְךְ שְׁוּוֹנְדָּלְדִּיק גַּעַטְרָעָפָט
אַיבָּעָר שְׁטָאַטְיָקָן סְטָעָפָט,
אַיְן גַּעַנְגָּפָן יָאָגָן אָוּן אַיבָּעָרְיָאָן, —

ס'האָבן פּוֹן יעדער נאָס די דָּאנַ
מייט גוּאָלֶד אַרְאָפְּגָעָשְׁעָפְּט
אַ כּוּוֹאָלִיעַ מְעַנְּטְשָׂן-שְׁטוֹרָאָם,
וַיֵּ צָקְרוּוֹנָטָן אַרְיָנוּמָטָן,
אוֹן די בּוּוֹאָלִיעַס מִיטַּ זִיךְ אַזְעָקָנְעָשְׁלָעָפְּט.

דָּאָךְ גַּעֲדָרְעָנֶג אֹוִיף דָּעֶר עֻוּוֹנִינוּ נִישְׁתַּו וַיְנִצְחָעַר וּוּעָרָטָן,
וַיֵּ עַס זַעַצְט זִיךְ נִישְׁתַּו דָּעֶר בְּרוּוּטָעַר יִם אַרְאָפְּ,
וּוֹן סְ'וּעָרָן זַיְתְּקָעַ קָאנְגָּלָן פּוֹן אִים גַּעֲנָעָרָט.
סְ'קָומָט צַו אַלְץ מְעָרָעָר, וַיֵּ סְ'פְּאָלָט אַפְּ.
סְ'שְׁוּוִימָט רַוִּישְׁקָעַ שְׁטָאָט וַיֵּ דָעֶר יִם אִין שְׁטוֹרָאָט,
אוֹן דָּו זַעַטְטָן נִישְׁתַּט די, זַוָּאָס גַּיְעַן אָוּעָק, אוֹן די זַוָּאָס קָוּמָעָן אָוֹן.

3

סְ'אִין אַכְּטָעַ עֻוּוֹנִינוּ, דָּעֶר פְּרָאָכְטָמָדְרִינְגָּאָגָּג,
אוֹן אַרְוִיסְנָאָגְגָּטְרָר פּוֹן גְּרוּסָעָר שְׁטָאָטָט.
פּוֹן דָּאָרָט צַעַשְׁפְּרִיטָן זִיךְ דִּי הַאַמְּרִירְקָלָאָגָּעָן
אוֹן דָּעֶר גַּעַרְיוֹשָׁ פּוֹן דָּעֶר פָּאָבְרִיקָן-רָאָד.
דוֹרֶךְ אַכְּטָעַ עֻוּוֹנִינוּ וּוּעָרָט דּוּרְכְּגָעָנְגָּאָגָּעָן
אִין די בָּאָגְגָּעָנָם אוֹן פָּאָרָנָאָכָּטָן,
דָּעֶר חִילְבִּיקָעָר אַרְבְּכָעָטְרִיטָאָט.
דוֹרֶךְ דָּאָגָעָן סְקָרִיפָּעָן שְׁוּוּרָר די גַּעַלְאָדָעָן פְּרָאָכְטָן
מִיטַּ אַיְבְּרָגְעָפְּאָקָטָעָר מְשָׁאָדוֹאָגָּג;
דוֹאָ הִילְכָּן אַפְּ די אַרְבְּכָעָטְרִיטְשָׁלָאָבָּטָן
פְּאָרָ מְעָרָעָר בְּרוּוּתָן אַוְן פְּרָזְצָעָן טָאָגָּן.

4

כְּאָטִישָׁע נְיוֹוִיזָאָרָק אִין גַּעֲבָוִיט אָוֹן אַ פְּלָאָגָּן,
אוֹן נִישְׁתַּט גַּעֲוָאָסָטָן, אֹז עַנְגָּו וּוּעַט זִיְּן פְּאָר אִיר דָּאָס אַינְדּוֹלְ-לָאָנָּד.
נָאָר אַוְיךְ אִין כָּאָס רָוָת הַשְּׁגָהָה ;
וְאָוֹ מְעַנְּטָשָׁהָטָט גַּעֲשָׁטָעָלָט בִּיתְ-עַולְם-צָאָם,
דוּעַם לְעַצְטָן טְרָאָט פְּאָר דּוּרְכְּפָאָל אָוֹן נְצָחָן, —
אַיְצָט טְרָעָמָט דָּאָרָט אַעֲבָדְיוֹקָעַ וּוּאָנָט
פּוֹן וּוּאַיְנוּנָגָעָן, פָּאָבְרִיקָן, אוֹן גַּעַשְׁפְּטָסְדָּעָלְמָאָמָעָן.
די אַיְבְּקָעַ דָּו הָאָט זִיךְ אַיְבְּרָגְעָרָאָקָן. —

ס'לויעדט נויריארך אויף טויטנס ליעטטע דאלעדי-אמעס ;
וואו א פאָרפלַּיעזונג לאָזט זיך גרייקע שטאט נישט צאמען,
און יעדער ערדי-טראָט ווערט פון אַיר פֿאָרְשְׁלָנְגָן.
זוי שטופט און שפֿאָרט זיך אַין דער ברײַט, צום האָדָסָן,
און קלעטערט אַין דער הוּיך מײַט זיגזאגן-צָוֹנְגָן,
וואו אַ שטִינְגִּיק-לְעֵבְדִּיקְעַ שְׂפֶרְאָצְוָנְג ! —
אייבערנאָקט ווערן הייזער און גאָסן אַיבְּרָגְּרוֹםְט,
זואַוְוָנְגָן — פון פֿאָכְּרִיךְ-גְּבוּידָעָס פֿאָרְצָוֹקְט.
קְלִינְגָן הייזלְעָךְ, אַיְינְגְּעוּשְׁרָוּמְפָעָן פון שְׂרָעָךְ זיך פרָעָסְן,
זוי ווערן צוֹוִישָׁן מְוִיעָרָן אַין אַ סְּעַנְדוּוּיטְשָׁ אַוְיפְּגָעָעָסְן.

5

ס'הָאָט גְּרוּסְשָׁטָאָט אַיר אַיְינְגְּעָנָעָט לְעָבָן, אַיר אָטָעָם, —
מייט דִּוְשָׁאָנְגָּלְ-קְלָוָת צְעִירְיוֹצְטָעָג נְאָסָן בְּרוּמָעָן.
די מְוִיעָרָן, ווי בְּאַשְׁעָפְעָנִישָׁן לְעֵבְדִּיקְעַ סְאָפָעָן.
ס'הָאָט רִיטָם אַון באָדִיטָט צְעִיהְיָלְכְּטָעָר טְוָולָן ;
אין די ברָאוּנְגְּנְדִּיסְטָע טְרָיטָט פון פֿאָרְאִינְגְּטָן טְאָפָעָן,
שְׁרָיטָט אַיְנְצְּקָעָר טְרָאָט, ווי אַין יָם דָאָס גְּשָׁרָיָה פון טְרָאָפָן,
וּאָס וּוֹל נִישְׁטָט אַין כּוֹאָלְיָדְרוֹישָׁ פֿאָרְשָׁטוּמָעָן.
ס'קָוְטָט שְׁטָאָט דָוְךְ פֿירְקָאנְטִיקָעָ שְׁוִיבָן-אָוִיגָן
אָרוּם אַון אָרוּם אַין אַלְעָזְוִיטָן, —
און מְוִיר וועָרָן פון אַיר בְּלִיס אַרְמוֹנְגָעָנוּמָעָן
וּוי פָוָן אַנְ/אַיְבָּיס צְעִפְלָאָקְעָטָרָטָן שְׁוִיטָעָן.
און גָּאָס ווערט אַלְעָזְגָּעָן פָּוָן גְּשָׁעָעָנִישָׁן נְיִיעָ צְוָנְעָצְוָינָן,
נָאָר שְׁמָרָאָט פֿאָרְאִיקָּט זְיִוְוִיטָעָר, וּוּיְטָעָר ;
בְּלוּזָן צְוָפָאָלָן, וּאָס קְוּמָעָן אַן ווי קְרִיגָעָר, שְׁטוּרִיטָעָר,
זְיִוְוִוָן זְיִיךְ נִישְׁטָט גְּרוּגָמִיט שְׁמָרָאָט פֿאָרְשְׁלָעָפָן,
און פֿאָרְצְוָיָגָן מִיט אַנְ/אַיְינְגָן נְעָפָל —
צְעִברָעָכָן זְיִוְאָמָל דָעָם גְּאָנָגָפָן שְׁטָאָט,
און ס'זְוָעָרָט לְעַנְעָר אַפְּגָעָשְׁטָעָלָט צְעִיאָגְטָעָר רָאָד.

6

איינְמָאָל, — אַיר בֵּין גְּעוּוֹן פֿאָרְכָּאָפָט
פָוָן שְׁטָאָטִישָׁן קָאָלְיְידִיסְקָאָפָ-בָּאוּעָג,

און זוי טראפּן אַרְיוֹנָגְעָזָפּט
איין שטראמיין געיגג —

האָט אַ צוֹּפָאֵל אַנְגָּעָרִיט מַיְן אַקְסָל,
און גַּעֲשָׁעָנִישׁ פָּאָר מַיְן בְּלִיךְ צַעְוָאָקְסָט זַיְךְ : —
וּוֹ פָאָר אַנְ'אַפְּפָלוּם וּוּרְטַת מַעֲנְטְשָׁנְשָׁטְרָאָם צַעְטָאָלָט,
און אוּפְּגָעָעָפְּנָט וּוֹי אַ טְוִיעָר בְּרִיט.
די אַיְלְנְדִיקָעַ מַעֲנְטָשׁוֹן — שְׂטִינוֹ גַּעֲלִיבָן מִיטָּאָמָל,
און וּוֹי מִיטַּרְדְּלָעַ נַרְאָכְטַדָּס אַיְינְגָעָשְׁטָלְטָע טְרָאָטַגְשָׁרִי,
וּוֹאָס עַמְּיָץ הָאָט פָּאָרָהָאָלָטָן : שְׂטִי ! —
אַ מַאְדָּנוּ פָאָר פָּוּן עַרְגִּיזָאָנְגָּעָקְוּמוֹן, —
וּוֹאָס גַּיְיטַדְוֶךְ מַעֲנְטָשׁוֹן-טוּיעַ שְׂוּיְינְגָנְדִיקָעָרָהִיט.
אַ מַאְמָעַ, מִיטַּאָזָן אַזְוֹן אַרְמָגָעָנוּמוֹן,
מַאְרָשִׁין שְׂטָאָלָז אַיְן שְׂמָאָלָעַ רְיִי,
מַאְרָשִׁין אַ פִּיעָרְלָעָכְן מַאְרָשָׁ פָּוּן צַוְּוִי.

הָמוֹן הָאָלָט אַיְין דָּעַם אַטְעַם,
קוֹסְטַנְאָךְ דָּאָס פָּאָר, צַוְּוִי בְּלִיבָעַ שָׁאָטָנָס
איַין שְׂטָאָטִיקָעַר בְּאָאָטִים.
הָאָב זַיְךְ דֻּרְעָנְטָנְטָרָט, אַזְוֹן דֻּרְעָזָן :
די בְּלִוְיְגָעָשׁוֹאַלְעָנָעַ אַדְרָעָן פָּוּן מַאְמָעַם אַרְבָּעָתָהָעָנָט,
וּוֹי פָאָרְפְּרוּרָעָנָעַ שְׂטָרָקָדָס לְיִבְּגָעָנָטִים.
איַין דִּי אַוְיְגָן הָאָט צְעָרָפָוּן חִיה גַּעֲרָעָנָט,
וּוֹעֵן סְטָאָדָעַם טְרִינְקָעָן זַיְךְ אַיְן טִיפְעַ זַעְמָד
פָּוּן חִיסְּן זַוְּן צַעְגְּלִיטָע,
אוֹן הָאָבָן מִיטַּיְידָן זַעְמָדָעַלְעַ גַּעֲקָעָמָפְטַט. —
מַאְמָעַ אַזְוֹן זַוְּן הָאָבָן מַוְטִּיקָן מַאְרָשָׁ גַּעֲשָׁרִיטָן.
בְּיִדְעַ — אַיְן וּוּיְסָעַ זַוְּמָעָרְשָׁמָאָטָעַם,
נַאָּר אַרְיְמָקִיָּת הָאָט זַוְּעָר שְׂטָאָלְצָקִיָּת נִישְׁתַּפְּאָרָאָטָן.
די בְּלַאֲסָעַ פְּנִימָעַר, פָּוּן שְׂוּוֹיָס בְּאַנְלָאַנְצָטָע,
יְיִי זַוְּיִסְן גּוֹטַדְיְירָפָוּן מַקְרִיבָן וּוֹיַן אַיְנְגָאנְצָן,
אוֹן זַיְךְ נִישְׁתַּפְּאָר אַונְטָעָרְגָּעָכְן פִּינְזָן אַזְוֹן מַאְטָעַר ;
די בְּרוֹסְטַמְעַ פָּוּן אַוִּיסְגָּעָלְיִיכְטָעַר דְּאָרָעַר מַאְמָעַ
איַין מַוְטִּיק אַוִּיסְגָּעָשְׁטָעַלְטַמְעַט וּוֹי שִׂיצְנְדִיקָעַר פְּאַנְצָעַר, —

דער שוואכבר זונ, מיט יאָרֶן פון אַטְאטָע,
האָט קינדרעריש זיך אָן אִיר געלְאָמָערָט,
געשלעפט דֵי קראָאנְקָע, טאנצְנְדְּרִיקָע פִּים
אוֹן וואָקָלָעָנְדִּיקָן רִיטָם פון קִינְדְּרְפָּאָרָאַלְּזָן,
עהית געטְרִי דֵי דֵי,
איָן פִּינְעָנְדִּיקָן מַארְשָׁ פון צוּיַּה.

7

המוֹן — שווֹן לאָגָן פון דער פָּאָר אָוִיסְנָעַנְיכְּטָעָטָר,
אוֹן אוֹז ווֹדָעָ אָוֹעָס מִיטָּן שְׁטוֹרָאמָט.
די ווֹיָסָע שְׁמָאָטָעָ-קְלִידָעָ אוֹן זָוָן גַּעֲלִיבְּטִיקָט,
געפְּלָאָטָעָט ווֹי צְעִירִסְעָנָעָ פָּאָן.

אָפָּט ווֹאָשָׁן יִסְוָרִים אַרְאָפָּ ווֹי אַהֲנָן
פָּאָרְשְׁטוּבְּטָן פְּנִים פון הַמוֹן.
אוֹיךְ דֵי, מיט פָּאָרְבְּלוֹטְשִׁיקְטָעָ נְעָגָן,
וועָרָן אַ ווֹיָל דָּוָךְ יִסְוָרִים רִיןְ.

נָאָר הַמוֹן ווּרְטָט ווֹי בְּלִיא אַנְגְּעַזְוָנְדָן,
וועָרְטָט בָּאָלְדָ פָּאָרְלָאָשָׁן, אוֹן פָּאָרְגָּעָסָט.
עָרָ ווּרְטָט נִשְׁתַּחַט צְוָעַשְׁמִידָט צָוָם ווּוֹנְדָעָר,
אוֹיבָּסְהָעָנְגָט נִשְׁתַּחַט ווֹי אַשְׁוּרָדָ דָּעָרָ נְסָ ! —

אוֹן פָּאָרְפָּרְעָמְדָטָע אַיְן גַּעֲדָרָנָג גַּעֲנָאָגָנָעָן,
פְּרָאָצְעִישָׁיַּה פון קִיְּנָעָם מַעָר בָּאָגְלִיטָם.
דָּעָר מַאָמָעָס ווּרְטָטָר אַיְן דָּעָר לְוָפָט גַּעֲהָאָגָנָעָן,
אַזְוִינָעָ פָּאָרְפִּינְיָנִיקָטָע מַאָמִישָׁיַּה רִיךְּדָ :

— דָּעָר מַעְנָטָש גִּיט אָוֹעָק זָוָן בְּלוֹט אָן יְוָנָגָט
פָּאָר אָוִיפְּבָּלִי פון שְׁטִינְגְּרָנָע שְׁטָעָט.
פָּוֹן מַוְּיָּרְ-שְׁפָּאָלְטָן קָוָן אָרוֹיָם הַרְוָנִים,
איָן לִיְּסָ פָּוֹן דֵי ווּעָנָט אַרְיָינְגָעָנָעָט.

עָס ווּרְטָט אַלְּזָהָעָר אַיְיָר בְּבָלְ-תָּוָרָם,
אוֹן סָאָיַן נָאָר אַלְּזָ אַיְיךְ נִשְׁתַּחַט גַּעַנְוָג.
דָּעָר טָרָט, — גַּעֲבְּלוֹטְשִׁיקָט אַיְן יִסְוָרִים —
איָיךְ בְּדָעָנָט נִשְׁתַּחַט צָוָם שְׁפָוָר פָּוֹן פָּאָרְצָוָק.

ב. לאפין

ווען ציגל פאלט אויַף דר'עד אנדער,
פארזאָרגנטע הייבט אויר שנעל אים אופ.
בליעבט שטומ פאר איבערגעפֿאָרענע גליידער
פּוֹן אַ לְּעֶבֶדִיקְן מענטשְׂנָゴּוֹת.

אַ מאָמע, — כ' האָבּ אלְּזָ אָוּוּקְגָּעָנְבָּן,
בָּאַלְּיָדִיקְטָן נְפָשָׁ פּוֹן טְוִיט אָוּסְּגָּלְיוֹזְטָן.
ס'מוֹ ווּעָן באַשְׁוֵיצְטָן דיַ קְרוֹזְן פּוֹן לְעָבָן,
בִּיזְס'גְּלִיטְ נְאָךְ ווּאוֹ אַ פּוֹנָקְ פּוֹן טְרִיסְטָן.
אַט קְלָאמְעָרט זִיךְ אַ לְּעָבָן אַ פָּאָרְשְׁעָמְטָעָר,
ニישט אַינְגָּאנְצָן פּוֹן פָּאָרְצָקְ פָּאָרְהִיט.
וועָרְ העָרט דיַ שְׁפָרָאָךְ פּוֹן גְּלִידָר גַּעֲלָעְמָטָע,
פּוֹן פָּאָרְאָלְּיוֹן-צְעַטְאָנְצָטָעָ טְרִיטְ ?

נְאָךְ קִינְדָּעְרִ-טְרִיטִ דָּרְ חַיְּהָסּ אָוִוְן לְגַנְּגָן,
אוֹן ווּיְעָרְ מָאָרְךְ-כִּין דְּוִיסְטָן זַיְּ אַוְיָף.
זַיְּ בָּאַפְּאָלְּטָן זַיְּ אַיְּן בְּלִי פּוֹן יוֹגָּנָט,
נְאָךְ אַיְּן שִׁינְדָּעְרְשְׁיוֹיכְן גּוֹת.

ニישטּאָ קְיָין גְּרָעְסְּעָרָעָ שְׁטָרָאָפּ אַפְּרָגְּלִידָר,
צַו ווּרְעָן בָּלְיָעְנְדִּיקְ פָּאָרְוּוִיסְטָן.
פָּאָרְגְּלִיוּוּרָטְ לְיָגָט אַיְּן זַיְּ דיַ מְרִידָה,
וּוֹיְ אַ בָּעָרְגָּלְ רְוִיעָ מְוּסָטָם. — — — — —
— — — — —

אַיְּחָבּ דיַ שְׁטוּרְמִ-דְּרוּידָר אָרוּוּסְגָּלְיוּעָנטָט
פּוֹן מאָמעָס פִּיבְּעָרְדוּין בְּלִיךְ.
אוֹן ווּיפְּלָ פָּאָרְבָּאָרגְּגָעָנָעָ גַּעַשְׁרִיּוֹן
נְאָךְ אלְּזָ גְּבָלִיבְּן אַיְּן הַאָלְּדוֹ פָּאָרְשְׁטִיקָטָן.

אוֹן סְדָרָאָפְּעָטָזְ זִיךְ אוֹיר בְּלוֹסְ אַוְיָף דיַ גְּבָיְידָעָסּ,
וּאָסּ עָנְגָן אַיְּן זַיְּ דיַ אָפְּעָנָעָ גָּאָסּ,
אוֹיָף זַיְּ אָנְגָּעָשְׁפָּאָרָטְ דיַ צְעָבְּרָעְנָטָעָ דָּאָנוֹתָן,
זַיְּ זַאְלָן צְוָהָאָלְּטָן אוֹיר שְׁוּעָרָעָ לְאָסָטָן.

נישט אוויפֿ לאָנג געלְאַזֶּת די דאגות ליגן,
די שׂווערַע לאָסְטַן ווי אַיר זונ אַיז אַיד נאנט; —
דאָס פָּאַר אַיז שְׂטָלַע ווי אַוִיפֿ בערג געשטינן,
אין איילנדיקן מענטשַׂן-שטראָם.

8

אַכְּטַע עָוֹעַנְיוֹ! — צוּוֹיַּאַונְפְּרַצְּקַסְּטַע סְטוּרִיטַן,
ס'וּעַלְן מִילְיאַנְעַן-מִילְיאַסְן טְרִיטַן
איַבְּעַר דֵּין גּוֹפְּמִיטַן צְלָמַשְׁנִיטַן,
איַן שְׂטִילְקִיּוֹטַן פָּוֹן נַאֲכַט אָזָן אַין טָאנָס גַּעַשְׂרִיַּן,
גַּישַׁט קָאנְנָעַן פָּאַרְהִילְכַּן דֻּעַם מַארְשַׁ פָּוֹן צּוּיַּי,
פָּאַרְטִּיעַטַּע מְחַנּוֹת צִיּוֹן נַאֲךְ נַאֲךְ זַיִּן.
פָּרִיםְאַרְגַּן. זַיִּן גַּיְעַן אַדְוָם ווי פָּאַרְדוּיכְעַרְטַע קָעַץ,
די מְחַנּוֹת הַוְּנָגְעַרְיָשׁ מְעַנְשַׁנְּשָׁאָטָן,
אוֹן צְוִירִיסְן דֻּעַם האַדְסָאַן-טוּמָאַן
פָּוֹן רְוִיטַן נִוְּיִידְאַרְקַעְרַ בָּגְיַוְן.
זַיִּעַר האַנטַּחַט גַּעֲבוֹיַט די מַוְּיַּעַרְנַ-גַּעַץ,
אוֹן זַיִּ אלְיַוְן אַיז פָּאַרְבָּאָטַן,
אוֹן זַיִּ אלְיַוְן אַיז פָּאַרְצָאַמְטַן,
אַרְיִינְצָוְגַּיְן פָּאַר נַאֲכְטַעְגַּעַר אַהֲיַן.
די אַלְעַ הַיְּמַלְאַזְוּ אַיז רְוִיטַן בָּגְיַוְן,
די קְלִיְּדַעְרַ צַעְקְנִיְּשַׁטַּטַּ פָּוֹן הַאֲרַטַּן שְׁטִיַּן,
וּאָס אַיז זַיִּעַר בָּעַט גַּעַוְוַעַן,
די האָרְ האַבְּנוֹ אַיז קָאַלְטַן מַאֲרַגְנַזְיוֹינַט
מִיטַּ רְוִיטַן טּוּמָאַן גַּעַוְוַיַּנְטַן.
נַאֲךְ אָן אַנְדַּעַר בָּגְיַוְן האַט גַּעַטְאַנְטַן אַונְטַעַר בָּרַעַם,
אוֹן סְהַאֲרַיְן האַט גַּעַוְאַרְעַמְטַן אַ יְוָגְגַן גַּעַדְאַנְסַן:
— וּאָס דֵּין האַנט האַט באַשְׁאָפַן — פָּאַרְנַעַם!
אוֹן דֵּין חַלְקַ וּוּלְטַן — פָּאַרְלַאַגְּן!

לידער

אַלְיָכֶט

דיין קליננסינדערשרשייט פאָרלאַשן,
דיין פֿאָרכוֹן זיך צום טוּיט — — —
אַינְעָם קְלִיְּטֵל — פֿאָר אַ גְּרָאַשָּׁן
חוּונְטַ גְּעוּווֹפַט אַ שְׂטוּקָל סְנוּוֹת.

גִּים אָז אַיִן אַ שְׁעַרְבֵּל בְּוַיְמָל,
שְׁטָעֵל דָּעַם וְוַיְסֵן סְנוּוֹת אַרְיִין :
פֿאָר מִיּוֹן דיין פֿאָרְשָׁנְטָן בְּוַיְמָל,
פֿאָרְן שִׁינְדְּרָעְשָׁן גְּעַבְּיוֹן.

פּוֹנְגָּם פֿעַלְדָּ אָזָן פּוֹן דִּי וּוּגָּן
שְׁוּעָבָט מִידָּ דָּאָס גְּעַדְּבָעָנִישָׁ אָז . —
וַיִּסְמְכָן דָּאָס מַוְיל פּוֹן פֿרִישָׁן רָעָנָן
אָזָן דָּעַר נִיעָר זְוּמְעָרְיוֹן .

כְּלַחְ-טָאַכְטָעָר, וְוַיְסֵעָ זְוִידָן
אָזָן אַ זְּלַבְּעָרָלָאָרָעָ חְוִיבָן . —
יְוָנָגָעָר זְוּמְעָרוֹוִינָט פּוֹן וְוַיְוִיטָן
וְוַיְוִיטָן אַוְיָף מִיּוֹן פֿאָרְנָאַכְטִישָׁר שְׁוַיבָן.

אַלְ... .

אוּפָק אַיְטְלָעְכָּנָס סְבָּר — אַ בְּרָעְטָל
אַ צִיכְּן אַ בְּלִיְּכָעָר — אַ וּוֹאָרטָן .
אוּפָק אַוְיָף דִּינְגָּעָם — דיין שְׁטָאמָם, דיין נַאֲמָעָן,
אוֹזָן דיין עַרְלָעָךְ חַשּׁוּבָ אָרטָן .

שְׁטָוִיטָם דָּאָרטָן אָז דָו בִּזְוּטָ גְּעַבְּאָרָן
אָזָן אַ וְוַיְוִיטָן טָאָל פּוֹן פֿאָרָאָל .
(אַ יְשֻׁובָ פּוֹן עַטְלָעְכָּעָ שְׁטִיבָעָר,
אַ מַאְרָק מִיטָּ אַ חְיוּעָרִיךְ קוֹל.)

אוֹזָן נַאֲךְ עַפְעָם זְיַנְגָּעָן דִּי וּוּעְדָטָעָר
גְּעַבְּלִימְלָטָ אָזָן לְיִבְשָׁאָפָט אָזָן לְוִיבָן .

סְמַתְמָא כֶּדִי צו פָּאָרְדָעֵן
דָּאָס גָּרוֹי פָּוּן דִּין אַרְיָמָעַן שְׁטוּבַּ.

עַם וּוּלָן דִּי רַעֲנָנָנָר גִּיסָּן
פָּוּן הַעֲרָבָּסְטָוּאָלָן אַכְבָּעָר דִּין שְׁטִוִין.
אָזְוִי וּוּ דָאָס לִיכְטָמָ פָּוּן דִּין לְעַבְּן
וּוּטָמָ אַוִיכְעַטָּ דִּין אַנְדָעָנָ פָּאָרְנָיַן.
אוֹן וּוּאָס דְּחָסְטָמָ דָּא אַכְבָּעָנָלָאָן —
דִּין צָעָר, שְׁטוּמָעָר זְשָׁאָר אַיְן אַ בּוֹה,
וּוּטָמָ טְרוּיְעָרִיךְ פָּאָרְהַיְלָן, פָּאָרְדָעֵן
דִּי צִוְּיָטָ מִוְּטָ אַיר שְׁטוּבִיכְוָן טָוָה.

אַיְךְ וּוּלָ קְוָמָעַן אוֹן וּוּלָ אַוְיפְּהַיְבָן
דֻּעַם שְׁטוּבִיכְוָן טָוָה פָּוּן דִּין וּוּלְטָ:
וּוִי גָּוָט אַיְזָ מִיר קְוָמָעַן אוֹן רָוּזָן
בַּיּוֹם שְׁוּוּלָ פָּוּן דִּין רְוָאַס גַּעַצְעַלְתָּ.

ר ו

אַיְן דִּין בְּלִיּוֹק
אָזָא בָּאָרוֹת גַּעַמִּיט.
דִּין אַיְטְלָעָר וּוּאָרָט
אַ גַּעַלְיוּטָרָט לִידָּ.

דִּין, גַּעַפְאָסְטָמָ
אַ זְוַילְבָעַטְנָעָ דִּיחָ
קְרִישְׁטָאָלְגַּעַשְׁלִיפָּן,
וּוִי אַקְטָאָבָעְדָּרִיְתָּ.

אַ פְּרִישְׁקִיטָ בְּלִוּטָ
אַיְבָעָר דָּעָר מִידִיקִיטָמָ,
דָּעָר טְוִוָּתָ קְוָמָטָ אַרְיָין — אַ גַּאַסְטָמָ,
אוֹן אַיְזָ וּוּיָם פָּאָרְשָׁנִוִּיטָ.

וּוְאָרְפָּטָ זְיוּן הוֹטָ
אוֹן זְיוּן מַאֲנָטָלָ אַרְאָפָּ —

סלארעד זילבער
זיין שטאלצער קאָפ.
זעכט בײַם טיש זיך,
אָ פום איבער אָ פום,
אָ זילבערנעד נאָכמייטאג,
אוֹן אָ לִיבטישער שמועם.

זוייסט אוֹן בִּיאָז . . .

שלאָפסט אַיְין אוֹן אַיך ווֹיל פֿון דִּיר אָוועְגַּנְיַן,
הַסּוּט אַיְין אוֹן — אַיך גַּיְיַן פֿון דִּיר אָוועְק.
כְּיוֹך אַיְין נַאֲכַט לִיכְטִיךְ-פֿרְיוּלָעַכּוּ פֿעַנְצַטָּעַר,
נוֹטָע בְּרִידָעַר נַאֲך פֿון דִּיר יְוָנָגָע טָעַג.
בֵּין דָּוֶךְ דִּיר פֿון זַיְהָ פֿאָרְפָּאָלַן גַּעֲוָאָרַן,
אוֹן אַרְיִינְגְּנַעְפָּאָלַן אַיְין דָּעַר בְּלִינְדַּר פֿון זיך.
שׂוֹאָרְצָעַר אָוּמָעַט פֿון טּוֹיט אָוִיפּ מִינְעַן קְלִידָעַר,
דוֹ — אָ פֿיְנְלָעַכּוּ רִיְּפּ אָרוֹם מִינְיַן.
דוֹ בִּזְוֹט קְלִיּוֹן, פֿאָרְלָאָרַן אוֹן זַוְיִינְסָט צַוְּמַר,
אוֹן אַיך טְרִינְק, טְרִינְק אַיְן זַיך דִּין גַּעֲוָיַין,
אוֹן רִיְּס זַיך פֿון דִּין בְּרָעַג — אַנְטְּלוֹפְּן,
פָּאָל אוֹן — לִיג אִיבָּעַר זַיך זַיְהָ אָוִיפּ אַשְׁטִינוֹן.

דיין גאנְבּ

דיין גאנְבּ אַיז : קְלִיּוֹנָע אַרְיָמָע גַּעֲנָאָרַן.
עַשְׁירָות קְוָמָת נִוְתּ פֿון דִּין רִינְגָעַר הַאֲנָטַט.
גַּעֲבִינְגְּ-שְׁוּעָר דָּעַר בּוֹם מִיטּ פֿרְוּכָת בְּאַלְאָדָן,
פֿאָרְרִיפּן — דָּעַר וּוֹאָס שְׁטוּבָת אַיְן טְרוֹקָן זָאָמָד.
נִידְעָרִיךְ דִּי פֿרוֹת אָוִיפּ דִּי צְוּוִיַּן
הַעֲנָגָעַן רִיְּפּ אַרְוֹנְטָעַר — גַּאֲלָד אוֹן רִוְּיַת :
פּוֹלָע הַעֲנָט מִיטּ פֿרְיַיד אַרְאָפְּגָעְבָּוִינְגּ
צָוּם דּוֹרְכְּנִיעָר אַיְן וּוֹעַג לְעַבּוּן דָּעַם פּוֹלְוִוּט.
דיין גַּרְאָז אַיז אַרְיִמְבְּרוּיט, אוֹן דִּינְגָע זַעֲנָגָע
אוֹן פֿרוֹת — אַרְיִמְבְּרוּיט פָּאָר מַעֲנְטָשׁ אַזְנְבּוּט.

או וואויל אויז דעם וואס אויז דעם וועג גענאָגען,
דעם שוווערַן וועג פון בענטשנדיישער מי.

פֿאָר נָאָר דִי קָאָרְנוּ אָוּמְגָרְיכְּטָעַ פֿרְיַידְ-מִינְגָּן
אוֹן פֿאָרְן מִינְדָּסְטָן — אַיְבָּרְפּוֹלְ מִיטְ פֿרְיַידְ אוֹן לֵידְ.
בַּיּוֹם שְׁוּעָלְ פּוֹן טָאגְ, אַיְן שְׁוֹוִינְגְּן, אַ בָּאָרוֹטְן
טְרֻעְפְּטַ מִיךְ דִי אָוּונְטִישָׁהָה, אוֹן בְּבִין נִישְׁטְמָטְ.

גָּאָר דִי אָוּמְזִיכְּרָעַ אָוּמְרָוְ אָפְּגָנְטְּרָאָטְן,
דִי שְׁוֹוָאָרְצָעַ מָוָרָא פֿאָרְן מָאָרְגְּנְדִּיקְּן טָאגְ,
צְעָרְנוּן וּוי אַ שְׁפִּינְוּוּבְּסַ, וּוי אַ שָׁאָטְן,
אוֹן קְלָאָפְּטַ נִיטְ אַיְן מִין אָוּירְ מִיטְ אַיְרְ גָּלָאָסְ.

אוֹן מִין גַּעֲלָגָנְרָ אַיְפְּן אַלְטָן בַּעַטְנָאָרְ וּוּאָרְיָם,
וּוי סְ'זָאָלָט אִים אָוִיסְנְגְּלָעַטְ מִין מָאָמָעָם הָאָנָטְ.
אוֹן נָאָר מִין ?עַבְן שְׁמִיכְּלָתְ רִיְוָן אוֹן אָרְיָם
פּוֹן אִיטְלָעְקְ וּוַינְקָלְ אוֹן פּוֹן יְעַדְעָרְ וּוּאָנָטְ.

אוֹוְדָאי קְוָמָט דָעַר מָאָרְגָּן מִיטְ זִין מִשָּׁא
שְׁטָעְנְדִּישְׁ פֿרְעָמָדְ אוֹן אָנְגְּנְצְזְוָנְגְן, הָאָרְטָם, —
דָעַר טְעַמְפְּרָ בְּאַלְעָבָאָסְ פּוֹן אַלְעָגְ נָאָסְן,
כִּיטְרָעְ בִּיְזָוְילְ אַיְן דִי אָוִינְן אוֹן פֿאָרְדָאָכָטְ.

מִילָאָ, נָוָ, בְּיוּעָלְ שְׂוִין אֶזְוָיְן דְעַרְמוֹתְשָׁעַן מִיְוָנָעְ יִאָרְן,
זִיךְ אַיְנְבָוִינְגְן, זִיךְ אַיְסְגָּלִיבִּין אַיְן אָנְגְּעָמָעָן פֿאָר וּוּאָוְיָל
דַעַם צָעָרְ, וּוי סְ'נְעַמְטָ דִי קְוִוִּיטָ פֿאָר לִיבְ דַעַם דָאָרְן,
וּוָאָסְ שְׁפִּיצְטָ זִיךְ צָוְ אַיְרְ שְׁמַעְנְדִּיקְן מְוַיְלָ.

מִין הָעָרְבָּסְטָ חַוִּיבָטְ אַזְנָ שְׂוִין מִינְגָּעָ רִיְפָעָ יִאָרְן צִינְדוֹן
אַיְן נָאָלְדָ אַזְנָ וּוּיְוָן, וּוי בְּיִמְעָרְ אַיְפְּן בָּאָרְגָּן
אוֹן אַלְעָגְ וּוּגָנָעָן גַּעַמְעָן אָרוֹם מִירְ זִיךְ בִּינְדוֹן,
אוֹן סְ'שְׁטִיפְטָ דִי עַנְשָׁאָפְטָ, — מִילָאָ, נָוָ, דָעַרְוָאָרָגְ.

דָעַר הָאָרְבָּעָרְ וּוּיְרָוְקְ דְעַמְפְּטָ אַזְנָ שְׁוּעָרְ וּוּיאָנָעָן,
וּוי סְרָבְּנְכְּלָוְטָ — בְּרוֹוִינְטָ אַיְבָרְן אַלְטָאָרְ.
דָעַר כָּהָן הִיטְ דִי פּוֹלָעְ קְוּפְּרָ-פְּאָנָעָן,
אוֹן רָוקְטָ צָוְ דָאָרָעְ צְוּוֹיגְלָעְ אָוּנְטָעָרְן וּשָׁאָרְ.

פָּאַרְזִיִּט

כ' האב אויף מײַן קליינעם שטח ערד פֿאַרְזִיּוֹט
דיינע געשענקטע קערנער ברויט.
איןדרערפרי, בייטאג — דיין זון אין ליבטיש נאָלֶד
אין איטלעך וואָריכען פֿאָלֶד.

וּיְ טָאנְגְּ-אוּפְּבָּרָאָךְ
דאָס אָוּפְּפָרָאָלְן פָּוּן שְׁלָאָס
פָּוּן יְעָדָן קְעָרָן,
אוֹן פָּוּן יְעָדָן גְּרָאָן.

דאָס וואָקְסָן אָוֹן דָּאָס אָוּסְוּוָאָקָסָן פָּוּן זָאָגָן,
די חַמּוֹזְטָעָג —
כְּהָאָב זַיְעֵר פָּעֵסְטָן גְּאָגָן
וּיְ אֲ גַעַזְגָּג אַיבָּעָר מִין עָרָד גַּעַהָעָרט,
די גַּלְעָפָר אָוֹן די סְלָאָיָעָן פָּוּן די בְּרוּיָנָעָ פָּעָרָה.

אוֹן ווּעָן אַיךְ האָב מִין בְּרוּיָט אַרְאָפְּגָנָעָפְּרָוֶת,
הָאָט אָוּפָרָ מִין עָרָד גַּעַרְטָזָעָ גַּעַבְעַנְטַשְׁטָע שָׁעה,
אוֹזָא גַּעַבְעַנְטַשְׁטָע שְׁטִילְלָהָיְט.

אוֹן פָּוּנָעָם הַיְמָל הָאָט אַרְאָפְּגָנָעָפְּוָעלָט
דיין פָּרוּם גַּעַנָּאָד,
דיין רָוּ,
אוֹיְפָרָ מִין בְּאָרוּטָעָ ערָה.

וְאַזְהִין?

אוֹן אַיךְ ווּעָל אָוּוּקָנוֹין פָּוּנָדָאָנָן —
וְאוֹהָהָן?

וְאוֹו דָעָר בּוּיָים אַיְזָן גְּרָיָן,
וְאוֹו דָאָס פְּעָלָד אַיְזָן גְּרוּוּיָן
אוֹן די שְׁטוֹלְקִיּוֹט — דיין.

אוֹן בְּיַיָּמָן צְוָקָאָפָנָס וּוּעָט ווָאָקָסָן —
וְוָאָס?

פָּוּן דָעַם פְּרִיָּעָן זְוּמָעָר,

פָּאַר דָּעֵר יוֹנְגָּעֵר זָוּן
גְּרִינְעַ לְוִיכְטְּלָעַךְ — גְּרָאָן.

אוֹן צָו מֵיָּן דּוֹ-אָרֶט וּוּעַט קְוֹמָעַן צָוְגָּוּן
איָן אֲחַל בְּלֹויְ פְּלִיאִידְ,
איָן אֲזָוִיסְן חֻוְתְּ
מֵיָּן סִינְדְּ — קְלִיוֹן, קְלִיוֹן,
לְעַבְּן דָּעַם וּוּיסְן שְׁמִינְ.

אוֹן פּוֹן גָּאָר דָּעֵר שְׂטִילְקִיּוֹטְ
אֹזְאַז וַיְלְכָדְעָנְעָרְ קְלָאָנְגְּ
דָּעֵר וַיְלְכָדְעָנְעָרְ קְלָאָנְגְּ
פּוֹן אַיר שְׂוִוִּינְגְּדִיךְ כּוֹלְ.
דָּעֵר וַיְלְכָדְעָנְעָרְ קְלָאָנְגְּ
פּוֹנָעָם בְּרוּיְיטְן טָאָלְ.
פּוֹנָעָם רְוָאִיקְן טָאָלְ.

גַּעַז עַנְצָמָה

אֵיךְ חָאָב גַּעַזְעַן דָּעַם טְוִוִּיט אַיבְּכָר אֲגַאנְצָן דָּוָר זִיךְ שְׁפְּרִוּיטְן.
דָּאָרָף אוֹן קְלִיְנְשְׁטָאָט הָאָבָן טְוַנְקָל זִיךְ צָו דְּרָעֵרְגְּ גַּעַבְוּגְן.
פָּאָרָנָאָכְטְּ הָאָבָן גַּעַצְאָנְקָטְט דְּיְ שְׂטִיבָר — גַּלְבְּלָעְדְּ-אַלְטָאָט אַוְיָנוֹן,
אוֹן אַינְגְּדָעָרְפְּרִי — קְרוּסְ-שְׁטוּמָעְ מַאְרָקְ-דְּעַבְּלָעְדְּ טְוּטְקָאָלְטְט פָּאָרְשָׁנִיּוֹטְט.

שְׁוּעָרָעְ לְאָרְדָּנְסְטְּ אָוֹנְטָעָר וְשָׁאָוְעָרְנְדִּיקְעַטְטָאָגְגָּנְגָּעָן.
אָן אַלְטָעָר אַיד אֲחַאְרְבָּקָעְרָ, פָּאָרְהִילְט אַיְן רָאָקְ, אַיְן שְׁוּוֹאָרִיךְ גַּעַזְעַן,
אָן אַיְנְצִישָׁעָר אֹזְאַז וּוּאָס הָאָט זִיךְ דָּא אַיְן מָאָרָק פָּאָרְגָּעָסְטְן,
צִי אָפְּשָׁר אַיְנְגָּדְרִיְמָלְטְט אַוְן — דָּעֵר זְוּמָעָר אַיְן דְּרָעוֹוְיָל אַוְעַקְגָּעָנְגָּעָן.

אוֹן דִּי וַיְוִינְטָן, אוֹן דָּעֵר וַיְוִינְטָר, אוֹן דִּי וַיְוִיסְקִיּוֹט אַיְן דָּא אַגְּנָעָסְטָוּמָעָן.
קְעַלְתָּ אַוְן וּוּאָלְקָן הָאָבָן רְוֵי דִי טְוִיבָע טְעֵג אַרְוָמְגָעָנוּמוּנָעָן.
דִּי דְּעַרְנְעָרְבִּיְמִשְׁ — דִּי נְוִוִּיטְ, הָאָט אַלְעָמָעָן גַּעַטְרִיבְוִן, גַּעַטְרִיבְוִן,
אוֹן עַר אַיְן אַיְנְגָּהָוִיְקָעָרְטְט דְּרִימְלְעָנְדִּיקְ אַוְיָפְן אָרָט גַּעַלְבִּיבְן.
דָּעֵר עַרְשְׁטָעָר שְׁנִי אַיְן דּוֹרְךְ דָּעֵר נְאָכָט אַוְיָפְן אֲזָוִיסְן בְּעִזּוֹים
אוֹן אַוְיָפְן שְׁטָעַל אַונְטָעָרְן דְּעַכְלְ גִּיטְ דְּעַרְשָׁרָאָקְן דָּעַם פָּאָרְגְּלְיוּוּעָרְטְן
אַיְדָן.

ארום טיש פון טרויער

פון די לאצטעל לירין קאנסטו נישט באשיזן,
ווענדסטו אפ דיין פנים, ערסטו אפ דיין אויער.
דא אין נאנטן חדר מײַנע נאנטוע זיצן
שוויינדריךע, שטומע ארום טיש פון טרויער.

איין א גרויען וואכטאנג זיך צונזעגעקומען,
צונגמאכט די קליטן אויף א מאג א האלבן.
איינער אין א זירן הייט מיט א באָרד א פרומער,
איין געסומען פאָרֶן טויטן מלכות מיך אָזָלְבָּן.

האט מיט זיך א ספר טרויעריקע גבעטען,
און דער ניגון — עלנט, פֿאָרכטֿיִיט, פֿאָרגֿעַבָּן,
ווײַ אַהָאנְט אַ גֿרְינְגֿעַע, ווי אַ קֿינְדֿעַרְשֿׁ גֿלְעַטָּן
אויף די בּֿלְיִיכֿעַ ברְעַמָּעַן פֿוֹנְעַם מֵידָן לְעַבָּן.

אנגעטאן האסטו מיך אינעם קלארסטן וויסן —
אן איינגעדרימלט יונגל, דיין און אויסנצעיגן.
כְּדַאְרָף זיך ערנען אַנדְרֶעֶשׂ ווי אַ גַּאַסְטֿ בָּאוּווֹוִוָן
מיט אַ לְּיכֿטֶשׂ פְּנִים אָוָן מיט רִינְגֿ אָוְיגָן.

דוּ, דוּ קֿינְדֿעַרְשֿׁ מִינְעַן בְּיוֹ דיַ גְּרוּיעַ טִירָן,
דוּ ווּסְטַ אַוְיףַ מִיר ווּאָרטַן אַוְיףַ מִין שְׁפַעַטָּן קְומָעַן:
מיט דיין האנט דיין קלינער נָאָר מִין האנט באָרִין:
וּאָסָהָאָסָטָן גַּעַזְאָמָט זיך אָזְוִי שְׁפַעַטָּן צָוּ קְומָעַן?

כְּהָאָבָּ אַוּעַגְעַשְׁאָרֶת זיך פָּוּן דיין שְׁמַאַלְן שְׁטַעַגָּל,
אוּמְגַעְשְׁעַרְתָּ זיך ווּידָעַ צָוּ דיַ וּוּסְטַעַן עַוְּלָן.
טעַגְ מִיט בְּיוֹן אָוָן צִינְעַר, טַעַגְ מִיטְ זַעַגְ אָוָן נָעַגָּל,
אָוָן — גַּעַזְעַן זיך חַמְדַ צָוּ דיין שְׁטַעַגְ דיין שְׁמַאַלְן.

אָוּונָטָן. אַוְיפָּן הַיְמָלָן — ווּיְכָעַ גַּוְעַטְ בְּרַעְמָעַן,
קְעוּרְוֹעַ אִיךְ זיך אַפְעַטָּ פָּוּן דיַ טְוִיבָן מַאְרָקָן.
אָטָ וּוּלְ אִיךְ בְּאָלְדָ קְומָעַן אָוָן אִיךְ וּוּלְ דִיךְ גַּעַמָּעַן,
וּאָרְטָסָטוּ אָזָא קלִינְעַן לְעַבָּן הוּיכָן פֿאָרָקָן.

ד א ר פ מ ב ח ו ר

אין נויריארקטער פעלן און אייזן
דארפֿס-יבחוּר געבליבן.

אזוֹו וויל איך זיך אַרוּסָזָען
איין אלצְדרִינְג ווּאמָס בְּהַאֲבָנָשֶׁרְבִּן.

כְּווֹל זיך אונטְמָעָר דעם באַחָלָטָן —
פֿעלְדָּרָעָר, ברְיִיטָע, גְּרוּיסָע,
ביינט דער ווינט דרי תְּבוֹאַהַפְּאַלְדוֹן,
טומָט מעַן מִיךְ פָּוּן דָּאָרְטָ אַרוּסָזָען.

דוּרְבְּנָעֵלָאָפָּן הַונְּדָעָרָת וּוּעָן
בַּיו — צוֹ זיך גַּעֲקוּמָעָן.

וּוְיָאַהֲרָכְסְּטָמָס דָּוִיעָרָדְעָן
חָאָטְדִּי וּוּעָלָט מִיךְ דָּוּרְבְּנָעֵנוּמָעָן.

צי זיך איין איין זיך, מיין ווּוִיטָאַס,
צְוִירָס אַפְּנָאָסָפָא אַגְּנָצָעָר.

שְׂטִיף אַן שְׂלִיף אַן דְּרוּף אַן צְיוּיטָק
איין דער טוֹנָקָל פָּוּן דִּין פָּגָנָצָעָר.

זּוּמָעָרָם עַפְּעָנָעָן בְּלוּעָ אָוִינָן,
דיַינָע — צָוְגָעָשָׁלָאָסָן.

וּוּינְטָרָם — וּוּיסָעָ וּוּלְעָן שְׁוּוִינָגָן,
דיַינָע — טִיפָּעָר נָאָךְ פָּאַרְשָׁלָאָסָן.

וּוְאַרְטָ

אַעֲרָלְעָד וּוּאָרטָ, דִּיךְ דָּאָרָפְּ מַעַן נָאָרְנִישָׁטָ לְעַרְגָּעָן,

סְלָאָרָ דִּין צְיִיבָן, דִּין סִימְבָּאָל,
וּוּבְאָרְגָּ-נָאָכָט טָמָט אִיר לְוּטְמָרְקִיטָ צְוַשְׁטָעָרְגָּעָן

גַּעֲרִיכְטָעָה העַנְגָּלָעָן סְלִינְגָּנְדִּיסָּקְרִישְׁטָאָל.

דוֹרָךְ וּוּיסָטָע טוֹנָקְלִיטָן, אַלְטָע פִּינְצְּטָעָרְגִּישָׁן
פִּירְסְּטוֹ אַוִּיפְּ אַהֲרִיכְן שְׂלִיאָךְ,

אוֹן גָּאָרָ דִּי בְּיוּזִיקִיטָן אוֹן שְׁלָאָנְגִּישָׁ נִיפְטִיסָּקְיָישָׁן
פָּאַרְמִילְדָעָרְסָטוֹ אַין וּוּאָנדְרָלְעָכָעָר קִינְדָעָרְיָשָׁר שְׁפָרָאָךְ.

און דינע שטילע לידער זאגן, זינגען פון פארנבען,
אי דען פארנבען מיר נישט אונדזער טויט?
און קליען טראגן מיר דאס גרויסע שווערטע לעבן —
א שטיין צוקאנסס בוי דעם לאצטן פלויט.

אויפן שטיין פארקרייצט זיצט ווי א בודא אונדזער נאמען
און א טרייסטווארט פון דער וועלט,
ויאס האט פון אונדזער לייב דעם שטומען זאמען
פארנראבן ליכטיך אין דער פינצעטר פון איר פעלד.

דורך אלע נאלדנען רויישן פון איר הויכן קארן,
זיסע ריחות פון געשנטן היין,
דורך אלע אומעטן — די קראען אויפן שווארטן דארן —
דורך אלע וויסע שטילקיטן פון לאגען שניי

וועט דאס גערעכעניש פון אונדזער איינמאָל לעבן
קיונמאָל, קיונמאָל נישט פארניזן.
און אונדזער לעבן זוועט זיין אלעמענס גרויס לעבן,
און אונדזער שיינקיוט — איבער אלעמען שיין.

פֿאַרְגָּאַבְּטִילְיַכְט

גרויע אַפְּגָעָרָאַמְּטָע שְׁטָעָלָן,
אָוּמָעַט, שְׁטִילְקִיְּט, אָוּוֹנְטִידְרוּיט.
אֲטְוָנְקָעַלְעָד פֶּאַרְגָּאַכְטִישָׁעָר פְּוִיגָּל
הַיְּפָט, קְלִיבָּת דָּאָרָע זְמָדְלָעָךְ בְּרוּיט.

וְוִינְטִיקָעָר פִּיעָר אוּפָּן הִימָּל,
וְוַיְיָן אָוּן שֵׁיָּן אָוּן זָאָגָעָן זִיד.
וְוַיְוִיסָּע דִּינָּע הָעֵנֶט דָּאָרָט פָּאָכָן, —
פָּאָגָעָן שְׁטִילְעָלְיוּטְעָרְקִיְּט.

לִיד. גַּעֲמִיט. מִיְּן לִיד טּוֹט חַפְּילָה,
מִיְּן גַּעֲבַעְתָּהּוּזִי — דיַיְן פֶּאַרְגָּאַכְט.
וְוְאָגָנָס פָּאָרָן צְוִירָק אִין דיַי דַעֲרָפָעָה,
אַוְקָרִינְגָעָר דַעֲרָפָעָר אָוּן פֶּאַרְגָּאַכְט.

די זוֹן אַין אָיר פֿאַהְגִּין — אַנטְקָעֶן
שְׁפָרִוִּיט אַוִּיפֿ דֵּי פֿעַלְדָּעֶר נָאָדָל אָונְ דָּוּ.
אַיבָּעֶר דָּעֶר עָדָר דָּעֶר שְׁפָעְטָעֶר זָוְמָעֶר —
אַ בְּרָאָנוֹזִיךְ-בְּרוֹיְנָעַ שְׁטוֹמָעַ סָוּן.

אַ קְרָאָ פָּוּן זְוִוְּיטָעַ קָאַלְטָעַ וּוּעַלְדָּעֶר
לְאוֹזָם זַיְךְ אַרְאָפְּ אַיְבָּעָרָן פֿאָלָדָר.
אַוְוִיפֿלְ אַיְבָּקָעָר מְרוֹוִיעָר זְוָאנְגָּלָט
אַין שְׁפָעְטָעֶר שִׁינְקִיסִּיטָּפָן דָּעֶר וּוּעַלְט.

רַאֲדִירָזָג

שְׁאַרְפָּאָן זְוִיְּדָעֶר דֵּי אַלְטָעַ גַּעַצְיִינְגָּן
אָוּן — אַיבָּעֶר דָּעֶם וּוּאַרְשָׁתָאָט אַרְיָבָעָר.
לְאַנְגָּעָנָעַ נַעֲכָת אַונְטָעֶר שְׁפָעְטָמִיטָּה גַּעַבְיִינְגָּן
מִיטָּן שְׁטָאַלְעָנָעָם נָאָדָל אַוִּיפֿ קַוְּפָעָר.
אַוִּיפֿ גַּעַפְּרִיעָסָטָעַ גַּעַפְּסִטְקָעַ בְּלָאָטָן,
דָּיְן — אַ גִּינְגָּאַלְדָּעָנָעַ פֿאָרָעָם,
אָוּן פָּוּן פְּרִיעָעַ נְרוֹוִיבָּלְוִילְעָכָן שָׁאָטָן
פֿינְקָלָטָדָם דִּימָעָנָט אָוּן זְוִינְקָעָר אַטְעָם.
אָוּן דֵּי שְׁטָאַלְעָנָעַ נָאָדָל — אָוּן אַקְשָׁעָר,
אָוּן דֵּי עָדָר נֻעְמָט זַיְךְ נָאָלְדִים צַוְּפָאָלְדָן.
אָוּן דֵּי נָאָדָל, דָּעֶר שְׁאַרְפָּעָר אַקְשָׁעָר,
צִינְדָּטָדָם לְיִכְתָּפָן דָּעֶר טְוָנְקָל בְּאַחַאָטָן.
אָוּן גְּרוֹיָס נֻעְמָט דָּעֶר מָאָג זַיְךְ בְּאַוּעָגָן,
אָוּן אַפְּעָנָעָר זְוָעָרָן דֵּי זְוִוְּיטָן.
נָאָר דֵּי עָדָר בְּיוֹ דֵי זְוִוְּמָטָע בְּרָעָגָן
צַעְאַקְעָרָט — צַעְפְּלָאַקְעָרָטָע בְּיִיטָן.

בְּיוֹ עַרְדָּעָנָעַ שְׂוֹרָהָס פֿאַרְצִיעָן
דֵּי זְאַפְּטִיסָּה צַעְעָפְּנָטָעַ מְיַלְעָר,
אָוּן פָּוּן מְעָרְבָ'שְׁעָרָן זֹוּ נֻעְמָן פְּלִיעָן
פֿאַרְבָּלְוִיטִיקָטָעַ פֿוֹיגָל אָוּן פֿיְלוֹן.

איציך מאנגער

לִיד סָאנֻט בְּאַלְאָדָע

וועלול זברושער שרייבט אַ בריוו צו מלכה/לע דער שיינער
געוייזמעט רחל אויערבאָז

כ'חאָב מלכה/לע אַ לֵיד פֿאָרְפֿאָסְט
און דערצֶז גַעמאָכֶט אַ נִיגּוֹן :
„דער חַלּוֹם וַיְהִי אָנוֹנוֹ גַלְדָעָנָע בְּעָרָג
און צָוֵס כּוֹחֵי אַיְזָן עַמְּקָן.“.

אַ רַאיָה האָסְטוֹ מלכה/לע :
אָט בֵין אַיךְ דָא אַנוּמָלָט,
זַיְצְנִיק בְּיָמֵן גַלְעָזָל וַיְזִין,
בְּיָמֵן טִישֵל אַיְינְגָנְדָרִימָלָט.

האָט מֵיר דָעַר פּוֹינְגָל פֿלְאָטְעָרְפְּלִיּוֹן
אוֹיְף זַיְנָע גַלְדָעָנָע פֿלְיָנְגָל
געַבְרָאָכֶט אַ ברְיוּוּעָלָע פּוֹן דִיר
פֿאָרְ/חַתְמָעַט מִיט אַ זִינְגָל.

און אַז אַיךְ הַאָב עַמְּ אַיְפְּגָנְעָמָכֶט
און אַנְגָעָפָאַנְגָעָן לְעֹזָן
איַז עַמְּ אַיְשָׁתְקִין בְּרִיוּוּ גַעֲוָעָן
נָאָר דָו בְּיָזֶט עַמְּ גַעֲוָעָן.

אַ שְׁלָאָנְקָע, מִיט צְוָלָאָזְטָעָהָר,
בְּיָזֶטוֹ פֿאָר מֵיר גַעְשְׁטָאָנָעָן,
און ס'הָאָבָן הַיְנָטָעָן פֿעַנְצָטָעָר זִיךְרָן
צְוָזְוָוִיטָעָט דִי קַאָשְׁטָאָנָעָן.

הַאָסְטוֹ גַעֲזָגֶט : „אוֹי, וּוּלְלוּל קְרוּוֹן,
וְאָס כ'חַאָב זִיךְרָן גַעְגָעָלְטָן“ —
און ס'הָאָט דָעַר אַלְטָעָר לִיפְעָבָוִים
אוֹיְף ס'נִי גַעֲנוּמָעָן צְוָוָוָן.

הַאָב אַיךְ גַעֲזָגֶט : גָוָם, מלכה/לע,
נוֹטָן וְאָס דָו בְּיָזֶט גַעְפּוּמָעָן,
און כ'חַאָב מִיט מִיְגָעָן בְּיַדְעָה העַט . . .
דָעַם מַוְשָׁ אַרְוָמְגָעָנוּמוּעָן.

האט זיך די שענקלערקע צוילאכט :
„וואָס האט זיך איך געטראָפָן ?
אייר זונט, ווייזט אויס, הער ערנקראנץ
באים טישל אַיינגעשלאָפָן .”

בֵּין אַיך אָווֹעֵך אָין מִין האַטְעָל
אוֹן גַּעֲנוּמָעַן טִינְט אָוֹן פָּעַדְעָר,
אוֹן כָּדוּ פָּאָר הַיּוֹנָט אָוֹן אַלְעָמָאָל
וְאַל ווּסְטָן עַם אַישְׁרָעָר,

הַאָב אַיך דָּאָס שִׁינְעָן לִיד פָּאָרְפָּאָסְט,
אוֹן דָּעַבְיוֹ גַּעֲמָאָכְט אַ נְגָזָן —
דָּעַר חַלּוֹם ווּיְזָט אָוֹנְדוֹ גַּילְדָּעָנָן בָּעָרָג
אוֹן צָו סּוֹף אַיּוֹן עַם אַ לִינְגָן.

**וועלול זְבָּאַרְשָׁעָרְ שְׂרִיבְטָט אַ צְוִיְּתָן בְּרִיוֹן צָו
מַלְכָּה/לְעַדְעָרְ שְׂיִינְגָּר**

אַ פְּוִינְגָּלְ האָט הַיּוֹנָט מַלְכָּה/לְעַד
גַּעֲזָנָגָן אַוְוָף מִין דָּאָך :
„דָּאָרָט וּוּאוֹסְעָנְדִיקְט זִיךְיַּד שְׁטָאָט
הַוִּוִּיבְט זִיךְיַּד אַן דָּעַר שְׁלִיאָאָך .”

טָא נָעַם דָּעַם שְׁטָעָקָן, וועלול קְרוּוֹן,
איַן דָּעַר הַאָנָט אָוֹן שְׁפָאָן,
אוּבָּה דָּוּהָאָסְט עַיטְמָקְיַּן בִּילְעָט
צָו פָּאָרָן מִיטְדָּעָר בָּאָן.

נעכטִין קְעַנְסְטָו אָין פָּעַלְד
אוֹן עַסְן, שְׁמַעְסָן... עַט !
פָּוֹן ווּזְעָן אַן טְרָאָכְט עַס ווּעָנָן פְּרָעָם
אַ יְדִיְשָׁעָר פָּאָעָט ?

וְעַ, מַלְכָּה/לְעַד דִּי שְׂיִינְגָּר וּוּאָרָט
שְׁוֹן יָאָרָן לְאָנָגָן אַוְוָף דִּיר,
אַ סִּימָן הָאָסְטָו : יְעַרְעָעָן נָאָכְט
פָּאָרְשָׁלִיסְט זִיךְיַּד נִישְׁטָה דִּי טִיר.

האב איך צו אים געזנט איזו:
— היע, פויגל פלאטער פלי,
דו ביוזט, ווייזט אוים, א נעכטישער,
ארעדר נישט פון הי.

און אפשר נאר א שוטה/לע
וואס וויסט נישט, מז'הסתם,
או צוישן כיר און מלכה/לען
רוישט דער שווארצער ים.

און ס'זאנט דער שווארצער ים איזו:
„היע מענטשל... צוציק שייניג!
שפאנען שענסטו אויפן שליאך
נאר איבער מיר א פיגג.”

און ס'אייז דער פויגל בלאטערפלי¹
אוועש פון מיר פארשעט,
און ס'חאט דאס הארץ מיר, מלכה/לע,
א גאנצן טאג געקלעטט.

פָּעַרְיָפָּעַרְיָע

ארימע יינגלעך מיט קוישן ביגל
לויפן איבערן וויזן סקריפענדיין שניין,
שרעקט אויף זיער הייזעריך געשרי
די שווארצע, טרווירקע ווינטער-פיגיג.

ארימע מאמעס לויפן אויף די טראט
מיט ציטערנדישע גראשנס אין די הענט,
שנידער-זעעלן שאאן זיך בי ווענט
און דינסמן לויפן מיט פליינדרישע צעט.

„ווארמע בעיגל!“ א לאטערן-ציינדר
ציינדר אן אין דער דעם-וונג, דער בלינדר
דעט אינציגן קרווען גאָס לאטערן.

א גאסן-קערער שארט צו נויף דעם שניין,
אוו זע, ס'בלישטשען אים אנטשען צווי
האַלבּ-פֿאַרְאַשְׁעַנְעַן, בלאָע שטערן.

ז ע ל ב ט ט מ א ר ד

מייטן-נאכט. אין צימער פון האטעל. ערד באטראקט דעם בראווניג און דעם בריוו, "נוּרְלַ מִוּנָעֶר!" ערד אטעט שוער און טיף, און די שאטנס לויירן בי דער שוער.

"וואוסט מיר קויפן מארגן, לייבסטער, זאגן!" — א פאָרל פֿלוֹידָעָרט, לִינְגְּדִיק אָן בעט אַין צוּוּיָּטָן צִימָעָר. אָן ווּי פראָסְטָט מֵעַן רַעֲדָת פֿוֹן דָּעָר וּוּיְמָעָר, וּוּיְסָעָר לְעַגְעַנְדָּע: "טָאגָן".

עד שטיט און הארכט אַטְּפָעָר גְּנָעָלָגָג, אָן טיף אָין אִים דַּעֲמָרֶת אַגְּזָאָגָג פראָסְט אָן פְּשָׁוֹט: לִיכְתָּא אָן בְּרוּוּט.

עד טוליעט זיך פֿאָרְצְּוּיְוִיפְּלָט צַוְּדָע וּוּאָנטָט, נאָר ס'הָאָט דַּי אִיְגָעָנָע רַעֲכָטָה האָנט גַּעַמְשָׁפְטָט שָׁאָרָף אָן דִּיטְּלָעָך: טוֹיט!

ע ק ז ע ק ו צ י ע

די מאָרגְּנָזְדָּעָמָרָוָגָן — ווּי בְּלָא צַעֲקָנִיְּתָשְׁטָעָר זַיְד, דָּעָר תְּלוּיָּן שְׂטִיט אָן וּוּאָרט בַּיּוֹם עַשְּׁאָפָּאָט טְרוּוּיְרָיך אָן שְׁיָן, ווּי אַוְנְגָעָר גָּאָט, ווּי אַוְרָים אָין הַאָלִיז טִיסְטָאָקָט דַּי צִיְּט.

דאָס תְּפִיסָה גַּגְלָעֵל קְלִינְגָט, צְוּוֵי תְּפִיסָה דְּוּעָכְטָעָר פְּרִין אָרוּס דַּעַם גְּרָאָעָן דְּלִילְקָוָעָנָט.

די קִיטָּן קְלִינְגָעָן שָׁאָרָף אוֹוָה זְוִינָעָה העָנָט אָון דַּי שְׁפָעָרְלָעָן צְוּוִיטְשָׁעָרָן אוֹוָף דַּי דְּעָכָעָר.

בַּיּוֹם נְרִינְגָעָם טְוִיש אַשְׁוֹאָרְצָע, עַרְנְסְטָע גַּעַשְׁטָאָלָט טּוֹט אָן דַּעַם צְוּוּיְקָעָר אָן לְעֹזָט שָׁאָרָף אָן קָאָלָט צֻוּמָסָאָמָע לְעַצְטָן מָאָל דַּעַם פְּסָק.

דָּעָר מְעַרְדָּעָר שְׂטִיט גַּעַהוַיְקָעָר אָן עַד הַעֲרָת אָון זַעַט זְוִין קְרָבָן אָין אַשְׁטָאָל פֿוֹן פְּעָרָד אָון אַדוּיָּטָן זְוִנְשְׁטָרָאָל אוֹוָף דַּעַם תְּלוּיְוָנָס האָק.

אָנְטַלוּיְפָנְדִיקָעַ פָּרוֹוי

זי שטייט אונן סוקט. און ווינקל שטייט דאס בעט,
אונ ס'איו איר היינט איזו-מאדרנע פרעםד,
גלאיך זי וואלט קיגנמאָל נישט און שפיזנעהָמד
געשלאָפָן דָא, געפִילט זיין הייסן גלעט.

זי נעטט די וואָלְיוֹקָע אַין דער האנט
און לאָזֶט זיך פֿעַסְט אָוּן אַנטְשָׁלָאָסְן גַּיְזָן.
זי עפַנט די טִיר אָוּן בְּלִיבְט אַ רְגָע שְׂטִינוֹן,
זי זי וואָלט אָן עַפְעַס זיך דערמאָנט.

זי קערט זיך אָוּם. ס'בָּלְאַנדְזְשָׁעַט אָוּם אַיר בְּלִיכָּן
אַיבָּעָרְן צִימָר, אַהֲיָן, אַהֲרָר, צְרוּיךְ:
אַט הָעָנָגָט דָעַר שְׁפִיגָּל אַוִּיפָּךְ דָעַר וּוּאָנָט.

אונ ס'צִיטָעָרט אַוִּיפָּךְ אַיר יְוָנָגָעָר, שְׁטָאַלְצָעָר קָאָפָּךְ,
זי נְיוּט צָוֵם שְׁפִיגָּל צָוּ. מְעַסְט אָפָּךְ
אַיר שְׁפִיגָּל-כְּבִילְד מִיט דָעַר קְלִינָעָר, וּוּיְמָעָר הָאָנָט.

שָׁאַטְגָּם

בְּמַבָּעׁ וּנְעָנָעׁ שָׁאַמְנָס הַכְּנָהָה/זְדִיקָע שְׁטִילָעָע,
זי לְגַנְזָן דָעַר צְוּפָּסְנָס, בְּאַנְגְּלִיטָן דָעַר זַיְהָנָט.
גַעַדְעַנְקָן! זַיְהָאָבָן דָעַר גַעַהָעָרָט אַלְסְ קִינְדָר
שְׁעַפְתְּשָׁעָן פָּאָרָן שְׁלָאַפְּנִינְיָן דָעַר עַרְשָׁטָע תְּפִילָה.

אונ חַמּוֹדָה, וּוּעָן דָאָס לְכַטְפָּאָרָאָט די עַדְרָה,
קְוּמָעָן זַיְהָצְוִינְיָן, די סְאַמְעַטְעָנָעָן, שִׁילָע —
קְעַנְסָטָט פְּרָעָגָן דָעַם מִינְדָסְטָן דָאָרָן אַפְּלוֹן,
צַי ס'הָאָט אַוִּיפָּךְ אַיְם זַיְהָר לְיִבְשָׁאָפָט נִישְׁטָט גַעַטְרָעָטָט.

טָא דְּרִיעָץ זַיְהָנִישָׁט; קוּוִים וּוּרָעָן זַיְהָר שְׁוֹנָגָאים
אונ בְּלָעָנָנוּ דָעַר דָאָס אָוִיגָן, פָּאָרְלָעָשָׁן דָעַר דָאָס פְּנִים
אונ שְׁרָעָסָן דָעַר מִיט טְוִוָּנְטָעָר גַעַשְׁטָאָלָטָן,

מְעַנְסָטוּ לְוִיפָּן וּוּאוּ די וּוּלְסָטָט, זַיְהָרָן דָעַר דָעַרְיאָנוּ,
אונ צְוִוִישָׁן די פָּאָרְנָאָכָטָן אָוּן פָּאָרְטָאָגָן
וּוּלְעָן זַיְהָרָן דָעַר עַרְגָּעָצָוֹאָוּ פָּאָרְחָאָלָטָן.

די באַלְאָדָע פֿון דעם אַרְעָמָען יִיד ווֹאָס אֵינוֹ דער גאנגען
פֿון גְּרָא בֵּין בְּלָא

אַברָהָם זַיִינְפְּעָלְד'

דער גראער קאייאר שטייט באַרוועם אַין הוּא
אוֹן קְלָאָפֶט אַין אַרְיִםְסְּטָן פֿעַנְצָטָעָר אַן.
כְּאָפֶט זִיךְ אַוְיָף פֿון שְׁלָאָה דער אַרְיִמְעָר יִיד
אוֹן טּוֹט זִיךְ די גְּרָא עַמְּלָבּוּשִׂים אַן.
פֿאַרְלְעָנֶט די טְאָרְבָּע אַוְיָפֶן אַקְסָל אַון נַעֲמָט
דעם גְּרָאָעָן שְׁטָעָן אַין דער האַנט
אוֹן לְאָזֶט זִיךְ גַּיְזָן, מִיטְ פֿאַמְּעַלְעַכְּבָּעָ טְרוּיטָן,
מיְתָן גְּרָאָעָן שְׁלִיאָךְ וְאַלְכָעָנָאָר.
גִּיטָּע עַר אַון גִּיטָּע אַון די גְּרָאָלִיטָן וְוּעָרטָן
גְּדִיכְטָעָר אַון זַוִּי בְּלִי אַזְוִי שְׁוּעָר,
וּעָרטָן טְרוּיעָרִיךְ דער אַרְיִמְעָר, גְּרָאָעָר יִיד —
אוֹן אַין זִיְנָע אַוְיָגָן פֿינְקָלְטָן אַ טְרָעָר,
אַ גְּרוֹסָע טְרָעָר, ווֹאָס קְיִיסְלָט זִיךְ שְׁטִילָן
אַרְאָפֶט אַין זַיִן גְּרָאָעָר באָחָד אַרְיוֹן.
וּעָרטָן לִיכְטִישָׁ די גְּרָאָע באָחָד פֿוֹנָעָם יִיד
פֿון אַיר דִּינָעָם, זִילְבָּרָעָנָעָם שִׁין.
גְּנָאָר ווֹאָס קְלָעָקְטָן דָּאָס זִילְבָּרָעָר פֿון אַ טְרָעָר?
אַ רְגָּעָ אַון צְוִיָּי — אַון נִשְׁתָּאָזְיָה מַעָּר.
שְׁטָעָלְטָן דער יִיד זִיךְ אַוּוּקָבָּעָ בֵּין אַ גְּרָאָעָן בְּוּסָן
אוֹן זַאְגָּט אַ חְפִּילָה אַוְיָפֶן סָולָן:
„רְבָּנוֹ שְׁלָוּלָם, מַעַק די גְּרָאָלִיטָן אַפָּט
פֿון אַלְעָזְמִינָע ווּעָגָן אַון זַאְגָּל
מִין ווֹאָגָל אַון ווֹאָגָל אַיְבָּעָר דָּעָר ווּוְלָט
זַיִן באַמְּטָשׁ לִיכְטִישָׁ אַון אַוְיָפָגָעָה עַלְתָּתָן.“

פָּאַעֲנְדִּיקֶט דֵּי תְּפִלָּה, וּוּרְטַ דָּסֶם הָאָרֶץ אַם גְּרִינְגֶּן,
 דֵּי תְּפִילָה — אַ בְּלָאָעָר שְׁמַעְתָּעָרְלִינְג
 פְּלָאַטְעָרְטַ פָּאָר אִים — אַ פִּינְטָל בְּלָאָ
 אַיְן דָּעַר ?אַנְדְּשָׁאָפְטַ פָּוּן גְּרָא אֹן רָאָ.
 גְּיִיט וּוּיִיטָר דָּעַר אַרְעָמָעָר יִיד אֹן גְּיִיט,
 זַעַט דָּעַר — צְוִישָׁן דֵּי וּוּגָן שְׁטִיט
 אַ שְׁטוּלָעַ אַכְּסָנִיהַ, אֹן אַוִּיפָּ דָּעַר שְׁוּעָל
 אַ בְּלָאָנְדָעַ פְּרוּוי אַיְן אַ בְּלָאָעָן קְלִיָּד.
 וּוּרְעַן דֵּי אַוִּיגָן פָּוּן יִיד דּוֹרְשָׁטִים אֹן גְּרוּוּסִים,
 טְרִינְקָעָן זְיוּנָעַ אַוִּיגָן דֵּי בְּלָאָקִיּוֹט אֹוּסִים.
 זָאנְטַ דֵּי בְּלָאָנְדָעַ פְּרוּוי : „גָּאָטַה הָעָלָה, רָב יְהָ
 אַיר וּוּגָן אַוְדָאִי פָּוּן דֵּי וּוּגָן מִידָּה.
 טָאַ קּוֹמֶט אַוִּיפָּ אַ זְוִיָּל צָו אַונְדוֹ אַרְיָין,
 מִיר הָאָבָן גְּעֻנָּג אֵי בְּרוּוּט, אֵי וּוּיָין.”
 עַפְנָט דָּעַר יִיד דֵּי טִיר מִיטַּ מִידָּעַ הָעָנְטָמָן,
 אַ שְׁטוּבָ מִיטַּ בְּלָאָגְעָקָאָלְעָכְטָעַ וּוּגָן,
 אַיְן וּוּנְקָל זִיצָט דָּעַר בְּאַלְעָבָאָס פָּוּן הוּוּי
 אֹן חָלְטַ דָּסֶם מְוּוִינִיקָל אַוְפָּן שְׂוִים,
 אֹן דָּעַרְצִילָט אִים פָּוּן בְּלָאָעָן קִינְגְּרִיךְ
 אַרְוּמְנָגְנָאָרְטָלָט מִיטַּ אַ בְּלָאָעָן טִיר.
 הָעָרָט זַוְּךְ אַיְן דָּעַר יִיד אֹן וּוּרְטַ פָּוּן בְּלָאָקִיּוֹט מִידָּ
 אֹן וּוּרְטַ אַנְדְּרָעָמְלָט — פָּוּן בְּלָאָקִיּוֹט מִידָּ.
 שְׁפִינְטַ דָּעַר חָלוּם אַ וּוּגָן — אֹן דָּעַר וּוּגָן אַיְן בְּלָאָ,
 דָּעַר שְׁמַעְקָן אַיְן בְּלָאָ אֹן דֵּי טָאָרְבָּעַ בְּלָאָ.
 אֹן דָּעַר פּוֹינְגַּ, וּוּאָסֶם פְּלִיָּט פָּאָרְבָּיַיַּ, אַיְן בְּלָאָ,
 אֹן דָּסֶם פְּעַלְדָּ אֹן דָּעַר וּוּאָלְדָּ אֹן דָּעַר טִיר אַיְן בְּלָאָ.
 נְאָפָט דָּעַר בְּאַלְבָאָס אֹן סְגַנְאָפָט דֵּי פְּרוּוי,
 וּוּי סְשָׁפָאָרָט פָּוּן דָּעַם יִידָּן אַרְוּסִים דָּסֶם בְּלָוִי

און פולט און דאס צימער און שפארט זיך אראים
און הילט איין מיט בלאקייט דאס גאנצע הוו.

ווער ווינט? דע הערטט? אינדרויסן זוינט
דע ראער שליאך ווי ס'ווינט א קנד:

— פארוואס האט דער ייך מיך געלאוזט אליאן
אינדרויסן אויפֿה הפֿקר מיטן ווינט?

וועקט דער שענ侃ר דעם ייך: "שטייט אויפֿה, רב ייך!
אינדרויסן ווארט דער שליאך אויפֿה איז."

שמיבטלט איין חלום דער ייך. ער שטייט
ביום טווער פון בלאען קינגריך.

אט עפֿנט ער אויפֿה דעם טווער און זעם
איין טאל די ערשטער דריי בלאע שטעה.

און ס'גאפט דער שענ侃ר און ס'גאפט די פֿרוּי,
וואו ס'שפֿארט פונגעט ייך אראים דאס בלוי,

און פולט און דאס צימער און שפֿארט זיך אראים
און הילט איין מיט בלאקייט דאס גאנצע הוו.

און די בלאקייט ווערט מומל און שטאמל און פֿלי,
פליסטער און רוייש און גזענונג פון נישט הי,

ווערט בלאט און צוויג און שטאמ און כוים,
וואלקן און וואלד און טריים איבערטרויים.

און די בלאקייט ווערט בוואלייע און טיך און ים,
אנונג פון סוד און זיין הייליקער גראם.

ווערט טראט און טופֿע און טאנץ און פריך,
ווערט פריך איבער-פֿריך און איביסיטים.

ווערט פֿלומער און שיימער און שטראל און ליכט,
ווערט שאטן, ווערט חמור און ווערט געויכט.

גאפט דער שענ侃ר און ס'גאפט די פֿרוּי,
וואו ס'שפֿארט פון דעם ייך אראים דאס בלוי

און פולט און דאס צימער און שפארט זיך ארוים
און הילט איין מיט בלאקייט דאס גאנצע הויז.

בָּאַרְגִּילִיד

די רווטע פיעערלעך פון טאל
רו芬 דעם פאסטוך פון די בערג אהיימ,
דעך שטילעך ניגונן איין זיין פלייט
איין פאך דער נאכט איין די בערג צוּקְלֵיָן.
איין טאל איין היילעכבר דעם פאסטוך און די שאה,
לאזט ער אויף גאטס באָראָט אלֵיָן
די בערג, די שטילקיות און די שטערן.
דעך וואַנדערער אײַלְט זיך צו. שוין שפערט.
אַם שרעקט די אַיְגָעָנָע טרייט צו הערָן,
ער האָט שוין אַפְּגַעַשְׁטָמְלָט זיין גַּעֲבָעָט
און פִּילְט ווי ס'וֹאָרְגָּן אַים די טְרָעָן.
אַט נאָך אַ רְגָּע בְּלִיבְּתָדָס חָאָרֶץ אַים שְׂטָיוֹן.
זַיְן גְּלוּבָן — ער ווֹיסְט ווֹיזְט אַוִּים אלְיָן,
איין פאָך דער נאכט און די בערג צוּסְלֵיָן,
לאזט ער אַיבָּעָד אויף גאטס באָראָט
די בערג, די שטילקיות און די שטערן.
און טִיף איין טאל שפינט דער פְּחָד די לעגענדָע
ביַ גְּרָאַשְׁנְדִּיקָע לִיכְטָ פָּוָן שְׂדִים אָוָן פָּוָן בערָן.
ער זַעַט די ווֹיסְט בְּלֹות פָּוָן די בערג — זַיְן קְלָעָרָן
בַּיּוֹם דָּיוּשָׁן פָּוָנָעָס ווָאַסְעָר אַוִּים גַּעֲפָאָרָן,
וּי אַזְוִי צוֹ בְּלָעְנָדָן, פָּאָרְפִּירָן אָוָן פָּאָרְנָאָרָן
די בלְאַנְדָּע טִינְדָּעָר פָּוָן די כַּאֲטָעָם.
צִימָעָרָן די מְאֻמָּעָס אָוָן זַיְן שְׁעַפְּטָשָׁן שְׁפָרָוכָן,
און די גְּרוֹזְעָס בְּעַרְדִּישָׁע טַאַטָּעָם
רוּפָן הוֹיך אָוָן גָּאַט בַּיּוֹם נָאָמָעָן.
און גָּאַט אלְיָן ווָאַנְדָּעָרט דָּוֹךְ די בערג
די גָּאנְצעָ נָאַכְט בֵּין צָוָם בְּאַגְּנָעָן.
און יַעֲדָעָר אַיְגָעָר קָעָן פָּאָרְפִּירָן,
וּוָאַנְדָּעָנְדִּיס אַיבָּעָר די בערג, אָוָן מַיִּן,
די שְׁפָרָן פָּוָן זַיְנָע טְרִיט גַּעֲפִינָעָן. —

ו. אַפְאָטָאַשׁוֹן

צווישן ימ'ען אוּן לענדער

אַ דִּיזֶעֶן קִיּוֹן אַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל

1. אויף דער אלימפיק

אנהייב מאי, ווען דער הימל איז געווען טיף און בלוי, די קילעב-דיקע שיר-פאנצטערלעך ברויט צעפענט, האבן ימיזוינטעלעך פראנס און פרוי געשפאנצרט איבער די קילע און טונקעלעך פאוטעט. אינעם צע-שטראלטען פרומאָרגן, וואָס האָט זיך געריסן פון מורה מיט אַזָּא עוזות, האָט אַלְז גענריונט — דער ים, די לֹופֿט, די ווינטעלעך. די זוּן האָט געבלענדט, אַבער קווים געוואָרטעט. פון ים האָט זיך אַלְז געטראָן אַ קִילְקִיט — אַ קִילְקִיט, וואָס הייטערט אוּוֹף, שטארקט און דער מענטש ווּרט יונגעָר, מְרָאָגָט זיך פון איין דעַק אוּוֹף דער צוּוִיטָר, אַז גְּרִיט זיך צוּ פָּאָרְמָעָסָן מִיט די יִסְׂדָּוִינְגָּן. אַז דעַם מענטש אַז גְּוַיְּעַן הַיְּמָל, מִיט גְּרִינְלָעָכָן יִם, מִיט דָּעַר נָאָך גְּרִינְלָעָכָר שְׁוִים, וואָס שְׁפָאָרָט זיך פון בְּיוֹדָע זְוִיטָן שֵׁה, ווי אַ רְיּוֹקָעָר, צָעְדָּרוּוּעָלָטָר פָּעָכָר, ווִינְגָט זיך ווי צְעַשְׁמָאָלֶץָן בִּירְגָּאָז.

איין אַזָּא פְּרִומָּאָרגָן האָט אַ סְטוֹאָרָד צוּוִימָאָל אַנְגָּעָלָאָפָט איַז אַ טּוֹרִיסְטָן קָאִוּטוּעָ :

— מִסְׂטָעָר נָשָׁ ! מִסְׂטָעָר נָשָׁ !

נעַש האָט זיך אַ רִים גַּעֲטָאָן פָּנוּס וּוּאַנְטִיבָּעָטָן :

— וּוּרָ אַזְוּ ?

— סְאִיז צָעַן מִינְוֹת נָאָך זְיַבָּן, מִסְׂטָעָר נָשָׁ .

נעַש האָט זיך אַוְיפְּגָעָזָעָטָן :

— גְּוֹט .

ער האָט זיך אַרוֹמְגָּעָקָוֶט — אַ קְרָאָנְפָּאָס, אַז עַלְקְטְּרִישָׁר פָּעָכָר, אַנְגָּעָטָאָכָי, גַּעֲפָעָק. אוּפָּן טִיש — אַ צְעָפָנְט בָּזָק אַזְוּן מַאָרָאָנְצָן-שָׁאַלְעָכָז. דָּרָךְ דָּעַם אַפְּעָנָם פָּעָנְצָטָר האָט דָּעַר יִם, אַ גְּרִינְלָעָכָר, אַ רְוַאָיָקָעָר, זיך גַּעֲקְנִינְטָשָׁט. וּאוֹ אַזְוּ ער גַּעֲוָעָן, נָשָׁ ? ער האָט זיך גְּוֹט אַוְיסְגָּעָרְבִּין די אוּגָּן אַזְוּ ער גַּעֲנוּמָעָן אַ וּוּיל בֵּין ער האָט פָּוּן זיך אַפְּגָעָשָׁאָקָלָט די נְאַכְטִישָׁע וּוּלָט אַזְוּ אַרְיָבָעָר אַזְוּ דָּעַר טָאָגָיָקָעָר.

נעַש אַזְוּ אַרְאָפָּפָן בָּעָטָל. קִילָע וּוּנְטָלָעָך האָבָן אַיְם דָּוּרְכָּגָעָנוּמָעָן,

צווישן ימיין אוּן גענדער

אַפְּגָנְפְּרִישֶׁט אָזֶן אַוְיפְּגָנְהִוּוּטֶרֶט. נֵעַש אַיְזָן גַּעֲפָאָרֶן מִיט דָעַר אַלְוִמְפִיךְ
קִיְּן שֻׁרְבּוֹרְג. פָּוּן שֻׁרְבּוֹרְג וּוּטַר עַר פָּאָרֶן קִיְּן מַאֲרָסְעֵל אָזֶן פָּוּן דָּאָרֶט
מִיט אַפְּרָאנְצְּוּיְוִישֶׁר שִׂיףּ קִיְּן אַרְיזְּיִשְׁרָאֵל. מַאֲרָסְעֵל, אַלְעָקְסָאַנְדְּרָעֵ,
יְפוּן. דָעַר וּוּגַן אַיְזָן אַזְּ אַוְיסְּגָנְטְּרָאַטְּעָנְגָר, אַלְטַט — יְאַרְחָוּנְדְּרָעְטֶר. וּוּרְ
אַיְזָן שְׁוִין אַלְטַט דָאַ נִישְׁתַּדְּרָכְגַּנְגָּנְגָּן גַּעַנְגָּן?

נֵעַש הָאָט זִיךְרַן אַזְּ צַיְּגָטָן, זִיךְרַן פַּאֲרָמָאַסְטַן מִיט דִי פּוּיסְטַן אַיְזָן
דָעַר לְוֹפְטַ אַרְיִין. אַיְזָן מַאְלַ, נַאֲךְ אַמְּאַלַּ, אַדְרִיטַ מַאְלַ. צַוְּוָאָסְטַן הָאָט
מַעַן אַיְזָן אַזְּוִי פְּרִי אַוְיפְּגָנְעָוקְטַן? דָאָסְטַן עַרְ, נֵעַש, זִיךְרַן אַלְיִוְן
גַּעַיהְיוֹן אַוְיפְּוּעָקוּן, גַּעַוְאַלְטַן וּזְעַן, וּוּי מַעַן וּוּטַר דָעַר נַיְוִידְרָקְעָר פֿרְעָסְטַר
זַיְוִן רָעַכְטַן טַאַן, וּוּי מַעַן וּוּטַר אַיְזָן אַינְגְּמִיטַן יִם בְּרָעַנְגָּן צַוְּ קְכָרְשְׁרָאֵל.
אַיְזָן דָעַר יִם הָאָט נִישְׁתַּדְּרָכְגַּנְגָּן, נִשְׁתַּמְשְׁרָעָטְטַן דִי שִׁיףּ,
נִשְׁתַּמְשְׁרָעָטְטַן גַּעַשְׁפָּאָרְטַן בְּיִי דִי פַּאֲסָאַזְוִירַן דִי גַּעַדְרָעָטַן אַיְזָן חַאְלָדוּן אַרְיִין.
דָעַר פְּרָאַמְּרָגְן, אַנְגָּעָלְאַדְגָּט מִיט אַוְצָרוֹת, הָאָט זִיךְרַן גַּעַקְיִיקְלָטַן אַיְבָּרָן יִם,
פַּאֲרָשְׁטָעָקְטַן אַיְזָן יְעָדָן וּוּסְּפָּרְבָּוֹגַן, אַיְזָן יְעָדָן וּוּסְּפָּרְקָנִיטַשׁ, גַּאֲלָד אַיְזָן
זַוְּלְכָּעָר, גַּאֲלָד אַיְזָן זַוְּלְכָּעָר.

נֵעַש הָאָט זִיךְרַן אַזְּ אַגְּנָעָטָן. עַר הָאָט גַּעַשְׁנוּרָעָוּוּט דִי שִׁיךְרַן אַיְזָן גַּעַ-
טְרָאָכְטַן, אַזְּ בְּיִום "בְּשִׁרְטְּוִישְׁ" אַוְיָהְטַר אַלְוִמְפִיךְ וּוּטַר אַיְצָטַן בְּלִוְיָוּן זִיכְרַן
דָאָסְטַן לְאַנְדָּאַנְגָּר מִיְּדַל. נַעֲכַטְן אַיְזָן נַאֲךְ בְּיִום קְאַגְּנָן טִישְׁ אַזְּדַגְּזָעָסְטַן
דָעַר פֿרְעָסְטַר, אַשְׁוּוּרָעָר, אַפְּגָנְעָרְבָּעָטַר יִדְּ פָּוּן אַיְאַרְפּוּצְיָקַ, וּוּאָסְטַן
הָאָט גַּעַלְיִטְן פָּוּן אַסְטְמָעַ. דָאָסְטַן לְאַנְדָּאַנְגָּר מִיְּדַל אַיְזָן גַּעַקְעָמָעַן קִיְּן
גַּוְיִיאָרָק זַוְּבָּן אַחֲתָן. וּוּ אַיְזָן אַפְּגָנְעוּוּן אַיְזָן נַיְוִידְרָק אַיְאַרְצִימַט אַיְזָן
פַּאֲרָטַט צְוּרִיךְ קִיְּן לְאַנְדָּאַנְגָּר אַזְּ אַנְטְּוִישְׁטַעַטַּ, וּוּ הָאָט גַּעַטְעָנָהָט, אַזְּ דִי
יְהָדָן, וּוּאָסְטַן זִיךְרַן אַיְזָן נַיְוִידְרָק בְּאַגְּנָנְגָט, וּנְעַנְגָּן עַרְגְּבָעָר פָּוּן גַּעַצְנְדִינְגָרָם,
וּוּסְּפַּן נִשְׁתַּמְשְׁרָעָטַן פָּוּן קִיְּן שְׁבָתַן, פָּוּן קִיְּן יוֹסְטָבוֹ, גַּלְיִיבָּן אַיְזָן זַאְכָר —
אַיְזָן גַּעַלְתַּ, אַיְזָן דָאָסְטַן וּוּאָסְטַן סְלָאַנְדָּאַנְגָּר מִיְּדַל הָאָט פַּאֲרָמָאַגְּטַן אַיְזָן וּוּאָסְטַן
זִיךְרַן גַּעַדְאָרְפַּט אַוְעָקְנָבָן, הָאָט זִיךְרַן שְׁטָמָאַלְץַן צְרוּרִיךְגַּפְרִיטַן קִיְּן
לְאַנְדָּאַנְגָּר, נִשְׁתַּמְשְׁרָעָטַן פָּאַרְגָּ�נָעָן עַס דִי נַיְוִידְרָקְעָר, "גַּעַצְנְדִינְגָרָם".

דָעַר צְוּוּיְטָעָר פַּאֲסָאַזְוִיר פּוֹנָעָם, "בְּשִׁרְטַן טִישְׁ" הָאָט אַיְבָּר דְּרוּיְסִיךְ
יִאָרְנַעְפְּרָעָסְטַן אַיְזָן נַיְוִידְרָק רָעַ, אַגְּנָעָוּוֹאָרָן בְּיִי דָעַר אַרְבָּכָעַט סְגַעְוָונָט.
עַר אַיְזָן גַּעַוְוָעַן גַּלְיִקְלָעַךְ, וּוּאָסְטַן עַר פְּאָרָטַט אַחֲהִים, וּוּטַר שְׁתָעָלָן טַאַטָּעָר
מַאֲכָעַ מַכְבָּותַ, וּוּטַר וּזְעַן חַהְנוֹה צַוְּמָאָכְן אַזְּ שְׁוּעָטְמָעָרִים פְּאַרְזְוּעָסְעָנָעָ
טַאַכְטָעָר. דָעַצְיוֹן הָאָט עַר גַּעַנְגּוֹבְטַן, אַזְּ דִי נַסְיָה אַיְבָּרָן יִם וּוּטַר בְּיִי
אַיְזָן צְוָנָעָמָן דִי אַסְטָמָעַ. פַּאֲרָטַט עַר שְׁוֹן צְוּוִי מַעְתָּלָעָת אַיְזָן דִי לְוָנָגָן
זַעֲנָעָן פּוֹל מִיט לְוֹפְטַ — אַמְּחִיתַה. אַיְזָן עַר וּוּטַר טַאַקָּעַ מִיט דִי אַיְגָנָעָן

אויגן נאך אמאָל אַנְסּוֹקֶן פְּלָאַצְלַ. דאָרט אִיז ער גַּעֲבּוֹרֵן גַּעֲוֹאָרֵן, דאָרט אִיז ער אויסגעוואָקסְטַן אָוּן דאָרט האָט ער חתונה געהאט. אין די פְּלָאַצְקָעָר וּוּלְדָעָר, טְרוֹקָעָנָע, סְאַסְנָאָוָע וּוּלְדָעָר, וּוּט ער גַּעֲזָוָנָט וּוּרָעָן, מָוָ ער גַּעֲזָוָנָט וּוּרָעָן. פָּאָר די דְּרִיּוֹסְקַּיְיךְ האָט ער געהאט אִיז חָלוּם — זַיְדָן אַכְּבָּאַמָּל דְּרוֹכְשָׁפָאַצְיָוָן אַיבָּעָר דָּעָר לאָנְגָּעָר, וּוּאָרְשָׁעוּרָר נָאָם, וּוּאָ ער אִיז גַּעֲבּוֹרֵן גַּעֲוֹאָרֵן. אָוּן דָּעָר חָלוּם האָט גַּעֲהָאַלְטָן בַּיִּם מְקוּמָים וּוּרָעָן. פָּוּן גְּרוּזִיס פְּרִידִיךְ האָט דָּעָר פְּרָעָסְעָר נִישְׁתָּאַוְיְגָעָהָעָרָט צָו שְׁטָעָלְן „סְקָאַטְשׁ“, גַּעֲטָרָנוּקָעָן בְּרוּדָעָרָר שָׁאָפָּט מִיטָּוּט וּוּמְעָן סְחָאָט זַיְדָן גַּעֲמָאָכְטַן. צָוָם פְּרָעָסְעָרָס שְׁמָה אִיז קִיְּוָן שִׁיעָר נִישְׁתָּאַוְיְגָעָהָעָרָט. סְחָאָט אַוְסְגָּעָזָעָן, אָוּן דָּאָס גַּעֲלָט, וּוּאָס ער האָט גַּעֲקָלְיָוָן אַ גַּאנְצָיְהָעָבָן, וּוּט ער אַוּות דָּעָר שִׁיה צַעְטָרָעָנְצָלָעָן. ער אִיז כְּמַעַט נִישְׁתָּאַוְיְגָעָהָעָרָט פָּוּנָעָם טְרוֹנְקָזָלְן. עַמְּ אִיז צַוְּגָעָפָלְן אַ הָאָרְצִיְּ-אָטָאָפָע. מְעַן האָט אִים גַּעֲנוּמָעָן אַיְן שְׁפִיטָאָל אָרְזִין. די הָאָרְצִיְּ-אָטָאָפָע האָט נִישְׁתָּאַוְיְגָעָהָעָרָט. אָרוּם האַלְבָּעָן נְאָכְטַן אִיז דָּעָר פְּרָעָסְעָר גַּעֲשָׁטָאָרָבָן. עַמְּ אִיז גַּעֲוָעָן טְוִיזָּנָט מְיוּלָן פָּוּן נְיוֹרִיאָרָק, אַיבָּעָר צְוּוִיָּה טְוִיזָּנָט מְיוּלָן פָּוּן שְׁעָרָבוֹרָג.

נעַש אִיז אַרְוִוָה אַוְיָה דָּעָר דָּעָק. די פְּאָסָאַזְיָוָן זַעֲנָעָן נאָך גַּעַד שְׁלָאָפָן. מאָטָרָאָסְטַן אִין גַּעֲמָעָן שְׁטִוּוֹלָה האָבָן פְּאָרָעָנְדִיקָט דָּאָס וּוּאָשָׁן פָּוּן דָּעָר דָּעָק. דָּעָר הַיְמָל אִיז גַּעֲוָעָן בְּלוּיָּה, דָּעָר יִם — גַּרְזִין. אָוּן פָּוּן מִוָּרָה האָט די זָוָן, אַ יְוָנָגָע, גַּעֲשְׁלִיְּדָעָרָט אִין דָּעָר טְפִיפָּעָר גְּרִינְקִיָּט — נְאָלָה, וּוּלְכָהָר, בְּרִילְיאָנָטָן.

פָּוּנָעָם הַעֲבָסְטוֹן דָּעָק אִיז אַגְּנָעָקָומָעָן אַ פְּאָרָל. די לְעַדְרָנָע רַעְלָעָר צַעְנָעָפְּלָט, די שְׁוִיבָּרָס אַוְיָה די בְּלוּזָעָקָעָפָט — צַעְוָינְטָלָט. אָוּן אִיז די יְוָנָגָע, אַפְּעָנָע פְּנִימִיָּעָר, גַּעֲוָעָנְלָעָבָע פְּנִימִיָּעָר, אִיז גַּעֲוָעָן אַזָּא אָוּמָרוּ, אִיז מְעַן האָט גַּעֲמוֹזָט זַיְדָן אַפְּשָׁתָלָן אָוּן זַיְדָן אַבְּקָוֹקָן. דָּאָס פָּאָרָל — ער אַבְּצָן, זַיְדָן זַיְבָּעָצָן — אִיז גַּעֲפָרָאָן קִיְּן אַרְצִיְּ-יְשָׁרָאָל, גַּעֲפָרָאָן אַרְבָּעָטָן אִיז אַמְּעָרִיקָאָנָעָר קְבּוֹצָה. זַיְדָן האָבָן דָּעָרָעָן גַּעֲשָׁנָן אָוּן וּוּיְרָעָ פְּנִימִיָּעָר צַעְשָׁמִיסָן פָּוּן וּוּינָט, האָבָן אַוְיְגָעָלְיָוָט : — אַ גַּוְתָּן מְאָרָגָן, חָבָר גַּעַד.

אַלְעָדָרִי הַאָבָן זַיְדָן אַיבָּעָרָגָעָקָוָט, וּוּיְ מַעַן קוּקָט זַיְדָן אַיבָּעָר, וּוּעָן פָּוּן צַוְּפָלָל לִיכְטָט כְּאָפָט נִישְׁתָּאַוְיְגָעָהָעָרָט אַ וּוּיְל. באָלָד זַעֲנָעָן די אוּגָן בַּיִּם מִיּוּדָל, קָאָרָעָ דָּאָס האָט אַגְּנָעָהָאַלְטָן אַ וּוּיְל. באָלָד זַעֲנָעָן די אוּגָן בַּיִּם מִיּוּדָל, קָאָרָעָ אָוּגָן, גַּעֲוָאָרָן טְרוּוּרִיעָק אָוּן סְקִינְדִּישָׁע פְּנִים חָאָט זַיְדָן אַגְּנָעָכְמָוָרָעָט : אַיר פְּאָרָשְׁטִיָּט, חָבָר גַּעַד, אַוְיָה דָּעָר שִׁיף, וּוּאָ ערְעָן זַעֲטָן בְּלוּזָן

צווישן ייִשען און לענדער

ארום זיך הימל און וואסער, דערפיטט זיך דער מענטש איזוי קליען, איזוי נישטיק, א שטוייבעלע — און מיטאמאָל באָזיוויז זיך טאָקע דער טויט.

— און נישט איזוי דער טויט — האָט דער בחור מיט איזאָ רוגזה א שפי געטאָן, דאָכט זיך, נישט אין ים אַריין, נאָר טאָקע דעם טויט אין פנים אַריין — א מענטש האָט ס'גאנצע לֻעְבָּן געבענט אַהֲיָם און אָז ער איזו שווין אַינְגִּיטָּן וועג, נעט ער און שטארברט גאָר אַוועָּק!
אטֶדֶּאָ לִינְגְּטָּן די מִיאָסָּסָּיְתָּ!

נעָשָׂה האָט אַנְגָּעָסָוָלָן פָּנוּסָם פָּאָרְלָן, ווֹאָסָה האָט גַּעַשְׁפָּאָנָט מִיט פָּאָרְדִּיסָּעָנָעָן קָעֵפָה אַיְבָּעָן לִיְדִּיקָּן גַּעַוְאָשָׁעָנָעָם דָּקָּק. בִּידְעָן וְעַנְעָן גַּעַוְוָן סְטוֹדְעָנָטָן, ווֹאָסָה האָבָּן גַּעַוְאָרְפָּן די אַונְיוּעוּרְוִיטָעָטָן. בִּידְעָן וְעַנְעָן גַּעַפְּאָרָן קִיּוֹן אַרְיִישְׁרָאֵל, גַּעַפְּאָרָן אַרְבָּעָטָן אַיִן אַסְּמוֹנוּן, גַּעַפְּאָרָן בּוּיְעָן סָאַצְּיָאלִיּוֹן.

ס'הָאָט זיך באָזְוָוָן אַעֲנְטָשָׂל אַיִן אַשְׂוֹאָרָצָן, רבּנִישָׂן סָאַפְּעָלוֹשָׂן, אַיִן אַשְׂוֹאָרָץ אַלְפָאָגָן בָּאַלְאָטָל בֵּין צוֹ דיַ קְּנִיָּה אַיִן אַפָּאָרָן נִיעָשָׂה אַלְפָאָגָן חַוִּיזָן, ווֹאָסָה האָבָּן גַּעַפְּינְקָלָט, ווֹי גַּאֲסָסָאִיּוֹן. ס'דָּאָרָעָרָן פְּנִים — בְּרוּיָן, טוֹנְקָל בְּרוּיָן. ס'בּוּרְדָּל, דיַ חָאָר — שְׂוֹאָרָץ, פְּעַדְשָׂוֹאָרָץ. אַיִן דיַ אַוְיָגָן — סְמָאָלָע אַוְיָגָן — האָבָּן גַּעַקְּוָט אַיִן בְּרַעְגְּשָׂאָרָן, אַיִן ווֹי בֵּין אַגְּלָן. דָּעַרְצָו האָבָּן דיַ לִיְפָן, רְוִיטָע, פְּלִישִׁיקָּעָן לִיְפָן, אַפְּגָנְדָּעָטָן אַמְוִיל מַאֲכִיקָּעָן צִיּוֹן, ווֹאָסָה וְעַנְעָן גַּעַוְוָן גַּעַדְבָּטָן, אַצְּאָן הַינְּטָעָר אַצְּאָן, גַּעַדְבָּטָן אַזְּנִיפִּיךְ, ווֹי דיַ שְׁוָפָּן בֵּין אַצְּיְטִיקָּרָסָאָנָעָשָׂשָׂקָע.

נעָשָׂה האָט זיך גַּעַדְשָׂוָט פָּאָרְדוֹאָס ער האָט דָּעָם פָּאָרְשָׂוָן בֵּין אַיצְּטָן נִישְׁטָהָט בָּאַמְּרָעָטָן. בָּוּן ווֹאָנְעָטָהָט האָט ער זיך דָּאָ גַּעַהָאָט גַּעַנוּמָעָן? דָּעָרָ פָּאָרְשָׂוָן אַיִן שְׂוָן גַּעַשְׁתָּאָנָעָן לֻעְבָּן גַּעַשְׁתָּאָנָעָן. ער האָט אַרְוקָן גַּעַטָּאָן ס'רְבָּנִיְּשָׂעָן סָאַפְּעָלוֹשָׂל צָוָם קָאָרָסָן צָוָם, אַפְּגָנְדָּעָטָן אַלְוְמִידָּשָׂן שְׁטָמָרָן, ווֹאָסָה האָט זיך גַּעַפְּעָלְדָּלָט, ווֹי ער ווֹאָלָט זיך גַּעַיְשָׁוָבָּט מִיט דיַ נִּישְׁטְזִיבְּרָעָ אַוְיָגָן:

— אַזְּוָי צִי אַזְּוָוָי?

ער האָט אַרְוִיסָּגָעָנוּמָעָן פָּוָן אַוְעַסְטָלְקָעָשָׂעָן אַוְוִיזָּיטָקָרָט, זַי צָוְגָּעָטָרָגָן, ווֹי אַסְּרָוְצִוְּכִּיטִּיקָרָ, צַוְּ דיַ אַוְיָגָן. דָּעַרְנָאָךְ האָט ער ס'קָּאָרָטָל אַשְׁטָעָט גַּעַטָּאָן גַּעַשְׁנָאָן אַיִן דָּעָרָ האָט אַרְיָין אָז ער זיך סְתִּים צָעָרָדָט:

— אַוְיָפָ אַזְּאָט טוּוִיט קָעָן מְעָן יָא אַגָּאנָן: „וְהַיְתָה נְבָלָתָר לְמַאֲכָל לְכָל תְּנִינִי הַמִּים“, יוֹי מְעָן פְּלַעַגְמָן זַאָגָן בֵּין אַונְדוֹ אַיִן יְרוּשָׁלָיִם — ווּעַטְטָם קְמוּעָן דיַ הַיְנָטָן צָעָמְיוּלָט.

ס'וויזיט קאָרטל אוֹן גַּעֲוָעַן אוֹן עֲנֵגְלִישַׁ:

ABRAHAM DRATVE

Rabbi of the Jewish Colonies of the Upper
Galilee, Palestine

נעש האט עם איבערגעלויינט, אַפְּגַּעַמְּאָסְטָן מִיט אַיִּין אוֹיג דעם
רב פון נאנץ גַּלוֹל-הַעֲלִיוֹן אוֹן אִים גַּעֲרָעָנט:
— אַיר זַעַנְתָּ אַרְבָּ?

— אַיךְ? — האט ס'אַפְּעָלֶושָׁל זַיךְ אַ שָׂאָר גַּעֲטָאָן פָּוֹן קָאָרָךְ אַבְּעָד
די גַּזְלַּנְיִישָׁע אַוְיָן — אַיךְ? כְּבֵין אַ רְבָּ, אַוְרָאִי בֵּין אַיךְ אַ רְבָּ.
אוֹן בְּזַוְּעַל אַיר זָאנָן, מִיטְעָרָע גַּעַש — האט דָעַר رب גַּעֲרָעָט מִיט אַזָּא
שְׁנַעַלְקִיטִים, אוֹן ס'אַיְזָא חַדוֹש גַּעֲוָעַן פָּאָרוֹאָס די וּוּרְטָעָר פָּאָרְטְּשָׁעָפָן
זַיךְ נִשְׁתַּחַת בְּיוֹ אִים צְוִוְשָׁן דִּי צִיּוֹן — ס'אַיְזָא אַן עֲוֹולָה, ס'אַיְזָא גַּנוֹרְיסָע
עֲוֹלָה, אַזָּא שִׁוףָּ, אַ קלִּינוֹנִיקִיטִים, די אַלְיִומִיפִּקָּ. יַיְדָן אוֹן עֲרַשְׁטָן קָלָאָס,
יַיְדָן אוֹן טְרוֹרִיסְטָן קָלָאָס, יַיְדָן אוֹן דְּרוֹטָן קָלָאָס — דָאָרָאָה מעַן זַעַן אַ
וַיַּד זַאל קַוְמָעַן צַו קְבָּרִישָׁרָאֵל, נִשְׁתַּחַת אִים וּוְאָרְפָּן אוֹן יִם אַרְיוֹן. האט
יוֹאָב די דָעַר/הַרגְעָטָע שְׁוֹנָאִים מִקְּבָּר גַּעֲוָעַן.

— האט אַיר גַּעֲרָעָט מִיט די יַיְדָן פָּוֹנָעָם עֲרַשְׁטָן קָלָאָס? — האט
נעש אִים גַּעֲרָעָט אַוְן זַיךְ גַּעֲוָעָט דָעַר וּוּאָנָעָט דָעַר رب זַוְּיָּס אִים
אַנְצְּרוֹפָן בַּיּוֹם נָאָמָעָן.

— וּוּ קְעַן אַיךְ דָעַן, אוֹן מַעַן לְאַזְתָּ מִיךְ אַהֲן נִשְׁתַּחַת אַרְיוֹן?

— מִיט וּוָסָם פָּאָר אַ קָּלָאָס פָּאָרְטָן אַיר דָעַן?

— אַיךְ? — האט דָעַר رب עַטְלָעָכָע מַאֲלָ אַבְּעָרְגָּעָן/חוֹרָט דָעַם
„אַיךְ“ אוֹן זַיִן צְעַאָקָעָטָעָר שְׁטָמָרָן האט זַיךְ גַּלוֹבְּצִיטִיס דּוּרְכְּגַּעַרְעָט
אוֹיפָ שְׁטוּמָ-לְשׁוֹן מִיט די אָוּמְרוֹאִיקָע אַוְיָן — אַיךְ? מעַן האט זַיךְ
גַּעֲבָעָטָן בַּיּוֹרִי: „פָּאָרְטָן מִיט טְרוֹרִיסְטָן קָלָאָס“. אוֹן אַיךְ? נַיְן!
אוֹן מעַן פָּאָרְטָן וּוּעַן אַ דְּבָרִמְצָה, אוֹן מַעַן פָּאָרְטָן קְלִיבָן גַּעַלְטָן פָּאָר
אַ יְוֹשָׁלִימָעָר יִשְׁיבָה, דָאָרָה מַעַן אַיִּינְשְׁפָּאָרָן יַעֲדָן סְעָנָם.

דָעַר בְּשְׁרוֹתִ-מְשִׁנָּה פָּוֹן דָעַר אַלְיִומִיפִּקָּ, אַ דִּיקְלָעָר מַעֲנְטָשָׁל מִיט
בַּלְּנָדָע, צְוַעַשְׁוִירָעָנָע וּוּאַנְסָעָלָעָר, אַיִּין אַוְנְטְּרָגְּעָלָאָפָּן צַו נָעָשָׁן. עַד
הָאָט אַ סּוֹק גַּעֲטָאָן אוֹיפָן פָּאָרְשָׁוִין מִיטָן דְּבָנִישָׁן קָאַפְּעָלֶושָׁן אַוְן זַיךְ
קְרוּקְגַּעַצְיָין מִיט אַזָּא שְׁרָעָק, וּוּי דָעַר פְּלָאָזָ אַרְוָם אִים וּוּאַלְטָן גַּעֲוָעַן
גַּעֲמִינְעָוָעָט. דָאָס הָאָט אַנְגָּהָאָלָטָן אַזָּא, דָרְיִי רְגָעָס. דָעַר מְשִׁנָּה
אַיִּין שְׁוִין אַזָּוִי גַּעֲבְּלִיבָן שְׁטִין, וּוּי דָאָס וּוּאַלְטָן נִשְׁתַּחַת גַּעֲוָעַן קִין פָּאָזָע,

צווישן ימיין און לענדער

נאר זיין געווינגלעך געשטעל. ער האט געוויזן אויף זיין בלויין ראל מיט די מעשנען קנעפ, זואו ס'אייז געוווען אויסגענויות מיט גאָלד „שומר“ און זיך צערעדט און אַ ברײַטן פּוֹילִישַׂן יְידִישַׂן, גערעדט אָזּוּן, ווי אַ חזע נעשן, וואָלטְקִין גער אַרְום אַים נישט געשטענען:

— ב' בין שווין אַכְטֵן יָאָר אַ „שומר“ אַיבָּעֶר בְּשָׁרוֹת אָזּוּן, נָאָט בְּאַחֲיִם, קיַּין זַיְד אַיז נָאָר בַּיַּיְמַן נִישְׁטָאָרְבָּן. בְּחַאְבָּד דּוֹרְכְּגַעַשְׁנִיטִין דָּעַם אַטְלָאנְטִיק, דָּעַם פָּאַסְּפִּיק, דָּעַם מִיטְלָעְנְדִּישַׂן יִם, גַּעֲהָאַט בַּיַּיְמַן, „כְּשָׁרְטִישׂ“ צַעֲנְדְּלִיקָעֶר אָזּוּן הַונְּדָעְטָעֶר פָּאַסְּאַזְּשִׁירָן. אָזּוּן דָּאַ—גַּאנְצָעַ צַוְּיוּי פָּאַסְּאַזְּשִׁירָן — נָעַמְתָּ אַיְינָעֶר אָזּוּן טּוֹט אָפְּ אָזּא נָאָרְשִׁקִּיטִים. בּוֹעַל אַיְיךְ וְאַגְּן דָּעַם אַמְּתָה, בְּיַאֲלֵל אַזְּוּי נִשְׁטַּה וּוֹיסְּן פּוֹן קִיְּזִין בַּיִּזְׂמִינַּן, צַיְּצָוִים, וְאַסְּמָעַן דָּאָרְפָּלְאָזְן אַיז יָם אַריַּין?

— וְאַסְּמָעַן אַיז דָּאַ נִשְׁטָמָא צַוְּוִיסְּן? — אַיז דָּעַר פָּאַרְשְׁוִין מִיטְן רבְּנִישְׂן קָאָפְּעָלוּשׂ גַּעַוּעַן גְּרִיטִים אַרְוִיסְּצָהָעָלְפָן — מַעַן זָאנְטְקָדִישׂ. דָּעַר מְשֻׁנְיהָה האָט נִשְׁטַּה גַּעַנְטְּפָעָרָט. זַיְן קָלְיוֹן גַּעַשְׁטָעַל אַיז נָאָרְכָּלְעָנָעָר גַּעַוּוֹאָרָן. ער האָט זַיְד אַ דָּרְיִי גַּעַטְאָן מִיטְן דִּי פְּלִיאַיצָּעַם צַוְּמָעַן:

— דָּעַם מִיטְן אַיז דָּאָרְכָּלְיָאִינְמָס. וְאַסְּמָעַן אַיז טָאָקָעַ דִּי נְפָקָא מִינְחָה צַיְּפִישׂ, צַיְּוּרִים עַסְּן אוֹיפָה דָּעַם גּוֹפָה? בְּזָוָאָלְטָאָבָּעָר נִשְׁטַּה גַּעַוְאָלְטָמָעָן זַיְן זָאָל מִיד בָּאָכְן טּוֹיטָוֹאָרְפָּן אַיז יָם אַריַּין. באָטְשָׁנָה גּוֹיִם סָקוֹן דָּעְרוֹיָה אַנְדָּעָרָשׂ. האָט דָּעַר פְּרוּזְיְעָדָנָט פּוֹן דָּעַר „קָנוֹאָרָד לִיְּזָן“, אַן אַלְטָעָר בָּחוֹר, אַ מִילְּיאָנָעָר, אַיבָּעָרְגָּעָלָאָזָט אַ צַוְּהָה מַעַן זָאָל אַים אַיז מִיטְן וּוּגָן, צַוְּיִישָׂן נַיְוִיאָרָס אָזּוּן שְׁעַרְבּוֹרָה, אַרְיִינְוָאָרְפָּן נָאָכְן טּוֹיטָאָן יָם אַריַּין. אָזּוּן מַעַן האָט עַם גַּעַטְאָן. מְשֻׁנְגָּוִים.

— אָזּוּן מִיטְן דִּי מִילְּיאָנָעָן, מִיטְן פְּרוּזְיְעָדָנָטִים מִילְּיאָנָעָן, וְאַסְּמָעַן אַיז גַּעַוְאָרָן? — האָט דָּאָסְּ וּרְבָּנִישְׂעַ קָאָפְּעָלוּשׂ מִיטְן אָזּא נַיְגָעָרִיקִים, וּוּי עַר אַלְיָוָן וְאָלְטָאָבָּעָר גַּעַוּעַן אַיְורָשׂ צַוְּמָעַן:

— זַעַט נָאָר וּוּסְּגִּיטָּאָס אַיז אַיז לְעָבָן? — האָט דָּעַר מְשֻׁנְיהָה עַדְשָׁת אַיְצָט בַּיִּזְׂמִינַּן אָזּוּן מִיטְן בִּיטְוֹל אַ קוֹסְגַּעַטְאָן אַוְיִפְּן רַבְּנִישְׂעַ קָאָפְּעָלוּשׂ — אָזּוּן דָּו וּוּסְּטָמָעָן שַׂוִּין וּוֹיסְּן, רַבְּ מִינְעָר, וְאַסְּס' אַיז גַּעַוְאָרָן מִיטְן דִּי מִילְּיאָנָעָן, וּוּסְּמָנוֹ דָּעַן קָרִינָן אַ סְּעַנְטָמָעָן? וּוּסְּטָמָעָן קִיְּן גַּעַשְׁוֹאָר, לְעַנְעָם סְעַנְטָמָעָן אַוְיִיךְ נִשְׁטַּה קָרִינָן! אַין אַרְץ-יִשְׂרָאֵל אַיז יְעַדרְאָלְמָה!

יעַדרְאָלְמָה!

— אַוְרָאִי בַּיַּן אַיךְ! — חַאְבָּן דִּי אַוְיִינַן בַּיִּמְּ אַרְץ-יִשְׂרָאֵל יָדָ זַיךְ

צעפנקלט, זענען קלענער געווארן און ס'בערדל, די אויגן, דער שטערן, אלז האט זיך צונזיפגעקארטישעם אין א שטיך חושך. נעה האט נישט געוואלט דערלאון די „בלוי-קורדש“ זאלן זיך צעה-קריגן. און איידער ער האט ציט געהאט זיך אריינציגומישן, האט דער משניה זיך שוין געטראגן צום אַפְעַנְעַם דעקי-פארענטש.

עלום האט זיך שוין געהאלטן אין קליבין — יידן, גוים. אט איז דער קאָפִיטָאן אין „פֿוֹלְדְּרִיעַם“. ס'וויסע געפרעטען העמד האט אַרְזִים-געבלויצט פון דעם שוואָרֶץן פראָק. אוּפֶה די חענט וויסע הענטשעט. אַרְזִים דעם קאָפִיטָאן — זיַּוְן גאנצער שטאב. די שיף האט גענומען ניַּוְן פֿאָמְעַלְיכָּר. אין דערמייט פונגעם זענְבָּוקִים האט זיך צעווינטעלט די אַם עֲרִיקָּאָנָּעָר פָּאָן, דערצְיָילְט, אָז די אַלְמִיפָּק טְרוּיעָרָט נְאָכֵן פֿרְעָסָר. ס'איַּוְן געווארן שטיל. ס'האָט אוּסְגָּעוּזָן, ווי די שיף ווֹאָלְט זיך צעשטעלט פון בְּיִדְעָה זוֹיטָן מָה, ווֹאָס אַיְזָן גְּעוּזָן אַיבְּרָגְעָדָעָט מִיט אַ שׂוֹאָצָּעָר פֿלְאָכְטָע. הִינְטָעָר קאָפִיטָאן — אָז אַמְּעִירִיקָּאָנָּעָר פֿרְאָפְּעָסָאָר מִיט אַ קְלִינְיָעָם סִינְעָמָע אַפְּרָאָמָּה. דער פֿרְאָפְּעָסָאָר, ווֹאָס אַיְזָן קְרִיקְעָפָּאָרָן קִיְּין עֲנִיפְּטָן, ווֹאָו ער אַיְזָן שְׂוִין יָאָרָן גְּעוּזָן פֿאָרְבּוֹנְדָן מִיט אַן אַרְכָּעָר אַלְאָנִישָׁעָר עַסְפְּעַדְיִיצְיָע, האט נישט אוּפְּגָעָה עָרָט צוֹ פֿאָטָאָנְרָאָפִירָן די לְוִיה.

דער משגיח, אָז מְרָאָה אַיְזָן פְּנִים, אַיְזָן אוּסְגָּעוּזָקָסָן צָוקָאָפְּנָס דַּעַט מָת. צוֹוִישָׁן די גְּעוּזָקִישׁ שְׂיָאָפְּצִיעָרָן האט ער אוּסְגָּעוּזָן נָאָךְ קלענער. דער משגיח האט זיך אַ בּוֹיג גַּעַטָּאָן, ווי ער ווֹאָלְט זיך גַּעַד ווֹאָלְט צְעוּוֹגָן, אָז אַיְזָן גַּעַלְבִּין שְׂמִינִין מִיט אַרְאָפְּגָעָלָאָזָן קָאָפֶן:

„יתְּגַדֵּל וְתַּקְרִשׁ — — —“

בשעת דער משגיח האט גְּעוֹאנְט קְרִישׁ הָאָבָּן די אַפְּיִיצְעָרָן מִיטָּן קאָפִיטָאן סָאָלּוֹטִירָט אָז דער פֿאָרְשָׁוֹן מִיטָּן רְבָּנִישָׁן קְאָפְּעָלָוָש אַיְזָן גְּעַאנְגָּעָן מִיט אַ בָּאָטְשִׁילְעָ אַיְזָן דער האנט פון אַיְינָעָם צום צְעוּוֹגָן. ער האט אוּסְגָּעוּזָגָעָן מִיט אַ שְׂטִיל מְאָרָאָלִישׁ קוֹל:

— צְדָקָה תְּצִיל מְמוֹתָה.

גענְבָּעָן הָאָבָּן אַלְעָ — יַיְדָן, קְרִימָטָן — ווי זַי ווֹאָלְטָן זיך דערמייט גְּעוֹואָלְט אַוְיסְקוּפָּן בַּיְמַיְמָה.

דער משגיח האט אַרְאָפְּגָעָלָאָזָן די שׂוֹאָרָצָע פֿלְאָכְטָע, אַפְּגָעָדָעָט אַ ווִיס בְּרָעָט, אַ גְּעוּוֹינְלָעָךְ אַמְּגָעָה כְּלָט בְּרָעָט. צום ברעט אַיְזָן דָּאָס

זווישן ימיטן אוּן גענדער

מת געועען צונגעבדן. אַ מאטראָן האָט אָונטערגעהוּבָן ס'ברעט, עס אַ שטוף געמאָן אִין יֶם אַרְיֶין.

נעש האָט געוקטַט, ווי ס'ברעט ווינט זיך, קַיְקַלְט זיך אַרוֹיף, קַיְקַלְט זיך אַרְאָפֵט, פְּלִיט אִין וואָסער אַרְיֶין מיט אַ טעַמְפַּן-פְּלִיעָסְפֵּט.

ס'פָּאָרָל, וואָס אִין געפָּאָרָן קַיְיָן אַרְיִיזִישָׂרָאֵל אַרְבָּעָטָן אִין אַ סְבָּוָצָה האָט זיך אַרוֹיסְגָּרוּקָט פָּונָעָם עַלְמָם. בִּידְרָע גַּעֲרָעָמָט. זַי — דַּי אַוְינָן פָּאָרוֹיוּנַט. עַר — מיט אַ גַּעֲבָוּגָעָנָם קָאָפֵט, מִיטָּן שָׁוָאָרָצָן שְׁוִיבָעָר הָאָרָבָּיָן אַיבָּעָרָן שְׁטָעָרָן.

די שִׁיפְּרָה האָט גַּעֲנוּמָעָן נִיְּין גַּכְּבָּר, שְׁנַעַלְעָר. זַי האָט אַרוֹיסְגָּעָן וואָרָפֵן גַּרְנְיַלְעָבָּעָן כּוֹוָאַלְיָעָם, פָּאָרוֹוִישָׂט ס'ברעט מִיטָּן פְּרָעָסָר, וואָס האָט אַיבָּעָר דָּרוֹיְסִיךְ יָאָר גַּעַלְהָוָמָט צְוִירְקַצְוְּפָאָרָן קַיְיָן פְּלָאָצָק, גַּעַוְאָלָט נְאָכָּאָמָּאָל זיך דָּוּרְכָּגָיָן אַיבָּעָר דָּעָר וּוּאָרְשָׁעוּרָר נָאָס, וּוּאוּ עַר אִין גַּעַבְּיוּן גַּעַוְאָרָן.

דָּעָר קָאָפִיטָּאָן מִיטָּן שְׁטָבָּאָן וּזְעָנָעָן אָוּוּקָע. די מאָטָרָאָן זְעָנָעָן אָוּוּקָע.

ס'לְאָנְדָּאָנְדָּר מִידָּל אִין אָונְטָרָגְּעָסְטוּמָעָן :

— אָזָּא אָוְמָנְגִּיק, אָזָּא אָוְמָנְגִּיק. אִיצְט וּוּל אִיךְ דָּאָרָפֵן זִיכְן אַיְוּנָעָן אַלְיָין בַּיּוּם „כְּשֶׁרְטִישָׂן“.

2. אלעקסאנדריע

מייטָאָנְצִיּוֹת האָט די פָּרָאָנְצִוּוֹוִישָׂעָ שִׁוְּפָּטָאָרִיאָא", וואָס אִין גַּעַפְּרָאָרָן פָּוּן מאָרָסָעָל קַיְיָן יֶפְּוּ, זיך דָּעָרְנְעָטְרָטָרָט קַיְיָן אַלְעַקְסָאָנְדָּרָיוּ. זְוִוִּיסָע יְמִינְגָּל מיט נָאָך וּוּוִיסְעָרָע פְּלִיגָּלָהָבָּן זיך גַּעַטְרָאָגָן אִין די הָוָנְדָּרְטָרָעָר מיט אַ וּוְילָר גַּעַנְדָּעָרָיָי. די פְּלִיגָּלָהָפָּאָרְשְׁפִּיצָּט, די שְׁעָפָּפָאָרְדוּסָן. אָוּן אַיְן יָעָדָן בּוֹיְג אָזָּא בִּיטָּול צַוְּדָע אָפְּרִיקָאָנְדָּר זָוָן, וואָס האָט שְׁטָאָרָק גַּעַרְעָנָט. נָאָך די פְּוִינְג — די שִׁיפְּרָה, גַּעַפְּרָאָכָט אָוְיָף וּוּוִיסָע מִיטָּרָי בְּלוּיָּעָמָעָן. נָאָך דָּעָר שִׁיפְּרָה — אַ צְעַנְדְּלִיָּק בַּיּוּכְּעָבָּשָׂיְפְּלָעָן.

גַּעַוְוִיקְסִּיפְּעָ אַרְאָכָבָּר אִין וּוּוִיסָע הָוִיּוֹן, אִין שְׁוָאָרָצָע הָוִיּוֹן — בְּרוּיטָע, צְעַבְּלָאָזְעָנָע הָוִיּוֹן — וּזְעָנָעָן בְּאָרוּוּסָעָ גַּעַשְׁטָאָנָעָן אָוְיָף די רָאָנְדָּן פָּוּן די שְׁיפְּלָעָן. יְעָדָעָר אַרְאָכָבָּר האָט גַּעַהְאָלָטָן אַ לְאָנָגָע וּוּאָסָלָעָ, גַּעַשְׁאָרָט ס'וּוּאָסָעָר, וואָס אִין אַרְוָם די שְׁיפְּלָעָר מַעַרְשָׁוִין נִישְׁתְּגָעָן גַּעַוְוָעָן בְּלוּי, נָאָך גְּרִיּוֹן, גַּעַשְׁאָרָט אָוּן מִיטָּן וּוּינָן פָּוּן די כּוֹוָאַלְיָעָם הָאָבָּן די אַרְאָכָבָּר זיך גַּרְאָצִיעָן גַּעַבְּוִוָּג אִין פָּוּם, דַּא אָוְיָף אַן צְוּוּיָּטָן. די בְּרוּיטָע הָוִיּוֹן הָאָבָּן זיך צְעַבְּלָאָזָּן, די צְעַבְּלָאָזָּן גַּעַמְדָעָר מִיט די לְוִוָּעָ

ו. אַפְאָטָאַשׁו

ארכבל האבן זיך צעללאָזון אונן די אַראָכֶעֶר — ווי ווילדע יִסְפִּינְגֶּל — האבן זיך צענודערט, איבערגעשריען די הונדרטרער מעוועס, וואָס האבן זיך געטראָגן אַיבֶּעֶר דער שווֹת. די שווֹת האַט זיך אַפְּנוּשְׂטָעַלְמַט. מען האַט גענומען אַראָפְּלָאַזְּן די הענְגְּבָרִיסְטַן.

עס זענען אַנְגְּלָאָפְּן באָרוּעָס טְרָעָגֶר, האַלְבָּנָאָקָעָטָע. די קָעֵפֶן — פָּאָרְבָּוּנְדָן מִיט שְׁטִיקָלְעֵד האַנְטָהָע, וואָס זענען אַמְּאָל ווּוִיס גַּעֲוָעָן. אַרְוּם די לְעָנְדָן — שְׁטוּרִיךְ. זַי זענען גַּלְאָאָפְּן צְעַדְרָאָקָעָנָע, ווי אַיבֶּעֶר די גַּעֲבּוֹיגַעַנְעַע פְּלוּיזָצָע ווּאַלְטָן זיך גַּעֲהָוִין צְעַקְנָאָלְטָע בְּיוֹתְשָׁן. דָּא אַזְּנַן דָּאָרָט האַט אָז אַזְּפִּזְעָעָר, אַיְזָן אַ ברְוְדִישְׁעָר שְׁוֹוָאָרְצָעָר קָאָפְּאָטָע, אַיבֶּעֶר דער קָאָפְּאָטָע אַ ווּוִיסְעָר כְּאַלְאָטָט, מְכַבֵּד גַּעֲוָעָן אַ טְרָעָגֶר מִיט אַ יַּאֲשְׁמָעָנָעָם שְׁטָעָקָן. די גַּעֲשָׁלָאָגְּנָעָנָע טְרָעָגָרָם האַבָּן הַכְּנָהָה/דִּיק גַּעֲשְׁמִיכְלָט, פְּלִינְק אַוְנְטְּרָעְגְּשָׁטְעָלְטָע קָעֵפֶן אַזְּנָעָמָע, גַּעֲשָׁלָעָפֶט קָאָסְטָנָס, נְרוּסָים ווי אַ שְׁטָאָקָס. פָּוּן אַוְנְטְּרָעְדָּי קָאָסְטָנָס האַבָּן זיך בְּלוּזָאָרוּסְגָּעָזָען — פִּים. דָּאָרָעָר, אַפְּנוּשְׂטָאַגְּנָעָנָע פִּים, חַשְׁכְּ/דִּיקָע, ווי בַּיְּזָמְנִים, האַבָּן זיך גַּעֲוָאָקָלְט אַיבֶּעֶר די אַנְגְּגָלִיטָע שְׁטִוְינְעָר.

גַּעֲלָט-טְוִישָׁעָר, מִיט אַזְּוִיפְּלִי שְׁפָרָאָכָן אַיְזָן די מִילְּעָר, ווּפְלִי שְׁיפְּן ס/קְוּמָעָן אַיְזָן פָּאָרָט אַרְיִין, האַבָּן זיך אַרְאָפְּגָעָלָאָזָוּת אַוִּיפְּ דָּעָר „פָּאָטְרִיאָה“, ווי אַ וּאַלְקְנָבָרוֹן. אַיְזָן דָּעָר לִינְקָעָר האַנְטָן אַ שְׁטוּס פָּאָפְּרִיזְגָּלְטָט — דָּאַלְאָרָן, פָּוּנְטָן, מַאְרָקָן, פְּרָאָנָקָן. אַיְזָן דָּעָר רַעֲכָטָר האַנְטָן — קָלְיָוְנָעָלְט — זַוְּלָבֶּעֶר אַזְּנָן נִיקְל גַּעֲקָלְמָפָעָר. די שְׁוֹוָאָרְצָע אַוִּיגְּן צְעָקָרִימָט. אַיְינָס אַרְיוֹף, אַיְינָס אַרְאָפָּס. צְוּוִישָׁן די אַוִּיגְּן אַזְּנָן, ווי אַ פְּרָאָצָעָנָט פָּאָסְקָל צְוּוִישָׁן צְוּוִיְּן נּוֹלָן. אַזְּנָן די בִּיטְרוּמָע מִילְּעָר האַבָּן אַוִּיפְּ אַוִּיגְּן עֲנְגָלִישָׁן, אַוִּיפְּ דִּיטִּיש אַזְּנָן אַפְּלִי אַוִּיפְּ רַוְּשִׁישָׁן — בִּיטְן גַּעַלְט, בִּיטְן גַּעַלְט, בִּיטְן גַּעַלְט!

אוֹן אוֹן אַזְּנָן עֲגִיפְּטִישָׁעָר יַיְדָ, אַ חְלָפָן, צַי אַ פָּעָרְמִישָׁעָר, האַט דָּעָר-קָעָנָט אַ פָּאָסָאָזִיר אַ יַיְדָ, הָאַט עַר צְוָנָעָבָן אַיְזָן נְדוֹן אַרְיִין : „יְהָוִדִּי אַנוּכִי, יְהָוִדִּי“. אוֹן אוֹן דָּעָר חְלָפָן האַט אַלְעִזְּנִישָׁט גַּעֲקָעָנָט מַוְשָׁה ווּרְעָן, הָאַט עַר אַדוֹמָעָנְשָׁלָעָפֶט פָּוּן הַינְּטָרָע דָּעָר ווּעַסְטָט די צִיְּזִית אַזְּנָעָפֶט נְאָרָט אַוִּיפְּ עַטְלָעֶבֶע פִּיאָסְטָרָם.

וּוֹאוֹ אַ קָּעָר — וּוּיְסָעָ צִיְּן, שְׁוֹוָאָרְצָע אַוִּיגְּן, שְׁטִילָע חַיה/שַׁע טְרוּט. מעַן אַיְזָן בָּאַפְּאָלָן יַעֲדָן אַוְיָסְלָעָנְדָרָה, זַיְקָ גַּעֲוָוְיָקָלְט אַרְוּם אַיְם, ווי שְׁפִּינְ-וּעַבְּסָם, אַיְם נַאֲכָגָעָשָׁרִיגָן אַוִּיפְּ צְעַנְדְּלִיְקָעָר שְׁפָרָאָכָן : — ווּלְסָט נִישְׁתָּחָת קִיְּן גַּיְלָעָנָע לַעֲשָׁלָעָן, ווּלְסָט נִישְׁתָּחָת קִיְּן זַיְל-

צווישן ייְהִינָּן אָוֹ לְעַדְנוֹ

בערנע לְעַטְשֵׁלָעַךְ, האב אַיךְ בְּוֹרְשְׁטִינְעָן, האב אַיךְ בְּרָאַסְלָעָן, האב אַיךְ
אלְטָע אַנְטִיס אַוְרִינְגְּ.

דעָר פָּאַרְשְׂוִין אַינְגָּם רְבָּנִישָׁן קָאַפְּעַלְוָשְׁ האַט דָּא גַּעֲסּוֹפֶט אֶ בְּרָאָשְׁ,
דָּאָרָט אֶ בְּרָאַסְלָעָן, דָּא — אֶ פָּאָר גַּיְלָעָן לְעַטְשֵׁלָעַךְ, דָּאָרָט — אָז
אַוְסְגָּעָה אַפְּטָן קְלִיְּיד. דָּי מְתֻנוֹת, וּוֹאָסְ עַר הַאַט גַּעֲקּוֹפֶט פָּאָרָן וּוֹיְבָּ,
פָּאָר דָּי טְעַכְּטָעָר, הַאַט עַר גַּעֲטָרָאנְן אָוֹן דָּי הַעֲנָטָם, אַוְיָף דָּי אַקְסָל. פָּוּן
נוֹרְוִוִּס פְּרִוְיד הַאַט וּזְיךָ סְקָאַפְּעַלְוָשְׁלָן בְּיוֹ אִים פָּאַרְשָׁאָרָצָט, דָּי אַוְיָן הַאַבָּן
זְיךָ גַּעֲפְּעַנְגָּלָט אָוֹן דָּעָר אַיְגְּעָנָעָר סְמָאָלָעָ. אָוֹן אָז עַר אַיז שְׂוִין גְּרוּיט
גַּעוּוֹן קְרִיךְ אַרְוִיְּפָצְזָנוֹין מִיטָּעָר הַעֲנִיגְטָרָעָפָּעָ אַוְיָף דָּעָר שִׁיאָת, הַאַט
אֶ הַעֲנְדָלָעָר אָוֹן אֶ טְוּבָאָן אִים אַונְטָעָרָגָעָטָרָאָן אֶ פָּעַלְקָלְזָנְטָפָּאָטָאָד

נוֹרְאָפְּיעָם :

— בְּיַיְיךְ. אַיְנָגָאנְצָן צָעָן פִּיאַסְטָעָרָם.

דָּעָר פָּאַרְשְׂוִין הַאַט וּזְיךָ גְּנוּט אַיְנָגָעָקָוֶט אָוֹן זְיךָ אֶ שָׁאָר גַּעֲטָאָן
פּוֹנָעָם הַעֲנְדָלָעָר, וּזְיךָ פָּוּן אֶ שְׁרַץ :

— פָּעָ, פָּעָ.

וּוֹיְפָל פְּעַלְקָעָר, וּוֹיְפָל לְשָׁוֹנוֹת, וּוֹיְפָל סּוֹלְטוֹרָן הַאַבָּן זְיךָ שְׂוִין
דוֹרְכָנְטָרָאָן אַיְכָעָר אַלְעַסְפָּאַנְדָרָעָ, וּוֹאָסְ צִוְּלָטְ קָנָאַפְּעָ דְּרִיתָהָאַלְבָּן
טוֹזָוָנָט, יָאָר ? נְיִי טְרָעָה וּמְעֻמָּס בְּלוֹט סְרִינָט אָוֹן דָּי אַלְעָ גַּעַלְטָ
טוֹוּשָׁרָם, אָוֹן דָּי לְאַסְטְּרָעָגָעָרָם, אָוֹן דָּי בְּאַלְיְוָטָעָ אַוְיְוָעָרָס מִיטָּדָי
יאַמְשָׁעָן שְׁטָעָקָס ?

דָּעָר אַמְּעָרִיקָאַנְעָר אַרְכָּעָלָאָגְּ האַט זְיךָ גַּעֲטָרָאָן מִיטָּעָנָן אָוֹן אָז
אַפְּעָנָעָם אַוְיָטָמָאָבָּיל, אַיְבָּרָגָעָרָאָקָן אַיְזָוְלָעָן, שְׁמַלְעָן, פָּאָרְחָלְוָטָע
אַרְאָכָבָּר. דָּעָר אַוְיָטָמָאָבָּיל הַאַט זְיךָ אַרְיִינְגָּנְדָרִיָּט אָוֹן נִיְּרָאַלְעַקְסָאָנָּד
דְּרָעָ, וּוֹאָסְ אַיז אֶ גַּמְשִׁישָׁ פָּוּן שְׁטִיקָלְעָדְ פָּאָרָן, שְׁטִיקָלְעָדְ בְּעַרְלָוָן אָוֹן
אַפְּיָלוֹ שְׁטִיקָלְעָדְ נִירְאִירָם. סְאַיְיָ אֶ הַיְנָטָרָשָׁטָטָט. דָּי גְּרוּסָע שְׁטָטָט
אַלְיָוָן אַיז אַבָּעָר נַאֲךְ נִישְׁתָּאָוִיסָגְּבוֹוִיטָם. אָוֹן אָז דָּעָר אַוְיָטָמָאָבָּיל אַיז
אָרוֹוִים פָּוּן נִירָאַלְעַקְסָאַנְדָרָעָ, הַאַט דָּעָר אַרְכָּעָלָאָגְּ, וּוֹאָסְ הַאַט בְּעַסְעָר
גַּעֲקָעָנָט עַנְיְפָטָן, וּזְיךָ וּזְיךָ גַּעֲבָרָטְשָׁטָטָט בְּאַסְטָאָן, גַּעֲנוֹמָעָן צְרוּעָרָן נִעְשָׁן
זְיִי זְאַלְיָן זְיךָ לְאַזְוָן צָוְ דִּי פִּירָאָמִידָן, קִיְיָן גְּוָשָׁן, אָוֹן דָּעָר מְדָבָר. דָּעָר
אַרְכָּעָלָאָגְּ אַיז גַּעֲוָעָן זְיכָעָר, אָז דָּי הַאַנְטָם, וּוֹאָסְ הַאַט פָּאַרְצִיכָּנָט
מְעַנְטָשָׁלְעָךְ הַאַרְץ, מְעַנְטָשָׁלְעָכְנוּ מוֹת, אַיז דְּוַיְוָרָה אַפְּטִישָׁר וּזְיךָ דָּי הַאַנְטָם,
וּוֹאָסְ הַאַט גַּעֲרִיצָט פִּיגּוֹרָן אַיז שְׁטִינוֹ. מְעַן דָּאָרָפְּ בְּלוֹזָן הַאַבָּן אָז
אַנְדָעָר אַלְחָבִיתָ, אָז אַרְכָּעָלָאָגְּנוֹשָׁן. מְעַן דָּאָרָפְּ גַּעֲדָעָנָעָן, אָז אַונְטָעָר
דָּי מְדָבָר-זָאָמָדָן, וּוֹאָסְ מְרָאָנָן זְיךָ שְׂוִין טְוִיזָנָטָרָ יָאָרָן אַיְבָּרָ עַנְיְפָטָן,

לִין פָּרָשָׁאַטְעָנָע קָוְלְטוֹרָן. אֵין אַנְשָׁטָאַט אַהֲרֹןְזָקָוּמָעָן אֵין אַפְּצָוֶרֶן דַּי זָאַמְּדָן, אַפְּצָוֶשְׁטָבָעָן דַּי אַנְגָּעָטָרָאַגְּעָנָע בָּעָרָג, וִיצְזָאַנְגָּעָנָע בִּיבְּלָטָעָרָאַרְיעָם, פְּרָאַפְּעָסָאַרְן אֵין דִּיְתְּשִׁישָׁע אָנוֹנוֹוּזְוִיטָעָטָן אֵין שָׁאַפָּן בִּיבְּלָטָעָרָאַרְיעָם, וּוּאַס הָאָבָן חַיְינָט צָו טָאָגָן פְּוֹנְקָט אַזְוָאַהָאָפָט, וּוּי זַוְיְעָרָעָ רָאַסְן-טָעָרָאַרְיעָם. בְּלוּזָו עֲגִיפְטָאַלְאָגָן, וּוּאַס גְּבָן זַיְך אַפְּ דָא אַוְפָן אַרְטָמִיט אַרְכָּעָלָאַגָּע, בְּלוּזָו זַיְוָעָנָע זַיְכָעָר, אָז סָ'אַיְזָנָעָוָן אַיְצְיאַת-מְצָרִים, אָז סָ'אַיְזָנָעָוָן אַמְּשָׁה, בְּלוּזָו זַיְיָהָאָבָן זַיְך אַיְבָּרְצִיגָט, אָז דַּי גַּעַנְרָאַפְּפָעָ פָּוָן יַצְיאַתָּהָמִים אַיְזָנָאַרְקָאַרְבָּרָה. וּוּיְיָוָל סָ'חָוְמָשׁ, "שְׁמוֹת" — גַּעַנְרָאַפְּשָׁ, סְטִילִיסְטִישׁ, לְעַקְסִישׁ — הָאָט בְּלוּזָו גַּעַנְעָנָט גַּעַנְרָיָבָן וּוּרָעָן אַיְזָמְרִים, אַדְרוֹ צִי צְוּוִי דָּרוֹתָנָאַת נְאָכְדָמָם, וּוּי דַּי סְעַמְיְוִישָׁע הָאַקְסָעָדְרִינְאַסְטָע אֵין אַרְאָפָפָן צְוָאָן.

אֵין אַז דַּעַר אַוְיְטָאַמְּבָיָל הָאָט זַיְך דַּעַרְגַּעַנְטָעָרָט צָוָם נִילָוָם, הָאָט דַּעַר אַרְכָּעָלָאַגָּג גַּעַוְיָוָן אַוְפָן טִיךְ :

— זַוְיִסְטָ אַיר, מִיסְטָעָר גַּעַשָּׁ, אֵין דַּעַר נִילָוָם וּוּרְטָמִין אַיְינְמָאָל נִישְׁתָּבָאַצְיְוָנָט אֵין "שְׁמוֹת" מִיטָּדַי גַּעַמָּעָן — גַּהְרָ צִי נְחָל — נַאֲרָ שְׁטָעָנְדִּיק יָאָוָר. אַזְוָיָהָיָסָט עַר אַוְיָד אַיְזָנְטָעַגְפִּישָׁ. דָאָס הָאָט בְּלוּזָו גַּעַנְעָנָט שְׁרַיְבָּן אַמְּצָרְיָעָרָיָך, וּוּאַס הָאָט נַאֲרָ גַּעַדְעָנָקָט דַּעַם לְאַפְּקָאָלָן גַּעַמָּעָן : יָאָוָר — דַּעַר קָאָנָאָל. אֵון דָאָס אַזְוָיָהָיָסָט אַיְינְצִיקָעָה הָעַבְרָאַיִשָּׁע וּוּאַרְטָמָ, וּוּאַס אַזְוָיָהָיָסָט אַיְזָנְטָעַגְפִּישָׁ. אֵון פָּאַרְקָעָרטָמָ, עַגְפְּטִישָׁע וּוּרְטָעָר זַעַנָּעָן אַרְיוֹן אַיְזָנְטָעַגְהָעָרָאִישָׁ. סָ'אַזָּ אַז אַוְיָסָטָמָ פָּוָן צְוּוִי קָוְלְטוֹרָן. אַ שָּׁאָד, מִיסְטָעָר גַּעַשָּׁ, וּוּאַס מִירָמָוָן זַיְך דַּאֲשִׁידָן. אַט אַזְוָיָהָיָסָט אַלְטָאַלְעָקָסָאַנְדָרָע. קְרִיּוּעָגָם פָּוָן פָּאַלְעָמָטָנָע זַאֲלָט אַיר אַוְמָבָאַדְיָינָט מִירָאַנְקָלִיְינָגָעָן. אַיךְ וּוּלָאָרָיָקָזָוָן דַּעַם גַּאנְצָן וּוּגָם פָּוָן יַצְיאַת-מְצָרִים.

זַיְיָהָאָבָן זַיְך גַּעַנְעָנָט. דַּעַר אַמְּעוֹרְקָעָנָעָר אַרְכָּעָלָאַגָּג, וּוּאַס אַזְוָיָהָיָסָטָוָנָדָן מִיטָּן אַוְיְטָאַמְּבָיָל, הָאָט אַיְבָּרְגָּעָלָאַזָּוָט נַאֲרָ זַיְך אַוְיְפָגָעָן רִיסְעָנָע דָּרוֹתָנָאַת אֵין שָׁאַפָּן גַּעַוְיָוָן רִיחָה.

נִשְׁתָּאַזְוָיָהָיָסָט אַזְוָיָהָיָסָט אַיְזָנְטָעַגְפִּישָׁ :

וּוּאוֹ אַקָּעָר — הָאַלְבָּגָ-נְאַקְעָטָעָן, פָּאַרְוּאַרְלָאַזְוָטָעָן קִינְדָּעָר. לְעַבְדִּיקָעָמָוּם, פָּאַרְהָוָנָגָעָרָטָעָן, פָּאַרְחָלְשָׁעָטָעָן, זַעַנָּעָן גַּעַלְעָנָן אֵין שָׁאַטָּן אַוְיָחָד טָרָאַטָּוָאָרָן, זַעַנָּעָן גַּעַלְעָנָן אַרְוּם דַּי חַוְּבָות אֵין חַאָבָן צְוָמָל קִין כּוֹחָ נִישְׁתָּאַזְהָאָט אַפְּצָיוָאָגָן דַּי מְחֻנָּתָ פְּלִין, וּוּאַס הָאָבָן גַּעַנְגָּט דַּי בָּאַרְוּעָסָעָן אַזְוָיָך שְׂוִין אַוְיְסָגָעָנָגָטָעָ פִּים. גַּאֲרָ שְׁמָאָלָעָ גַּאֲסָן, נַאֲרָ שְׁמָלָעָרָעָ

געטלעך, פינצטערע ליקלעך. במעט נישט דורךזונין. פלייגן, קינדרער, צינן און שוערטע ריחות. און איבער דעם אלעט — הייזער און חורבות. איין גארן איין געהאנגען איבערן צויטן, ווי ער וואלט פון ערניזוואר אראפנטפעפלן און איין געלביבן ליגן מיטן בויך ארווות. ס'אַלְדָּ פון די ווונט האט זיך געשילט, ווי אַ צראַט. די זון האט גבערנט, געריצט די הוועים, אַפְּגַּעַטְמַפְּטָ זעם מוּת. ס'אַיְוֹ אַנְגַּפְּאָרֶן אַ ווֹאַגְּן אַוִּיף צוּוִי רעדער געשפאנט איין אַן אַיְזָעַלְעַד. דאס אַיְזָעַלְעַד האט זיך אַיְזָעַנְגַּעַט אַן נישט געוואַלְט גַּיְוַן. די נַאֲגַעַץ גַּאֲסְבָּאוּגְּוָונְגָן האט זיך אַפְּגַּעַטְמַעְלָט.

וּאוֹ אַ קָּעֵר — אַ קָּאָפָע, אַ רַּעַטְמָאָרֶן, אַ טַּרְוָנְקַשְׁטָוֶב. אַראָכְבָּעֶר אַן קָאַלְיָרְטָע כָּאַלְאָטָן, גַּעַפְּאַלְדָּעוּעַטוּ הַוִּזְוִין, פַּעַטְקָעַם אַוִּיף די קָעֵפֶן, זענען גַּעַזְעַסְן אַוִּיף די טַרְאָטוֹאָרֶן אַן גַּעַשְׁפִּילְט אַן „שְׂטִינְגֶּר“, גַּעַד שְׁפִּילְט אַן קָאָרֶן. מעַן האט גַּעַרְוִיכָּרֶט נַאֲרָגְּוִילָּעַם אַן גַּעַמְּיָטְלָעַךְ גַּעַזְעַפְּט וּוֹעֵר אַ שְׂוֹאָרְצָעַ קָאָוָעַ, וּוֹעֵר אַ קָּאָלְטָן גַּעַטְרָאָנָן.

בי אַן אַפְּטִיְּקִידְבִּירֶל אַיז גַּעַשְׁטָאָנָעָן אַ פָּאָרְחַושְׁקָעָר אַראָכְבָּעֶר מִיט אַ גַּעַשְׁוֹאָלְעַנְדָּר באָק אַן מִיט אַן אַוְבָּאָהָאַלְפָעַנְעָם בְּלִיס אַן די אַוִּיגְּן, וּוּ בַּי אַ קָּרָאנְקָעָר מַאְלָפָע. דער אַפְּטִיְּקָעָר מִיט ברְלִין אַוִּיף דער שְׁפִּיצְיָה נָאָז האט אַיְינְגְּעַבְּיָן די גַּעַשְׁוֹאָלְעַנְדָּר באָק מִיט שְׁמִידְעָכָּץ. עַר האט גַּעַטְנְקָט שְׁטִיקָלָעַךְ וּוֹאָטָע אַן קָאַלְיָרְטָע פַּלְעַשְׁלָעַךְ, עַס גָּעֵד שְׁטוּפָט אַין קָרָאנְקָן צָעָן אַרְיָין אַן די לַוְּפָט האט אַ בְּלָאָזְנָאָן מִיט טַרְפָּעַנְמִין, מִיט יַאֲדָאָפָאָרָם. אַ צְוּוִי צַעַנְדְּלִיךְ קִינְדָּעָר, אַין די בְּלוּזָע חֻמְדָלָעַךְ, האָבָן זיך צַוְּנוּיָגְּנְקָלְבָּיָן אַן מִיט גַּרְוִיסְהָנָה זיך צַגְעָקוּסָט. פָּוֹן אַ הַיְמָטָעָנְסָל אַיז אַנְגְּעַקְמוּן אַ בָּאַרְוּסָעָר אַראָכְבָּעֶר אַיְינְגְּעָד שְׁפָאָנָט אַן אַ וּוּעַנְלָעַ גַּרְיָינָס. עַר האט אַוְיְגָנְרוּפָן די סַחְוָה מִיט אַ פָּאָרְיוֹוִינְטָן, פָּאָרְדְּבָּקְהָטָן נִיגְוָן, עַנְלָעַךְ צַו אַ גַּמְּרָאָנְגָּזָן.

ס'זענען אַנְגְּעַקְמוּן צְוִי עַלְטָעָר אַראָכְבָּעֶר אַיז לַוְּזָע, גַּעַשְׁטְּרִיְּפָטָע כָּאַלְאָטָן, וּוּ טַלְיִתִים. אַוִּיף די קָעֵפֶן — שְׁטִיקָלָעַךְ טַרְבָּאָנָעָן. די אַוִּיגְּן טַרְוִיעָה. די בְּעַדְלָעַךְ — יַזְוִישָׁע. מעַן אַיז זיך גַּעַנְגָּעָן בְּנָעִימָות, די בְּיַכְלָעַךְ אַוִּיף אַ פרְיָעָר. אַזְוִי האָבָן גַּעַדְאָרְפָּט אַוְיְסָעָן רַ' פְּפָאָרְטָן.

פָּוֹן מַאְלָ צַו מַאְלָ האָבָן פָּאָרְבִּיגְּעָשְׁלִיְּכָט פָּאָרְשִׁלְיִיְּרָעָט אַראָבְּיִשָּׁע פְּרוּיָעָן. זַוִּי זענען גַּעַנְגָּעָן צַו דָּרִי, צַו פִּיר, (וּוִוִּזְט אֹוִים וּוֹיְבָעֶר פָּוֹן אַיזְוִי מַאן), האָבָן גַּעַטְרָאָגָן אַן די העַטְמָת שָׁאַכְטָלָעַךְ פְּוּדָעָר, פַּלְעַשְׁלָעַךְ פְּרָטְפּוּמָעָן, וּוּאַס זַוִּי האָבָן אַיְינְגְּהַאְנְדָלָט אַן דער נַיְישָׁטָאָט. דער

הלוֹן — אַ שְׂוֹאַרְצָעַר, אַ לוֹוֶועֶר, וּאַס וּוֹלְ אַלְזַ פָּאַרְדָּעַסּוֹ אָוֹן בְּלִיבַּט
אַפְּאַעַטְמַן. בְּרָאַסְלָעַטְן אַוִּיפַּדְיַה הָעַנְטַן, אַוִּיפַּדְיַה דַּי פִּים. נִישַׁת אַוְמִיסְטַּזְמַעַן
אוֹן הַעֲבָרְעָאַישׁ „קָדְשָׁה“ אוֹן „קָדְשָׁה“ לְיוֹבְלַעַכְעַשׁ שְׁוּעַסְטָעַרְקִינְדָּעַר.
אַיְבָּעַר אַ שְׁוּסְטָעַרְבִּידָּל אַיְזַ נַעַחַנְגַּעַן אַ צִוְּנִיסְטִישׁ פָּעַנְדָּל
מִיטַּ אַ מְגַנְּזִידָּזָה.

— יְהֹוָדִי? — הָאַטְמַעַן גַּעַפְּרַעַנְטַמְּ דַּעַם שְׁוּסְטָעַרְ.

אוֹיגַן וּוּוִיכְעַרְעַ, וּוּ בַּיְ אַרְאַבְעַרְ, הָאַבְּן זַיךְ אַ צְוַנְדַּגְנַעַטְאַן. דַּעַר
שְׁוּסְטָעַרְ, אַ מִיטְלִיעַרְיקַעַר, הָאַטְמַעַן אַוּעַקְנַעַלְיוֹינְטַמְּ דַּי דְּרָאַטְוּעַסְמַעַן שְׁטִיקַ
פַּעַר, וּוּאַס עַר הָאַטְמַעַן גַּהְאַלְטַמְּן. עַר הָאַטְמַעַן זַיךְ אַ וּוֹשַׁגְעַטְאַן דַּי הָעַנְטַ
אַגְּנַעַם בְּאַלְאַטְ, וּאַס אַיְזַ אַמְּאַלְ וּוּיַּס גַּעַוּעַן אוֹן מִיטַּ אַ שְׁמַיְכָלְ פָּוֹן אַ
מְכַנִּיסְדִּיאָוָרָה הָאַטְמַעַן עַר גַּעַשְׁן גַּעַנְבָּעַן שְׁלָוּם:

— יְהֹוָדִי, יְהֹוָדִי.

— וּוּאוֹ אַיְזַ עַר יְדִישַׁעַר קְוֹאַרְטָאַל? — הָאַטְמַעַן גַּעַשְׁן אַיְם גַּעַפְּרַעַנְטַמְּ
עַר אַיְזַ אַרְוִוִּים פּוֹנְעַם שְׁוּסְטָעַרְבִּידָּל, גְּרוּוּם וּוּ אַ הִינְעַרְשָׁלָאַט,
הָאַטְמַעַן גַּעַוְוִוִּן אַוִּיפַּדְיַה אַיְזַ גַּעַלְ, אַוִּיפַּדְיַה אַ צְוַיְוִיטַמְּ גַּעַלְ, אוֹן גַּעַזְאַנְטַמְּ מַעַרְ
מִיטַּ דַּי הָעַנְטַמְּ, מִיטַּ דַּי לְפָנְן, מִיטַּ דַּי אוֹיגַן, וּוּי מִיטַּ אַזְיַעַן הַעֲבָרְעָאַישׁ
וּוּרְטָעַר :

— אַוְיךְ דָּא וּוּאוֹיְנַעַן סְפָרְדִּישַׁעַר יְיַדְן, דַּי אַרְיֻמְעַרְעַ — טְרַעַנְעַרטַ
בְּאַלְמַעְלָאַכְעַם. דַּי רְיַיכְעַן וּוּאוֹיְנַעַן אַיְזַ עַר נִיְּדִישְׁטָאַטְמַעְן. אַיְבָּעַר דְּרִיסְיַסְמַעְן
טוֹוִינְטַמְּ סְפָרְדִּישַׁעַר יְיַדְן וּוּאוֹיְנַעַן אַיְזַ אַלְעַקְסָאַנְדְּרִיעַ. רְיַיכְעַן יְיַדְן, בְּאַנְגִּירַן,
גְּרוּוּסְעַקְעַפְמַעְן. נִישַׁת וּוּיַּט וּוּאוֹיְנַעַן אַשְׁכְּנוּזִים — הָאַבְּן אַ בֵּיתְהַכְּנַתְמַת.
עַר שְׁוּסְטָעַרְעַה הָאַטְמַעַן גַּעַוְוִוִּן אַוִּיפַּדְיַה אַ לְיִידְיַקְעַן פְּלָאַצְעַ, וּוּאַס אַיְזַ
גַּעַוְוִוִּן אַרְמוֹנְגַּרְיְנְגַּלְטַמְּ מִיטַּ אַן אַיְנְגַּעַפְאַלְעַנְעַם פְּלָוִוִּיטַמְּ. אַוִּיפַּדְיַקְעַן
פְּלָאַצְעַ, וּוּאוֹ מְעַן הָאַטְמַעַן קִיְּן גְּרוּזַל נִשְׁתַּגְעַן, הָאַבְּן צִינְגַּן זַיךְ גַּעַפְּאַשְׁעַטְמַעְן
אַזְוִישַׁן בְּעַרְגְּלַעַךְ פָּאַרְהָאַטְמַעְוּעַטְמַעְטַמְּ מִיסְטַמְּ.

— וּסְטַמְּ דַּעַם פְּלָאַצְעַ — הָאַטְמַעַן דַּעַר שְׁוּסְטָעַר זַיךְ אַיְבָּעַגְעַנוּמוּנַעַן,
וּוּ אַוִּיפַּדְיַה דַּעַר חַוְּרַבָּה וּוּאַלְטַמְּ גַּעַשְׁטָאַנְעַן אַ פְּלָאַצְעַ — מִיטַּ טְוּזְוַנְטָעַר
יַאֲרַן קְרִיסְ אַיְזַ דָּא גַּעַשְׁטָאַנְעַן אַונְדוֹזְעַר בִּיתְהַמְּקָדְשַׁ, חַוְּנוּ'סַ בִּיתְהַמְּקָדְשַׁ,
סְאַיְזַ נַאֲךְ גַּעַוְוִוִּן — פָּאַרְן חַוְּרַבָּן.

— חַוְּנוּ'סַ בִּיתְהַמְּקָדְשַׁ אַיְזַ דָּאַךְ נִישַׁת גַּעַשְׁטָאַנְעַן אַיְזַ אַלְעַקְסָאַנְטַמְּ
דְּרִיעַ — הָאַטְמַעַן גַּעַשְׁטָאַנְטַמְּ אַפְּפְרַעַנְגַּן.

— גַּעַשְׁטָאַנְעַן, גַּעַשְׁטָאַנְעַן — הָאַטְמַעַן עַר מִיטַּ בִּיטְוֹל אַפְּגַּעַוּוֹאַרְפַּן
נִשְׁעַם טָעַנְתַּה — מִיר הָאַבְּן עַם בְּקַבְּלָה פָּוֹן אַונְדוֹזְעַר „בָּאַכְּאַמִּים“.

צווישן ייְמִיעָן אוֹן לְעַנְדָּר

אוֹן סְ'אֵין שְׁעַנְדָּר גְּעוּזָן פָּאָרֶן יְרוֹשָׁלַּיִם־עָר בִּיתְהַמְּדָרֶשׁ, אֲזֹוי שְׂטִוִיט
איַן דָּעַר „גַּעַמָּרָאָךְ“.

וְוַיַּדְעַר שְׁוֹסְטָעָר הָאָט גַּעַדְשָׁנָט, זְעַנְעַן זִיךְרַן וְצֻנוֹיְפְּגָעָלָאָפָּן אֲפָּן
גַּעַרְימַעְנָע, בָּאַרְוּוּעָסָע יְינְגָלָעָר, אַפְּגָנְרִיסָעָנָע, בָּאַרְוּוּעָסָע מִידְלָעָר. סְ'אֵין
קְלִיְינָנוֹאָרג, מִיט אַנְגָּעָשְׁפִּיצָע אַוְינָן אוֹן אוּירָן, הָאָט גַּעַשְׁנָעָר אַרְוּמָגָעָר
רִינְגָלָט. סְ'אֵין אוֹיךְ אָונְטָעָנְגָעָסָעָן אַ וְוַיְיָבְלַמִּיט אַ זְוִינְגִּינָה. פָּוֹן
דִּי בִּיְדָלָעָר, וְוַאְוֹ מַעַן הָאָט פָּאָרְקוּיְוָת עַסְנוֹוָאָרָר, סְלִיְידָר, מַעְלָבָר —
הָאָבָן זִיךְרַן גְּעוּזָן אַרְוִיסָהָרָן מַאנְצָבְלוֹן, וְוַיְיָבְרַר. פָּוֹן אַלְעַזְוִיטָן
הָאָט זִיךְרַן גְּעוּזָן טְרָאָן : „שָׁאָלָם, שָׁאָלָם“. דִּי גַּאֲנָצָע גַּאֲסָס הָאָט
גַּעַשְׁנָעָר גַּעַוְאָלָט אַרְוִיסָהָלָפָן. אוֹן אוֹן עָר הָאָט זִיךְרַן גַּעַפְּרָעָגָט, וְוַאְוֹ סְ'אֵין
דָּעַר אַשְׁכְּנָזִישָׁר קוֹוָאָרָטָל, הָאָט סְקִילְיָנוֹאָרג אִים אַחְוָגָעָפָרָטָם.

לְעַבָּן אַ רְעַסְטָאָרָן זְעַנְעַן גְּעוּזָן עַטְלָעָכָע יְידָן. זַיְהָאָבָן גַּעַד
טְרוֹנְקָעָטָי מִיט צִיטָיָן, גַּעַטְרָוְנְקָעָן קָאוּזָע אָוֹן גַּעַמְשָׁחָרָט מִיט לְאַטְמָעָרִי
צַעְטָלָעָן. יְידָן פָּוֹן רְוּמְעָנָע, פָּוֹן פּוֹילָן, פָּוֹן גַּאֲלִיצִיאָע. יְיָזָן, וְוַאְסָס זְעַנְעַן
עַבְלִיבָן שְׁטָעָקָן אַיְזָן וּוְעָגָן, הָאָבָן גַּעַהְאָפָט הַיְינְטָמָרָגָן זִיךְרַן אַרְוִיסָרִיסָן
פָּוֹן אַלְעָקְסָמָנְדָרִיָּע. אוֹן אוֹיךְ יְידָן, וְוַאְסָס זְעַנְעַן שְׁוֹן דָּא גַּעַבְוָרָן גַּעַוְאָרָן
פָּוֹן אַשְׁכְּנָזִישָׁע עַלְטָרָן. דָּעַרְוַיְיל אַיְזָן אוֹן דָּעַר סְפָרְדִּישָׁר גַּעַטָּא אַוִּיסָּט
גַּעַוְאָלָטָן אַזְוָנְיוּשָׁע. מַעַן אַיְזָן גְּעוּזָן אַרְוֹם דִּי טִישָׁלָעָר, וְוַעַר אַיְבָעָר
אַ וְ„מַאֲמָעָנָט“, וְוַעַר אַיְבָעָר אַ „חַיִּינָט“. מַעַן הָאָט גַּעַלְעָבָט מִיט דִּי
צְרוּנָות פָּוֹן אַמָּאָל. אוֹן אַיְבָעָרָן רְעַסְטָאָרָן אַזְוָנָן שְׁוֹלָלָמִיט אַ
שְׁרַיְעַדְקָעָר שְׁוֹלָד : „נָצָח יִשְׂרָאֵל“.

אוֹן אוֹנְשָׁה הָאָט זִיךְרַן גְּעוּזָן גְּעוּזָן מִיט דִּי לְאַנְדְּסָלִיט הָאָבָן אִים נִישְׁתָּחַט
בְּלִזְוֹן אַוְינָן מִיט גַּעַבְעָדְרָקָן טְרוּוּר בְּאֲגִילָּיָט, גַּאֲרַ אַוִּיךְ אַוְינָן מִיט
עַקְשָׁנָה, אַוְינָן מִיט אַוִּיסְדוּיָע, וְוַאְסָס הָאָבָן דְּרַעְצִיָּלָט, אַזְוָנָן דִּי זְבָרְקִיט
לִינְגָט אַיְנָעָם הַמוֹן.

אַ קוֹוָאָרָטָל אַחֲיָן, אַ קוֹוָאָרָטָל אַחֲהָר אַזְוָנָן גַּעַשְׁנָעָמָלָן
אַיְזָן אַ שְׁמָאָל גַּעַטְלָ, גַּאֲרַ אַ שְׁמָאָלָם. שְׁטִיבָלָעָר — זְעַקְסְּעַקְיָעָ קָאָסְטָן.
אַיְינָס הַאָרָט לְעַבָּן צְוּוֹיָטָן. דִּי טִירָן פָּוֹן דִּי שְׁטִיבָלָעָר צְעַפְּנָטָן. סְ'הָאָבָן
אַרְוִיסָגְעָקָט בְּעַטְלָעָר, הַיְמָלְכָבָעָלָעָר, אַזְוָנָן מִידָלָעָר נַאֲלָעָט בֵּינוֹ אַיְבָעָר
דִּי גַּאֲרָטָלָעָן. דִּי מִידָלָעָר הָאָבָן נִישְׁתָּגָרְפָּן. דָּוֹפָן אַיְזָן פָּאָרְוָעָרָט
פָּוֹן דָּעַר פָּאָלִיצִיאָי. זַיְהָאָבָן בְּלִזְוֹן גַּעַשְׁמִיְבָלָטָן. אוֹן דִּי נַאֲקָעָטָעָר לְיִבְעָר
— שְׁוֹאָרְצָעָלָיְבָר, בְּרוּיָעָלְיִבְעָר, וְוַיְטָנְקָעָלָעָר אַיְלְבִּירָטָן, אַוִּיךְ
וְוַיְסָעָר לְיִבְעָר הָאָבָן גַּעַרְופָּן, גַּעַשְׁרָגָן. סְ'אֵין אַנְגָּעָלָאָפָּן אַ פָּאָרָטָל
אַרְבָּעָטָר, אַזְוָנָן אַפְּגָנְרִיסָעָנָר, אַזְוָנָן אַוִּיסְגָּהָוָנָגָעָרָטָר. עָר אַיְזָן גַּעַלְאָפָּן

פֿוֹן אִין שְׂטִיבֵל צּוֹם אַנְדָּרֶן, וּוֹי אַ גַּעֲפָאנְגָעָנָעַ חַיה אַין אַ שְׁטִינָג.
מִוְתָּאָמָל הַאָט זִיךְ הַינְּטָעָר אִים פָּאַרְמָאַכְט אַ טִיר — אָוִים מִידָל, אָוִים
הַימְלָבָעַט.

פֿוֹן אֹזַע וּמַסְעִיגַע שְׂטִיבֵל, פֿוֹן אֹזַע "קֻובָּא", הַאָט דָעַר תָּנָא רַ
מָאִיר מַעְגָּלָעַךְ אַרְוִיסְגָּנוּמוּן זַיְוַן שְׁוּעוֹגָעָרַן?
אוֹן הַינְּטָעָר דָעַם גַּעַסְלָה הַאָט דָעַר נִילָום גַּשְׁוֹוָאַנְקָעַן זַיְוַן לִיּוּמִיק וּוֹאַ
סְעָר. זַעְגָּלְשִׁיפְלָעַךְ הַאָבָן זִיךְ גַּעֲוִוִינְט. דַי זַוְן הַאָט גַּעֲבָרָעַט. אוֹן
דָעַר בְּלוּיְעָר הַימָל הַאָט זִיךְ אִין גַּעֲנָצָן נִישְׁתָמַע אַפְגָעַשְׁפִּיגָלָט אַין דָעַם לִיּוֹ
מִיקְזָן, שְׁלִיְימִיקְן טִיךְ. בָּאַרְוּוּסָעַ אַרְבָּעָטָעָר, אַפְגָעַשְׁלִיְיסָעָעַ, גַּעֲבוֹגָעָעַ,
וּוֹי דַי קַעְמָלָעַן, זַעְגָעַן גַּעַפְאָלַן פֿוֹן דַי בְּחוֹת אַוְן הַאָבָן וּוּוּוּטָעַרְגָּנְשָׁלָעַט.
אוֹפְזָעַר הַאָבָן גַּעַהְוִיכְן דַי יַאֲמְשָׁעַנְעַ שְׁטָעַקָּעַנְס, גַּעַטְרִיבְן דַי לְאַסְטָר
אַרְבָּעָטָעָר.

3. וּוֹאָס אִיז יִדְיּוֹשְׁקִיט?

די "פָּאַטְרִיאָא" הַאָט זִיךְ דָעַרְגָעַנְטָעַרְטָס קוֹיְן יִפְוּ.
ס' אַיְזָנְעַוּן שְׁבָת.

דָעַר נַאֲכְמִיטָאָג, אַ זְוִינְקָעָר, הַאָט זִיךְ גַּעֲצִיּוֹטָקְט אַיְנָעַם שְׁטִילָן יִם,
הַאָט זִיךְ גַּעֲצִיּוֹטָקְט אַיְנָעַם הַימָל, וּוֹאָס הַאָט גַּעֲבָעַנְדָט מִיט וּוּיְטָע
בְּלִיצָן. די דָרְכּוּכְטִיקָעַ לְוֹפְט, וּוֹאָס הַאָט גַּעֲעַטְמָט מִיט דִיְפָעַ פְּלָאַנְצָן,
הַאָט אַ רְוֵק גַּעַטְמָן די וּוּיְט אִין יִם אַרְיוֹן, זַי דָעַרְגָעַנְטָעַרְט, אוֹן די שְׁטָאַט
יִפְוּ, וּוֹאָס הַאָט אַ זִיךְ גַּעֲבָרְגָלָט, אַ קָאָפְלָ אַיְבָרָא קָאָפְלָ, הַאָט זִיךְ אַרְיוֹם-
גַּעֲשִׁוְילָט. בְּלָוִזְיָן דָעַר מַעֲנַטְשָׁ אַיְזָנְעַוּן אַוּמוֹאָק. אוֹן אַיְבָרָן
מַעֲנַטְשָׁ — מַעֲוּוּם. אוֹן די הַוְנְדָרְטָעָר, אוֹן די טְוִיזְנָטָר. די פִּינְגָל
הַאָבָן זִיךְ גַּעֲרָדְלָט, גַּעֲטוֹקָט, אוֹפְגָנְדָרְסָן די רְוָאַקְיִיט מִיט גַּעֲפָלְטָעָר,
מִיט גַּעֲנוֹדָעָר.

פֿוֹן די צְעַעַפְנָטָעַ טְרִין הַאָבָן זִיךְ אַ לְאֹזְנָעַטָּאָן פָּאַסְאַזְוִירָן. זַי
הַאָבָן זִיךְ צְעַשְׁטָעַלְטָ אַרוֹם די שִׁיחַ-פְּאַרְעָנְטָשָׁעָם, גַּעַקְוָט אַין דָעַר וּוּיְטָעָם:
— וּוֹאָס, יִפְוּ? אִיז דָאָס טְאָקָעַ יִפְוּ?

— אַוְן וּוֹאָס אִיז דָאָרָט?

— חַלְ-אַבְּיִיבְ?

ס' אַיְזָנְעַוּמָעַן אַ פְּאָרָל.

— הַאָלָא מִיסְטָר, גַּעַשְׁ!

צווישן יטיעו אוו לעודוע

— האלא, עטַל!

די עלענאנטער עטַל האט זיך נישט אפגעשטעלט מיט געשן. זי איז פארביינגעגענגען מיט א יונגען פרענקיזישן אפיצער, גענאנגען אפּ שליסן א ליבע, וואס האט זיך געזוניגן דורך דער ריזע פון מארסעל סיון יפו.

וואו די שיף איז אפגעשוואומען פון מארסעל האט עטַל פארזיבערט געשן, אז זיך שען אים פון נויראך. זי האבן זיך דעםאלט און דעםאלט באגגענט איז דעם הווין דעםאלט און דעםאלט — אין יענען הוין. זי האט איבערגעגעבן אוזוונע אינעצלהייטן, אז געש אלויין האט אונגעחויבן צו גלייבן, דאס ער האט זיך טאקע מיט איר געטראפּן. עטַל איז געוווען א גענדיקטער ערערין. זי האט אבער קיין שטעל נישט געהאט. צייטט וויליג איז זיך געוווען פארבונדן מיט א רייכן נויראךער טעמאפל, וואו זיך האט געלערנט מיט קינדרער יידישער רעליגגע און „היברו“. בלויין צייטר ווילוק. דאס איז שוין איר צויזיטער ריזע קיין ארץישראל. תל-אביב? זי ווועט זיך אפּילו נישט אפּשטעלן איז דעם אויפגעטומענען תל-אביב, דעם ארץישראל לא-דיקן בראנזוויל. זי פֿארט גלייך קיין ירושלים. ווועמען זי קען דארט? אפּילו דעם, „הירקאמשענער“. זי פֿארט זיך פֿאָר-שריבין אינעם ירושלים'ער אונזיווערטיטע, ווועט אפּגעמען סעמייטישע שפראצן. יא, מיסטער געש, איז איר ווועט זיין איז ירושלים פֿאָר-פֿאָרט צו מים פֿילד. איר ווועט דארט באגעגעגען „אונדזער“ נויראך.

דאס איז געוווען דעם ערשותן טאג פון דער ריזע. פֿאָר דיז זעקס טעג האט געטלען כמעט ווי נישט געזען. זי האט פֿאָר-בראכט איז ערשותן קלאמס מיטן לא-פֿאָיטאן, מיט די אפּיצערן, זיך נישט געויזן צויזישן יידן.

נישט האט נאכגעפקט ס'פֿאָרל.

פון א ווינקל האבן זיך אַרְוִינְגֶּרְוּקְט דריי פֿוֹלוּשָׁע גַּלְחִים אֵין שווארצע, פֿאָר-סְנָפְלָטָע טענדיעווערנדעם. נאך זיך — אַהֲלָב טוֹעַ נָאָנָעַ אֵין ווֹיְסָע, לְוֹזָע קְלִיּוֹדָר. אֵין דִּי הֻנְּטָ — שְׁנוֹרָן פֿאָטְשָׁעָרְקָעָם. אַרְוֹם דִּי הַלְּדוֹעָר — ווֹיְסָע גַּקְאָרְבִּיטָע פֿרִיזָע. דִּי נָאָנָעַ האָבָן זיך גַּעֲטָרָאָן, ווֹי ווִינְטְּמִילָן. דִּי גַּלְחִים האָבָן זיך אֵין מִיטָן דַעַךְ אַרְאָפְּגָעָן לְאֹזֶת אַוְתָּה דִּי קְנִי. הַינְּטָר זיך — דִּי נָאָנָעַ. מעַן האָט זיך שְׂמִיל אֵין קלוייסטערדייך צעונגנְען, באָנְרוּסְטָ דִי עָרָד, וואס האָט גַעֲטָרָאָן אַוְתָּה דַעַם דָעַלְיוֹזָר.

ס'איו אויסגעוואקסן אַ רְעַדְל יְדִין. אַיְנָעָר פֿוֹנְגָעָם רְעַדְל האָט זיך

מייט אַמְּאָל אַ רִים גַּעֲטָאָן מִיט אָזָא רַוְגָּה, וֹיַּמְּעָן וּוֹאָלֶט אִים צָוָנָעַ — האַלְטָן, נִישְׁטָ גַּלְאָזָט אַזְוּלְגִּין. דַּעַר אַיְינְעָרָה אַקְטָזָת זִיךְרָעִירָת: — וּוֹאָס אֵיזַׂ דָּא דָא זִיךְרָאֵינְצָוְהָעָרָן? גַּעֲהָעָרָט וֹיַּיְלָעְכָּעָן, גַּעַדְעָרָט!

איַן מִיטָּן קְנִיעָן הַקְּטָאָט אַיְינְעָרָה פָּוָן דִּי גְּלָחִים, אַ בָּאַלְיִיבְּטָעָר, זִיךְרָאֵינְגַּשְׁטָעָלָט. עַר אֵיזַׂ צָוָנָעָגָנָנָעָן צַו אַיְונְגָנְמָאָן, וּוֹאָס הַקְּטָאָט גַּעֲרוּיִי כַּעֲרָט אָוָן דִּי אַוְיגְּן נִישְׁטָ אַרְאָפְגָּנְעָלָזָזָט פָּוָן דַּעַר סְלִינְעָרָפְּרָאָצְעָסִיעָ. דַּעַר גַּלְחָה הַקְּטָאָט פָּאַטְעָלָעָךְ אַ זָּאָן גַּעֲטָאָן צָוָם יְוָנְגָנְמָאָן: — אַיְדָר זַעַנְתָּ דָּאָרָךְ אַ יִידָּר, אַ יִידָּר וּוֹאָס פָּאָרָטָס קִין אַרְץִישְׁרָאָל. אָוָן אַ יִידָּר דָּאָרָךְ נִישְׁטָ רַוִּיכְעָרָן אָוָם שְׁבָת, וּוֹעַן דִּי שִׁיפְּ דַּעֲרָנְעָמְטָרָט זִיךְרָאֵינְגָּהָן.

— וּוֹאָס וְאַגְּמָט עַר, דַּעַר כּוּמָר? — הַקְּטָאָט דַּעַר פָּאָרָשָׂוִין אַיְינְעָם שְׁוָאַרְצָן רַבְּנִישְׁן קָאַפְּעָלְוִישְׁ זִיךְרָאֵינְגָּרָזָט — וֹיַּיְלָעְכָּעָן צַו דִּי אַוְעָרָן, אַז אַ כּוּמָר דַּאָּרָךְ שָׁוֹן מַסְרָ'ן אַ יִידָּר עַר זָאָל אָוָם שְׁבָת נִשְׁטָ רַוִּיכְעָרָן. — פָּאַלְגָּט זַיְנִישְׁטָ, דִּי פָּלְעָדְעָרְמָיו! — הַקְּטָאָט אַ חְלוֹזָה צָוָנָעָבָן דַּעַם יְוָנְגָנְמָאָן קוּרָאָזָעָן.

דַּעַר יְוָנְגָנְמָאָן הַקְּטָאָט אַ קְוָם גַּעֲטָאָן אַוְיְפָן חְלוֹזָה, דַּעֲרָנְאָךְ אַוְיְפָן גַּלְחָה, דַּעֲרָנְאָךְ אַוְיְפָן רַאְבָּאָיָן פָּוָן גַּאְנָעָן גַּוְלְחָלְעָלָיָן. עַר הַקְּטָאָט זִיךְרָאֵל פָּאָרָט לְוִוְּרָן אָוָן אַרְיִינְגְּנוּוּאָרָפָן דַּעַם פָּאָרָטָאָס אַיְן יִם אַרְיִין.

נִשְׁעָה הַקְּטָאָט זִיךְרָאֵן אַרְטָט נִישְׁטָ אַפְּקָעָנָט גַּעֲפָנוּנָעָן. עַר הַקְּטָאָט זִיךְרָעַנְתָּן פָּוָן אַיְיָן דַּעַק אַוְיְפָן צְוּוּיָּוִן. סְחָאָט אִים גַּעֲטָרְבִּין פָּוָן דִּי פָּרָאָנְקָדְזָוָרָטָעָר יְוָנְגָנְלִילִיט אַיְן קָאַפְּעָלְעָלָעָךְ אָוָן אַזְוָאָפְּעָלָעָךְ, וּוֹאָס הַאָבָן זִיךְרָאֵל גַּעַדְעָרָט אַרְוָם דַּעַם רַבְּיָהְכָּלָלָן פָּוָן דִּי אַרְטָאָדָאָקָשִׁישָׁע יְוִיְּזָן אַיְן עַנְגָּלָאָנָד. סְחָאָט אִים גַּעֲטָרְבִּין פָּוָן דִּי פָּרָאָנְפָוְרָטָעָר מִירָיָן — שְׁוָאַרְצָעָן, בְּלָאַנְדָעָן, רַוִּיכְעָרָן — וּוֹאָס זַעַנְעָן נִשְׁטָ אַפְּגָנְשָׁטָאָנָעָן פָּוָן דִּי מַאְנְצָבִילָן, הַאָבָן גַּעַדְעָרָט דְּאוֹוּנָט דַּרְיָי מָאָל אַ טָּאָג אָוָן, וֹיַּיְלָעְכָּעָן דַּעַטְעָטוּזָם, נַאֲכָעְשָׁפִירָט דִּי בְּשָׁרָעָקָיָה, גַּעַהְאָלָטָן אַיְן אַיְיָן הַאָבָן טָנוֹת צָוָם מַשְׁגִּיחָה. סְחָאָט אִים גַּעֲטָרְבִּין פָּוָן דִּי עַטְעָלָס — דִּי עַלְגָּאנְטָעָט שְׁעַבְּסָוִיְּבָעָר, דִּי בִּירְוִנְיָפָס, וּוֹאָס מִירָ שְׁטָעָלָן צַו אַלְעָלָעָלָעָרָט, אַלְעָלָדָוָרוֹת.

נִשְׁעָה אַיְזָן פָּאָרָטָאָבָן צַו דִּי רַעְטָוָנְגְּשִׁיְּפָלָעָךְ. עַר הַקְּטָאָט זִיךְרָאֵל קְלָאָד מַאְכָן פָּוָן וּוֹאָנָעָן סְנָעָמָט זִיךְרָאֵל צַו אַיְם אָזָא אָוּמָרָי. פָּוָנְקָט אָזָא אָוּמָרוּ הַקְּטָאָט עַר גַּעֲהָאָט אַיְבָּעְגָּלְעָבָט בְּאַלְדָּנְאָךְ דַּעַר וּוּלְטָטְמָלְחָמָה, וּוֹעַן עַר אַיְזָן פָּוָן נַוְּיִאָרָק קְרִיקְגָּנְעָפָרָן אַיְינְעָם פּוּלִישָׁן שְׁטָעָטָלָי, וּוֹאָס עַר אַיְזָן גַּעְוּוֹאָרָן.

ער האט זיך איינגעעהרט. דאס געזאג פון די נאנעם, וואס אין געאוָרַן אלֵץ שטיילער, האט זיך אויסגעמישט מיט דער „התקה“, וואס די פראנקפורטער האבן פאָרכזוֹן. אויף דער צוועשנִידעך האט מען גע טאנצעט די „האראָ“, געטאנצעט און געונגנען. דאס געזאג איז געאוָרַן אלֵץ העכער און העבר, דער טאנץ — ראָש און דראַשער. און מיט אַמאָל האט זיך דערטראָן אַ געשאָל, ווי אַ מלחהָדָה, וואָס האט פאָרהיילְכָט די „האראָ“, פאָרהיילְכָט דאס געאוֹרְקָעְרִי פון די מעועם. דאס האָבן חלוצים פון פוילַן געונגנען, ווער מיט דער ספֿודִישער חַבָּה, ווער איז יידיש, דעם אַינטערנָאַצְיאָנָאל.

רייכע יידַן פון ערשותן קלָאמָס, פאָרמענְלָעֶבָּע יידַן פון טוֹרִיסְטָן קלָאמָס, האָבן זיך אַרְבִּיעָרְגָּעָבָּוִינְג אַיבָּעָר די פָּאַרְעָנְטְּשָׁעָם, געוקטָן צוּם דָּרִיטָן קלָאמָס, וואָו די שִׁיפָּה האט מיט אַיר שְׂטָאַלְעָנְעָר, „נאֶזֶּה“ געשנִיתָן דעם יִם. פון דָּאָרטָן האט זיך געטראָן דער אַינְטָרְנָאַצְיאָנָאל. די רַיְיכָע יִידַן האָבן זיך אַיבָּעָרְגָּעָסָקָט. און זַיְעָרָע בְּלִיסָּן, נִישָּׁת וִיכָּרָע, האָבן מיט בִּיטּוֹל זיך גַּעֲשָׁרָט אַיבָּעָר די חַלְזָוִים:

— נִיְּ בּוּ מִיט זַיְ אַרְצִיְּשָׁרָאֵל.

געש איז אַראָפָּ אַוְיף דער דָּעָק פָּוּנוּם דָּרִיטָן קלָאמָס. ער איז אַרְיִין צוּישָׁן די חַלְזָוִים און האט גַּעֲנָמוּן מִיטְזָנְגָּעָן. דער טָאג האט זיך גַּעֲהָלָטָן אַיז זַעַן. אלֵץ אַרְוָם אַיז גַּעֲוָאָרָן בְּלוּוּר — דער היִמְלָה, די לְוָפָט. און דער יִם אַיז גַּעֲוָאָרָן אַזְוִי בְּלוּוּ, ווי מעַן ווֹאָלָט אַים אַפְגָּעָן מַאְלָטָן. גַּעַש האט זיך צָעָרָדָט. אַרְבָּעָטָר האָבן זיך גַּעֲנָמוּן קְלִיבָּן אַרְוָם אַיז אַ רְעָדָל. פָּוּנוּם רַעַל אַיז גַּעֲוָאָרָן אַ רְאָדָה. טַיְל האָבן זיך צָעָהָעָרט, וואָס גַּעַש רַעַט, אַנְדָּרָע, פָּאַרְגָּאַפְּטָע, האָבן גַּעֲקָסָט אַיז יִם אַרְיִין :

— אַונְ וְוָא אַיז אַרְצִיְּשָׁרָאֵל?

— אַט, דָּאָרטָן.

דָּאָרטָן?

אַ טָּאָמָע מִיט אַ זָּוָן האָבן זיך צָעָקָשָׁט. אַ בָּאַלְיוֹבְּטָע יַדְעַנָּע אַיז גַּעֲנָנְגָּעָן פִּון אַיְין רַעַל צָוָם צְוּוִיטָן — „אַיר הָעָרָת יִידַן, מִיר זָאָלַן שְׁוִין מַעַר פִּון קִיְּן צְרוֹת נִישָּׁת וּוֹיסָן“. דָּא אַז דָּאָרטָן האט אַ פָּאָרָל אַזְוָעָקָגְּנָעָרְדָּלָט אַיבָּעָרְן דָּעָק, ווי סְ'וֹאָלָט קִיְּן שְׁרָעָס נִישָּׁת גַּעֲוָעָן פָּאָרָן מַאְרָגְּנָדִיקָּן טָאג, ווי סְ'וֹאָלָט קִיְּן שְׁרָעָס נִישָּׁת גַּעֲוָעָן פָּאָרָן נִיעָם לְאָנָה, וואָו אלֵץ האט אוּסְגָּעוּן, ווי אַ חַלּוּם. אַונְ אַז דָּעָר סָאָמָעָר גַּילְדִּינָר

טיט, ווען דער עולם איז געשטאנען אַ געגערטעלטער, איז אַ זיד אַרויַט מיט אַ ירגזון:

— איז תַּלְ-אַבִּיב ווֹאַלְט אֹזֶא עַכְרִישָׂרָאֵל בַּיּוּ מִיר גַּעֲכָפֶט פָּעַטש! רַיְכָעַרְט אָסֶם שְׁבַת! אָזֶן בְּפְרָהִסְיָא! אַזְּ אַ חֲדֹשׁ, ווֹאַס אַ "שָׁמָרֶד" שְׁבַת" ווּעַט עַנְדַעַר צְנוּמָעָן אַזְּ אַרְאָבָעָר צַו דַעַר אַרְבָּעָט, אַיְדָעָר אֹזֶא פּוֹשָׁע יִשְׂרָאֵל, ווֹאַס לְאַכְטָפָן יִדְוִשְׁקִיט?

— חֲבָר גַּעַש — אַזְּ אַזְּ אַרְבָּעָט מִיט אַ לְאַכְעַדְיק פְּנִים אַרְיוֹן גַּעַשְׁן אַזְּ דַי רַיְיךְ — קַעַנְתָּ אַיר אַונְדוֹ אַפְּשָׁר זַאֲנָן ווֹאַס אַזְּ אַזְּוַיְנָס יִדְוִשְׁקִיט?

גַּעַש, ווֹאַס הַאַט נִשְׁתַּמְתַּדְעַר אֹזֶא פְּרָאַגְעַ, הַאַט זַיךְ אַוְיָפָן אַרְטַּפְּאַרְלוֹוָן. וַיַּיְנַע אַיְינָן, טַבָּע, טַנְקָלָעַ, הַאַבָּן נַעֲלַאֲנְדוּשָׁעַט אַזְּ דַעַר בְּלוֹקִיםְט. אַזְּ עַס גַּעַוּעַן הַיְמָלֶךְ? אַזְּ עַס גַּעַוּעַן יִםְ? וּעְרַ וּוֹיָסְ?

אָזֶן אַיְדָעָר עַר הַאַט קִרְקָעַכְעַפְט דַעַם פְּאַדְעַם, הַאַט זַיךְ וּוֹיָט הַינְטָעַר אַים גַּעַנוּמָעָן פְּלָאַנְטָעָן — "וּעְרַ וּוֹיָס, מַעַלְעַךְ, אַזְּ מִיט אַ צְוַיְוַי טַוִּזְנָט יִאַר קְרִיק הַאַט טִיטָּס מִיטָּן זַעֲלָנָן ווּעַג גַּעַשְׁקִט קַיְן דַּוִּים דַי בָּאוּגַטְעַה הַעַלְדָּן פְּנוּמָעָן צְוַיְוַיְן חַרְבָּן".

אָזֶן גַּעַש הַאַט זַיךְ צְעַרְעַט. עַר הַאַט אַגְּנָעָהָוִבָּן עַרְגִּיזָן אַזְּ אַמִּיט, אַגְּנָעָהָוִבָּן אַוְיָפָן קָל אַזְּ אַמִּיט אֹזֶא זְיַכְרַקְיט, וַיַּיְדַּי אַרְמוּקָעַ ווֹאַלְטָן גַּעַוְאָסָט, ווֹאַס סְ'הַאַט זַיךְ אַיְם נַאֲרַ ווֹאַס גַּעַפְּלָאַנְטָעָט.

— ווֹאַס חַוִּיסְט, מַעַלְעַךְ? — הַאַט גַּעַש אַלְיַין זַיךְ גַּעַפְּרוּוֹת אַיְ בְּעַרְשָׂרְיוּעָן אַזְּ בְּשַׁעַת מַעַשָּׂה זַיךְ אֹזֶא צַי גַּעַטָּאָן, אַזְּ עַר אַזְּ גַּעַוְאָרָן הַעֲכָר — נִשְׁתַּמְתַּדְעַר, נַאֲרַ גַּאנְצָן גַּעַוְוִים גַּעַנוּנָן מִיטָּן זַעֲלָנָן ווּעַג גַּעַדְעַרְן שְׁמָעוֹן בְּרִגְיוֹרָא אַזְּ יוֹחָנָן פַּוְן גַּוְשְׁ-חַלְבָּ, גַּעַפְּאָרָן גַּעַשְׁמִידְטָע אַזְּ סִיטָּן, גַּעַפְּאָרָן קַיְן דַּוִּים, וַיַּאֲוַזְזָן הַאַבָּן גַּעַדְאַרְפָּט אַוְמְקָוּמָעָן פַּוְן אַוְיָסְטָעַרְן צְעַרְיִצְטָעַ לַיְבָן. סְ'פָאַלְס אַזְּ גַּעַוְוָעָן צְעַלְשָׁלָאָן, דַי חַוְּטָה הַשְּׁדָרָה צְעַשְׁנִיתָן אַזְּ אַיְן גַּאנְצָן אֹזֶא פַּוְן — ווֹאַס ווּעַט ווּרְעַן בְּנוּנָמָעָן יִדְוִשְׁן פְּאַלְטָק? אַטְדָּעַר "וּוֹאַס ווּעַט ווּרְעַן" לְאַזְּט אַונְדוֹ נִשְׁתַּמְתַּדְעַר דַעַם הַיְנְטִילָן טָאגָט, טָרָגָט זַיךְ אַמִּיט אַונְדוֹ צְוַיְשָׁן יִמְ'ן אַזְּ אַזְּעַנְאָעָן. אַיְךְ אַלְיַין, חֲבָרִים, הַאַב זַיךְ בְּאַגְּנָעָנָט מִיט דַעַם נַאֲקָעָטָן גַּעַדְאָנָק אַוְיָג אַיְךְ אַוְיָג. סְ'אַיְזָן גַּעַוְוָעָן נַאֲרַ דַעַר מַלְחָמָה. כְּבִין אַהֲיָמָגְעָפָאָרָן פַּוְן אַמְּשָׁרִיקָעַ קַיְן פּוֹלָן. סְ'אַיְזָן גַּעַוְוָעָן אַוְיָפָרְטָעַרְן. כְּבִין גַּעַדְעַרְטָעַנָּן אַוְיָפָרְטָעַרְן דַעַר הַעֲכָסְטָעַר דַעַק, גַּעַשְׁטָאַנָּן לְעַבְן פְּאַרְעַנְטָש אַזְּ כְּהַאַב גַּעַסְקָוּט אַזְּ דַעַר נַאֲכָט אַרְיוֹן. אַרְמוֹן אַזְּ גַּעַוְוָעָן שְׁטָיָל. סְ'הַאַט זַיךְ בְּלָוִזְיַעַדְעַט, וַיַּיְדַּי שִׁיפְּ שְׁנִיְּרַט סְ'זָוָאָסָר. דַעַר הַיְמָלֶךְ, אַגְּנָעָפְּקָעָוּעָט

מיט שטערן אוֹו נעהאנגען נידעריך. אַרוֹם מֵיר — די אָומַעְנֶלְעַכְּלִים. אַיךְ אַלְיַין — אַזְוֵי קְלִיּוֹן, אַשְׁטוּבָּעָלָע. אַ שְׁטָעָרָן הָאָט אַ שָׁם גַּעֲטָאָן. אַ צְוַיְּיטָעָר אוֹו אַיִם גַּעֲפָעָן אַנְטָקָעָן. נִישְׁתְּ צְוַיְּוִי שְׁטָעָרָן הָאָבָּן וַיַּד בָּגָעָגָעָן, נַאֲרַ צְוַיְּוִי מַחְשָׁבָות. מַיְינָע אַמְּחַשְּׁבָה אוֹו מִין פָּאָטָעָרָן, וַוָּאָס הָאָט מִיט דָּרְיִיסִיךְ יָאָרְ קְרִיךְ דָּא אַיִן מִיטָּן יִם, צְוַיְּשָׁן שְׁעַרְבָּרָג אַוְן נִיוְּרָאָךְ, גַּעֲפָאָכָט — וַוָּאָס אוֹו אַזְוֵינָס יִדְּוִישְׁקִיטִים? דָּרְיִיסִיךְ יָאָרְ וַיַּדְּ מַחְשָׁבָה הָאָט גַּעֲוָאָגָעָלָט אַיִן מִיטָּן יִם אַוְן מִיט אַמְּאָל הָאָבָּן טָאָפָּעָן, שְׁטִילָעָךְ פָּוּן אַיִן הַמְּשָׁךְ, וַיַּךְ בָּגָעָגָעָן, וַיַּךְ גַּעֲפָרָעָט: וַוָּאָס אוֹו יִדְּוִישְׁקִיטִים?

— אוֹו עַם רְבִינוּ בְּחִיּוֹס „חֻכְּתַּ הַלְּבָבוֹת“, וַוָּאו סְעוּרָט נִישְׁתְּ דָּעַרְמָאָנָט נִישְׁתְּ צְיוֹן, נִישְׁתְּ וּרְוִישִׁים? וַוָּאו מַעַן אַיִן קָעָן דָּעַם אַרְיִידִ יִשְׂרָאֵלְיָוּקָן יִשְׁוֹב? אַנְשָׁתָּאָט וַיַּד — מַעֲנְטָשָׁ. אַנְשָׁתָּאָט יִידָּן אַוְן אַרְיִידִישָׁרָאֵל — פַּעֲלָקָעָר אַוְן לְעַנְדָּרָא. רְבִינוּ בְּחִיּוֹ הָאָט אַוְעַקְעַנְשָׁטָעָלָט אַיְינָעָם מַזְרָח דָּעַם „אָדָם הַעַלְיוֹן“, דָּעַם אַוְיְבָעָרְמָעָנָשָׁ. אַוְן דָּעַרְ חָמוֹן? דָּעַרְ חָמוֹן אוֹו בַּי אִים גַּאֲרָנִישָׁ, בָּהָמָות מַמְּשָׁ. וַיַּךְ קוֹמָטָע, וַוָּאָס דָּעַרְ „חֻכְּתַּ הַלְּבָבוֹת“ הָאָט אַזְוֵי אַגְּנָעָרִיסָן בַּיִם הָמוֹן?

— וַוָּאָס אוֹו יִדְּוִישְׁקִיטִים?

— הַלְּוִיּוֹס „כּוֹרְרוֹי“, וַוָּאו דָּעַר „אָדָם הַעַלְיוֹן“ אוֹו נִשְׁתְּ מִשְׁהָ, נַאֲרַ דָּעַרְ חָמוֹן. אַלְעַז אוֹו דָּעַרְ חָמוֹן, דָּעַרְ יִדְּוִישָׁרָהָמוֹן. אַוְן וּוֹילְמָעָן, אַוְן יִדְּוִישָׁרָהָמוֹן זָאֵל וּוֹעָרָן „נִצְחָה יִשְׂרָאֵל“, דָּאָרָף מַעַן אַדְיִינָעָ רָאָסָע, דָּאָרָף מַעַן אַרְיִידִישָׁרָאֵל.

— וַוָּאָס אוֹו יִדְּוִישְׁקִיטִים?

— דָּעַרְ רְמַבָּ"מ, שְׁפִינָאֹזָע, שְׁמוֹאָל דָּודְ לְזֹצָאָטוֹ? צַי אָפְשָׁר נַאֲרַ מִשְׁהָ הָעַם, מַאֲרָקָם, יִצְחָק לִיבְ פַּרְעָז?

— וַיַּוְעַד הָאָט גַּעַהְלָטָן אַיִן מִיטָּן רְעָדוֹן, הָאָט עַד דָּעַרְפִּילְט אַוְיִיךְ וַיַּדְּ אַהֲנָטָן. עַד הָאָט וַיַּדְּ אַוְמְעַנְקָוֹקָט. לְעַבְּן אַיִם אוֹו גַּעַשְׁתָּאָנָעָן דָּעַרְ רְבִיחָקָולְ פָּוּן דָּא אַרְטָאָדָקָסִישָׁ יִידָּן אַיִן עַגְלָאָנָד — אַחֲוִיכָעָר בָּאָ לִיְבָעָטָר פָּאָרְשָׁוֹן מִיט אַשְׁיָּטָר גְּרוֹיָ בָּעָרְדָּל, וַיַּדְּ בַּיִם אַגְּנָעָלִישָׁ אַזְוֵינָן. הַיְנָטָעָר אִים — דָּא פְּרָאָנְקָפּוֹרְטָעָר יְוָנְגָעָלִיטָן אַיִן דָּי קָאָפְּלָעָךְ. דָּעַרְ רַבְּ הָאָט גַּעַרְעָדָט מִיט אַלְיטְוִישָׁרָ שָׁוֹן:

— נַיְיַ שָׁאַץ אָפְּ אַיִדְיִוְישָׁעָנָשָׁהָמָה. בַּיִם „כְּשַׁר מַעֲבָלָן“ וַעַד אַיךְ אַיִדְ נִשְׁתְּמָ, מַן הַסְּתָמָמָה אַסְּאָשְׁוּלִיסְטָן. וּוּעַנְנָן רְ' בְּחִיּוֹן אַוְן רְ' יְהָוָה הַלְּוִיּוֹן דָּאָרָף מַעַן אַיִד אַזְוֵי נִשְׁתְּמָטָרָעָן. אַדְעָרָ וַוָּאָס סְאַיִן מֵיר יִאָגָעָלָעָן אַיִן דָּעַרְ רְיִוְן וּוּגָן שְׁמָעוֹן בְּרִגְנִירָא. דָּא דָּאָרָף טָאָפָּעָן זַיִן

דער וועג — האט דער רב-הכלל געוויזן מיט דער האנט אויפֿן ים און זיך געוענרט צו די דיטשן — הא, וואס זאגט איר?

— יא, יא, הער דאכינער, גאנץ ווארישינגלאך.
דער ארכטער מיטן לאכעדיקן פנים האט זיך א בויג געטאן צו נעש'ן:

— וואס טויג דער גאנצער פֶּלְפּוֹלְ, חבר נועש? דעם רב'ס יודיש-קייט איזו ווישט מיין יודישקייט. אלץ וואס איזו פראָדוקטיוו איזן אונֵן דזער לַעֲבָן — דאס איזו מיין יודישקייט. מעג עס זיין אַ "קבּוֹצהּ" איזן אַריִיזִישְׂרָאֵל, מעג עס זיין אַ יידישער קָלְבָּאָז אַין בִּירָאַ-בִּיזָּשָׁן, צי אַפְּילּוֹ אַין קְרִים.

די "פאָטְרִיאָ" איז מיט אַמְּלָאָל גַּעֲלִיבָן שטיין. דער וועג, וואס האט זיך געציינֶן פָּוֹן דער שִׁיףּ צומּ ברעג, איז פּוֹלְ גַּעֲוָוָרְן מיט סְקָאַלְעָם. דער שטיילער ים האט גענוּמען שלְאָנָן וואָלָן, גַּעֲקִיְּקָעָלְטָ גַּרְנִילְעָכָּבָּוָאַלְיָעָם. אַזְנָן דער גַּעֲפָאַקְטָעָר עַולְמָ — יוֹנָג אָזְנָן אַלְטָ — וואס איז גַּעֲשְׁתָּאָנָעָן פָּאָרָה נְאָפְּטָ, גַּעֲשְׁתָּאָנָעָן אָזְוִי, גַּלְיָיךְ עַר וְאַלְטָ קִין אַרְטָ נִישְׁתָּפְּרָאָרְנוּמָעָן, דער עַולְמָ האט גַּעֲפָנָט מוֹילְ אָזְנָן, וְוַיְיָ ער וְאַלְטָ גַּעֲוָאָרָט אָזְוִי אַ נְסָם. אַ מַּאֲטָאַרְשִׁיפְּלָ מִיט אָזְנָלִישָׁן פָּאָזְנָהָט מִיט אַ גַּעֲוָאַלְדִּירִים גַּעֲשְׁנִיתָן דעם יִם, זיך דַּעֲרַעַנְטָעַט צו דער, "פאָטְרִיאָ".

* * *

צומארגנס האט געש זיך געטראנֶן איזן אַן אַפְּעָנָעָם אוּטָאַמָּאָ בַּיְלָ אַיבָּעָרָן "עַמְּקָ". מִיט אִים אַיז מִיטַּגְּפָאָרָן זִינְמָ אַחֲרָ, דַּעַר בַּעַד-לַעֲטָרִיסָט נַאֲרָקִים, וואס האט שְׂוִין יַאֲרָן גַּעֲוָאָוִינָט אַין תְּלָאָבִיב.

4. עַיְן-חַרוֹד

צוישן די בערג האט דער אַוּונָט גַּעֲנוּמָעָן פָּרִי צְוָפָאָלָן. רעכטס — די שטיינָרָנֶעָ גַּלְבּוּדְ-בָּרָגָן — נַאֲקָעַטָּעָ, פְּלִיבְּעֻוּוָאָטָעָ. אַ בָּאָרָגָן לַיְנָקָם — יוֹנָגָן פָּאַמְּעָרָאָנָצָן פְּעַלְדָּעָר, עַלְטָעָר אַיְלָבְּרִיטָן פְּעַלְלָהָרָגָן. וְאוֹדוֹ די קַנְאָכִיקָעָ בַּיְמָעָרָ, בְּרִוְיטָעָר וְוַיְהָעָרָ, הַאָבָן אַוְיסָנָעָרָ, וְעוֹן, וְוַיְיָ פָּאַרְוּוֹאַקְסָעָן אַרְצִ-יְשָׂרָאֵל יַדְרָן. בָּאָרָגָן אַרְאָפָּ אַין טָאָלָן, אַיז סְלָאָגָן גַּעֲוָוָן צְעַשְׁנִיתָן אַין קוֹוָאַדְרָאָטָן, אַין דְּרוּיעָקָן — וְוַיְיָ, גַּעֲרָשָׁטָן, קוֹסְקוֹרְזָעָ. אַזְנָן צוישן די תְּבוֹאָה-פְּעַלְדָּעָר — אַוְיסָשִׁיטָן — לִיְמִיקָעָ, זַאֲמְדִיקָעָ, שְׁטִינְיִיקָעָ — אַוְיסָשִׁיטָן, וְוַיְיָ אַצְּרָעָתָ, אַוְיסָשִׁיטָן, וְוַיְיָ אַגְּעָ שְׁוּוֹיְלְעָבָעָן.

מייט די פעלדר ער זענען אַנְגָּעָקָומָעַן קָעְמָלָעַן מִיטּ סְטוּוֹגֶן תְּבוֹאָה.
איין קָעְמָל נָאָכֵן אַנְדָּרָעַן. די לאָנְגָּעַ פִּסְטָבָן זִיךְ גַּעֲוִוִּיגְטַּ, די הָעֶלֶּי
דוּעָרְ הָאָבָּן זִיךְ גַּעֲוִוִּיגְטַּ, די סְטוֹוֹגֶן תְּבוֹאָה הָאָבָּן זִיךְ גַּעֲוִוִּיגְטַּ, וַיְיַ אַיְן
דָּעַם בְּלִוְיָעַן פָּאָרְנָאָכָּטְ וּוֹאָלְטָן זִיךְ נִישְׁתַּחַטְרָאָגָן פִּיְּן. קָעְמָלָעַן, נָאָר
אוּיסְטָעָרְלִישָׁע שִׁיפּוֹן. דָּעַר אַרְאָכָּבָּרְ, וַיְיַ אַיְן גַּעֲוָעָסְן אוּפְּפָן עַרְשָׁמָן,
סְעַמְּלָן, אַיְן זִיךְ פָּאָרְנָאָגָגָעַן אַיְן אַיְיכָה-נִינְגָּן, וַיְיַ אַיְן גַּעֲוָעָן אַיְן וַיְילָהָ
אי טְרוּוּירִיקָ.

דָּעַר אַרְאָכָּבָּרְ הָאָט מִיטָּמָאָל אוּפְּגַעַהָעָרְטַּ זַעַנְגָּעַן. די קָעְמָלָעַן
זַעַנְגָּעַן גַּעֲבְּלִיבָּן שְׂטִיְּן, הָאָבָּן הָעַכְבָּרְ פָּאָרְסִין די הָעַלְדוּרְ אַוְן די קָעָפַ
טְרוּוּירִיקָעַ, פָּאָרְשָׁאָלְטָעַן, הָאָבָּן זִיךְ אַיְינְגַעַהָעָרְטַּ, גַּעֲבְּלִיקָטַּ מִיטּ חָדוֹשְׁ,
מִיטּ שְׁרָעַם.

אַ, "קָאָמְבִּינְגָּטַּ", — פִּינְקְלְדִּיקְ שְׂטָאָל אַוְן אַיְיָן, — וַיְיַ אַטְמָעַן גַּעַד
שְׁנִינְטָן די תְּבוֹאָה, זִיךְ גַּעֲדָרָעַשְׁטַּ, צְנוּיְוִפְּגַעַנוּמוּמָעַן דָּאָס שְׁטוּרִי אַיְן בִּינְטְלָעַד
— הָאָט זִיךְ גַּעֲשָׁרָט אַיְבָּרְן פָּעַלְדַּ מִיטּ אַקְלִינְגְּרָאָרְיִי, מִיטּ אַסְפּוּרִיִּי.
אַז אַרְכְּבָּטָעַרְ, קְלִיְּן אַוְן דָּאָרְ, מִיטּ אַשְׁטוּרְיוּנָעָם, בְּרִיטְיְ-דְּאָנְדִּיקָן קָאָזְ
פָּעַלְוָשָׁ אַיְבָּרְ די אַוְגָּן, אַיְן גַּעֲוָעָסְן אַוְתָּה דָּעַר קָעְלָנִיָּעַ מִיטּ אַזְאָמָעַן,
וַיְיַ נִשְׁתַּחַטְרָאָגָן וּוֹאָלְטָן גַּעֲשָׁנִינְטָן, גַּעֲדָרָעַשְׁטַּ, גַּעֲבְּוָנְדָן, נָאָר עָרְ, דָּעַר
אַרְבָּעָטָמָעַ.

אַיְבָּרְ די פֿעַלְדָּעַרְ, אַיְבָּרְ די קָעְמָלָעַן, אַיְבָּרְ דָּעַר דְּרַעְשְׁ-מָאָשָׁוֹן,
זַעַנְגָּעַן וּוֹיְסָעַ שְׁטִיבְלָעַד גַּעֲוָעָן אַוְיְסְגַעַשְׁטָעַלְטַּ, וַיְיַ אַוְיַּה אַשְׁאָרְ-בְּרָעַטְ
דָּאָס זַעַנְגָּעַן נָעַשְׁ מִיטּ נָאָרְקִיסְן אַרְיְינְגְּנָעָפָּרְן אַיְן דָּעַר קְבִּיצָה עַיְן-
חָרוֹדְ. דָּעַר פָּאָרְנָאָכָּטְיָקָעַרְ הָיִמְלָ אַיְן גַּעֲוָעָן בְּלוֹיְ, די לְוֹפְטָ אַיְן גַּעֲוָעָן
בְּלוֹיְ אַוְן דָּאָרְטַּ וּוֹאָוְ די זַוְּן הָאָט זִיךְ גַּעֲוָעָטַּ, הָאָבָּן פָּאָסְן הָיִמְלָ אַוְיַּפְּ
גַּעֲפָלָאָמָטַּ.

אַרְוָם דָּעַר עַלְעַטְמָדְיָעַרְ מִילְּ, וַיְיַ אַטְמָעַן גַּעֲרוּיָשְׁטַּ, וַיְיַ אַ, וּוֹאָסְעָרְ
פָּאָלְ, הָאָבָּן אַרְאָכָּבָּרְ גַּעֲלָאָדָנְטַּ וּוּקְלָעַדְ מַעְלָ אַוְיַּה אַיְזְוּלָעַדְ. דָּאָס הָאָט
אַ, שְׁכַּנְיִישְׁ אַרְאָכָּבָּשְׁ דָּאָרְפַּ גַּעֲמָלָן תְּבוֹאָה אַיְן עַיְנְ-חָרוֹדְעַרְ מִילְּ. דָּאָס
מִילְ-גַּעַרְוִישְׁ הָאָט נָאָךְ טִיפְּעַר גַּעֲמָאָכְטַּ דִּי אַוְמִיקְעַ שְׁטִילְקִיםְ. דָּאָס
אַיְן נִשְׁתַּחַטְרָאָגָן דִּי שְׁטִילְקִיםְ, וַיְיַ אַסְטָמַטְ מִיטּ דָּעַר נָאָכָטְ, מִיטּ
שְׁלָאָתְ. דָּאָס אַיְן גַּעֲוָעָן דִּי שְׁטִילְקִיםְ וַיְיַ אַסְטָמַטְ צְוּוֹשָׁן אַיְן דָּונָעָר
אַזְעַם צְוּוֹיָטָן. נָאָךְ דָּעַר מִילְ — אַסְטָאָלָעָרְיִי, אַשְׁלָאָסְעָרְיִי, וַיְיַ אַסְטָמַטְ
הָאָבָּן נִשְׁתַּחַטְרָאָגָן בְּלוֹיְ גַּעֲרָבָעַטְ פָּאָר עַיְנְ-חָרוֹדְ, נָאָר אַזְעַם גַּעֲנוּמוּן באַשְׁטָעַ
לְוֹנְגָּעַן פָּוּן יְרוּשָׁלָמְ, פָּוּן תְּלָאָכְבָּיְבָ.

אַיְבָּרְ שְׁלִיאָן, וַיְיַ אַטְמָעַן זִיךְ גַּעֲהָוִיבָּן הָעַכְבָּרְ אַוְן הָעַכְבָּרְ —

ו. אַפְאָטָאַשׁו

א סטאדע קי. געוויקסיקע, ברויטע. אויסלענדישע קי מיט גלאנץקע פעל זענען געלען אינס זונ-פארנאנג, ווי אויסגעמעאלענען. בלוז די בעיגליך ווירדלאן האבן זיך געהויבן, ווי בייטשן, זיך געשמיין איבער די זויטן און אַפְנַיאָגֶט דֵי פְּלִיגֶן.

ס'אייז אונטערגעומען אַחֲרַמִּיט אַבְּרוּיט, האַרְצִיכְן "שָׂאַלְאַם" און מיט הענט אויסגעמשוירט, מיט הענט, וואָס האַבָּן זיך נָאָר ווֹאָס געגראָבָן אַיְזָן דער ערְד. ער האַט אַנְגַּהוּבוּבָן אַיְזָן הַבְּרָאִישָׁ, באַלְד זיך געכָאָפָט אָז צוֹלִיב גַּעַשְׁׂעַדְעַט מַעַן אַבְּרָעָנִיָּן אַיְזָן יִדְיָוָשׁ: גוט ווֹאָס אַיְזָן זעַנְט גַּעַקְעַמָּעַן. ווי לאָגָג רַעֲכַנְת אַיְזָן צוֹ בְּלִיבָן בְּיֵי אַונְדוֹ ?

— אַיבָּעָר נַאֲכָט, חַבֵּר מַנוֹּחַ — האַט נַאֲרִים גַּעַנְטְּפָעַרט.
— דָּאָס אַיְזָן ווַיְיַיְינִיק. בְּלִיְבְּט מִיט אַונְדוֹ אַ צְוַיְוִי, דְּרוּיְטָעָן. אַיְזָן ווַיְיַסְטָט גָּאָר ווֹאָס ? בְּלִיְבְּט מִיט אַונְדוֹ אַ חְוֹדְשָׁ, צְוַיְוִי, דְּרוּיְיָה. באַזְעַצְט זיך נָאָר בְּיֵי אַונְדוֹ ! וַיְדִּירְשׁ עַרְבִּיבָּר בְּאַעוֹלָה/גַּעַנְעַטְדָּה, סְדָאָרָה. ווֹאָס צִיט אַיְיךְ אָזְוִי אַיְזָן שְׁטָאָט אַרְיוֹן ? ווֹאָס ווּעַט אַיְזָן פָּאַרְשְׁפָעַטְיכָן אַיְזָן תַּלְּ-אַבָּוֹב ? דָּאָס קָלָאָפְּרִירְיָה פּוֹן ("גּוֹ") * מַאֲשִׁיקָּעָם ? דֵי אַוְיָפָּה גַּעַרְוִיפְּטָע שְׁפָעַלְאָצְעָע ? אַ שְׁרָפָה אַוְיָפָּה ווי דָּאָרָט !
ס'אייז אונטערגעומען אַבְּאוֹאָקְעַנְעַר פָּאַרְשָׁוִין. דֵי לאָגָגָע, שְׁוָאָרָעָע בְּאָרְד אַיְזָן זיך צְנוּיְפְּגַּעַוּוֹאָקָסָן מִיט דֵי נָאָך לְעַנְגָּרָע אַזְנָשׁוֹאָרְצָעָרָע הַאָרָ פּוֹן קָאָפָּה.

— בְּאָקָעַנְת אַיְיךְ — האַט מַנוֹּחַ אַונְדוֹ פָּאַרְגְּעַשְׁטָעַלְט — דָּאָס אַיְזָן אַונְדוֹעָר שְׁוָסְטָעָר.
דָּעָר שְׁוָסְטָעָר, ווֹאָס האַט גַּעַהְאָט דָּעָם אַנְבְּלִיךְ פּוֹן אַ נְזִיר-פִּילְאָזָאָת, האַט זיך שְׁטָאָרָק גַּעַוְיָוְלָט :
— אַיְזָן ווּעַט מִיר מְוחָל זַיְוִן. אַיְיךְ זוֹוֵל נָאָר אַוְיָפָּה אַ רְגַע-לְעָ אַרְיוֹנָה לְוִיפָּן אַיְזָן בִּית-תִּינְקוֹת, אַ קְוָשׁ טָאָן פָּאָרָן שְׁלָאָפָּן גַּיְינָן מִין דְּרוּיְיָה עַרְקָעָרָל. אַיְזָן ווּעַט מִיר מְוחָל זַיְוִן.

וּוי אַיְזָן זיך גַּעַלְאָזָט מִיט דֵי גַּעַסְטָט צָום עַסְצִימָעָר — אַיְזָן בְּיֵי אַונְדוֹ אַז אַמְתָעָ קָאָמְנוֹעָ. אַנְטוֹוִינְטָט מַעַן אַ קִינְדָפּוֹן דָעָר בְּרוֹסְטָמָ, גַּעַמְטָמָעָן עַמְלִיךְ אַרְוִוִים פּוֹן דָעָר מְוֻטְרָם רְשָׁוָת. סִינְנָדָעָר זעַנְעַן בְּיֵי אַונְדוֹ אַוְיָפָּה עַרְשָׁטָן פְּלָאָן. אַונְדוֹעָרָעָע שְׁעַנְסָטָעָע אַזְנָשׁוֹאָרְצָעָרָע סְטָע גַּעַבְיוֹידָעָם זעַנְעַן דֵי קִינְדָעָר-הַיְוָעָן. סְקַלְיָוֹנוֹאָרָגָן האַט אַלְאָז, קָרִיגָט

* גּוֹ — מַדְעָוּוֹאָסְטָעָר.

צווישן ימיין אוון לענדער

אליע. ווֹי שפטעט אוֹז אַצְינֶד? — האט מנוח אָ קּוֹס גַעֲטָאָן אוֹיֶף זִוִין?
האנט-געעלענק, ווֹאוֹ אָ זִוְינְעָרֵל אַיְזָן גַעֲוָעָן צִוְונְשָׁנָאלָט — שְׂוִין זִיבָן?
נאָך אָ שעָה צָוָם נַאֲכְטָעָסָן. דִי קְבוֹצָה — אָ פִינְהָה הַוְנְדָרָעָת פָּאָרְשָׁוִין
— עַסְן אַלְעָ אַינְגִיְינָעָם. מִיר וּוּלְעָן אַיְיךְ נַאֲךְ וּוּיְזָן אַוְנְדוּרָעָרָעָ בִּין
שְׁמָטָאָן, אַוְנְדוּרָעָרָעָ טְרוּבָן, אַוְנְדוּרָעָרָעָ אַרְאָזְנוּשְׁרָעָעָן. אַיְיךְ וּוּלְעָ אַיְיךְ
דָּעָרוּוֹילְ אַיְבָּעָרְגָּעָבָן אַיְן דִי הַעֲנָט אַרְיָין פּוֹן אַטְזְדָּעָט חָבָר — האט עָרָ
גַעֲוָוִוָן אוֹיֶף אָ גַעֲוִוִיסְקִין בְּחָורָן, וּוּאָס אַיְזָן אַנְגְּעָקְוָמָעָן פּוֹן דִי סִידָ
שְׁמָטָאָן — אַוְן אַיְרָ חָבָר נַאֲרָסִים, אַיְרָ קְעָנָט דָאָךְ שְׂוִין דִי קְבוֹצָה. בְּעָתָ
אַיְיךְ וּוּלְעָ פָּאָר אַיְיךְ צְוָגְרִיטָן אָ נַאֲכְטָלָאָגָן, וּוּלְעָ אַיְיךְ מִיטָּ אַיְיךְ אַיְבָּעָרָ
שְׁמוּעָסָן אָז עַנְיָן. קְוֹמָט מִיטָּ מִיר, חָבָר נַאֲרָסִים.
וּוֹאוֹ אָ דִיְיָ מִיטָּן קָאָפְ — אַרְבָּעָטָרָ, אַרְבָּעָטָרִינָם. מַעַן אַיְזָן אַנְכָּ
גַעֲקְוָמָעָן פּוֹן דִי פְעַלְדָּעָר, פּוֹן דִי גַעֲרְטָנָעָר, פּוֹן דִי שְׁמָטָאָן, פּוֹן דִי חַיִּ
וּרָ. דָאָס שְׁלָאָסְעָרִיְ, דָאָס סְטָאָלָעָרִיְ, דִי מִיל — אַלְעָזָהָט וּדְךְ אַפְגָּעָ
שְׁמָטָלָט. דָעָר טְרָאָט — אָ שְׁוּוּרָעָרָ, אָ מִידָּעָרָ. דָעָר קָאָפְ גַעֲבָוִינָן. אַיְיךְ
דִי פְנִימָעָר, אַיְיךְ דִי גַלְדִּעָר — אָ טָאגְ שְׁוּוּרָעָרְ פְרָאָצָעָ. בְּלוֹיזָן פּוֹן דִי
אַרְאָזְנוּשְׁרָעָעָן, וּוֹאוֹ יְוָנוֹגָאָרָה האט גַעֲשְׁטִיפָט, האט וּדְךְ גַעֲשִׁיקְלָט גַעַד
לְעַכְתָּר.

— וּוּאָס וּוּיְזָט מַעַן אַיְיךְ אַזְוִי שְׁפָעָט? — האט חַאָרָאָרִי אָ גַעַם גַעַם
טָאָן נַעַשְׁן' פָּאָר אָ חַאָנָט — בְּזַוְעַל אַיְיךְ גַאֲרָ אַרְוִיְפִּירָן אַוְיָפִן דָאָךְ פּוֹרָ
גַעַם עַסְ-צִימָעָר, וּוּטָמָ אַיְרָ אָ קּוֹס טָאָן אוֹיֶף אַוְנְדוּרָעָרָעָ גַלְבּוּעָ-בָּעָרָגָן.
חַאָרָאָרִי האט גַעֲרָדָט יְדִיְשָׁ, וּוֹ אָ גָוָן. עָרָ האט נַעַשְׁן' דָעַצְיָוָטָן,
אוֹ אַיְן דָעָר קְבוֹצָה אַיְזָן עָרָ אַנְגְּעָקְוָמָעָן אָ צְוּוּלָה יְעָרִיךְ יְיָנָגָלָן. פּוֹן וּוּאָנָעָן
עָרָ קְוָמָט? פּוֹן דִי אַלְטָעָ כְּרָסָאָנָעָרָ קָאָלָאָנָעָם, פּוֹן קְרִים, פּוֹן דָעָר גַאֲרָ
צָעָר וּוּלָטָן. אַוְן דִי גַעֲנָצָעָ וּוּלָטָן אַיְזָן בְּיִ אִים — חַוְעַדְאָרָעָ. גַאֲרָ דָאָ
אוֹ אַרְץִיְשָׁרָאָל. אַוְן נִישָׁט אַזְוִי אַרְץִיְשָׁרָאָל, וּוֹיְזָט עַיְן-חַרְודָה, וּוֹיְ
דִי גַלְבּוּעָ-בָּעָרָגָן. דָאָס אַיְזָן זִוִין, זִוִין פָאָטָעָלָאָנָד, דָאָס אַיְזָן דִי לְוָפָט,
וּוּאָס הַאָרָאָרִי אַטְעָמָטָן.

נעָשָׁ האט אַיְם גַעֲפָרָגָט:

— אַוְן דָאָס לְעָבָן אַיְן דָעָר קְבוֹצָה, וּוֹאוֹ דָאָס יְחִידָ'יְשָׁע, דָאָס אַיְנָ
דִי יוּוֹדָעָלָעָ אַיְנָעָם מַעֲנָטָשׁ וּוּרָטָט פָאָרְוִוִיָּשָׁט, מַוּזָּפָאָרְוִוִיָּשָׁט וּוּרָן צּוֹלִיב
דָעָם קָאָלָעְקָטָיו — אַזְזָא? לְעָבָן וּוּרָטָט נִישָׁט דָעָרָעָטן?

— וּוּאָס רָעָטָט אַיְרָ? — האָבָן דִי גַרְוָעָ אָוָגָן בֵּי הַאָרָאָרִי זִוִין
אָ צִינֶד גַעֲטָאָן — בְּלוֹיזָן דָוָרָכָן קָאָלָעְקָטָיו קָאָן עָרָשָׁט דָעָר יְחִידָ'יְשָׁע וּדְךְ אַיְסָט
לְעָבָן.

— אֹוֵב אֶזְזִי — חָאַטּ נָעַשְׂ אִים וּוַיְמַעַר גַּעֲפְרָעָגֶט — פָּאַרְוּאָס
דָּעַרְצִיּוֹלֶט ס'בִּיתְעַוְּלֶם פָּוּן דָּעַר שְׁכַנְ'יְשָׁעַר קְבוֹצָה גָּאָר עַפְעָס אַנְדְּרָעָשׁ?
דָּעַר אָוּן דָּעַר הָאַט זִיךְ גַּעַנוּמָן ס'לְעַבְּן, דָּעַר אָוּן דָּעַר אַיְ דָּעַרְטְּרָוְנְקָעָן
גַּעַוְאָרָן אַיְן יְרָדָן, דַּי אָוּן דַּי — אַינְעָם יִסְ-כִּנְרָתָה.

— אָוּן אַיר הָאַט גַּעַמְיִינְטָם, אָז ס'לְעַבְּן אַיְן אַ קְבּוֹצָה אַיְן אַ שְׁפִּילְ? —
— הָאַט דָּעַר בְּחָוָר זִיךְ אַ צִי גַּעַטְאָן אַיבָּעָר נָעַשְׂ? — אָוּן אַיר הָאַט גַּעַר
מִינְטָם, אָז ס'אַיְזָן גַּעַנוֹגָן אַשְׁפְּרוֹקָן אָוּן פָּוּן שְׁטִינְגָּרָעָוָט וּוֹאָסְטָן תְּבָאָה?
אָז יִסְוְרִים אַיְזָן נִישְׁטָאָט קְיַין אַרְבָּעָט, קְיַין פְּרָאָצָע. בְּלִוְיָן שְׁוּוֹינְדָל אַיְזָן
יִסְוְרִים. אָוּן יִסְוְרִים קְאָן מַעַן נִישְׁטָאָט אַיְבָּעָגְעָבָן. וּוֹעֵן מַעַן וּוֹאָלָט גַּעַר
קָאנְטָא אַיְבָּעָגְעָבָן יִסְוְרִים, וּוֹאָלָט קְיַין פְּרָאָצָע נִישְׁטָאָט גַּעַוְעָן. דָּעַרְבִּישָׁ
אַזְוִיפִּיל קָרְבָּנוֹת. דַּי שְׁוָאָכָעָן גַּיְעָן אַוְעָקָע אָוּן דַּי שְׁטָאָרְקָע בְּלִיְבָן.

דַּי שְׁטִינְגָּרָעָן גַּלְבּוּעָ-בָּרָעָגָן זַעַנְעָן מַעַר נִישְׁטָאָט גַּעַוְעָן נִאָקָעָטָם. שָׁאָטָטָם,
וּוֹי שְׁוָאָרְצָעָרָט סָאָמָעָט, הָאָבָן זִיךְ גַּעַקְנִוְתָּשָׁט אַיבָּעָר דַּי בָּרָעָגָן, וּוֹאוּ דָעַר
חִימָל אַיְזָן גַּעַוְעָן טְוָנְקָל בְּלִוְיָן. הִימָל, בָּאָרגָן, טָאָל — אַלְיָן הָאַט זִיךְ גַּעַר
רוֹסָט, אַלְיָן הָאַט זִיךְ דָעַרְנָעָנְטָרָט, אַיְינְגְּנָעָשְׁלָוְגָעָן דַּי וּוַיְוְטִיקִיט אָוּן
ס'אָוִיגָן הָאַט מִוְתָּר רְחַבָּת גַּעַקְוָט אָוֹתָהָמָן. דַּי זָוָן אַיְזָן גַּעַשְׁטָאָגָעָן אַיְזָן
פְּלָאָמָעָן אָוּן קָעָנָא-יְבָרָעָה הָאַט גַּעַשְׁמִיכְלָט דַּי לְבָנָה, וּוֹי וּוֹאָלָט
אַוְנָטָרְגָּעָנְגָעָן, וּוֹי וּוֹאָלָט גַּבְּלִיְבָן שְׁטִין פָּוּן גַּעַכְּטָן.

הָאָרָאָרִי אַיְזָן מִוְתָּר נָעַשְׂ אַרְאָפָט פָּוּן דָאָךְ. ס'אַיְזָן אַנְגְּנָעָרִיטָן אַ
שְׁוָמְרָט" מִוְתָּר אַבְּקָס אַוְיָף דַּי פְּלִיְצָעָם. דָּאָס אַיְזָן עַר אַרְוִוְגְּנָעָרִיטָן אַוְיָף
אַגְּנָצָעָר נָאָכָט, גַּעַהְיָת אַז בְּעָדוֹאָנָעָר, צִי שְׁכַנְ'יְשָׁעַר אַרְאָבָעָר וְאַלְיָן נִישְׁטָאָט
בְּאָפְאָלָן דַּי יִדְיְוָשָׁע פְּלָדְרָעָה. הָאָרָאָרִי הָאַט זִיךְ מִיטָן שְׁוָמְרָט צְעָרְדָּט
אַוְיָף אַסְפְּרָדִישָׁן הָעָבְרָאָישָׁן. נִשְׁתָּהָאַט גַּעַקְוָט אַוְיָפָן שְׁוָמְרָט, וּוֹאָס אַיְזָן
גַּעַזְעָמָן אַוְיָפָן פְּעָרָה, וּוֹי אַוְוָרָעָה. דַּי גַּעַדְכָּטָה הָאָרָה — שְׁוָאָרָץ, דַּי וְאַנְּ
סְעָלָעָן — שְׁוָאָרָץ, דַּי אַוְיָגָן — קוֹלָן. אֶזְזִי הָאַט גַּעַדְרָפָט אַוְיָסָעָן
לְעַרְמָאָנְטָאָוָס הָעָלָד : "פְּעַטְשָׁאָרָין". נִשְׁעָעָם אַוְעָרָה, אַיְנָשְׁטָגְּנִיטָם,
הָאַט קְוִים גַּעַכְּאָפָט וּוֹאָס וּוַיְ רָעָן. עַר הָאַט וּוַיְ גַּעַפְּרָעָנְטָן :

— מִוְתָּר אַזְמָתָה, אַיר וּוַיְלָט מִיר טָאָקָע וְאַגָּן, אָז אַיְעָר שְׁפָרָאָךְ
אַיְזָן הָעָבְרָאָישָׁן?

הָאָרָאָרִי הָאַט זִיךְ פָּאָרְטָאָכָט. דָעַר שְׁוָמְרָט זִיךְ אַ צִי גַּעַטְאָן
אַוְיָף דַּי זְאָפְלָלְטְרָעָטָם אָוּן אַגְּנָעָהוּבָן :

— בְּיִטְאָג רְעָדָן פָּוּן מִיר אַרְוִוִּים אַיְ יִדְיְוָשָׁ, אַיְ רְוִסְיָשָׁ. בְּיִגְאָכָט
אַבָּעָר, וּוֹעֵן כְּרִוְתָּמִים — הָאַט דָעַר שְׁוָמְרָט גַּעַוְוִוִּין מִוְתָּר הָאָנָט
אַוְיָף דַּי בָּרָעָג — בְּיִגְאָכָט, אַוְנָטָר מִיר ס'פְּרָעָד, אַיְן דָעַר הָאָנָט אַ בְּקָס

צווישן ימיטן אוּן גענדער

אוּן די נאכט איז אַ פִּינְצָטוּרָעַ — דַּעֲמָאַלְטַ רַעַדֵּן צוֹ מִיר די גֶּלְבּוּעַטְבָּרָגּ הַעֲבָרְעָאַישׁ. יַעֲדָע חַיְל, יַעֲדָע שַׁמְּיוֹן, יַעֲדָע שְׁפָאַלְטַ — בָּאַקְוּמָעַן בַּיַּיִשׁ מִיר לְשׁוֹן. אַט אַיז גַּדְעָן מִיט וַיַּן מַחְנָה פָּוֹן צֻוַּיְאָ�ן־צֻוַּוְאָנָּצִיךְ טַוִּזְנָט. די שְׁרַעַפְּעַדְיַיְקָע שִׁיקְטָעַר אַזְוּסָע אַזְוּזָע בְּלִיבְטַמִּיט עַזְנָט מַזְוִיזָנָט. די מַחְנָה לְאַזְט זַךְ אַרְאָפֶן אַיְזָן טַאַל אַרְיָן צוֹ דַּי סְפָוָאַלְן, טַאַשָּׁע צוֹ אַונְדוּזְרָעַ פְּוָאַלְן אַיְן עַיְנְחָרוֹד. אַנְדָּרָעַ שְׁנִיעָן אַזְוּזָע נְרִינְקָעַן, אַנְדָּרָעַ בְּלַעַקְן אַרוֹסִים די צְוָנְגָעַן, טְרִינְקָן וּוּי הַינְטָם. מִיט זַוִּי, מִיט די דַּרְיוִי הַוְּנְדָּרָט, וּוּאַסְטָהָבָן גַּעַלְעַקְטָמַס' סְפָוָאַלְזְוָאַסְטָר, הַאַטָּמָט גַּדְעָן צְעַלְאָגָן די מַדְיָינִים. אַזְוּזָע יַוְנָתָן. אַזְוּזָע אַט וּוּאַרְאָפֶן זַיךְ שָׁאָל אַוִּיף וַיַּן שְׁאַרְבָּעַר שְׁוּוֹרָדָר. טַאַוְוִי, פְּרָעָג אַיךְ אַיְחָד, דַּאֲרָפֶן די בְּרָגָן צוֹ מִיר רַעַדֵּן? אַזְוּזָע רַעַדֵּן, אַוְיָהָר זַוִּי, וּוּאַסְטָהָבָן רַיִיט אַזְוּזָע פִּינְצָטוּרָעַ נְאַכְט אַיְנָעַר אַלְיוֹן כּוֹט אַ בִּיקָס אַזְוּזָע דַּעַרְתָּהָנָט.

דַּעַר שְׁוּמָר הַאַט אַ שְׁפָאַרְעָן גַּעַטָּאַן סְפָעָרְדָּ, אַוּוּלְגַעְפָּאַטְשָׁטָם. נְעַשְׂתָּה הַאַט גַּעַטְשָׁמִרְטָמַס' סְגַעְפְּלִילָ, וּוּי נִשְׁתָּמָת דַּעַר שְׁוּמָרָ, נְאַד "פְּעַטְשָׁאַרְיָן" הַאַט אַוּוּלְגַעְפָּאַטְשָׁטָם אַזְוּזָע פָּוֹן גַּעַשְׁׁן מִיטְגָּרְיָוִן.

וּוּאַס?

סְאַיז אַונְטְּרָגְעָסְמָעַן מְנוֹוחָ. זַוְיִנְעַד הַעַנְטָמָן וּזְעַנְעַן נְאַד אַלְעַז גַּעַוּעַן אַוְסְגַּנְשְׁמִירְט מִיט עַרְדָּ. אַזְוּזָע דַּי אַוְגָן אַזְוּזָע פְּרִידָ, אַזְוּזָע טְפָעָפְרִידָ, וּוּאַזְוּזָע מַעְנְטָשָׁה, חַיה, עַרְדָּ נִיְעַנְדָּ אַוִּיף אַיְנָסְרוּם, גַּיְעַנְדָּ אַוִּיף אַיְנָפְרָאַצָּע, גַּיְעַנְדָּ אַוִּיף אַיְנָגְעַבְוִוָּן. דַּעַר הַאַט אַ גַּעַם גַּעַטָּאַן גַּעַשְׁׁן אַונְטְּרָגְעָסְמָעַן אַהָאנְטָמָן:

— מַרְוּ וּוּלְזָן נִיְעַן אַ קָּאַלְעַטְמִיוּזָע וּוּטְשָׁרָעָרָ.

אַרְוּם הַאַלְבָעָן נְאַכְט אַיז גַּעַשְׁׁן גַּעַבְלִיבָן אַיְנָעַר אַלְיוֹן. דַּעַר אַיז גַּעַ-
שְׁטָמָאַן אַיז אַזְוּזָע פְּעַנְצָטוּרָ, הַאַט אַגְּבָנְעַסְקָטָמַסְתָּן מְנוֹחָן, וּוּאַסְטָהָבָן וּזְיךְ
גַּעַשְׁׁאָרָט מִיט אַשְׁמָאַל וּוּעָנָל, אַיז אַרְיָן אַיז אַלְבָנְחָטְוִוָּר. פָּוֹן יַעַנְעַר
זַוְיִט לְבָנְחָטְוִוָּר הַאַט זַיךְ עַרְנִיאָזָן אַיְזָל צְעַשְׁרִינְגָן, אַוְיְפָגְעַטְרִיְוָלָט
פְּאָרָא וּוּיְוָל דַּי נְאַכְטִיסְעַ שְׁטִילְקִיְוִיט אַזְוּזָע סְאַיז נְאַד שְׁטִילְעָר גַּעַוְאָרָן. די
נְאַכְטָמָן, אַלְיכְּטִיקָע, וּוּאַסְטָהָבָן זַיךְ גַּעַוְוִקְעָלָט אַיְנָפְלָדְעָר, אַיְנָפְרִידָ,
הַאַט אַגְּנָעָהוּבָן סְאַפְּנָן מִיט רִיחָות, מִיט פָּאַרְשְׁטִיקָטָעָוָת, מִיט וּוּיְטָעָ-
טָרִיטָט.

דַּעַר אַוְנוֹמָט, וּוּאַס גַּעַשְׁׁן הַאַט פָּאַרְבָּאַכְטָמָן אַיז עַסְ-צִימָעָר פָּוֹן דַּעַר
קְבוֹצָה, אַיז פָּוֹן אַיְסָמָן נִשְׁתָּמָת אַפְּגָנְטָרָאַטָּן. פְּנִימְעָר לְיכְטִיקָע, פְּנִימְעָר
טְרוּוּרִיקָע. הַעַנְטָמָן שְׁוּוּרָעָ, הַעַנְטָמָן אַפְּגָנְעָאַרְבָּעָטָע. די פָּאַרְבָּעַנְקָטָע אַוְגָן
— וּוּינְטָן אַזְוּזָע חַמִּימָות. וּוּאַז אַבְּעָר אַהֲיָנְגָעַסְמָעַן דַּי פְּרִידָ, וּוּאַס

אייז איז נעשן אויינגענאנגען אַ גאנצן אַוונט? ווֹאוֹ אַיז דִּי פְּרִיךְד פֿוֹן אַ יִדְישׁ דָּאָרָה, פֿוֹן אַ יִדְישׁ שָׂעֶר קָאָמוֹנָע? הָאָט דָּאָךְ אַ דִּיכְטָעָר גַּעֲרָעַדְת ווֹעֲגַן נעשן אַין הַכְּבָרְעָאֵישׁ? הָאָט דָּאָךְ נַעַשׂ גַּעֲלִיעַנְתּ דַּעֲרַצְיוֹלְנוֹגָעַן אַין יִדְישׁ? דַּעֲרַנְאָךְ רַיְיךְ — וּוֹאָרְעָמָעַן, הַאֲרְצִיקָע. אַזְּן צְוַוִּישָׁן דִּי רַיְיךְ פָּאָטָעָרְלָעַכְע טַעַנְותּ, — צִוְּיטּ, לְאָנֵג צִוְּיטּ, נַעַשׂ זָאָל אַוִיךְ נַעַמְעַן שְׁרִיבָן הַעֲבָרְעָאֵישׁ".

פֿוֹן דִּי פְּעַלְדָּעָר, פֿוֹן דִּי פְּרִידְסִים, זַעַנְעַן אַנְגָּעַלְאָפָן קַיְלָע וּוֹינְטָלָעָר, הַאָבָן מִיטְגָּעַרְבָּאָכְטּ מְרוֹוִיר — טְרוֹוִיר פָּאָרָן אַיְגַּעַנְעַם לְעָבָן, פָּאָרָן דַּעַר אַיְגַּעַנְעַר פְּרָאַצְעַ, פָּאָרָן אַיְגַּעַנְעַם לְשָׁוֹן.

ס'אַיז מִיטּ אַמְּאָל קַיְל גַּעוֹוָאָרָן.

נַעַשׂ הָאָט צְגַעַמְאָכְטּ סְפֻּעַנְצְּשָׁעָר. עַד הָאָט גַּעֲקָסָט אַוִיפְּן אַיְיר וּעְרָן בְּעַטְלָ, אַוִיפְּה דִּי פְּאַלְיָצָעָם בְּכִיבָּרָה, אַוִיפְּה דִּי צְעֻוּוֹאָרְפָּעַנְעָז וּשְׁוֹרְנָאָלָן, אַוִיפְּה דִּי רְעַפְּרָאַדְוָקְצִיעָס, וּוְאָס זַעַנְעַן גַּעֲהָנְגָעַן אַוִיפְּה דִּי וּוֹעֲנָט. עַד הָאָט זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת. זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת פְּאַרְגְּנַעַשְׁטָעַלְתּ אַ קְבּוֹצְ' נִיקְעָס דִּירָה. דָא אַיְינָעָם צִימָעָר אַיז אִים אַלְעַז גַּעַוּוֹן בְּאַקָּאָנָט, אַפְּילָו דַּעַר רִיחָה. אַיז אַזְּוִינָעָן דִּירָות הַאָבָן גַּעַוְאָיָנָט עַקְסָטְעַרְנִיקָעָם אַיְנָעָם צָאָרְשִׁין רְוָסְלָאָנָה. ס'הָאָט זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת אַ קְיִיכְטָעָר קְלָאָפּ אַיז טִיר. נַעַשׂ הָאָט גַּעַד עַפְּטָמָט. פְּרִיעָר הָאָט זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת אַ פְּנִים — זָוָן וּוֹנָט. דַּעַנְאָאָר — בְּרִיְמָעָט פְּלִיוֹצָעָם, גַּאֲרָבְּרִיְמָעָט, אַוִיפְּה אַ גַּוְיִיקְסִּין גַּעַשְׁטָעָל.

בְּרִיְנְלָעַבָּע הָאָרָה, פְּיִיכְטָעָה, הַאָבָן גַּעַבְּלִישְׁטָעַט.

דַּעַר יְוָגְעַרְמָאָן הָאָט זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת, וּוְאָס עַר אַיז אַזְּוִי שְׁפָעָט. אַוִיבָּה עַר שְׁטָעָט, אַוִיבָּה נַעַשׂ קַלְיָבָט זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת, גַּוִּיט עַר שְׁוֹוִין אַזְּוּעָקָעָה. עַר אַיז אַ קְוַפְּעָר שְׁמִידָה, אַרְבָּעָט נִישְׁטָה וּוֹיִיט אַיז אַ וּוֹיְנְקָעַלְטָעָר. עַר הָאָט זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת, אַזְּנָעָשׂ אַיז גַּעַלְיָבִין אַוִיפְּה נִאָכָט אַיז עַיְן חָרוֹה, אַיז עַר צְוַעְקָוּמָעָן. נַעַשׂ אַיז אַחֲדָאִי מִיד, וּוֹילְגַּיְוִין שְׁלָאָפָן, וּוֹעַט עַר אִים בְּלוֹזָן דִּי הַאָנָט אַזְּן וּוֹינְטָשָׁן אַ גַּוְטוּעָ נִאָכָט.

אַזְּן אַזְּן דַּעַר קוֹפְּרָשְׁמִיד הָאָט אַרְיִינְגְּנַעַשְׁטָעַקְטּ נַעַשְׁנִי אַ בְּרִיְמָעָט, אַוִיסְגָּעַרְבָּעָטָעָה הַאָנָט, אַזְּוֹאָרְעָמָעָה הַאָנָט, הָאָט נַעַשׂ אַ צִּי גַּעַטְאָן דִּי הַאָנָט צַו זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת פְּאַרְזְוִיכְבָּרָן דַּעַם יְוָגְעַרְמָאָן, אַזְּנָעָשׂ אַזְּנָעָמָעָט דַּעַם קוֹפְּרָשְׁמִיד אַוִיפְּה אַיז בְּעַסְלָ, זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת — אַוִיפְּה אַ צְוַיְוִיטָם. בְּיִידְעָה הַאָבָן זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת אַזְּנָעָמָעָט, נַעַקְוּטָמָעָט אַזְּנָעָמָעָט, זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת יְאָרָן נִשְׁטָה גַּעַהְעָט גַּעַזְוּן. דַּעַנְאָאָר הָאָט דַּעַר קוֹפְּרָשְׁמִיד זִיךְרַנְאָשָׁוֹשָׁת יְאָרָן יְלִיבָה. אַזְּן הַעֲרָשְׁ-לִיבָה אַיז דָא אַפְּ-

צווישן יהיען אוו לענדער

גערטס-פרעומד, וווײיט פון אַ יידישער סביבה, וווײיט פון אַ יידיש, מײַש
ווײַדיש לְעָבֵן. ער זאגט דָּאָס אַלְזַ נִישְׁטַ לְרֹעַ. פֿאַרְקָעַטֶּט, ווַיְיל ער האַט
ליַב ס'לְאָנד, האַט ער ליַב יִדְיש, מִיט אַלְעַ פֿוַיְטְשָׁעוֹפּוּסָם. ער האַט ליַב
די זוֹן, אַ שְׂטָטָרְקָעַ זוֹן, ווַאֲס ווַאֲלַט נַעֲקָנַט שְׂטָאַרְקָעַ מאָכָן אָוֹן נַיְ מַאֲכָן,
וועָן נִישְׁטַ דִּי פֿרְעַמְדָּקִים, ווַאֲס דָּעַר פֿרְאַסְטַּפְּשָׁוּטַער אַרְבָּעַטֶּר דָּרְרַ
פֿילְטַ צָוֵם צְיוֹנוֹיסָט. אָוֹן דִּי אַרְזִיְשָׁרָאַל/דִּיקָעַ זוֹן ווַאֲלַט בְּאַגְּעַנְעַט
ס'יִדְישַׁע ווַאֲרַט מִיטַּן שְׁעַנְסָטַן גּוֹטְמָאָרְגָּן. אָוֹן יִידָּן ווַאֲלַט זַיְ אַוְיסַ
גְּעוֹואַשָּׁן מִיטַּן זוֹן, מִיטַּן יִם, מִיטַּן דִּי בְּלוּעַ בְּעָרָג, אַנְשָׁתָּאַט מַוְרָא צַוְּהָבָן
אָנָּן הַאלְטָן דִּי צְוָנָג אָנָּן אַ זַּיְוִיט, אַפְּלוּ אַין דָּעַר לִינְגָּעַר זַיְוִיט. אָוֹן דִּי בְּעָרָג,
אוֹן דָּאָס זַיְמָד אוֹן אַפְּלוּ דִּי זַיְתְּמָבִיםָּעַר ווַאֲלַט זַיְ גַּעַנְטָר בָּאָרַ
הַעַפְּטַ, ווַאֲלַט זַיְ גַּעַהְאַלְזָטַ, ווַיְיל אַיְינָס ווַאֲלַט ס'אַנְדָּרָעַ פֿאַרְשָׁתָאַנְעַן
אוֹן אַ וְעַרְטָעַרְבָּוך, אַדְעַר ווַיְיַעַמֵּד רְופַט עַס דָּא — «מַלְוָן». נַיְעַ, «אַוְיסַ
גְּעַנְלְטַעַ» קִינְדָּעַר, ווַאֲס ווַאֲקָסַן דָּא מִיטַּן דָּעַר הַיִּסְטָאָרְיַעַ פָּוֹן דִּי חַשְׁמוֹנָאים
אוֹן פָּוֹן בְּרִיכּוֹכְבָּא אָוֹן נִשְׁטָאַט מַעַר — נִשְׁטָאַט מַעַר קִיּוֹן יִדְישַׁע הַיִּסְטָאַר
דָּיעַ — וּוּעָן דִּי «אַוְיסְגָּעַנְלְטַעַ» קִינְדָּעַר ווּעַט מַעַן נַאֲךְ הָבָן צַוְּהָבָן
אוֹן צַוְּהָבָן. אַדְעַר דָּאָס ווּעַט נַאֲךְ דּוּיְעַרְן יָאָרְן בֵּיזְ דִּי שְׁכָרוֹת ווּעַט
אַיְבָּרְנָיִין אָוֹן דִּי «גָּאוֹנוֹם» ווּלְעָן אַוְיסְוָאָקָסַן. אַגְּרוּסָר טַוְיל אַיְזָ שְׂוִין
אוֹיסְגָּעַנְוָאָקָסַן אוֹן ווְאַוְנְרָעַט זַיְ שְׂוִין, ווַאֲס יִידָּן אַוְיפַּרְעַט דְּרָעַן
אוֹזָא מַאֲדָרָן נִשְׁטָאַט פֿאַרְשָׁתָעַנְדָּלָעַ לְשָׁוֹן. אָוֹן אָזָז זַיְ ווּלְעָן אַוְיסְוָאָקָסַן
וּוּלְעָן יִידָּן שְׂוִין דּוּרְזָעַן, ווַאֲס הַיִּסְטָאַר הָבָן אָן אַיְגַּן הַעֲבָרָאַישׁ לְאָנָּה.

בְּשַׁעַת דָּעַר קוּפְּעַרְשָׁמִיד הָאַט נַעֲרַדְתִּים הָבָן בְּלֹויְזְ דִּי קַאְרָע אַוְינָן
זַיְ בַּי אִים נַעֲזָונְדָן. אַוְיִפְּן אַפְּגַּנְעַבְּרָעַנְטָן פְּנִים אַיְזָ נַגְּרַנִּישָׁט גְּעוֹעָן
קַעְנְטִיק. ער האַט גַּעַרְעַט זַיְ אָוֹן אַפְּגַּנְעַהָאָקָט, ווַיְיַעַר ווַאֲלַט זַיְ גַּעַ
אַיְלָט אַיְבָּרְצָוֹנְבָּן אַ שְׁלִיחָות. ער האַט מִיטַּן אַמְּאָל אַיְזָ מִיטַּן דְּרָעַן
זַיְ אַוְיִפְּגַּנְעַשְׁטָעַלְתַּם. אַיְבָּרְן פְּנִים הָאַט זַיְ בַּי אִים צַלְלִינְגַּט אַמִּינְעַן
אוֹזָא ער האַט עַפְּעַס פֿאַרְשָׁפְּטִיקַט, אָזָ ער האַט שְׂוִין לְאָנָּגָן גַּעַדְאָרְפַּט גְּיוֹן
פָּוֹן דְּאָנָּעָן. ער האַט זַיְ גְּעוֹגָנָט. אָוֹן אָזָ ער אִין שְׂוִין גְּעוֹטָנָעָן אִין
דָּעַר אַפְּגַּנְעַר טַוְיל הָאַט ער צְוֹגָעָבָן :

— גְּלִוִּיכְטַמִּיר, נַעַש, אָזָ דָּאָס זַעְגָּעָן נִשְׁטָאַט קִיּוֹן צַוְּהָבָן רַיְדַּ.

קַעְגַּן «עֲבָרִית» הָאָב אִיךְ נַגְּרַנִּישָׁמַט. ווַיְיַסְּן זַאֲלַט אַיר אַכְּבָּר, אָזָ ער
פֿרְאַסְטַּפְּשָׁוּטַער אַרְבָּעַטֶּר בְּלִיְבָּט דָּא שְׁטוּמָ.

קַעְגַּן מַעַן אַלְזַ מַאֲכָן, אַ חְוֵי — דִּי סָאַצְיָאַלְעַ רְעוֹוָאַלְוָצִיעַ.

דָּעַר קוּפְּעַרְשָׁמִיד אִין אַוְועַק. ער האַט מִיטְגָּעָרִיסַן פָּוֹן נַעַשְׁן אַ

שטייך אומרו און איבערגעלאזט נאך זיך שטארקע זונ, הייסע זוינטן און א קנאכיקן יידיש.

נעש האט געשפריזיט איבערן צימער, געשפריזיט א לענגערע ציימט. און או די פום האבן אונגעהייבן מיד צו ווערן, האט ער זיך אפגעשטעלט בי די פאליעצטס ביכער, געוצט מיט די אונגן, מיט די פינגער. אט איז שפונגלאער און דיטיש. אט העבר�אиш — ביאליך, טשערניבאָסְקִי, נאָרדָאָן, ברענער. אט איז מיצקעוויטש אין פויליש.
— און אין יידיש?

5. טבריה

די שמאלע, געדרייטע געטלעך זענען געלען אין חורבות. ארום די אינגעפאָלענע שטיבלעך — און דעכער, און ווענט — האבן זיך געד-וואָליגערט אַשְׁכּוֹן'ישׁוּ משפחות, ספֿדְּיַישׁ משפחות. מען האט זיך דער-קענט אינעם חילוך. די אַשְׁכּוֹנוּם — געלאָקטע פאות, רְבָּנוּיַשׁ קָאָפָעָה-לְשׁוֹן, קָאָלִירְטָעָה-אַלְאָטָן. די וויבער — רְבִּיצִינְס אַין שטערנטיכְּלָעָר. די פְּנִימָעָר — שְׁלָאָבָּעָרְדִּיקָע, בְּלִיכְעָ, ווֹי נאָך אַת חָנִינִית. סְלִשְׁוֹן — אַ ווּיכְעָר, בריטער יידיש. די סְפָּרוֹדִים — טְעַרְקִישׁוּ פְּעַמְקָעָם. פְּנִימָעָר — ברזונען, אַפְּגָעָרְעָנְטָע. סְלִשְׁוֹן — שְׁפָאָנָּאַלִישׁ, אַרְאָכְבִּישׁ, העברְעָאַישׁ — ווֹאָס רֵיסְטִיט זיך טִיף פּוֹן האַלְדוֹן, מיט אַכְּרָכָל. און אַרום די חורבות, אַרום די צְעִילְגִּיטָעָה-משפחות — קְלִיּוֹנוֹאָרגָן אַון צִינָן. שְׁוֹאָרְצָע, דִּירְעוֹרָה דִּיקָע צִינָן אַן הָרְעָנָר.

האט מען דערטאָפֶט אַ פרעמדָן, דערצְוֹן אַוּסְלָעָנְדָר, האט מען זיך אַראָפְּנָעָרְעָט פּוֹן האַרְץ, דָּעַצְיִילָט ווֹאָס פְּאָרָא אַומְגְּלִישׁ סְגַעְוִוִּיסְעָר — האט אַנְגָּמָאָכָט, ווִיפְּאַל נְפָשָׁות סְחָאָט צְוָעָנוּמָעָן. גָּרְעָדָט האַבן אלָע — זִידָעָם, טָאָטָעָם, מאָמָעָם, שִׁינְדָּרָה, — גָּרְעָדָט העֲבָרְעָאַישׁ, גָּרְעָדָט שְׁפָאָנָּאַלִישׁ אַון צְוִימִינְסְטָן האַבן גָּרְעָדָט אַוְיגָן אַון העַטָּם.

הוֹנְדָרְטָעָר יָאָרָן ווֹואַינְעָן אַין שכנות האט נִישְׁתְּ גַעְקָאנְט אַוְיְפָטָאָן דָּאָס, ווֹאָס סְגַעְוִוִּיסְעָר האט אַוְיְפָנְעָטָאָן — דָרְעָנְעָטָרְטָה די אַשְׁכּוֹנוּם מיט די סְפָרוֹדִים. מען האט זיך אַין אַיְנָעָם גַעְרָאָבָן אַין די חורבות, אַרְוִיְסְגַעְשְׁלָעָפֶט דָא אַ לְעַמְפָל, דָא אַ לְיִכְטָעָר, דָאָרָט אַ עֲרָדָעָנָעָם טָאָפָ, זיך גַעְרָאָבָן אַון גַעְהַלְמָט, אַו חִילָפָ ווּעַט אַנְקָוּמָעָן פּוֹן נְיוֹיְאָרָק, פּוֹן פְּאָרִיז, פּוֹן וְאָרְשָׁעָן.

ס' איז געוווען א שטיך נאכמייטאג. געש איז גענאנגען מיט נארקיסן אינעם יידישן קווארטאל, וואס בייס יס-יכנרט. דער וועג איז געוווען א געדרייטער — שטיינערנע טרעלפלעך, חורבות, ציינן מיסט און פלייגן. און כאטש די זוּן האט געברענט האבן די שמאלע געלעך געשמעקט מיט טולען קעלעך און די לופט איז פול געוווען מיט קאַלך-שטוויב.

זוי זענען אדרוים צום יס-יכנרט, וואס האט אַרְוִיסְגָּשְׁפִּילְטְּ פֿוּן צוישן די חורבות אי זוי א פידל, אי זוי א פלייט, אי זוי א טראומפייט.

אייז דער יס-יכנרט בלוי? אייז ער גראן? אייז ער וויאַלעט?

ס' איז זונֵדָיוֹפְּנָאָגָן, ס' איז זונֵדָפְּגָּרָאָגָן. ס' איז פריד און טרויער. דער טרויער פֿוּן טויזנטער יידן, וואס וועספָאַסְאַנְסָעָם ועלאָנֶעָר האבן דערטראָנֶעָן אַינָּעָם יס-יכנרט. די פריד פֿוּן בריבוכבאָס חילות, וואס האבן לעבען טבריה צעהלָאנָן די רויַמִּישׁ אַרְמִיּוּן, זיך געווואָלָט באָן פריעוּן.

ס' איז אַוִּיסְגָּשְׁפִּילְטְּ אַ בְּחָרְלַי מיט געקריוֹלְטָע פָּאוֹת, אַוִּיפָּן קאָפָּט אַ קְיֻלָּעֲכִיק קאָפְּעַלְוָשָׂל, אַ סָּאָמְעַטָּעָנָם. ס' גַּלוּעַ, שׁוֹוֹאַרְצָע בְּאַלְאָטְבָּי צום טרייט, זוי ער ווֹאַלְטָ אַרְוִיסְגָּשְׁפִּילְטְּ פֿוּן אַנְסָקִים, "דָּבָוק". אַוִּיפָּן די ליַכְטִיקָּע באָקָּן אַ לַּיְכְּטָעָרְטִיקִיט. ס' בְּחָרְלַי האט באַטראָכָט די פרעַמָּד, זיך געקוֹיְנִיקָּלָט — יָאָ צָוִיּוֹן, נִישְׁטָ צָוִיּוֹן?

געש האט אַים באַגְּרִיסְטְּ:

— שלום!

ס' בְּחָרְלַי איז געווואָרָן דָּרִיְסְטָעָר. ער האט געשן אַרְיִינְגְּשָׁטָעָקָט אַ האָנְטָן, ר' האט נַאֲרִקִּים אַרְיִינְגְּשָׁטָעָקָט אַ האָנְטָן:

— שלום-עליכם!

געש האט געפְּרָעָנֶט:

— אַיר רַעַדְתָּ וַיְדִישָׂ?

— וואָס דָּעַן זָאַל אַיר רַעַדְתָּ?

— בְּחָאָב גַּעֲמִינָט אַיר רַעַדְתָּ הַעֲבָרָאָישׁ.

— בְּבִין דָּעַן אַ פְּרָעָנֶק" (סְפָּרְדִּיְשָׂעָר אַיְדָה), בְּבִין דָּעַן אַ חְלוֹזָן בְּזָאַל רַעַדְתָּ הַעֲבָרָאָישׁ? בְּבִין דָּאַךְ אַ הַגְּנָעָר, אַ גַּעֲבִירְקִיטִישָׂר, אַוְן אָונְדוֹזְעָר לְשׁוֹן אַיז יַדְישָׂ?

— אַבְּעָר הַעֲבָרָאָישׁ פָּאַרְשְׁטִיט אַיר? — האט נַאֲרִקִּים אַים גַּעַנְפָּעָט אַוִּיפָּה הַעֲבָרָאָישׁ.

— לְשׁוֹן-קְדוּשָׂה? אַודָּאי פָּאַרְשְׁטִיט אַיר.

— אַוְן רַעַדְתָּ קָעַנְתָּ אַיר?

— ס'גייט איזיך דוקא כ'זאל רעדן לאשונ-קודש? — האבן די אויגן זיך בים בחור'ל צעשפילט — כ'וואל מיט איזקנישט רעדן קיין לאשונ-קודש.

— און העברעאייש צייטונגגען לויונט איר? — האט אים נארליך וווײטער געפרענט.

— איר מיינט העברעאייש בלעטער? ניין, ב'לייען נישט. בי אונדיז אין דער ישיבה הענגט פון גערער רביה אַחרם און נישט בלוי פון גערער. אלע רביזום, וואס אין אריז-ישראל, וואס אין חווילארץ, האבן גע'אסר'ט וזו לויונגען די העברעאייש בלעטער.

— פאָרוּוָס האט מען זוי גע'אסר'ט?

— וווײַל די שרייבער, וואס שטעלן צונזיף די בלעטער, זענען מהלֶל-שבת.

— לויונט איר גאָר קיין בלעטער נישט?

— מיר לויונגען די יידישע בלעטער, וואס קומען פון ווארשע.

— אָוָר זענט אַישיבָה-בָּחוֹר?

— יאָ.

— און דער פאָטער אייערעד?

— מיין פאָטער אִין דער טבריה/ער ראש-ישיבה.

— פון ווָאנָעָן קומט אייער פאָטער? פון פוֹילֶן?

— מיין פאָטער, מיין זידע, מיין עלטער זידע, זענען הינע געד-בירטיקע. מיין מوطערם משפחה אוֹוָך. מיין משפחה שתאטמאַט אי פון ליטען, אי פון פוֹילֶן. מיר אָבעָר זענען צפתער.

— און העברעאייש ספרים לויונט איר?

— ניין.

— און פון ביאָלִיקְן האט אָיר געהרט — האט אים נועש גע-פרענט.

ס'בחור'ל האט אַקס געטאָן אוֹוָיך נעש', דערנַאָך אוֹוָיך נארקִים'ן און פון די ליפָן האט זיך בי אִים אַרים געטאָן אַשפָּרוֹך:

— שם רשיים — —

— פאָרוּוָס שיילט אָיר ביאָלִיקְן? — האט נארקִים זיך אַבְיוֹזעַר געטאָן אוֹוָיפָן טבריה/ער בחור'ל.

— וווײַל ער אִין אַמְּחַלְּשָׁבֵת.

— דו האָסְט גָּזְעָן?

ニין, אָן עַלטָּרָעָר אָיר, אַיראַשְׁמִים, האט עַמְּרִיך דערצְיַילְט.

צווישן ימיין אוו גענדער

— וויסטו באתש, דו פראַדָם, אָז מען דאָרָפֶן דֵיר גַּעֲבָן פָּעַטְשׁ ?
— האָט נַארְקִים אַ גַּעֲשָׂרִי גַּעֲטָאָן — אָז פָּאָר אָזָא קָלְהָ קָסְמָט
דֵיר פִּיעַרְדִּיקָע פָּעַטְשׁ ?

די לַיְכְּטָעַ רַוִּיטְקִיט אַיז אַפְּנַעַרְנוּן פָּוֹן דַעַם בְּחָורְלָס בְּאָקָן.
ס' בְּלָאָסָעַ פְּנִים אַיז גַּעֲוֹאוֹרָן נַאֲךְ בְּלָאָסָעַ. גַּעֲשָׂין אַיז אַיְינְגַּעַפְּאַלְן, אָז
אָזָוִי צַעֲדָרָאָן אוֹן פָּאָרְלוֹרִין האָט גַּעֲדָאָרְפָּט אַוְיסְקָוּן אַיז פָּוֹן בְּכָל,
וּוֹעֵן אַ יְרוּשָׁלַיִם/עָרָן אַיז אַיְם בְּאַפְּאַלְן, אַיְם גַּעֲרוֹפָן : „בְּכָלָי טְפָשָׁאָי“.
ס' בְּחָורְלָס האָט זִיךְ אַ רְוָס גַּעֲטָאָן אַוְוָס קָרְפָּט. די אַוְינְגָן האָבָן זִיךְ בַּיִּ
אַיְם צַעֲפָנָט אָזָן ס' קוֹל אַיז גַּעֲוֹאָרָן דַּרְיוּסְטָעָר :

— אָז אַיר וּוּעַט גַּעֲבָן פָּעַטְשׁ וּוּעַל אַיךְ נַיְשָׂט צַוְּנָעָמָעַן.

— וויסטו באתש, אָז דֵיר יַיד דַּיְנָהָר, דֵיר וּרְאַשְׁמָם, האָט
דֵיר גַּעֲזָגָט אַ שְׁקָר ? — האָט נַארְקִים זִיךְ אַיז גַּעֲנָצָן גַּעֲמָרְיָסְטָל —
אָז פָּאָר דִּין אַוְזִיסְטָעָר קָלְהָ וּוּעַט מַיךְ דַּיךְ בְּרָאָטָן אַיז גַּיהָנוּם ?
— מִיטָּן גַּיהָנוּם שְׁרָעָקָט מַיךְ נַיְשָׂט — האָט ס' בְּחָורְלָס זִיךְ גַּעַנְתָּ
רוּקָט אַוְוָס הַינְּטָרְוּוֹיְלָעָם — מִיטָּן גַּיהָנוּם וּוּעַל אַיךְ שָׁוֵין אַלְיָוִן פָּאָר
שִׁיךְ וּוּרָן.

— אָז פְּרָאַדָּם !

ס' בְּחָורְלָס האָט גַּעֲוֹיָן אַוְוָס מַעֲרִיב, וּוּאוֹ דִי זָוָן, אַ רְוִיטָעַ, האָט
זִיךְ אַרְאַפְּגָנְעָלָאָזָט אַיז יִמְכְּנָרָת :

— בְּזַוְּעַל פָּאַרְשָׁפְּעָטִיקָן מַנְחָה.

— עָרָהָט לַיְכְּטָעַ אַ חַוִּיב גַּעֲטָאָן דֵיר פָּאָלָעָט פָּוֹן בְּאַלְאָטָל אָזָן אַפְּגָנָע
צַוְּגָן.

— וּוּ גַּעַפְּעָלָט אַיךְ אַיְיָר „יִקְרִישְׁטָט“, נַעַש ? אָזָא שְׁטִיק
מוֹתְּלָאַלְמָעָר ! אָזָא טְבָרִיהּ/עָרָ שְׁוֹטָה ! אָזָא טְפִוּשָׁ !
אַ פָּאַרְשָׁמָאַלְצָן יִדְעָלָעַ, — בָּאָרְדָּ, טְאָבָעָק, רְוִיטָעַ אַוְינָן — וּוּאָס
הָאָט צַוְּגָהָעָרט דַעַם גַּעֲנָצָן שְׁמוּעַם, הָאָט אַוְנְטָרְגָּעָטְרָאָגָן אַ נְדָבָה
הַעֲנְטָלָעָלָע :

— אָזָא צַפְּתָעָר שְׁוֹגָעַי. מַעַן זַאנְט דַּאֲךְ : „וְאֵל מִיךְ נָאָט הַיְּטָן
פָּאָר צַפְּתָעָר, וּוּי פָּאָר פִּיעָר אָזָן פָּאָר וּאַסְעָר“. שְׁעַנְקָט אַ נְדָבָה,
שְׁעַנְקָט !

נַעַש אָזָן נַארְקִים זַעֲנָעָן קְרִיקְגָּעָנָגָנָעָן. הַיְּנְטָרָעָ אַוְסְגָּעָבָיוֹגָנָעָן
אוֹן אַוְנְטָרְגָּעָטְרָאָטָעָוָוָעָט זַעֲנָעָן גַּעֲזָעָסָן, זַעֲנָעָן גַּעֲלָעָן לְעַבְּדִיקָע
מַתָּים. וּוּאוֹ אַ קָּעָר — גַּסְיכָה בְּלִיקָן. נַארְקִים הָאָט זִיךְ אַלְיָזָנָה גַּעַנְתָּ
קָעָנָט בְּאַרוֹאִיקָן :

— קענט איד פֿאַהְגְּלִילְיכְּן אַטְדָּאָס שְׂטִיקְל מִוְטְלָאַלְטָעָר, בְּמֵין דָעַם
בָּחוֹר, דָעַם טִיפּוֹשׁ, מִיטָן שָׁוּמָר פּוֹן עַיְן-חֲרוֹד, וּאָס דָא גַּלְבוּעַ-בָּרָעָגֶן רַעֲדָן
צַו אִים הַעֲרָעָאִישׁ?

געש האט געשווינן. פָאָר אַיְם אַיְזָן אַוְפְּנַעַנְגָּנָעָן הַעִירְשָׁלִיבָן
דָעַר קוֹפְּעָרָשְׁמִיד, וּאָס דָרְיוִיט זִיךְ אַרְוֹם אַשְׁטוּמָר, בָּעַנְקָט אַיְן אַרְץָ
יִשְׂרָאֵל נַאֲר אַיְדִישָׁר נַאֲס, נַאֲר אַיְדִישָׁ הַוַּיִּזְ, נַאֲר אַיְדִישָׁר
מִשְׁפָּחָה. אַוְן מִיטָן שְׁוֹיְינָן אַיְזָן גַּעַשְׁן אַיְינְגַּעַפְּאָלוֹן, אַז וּעַן מַעַן מַרְאָכָט
זִיךְ אַרְיִין אַיְן דִי גַּהְיִימָע, רַעַלְגַּוּזָע בָּאוּוֹגְנוֹגָעָן פָּוּנוּם רַעַנְסָפָּאָן.
אַיְן דִי רַיְסָעָרִיעָן, אַיְן דָעַם צָאָלָן מִיטָּמָעַנְשָׁלָעָן לְעָבָן, קַומָט מַעַן
צָוּם גַּעַדְאָנָק, אַז דָאָס זַעַלְבָעָ פִּיְעָר, וּאָס הַאֲטָן גַּעַרְעָנָט אַיְן דִי פָּאָנָאָ
טִיקָּעָר, אַיְן דִי סָאוֹוָאנָאָרָאָלָעָם, דָאָס זַעַלְבָעָ פִּיְעָר הַאֲטָן אַוְיךְ גַּעַשְׁפָּאָן
מִיכְלָ אַנְדוּשָׁעָלָעָם וּוּרָק, הַאֲטָן אַוְיךְ גַּעַשְׁפָּאָן דָאָוִינְתָּשִׁים וּוּרָק. סָאיַן
דִי זַעַלְבָעָ קָאָפְּ-שָׁלָאָק מַטְבָּע. דָעַר שָׁוּמָר, וּאָס אַיְזָן גַּעַזְעָסָן אַוְיפָּן פָּעָרָה,
וּוְיָאָ וּוּרָעָ, אַיְזָן הַעֲכָסָטָנָס אַהֲלָד פּוֹן אַרְאָמָן, הַעֲכָסָטָנָס — אַ
„פָּעַטְשָׁאָרִין“, וּאָס מַיְידְלָעָךְ חַלּוּמָעָן וּוּעַנְגָּאָים. פּוֹן דָעַט טַבְרִיהִיעָר
בָּחוֹרְלָ וּוּעַט מַן הַסְּתָמָם גַּאֲרָגִוְשָׁת אַרְוִיסְקָוָתָה. מַעַן קַעַן אַבְעָר נִישְׁתָּ
דָרִינְגָעָן דָרְפָּוֹן, אַז פּוֹן דִי פָּאָנָטִישָׁע בָּחוֹרִים־לְעָד, פּוֹן דִי שְׂטִיקָעָר
„מוֹטְלָאַלְטָעָר“, וּאָס רַעֲדָן יְדִישָׁ, לְעָבָן זִיךְ אַוְים אַיְן יְדִישָׁ, וּוּטָגָרָ
נִישְׁתָּ אַרְוִיסְקָוָמָעָן. פּוֹן זַיְזַי וּעַנְגָּעָן דָאָרָק אַרְוִיסְגָּעָקָמָעָן נִישְׁתָּ בְּלָוִוָן אַ
בִּיאָלִיק, אַ בְּעַרְדִּיטְשָׁוּסְקִי, אַ בְּרָעָנָעָר, נַאֲר אַזְזָעָ דִי גַּזְונָצָע
יִזְרִישָׁע לִיטְשָׁאָטָרָ, אַוְיךְ אַונְדוֹעָרָעָ קָעְפָּעָר, רַעַוְאַלְוְצִיאָנָעָרָן, אַוְיךְ דִי
פִּירָעָר פּוֹן אַונְדוֹעָרָעָ אַרְבָּעָטָר פָּאָרְטִיעָן.

דָעַר וּוּגָהָאָט זִיךְ גַּהְיָוִיכְן הַעֲכָר אַוְן הַעֲכָר. מִיטָן זָוְנְפָּאַרְגָּאָגָן
הַאֲטָן אַבְּלָאָזָן גַּעַטְאָזָן אַ וּוּינְטָלָ. אַט אַיְזָן דָעַם רַמְבָּמְסָ קָבָר. אַ גַּעַדְ
מוּיְעָרָט אַוְהָלָ. אַוְן אַוְיפָּן אַוְהָל — „רַבְּיָנוּ מִשָּׁה בְּן מִימָוָן מִבְּחָר
הָאָנוֹשִׁי“. אַרְוֹם דָעַם אַוְהָל — קָבְרִים-בָּעָרְגָּלָעָר. סָאיַן אַרְוִיסְגָּעָקָמָעָן
דָעַר שְׁמָשׁ — אַ הַוִּיכָּר, אַ גַּעַבְוִוְוָנָעָר, עַנְלָעָר אַוְיָהָמָשָׁה מִיטָּאַהְגָּעָן,
זַוְיִם מַאֲלָט זַיְזַי אַוְיָהָמָשָׁה דִי חֻמְשִׁים-שְׁעַרְבָּלָעָטָר. עָרָהָאָט גַּעַוְיָזָן אַוְיָהָמָשָׁ
דִי בָּעָרְגָּלָעָר אַוְן אַיבָּעָרְגָּעָכָאָזָעָטָר צָוּם טְוִוְוָסָטָן מַאֲלָזָן זַיְן סְפָרְדָּ—
ישְׁן הַעֲרָעָאִישׁ:

— — — דָא לַיְגָט דָעַר תְּנָא רָיְיָהָנִי-בְּזִיזָאָיִ, דָא לַיְגָט זַיְן
וּוּבָבָ, דָא — זַיְנָעָ סִינְדָעָר. אַוְן דָא — הַאֲטָן עָרָמִיט בִּיטְוָל אַמָּאָר
גַּעַטְאָזָן מִיטָן דָעַר הַאֲנָטָם — אַנְדָעָרָה תְּנָאָים.

צווישן יומען אוו לענדער

— ווער? ר' יוחנן-בן-זיבאי ליגט דא? — האט נعش געפוקט אופין בערגל אן א מזבחה אוון זיך גע'חרדוש'ט.
— אי, מיר האבן עס באכלה — האט דער שמש פארזיכערט —
ער אייז דאך געוווען א ספּרוֹדי.
— וואם פּאָר א ספּרוֹדי אייז אייך ר' יוחנן-בן-זיבאי געוווען?
האבן זיך געש אוון נארקיס צעלאכט.
— וואם אייז דער חַלּוֹק? — האט דער שמש מיט הכרעה אויסט געשטרעקט א חאנט מען זאל ערפֿעס אַרְיִינְלִיגֶן — מיר זענען אלע יידן,
אַשְׁבָּנוּזִים, סְפּרוֹדִים, אלע אַברָהָם אַבְּינוֹס שְׂינְדָּרָע. וואם, דריי פִּיאַסְטָעָר?
— האט ער זיך אַ קְרוּם גַּעֲטָאָן — ווינְיס! גִּימְטַ נַאֲך אַ צְוּוֵי פִּיאַסְטָע!
דעָר אַוּונְט אייז צוֹגְעַפְּלָן. גַּעַש אוון נארקיס זענען געגאנגען מִידָּע,
פָּאַרְשָׁטוּבִּיטָע, געגאנגען אוון געשויגן. געגאנגען צומ אַוִיטָאַמָּאַבִּיל,
וואם האט געווארט אַוִיפֿ זוי לְעָבָן אַן אַכְּסָנִיה. דא אוון דָּאַרְטָה האט
זיך צעוווינְט אַ פִּירְעָזָק אַיְזָעָלָע, אַנְגָּעִינְאָט אַ טְרוּוּיר. אַוִוָּת אַ טְרָעָפְּלָן
אייז געוווען אַ בָּאָכָּע אַן אַ שְׁטָעָרָנְטִיכָּל. זוי האט אַיְנָגְעָוִינְט אַ סִּינְדָּר,
שְׁטִיל אַיְנָגְעָוִינְט אוון צוֹגְעַזְגָּעָן אַין אַ בְּרִיטָן קְלִינְגְּעַנְדִּיקָּן יְיִדִּיש, וואם
מען הערט בְּלֹיז אַין אַלְטִיְרּוּשָׁלִים אוון אַין צְפָת:

אי אַונְדוּרָר לְאַזְנוֹ,

אי אַונְדוּרָר לְאַזְנוֹ,

דָּאָס הַיְלִיקָע,

זענען פְּאַרְצָן זַעַר פִּיל קְבָּרִים,

וְאָס אַין זַי זענען באַחָאַלְטָן

אוֹזְדוֹזָעָט הַיְלִיקָע צְדָקִים,

הַתְּמִימִים וְהַיְשִׁירִים.

דָּאַרְטָה רָוּן זַיְעָרָע כְּשָׂרִיעַ גַּעֲפָעַלְעַן,
אוֹן קִיּוֹן זַאֲרוּם הַצְּטָה זַי נִישְׁט בָּאַרְיוֹת.
אוֹיף זַי בְּלִיעָן אַרְצַ-יְשָׁרָאֵל עַפְּגָעַלְעַן,
אַתְּרוֹגִים, לְוָבִים, אוֹן מִירָטָן אוֹזָן.

גַּעַש אוון נארקיס זענען אַרְיוֹן אַיְנָעָם אַוִיטָאַמָּאַבִּיל. גַּעַש אוון אַיְזָן
וְוִינְקָל, נארקיס — אַין צְוִוִּיטָן. בִּידָּע הַאַבָּן גַּעַשְׁוִוִּיגָן, זַי זַי וְוְאַלְטָן
גַּעַווּן פְּרָעָמְדָע. דָּעָר שָׁאָפְּפָר, אַ גַּלְיִיצְיָאנְגָּעָר בְּחוֹר אַין גַּעֲפָאַסְטָע

ו. אַפְּאַטָּאַשׁוֹ

קָאַקְיִיחְיוֹזֶן, הָאַטְ מֵיטֶ נְדָלוֹת אַ נְעַם גַּעֲטָאַן מֵיטֶ בַּיּוֹדָעֶת הָעֵנֶט סְדֻעָלֶ,

וּוְאַסְ חָאַטְ זַיְדֶ, וּוְ צַעֲנוֹאַלְדָעָוָעָט אַוִיפֶן אַנְלְוִוֶּף :

— לְאַזְטָ דָוָרָךְ !

דָעֶר אַנְלְוִוֶּף :

יַיְדֶן מֵיטֶ שַׂוְאַרְצָעֶבֶר, מֵיטֶ רְוִיטָעֶבֶר. יַיְדֶן מֵיטֶ הוַיְקָעָרֶם,
מֵיטֶ וּוַיְבָעֶר, מֵיטֶ קִינְדָעֶר. בַּאַרְהְוּסָעֶעֶן אַרְאַבָּעֶר מֵיטֶ אַיְזְוָלָעֶן אָנוּ אָנוּ
אַיְזְוָלָעֶן. בַּאַוּוֹאַסְפָּעָעֶן אַרְאַבָּעֶר עַנְלְעָעֶר אַוְיָה שַׁטְּאַטְמָשָׁוָגָים. קְלִינְוֹוָאַרגָּן
מֵיטֶ שַׂוְאַרְצָעֶ, פְּלָאַמְּיקָעֶ אַוְיָין, קְלִינְוֹוָאַרגָּן מֵיטֶ אַיְטָעָרְדִּיקָעֶ אַוְיָין.

דָעֶר אַנְלְוִוֶּף הָאַטְ פָּוָנוּם שַׁאַפְּעָרֶס גַּעַשְׂרִי זַיְדֶ צַעַשָּׁאָטֶן, דָוָרָכִי
עַלְאָוֹת דָעֶם אַוְיָטָאַמָּבִיל, אִים בַּאַגְּלִילִיטֶ מֵיטֶ אַקְזִימְזָוִיקָעֶ.

דָעֶר אַוְיָטָאַמָּבִיל הָאַטְ זַיְדֶ גַּעַוְיָבֶן בַּאַרְגְּנִיאַרָּאָפֶ, זַיְדֶ
נְהָרְיוֹתֶ צַוְּיָשֶן גַּעַסְלָעֶר, לְיַקְלָעֶר אָנוּ בַּיְתַעְלְמִינָם, זַיְדֶ גַּעַטְרָאָגָן אַבָּעֶר
דוֹרוֹתֶ.

טָבְרִיה — דַי שַׁטְּאַטְ פָּוָן דָעֶר מְשָׁנָה, פָּוָן דָעֶר נְמָרָא. דָא זַעַנְעָן
רְעַלְגִּיעָס אַפְּגָעָנָגָעָן אַיְן בְּלָוֶט, זַיְדֶ אַוְיָסְגָעָשָׁאַכָּטָן אַיְן נְאַמְעָן פָּוָן גָּאָטָם.
טָבְרִיה — דַי שַׁטְּאַטְ פָּוָן דָעֶר מְסָרוֹתָה, פָּוָן דָעֶר נִיקְוָדָה. דָא הָאַטְ מְעָן
גְּרָיסְיָן אָנוּ גַּעַרְבָּעָנָט יְדָרָעָס וּוְאָרָט, וּוְאַסְ אַיְזָעָן גַּעַוְעָן דָעֶר מְסָרוֹתָה.
דָא הָאַטְ מְעָן גַּעַרְדָּפְטָס דַי עַרְשָׁטָעָ קְרָאִים, דָא הָאַטְ מְעָן גַּעַרְדָּפְטָס
עַנְגָּס תְּלִמְדִידִים. אָנוּ דַי בַּיּוֹדָעָ סְקָטָטָעָם הָאָבָן אַיְנָעָן דַי אַנְדְּרָעָ זַיְדֶ
אַוְיָרָ גַּעַרְדָּפְטָס. אָנוּ גַּעַנְשָׁטָטָה דַי רְדִיפָׁות וּוְאַלְטָטָ פָּוָן דָעֶר תְּמָרְוִישָׁעָר
מְסָרוֹתָה, פָּוָן דָעֶר „תּוֹרָה שְׁבָעָלְפָה“, וּוְאַסְ אַיְזָעָן גַּעַשְׁתָּאָגָעָן אַיְן גְּרוּסָם
סְכָנָה, קִיְן זַכְרָ נִישָׁט גַּעַבְּלָוּבָן, פְּוֹנְקָט וּוּסְ אַיְזָעָן גַּעַשְׁתָּאָגָעָן אַיְן גְּרוּסָם
פָּוָן דַי עַרְשָׁטָעָ קְרָאִים.

וּוְעַן אַיְזָעָן דָאָס גַּעַוְוּן ?

אַיְן זַיְבָּעָטָן יְאַרְהְוָנְדָעָרָט, אַיְן אַכְטָן יְאַרְהְוָנְדָעָרָט, אַיְן נְיִינְטָן יְאַרְ
הְוָנְדָעָרָט ?

אַוְן הַיִּנְטָ ?

הַיִּנְטָ וּוְיִזְטָמָעָן פָּאָר אַ פְּיָאַסְטָעָר וּוְאָוָוָ רְיַיְחָנְדִּזְכָּאִי לִינְגָטָם,
וּוְאָוָוָ זַיְן וּוְיִבְּרָאָ לִינְגָטָם, וּוְאָוָוָ זַיְן וּבְרָאָ קִינְדָעָר לִינְגָטָם.

דָעֶר אַוְיָטָאַמָּבִיל אַיְזָעָן שְׁוִין גַּעַוְוּן הַיְנָטָעָר דָעֶר שַׁטְּאַטְמָט. וּוְאָוָוָ אַ
שָׁעָר — חָוְבוֹתָן אָנוּ נְאַקְעָטָעָ בְּרָגָג. וּוְאָוָוָ אַשָּׁעָר — אַ פְּאַרְגָּעָסְעָעָן
פָּאַלְמָעָ, אַ קָּאַקְטָום, וּוְיַאַפְּרָזְעָנָיִשָּׁ. דַי זַוְן הָאַטְ זַיְדֶ גַּעַהְאַלְטָן אַיְן
וְעַצְן. אַ סְטָאַרָעָ צִיגְנָן — קְלִינְגָעָ, שַׂוְאַרְצָעֶ — וּוְאַסְ אַבָּנָן גַּעַוְכָט
גַּרְעַזְלָעֶקְ צְוּפָסָנָס אַ בָּאָרָג, הָאָבָן אַרְוִיסְגָּעָבְרָאַנְדְּזָשָׁעָט אַוִיפֶן אַסְפָּאַלְטָרָ

צווישן ימיען אוּן לענדער

וועג. די צינן האבן זיך איבערגעשראַלן פֿאָרְן אַוִיטָאמַָבְּיַל, גענומען
לויפֿן באָרגָנַָצְּרוֹוִה אָוּן אַינְעָם שְׁטִילְן פֿאָרגָנַָצְּטַה האַט אַפְּנָעַהֲיַלְכַּט דָּס
קלָאַפְּן פֿוֹן קְלָאַעַן אָן שְׁטִין.

דעָר פֿאָסְטוֹךְ, אַ בָּאוֹזְקָסְטָעָנָר, מִיטְ אַגְּלָן קָאָפְּ, האַט זִיךְ אַ הָוֵב
געטָאַן אַיְבָּעָר דָּעָר פֿלָאַכְטָעָ, וּוֹאוּ עָר אַיְזָן גַּעַלְיָבָן
שְׁטִין אַ הָוֵיכָעָר, אַ דָּאַרְעָר, מִיטְ אַגְּנָגָן שְׁמַעַקָּן אַיְן דָּעָר האַנְטָן, גַּעַד
שְׁמַאְנָעָן נִישְׁתָּוּי אַ שְׁפָעָר, נָאָר וּוּי אַ נְבָאָ. עָר האַט נַאֲכָנָעָקָסְטַה
דָּעָם אַוִיטָאמַָבְּיַל. דָּעָר שְׁאַופְּעָר האַט זִיךְ מִיטְ אַים באָגְרִיסְטַה:

— עלָה קָוָחָ!

די מאַשְׁין האַט זִיךְ אַיְנָגָעָדָרִיט לִינְקָם. פֿוֹן צְוִוִּישָׁן די בעָרָג אַיְזָן
אַרוֹסְנָעַשְׁפָּרוֹנוֹנָעָן אַ שְׁטִיךְ פֿוֹנָעָם יְמִינָרָתָ, אַ בְּלִוִּים, אַ גְּרִינְסָם. די
גַּעַמְּטָעָר זְעַנָּעָן גַּעַוָּאָרָן אַוִיפָּגָהְיִיטָרָט. באַלְד אַיְזָן דָּס שְׁטִיךְ יִם
פֿאָרְשָׁוֹאָונְדָן.

דעָר וועג, וּוֹאָס אַיְזָן גַּעַלְאַפְּן באָרגָנַָצְּרוֹאָפְּ, האַט אַגְּנָהָבוֹן וועָרָן
זַאֲמְרִיךְ. אַיְן טָאָל האַט די מאַשְׁין גענומען גַּיְינָן פֿאָמְעָלָעָכָר. די
רעַדְעָר האַבָּן אַגְּנָהָבוֹן זְנַשְּׁעָן אַיְן חִיּוֹן זַאֲמָה, וּוּי אַיְזָן וּזְאַסְעָר. די
מאַשְׁין אַיְזָן גַּעַלְיָבָן שְׁטִין. די פֿאָסְאַזְוִירָן זְעַנָּעָן אַרוֹיסָם פֿוֹן דָּעָר
זַאֲמְרִיךְ, האַבָּן צְוָנְעַלְיוֹנִית וּוֹרָאָן אַקְסָלָן, וּוֹעָר אַהֲנָטָן, גַּעַהְאַלְפָן אַרוֹסִיךְ
שְׁלַעְפָּן די רַעַדְעָר פֿוֹן זַאֲמָה. דָּעָר שְׁאַופְּעָר האַט גַּעַרְבָּעָט מַעֲשִׂים בַּיּוֹם
רַעַדְלָן. דָּעָר מַאְטָאָר האַט גַּעַרְבָּצָט, זִיךְ גַּעַבְיוֹזָרָט. די רַעַדְעָר האַבָּן
זִיךְ גַּעַרְדִּיטָן די אַקְסָן, אַרוֹסְנָעַוָּאָרָפָן וּוֹאָלְקָנָס שְׁטוֹבָן, אַוּן זִיךְ
נִישְׁתָּוּנְשָׁרָת פֿוֹן אַרְטָן. דָּעָר שְׁאַופְּעָר האַט אַנְטָן עַפְּנָן גַּעַטְאָן סְטִירָל אַוּן
איַזְ אַרוֹיסָם פֿוֹן דָּעָר מַאְשָׁין. אַלְעָדָרְיָה האַבָּן זִיךְ אַיְבָּרְגָּעָקָסְטַה אַוּן די
בלִיקָּן, פֿאָרְלוֹיְידָעָן, האַבָּן גַּעַחְאָט צֹו זַאנָן:

— וּוֹאָס וּוֹעָט זִיךְ?

סְאַיְזָן אַגְּנָעָרִיטָן אַנְטָרְעָר אַרְאַכְבָּעָר אַוִוָּפְּ אַ קְלִיּוֹן אַיְזָעָלָעָ.
הַינְּטָרָאָים פֿוֹן בַּיּוֹדָעָ זַוְּתָן אַיְזָל צְוָוִי גַּעַפְּלָאַכְטָעָנָעָ קָאָשָׁן גְּרִינְסָם. דָּעָר
אַרְאַכְבָּעָר האַט זִיךְ באָגְרִיסְטַה מִיטְן שְׁאַופְּעָר. אַוּן אַזְ דָּעָר שְׁאַופְּעָר האַט
גַּעַהְאָט מַכְבָּד גַּעַוּזָן דָּעָם אַרְאַכְבָּעָר מִיטְ אַסְגָּאָרָעָט אַוּן דָּעָר אַרְאַכְבָּעָר

דָּעָם שְׁאַופְּעָר מִיטְ אַ שְׁוּעַבְּעָלָעָ, האַבָּן זִיךְ בַּיּוֹדָעָ צְעָרָעָט:

— אַזְוּי אַזְ אַזְוּי, כָּאַוְאַדוֹשָׁא, נִשְׁתָּוּ וּוֹיָטָם פֿוֹנְדָאַנָּעָן וּוֹאָוִוָּט
מִינְסָם אַשְׁכָּן. עָר האַט אַ פָּאָרְפָּאָר. אַזְ אַדְעָר כָּאַוְאַדוֹשָׁא וּוֹיָל, וּוֹעַל
אַיְךְ צְוִירִיטָן נַאֲכָן שְׁכָן. מַעַן וּוֹעַט אַיְנָשְׁפָּאָגָנָעָן די פָּעָר אַוּן אַרוֹסִיךְ
שְׁלַעְפָּן דָּעָם אַוִיטָאמַָבְּיַל. סְעוּטָם קָאָסְטָן אַ שְׁיבָוָשָׁ.

ו. אַפְּאַטָּאַשׁוֹ

אוֹן אוֹ דָּעַר אַרְאָבָּעָר אֵין אָוּוּקָגָעָרִיטָן נָאָכָּן שְׁבָּן, הָאָט דָּעַר שָׁאָפָּעָר
אֲרִינְגְּנְעָלָקָוֶת זַיְנָעַ צָעַן פִּינְגָּעָר אָנוֹנְטָעָרָן קָעָפֶ:

— דָּעַר "שִׁבְּוֹשׁ" וּוּעַט מִיךְ שְׂוִין קָאָסְטָן אֲ צָעַן פִּיאָסְטָעָר.

ס' הָאָט לְאָגָן נִישְׁתָּמָעַ גַּעֲנוּמָעַ אָוֹן דָּעַר אַרְאָבָּעָר אֵין אָנְגָּעָרִיטָן אַוְיָפֶן
אַיְזְוּעָלָעַ. נָאָךְ אִים — דָּעַר שְׁכָן מִיטְ דִּי פָעָרָד. דָּעַר שְׁכָן, אַ יְוִנְגָּעָר,
אַ בָּאָרוּוּסָעָר, אֵין אַיְנְגָּאָנָצָן גַּעֲוָעַן גַּעֲרָאָטָן אַיְנָעַם עַלְטָעָרָן אַרְאָבָּעָר.
דָּעַר שָׁאָפָּעָר הָאָט עַס בָּאָמְעָרָטָן אָוֹן אַ זָּאָגְ גַּעֲטָאָטָן צָו דִּי פִּאָסְטָעָר:
— אַיְרָ מִיְּנְטָטָאָקָעָן, אָזְ זַיְיָ זַעֲנָעַן שְׁכָנִים? דָּאָס אֵין אַ טָּאָטָעָן
מִיטְ אַזְוָן! אָוֹן בִּידְעָ זַעֲנָעַן גַּנְבִּים!

ס' הָאָט זַיְקָ אָנְגָּעָהוּבָן אַ דִּינְגָּעָנִישָׁ. דָּעַר יְוִנְגָּעָר אַרְאָבָּעָר הָאָט
אַ זַּיְגָּעַנְאָךְ זַעֲכִיךְ פִּיאָסְטָעָר. דָּעַר שָׁאָפָּעָר הָאָט אִים אַ לְאָךְ גַּעֲטָאָן
אַיְן פְּנִים אַרְיוֹן, זַיְקָ נִישְׁתָּמָעַ גַּעֲשָׁמָט אַנְצְוָבָטָן פִּינְגָּה פִּיאָסְטָעָר. דָּעַר
אַרְאָבָּעָר הָאָט גַּעֲשָׁרְיוֹן, אַיְנְגָּעָלְיוֹנָט וּוּעָלְטָן. דָּעַר שָׁאָפָּעָר הָאָט אִים
אַרְיְבָעָרְגָּשָׁרָגָן. דָּעַר אַרְאָבָּעָר הָאָט גַּעֲהָאָלָטָן אַיְן אַיְן אַרְאָפָּלָאָזָן פָּנָ
פְּרִיוֹן, דָּעַר שָׁאָפָּעָר הָאָט גַּעֲהָאָלָטָן אַיְן אַיְן בָּאָטְרָעָטָן, אָוֹן צָו קוַיָּן
אוֹיסְגְּלִיךְ אֵין מַעַן נִישְׁתָּמָעַן גַּעֲקָוּמָעַן. נִשְׁתָּמָעַן צָום שָׁאָפָּעָר:
— דִּינְגָּט זַיְקָ נִישְׁתָּמָט מִיטְ אִים, גַּיטְ אִים נָאָךְ.

— וּוּהִוִּסְטָ אִיךְ זַוְּלָ אִים נְאָכְבָּעָן? זַעֲכִיךְ פִּיאָסְטָעָר? דָּרְיוֹ
דָּאָלְעָרָר פָּאָר הַעַלְפָן אַרְוִוְשְׁלָעָפָן דִּי מַאְשָׁין? נַיְוָן! אַ שָּׁאָד יְוִדְיוּשָׁ גַּעֲלָט!
אַזָּא פָּאָרְשָׁוֹן אַרְבָּעָט דָּאָךְ אָפְ פָּאָר זִיבָן פִּיאָסְטָעָר, פָּאָר פִּינְגָּה אָוֹן
דָּרְיוּסִיק סְעָנָט, אַ גַּאֲנָצָן מָאָגָן בַּיְם עַפְעָנְדִי אַוְפָּן פָּעָלָד! דָּאָס אֵין דָאָךְ
נוֹלָה!

— נָוָ, בָּאָטְרָעָט אִים נָאָךְ פִּינְגָּה פִּיאָסְטָעָר — אֵין נִשְׁתָּמָעַן
אוֹמְנְגְּדוֹלְדִיךְ — אַבְּיָ אַ סּוֹף!
מַעַן הָאָט זַיְקָ וּוּיְדָרָ גַּעֲנוּמָעַן דִּינְגָּעָן. אָוֹן אוֹן מַעַן הָאָט אַפְּנָעָן
גַּוְאַלְדָּעָוָעָט, זַיְקָ אַפְּנָעָרִיגָּט אַ מִינְגָּטָן צָעַן, אֵין מַעַן מַשְׁוֹחָה גַּעֲוָאָרָן
אוֹיָפֶן צְוֹוָאָנְצִיךְ פִּיאָסְטָעָר.

בִּידְעָ אַרְאָבָּעָר הָאָבָּן אוֹיָפֶן נִיךְ פָּאָרְוּוֹאָרָפֶן אַרְוּם דִּי אַוִּיטָאָמָּכְיָלִי-
אָקְסָן קוֹיְטָן, אַיְנְגְּנְעָשְׁפָאָנָט דִּי פָעָרָד אֵין דִּי קוֹיְטָן. דִּי פָעָרָד הָאָבָּן אַ
צִי גַּעֲטָאָן, אֵין מָאָל, נָאָךְ אַמְּאָל, מִיטְ�נוּשְׁלָעָפָט דָּעַם אַוִּיטָאָמָּכְיָלִי, אָוֹן
אַיְדָעָר וּוּאַסְּזָעָן, אֵין דִּי מַאְשָׁין אַדוֹיָסְ פָּוָן דִּי טִיפָּעָ זַמְּדָן.
דָּעַר עַלְטָעָרָר אַרְאָבָּעָר הָאָט אַיְסְגָּעָרִיגָּט דִּי פָעָרָד. דָּעַר יְוִנְגָּעָרָר
אֵין נִשְׁתָּמָעַן מִיטְ אַ צְעַפְּנָטָעָר הָאָנָט, בְּרִיטָמָ וּוּיָ אַלְפָאָטָעָן. דָּעַר
שָׁאָפָּעָר, אַ צָּעָנְכְּפָה/טָעָר, הָאָט אַיְנְגְּנְעָצְיָוִילָט אֵין דָעַר אַפְּנָעָר הָאָנָט

צווישן ייְהוּן אָוֹן לעונדר

די פיאסטערט, געציילט מיט אַ ניגון, ווי אַ פרומער זיך ציילט פרעה/^בם מוכות.

דעָר אויטאמאַבִּיל האַט זיך אַוועגעראַדֶּלֶט. די זאמַדֵּן זענען גע-
ווארן פַּלאַכְּעָר אָוֹן שיטערה. דער שאָופָער, וואָס אַזְּרַעַן נִישְׁט
זִיכְּרָעַ גַּעֲוָעַן צִי דִּי צַוָּאנְצִיךְ פִּיאַסְטָעַר וּוּעָלָן אוַיסְנִיּוֹן צַו זַיְוָן קַשְׁעָנָע,
צַו דִּי פַּאַסְאַושְׁוֹרָן/^ט, האַט זיך אַיצְטַן נַאֲךְ מַעַר גַּעֲבָעַס/^ט, ווי פרוּרֶר :
— געהערט ? פָּאָר הַלְּפָן אַ שְׁטוֹפָטָן אָן אוַיטאמאַבִּיל צַוָּאנְצִיךְ
פִּיאַסְטָעַר ? דָּאָס זענען דָּאָךְ קַעְשָׁעַנְעַגְּבִּים !

— פָּאָרְגִּינְט זַיְוָן — האַט גַּעַשׂ אַיְינְגַּשְׁטִילַט דָּעַם שאָופָער — וּוּעָן
מַאֲכַט זיך נַאֲךְ אַזְּזַעַן אַנְרִיסְעַנְישׁ ? אַיְנְמַאל אַיְן אַיְובָל. אָוֹן דָּעַם
דאַלְעַר וּוּעָלָן מִיר בַּאֲצָלָן.

— סְגִּוִּיט נִישְׁטָן אָוֹן דָּאָלְעַר — האַט אַ צַּוְּפִּירְדַּעַנְעָר שְׁמִיבָּל, וואָס
הַאַט זיך צַעְלִינְגַּט אַרְוּם דָּעַם שאָופָער/^ססְמוּלִיְוָוִינְקָלָעַן, גַּעַנְוָעַן טְרוּבָּן
דָּעַם כֻּסְסָפָן פָּנוּם — אַיְוּר גַּעַלְתָּן אַיְזָנְקָט אַזְּזַי אַשָּׁאָד, ווי מַיְינָס !
סְאַיְזָנְקָט גַּעַלְתָּן !

דעָר אוַיטאמאַבִּיל האַט זיך אַרְיִינְגְּדָרִיט אַוִּיפָּאָר אַ שְׂטַח אַוִּיפָּנָעָר
ריְסְעָנָם שְׁאָסָעָר. פָּוֹן בַּיְדָעַ זַיְתָּן האַבָּן גַּעַלְאַצְטָה הַיְּבָמָשְׁנָעָן,
גַּרְאָבָ-מַאֲשִׁינָּעָן, פַּעַסְעָר סְמָאָעָ, פְּרִזְעָמָעָשׁ שְׁטִינְגָּעָר, אַנְגְּנוּוֹאַרְפָּעָנָעָ זַעְקָד
לְעַקְעַצְעַנְתָּן. עַטְלַעְכָּעָ צַעְנְדָלִיק אַרְאָכְבָּעָר — יוֹנָעָן, עַלְטָעָר, זְקָנִים
— בַּאֲרוּעָסָעָ אַרְאָכְבָּעָר אַיְן בְּרוּיטָעָהָוָן, וואָס זענען אַמְּאָל וּוּיְסָ גַּעַוּעָן,
אַרְוּם דִּי קַעְפָּה שְׁטוּקְלָעָהָהָנְטָעָר, האַבָּן זיך גַּעַהְוִוָּן אַרְוּם דִּי פְּרִזְעָמָעָ,
וּוּאוֹ זַיְהָאָבָן גַּעַהְקָטָשְׁתִּינְעָר. די אַרְאָכְבָּעָר האַבָּן דּוּרְכְּגַּנְּלָאָזָט דָּעַם
אוַיטאמאַבִּיל. אָוֹן אַיְן זַיְעָרָעָ אַפְּגָנְעָבָרָעָנְטָעָ פְּנִימָעָר, שִׁינְעָנָ פְּנִימָעָר,
אַיְן זַיְעָרָעָ שְׁוֹוָאַרְצָעָ אַוְיָן, יַדְיִישָׁעָ אַוְיָן, אָוֹן גַּעַוּעָן שְׁנָאָה צָום
שְׁאָופָער, צַו דִּי פַּאַסְאַושְׁוֹן, צָום אוַיטאמאַבִּיל. פָּוֹן צְוִישָׁן די פְּרִזְעָן
מַעַם זענען גַּעַפְּאָלָן וּוּוּרְטָעָר, ווי שְׁטִינְגָּר :

— יהָודָה לְבָב !

— לְבָב יְהָוָה !

נִשְׁעָן אָוֹן נַאֲרָקִים, וואָס זענען גַּעַזְוָעָן פָּוֹן בַּיְדָעַ זַיְתָּן אוַיטאמאַבִּיל,
הַאַבָּן זיך אַ רְוָק גַּעַטָּאָן אַיְינְגָּר צָום אַנְדָּעָרָן. זַיְיָהָבָן זיך אַיבָּעָרָגָעָ
קוּטָט, קִיּוֹן וּוּאָרָט נִשְׁטָמָק אַוְעָגָעָרָעָדָט אָוֹן פָּאַרְשָׁעָמָטָעָ אַרְאָגְנָלָאָזָט די
קַעְפָּה.

דעָר שאָופָער האַט מִיט בִּיטָּוָל אַ קּוֹסְגָּעָטָן אַוִּיפָּן חַמוֹן אָוֹן זיך
אוַמְּנוּדָרִיט צַו דִּי פַּאַסְאַושְׁוֹן :

— זוי האבן צו אונדי, יידן, דערלינגט דער באבעס ירושה! ב'האָב
אייך געזנט — הינט — אַזְוִינָעַ הַינֶּט! און אייר ווילט טאָקע אַוַּף
נאָכֵט צוֹפָאָרָן פַּיְן נַצְרָת? לאָמַר בעסער אַיבָּעָרְגָּעָכְּטִיכְּן אַין אַ קְבּוֹצָה.
דְּגַנְּיהָ אַיְזָ נִשְׁטָם ווּוֹיטָ פָּוּן דְּאָנָעָן.

די פָּאָסָאָזִירָן האָבָן זיך אַיבָּעָרְגָּעָקָט. זוי האָבָן אַוַּף שְׂטוּמָ
לְשׁוֹן בָּאַשְׁלָאָסָן, אָז דָּעַר שָׁאָפָּעָר אַיְזָ גַּעֲרָכָט אָוֹן נַאֲרָקִיסָּהָט אַ זָּגָן
געַטָּן:

— מֵיר וּוּלָן אַיבָּעָרְגָּעָכְּטִיכְּן אַיְזָ דְּגַנְּיהָ אָוֹן פָּאָרְטָאָגָן אַרוּסָּפָּאָרָן
קיין יְרוּשָׁלָיִם.

6. אין יְרוּשָׁלָיִם

נעַשְׁ האָט זיך אַהיַב גַּעַטָּן פָּוּן שְׂרִיבְּטִישׁ. עַר האָט גַּעַקְׁוּקְׁט
אוֹוִיפָּ דִּי צְעוֹוָאָרְפָּעָנָעַ בִּינְגָלְעַךְ פָּאָפְּרָי, פְּרִישׁ בָּאַשְׁרִיבְּנָעַ, וְאוֹ דָּעַר
טִינְטָ אַיְזָ נַאֲךָ נִשְׁטָם גַּעַוּעַן אוֹוִיסְגָּעָרְפָּוּקְׁנָט, אָוֹן אַיְזָ נִשְׁטָם גַּעַוּעַן
צְוּפְּרִידָן. עַר האָט גַּעֲרָכָט אַ גַּאנְצָן פְּרִימָאָרְגָּן, גַּעַוְאָלְטָ בָּאַשְׁרִיבְּנָעַ
דָּעַס אַונְטָעָרְגָּאָנָגָן פָּוּן יְרוּשָׁלָיִם, גַּעַוְאָלְטָ גַּעַבְּנָעַ רִיסְעָרְיִיעַן
— קְנָאִים, סִיקְרִיסִין, הַוְּנָגָעָר, מְגַפָּה, טְוִוִּיט. מִיטָּן טְוִוִּיט אַיְזָ אוֹוִיפָּ אַרְץָ
יִשְׂרָאֵל אַנְגָּעָפָּאָלְן אַ שְׁלָאָט, אַ חְוִינִּיחְמָעָנְלָ-שְׁלָאָט, אוֹוִיפָּ קְנָאָפָּעָ צְוּוִי
טוֹזְוָנָט יָאָר. אָוֹן נַאֲכָן שְׁלָאָט — דִּיזְעַלְבָּעָ אַנְיְנָרְלָעָכָעָ רִיסְעָרְיִיעַן —
בְּרוּנוֹנִים, הַסְּתָהְדוֹתָן/נִיעֻטָּם. פָּנוּנָעַ קְרִימְלָעָכָן, אוֹוִיסְגָּעָבְּוִיְנָעָנָעָם שְׁטִילְעָט
אַיְזָ גַּעַוְאָרָן אַ דָּעְוָוָאָלְוָעָר, פָּנוּנָעַ רְוִיְמִישָׁן אַדְלָעָר — אַן עַגְלִישָׁר לִיבָּ.
נעַשְׁ האָט שְׁטִיעָנְדִּיקְרָהִיטָּן גַּעַלְיִינָטָן אַ זְוִיטָלָן נַאֲךָ אַ זְוִיטָל. די
אַומְצָזְפְּרִידְנִיקִיטָּן אַיְזָ אַין אִים גַּעַוְאָקָסָן. נִישְׁטָ דָּאָט האָט עַר גַּעַוְאָלְט
אַיבָּעָרְגָּאָבָן. וְאוֹ זְעַנְעַן דִּי אַמְתָּעָ רִיסְעָרְיִיעַן, וְאוֹ אַיְזָ דָּעַר אַמְתָּעָר
גַּעֲרָאָנָלְ? האָט דָּאָךְ יַעֲדָעָר מַעֲנָטָשׁ זְיַוִּין רִיחָ, האָט דָּאָךְ יַעֲדָעָר תְּקוֹפָה
אַיְרָ רִיחָ? אָוֹן אַוְיָבָ פָּוּן אַרְץְיִשְׂרָאֵל אַיְזָ גַּעַוְאָרָן אַ בָּאָרָגָן אַשָּׁ, אַיְזָ
גַּעַוְאָרָן אַ חְוָרָבָה, וְאוֹ אַיְזָ דָּעַר רִיחָ פָּוּן דָּעַר חְוָרָבָה? פָּאָר די אַוְיָנָן
הַאָבָן זיך גַּעַטְרָאָגָן ווּוּרְטָעָר, אוֹוִיסְגָּעָלְאַזְוּנָעָ ווּוּרְטָעָר, וְואָסָחָבָן זיך
גַּעַלְיִינָט אַרְוָם נַעֲשָׁם פִּסְ, וְוַיְיַעַשְׁקָטְמָעָנָעָ פִּיגְגָּל. עַר האָט צְעִירִיסָן
די בָּאַשְׁרִיבְּנָעַ בִּינְגָלְעַךְ פָּאָפְּרָי, וְוַיְיַעַרְסָן אַוַּף פִּיעַזְ-פִּיצְלָעַךְ. עַר
הַאָט אָז עַפְּנָן גַּעַטָּן אַ פָּעַנְצָטָעָר אָז דִּי שְׁטִיקָלְעַךְ פָּאָפְּרָי זְעַנְעַן זיך צְעַדְ
פְּלוֹגָן אַיבָּעָר יְרוּשָׁלָיִם, הַאָבָן זיך גַּעַוְוּעַן אַיבָּעָר אַלְעָ פִּיר זְיוֹטָן.
שְׁוִין אַ חְוָדָש, זְוִי נַעַשְׁ אַיְזָ גַּעַוְוּעַן אַיְזָ יְרוּשָׁלָיִם, וְוַיְיַעַר אַיְזָ אַיְצָ-

צווישן ייִמען אוֹ גַענדער

געשטאנגען בוי מיס פילד אין פאנסיאן, וואס זיין „שייפ-שוועטער“, די ער לענגןטע עטַל, האט אים רעקאמענידרט. זי האט טאקט געוואוינט מיט אים א טיר איבער א מיר.

צען אויגנער האט געש געדאפרט זיין בויים ירושלים/ער ביתדין. ער האט געוואלט זען, ווי פנינה, דאס תימנער וויביל, וואס דומיט אויף די צימען, וועט זיך גטן מיט סעדיהן. איצט איז גאָר קיין נײַן נישט געווען.

ס'האט געשן אויסגעפֿעלט אטעם. ער אוֹ אַרוּם פֿוֹן צימעה. אינעם שטיַַן קארידאָר האט פנינה געוואשן דעם דיל. געש האט זי באָגריסט.

— וואס, פנינה, איך האט זיך אָפְּשֶׁר אַיבְּרָגְעָבָעָטָן מיט סעריהן?
— ס'זונדט זיך נישט אָן מיר, אַדְוָנוֹ — האט זי אַהיַב געטָן צו געשן אָן אויסגעטראָקנט, פֿאָרָעַלְטָעַרְטָן פֿנִים — ער ווֹיל אַגְּט.

— וועט איך אַים געבען?
געש האט נישט געווארט אויף אָן ענטפֿער. ער האט גענווען אַראָפְּנִין מיט די טראָפָן. אָן אָן ער אוֹ שוֹין געווען בויים אַרוּסָאנָג, האט ער געהערט ווי פנינה שרייט אַים נאָך:
— די תוכחה וועל איך אַים געבען!

געש האט זיך געטָרָאָן פֿוֹן אַיִּין גַּאֲס אָן דער אנדעָרָעָר. די שרעס פֿאָר דער אויגנער לְיִדְקִיָּת האט אַים געטָרָבָן — די לְיִדְקִיָּת פֿוֹן אָן אויסגעקָאָכָּטָן טְשִׁינְגָּק, וואס שטיַַטְנָאָך אָוּפְּטָן פֿלאָם.
געש האט זיך אַריינְגְּנְדָּרִיט אָן דער אלְטָעָר שטָאָט. ער אוֹ כמעט געלאָפָן אַיבְּרָעָר דער קְיִיטְזָגָאָס, וואס האט זיך גענָשָׂטָן באָרגָן אַראָפָן. די געלעָר זענען געווען שמאָל, אוֹזְוִי שמאָל, אָז ווען צוֹוַיְיָ אַראָפָן. די מענטשָׂן זאלָן זיך לְיִכְתְּג געפָעָט געבען „שְׁלוֹם“. געש אוֹזְרִין אָן דער בשמיַם גַּאֲס. פֿוֹן דער בשמיַם גַּאֲס אָן דער יְדִישָׁר, וואו ס'זענען שווֹין באָלְד קְיִוָּן יְדִין נישט געווען. אָומְעָטוֹם — שְׁפִּיוֹגְגָעָוָעָלְבָּלָעָר, שְׁנִיטִּסְדָּרָעָלְעָר, יְאָטָקָעָט. אָומְעָטוֹם — ווֹינְשָׁעָנְקָלָעָר, בעזִּים-בְּלִיעָבָטָה, סְאַנְדָּאָלְזְמָאָכָּעָר. אָנְגָּנְגָּלָאָדָעָנָע אַיְזָלָעָן, אָנְגָּנְגָּלָאָדָעָנָע קָעָמָלָעָן הַאָבָן פְּאַרְשְׁטָעָלָט די געלְלָעָר. אָז ווען נישט די כָּאָרְכְּלְדִּיקָע קוֹלוֹת פֿוֹן יְדִין אוֹזְרִין אַראָבָּהָר, ווען נישט דער האָנְדָּל, וואָלָטָן די געוועלְבָּטָה, טוֹנְגָּלָעָר גַּעַלְעָט אַוְיסְגָּעָזָעָן ווי אלְטָעָט, טוֹבָלָעָט קָאָטָעָדָאָלָן, וואס לאָז נישט צו קְיִוָּן זוֹן.

ו. אַפְּאָצָּעָה

אייז אַוִינְקֵל אַייז גַּעֲלָגָן אַתְּמָנֶנֶּר טְרָעָגָר — אַ דָּאָר, באָרוּעוּס
מענטשל מיט אַ שְׁטוּרִיךְ אַרְוֹם דִּי לְעַנְדָּן. דָּרָר טְרָעָגָר, זָוָס האָט נִישְׁט
געַהָּאָט קִיּוֹן אַרְבָּעָט, האָט אַרְוִיסְגָּעָנוּמוּן אַ סְּפָרְגָּל אָוּן מִיט אַ צְּעָזִינְגָּעָן-
נָעַם נִינוּן, אַרְיִינְגְּנוּיוּינְט אַינְגָּעָם טּוֹמָל אַרְיוֹן אַ פָּרָק מְשֻׁנְיוֹת.

נעַש האָט זִיךְ גַּעֲטָרָגָן צְוִישָׁן דִּי גַּעֲוָעָלְבָּעָר. ער האָט אַומְעָטוּם
אַרְיִינְגְּנוּקָט, אַומְעָטוּם אַרְיִינְגְּנוּשָׁמָעָט. ער האָט באַטָּאָפְּט דִּי אַלְטָע
גַּעֲבִירְדָּעָם, וָאוּ צְוִישָׁן דִּי צִינְגָּלָהָבָן אַרְוִיסְגָּעָנוּלְאָצָּט גַּרוּסָע פִּוּרְשִׁיגָּע
מִירְמָלְשְׁטִיְוִינְגָּר, עַנְלָעָךְ אָוּף דִּי שְׁטִינְגָּר פָּונָעָם בּוֹתְלִי-מְעָרָבִי. נעַש האָט
זַוְּךְ אַפְּגָנְעָשְׁטָעָלָט בַּיִּהְיָה אַשְׁעָמָאָכָּר. אַ שְׁמָאָלָה, טּוֹנְקָל גַּעֲוָעָלְבָּל.
זַוְּךְ עַקְלָעָךְ קָאָשָׁע, זַוְּךְ עַקְלָעָךְ הִירְוָשׁ. אַ יְיָל — באָרָד אָוּן פָּאוֹת — האָט
זִיךְ דִּי אַוִינְגָּן אַוִינְגְּנוּקָט, גַּעֲוָוכְּת אַ קָּוָהָה. אָוּן טִיף אַינְגָּעָם גַּעֲוָעָלְבָּל
אייז גַּעֲשְׁטָאָנָעָן אַ צְּעוֹאָקְסָעָנָעָר אַרְאָבָעָר מִיט אַרְיִינְגְּשָׁטָאָכָּעָנָע אַוִינְגָּן
אָוּן האָט גַּעֲדָרִיט אַ חָאנְטָמִילְךָ. פָּונָעָם טְרוּיְעָרִיקָן פְּנִימָה האָט אַרְוִיסְגָּעָן-
קָוָט אַן אַוְמְבָאָהָאַלְפָעָנָעָר שְׁמַשְׁוֹן הַגִּבְוָר.

נעַש האָט אַוִינְגְּעָצִימָט, דָּרְפִּילָט וָוי דִּי לְיִוְדִיקִיט אַיִן אִים
חוּבְּט אַן פָּאָרְשָׁוִינְדָּן. ער האָט זִיךְ נַאֲךְ גַּכְעָר גַּעֲטָרָגָן אַיבָּעָר דִּי
שְׁמָאָלָעָנָעָלָע אַוְן הִינְטָעָגָעָלָע, אַיִז צְוָנְעָמָעָן צָמָם „שַׁעַר הַזָּהָב“,
וָואָס דִּי אַרְאָבָעָר הַאָבָן פָּאָרְמוּירָט, מִשְׁיחָה זָאָל נִישְׁטָהָבָן דָּוָרָךְ וָאָנָעָנָע
אַרְיִינְצָוָפָאָרָן קִיּוֹן יְרוּשָׁלָיִם. עַפְעָם אַיִז אַיִן גַּעֲשְׁנָעָנָגָנָגָעָן, אַ רִיחָה,
אַן אַלְטָעָר רִיחָה, ער רִיחָה פָּוּן דָּרָר אַמְּאָלִיקָעָר יְרוּשָׁלָיִם. דִּי אַוִינְגָּן זָעָנָעָן
בַּיִּים גַּעֲוָאוֹן גַּרְעָסָעָר, דִּי נַאֲזָלְעָבָעָר בְּרִיחָטָר. אַט אַיִז פָּאָר אִים
דִּי אַמְּאָלִיקָעָר בְּשִׁמְוּם-גָּאָס, דִּי אַקְסָן גָּאָס, דִּי יַאֲטָקָעָר גָּאָס, דִּי גַּלְעָזָעָר גָּאָס,
דִּי שְׁמִידָן גָּאָס. יַעֲדָר מַעֲנָשָׁה האָט זְוִין רִיחָה. יַעֲדָר תָּקוֹפָה האָט אַיר
רִיחָה. אָוּן גַּעֲשָׁה האָט דָּרְפִּילָט אַרְוֹם זִיךְ רִיחָות פָּוּן צְוּוִי טְוִיזָּנְט יָאָר
קָרִיק, פָּוּן דָּרִי טְוִיזָּנְט יָאָר קָרִיק. דִּי רִיחָות זָעָנָעָן גַּעֲלָגָן אַוְתָּה דִּי
שְׁפִּיצְפִּינְגָּר, אַרְוֹם דִּי מּוֹלִיזְוִינְמָלָעָן, וָוי דָאָס אַלְץ וָוָאָלָט פָּאָסִירָט
נָעַכְּטָן, אַיְעָרְדָּנָעָכְּטָן.

נעַש האָט זִיךְ אַפְּגָנְעָשְׁטָעָלָט. פָּוּן אַ גַּעֲוָעָלְבָּל, זָוָס מַעַן האָט
גַּעֲפָלָאָכְּטָן בְּעוֹזִימָר, הַאָבָן אַרְוִיסְגָּעָנוּקָט אַ פָּאָר בְּאַקְאַנְטָע אָוְגָּגָן.
— שְׁאָלָאָס, יוֹסָף — האָט גַּעֲשָׁה זִיךְ דָּרְפִּילָט מִיט אַ פָּעָרְצִינְיָרִיךְ
בְּחָורְגָּל, וָואָס האָט גַּעֲפָצָט יְעַדְן פְּרִימָאָרָגָן שִׁיךְ אַיִן מִיס פִּילְדָּס פָּאָנִי-
סִיאָן — וָואָס טּוֹסְטוֹ דָּא ?
— אַיךְ הַעַלְּאָ מִיּוֹן פָּאָטָעָר — האָט יוֹסָף גַּעֲוָוִזָּן אַוְיָה אַ פָּאָרְשָׁוִין

צווישן ייְהִיעוֹן אוֹן לענדער

מייט פעסטע עזונויונגעקל אפטע פַּלְיוּצָם, זומס איז געזעסן אוֹיף אַ שְׂטִיקָל
ראָנאֹושׁע מײַט די פִּים אָוְנטָעֶר זַיךְ אָוְן הָאָט גַּעֲפָרָאָכְטָן בעזימער.
יְוֹסֵפְס פָּאָטָעֶר אָיז גַּעוּוֹן זַיכָּעֶר, אָז דָּעֶר פַּרְמָדָעֶר אָיז זַוְּנָס
בָּאַלְעָבָּס. עָד הָאָט אָוְנטָעָגָרָקָט אַ נִּידָּעָרָק בְּעַנְקָל אָוְן גַּעוֹאָט
הָאָלָּב אִין העֲבָרָעָאִישׁ, הָאָלָּב אִין שְׁפָאָנָאָלְיִישׁ:

— זַיְצָם, מאָסְטָרָא!

דאָס גַּעוּעַלְבָּל אִיז עַנְלָעַךְ גַּעוּוֹן אוֹיף אַ חִינְעָרַ-שְׁטָעַלְבָּל. קְלִיּוֹן,
ニְדָעָרִישׁ. פּוֹן די אַפְּגַּנְשִׁילְטָע וּעְנָט, פּוֹן דָּעַם עַרְדָּעָנָעָם דִּיל, פּוֹן די
בִּינְטַלְעַךְ שְׁטוּרִי, חָאָבָן זַיךְ גַּעֲטָרָאנְגָּן שְׁוֹעָרָע, טּוֹכְלָעָ רִיחּוֹת.

געַש הָאָט גַּעֲפָרָעָגָט:

— וּוֹיפְּלָ צְאָלָט אִיר דִּירָה-גַּעַלְט?

— צְוּעָלָה "פּוֹנְטָ" אַ וְאָרָ.

— אָוְן וּוּי אִיז מִיטּ פְּרָנָסָה?

— פְּרָנָסָה? — הָאָט עָד אוֹיף גַּוְעַן אַנְגָּעָצָוֹן בִּינְטַלְעַךְ שְׁטוּרִי-אָרוֹם
דָּעַם בעַזְוִים-שְׁטָעָקָן — שְׁוֹאָאָךְ!

— וּוֹיפְּלָ פָּאָרְדִּינְטָ אִיר אַ טָּאנְגָּ?

עָד הָאָט צְוּיִי מָאֵל אַ חִיבָּק גַּעַטָּן די צָעַן פִּינְגָּעָר, גַּעוּוֹיָן, אָז עָד
פָּאָרְדִּינְטָ צְוֹאָנְצִיךְ פְּאָסְטָעָר אָוְן סְ'חָאָבָן זַיךְ בְּיוֹ אִים אַרְוִיסְגָּעָרִיסְן
הַעֲבָרָעָאִישׁ וּוּרְטָעָר אָז אַ פָּאָרְבִּינְדָּוָן, וּזְמָסְחָאָבָן גַּעֲדָרָפְּטָ מִינְיָעָן:

— דָּעַרְפָּוֹן צְאָל דִּירָה-גַּעַלְט, צְאָל סְחִילָה-גַּעַלְט, צְאָל שְׁכָרְלִימְדוֹד,

דָּעַרְנָעָר וּוּבָר מִיטּ פִּינְגָּק קִינְדָּעָר.

— פּוֹנוֹוָאנְעָן זַעְנָט אִיר?

— אִיךְ? — זַעְנָעָן די פִּינְגָּעָר גַּעַלְוִוָּן אִיבָּרָן בעוּוֹם, וּוּי אִיבָּר
אַ חָאָרָפְּט — פּוֹן סְאָלְאָנִיקִי. אַן סְאָלְאָנִיקִי בֵּין אִיךְ גַּעוּוֹן דָּעַרְ פְּרָעָזִי
דָּעַנְטָ פּוֹן אַלְעָ בעַזְוִים-פְּלָעַכְטָעָר. אַן סְאָלְאָנִיקִי אִיז גַּעוּוֹן פְּרָנָסָה, אִיז
גַּעוּוֹן גּוֹט. אָוְן זַעְנָט נִישְׁטָ דָּעַר שְׁוֹנָאָ-יְהִירָאָל, דָּעַר יְזָנְ-הִדרְשָׁע, דָּעַר
גְּרָדָ, וּוֹאָלָט אִיךְ אַפְּשָׁר אַהֲרָר נִישְׁטָ גַּעֲקָמָעָן.

— אָוְן מִיטּ די אַרְאָכָבָעָר, מִיטּ די שְׁכָנִים אַיִּיעָרָע, לְעַבְתָּ אִיר בְּשְׁלוּמָ?

— מִיטּ די אַרְאָכָבָעָר? — הָאָט סְ'פְּרָעָצָן יְרָאִיסְ יִינְגָּל זַיךְ אַנְגָּעָרָפְּן

— אָז זַיךְ דָּאָרְפָּוֹן עַפְּעַס פּוֹן אַ יְהָ, אִיז אַדְרָבָא אַדְרָבָא: "שְׁאָלָם,"

שְׁאָלָם!" זַיךְ זַעְנָעָן אַבָּעָר הִוְנְטָן! נִיְמָט אָז אַרְאָכָבָעָר אַרְוִוָּס פּוֹן מַעַ

טְשֻׁעָטָ, זַוְּאָו דָּעַר מַוְפְּטִי הָאָט גַּעֲרָדָט שְׁלַעַכְתָּס אַוְיָף יִידָּן, וּוּטָ דָּעַר

אַרְאָכָבָעָר פְּרִוְעָר פָּאָר אַלְעָ דָּעַרְשָׁטָעָכְן דָּעַם יִדְיָוָשָׁן שְׁכָן זַיְגָעָם.

— וּוּרְ דָּאָרָף זַיְעָר חַבְּרָשָׁאָפְּט? וּוּרְ דָּאָרָף מִיטּ זַיךְ לְעָבָן בְּשְׁלוּמָ?

— האט דער פֿאָטָעָר אַוּוּקְגֶּנְעַלְעַגְטּ דָּעַם בעזים, זיך צְעַרְעַדְטּ צָום זָוֵן אוֹוֶת שְׁפָאַנִּיאַלְיִישׁ, גְּלוּיךְ זיך אַוִּילְגֶּדְרִיִּיטּ צָו נְעַשֵּׂן, גְּעוּווֹיזּן אַוִּיפּ אַיְגְּנַעַנְעַה הָעַנְטְּ-מוֹסְקָוְן אָזָן פּוֹן מוֹלְן זְעַנְעַן גַּעֲפָלְן הָעַבְרָאַיִשׁ וּוּעַטְעַר אָזָן פְּאַרְבִּינְדוֹנְגָעַן — אַיךְ — שְׁטָאָרָק, חְלוֹצִים — שְׁטָאָרָק. אַיךְ גְּעוּווֹן אַזְּלָדָאַטּ", גְּעַדְינְטּ מְחַמְּדָן' אַכְטּ יָאָר, דּוּרְכְּגַעַמְאָכְטּ דִי וּוּלְטּ-מְלֻחָה. עַר האט אַכְפּ גַּעַטְאָן דָּעַם בעזים, אַיִם אַנְגְּגַעַשְׁטַעַלְטּ וּוּי אַבְיקְטּ צָום שִׁיסְן, גְּעוֹזְכְּטּ וּוּרְטַעְרָה:

— אַיךְ גַּעַשְׁאָסְן מִיטּ אַ "מְאַרְטִין", אַזְּוֵי : "פִּירְ-פְּאָאָךְ" ! אַיךְ — שְׁטָאָרָק, חְלוֹצִים — שְׁטָאָרָק. אַיךְ — "מְאַרְטִין", חְלוֹצִים — "מְאַרְטִין". מִיר — נִישְׁתְּ מָוָרָא. אַרְאָכְבָּר — הִינְטּ, מְשַׁגְּנַעַן הִינְטּ.

— אָזָן וּוּאוֹ זְעַנְעַטּ אַיר גְּעוּווֹן אַיִן דִי אַוְמָרוֹעָן ? אַיִן יְרוּשָׁלָם ?

— האט נְעַשְׁ גַּעַקְוְטּ אַוִּיפּ דָּעַם סָאָאַנְקָעָר "פְּרוּזְדַעַנְטּ" פּוֹן דִי בְּעַזְוִימְדּ פְּלַעַבְטָעָר אָזָן גְּעוֹזְכְּטּ אַשְׁיְקוֹתּ אַזְּוִישָׁן זִיךְ אָזָן אַיִם.

דרַע בְּעַזְוִימְ-פְּלַעַבְטָעָר האט זיך אַשְׁטָעַל גַּעַלְעַן אַוִּיפּן קָאָפּ. דִי אַוְינְגּן הָאָבָן זיך בְּיִ אַיִם צְעַפְּינְקָלְטּ :

— אַיִן דִי אַוְמָרוֹעָן ? אַיִן נִיְּזָן-אַזְּוֹאַנְצִיךְ ? מִוטּ פִּינְפּ יָאָר קְרִיךְ ? בְּהָאָבּ גְּעוֹוָאַיִינְטּ אַיִן יְרוּשָׁלָם, נִישְׁתְּ וּוּוִיטּ פּוֹנְעָם אַרְאָכְשָׁן קוֹוָאַרְטָאַלְן, גְּעוֹוָאַיִינְטּ צְוּוִישָׁן יִידְן, צְוּוִישָׁן אַרְאָכְבָּר. אַיִן הוּוּזּ פְּנֵחּ יִידְן. אַיךְ, אַחֲרָ מִינְגָּה, אַ פִּישְׁעָר, נַאֲךְ אַחֲרָ, אַ טְרַעְנָר אָזָן צְוּוִי אַשְׁכְּנָזִישָׁע "חַכְמִים", שְׁוֹאַכְעַבּ זְקָנִים, מִיטּ בְּעַדְ, מִיטּ פְּאָוָתּ. אַיִן דָּעַר נַאֲכָטּ, הָאָבָן מִיר גַּעַשְׁקָטּ דִי "חַכְמִים" אַוִּיפּ אַ פְּרִיעָר. נַאֲךְ זִיךְ — מִיר. נַאֲךְ אָונְדָּזּ דִי שְׁבָנִים אָונְדָּזְעָר, דִי אַרְאָכְבָּר, מִוטּ מְעַסְרָם, מִיטּ שְׁטִינְגָּר, מִוטּ דְּרַעְנָגָר. אַרְוּם אָזָן אַרְוּם — חַוְשָׁךְ מְצָרִים. בְּטוּ אַקְוּם — אַחֲרָ מִינְגָּר כְּאָפּ זיך פָּאָרָן קָאָפּ — בְּלוּטּ. אַ צְוּוִיְיטָעָר חֲבָר כְּאָפּ זיך פָּאָרָן קָאָפּ — בְּלוּטּ.

דרַע בְּעַזְוִימְ-פְּלַעַבְטָעָר האט מִיטְאָמָל אַוּוּקְגֶּנְעַלְעַטּ דִי פִּים וּוּי אַ רְוִיבְ-חִיה, וּאָסּ קְלִיבָּטּ זיך אַ שְׁפָרְוָנְגּ טָאָן. עַר האט עַרְגִּיצְ דָּעָר טְאָפְטּ אַ לְאָנְגּ קְרִימְלָעְדּ מְעַסְרָ. דִי אַוְינְגּן, וּוּילְדָעּ אַוְינְגּן, נִישְׁתְּ סִינְזִין יְדִישְׁעָ, הָאָבָן זיך בְּיִ אַיִם אַ שְׁפָאָר גַּעַטְאָן פּוֹן קָאָפּ. עַר האט שְׁוִין מְעָר נִישְׁתְּ גַּעַרְעָדָטּ. טִיף פּוֹן הָאַלְדוֹן הָאָבָן אַנְגְּעַהוּבִּן צָו קִיְּלָעַן זיך פָּאָרָן שְׁטִיקְטָעָ קְלוּתָ, גִּיךְ, גִּיכָּר. דִי חָאנְטּ מִיטּן מְעַסְרָ אַיִזּ גַּעַשְׁפְּרָוּנְגָעָן הַיּוֹן אָזָן קְרִיךְ, גְּעוּווֹיזּן וּוּי עַר האט אַוּוּקְגֶּנְעַלְעַטּ אַיִזּ אַרְאָכְבָּר נַאֲכָן צְוּוִיתָן, גְּעוּווֹיזּן וּוּי מַעַן האט אַיִם זְעַקְסָמָל גַּעַשְׁטָאָכּן אָזָן עַר האט

חוישן ימיין אוו לענדער

ס'מעטער נישט אַרויסגעָאָט. ס'פנִים אַיז געווֹאָרֶן פֿאָמְפֿיעָר. די ציַין — שויָם. אַזְן פּוֹן מְוַיֵּל הַאֲבָן זִיךְרָוִיּוֹתָר :
— קַאֲכֻעַקָּאָךְ, קַאֲכֻעַקָּאָךְ — אָזְוִי אַזְוִי, אָזְוִי אַזְוִי.
אַזְן דָּאָס פֿאָרְצָנְיָאָרִיךְ וַיְיַגְּלֵל הַאֲטָם אַנְגַּעַקְפּוֹאָלְן פֿוֹנָם פֿאָטָעָר,
נאָכְנָעָאנְגָּט :

— קַאֲכֻעַקָּאָךְ, קַאֲכֻעַקָּאָךְ.
דָּעָר בְּעוֹזִים-פֿלְעַכְטָעָר הַאֲטָם זִיךְרָאָן אַזְוִי בְּוֹיֵגְנָטָן צַו נְעָשָׂן, אַיְם אַיְינָה
גַּעֲרוֹזָמָט, אָזְ די גַּאנְצָעָן יְרִידְשָׁע גַּאֲסָהָטָם נְעָהָרָט :
— אַיךְ — שְׁטָאָרָק, חַלְוָצִים — שְׁטָאָרָק. יְעַדְעָר דָּאָרָף הַאֲבָן אָ
„מַאֲרָטִין“, אַ בִּיקְסָם. אַיְין פָּאָן, — אַ יְרִידְשָׁע פָּאָן. אַיְין מְלוֹכָה — אַ
יְרִידְשָׁע מְלוֹכָה.
נְעַשְׂתָּה הַאֲטָם נִישְׁתַּחַת גַּעֲרַעַנְטָט, צַי עַר הַאֲטָם זִיךְרָאָן גַּעֲרַעַנְטָט מִיטָּן בְּעוֹזִים-
פֿלְעַכְטָעָר. סְאַיְן גַּעֲוָעָן נַאֲךְ צַעַן. עַר הַאֲטָם זִיךְרָאָן גַּעֲרַעַנְטָט צַוְּמָה יְרוּשָׁלָם/עַר
בִּיתְדִּין, גַּעֲטָרָאָן אַיְין זִיךְרָאָן דָּעָם אַמְּתָן' גַּעֲרַעַנְטָט פֿוֹנָם חַוְּרָבְּנִי-יְרוּשָׁלָם,
וְאָסָם עַר הַאֲטָם דָּעָם גַּאנְצָעָן פֿרִימָאָרָן נִיטָּמָעָן גַּעֲפָנָעָן. נְעַשְׂתָּה הַאֲטָם
גַּעֲוָוכְּתָאָן שִׁיכְוָת צַוְּיָשָׁן זִיךְרָאָן דָּעָם סַאֲלָאָנִיקָּעָר יְהִיד, וְאָסָם הַאֲטָם דָּי
גַּאנְצָעָן יְשָׁועָה גַּעֲוָעָן אַיְין אַ בִּיקְסָם, אַיְין אַ פָּאָן, אַיְין מְלוֹכָה אַזְוִי
שִׁיכְוָת נִישְׁתַּחַת גַּעֲלָאָנט גַּעֲפָנָעָן.

7. אַ דִּין-תוֹרָה

דָּעָר שְׁמָשׁ, אַז אַיְידָל מְעַנְטָשָׁל, מִיטָּה אַ לִיכְטִיסָּק בְּעַרְדָּל אַזְן מִיטָּה
גַּאלְדָּעָנָם צַאָן אַיְין דָּעָר סַאָמָעָ מִיטָּמוֹיָל, הַאֲטָם אַז עַפְּן גַּעֲטָאָן דִּי טִיר
פּוֹן בִּיתְדִּין-שְׁטוּבָה. עַר אַיְן אַרְיָין אַיְן גַּעֲפָאָלָטָן וְאַרְטְּצִימָרָאָן הַאֲטָם
אוֹסְגָּנוֹרְפָּן אַיְן הַעֲבָרָאָישׁ :

— וְוְאַיְן סְעָדָה הַלְּוִי ? נַאֲוָ אַיְן שָׁוָשָׁנָה מַזְרָחִי ? יְרוּשָׁלָם/עַר
בִּיתְדִּין וְאַרְטְּצִימָרָאָן אַיךְ !
פּוֹן צַוְּיָשָׁן עַולְם הַאֲטָם זִיךְרָאָן דָּעָר עַרְשָׁטָעָר אַרְוִיסְגָּנוֹרְקָט סְעָדָה
הַלְּוִי, אַתְּמָנְעָר יְנוּגְנָרְמָאָן אַיְן דִּי צַוְּאָנְצִיקָּעָר. די העַנְטָט, דָּעָר הַאלְּזָן,
ס'פִּנִּים — שְׁוֹאָרָץ אַזְן אַוְיְסָגָהָמָעָרָט, וּוּ אַקְסִידָרִיט זִילְבָּעָר. דָּעָר
יוֹנְגָנְרָמָאָן אַיז גַּעֲוָעָן שִׁיּוֹן, אַיז גַּעֲוָעָן גַּעֲוָוִקְסִים, הַאֲטָם זִיךְרָאָן
אַיְן בִּיתְדִּין שְׁטוּבָ אַרְיָין, וּוּ אַ רְוִיְבְּיִינָגָן. נַאֲךְ אַיְם — דָּעָר פֿאָטָעָר
זַיְינָרָה, דִּי מְוַטָּעָר זַיְינָה — קְלִינוּנָה, אַיְינְגָנְדָּאָרְטָה, אַמְּתָה' צַגְעַבְּרָעָנְטָה
אַרְצִיְשָׁרָאָל נִסְלָעָר. סְעָדָה מִטְזִינָה עַלְטָעָרָן זַעֲנָה גַּעֲלָבִין שְׁמָיִן

רעכטס פון ביתידין טיש. לינקס אויסגעוואקסן שושנה. די פער-
שווארצע האר אַרְוָמְגַעֲנוֹמָעַן מיט אַ ווּוִים, זַיְדָן טִיכְלַן. האַלְדוֹן, פְּנִים,
אוינֶן — מַאֲטָע אַיְלְבָרוֹטָן, טֻוְנְקָעַלְעַן, גַּלְאַנְצִיקָע אַיְלְבָרוֹטָן. אוֹן צַוְוִישָׁן
די אַיְלְבָרוֹטָן — רָוּטָע לִיפְןָן. חַנְטָעַר שַׁוְשָׁהָן — אַיר מָאַן, וּאָס
אוֹז גַּעַוּעַן דָּאָר אוֹן גַּלְבָּלָעַר. די פִּים — דִּינָעַן, גַּאֲרַדְעַן, וּוּי בֵּי אַ
שִׁינְדָּה. די אוֹינֶן, דָּרְשָׂרָאָקָעַנָּה האַבָּן קִינְעָם נִישְׁתָּאָגְעָקָטָן.

בַּיְמָם בַּיְתָדִין טִישׁ וְעַנְעַן גַּעַוּעַן צַוְוִיָּה רְבָנִים — אָז אַשְׁכְּנוֹזִישָׁעַר
אוֹז אַתְּמָנָעָר. בַּיְמָם אַשְׁכְּנוֹזִישָׁן אוֹז אַלְץַ גַּעַוּעַן צַעְוָאָקָסָן — פְּלִוִיצָם,
הָעַטָּ אָז פִּים, בָּאָרֶד אָז פָּאוֹת. דָּעַר זַיְדָעָנָעָר שְׁלָאָפְּרָאָקָ צַעְנָעָפְּלָטָן.
עָרָ אָז גַּעַוּסָן אַ גַּעַבְּגָעַנָּה אָז עַפְּסָ אַיבְּרָעָנָשְׁרָיבָן. לְעַבְּן אִים —
דָּעַר תַּיְמָנָעָר רְבָ אַיְזָן אַ קָּאָלִירָט בָּאַלְאָטָלָן, אַוְיָפָן קָאָפָ אַ טָּרָבָּאָן. בָּאָרֶד,
פָּאוֹת, פְּנִים — קִיְּן זַאְרָ אָז בַּיְמָם רְבָ נִישְׁתָּאָגָעָן דָּעַרְוָאָקָסָן. דָּעַר
אַשְׁכְּנוֹזִישָׁעַר רְבָ האָטָ מִיטָּאָמָלָאָל אַ חִיבָּ גַּעַטָּאָן דָּעַם קָאָפָ, אַ רָּוקָ גַּעַטָּאָן
דָּעַם קָאָפָל, בָּאָטְרָאָכָטָן אַ וּוּילָ מִיטָּ קָרְצִיזְטִיקָעָ אָזָיָן דָּעַם עַולְםָ אָזָן
וִיךְ גַּעַפְּרָעָגָט :

— וּוּאוֹ אָז סַעְדִּיהָסּ וּוּיְבָ ?

— אָטָ בֵּין אַיְךְ, רְבָ !

סְחָאָט וִיךְ אַרְוִיסְגְּרוֹקָט אַ פָּאָרְחַשְׁבָּט, אַוְיָסְגְּמָעָטָעָרָט וּוּיְבָלָן,
סְפְּנִים אַיְנָגְגָלְאָפָן וּוּיְ אַ קִּינְדִּישָׁעָ פּוֹסִיטָן. בְּלוּזָן דִּי אָזָיָן, גְּרוֹיסָעָ,
שְׁוּוֹאָרְצָעָ אָזָיָן, האַבָּן גַּעַפְּיָבָּעָרטָן.

— וּוּיְ חִיסְטָוָ ? — האָטָ דָּעַר אַשְׁכְּנוֹזִישָׁעַר רְבָ זַיְגַּעַפְּרָעָגָט.

— פְּנִינה.

— האָסָט אַ כְּתוּבָה ?

— וּוּיְ קָעָן אַיְךְ האַבָּן אַ כְּתוּבָה, אָז מַעַן האָטָ מִיךְ צָוָם עַרְשָׁטָן מֵאָז
פָּאָרְקוֹיפָט, וּוּיְ מַעַן פָּאָרְקוֹיפָט אַ הָוָטָן ?

— אָזָוִי רְעַדְתָּ נִישְׁתָּ קִיְּן יְדִישָׁעָ טָאָכְטָעָר — האָטָ דָּעַר תַּיְמָנָעָר
רְבָ זַיְךְ אַ כָּאָפָ גַּעַטָּאָן פָּאָרְ דִּי שְׁטִיקָלְעָדָ בָּאָרֶד, וּאָסָ זַעַנְעָן בֵּי אִים
בְּלוּזָן גַּעַוּאָקָסָן אַוְיָפָ דָּעַר גַּאֲמָבָעָ .

— וּאָסָ זַעַנְעָן דִּינָעַן טָעָנוֹתָן, פְּנִינה ? — האָטָ דָּעַר אַשְׁכְּנוֹזִישָׁעַר
רְבָ וּוּיְטָעָר גַּעַפְּרָעָגָט.

דָּאָס אַיְנָגְגָלְאָעָנָעָ מַוְילָ האָטָ זַיְךְ גַּעַפְּרָעָגָט, וּוּרְטָעָר האַבָּן זַיְךְ
אַ שָׁאָטָ גַּעַטָּאָן אָזָן דָּאָס פָּאָרְחַלְשָׁטָעָ פְּנִים האָטָ זַיְךְ גַּעַנוּמָעָן אַוְיָסְקָלְאָרָן,
אָזָן שְׁעַנָּעָר גַּעַוְאָרָן. זַיְךְ האָטָ גַּעַרְעָדָט :

— מִינְיָן טָעָנוֹת ? בְּזִין אַ זַּוְנְדִּיעָ, בְּזִין אַ גַּעַשְׁטָרָאָפְּטָעָ, בְּזִין אַ

גראויים רחמים. אַ וויב אוין אַ גאנץ מענטש, ווען זי האט אַ מאן. נעמט מען בייר צו דעם מאן — בלוייבט זי אַ שטיך וויסט פעלד. וואס זאל איך לייקענען? איך האב ליב מיין מאן, איך וויל בלוייבן אַ גאנצער מענטש, נישט קיין צעשפאלטענער, נישט סיין האלבער.
— אוין וואס זענען דינע טענות, פNINGה? — האט דער אשכנוישער רב גענומען וווען אומגעדרליך.

— מײַנע טענות? — האט פNINGה אַ רוק געטאן דאם שווארצע קאָפֿטיכּל, ווי זי וואָלט מיטן וויסטן, אָפֿגּוּדְעָקְטָן שטערן געלאָט אויפּ-דענען אַ סוד. — צו פופּצֵן יאָר האָבּ חתונה געהאט. מיין ערשותער מאן זעוווען סעדיהּס עַלְמַטְמַטָּר ברודער. זיבּן יאָר האָבּ מיר גע-לעבט צוֹזָאמָעָן, זיבּן גִּילְקָלְעֶבֶעָאָר. ער איין, נישט פֿאָר אַיְךְ גִּילְאָכְמָן, געוווען אָ קְרָאָנְקָעָר, גַּלְעִילְטָן אוֹיְףּ דִּי לְוָנְגָעָן. איך האָבּ גַּעֲזָרְבָּעָט, שׂוּעָר גַּעֲזָרְבָּעָט. כְּהָבּ גַּעֲזָרְשָׁן וּוּשָׁן, גַּעֲזָרְשָׁן דִּילָעָן, גַּעֲזָרְשָׁן פְּלָטְיאָל זָאָל. יעדן טאג האָבּ אַ פְּרִישָׁ גַּלְאָזָוּ מִילָּךְ, סְזָאָל אִים קַיְין זָאָק נִישְׁטָ פְּעָלָן. אויבּ איך גַּלְוִיבָּט מיר נישט, אויבּ כְּבִין נִישְׁט באָגְלָוְבָּט, פְּרָעָנְטָ שׂוּעָר אָוּן שׂוּוֹגָעָר, כְּבִין אָבָּעָר וַיְנָדֵךְ גַּעֲזָרְעָן. גַּאֲטָ האָט מיר דעם מאן צָוּר גענומען אָוּן איך בֵּין גַּעֲבָלְבָּן אַ ווּסְטָעָלְמָנָה, גַּעֲבָלְבָּן אָוּן אַ סִינְדָּ, גַּעֲדָאָרָפּט גַּעֲמָעָן חַלְצָה. אַיְבָּרְלָאָזָן אָבָּעָר שׂוּעָר אָוּן שׂוּוֹגָעָר, אַיְבָּעָר לְזָעָם קְלִיְּנָעָם סֻדְדָהָן הָבּ אָךְ נִישְׁט גַּעֲזָנָט, קַיְין הָרָאָז נִשְׁט געהאט. זי ווּאָלָטָן גַּעֲדָאָרָפּט אַנְקָוּמָעָן צָוּרָעָנָט. דָּרָצָוּ הָבּ אָיךְ זָוּ לְבּ געהאט.

— סְאָיוּ אַמת, — האָבּ סֻדְדָהָס עַלְמָעָרָן זָיךְ אַנְגָּרוּפּן, — סְאָיוּ אַמת.

— האָבּ איך אִיצְטָ נָאָד מַעַר גַּעֲזָרְבָּעָט, גַּעֲפָרָאָצְעָוָעָט זָוי אָן אַיְזָל — האָט פNINGה זָיךְ גענטער אַ רוק געטאן צּוּם בִּיתְדִּיזְטִישׁ. נָאָד דַּעַר אָרְבָּעָט פְּלָעָג אָיךְ לְוִיפּּן אַיְן חַדְרָ אַרְיָין צָוּ סֻדְדָהָן. ער איין דַּעַמְּאָט זִיבּן יאָר אָלָט גַּעֲזָרְעָן. כְּהָבּ אִים גַּעֲטָרָאָגָן אַוְיָהּ דִּי הענט, כְּהָבּ אִים גַּעֲשָׁלָעָפּט אַוְיָהּ דִּי פְּלִיצָעָס אָחִים. אַזְוִי בֵּין אָיךְ פֿאָרָ שׂוּאָרָצָט גַּעֲזָרְעָן יָאָרָן. אָוּן אָוּן סֻדְדָהָס אַיְזָל פּוּפּצֵן יאָר אָלָט גַּעֲזָרְעָן, האָבּ מַר חתונה געהאט. אָוּן אִיצְטָ, אָזְזָ אַבְּין שׂוּין אָפּגּוּדְעָבָעָט, כְּבִין שׂוּין זִיבּן זִיבּן-זִידְרִיסִיךְ יָאָר אָלָט, וּוּיל ער מַר גַּטָּ, טַנְחָהָט אָזְזָ כְּבִין אָזְזָ עַקרָה. אָוּן הָרָטָם, היְלִיכָעָר דַּבָּר, וּוּאלָט ער מַר גַּטָּ, דִּי חַזְופּה, — האָט פNINGה גַּעֲזָוּזָן אַוְיָהּ שַׁוְשָׁנָהָן — וּוּאלָט ער מַר נִישְׁט גַּעֲזָאָלָט גַּטָּ. אַ מאָן, וואָס מַעַן האָט אַלְיוֹן אוּסְגַּעַה אָדָעָוָעָט, אִים גַּעֲזָוָאָן,

אום געשלעפט אויף דו פלייזעם, אוז מאן וואראפט נישט סתם אין דער וועלט אריאן אוועק ס'ווויב. אלא ואס דען, רב? זי, שושנה, זי האט אים אראפנערט פון וועג. ווי ס'ווערט נאכט, פארשווינדט ער פון שטוב, שלעפט זיך מיט איר ארום, קומט אהיכים ווען ס'עמט שווין טאנן. איך, הייליקער رب, שלאף קיין נעכט נישט, סוק זיך אויס די אוינגן די טיר זאל זיך עפנען, און ער שלעפט זיך ארום מיט דער חזופה, מיט שושנה'ן.

— ביזט אליאן א החופה — האט שושנה זיך א רוק געטאן צו פנינה'ן, זי אפנעםאסטן מיט ביטול — דו, וויסטעה עקרה, דו!

— נו, נו, נו — האט דער תימנער رب אויסגעטרעקט זיינע קליער נא, דינע הענט, ווי א מהיזה, די וויבער זאלן זיך נישט פלייען אין די פנימ'ער אריאן — נו, נו, נו!

— וואס זאנסטו, שושנה, אויף פנינה'ס טענות? — האט דער אשבעזישער رب א וישמרע געטאן מיט די קורציזטיקע אונגן.

— גאנזישט, رب, ב'חאכ גאנזישט וואס צו זאגן.

— אויז עט אמת, אzo דו שפאנציגטstein אין אונטן מיט סעדיה'ן?

— נישט אמת, رب.

זי שפאנציגט יא — האט שושנה'ס מאן זיך צעפינטלט מיט די אוינגן, וואס האבן אויף קיינעם נישט געקסט.

— ב'שפאנציגט מיט בחורות — איז ס'קול בי שושנה'ן געווארן אונגעשפאנלטן, זיך אליאן פאר'מרט, אzo זאנט נישט קיין אמת.

— ניין, رب, זי שפאנציגט מיט סעדיה'ן — האט דער אויסגעדרארט טער תימנער גענומען קלאפן איז בידידין-טייש מיט די פויסטעלעך —

האט קיין בישה נישט, טוט עס פאר מינע אונגן! אוז החופה! און דעם תכשיט, סעדיה'ן, דארף מען די פיס אונטערחאץן, וועט ער פאר-

זאגן א צענטן זיך נישט אומצושלעפען מיט אן אשטאיש!

سعدיה'ה האט געבעטן גאט, ס'זאל זיך אונטער אים עפנען א גרוב, אפילו ווי בי קורח'ן, וואלט ער אהין אריאן, אבי נישט אומצוחערן דאס אלאי. ער איז די גאנצע צייט געשטאנגען מיטן פנים צו דער וואנט, וואו דעם ר מבמ'ס בילד איז געהאנגען און זיך גע'היידישט פארוואס דעם ר מבמ'ס טורבן איז צוויי מאל איזו גרויס, ווי דעם תימנער רב'ס. ער האט געהרט ווי מען דערמאנט זיין נאמען, געהרט ווי מען רופט אים, איינמאַל, נאכאמאַל, א דרייט מאַל. ער האט זיך אויסגעדרעט צום בית-

צווישן ימיין אוו לענדער

דיינ-טיש, אַנְגָעַשְׁטָעלֶט אַ פָּאָר טְרוֹיְיעַרְיךָ אָוִוְוִוְן, וְוָאָס הָאָבָן גַּעַהַאַט צָו
זָאנְגָן:

— אַיר הָאַט מֵיר גַּעֲרוֹפָן?

דעָר אַשְׁבָּנוּיְשָׁעָר רְבָּה הָאַט זַיךְ גַּעַבְיוּזְעָט:

— אַיזָּע עַמְתָּה, אָזָּדוּ, סְעָדִיה, שְׁלַעַפְּסָט זַיךְ גַּעַנְצָע נַעַכְתָּ אַרְוּם
מִיטָּ שְׁוּשָׁנָה', מִיטָּ אָזָּ אַשְׁתְּ-אִישָּׁ?

— אַמְתָּה.

— סְאָזָּ אַ בְּלָבוֹל, רְבָּה, סְאָזָּ אַ מִיאָסָעָר בְּלָבוֹל! — הָאַט
שְׁוּשָׁנָה פָּאַרְשָׁאָרְצָט סְעוּיְיסָע זְוִידָעָנָע קָאָפְטִיכָּל אָוָן אַיר בִּיּוּ פָאָרָה
וּוְאַלְקָנְטָ פְּנִים אָזָּ נַאֲךְ שְׁעָנָר גַּעַוְאָרָן.

— וּוְיִסְטוּ, סְעָדִיה, אָזָּ סְאָזָּ אַ זַּיְדָה, אָזָּ סְאָזָּ אַ הָאָרְבָּעָ זַיְנָד
זַיךְ אַרְמְצְוִישְׁלָעָפָן מִיטָּ אָזָּ אַשְׁתְּ-אִישָּׁ?

— כְּזָוִוִּים — הָאַט סְעָדִיה אַרְאָפְגָּעָלָאָוָט דִּי אָוְוִוְן.

— אָזָּדוּ וּוְיִסְטוּ יָאָ, בִּזְוּתוּ דָאָרָ דָעָר אַמְתָּעָר חָוָטָא!

עַר הָאַט נִישְׁתָּהָגְנָעַטְפָּרָט.

— אָזָּוּ פָאָרְוּאָס וּוְיִסְטוּ גַּטְנָ פְּנִינהָ? — הָאַט דָעָר אַשְׁבָּנוּיְשָׁעָר
רְבָּה שְׁוּן נִישְׁתָּהָגְנָעַטְפָּרָט, נַאֲךְ גַּעַשְׁרִיןָן.

— וּוְיָוָל זַיךְ אָזָּן עֲקָרָה — הָאַט סְעָדִיה זַיךְ אַכְאָפְגָּעָלָאָוָט מִיטָּ
בִּיּוּדָעָה הָעָטָ פָּאָרָן טִיש — וּוְיָוָל זַיךְ אָזָּן מֵיר נִיטָ צָוָם הָאָרָע, וּוְיָוָל כְּהָאָב
זַיךְ פִּינְטָן!

פְּנִינהָ הָאַט אַ שְׁלַעַפְּ גַּעַטָּאָן דָאָס שְׁוֹאָרְצָעָ קָאָפְטִיכָּל אַיְבעָרָן שְׁטָעָרָן
אוֹן אָזָּן מִיטָּ אַמְאָל גַּעַוְאָרָן עַלְטָעָר, אָזָּן גַּעַוְאָרָן אַ זְקָנָה. זַיךְ אַיְזָנָעָד
פָּאָלָן צָוָסָעָדָה/, זַיךְ אַ מְוֹתָעָרָ פָּאָלָט צָוָסָעָדָה/, זַיךְ אַיְזָנָעָד אַיְזָנָעָד
שְׁלַעַכְטָעָה דְּרָכִים. זַיךְ אַט זַיךְ צְעַהַשְׁעָטָעָט. דָעָרָנָאָךְ הָאַט זַיךְ אַיְזָנָעָד
מָאָן צָוָסָעָדָה/, קָנִי, דָעָרָנָאָךְ צָוָסָעָדָה/, פִּסְסָמָן, וּוּאוּ זַיךְ גַּעַבְלִיבָן לְגַנְגָן,
זַיךְ אָזָּן אַיְכָרְגָּעָבְעָנָעָרָה הָוָונָט. זַיךְ אַט גַּעַוְיָוִינָטָדָן אָזָּן שְׁפִיצִיגָן, זַיךְ
אַ גַּעַפְּיִינְקָטָעָה חִיהָ:

— סְעָדִיה, קִינְדָ מִינְסָ, בָּאַלְעָבָאָס מִיְינָנָעָר, מָאָן מִיְינָנָעָר, זַיךְ מִיטָ
מֵיר, גַּט מִיךְ נִישְׁתָּהָגְנָעַטְפָּרָט. אַ וּוּיְבָ אָזָּן אַ מָאָן אָזָּן אַחַלְבָעָרָ מַעֲנָטָשָׁ, אָזָּן אַ
וּוּיסְטָ שְׁטִישָׁ פָּעָלָד.

סְעָדִיה הָאַט זַיךְ קְוִים אַרְוִוְנְגָעְדָרְיוּתָ פָוָן אַרְעָה הָעָטָ, זַיךְ גַּעַשְׁטָעָלָט
מִיטָן פְּנִים אַיְן פָּעַנְצָטָעָרָ אַרְיָין, וּוּאוּ אַלְטָ יְרוּשָׁלָיִם הָאַט זַיךְ גַּעַהַיּוּבָן
אַיְבעָרָ דִּי דָעָכָר.

פְּנִינהָ אַיְן אַוְיְפָגְנָעַשְׁפְּרָוּנָגָעָן, הָאַט זַיךְ אַרְאָפְגָּעָרְסָן סְטִיכָלָ פָוָן קָאָפָ,

האט זיך א צי געטאנ — הויט, ניגל און ביינער. זי האט זיך א וואראך געטאן אויה שושנה', זי אומגעוואָרפן, אויז איר אַריין מיט די ניגל און פנים, אין די האָר, געשריען :

— חצופה, ניב מיר אָפּ סעריהָן!

די בִּיתְדִּין-שְׁטוּב אֵין פּוֹל גַּעֲוָאָרֶן מִיט פָּאַרְשְׁפִּיצְטָעָן קֻולּוֹת. די בִּידְרַע רְבָנִים האָט פָּאַרְפְּעָלָט לְשׁוֹן. דַּעַר אַיְדָעָלָעָר שְׁמַשׁ האָט אַיְנָגָע שְׁטִילָט דָּעַם עָוָלָם :

אַיר זענט נִישְׁט אֵין דַּעַר תִּימְנָעָר "שְׁכּוֹנָה"! אַיר זענט אֵין יְרוּשָׁלַיִםָּעָר בִּיתְדִּין שְׁטוּב!

8. עטל

זענט נִישְׁט די צוֹויִי אַרְאָכָּעָר, מַאֲכָמָוד אָוֹן אַבְּרָאָהָט, וּוֹאָס האָבָן באָדִינָט די גַּעַסְטָבִּי מַאֲדָמָס פְּילָד אֵין פָּאַנְסִיאָן, וּוֹאָלָט מעַן גַּעַקְעָנָט מַיְוִיךְ גַּעַנְעָן, אוֹזְעָן אוֹזְעָן נְיוּיְירָק, נִישְׁט אֵין יְרוּשָׁלָם. אוֹוָה יְעָדָן טִישְׁלָע — עַנְגְּלִישָׁע צִיטְוֹנָגָעָן, עַנְגְּלִישָׁע וּוּאַכְּנְבָּלָעָטָעָר, עַנְגְּלִישָׁע בִּיכָּעָר. דָּעָרָצָו האָבָן אלָע אֵין פָּאַנְסִיאָן גַּעַרְעָדָט עַנְגְּלִישָׁע.

די גַּעַסְטָב — יְוָנָגָע אַמְּעָרִיקָעָנָעָר לְעָרָרִים אָן שְׁטָעָלָעָם, גַּעַוּזְעָנָעָם „סְאַשְׁעָל וּוּאַרְקָעָרָס” אֵין אַזְוִינָע, וּוֹאָס האָבָן שְׁוִין גַּעַחָאָט זִיךְ דַּעַר־שְׁלָאָגָן צַו עַפְּעָם, גַּעַרְבָּעָט אֵין דַּעַר „יְדִישָׁעָר אַגְּנָנְטוֹר”, גַּעַרְבָּעָט אַגְּנָעָם „פָּאַלְעָסְטִוָּנָעָר בּוּלְעָטָן”.

כָּמַעַט אלָע אֵין פָּאַנְסִיאָן האָבָן גַּעַזְכָּט שִׂוְדוּכִים. מעַן האָט גַּעַנְעָן חַלּוּמָט אַרְיִינְצּוּפָּאָלָן אוּבָּק נִישְׁט צַו אַזְוִינָע יְדִישָׁעָן לְאָרָד, אוֹזְעָן צַו אַסְעָרָה. האָט דָּאָךְ עַוּוֹלָן חַתּוֹנָה גַּעַחָאָט מִיט אַלְאָרָד, וּוֹאוֹינָט אַזְוִינָע פָּאַלְאָזִי נִישְׁט וּוּוִיט פֿוֹן טְבִירָה, האָט דָּאָךְ רֹוט אַזְוִי רַיְיךְ חַתּוֹנָה גַּעַחָאָט. אוּבָּק סְ'הָאָט אַפְּגָנְגָלִיקָט עַוּוֹלְיָנִין עַזְנָן, אוּבָּק סְ'הָאָט אַפְּגָנְגָלִיקָט רֹוט עַזְנָן, פָּאָרוּוּאָס זָאָל עַם נִישְׁט אַפְּגָנְלִיקָן פְּרָעָנְצִים עַזְנָן, רַעַי עַזְנָן, לְאָרָעָן? אֵין גַּעַלְעָנָה היָיטָן זעַנְעָן דָּאָךְ פָּאָרָאָן אַזְוִיפִּיל. סְ'אַיזְנָע נִישְׁט גַּעַוּעָן די וּאָדָסְיָאָלָן נִישְׁט אַרְבִּעְרָסְמוּעָן קִין יְרוּשָׁלָם אַלְאָרָד, אַבָּאָרָאָן, אַסְעָרָה. סְ'אַיזְנָע נִישְׁט גַּעַוּעָן די וּאָדָסְיָאָלָן נִישְׁט אַרְבִּעְרָסְמוּעָן קִין יְרוּשָׁלָם אַלְאָרָד, אַבָּאָרָאָן, אַסְעָרָה. יְדִישָׁעָר מִילְיאָנָעָר פֿוֹן אַמְּעָרִיקָעָר. אֵין וּוּי די גַּעַהְיָה בְּעָנָע גַּעַסְטָב קְוֹמָעָן אַרְיָהָעָר, הַוִּבְטָה די יְרוּשָׁלַיִםָּעָר „פֿנִי” זִיךְ אַזְוּמָלָעָן. הַוִּינְט — אַ „פֿיְיָף אַ קְלָאָס”, מַאְרָגָן — אֵין אַוְונָט, אַיבְּרָמָמַאְרָגָן — אַבָּאָל. מעַן רַעַדְתָּ מִיט אַזְוִוִּיפִּיל הַארָץ זעַנְעָן דַּעַר „כּוֹתֵל מַעֲרָבִי”, זעַנְעָן „יִם כְּנָרָת”, זעַנְעָן צְפָת

צווישן ימינו או געונדע

און דער עיר וועגן די קאָמןיסטיישע קבוצות, וואָס אַין גִּילְוָרְדַּה. דוקא זיין, די יונגע מאָגנַּאטָן, זונגען אָזֶן פֿאָרְלִיבְטַן אַין די קבוצות. אַין ניוֹיָרִיךְ, אַין באָסְטָאן, אַין שֵׁיקָאנָה — וּוואָו וּאָלְטַן אַלְעָרְעִין, אַון דער צוֹן נַּאֲךָ אַן אַשְׁטָּעָל, גַּהְאָטַן די גַּלְעָנְחִיטַן וּזְיךָ צַוְּעַנְעַן מִיטַּ לְאָרוֹן, מִיטַּ מִילְיאָנָרָן? אַון דָּאַ, אַין יְרוּשָׁלָם, האָט אָפְּלִיכְוָן די נְיוֹיָרִיךְרַעַר „חִיבְּרוֹ“ לְעָרְעִין, עַטָּל, גַּהְאָטַן אַפְּגָעָמָכְטַן בַּיִּזְקָנְתַּן צְרוּקְצְּפָאָרָן קַיְיָן נְיוֹיָרִיךְ אַן אַ רִיכְבָּן מַאֲזַן. עַטָּל אָזָוּ שְׂוִין דֻּעַם צְוּוֹיְיטַן חָדְשַׁן גַּעֲוָסַן בַּיִּ מְאָדָם פִּילְדַּן אַן פָּאָנָסִיאָן. גַּהְיָהָסַן הָאָט עַם, אָזָזֶה לְעָרְנַט זְיךָ אַין יְרוּשָׁלָם עַמְּרַע אַרְאָכְבִּישַׁן אַון תַּלְמוֹד. דָּאַס אַיְזָנְבָּר בְּלִיּוֹן גַּעֲוָסַן אַן אָוִיסְרִיךְ.

אַין דער אַמְּתָּעָן הָאָט עַטָּל אַין יְרוּשָׁלָם גַּהְאָלְטַן אַין אַיִּין פֿיבְּרָעַן. וּוואָס אַחְוָדָש אַיִּיר שְׁוֹועָר אַנְגָּהָאָרְעָוָעָט בְּוּסָל גַּעַלְטַן אַלְצָאַן וּינְצִיקְעַר גַּעֲוָוָאָרָן. מְאָדָם פִּילְדַּהְיָה יְהָדָה צְוָגְעָנוּמָעַן בַּיִּ אִיר וּצְבִּיצָּק דָּלְאָלָעָר פָּאָנָסִיאָן. אַוְיָהָק קְלִיְּנִיקִיטַן — נַאֲךָ צַעַן דָּלָאָלָעָר. אַין אַזְּקָעַם, זְיכָן חְדִשִּׁים אַרְוָם, וּוּעַט עַטָּל בְּלִיּוֹבָן אַן אַסְעָנָט, וּוּעַט בְּלִיּוֹבָן אַוִּיפָּן וּוּאַסְעָר, וּוּעַט נִימְתָּהָבָן מִיטַּ וּוואָס אַחְיִימְצְּפָאָרָן.

עַטָּל הָאָט גַּהְאָט טָעָנוֹת צַוְּזַעְלִין. אַון אָזֶה זְיךָ גַּהְאָט שְׁוֹוָאָרְצָעָ אָוִיגָן, שְׁוֹוָאָרְצָעָ הָאָרָ ? אַון אָזֶה דִּי הָוִית אַוִּיפָן פְּנִים, אַוִּיפָן הָאָלְדוֹן, אַוְיָהָק דִּי הָעָנָט — אַין גַּעֲוָסַן מַאֲזַן, אָזֶן גַּעֲוָסַן טְוָנְקָלַ ? אָזֶן פְּנִים־עָר — עַלְעָגָאנְטָעַ יְדִישָׁע פְּנִים־עָר — בְּאַגְּנָעָנָט מָעַן אַין קְיֻעוֹן, אַין וּאָרְשָׁעָ, אַין נְיוֹיָרִיךְ. אַון אָזֶה אַרְיוֹעָ פִּים וּוּנְעָנָן גַּעֲוָסַן דִּין אָזֶן בּוּגִינְגַ ? אַון אָזֶה זְיךָ הָאָט גַּעַשְׁטָעַט טְרִיטַן אַיִּוֹ אַ פָּאָוּעָ, אַיִּוֹ אַ טּוּבָ ? אַון אַוִּיבָד אַזֶּה זְיךָ הָאָט זְיךָ גַּעַוּוֹאָרְפָּן אַין דִּי אָוִיגָן אָזֶן וּוּאָסָ ? אַון אַוִּיבָד עַטָּל הָאָט אַלְצָאַן זְיךָ גַּעֲוָוָאָרָן, אַין מִיטַּ אִיר הָעָבָרָאִישַׁ רְעָדָן. צְווִישָׁן דִּי בְּרוּיטָעַ פְּתַחְסָ אַבָּן זְיךָ גַּעַקְיָלַט וּוּיְכָעַ לְמָדָס, גָּאָר וּוּיְכָעַ. אַון אָזֶה זְיךָ גַּעֲוָסַן אַוִּיפָּנְגָּלְיִיגְט, צַי אַוִּיפָּנְגָּרְעָנְגָּט אַון הָאָט זְיךָ צְעָרְעָדָט שְׁנָעַל, גָּאָר שְׁנָעַל, הָאָט עַטָּלְסָ הָעָבָרָאִישַׁ גַּעַלְגָּנְגָּעָן וּוּיְ שְׁטִיקְעָדָט אַפְּרָעָה. אַון נִישְׁטָט בְּלִיּוֹן הָעָבָרָאִישַׁ הָאָט זְיךָ שְׁיַין גַּרְעָדָט. עַטָּל הָאָט אַוִּיךְ שְׁיַין גַּרְעָדָט עַנְגָּלִישַׁ, אַוִּיךְ שְׁיַין גַּרְעָדָט פְּרָאָנְצְּוִיזְּשַׁ, אַוִּיךְ שְׁיַין גַּרְעָדָט דִּיְוִישַׁ. אַון מִכְמָוד, מְאָדָם פִּילְדַּס פָּאָרְחָלוּמְטָעָר בָּאָדִינָעָר, הָאָט צְוָגְעָנָבָן, אַזֶּה דִּי „גְּבָרָתָה“ עַטָּל רַעֲדָט אַוִּיךְ שְׁיַין אַרְאָכְבִּישַׁ.

סְמִינָה אַין גַּעֲוָסַן פָּאָרְנָאָכָט. רִיכְטִיקָעָה, דָעַר טָאגְן הָאָט זְיךָ גַּעֲוָסַן וּעָצָן אַון דִּי נַאֲכָט אַין מִיטָּאָמָל צְוָגְעָפָלָן. אַון דָעַר פָּאָרְנָאָכָט ? נִשְׁטָט אַין אַרְץַ יְשָׁרָאֵל. קַיְיָן פָּאָרְנָאָכָט. אַון אָזֶה גַּעַדוּיָהָט פִּינְפִּינְסָט, אַון

או ער געדיערט זעלט מינוט, גליטשט זיך דער פארנאכט פאראבי און מען זעם אים נישט, מען באמערכט אים נישט.

אין אז פארנאכט האט עטל אויף גיך איבערגעוואָרפן אַ האָלָב טויז קליידער, וואָס זי האט אַיִינְגָהָאנְדָלֶט אַין נוּוִיאָרָק אויף דער פער' צנטער גאט. קיין איין קלֵיְיד אַיז אַיר אַיצְט נִישְׁט גַּעֲפָלֶן גַּעֲוָאָרָן. דָּאָס גַּיְיט זי דָּאָךְ נִישְׁט אַוְיף קַיְין נַיְ�וִיאָרָקעֶר "פָּאָרָטִי", דָּאָס גַּיְיט זי אויף נִישְׁט אַוְיף קַיְין יְרוֹשָׁלַיְמָעֶר "נַשָּׂא", וְאָוָו וּגְנַטְטָאנְצָט, זְלַגְמָט אַזְזָלָט. דָּאָס גַּיְיט זי צַו עֲוֹולִינְעָן, וְאָס אַיז גַּעֲקוּמָעָן פָּוּן אַיר טְבָרִיהּ/עֶד פָּאָלָאָזְנָן, גַּעֲקוּמָעָן אַוְיף אַזְזָק קַיְין יְרוֹשָׁלַיְם, שְׁטוּמִת אַיז אַין "קִינְגְּ דִּיוּוֹדָס חָאָר טָעָל". עטל ווֹיס אַפְּרִיעָר וּוֹעֶר סְעוּמָט אַלְזָ דָּאָרָט זַיְן. דער יְוָנְגָעָר סְעָמְיעָלָם, דער יְוָנְגָעָר מַאֲנְטִיפָּאָהָר, אַזְזָל דער עַיְלָר — דער יְוָנְגָעָר פְּרִימָאָר רָאָז. דער פָּאָטָעָר זְיְנָעָר — פָּוּן דָּוְרְדָּדוֹרָות קַעְנִינְגָן אַזְזָל אַרְדָּן. די מָוָט טָעָר — אַ רָּאָטְשִׁילָה. דָּעַם יְוָנְגָן פְּרִימָאָרָזְקָעָן עָטָל. זי האָט זַיך מִיט אַיז לְעַצְתָּע וְאַז בְּאַעֲשָׂנָט. ער אַיז צְוָנְשָׁטָאָגָעָן, אַז עטל זַאל מִיט אַיז רָעָן הַעֲבָרְעָאִישׁ, גַּעֲטָעָהָט אַז עטל/סְעָמָעָט הַעֲבָרְעָאִישׁ קְלִינְגָט שִׁינְגָעָר וְוַי אַיִטָּאַלְיָעָנִישׁ, קְלִינְגָט וְוַי שְׁטִיקָעָר אַפְּרָעָרָה.

עטל האָט גַּעֲקוּמָט אַוְיף די בְּיַוְנָעָ קְלִיְּדָעָר, וְאָס זְעַנְעָן גַּעֲלַעַנְןָן אַוְיפָּן בְּעַט וְוַי הַרְוָגִים. קַיְין זַאָק אַיז אַיר אַיצְט נִישְׁט אַיִינְגָהָאנְדָלֶט. אַלְזָ אַרְוָם אַיר האָט זַיך גַּעֲזָעָצָט, אַלְזָ האָט זַיך גַּעֲלָאָשָׁן — דער טָאגָן, די אַיִינְגָהָאנְדָלֶט. פָּאָר די אַוְיגָן האָט זַיך אַזְזָעָגָעָשָׁטָלָט אַ בְּרָאָנָן סְפָעָר טְעַנְעַמְעַנְטְּחָווֹן. אַ גַּנוֹי הַוּוֹ מִיט "פִּוְּיִעְדָּעָסְקִיםָּה". אַוְיפָּן דָּרְתִּין שְׁטָאָק דָּרְיוִי צִימָעָרָן מִיט אַקְיָד. סְאַיז הַיּוֹם, סְאַיז דָּוְשָׁנָה, סְאַיז נִישְׁטָאָמָה וְאָס דָּעַם אַטְמָעָם צַו בְּאָפָּן. דער פָּאָטָעָר קְוָמָט פָּוּן דָּעַר אַרְדָּבָעָט. ער אַיז הַוָּנְגָעָרָק, אַיז מִיד, דָּעַר שְׁלַעַפְטָט קוּמָס די גַּעֲשָׁוֹאַלְעָנָעָפִים. סְקְלִינוֹנוֹאָרָגָן מִידָּט אָוָס דָּעַם פָּאָטָעָר, רָוקָט זַיך אַין די וּוַינְקָלָעָן. דער פָּאָטָעָר וְוָאָרָפְטָר אַרְאָפְטָרָעָלָסְקָעָלָס, סְזָעָמָטָלָס, סְהָעָמָרָס. ער פְּרָעָנָט אַיז דָּעַר וּוּלְטָמָרָין:

— אָפְשָׁר אַיז דָּא אַ בְּרוּוֹ?

— אָוָדָאִי דָּא — קְוָמָט די מָוֹטָעָר, אַ פָּאָרְשָׁמוֹרְטָעָר, אַ פָּאָרְשָׁוּוֹצָטָעָר אַרְיוֹין פָּוּן קִיד — כִּיְהָאָב שְׁטָעָנְדִיק גַּעֲטָעָנְהָאָט, אַז מִיר וּוּלְן נַאֲך דָּעָר — לְעֵבָן נַחַת פָּוּן עַטְלָעָן, נָא, לִיְעָן, וְיַהְלָטָ דָּאָךְ בַּיְּ אַ כְּלָה וּוּרָן — — בַּיְּ אַ כְּלָה וּוּרָן? — נַעַמְט דָּעַר פָּאָטָעָר דָּעַם בְּרוּוֹ אַזְזָ אַוְיפָּן מִידָּן, אַוְיסְגָּעָמָטָעָרָטָן פְּנִים בָּאוֹוִיּוֹן זַיך שְׁטִיקָלָעָךְ שְׁמִיכָּל וּוּמְעָן?

— מיט זועמען ?

דאָס שנירל האָט זיך מיט אַמָּאל בֵּי עַטְלָעַן אַיבָּעַרְגָּעָרִיסָן. אַיִן
מוח אַיִן גַּעוֹאָרֶן פּוֹסֶט, אַונְטָעָרֶן הָאָרֶץ — הַוִּיל. פּוֹן אַונְטָעָרֶן בעט,
פּוֹן אַונְטָעָרֶן טִיש, פּוֹן אַלְעָ וַיְינְקָלְעָדָה האָבָן זיך גַּעֲנוּמָן דָּוָקָן שָׁאָטָן.
עַטְלָ אַיִן צָוְגַּעַנְאָגָנָגָעָן צָוָם פְּעַנְצָטָעָר, וּאָסָה האָט זיך גַּעֲחוּבָן אַיבָּעָר יְפּוּעָר
גַּאָס. זַוְאָו אָסָקָם — דַּעֲכָעָר, דַּעֲכָלָעָן, קְוִימָעָנָם. אַזְוָן אַיבָּעָר דֵּי קְוִימָעָנָם
— בָּעָרְגָּן בְּעַרְגְּלָעָר. נַיְירְוָשְׁלִים, אַלְטְּדִירְוָשְׁלִים. אַזְוָן דָּאָרטָט פּוֹן
חַרְחַזְוִיפִּים, זַוְאָו סְ'הָוִיכָן זיך דֵּי אַנוּוּעְרוּטָעָט גַּעֲבִיְּזָעָט, קָעָן עַטְלָ
אַפְּיָלוּ מִיט צָוְגַּעַנְאָכְטָעָ אָוִינָן זַעַן דָּעָם יִמְהַמְּלָת.

זַי האָט צָוְגַּעַנְשָׁפָאָרט דָּעָם הַיּוֹסָן שְׁטָעָרָן צָוָם דָּעָרָ קִילְעָר שְׁוּבָ, גַּעַסְקָוֶט
וּוּ אַוְף אַ דָּאָך, גַּעַנְאָבָעָר, האָט זיך אַ קָּפָטָעָר קְוִינְצָיק גַּעַזְוִינָן אַיבָּעָר
אַ שְׁמָאָלָן רָאָנָר, זיך גַּעַזְוִינָן צָו אַ קָּאָז, וּאָסָה אַיִן גַּעַשְׁטָאָנָעָן מִיט אָן
אַוְפָּגָנְטוּרְעָמָטָן דָּוָקָן אָוּן גַּעַוָּאָרָט.

אַלְיאָז אַיִן עַטְלָעָן האָט זיך אַ צִי גַּעַטָּאָן, האָט זיך אַ רִים גַּעַטָּאָן צָוָם
יְוָנָגָן פְּרִימָאָרָאוּ, וּאָסָה אַיִן גַּעַוְוָן דִּין, וּאָסָה אַיִן גַּעַוְוָן הוֹיך, נִישְׁטָּא
בְּרִיטָּא אָוּן קָרְאִיז, זַוְיִי טִיטָּוּס. אַזְוָן אָוּן סְ'פְּנִים זַוְיִינָס האָט גַּעַהָאָט אַיִן זיך
עַפְּעָם פּוֹן אָן אַפְּאָלָאָן, פּוֹן אָ יְעוּזָם, פְּאָרְוּאָס זַאְלָעָס אַוְיך נִישְׁטָּאָן
עַפְּעָם עַפְּעָם ?

עַטְל — בְּעַרְעַנְיָקָע.

אַוְיבָּטָמָס הָאָט זיך אַפְּאָלִיבָט אַיִן בְּעַרְעַנְיָקָעָס פֿים, אַיִן בְּעַרְעַנְיָ
שָׁעָס טְרָאָט, פְּאָרְוּאָס זַאְלָעָס אַוְיך פְּרִימָאָרָאוּ זיך נִישְׁטָּאָפְּרִילְיָבָן אַיִן עַטְלָס קוֹל,
אַיִן עַטְלָס קְלִינְגְּנָעְנְדִּיקָעָר אַוְיסְפְּרָאָר ? פְּאָרְוּאָס ?
עַטְלָ האָט נִישְׁטָּאָגְּהָעָרָט, וּוּי טִירָן האָבָן זיך אַפְּרָמָאָכָט, האָבָן זיך
גַּעַפְּעָנָט. אַזְוָן אָזָהָרָעָסָם, רְעִי, לְאָרָא, פְּאָרְפּוּצָטָעָ, האָבָן אָזָן עַפְּן גַּעַטָּאָן
עַטְלָס טִיר, האָט זיך אַוְפָּגָנְעָצְיָעָטָרָט :

— וּאָסָה, אַיר נִוְתָּשָׁוִין ?

— סְ'אַיִן דָּאָך שְׁפָעָט.

— שְׁוִין בָּאָלָד אַכְטָט.

איְנַיְעַ פּוֹן דִּי חַבְּרַעְטָעָם האָט אַ דָּרוֹיָ גַּעַטָּאָן אָז עַלְעַטְרִישָׁ קְנַעַטָּל
אוּן דִּי שְׁמִינְעָדָר חַוְשָׁךְ וּאָסָה האָבָן אַנְגָּעָפִילָט סְ'צִימָעָר, האָבָן זיך בָּאָ
הָאָלָטָן אַונְטָעָרֶן בעט, אַונְטָעָרֶן טִיש, אַיִן דֵּי וַיְינְקָלְעָן.
עַטְלָ אַיִן אַונְטָעָרְקָלִידָל האָט גַּעַוְיוֹזָן מִיטָּ דָעָרָ האָנט אַוְיפָּן בעט,
זַוְאָו אַיר גַּעַנְצָעָ נַאֲרָדְעָרְאָבָע אַיִן גַּעַלְעָגָן אַנְגָּעוּוּאָרְפָּן אַזְוָן סְ'קוֹל אִירָס אַיִן
פּוֹל גַּעַוְוָן מִיט גַּעַוְיָוִן :

ו. אַפָּגָטָשׁו

— כ'חאָב נישט ווֹאָס אַנְצּוֹטָאָן.

— האָסְטַ דָּאָךְ מַעַר פָּאָר מִיר — האָטַ פַּרְעָנִיסִים גַּעֲנוּמָעַן אַיְבָּעֵרֶז
וּוֹאָרְפָּן דִּי קַלְיְידָעֶר.

— אַלְעַזְ שְׁמָאַטָּעַם.

— טַו אָן סְבָרוֹינָעַ, — האָטַ פַּרְעָנִיסִים אַ חַוֵּב גַּעֲטָאָן אַ בְּרוֹין
קַלְיְידַל מִוּט שְׂטִיכְלַעַךְ אַרְבָּאַן.

— נַיְ�וָן, טַו אָן סְגָרוֹיעַ — האָטַ רַעַי זַיְךְ אַנְגָּעוֹרְפָּן.

— אָוָן אַיךְ הַאַלְטַ, אָוָן עַטְלָעַן קַלְיְידַט טַונְקָלְדָּרוֹיט — האָטַ לְאָרָא
איַר דֻּעְרָלָאנְגָּט אַ טַונְקָלְדָּרוֹיט קַלְיְידַל — נַאֲ, טַו אָן.

— נַאֲרַ מִיר קְבָנִים הַאַלְטַן זַיְךְ אַיְן אַיְן "שְׁטַרְאַצְלָעַן", — האָטַ
פַּרְעָנִיסִים אַ זָּאָגַן גַּעֲטָאָן מִוּט בִּיטּוֹל — כ'חַאָב גַּעַוּן, וַיִּי, דִי רַיְכָעַ,
טוּעַן זַיְךְ אָזְן ! דִי יוֹנָגַע לִיְדוֹ סְעַמְיוּעַלָּס הַאָטַ גַּעֲטָרָאָן אַזְאָ פְּשָׁוֹת
קַלְיְידַל... אַזְאָ אַיְינְפָּאָךְ קַלְיְידַל . . .

— סְקָאָסְטַ מַעַר וַיִּי אַונְדוּזְעַי אַלְעַמְעַנְס גַּאֲרְדָּעָרָבָעַם — האָטַ
עַטְל אַיְוָף סְנִיְוָן גַּעֲנוּמָעַן אַיְבָּעָרוֹאָרְפָּן דִי קַלְיְידָעֶר.

— סְזָוָעַט אַמְּאָלַ נַעֲמָעַן אַ סּוֹאַ ? — האָטַ פַּרְעָנִיסִים זַיְךְ גַּעֲלָאָזָט
צָוָם אַרְוִיסְנָאָגָן.

— אַיְן רַגְעַ אָזְן בְּנִי — האָטַ עַטְל אַ קוּוֹעַטְשַׁ גַּעֲטָאָן סְגָלְעַךְ —
וֹאָסְ מַאֲכְמוֹדַ זַוְעַט מִיר הַיְּסָן אַנְטָאָן טַו אַיךְ אָן !

מַאֲכְמוֹדַ אַיְן דָּעַר וַיְוִיסְעַר, לוּיְוָעַר קַאְפָאַטָּעַ מִוּט דִי נַאֲרַ לְזִוְּעָרָעַ
אַרְבָּאַל, אַיְן דִי וַיְוִיסְעַר בְּרִיטְעַ הַוּזְן, אַיְזַ נִשְׁתַּטְאָרְיַן אַיְן צִימָעָר, נַאֲרַ עַר
הַאָטַ זַיְךְ אַרְיְינְגָּעַ/גַּנְבָּעַט מִוּט שְׁטִילָעַ טְרִיטַ, וַיִּי אַחַיתָ. אַוְיָפָן קַאְפָ
הַאָטַ עַר גַּעֲטָרָאָן אַ טַונְקָלְדָּרוֹיטַע פַּעַסְקָעַ מִוּט אַ שְׁוֹוָאָרְצָן טְרָאָלָדַר. דִי
אוּגַן זַוְינָעַ, אַיְ שְׁוֹוָאָרְצָעַ, אַיְ טַונְקָלְ פָּעַרְלָמוֹטְעַרְנָעַ הַאָבָן גַּעֲהָאָט צַו
זַוְינָן :

— דִי, "גַּבְרָתָ" עַטְל וַיִּלְ עַפְעַם ?

— זָאָגַן, מַאֲכְמוֹדַ — האָטַ עַטְל מִוּט אַ קוֹיַ, וֹאָסְ אַיְזַ גַּעֲקוּמָעַן פָּוּן
טִיפְן הַאַלְדוֹן, אַ פַּרְעָגַן גַּעֲטָאָן אַיְוָף אַרְאָבָישַׁ — וֹאָסְ פָּאָר אַ קַלְיְידַזְאַל
אַיךְ אַנְטָאָן ? וֹאָסְ פָּאָר אַ קַלְיְידַזְאַל פָּאָסְטַ מִיר בַּעֲסָעַר צָוָם פָּנִים ?
מַאֲכְמוֹדַס טַונְקָלְ פְּנִים הַאָטַ אַוְיָפְנָעְלוֹוְיכָטַן. פָּוּן דָּעַר טַונְקָלְקִיָּת
הַאָבָן אַ פָּאָר אַוְיָגַן — שְׁוֹוָאָרְצָעַ פִּיעָרְדִּיקַע אַוְיָגַן — זַיְךְ פִּיעָרְדִּיקַע אַיְנְגָעַ
גַּעַסְן אַיְן עַטְלָעַן, דָּעְרָנָאָךְ אַיְן דִי קַלְיְידָעֶר, אַיְן זַוְינָעַ וַיְוִיסְעַר צִיּוֹן, וַיִּ
פְּרִישָׁעַר, וַיְוִיסְעַר קָעָן, הַאָבָן זַיְךְ צְעַלְאָכְטַ :

צווישן ימייען אוו לענדער

— דאס שוואָרצעע, "גְּבַרְתָּה" עטֵל. מאַכְמֹדֶן גַּעֲפָעַלְטַשׂ שְׁטָאַרְקַדִּי
גבָּרַת עטֵל אַיְן שְׁוָאַרְצָן קְלִיְּדַ.

מאַכְמֹדֶן האַט צְנוּנוֹפְּגָלְיִינְטַדִּי העַנְטַ, צְזָזָעַנְגָּדְרִיקְטַדִּי לְיוֹפְּן
— דִּין, דִּינְגָּר, גָּאָר דִּין, אַ שְׁוָאַרְצָעַר פּוֹינְגְּ מִיט וּוַיְסָעַ פְּלִיגְּלַ.

— מאַכְמֹדֶן אַיְן גַּעֲרַעַכְט — האַט עטֵל זַיךְ צַעֲלַאַכְט — מאַכְמֹדֶן אַיְן
שְׁטָעַנְדִּיךְ גַּעֲרַעַכְט !

וּוַיְלַיְלָאָה אַט לִיב עטֵל'עַן, — האָבָן דַּעַר אַרְאַבְּעָרָס אַוְינוֹן
געַברָּעַנְט.

די מִיְּדְלַעַךְ האָבָן גַּעֲלַאַכְט . . .

9. שטיינְעַר

ס'איַן גַּעַוְועַן שְׁבָת בָּאֲגַנְּיַעַן.

איַן קָאַרְיְּדָאָר האַט אַ קְלָאָפְּ גַּעַטָּאָן אַ טִּיר. גַּעַש אַיְן גַּעַוְועַן זִיכְּבָּר,
אוּ דִּי שְׁכָנָה זַיְנָעַ, עטֵל, אַיְן נָאָר זַוְּאָס אַרְיְּנְגָּעְקְּוָמָעַן. עַר האַט גַּעַהְעָרָט,
וּזְיַי זַיְטַמְּט זַיךְ אַוְיס אַיְבָּעַר דַּעַר וּוְאַנְטַמְּ, וּזְיַי לִיְגַּט זַיךְ אַיְן בָּעַט אַרְיְּין
מִיט אַ קָּרְעָצָע. ס'איַן וּוַיְדָעַר שְׁטִיל גַּעַוְואָרָן.

געַש האַט מַעַר נִישְׁתְּגַעַעַט שְׁרִיבָּן. עַר האַט אַ שָּׁאָר גַּעַטָּאָן פּוֹן
זַיךְ אַ זְוִיטְלַ פְּאַפְּיַר, וּוְאָס אַיְן גַּעַוְועַן אַנְגְּעַפְּיְּקָעוּטַמִּיט אַיְין וּוְאַרְטַמְּ —
טִיטָּוּס, טִיטָּוּס, טִיטָּוּס. עַר אַיְן צְוָגָעָנָגָעָן צֻום אַפְּעַנְעַם פְּעַנְצָטָעַר. פְּאַר
די אַוְינוֹן האַט זַיךְ גַּעַבְּרָגְּלַטְלַ אַלְמְזִירְוָשְׁלִים — אַ הָאָלָב אַיְנְגַעְפָּלְעָנָע
מוּיְעָר, צְעַקְרִישְׁעַלְטָעַ טּוּרָעָמַס, טּוּירָעַן, וּזְיַי הַיְוָלָן. אַוְן אַיְבָּעַר דַּעַר מוּיְעָר
— אַוְסְנְקָרְוּמְטָעַ דַּעַכְעָר אַוְן דַּעַכְלָעַךְ. אַוְן אַיְבָּעַר די דַּעַכְעָר — אַ
טרָוּקָעָנָע חַמִּימה.

געַש אַיְן אַרְאָפְּ אַיְן גַּאָס אַרְיְּין אַוְן האַט זַיךְ פְּאַרְנוּמָעַן קִיּוֹן מַעְרָבָה.
עַר אַיְן אַרְיְּין אַיְן אַלְטְּ-שְׁטָאָטַד דָּוָרְקַד יְפָ'עַר גַּאָס. אַ טְּוַיְּרְ-זְיִינְגָּר האַט
גַּעַשְׁלָאָן אַכְטַמְּ. אַנְגְּעַלְאַדְעָנָע אַיְזָלָעָן, אַנְגְּעַלְאַדְעָנָע קַעַמְלָעָן האָבָן פְּאַרְטַ
שְׁטָעַלְטַ דָּעַם וּוּגָג. פּוֹן די אַרְאַבְּיַשְׁע שְׁפִּיְּזַ-גַּעַוְועַלְבָּלָעַךְ, פּוֹן די שְׁעַנְקַ
לָעַךְ, פּוֹן די יַאֲטָקָעַס, וּוְאָס זַעַנְעָן שְׁוִין גַּעַוְועַן אַפְּן, זַעַנְעָן אַנְגְּעַלְאָפְּן אַרְאָזְ
בָּעַר מִיט כָּאַרְכְּלַעְנְדִּיקָע קוֹלוֹת. מַעַן האַט גַּעַשְׁרִיןַן, גַּעַשְׁרִיןַן, אַפְּגַעְשִׁרִיןַן
אוּן זַיךְ גַּעַנְבָּעָן פָּוָאנְדָרְעָנוֹין. ס'איַן צְרוּקַ שְׁטִיל גַּעַוְואָרָן.

אוּוֶּפֶק דַּעַר בְּשִׁמְיָזְגָּאָס האַט נַעַש זַיךְ אַפְּגַעְשְׁטָעַלְטַ לְעַבְּן אַ הוֹיַן,
וּוְאָס אַיְן גַּעַוְועַן אַוְנְטָעַרְגָּעַשְׁפָּאָרָט מִיט אַ שְׁטִינְגְּרָנְעָר וּוְאַנְטַמְּ. אַיְן דַּעַר
וּוְאַנְטַמְּ זַעַנְעָן גַּעַוְועַן אַיְנְגַעְמְוִיְעָרָט רְוִיעַ שְׁטִינְגְּרָנְעָר גַּלְיְבָעַט, פְּרִימְעַט, פְּרִידְ

ו. אַפְאָטָאשׁוּ

עליקע, ווי שטישער טראטואר. מען האט אים שווין נישט איינמאָל געד האט אַנְגָּעוּיוֹזּ, אָזּ דִּי גְּרוּעַ פִּירֻקִיקָעַ שְׂטִינֶנֶר זְעַנְעַן פּוֹנָעַם בֵּיתָה המ חדש. די בותְּלִימָעָרְבִּי אִיזּ גְּעַבּוּיטּ פֿוֹן דִּיוּעַלְבָּעַ שְׂטִינֶנֶר. גַּעַשּׂ אִיזּ נָאָךְ בֵּים כּוֹתְּלִימָעָרְבִּי נִישְׁטָה גַּעַהְאָט גַּעַוּעַן. עַד האט נִישְׁטָה גַּעַוְאָלָט גַּיְוִן אֲהִין. פֿוֹן יִינְגְּלוּוֹיּוֹן אָזּ האט מַעַן אִים אַיְינְגְּרָעְדָּט, אָזּ דִּי "וְאָנְטָה" אִיזּ אַצְּעָקְרִישְׁלָטָעַ צָאָן, וּוְאָסּ מַעַן דִּאָרָף אַרְוִיסְרִיסּוֹן. אָזּ אוֹזְרָעַ, גַּעַפְּסָמָעַן קִיְּן יְרוּשָׁלָיִם, אִיזּ עַד אֲהִין נִשְׁטָה גַּעַנְגָּעָן, שְׁפָעַר אִיזּ גַּעַנְוּמָעַן שְׁרִיבִּין די דָּעַרְצִילְוָנָגּ פּוֹנָעַם צְוִוִּיטָן חָרְבָּן, האט אִים יָאָ גַּעַזְוִיגָּן אֲהִין. עַד אִיזּ אַבְּעָרָ נִשְׁטָה גַּעַנְגָּעָן, האט אַוְיְנָעָמִיטָן די קְלִינָעַ גַּעַלְעָךְ אָזּ לִיקְלָעַר, וּוְאָסּ הַאֲבָן גַּעַפְּרִיטּ צָוּ דָּעַרְ "וְאָנְטָה". ס' אִיזּ גַּעַוּעַן שְׁבָתּ.

דָּא אָזּ דָּאָרָט אִיזּ פֿוֹן אַחְוָה אַרְוִוִּים אַיְדַּיְוִימָלּ, אִין אַקְלִיְרָטָעַ אַסְלָלָעָמָעָנָר קָאָפְּאָטָעַ, דָּעַרְ תְּלוּתָה מִיטּ דָּעַרְ בְּרוּיטָעַר זְוִילָּזְבָּעַר עַטְּרָה אַיְבָּעָר די אַקְסָלָעַן. פֿוֹן די צְעַפְּלָוִיגְעָנָעַ פָּאָלָעַם הַאֲבָן אַפְּעַרְגָּעָבְּלִיצָטּ לְאָנָגָעַ, וּוְיִסְעַ, וּזְאָקָן, שְׁוֹאָרְצָעַ, אַפְּגָעְפּוֹצָטָעַ פָּאָנָטָאָפּ. מַעַן האט זִיךְרָאָגָן אִין מִיטּן גַּמְסָ מִיטּ גַּדְלוֹת.

די אַוְיְנָעָרְלִישָׁעַ יְדָן, וּוְאָסּ הַאֲבָן נִשְׁעַן גַּעַנוֹוָאָרְפָּן אַ בְּרוּיטָן "נוֹטְ-שְׁבָתּ", זְעַנְעַן אִים גַּעַוְאָרָן נִעְנָטָן. עַד האט זִיךְרָאָגָן, וּוְיִזְוּ גַּיְעַן אַלְיִין, וּוְיִזְיַעַן מִיטּ די וּוּבָעָר, וּוְיִזְיַעַן מִיטּן גַּאנְצָן הוּוּזָר גַּעַוְיִנְטָן. דָּאָסּ גַּיְעַן האט נִשְׁעַן מִיטְגָּנְשָׁלָעָפּ. עַד האט זִיךְרָאָגָן רַעֲכָטָסּ. קוֹלוֹתָאָסּ, אַיְשְׁטִילָעַ, אַיְבָּאָנוֹמָעָקָטָסּ אִין אַלְעָזָוִיטָן, גַּעַוְאָלָטָמָלָאָבָּאָזָלָן. עַד האט זִיךְרָאָגָן אַרְוְמָגְנָעָקָטָסּ אִין אַלְעָזָוִיטָן, גַּעַוְאָלָטָמָלָאָבָּאָזָלָן. עַד האט זִיךְרָאָגָן — מָוֹרָה, מַעְרָבָה, צְפוֹן, דָּרוֹם. עַד האט גַּעַוְאָלָטָמָלָאָבָּאָזָלָן, אַרְוְמָגְנָעָמָעָן — מָוֹרָה, מַעְרָבָה, צְפוֹן, דָּרוֹם. דָּעַם גַּאנְצָן הַמוֹּן, וּוְאָסּ אִיזּ גַּעַוְוָעָן צְעַוְאָרְפָּן אִין מַנְינִים, אִין קְרָעָנְצָלָעַר, בִּיחִידָות. נִשְׁעַם אַוְיְגָן האֲבָן נָאָךְ אַלְעָזָגְוָוָסָטָם בּוֹתְּלִימָעָרְבִּי :

וְאוֹ אִיזּ עַד ?

אַטּ דָּאָסּ טָאָקָעָ אִיזּ עַדְרָ בּוֹתְּלִימָעָרְבִּי ?

פֿוֹן אַטּ דָּעַם פָּלָאָזּ האֲטָזּ זִיךְרָאָגָן טָאָקָעָ די שְׁכִינָה קִיְּנָמָאָל נִשְׁטָה אַפְּרָ ? גַּעַטְמָאָן ?

גַּעַשּׂ אִיזּ גַּעַבְּלִיבָּן שְׂטִינָן פָּאָר אַ וְיַיְלָ אָזּ אַטְמָעָם, גַּעַבְּלִיבָּן שְׂטִינָן מִיטּ אַ חְוִילְקִיְּתָאָרָום הָאָרְץָ. דָּעַרְנָאָךְ האֲטָזּ עַר אַוְיְגָנְעָהָוִין די אַוְיְגָן — שְׂטִינֶנֶר, בְּרוּיטָעַ שְׂטִינֶנֶר, לְעַנְגְּלָעָכָעַ שְׂטִינֶנֶר, פִּירֻקִיקָעַ שְׂטִינֶנֶר, דָּוְרְכּוּבְּכּוּטִיקָעַ שְׂטִינֶנֶר — אַ שְׂטִינֶנֶרְנָעַ וְאָנְטָה. אָזּ אַרְוָם דָּעַרְ וְאָנְטָה

צווישן ימיין אוו גענדער

— יידן פון אלע עקן וועלט. יידן פון בבל, פון קורדייסטאן, פון בוכאָר דע. יידן פון פֿערסִיעַ, פון עניפְּטָן, פון טונִים, פון תִּימָן. פֿוֹלוֹיִישׁ יידן, ענְגַּלִּישׁ יידן, אַמּוֹרִיקָאנֶר יידן. פרוינַן מיט אוּירִינְגַּן לְעֵךְ, מיט רִיְּפְּלָעֵךְ אַין די נָעֵן, מיט ברָאנְסְלָעֵטַן אַנְרָום די קְנָעַלְעָד. "פֿלְּעַפְּרַקְעָם" מיט וִינְגְּלִישׁ גַּעֲשִׂוּרְעָנָעַן האָרָה. טִילַה האָבָן גַּעֲדָאוֹנָט מיט אַמְּנָן, טִיל — בְּחִידּוֹת. אַ יִידַּ אַין אַ בְּלִזְיָּעַ אַטְּלָעַסְנָעַר קָאָפְּאָטָע אַין גַּעֲלָעַן אַוְּסְגַּעַסְעָנָעָם שְׁטִינוֹן אָזָן גַּעֲזָאָנָט, "זָהָרָה" מִיט אַ בְּרָעַן. אַ דִּינָע אַוְּסְגַּעַסְעָנָעָם שְׁטִינוֹן אָזָן גַּעֲזָאָנָט, מִיט נָאָר שְׁמָאָלָע פְּלִיאַצְעָם האָט זִיךְ גַּעֲזָוִיגְן אַיבָּעָר דָּעָר וְאָנָט. מִיט דָּרְכְּזִיכְטִיעַ פִּינְגָּעָר, האָט זִיךְ גַּעֲלָעַט די שְׁטִינוֹן, זַי גַּעֲלָעַט מיט די אָוִינָן, מיט די לִיפְּן, מיט די באָזָן.

אַ פֿרְעַמְדָּר אַין גַּעֲנָאָגָעָן צְוִישָׁן עוֹלָם. ער האָט זְרָךְ גַּעֲשָׁאָרָט האָרט לְעֵבָן דָּעָר וְאָנָט. אַין די שְׁטִינוֹנָר-שְׁפָאָלָטָן האָבָן גַּעֲשָׁטָעָקָט קוּוִיטָה לְעֵךְ. גַּעֲשָׁה האָט גַּעֲשָׁלָעָפְּט אַין קוּוִיטָל נָאָר צְוִוִּיטָן, זַי גַּעֲלָיוֹעָט. בְּמַעַט אלְעָלָע קוּוִיטָלָעָךְ האָבָן גַּעֲהָאָט אַין גַּעֲבָעָט — פְּרָנָסָה אָזָן סִינְדָּרָה. אָזָן דִּי סִינְדָּרָה — דּוֹקָאָ יְנָגְלָעָךְ, נִשְׁתַּחַת קְיֻין מִיְּדָלָעָךְ. צְוִישָׁן דָּרִיסִיס חַכְּלִית-קוּוִיטָלָעָךְ האָט זִיךְ פְּאָרוֹוֹאָרְגָּעָלָט אַין קוּוִיטָל, וּוּאוֹ אַ יִידַּ האָט גַּעֲבָעָטָן כְּחַ צַו עַבְדָּתְהַבְּרוֹאָה.

די פֿרְעַמְדָּקִים אָזָן וְאַכְּבָּדְקִים אַין אַין גַּעֲשָׁן גַּעֲוָאָקָסָן. צְוִוְּיִי פֿוֹלוֹיִישׁ יְדָעָנָעָם, אַין שְׁטִינוֹנָר-שְׁפָאָלָטָן, האָבָן פְּאָרְגָּעָסָן אָזָן זַי גַּעֲנָעָלָקָוּמָעָן תְּפִילָהָטָן. זַיְהָ אָבָן זִיךְ צְוִגְּהָעָרָט, זַי אַ שְׁפָאָנִיָּאָלִישׁ וְוּוּבָלָה האָט מִיט הָאָרֶץ אַרְיִינְגָּרָעָדָט אַין דָּעָר וְאָנָט אָרִיָּין. אַיְוָעָן פִּון די יְדָעָנָעָם האָט זִיךְ אַ הְוִיבָּ גַּעֲטָאָן אַיבָּעָר דָּעָר צְוִוִּיטָעָר, אַיר שְׁטִילַה אַיְנְגָּרוֹיִם :

— האָט מִן הַסְּתָמָם אַ שְׁוּעָר הָאוֹזָן.

— די "פֿרְעַנְסִינָעָ?" — האָט די צְוִוִּיטָעָ גַּעֲנָטְפּֿעָרָט מִיט שְׁמִירָה לִיקָעַ לִיפְּן אָזָן גַּעֲוָוִין מִיט אַרְאָבָן פִּינְגָּעָר אַוְּפִּין שְׁפָאָנִיָּאָלִישׁ וְוּבָל — גַּלְוִיבָּטָמָעָ אָזָן וְיִוְּשָׁטָמָעָן פִּון אַבְּרָהָם-אָבִינוֹ ?

— אָזָן מַעַן פְּאָרְשָׁטוּת נִשְׁתַּחַת זִוְּעָר לְשָׁוֹן — האָט די עַרְשָׁטוּ אַרְיִינִיָּה גַּעֲרָעָדָט דָּעָר צְוִוִּיטָעָר אַין אוּירָאָרִיָּן — בֵּי מִיר וְוָאַשְׁתַּחַת אַיְוָעָעָן זִיךְ די נָאָזָן נִשְׁתַּחַת אַוְּסְגַּנְיִיצָן. אַנְשָׁתָאָט אַין אַוְּיִירִינְגָּל, טְרָאָגָּט זִיךְ גַּאָר אַין דָּעָר נָאָזָן זִיךְ זְוִילְבָּרָן קְנָעָפְּלָה.

בְּיִודָעָ יְדָעָנָעָם האָבָן זִיךְ שְׁטִילַ צְעַלְאָכָט.

עוֹלָם — טְלִיתִים אַיבָּעָר אַקְסָלָעָן, טְלִיתִים אַיבָּעָר קָעָפְּ — האָבָן גַּעַד

ו. אַפְּאָטָאַשׁוֹ

האלטן אין אנטסומען מיניניומוויו. דא האט מען געוזנט „סדייש“, דארט האט מען אידרינגעכאנפט א „קדושה“, געוזנט הויך, געוזנט אין געאייל און מיט איז איז הטלחות, און מיט איזוינע פאראיסענע קעפ און מיט איזוינע צעהשפֿרִיטָע הענט, נאפקטע הענט, צויגנטע הענט, איז דער שטיילער, הייסער שבת-פֿרִוּמָאָרְגָּן האט אויפֿגָּעָצִימָעָרט, האט זיך געריסן אייבער דער „וואָאנְטָה“, איבער יְרוּשָׁלָיִם, הויך, העבר — קדוש, קדוש, קדוש !

נעש איז מיטגעריסן געווואָרֶן. ס/האט אין אים זיך אַגְּנָהָבוּבָן עפָעָם איבערצָאַנדָּעָרְשָׁן. אָוָס פֿרְעָמְדָּקִיט, אָוָס זָאַכְּדִּיקִיט. ער האט זיך געדרייט צוישן די מְנִינִים, צוישן די הויזגעוּינִטָן, זָאָס זענען אַגְּנָהָבוּבָן מען, זָאָס זענען אַוּוּקָגָעָנָגָעָן. טענות, אָז ווערטער, זענען אַוּפָעָן אַגְּנָהָבוּבָן אין אָים :

— חְלוֹצִים ? קְבוֹצָות ? דָּאָס קָעָן מֵעַן הָאָבָּן נִישְׁתָּבְּלָוִוָּן אַין אַרְץ-יִשְׂرָאֵל, נָאָר אָוָךְ אַין קָרִים, אַין כָּרְבָּאָן, אַין נִיְּדָזְשִׁירְזָן, אַין קָאַלְפָּאַרְנִיעָן, אַין אַרְגָּנָעָנִינָּע. אָזָן וּאוֹנוֹ נִישְׁתָּ ? אָזָן די שְׁטִינְגָּר — אָט די דּוֹרְכִּיבְּטִיקָּעָ שְׁטִינְגָּר ? דָּאָס אַיז מָעָר, וּוֹי אַשְׁטִיכָּל וּוּאָנָט, זָאָס קְרִישְׁלָטָט זָוָךְ, מָעָר וּוֹי אַחֲרָבָה, מָעָר וּוֹי לִוְרִית. וּוֹן די נִשְׁמָה פָּוָן אַגְּנָץ פָּאָלָס בְּעַנְקָט, שְׁוּוִינְגָּט, וּוּינְטָט, הָעָרָת דָּעָר יְחִיד אַוִּיפָּאָ צָו זַיְוִין מִיט זָוָךְ אַלְיוֹן, הָעַלְפָּט מִיט פְּרִוְּד שְׁלַעְפָּן די אַוּסְגָּעְבָּוּטָע, אַרְמוּסָע וּוּלְטָט, דּוּרְפִּילְט אַין זָיך דָּעַם אַטְעָמָס פָּוָן אַגְּנָצִיקִים, פָּוָונָם „אָחָד“, דּוּרְפִּילְט אַין זָיך דִּי זִיכְּרָקִיט, אָז סְשִׁטְיִיט אַ וּוּלְטָט. אָזָן די קוֹלָת, די גַּעוּוֹאַלְדוֹן, זָאָס הַיְּבָן זָיך אַיבָּעָר דָּעָר „וואָאנְטָה“, אַיבָּעָר יְרוּשָׁלָיִם ? דָּאָס אַיז פָּאָלָס !

נעש האט זיך מָעָר נִישְׁתָּ גַּעַדְרִיט צוישן חָמוֹן. ער האט זיך געד אַיְלָט, זָיך גַּעַטְרָאָגָן אַרְוָם אַיז אַרְוָם דָּעָר „וואָאנְטָה“. האט ער עַמְּצִין גַּעַד זָוכְטָ ? זַיְוִין בְּלִיק האט זָיך אַפְּגָּעָנָהָעָלָט אַוְוָךְ דָּעָר דִּינְגָּר פְּרִוְּי מִיט די שְׁמָאָלָע פְּלִיאִיצָם, זָאָס הָאָט זָיך גַּעַלְאָמָעָרָט צָו די שְׁטִינְגָּה, זָיך גַּעַד צוֹיגָן אַיבָּעָר דָּעָר וּוּאָנָט, וּוֹי זָוָאָלָט גַּעַוּוֹאָלָט אַרְיִין צוישן די שְׁפָאָלְטָן. די זָוָן, אַ יְוָנָגָע, אַ צְעַפְּלָאַמְּטָע, האט פְּאַרְטְּשָׁעָפָעָט אַשְׁטִיס צִוְּנָלְזָוָאנָט, זָאָס אַיז גַּעַוְוָעָן צִוְּנָמְוִיעָרָט צָוָם „כּוֹתָלָה“. שְׁטָרָאָלָן הָאָבָּן זָיך צְעָשָׁטָן אַיבָּעָר די שְׁטִינְגָּרָעָנָע פְּלִיאִיצָם, אַיבָּעָר דָּעָר פְּרִוְּי מִיט די שְׁמָאָלָע פְּלִיאִיצָם. אַיר פְּנִים בְּלָאָס אַיז דּוֹרְכִּיבְּטִיק, וּוֹי די שְׁטִינְגָּר — האט אויפֿגָּעָצִימָעָרט מִיט אַ וּאָרָעָם, זָאָסָקָן לִיכְתָּם. דָּעָר בְּלִיק, וּוֹי נִשְׁתָּ פָּוָן דָּעָר וּוּלְטָט, האט אַים דּוּרְמָאָנָט זַיְוִין אַיְגָּעָנָע מְוּטָּעָר, זָאָס אַיז גַּעַשְׁטָאָרָבָּן פָּוָן אַ רְאָל.

צווישן ייִטְהָוּ אַוּ לְעַנְדָּשָׁר

דעם קעיצטן פֿרִיאַיטִישׁ פֿאָרֶן טוֹוִיטַ האַט זַי גַּעֲבָעַטַּן מעַן זַאַל אַיר צוֹטְרָאָן דַּי לְיִכְתָּר צָוּם בְּעַט. זַי האַט גַּעֲוָאָלַט לְיִכְתָּבְעָנְטָשָׁן. דַּי מְוֹתָעַר האַט אַחֲרֵיכֶן גַּעֲטָאָן דַּי הַיְבָב גַּעֲטָאָן דַּי אַוְגָן אַוּן דַּאַס פְּנִים, זַוָּאָס אַיִּז גַּעֲוָעַן דַּאַר, אַיְינְגְּנָלְאָפָּן אָזְן צְעוּוֹיוֹתְאָגָּט, אַיְזַי מִיט אַמְּאָל גַּעֲוָאָרָן אַזְוִי לְיִכְתִּיט, אַזְוִי דּוֹרְכְּזִיכְּטִיךְ, עַנְלָעַר צַו דֻּעַם פְּנִים, זַוָּאָס האַט זַיְךְ גַּעֲקְלָאָז מְעָרָת צָוּם שְׂטִיַּין. דַּעַר מְוֹתָעָרָם לְעַצְמָעָר בְּלִיק אַיִּס שְׂוִין פֿאָרְבְּלִיבָּן אַוְיָף שְׁטַעַנְדִּיק אַיִּן זְכָרוֹן.

אַחֲרֵיכֶן קְנוּיֵיל האַט זַיְךְ גַּעֲשָׁן אַ שְׁפָאָר גַּעֲטָאָן אַיִּן חַאַלְדוֹן אַרְיָין, גַּעֲטָרְבִּין סְבָּלוֹט אַיִּן דַּי שְׁלִיפִין. עַר האַט גַּעֲקָוּקָט אַוְיָף דַּעַר צְעַפְּרִישָׁלָטְעָר וְאָגָּט, גַּעֲקָוּקָט אַוְפִּין הַמוֹן, זַוָּאָס רִוִּיסְטְּ קְבִּידָן. אַלְעַז צְעַמְּרָאָטָן.

אַלְעַז בְּאַלְיִידִיקְט, דְּעַרְנִידְרָעָט, באַשְׁפִּינְגָן. פֿאָרוּוָאָס בְּלִיקְט עַר נִישְׁטָם, וְאַיִּס

הַהְוָנְטָמָן? פֿאָרוּוָאָס וְוְאַיִּעַט עַר נִישְׁטָם, וְוְיַי אַוְאַלְפְּ?

נִשְׁעַת האַט זַיְךְ גַּעֲחוּבָן אַיבָּעָר דַּי טְרַעְפְּלָעָן, אַיִּן פֿאָרְבִּי דַּי עַנְגְּלִישָׁע וְוְאַרְ. עַר האַט זַיְךְ גַּעֲמָרָאָגָן אַיבָּעָר גַּעֲטָלָעָר, מַעַר נִישְׁטָם גַּעַהְעָרָט, וְאַיִּז

מעַן זַוָּאָט אַיִּס "גַּוְטִישְׁבָּת" אָזְן אַיבָּעָרְגָן גַּאֲנְצִין לְיִבְּ-הַאַט זַיְךְ גַּרְכְּגַעְטָרָאָגָן אַזְאָגְטָרִירִי, וְוְיַיְהָ אַיִּס וְוְאַלְטָמָן אַהְוָנָט זַיְךְ גַּעֲאָנָט נַאֲדָךְ אַקְאָז.

נִשְׁעַת האַט זַיְךְ דְּעַרְוּוֹיְטָרָט פּוֹן דַּעַר "וְוְאָגָן". עַר האַט זַיְךְ גַּעַד

אַיִּלְמָן, אַיִּז כְּמַעַט גַּעֲלָאָפָּן אָזְן האַט זַיְךְ גַּעֲשָׁט אַוְפְּגַעְהָרָט זַוְּיִישְׁן דַּי אַוְגָן, זַוָּאָס זַעְנָעָן גַּעֲוָעָן טְרוֹקָן, וְוְיַיְפִּיעָר. פֿאָרוּוָאָס וְוְיִינְטָמָן עַר נִישְׁטָם?

וְוְיַי זַאֲלָעָר וְוְיַיְנָעָן, וְוְעַן סְגִּיְעָן אַיִּס אַוְיָף דַּי פְּלָאָמָעָן פּוֹן דַּעַר עַקְדָּה, דַּי פְּלָאָמָעָן פּוֹן שְׁיִטְעָר הוֹפְּנָס? סְחָאָט אַיִּס מַעַר נִישְׁטָם גַּעַרְמָט, זַוָּאָס

עַר גַּעַהְעָרָט צַו אַגְּפִּינְקִטְט פְּאָלָק. טַיְה אַיִּס אַיִּז גַּעֲזָעָס דַּי זְיִכְעָרָט קִימָט, אַז צַו זַיְן אַיִּיךְ, צַו זַיְן אַגְּפִּינְקִטְטָר, אַז אַז כִּיהְיָה.

בְּיַיְם יְפּוּעָר טְוִיְעָר האַט זַיְךְ גַּעַש אַפְּגַעְשְׁטָעָלָט.

אַז הַמוֹן, אַ פּֿינְגְּצְטָרָעָר הַמוֹן, מִיט אַיְזְוּרָעָנָעָר דְּרַעְנָעָר, מִיט שְׁפָאָדָרָעָר, מִיט הַעַקְעָעָר, מִיט אַכְּרְבִּידְקָעָר גַּמְרָאְלְשָׁזָן, אַיִּז אַיִּס אַנְטָלְעָן גַּעַקְמָעָן.

גַּיְוִיט דַּאְ יְהֹוּשָׁעַ-בְּנִינְגָן אַיְינְגָעָמָעָן יְרִיחָוָה? — פֿאָרוּוָאָס בְּלִאָזָטְמָעָן נִשְׁטָם אַיִּז דַּי שְׁוֹפְּרָות?

נִשְׁעַת האַט אַפְּגַעְשְׁטָעָלָט אַיְינְגָעָם פּוֹן הַמוֹן:

— זַוָּאָס אַיִּז דַּאְ, יְהֹוּדִי? זַוָּאָהָיִן קְלִיבָּת אִיר זַיְךְ?

— נִסְמָה גַּעֲמָעָן האַט דַּעַר "יְהֹוּדִי" אַגְּוַעְגְּנָלִיְינָט דַּעַם שְׁפָאָדָל צְוִוִּישָׁן דַּי פִּים אָזְן אַגְּנָהָוִיכֶן צַו רְעוֹן מִיט דַּי הַעַנְטָמָן, מִיטָּן שְׁוֹאָרְצָן שִׁירָן

טְעָרָן בְּעַרְדָּל, מִיט דַּי בְּרִיטָעָוְוִיסְעָ צִוְּיָת — נִסְמָה גַּעֲמָעָן.

— פּוֹן גַּוְעָמָן?

— פון די הינט, פון די אַראָכְבָּעֶר.

— פֿאַרְוּאָס?

— חערט און שטווינט — האט דער פֿאַרְשָׂוִין זיך צורענדט אַזוי
חויך, ווי ער וואָלט נישט געהאט אַרום זיך בלוייז נעשן, נאָר אַ גאנצֶן
עלְם — דעם דאנגערטיסק אַיז מײַן פֿאַטְעָר געשטָרכְּן. מֵיר, קָוְרְדִּיסְּ
טאָנָעָר יִידְּן, זענען מלְכָר אַ טוֹיטְּן, דָּרְיוִי שָׁהָה נאָך דער פֿטְרָה. צוֹ דער
לוֹוִה אַיז קְּיָין גְּרוֹוִיסְּטָר עַולְם נִישְׁתְּגָּפְּמָעָן. אַ וְאַכְּנָטָאָג — מענטשֶׁן
אַרְבָּעָטֶן. סְבִּיתְעַלְמִיְּן אַיז לְעָבָן אַן אַראָכְבָּשׂ דָּרָאָף. די הינט, די אַראָכְ
בעָר, חָבָן באָוּאָרְפָּן די לְוָהָה מִיטְ שְׁטִינְגָּר. סְאַיז גְּעוּוֹן, זָאָג אַיך
איַיך, אַן אַמְּתָעָר חַלְוְלָהָמָת. הִינְט אַיז שְׁבָתְּ, שְׁבָתְּ-שְׁבָתְּוָן, קָוְרְדִּיסְּ
טאָנָעָר יִידְּן אַרְבָּעָטֶן נִישְׁתְּ אָום שְׁבָתְּ, גְּיוּעָן מֵיר נִקְמָה נַעֲמָעָן. מֵיר וְעוּלְּן
זיך אַפְּרָעָכְעָנָעָן מִיטְ אַראָכְבָּשׂ דָּרָאָף. דָּא בַּיּוֹם יְפָ�עָר טְוִיעָר דָּרְפָּן
מֵיר זיך אַלְעָ טְרָעָפָן.

פלְאָמָעָן זענען אוּפְּגָעָנָאָגָעָן אַיְן נַעֲשָׂן. ער האט גַּעֲפִיבָּעָרָט. טָעָנוֹת
זענען אַים באָפְּאָלְּן, זענען צְוֹגְעַשְׁתָּאָגָעָן אַן גַּעַמְאָנָט, ווי סְמָאָגָט אַ
הִונְגָּעָרִיסְּטָר שְׁטוּבִּיחָה:

— וְאוֹ אַיז סְגָּרוּוֹיסְּטָר מַעַנְטָלְשָׁלְכָּבָּעָן וְאָרָטָן, וְאַס אַיז מִיטְ טְוִזְנְטָעָר
יאָאָר קְּרִיךְ גַּעַפְּמוּעָן פָּוּן יְרוּשָׁלָיִם, גַּעַפְּמוּעָן, ווי אַ דָּרוֹף צַוְּ דָּעָר וְעוּלְּטָן:
אוֹיְסָמִיט אַונְטָעָרְדְּרִיקְטָעָן פְּעַלְקָעָר!

דאָס גְּרוֹוִיסְּטָר וְאָרָטָן פָּוּן יְרוּשָׁלָיִם אַיז גַּעַזְנָה, וְוָאָגָלָט עַרְגִּינְץ אַיבָּעָר
בָּאָרָג אַן טָאָל פָּוּן יְהָוָהָתָה, האָט לְיִן תְּקוּן גַּיְשָׂט. שְׁטִיעָן — יִיך, אַראָכְ
בעָר, לְיוּבָּלְעָכָּבָּרְדִּיעָר, ווי דְּמִשְׁוֹנוֹאִים:
— כָּלְבָּ יְהָוָה!

הַונְּט אַראָכְבָּעֶר!

בלוייז סְגָּרוּוֹיסְּטָר וְאָרָטָן, וְאַס אַיז גַּעַבְוִוָּרָן גַּעַוְאָדוֹן אַיְן יְרוּשָׁלָיִם,
וְאַס האָט אַוְיָסְגָּלְיוֹזָט מַאֲסָקְוָעָן, בלוייז די סְאַצְיָאָלָעָן רְעוּוֹאָלְוִוְצָעָקָעָן
אוֹיְסָמִילְיָיִן אַן באָפְּרִיעָן אַרְצָ-יְהָוָהָתָה, קָעָן פֿאַרְבְּרִידָעָן דָּעָם יִיך
מיַטְן אַראָכְבָּעֶר.
נעָשָׂה האָט זיך גַּעַאְיִילָט אָהִיָּם, זיך גַּעַאְיִילָט אַיְן מִים פְּיַלְדָּס מַעְבָּדָה
לְיִרְטָע צִימָעָן.

סְחָאָרָז האָט שְׁטִיל גַּעַוְוִיטִיקָט פָּאָר הַעֲרָשִׁ-לְּיִוְּבָּן, דָּעָם קוּפְּעָרְשָׁמִידָה,
פָּאָר דָּעָר דִּינְסָט פְּנִינְהָיִן, פָּאָר דָּעָר עַלְגָּאָנְטָעָר מִים עַטְלָ, פָּאָר די פָּאָרְ-
חַשְּׁכְּטָעָ יִיךְ, די „שְׁוָאָבְּרִיםִים“, פָּוּן קוּרְדִּיסְּטָאָן. סְחָאָרָז האָט אוֹיך גַּעַד
וְוִוִּיטִיקָט פָּאָר די אַומְגָעְקָוּמָעָן פִּיאָנָגָעָן פָּוּן דָּעָר דְּגָנִיהָעָר אַיְן עַיְן

צווישן ימיען און לענדער

חרוזדר קאמונען. אויף זייערעה מצבות שטויות — דער' הרגט, דער מאָרֶד — דעם, זיך געטוייט, פֿאַרְבּוּרְעַנְטּ פֿוֹן קְדוֹחָתּ. אָון הִינְטְּרָעָד דַּעַם וּוּוִיטִיך — אַ בָּאַלְיְוִידְקְּטּ פֿאַלְקּ — אַ גָּאנְץּ פֿאַלְקּ, וּוּאָסּ בְּעַנְקְטּ, וּוּאָסּ וּוּינְגּ, וּוּאָסּ שְׁוּוִינְגּ, וּוּאָסּ מָזוֹ קְרִיךּ יוֹגּ וּוּרְזּ.

10. אין סאנאָטָאַרְיעַ מוצאָ

געש האָט זיך אַיבְּרָגְעָאוֹרְפּ אַוְיפּן גַּעֲלָנְגָּר, אַיְזּ גַּעֲוָעָן זִיכְּרָעָר, אָז עַר אַיְזּ נָאָרוֹוָסּ אַיְינְגְּעַשְׁלָאָפּן, אָון האָט מִיטְאָמָּאֵל בְּרִיטּ צַעְפְּנַטּ דַּי אַוְינְן :

— וּוּאָסּ, סָאיְזּ שְׂוִין גְּרוּסְעָר טָאנְגּ ?

בערגן אָון טָאלְן, באַשְׁאָטּן מִיטּ צַעְקְרִימְטּ אַוְיבְּסְ-בִּיכְּעָר, חָאָבּן זיך גַּעַשְׁפָּאָרְטּ מִיטּ אָזָא יְוָנְגָּרְעָר נְרִינְקִיטּ אַיְזּ דַּעַם צַעְפְּנַטּ פֿעַנְצְּטָעָר אַרְיִין,

אוֹ דַּי לְוָפְטּ אַיְזּ צִימָעָר האָט זיך גַּעַרְגִּינְטּ.

אָן אַוְיסְנְעַשְׁלָאָפְעָנְגָּר, אַיְזּ לְיִיכְּטָעָר, אַיְזּ גַּעַשּׁ אַרְאָפּ פֿוֹן גַּעֲלָנְגָּר. עַר האָט אַ קְוָךּ גַּעַטְאָן אַוְיפּן זִיגְעָרְלָן. סָאיְזּ גַּעַוּוֹן פֿינְגּ פֿאַרְטָאָגּ. עַר האָט זיך גַּעַדְיוֹשְׁטּ, וּוּאָסּ דַּי פִּים זַעַנְעָן בְּיוֹ אַיְזּ אַזְּוִי לְיִיכְּטָמָן, דַּעַר מָוחָא אַזְּוִי לְוָפְטָמָן, קְיֻין זְכָרְפּוֹן דַּעַר נְעַכְּטִיקְעָר מִידְקִיטּ, אָון גַּעַשְׁלָאָפּן אַיְזּ עַר אַיְינְגְּאָנְצּן אַ פֿינְגּ שְׁעָה.

אַוְנְטְּרָעוֹוֹגְנָמָן, צַוְּשָׁן תְּלָאָבִיב אָון יְרוּשָׁלָיִם, אַיְזּ דַּעַר אַוְיְטָאָמָּאָבִיל קָאָלְיָעָן גַּעַוְאָרָן, אָון גַּעַשְׁ מִיטּן שְׁאַפְּפָעָר האָבּן זיך אַרְוָם עַלְפּ בְּיִינְאָכְטּ קוּוִים דַּעַרְשְׁלַעַפְטּ אַיְזּ דַּעַר סָאנְאָטָאַרְיעַ מִזְאָכָר.

געש האָט זיך אַוְיפּ גַּדְעָן אַיְינְגְּוֹאָשָׁן, נָאָךְ גִּיכְּבָּר זיך אַנְגְּנְעָטָאָן. עַר האָט זיך אַרְוִיסְגְּעָבְיִוְן דְּוּרְכְּן אַפְּעַנְעָם פֿעַנְצְּטָעָר, גַּעַקְוּסְטּ רַעֲכְטּ, גַּעַקְוּסְטּ לְיִינְקָמָן, גַּעַוְאָלְטָן זְעָן, צִיְּסָוְאָקְסָן טָאָקָעָ אַיְזּ מִזְאָא וּוּרְבָּעָם. סְכוֹתְ-צִיְּתָטּ פֿלְעָגָטּ מַעַן דַּאֲךְ פֿוֹן דַּאֲרָףּ מִזְאָא בְּרַעְגָּעָן קְיֻין יְרוּשָׁלָיִם הוּשָׁעָנוֹת.

סָהָבּן זיך גַּעַצְוִיגָּן סְעַדְעָר, גַּעַרְטָנְגָּר. אָון אַיבְּרָעָר דַּי גַּעַרְטָנְגָּר, אַוְיפּן הַעֲסְטָן בְּעָרְגּ, — חָוְרוּבּוֹתּ, אָן אַיְכְּרָבְּלִיְּבָנְיִשְׁ פֿוֹן אַ רְוִימְישְׁרָעָר פֿעַסְטוֹגָן, וּוּאָסּ האָט גַּעַדְאָרְפּטּ פֿאַרְשְׁטָעָלְן דַּעַם וּוּגְנָגְנִיְּרָאָסּ. אָן אָוּמְרוֹ נְשָׁה האָט אַלְיְוָן נְיִשְׁטָמָן גַּעַוְוָאָסּטּ, וּוּאָסּ סְטְּרוּבִּיכְּטּ אִים. אָן אָוּמְרוֹ האָט זיך גַּעַלְיִינְטּ אַיְכְּבָּר אִים, דַּעַר אָוּמְרוֹ, וּוּאָסּ בְּאַפְּאָלְטּ אִים אַזְּוִי אַפְּטּ, וּוּגְנָעָן עַר זִיצְטּ בְּיִם שְׁרִיבְטִישְׁ. דַּעַר בְּלִיסְ אַיְזּ דַּי אַוְינְגּן וּוּרְעָתּ אַנְדָּעָרָר, אַ פֿרְעָמְדָעָר, וּוּנִישְׁתּ פֿוֹן דַּעַר וּוּלְטָ. דַּעַר בְּלִיסְ, וּוּאָסּ אַיְזּ אַוְיסּ-

געלאשן פארן ארום, קרייכט דורך ווענט, קרייכט דורך הייזער, דערזעט זאכן, וואס זענען מער נישט בונמץא.

נעש האט זיך געאלט. ער האט דער ערישטער געוואַלט אַרוויס אַוּוֹף די זוועגען, געוואַלט באָגָאנְגָּעָן יונעטס פֿרִימָאָרגָן, ווען שליחים זענען געקסומען צו די אַיְינְגָּוָוִינְגָּר פֿוֹן קְרִיתְ-יעָרִים, אַזְוִי צו זאגָן :

" — — — די פֿלְשְׁתִּים האָבָן אַומְגַעְקָרֶט דֻּעַם אַרְוֹן פֿוֹן גָּאטָט. נִידְעָרֶת אַרְאָפּ, נַעֲמָת אִים אַרְוּוֹף צו אַיְיךְ. אָוּן די מַעֲנְצָשָׂן פֿוֹן קְרִיתְ-יעָרִים זענען געקסומען אָוּן האָבָן אַרְוִיְּגָּעְבָּרָאָכָט דֻּעַם אַרְוֹן פֿוֹן גָּאטָט אָוּן אִים גַּבְרָאָכָט אַיְנָעָם הוּוֵי פֿוֹן אַבְּינְדוּבָּן, אוּפְּן בערגָלְלָן."

אוּוֹף וואס פֿאָר אַ בְּעַרְגָּל ?

אַ קְוֹ חָאָט זיך צַעְמָעָקָעַט. אַ צְוַיְּוִיטָעַ חָאָט אַיר גַּעַנְטָפָעַט. נִעְשָׁה האָט זיך אַיְינְגָּהָעָרֶט אַיְנָעָם טְרוֹיוּרִיסְקָן מַעְקָעָן, וואס האָט זיך גַּעַקְיְּקָעַלְטָט פֿוֹן בָּאָרְגָּ אִין טָאָל, אָוּן זַיְנָעָ אַוְיָגָן האָבָן גַּעַבְּלָאַנְדְּשָׁעָט אַיבָּרְ דִּי וּגְלָעָךְ אָוּן אַוְנְטָעְרוּגְּלָעָךְ, גַּעַזְבָּטְ דִּי זַיְנָעָ קוֹ, וואס מַעְלָעָט, גַּעַזְבָּטְ גַּעַזְבָּט אַרְוֹן.

נִעְשָׁה אִיז נִישְׁט גַּעַזְבָּט דַּעַר אַיְנְצִיקָּעָד צו באָגָאנְגָּעָן דֻּעַם פֿרִימָאָרגָן. אַ מַעֲנְצָשָׂן אִיז שְׁוִין גַּעַשְׁטָאָגָעָן אוּוֹף די קְנִי צְוַיְּשָׁן די בִּיטָּעָן אָוּן האָט זיך גַּעַנְגָּרָבָן מִיטָּ די פֿינְגָּר אִין דַּעַר וּוּיכָר, קְילָעָר עָרָד. נִעְשָׁה האָט גַּעַפְּילָט, ווֹי סְ'גִּיטָן אִין אִים אוּוֹף די פֿרִידָר פֿוֹן גַּרְאָבָן זיך אִין דַּעַר עָרָד, אַ פֿרִידָר, וואס גַּעַבָּרֶט, וואס פֿאַרְזִיכָּבָרֶט דֻּעַם מַעֲנְצָשָׂן, אַז זַוְּאָ ער האָט צְוַיְּנָגָט זַיְנָעָ פֿינְגָּר, ווּעַט אַרְוִיס אַ פְּלָאָגָן. נִעְשָׁה אִיז אַרְיָן צְוַיְּשָׁן די בִּיטָּעָן, האָט באָגָאנְסְטָט דֻּעַם אַרְבָּעָטָר אָוּן אַזְגָּ גַּעַטָּאָן :

— סְ'דָאָרָף זַיְן אַ גְּרוּיָס נְלִיכָּ, ווען אַ מַעֲנְצָשָׂן קָאָן זיך חְבָּרֶן מִיטָּ דַּעַר עָרָד.

אַ שְׁטוּרְוּעָנָר קָאַפְּעָלוֹשׁ מִיטָּ נָאָר בְּרִיטָעָ רָאָנְדָן האָט זיך אַ הוּאַגָּעָטָן. סְ'פְּנִים — נָאָגָן, אַוְיָגָן אָוּן באָקְנְבִּינְגָּר — הָאָט זיך פֿרִירָר גַּעַד וּוּנְדָרֶט סְ'יָין מָוֹרָח, זַוְּאָ די זַוְּן, אַ נִּיְּגָּזְבָּוּרְעָנָעָ, האָט זיך גַּרְאָבָן פֿוֹן טָאָל. דָּרְגָּנָאָךְ האָט דָּאָס אַפְּגָּנְבָּרָעָנָטָ, אַפְּגָּנְצָעָרָטָ פְּנִים, אַ פְּאָרָעָלָל טָרָטָ פְּנִים, אַ קְוֹס גַּעַטָּאָן אוּוֹף נָעָשָׁן אֵי מִיטָּ בִּיטָּוֹל.

— אַיר קְוָמָט אַוְדָאִי פֿוֹן חְוִיזְ-אָרְץָ, — האָט דַּעַר אַרְבָּעָטָר זיך אַ שְׁטָעָלָ גַּעַטָּאָן אוֹתָהָ די שְׁטָיְפָעָ פְּסָם. — אַלְעָ וְוָאָס קְוָמָעָן פֿוֹן חְוִיזְ-אָרְץָ מִינְגָּעָן, אַז סְ'אִיז נִישְׁטָאָסְקָיָן גְּרָעָסְרָ גְּלִיכָּ, ווֹי זיך צו גַּרְאָבָן אִין דַּעַר עָרָד. אִין דַּעַר אַרְץְ-יִשְׂרָאֵלְ-דִּיְקָעָר עָרָד — אַוְדָאִי אָוּן אַוְדָאִי. דָּאָס האָט מִיר אוּיך גַּעַזְאָנָט דָּרָ, הָעָרָצָ, ווען אַיך הָאָב אִים גַּעַהְאָלְפָן פֿאַרְזָעָן

צווישן ימיין אוו לעודער

אויפֿן שפֿיעַ בָּאָרֶג אַ וְוִינְגַּן צַעֲדָעַר, וְוָאָס דֵּי טָעָרְקָן הָאָבָּן אַפְּנָעָהָאָקָט אִין דָּעַר מְלֻחָּתָה.

— אָוֹן אַיר הָאָלֶט, אָז ס'אַיְזַ נִוְשְׁטַ קִיְּן גְּלִיק? — הָאָט נַעַשׂ זִיךְרָנָה
געכָאָפָט, אָז ס'שְׁטוּיַט פָּאָר אַיְזַ אַ מעַנְטָשׁ, וְוָאָס אָזָן אַלְטַ גַּעֲוָאָרוֹן פָּאָר
דָּעַר צִיּוֹת.

כ'זְוִוִּיס — הָאָבָּן דָּעַם אַרְבָּעָטָעָר'ס מוֹיְלְ-זְוִינְקָלְעָן זִיךְרָנָה
— כ'קָאָן אַיְיךְ פָּאָרְשָׁאָפָן דָּאָס גְּלִיק. אָז אַיר וּוֹילְט, בְּלִיבְט אַרְבָּעָטָן
אַ טָּאג אִין גָּאָרטָן. ס'אַיְזַ פָּאָרָאָן וְוָאָס אַיבָּעָרְצָוּעָן, מַעַן דָּאָרָף אַוְיסָר
יַעַטְנָן שְׁלַעַכְתָּע גַּעֲוָוִישָׁן. אַיר הָאָבָּן אַבְּכָעָר מָרוֹאָן, אָז וּעַן אַיר וּוּעַט אַפְּרָז
זִוְּצָן אַוְוָה דֵּי קִנְיָן פָּוֹן וּזְנוֹאַיְוּפָאָגָן בֵּין זְנוֹפָאָרְגָּאָגָן, וּוּעַט אַיר דָּרְשָׁפְרָן
דָּעַם פָּוֹן „בְּזִיעַת אַפְּךְ“. דָּעַמְּאָלֶט וּוּעַט אַיר זִיךְרָנָה, אָז אַוְיבָּ
אַרְבָּעָט אִיז אַ סְלָלָה, אִיז עַרְדִּ-אַרְבָּעָט — דֵי תּוֹכָחָה אַלְיָוִן. אַיר, טָרָר
רִיסָט, וּוּי טְוִוְוָנְטָעָר פָּאָר אַיְיךְ, וּעַנְטָ דָּאָךְ אַוְדָאָי גַּעֲקָוּמָעָן קִיְּן מַוְאָזָא
וּבָן הַוּשָׁעָנוֹת, וּוֹיְלָס'שְׁטוּיַט עַרְגָּעָץ אִין דָּעַר נָמָרָא, אָז מַוְאָזָא הָאָט צָוָּז
גַּעַשְׁטָעָט הַוּשָׁעָנוֹת קִיְּן יְרוֹשָׁלָיִם. זָאנָן אַיְיךְ אַיְיךְ, אָז אַיר וּוּעַט אִין
מַוְאָזָא קִיְּן וּוּעַרְבָּעָ נִשְׁתָּמָעָן. אַיר, גַּלוֹתִידָן, לְעַבְתָּ מִיטָּן „אַמָּלָל“.
דָּעַר רָבִי פְּלָעָגָט טִוְּתָשָׁן: „נַחַל — אַ טִּיכָּל“. אָוֹן אִין אַרְיִ-יְשָׁרָאָל וְאָוֹן
אַיר וּוּעַט צַוקְוּמָעָן צָו אַ נַחַל“, אִיז עַם אַ טְרִיקָעָנִישׁ. דָא אִיז אַלְזָן
אנְדָעָרְשָׁן!

די אַרְוַמִּיקָע שְׁטִילְקִיּוֹט, וְוָאָס הָאָט נַאֲךְ גַּעַטְרָאָגָן אִין זִיךְרָנָה
רִיחּוֹת פָּוֹן עַפְּלַ-בְּלִיעָבָעָץ, הָאָט אַוְיְפָגְעָצִימָעָט. אַ וְאַלְכָן שְׁטוּבָה הָאָט
זִיךְרָנָה אַ הְוִיב גַּעַטְאָן אַיבָּעָרָן גָּאָרטָן. פָּוֹנָם שְׁטוּבָה הָאָט זִיךְרָנָה
אַ פָּאַסְאַזְוִיר-אַוִּיטָא, וְוָאָס אִיז גַּעַלְבִּין שְׁטִיָּוָן פָּאָרָן סָאנָגָטָאָרִיעָ-אַרְיִינָן
פָּאָר.

דָּעַר אַרְבָּעָטָעָר הָאָט אַ וּוּשָׁ גַּעַטְאָן אָן דֵי הוּוֹזָן דֵי עַרְדָּ פָּוֹן דֵי
הָעַנְטָ אָוֹן זִיךְרָנָה גַּעַטְקָוּט וּוּרָר ס'אַיְזַ אַנְגָּפָאָרָן. עַר הָאָט גַּעַזְגָּטָן:
— צַוְּפָרְיוֹ פָּאָר גַּעַטְטָן.

פָּוֹן דָּעַם פָּאַסְאַזְוִיר-אַוִּיטָא הָאָבָּן זִיךְרָנָה זִיךְרָנָה אַרְוִוְנָעָשָׁטָן אַיבָּעָר צְוּוִי
צַעַנְדְּלִיךְ וּוּנְגַּעַלְיִיט, וְוָאָס מַעַן בָּאָגָעָנָט אִין דֵי יִשְׁוּבָה פָּוֹן אַלְטִידְרוֹשָׁלִים.
זַיְהָאָבָּן גַּעַטְרָאָגָן שְׁוֹאָרְצָע אַלְפָאָגָעָן בָּאַלְאָטָלָעָ, שְׁוֹאָרְצָע בָּבָנִישָׁע קָאָד
פָּעַלְוָשָׁלָעָר. אַוְיָה דֵי אַוְיְסָגָע-דְּבָקָה' טָע פְּנִימָעָר — לְגַנְגָע גַּעַרְחוֹזָטָע
פָּאוֹת.

די וּנְגַּעַלְיִיט, אַיבָּעָר גַּעַרְגָּשָׁר אַקְעָנָע, הָאָבָּן זִיךְרָנָה אַרְוִוְנָעָקָוּט אִין אַלְעָז
וּוּיטָן. זַיְהָאָבָּן דָּעַרְזָעָן גַּעַשְׁן מִיטָּן אַרְבָּעָטָעָר אָוֹן זִיךְרָנָה גַּעַנוּמָעָן דָּרְכָּבָן

ו. אַפְּאָטָאַשׁו

רעדן מיט דיאוינן, מיט דיא הענט. צוויי פון דיא יונגעלייט זענען אונ-
טערגעטומען אונ זיך געפרעהט:

— זוואו גיט מען דא צום „ארזֿהערצעל“?

דער אַרְבָּעֶתֶר האט אַ הוֹב געטאן דיאוינן אויף דיא צוויי אַידָע,
זוי אַפְּגָעָמָאַסְטָן פָּוּן קָאָפּ בֵּין דִּי פִּים. דערנָאָךְ האט ער אַ קָּק געטאן
צַוְּ דָעַר בְּנוּפִיהָ, וְאָס אַיְוָן גַּעֲלִיבָן שְׂתִּין אַרְוֹם דֻּעַם אַמְּנִיבוּם, אַונְ סְקוּל
זַיִינָס אַיְוָן פּוּל גַּעֲוָעָן מִיט בִּיזְעָר:

— אַיר ווַיְסַט, אַז דָא אַיְוָן מוֹצָא אַיְוָן אַסְּאָנָאָטָרְעָן? אַז אַרְבָּעֶתֶר
טַעַר סְוּמָעָן אַחֲרָ אַרְוֹים זיך אַפְּרוּעָן? אַז אַיר כָּאָפּט זיך אוֹפָה
מִיט דִי הַעֲנָעָר גַּלְיָיך אַונְ זַוְּלָט דּוֹמָא דַעַמְּלָט עַלְהָרְגָּן זַיְן קַיְן מוֹצָא,
זַיְן עַם אַז עַולָה! אַיר לְאֹזֶט נִישְׁטָשְׁלָאָפּן!

די יונגעלייט האבן געפֿינְטָלָט מִיט דיאוינן, זוי זוי ווֹאָלְטָן זיך דָעָר
פְּילָט שְׁוֹלְדִיק, אַונְ גַּאֲרְנוּשָׁט גַּעֲנְטְּפָעָרט. דער אַרְבָּעֶתֶר האט גַּעֲוָוָן
אוֹפָה אַ שְׁמָאָל שְׁטָעָנָל:

— אַז אַיר ווַעַט אַרְוִיְּפָקָומָעָן אַוְיפָּן בָּאָרגָן, אַוְיָה דָעָר „הַרְצָלִיהָ“,
נַעַט זיך רַעֲכָטָם. דָאָרְט ווַעַט אַיר זַעַן אַ שְׁטָמָאָס פָּוּן אַ בּוּם אַרְמָגָעָן
רַיְנְגָעָלָט מִיט שְׁמִינִיעָר.

פָּאָלָעָם זענען זיך צַעְפָּלוֹינָן, קַאְפָּעָלוֹשָׁן האַבָּן זיך גַּעֲרָקָט פָּוּן קַאְרָק
אוֹפָּפָן שְׁטָעָרָן. מעַן אַיְוָן גַּעֲנָאָגָעָן אַיְנְצִיקְוָיָן, גַּעֲנָאָגָעָן גַּיְחָן, זוי צַוְּ אַ
דְּבָרִמְצָוָה, זוי מעַן ווֹאָלָט גַּעֲדָאָרְפָּט אַפְּטָאָן אַ גַּוְיִיקָעָשָׁלְיוֹחָות. בַּיִּ
אַנְדָעָרָעָ יונגעלייט האַבָּן פָּוּן צַוְּיָשָׁן דִי שְׁוֹאָרְצָעָ צַעְפָּלוֹגָעָן פָּאָלָעָם
אַרְוִיְּסְגַּעֲבְּלִיצָט ווַיְסַט, לְאָנָנוּ זַאָקָן.

נַעַש אַיְוָן זיך גַּאֲכָנְגָעָנָגָעָן.
די זַוְּן האַט זיך נַעַרְסָן פְּנוּנָם טָאָל, זיך גַּעֲהָוִיבָן אַיבָּעָר די בעָרְגָּן
לְאָעָן, באַהָאָלָטָן צַוְּיָשָׁן דִי פְּלָאָנָצָן גַּאָלָד אַונְ זַוְּלָבָעָר. אַז אַדָּרְט ווַאֲוָיָּסָן
די בעָרְגָּלָעָךְ זענען גַּעֲוָוָן גַּאֲקָעָט האַבָּן זיך אַונְטָמָר דָעָר הַיִּסְעָר זַוְּן אַוְיָסָן
נַעַזְעָן זוי אַ גַּשְׁוּוֹלְעָבָן.

נַעַש האַט אוֹפְּגָעָצִיטָעָרט.
די יונגעלייט האַבָּן זיך צַעְשָׁטָלָט אַרְוֹם דֻּעַם „הַרְצָלִ-שְׁטָאָס“ אַיְן
אַ רָאָד, זיך צַעְשָׁטָלָט, זוי לְוִוְּט אַ קָּאָמָאנְדָעָן, אַונְ זיך צַעְשָׁקָלָט מִיט אַ
ברָעָן, זוי צַוְּ בְּלַנְדָרְיוֹ:

— שְׁקַע תַּשְׁקַעַנוּ וְתַּעֲבַע תַּהֲעַבְנוּ, כי חַרְם הָוָא!
דאָס אַיְוָן פְּאָרְגָּעָקָומָעָן אַזְוִי אַוְמָדָרְוּוֹאָרָט, אַזְוִי גַּיְחָן, אַז יוּעָן דִי
יונגעלייט, זוי שְׁוֹאָרְצָעָ קְרָאָעָן, האַבָּן זיך אַ שאָט גַּעֲטָאָן פְּנוּנָם „אַרְזָעָן“

צווישן ימינו או גענדער

הערצל", ערשות דעם אַלט האט נעש זיך דער מאָנט, או נאָכֵן "שְׁפִיעָה תשקצנו" האט די גאנצע בנויפה דריי מאָל אויסגעשפיגן. נעשן האט די נכהה גענעסן. ווּאַס מַאֲכָת עַר נִישְׁתְּ קִין גַּעֲוָאַלְד? אַט לִינְגֶן דָּאָך אַזּוֹיפֵיל שְׁטִינְנָהָר, פָּאָרוֹוָאָס פְּלָעַט עַר נִישְׁתְּ בָּאַטְשָׁ אַיְינְעָם פָּוּן דָּעַר בְּנוּפִיה דָּעַם מָוח? נעש האט זיך נִישְׁתְּ גַּעֲרִירָתְ פָּוּן אַרטָּם, אַיְזָ גַּעַשְׂטָאַנְעָן ווּי אַגְּלִימָטָר. אָוּן בָּאַטְשָׁ עַר האט פָּאָר זִיך גַּעֲזָעַן דָּעַם אַפְּגָנָה אַקְּסָטָן צְעַדְעָרְבָּיִם, גַּעֲזָעַן די יְרוּשָׁלַיִם יְוָנָגְלָיִיט, אַיְן שְׁוֹאַרְצָן, ווּי רְוִיבָּן פִּינְגָּל, אַיְלָן זִיך בָּאַרְגְּנָאַרְאָפּ, אַיְזָ עַר אַלְיָ נִישְׁתְּ זְיכָרָעַג גַּעֲזָעַן, צִי עַר האט דָּאָס טָאַקָּע אַלְיָן גַּעֲזָעַן, צִי עַר האט דָּאָס גַּעַלְיָעָנָט אַיְן די "פְּוִילְיָעָשׂ וּוּלְדָעָר", ווּאוֹ חִסְּדִים זַעֲנָעָן מַשְׁתִּין אַוִּיפּ בְּעָרָק יְאַסְּעַלְאַוְוִיטְיָשׂ עַם סְבָּר.

פָּוּן טָאָל האט זיך דערעהרט אַ גַּעֲזָעַן. דָּאָס האָבָּן די "קרִינְגָּר", ווּאַס זַעֲנָעָן אַיְינְצִיקְוִוִּין אַרְיוֹן אַיְן דָּעַם פָּאַסְּאַזְּוִירְאַוְוִיטָּא, גַּעַלְאָזָט ווִיסָּן, אַז זִיך האָבָּן בָּאַזְּוִינְטָן דָּעַם "שְׁוֹנָא".

— ווּאַס אַיְזָ די שְׁמָחָה אַוִּיפּ אַיְיךְ, פְּרָאִים? — אַיְזָ אַגְּנָעָלָאָפּ דָּעַר אַרְבָּעַטָּעַר מִיטָּאָ שְׁטָעַקָּן — ווּאַס פָּאָר אַ זְּינְגָּעָן, ווּזְעַן דָּעַר שְׁלָקָאָפּ? דָּעַר אַרְבָּעַטָּעַר האט זיך פָּאַרְמָאַסְטָן מִיטָּן שְׁטָעַקָּן אַיְן לִידְיקָן חַלְל אַרְיוֹן. דָּעַר פָּאַסְּאַזְּוִירְאַוְוִיטָּא אַיְזָ פָּאַרְשָׁוֹזָוֹנָדָן אַיְן דָּעַם אַיְזָעָנָעָם שְׁטוּבָּן, ווּאַס עַר האט גַּעַהְבָּן אַרְום זיך.

פָּוּנָעָם זַוְּאַלְקָן־שְׁטוּבָּן, ווּאַס האט זיך גַּעַהְאַלְטָן אַז זַעְצָן, האט זיך אַרוּסְגָּעָשִׂיְלָט דָּעַר שְׁאָפָּעָר, אַ גַּעַבְוִינְגָּעָנָר, ווּי עַר שְׁטִיטִיט פָּאָרָן מַאְטָאָר אָוּן דָּרְיוֹיט אִים אַז מִיטָּאָ צְוָאָחָרְצָה, אַז די גַּעַפְּאַסְטָע קָאַסְּיְהָוִוִּין פְּלָאַצְּן שְׁיוּוּר נִישְׁתְּ אַוִּיפּ וּזְיַן בְּכָבוֹדְיַן גַּעֲזָעַם. דָּעַר שְׁאָפָּעָר האט זיך אַז אַזְּוִינְגָּלְיוּיכְט:

— ווּאַס, אַדוֹן נָעַש, מִיר פָּאָרָן?
עַר האט נִישְׁתְּ גַּעַוְאָרָט אַוִּיפּ גַּעַשְׁעָם עַנְטָפָעָר אָוּן סְ/הָאָט פָּוּן אִים אַדוֹיסְגָּנְגָּלְיוּדָט:

— ווּעַן אַיְדָּקָפְּ אַיְדָּקָפְּ אַיְדָּקָינְדָּעָר, זַיְמַנוּלְיִים!
נעש האט זיך אַפְּגָנָרָעָבָנָט בַּיִּ דָּעַר קָאַסְטָע. עַר האט זיך אַזְּוּעָקָנְגָּעָן
זַעְצָט לְעַבְנָן שְׁאָפָּעָר. דָּעַר מַאְטָאָר האט זיך העַבְרָעָצְמָאָפָעָט אָוּן דָּעַר
אַוְיְמָאַבְּיָל האט זיך אַ רִיר גַּעַטָּן, האט זיך העַבְרָעָצְמָאָפָעָט פָּוּן דָּעַר סָאָ
נַאֲמָטָאָרָעָ מַזְאָ. דָּעַר פְּרִימָאָרָגָן אַיְזָ שְׁוִין גַּעֲזָעַן אַ הִיְסָעָר, בָּאַטְשָׁ אַיְזָ זַוְּ
הָאָט זיך נַאֲךָ עַרְגָּעָז אַוְיְמָבָאַהָלָטָן, בְּלוּזָן גַּעַשְׁקָט אַיבְרָעָ דָּעַם טִיףָ

בלויין הימל פיערדיקע פיין, וואם האבן געזונדן דא א בימל אין גרי-
עם נאלד, דארט א קעל מאיר א בארג.

בימים אספאלט שאסע, וואו ווען האבן זיך געריזט, איז געתמא-
גען אן אייברגעוו אקסענער פארשיין איז א שטרוינעם אפנעטראגענעם
העלמעט, וואם ענגלייש פאליזיאטן טראגן. דער פארשיין האט פרייד
א הייב געטאן איין האנט, דער נאך די צוויטע איז איז ער פאר א
וויל געליבן שטיין, וואן איסגעבעיגענער צלט. און אן דער אויטא-
מאניל האט זיך דערנעטער צו אים, האט ער זיך צערעדט האלב אין
הברעהיש, האלב אין יודיש :

— איר פארט קיין תל-אביב ? נעמט מיד מיט.

— וואם, אויפגעגען ? — האט דער שאפער א פרעג געתאן געשן
און דער בליך זיינער האט זיך געשארט אייבערן פארשיינט העלמעט,
אייבערן העטלט, וואם ס'אייז שוער געווען צו זאגן צי ס'אייז ברוין, צי
געל — ס'זענד זיך אין אייך, אדרון געש.

— א מענטש בעט דארט מען אים אויפגעגען.

א נישט אויפגעליינטער האט דער שאפער געעפנט ס'טירל. און אן
דער פארשיין האט זיך ארינגעזעט, האט דער שאפער איינגעורייט
געשן :

— ב'זאלט געשוואוירן איז ס'אייז איינער פון דעם „דוטשייס“ אט-
יודאנטן.

— וועמעם ? — האט געש געפערעט.

— ושהבאטינקעס ? — האט דער שאפער נאך שטילער געזאנט.

— מער יהום ווי צו זיין א הסתרות/דייך.

דעם פרעמדנס ענטפער איז געקומען איז אומדרווארט, איז דער
שאפער איז געליבן א וויל אן לושאן. דאס האט דעם פרעמדן געגעבן
די אויבערחהנט איבערן שאפער און ער האט וויטער גערעדט :

— אויב ס'אייז דא אויפן הינן יודישן יושב א געיצראעט, ב'מיין
און אוישלאג, וואם איז אנטשענדיס און וואם ס'אייז א מצוח אויסצ-
ברענען, איז דאס די הסתרות, וואם וויל איינפרן אין ארץישראל ס'אי-
ציאליום, קאמוניזם.

— און איר, ברוינע העטלעך, וועט נישט לאיזן איינפרן אין ארץ-
ישראל קיין ס'אציאליום, הא ? — האט דער שאפער איז האטען שטעל
אף געתאן דעם אויטהמאוביל, איז ס'האט געשן צוויי מאל אונטערגעוויבן
פון געזעס — נישט דערלעבן וועט איר עס, פאשיסטן !

צווישן יוניען און גענדער

דער שאפער האט מיט רונגזה אויפגעפראלט ס'טירל פון דער מאַשִין, געוויזן מיט דער חאנט דא אויפֿן פרעםָדָן, דא אויפֿן פֿינְקְלְדִּיקָן אַסְפָּאַלְטְּדוּגָן אָוֹן זִיךְ צַעֲרוּעָן, וְוי אַבָּאָנוּמָעָנָר : — בְּזַאַל וּוֹיסְן מִיטְן קָאָפֶן צַו פֿאָרְלִינְגָן, וּוֹלְ אַיךְ סִין אַיְזָן טְרָאַט וּוּוּטְמָעָר נִישְׁתְּ פֿרְן ! גַּעֲנָגָנָעָן ! נְעַגְּנָנָעָן ! אָוֹן אוֹ דָּעַר פֿרְעָמָדָעָר האָט דָּעַרְפּֿלְט אָוּנְטָעָר דֵי פֿים דָּעַם אַסְפָּאַלְטָן, האָט ס'אַיבְּרָעְנְשָׂרָאַקְעָנָעָן פֿנִים, וּוֹאָס אָיוֹן פֿאָרוּאָנְדָלָט גַּעֲוָאָרָן אִין בִּיטּוֹלָן, גַּעֲהָאָט צַו זָאָן : — בְּחַאַב דִּיךְ אִין דָּרְעַדְן מִיטְן אַוְיטָאַמְּבָיל ! דָּעַר שאפער האָט זִיךְ נִישְׁתְּ גַּעֲקָעָנָט שְׁטוֹלָן, זִיךְ אַיְנְגָעְלְיאַמְּבָרָט מִיט בִּידְעַ פֿוּיסְטָן אִינְעָם טְרָיוּבְּדָאָר, גַּעֲיָאנְגָט דֵי מַאְשָׁין אָוֹן גַּעֲרָעְדָט צַו זִיךְ : — אָזָא הָנוּט מִיט אַוְיעָרָן ! אָזָא שְׁטְרוּיְקְ-בְּרוּכָּעָר !

11. דָּעַר סְטְרוּיְקְ

קִין ווּאַלְקָנְדָל, סִין שָׁאָטָן. דָּעַר הִימָל — טִיף בְּלוּי, דָּעַר יִם — גְּרִין. דִי זָוָן, וּוֹאָס האָט גַּעֲרָעְנָט, גַּעֲבָלְעָנְדָט, האָט דָּרְכוּכְטִיס גַּעֲמָאָכָט דִי לְוָטָט, בְּרִיְמָעָר אָוֹן בְּוּלְטָעָר דָּעַם שְׁטָח, אָז דָּאָס אַוְינְגָהָט לִיְכְטָט גַּעֲקָעָנָט אַרְומָכָאָפָן אָוֹן אַוְיסְשָׂיְלָן גַּאנְצָיְפָו, וּוֹאָס אָיוֹן גַּעֲלָעָן אָז אַנְגָּעָי וּוּרְפָעָנָעָוָף אָ בְּעָרְגָּל.

עוֹלָם האָט זִיךְ גַּעֲאַילְטָן, וּוֹאָס האָט זִיךְ גַּעֲשְׁטוּפָט אָז אַוְיפָהָעָר מִיט דִי טְרָאַטָּאָרָן, מִיט דִי נָאָסָן, וּוֹי תְּלָאָבִיב ווּאַלְטָן נִישְׁתְּ גַּהְהָאָט קִין נִינְגִּיצִיס טְוִוְוָן אַיְנוֹאָוִינְעָר, נָאָר אַמְּלִיאָן. דָּאָס האָט מַעַן זִיךְ גַּעֲאַילְטָן צַו דִי אַמְּנִיכָּוּסָן, צַו דִי דְרָאָוּשָׁעָם, צַו דִי טְעָקָסִים, מַוְרָא גַּעֲהָאָט צַו בְּלִיבָּן עֲרֵנִי שְׁטָעָקָן אָז שְׁטָאָט, וּוֹעֵן אָז תְּלָאָבִיב וּוּעַט זִיךְ אַלְעַז אַפְּשָׁטָעָלָן — דִי אַרְבָּעָט, דָּעַר האַנְדָל, אַפְּילָו דָּאָס עַסְן אָז דִי רַעַמְטָאָרָעָן.

עַם אָיוֹן גַּעֲוָעָן האַלְבָצְוּוּלָה. נָאָר אַהֲלָבָעָשָׁה אָז דָּאָס גַּאנְצָעָי יְדִישָׁע אַרְיִזְיְשָׁרָאָל וּוּעַט אַרְוִוִים אָז אַזְבָּן שְׁעָה' דִּיקָן סְטְרוּיְקְ קָעָן עַנְגָּדָלָן, וּוֹאָס דָּעְנוּגִיטָט דָּעַם יְדִישָׁן יְשֻׁוב דִי יָאָרָן.

אוֹיפֿ עַלְעַנְבִּי גָּאָס, האָרט לְעַבְּן יִם, זַעַנְעָן גַּעֲוָעָן צַעְוָאָרָפָן אַרְבָּעָטָר. שִׁיךְ צַעְפָּאַרְעָנָעָ, צַעְפָּרָעָסָעָנָעָ פֿוֹן שְׁטוּבָן אָזְן קָאַלְדָּן. אַרְוּם דִי לְעַנְדָן — שְׁטִיקִי — לְעַךְ חַוִּוָּן. אָזְן דִי נַאֲקָעָטָעָ לְיִוְבָּעָר — בְּרוּנָעָ, עַדְעָנָעָ, קוּפְּעָרָנָעָ — האָבָן אַרְיִנְגָּעָזָאָפָט אָז אַזְוִיפְּלָזָן, אַזְוִיפְּלָגָאָלָה, וּוֹאָס דָּעַר הִיּוּסָר טָאגְ האָט מִיט דָּחְבָּת גַּעֲשְׁפְּרִוִּיטָם.

מענטש, קעמל, איזויל — אלע אין זיבן שווייסן — האבן גשלעט זעללעך זאמד, זעללעך צעמענט, זעללעך ושויר, גשלעט הייסע עמארם סמאלאע. דאס אלץ האט מען גשיידערט, גבראקט איזן אויפגערטסענע מאשין-ביבער. די ביבער האבן זיך גענומען דרייען. זשוירזאמד צעמענט-סמאלאע האבן זיך גענומען מישן, האבן זיך גענומען קנטען מיט איזא גערילא, מיט איזא געגעבער, איז איזין זונען געווארן אייליק. דעת אספאלט האט מען גענאמן איזן טאטשקעם, זוי געפריט צו דער פריש אויסגעברוקרטער גאם, זוואו מען האט די זונגעלאך אויסגעלאידיינט. ואלץ-מאשינעס מיט פארדריסענע העדרזער האבן זיך געקיקעלט איבערן אספאלט, אים אויסגעלייכט, אים איינגעקופערעסט. און די צעפאלטטע לופט איז פול געוווען מיט גנבר-בירערוי, מיט מאטארא-טאפעורי, זואס האבן אפגעטעטספט די חושים, דעת מוח, אַנְגַּעֲנִיגְּנֵט אַהֲנוּרְ-פְּלָעַט.

נש האט זיך אַפְגַּעַשְׁטָעַלְט.

ארבעטער האבן זיך געקפיעט אין זאמד, זיך טיה געקפיעט בייז איבער די ביבער, בייז איבער די העדרזער. זוי האבן אַרְיָנְגַּעַפְּאַסְט אַזְּ אַרְפַּעַטְסִיקְט דֶּאָ וּ אַסְּעַרְדִּירְעַרְן, דֶּאָ קָאַנְגָּאַלְזָאַצְּעַדְרָעַרְן. אַנְדְּרָעַרְן האבן אוינגעשטעלט אַיְזָעַרְנָעַ טַעַלְעַרְאַתְּ-סְלַוְפְּעַם. אַבְּעַרְן רִישְׂטָאַזְוֹאַנְיָעַסְטָה אַזְּ אַזְּ גַּעַהְוִיבְּן מָלוּאָרָעָם מִיט טַרְעַנְגָּעַדְ-צִינְגְּלָה אַזְּ דֶּי נַקְעַטְעַ פְּלִיצְעַם. אַזְּ אַזְּ דֶּי הָעַנְטָמָן — עַמְּרָעָם קָאַלְקָה, עַמְּרָעָם לְיָוִם, עַמְּרָעָם צַעַמְעָנָט. אַזְּ אַזְּ זָוָן הָעַטְמָן גַּעַבְרָעַנְטָמָן, אַזְּ דָּאַס זָאַמְד אַונְטָעַרְן די פִּסְטָה אַטְמָן גַּעַבְרָעַנְטָמָן, אַזְּ אַזְּ דֶּי לְוַפְּט אַזְּ אַנְגַּעַנְיָיְטָה אַטְמָן פּוֹן מָאַל צַו מָאַל אַ בְּרַעַן גַּעַטְאַנְטָמָן.

נש האט געוקט אַוְיָף די יַדְרָוּשְׁ אַרְבָּעַטְעַר, אַוְיָף דָּעַר לְאַנְגְּנָעַר אלענבי גאם, זואס האט געווימלט מיט מענטשן, אַוְיָף דָּעַר אַרְאָבְּשִׁיעַר יְפוֹ, זואס האט זיך אַרְיוֹסְגַּעַהְוִיבְּן פּוֹנָעָם גַּרְיָנָעָם יִם אַזְּ גַּעַוְאַלְט וּוְיסָן צַיְּוֹנָה הַנְּבִיא, וּוּעַן עַר האט זיך אַוְיָסְגַּעַבְּאַחַלְטָן פּוֹן גַּטְאַ, אַזְּ עַר טַאַקָּע אַנְטָלְאָפְּן אַחַעַר קִיְּן יְפוֹ, זואו די פְּלַשְׁתִּים האַבָּן גַּעַוְאַיְוִינְט? עַר האט גַּעַוְאַלְט זַוִּיסָן צַיְּוֹנָה די אַוְיָף די אַמְּדוֹן פּוֹן תַּלְ-אַבִּיב, נַדְעַרְהַאַלְכָּן שְׁעה פּוֹן יְרוֹשָׁלָם, האַט טַאַקָּע דָּעַר יַדְיִשְׁעַר גַּטְאַט אַלְאַנְגָּע זְלַחְמָה מִיטְן גַּטְאַט פּוֹן די פְּלַשְׁתִּים, מיט דְּגַנְגַּע?

פּוֹן אַזְּ אַיְזָעַרְנָעַר קָעַלְנִיעַ, זואס האט זיך גַּעַהְוִיבְּן אַיבָּעַר אַ קְנָעַטְזָאַשְׁין, אַיזְ אַרְאָפְּגַּעַשְׁפְּרָוְנָגָעַן אַ יְוָנָג, שְׁוֹאַרְץ אַזְּ אַוְיָסְגַּעַשְׁמִירָט, וּוּ אַ קוּיְמָעַן-סְקָעַרְעַר. עַר האַט אַ קְוָק גַּעַטְאַן נַעַשְׁן אַזְּ די אַוְיָגְן אַרְיוֹן זיך גַּעַפְּרָעַנְט מִיט אַזְּ אַפְּן, צַוְגַּעַלְאַזְּוֹת פְּנִים :

צווישן ימיין אוון גענדער

— דאכט זיך, נעש?

— יא.

— ב'האָב אַיְיךְ גָּלִיךְ דַּעֲרַקְעַנְתָּ, ב'האָב אַיְיךְ אֵין 1922 גַּזְעַן אֵין
וָאֶרְשָׁע — הָאָט דַּעַר אַרְבָּעַטָּע אַרְיִינְגְּרוֹקְטָן נַעֲשֵׂן אַהֲנָט — זַיְיט
גַּעֲנְרִיסְטָם אַוִּיפָּן כְּבִישׁ*) פֿוֹן תַּלְ-אַבִּיב.

די "שְׁלוֹם"—הָעַנְתָּ הָאָבָן אַ צִּיטָּעָר גַּעֲטָאָן, זַיךְ שְׁטָאַרְקָעָר אַיְינְגְּקָלִיאָז
מַעֲרָטָן. אַוִּינְן הָאָבָן זַיךְ אַנְגְּשָׁקָטָט מִיטָּ פְּרִידָה, זַיךְ גַּעֲוָאַלְטָה דַּעֲרַגְוָנְטָעָ
וְעַן, וְוי ס'וֹאַלְטָן נַיְשָׁט גַּעֲשְׁתָּאַנְעָן קִיְּין צְוּוִיָּה וְיִלְדְּ-פְּרָעָמְדָעָ מַעֲנְטָשָׁן,
נַאֲרָלְטָעָ בַּאַקְאַנְטָעָ. נַעַש הָאָט זַיךְ גַּעֲפָרְגָּעָט:

— וְוָאָסָם, מַעַן רַעַדְתָּ נַאֲרָ אַוִּיפָּן כְּבִישׁ יִדְיָוִישׁ?

— מַעַן רַעַדְתָּ, אֹוִי, רַעַדְתָּ מַעַן.

— אַיר זַעַנְתָּ אַ לִינְקָעָרָ פּוּעַלְ-צִיוֹן?

— פָּאוֹרוֹוָסָ עַפְעָם אַ לִינְקָעָרָ? — הָאָבָן די אַוִּינְן אַרְוִיסְנַעְפִּינְקָלְטָ
פּוֹנְגָּם אַוִּיסְנַעְשְׁמִירָטָן פְּנִים.

— וְוּוֹיָל אַיר רַעַדְתָּ נַאֲרָ זַיךְ יִדְיָוִישׁ.

— כְּבִין נַיְשָׁט קִיְּין לִינְקָעָרָ.

— אַ רַעַכְטָעָרָ? — הָאָט נַעַש גַּעֲפָרְבִּירָט טַרְעָפָן.

— אֹוִיָּ נִישְׁמָט.

— וְוָאָסָם דָּעַן זַעַנְתָּ אַירָ? — הָאָבָן בַּיְדָעָ זַיךְ צֻעַּלְאָכְטָם.

— כְּבִין אַ פְּשָׁוֹטְעָרָ אַרְבָּעַטָּעָרָ, וְוָאָסָם אַיְזָן נַיְשָׁטָטָמָן
נַיְשָׁטָלִינְן. אַוִּינְן יִדְיָוִישׁ דַּעַר אַירָ נַיְשָׁט בְּלִיּוֹן אַיְן תַּלְ-אַבִּיבָה, בְּלִיּוֹן אַיְיךְ
אַוִּיפָּן כְּבִישׁ. אַוִּינְן אַוִּיפָּן כְּבִישׁ רַעַדְתָּ מַעַן עַרְשָׁתָ יִדְיָוִישׁ, וְוּוֹיָל אַיְן תַּלְ-
אַבִּיב הָיָתָ מַעַן זַיךְ נַאֲרָ.

— אַזְוִינְעַ זַוְיִי אַירָ זַעַנְתָּ פָּאַרְאָן אַ סְּךָ?

— אַ סְּךָ, אַ סְּךָ, — הָאָט אַ שְׁטוּקָל גַּעֲלַעַטָּר אַוִּיסְנַעְפָּטָקָט אַיְנָעָם
אַוִּיסְנַעְשְׁמִירָטָן פְּנִים, וְוָיְסְטָוקָט אַוִּיףָ אַ שְׁטוּקָל זַוְן אֵין אַ פָּאַרְוָאַלְפָנְטָן
חִימָל — אַוִּינְן וְוָאָסָם אֵין די נַפְקָא-מִינָּא צַיְּ מַעַן רַעַדְתָּ יִדְיָוִישׁ, צַיְּ הַעֲבָרָעָ
אַישׁ? דַּעַר עִיקָּר — הָאָט עַר מִיטָּ דַּי נַאֲקָעַטָּה הָעַנְתָּ גַּעֲוִוִּין אַוִּוףָ די
בְּרִיטָעָ שַׁאֲסָעָן — דָּאָסָ אַלְעַזָּ, וְוָאָסָם אַירָ וְעַט הָאָבָן יִדְיָוִישׁ אַרְבָּעַטָּר
גַּעֲמָאָכָט, דָּאָסָ אַלְעַזָּ חָאָט דַּעַר יִדְיָוִישׁ אַרְבָּעַטָּר דַּוְרְכָנְגַעַעַצָּט אַוִּינְן
גַּעֲצָעַמְנַטְוּעַט מִיטָּ זַיְן אַיְינְן בְּלֹוט אַוִּינְן שְׁוּוִיָּם. אַוִּינְן אַיְצָט לְאַוְתָּ מַעַן
אַוְנָדוּ אֵין לְאַנְדָּ נַיְשָׁט אַרְיָן. מַעַן וְוָאֶרְפָּט אַוְנָדוּ צַוְּעַרְטִיפִּיקָטָן, וְוִי

*) כְּבִישׁ — שְׁאַסְעָ.

ו. אַפְּגָטָשׁו

אין די פּוֹלִישׁ שְׂמֻעָה לְעֵדָה פְּלָעַנְתִּים דָּאַס אֲנַגְּפָרֶעָם עַנְעָה קָהָל צְוָאוֹאָרֶפֶן דָּוּרְכְּפָאָרְנְדִּיקָּעַ אַרְעַמְּעַלְיָוִיט „פְּלָעַנְתִּן אָוִוִּיפֶן שְׁבָתָה.“ אַפְּשָׁטָעָן בָּעָרָג, לִיְוָן שְׁאָסְעָן, אַוְיסְטְּרוֹקָעָן זָומְפָן — וּוֹאַס מִיר זָאלָן נִישְׁתָּתָן — סְקָטָט דָּאַס „סּוֹלְטוֹרָעָלָעַ“ עַנְגָּלָאָנד אָוִוִּיפֶן קְרוּם. אָוִי שְׁמָעָקְטָן נִישְׁתָּתָן דָּעַם עַנְגָּלָעָנְדָרָ, וּוֹאַס דָּעַר יִיד הַיְבָט אָן אַיְינְצְוָוִיפֶן דָּאַס עַלְקְטָרִישׁ לְעַמְפָל אַיְינְעָם אַרְאָבְּשִׁין דָּאָרָף אַרְיוֹן. פָּאָר עַנְגָּלָאָנד אַיְזָגְעָונְטָרָ, וּוֹעַן דָּעַר אַרְאָבְּעָר וּוֹעַט אַיְזָגְעָונְטָן זִיכְרָן אַיְזָגְעָונְטָר.

עַם הָאָבָן זִיךְרָ אַסְוָם נִשְׁתָּתָן גְּנוּמָעָן קְלִיבָן אַרְבָּעָטָר. אַזְנְבָּעָטָשָׁן מַעַן הַאָט דָּאַפְּגָטְשָׁטָלָט אַמְּאָטָר, דָּאָרָט אַמְּאָטָר, אָיוֹ אַיְזָגְעָנְדָמָן אַוְיעָרָן נַאֲךְ אַלְעַיְזָגְעָנְדָן דָּאַס בּוּירָיָוִי. עַם זְעָנָעָן אַוְיךְ אַוְונְטָרָגְעָן קְמוּמָעָן סְתָמָן דָּוּרְכְּגָיְעָר. דִּי קְנָעָטִימָאָשִׁין, דִּי וּאַלְעַיְזָמָאָשִׁין, דִּי מַאְמָרָס — אַלְעַיְזָגְעָנְדָמָן אַוְיסְגָּעָהוּכְטָן דָּעַם אַטָּעָם, אַלְעַיְזָגְעָנְדָמָן גְּנַבְּלִיבָן לִיְגָן, וּוֹי נַאֲךְ אַשְׁלָאָכָטָן. עַרְשָׁת אַיְצָט הַאָט מַעַן גְּהָעָרָט, וּוֹי דָּעַר שְׁטִילָעָר יִם שְׁוּעָנְקָט זִיךְרָ אַיְזָגְעָנְדָמָן דָּעַם וּוֹיְסָן זָאָמְדִיקָּן בּוּרָגָן.

אַדְרָוּוֹאָרָט אַזְגְּגָעָטָן צְוָעָנָתָן, וּוֹי צְוָעָנָתָן לְאַנְדְּסָמָן : — אַזְנָבָן אַיר, פְּאַנְיָעָנָעָנָעָן, דָּאָרָפָט זִיךְרָ נִישְׁתָּתָן צְוָהָרָעָן צְוָעָנָתָן דִּי אַלְעַיְזָגְעָנְדָמָן שְׁיְוָנָעָן רְיוּדְעָלָעָן. גְּנוּמָעָן זִיךְרָ שְׁוָינוֹן נִפְּאָטָשָׁת אַיְזָגְעָנְדָמָן דִּי בּוּכְּלָעָן, גְּנוּמָעָן, מַעַן דָּאָרָף זִיךְרָ אַבְּיַעַטָּוֹו, וּוֹיְלָאָס גְּנַצְּעָאָתָלָאָבָּיָבָן, מִיטָּן גְּנַצְּעָן הַוְּהָאָ אַיְזָגְעָנְדָמָן עַרְשָׁת קְלָאָסִישָׁר, בְּלָאָפָּה ! וּוֹרָסְקָאָן לְעַטָּאָפָּה אַפְּגָטָשׁוּ אַיְזָגְעָנְדָמָן !

— וּוֹאַס, הָאָבָן עַמְּלָעָבָן אַרְבָּעָטָר זִיךְרָ מִיטָּמָאָלָל צְעָלָאָכָט — אַיר זְעָנָט נִבְּעָד פָּוּן דִּי אַפְּגָטְשָׁעָנָטָעָן פָּוּן דִּי נְשָׁרָפִים ? וּוֹאַס, אַיר הַאָט שְׁפָעְקָלוּרִיט מִיט „מְגַרְשִׁים“(*) אַזְנָבָן פָּאָרְלוּרָן דִּי פָּאָרְפִּיאָסְטָעָרָם ? — גְּנַצְּעָאָתָלָאָבָּיָבָן גְּנוּמָעָן שְׁפָעְקָלוּאָצְיָעָן — אַיְזָגְעָנְדָמָן בּוּגְיָיָר גְּנוּמָעָן וּוֹיְטָרָן צְוָעָנָתָן.

סְיִנְעָר הַאָט זִיךְרָ צְוָעָנָתָן צְוָעָנָתָן. עַלְמָן הַאָט גְּנוֹוֹאָרָפָן דִּי אַרְבָּעָט. וּוֹאַס כְּגָעוּעָלָבָן, וּוֹאַס כְּגָעוּעָלָבָן, וּוֹאַס אַסְאָדָעָ-בּוֹדָקָע — אַלְעַיְזָגְעָנְדָמָן זִיךְרָ צְוָעָנָתָן גְּעָמָאָכָט, אַלְעַיְזָגְעָנְדָמָן, פָּוּן גְּאָס אַזְנָבָן גְּעָלָהָרָעָן גְּעָמָנְשָׁן הַאַלְמָטָן אַיְזָגְעָנְדָמָן אַנְסָמְעָן, גְּנַשְׁטָרָמָט אַיְבָּעָר דָּעַר לְאַגְּנָעָר אַלְעָנְבִּינְגָּס. וּוֹאַס אַוְיְטָמָאָכָיל אַזְנָבָן אַדְרָאָזְשָׁקָע אַפְּשָׁטָעָל, וּוֹאַס אַדְרָכְפָּאָר, הָאָבָן

(*) מְגַרְשִׁים — אַשְׁטִיקָל לְאַנְדָּר צְוָעָנָתָן אַחֲרָיו.

צווישן ימיען און לענדער

צען און צוועלעך עריקע יונגלעך עם פארשטעלט מיט ליזדיישע פער פער סער, מיט שטיקער בלעך. פאליצי, די ביסקסן איזן די הענט, זענען אַנְפָאַרְן אויף געפֿאנַצְעַרטּע אַוִיטָאמַָבְּילָן, אויף מאַטָּרְצִיכְלָם. זוי האַבָּן אַוּוּקְגַּעַשְׁאָרְטּ דֵּי פֶּסֶר, דֵּי שְׂטַקְעָרּ בלעך. אָזָן ווי נָאָרּ דֵּי פָּאַלְיצְיּ אַוִיטָאמַָבְּילָן זענען פָּאַרְשְׁוֹאוֹאַונְדָן, אַיזּ דָּאָס קְלִיְוָוָהָרָגּ קְרִיךְ אַוִיסְגָּעָד וָאָסְקָוּן אָזָן דֵּי דָּוְרְכְּפָאָרּ פְּלַעַצְעָרּ זענען וַיְדַעַרּ פָּאַרְבָּאַרְקָאַדְּרָטּ גַּעֲוָאָרָן. אליעז אַיזּ אַפְּגַּנְעַטָּן גַּעֲוָאָרָן שְׁנָעַל אָזָן שְׁטִילּ, מיט פָּאַרְזְּאַרגְּנָטּ פְּנִימְעָרּ, ווי דָּאָס וּוָאָלָטּ בְּלוּזּוּ גַּעֲוָעָן אַן אַנְהָיָבּ צַוְּאָלְגָּנְגָּרָעּ „עֲבוֹדָה“, וּוָאָס דָּאָרָףּ עֲרַשְׁתּ קְוּמָעָן. דָּא אָזָן דָּאָרָטּ האַטּ מַעַן גַּעֲוָאַרְעָנְטּ דַּעַם הַמּוֹן :

— רְבּוּתִי, הַאַלְתּ זִידּ רְוָאִיךְ, לְאַזְּוּתּ זִידּ נִישְׁתּ פְּרָאַוּוֹיְצְרָן. עַנְגָּלָנְדּ הַאַטּ דָּאָ נִישְׁתּ צַוְּאָזְנָעָן מִיטּ אַירְעָה הַאַלְבְּצְיוֹלְדָעּ שְׁבָטִים. שְׁטִימָטּ נִישְׁתּ אַוִיפּ אַיזּ פְּלַאיַּזּ, הַאַלְתּ אַין גַּיְן.

אָזָן מַעַן אַיזּ גַּעֲנָגָנְגָּעָן אַיזּ די טְוִיזְנְטָעָרּ, אַיזּ די צְעַנְדְּלִיקּ טְוִיזְנְטָעָרּ. מַעַנְטָשָׁן, וּוָאָס האַבָּן נָאָרּ וּוָסּ גַּעֲוָאָרָפּן די אַרְבָּעָטּ. די שִׁיךְ — פָּאַרְדּ שְׁטוּבָטּ, פָּאַרְקָאַלְכָטּ. די פְּנִימְעָרּ — פָּאַרְבְּיְטָעָרּ, צְעֻוּוֹיְטִיקְטּ. די אַרְדּ בעטָעָרּ האַבָּן אַוִיסְגָּעָמְיטָן די אַוִיסְגַּעַפְּצָטּ „בְּרוּנוּחַ חַעַמְלָעָדּ“, וּוָאָס האַבָּן מְאַרְשִׁירָטּ, וּוְיַזְלְגָּעָרּ. די טְוִיזְנְטָעָרּ, די צְעַנְדְּלִיקּ טְוִיזְנְטָעָרּ בעטָעָרּ, זענען גַּעֲנָגָנְגָּעָן אָזָן גַּשְׁוִוִּיגְן, זענען אַנְטְּפָעָן גַּעֲנָגָנְגָּעָן גַּעֲפֿאנַצְעַרטּ אַוִיטָאמַָבְּילָן, וּוָאָס פָּאַלְיְצָאנְטּ זענען גַּעֲשְׁטָאַנְעָן מִיטּ גַּעַדְעָן בִּיסְקָוּן אַיזּ די הענט, גַּעֲוָעָן גַּרְיִיטּ צַוְּשִׁין.

אוֹן מִיטָּאַמָּאַלּ אַ גַּעַלוֹתּ.

מען האַטּ דָּעַרְתָּאַפְּטּ אַין אַ זְוִיטִיךְ גַּעַסְלָ אַ רְעַסְטָאַרְאַן, וּוָאָוּ די קָעַלְתּ נָעַרְ האַבָּן נִישְׁתּ גַּעֲוָאָרָפּן די אַרְבָּעָטּ. יוֹנְגָּוֹאָרָגּ האַבָּן פָּאַרְשְׁטָעַלְתּ טִירָן פָּעַנְצְּמָעָרּ. דָּעַרְ רְעַסְטָאַרְאַטָּאַרּ, אַ חַוְּצָהּ/דִּקְעָרּ יִידּ, האַטּ זִידּ אַנְטּ קַעְגָּנְעַשְׁטָעַלְתּ :

— קָודֵם כְּלָ דָּאָרְפּן מִינְעָ גַּעַסְטּ אַפְּעָסּן מִיטָּאַגּ !

— קָודֵם כְּלָ פָּאַרְדִּינְטּ אַזְּאָ-יִידּ, וּוּ אַירּ, פָּעַטְשּ !

דָּעַרְ רְעַסְטָאַרְאַטָּאַרּ האַטּ גַּעַכְאַפְּטּ אַ פְּלָאָם אַיזּ פְּנִים אַרְיִין. עַרְ האַטּ זִיךְ קוּם אַרְוִיסְגָּרִיסְטּ פְּנוּעָם המָן. יוֹנְגָּוֹאָרָגּ האַבָּן גַּעַנוּמוֹעָן בְּרַעֲכָן שְׁטוּלָן, רִיסְן פָּעַנְצְּמָעָרּ. די קָעַלְגָּעָרּ זענען אַרְוִיסּ אַיזּ די זְוִיסְטּ רַעַךְ. זַיְהָ זִיךְ זַעַנְעָן אַזְוִים אַיבְּרָעָנְגָּשְׁרָאַקְעָנָעָן, מָוָרָא גַּעַהָאַטּ אַרְיִינְצְּכָאַפְּן קָלָעָפּ אָזָן זִיךְ גַּעַבְעָטּ :

— מִיר האַבָּן גַּעֲוָאָרָפּן די אַרְבָּעָטּ... מִיר האַבָּן גַּעֲוָאָרָפּן...

אַן עַנְגָּלִישָׁרּ יִידּ אַיזּ פָּאַרְבִּיְגָּעָנְגָּעָן מִיטּ צְוּיִ דַּאְמָעָן. סְהָאַטּ

אִם לְאֶנְגָּגָנוּמָעָן בֵּין עַר הָאָט דַעֲרַתָּאָפָט אָז אַרְבָּעַטָּעָר, וּוֹאָס זָאָל זִיךְּ
מִיט אִים אָוִים' טָעַנְהָז' אָוֹת עַנְגָּלִישׁ.

— דַעֲרַצּוּ חָאָב אִיךְ נִישְׁתְּ גַעַדָּאָרְפָט קָוּמָעָן סִיּוֹן אַרְץִיְשָׂרָאֵל —
אִיז דַעַר עַנְגָּלְעַנְדָּעָר גַעַוָּאָרָן בְּלָאָס פּוֹן כֻּם — דַאָס חָאָב אִיךְ דָאָק אִין
עַנְגָּלְאָנְד !

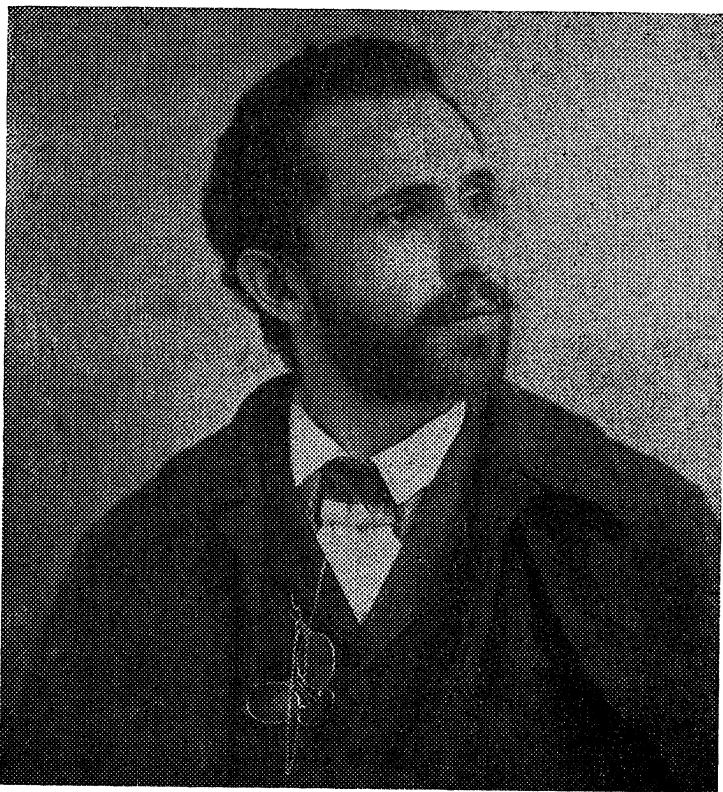
— אָוֹן אָוִיב אִיר מִינְטָמָ, אָז אַרְץִיְשָׂרָאֵל אִיז אָ "הַאֲלִילְעַנְדָּר" אָוֹן
אָ "הַאֲלִילְעַנְנוּוּיְתָשׁ", — הָאָט דַעַר חַלְ-אַבִּיב' עַר אַרְבָּעַטָּעָר גַעַנְטָפָעָרְט
דַעַם עַנְגָּלִישׁן יִיד מִיט כֻּם — הָאָט אִיר אָ טָעוֹת ! עַנְגָּלְאָנְד דָרְקָט
דַעַם אַרְץִיְשָׂרָאֵל יִיד, דַעַר רַוִּיכָעָר יִיד דָרְקָט דַעַם יִידְוִשָּׁן אַרְבָּעַטָּעָר,
טָאָקָע, וּוֹי אִין עַנְגָּלְאָנְד, אָוֹן דַאָס אִיז דַעַר הַיְינְטִיקָעָר פְּרָאָטָעָסָט, דַעַר
הַיְינְטִיקָעָר סְטוּרִיךְ.

נִשְׁתְּ אִיז וּוֹדָעָר אַרְיוֹן אִין דַעַר אַלְעַנְבִּי גַּאֲסָס, גַעַהָרָט, וּוֹי מַעַן וּוֹאַ
רְעַנְטָט דַעַם הַמוֹן :

— גַאֲזָט זִיךְּ נִישְׁתְּ פְּרָאָזְוִיצְרוֹן ... הַאַלְטָט אִין גַיְזָן ...
פִּים הַאָבָּנו זִיךְּ גַעַהְוִינוּ, זָוְילָן הַאָבָּנו זִיךְּ גַעַשְׁאָרָט אַיְבָעָר שְׁטִוְין,
אַיְבָעָר אַסְפָּאָלָט, זִיךְּ גַעַטְרָאָגָן אַנְטָקָעָן גַעַפְּאָנְצָעָרְטָעָר פָּאָלִיצִי אַוְתָּאָמָאָז
בִּילְוִן. נִשְׁתְּ הָאָט גַעַוָּאָלָט וּוֹיסְקָן צִי אָוִיפָאָרְצִיְשָׂרָאֵל אִיז טָאָקָע אַנְעַפְּאָלָן
אָ שְׁׂאָאָת, אָ חָוְנִיהָמְעַלְלָשְׁלָאָת, אָוִיפָאָרְצִיְשָׂרָאֵל צְוּוֹיָהָטָוִוָונְטָיָאָר ? אָוֹן
נָאָבָּנו שְׁלָאָאָת — דַי וּלְכָבָע אַיְנָעָרְלָעָכָע רַוִּיסְעָרְיוּן — בְּרוּוּזִים, הַסְּתָדְרוֹת ?
נוֹקָעָם ? פּוֹנָעָם קְרִימְלָעָכָן שְׁטוֹלָעָט אִיז גַעַוָּאָרָן אָ רַעְוָאָלְוָועָר, פּוֹנָעָם
רוֹוִמִּישָׁן אַדְלָעָר — אַן עַנְגָּלְשָׁעָר לִיְבָ ?

נִשְׁתְּ אִיז מִיטְגָּרִיסָן גַעַוָּאָרָן מִיטָן הַמוֹן, וּוֹאָס אִיז גַעַנְגָּגָעָן אָ
שְׁטוּמָעָר. אָוֹן אִז דַי שְׁטוּמָקִיט הָאָט זִיךְּ גַעַנוּמָעָן כְּפָלְעָן אָוִיפָאָז עַנְנָ
דְּלִיקָעָר טְוִוָונָט מְיַלְלָעָר אָוֹן הַעֲצָעָר, אִיז דַי שְׁטוּמָקִיט פָאָרוֹזָאנְדָלָט נָעָ
וּוֹאָרָן אִיז אָ גַעַשְׁרִי, אִיז אָ גַעַשְׁרִי פּוֹן אָ גַעַנְצִיךְ פְּאָלָק.

אַרְץִיְשָׂרָאֵל, 1934

וְיַעֲשֵׂה יְהִי רָאשֵׁךְ כְּבָדָל
וְתִפְרֹחֶת תְּבִשְׁתָמָן כְּבָדָל
וְתִפְרֹחֶת תְּבִשְׁתָמָן כְּבָדָל

• זְדֹבְּנָסְטָה, אַפְּרִיל אַזְמָעָה

morris Rosenfeld.

מאрис ראוזענפעלץ אין ליכט פון זיין ברינוּ*)

חאריס ראנגעפעלט איז געווען דער פאנגע-טרענער פין א ליטערארישן דור, וואס איז געווען, לוייט דעם טראפעלעבן אויסדרוק פון ליווין, א "מזור דור", א דור אן ליטערארישע טראדי- ציעס איז אן ליטערארישע אחוריות.

דעם גראטען טיל פון זיין לאבע האט ראוזענפעלץ אפיגלאעת איז אמעריךע. אויב "ירישע" אמעריךע איז געווען א טראণישער פונט (און איז נאך עד היום) איז לאבע און שאפונג פון א סט פון אונדזערע שיפטשטעלער — איז פאָר ראוזענפעלץ' דאס דאַוועען לאָנד געווען, ווי צונעפאָסט. זוויל די זידיש ליטעראטטור איז אמעריךע האט כמעט ווי נישט עקזנטירט. אירע "שריבער" האָבן געקומט אויף שריבין "יריש טויטש", ווי אויף א ניסטיקע חילך פאָר די "ארימע אימיגן- ראנטן" פון דער זעלבער קאטגענאריע, ווי די "האַיסט" טעטיקיט איז גע- ווען א מאָטעריעלע הילאָ. עם איז געווען נישט מער, ווי טאָן עפֿעַם, וואָס איז אומפֿאַרמיילעכער פֿאַלְאַטְיוֹ אַיְדָעַר דער אַיְמִינְגָּאנְטוּשָׁעַ דָּר וּוּעַט אַרְגְּנִיגְּזִין אֵין דעם "עֲנֵלִישַׁ-שְׁפָרְבָּנְדָּן" אַמְּרִיקָאַנְדָּר גְּנִידְעָן.

ראוזענפעלץ' האט געפֿעלט דער עלעמנט פון קאַלעטיוויקיט, אָן וועלכער עס איז נישט אַקְיָין ליטעראטטור. אָן א ליטערארישער טראדי- ציע, אָן קינסטערישן קאמפֿאַס איז ער געוואָקסָן זוויל, נישט קאנטראָ- לִירֶטֶן פון א קְרִיטִישָׁן בָּאַרְאַמְעָטָר — איז ער געווען דיבטערישע ווילְדָן גְּרָאָן, געוואָקסָן אֵין זכות פון זיך אלְיָוָן, געשבְּטָן יְנִיחָה פון אַיְגְּנָעָן, פֿאַטְעַנְצִיעָלָן זער שטָאַרְקָעָר, קְינְסְטְּלָעְרִישָׁע, וּוּאַרְצָלְעָן.

די דאַזְיָיךְ אַרְבָּעַש איז געшибָן אוּפְּן סְמָךְ פון רָאוּזָעַנְפָּעַלְדָּס בָּרוּוֹ צָו פָּאַרְשִׂידְעָנָעָ פָּעָרְזָעָנָעָן, הוּוּיְטָעַבְלָעָן צָו פָּר אָפְּעַס אָרְדָּל עָאָרְבָּרְדָּר, פון האַרְוֹוָאָד.

אַיךְ האָבָּבָדָה גָּאָר אֵין גִּיכָּן פָּאַרְעַנְטָלְעָן די אַלְעָבָּרְיָוָה, וָואָס וּוּלְעָן בְּלוּ סְפָּקָ זְוִין אַ צּוֹשְׁטִיְעָרָ צָו דָּעָר בִּיאָגְרָאָפְּעָעָ פָּוּן דָּעָם גְּרוּוֹסָן וּוּדְישָׁן דִּיבְּטָרָה. די אַלְעָבָּרְיָוָה גַּעֲפִינְגָּן זְוִיךְ אֵין כְּמִין רְשֻׁוָּת מְעַרְבָּנְתִּיּוֹלָס אֵין אַרְגִּינְגָּן גְּלָאָעָן. אַיְנוֹגָיךְ פָּעָרְזָעָנָעָן מִישָּׁת וּוּלְכָעָר. אַיז גַּעַשְׁטָאַנְגָּעָן אֵין אַ בָּרוּוֹנְגָּן אַוְיסְטוּוֹשָׁן האָבָּן מִיר גַּעֲגָבָן אַ דָּעַלְוָוְוָנְיָשָׁן צָו מָאָבָן קָאָפְּיָעָס פָּוּן זְיוּירָעָ בָּרוּוֹו.

די צִימָאָטָן פָּוּן די בָּרוּוֹ וּוּרְעָן גַּעַרְאָכָטָמָשָׁ מִישָּׁת דָּעָר מְאַדְרָעָנָעָר אַוְיטָאָ- גְּרָאָפְּיָעָ.

מַאֲרִיס וְרָאוּנְפָלֶד אֵין לִיכְתָּפֹר זַיִן בְּרוּיָה

לייזויק קומט אויף רָאוּנְפָלֶד', ווי אויף דעם טראגישן טראגעער פון דעם שריפטהעלערישן גורל פון דעם גאנצן עלטערן דור פון אמער ריקאנער יידישע שריבער. אבער צו זיין טראגיש דארף מען פארמאָד גען יענע גיסטיקע יסֶרֶם-עלעמנטן, וואָס זיינע מיטצייטעלעריש שrifft שטעלער האבן נישט פארמאָנט. רָאוּנְפָלֶד אֵין געווען דער אינציגער, וועלכער האט גטראָגן אֵין זיך אַטְיַעַנְעָם טראגישן געראנגעל צוישען היימישער, סענטימענטאָלער לִיבָּע צו דער "יִדְיַשְׁעָר סְטִיכְּבָּע'" אֵין קאָלֶט נען אַ וועגן צו דעם נסֶינוֹנוֹת-פּוֹלְן טוּיר פון דער ענגליישער לִיטְעָרָטוֹר.

געקומען אֵין רָאוּנְפָלֶד קיון אַמְּעִירְקָע מִיט אַ נִישְׁט גַּעֲגָגָן דִּיבָּן ניסטיקן באָגָאָזֶש אֵין מִיט אַפְּאַרְבָּנְלָאָזֶעָר קְלִיבְּרִירְגְּרָלְעָכָר פָּאַגְּאָנְגָּעָן הייט, וואָס עס אֵין גַּשְׁט גַּעֲגָגָן אַפְּיָלוֹ קיון רְמוֹ פּוֹן אַידְעָאַישְׁקִיט, ווי מִיד גַּעֲפִינְעָן דָּאָס בַּיִּינְקָע שְׁרִיבְּרָעָר פּוֹן זַיִן דָּוָר. אֵין דער אלְטָעָר הַיּוֹם אֵין עָר גַּעֲגָגָן, לְוִיט זַיִן אַיְגְּעָנְעָר אַוְיטָאָכָּרָאַקְּטָעָרִיסְטִיק, אַ בְּעַלְ' בְּתִישְׁעָר לִיְּדִיקְּגִּיעָר" וּוּלְכָר פְּלָעָנְט "אַבְּיָסְלָעָרְגָּעָן אֵין בִּיתָּה המדרש אֵין אַבְּיָסְלָעָר אֵין אַמְּשָׁין" אֵין זַיִן טָטָּנָס "שָׁאָפָּ".

דער דראָנג צו שְׁרִיבְּרָעָר האט זיך בַּיִּין רָאוּנְפָלֶד אַנְטּוֹוִיסְטָט נָאָר פרִי. אֵין זַיִן אַוְיטָאָכָּרָאַפְּעָר שְׁרִיבְּרָעָר אַזְוִי :
"שְׁרִיבְּרָעָר גַּדְיְכְּטָעָה האָב אַיך אַגְּנָהְהָוִבָּן, לְוִיט ווי אַיך גַּעֲדָעָנָך, צו
מִין 14ְטָן יָאָר. מִינְעָן עַלְטָעָר אַבְּעָר אֵין אַלְעָ מִינְעָ פְּרִינְדָּע, וואָס
קָאָנְעָן מִיד פּוֹן מִינְעָ קִינְדָּעָר יָאָרָן דֻּעְצְּיָוָן, אֵין פְּלָעָג לִיב האָבָן
צַו זַיְנְגָּעָן לִידְלָעָך נָאָך צַו מִין 7ְטָן יָאָר ; דָּאָס מַעֲנְשָׁן פְּלָעָנָן זיך אַרְוּמָר
קְלִיבָּן אַרְוּמָר אֵין בַּעַטְמָן מִיד, אַיך זָאָל זַיִן זַיְנְגָּעָן לִידְלָעָך, נַאֲטִירָלָעָך
פָּאַרְשִׂירְקָעָן פָּאַלְקָס לִידְלָעָך, וּוּלְכָר אַיך האָב צַו יַעֲנָר צִיט גַּעֲקָעָט".
דָּאָס אֵין דער וועגן פּוֹן אַלְעָ פְּרִימִיטִיוֹן : עס זַיְנְגָּט זיך אֵין זַיִן,
זַיִן שְׁרִיבְּרָעָר לְוִיט דעם שְׁטָאַמְפִּישָׁן גַּסְחָ פּוֹן פָּאַלְקָס לִידָּה, וואָס אַיך אַיך —
אין תּוֹך גַּעֲנְמָעָן — אַינְדוּזְדוּעָל.

זַיִן שְׁרִיבְּרָעָר אֵין אַנְפָאָגָן נַאֲצִיאָנָאָל ; פְּרִימִיטִיוֹר "וַיְדַן"
שְׁמֻרְעֵץ", וואָס אֵין נִישְׁט מַעַר ווי אַ דִּיבָּן פְּזִוְּשִׁירָר באָגָעָמָעָן דעם ווּוּיטָאָק
פּוֹן דער וּכְבָּטָלָאָזָר יִדְיַשְׁעָר עַסְוִיסְטָעָן. דער גַּאנְצָעָר טְרָאַפְּאַרְעָט פּוֹן
קָלָאָג וּוּרְטָעָר, וואָס אֵין גַּעֲגָגָן אַזְוִי פָּאַפְּוּלָעָר אֵין זַיִן תָּקוֹפָה אַ דָּאָג
דער וּוּאַנְדָּרְנְדִּישָׁר חִיבָּת צְיוּנִיסְטִישָׁר "דִּיכְתּוֹנָג" פּוֹן דִּי בְּרָחָנִישָׁע
משוֹרְרִים.

דאס „פראָלעטארישע“ קומט שפער — אדרר ווי ראווענפערלך
שריבט איז זיין אויטאַבִיאָנְרָאַפִּיעַ:
„מיינע ערשות געדיכטן זונגען געוווען נאַצְיָאנְגָּלָע, שפער, אַרְיָינְגַּן-
פֿאַלְנְדִּיך אַזְן דַּי סּוּוּעַטְינְגַּן שְׁפַּעַטְרַ פָּן לְאַנְדָּזָן אַזְן נְיוֹיָאַרְקַּה אַבְּ אֵיך
גענוּמָעַן זַיְנָעַן אַרְבְּעַטְרַ לְיִדְעַרְ.“

בָּאַמְּעָרֶקֶת וְדַעַם וּוּכְטִיקָּן בִּיּוֹאַץ: אַרְבְּעַטְרַ לְיִדְעַר הַיּוֹבָט רָאוּעַנְ-
פָּעַלְך אַז צַו „זַיְנָעַן“, וּוּעַן עַר אַיְזָן אַרְיָינְגָּנְפָּאַלְן אַזְן שָׁאָפַּ, דָּאַס הַיּוֹסְטַּ,
בָּעַת עַר גַּופָּא הַאֲטַּגְּלִיטְן פָּן דַּעַם דְּאַזְקָן סִיסְטָם, אַיְוֹקַּ וּוּלְבָן עַר
הַאֲטַּגְּלִיטְן מִיט אַזְאָ אַיְבְּגָּרְעַטְרִיבְּעַנְעַר טְרָאַגְּנִישְׁקִיטַּ; דַּי טְרָאַגְּנִישְׁקִיטַּ
אַזְן גַּעַוּעַן נִישְׁטַם קִין אַבְּיַקְּטִיוֹזְיַרְטָע טְרָאַגְּנִיק, נַאֲרַ אַסְׂבִּיעַטְיוֹוִירַ-
טָעַר אַוְמְגָּלִיק.

דַּעַר יְוִיד („נְאַצְיָאנְגָּלָע לְיִדְעַר“) אַזְן רָאוּעַנְפָּעַלְך וּוּלְטַ בָּאַנְעַם
פָּאַרְבּוֹנְדָּעַן אַזְיךְ מִיט אַוְסְּעַרְלְעַבְּעַ אַוְמְגָּלִיקַן. אַזְן זַיְן אוּטָאַבִּיאָנְרָאַפִּיעַ
שריבט רָאוּעַנְפָּעַלְך אַזְוִיַּ:

„דַּי טְעַטְּיקַע פָּעַרְיָאַדְעַ פָּן מִין דִּיכְטָן אַזְן גַּעַוּעַן אַזְן דַּעַר צִוְּיטַ
פָּן דַּי לְעַצְטָעַ פָּאַנְגָּרְאַמְעַן אַוְיפַּ יְיָדָן אַזְן רְוַסְּלָאַנדַּן אַזְן גְּרוֹכְּנָלָאַנדַּן (אַזְן
סָאַרְפַּוְ). דָּאַן הַאֲטַּגְּלִיטְן אַדְךְ וִיךְ פָּאַרְגָּעַסְן אַזְן דַּעַר גַּאנְצָעַר וּוּלְטַ. פָּאַרְמִיר
הַאֲטַּגְּלִיטְן נַאֲרַ גַּעַלְעַבְּטַ אַזְיַן זַאְךְ: אַזְן אַזְן גַּעַוּעַן דַּעַר יְוִידַּ.“

רָאוּעַנְפָּעַלְך פָּאַרְגָּעַסְט נִישְׁטַם צַו דְּרָמָאַגְּנַעַן אַז דְּסָאַדְעַ דַּי נְאַצְיָאנְגַּ-
לְעַ לְיִדְעַר הַאֲבָן אַיְם גַּעַמְאַכְּטַ אַשְׁמַע אַסְׁדַּלְעַ, אַיְידַעַר עַר
אַזְן בָּאַרְיִמְטַ גַּעַוְאָרְן מִיטַּ וּוּנְעַן פְּרָאַלְעַטְרִיאַשְׁעַ לְיִדְעַר. זְיוּעַר וּוּכְטִיקִיטַ
בָּאַשְׁטָעַטְיקָן דַּי רַעַצְעַנוּיָּם אַזְן דַּי הַעֲבָרָאַיְשַׁע וּשְׁוּרָנְגָּלָעַן וּוּי
אַזְיךְ אַזְיַן „וּוְאַסְכָּאַד“, וּוּאַסְׁמַע אַזְן צִוְּיטַ גַּעַוּעַן אַנְעַרְקַעַטְן פָּאַר
דַּעַם הַעֲכַסְטַן פּוֹסְקַ אַזְן דַּעַר יְיִדְישַׁר לְיִטְעַטְאַטְוַרְ.

דַּי דְּאַזְקָן אַמְּפִילְטוֹדַע: נְאַצְיָאנְגָּלָע פְּרָאַלְעַטְרִיאַשְׁפָּאַרְגְּרַעְסְּעַרְטַן וִיךְ
אַדְעַר פָּאַרְשְׁמָעַלְעַרְטַן וִיךְ אַפְּהָעַנְגַּנְקַעְפַּן דַּי דְּרוֹזְנִידְקַעְפַּן סִיכּוֹת וּוּאַסְׁ בָּאָרְ
וּוּרְקַן דַּעַם דִּיכְטָרָם פָּעַרְוּנְלָעַכְּן גּוֹרְלַ אַזְן גַּעַמְיִת. וּוּאַסְׁ אַזְן גַּעַוּעַן
רָאוּעַנְפָּעַלְךְ/סְגִּוְסִטְקַעְרַ בָּאַגְּאֹזֶשֶׁ? וּוּאַסְׁ הַאֲטַּגְּלִיטְן עַר גַּעַחְאַטְן צַו פָּאַרְ
דָּאַנְקָעַן דַּעַר לְעַקְטָרַ פָּן פָּאַעַטְן? אַזְן דַּעַר יְוָנָגְטַן הַאֲבָן אַיְם בָּאַוְיָרְקַטְן
דַּי הַעֲבָרָאַיְשַׁע פָּאַעַטְן אַדְם הַכְּהָנוּ גַּעַוְנוֹזָאַן אַזְן יְ. ל. גַּוְדָּגָן, — בָּאָרְ
וּוּרְקַטְן אַבְּעַר „נִישְׁטַם צַו שְׁטָאַרְקַע בָּאַנְיִיסְטָרַטְן“ — וּוּי עַר דְּרִיסְטַן וִיךְ
אוִים. שְׁפַּעַטְרַ קְוּמָעַן דַּי דְּיוּטְשַׁע קְלָאַסְיִקְעַר. וּוּעַן עַר אַזְן אַלְטַ גַּעַ-
וּעַן 25 יָאַר הַאֲטַּגְּלִיטְן עַר גַּעַלְיָעַנְטַ שְׁקַטְפְּרוֹן אַוְיפַּ דְּיוּטַשְׁׁ. פִּינְגַּת יָאַר
שְׁפַּעַטְרַ הַאֲטַּגְּלִיטְן עַר וִיךְ בָּאַקְאָנְטַ מִיט דַּי וּוּלְטַ קְלָאַסְיִקְעַר, וּוּי חַצְמָעוֹ,

מַעֲרִיט רָאֹעַנוּפְּעֵלֶד אֵין לִיכְתָּפָן זַיִנָּע בְּרוּיָה

וירגניל', דאנטע, הוגא איזן אן ענגליישער איבערזעצעונג. זיין באלאכטער פאעת איז אבער געווען גנטע, וועמענס נאמען ער דערמאנט זער אפט אין די בריוו זיינע. א זער שטארקע השפה האט אויף אים געהאט היינע, אפשר רעם סאמן דעציידרנדיקן איינטפלום.

די דזוקע מאמענטן פון באווירקונגען זענען פון גראיס וויכטיקיט פאר דער ביאנדרפאיע פון רָאֹעַנוּפְּעֵלֶד. זויל, הング דער דיבטער גופה פארזיכערט אונדו איז ער „דעקט אימער אין יידיש-דייטש און בין כמעם (!) גאנץ אַרְיָגְנָעֵלָה“ (פון זיין אויטאַבְּיַאנְדְּפָעֵעַ) — זאָר לאָזָן זיך נישט פָּאָרְלִיּוּקָעָנָעָן נאָר שטארקע השפעות פון פרעמדע פָּאָטָעָן. וויכטיך זענען אוייך די דזוקע זידעות פאר דער באָראָקְטְּעִירִיסְטִּיסְטִּיס פון דָּאֹעַנְפְּעַלְדִּס מענטאַלְטָעָט. רָאֹעַנוּפְּעֵלֶד האט געוקט אוייך זיך ווי אויף א גראָיסן למַדָּן און מיט ביטול זיך באַצְוִינָן צו אַנדְרָעָע, וואָס שְׁרִיבִּין, „יִדְּיִשְׂדִּיטְּשׁ“, זויל יענע זענען געווען אין זיינע אוניגן אומויסנְדָע מענטישן. אין זיינע בריוו ווֹאָרְפָּן זיך דורך זער אפט פָּאָרְאַכְּטְּוָנָגָס באָמְעָרְקָוְנָעָן זענען די יִדְּיִשְׂ-לְיוּנָעָר, זיינע זענען אומויסנְדָע מענטישן.

פון דער דזוקע האַלְטָוָנָג פון זיך און פון דער באַצְיאָוָנָג צו דער דירעטער אוֹידִיטָאָרִיעַ זיינער האט זיך מיט דער צויט אַנְטוּקְלָט דער רָאֹעַנְפְּעַלְדִּישְׁעָר קָאָמְפְּלָעָקָם, אַ דּוֹאָלִים, וואָס האט אויַיְפִּין, אין תּוֹך גענוועמן, געפָּאָרְט זיין אוּבָּנָאָוִיפִּיקָן סָאַצְיאָלוּזָם מיט זיין פְּסִידְאָז אַינְטְּעַלְקְטוֹאָלָן אַרְסְטָאַקְרָאָטִים.

רָאֹעַנְפְּעַלְדִּישְׁעָר האט אבער פָּאָרְמָאָנָט נאָר אֵין שְׁטְרִיךְ אֵין זיך, אַ שְׁטְרִיךְ זיבער אַן אַרְגָּאַנְשִׁין, נישט אַנְטָנוּמָעָן פון דְּרוּיסְּן: דָּאָס אֵין געווען זיין פָּאָלְעָמִישְׁעָר טַעַמְפְּרָאַכְּמָעָנָט אַזְּנָעָמָן אַיבָּרְגָּעָטְרִיבָּגָע סָעַנְסִיּוּיָה טַעַמְ—צְוּוֹי זַיְתָּן פון אֵין מְעַדָּל, צְוּוֹי סִימְנִים פון אַ אַיְמְפָלְטִיּוֹן טַעַמְפְּרָאַכְּמָעָנָט.

רָאֹעַנְפְּעַלְדִּישְׁעָר פָּאָרְלָאָזָט זיין הַיּוֹם אֵין 1882. אַ גַּעֲוִוִּסְעָן צִוְּיט גַּעֲפִינְט ער זיך אֵין אַמְּסְטָאַרְדָּאָם.

סִין אַמְּרִיקָע וְאַנְדָּרָעָט ער צְוּוֹי מָאָג. דָּאָס עַרְשְׁטָעָמָל וְוַיְלָט ער דָּא אַ קְוָרְצָעָ צִוְּיט אַזְּנָעָמָן פָּאָרְט אַזְּוּעָל פון דָּאָנָעָן אַזְּנְטוּשְׁטָעָר. ער קָעָן אַבער אֵין זוֹין פּוֹלִילִיש-לִיטָוּיָה שְׁמֻעָתָל מַעַר נִישְׁטָמָן. ער באַזְּעַט זיך אֵין לאָנְדָאָן, ווֹאָו ער קוֹמָט אֵין באָרְיוֹנוֹג מִיט דָּעָר יִדְּיִשְׁעָר אַנְאָרָז בִּסְטִישְׁעָר גְּרוּפָע. ער שְׁרִיבְט שְׁוֹן לִידְעָר, וואָס ווֹעָן גַּעַפְּסָלְטָפָן די רַעַדְאַטָּאָרָן פון „אַרְכְּבָּעָטָר פְּרִוְּנָט“. דָּאָס אַנְטוּשָׁט אַבער נִישְׁט

דען 17 טן דעכט בער, 1886, האט ראוזענפערלד דעכט שירט איז דורך
מייט א ליך, וואס איז דערשינען איז דעם האלב-ס-אציאלייסטיין וואכנ-

שריפט „די ווידיש פאלקצייטונג“.

ראוזענפערלד ווערט א שריבער. צו דיכטונג איז נאר זויט, אבער
איין גראמען „שריבט זיך“. ער שיקט שוין לידער קיון לאנדאן, וואס
האט זיך איצט געשעט אביסל פאר דער „אומנאמטפּרוינדשאפט“ צו די
ראוזענפערלדייש בעורם, איז מייט א ברויטער האנט אים געדראקט(*).

צוווי יאָר שפֿעטער (1888) החאט ראוזענפערלד דעכט מיט א
ביבל לידער א. ג. „דיא נלאקקע“, איז איז 1890 דערשיינט זיין זאמלונג
„די בלומענקלעטמע“.

צו יענער צויט איז ראוזענפערלד שוין געווען זער פֿאָפּולעַר בי די
ידיש לייענען איז נוייאַרְך. איין יענען ווירבל פֿון אַיעַזְעַלְאַגְּנִישׁן
קאָמאָפּ צוישן אַנְאָרְכִּיזֶם איז סַאֲצִיאָל דעמאָקְרָאַטְּיעַה האט ראוזענפערלד זיך
אַרְיִסְנְּגָוּזָן פָּאָר אַן אַפְּאָרְטְּוֹנוּסָט. עס איז געווען איז זיינע אַינְטְּרָעָסָן
צו לעבן בשלום מיט ביידע ריכטונגען, וויל ער האט זיך מפְּרָנָס געווען
פֿוֹן געבן „קָאנְצְעָרְטָן“, דאס הייסט, פֿון פָּאָרְלָעָזָן לידער אַיְגָעָן איז
פרעמאָדָע.

ראוזענפערלדס ענרגילטיקער אַיבְּרָגָאנְגָּן פֿון דער אַנְאָרְכִּיסְטִּישָׁעָר
פרעסע צו דער סַאֲצִיאָל דעמאָקְרָאַטְּיעַה האט גָּרְנִישָׁט גַּהְאָט צו טָאָן

(*) עס איז זער בָּאַרְקְטָעָרִיסְטִּישָׁן פָּאָרְן גַּעַשְׁמָקָן פֿוֹן די לאַנדָּאָגָעָן רַאְדִּי
קָאָלָעָן, איז זיינְהָבָן אַפְּגָעָרְקוֹשָׁט אַ לְּאָגָן לְּיֵד פֿוֹן רַאְזָעָנְפָּעָלְדָן א. ג. דאס פֿעלְד
פֿוֹן סַאֲצִיאָלָזָם, וואס איז געווען אַ סְּרָךְ שְׂוֹאָכָּעָר, וויל אַיְגָעָן לְּיֵדְעָר, וואס קָרָאנְץ
איין ווינְגְּשָׁוּסְקִי הָבָּבָן פָּרְיָר פָּאָרְכָּרְקִוּת.

די ערְשָׁטוּ טְרָאָפָּעָ פֿוֹן דעם גָּאנְצָן לְּיֵד לְּיְוָעָט זיך אַזְוִוִּי:

אַ ווּלְדָעָס פֿעָלָר, בְּעֻוּאָסְטָן מִיטָּ דָּעָרְגָּעָר :

וּוִיסְטָעָ שְׁמָעָעָר, בְּעָרָג אַן שְׁאָחָל.

דוֹאָ שְׁטוּוֹגָעָר לְּאָזָן נִיטָּ וּוְאָסְטָן די קָעָרְגָּעָן

וְוָאָס וְוָאָרָן מִיטָּ מִיחָה פָּעָרְזִוִּישָׁ אַמְּאָס.

דאס לְּזָה אַזְוִוִּישָׁ אַזְוִוִּישָׁ אַזְוִוִּישָׁ בְּכָלָן, וְוָאָס גַּעַפְּנָשָׁ זיך אַזְוִוִּישָׁ בְּאָזְזָה
זַיִּז א. ג. לְּאַפְּטִוִּינְסָטָן לְּעַבְּנָסְטָאַשְׁרִיְבָּנָגָן, פָּעָרְפָּאָסְטָן פֿוֹן בְּעַשְׁעַד אַ זָּה
רַ אַ זָּה אַזְוִוִּישָׁ דָּעָרְפָּרְאָצָעָס פֿוֹן 21 גְּיַהְיַלְיִסְטָן... אַיבְּרָגְעָזָעָט אַזְוִוִּישָׁ דָּעָם רַוְּזָה
סִוְשָׁן פֿוֹן ל. יְאַפְּפָעָ, לְּאַנְדָּאָן, 1888, 48, 45—48 : זַיִּוְתָּהָר :

מקרים ורואזנפעלד איז ליכט פון זיינע ברויז

מיוט פרינציפן און אידיעאלאנגייט. אבער אין יענער יונגעער, רייןער און אידיעאליסטיישער תקופה פון גזעלאַשאָפֶטְלָעַכְעַ בְּאֹוועְגְּנוּגְּנוּן אָוִיף דער יידישער אָרכְּבָּעַטְּעַר גָּסְסְפָּון אֲמְרִיךְעַהָּאָט מַעַן זָאָכְן גַּעֲנוּמָעַן זָעַר עַרְנְסְטַט אָוּן פְּרוּם אָוּן מִמְּיאָה הָאָט מַעַן זֵין האַנְדְּלוֹנְגְּ שְׂטָאָרָק גַּעֲטָאָדְלָט. דָּוד עַדְלְשְׁטָאָט, וּוּלְכָּבָּר הָאָט שְׂטָאָרָק גַּעֲהָאַלְטָן פָּון מַאְרִיךְ רָאָזְעַנְפָּעַלְדָּן אָוּן וּוּאָס אִיז גַּעֲוֹעַן פָּון אִים דִּיכְטָעַרְישְׁ בְּאַיִינְפְּלוּסְט — עַרְשְׁלְעַרְט אָוּן אָלְיָה, אָז אָפָּאָט דָּאָרָאָפְּ נִישְׁתְּ זֵין גַּעֲנְגָעַן „וּוִי אָנְאַכְּטִיר גָּאָל אָוּן וּוּרְעַן גַּעֲלִיבָּט פּוֹנוּסְ „אַרְטָאָדָאָס אָוּן לְיִבְּעָרָאָל“. פָּאָר אִים אִיז דָּרְט אִידְעָאַלְעָר דִּיכְטָעַר : דָּעַר רְעוּאַלְוְצִיאָנְגָעָרְ שְׁעַמְפָּעָר, וּוּאָס זָוְכְּתַּ גַּיְשְׁתַּ קִיְּוּן בָּאַלְיוֹנוֹנְגְּ פָּאָר זֵין גַּעֲזָאָנְגְּ, נָאָר „טְרָאָנְטַ מִיטַּשְׁטָאָלָא זֵין שְׁוּוּרָד אָוּן פָּאָנָעַ“. זֵין שְׁוּוּרָד אָוּן פָּאָנָעַ.

עדַלְשְׁטָאָט, דָּעַר רְעוּאַלְוְצִיאָנְגָעָר, הָאָט זִיךְ דִּעְרְפִּילְט אַנְטוּשְׁת אָוּן רְאוֹזְעַנְפָּעַלְדָּן, דָּעַם אַנְאַרְכּוּיְוִינְדָּן אַנְדִּיוֹדוֹאַלְיִיסְט. צְוּוּשָׁן עדַלְשְׁטָאָטְסְ מַאְנְוִסְקְּרִיפְּטָן הָאָט מַעַן גַּעֲפָנוּן אַ בְּלָעַטְלָ מִיטַּ אָוּפְּשָׁרִיפְּטָן: רְאוֹזְעַנְפָּעַלְדָּן, וּוּאָס אַנְתָּחָלָט אַזְׁעַלְבָּעַ שְׁוֹרוֹת : „בְּלִיבְ טְרִיוּ דִּי וּוּאַרְחִיְטַי, אָרְבָּעַטְעַרְ דִּיכְטָעַר, אָפְּאַדְּרִיסְמָעַנְטָן נִיטַּ וּוּאַרְטַי“. אָפְּאַדְּרִיסְמָעַנְטָן (צִיטְרָט לְוִוִּיטְ מְרָמְרָס עדַלְשְׁטָאָט בִּיאָגְרָאָפְּעַ, סִיעּוּוּ, 1935, זִוְיט 254).

דָּעַר רְאַמְּאַנְטִישְׁעַר רְעוּאַלְוְצִיאָנְגָעָר עדַלְשְׁטָאָט, הָאָט אָבעָר נִישְׁתַּ פָּאַרְשְׁתָּאָנְגָעַן דָּאָס „רְאוֹזְעַנְפָּעַלְדִּישְׁ“, וּוּאָס הָאָט גַּעֲוֹכְט דָּוָסְ נִישְׁתַּ אָפְּלָקְדִּישְׁמָעַנְטָן אַלְיוּן, נָאָר בְּרוּמְט אָוּן אַ בְּרוּטְמָעַרְעַ פְּעַרְפִּירְעַרְעַ פָּאָר זֵין דִּיכְטָעַרְ וּמְעַרְשָׁן טְעַמְפְּעָרָאָמָעַנְטָן, וּוּ דִי דְּצָמָאַלְסְדִּישְׁעַ גַּעֲגָרָאָמָטָעַ בּוּבְּלִיצְיִסְטִיךְ פָּון אַנְאַרְכִּיסְטִוִּישְׁן אָוּן סָאַצְּיָאַלְדִּעְמָאַקְרָאָטִוִּישְׁן הָגָעָרְ הָאָט גַּעֲעָנָט גַּעֲבָן. בְּעֵת בְּיַיְ עַדְלְשְׁטָאָטְן אָיִז פָּאַעְזְוּעַ גַּעֲוֹעַן נִישְׁתַּ מַעַרְ, וּוּי אַ מִיטַּל צָוּמָקָמָה, הָאָט שְׁוִין רְאוֹזְעַנְפָּעַלְדָּן פְּרִיבְּרַט אַוְסְנוּצָן פָּאַעְזְוּעַ, וּוּי אַ מִיטַּל אַוְיְצְזְדְּרִיקָן זֵין גַּאנְצָעָ נִשְׁמָה אָוּן אָוִיךְ וּוּי אַלְעַבְּנָסְמִיטָל אָוּן קָאמְפָה פָּאָר זֵין שְׁוּסְטָעָנָעַ. אַיְן 1891 הָאָט רְאוֹזְעַנְפָּעַלְדָּן אַנְגָּעוּבִּין אַרְוִיְּסָגְּעָבָן פְּלִוְגְּבָלְאַטְ-לִיּוּדָרָ, וּוּלְכָּבָּר פְּלָעַנְטָ פָּאַרְסְוּפָן אַיְן רְעַסְטָאָרָאָנָעָן אָוּן לְאַקְאָלָן פָּון דִּי יְוּנִיעָם.

פָּאָר דָּעַם צְוּוּשָׁה הָאָט עַד גַּעְזָאָמָלָט אַנְאָנָסָן, וּוּאָס זָאָלָן דִּי הוּאָזָאת פָּון אַפְּדָרְוָן אֹזָא פִּירְזּוּטִיקָן פְּלִוְגְּבָלְעָטָל. דִּי דְּאַזְּיִקְעַ אַוְיסְ נִאָכָּעַ הָאָט גַּעְהִוִּיסְן : „פְּאַלְקָמְסְ-לִיּוּדָרָ פָּון דָּעַם בְּעִירָהְמָטָן יְוּדִישָׁעָן

פאלקס דיבטער אונד פאעת מאוררים רָאֹזְעַנְפָּעֵלֶד". (פרק 1 סענט).
דאָס ערשותע לִיד אַיּוֹ גָּעוּעַן: "נוֹירֹות רָוּסְטָאָנדֶר, צֹו זִינְגָּעָן מֵיטָ דָּעָר
מעַלְאָדִיעָ פָּוּן" "יעַקְעָלָעָ גָּהָת אַיִּן שָׁוֹלָה".
איַן דָּעָם דָּאַזְיָקָן "לִיד" פָּוּן דָּעָם מִיטָּאָרְבָּעָטָעָר פָּוּן סָאַצְיָאָלְדָעָ
מַאֲקָרָאָטִישָׁע אָוּן אַנְאָרָכִיסְטִישָׁע צִוְּיָטְשָׁרוּפָטָן גַּעֲפִינָּעָן מִיר אַזְעָלְכָע
שורות:

אַלְלָעָ אַ וַּוַּיְ אַיְינָעָ
גַּלְוָסְטָן אַיְדִּישָׁ בְּלָוְטָן,
אַךְ וַּוַּיְ שְׁמַעַרְצָטָ דִּיאָ בִּינְעָר
אוֹנְטָעָר דָּעָם מַעַדְעָרָ פָּנָוט!

זַעַר כָּאָרָאָקְטָעָרִיסְטִישָׁ אַיּוֹ דָּעָר פָּאָלְגָּנְדָּעָר אַנְאָנָסָ, וַּוַּאֲסָ הָאָטָ זַכְעָר
גַּעֲקָעָנָטָ שָׁאָקִירָן אַזָּא אַסְקָעָטִישָׁ רַיְינָעָם דָּעַוְאָלְזִיכְיָאנָעָר וַּוַּיְ דָּזָדָעָלָ
שְׁטָאָט:

אַגְּגִיְּגָע

"אַיךְ מַאְךְ בַּעֲקָנָטָ מִיְּנָעָ צָהָלְרִיבָּעָ פָּרִיְינְדָּעָ לְעֹזָעָר אַונְדָּ סִימָדָ
פָּאָטְיוּרָעָר, דָּאָס מִיטָּ דִּיעָזָעָן לִיעָד וּוּטָ וַּיְ אַךְ אַנְפָאָנָגָעָן אַ גָּאנְצָעָ סְעָרִיעָ
פָּאָזָ פָּאָלְקָטְלִיעָדָעָר עַקְסְטָרָאָ צָוָם זִינְגָּעָן פִּיר מִינָעָ אַיְדִּישָׁ בְּרִיעָדָעָר אַין
אַמְּעוּרִיאָ, דָּעָרָצָו וּוּאָלָ אַיךְ עַס אַזְיָקָן בְּעַשְׁיָנָעָן מִיטָּ עַטְלִיבָּעָ וּוּצְיָעָ אָוּן
סְתָמָ גַּוְטָעָ גַּעְדָּאָנְקָעָן, וּוּלְכָעָ וּוּלְעָלָן דָּעָם עַולְמָ פְּרָעָגָנִיגָעָן פְּרָשָׁאָפָעָן.
דִּיאָ טְרוּוּרִיאָנָעָן לְאָגָעָ פָּאָן מִינָעָ לְעֹזָעָר בְּרִיעָדָעָר אַין רָוּסְלָאָנדָר הָאָטָ
מִיךְ גַּעַזְוָאָוָגָנָגָעָן, אָזָ אַיךְ זָאָלָ וַּוַּיְ אַזְיָדָמָעָן דָּאָס עַרְשָׁטָעָ לִיעָדָ, פָּעָרָ-
הָאָפָעָנָדָגָ אָזָ אַיְחָר וּוּטָ פְּרָעָשָׁתָעָהָן וַּוַּיְ אַזְעָלְכָעָ לִיעָדָר צֹו שְׁעַטְצָעָן.
פְּרָעָבָלִיבָּ אַיךְ אַיְיָרָ בַּעֲקָנָטָעָר מַאְרָרִים רָאֹזְעַנְפָּעֵלֶד".

מִיטָן דָּאַזְיָקָן נָסָחָ אַנְטָנוּמָעָן פָּוּן דִּי דָאַמְּאָסְטָרְדִּיקָעָ זָאַמְּלָוְגָעָן פָּוּן
יִדְיִישָׁ טְעָאָטָעָר קְוָפְלָעָטָן, וַּוַּאֲסָ הָאָבָן שְׂוִין פָּאָרְפָּלִוִיצָטָ דָעָם אַמְּעָרִיקָאָ-
גָּעָר מַאְרָקָ, הָאָטָ רָאֹזְעַנְפָּעֵלֶד פְּרוּבִירָטָ זִיךְ אַזְיָבָוּיָעָן אַ פְּרָנָסָה, וַּוַּאֲסָ זָאָלָ
אִים בָּאָפְרִיָּעָן פָּוּן אַרְכָּבָעָטָן אָזָ אַ שָּׁאָפָ.

דאָס אַיּוֹ אִים נִישְׁתָּ גַּעַלְנוּנָעָן, אָוּן עָרָ מְזָוָזָ זִיךְ פָּרָאָלְעָטָאָרִיזָוָן,
וּוּיְלָ פָּוּן דָעָר פְּעָדָעָר לְעָבָן אַיּוֹ אִים גַּעַוְעָן כְּמֻעָט אַוְמָעָנְלָעָד.

די אַרְבָּעָטָ אַיּוֹ "שָׁאָפָ" אַיּוֹ אַבָּעָר פָּאָרָ רָאֹזְעַנְפָּעֵלֶדֶן נִישְׁתָּ גַּעַוְעָן
אַזְוִי טְרָאָנִישָׁ, וַּוַּיְ עָרָ מְאָלָטָ עַס אַיּוֹ זִינְגָּעָ לִידָעָר.
אַגְּגָעָר עַגְעָלָחָחָ, וּוּלְכָעָר הָאָטָ גַּעַרְבָּעָטָ צְוּזָמָעָן מִיטָן
דִּיבָטָעָר אָזָ אַ שָּׁאָפָ, דָעָרְצִיּוּטָ, אָזָ רָאֹזְעַנְפָּעֵלֶד אַנְשָׁתָאָטָ אַרְכָּבָעָטָן פְּלָעָגָט

טאוריס ראנענפעלד אין ליכט פון זיינע ברווע

„אַפּוֹצֵן שְׁטוֹנְדוֹן לְאָגֶג אִיבָּעֶר בְּיכָעֶר“, וואס דער בעל-הבית, אַ גְּעוֹיסָעֶר הייטאָן גָּלְדְּשְׁטִין האָט גַּהֲחָט אַין זַיִן וּוָוִינְגֶּן, ווּאָס אִיבָּעֶר שָׂאָפּ. „אַיד בֵּין דָּאָרְטָן גַּעֲוֹעַן דָּעֶר פְּרָעָמֶר — שְׁרִיבָּט עַנְגָּלְמָאָן. אַיךְ אַלְיוֹן פְּלָעָג אַמְּאָל וּרְיָוָן צָוֵם פָּאַרְשָׁטָאַבְּעָנָעָם דִּיבְּכָעָת, אָז עֶר דָּאָרָה מַאְכָּן אַכְּבִּסְלָאָרְבָּעָטָם. אַבְּעָר עַמְּדָעָט הָאָט וּוָוִינְגֶּקָּעָהָלְפָּן.“
וּוַיְמַעְרֵךְ דָּעַרְצִילְט דָּעַרְזַּעְבָּעֶר אַרְבָּעָטָר, אָז דָּעֶר בעל-הבית אָוָן דַּי אַנְדְּרָעָה האָבָּן „גַּעֲזָעָן, אָז דָּעֶר מִיסְטָעָר רָאַזְעַנְפָּעָלָד אַיז נִישְׁתָּוּ וּאָלָעָן אַנְדְּרָעָה. מַעַן הָאָט שַׁוִּין דָּאַמְּאָלָס גַּעֲזָעָן, אָז דָּעֶר מָאוֹן וּוּעַט אַמְּאָל אַוִּיסְטָר וּוּאַסְטָן אַ גְּרוּיְמָרְטָעָמָנְטָש. מַעַן הָאָט נָאָר נִישְׁתָּוּ גַּעֲוָוָסָט אָוָן נִישְׁתָּוּ פָּאַרְשָׁטָאַנְגָּעָן צָו וּוּאָס דָּעֶר מָאוֹן צִילְט“ („פָּאַרְשָׁוּרְטָס“ פָּוּן 19 טָן יְוָנִי, 1929).

דאָס אַיז גַּעֲוֹעַן אַין 1893 אַדְעָר 1894.
אוֹרָאִי „הָאָבָּן דַּי שָׁאַפְּ-חָבְּרִים נִישְׁתָּוּ גַּעֲוָוָסָט וּוּאַוָּהָיָן צִילְט“ מֶרֶר.
ראַזְעַנְפָּעָלָד“. אַבְּעָר דָּעֶר דִּיבְּכָעָת הָאָט עַמְּדָעָט גַּעֲוָוָסָט.
ער הָאָט גַּעֲוָאָלָט זַיִן נָאָר פָּאָעָט; בָּאַזְיְגָעָן דַּי לִיְּדָן אַין שָׂאָפּ,
אַבְּעָר אַלְיוֹן נִישְׁתָּוּ לִיְּדָן. מַעְגָּלָעָ, אָז דַּי פְּרִיעָרְדִּיקָּעָ יָאָרָן הָאָט רָאַזְעָנְפָּעָלָד
בָּעָלָד טָקָע שְׁוּעָר גַּעֲלִיטָן אַיז שָׂאָפּ. אַבְּעָר דַּי דָּאַזְיָעָ שְׁעָנָסְיוּוֹטָעָט
וּוַיְנָעָ אַיז נִישְׁתָּוּ בָּאוּרְקָט גַּעֲוָאָרָן בְּלוֹוִי פָּוּן דַּי שְׁוּעָרָעָ אַוְמְשָׁתְעָנְדָן פָּוּן
זַיִן לְעָבָן, נָאָר אוּיךְ פָּוּן זַיִן פְּסִיכִּיק, ווּאָס הָאָט גַּעֲזָעָן אַוְמְעָטָום מְרָאָנוֹשִׁי
סִיטָּם.

איַן 1893 הָאָט רָאַזְעַנְפָּעָלָד אַרְזָוָסְגָּעָעָבָן אַ בִּיכְלַיְדָעָר א. נ. „פָּאָעָט
זַיִן אָונְדָּלְיָדָעָר. עַרְשָׁטָר מַהְיָיל: נַצְיָאָנָלָעָלְיָדָעָר“. דַּי דָּאַזְיָעָ
לִידָעָר הָאָבָּן סִיּוֹן אַינְטָרָעָם נִישְׁתָּוּ גַּעֲקָעָנְטָ אַרְזִיסְרָופָן.
דָּעֶר נַצְיָאָנָלָיָזָם אַזְוִיָּת דָּעֶר יְדִישָׁעָר גַּאֲסָ אַיז צִוְּיָת גַּעֲוָעָן אַז
אַרְטָאָדָאַקְסִּישָׁר, בָּאוּוּרְצָט אַכְּבִּסְלָמִיט מִיטָּחִיבָּת צִוְּיָון. דָּעֶר נַצְיָאָנָלָיָזָם
הָאָט זַיִן גַּעֲטָלִיָּת אַין דַּי וּוּינְקָלְדִּיָּעָ, עַפְעָמְעָרִישָׁע אַוִּיסְגָּאָבָעָס פָּוּן
דָּעֶר לְשׂוֹןְ-קְדָשָׁ-דִּיקָּעָר וּשְׂוּרְנָאָלִיסְטִיק אַין אוּיךְ זַיִן אַ נִשְׁתָּוּ צִוְּיָת
אוּינְגָעָלִיָּגָטָר גַּאֲסָט אַזְוִיָּת דַּי שְׁפָאָלָטָן פָּוּן דָּעֶר קְלִינְ-בּוֹרְגָּעָרְלָעָבָר פְּרָעָ
סָע. עַס אַיז צִוְּיָת צִוְּיָת נַאֲךְ נִישְׁתָּוּ גַּעֲוֹעַן קִין אַוְידְטָאָרִיעָ פָּאָר
אַזְוָיָנָעָ מְאָטָיוֹן. דַּי אַיְנְצִיקָּעָ יְדִישָׁ לִיְּעָנְעָר אַוְידְטָאָרִיעָ אַיז גַּעֲוֹעַן דַּי
פְּרָאָלְעָטָאָרִישָׁע. זַי הָאָט זַיִן גַּעֲקָלָגָט אַין „אַרְבָּעָטָרְפָּרִינְטָ“, אָז רָאַזְעַנְפָּעָלָד
1889 הָאָט מַעַן זַיִן גַּעֲקָלָגָט אַין „אַרְבָּעָטָרְפָּרִינְטָ“, אָז רָאַזְעַנְפָּעָלָד
„דָּעֶר בּוּעָנְדִּיקָּעָר וּוּאַלְוּצְיָאָנָעָר אַיז גַּעֲוָאָר אַ צִוְּוֹן בָּאַקְלָאָנָעָר“. עַס
איַן אַבְּעָר נִישְׁתָּוּ גַּעֲוֹעַן רִיכְטָיק. איַן יְאָנוֹאָר, 1890, שְׁרִיבָּט רָאַזְעַנְפָּעָלָד

א ל'יך, וואו ער טרעת ארוים קענען ציוניזם. און דערקלערט זיך פאר א סאציאלייסט. דער דיכטער זעם אין ציון דעם "יידישן קאפיטאליסט", וואס עקספלאאטירט, פונקט ווי מען טוט עס אין גלוות".
 ראנגענבעלד נעטט זיך צו כל אלערליי פרנסות. ער גיט ארוים א סאטירישן זשורנאל (זוזאמען מיט א. מ. שארכאנסקי) א. ג. "דער אשמדאי". וואו ער פאראפנטלעכט זיינע פרעכטיקע ליידער פול מיט שארפקייט און איראניע קענען די, וואס חאנבן אים מבטל געמאכט ווי א פאטע, וויל ער איז א "שנידער-ארבעטען".
 ער שרוייבט און און אבעערטען א. ג. "דער לעצטער כהן גדוֹל" (1896).

אבער אויך און מאטערילן דערפאגן.
 דער וועטפונגט און זיון ליעבּן איז געלעמען אין יאר 1897, בעט עם איז דערשיגען זיון ליידער בוך. (ערשטער טיל, ארוים אין אוינוסט, 1897, מיט א בילד פון דיכטער, 88 זייטן).

דאם דאזוקע ביכל האט געהאט א קאלאסאלע השפעה אוית ראנען-פעילדס גורל. דער דיכטער האט זיך באקענט מיט א יונגן געלערטן, דעם מלאוייסט געאַן ווינער, וועלכער האט זיך שטארק פאראנטערעררט מיטן ארבעטען-פארטען. דאס "ליידער-בוך" איז טאקע געוידמעט געאַן וויר געיגו, וועלכער האט שפעטען מיט זיון ענגליישער אויסנאנבע פון דאס זונגענבעלדס ליידער אים די "טויערן פון דער וועטלט".
 די אומשטענדן, וואס חאנן גורם געוווען, איז די דאזוקע זאמלונג זאָל דערשיגען, האט בל'י ספק א ליטעראטורה-היסטארישן אינטערעס. ראנגענבעלד האט געקליבן אבאנענטן, כדי ארויסצונגעבן א פולע זאמז לונג פון זיינע ליידער. עם האט זיך אבער אויסגעוויזן, איז דאס איז פאר-בונדן מיט זער גויסע קאסטן. ראנגענבעלד האט באשלאַסן דערזוויל ארויסגעבן א שלענערז זאמלונג פון און ערך 90 זייטן, פאר וואס ער האט געמאנט איזן דאַלאָר.

אין דער פרעסע האט זיך דאמאָלָס באזיזן איז אַנְאַנְס:

בשורה טוביה

"די מעג ערשיינט פון דורך מאדרים ראנגענבעלדס, "אידישע פאלקס-ליידער".

יעדרע איינער קען זיך פארשטעללען פאראוים, וועלכע פערלען דארט ווערדען זיך איינפינדען (!), וויל דעם פערפאססערים נאמען איז זעהר

גוט בעוואווסטן. פריין 1 דאַלְלָאָר. צו בעקומווען בייא אַלְלָע בוכהענדרלער אויך בײַם דיבטער: 52 פֿאָרְסִיֶּת סְטוּרִיט.

אין דער חקומה צום ביכֶל דאנקט דער דיבטער זוינע אַבָּאנענטן "אַים נָאָמָעַן דָּעַר אִידְיּוֹשְׂדִּיטְשָׁע לְיטְעָרָאָטָוָר אַין אַמְּעָרִישׁ אַוְן אַים נָאָמָעַן דָּעַר וּוּאַהֲרָאָר קְוָנָסָט".

אַבעָר רָאוּעָנְפָּעָלֵד האָט זיך שווין דערפִּילְט עַנְג אַין די ד' אַמוֹת פָּוּן דָּעַר "יִדְיּוֹשְׂדִּיטְשָׁע לְיטְעָרָאָטָוָר". דָּוֹרָך ווַיְנָעָר אַין ער אַרְיָין אַין אַ וּוּלְט וּוּגָן ווּלְכָרָע ער האָט ווּינְצִיךְ גַּעֲוָוָסָט אַוְן נָאָך ווּינְצִיךְעָר גַּעֲהָאָפָט וּוּגָן עַס אַיְזָן צו קָוָמָעַן אַיְזָן אַ קָּאנְטָאָקָט מִיטָּאָר. דָּאָס אַיְזָן גַּעֲוָוָעָן פָּוּן אַיְזָן זִוְּיט די אַמְּעָרִישׁ אַקְּטָ�לְעָקְטָ�אָלְעָן, אַוְן פָּוּן דָּעַר צְוּוּיְשָׁע זִוְּיט — די "יהָדִימְשָׁע בּוּרְשָׁאָזְעָי". אַנְטִוִּישׁ אַין זיך אַוְן מִיט אַ בִּיטְוָל בָּאַצְּיוֹנָג צום יִדְיָישָׁן לְיִעְנָעָר אַוְן בָּאַזְוֹנְדָּעָרָם צו דָּעַר דָּאַמְּאַלְסְּדִּישׁעָר יִדְיּוֹשְׁעָר קְרִיטִיק, האָט רָאוּעָנְפָּעָלֵד גַּעֲהָאָט נָאָר אַיְזָן חָלוּם: אַנְטִילְיָיפָּן פָּוּן דָּעַר "יִדְיּוֹשְׂדִּיטְשָׁע לְיטְעָרָאָטָוָר".

וּוְעַנְג אַיְזָן דָּאַמְּאַלְסְּדִּישׁעָר קְרִיטִיקעָר אַיְזָן יִדְיּוֹשָׁר שְׁרִיבָּט רָאוּעָנְפָּעָלֵד מִיט אַ פָּאַרְבִּיסְנְקִיט פָּוּן אַ פְּלָעַבְּעִיר אַוְן גַּדְלָה פָּוּן אַ פָּאַטְרִיצְיָעָר. בּוּדְיאָנוֹן, ווּלְכָרָע האָט אַיְזָן קְרִיטִיקָט (איַן "ניְיעָר נִיסְטָה") אַיְזָן "אַ דָּוּמָעָר", אַ נָּאָר, ווּאַסְּפָּאַרְשְׁטִיטָה זיך נִישְׁתָּחָפְּעָאָזְעָי. האָרְקָאָזָוִי האָט אַיְזָן פָּאַרְגָּנוּוֹאָרְפָּן פְּרִינְצְּוּפְּנָלָאָזְקִיט; שְׁרִיבָּט עַד וּוְעַנְג אַיְזָן, אַיְזָן ער אַיְזָן אַ "סְרִוִּינָס".

זְעַלְיָקָאָזָוִי אַיְזָן "אַ שְׁוֹרְקָע, ווּלְכָרָע קָעָן אַ מַעְנָטָשָׁן בְּרַעֲנָגָעָן אַוְיָפָּה דָּעַר תְּלִיה (!)".

מִיט אַמְּאָל בָּאַשְׁלִימָט רָאוּעָנְפָּעָלֵד אַיְנְגָאָנְצָן אַוְיְפָהָעָרָן צו שְׁרִיבָּן "יִדְיּוֹשְׂדִּיטְשָׁה". אַיְזָן אַ עֲנְגָלִישָׁן בָּרוּוֹ צו לְעָאָך ווַיְנָעָר (פָּוּן 4 מָארָט, 1898) שְׁרִיבָּט צו דָּעַר פָּאַרְבִּיטְעָדְטָר דִּיבְּטָר אוֹיָה יִדְיָישָׁ: "לְאָכְטָן נִישְׁתָּחָפְּעָאָזְעָי. אַיְזָן אַיְאָר אַרְוֹם ווּלְאַיְקָר שְׁרִיבָּן עַנְגָּלוּשָׁע גַּעֲרִיבְּטָעָה".

דָּעַם 96 טָן אַקְּטָאָבָּעָר, 1898, שְׁרִיבָּט ער צו דָּעַם וּלְבָנָן, אַיְזָן ער ווּיל זיך "וּזְדִּמְעָן בּוּכְּשָׁטְּעָבְּלָעָךְ דָּעַר עַנְגָּלוּשָׁע שְׁפָרָאָכָּעָה". בָּאַזְוֹנְדָּעָרָם האָט זיך רָאוּעָנְפָּעָלְדָּס דְּעֻזְעָרְטָוָר קָאַמְּפָלְעָקָם פָּאָרָה שְׁטָאָרָקָט, וּוּגָן ווַיְנָעָר אַיְזָן גַּעֲלָוָנְגָעָן נָאָך גְּרוּיסָע בָּאַמְּיָאָונָגָעָן אַרְוִיסָּס גַּעֲבָן אוֹיָף עַנְגָּלוּשָׁע זַיְנָס אַזְמָלוּנָג לְיִדְעָר. רָאוּעָנְפָּעָלֵד ווּוּרְטָבָּאָקָאנָט מִיט דָּעַר "גְּנוּיְשָׁע אַוְן יְהָדִימְשָׁע

וועלט". ווינער רעדט וועגן אום אין די „העכערע“ קרייזן פון באסטען. ראענפעלד'ן טוט עם גוואלדייך הנאה. ער איז זער צופרידן דערפון, וויל ער וועט „גענינסן די פריינטשאפט פון... פארנעמע דאמען און הערן.“.

דר דיקטער פון שאפ לידער זוכט באקדאנטשאפט דוקא מיט די ריביע יאחדום. מיט זוי — שרייבט ער צו ווינער — איז ער א „גען מאכטער מענטש“: אן זוי איז ער עלנד, וויל איז נויראיך, אבוואל צוישן איזו פיל יידן און „פרינד“ בין איך „ליידער“ עלנד און אליין. זעלטן וואו איר וועט געפינגען, אונטער יידן אין אמריקע, א מענטש, וואם ואל האבן איזו פיל באקדאנט און נישט האבן צו וועמען א ווארט אויסצ'ורען“ (אין א ברווע פון בוטן אקטאבע, 1897). דאס דזאיקע געפיל פון איינזאנקיות שרייבט ראענפעלד צו צו צוויי סיבות: דער אומוסנהייט פון דעם „יידישן מענטשן“ און דער קנאה פון די יידייש שרייבער.

ראענפעלד'ן ציט צו דער „געבילדער ער וועלט“, וואם איז אין זיין באנרגיף אידענטיש מיט דער ענגלאישער בורוזוואזער וועלט. ער לאכט נאך דער דזאיקער וועלט און גליוציטיך האט ער פאר איר מורה. אין דער „נייער עלענאנטער וועלט“, באקלאנט זיך ראענפעלד אין א ברווע, פילט ער זיך פארלאָן. פאר זיין „רבִּין און מדריך“ לעא ווינער גיסט ער אום זיין ביטער הארץ.

ער איז איינגעלאָן גוואוֹן צו דר. פעזיקס אַדְלָוֶו, דעם גריינדר פון די „עטיקל קאלטשאָר סָקוֹלֶם“, דעם סאמע פראמינענטטען יהורי פון יונער ציט, וועלכער האט איינגעאָרדנט און אונט לְכַבּוֹד דעם דיכטער. דארטן וועגען געווען די קאָרְפְּנָעָפֶן פון דער אַמְּרוּשָׁאנֶר לְיִוּרָאָטוֹר און אַקָּאָדָּמִישָׁעָר וועלט.

ראענפעלד האט זיך דארטן דערפילט, ווי א פַּלְעַבְּעֵיר צוישן „אמְתָּע“ אַרְיוֹסְטָאָקְרָאָטָן.

„אַ וְעַן אֵיך וְוַאלְט אֵיך גַּעֲקָעַנְטַהֲבָן דָּעָרְבִּי — שְׁרִיבְּתַהֲבָן צו ווינער—(13 פֿעְבּוֹאָר, 1898), אַן אֵיך בֵּין אֵיך אַ טּוֹעַטְעַר מְעַנְשָׁה. אֵיך צִיטָעַר אַיְבָּעָר מִין הַאַלְטָוָגָן.“.

זוי, די מענטשן פון „יענער וועלט“, וואם רעפּרְעֻזְעַטְרָן דוקא די דזאיקע מאכט, וואם דער דיקטער האסט פון טיפּן הארץ און קען ווע מען ער רעוואָלטְרִיט אַן זוינע לְיִדְעָר — זוי, די דזאיקע „פֿאָרְנָעָמָע

חאריס רזענפעלד איז ליכט פון זיינע ברויז

לייטע" אימפאנירן אים זער שטאָרט. באזונדרעם איז ער שטאלץ מיט די "גרויסאַרטיקע לִידִים" פון דער "סָאַסְיוֹטִי". דערבי פֿאָרְגּוּנְסֶט ער נישט צו באָמְעָרְקָן, אָז הנֵם מען האָט אַים דָּאָרטָן צוֹגְעַטְיוֹלְט, "פֿוֹרְן מִיט כְּבָד" — אֲבעָר די משְׁפָחָה שען ער פון דעם נישט מְפַרְנָס זַיִן.

"מיין גְּרָאַסְעָרִי-מָאן — באָמְעָרְקָט רְזַעְנְפַּעַלְדָּר אִירְאָנִיש — זָאנְט אָזָן, אָזָן כְּבָד אַיז נִישְׁתָּאָזָן גְּאַנְגְּבָאָרָעָה" — וַיְוַיל בַּי אַים אָזָן סְלִיטָטָעָן מען דָּרְפָּאָר קְיֻין שְׁפִיּוֹן נִישְׁתָּקְוִיפָּן. אֲבעָר די וַיְוַיְקְלַעַכְּשִׁיטָאָיָן ער פון זַיךְ אָווּעָךְ, וַיְיַלְעַבְתָּעָרְוָה.

ער וַיְיַל הַנְּאָהָה הַאָבָן פֿוֹן דָּעָר גְּרִינְגְּנָעָר אָזָן בַּיְלִיקָּעָר גְּלָאָרְיעָ — הנֵם ער פֿוֹלְט, אָזָן לְאָנָגָן וּוּעָט זַיִן עַולְמָה הוּא מִיט די מְעַנְטָשָׁן פֿוֹן "יעַנְעָר וּוּלְט" פֿוֹן פְּרָאָלָעָן אָזָן בְּרִילְיאָנְטָן נִישְׁתָּקְעָנָן דּוּעָרָן.

רְזַעְנְפַּעַלְדָּן טוֹט שְׁטָאָרָק הַנְּאָהָה, וּוּאָס די יְוִידִישׁ שְׁרוּבָּעָר זָעָנָעָן פּוֹל מִיט קַנָּאָה צּוֹלִיב זַיִינָע, "עֲנָגְלִישָׁע" מְרִיאָומָפָן.

דָּעָר "חוּרִימָאָרָק" — אָזָוי באָמְיטָלָט ער די יְוִידִישׁ לְיֻטְעָרָאָרִישׁ גַּאַס אַיִן אִמְעָרִישׁ, רַעַדְתָּ נָאָר פֿוֹן אַיִם.

אַיִן קַאְצָעַנְעַלְבּוֹגְּנָס סְפָרִים גַּעַשְׁעַפְט — אִינְפְּאָרְמוֹרֶט ער וּוּוִי גַּעַרְן — אַיִן דָּעָר "טְרַעְמְפָאָרְנִיעָר פֿוֹן אַלְעָן חַוִּירִמָּאָרָק לְיֻטְעָרָאָט" רַעַדְתָּ מעַן נָאָר פֿוֹן אַיִן זָאָר: פֿוֹן רְזַעְנְפַּעַלְדָּס דָּרְפָּאָלְגָּעָן אָזָן מעַן רַעַדְתָּ פְּאָרְשָׁטִיטָאָזָן זַיךְ, מִיט קַנָּאָה.

דערבי אִינְפְּאָרְמוֹרֶט ער אַזְיךְ זַיִן פְּרַאָטְעַקְטָאָר — אָז אַוְיָף דָּעָר יְוִידִישׁ אַס אַיִן אִיצְטָא גַּעַלְאָפָּא אוּוּפָּא עֲנָגְלִישׁ אַיְבָּוּרְעַצְּעָר אָזָן אַוְיָף הַוּכְבָּעָר באַקָּאנְטְּשָׁאָפָּן.

עַם אַיִן זַיְכָּר גַּעַוּעַן אַסְטָקָעָן אַסְטָקָעָן אַיִן זַיְגָּעָר דִּיְיךְ, וַיְיַלְעַלְבָּעָר רְזַעְנְפַּעַלְדָּהוּבָּט אַסְטָקָעָן צָו פֿוֹלְן, אָזָן ער אַיִן דָּא נִשְׁתָּמָד דָּרְפָּאָר אָזָן אַחְיָין נִשְׁתָּמָד דָּרְגָּאָנְגָּעָן, ער אַיִן אַיְנוֹזָם, אַיְנוֹזָם וַיְיַלְעַלְבָּעָר גַּעַוּעַן פְּרִיְיךְ פֿוֹן אַסְטָקָעָן, וּוּאָס האָט גְּרַאָטְעַנְעָן קַינְדָּעָר.

אַיִן די גְּרוּעָ, אַשְׁיָּקָע שְׁעָה'עָן פֿוֹן זַיִן שְׁטוּבִּיקָּן לְעַבְנָן חַאָט ער קְיֻין סְךָ נִחְתָּמָת גַּעַקְעָנָט פֿוֹלְן. די אַטְמָאָסְפָּעָר אַיִן שְׁוֹזָן גַּעַוּעַן אַסְטָקָעָר דָּעָ, הנֵם די קַינְדָּעָר זַיְגָּעָן הַאָבָן אַיִם גַּעַגְּבָּעָן אַסְטָקָעָן פְּרִיְיךְ, אֲבעָר דָּאָס אַיִן גַּעַוּעַן פְּרִיְיךְ פֿוֹן אַסְטָקָעָן, וּוּאָס האָט גְּרַאָטְעַנְעָן קַינְדָּעָר. די לְאַנְדְּסִילִיט הַאָבָן אַיִם פְּאָרְלָאָזָן; אַוְיָב זַיךְ קוּמָעָן אַמְּאָל צָו אַיִם

איו „באָהָן געַלְטַן“ — וויל מען האט אים געמאכט אַ שם פֿון אַ רוייכן מענטשן.

מייט דערזעלבער האסטוייט, וויל ער פֿאָרָאוֹרְטִיּוֹלֶט מענטשן אָוּן לאַנדְסְלִיּוֹט, פֿאָרָאוֹרְטִיּוֹלֶט אָוּיך דער דִּיקְטָעָר די שְׁפָרָאָך אָוּן די לִיטָעָר רָאָטוֹר. ווּאָס האט אים געבראכט די פֿאָרְשְׁבָּוֹרְנְדִּיקְעָן אָנְעָרְקָעְנוֹגָן. אָין יְקוּדָה גְּלוּבָּט ער שְׂוִין נִישְׁתְּ מֵעָרָך.

„דער זְשָׁאָרְגָּאָן — שְׁרִיבְּטַן ער צָו וּוּינְגָּרָן (6טָן טַעַטְעַמְּבָּעָר, 1897) — חָאָט דָּא אַיְן דְּיוּזָעָן לְאָנְדָר סָאי וּוּי סָאי (נִיְטָ) קִיְּן צָוּנְגָּפְט. נָאָך אַיְן 25 יָאָר אַרְוָם וּוּעָלְן זְאָנָאָר די בעַסְטָע וּוּרְקָ גַּעֲשִׁירְבָּן אַיְן דְּיוּזָעָר שְׁפָרָאָכָע אָדָעָר דִּיאַלְעָקָט נָאָר בְּלִיבָּן לִיטְעָרָאָרְשָׁעָ קְרוּאָזְוִיטָעָטָן. וּוּי אַיְן דִּעָם, ווּאָס אַיְן נִשְׁתְּ אָוּמְשָׁאנְדָע אַרְוּסְצָוּנְגָּבָן וּוּנְעָ גַּעֲפִילָן אָוּן גַּעַנְגָּעָן אַיְן אַיְינָעָר לְעַבְּנָדְקוּעָן שְׁפָרָאָכָע.“

אמְתָה, ער האט אַ סְעַנְטִימְעַנְטָן פֿאָר יְקוּדָה, וויל ער האט אַיְר „גַּעַד אָפְּפָעָרָט די בעַסְטָע צִיּוֹת“ פֿון זְיַוְן לְעָבָן, זְיַוְן וּגְנָנָט. אָוּן עַס אִימְפָּאָנִירָט אַיְם זְעָר שְׁטָאָרָק, ווּאָס אַ פֿרְאָפְּעָסָאָר זְאָל זְיַוְן אַ „גּוּאָלְדוּקָעָר פֿאָרְטִיְּקִידִי“. קָעָר פֿון דָעָר אַרְוִימָעָר, גַּעַהְאָסְטָעָר שְׁפָרָאָכָע.“

אָבָעָר די מְאָסָע אַיְן אָוּמוּסָנָד אָוּן דָאָרָף נִשְׁתְּ קִיְּן פֿאָעוּיָע. רָאָז זְעַנְפָּעָלָד חָאָט עַס מִיט יָאָרָן שְׁפָעָטָר גַּעַזְאָנָט נָאָך שְׁאָפְּפָעָר. ער אַיְן אָפְּאָעָט בְּיַי אַ בָּאָלָק פֿון פֿעַלְעָרָם אָוּן שְׁמָאָטָעָ קְלִיבְּעָרָם. די דָאָז זְיַקָּעָ מִיְּנוֹנָגָן הָאָט ער גַּעַהְאָט שְׂוִין אַיְן יְעַנְעָ יָאָרָן, וּוּעָן וּוּנָעָר הָאָט פֿאָר אַיְם גַּעַפְּנָמָט די „טוּוִירָן פֿון דָעָר וּוּלְטַן“.

„פֿאָר זְוּמָעָן זְיַנְגָּסָטוֹ דָא דִּינָן לְיַד ?

פֿאָר זְוּמָעָן ?

וּוּרְ דָאָרָף דָאַ דִּיקְטָעָר אָוּן פֿאָעָטָן.“

פְּרָעָנָט זְיךָ דָעָר דִּיקְטָעָר.

אָדָעָר אַיְן אַזָּן אָנְדָעָר אָרָט וּאָגָּט ער אַזְוּז :

„מִיְּנָן אָוּמָה דָאָרָף קִיְּן לִידְעָר,

קִיְּן דִּיקְטָעָר אָזָן קִיְּן חָאָרָת,

זַיְהָאָט אַ גְּרָאָבָן סִידְרוֹר

דָאָס אַלְעָם וּוּאָס זַיְהָאָרָף.“.

פֿאָר אַזָּא אָוּמָה מִיט אַ „גְּרָאָבָן סִידְרוֹר“ הָאָט רָאָעַנְפָּעָלָד גַּעַהְאָלָטָן,

אוּעָס אַיְן נִשְׁתְּ כְּדָאָז צָו שְׁרִיבְּנָן.

שְׁרִיבְּנָן דָאָרָף מַעַן פֿאָר דָעָר וּוּלְטַן פֿון די יְעַקְבָּן שְׁוּפְּסָן, וּוּאָס קְוִיפְּטָן

מאריס רָאוּנְפָּלְד אַיִן לִיכְתֵּ פָּוּ זַיְעַן בְּרִיוֹן

זַיְעַן עֲנֶגְלִישׁ אַיְבָּרְזָעְזָוְנָגָעָן אַיִן אַ גְּרוּסְעַדְרַ צָאֵל עַקְוּמְפָּלְאָרְן אַוְן פָּאָרְדַּן.

טִילְיָן אַיִן יִידִישַׁ-עֲנֶגְלִישׁ בְּלִדְגָּנָם אַנְשְׂטָמָלְטָן.
שִׁירַ האָט בְּיִנוּשְׁתִּיעַרְט 600 דָּאָלָרַ פָּאָרָ אַ רָּאוּנְפָּלְדַּ פָּאָנָה. דָּאָס
אִימְפָּאַנְרִיט אָזְוִי שְׁטָאָרְקַ דָּעַם דִּיכְטָעַרְ פָּוּן דָּעַם "בְּלִיכְוָן אַפְּעַרְיְטָעַרְ" —
אַזְוּר וּוֹלְ שִׁיפְּן וּוֹידְמָעָן אַ לִידְ, וּוֹאָסְ זָאֵל אַרְיְינְגְּנִינוֹן אַיִן זַיְעַן גַּעַפְּלָאָנְטָן
עֲנֶגְלִישׁ בָּוֹךְ.

רָאוּנְפָּלְדַּ וּוֹלְ גַּעַוְיְנָעָן וּוֹינְגָּרְן פָּאָרְ דָּעַם דָּאָזְוִיקְן פָּלְאָן. אַיִן אַ
ברִיוֹן צָו אִים (קְטוּן מַאי, 1898) פָּאָרְזִיכְעַרְט אַרְזָעְנְפָּלְדַּ, אַזְוּ עַם אַיִן אַ
גּוֹטָעַ זָאֵד אַזְוּן קָאָן אַמְּאָלְ צָוְנוֹזְ קוּמָעָן, "וּוֹיְלְ צָוְ הָאָבָן דּוֹשְ׀יְקָאָבְ שִׁיףְ
אַלְסְ פְּרִינְדְּ קָעַן נִישְׁטְ שָׁאָדָן".

גַּעַהְאָטְ האָט רָאוּנְפָּלְדַּ אַיְנוֹנָעָן זַיְעַן אַלְעַנְגָּרִישְׁ לִידְ אַגְּ. גַּ אַונְדוֹעַד
שִׁיףְ, וּוֹאָסְ וּוֹאָלְטְ זִיךְ, וּוֹיְ עַרְ פָּאָרְזִיכְעַרְט, זַעַר גּוֹטְ גַּעַפְּאָסְטְ זָוִי אַ סִּימְ
בָּאַלְיְוָשְׁ וּוֹידְמוֹנָגְ פָּאָרְ יַעֲכֵבְ שִׁיףְ.

אַ דָּאנְקְ דָּעַרְ שְׁטִיצְעַרְ פָּוּן דִּיְ יְהָוִדִּים וּוֹעַרְטְ רָאוּנְפָּלְדַּ צִיּוֹנוֹיְלִיקְ
אַוְיְגְּנְעִירִיכְטְ פִּינְאָנְצִיעְלְ. פְּרָאָפְּעַסְאָרְ עַרְדוֹזְן זְלִיגְמָזְן נִיטְ אִים אַ שְׁטָעַלְ
פָּוּן אַ בִּיבְּלִיְאָטְעַקְאָרְ אַיִן דָּעַם קָאָלָאָמְבָיאְ אַוְנוֹוּעָרְסִיטְעַטְ, וּוֹאָוְ דָּעַרְ
דִּיכְטָעַרְ האָט גּוֹזְאָלְטְ קָאָטָאָלָאָגְנִירְן דִּיְ הָעָבְרָאִישְׁ אַזְוּנְיְדָעְ בְּכָעָרְ.
(פָּעָרְוָאָרְ, 1899).

עַרְ האָט אַבְּעַרְ לְאָגְגְ נִישְׁטְ גַּעַקְעַנְטְ דָּאָרְטָן אַרְבָּעָטָן, וּוֹיְלְ עַרְ האָט
גַּעַהְאָלְטָן, אַזְוּ עַם אַיִן אַוְמְוּוֹרְדִּיקְ פָּאָרְ אִים, אַ וּוֹעַלְטְ בְּאָעָטְ, וּוּמְעַנְסְ
"לְאַדְעַרְ רָעַדְןְ פָּאָרְ זִיךְ אַלְיְוָןְ" צָוְ מָאָזְ לְאַנְגְּנוֹוּיְלִישְׁ אַרְבָּעָטְ.

רָאוּנְפָּלְדַּןְ גַּעַפְּלָטְ דָּעַרְ דָּרְפָּאָלְגְ מִיטְן עֲנֶגְלִישׁ בְּאָנְדְּ אַוְןְ עַרְ
טְרָאָכְטְ שְׁוִיןְ פָּוּן אַ צְוּוִיתְן בְּאָנְדְּ לְיִדְעַרְ אַוְיְפְּ עֲנֶגְלִישׁ. אַזְוּ שְׁנָעַלְ וּוֹיְ
דָּעַרְ עַרְשָׁטָעַרְ בְּאָנְדְּ אַיִן אָרוֹיְסְ פָּוּן דָּרוֹקְ אַוְןְ עַסְ הָאָבָןְ זִיךְ אַ שָׁאָטְ גַּעַ-
טָאָןְ רָעַעְנְזִיעְסְ אַזְוּןְ ... נְדָבָותְ, שְׁרִיבָתְ דָּעַרְ דִּיכְטָעַרְ צָוְ וּוֹינְגָּרְןְ".

"אַיִךְ פָּאָרְזִיכְעַרְ אַיִיךְ צְזָוְאָמְנְשָׁטָעַלְןְ אַ בָּוּךְ מִיטְ פָּאָעְזְ וּוֹאָסְ זָאֵל
מִידְ שְׁטָעַמְפָּלְעַןְ אַלְסְ אַ מִיסְטָעַרְ" (28טן פָּעָרְוָאָרְ, 1899).

וּוֹינְגָּרְ האָטְ אִים אַבְּעַרְ אַפְּ דָּרְפָּוֹן. עַרְ בְּרָעָנְגָּטְ רָאוּנְפָּלְדַּןְ
צְוֹרִיךְ צָוְ דָּעַרְ עַרְדִּישְׁעַרְ וּוֹרְקְלָעְכְּקִיטְ אַזְוּ נִיטְ אִים צָוְ פָּאָרְשְׁטִיְוִן, אַזְוּ
פָּאָרְ דָּעַרְ עֲנֶגְלִישׁעַרְ וּוֹעַלְטְ אַיִן עַרְ גַּעַוְוָעָן נִישְׁטְ בְּנָעַרְ וּוֹיְ אַזְוּנְטָעְסָאָנְטָעְרַ
סְוּרִיאָןְ. עַרְ דָּעַרְמוֹנְטָעַרְ אִים צָוְ שְׁרִיבָןְ וּוֹיְטָעַרְ אַוְהָיְרִישְׁ. וּוֹיְ אַקְלִיְוָןְ
קִינְדְּ הָעָרְטְ זִיךְ רָאוּנְפָּלְדַּ אַזְוּ זְוִינְגָּרְסְ עַצְוָתְ. "אַיִיךְ הָאָבְ אַוְפְּגָנְעַ
גַּעַבְןְ דָּעַם גַּעַדְאָנְקְ אַזְוּ שְׁרִיבָןְ אַיִן עֲנֶגְלִישְׁ. אַיִן יִידְיְשְׁ הָאָפְנָאָךְ
זַעַהְרְ פִּיעְלְ אַוְפְּצָוֹתָאָןְ". שְׁרִיבָתְ עַרְ צָוְ וּוֹינְגָּרְןְ אַיִן 1899.

ראזענפערלד האט פַּלוֹצָלְגָּן דערטיפֶּט, ווי די פַּרְעָמְדָּע פַּאֲפּוֹלָאַרְיָהטעט האט אים רואינירט.

„הַלּוֹאִי — שְׁרֵיבֶּת עָר — וּוֹאַלְטָ אַוְרָ גַּשְׁפָּעָט וּוֹידָעָר זַיְן דָּסָם, וּוֹאָס אַיךְ בֵּין גַּעֲוָעָן : קַיְנוּנָר זָאַל מִיךְ נִשְׁתָּחָבָן אָנוּ נִשְׁתָּחָבָן. די פַּאֲפּוֹלָאַרְיָהטעט חַרְגָּעָט מִיךְ. די יַדְלָעָר מִיְּגָעָן, אָז אַיךְ בֵּין שָׂוִין גַּלְעָלָעָר אָנוּ זַיְנָעָן מִיר דָם שָׁוָאָהָים.“

ער פָּאַלְטָ בֵּי זַיךְ אַינְגָאנְצָן אַרְאָפֶ. עָר גַּלְוִיבֶּת שָׂוִין נִשְׁתָּחָבָן מַעַר אַין זַיְן דִּיכְטָעָרִישָׁן זַשְׁעָנִי.

אַיךְ בֵּין אַוְיָף זַיךְ קַיְן מִבֵּין (נִיטָם) — שְׁרֵיבֶּת עָר. אַוְיָב זַיְנָעָ לַיְדָעָר וּוֹעַלְן פַּאֲרַלְאָרָן גַּיְינָן „וּוֹעָט אַוְיָד דִי וּוֹעַלְט לִוְתְּרָאָטָר דַּאֲדוֹרָךְ גַּאֲרָנִישָׁת פַּאֲרַלְיוֹן“. — גַּיט עָר צָו מִיטָם יָאָישָׁ.

אַבְּעָר די דָאַזְיָעָ יְרוּדָה טַעַנְרָ זַעֲנָעָן אַין תַּחַק נִשְׁתָּחָבָן מַעַר ווי פָּאָזָע. רַאֲזַעַנְפָּעָלָד האט דַּוקָּא גַּעַחַאָט אַ שְׁטָמָאָרָן בָּאוֹוָאָסְטוֹזָיָן פָּוּן זַיְן דִּיכְטָעָרִישָׁן וּוֹעָרָט.

מִיטָם אַ יָּאָר פְּרִיעָר, יְאָנוֹאָר 1898, האט רַאֲזַעַנְפָּעָלָד אַטְעַמְטִירָט זַיְנָעָ לַיְדָעָר, וויי „טִיְעָרָע שְׁטִיקָס לְוִירָקָס“, וּוֹאָס אַנְטָהָאָלָטָן אַן אַרְגִּינְגָעָלָן אָנוּ רַיְיכָן זַיְן. (גַּעַשְׁרִיבָן צָו דָעָם זַעֲלָבָן וּוֹינָעָר).

די דָאַזְיָעָ גַּעַנְדָעָרָטָע שְׁטִימָוָגָ זַיְנָעָ בָּאַרְאָקְטָעָרְיוֹזָרָט דַעַר דִּיכְטָעָר אַמְבָעָסָטָן אַין זַיְנָעָ בְּרִיוֹו צָו זַוְּנָעָר :

„אַיךְ בֵּין אַבְּיָסָל אַהֲסְטִיקָעָר, אַבְּעָר סִיְּעָן פַּאֲלָשָׁעָר אָזָן קַיְן לִיגָּנָר“ — שְׁרֵיבֶּת עָר וּוֹעָגָן זַיךְ.

אַין אַ צְוִוִּיתָן בְּרִיוֹו בָּאַמְּרָקָט עָר, אָז עָר אַיְזָן אַ „פְּרִוְיָנִיסְטָן אָזָן וּוֹעָט עַס אַיְבָּיס בְּלִיבָּן“. דַעַר פְּרִוְיָנִיסְטָן רַעַדְתָּ פָּוּן שְׁטָאַלְץ, וּוֹאָס לְאַזְמָת אַים נִשְׁתָּחָבָן צָו בְּעַטְן.

רַאֲזַעַנְפָּעָלָד האט זַיךְ פַּאֲרַשְׁכָּרָט פָּוּן זַיְנָעָ אַיְגָעָנָעָ דִּיךְ, וּוֹאָס הָאָבָן גַּעַזְלָט שְׁמַפְעָנָסָרָן זַיְן שְׁוֹאָכָן כָּאַרְאָקְטָעָר.

ער אַיְזָן גַּעֲוָעָן אַ נָּעֵץ מִיטָם וּוֹידָעָשָׁפָרָוָן : אַ שְׁטָאַלְצָעָר בְּעַטְלָעָר, אַ פָּאַרְפָּאַנְטָאַזְוָרָטָר עַרְלָעָכָר מָאָן.

ער האט, וּוֹיְוָט אַוְסָם, נִשְׁתָּחָבָן אַיְנָגָעָן, אָז מִיטָם וּוֹרָטָר אַלְיָין קָעָן מעַן דָעָם אַמְתָדִיקָן גַּעַשְׁטָאַלְטָ פָּאַר מַעַנְטָשָׁן נִשְׁתָּחָבָן פָּאַרְדָעָן.

רַאֲזַעַנְפָּעָלָד'ס רִיךְ וּוֹעָגָן שְׁטָאַלְץ הָאָבָן אַפְּשָׁר אַרְוִיסָגָעָרָוָן אַ שְׁמוֹיְבָּל בֵּי די, וּוֹאָס הָאָבָן אַים גַּעַשְׁטָן פָּוּן מַעַשִּׁים אָנוּ נִשְׁתָּחָבָן פָּוּן וּוֹרָטָר.

טאריס וואזענפעלד אין ליכט פון זיין עריוו

אויב זי האבן אים איזו שנעל נישט פארלאון און אריסטנוויז אַסְטָן וואזידיע געפִילֶן צו אים און גוטן זוילֶן אים צו העלֶן אויז דאס געווען דערפָאָר, וואס זי האבן אויף אים געסוקט ווי אויף אַגְּרוֹסִין פָאָט, וואס איז פָאָרְשְׁקָלְפָט צו נאָך גְּרָעֵסְעָר לְיִדְנְשָׁאָפָט.

גָּבְּעַ פָּוּן זַיְנָע גַּעֲלְיִבְּעָנָע לִידְעָר. אַיְן זַיְן שְׁטָמְנְדִּיק אָוּמְרוֹאִיךְן קָאָפּ וּוּרְן גַּעֲבְּוִירְן פָּאָרְשְׁיִדְעָנָע וּוּינְטְּמִיל פָּרְאִיעְסָטָן. דָאַ האָט עַר בְּרָדָה צוֹ קְוִיפָּן אַ גַּעַשְׁעַפְטָט פָּאָרְן גַּעַלְטָן, דָאַ וּוּילֶר גַּעַר נָאָר וּוּרְן אַ פָּאָרְמָעָה. אַבעָר דִּי פָּאָרְלְעָנָעָר קָאָפְלָעָנָד אָנוֹ קָאָ. וּוּילֶן אַיְן פָּאָרְאָוִיסָט דָאָס גַּעַלְטָן נִוְתָּאָסִין צָאָלָן. דָאָזְעָנְפָעָלָד הָאָפָט, אָזְ דָעַר רִיכְעָר פָּרְאָפְעָסָטָר וּדוֹזָוִין זַעְלִיגְמָאָן וּוּטָר דָעְרוֹוִיל אָים אָוּסְלִיְעָן דִּי נַוְּיִטְקָע סָמוּע גַּעַלְטָן.

אַבעָר דָעַר פָּרְאָפְעָסָטָר אַיְלָט זַיְן נִשְׁתָּאָט דָאָס צוֹ טָאָן. עַס אַיְן אָים בְּכָלַ דָעַר גַּאנְצָעָר עַנְיָן נִשְׁתָּאָט צָוּם הָאָרֶצָן. עַר וּוּיוֹטָם אַבעָר אָרוֹיָס אַסְטָן גַּעַדְוָלָד אָזְן אִינְטְּרָעָטָס פָּאָרְן גַּוְּלָ פָּוּן דָעַם „גַּעַטְאָפְאָעָט“. עַר אָרָאָנָן וּשְׁוֹרְטָט פָּאָר אָים אַ סְעָרְיָעָן עַנוּגְיָישׁ אַוּוֹנְטָן. פָּאָר יְעָדָן אַוּוֹנָט הָאָט דָאָזְעָנְפָעָלָד בָּאַסְפָּעָן צְוֹאָנְצִיס דָאָלָאָר הָאָנְגָּאָרָאָר. אַזְוִי וּוּי עַר אַיְן גַּעַוְעָן אַ גַּוְעָטָר פָּאָרְלְיִיְעָנָעָר, הָאָט דָעַר וּלְמָן אָים גַּעַהְעָרָט מִיט פָּאָרְגָּעָנִין, הָנָם זַיְן אַוְּשְׁשָׁרָאָזָן אַזְיָי גַּעַוְעָן וּוּיָטָן נִשְׁתָּאָט קִיְּן פָּרְעָפְעָסָטָן. (דָעַר עַרְשְׁטָעָן אַוּוֹנָט אַיְזָן פָּאָרְגָּעָומָעָן אַנְפָאָגָן פָּעָבְּרוֹאָר, 1898).

דָאָזְעָנְפָעָלָד הָאָט דָעְרָבִי גַּעַהְעָט אַיְזָן גַּעַדְאָנָק עַפְעָט אַנְדָעָרָש. הָיוֹת, זַיְן עַנְגְּלִישׁ בָּוֹך אַיְזָן גַּיְשָׁת דָעְרִשְׁנִין, וּוּטָר דָעַר וּלְמָן זַיְן פָּאָרְאִינְטְּרָעָטָרָט צוֹ קְוִיפָּן אַ בָּוֹך, אַזְוִי שָׁנָעָל וּוּיָטָן וּוּטָר הָעָרָן דָעַם דִּיכְטָעָר פָּאָרְלְיִיְעָנָעָן דִּי בְּעַסְטָעָן מַסְטָעָרָן פָּוּן זַיְן מוֹעָן.

אַבעָר דָאָזְעָנְפָעָלָד הָאָט נִשְׁתָּאָט קִיְּן גַּעַהְעָט דָאָס צוֹ טָאָן אַזְיָי דָעַר דָעְרְלְוִיבְּעָנִישׁ פָּוּן אַיְבְּרוּעָצָעָר אָזְן פָּאָרְלְעָנָעָר. אַזְוִי וּוּי בַּיְּ זַיְן זַעְנָעָרָן זַעְנָעָן גַּעַלְעָן דִּי טַעַסְטָן פָּוּן דִּי אַיְבְּרוּעָצְגָּנָעָן, הָאָט דָאָזְעָנְפָעָלָד גַּעַמְוֹת צוֹ אָים אַנְקָוּמָעָן.

„אוֹיב אַיְר וּוּלְטָאָיךְ זָאָלָהָן וְאָס צוֹ קִיְּעָן אַזְיָי בָּאַצְּאָלָן דָעַם קוּמְנִידְקָן חָוְדָש דִּירָה-גַּעַלְטָן, שִׁיקְטָמִיר צוֹ אַ פָּאָר גַּעַדְיכְּמָעָן.“

דָאָזְעָנְפָעָלָד הָאָט אַבעָר בָּאָלָד דָעְרְפִּילָט אָזְ עַר אַפְּעָרִירָט מִיט אָרְגָּנוֹ מַעְנָטָן, וְאָס קָעָנָעָן פָּאָר אָים סִיְּין כְּבָוד נִשְׁתָּאָט דָעְרוּוּעָן.

שְׁרִיבְּטָט עַר צוֹ דָעַם זַעְלָבָן פָּרְאָטְעָטָאָר זַיְנָעָם אַיְזָן אַ מִינְוֹת פָּוּן אַ זַּעֲלְבָּסְטָאָנָלְיוֹעָן (אַנְפָטָע דָעְרִשְׁנִינוֹגָן בַּיְּ אָים) אַ לְּאָנְגָּנָעָן בְּרִיוֹוֹן, וְאָוּ עַר

זַעְגָּט זַעְגָּן זַיְקְוִישָׁן אַנְדָעָרָע זַאְכָּן אַזְוִי :

„און מיר ליגט איבערהויפט צו ווייניק בעטלער. איך בין צו שטאלץ צו בעטן און אין א צייט פון נויט קען איך זיך ערהייבן איבער די פארהעלטעניטע“.

דאס איז געווען א פארמאסקירונג פון דעם איינגענעם „פֿסְיכִישָׁן מעַכְאַנְזִים“, ווי א פֿרְוִידְיאָנֶר וּאַלְטָם עַס אַנְגְּנוּרָפָן — וואס האט אוות וויר נער‘ן, פֿאַרְשְׁטִיטָם זיך, נישט געענט האבן קיין ווירקונג ער זאל ענדערן זיון באַצְיאָונָג צו דעם דאַזְיכָן „ניַסְטָטָפָן וּוֹידְעַרְשְׁפָּרָבָן“.

אויך אנדערע פֿרְיוּנִט זיינע בְּאַגְּרִיפָן זיך גּוֹט דעם פֿסְיכִישָׁן שאַמְּרָפָלְעָקָם פון רָאוּנְפָּעָלְדִּין; זיון טְרָאָגְּיָשָׁר קָאַמְּפָאָר אַשְׁטָאַלְצָעָר פָּאוֹז, וואס ווּרְטָט אוֹוָת יְעַדְןָן שְׁרִיטָט אָוָן טְרִיטָטָאַסְטָלְקָלְטָט פון זיינע איינגענע מעַשִּׁים, האט גּוֹוּוּקָט צו אַיִם סִימְפָּטָאַיָּע.

ער האט עס אַבָּעָר, לְיִדְעָר, נִשְׁתָּחָוְתָּאָנָּעָן אָוָן גּוֹמִינִט, אָוָן נְאָרָט זַי אָפָּ אָוָן אָז זַי גְּלוּבָן אֵין אַלְאַז, וואס ער דְּקָלָאָרוּט אָוָן זיינע ברְיוּוֹ אָוָן דִּיךְ.

בְּכָל אַיִזְוָן יְעַנְעַת תְּקוֹפָה גּוֹוּוּן דַּי סָאַמְּעָן קְרִיטִישְׁמָטָע אֵין זַיְן לְעָבָן. פון דעם גְּרוּזִין פֿאַפְּרִיעָרָנָם טְרִיאָמָה האט זיך גּוֹמִינִשְׁטָט אַוְיסְגָּעָלָאָוט. דַּי גּוֹטָעָ פֿרְיוּנִט וּעְנָעָן פָּוּ אַיִם מִיד גּוֹוֹאָרָן אָזְן בִּיסְלָעָבוֹזִיָּה אַיִם פֿאָרָאַלְאָזָן. דַּי מְעַטְעָאָרִישָׁע סְעַנְסָאַצְיָע פָּוּ דַּעַם נְיוֹזִיָּאָרְקָעָר גְּעַטָּאָפָּאָעָט, וואס האט זיך גְּעוּרִיסָן פון דְּרָאַרְיָשָׁר שְׁתִינְגָּן אָזְן אָזְן דַּעַם שְׁטִינְגָּן גְּעַבְּלִיבָן, אַיז אַרְאָפָּ פָּוּ דַּי פֿרְאָנְטוּיְטָלְעָךְ פָּוּ דַּעַר עֲגַנְלִישָׁר פֿרְעָסָע.

ראֹזְעַנְפָּעָלְד האט גּוֹהָאָט שְׁוֹועָרָעָ יָאָרָן פָּוּ עַקְאַנְאָמִישָׁע זָאָרָן אָזְן גִּיסְטִיקָן פִּיְּזָן. ער האט זיך דְּעַטְלִילָט ווי אַדְעַטְרָאָנוּזְיָוָטָר מֶלֶךְ וואס מְזוּזָוָן אַשְׁקָלָאָפָּה. זיון שְׁקוֹאָלָה האט גּוֹעָזָלְאָרְקָט אָזְן אַיִם דַּי הִסְּבָּרָתָרִיךְיָוָט אָזְן צִוְּנִים. גּוֹעַלְשָׁאַפְּטָלְעָךְ אָזְן ער אויך גּוֹוֹאָרָן אַיְזָלְרִיט. דַּעַר דִּיכְטָעָר, וּוּלְכָבָר האט אָזְן 1889 זיך גּוֹעַנְדָּט צַו דַּי פְּאָעָטָן, אָז זַי זָאָלָן לְאָזְן צְרוּוֹ „די רְוִיזָן, די לְיִלְעָן, די שְׁמַעְטָרְלִינְגָן, די נְאַכְטִינְגָּאָלָעָן“ אָזְן זַי זָאָלָן זְנָגָנָעָן „קָאָגָנָעָן לְיִדְעָר, שְׁפִיּוֹן לְיִדְעָר“ — דַּעַר אַיְנְפִּירָאָטָאָר פָּוּ פֿרְאָלְעָטָאָרִישָׁע מְאָרְשָׁן אָזְן סְטְרִיקָן, דַּעַר פֿלְאַמְּנְדִּירָאָרִישָׁע אָזְן דַּי אַרְבָּעָטָעָר יְוָנִיאָנָם — אַיז אַיִצְטָגָעָלְבִּיבָן אַרְוִיסִּים גּוֹשְׁטִוִּיסָן פָּוּ יְעַנְעַם לְאָנָגָר, וּוּמְעַן ער האט גּוֹוּאָלָט לְכַתְּחִילָה דִּינָעָן אַוְיְפִּרְכִּיסָּק אָזְן אַיְבָּעָגְעָבָן.

ער טְוִילָעָט זיך צַו דַּעַר אַינְצּוֹוִישָׁן מַעַר אַוְיסְגָּעָוָאָקְסָעָנָעָר בְּעַלְ-הַבְּתִ' יְשָׁעָר צִוְּנִיסְטִישָׁר בְּאָוּוּגָנָגָג, שְׁרִיבְתָּאָרָה לְיִדְעָר אָזְן ווּרְטָט

נאריס וראזענפֿעלד איז ליכט פֿו זיינע בריוו

דעראפֿאָר באָלְזִינְט מיט אַ "מאַנדָּט" צום פֿערטָן ציוניסטיישן קָאנְדְּרָעָס אַין לאַנדָּאוֹן (איין 1900).

אַבעָר פֶּאָר דַּי ציוניסטָן אַיז רָאוּנְפֿעלְד גַּעֲוָעָן צַו פְּלָעְבָּעָאַיש אָוֹן פֶּאָר נְעַגְּרָאַמְּטָע פָּאַרְטִּי לְאַזְׁנוּנְעָן אָוֹן נְאַזְׁנְאַלְּסְטִּישָׁע לְרָעָרָה האָט דָּעָר צִוְּנִיּוֹם פֿוֹן יְעַנְּרָעָצִיט גַּעֲהָטָן גַּעֲנוֹג בְּיְלִיקָּע, הַזְּ קִינְסְטְּלִיעָרִישׁ וְהַזְּ פֵּיְ נְאַנְצִיעָל, "רִיבְטָעָר" הַעַנְתָּ — אַזְׂוִי אַיז אַין רָאוּנְפֿעלְדָּן האָבָן זַיְקָה בָּאתְ נִישְׁתָּ גַּעֲנוֹיְטִיסְטָמָּט).

ראַזְעַנְפֿעלְד האָט זַיְקָה גַּעֲמוֹזָט אַיְינְשְׁפָּאַנְגָּעָן אַין דָּעָם בעַלְחַבְתִּישָׁן וּשְׂוּרְנָאַלְּיִסְטִּישָׁן פְּעַרְדָּל. דַּי דָּאַזְּקָע אַרְבָּעָט וַיְיַעַן האָט פָּאַטָּל גַּעֲנוֹיְרָקָט אַוְיָה אִים פְּסִיכִיש אָוֹן דִּיבְּכָרִיש. נִישְׁתָּ זַיְעְנְדִּיך אַיְבְּעַרְקְּלִיבְּרִיש אַין פָּאַלְעַמְּשָׁע אַרְגּוֹנְעָנְטָן, אַגְּרָעָסְיוֹ אַן צַוְּפִיל פְּלָעְזְעָנְלָעָך, האָט עַר נִישְׁתָּ גַּעֲקָעָנְטָן אַרוֹסְבְּרִיְּגָעָן פֿוֹן זַיְקָה יְעַנְּעָ פְּאַזְּוּטְיוֹו דִּיבְּכָרִישׁ רִיכְקִימָן, וּוֹאָסָן זַעֲנָעָן נַאֲךְ זַוְּוִית נִשְׁתָּ גַּעֲוָעָן אַוְסְגַּעַשְׁפָּט אַין אִים. אַמְּתָה זַיְן קַמְפָסָ שְׁפְּרָאָךְ האָט עַר דִּעְרָפְּרָטָן צַו דָּעָר פְּעַרְפְּעַקְצִיעָן פֿוֹן אַ שְׁאַרְפָּטָן שׂוּוֹרָדָה. צַו זַיְן שְׁפְּרָאָךְ אַינְסְטְּרוּמוּנָעָט האָט עַר בְּכָלְלָן זַיְקָה בְּאַצְוֹנָן מִיטָּ גְּרוּם דָּרְקָ-אָרְץ אָוֹן אַפְּלִילָוּ לְיִכְּבָּעָן. עַר האָט גַּעֲפִילָטָן, אַזְׂוִי עַר גַּעֲוָעָן אָוֹן אַיְזָה בְּוּיְעָר פֿוֹן דָּעָר יְדִישְׁעָר לְיַטְּעָרָטוֹר אַין אַמְּרִיקָע.

איַן אַלְּיאָז אַבְּוּיְעָר פֿוֹן דָּעָר יְדִישְׁעָר פְּרִיגִינְט ד. ב. טִירְקָעָל (פֿוֹן 7טָן דָּעַצְעַמְבָּעָר, 1905) שְׁרִיבָּטָן רָאוּנְפֿעלְד אַזְׂוִי :

"אַיך שְׁמִיכָּל זַיְקָה מִיט דָּעָר וּוֹאַרְהִיטָּמָּת, דָּאָס אַיך הַאָב גַּעֲטָמָּאָן מַעָּרָפָן אַלְּעָאָיְרָבָּע שְׁרִיבָּעָר אַין דָּעָר נִיעְרָד וּוֹלְעָטָן צַו גְּרוּסָן אַוְנְדוּזָרָעָר מַאְמָעָלְשָׁוֹן אָוֹן צַו עַרְהָוִיבָן דָּעָם כְּבוֹד פֿוֹן דָּעָם יְדִישְׁעָן אִימְגְּרָאַנְטָן פֿוֹן דָּעָר זַיְטָמָּט אַטְּלָאַנְטִיסְטָקָה."

עד קען שווין אַין דָּרְעוֹלְבָּר צִיטָט שְׁרִיבָּן אַזְׂוִי :

"... יְדִישְׁעָ, דַּו מִין בְּעַסְטָעָר חַלְקָ !
וּוְיִסְטָמוּ דִּירָךְ, זַוְּיִסְטָמוּ הַיְּלִילִיס !

וּוְאָס קען אַיך נִשְׁתָּמָּט מִיט דִּיר בעַוְנְגָעָן."

אוֹן זַעֲגָן זַיְן שְׁפְּרָאָךְ, וּוֹאָס זַעֲגָן אַיר האָט עַר גַּעֲשָׁרְבָּן עַרְשָׁתָמִיט

(*) מִיט יְאָרָן שְׁפָעַשְׁעָה, זַעֲגָן רָאוּנְפֿעלְד האָט בָּאוֹזְכָּט אִירְאָפָּע (איין 1908)
הַאָט עַר אַין גַּעֲשָׁרְעָד מִיט אַ צִוְּנִיסְט זַיְקָה דָּעַקְלָאַרְיוֹרָת פֶּאָר אַ פָּאַעַשְׁיִישָׁן זַיְן
גִּיסְט, וּוּלְכָעָר האָט גַּעֲשְׁרוּיְמָשׁ פֿוֹן אַ "יְדִישְׁן מָאוּי", מִיט צַעְן יָאָר פְּרִיעָר זַיְן
הַעֲרָצְלָעָן האָט אַנְגְּגָחוּבָּן (זַיְקָה) צַו חַלּוּמָעָן, אַזְׂוִי אַיז אַזְׂוִי זַיְדָה.

א פאר יאָר צוֹרִיק, אָז עַמְּ אָז “נִשְׁתַּחֲוֵת כְּדָאי צַו שְׂרִיבֵן אַיִן יְהִוִּישְׁ-דִּיטֶּשׁ.”
דריקט זיך דער פֿאָעַט אָוִים, אָז :

“מיין שפְּרָאָך אַיִן בְּרוּיט וּוּ אַלְעַ יָמָן
אוֹן שְׁיָן וּוּ מַאיָּן פּוֹלְן בְּלִיעָן,
אַיך זַינְג אָזָן מַיְנָע לְיִדְעָר גְּלִיעָן
אַיִן טְוּזָנַט פְּאָרְבָּעְדִּישָׁע פְּלָאָמָעָן.”

(פּוֹן יַעֲנֵר צִיּוֹת שְׁטָמָעָן אַוִיך, אַ שְׁטִינְגֶּר, זַיִנְג טְרָעְפְּלָעְכָּע בָּאָ
מַעֲרְקָנוֹגָנָען וּוֹעָגָן דָּעָר שְׁפְּרָאָך פּוֹן דָּעָר יְדִישְׁעָר פְּרָעָס אַיִן אַמְּעָרִיךְע
אוֹן רְוָסְלָאָנָר, בְּאַמְּעָרְקָנוֹגָנָען, וּוֹאָס הָאָבָן נַאֲך עַד הַיּוֹם נִשְׁתַּחֲוֵת פְּאָרְלָאָרָן
וּוֹיָדָע אַקְטּוּעָלְקִיּוֹט).

אַ גְּרוּיסָע מַוְנְטָעָרְקִיּוֹט אַזְּנָן אַ וּוֹיְדָעְגָּבָוּרָט פּוֹן דִּיכְטָעְרִישָׁעָר עַנְעָרָ-
נִיעָהָט אַרְיִינְגְּעָטְרוֹאָן דְּאַזְּעָנְפְּעָלָדְסָ רְיוּזָן קִין אַיְוָרָאָפָעָ.
דָּעַם עַרְשָׁטָן יוֹלִי, 1908 אַיִן דְּאַזְּעָנְפְּעָלָד אַזְּעָקָנוֹפָאָרָן מִיטָּ דָּעָר
שִׁיףָ “קְאַמְּפָאָנִיעָ” סִין אַיְוָרָאָפָעָ.
די דְּאַזְּעָקָעָ רְיוּזָן אַיִן גְּעוּעָן פָּאָר אִים אַ גְּרוּיסָע מַאְרָאַלִּישָׁעָר טְרִ-
אוֹמָקָ.

די באַקָּאנְטָשָׁאָפָט מִיטָּן גְּרוּיסָן טְשָׁעָכִישָׁן פָּאָט יָאָרְסָלָאָזָו וּוּרְכָ-
ליַצְקָיָ וּוּלְכָעָר הָאָט אַיְבָּעְגָּזָעָצָט זַיִנְגָּוּ וּוּרְקָ אַוְתָּה טְשָׁעָכִישָׁ,
אַיִן גְּעוּעָן
פָּאָר דְּאַזְּעָנְפְּעָלָדְסָ אַ גְּרוּיסָע בְּאַפְּרִידְגָּנָגָן. די יַגְּנַט הָאָט אִים אַוְיָ-
גְּנוּמָעָן מִיטָּ גְּרוּיסָ עַנְטוּזָוָם. בָּאַזְּוְנְדָעָרָם הָאָט אִים אַיְמָפָאָנָרָט דָּיָ
לִיבָּעָ פּוֹן דָּעָר אַקָּאָדָעְמִישָׁר יַגְּנַט צּוֹם יְדִישָׁן לְשָׁוֹן, אַ דְּרָשִׁיְנוֹגָן אַומָּ-
בָּאַקָּאנְטָ צַוְּנָעָר צִיּוֹת אַיִן אַמְּעָרִיךְעָ.
אַיִן פְּרָאָג הָאָט זיך דְּאַזְּעָנְפְּעָלָד באַקָּאנְטָ מִיטָּ פְּרִיזְרִיךְ טְיִבְּרָגָעָר
(Thieberger) וּוּלְכָעָר הָאָט אַיְבָּעְגָּזָעָצָט אוֹף דִּיטֶּשׁ דָּעַם דִּיכְטָעָרָם
לְיִדְעָר.

אַיִן זַיִנְגָּוּ זְכָרְנוֹת וּוֹעָגָן דְּאַזְּעָנְפְּעָלָד שְׂרִיבָט טְיִבְּרָגָעָר אָזָוִי :
“אַיִן יַאָר 1908 הָאָט מָאָרִים דְּאַזְּעָנְפְּעָלָד גַּעַהְאַלְטָן אַיִן פְּרָאָג אַ
לְעֻזָּוָג. פָּאָר אָונְדוֹ זַיִנְגָּ אַיִן עַר גְּעוּעָן צְוּזָמָעָן מִיטָּ פְּרוֹגְנָעָן, דָּעָר
שְׁעָפָרָ פּוֹן דָּעָר יְדִישְׁעָר דִּיכְטָוָג אַזְּנָג אַיךְ שְׁתָאָרְקָסְטָעָ ערְבָוֹת פּוֹן אַזְּנָג
וּדְרִישָׁן פְּאַלְקָסְטָוָם (Volksgemeinschaft) דְּאַזְּעָנְפְּעָלָד אַיִן גְּעוּעָן, וּוּאַלְעָ-
גְּרוּיסָע קִנְסְטָלְעָר אַזְּנָג אַזְּנָג פְּאָרָאַיְינִיקָּר. . . . . נִשְׁתַּחֲוֵת
סּוּקְנְדִּיקָּ אַוְיָק זַיִן סָאַצְיָאָלָן פָּעָסִימָיוֹת הָאָט דָּאָךְ פּוֹן אִים אַ שְׁלָאָג גְּעוּ-
טָאָן אַוְיָק אָונְדוֹ אַ כָּה פּוֹן גְּלוּבָן. זַיִן גְּרוּסְקִיּוֹט אַיִן באַשְׁטָאָנָעָן טְאָסָע

טַאֲרִיטַס רָאֶזְעָנֶפְּעָלֶד אֵין לִיכְתָּב פָּוּ זַיְנָע בְּרִיוֹ

אין דעם, וואם ער האט געזען די ווירקלעכסייט, זוי א וויזאנער. אין געשפרעבן מיט אים האט אונדוז איבערראשת זיין זאכלעכסייט און אומז עריזענלאכסייט".

אין דעם דאזין פראנער קריין, וועגן וועלכין דער דיבטער האט געד טראאנ אין די שפערדרדיש איראן די בעסטע ערינגערגען, האבן זיך געד פונען די "וונגע ציוניסטן" פון פראג, זוי וועלטש, בראץ, מארקוז, פישער און אנדרער.

די ואירימע אויפנטאמע, וואם רָאֶזְעָנֶפְּעָלֶד האט געהאט אין פראג האט אין אים ערוואקט דעם פָּאֶרְלָאָן אַיִן 1909 צו מאבן א צויעיטע רייז זע. עס האט זיך דערפּון גָּרְנִישֶׁט נִישְׁתָּאָוִסְגָּלָאָזָּת, וויל דער "טור" איזו נישט געוווען גדרוים געונגן כדי צו דען די חוץאות.

אין א בריוו צו דר. קיט, זיין אונגעארישן איבערזעצער, שריבט רָאֶזְעָנֶפְּעָלֶד (אויגנסט, 1908), איז די טשערנאָוּוִיצָּעָר קָאנֶפְּעָרָעָנִי וועט באָוּוִוָּן מיט "אייזערנע פָּאָקְטָן", דאס יידיש איז א שפראָך איזו וועלכער מען קען דיבטען און פִּילָּאָסְפִּירָן אַוְן שְׂרִיבָן טעכניישע ווערך, פונקט זוי איז יעדער צוּוּלְיָוּרְטָעָר שְׁפָרָאָךְ פָּוּ דָּעָר וּוּלָט. מיר זוּלָן אָרָאָפְּנָעָמָן דעם פָּאֶרְאָוּרְטָיָלְן פָּוּ אָונְדוּרָר מָטוּרָר שְׁפָרָאָךְ, ווּלְכָא וּוּרְטָר גַּעֲרָעָתָן פָּוּ זִיבָן מַילְיאָן זַיְן".

אן אָפְּלָאָגָג פָּוּ דָּעָר טְשֻׁעָרָנָאָוּוִיצָּעָר אַטְמָאָסְפָּעָרָעָן גַּעֲפִינָּעָן מִיר אֵין זַיְן אֶלְיָזָר צִוְּתָא. ג. "די פָּאָלְקָס שְׁפָרָאָךְ", ווּאוּ ער זָאנְט אָז וּעָן ער הערט רָאִוּת —

„גּוֹאָלְטִיקָע אַסְטָּקָה
אוֹ יִדְיוֹשׁ וּוּטָם קִינְמָאָל נִישְׁתָּוּ וּוּרָעָן
אָונְדוּזָעָר נְאַצְּיָאָנָלָעָ שְׁפָרָאָךְ
בְּחָעָר גַּעֲדָוְלָדָק אָוּס אָזְן לְאָךְ".

פָּאָר רָאֶזְעָנֶפְּעָלֶד אֵין די טְשֻׁעָרָנָאָוּוִיצָּעָר קָאנֶפְּעָרָעָנִי געוווען אָן אָנוֹאָגָג פָּוּ אָן „אַרְיָסְטָאָקָרָטִיזְיָוָגָג” פָּוּ יִדְיוֹשׁ, דָּעָר אָנְהוּבָּיְבָּי פָּוּ אָ תְּקוּפָה, זַעַן „דָּעָר מַאְרָךְ” וּוּעַט אָוִיפְּהָעָן צַוְּדִיקְטוּרָן, זַיְן דִּי לִיטְעָרָאָטוֹר צַוְּפָרָן”, זַיְן אָנְדָרָשׁ, וּוּאָלְטָמָר ער נִישְׁתָּוּ גַּעֲגָבָן „קִיְּן הַלְּבָן גַּרְאָשָׁן פָּאָרָן גַּאנְצָן מַאְמָעָ לְשׁוֹן”.¹

דָּעָר גַּלוּבָּן אָזְן די מְוִיקִיָּט אֵין אָבָּר זַעַר שְׁנָעָל צְוִישָׁמָרָט גַּעַד וּוּאָרָן. אֵין דָּעָר אָמְעָרִיקָאָנָעָר יִדְיוֹשׁ וּוּלְטָה האט רָאֶזְעָנֶפְּעָלָדָם טְרִיאָוָמָר פָּאָלְעָר צָוָג אִיבָּר אִירְוָאָפָּעָר נִישְׁתָּאָרוּפָן קִיְּן שְׁמָאָרָן אָפְּקָלָאָגָג. אָפְּיָלוּ די צִוְּתוֹנָג וּוּאוּ ער האט אָזְוִי גַּלְעָנְצָנָר בָּאַשְׁרִיבָן זַיְן אִירְאָפְּעָאָר

שע ריווע (דער „פארווערטס“) האט נישט איבעריך שטאָריך זיך איבער-גענוּמען מיט דעם פֿאָעַטְסַ פֿעַנְאָמְעַנְאָלְעַ פֿאָפּוֹלְאָרִיטַעַט אָוָן אוַיסְעַרְגַּעַד-לְעָכָע אַנְעַרְקָעַנְגָּנָג אָוִוָּה יַעֲנַדְרֵזְיָוִט יַם.

ראָזְעַנְפּוּלְדַּר שְׁרִיבֶּט עַמְּסָ צָו צָו זַיְנָע צָאַלְרוּבְּעַ שְׁוֹנָאִים :

“אַיך חָאָבּ מַאְסָן שְׁוֹנָאִים צְוֹוִישָׂן דַּי וַיְדִישְׂעַר שְׁרִיבֶּר אַין אַמְּעַד-רִיקָּע, וּוּלְכָעַ פֿאָרְגִּינְגָּן (מייר) נִישְׂטָמְיוֹן פֿאָפּוֹלְאָרִיטַעַט אָוָן וּאַלְטָן מִידָּעַטְרָוְנְקָעַן פֿאָרּ הָאָס אָוָן נִידְיָוּבְּט — שְׁרִיבֶּט עַר צָו דַּר. קִיסְּן, — עַס אַיזְׂוִי קִיְּן מִיטְלָן נִישְׂטָמְיוֹן צָו שְׁוֹוָרָה, קִיְּן נִידְעַטְרָעַכְּטִיקִיּוֹט נִישְׂטָמְיוֹן צָו נִידְעַר-טוּרְעַטְיָק. זַיְוַונְדָּן אָוָן אַלְעַטְסַ מַעְגְּלָעַכְּבָעַ מִיר אָוִוָּה שְׁרִיטָמְיוֹן צָו שְׁאָזְּן. זַיְוַונְדָּן מִיר גָּאָרְסַ נִישְׂטָמְיוֹן טָאָן, זַיְוַיְהָאָבָן (נִישְׂטָמְיוֹן) קִיְּן אַיְנְפְּלוֹטָם. מִיְּנוֹן 30 יָאָרִיקָּעַר לְעָבָן אַין אַמְּעַרְקָעַ אָוָן אַפְּעַנְדָּר בּוֹךְ פֿאָרּ אלְעַלְוָיְדָן פּוֹן יַעֲנַם לְאָנָדָר. מִיְּנוֹן שְׁוֹנָאִים קַעַנְדָּן מִיר אָוִוָּה קִיְּנָעָם פָּאָל נִישְׂטָמְיוֹן.”

אַבעָר רָזְעַנְפּוּלְדַּר אַין פֿאָרְכָּאָפְּטַעַט גַּעַוָּאָרָן פּוֹן אַוְילְדָן גַּעַדְאָנָק, אָוָן מַעַן וּוּלְזַיְוִן „דִּיכְטָעָרִישָׂן אָפְּן בּוֹךְ“ פֿאָרְמָאָכָן אָוָן פֿאָרְ/חַתְּמָמָעָן אָוָן קַעַנְדָּן דָּעָר גַּעַדְאָכְטָעָר פֿאָרְשָׁוּרְוָונָג אָוִוָּה אִים הַוִּיבְּט עַר אָן זַיְוִן טְרָאָנִישָׂן.

לְאָמָאָ, זַוְאָס טְרָאָגָט אַלְעַלְוָיְמָנִים פּוֹן אַ פֿאָרְפָּאָלְגָּוָנְגָּמָאָנִיעָן. עַס קוּמוֹט דָּעָר אַנְטִירְיוּדִישָׂר רַעְצִידְיוֹו, דָּעָר בִּיטְולָן צָו דָּעָר שְׁפָרָאָן, וּזַוְאָס האָט אִים דַּעְרָהוּבָן צָו דַּי הַעֲכַסְטָע שְׁטָאָפְּלָעָן פּוֹן לִיְטָעָרְאָרִישָׂן טְרִידָאָ, אָוָן צָו דָּעָר לִיְטָעָרָטָר, וּזַוְאָס עַר האָט גַּעַבְּוִיטָא אָוָן גַּעַשְּׁאָפָן. עַר הַאַלְטָט זַיְדָן נַאֲדָאָלְזִי פֿאָרָדְעָם, „אַוְמַבָּאִירְבָּאָרָן“ דִּיכְטָעָר, וּזַיְוָן מַעַן קַעַן אַזְוִי שְׁאָדָן טָאָן, זַיְוַיְהָאָבָן (נִישְׂטָמְיוֹן שְׁאָדָן דָּעָם פֿרְלִינְגָן) אַין אַבְּרוּוֹן צָו לִיְבָ�וּרָן פּוֹן 18 מַאיִ (1913).

עַר דָּרוֹקָט שְׁוִין זַיְנָע נִיעַ לִידְעַר אַין וּוּינְקָל זַוְרָנָאָלָן — אַבעָר עַר מַאְנָט פֿאָר זַיְדָן אַבְּכָבָדְיָקָן פֿלָאָזָן. (דַּיְלָטָעָן לִידְעַר דָּרוֹקָט עַר אַיבָּעָר אַין טַעַנְלָעַכְּעַ-צִיּוֹנָגָעָן, וּוּלְיָיָלָן צָאַלְטָטָ פֿאָר זַיְדָן).

„אַנוּמָעָר, זַוְאָס האָט מַיְינָס אַגְּנָעָטָמָן, שְׁרִיבֶּט עַר צָו אַ שִּׁקְאָגָעָר רַעְדָּאָקְטָאָר, טָאָר נִישְׂטָמְיוֹן אַ „גַּעַדְכְּטַעַט“ פּוֹן אַ מַאְלָעוּוֹן (!) פָּעָם. אַיךְ קַעַן נִישְׂטָמְיוֹן צָו פֿאָרְשָׁוּעָכָן מִיְּנוֹן טְאָלָאנָט מִשְׁעַנְדִּיק אִים מַיְטָרָעַמְדָע בְּדָחָנּוֹת.“

אַיוֹאָלְיָוָט פּוֹן דָּעָר לִיְטָעָרְיוּשָׂעָר וּוּלְטָטָ, פֿאָרְגָּעָסָן פּוֹן זַיְנָע לִיְעָזָר, וּוּלְכָעַ האָבָן אִים אַמְּמָאָל פֿאָרְגָּעָטָעָרָט, האָט רָזְעַנְפּוּלְדַּר גַּעַטְרָאָנוֹן דָּעָם יַאֲדָ פּוֹן אַ צִּיּוֹנָגָס מִיטָּאָרְבָּעָטָעָר אַין אַסְבִּיבָה, וּזַוְאָס האָט אַרְוִיסָּט גַּעַוְוִוָּז צָו אִים אַיְ בִּיטְולָן, אַיְ רַחְמָנוֹת.

מאריס רָאֹזְעַנְפָּעֵל אִין לִיכְטְּ פֿוֹן זִינְגְּ בְּרִיוּ

די אַיְינְצִיקָּעַ לְיבְּטִיקָּעַ גַּעֲשָׁעָנוֹישָׁ אִין זַיְן לְעַבְּן אִין דָּאַן גַּעֲוָעַן דָּעַר
גְּרָאַנְדִּיעָזֶעֶר 50 יָאָרִישָׂעַר יְוִבְּלִיָּיַי, וּוֹאָסָּא אִין גַּעֲפִירֶט גַּעֲוָאָרֶן אִין נִיר
יָאָרֶךְ, דָּעַם 8 טָן מַאְרָטֶשֶׁ, 1913. דָּעַר אַפְּקָלָאָגָּג אִין דָּעַר וּוּלְטָן אִין נִשְׁתָּר
גַּעֲוָעַן פֿוֹן דָּעַם כְּאַרְאָקְטָהָר, וּוֹאָסָּא זָאָל צּוּפְרִידָן שְׁטָעָלָן די אַמְבִּיצְיָעַ
דָּעַם פָּאָעַט יְוָרֶד.

פְּאַרְטְּרִיבָּן, אַ דָּאָנָּס אַיְנְטָרְגָּעָם אָוֹן רְכִילָּות, פֿוֹן זַיְן מִיטְאָרְבָּעַ
טְּעַרְשָׁאָפָּט אִין „פְּאַרְוּוּרְטָס“, הָאָט רָאֹזְעַנְפָּעֵל אַנְגָּהוּבִּין פִּילָּן נָאָךְ
שְׁטָאָרְקָעָר די יְוָרֶדָה זִינְגְּ.

מִיטָּאַלְעַעַט חָוֹת הָאָט עָר אַבְּעָר גַּעֲקֻמְפָּט קָעָנָן דָּעַר דָּאַזְּקָעָר יְרִידָה.
„אִיךְ בְּאַטְרָאָכָּט זַיְקָ נָאָךְ אִיצְטָ פְּוֹנְקָט וּוּי פְּרִיעָר פָּאָר דָּעַם גְּרָעָסְטָן
אִידְיָשָׁן שְׁרוּיְבָעָר אִין אַמְעָרְיָקָעָם אָוֹן אָפְּשָׁר אִין אַיְרָאָפָּעָ אַוְיךְ, אָוֹן מִין
פְּעַדְעָר אִין וּוּצִיָּס אָוֹן בְּלִיצְיָק, שָׁאָרָה וּוּי מַעַן דָּאָרָה, פְּוֹנְקָט וּוּי שְׁטָעָנָי
דִּיק“ — הָאָט רָאֹזְעַנְפָּעֵל גַּעֲשָׁרְבִּין צָוָאָב. קָהָאָגֶ, דָּעַם רְעַדְאָקְטָאָר פֿוֹן
„פְּאַרְוּוּרְטָס“, וּוּי אָן עַנְמָפָעָר אַוְתָּה די טָעָנוֹת, אָוֹ ער אִין שָׁוִין אָן „אוֹסְטָ
גַּעֲשִׁרְבָּעָנָעָר“.

רָאֹזְעַנְפָּעֵל קָעָנָן זַיְקָ נִשְׁתָּמָט אַבְּיָקְטִיוֹזִירָן. עָר וּוּאָרְפָּט די שְׁוָלָד
אוֹתָה דָּעַר מַאְסָע, וּוֹאָסָּא צָוָאָנִידָרִים גַּעֲזָוָנְשָׁעָן, אָוֹ זַיְקָ נִשְׁתָּמָט
אֲפָשָׁאָצָן.

אִין דָּעַמְוָעָלָן בְּרִיוּ צָוָאָב. קָהָאָגֶ (פֿוֹן 25 טָן יוֹנִי, 1914) שְׁרִיבָּט
רָאֹזְעַנְפָּעֵל אָוֹוִי :

„אִיךְ לְאָךְ פֿוֹן די אַונְשָׁטָרְבָּלְעָכְקִיטָּם אָוֹן בָּאַרְיָקִיטָּם, וּוֹאָסָּא אַ נִוְוָּיָה
יְאָרְקָעָר טְּעַגְּלָעָבָּעָ וּשְׁאָרָגָּנִישָׁ צְיוּטָוָנָגָּעָן אַיְינָעָם גַּעַבָּן. נִשְׁתָּמָט דָּעַר
„פְּאַרְוּוּרְטָס“ הָאָט מִיךְ „גַּעַמְאָכָט“, נִשְׁתָּמָט עָר קָעָנָן מִיךְ „אַפְּמָאָכָן“. אִיךְ
בֵּין שָׁוִין אַנְגָּסְטָוָעָן צָוָם „פְּאַרְוּוּרְטָס“ אַ גַּעַמְאָכְטָר אָוֹן וּוּלְ שָׁוִין אַ
גַּעַמְאָכְטָר פְּאַרְבָּלִיבָּן, אָוּבָּ הָעַסְטָעָר*) מִיטָּ אַיְהָרָע שְׁוּעָסְטָעָר וּוּטָמִיךְ
„לְעַגְעָנָעָן“ שְׁבָת אָוֹן זְוֹנְטָאָג אַדְרָעָר נִשְׁתָּמָט. אִיךְ טְּرָאָכָטָם גִּכְעָרָר פֿוֹן אַוְיָפָּיָה
הָעָרָן שְׁרִיבָּן וּוּי פֿוֹן אַנְהָיָבָּן וּוּיְוָן „מַאְיָשָׁעָן“ מִיטָּ יָאָכָנָעָן וּוֹאָסָּא אִיךְ
שָׁעָן.“

די דָּאַזְּקָעָר גַּאֲלִיָּקָעָר וּוּרְטָעָר שְׁרִיבָּט דָּעַר בָּאַלְיְוִידְסְטָעָר, דָּעַר
צָאָרְנָטָעָר אָוֹן צּוֹפִינְקָטָעָר דִּיבְּטָעָר אִין אַ בְּרִיוּ אִין וּוּלְכָן עָר
בָּעַט זַיְקָ מִיטָּ חַבְנָה, אָוֹ מַעַן זָאָל אִים צּוֹרִיךְ אַרְיִינְגָּעָמָעָן אִין „פָּאַרְ
וּוּרְטָס“.

*) גַּעֲמִינָט הָעַסְטָעָר גַּפְּס אַוְיָפָּי אַסְטִיבָּרָאָדוּיָּי.

ראזענפערלד פילט זיך זער געקריוווערט. מאראאליש האט אויף אים זער שרעלעך געווירקט דאס מיטארבעטן אין א פינדלעכער סביבה פון דעם ארטאראקסישן „יידישן טאנבלאטם“.

ראזענפערלד האט געהאטס די יידישע ארטאראקסיע, אונ נישט אין שארפער פיל האט ער געווארפן אין יענעס לאגער. אין זיינע אויגן איז דאס דאזוקע אידנטום געוווען „בלוי א בעטן, וואס דארכ שטודען אפ' צוקארמעגען רבנים“.

אבער אין דערזעלכער צייט האט ראנפערלד זיך מודה געוווען אין זיינע בריוו צו איינעם פון די ארטאראקסיע אמאטארן זושנאאליסטן, וועלכער איז געוווען א געשפטסמאן אין שיקאנא, אונ עס איז בכל נישט כדאי צו זיינ א יידישער שרייבער, ער שרייבט צו אים, אונ ענער וואלט געליבן א יידישער שרייבער, וואלט ער נישט געענט „אויפבאי האלטן זיינ „עלען כארקטער“, איבערוואיפט „זיענדיש נאך פארבונד מיט יידישע בלעטער“.

אונ איילוסטראנדיק מיט זיך שרייבט ראנפערלד צו זיינ שיקאנגר קאָרעעסַאנְדַעַנט, איז זוער וויסט, וואס וואלט פון אים געווואָרַן, ווען יעַנְעַר בְּלִיבֶּט מיט די שרייבער פון די איז זעירפערן „ערדאָצעַעַס און קיביצְאָרְנוּס“.

אונ אַפְּלוֹ ווען מען איז שוין א יידישער שרייבער? — פֿרְעָנְט זיך ראנפערלד מיט א וויאָטָרְדִּין בִּיטּוֹל? „וְאַס מִינֵּט אַיְלָה וְאַלְמַת גַּעֲוֹעַן, וְעַז אַיְלָה וְאַלְמַת שְׁוִין גַּעֲהָט צָעֵן בִּיכּוּר אַוְיָפָן בִּיכּוּרָמָּאָרָק, וְוַיְיָאֵיךְ? גַּאֲרְנִישַׁת! עַס וְאַלְמַת אַבְּסָאַלְמַת גַּאֲרְנִישַׁת גַּעֲוֹעַן! אַיְצַּט זְוִית אַיְלָה אַיְנָטָעַלְגַּעַנְטָעַר בְּכּוּבָּדְיָקָעָר, אַנְּכָעָר גַּעֲזָעָנָעָר גַּעֲשָׁפְּטָסָמָּאָן“. (פּוֹן אַ בְּרִיוֹ פּוֹן 17 טַן מְאַרְטַש, 1916).

אין אַזְוַלְכָע שְׁטִימָנוּנָען האט זיך גַּעֲפָנוּנָען דער דִּיכְטָעָר בְּעֵת ער האט נְעַמְוֹזָט אַרְבָּעָטָן, וְוַי אַיְטְמָנָגָס־שְׁרִיבָעָר, אַ „טוֹרָקָעָנָעָר שְׁרִיבָאָר“, וְוַי ער האט זיך אַוְיָסְגָּדְרִיקָט.

אין מְאַמְעַנְטָעָנָעָט פּוֹן יָאָשָׁ אַיבָּעָר זְיַוְן גַּוְּלָה האט דער פְּאָעָט אַוְיָס גַּעֲשָׁרְיוּן וְוַי אַיְן אַ תְּפִילָה:

בְּאָפְּרִי מֵיךְ, גַּאֲטָה, בְּאָפְּרִי מֵיין בְּעַן

צָו שְׁרִיבָן, וְוַאֲס אַיךְ וְוַיְלַ,

וְעַז נִישְׁטָמָע, פְּאַרְלָעָש מֵיָּוָן הָאָרְצָנָס בְּרָעָן

אַוְן מַאֲכָל מֵיָּוָן בּוֹעָם קוֹל.

אַבער אַיְדָעָר גַּאֲטָה אַים גַּעֲעַנְט דַּעְרָהָעָרָן, האט דאס אַוְנְטָעָרָה

טַאֲרִיס רָאֶזְעָנְפָעֵלֶד אֵין לִיכְתֵּב פֿוֹן זִיּוּן בְּרִיוּ

געהערט דער בעליך-הבית פֿוֹן "יִדְיִשְׁעָם טָאגַעַבְּלָאַט".
דעט 4 מארטש, 1921 האט רָאֶזְעָנְפָעֵלֶד באַקְוּמָעַן פָּאֶלְגָּעָנְדָן מע-

מְאָרָאַנְדוּם :

צַו כּוֹה. מְ. רָאֶזְעָנְפָעֵלֶד"

געהערטער הערד :

מִיר גַּעֲפִינְעַן פָּאָר נַעֲתָהִיג אַיְיךְ צַו לְאֹעֵן וּוַיְסֻעֵן, אֵין פֿוֹן הַיִנְטָמֵן אֵין
דָּאָרֶפֶט אַיְהָר מַעַהָר פָּאָר אָנוּ נִיט שְׂרִיבָעָן. דִּי אַוְרִזְאָכָע אֵין וּוְיָלָא אַיְיעַר
שְׂרִיבָעָן אֵינוֹ נִיט גַּעֲנָג אֵין קוֹאָלִיטָעַט אָנוֹ קוֹוָאנְטִיטָעַט.
אַכְּטָוָנְגָּסְפָּוָלָן

סָאָרָאַסָּאָן אָנוֹ סָאָן"

רָאֶזְעָנְפָעֵלֶד אֵינוֹ גַּעֲשְׁטָאָנָעַן בַּיּוֹם שָׁוֹעֵל פֿוֹן אַפְּגָּרוֹנָט. זַיְן וּוְאָונְטָש
אֵינוֹ מִקְוִים גַּעֲוָאָרָן. עָר אֵינוֹ בְּאָפְּרִיָּט גַּעֲוָאָרָן פֿוֹן שְׂרִיבָעָן מִיטָּדָר פֿעַן,
וּוְאָסָר וּוְיָלָא, בְּדִי צַוּעַלְךְ יַאֲר שְׁפָעָטָר בְּאָפְּרִיָּט וּוּרָעָן פֿוֹן זַיְן גַּלְיָעָדָן
הָאָרֶץ אָנוֹ צְוֹפִינְיִקְטָן גַּעֲמִית.

הַוָּסְפָּה

רָאֶזְעָנְפָעַלְדִּים נִישְׁטָפְּאָרָעָפְּ�וּנְטָלָעָן אַוְיטָאָבִיאָגְרָאָפִיעַ

די דָּאוּיקָע קְוֹרְעָץ אַוְיטָאָבִיאָגְרָאָפִיעַ הָאָט רָאֶזְעָנְפָעֵלֶד גַּעֲשְׁרָבִּין אַוִּיתָ דָרָר
בְּקַשְׁתָּה פֿוֹן 6 עָפָר וּבְעָרָר, וּוּלְכָבָר חַטֵּט זִיךְרָ פָּאָרָאַנְטָרָעָסְמָירָתָמִינָן
דִּיבָּכָעָר אַזְּנָגָעָהִיבָּן שְׂרִיבָעָן וּוּגָן אַיְם אָין דָרָר עֲגָלָשָׁרָפָרָעָסָבָיָזָן
אֵינוֹ אַיְם גַּלְוָנְגָּנָן אַרְוִוְסְצָוְגָּעָבָן אַט בְּאַנְדָּרָ פֿוֹן רְסָלָיְעָר אַוְיָרָעָנְגָּלָשׁ.
די אַוְיטָאָבִיאָגְרָאָפִיעַ אֵינוֹ דָּאַשְׁרָהָרָ: אַבְּעָרָעָם אֵינוֹ קְלָאָרָ פֿוֹן קְאָנָרָ
שְׁקָעָסָטָם, אֵיזְוִי אַיְם גַּשְׁרָבִּין גַּעֲוָאָרָן אֵיזְוִי 1897. אַזְּנָגָעָהִיבָּן עֲרָתָרָאָרָיָן דָרָר
בְּרָעָגָן פֿוֹן פָּאָרָגָןְלָעָרָסָן אַזְּוִי, אֵיזְוִי מַעַן קְאָן אַלְעָזָן נִשְׁתָּאָבָרָעָן
לְיִעְנָן. אַיְיךְ חָבָב זִיךְרָ דָרְיָבָרָעָר בְּאַמְּמִית אֵיזְוִי רָעָקָאַנְשָׁרָוָאָרָן דָעַם טָעָמָתָן
מוֹיְנָעָן אַינְטָעָרָפָאַלְאָצָיעָם הָאָב אַיְיךְ אַרְיוֹנְגָּעָשְׁטָלָעָטָן אֵין קְלָאָמָרָן.

די אַוְיטָאָבִיאָגְרָאָפִיעַ וּוּעָרָת אַבְּגָעָדָרָוָקָט מִיטָּדָר אַרְטָאָגְרָאָפִיעַ פֿוֹן
אַרְיוֹגָנָאָלָן; נָאָרָ דִּי אַינְטָעָרָפָאַלְאָצָיעָ אֵיזְוִי קְאָרִיְגָוָרָתָן גַּעֲוָאָרָן.
אֵין אַיְין אַרְטָה דָעָמָאָנָט רָאֶזְעָנְפָעֵלֶד זִיּוּנָן אַזְּמָלוֹנָגָן לִידָעָר א. ב. עַמְּגָן
רָאֶצְיאָנָס לְדָעָר. אֹזֶא מִין זָמְלוֹנָגָן אֵין אַיְן עֲרָגָעָן נִשְׁתָּאָבָרָעָן
עַס אֵיזְוִי דָרְיָבָרָעָר שְׁוּוֹרָעָר צַו בְּאַשְׁמִינָעָן, וּוְאָסָחָט דָאָ דָרָר דִּיבָּכָעָר גַּעֲמִינָמָן
וּוּיְוָתָר דַעְמָאָנָשָׁר. אַגְּעָוָיְמָן יְשָׁוָרָן, וּוּלְכָבָר חַטֵּט גַּעֲשְׁרָבִּין
וּוּגָן אַיְם אַרְטָיְקָל אֵין "וּוְאַסְבָּאָד". אֵין נָאָוָעָמָבָר נְוּמָעָרָ פֿוֹן "וּוְאַסְבָּאָד"
בְּאַד" פֿוֹן יָאָר 1896 אֵין גַּעֲוָוָעָן אַפְּגָּעָדָרָוָקָט אַזְּ אַרְטָיְקָל. א. ב. "דִי וּשְׁאָרָגָנְיִשְׁעָ
לִישְׁעָרָאָטָר אֵין דִי פָּאָרָאַיְגָּנְמָתָן שְׁמָאָתָן", אֵין וּוּלְכָבָר רָאֶזְעָנְפָעֵלֶד וּוּרָת שְׁמָאָרָק
גַּעֲלוֹיְבָט.

מיין לעבענעם געשיכטען אין קורצען.

איך בין נשבארן אין דעם יהא אחר 1861 אין באקסע, אַ דָּאָרָף דְּרִי
מייל פון דער שטאדט סובאלק, פוילען. דארט איז אויך נשבארען מיין
מויטער רחל; מיין מוטערס עלטערען און אורעלטערן. מיין פאטער
אפרים דזונגעעלד, איז נשבארן אין אַ קליען שטטעטלע טיטן נאָר
מען שלאָוֹאנַט, אויך סובאלקער גבערנצע. אין באקסע וויאָ אַיך האָב
איך שוין פריהער געוֹאנַט, בין איך נשבארן געוֹאָרֶן, און האָב זיך
דארט ערצעוֹן ביז מיין צעהנטען יאָהָר. מיינע עלטערען און עלטער
עלטערען איך פון מאָטען, אויך פון דער מאָמעס צד זינען געוֹועַן פֵּי
שער'. מיין פאטער איז זאנַט געוֹועַן אַ פֿאָךְ מאָנן, שנידער בַּיְּ פַּרְעַד
פַּעֲסִיאָן, האָט אַכְּבָּר דַּי שְׁנִיְּדָרְרִיְּיָה נִימְטַ בַּעֲמִירְבָּעָן אַיז אויך געוֹועַן
אַ פִּישְׁרָה. באקסע, דער דָּאָרָף ווֹאוֹ אַיך בין נשבארען געוֹאָרֶן, איז
בעריהמט מיט זיין גרוֹיסָטְיך (נעבען וועלכָען אַונְזָעָר הַוּזָאָזָעָן גַּעַשְׁמָאָזָעָן),

מְאַרִים וְאֶעֱנוּפָמֵלֶד אֵין לִיכְתָּפֹן זִיּוּנָה בְּרוּוֹ

רִיקָּא, דָּאָךְ נִיטָּקָעַנְגָּדִיגָּזְרִיךְתִּינְגְּזִין פָּאָךְ הָאָבָּאִיךְ דָּאָ נִיטָּקָעַנְגָּדִיגָּזְרִיךְתִּינְגְּזִין וְוֵיאָ אִיךְ
וְוֵאסְמָצָא צָהָחָן אָוֹן בֵּין גַּעֲסָמָמָעָן צְרוּקָן נָאָךְ סְוָבָּאָלָקְ נְאָכְדָּעָם וְוֵיאָ אִיךְ
הָאָבָּאִיךְ דָּאָ פְּעַרְבָּאָכְטָ 6 מְאַנְגָּטָ. דָּאָךְ נִיטָּקָעַנְגָּדִיגָּזְרִיךְתִּינְגְּזִין כְּוֹלְיִיטָּעָר
הָאָבָּאִיךְ גַּעֲמוֹזָטְ סְוָבָּאָלָקְ פְּעַרְלָאָזָעָן אָוֹף יְעַדְעָן פָּאָלִי. אִיךְ בֵּין דָּאָ
גַּעֲפָרָעָן נָאָךְ הַאַלְלָאָנָּדָ; הָאָבָּאִיךְ זַיְדָרְטָ גַּעֲלָהָרָנְטָ דְּיַאָמָאָנָמָעָן שְׁלִוְיָ
פָּעָן; אִיךְ בֵּין אַבְעָרָדְרִיבְיִי קְרָאנָק גַּעֲוָאָרָעָן אָוֹן הָאָבָּאִיךְ אַבְגָּנְעָרִיוֹסְטָ נָאָךְ
לְאַנְדָּרָאָן. דָּאָרָטָעָן הָאָבָּאִיךְ פְּעַרְשִׁידְעָנָעָם גַּעֲתָהָאָן אָוֹם אָלְעַבְעָן צָוּ
מְאַכְעָן. אִיךְ בֵּין דָּאָרָטָ עַנְדָּלָךְ גַּעֲוָאָרָעָן אֵין אָפְרִיטִיטָרָ. הָאָבָּאִיךְ
גַּעֲבָרָאָכְטָ מִינְזָ פָּרָוִי נָאָךְ לְאַנְדָּרָאָן.

(אוֹן מִינְעָן) עַלְטָעָרָעָן אָוֹיךְ. מִינְזָ פְּאָטָעָרָ אֵין גַּעֲוָעָן אָלְמָרָן אָ
(אִיךְ) עַרְהָאָטָ (גַּעֲקָעָנָטָ גַּאנְצָ שְׁעָהָן דְּאָוָונָעָן פָּאָרָן) עַמְדוֹר עַרְ אֵין (אִיךְ)
(גַּעֲוָעָן) אֵין לְאַנְדָּרָאָן אָחָזָן אַנְזָהָלָ, שְׁפָעָטָעָרָ אָחָעָ (בְּרֻאַשְׁעָרָ)
לְעַהְרָעָרָ, וְוֵאסְמָצָא עַרְ אֵין דָּאָרָטָ יְעַטְצָמָ אָוֹךְ.

(הַאָטָטָ) אַבְעָרָ אֵין לְאַנְדָּאָן נִיטָּקָעַנְגָּדִיגָּזְרִיךְתִּינְגְּזִין דָּעָרָ וְוַעֲטָעָרָ אָוֹן אִיךְ הָאָבָּאִיךְ
(אַפְגָּעָרִיוֹסְטָ) נָאָךְ נִוְיָאָרָקָ, וְוֵאוֹ אִיךְ בֵּין פְּעַרְבָּלִיבָעָן בֵּין אָוֹף הַיְנָטִירָ
גַּעֲנָן (טָ). דָּאָהָבָּאִיךְ אָלְקָרְצָעָן צִיְּתָן גַּעֲרָבָעָטָ, נְאָכְהָרָהָבָּאִיךְ
אַנְגָּנָהָיְהָבָּעָן צָוּ שְׁרִיבָעָן אֵין צִיְּטָוָנָגָעָן, וְוַעֲלָכָבָּאָבָעָן גְּלִיָּקָ גַּעֲנוּמָעָן
דְּרוֹסָעָן מִינְזָ פָּאָעוֹזָן, סְפִּיצָעָן אָוֹן פְּעַרְשִׁידְעָנָעָן אַרְטִיסְקָלָעָן. אִיךְ הָאָבָּאִיךְ
דָּאָ גְּלִיָּקָ אַרְאָבָגְעָרָאָכְטָ מִינְזָ פָּרָוִי אָוֹן הָאָבָּאִיךְ זַיְדָ אַנְגָּנָהָיְהָבָּעָן צָוּ עַרְ
גַּעֲהָרָעָן פָּוּן פְּעַדְעָרָ, אָוֹן פָּוּן דְּעַקְלָאָמִירָעָן מִינְזָ גַּעֲדִיכְטָעָן אֵין טָהָעָ
אַטְעָרָעָן אֵין עַפְנָלִיבָעָ פְּעַרְזָאָמְלָוָנָגָעָן אָוֹן אַזְוִי בְּעַטְרִיבָעָ אִיךְ עַסְ בֵּין אָוֹף
חַיְנְטִינְגָּעָן טָאגָן.

* * *

שְׁרִיבָעָן גַּעֲדִיכְטָעָה הָאָבָּאִיךְ אִיךְ אַנְגָּנָהָיְהָבָּעָן, לְוִוִּיטָ אִיךְ גַּעֲדִיְינָקָ,
צָו מִינְזָ 14 גַּעֲנָעָן יְאָהָרָ. מִינְזָ עַלְטָעָרָעָן אַבְעָרָ אָוֹן אַלְלָעָ מִינְזָ פְּרִוְינְדָעָ
וְוֵאסְמָצָא מִיךְ פָּוּן מִינְזָ קִינְדָעָרָ יְאָהָרָעָן דְּעַרְצָעָהָלָעָן, אָזְ אִיךְ פְּלָעָגָ
לְיִיעָבָהָבָעָן צָוּ זִינְגָעָן לְיַעְדָלָאָךְ נָאָךְ צָוּ מִינְזָ 7 טָעָן יְאָהָרָ.
דָּאָסְ מְעָנָיָ
שְׁעָן פְּלָעָנָן זַיְדָ אַרְוָם קְלִיְיבָעָן אַרְוָם מִירָ אָוֹן בְּעַטְעָן מִיךְ, אִיךְ זַאָל זַיְיָ
זִינְגָעָן לְיַעְדָלָאָךְ, נְאָטְרִילִיָּקָ פְּעַרְשִׁידְעָנָעָן פְּאָלָקָ-לְיַעְדָלָאָךְ וְוַעֲלָכָבָהָאִיךְ הָאָבָּאִיךְ
צָוּ יְעַנְעָרָ צִיְּתָן גַּעֲקָעָנָטָ. אִיךְ הָאָבָּאִיךְ אָוֹיךְ פְּעַרְגָּנָסָעָן צָוּ בְּאָמָרָעָן, דָּאָסְ
אֵין סְוָבָּאָלָקְ זָאָחָ, אָוֹן נְאָכְהָרָאָן לְאַנְדָּרָאָן הַאָטָטָמָעָן שְׁוִין גַּעֲנוּמָעָן
מִינְזָ לְיַעְדָרָ, צָוּ וְוַעֲלָכָבָהָאִיךְ פְּלָעָן אַלְיָוִן צְוַפְּאָסָעָן מְעַלְאָדָרָעָן. מִינְזָ
עַרְשָׁטָעָ גַּעֲדִיכְטָעָה זִינְגָעָן גַּעֲוָעָן נְאָצִיָּאָנָלָעָ, שְׁפָעָטָרָ, אָרִינְגָּפָלְעָנָדָגָ אֵין
דִּיאָ סְוּוּטִינְגָּ שְׁפָעָרָפָן פָּוּן לְאַנְדָּאָן אָוֹן נִוְיָאָרָקָ, הָאָבָּאִיךְ גַּעֲנוּמָעָן

זינגן ארכיטטור ליעדר, וועלכע זיינגען געוווארען זעהר פאפולדער צו-
לייב זיינער שעהנע פארם, פאטאָס און טיפען ערנטט. דיא טהעטיגטטע
פעוריידע פון מײַן דיבטען איז געווען איז דער ציט פון דיא לעצעט
פאגראָמען אויף אידען און רוסלאָן אונד נויכעלאנד (איין קאָרטּוֹן) דאן
האָב איך זיך פֿאָרגעטען אָן דער גאנצער וועלט, פֿאָר מיר האָט נאָר
געלעבט איזן זאָך און דאס איז געווען — דער אַיר. איך האָב גע-
שריבען אָסְקּ דְּלִיעֵדָר אַין זעלכּע איך האָב אויסגעגענסען מײַן האָרְץ
פֿיר מײַן פֿאָלק אָן אויף מײַן פֿאָלק. איך האָב נאָכְהָר דִּיעֻז גַּעֲדִיכְתּוֹ
אַרְוִוְסְגַּעְבָּעָן אַין אָ בעונדערען בּוֹך אָונטְנָר דָּעַם טִימָל עַמִּיגְרוֹאַצִּיר
אַנְס גַּעֲדִיכְתּוֹ (אַ הַבְשָׁע תְּהִילָּה פֿון דִּיעֻז לְיעֵדָר האָב איך אַיך שְׂוִין
צּוֹגְעִישֶׁקְטּ) דִּיעֻז לְיעֵדָר זיינגען זעהר גַּעֲרִהָּט גַּעֲוָאָרָעָן אַין אלְלָע
הַעֲבָרְעָאַישָׁע וּשְׂרָנוֹאַלְעָן, אָן אַוְיך אַין דָּעַם „וּאָסְחָאָדּ“ פֿון פֿרְנָאָנִי
געַנְעָם וּוַיְנָטָר, אַין זעלכּע אַגְּוּסְמָר אַגְּוּסְמָר „יִשְׁוֹרָוֹן“ דַּופְטּ מִיךְ: „דָּרָר
גַּעֲקוֹרִינְטָר פְּאָעָט דָּרָר עַמִּיגְרוֹאַצִּיאָן“ עַר בְּרִינְגְּטָן דָּרָטּ מַאֲנְכָּעָן צִיטָאָ
טָעָן אָן בעוֹאָנדְרָטּ מִין פְּאָעָטִישָׁן קְרָאָפְטּ.

דאָס ערשות ווֹרָק ווֹסָס האָט אוּפְּנָעָוָקָט אַין מײַן העַרְץ דָּעַם גַּעַ-
פִּיחַל צּוֹם דִּיבָּעָן, אַיז גַּעַוְעָן דִּי בִּיכְבּוֹל. שְׁפָעַטָּר האָב איך גַּעַלְעָעָן דִּיא
מַאֲדָעָרָעָן הַעֲבָרְיָאַישָׁע וּוּרְקָעָן, וּוּ אַדְמָ חַכְמָהָן לְעוֹונְסָהָהָןְסָ אָן גַּאֲרָדָאָנִס
געַדְיכְּתּוֹ; אָבעָר דִּיא הַאָבָעָן מִיךְ נִיט צּוֹשְׁטָאָרָק בעַנְיָסְטָרָטּ. עַרְשָׁת
צּוֹ מִין 20 טָעָן יַאֲחָר האָב איך גַּעַנוּמָעָן אלְלִיּוֹן שְׁטוֹדְרָעָן דִּיא דִּיְשָׁע
קְלָאָסְפִּישָׁר, אַיך האָב כְּמַעַט גַּעַלְעָעָן אלְלִיּוֹן גַּרְוִוָּסָע דִּיבָּעָר אָן שְׁרָפְטָ
שְׁמַעְלָעָר דִּיְתְּשָׁלָאָנְדָּס. וּוּאַיך פְּלִעָג נִיט גַּעַנוֹי פְּרָשְׁתָּעָהָן, האָב איך
זַוְּ אַיְמָמָעָר גַּעַלְאָזָט בְּעַלְעָהָרָעָן פֿון דִּיא ווֹסָס קְעָנָעָן. צּוֹ מִין 25 טָעָן
יַאֲחָר, האָב איך גַּעַלְעָעָן שְׁעַקְסְּפִּירָה, אַין שְׁלַעַגְעָלָם אַיְבָּרְעָזָצָוָנָה. אָן
בּוֹ מִין 30 טָעָן יַאֲחָר האָב איך גַּעַלְעָעָן דָּאָטָן, וּוּרְגִּיל אָן (הַ)אַטְּמָרָ אַין
דִּיְתְּשָׁרָע אָן עַגְּלִישָׁר אַיְבָּרְעָזָצָוָנָה. אַיך (הַאָב) גַּעַלְעָעָן הַוְּגָג אָן
אַנְדָּרָעָר גַּרְוִוָּסָע דִּיבָּעָר אַין דִּיְתְּשָׁרָע עַגְּלִישָׁר אָן הַעֲבָרְיָאַישָׁר
אַיְבָּרְעָזָצָוָנָה. אַיך בֵּין אַיִּינָה קִיּוֹן אַיִּינָה פֿון דִּיא דְּרִיּוֹ דָּרְמָאָנָטָע שְׁפָרָאָ-
כָּעָן פְּרָעָפְקָטָן; דָּאָרָ פְּרָשְׁתָּעָהָן פְּרָשְׁתָּעָה אַיך הַעֲבָרְיָאַישָׁ, דִּיְתְּשָׁ אָן
עַגְּלִישָׁ צִימְלִיךְ גּוֹטָן. אַיך שְׁוִיְּבָן דִּיעֻזָּה אלְלָע שְׁפָרָאָכָּעָן, אָבעָר מִיטָּ
פְּהַלְלָעָר. דָּאָרָ אַין לְעוֹזָן פְּהַלְלָטָן מִיךְ נִיט. וּוּאַיך זַוְּיָּסָס נִיט אַ וּוּאָרָטָ
בְּעַנוֹּז אַיך זַיך מִיט אַ גּוֹטָעָן וּוּרְטָעְרָבָּן.
וּוּאַiahר זַוְּהָט האָב אַיך קִיּוֹן סִיסְטָמָאַטִּישָׁ שְׁוֹהָל בִּילְדוֹנָן נִיט

מאריט רוזנפולד אין ליכט פון זיינע בריוו

גענסטען און בון וויא דער ענגלייש מאן זאגט: אַסעלָאָפֶּרֶת מעיד מען." אלס מוסטער האט מיר אם מעהרטען געדינט געההן. געתה איז מיין ליעבלינגס דיבטער. דורך זיינע מײַנְעַט ליעדר עגאנץ אַיְגַּעֲנְטַהִימְלִיךְ; זיאו זיינען דיא קינדרער פון מײַן אַיְגַּעֲנְטַרְמֹועֵז. אַיךְ דײַינָק אַיְמָעָר אַין אַידְּוּשׁ דִּיטְּשָׁן אָנוֹ בֵּין כְּמַת גַּאנֵץ אַרְגִּינְעָל. אַיךְ האָב פִּינְד צַו עַקְפִּי פָּאָטְּרוּעַן פְּרָעְמְדָעַם טָאַלְעַנְט אָונְדַּע עַמְּפִינְדַּע מַיְנָעַ לְיעַדְרָעַ גַּאנֵץ אַלְיַוְן. מײַן לְיעַד "צַו אַ לְּוִיפִּנְגָּעַן זַוְאַסְעָר", אוֹוֵף זַוְעַכְעָן אַיהֲרַ מאָכְטַמְּ מִיךְ אַוְּפְּמָעָרְקָאָם, אַיזְוִין אַיְגַּעֲנְטַע עַמְּפִינְדָּגָן; בֵּי גַּעַתְּהָאָחָב אַיךְ עַט נִיט אַגְּנָעַטְרָאָפָּעַן. פַּיעַלְיִיכְטַמְּ האָב אַיךְ זַיךְ מִיט אַיְמָעָצָעַן צַוְנִיָּה גַּעַטְרָאָפָּעַן; דָּאָן אַיזְוִין עַס גַּאנֵץ אַוְנְשָׁלְדִּינְגָּר וּוּוֹיזָע. דָּאָס אַיזְוִין קַוְרְצָעָן אַלְלָעָם וּוּאָס אַיךְ האָב אַיךְ גַּעַקְעַנְטַשְׁרִיבָּעָן. אַיךְ זַוְיִים אַזְוִין אַיהֲרַ וּוּעַט דָּאָ גַּעַפְּנָעָן אַמִּישׁ מַאַש אָנוֹ וּוּעַט דַּאְרָפְעָן אַ בִּיסְעַל צַוְאַרְבִּיטָעָן, אָוָם אַלְלָעָם גַּעַנוֹי אַרְמוֹצָוֹנָהָעָמָן: שְׁרִיבָּטַע עַס אַבְּעָר צַו דָּעַם וּוּאָס אַיךְ בֵּין יַעַצְתָּאָן טַרְאָכָּעָל: מַיְנָעַ קִינְדָּרָעַ זַיְנָעַן זַהְרָרְפָּאָנָּה. אָנוֹ מִין קָאָפָּה אַיזְוִין מִיר זַהְרָרְצָוְרִיטָם.

נַּבָּ. אַיזְוִין אַלְגָּעָמִין אַיזְוִין מִין לְעַבְעָן נִיט גַּעַוְעָן קִיּוֹן וּוּעַגְגָּוֹן מִין רְוִיזָּעָן, אַיךְ האָב קִיּוֹן האָנִיג קִיּוֹן מַאל נִיט גַּעַלְקָט אָנוֹ צַו גּוֹט אַיזְוִין יַעַטְעַט אַוְיךְ נִיט. אַיךְ האָב אַ וּוּוּבְּ מִיט 4 קִינְדָּרָעַ אָנוֹ דָּאָרָה זַיךְ גַּעַנְגָּקְוּעָדְלָעָן בֵּין אַיךְ בְּרִיְּגָן אַרְדוֹמִים אַ לְעַבְעָן פִּון מִין פְּעַדְרָעַ. אַ נַּאֲמָעָן אַלְיַוְן אַיזְוִין נַאֲקָנִיט אַלְלָעָם. אָנוֹ מִיט אַפְּלוֹאַיְרִיטָעָט לְעַבְטָמָעָן נִיט. דָּעַר בְּלָס דָּוְרְכְּלְעַזְנְדִּינְגָּמִין מִין מַגְּלִיחָה וּוּעַט אַיהֲרַ פָּרְעַשְׁתָּהָעָן אַלְלָעָם אָנוֹ אַלְלָעָם. אַיזְוִין שְׁילְדָרָעָן נַאֲטוֹרְסְּצָעָנָם, גַּלוֹבְּ אַיךְ, דָּאָרָה אַיךְ נִיט גַּאֲכְמָאָכָעָן קִיְּנִים, וּוּיְלָאָיךְ בֵּין אַ נַּאֲטוֹרְ קִינְדָּה, בֵּין אַוְיָפְּזָן שְׂוִים דָּעַר נַאֲטוֹרְ גַּעַבְאָדָרָעָן גַּעַוְאָדָעָן. אַיזְוִין מִין שְׁילְדָרָעָן דָּעַם יַם דָּאָרָה אַיךְ קִיְּנִים נִיט נַאֲכָבָרָעָן. מִהָּאָן וּוּיְלָאָיךְ בֵּין גַּעַפְּאַחֲרָעָן אַוְיָפְּזָן יַם עַטְלִיכְבָּעָמָל, קָעָן דָּעַם אַלְלָעָן "חַבְרָה מַאן", אָנוֹ וּוּוּס זַיְנָעַ אַלְלָעָטְשָׁפְּרִיזָׁעָן. עַנְטַשְׁלְדִּיגָּט וּוּאָס אַיךְ הַאָב דָּאָזְוִי פִּיעַל גַּעַמְקָטָעָן. אַיךְ גַּלוֹבְּ אַזְוִעָטָעָן אַיזְוִין אַמְּלָאָל שְׁוּעָרָעָר וּוּיאָ שְׁרִיבָּעָן, אַ סְּקָרְמָעָן וּוּיְסָעָן נִיט וּוּאוֹ אַוְסְצָוּמָעָקָעָן אָנוֹ דָּאָס הרְגַּעַט זַוְּ צִוְּיַעַנְגָּוּיָוּן אַוְוּסָקָעָן. דָּאָס אַיזְוִין פָּאָרְלוֹיְפָג אַלְלָעָם

אייער ערְגַּעַבְעַנְסְּטָעָר

MORRIS ROSENFELD

פָ. אַיהֲרַ גַּעַפְּינְט מִיט דִּיעַזְעָן שְׁרִיבָּעָן אַיךְ צַוְגְּשִׁיקָט 4 פִּון זַיְנָעַ לְיעַדְרָעַ (אַרְבָּעַטָּר לְיעַדְרָעַ) וּוּאָס אַיךְ האָב גַּעַשְׁרִיבָּעָן וּוּעַן אַיךְ פְּלָעָג אַרְבָּעַטָּעָן אַיזְוִין דִּיא שְׁעַפְּרָעָה.

אַבָּעֵלָאָר אָוּן הַעֲלוֹאָז

(ד֍רָאַמָּטִישׁ שְׁפָעָם אַין 3 סְצֻנָּעַט)

אַבָּעֵלָאָר — אֶ בָּאַרְיִמְשָׁעֶר טַעַלְאָגְ-פִּיאָסָאָף (אוֹיְהֶ אַין
די יונגע אַירָן, טַרְבָּאָדָר) אַין אַנְחִיב פָּוּן מִוְּתָלָלָתָעֶר, אַין
פְּלָאנְקְרִיּוֹן. הַעֲלוֹאָז — זַיְוִין גַּעֲלִיבְטָע — אֶ מַעַנְשָׁשׁ מַוִּית בָּאָזָר
גַּאֲבָונָג אָוּן בְּאַזְאַקְטָעָרְ-פְּסָטְקִיוֹת. צַוְּלִיב אַגְּנָטְרוֹגָעָס פָּוּן דָּעָר
אַרְוָמוֹיְקָרְרָסְבִּיבָה וְעַנְעַן אַבָּעֵלָאָר אָוּן הַעֲלוֹאָז — זַעַר אַגְּבָעָרָז
גַּעַגְעַבְעַגְעַע אַיְינְגָר צָוּם אַבְּדָעָן, אַין זַיְוִער לִיבְשָׁאָפָט — גַּעַד
צַוְּוֹאַגְעַגְעַן גַּעַוְעַן זַיְוִער גַּאֲנָן לְעַבְנָן אַפְּצָוּמָאַתְּשָׁרָן זַיד אַין צָעַז
שִׂיְדָנָגָג, אַין בָּאַזְוְנְדָעָעָז מַאֲגָסְטָרָן. אַבָּעֵלָאָרְסְטָהוּפְטָזָה
וּוּרָק אַין, צַוְּלִיב אַוְיְגָעְדְּקָטָעָס אַפְּיוֹקוֹרָס אַיְשָׁעָגְדָּאָקָעָן,
עַפְגְּטָלְעָךְ פָּאַרְבָּעָנָשׁ גַּעַוְאָרָן. אֶ חָוֵץ דָעָם, אַין אַיְנָעָר וְיַיְן
גַּוְף דָּוְרָכְגַּעַרְטָה גַּעַוְאָרָן אֶ שְׁבָדְלָעָבָע אַפְּעָרָאָצִיעַ. בְּוּשָׁט
קְוָקְנְדִּיק אַוְיָף זַיְוִער צַעַשְׁיְוָדָנָג, חָאָבָן אַבָּעֵלָאָר אָוּן הַעֲלוֹאָז
בְּוּשָׁט אַיְוְפְּגַעְעַהְעַרְתָּ צַוְּלִיב הַאָבָן אַין בְּעַקְעָן אַיְינְגָר נַאֲדָדָעָם
אַנְדָעָן. זַיְוִער גַּוְרָל אַיְזָן גַּעַבְלִיבָן אַוְיָף אַלְכְּמָאָל, וְיַיְן אַסְּמָר
בָּאָל פָּוּן מַאֲרָמְרָעְרָעְשָׁעָר, קְיָוְנְמָאָל גַּוְשְׁטְפָאָרְאָטְמָנְהָקָעָר לְבָרָ
שָׁאָפָט. דָּאָס, וְאָס אַיְזָן זַיְוִינְשָׁט בָּאַשְׁעָרָת גַּעַוְוָעָן אַיְן לְעָבָן
— פָּאַרְאַיְינְגְּקָטָה צַוְּזַיְוִין — חָאָט זַיְוִינְגָעָבָן דָעָר טְוִוָּתָה.
נַאֲכָן טְוִוָּת חָאָט מַעַן זַיְוִינְגָעָבָן אַיְן אַיְן קָבָר.

פערזאנען:

אבעלאר — טעאלאג-פילאָסאָפ. מאנאָך.

העלואיז — נאָנָּנוֹ.

פאָטער גרענָּרי — הוַיְפָטָאָוִיפָּעָעָר פָּוָן מאָנָּסְטִּיר,
וְזֹא אֶבְּעָלָאָר אֵיז פָּאָרְשָׁפָּאָרָט.

ערשטער מאָנָּאָך.

צווַיְיטָעָר מאָנָּאָך.

דרְּיְיטָעָר מאָנָּאָך.

אנְדְּרָעָר מאָנָּאָכוֹן.

הַאַנְדְּלוֹגָג קומְטָ פָּאָר אֵין פרְּאַנְקְּרִיךְ, אֵין צוּוּנְלְפָטָן
יַּאֲרָהּוֹנְדְּעָרָט.

ערשות טעננעם

(חַאֲנוֹצְטִיר. בָּאַשְׁטַרְאָפָונְגֶג צָעֵל. מַאֲנוֹאָכָו פִּירְוַ אַרְיַין
אוֹנוֹטָעֵר דַּי הַעַנְטָבָעָרוֹ. אַבְעַלָּאָר אַיז צַוְשַׁלְאָגָן,
קוּסִים וּאָס עַר הַאֲלָט זַיְץ אַוִּיפָּדִי פִּיס. חַעַן לִיְינְס אַיט
אַוּוּק אַוִּיפָּדִעָר נַאֲקָעְטָעָר בְּעֵשׂ. עַר לִיְינְט מִיטָּדַי אַוְגָן
פָּאַרְמַחְאָכָט. מַאֲנוֹאָכָו, אַרְיַיןְקָשׁוּמָעָנוּ מִיטָּטוּמָל, בְּלִיבָּנוּ
מִיטָּאַמְּאָל אַגְּלָעָשְׁטִיל. צַוְוִישָׁן דַּי מַאֲנוֹאָכָו אַיְינְעָר
אַפְּרַעְמָדָעָר. אַשְׁטוּמָעָר זַעַט אַוִּיס. אַז מַעַן רַעַדְתָּ צַוְּאָס
אַיְסָנוּגָט עַר צַוְּזַיְן אַוְיעָר, אַזְוַי וּרְוַיְסָוְאָל אַוִּיךְ
טוּבָב זַיְן, אַוְנוֹמָאָכָט צַיְיכָנָס מִיטָּדַי הַעַנְטָבָעָר. דַעַר
פָּרַעְמָדָעָר נַעֲמָת אַנְטִילָבָעָר בַּיִס אַרְיַיןְפִּירְוַ אַבְעַלָּאָר,
אַבְעַר טַיְילָט זַיְן גַּלְיַיךְ אָפָּ, אַוְנוֹהָלָט זַיְן אַז דַעַר
זַיְטָבָעָר. עַר שְׁטִיטָבָעָר אַיְס אַוְינְקָל פָּאַרְמָרָקָט אַוְנוֹשָׁאַקְלָט
מִיטָּדַי לִיְפָּוּ, מַאֲכָט אַוְנוֹדוּרָק אַזְוַי וּרְוַיְסָוְאָל אַוְאַלְטָבָעָר
שְׁטַעַנְדִּיקָה הַאֲלָטָן אַיְס תְּפָלָה טָאָן)

ערשות מַאֲנוֹאָךְ

פָּאַרְגִּיב אַוְנוֹדוּ, בְּרוֹדְרָעָר אַבְעַלָּאָר,
דָּאָס הַאֲרִיךְ טָמָט אַוְנוֹדוּ וּוּיְסָוְאָל אַיְס
אַזְוַי אַפְּרַשְׁעָמָט אַוְן צַוְשַׁלְאָגָן.
אַוְנוֹ נַאָר מַעַר טָמָט וּוּיְסָוְאָל דִּיךְ
אַוִּיפָּדִעָר נַאֲקָעְטָעָר בְּעֵט פָּוּן תְּפִיסָה-צָעֵל. —

אַבְעַלָּאָר

(לִיגְט אַוְנוֹשְׁוִינְגְט)

צְוּוּיְוָתְר מַאֲנוֹאָךְ

דַעַר הַוִּילְיִקְעָר פָּאַטָּעָר נַרְעַנְגָּרִי
פָּאַרְזָאָנָט חָאָט : אַוִּיפָּדִעָר נַגְנָצָעָר דִּירְיָוְאָכָן
דִּיךְ הַאֲלָטָן אַיְס צָעֵל דַאָ אַוִּיפָּדִעָר בְּרוּוּת נַאָר אַוְנוֹ וּוּאָסָעָר,
שִׁיְן צְוָדָעָק, שִׁיְן שִׁיְן דִּירְגַּעַבָּן,
אַוְנוֹ אַוִּיפָּדִעָר נַיְשָׁט קִיְן זַאְלָכְ פָּאַר דִּי וּוּאָוְנָדָן
וּוּאָס דַו הַאֲסָט בָּאַקְוּמָעָן. —

אבעלאָר אוּן הַעֲלוֹאִים

דריטער מאָגָאָך

געבענשט זאל ער זיין אונדו דער היילזעער פֿאָטער. —
די קלעפ, זואָס דאס פֿאָלַח האָט דיר איינגעטיילט,
און איזטער — די צעל מיט דער נאָפְּעַטער בעט,
אייז ריבטיקער שכֶּר פֿאָר די רֵיְד אַפְּקוּרְסִישׁעַ דִּינָע. —
אן אוֹפְּהַעַצְּעָר בִּיסְטוּ פּוֹן אַלְעַמָּל אָז,
אַ כּוֹפֶּר גַּעוּזָן אָז גַּעֲלִיבָן.

ערְשְׁתְּעַר מאָגָאָך

אַ, ברידער — מען דָּאָרָא אַוְצָט נִישְׁתָּרוּן אָזָוִין. —
זאל זאגן דער ברודער — דער נאָסְטָט פּוֹן דער פרֻעְמָד —

צוֹוִיטְעַר מאָגָאָך
דער נאָסְטָט פּוֹן דער פרֻעְמָד אייז אַ שְׁטוּמָעָר.

ערְשְׁתְּעַר מאָגָאָך
אַ שְׁטוּמָעָר? אַיךְ זַעַדָּאָר — ערְמַאְכְּט מִוּט די לִיפָּן.

צוֹוִיטְעַר מאָגָאָך
ערְטָוֹת אָזָוִי תְּפָלָה מִסְתְּמָאָה
אַיךְ שְׁוּעָר, אָז אַוְיךְ טּוֹבָה אָזָוִי ער.

ערְשְׁתְּעַר מאָגָאָך

(שְׂוִירִית אָרִינוֹ דָעַם פּוֹנְמָדוֹן אָז אָוּנוֹ)
פּוֹן ווָאנָעָן? פּוֹן ווָעַלְכָן מָאָנָסְטָר? —

פרֻעְמָדָעָר

(קָעָרֶת זַיְן נִיט אַפְּ אַפְּילָו)

ערְשְׁתְּעַר מאָגָאָך
פּוֹנְדָעְסְטוּעָגָן זָאָג אַיךְ אַיךְ נָאָכָמָאָל, ברידער,
זְיוּט ווַיְיכָר צָוָם ברודער אַבְּעַלָּאָר. —

צוֹוִיטְעַר מאָגָאָך

אַ זְינָר אַוְצָט צַוְּזַיְן צַוְּזַיְן צַוְּזַיְן צַוְּזַיְן.
צַי אָזָוִי עַס דָּאָס עַרְשְׁתְּעַר מַאְלָד דָעַן פֿאָרְגִּיבִּים.
צַוְּזַיְן אַפְּטָאָן אַזְוִינָעָן נְבָלוֹת:
אַרְיוַיסְנִיָּן פּוֹן גַּבוֹל מָאָנָסְטָרִישָׁן

גע'גנַב'עטערהייט און די דערפער דערביי,
און דארט אין די דערפער, פאר גרויס און פאר קליאו,
אפקורסויישע ריד זיין רידן. —

דריטער מאנגאך

דאס מאל איז די שפיל גיט געלונגגען איים, —
דאס פאלק האט אליוין זיך צורעכנט מיט איים
אין נאמען פון גאט און דערלייער. —
די העסלעכע ריד פון אָיעסטערער
פארשאָטן מיט קלעפֿ און מיט קלולות.

(זוט ערשותן מאנגאך)

און דו, ברודער,
בעטסט נאך פארגעבעונג בי איים. —
אויב בעטן פארגעבעונג — דארף ער.
און אונדו דארף ער דאנקען פאר זוערן געראטטעוועט
פון צאָרֶן פון פאלק. —

ערשטער מאנגאך

געוויס איז ער דאנסבָּאָר אונדו.

צווויטער מאנגאך

אט ליגט ער און שווינט נאָר.

ערשטער מאנגאך

פון שוואָכְלִיט געוויס.

צווויטער מאנגאך

דאס שווינט ער פון שנאה צו אונדו.
אזוינער ווי ער וואָלט באָדָאָרט
איין אָן אָמָת' ער תפיסה פארשפָּאָרט זוערן,
און נישט צוישן ווענט מאָנאָסְטִירִישׁ הײַליךע.
גַּנְבִּים, שׂׂכְרִים אָן מערדעָר
באָדָאָרט וואָלטן זיין זיין שׂׂכְנִים.

ערשטער מאנגאך

דו רעדסט אָזְוֵי כעם'דִּיק, ברודער, —
אָבעָר כ'זְוִיִּים, אוֹ דאס רעדט נאָר דִּין מַוְּלִי.

אביגלאר אוּן הַעֲלוֹאיִזְמָן

דֵין הָאָרֶץ אֲבָעָר, וְוַיִּם אַיְךְ, אַיְן רְחָמִים פּוֹל,
וְוַיְסַחְרֵץ פּוֹן אֲבָרוֹדָעָר אַיְן קְרִיסְטוֹם.

צְוֹוִיטָעָר מְאַנְגָּאָךְ

עָרָ פָּאָרְדִּינְטָ נִישְׁתְּ קִיְּן דְּרְחָמִים,
עָרָ אַיְן נִשְׁתְּ קִיְּן בְּרוֹדָעָר אַיְן קְרִיסְטוֹם.
עָרָ גְּלֻוִיכְטָ נִישְׁתְּ אַיְן קְרִיסְטוֹם, אַיְךְ זָגָן אַיְיךְ.

דְּרִיטָעָר מְאַנְגָּאָךְ

עָרָ אַיְן נִשְׁתְּ קִיְּן אַמְתָעָר נְזִיר אָוֹן פְּרוֹשָׁה,
וְוַיְלָן נִשְׁתְּ מִיטָּן זָיְן אַיְינְגָּעָנְעָם וְוַיְלָן
גְּקָפְּמָעָן אַיְן עָרָ צְוֹוְשָׁן אָוֹנְדָן,
נָאָרָ שָׁעָן זָיְן וְוַיְלָן, גַּעַצְוֹוָאָנוֹגְּגָעָנְעָרְהִיִּתְמָן. —

עַרְשָׁטָעָר מְאַנְגָּאָךְ

נִשְׁתְּ אַיצְטָן אַיְן דִּי צִיְּטָ, אֲ בְּרִידָעָר,
צָוָ גְּרִיבְּלָעָן זָיְךְ וְוַיְידָעָר אָוֹן וְוַיְידָעָרְמָאָל
אַיְן פִּין פּוֹן אֲבָעָלָארָם לְעָבָן. —

צְוֹוִיטָעָר מְאַנְגָּאָךְ

אֲ יְעָדָרָנָם לְעָבָן אַיְן פְּיִינְלָעָר.

עַרְשָׁטָעָר מְאַנְגָּאָךְ

צִיְּ דָאָרָף אַיְךְ אַיְיךְ, בְּרִידָעָר, דָעָרְצִילָן
וְוַיְ אַנְדָּרָשָׁ גְּעוּוֹן אַיְן דָּאָם לְעָבָן אֲבָעָלָארָם,
וְוַיְ בְּגַוְטִיקְרָיךְ אַנְדָּרָשָׁ. —

צְוֹוִיטָעָר מְאַנְגָּאָךְ

סְאַיְן קִינְגָּעָר נִשְׁתְּ שְׁוֹלְדִּיךְ, נָאָרָ עָרָ. —

אֲבָעָלָארָ אַלְיָוָן. —

וּוֹאָסָם עָרָ חָאָטָ מִיטָּן צָעַנְדְּלִיטָעָר יְאָרָן צְוֹוִיסָקָ נָאָךְ
מִיטָּן עָפָעָם אֲמִידָלָ פָּאָרְדָּרִיָּט זָרָךְ דָעָם שָׁאָפָּ. —
פָּאָרְדָּרִיָּט זָיְךְ אַזְוֹוָ, אַזְוֹן סְיִ שְׁכָנִים, סְיִ פְּרִינְטָ
דִּי פְּרוֹמָעָ גְּאַטְמָפָאָרְכְּטִיקָעָ שְׁכָנִים אָוֹן פְּרִינְטָ
אַיְן צָאָרָן אָוֹן שְׁנָאָה גַּעֲרָבְּמָעָרָ,
אָזְנְפָאָלָ אַוְיָפָ אִים זָאָלָן מַאְכָן,
זָיְן לְיִוָּבָ אַטְאָקְרָן, דָעָם מָאָן אִים שָׁעָנְדָן,
כְּדִי אִים אַוְיָפָ אַיְבָשָׁ פָּאָרְטְּרִיבָן —

אַכְעָלָאָר

(גְּרֻעַצְטַ אֲרוֹיסַ)

אַ גָּאָטַ, חָרְטַ אַוְיףַ!

דָּרִיטָעָר מַאנְגָּן

דוֹ קָעְנְסֶטֶט נִישְׁתֶּפֶט פָּאָרְטְּרָאָגֶן דָּעַם אַמְּתָהָתֶט.—

(בְּאַגְּנְגְּנוֹטֶט דִּזְקָרְטָאָמָּאָל מִיטֶּט דֵּי אַוְינֶטֶט פָּוּ פְּרָעָמְדָן
מַאְנְגָּזֶט, וּוּגְלְכָעֶר גִּיטֶּזֶט זִיךְ אַטְּרִיסֶט צָו אִים מִיטֶּט אַפְּאָרְטָ
שְׁטִיקָן גַּעַשְׁרִי אָוֹן הַאָקְטָן זִיךְ אַפְּ וּוּ אַיְן וּוּגְגָנוֹיֶשׁ.
אַלְעַד דָּעוֹשָׁרְעָנֶן זִיךְ פָּאָרְטָן זִיךְ פָּאָרְשְׁטִיקָטָן קָוֶל. דָּעַרְ
פְּרָעָמְדָעָר קָאָרְטְּשָׁעָטֶט דִּזְקָרְטְּשָׁעָטֶט צְוּנוֹרִיךְ צְוּרִיךְ וּוּ נִישְׁתֶּפֶט אַיְם
מִיְּנָטֶט מַעַן)

עַרְשְׁטָעָר מַאנְגָּן
אַיךְ בָּעַט דִּיךְ, נִישְׁתֶּפֶט רִידֶט מָעַר.

צְוּוֹיְיְטָעָר מַאנְגָּן

נוּ גּוּטֶט,— וּוּגְנָן דָּעַם וּוּלְ אַיךְ אַוְיְתָהָרָן.
נַאֲךְ זָאָגֶן אִים מַוְּאַיךְ,
אוֹ דָאָס, וּוּאָס גַּעַשְׁעָן אַיזְקִיטִיאָרְן צְוּרִיךְ,
גַּעַשְׁעָטֶט אַוְיךְ נַאֲךְ אַיְצְטָעָרֶט מִיטֶּט אַיְם.
צְוּבָּרָאָכָן, גַּעַפְּיִינִיקָט אָוֹן אַלְטָט אַיזְקִיטִיאָרְן
אוֹן דָּאָךְ אַיזְקִיטִיאָרְן קָאָפֶט נַאֲךְ פָּאָרְדְּרִיְּטָט
מִיטֶּט דִּי וּלְבָעֶט פָּאָרְדְּרִיְּעִינִישָׁן,
פָּאָרְנוּמָעָן אָוֹן נַאֲרִישָׁעָרֶט גָּאוֹהָ נַאֲךְ אַלְצָ
מִיטֶּט צְוּטְרָאָכָטֶט נִיעַ מְחַשְׁבָּותֶט אַזְוּנָעֶט,
מִיטֶּט אַוְיְסָוּכֶן נִיעַרְעָוָן וּוּגְנָן צָו גָּאָטָן,
אוֹן אַנְדְּרָעָרֶט נִיעַרְעָוָן וּוּגְנָן צָו מְעַנְטָשָׁן.
זִוְּן קָאָמְפְּסָלָסֶט, זִוְּן שְׁטָאָלָזֶט אָוֹן עַקְשָׁנוֹת
אַיְם אַלְצָ נִישְׁתֶּפֶט גַּעַבְּרָאָכָן נַאֲךְ,
אוֹן אַוְיךְ אַיזְקִיטִיאָרְן לִיבָּעָ צָוָם מִזְדָּלָא אַיזְקִיטִיאָרְן עַרְנָעָרֶט,
אוֹ, פְּשָׁוֹט, סְאַיזְקִיטִיאָרְן נִישְׁתֶּפֶט צָו פָּאָרְלִיְּדָן,
עַס קָאָכָט אַוְיךְ דָאָס בְּלָוָט אַיזְקִיטִיאָרְן אַונְדוֹרָאָלְעָמָעָן. — — —
דָּעַרְצָוּ זִוְּנָעָ כְּתָבִים. —
עַרְ חָאָלָט אַיזְקִיטִיאָרְבִּין נַאֲךְ אַיְצְטָעָרֶט אַ וּוּלְטָמִיט פָּאָפִירָן,

אבעלאר און העלואין

באמטש אלע בייז איזטיטקע שרייבאבאצן זייןע
פאלרביענט האט דאס פיעער פון הויליסן שיונטער ;
אויך איזטיטקע וועלן מסטמא נישט ווערט זיין מעער . —
וויל, נאכטמאָל, הערט וואָס אַ מענטש וואָנט צו שרייבן —
אוֹ גָּט אַיְזָן גָּאָר שְׁבֵל, אוֹיךְ גָּלוּבִּן אַיְזָן שְׁבֵל . —
בְּאֶנְרַיְמַט אַיְרַדְעַן אַלְעַן, צוֹ ווָאָס
אַ גְּדַלְן, אַ מענטש פָּעַן דָּעַרְיוֹידַן זִיד ?
אוֹרְחַעַטְמַט ? — אַרְיַסְטַּאַטְעַל אָוֹן — גָּאָט !
אוֹן לִיבָּע — צוֹ ווּעַמְעַן ? צוֹ עַפְעַם אַ מִידָּל —
וּוְיַהַיְמַט זִי דָּאָרְט —

אַבְּעַלְאָר
אייר ליכטיקער נָאָמָעַן אַיְזָן הַעֲלֹוָאַיַּן .

צְוַיִּיטָעַר מַאֲנָצָךְ
אַ מענטש אַיְן דַּי יָאָרֶן . שׂוֹין באַלְד אַרוּם פֿופְצִיךְ .
אַ ברודער אַיְן קְרִיסְטוּם, וואָס האָט שׂוֹין נִישְׁט אַיְינְמַאָל
פְּאָר אַלְעַמְעַן אָפָּן זִינְד זִינְד מְתֻהָּדָה גַּעֲוָעָן ,
חרטה אָוֹן תְּשׁוּבָה גַּעַנוּמָעַן אוֹיְף זִיד,
תְּעַנוֹתִים גַּעֲפָאַסְטָם, אָוֹן אוֹיְף שְׁטִינְעָר גַּעַשְׁלָאַפְּן ,
מִיטְ רְיֻמְעַנְס גַּעַשְׁמִין דָּאָס לִיב בְּפַרְחָסָיא זִיד . —
ער ווערט ווי אַ יְנַגְּלַפְּן זִיבָּעָצָן איָרֶן,
וּוְיַהַיְמַט זִי דָּאָרְט עַס דָּרְמָאַנְט זִיד אַיְסְמִידָּל — וּוְיַהַיְמַט זִי דָּאָרְט —

אַבְּעַלְאָר
אייר ליכטיקער נָאָמָעַן אַיְזָן הַעֲלֹוָאַיַּן .

שְׁטִימָעַן
אַ שאָנְדָּן אָוֹן אַ חְרַפְתָּה .

צְוַיִּיטָעַר מַאֲנָצָךְ
אייר זַעַט דָּאָרְטַלְיוֹן : ער אַיְזָן אַיְבִּקָּע זִינְדְּקִיטָּם, —
מְרִידָה אָוֹן זִינְדְּקִיטָּם . —

עַרְשְׁטָעַר מַאֲנָצָךְ
איָךְ פָּעַן אַזְּאָרְשְׁעַותְמִיךְ רִידְעַן נִישְׁט הַעַרְן .

כ'חאָב אַיְיךְ אַמְּאָל לִיב גַּעֲהָאָט, — ווֹיִס אַיְךְ
דעֶם ווֹיִיטָאָק פֿוֹן בִּינְקְשָׁאָפְּט, דַּעַם צַעַר פֿוֹן צַוְּשִׁידְוֹנָג,

(גייט אַרוּס מִישְׁ פַּאֲרְזְדוֹרָן)

ערשטער מאָנָאָךְ

אַ יְעַדְעַר הָאָט ווֹעַן נִיט אַיְזְ אַיְזְ לִיב גַּעֲהָאָט,
אוֹן יְעַדְעַר פַּאֲרְזְוֹכְט הָאָט דַּעַם צַעַר פֿוֹן צַוְּשִׁידְוֹנָג, —
נוֹ ווֹיִסְפֵּן מִיר אַיְצָט, אוֹן סְאַיְזְ נִישְׁתְּ אַזְוִי שְׁרַעְלָעַד.
מעַן בִּינְקְט — מַעַן פַּאֲרְגָּעָסְט. אוֹן סְאַיְזְ גַּט אַזְוִי,
וּוֹיְלְ וּוֹעֵר דָּאָרָף עַם טְרָאָגָן אַ לְאָסְט אַזְוִי זַיְךְ ?

דרוּטָעַר מאָנָאָךְ

נוֹ זַעַט אַיְר דָּאָר, עַר ווֹיְלְ אַן אַוְיְסָנָאָס זַיְן ! —
איַצְטָעַט קָעַנְט אַיְר אַיְיךְ אַלְעַ דָּאָזְ זַעַן
פָּוֹנוֹוָאָנָעָן עַם קָוּמָעַן צַוְּ אַיְם דַּי גַּעֲדָאָנָעָן פֿוֹן כְּפִירָה.
דְּרָמָאָנָט זַיְךְ נָאָר אַלְעַ דַּי רְיִיד זַיְנָעַ הַיְינָט :
מַעַן דָּאָרָף זַיְךְ נִשְׁתְּ שְׁרַעְלָעַן פָּאָרָ רְוּחָות, פָּאָרָ שְׂדִים.
„דָּאָס בְּעַסְטָעַ אַזְוִי דָּעַר עַרְד אַיְזְ דָּאָס לְעַבְןָן,
„דָּאָס שְׁעַנְסְטָעַ אַזְוִי דָּעַר עַרְד אַיְזְ דָּאָס לְיִבְשָׁאָפְּט,
„פָּאָרְוּאָס הַאָבָן אַלְעַ דַּי לְיִבְשָׁאָפְּט פָּאָרָ מְיאָסָט ?”
אַזְוִי אַ בְּפָרּוֹשָׁ גַּעֲרָעַטָּהָאָט עַר. —

אַלְעַ

גַּעֲנָגָ שַׁיְין, גַּעֲנָגָ שַׁוִּין.

צַוְּרִיטָעַר מאָנָאָךְ

אוֹן חָרָטָוּ וּוֹאָס אַיְיךְ זַאג אַיְיךְ : אָפְּלוּ זַיְן תְּשֻׁבָּה טָאָן,
אָפְּלוּ זַיְן שְׁלָאָגָן אַיְן חָאָרָץ זַיְךְ זַיְן פָּאָסְטָן,
זַיְן הַיְּמָעָ אַוְנָן זְוִדְיָסָע תְּפָלָה צַוְּ גַּאֲטָה,
זַיְן שְׁטִוְן אַזְוִי דַּי קְנִי פָּאָרָ דָּעַר חָוְילְיקָעָר מְוֹטָעָר, —
אַיְיךְ נִשְׁתְּ צָוָם בְּאַשְׁאָפְּרָ גַּעֲוָעָנָדָט, אוֹן נִשְׁתְּ צַוְּ דָּעַר מְוֹטָעָר —
דָּאָס קְנִיטָעַר פָּאָרָ אַיְר — וּוֹיִ הַיְּמָט זַיְךְ דָּאָרָט —

אַבְּעַלְאָר

אַיְר לְיִכְטִיקָעָר נִאמְעָן אַיְזְ הַעֲלָוָיְז —

אַבְּמָאָר אָוֹן חַנְקָאוֹן

(פֿאַטְעָר גַּרְעָגָרִי קָומֶת אַרְיוֹן. אַלְעַ, אַוְיֵץ דָּעַר
פֿרְנְמְדָעַר, נְוִיגַּן זִיךְ פָּאָר אִיסְטָ).

צְוּוּיּוֹטָעַר מְאַגְּנָאָךְ
דָּעַר הַיְּלִיקָעַר פֿאַטְעָר אַוְיֵץ דָּא. הַיְּבַזְּקַדְּ אַוְיֵף.

אַבְּעַלְאָר
(הַיְּבַזְּקַדְּ זִיךְ קָוִיט אַוְיֵף. זִיכְטַּ אַגְּגָעַשְׁפָּאָרָט. אָוּן
שְׁטַעַלְטַּ זִיךְ מְוִיט אַנְשָׁטְרָעַנוֹג אַוְיֵף).

פֿאַטְעָר גַּרְעָגָרִי
(חַאֲכַט אַ צִּיכְוָן אַלְעַ זָאָלָן אַרְוִיסְגָּיַן. זִיךְ גַּיְעַט. וּוּן
דָּעַר פֿרְנְמְדָעַר נְיִיט אִיסְטָ פֿאַרְבִּי שְׁטַעַלְטַּ עַר אִיסְטָ אַפְּ).

אַ פֿרְעַמְדָעַר — זַעַאַיךְ. — —

צְוּוּיּוֹטָעַר מְאַגְּנָאָךְ
אַ טְוִיבָעַר אָוּן אַ שְׁטוּמָעַר, פֿאַטְעָר הַיְּלִיקָעַר,
פּוֹן וּוּלְכָן מְאַגְּנָסְטִיר עַר קָוְמָט —
דָּאָס לָעַן מְעַן נִישְׁתַּחַת דָּעַרְגָּיַן בַּיְּ אִים.

פֿאַטְעָר גַּרְעָגָרִי
פּוֹן וּוּן אָוּן אַיְוָעַר דָּא מִיט אַוְנְדוֹן?

צְוּוּיּוֹטָעַר מְאַגְּנָאָךְ
עַרְשַׁת הַיְּוִינְטַּ פֿאַרְנָאָכַט גַּעֲסָוּמָעַן.

פֿאַטְעָר גַּרְעָגָרִי
וּוּאָס טָוַט עַר דָּא אַיְן צָעַל?

צְוּוּיּוֹטָעַר מְאַגְּנָאָךְ
מִיט אַוְנְדוֹן מִיט אַלְעַמְעַן אַרְיוֹן אַחֲעָר.
אַ שְׁטִילָעַר אָוּן אַ זְוִיטְשָׁעַן.

פֿאַטְעָר גַּרְעָגָרִי
איְיךְ זַעַעַע אַיְוָנָע אַוְיֵן טְרָעָן.

צְוּוּיּוֹטָעַר מְאַגְּנָאָךְ
עַר הַאַלְטַּת דִּי גַּאנְצָע צִוְּיַת אַיְן תְּפִלָּה טָאָן, —
עַר שְׁטִוִּיט אָוּן פְּלוּיסְטָעַרְטַּ מִיט דִּי לְיָפָן נַאֲכָנָנָה.

פָּטָעָר גַּרְעָנָגָרִי

(לייגט אַרוֹיֶּךְ זַיְנוּ הענט אוֹיֶךְ דַעַט פֿרַעַמְדָּנוֹס קָאָפּ)

וואָס וּוַיְנְסְטוֹ, זָוּן מִינְגָּעָר?

(קָוָקָט אַרְיִין אֵין פֿרַעַמְדָּנוֹס פֿנוּיט)

אַיךְ בְּעַנְשׁ דִּיךְ, שְׁטוּמָעָר זָוּן מִינְגָּעָר, — נִישְׁתָּו וּוַיְן.

(מַאֲכָתָא אַ צִּיכָּן אַלְעָזָלָן אַרוֹוִיטָגִיאָן. אַלְעָזָאָפּ. צָו
אַבְּעַלְאָרָן)

מענְסָטְלִינְגָן, אַדְעָרְזִינְגָן, אַוְיָבְדִוְוָן קָעְנָסְטָטְנִישְׁתָּו שְׁמִינִין.

אַבְּעַלְאָר

(שְׁטוּרְעָנְגָט זִיךְ אַזְוָן אוֹו שְׁטִיעִיט).

פָּטָעָר גַּרְעָנָגָרִי

זָעַזְזָעָר.

אַבְּעַלְאָר

(זְעַצְטָזִיךְ)

פָּטָעָר גַּרְעָנָגָרִי

בְּאַנְגְּרִיפְסְּטוֹ דִּיְוָן פֿאַרְבְּרָעָכְן בְּאַטְשָׁ?

אַבְּעַלְאָר

כְּבַאֲגְרִירִיךְ אַלְעָז.

פָּטָעָר גַּרְעָנָגָרִי

וואָס מִינְסְטוֹ — אַלְעָז?

מְאַנְגָּךְ

אַפְּלוֹן דִּיְוָן הַנְּאָהָה, הוָסָם דַו הַאֲסָט

פּוֹן שְׁטוּרָאָפָן מִיךְ אַוְן פֿיְנִינְקָן.

פָּטָעָר גַּרְעָנָגָרִי

דוֹ רְעִיסָטָט נָאָךְ אַלְעָז מִיטְהַעַתְהָ קָעְנָן מִיבָּר.

אַבְּעַלְאָר

וּוַיְלָאָיךְ בִּין דָעַר גַּרְעָכְטָרָה.

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַנְּלוֹאִין

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָרִי

הָעָר אֲוֹתָה, אַכְּבִּסְלָכָאַטְּשָׁה, צָו פִּילֵן זֶיךְ גַּעֲרָעֶכְט —
וּוּטָם וּוּרָן גַּרְינְגָּעָר דִּיר צָו לְעָבָן.

אַבְּעָלָאָר

אַיךְ זֶיךְ נִישְׁתָּה — מִיר זֶאל וּוּרָן גַּרְינְגָּעָר.

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָרִי

אַיךְ וּוּאַלְטָה בָּאַדְּאָרְפָּט אַפְּוֹלָעָ שְׁטְרָאָפָּה דִּיר אַוִּיסְטְּוִילָן, —
דָּאָסָ חַוִּיסְטָה : אַחֲזָיְ פָּאַרְשְׁפָּאָרָה דִּיר אַיְן צָל דָא,
אַצְּוֹאַצְּעִיךְ שְׁמַיְן נַאַךְ גַּעַבְן דִּיר אֲוֹתָה הַיְּלֵן לְיָבָן.

אַבְּעָלָאָר

מִיְּן לְיָב אַיְן גַּרְיוּטָה.

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָרִי

דִּין לְיָב אַיְן אַיְבִּיס גַּרְיוּטָה, אַיךְ זֶעָ, —
אַמְּאַדְּנוּם לְיָב הַאָסְטָן.

אַבְּעָלָאָר

וּוּאַס מִיְּנַט דָעַר פָּאַטְּעָר ?

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָרִי

אַיךְ מִיְּן — דִּיךְ אַרְטָה נִישְׁתָּה פָּאָרָן לְיָב פָּאָר דִּיְנַעַם,
דוֹ וְשָׁאַלְעָוּוּסְט אִים גַּאֲרָ נִישְׁתָּה, זֶעָ אַיךְ,
אַזְּוֹי וּוּי מַעַן וְשָׁאַלְעָוּסְט נִישְׁתָּה אַכְּלִי אַצְּוֹשְׁפָּאַלְטָעָנָה ; —
וּוּי לְאָגָן שְׁוִין אָזָ דִּין גַּוְף אַיְן אַנְגַּשְׁפָּאַלְטָן ? —
אַפְּוֹפְּצָן יָאָר שְׁוִין בָּאַלְד אַזְּדָאָן. —

אַבְּעָלָאָר

דָעַר פָּאַטְּעָר וּוּלְ מִיר וּוּי טָאָן. —

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָרִי

וּוּעָן אַיךְ וּוּאַלְטָה וּוּלְעָן וּוּי טָאָן דִּיר, וּוּאַלְטָה אַיךְ
גַּעַהְיִסְטָן טָאַקָּעָ אֲוֹתָה אַנְמָתָן שְׁמַיְן דִּיר.

אַבְּעָלָאָר

שְׁוִין בְּעַסְטָר וּוּאַלְטָה דָעַר פָּאַטְּעָר מִיקְ גַּעַשְׁמִיסָן,
אוֹן נִישְׁתָּה גַּעַ'חֹזְקָט אַבְּעָרָמִיר מִיטָּ רִיד אַזְּוִינָה.

פָּטָעֵר גַּרְעָנָגָרִי

איך חוץ נישט. פָּאַרְקָעַרְטַּ —
דָּאַם וּזְיוֹן אַיךְ גּוֹטְסְקִוִּיטַ דִּיר אֲרוֹוִים ;
וּוֹעַן אַיךְ וּוֹאַלְטַּ נִוְשְׁטַּ גַּעַשְׁאַנְעָוָעַטַּ דִּיר,
וּוֹאַלְסְטוּ פָּאַרְשְׁפָּאַרְטַּ גַּעַוְעַן שְׂוִין וּוֹידְעַרְ — אָוֹן אַוְוַף שְׁטָעַנְדִּיסַּ —
אַחַינְטָעֵר שְׁלָעַעַר פָּוּן אֶן אַמְתַּעַר גַּעַפְיְנְגָעָנִישׁ. —
די לְעַצְטָעֵ כְּתָבִים דִּיְוִינְעַ וּעַנְעַן פָּוּל מִיטַּ אַפְּקוּרְסָוֹתַ,
מִיטַּ חֻזְטָה/דִּיקָעַר, הַעַמְלָעַכְעַר מַרְיִידָה
אַנְטָקָעַן גַּאַר דָּעַם סְדָר פָּוּן דָּעַר וּוּלְטַ.

אַבְּעַלָּאָר

פָּוּנוֹוָאַנְעַן קָעַן דָּעַר פָּטָעֵר מִינְעַ לְעַצְטָעֵ כְּתָבִים ?

פָּטָעֵר גַּרְעָנָגָרִי

פָּוּנוֹוָאַנְעַן ? זְווִיל אַיךְ הָאָבַּ זַיִ. אַט זְעַנְעַן זַיִ.

(נעמת אַרוֹוִיסַּ אַ פָּאַק כְּתָבִים פָּוּן בּוֹזִים).

אַבְּעַלָּאָר

(טָוֶט אַ פָּאַל מִיטַּן פָּנִים אַרְאָפַּ אַיְבָעַרְן בְּעַט אַיִּן
פָּאַרְצָוּוּיְפָּלוֹנוֹגַ).

פָּטָעֵר גַּרְעָנָגָרִי

וּוֹי קוּמֶט עַם, דָו וּזְלָסְט זַיִן אַזְוִי נִוְשְׁטַ פָּאַרְזִוְיכְטִיךְ,
אוֹן הָאַלְטָן אַוִּיבָן אַוְוַף אַיְן צָעַל בַּיְ דִיר
אַזְוִינְעַ כְּתָבִים, אוֹן אַוְיךְ בְּרִיוּוּ פָוּן הָעַלְואַיִוּ ? —

אַבְּעַלָּאָר

אַ, גַּאַט מִינְעַר ! —

פָּטָעֵר גַּרְעָנָגָרִי

אַיךְ בִּין גַּעַוְעַן אַיְן צָעַל בַּיְ דִיר נַאַר וּוֹאַסַּ,
אוֹן גּוֹט אַרְוּמְגָעַזְבָּטַ דִי זָאַן דִיְוִינְעַ,
אוֹן נַאַר אַן שְׁוּעָרִיסְיִיטַן גַּלְיִיךְ גַּעַפְוּנְעַן
די נִיעַ כְּתָבִים דִיְוִינְעַ. אַוְיךְ דִי בְּרִיוּוּ פָוּן הָעַלְואַיִוּ.
אַט זְעַנְעַן זַיִ. דָו זְעַסְט ? —

אַבְּלָאָר אוֹן הַלְּוָאיִז

אַבְּלָאָר

(מיט געשרי)

האָסֶט נִישְׁתַּגְּה אַתְּ קֵין רַעֲכַת צֹו טָאנַ עַס !
אַן אַרְבָּעַט — וּוֹאָס אַגְּנַב דָּאָרָפַ עַם טָאנַ, —

פֿאַטְּעַר גַּרְעַגָּרִי

צֹו וּוּמָעַן דָּרְסָטוֹ עַם אַזְוִי ?

אַבְּלָאָר

נוּ, נָעַם אָוֹן שְׁטָרָאָפַ מִיךְ וּוּיְמָעַר — וּוּיְמָעַר.

אַיךְ בֵּין אַיְן דִּינְעַן הַעֲנַט דָּאָךְ.

אַיךְ בֵּין דָּאָךְ אַלְזַי נַאֲךְ אַגְּפָאַנְגָּנְגָּנְעַר אָוֹן אַפְּאָרִי' מַשְׁפָּט' עַר.

מִיטַּ מִינְעַן בְּתָבִים זָאַל דָּעַר פֿאַטְּעַר טָאנַ

וּוֹאָס נַאֲר זַיְן הַאָרְצַי גַּלְוָסְטַן — זַיְן גַּלְיוֹד פַּאַרְבָּרְעַנְעַן, —

צַיְעַפְּנְטָלְעַן מִיךְ וּוּידָעַר אַנְקָלָאָגָן, אָוֹן נַאֲכָרָעַם עַרְשַׁת

פַּאַרְבָּרְעַנְעַן זַיְן, אָוֹן מִיךְ בֵּין טָוִיטַ פַּאַרְפִּינִיסַן.

בֵּין גְּרִיטַט. נַאֲר הַלְּוָאיִז'עַס בְּרִיוֹ פַּאַרְלִירַן

אַוְיָף דָּעַם הַאָב אַיךְ קֵין כְּחַ נִישְׁתַּ

(פֿאַטְּעַר אַוְיָף דִּי קְנוּי).

אַ, נִיבַּ מִיר אָפַ דִּי בְּרִיוֹ צְרוּיפַ.

פֿאַטְּעַר גַּרְעַגָּרִי

אוֹן וּוֹאָס זַוְעַט זַיְן אַוְיָב נִישְׁתַּ

אַבְּלָאָר

כְּזֻועַל אַוִּיסְנִיַּן דָּא בֵּין דִינְעַן פִּים.

פֿאַטְּעַר גַּרְעַגָּרִי

נִישְׁתַּגְּה וּוּיטִיך אַוִּיסְצָנוּיַן. נִישְׁתַּגְּה נּוּטִיך.

שְׁטוּי אַוְיָף. סְאַיּוֹ לְעַכְּרַלְעַךְ צֹו וּעַן

אַזָּא מְשֻׁוְנָה' דִּיסְקַע דְּוַעֲרַה אַפְּטַע לְבָעַ פָּוּן אַפְּרָוִי צֹו דִּיר, —

אוֹן אַוְיָד אַזָּא מְשֻׁוְנָה' דִּיסְקַע לְבָעַ פָּוּן אַפְּרָוִי צֹו דִּיר. —

סְאַיּוֹ לְעַכְּרַלְעַךְ אוֹן וּוּאַנְדְּרַלְעַךְ צְזֹזָעַמַּעַן.

אַיךְ הַאָב אַרְיִינְגְּנְקָסְט אַיְן הַלְּוָאיִז'עַס בְּרִיוֹ.

אוֹן יְעַרְעַס וּוּאָרָט הַאָט מִיךְ וּוּסַם גַּעֲרַעַנט.

און מינע פויסטן אַנְגָּנָאָסֶן מיט רציחה,
און ס'חארץ מיר אַנְגָּפִילֶט מיט אַיְפָעָרָזֶט. —

אבָּלָאָר

פארוואָס ? פֿאָרְוֹאָס ?
ווע קומט דער פֿאָטָעָר אַיְפָעָרָזֶטְיק זַיְן ?
דער פֿאָטָעָר קַעַן זַי דַעַן ?

פֿאָטָעָר גַּרְעַגָּרִי

אָוְדָאי קַעַן אֵיך זַי.
און לַיְנָגָעָר נָאָר אָוְן פְּרִיעָר נָאָר פָּאָר דַי.

אבָּלָאָר

בְּפָאָרְשָׁטִי נִישְׁטָם, —

פֿאָטָעָר גַּרְעַגָּרִי

אוֹיך דִיך, אָבָּלָאָרְד, קַעַן אֵיך נִישְׁטָם פָוָן דָאָנָעָן נָאָר.
אֵיך קַעַן דִיך פָוָן אַמָּאל, אַמָּאל —

אבָּלָאָר

פָוָן וּוֹעֵן ? פָוָן וּוֹאָנָעֵן ?

פֿאָטָעָר גַּרְעַגָּרִי

קִין פְּרִיד וּוּסְטוּ נִישְׁטָם הַאֲבָן פָוָן דָרְרוֹיסִין זַי. —
דָעַר עַלְטָסְטָעָר דָא אֵין מַאֲנָאָסְטָר בֵין אֵיך אֵיאָר עַרְשָׁט, —
וּוְעַט בְּעַסְרָר זַיְן פָאָר דַי, אָוִיב דַו וּוְעַט בְּלִיבָן
בַּיְן דִין בָאָוָאָסְטָזִין, אָז דַו קָעָנָסְטָמִיך נָאָר אֵיאָר.

אבָּלָאָר

דָעַר פֿאָטָעָר, זַע אֵיך, הַאֲלָט אֵסְוד אַיְן זַי.

פֿאָטָעָר גַּרְעַגָּרִי

נוֹ יַע, אֵסְוד. אָוְן מַעֲרָעָר נָאָר : — אֵסְוד,
וּוְאָס הַאֲטָמָט מִיט דַי אֵגְרִיסְעָשָׁכּוֹת.

אבָּלָאָר

מִיט מִיר ?

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאיִי

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָאָרִי

צֵי חָאַסְטוֹ נִשְׁתָּמָט גַּעֲזָעָן דֻּעָם גַּאנְצָן לְעַצְטָן יַאֲרָה,
אוֹ כְּשִׁינְקָדְרִיךְ אַוְיפְּמַעְלְקָזָאַמְקִיטָּמִיטָּמִיטָּמִיט מַעַר פָּאָר אַנְדְּרָעָרָעָר?

אַבְּעָלָאָר

נָעַם צֵוֹ מִין דַּאֲנָקָדְרָפָאָר. אָוֹן זָאָל דַּעַר פָּאַטְּעָר
מַיר אַוְיסְׂזָאָן דֻּעָם סָודָה. —

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָאָרִי

פָּאָר דַּיְר זַוְעַט זַיְכָעֶר בַּעַסְטָר זַיְוִן, אַוְיבָּ אַיךְ
וּוּלְוּ וּוּיְטָעֶר הַאַלְטָן אַיְן מִין הָאָרֶץ דֻּעָם סָודָ פָּאַרְשָׁלָאָסָן;
נָאָר אַיךְ אַלְיוֹן — אַיךְ קָעָן עַם מַעַר נִשְׁתָּמָט טְרָאָן.
נִשְׁתָּמָט אַנְדְּרָעָרָעָר נָאָר, אַיזְ נָאָטָ אַלְיוֹן
הָאָט אַנְגָּעָעָכְבָּעָנָעָם אַיךְ זָאָל דַּיְךְ דָּא טְרָעָפָן
אַן אַפְּנָעָגְבָּעָנָעָם אַיְן מִין רְשָׁוֹת,
אָוֹן אַיךְ זָאָל זַיְוִן דִּין אַכְּטָוָנָג גַּעַבְנָדְיקָעָר פָּאַטְּעָר.

אַבְּעָלָאָר

אַמְוֹרָא נָעַמְתָּ מִיךְ דַּוְרָךְ פָּוּן דִּינְעָ רְיִידָ.

פָּאַטְּעָר גַּרְעָגָאָרִי

אַמְוֹרָא? אַלְעַ זָאָנָן דַּאֲרָךְ אַוְיָפְדָרְ דִּיר,
אַיזְ קָיְין זָאָר שְׁרָקְטָט דִּיר נִישְׁמָן, אַיזְ אַלְעַ פְּיִינְעָן
מִיט אַיְינְגָּעָה אַלְטָעָנָר עַקְשָׁנוֹת נִעְמָסְטוֹ אַוְוָת.
אָוֹן דָּאָם אַיזְ טָאָקָעְ אַמְתָּה, — בְּיַעַלְיוֹן. —
שְׁוִינוֹן פּוֹפְצָן יָאָר פָּוּן מַאְנָאָסְטִיר צַוְּמַאְנָאָסְטִיר
מַעַן שְׁלָעָפָט דִּיר אָוָם אַשְׁוְלִידְקָן אָוֹן אַפְּאָרְמְשָׁפְטָן.
אָוֹן אַיךְ אַזְוִי פָּוּן מַאְנָאָסְטִיר צַוְּמַאְנָאָסְטִיר
אַלְיוֹן, וּוּאַ גַּעַפְאַנְגָּעָנָעָ, שְׁלָעָפָט אָוָם זַיְךְ הַעֲלוֹאיִי. —
מַעַן הַאַלְטָט דִּיר כְּמַעַט שְׁטָעָנְדִיקָן אַיְן בָּאַשְׁטָרָאָפָן,
אָוֹן קָיְין זָאָר קָעָן נִשְׁתָּמָט צְוּוֹנְגָּעָן דִּיר דָוּ זָאָלְסָטָר
זַיְךְ אַפְּזָאָגָן פָּוּן דִּינְעָנָר שְׁדָלְלָעָכָעָ מְחַשְּׁבָות קָעָגָן נָאָט,
אָוֹן אַיךְ פָּוּן דִּין פָּאַרְדְּרוּיְמָעָר בְּעַמְקָעָנִישָׁ נָאָר הַעֲלוֹאיִי. —
אַבְּיַינְקָעָנִישָׁ, וּוּאָסָר דִּיְצָט אַיְדָעָן אַוְיָפָן
מִיט אַיר פָּאָרְעָקְשָׁן/טְשִׁיטָאָן דִּין, מִיט אַיר טְרִיחָהִיט.
אַשְׁנָאָה דַּוְפָּט אַרְוִיסָאָן יְעַדְנָס הָאָרֶץ דִּין בְּעַמְקָעָנִישָׁ. —

ווײַל ס'איַז אַחֲצָפֶה אָזוּז לְאַנְגֵן צֹו לִיב הַאֲבָנוֹ
אַ צְוֹוִיְתָן מְעַנְטִישׁוֹן, אָוֹן אָזוּז נַאֲר אִים צֹו בְּיִינְקָעָן. —
אוֹן דֹו — אַךְ זָעַם — טְרָאנְסְטַאַלְץ אַרְיכָּבָר,
צַי פִּיעָר, וּוּאַס פָּאַרְכְּדָעָנֵט אָוּוֹפֶשׁ אַשְׁדִין וּוּרְקָם,
צַי שְׁפָאַט פָּוֹן פָּאַלְקָם, פָּוֹן אַיְוְגָעָנָע חַבְרִים,
צַי שְׁנִיטָן פָּוֹן אַ מעַסְעָר אָוּוֹפֶשׁ דִין לִיב. —

אַבְּעָלָאָר
אַ, פָּאַטְעָר, רַיְיד נִישְׁטָמַע! —

פָּאַטְעָר גַּרְעַגָּאָרִי
אוֹן אַיךְ וּוַיְיל דּוּקָא רַיְידָן נַאֲר אָוֹן וּוַיְיטָעָר,
אוֹן מְאַקְעָן וּוּגָן שְׁנִיטָן, וּוּגָן מְעַסְעָר —

אַבְּעָלָאָר
אַ נִיְין, אַ נִיְין, נִישְׁטָמַע צְוָוִינָג מִיךְ
די שְׁרַעְקָלְעָכָבָעַ גַּעַשְׁעַעַנְיָישָׁ אַמְּאַלְקָעַ
אַרוֹיסְצָוְרָפָן אַיְזָן זְכָרוֹן אִיצְטָן. טֹו אַלְץ מִיטְמִיר,
נַאֲר פִּינִיק מִיךְ נִישְׁטָמַע מִיטְדָעַ שְׁרַעְקָלְעָכָבָעַ דָעַרְיָונְרָגָן.

פָּאַטְעָר גַּרְעַגָּאָרִי
נִישְׁטָמַע פִּינִיקָן דִיר וּוַיְיל אַיךְ, נַאֲר דִיר וּוַיְיזָן,
אוֹן ס'איַז פָּאַרְצָן אַ גַּעַטְלָעָכָבָעַ הַשְּׁנָחָה אָוּוֹפֶשׁ דָעַר וּוּלְטָם,
אָזוּז וּוַיְיַסְפְּרִוְידִיקָן די פָּאַטְעָרָם אַונְדוּרָעָר די הַיְוִילְקָעַ,
אוֹן דֹו וּאַלְסָט אַוְיְגָעָבָן די סְפָלוֹת דִיןָעָן, זָוָן מִינְגָעָר,
אוֹן אַלְעָ דִיןָעָן בְּלַאֲנְדוּשָׁנִישָׁן, בְּיַיְנְקָשָׁאָפָטָן,
אוֹן עַנְדְּלָעַךְ אַיְזָן דִיןָעָן זְיךָ בְּאַרְאוֹאַקָּן.
וּוַיְיל וּוּאַס דִיר פָעַלְטָן אַיְזָן — רָוּ, נִשְׁמָה רָוּ.
אַיְזָן וּוַיְיל אַיךְ אִיצְטָן אַ טְרִוִיסְטָן דִיר בְּרַעְנָגָן,
אַ חַיְלָוָנָג פָּאַר דִיןָעָן אַוְיְסְגָעָפִינְגִּיקְטָעָר נִשְׁמָה.

אַבְּעָלָאָר
אַיךְ סָוֵק דִי אַוְיָגָן מִינָעָן אַוְיָסָטָן נַאֲר טְרִוִיסְטָן, —
נַאֲר וּוָאָוָא אַיְזָן זָי דִי טְרִוִיסְטָן?

פָּאַטְעָר גַּרְעַגָּאָרִי
אַט בְּרַעְנָגָן אַיךְ, אַט אַנְטְּפָלְעָם אַיךְ דִיר דִי טְרִוִיסְטָן
מוֹט דָעַם וּוּאַס אַיךְ אַנְטְּפָלְעָם דִיר מִיןָנָהָת,

אַבְּעָלָאָר אָוֹ הַעֲלוֹאִין

אוֹן אוֹיךְ מֵין שִׁיכּוֹת צֹ דִּין לְעַבְנָן. —
דָּרְבִּיבָּעֶר זָגֵן אַיךְ דִּיר : דָּרְמָאָן זִיךְ גָּוט
אוֹן יַעֲנָעָר נַאֲכָט מִיטָּפָזְצָן יַאֲרָ צָוִירִיט,
אוֹן יַעֲנָעָר נַאֲכָט פָּוּן שְׁעַנְדוֹגָן. —

אַבְּעָלָאָר (אוֹיְפְּגָנְשְׂוִידְעָוֶט)
אָ, פָּטָמָעָר, —

פָּטָמָעָר גְּרוּגָאָרִי

דָּרְמָאָן זִיךְ גָּוט : דָּרְמָאָן זִיךְ.
גַּעֲדַעַנְקָסֶט וּוּ דּוּ בִּיסְטָ שְׁוִין גַּעֲוֹעָן אַין בָּעַט בַּיְּ זִיךְ,
אוֹן מִיטָּאָמָאָל דָּרָר אַוְיְפָרְכוֹר פָּוּן דִּין טִיר,
אוֹן יוֹנְגָעָן מִיטָּפָרְשָׁטָעָלְטָעָ פָּנִים' עָר, אַין מַאֲסָקָעָם,
מִיטָּ מַעֲסָרָם אַין דִּי הָעָטָם. —

אַבְּעָלָאָר
פָּנוֹנוֹאָנָעָן וּוּוִים דָּרָר פָּטָמָעָר אַטְדִּי אַיְנְצָלְחִוְיטָן ?

פָּטָמָעָר גְּרוּגָאָרִי
דיַיְוָנָגָעָן אַנְגָּעָרְיוּצָט הָאָט הַעֲלוֹאִין' עַם אַנְקָל.

אַבְּעָלָאָר
אַיךְ וּוּוִים, אַיךְ וּוּוִים.

פָּטָמָעָר גְּרוּגָאָרִי

דוּ וּוּוִיסְט — אוֹן וּוּוִיסְט נִישְׁטָ אַלְאַ.
דיַיְוָנָגָעָן הָאָבָן דִּיךְ גַּעֲבָנְדָן הָעָנָט אַון פִּים,
אוֹן אַיְנָעָר — זַיְעָר אַנְפִּירָעָר — הָאָט מִיטָּ זָיוּן מַעֲפָעָר
דִּין לִיבָּ גַּעֲשָׁעָנְדָעָט, דִּיךְ פָּאַרְבְּלוֹטְקָט,
אוֹן דִּיךְ אַוְיָפָ אַיְבָּיס אַפְּגָנְשִׂירָט פָּוּן הַעֲלוֹאִין. —
אוֹן אַיְצָטָעָר, אַוְיָבָ דּוּ וּוּלְסָט, שְׁטָעָל אַן דִּי אַוְיָן, —
שְׁטָעָל אַן דִּי אַוְיָן, אוֹן דָּרְעָשָׁן דָּעַם אַנְפִּירָעָר. —

אַבְּעָלָאָר
דָּאָס מֵינָט, אָז — דּו —

פָּטָמָעָר גְּרוּגָאָרִי

אוֹדָאי מֵין אַיךְ.

אוֹדָאי וּוְיל אַיךְ דּוּ זָאַלְסָט וּוּיסְט וּוּרָ אַיךְ בִּין.

ה. לִיּוֹרֶק

**אַבְּעָלָאָרֶד
עַם קָעֵן נִישְׁתָּוּן!**

פָּאַטְּעָרֶר גְּרוּנְגָּאָרִי

פָּאַרְוּוֹאָס זָאַל עַם נִישְׁתָּוּן קָעֵן זָיָן?
פָּאַרְוּוֹאָס אַיְזָן דָּאָס אַזְׂוִי נִשְׁתָּוּן וּאַרְשִׁינְגָּלָעָךְ?
אוֹן אַוִּיבָן עַם אַיְזָן נִשְׁתָּוּן וּאַרְשִׁינְגָּלָעָךְ פָּאָרְ דִּיר,
צַי מִיְּנְסָטוֹן, אָזָן סְאַזְׂוִיךְ נִשְׁתָּוּן וּאַרְשִׁינְגָּלָעָךְ פָּאָרְ קִינְעָם?
וּאָס נֻמְסָטוֹן צִיטָעָרָן אַזְׂוִי מִיטָּלְעָאָבָרִים?
אַיךְ זָאנְ דִּיר אַוִּיס אַפְּשָׁוֹטָן אַוִּין סְלָאָרָן אַמְּתָה:
דָּאָס בֵּין אַיךְ גָּעוּוֹן.

אַבְּעָלָאָר

(טָוָט אַ פָּגָל צַו דָּעַר עַרְד צְחַזְמָעָנְגָּנְבָּרָאָכוֹן. לִיגָּט.
גְּרוּנְגָּאָרִי שְׁטִיעִיט, וּוּ פְּרִיעָר, רְוָאִיק. הַיְּבָט נִשְׁתָּוּן אַזְׂוִי
אַבְּעָלָאָרֶוֹ פָּוֹן דָּעַר עַרְד).

פָּאַטְּעָר גְּרוּנְגָּאָרִי

אַזְׂוִי דָּעַרְשִׁימָעָרְטָן בִּיסְטוֹן פָּוֹן דָּעַר נַאֲכְרִיכְטָן?
וּוּ סְ'טָוָט מִיר וּוּיְזָן דָּאָס הָאָרֶץ פָּאָרְ דִּיר.

(פּוֹיְזָע)

שְׁטִוִי אַוִּיאָ; צַו וּאָס אַזְׂוִי זִיךְׂרָא וּוּאַלְגָּעָרָן?
צַו וּאָס אַזָּא פָּאַרְלָאָרְנְקִיםְט, אַזָּא דָעַרְשִׁטְיְ�וָנוֹן?
צַי מִיְּנְסָטוֹן, אָזָן אַיךְ הַאָבָן הַנָּאהָ פָּוֹן דָּעַם אַלְעָם?
צַי מִיְּנְסָטוֹן, אָזָן אַיךְ פְּרָאָזְעָה חֹוקָה?
אַגְּלוּבָן מִיר, אָזָן מִיְּנָהָרָאָן גִּימְטָאָס פָּוֹן רְחָמִים
צַו דִּיר, וּוּיְל — נַאֲכְטָמָאָל — פָּאַרְשְׁתִּיְּוִי:
עַם אַיְזָן נִשְׁתָּוּן אַיךְ — עַם אַיְזָן דִּי אַיְבִּישָׁעָה הַשְּׁנָהָה.
וּוּיְל דָּעַר, וּאָס הַאָט דִּיךְ שְׁטָרָאָפָן אַנְגָּהָוִיבָן,
בָּאַדְאָרָף אַזְׂוִי זָיָן דָּעַר פָּאַרְזָעָצָעָר — פָּאַרְעָנְדִּיקָעָר.

אַבְּעָלָאָר (הַיְּבָט אַזְׂוִי דָּעַם קָאָפְ שְׁעַלְטָ אַרְוִוִּיס)
תְּלִיוֹן!

פָּאַטְּעָר גְּרוּנְגָּאָרִי

עַם מַאֲכָתָן נִשְׁתָּוּן, זָאנְ עַם נַאֲכָתָמָאָל.
פָּאָרְ דָּעַם וּוּעַל אַיךְ דִּיךְ נִשְׁתָּוּן בָּאַשְׁטָרָאָפָן אַיְצָט.

אַבְּעָלָאָר
בְּאַשְׁטְרָאָפֶן !

פְּאַטְמָעָר גְּרוּגְּגָרִי

ニישט איזט. דארפֿסְט וויסְט זיין,
דר ענפְּאָל אוּפְּ דֵּין קָרְבָּעָר דָּאמָלְסְט
אייז נישט פָּאָר גַּעַלְט גַּעַמְאָכְט גַּעַוְאָרְן, נָאָר
אוּסְט לְיְבַשְּׁאָפְט צָו דָּעָר דָּאמָלְסְדִּיקָעָר הַעֲלוֹאיִזְמָן ;
וּוְיָל אַיך בֵּין דָּאמָלְסְט אוּקְּ גַּעַוְעָן פָּאָרְלִיבָּט
איין הַעֲלוֹאיִזְמָן, אָוֹן נִישְׁתְּ מִינְן שָׂולְד
וּוּסְט הַעֲלוֹאיִזְמָן הָאָט אָוּסְנָעְקָלִיבָּן דָּוקָא דֵּיר,
אוֹן נִישְׁתְּ מִינְן שָׂולְד, וּוּסְט דָו
הָאָסְט אִינְסָט אָוֹן צָוְוִי גַּעַזְוָגְט אַנְטְּקָעָן אַלְעָמָעָן,
אוֹן הַעֲלוֹאיִזְמָן הָאָרֶץ הָאָרֶץ לְיְבַשְּׁאָפְט אוּפְּ אַיְבוֹק . —
שְׁוִין פּוֹפְּצָן יָאָר אָוּעָק פָּוּן דָּאמָלְסְט אָוֹן,
אוֹן וּוּסְט ? — מִיר שְׁטִיעָן בִּידְעָ אַונְטָעָן וּלְבָנְן דָּאָר,
אוֹן הַעֲלוֹאיִזְמָן הָאָרֶץ אייז וּוּסְט ? בֵּי וּוּעָמָעָן ?
בֵּי דֵּיר ? — דָו מִינְסָט טָאָקָע נָאָר אַיְצָטָעָר אָוֹן בֵּי דֵּיר ?
אוֹן אַיְוב סְאָזְנָא טָאָקָע אַמְתָּא אָז בֵּי דֵּיר, —
בָּאַדְאָרְפָּסְטוּ דָּאָר אָזְדָּאָר דָּאנְקָעָן מִיךְ
פָּאָר פִּינְיָקָן אָוֹן שְׁעַנְדָּר דֵּיר, וּוְיָל הַעֲלוֹאיִזְמָן, —
אוּבָּר יְיָהָדָר דֵּיר נָאָר אַיְצָטָעָר לִיבָּן, —
אייז דָּאָר גַּעַוְים פָּאָר דֵּין גַּעַפְּוִינְגְּטָקִיטִים, נִישְׁתְּ אַנְדָּעָרָש .
טָא בְּעַנְטָש דֵּי הָאָנְטָ, וּוּסְט הָאָט דָּוּרְ פִּינְיָקָן,
די זְכִיהָ פָּוּן אָגְרָוִסְטָר לְיְבַשְּׁאָפְט דֵּיר גַּעַנְעָבָן .
אָט וּאַיך דָּאָר דָּאָס שְׁרִיבָּן, וּוּסְט זְיִוְשְׁרִיבָּט צָו דֵּיר . —
אָזְוִיפְּלָי אִינְגָעָה אַלְטָעָנָר גַּעַשְׁרִי, אָזְוִיפְּלָי יְאָמָעָר,
אוֹזָא פָּאָרְבִּיסְעָנָר גַּעַרְוָלָד, אוֹזָא גַּעַרְיוֹשָׁאָפָט,
אוֹזָא אַחֲרִיוֹת צָו דֵּין גַּרְדָּן,
אוֹן יְעָדָם וּוֹאָרָט אייז — בְּלָוֶט ; — אָוֹן דָו,
דוֹ וּוְאָגָנָסְט נָאָר מִיךְ צָו רָוְפָן תְּלִיוֹן ? —
דָּעָר תְּלִיוֹן — דָּאָס בִּיסְטָו !
פְּלָעָכְסְט תְּלִיוֹן פָּוּן דֵּין בְּעַנְשָׁאָפְט
פָּאָר הַעֲלוֹאיִזְמָן הָאָלְדוֹן .
אַיך חָרָר דָּאָר, זְיִוְשְׁרִיבָּט אַרְאָפָט פָּוּן תְּלִיוֹן,

וואם דו האסט איזונגעהשטעלט פאָר אַיר ;
 זי בעט זיך — זאלסט זי ראטעווען, באָפּרִיעַן ;
 און דו, ווי אַז אַמאָפּוֹר, האָסט זיך אַריינְגַּעֲגַּעַן
 מיט אַלְעַ גענְלַ פֿון דִּין אַיְנְגַּעַשְׁפָּאַרְטְּקִיט
 אין אַיר מהות, און זוילסְט זי נִישְׁתַּבְּ אַפּרִיעַן . —
 אַט זענען זיך די ברוּוֹ אַירַע — די תְּלִיהַ אַנְסְּטַן,
 איך דָּאָרֶף זיך נִישְׁתַּבְּ .

(גיט אַז אַזְּרַךְ צוֹ אַבעָּלָרִיס פֿיס אַ בִּינְטֵל בְּרוּוֹ . די
 ברוּוֹ צּוּשִׁיטַן זיך . פְּאַטְעַר גַּרְעָנָגָרִי אָפּ . אַבעָּלָרִ
 טּוֹט זיך אַז אַזְּרַךְ מִיטַּן קַעְרָפְּרַעַר אַיבְּרַע די בְּרוּוֹ .
 שאָרַט זיך צוֹ צוֹ זיך . לִיגַּט אַ צּוּזְיִינְגְּדָרִיְּשָׁרַעַ)

אַבעָּלָרִ

מיין פִּינְיקָעַר — מיין שענְדרַעַר אַיז אַפְּאַטְעַר אַיצְטַן אַהיַלְיקָעַר,
 אַמְּדוֹרְקַן אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר פֿון מיין נשְׁמַה .
 ער זאנְטַן, אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר האָט גַּעֲוָאַלְטַן אַזְּוַי . —
 אַ, עַנְטְּפָעַר מִיר, הַשְּׁנָחָה, פָּאַרְוֹאַס לְאַזְּטוֹ יְעַדְןַּן לְומַפְּ
 צוֹ דִּידַן אַין דִּין נָאמְעַן ? פָּאַרְוֹאַס זַגְּסַטְוֹ נִישְׁתַּבְּ
 אַלְיַיְן אַרְוִים אַין ווֹאַס באַשְׁטִיטַן דִּין ווְילַן ? —
 דו שְׁוּוֹיְגַּסְטַן, ווי אַט דָּעַר דִּיל אַוִּיפְּ ווּעַלְכַּן בְּלִיגַּן,
 דו שְׁוּוֹיְגַּסְטַן, ווי אַט די ווֹעַנְטַן ווֹאַס חַיְּטַן מִיד ;
 אַזְּנַטְעַר ווֹאַלְסַטְוֹ נִישְׁתַּבְּ אַדְאַרְפַּטְעַר מַעַר שְׁוּוֹיְגַּן .
 עַס מַזְּזַק זַיְן אַרגְּעַן, ווּעַן אַפְּיַילְוַ שְׁטַיְינַן,
 זַאְל עַפְּעַנְעַן אַמוֹיל אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר רִידַן,
 אַזְּנַטְעַר נַאֲרַ דִּידַן — שְׁרִיעַן, פְּרַאַטְעַטְרַן
 אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר .
 אַזְּנַטְעַר עַס אַיז נִישְׁתַּבְּ אַזְּאָרְגַּעַן אַיצְטַן,
 ווּעַן שענְדרַעַר טְרָאָגַט אַוִּיפְּ זַיך די קְרוֹין פֿון צְדִיק,
 אַזְּנַטְעַר גַּעֲנְדְּרַעְטַעַר — דָּעַם דָּאָרַן פֿון אַרְשַׁע,
 אַיז ווּעַן וּשְׁעַ אַנְדְּרַעְשַׁ קָעַן די רְגַע אַנְשְׁטַיְן ? —
 ער זאנְטַן, אַזְּנַטְעַר אַזְּנַטְעַר הַשְּׁנָחָה האָט גַּעֲוָאַלְטַן אַזְּוַי,
 ער זאנְטַן — מַסְתָּמָא ווּוִיס ער ווֹאַס ער זאנְטַן . —
 אַזְּנַטְעַר אַזְּוַי — טַא זַיך גַּעֲנְשַׁטְעַר, דָּו צְדִיק — לְוַמְּפַ
 איך קַושׁ די טְרִוְתַּ דִּינְגַּע, די פְּאַלְעַם פֿון דִּין מַאֲנְטַל,
 איך קַושׁ די טְרִוְתַּ דִּינְגַּע, די פְּאַלְעַם דִּין מַאֲנְטַל,

אבעלאָר און הַעלְאוֹאיַן

א, תלוּן — גוֹרֵל מִינְגֶּר, חונֵט דָו הַיְילִיקָעַר! — —

אוֹן מִינְגֶּר פִּינְגֶּר — דָאָרָעַ, קְלִינְגֶּן,

אוֹן אָךְ אוֹן וּוֹיַּוְן צַוְּדָעַר פּוֹיסְטַם, וּוֹאָסְ קָעַן,

פּוֹן אַטְ אַזְוִינְגֶּר פִּינְגֶּר מַאֲכְטָלָאָזָעַ אַדוֹיְסְקָומָעַן!

אַטְ קְלָלָה אַוִּיפְ אַפְּסִיסְטַמְטַן אַזָּאָזָעַ,

אַטְ קְלָלָה אַוִּיפְ אַזָּאָזָעַ צְוְפְּלִיקְטַן צָאָרָן

וּוַיְ דִּינְגֶּר אַיְצָטַם, אַבְּעַלְאָר, — קְרִיפְּלַעְצָאָרָן!

נָעַם שְׁלִיְידָעַר זִיךְ פָּאנְאַנְדָרָעַר אַוִּיפְןְ דִּילְ, אַבְּעַלְאָר,

אוֹן זָאָל דִּי נָאָכְטַפְּ פָּאנְאַנְדָרָעַלְעַפְןְ דִּינְעַ אַבְּרִים,

וּוַיְ סְשַׁלְעַפְטַמְט אַוְאָלָפְ פָּאנְאַנְדָרָעַר אַפְּאַרְצְקָטַעְ שָׁעַפְמַ.

(וּאַרְפַּט זִיךְ אָסְ אַיְן אַגְּגָסְטַן אַבְּרָעַן דִּילְ. וּוּרְטַ

מִידְ, רַעַדְתַּ מִזְדְּעָהִיטְ וּוַיְטַעַרְ צַוְּזִיךְ אַלְיַוְן)

אַבְּעַלְאָר, כּוֹם נִישְׁתַּתְ אָסְ, שְׁמִינְ אַוִּיפְ.

שְׁמִינְ אַוִּיפְ, וּוַיְלַעַלְ הַעַלְאוֹאיַן אַיְן דָאָ מִיטְ דִּירְ.

דָו הַאלְסְטַט אַירְ הַאָרְצַן אַיְן דִּינְגֶּרְ פִּינְגֶּרְ;

וּוַיְלַעַלְ הַעַלְאוֹאיַן שְׁוֹמְטַ אַיְבִּיךְ, אַיְבִּיךְ אַוִּיפְ דִּיןְ רַופְ.

(עַרְ זַעַטְ זִיךְ אַוִּירְ)

אַ בְּרַכְהַ אַוִּיפְ דִּי מִידְעַ פִּינְגֶּרְ מִינְגֶּרְ,

וּוָאָסְ טְרָאָגְן סְלִיכְטִיקְעַ אָנוֹן דִּינְעַ הַאָרְצַן פּוֹן הַעַלְאוֹאיַן;

(שְׁטוּרְעַקְטַ אָוִוְטַ דִּי הַעַנְטַ אַיְן עַקְזָאַלְטָאַצְיַעַן, רַעַדְתַּ

אַזְוְ וּוַיְ צַוְּ עַמִּיצְיוֹן)

וּוָאָסְ מַאֲכְסְטַוְ, הַעַלְאוֹאיַן, מִין אִינְגְּנָעַן,

וּוָאָסְ שְׁמִיסְטַו בְּיַיְ דָעַר שְׁוּעוֹלְ פָּאַרְשְׁעַמְטַ אַזְוְיַ?

גּוֹטְן אָוֹנְטַ דִּירְ, מִיןְ שְׁוּעַסְטַעְרַ, מִיןְ פָּאַרְוָאַגְלַטְעַ;

אַיְךְ זַוְקְ אַשְׁטוֹלְ פָּאַרְ דִּירְ; נָאָרְ זַעְ — נִוְתְּאָסְ קִיןְ שְׁמוֹלְ,

טָאַ זַעְ זִיךְ אַוִּיפְ מִיןְ בְּעַטְ דָעַר נַאֲקַעְטַרְ.

(עַרְ שְׁטַעַלְטַ זִיךְ אַוִּירְ אַוִּירְ דִּי גְּנוֹיַ)

גּוֹטְן אָוֹנְטַ נַאֲכָמָאַלְ דִּירְ, הַעַלְאוֹאיַן, מִיןְ וּוֹאַנְדָרְ גַּאַסְטַ;

וּוַיְ מִידְ דִּוְ בִּיסְטַ, דָו אַטְעַמְסַטְ אַזְוְיַ שְׁוּעַרְ,

אוֹן דִּינְגֶּרְ אַקְסְלָעַן נִידְעַרְן אַרְאָפְ.

דוּ בִּיסְטַ, זַעַטְ אָוִיםְ, גַּלְאָפְןְ דָוְרְקְ סְכֻנוֹתְ/דִּיקְשְׁעַןְ, וּוֹעֲגַןְ,

וּוַיְלַעַלְ דִּינְגֶּרְ קְלִיְידָעַרְ זַעַנְעַןְ דָוְרְכְגַּזְוִיפְטַמְטַ מִיטְ דִּיסְטַ,

דוּ לִיפְןְ דִּינְגֶּרְ זַעַנְעַןְ טְרוֹקְןְ, — דָוְ בִּיסְטַ דָּאַרְשְׁטִיךְ,

אוון אויך, מסתמא, הונגעריך. פארניב מיר
וואס ב'געט נישט אויף דיך מיט געטראנס אוון עסן ; —
מיין ברויט איז שטיין הארט, אוון מיין וואסער ביטער,
אוון ס'קליפורד מיינם, עצט, — פארשומוצט, פארבלויטקט ;
מיין נזיר קליעיד — איך האס עס ! העלאוין, וואס שוויינסטו ?
ביסט אויך, ווי איך, געפנטעט איזן דיין נאנע קליעיד, —
א,نعم אראפ פון זיך די נאנע קליעיד, —
א,نعم אראפ. — את פאל איך צו די פים דיר.

(עד לאזט אראפ דעם קאָפ צו דער ער, שטייט אַזּוֹי
פֿאַרְזּוֹןְקָעָןְ קָנוּינְדוּיק. עס קומט אַרְיָין דער ערשטער
טאָנָאָז. אַבעָלָאָר הָעָרָט נִישְׁתְּ וַיְיָ אַרְיָיןְקָומָעָן).

ערשטער מאָנָאָךְ

ニישט לנו איצט, ברודער.
ביסט מיד אוון שוואָך, וואָלְסְט בעסער באָדָאָרְפְּט לְינְן.

(הײַבְּט אַיס אַוּוֹן)

איך בעט דיך, לְיָוָג זִיךְ, רֹו.

(עד לייגט אַיס אַוּוֹנָק)

אַבעָלָאָר (אַ צָוְגַעְפָּלְעָנָעָר צָוָם בְּנֵט)
וְאַסְטְּוֹ זְעַנְעָן דִּינְעָן נַאֲכִיכְטָן פָּוֹן הַעֲלוֹאָזִן ?
צִי הַאֲסְטְּוֹ אַוְיִסְגָּפְּרִיטָן דִּיןְ שְׁלִיחָות
צָוָם אַיבְּרָגְּנָעֶבָן אַירְמִיןְ בְּרוּוֹ ? —
צִי הַאֲסְטְּוֹ מִירְ גַּעֲרָאָכְטָן אַ בְּרוּוֹ פָוֹן אַירְ ?
דעָרְצְיוֹלְ מִירְ גַּיכְעָר.

ערשטער מאָנָאָךְ

(איין פֿאַרְלְגָּנוּהָיִט שְׂוֹוִיגְט)

אַבעָלָאָר
צִי בִּיסְטוֹ נִישְׁתְּ גַּעֲגָנָנָעָן אַיְן דִּיןְ שְׁלִיחָות ?

ערשטער מאָנָאָךְ

גַּעֲגָנָנָעָן, אוון — ווי אלע מאָל : פֿינְפֿטְעָג אַוְן גַּעֲכָט, —
אוון הַעֲלוֹאָזִן עַמְּ מַאֲנָסְטִירְ דָּרְגְּרִיכְטָן.

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאָוֹן

אַבְּעָלָאָר

אוֹן הַעֲלוֹאָוֹן ? —

עַרְשְׁטָעֵר מַאנְגָּאָךְ

זַי אִין נִישְׂטָאָ מַעַר דָּאָרֶט.

אַבְּעָלָאָר

וּוְאָס מִיְוִינְט עַמ ?

עַרְשְׁטָעֵר מַאנְגָּאָךְ

עַם מִיְוִינְט, חַלְילָה, גַּאֲרָנִישְׂט. הַעֲלוֹאָוֹן
אִין אָוְמָגָעָרִיכְטָעָרְהָיִיט פָּוּן דָּאָרֶט פָּאָרְשְׁוּוֹוָונְדָן,
אוֹן קִיְּנָעָר פָּוּן דִּי שְׁוּעָסְטָעֵר אָוֹן דִּי אַוְפָּעָעָר
הָאָט נִישְׂט בָּאָמָעָרְקָט וּוּ אַזְוִי דָּאָס אִין גַּעַשְׁעָן.

אַבְּעָלָאָר

וּוּ לְאָגָג אָז סְאִין גַּעַשְׁעָן ?

עַרְשְׁטָעֵר מַאנְגָּאָךְ

שְׁוִין וּוְאָכָן עַטְלָעָכָע.

אַבְּעָלָאָר

דָּאָס לְעַצְתָּעַמְלָאָל, וּוּן דַּו הָאָסְטָה זַי גַּעַזְעָן,
אִיר אִיבְּעָרְגָּעְבָּנְדִּיךְ מִיְּן בְּרוּוֹן, — צַי הָאָסְטָה נִישְׂט
בָּאָמָעָרְקָט בָּאָזְוְנְדָעָרְמָט וּוְאָס אִין אִיר ? —
אִיךְ מִיְּן אָז אָוְמָרְוָא אָזְוְנְדָעָרְעָז אָזָא —

עַרְשְׁטָעֵר מַאנְגָּאָךְ

כְּחָאָב דְּעַמְּאָלְסָט גַּאֲרָנִישְׂט נִשְׂט בָּאָמָעָרְקָט ;

אִיךְ הָאָב דִּיר שְׁוִין דְּעַרְצִילְט : —

זַי הָאָט בָּאָגָעָנְטָמָט מִיךְ מִיטְ רְוָאִיקִיט אָוֹן שְׁמִיכָל, —

זַי הָאָט גַּעַבְּרָאָכְט מִיר עַסְן אָוֹן גַּעַטְרָאָנָמָ,

אוֹן אָוְיךְ אָ פְּלָאָז בָּאָזְוְרָנְט מִיר צָומְשָׁלָאָפָן.

אוֹן אָלָעָ נָגָנָעָס וּוְאָלָט נִישְׂט קָעָנָעָן אַיְנְפָאָלָן

פָּוּן אָלָעָ צְיוּוִי מִיטְ וּוְרְדִּיקִיט אָוֹן שְׁטִילְקִיט, אָז קִיְּן אַיְנָעָר

אוֹן עַפְּעָם וּוְאָס בָּאָהָאָלְטָעָנָס קוּמָט פָּאָר צְווִישָׁן אָוְנְדוֹן. —

אָ, יְעָ, אָ צִיְּכָן פָּוּן אָ צִיְּטָעֵר הָאָב אִיךְ יְעָ בָּאָמָעָרְקָט אִין אִיר,

וּוּן אִיךְ הָאָב אִין אִיר הָאָנְטָמָאָן דִּין בְּרוּוֹן,

אוון זי האט נישט געקבנט זיך שטארקן
אוון צונגעטראגן שנעל איזוי דאס בריוו צום מoil,
א שארפּן קוש געטאנז. — נאָר דאס געדווערט האט
אַפְּילוּ נישט קיינּוּ רגע, — גֶּלייך איז זו צורייש
געוואָרּן אַיינגעָצָאמּט ווי אלע מאָל.

אַבעָּלָאָר

וועאו קען זי אַבעָּלָאָר אַיעָצְמָעּ זוין?
וועאָס זאגּן דאָרט די שׂוועסטער אוון פֿאָרוֹואָלְטָעּ?
בְּאַהֲאלָט פֿוּן מִיר קיינּוּ זאָךְ נִישְׁתָּמּוּ, זאגּן מִיר אָוִיס, —
זוי לְעַבְּטָ ?

עַרְשְׁטָעָרּ מְאַנְגָּד

וועאָס פֿאָלָט דֵּיר אַיִּין אַזְוִינָס צוּ פֿרְעָנָן?
ס' אַיִּין אָפְּשָׁר אִיר דָּאס פֿלְאָזּ דָּערְעָסּוּן,
איַז זוי אָוּעָק אַ נִיעּם מְאַנְאָסְטִיר גַּעֲפִינְעָן. —

אַבעָּלָאָר

מיין בריוו, הייסט עַמּ, האָסְטוּ נְעַרְאָכְט צְרוּיקּ.

עַרְשְׁטָעָרּ מְאַנְגָּד

אט אַיִּין עַמּ. (דָּעַרְלָאָגּוּנָט אִיטּ סִיבְרָיוּ)
אוון דו פֿוֹנְדְּעָסְטוּוּנָן זוי פֿאָרוֹיכְטִים אָוִוּפּ וּוּוִיטָעּ
מייט אלע דִּינְגָּעּ כְּתִבְים, אוון דָּערְהָוּפּ
מייט הָעַלְוָאוּיּוּעּ בְּרִיווּ —

אַבעָּלָאָר (נוונַט אָרוּס דָּעַט קָאָפּ אַיִּין פֿאָרְצְוּיּוּפּלוּגּוּ).
אִיד בֵּין. אִיד בֵּין. — אָ, בְּרוּדָעּ,
כאָטְשׁ דו פֿאָרְדָּאָט מִיךְ נִישְׁתָּמּוּ.

עַרְשְׁטָעָרּ מְאַנְגָּד
אִיד הָאָב דִּיר לִיבּ.

אַבעָּלָאָר

פֿאָרוּוָאָס זָאָלְסָטוּ מִיךְ לִיבּ הָאָבּן? פֿאָרוּוָאָס?
אִיד בֵּין נִישְׁתָּמּוּ וּוּרְטָ. אִיד בֵּין אַ וּסְטָעָרּ שָׁאָרְבָּן.

עַרְשְׁטָעָרּ מְאַנְגָּד
נִישְׁתָּמּוּ רָעָזּוּי, וּוּוֹלְאָלָעּ, אלע לִיבּן דִּיר.

אבעלאָר און הַעלְאוֹאיַן

אבעלאָר

אַ מַאֲדָנָע לִיְבְּשָׁאָפֶט מָזָו עַם זַיִן. —
מַעַן חַעַצְתָּ אַנְטְּקָעָגָן מֵיר, מַעַן שְׁפִיאָנָרוֹת
אַיְשָׁדָן טְרָאָטָן מִינְגָּעָם, — מַיְוִין יְדָעָס וּוּאָרטָן, —
מַעַן שְׁלָאָגָט מִיךְ אָוָן — מַעַן חַאָטָט מִיךְ לִיבָּ. —
אַ מַאֲדָנָע לִיְבְּשָׁאָפֶט — — —

(פּוֹיְזָע)

אָ, זָאָג, וּוּאוֹ קָעָן זַיִן הַעלְאוֹאיַן?

ערשטעָר מאָנָאָךְ

זַיְוַעַט זִיךְ אַפְּוּכוֹן אַלְיַוָּן,
זַיְוַעַט גַּעוֹווֹס גַּעֲפִינָּעָן אַ שְׁלִיחָה,
אוֹן אַיְבָּעָרְשִׁין דֵּיר פּוֹן זִיךְ אַ נַּאֲכָרִיכָּט.

אבעלאָר

אַ דָּאָנָק דֵּיר פָּאָר דִּין טְרִיסְטָן וּוּאָרטָן, — אַכְּבָעָר
אַיךְ חַאָב קִיְּין כְּחַנִּישָׁט צַו וּוּאָרטָן מַעְרָעָר, —
דיַעַצְתָּעַ כְּחַוָּת מִינְעָן נַיְעָן אָוָס.
אַיךְ פָּאָל צְוּזָאָמָעָן, בְּרוֹדָעָר.

(עוֹ פָּאָלְט אַנְיָידָעָר אַיְן צְוּזָאָמָעָנְבָּרוֹז)

ערשטעָר מאָנָאָךְ

זַיְוַעַטְאָרָק, מַיְוִין בְּרוֹדָעָר.

אבעלאָר

כְּיוּעַל זַיִן. נַאָר אַיְצָטָעַ בֵּין אַיךְ מִיד.
שְׁעַנְסָטָן זַיִן צַו זִיךְ. כְּיוּעַל פְּרוּבוֹן שְׁלָאָגָן.

ערשטעָר מאָנָאָךְ (צַו זִיךְ)

זַיְוַיְקָאָן מַעַן אִים אַלְיַוָּן דָּא אַיְבָּעָרְלָאָזָן? —

(עַס שְׁלִיכָּת זִיךְ אַרְיָין דָּעָר שְׁטוּמָעָר מָאָנָאָךְ. שְׁטִיעָת

בִּים וּוּאָנוֹת. עַרְשָׁטָעַר מָאָנָאָךְ דָּעָרְפּוּרִיט, צָוָס שְׁטוּמָן).

וּוַיְלָסְטָן דָּא זַיִן? אַכְּטָוָנָגָן גַּעַבָּן? —

שְׁטוּמָעָר

(שְׁאָקְלָט מִיטָּן קָאָפְ אָוִיְףָ יְעָ. אַ גַּאנְצָעָמָה מַחְנָה מָאָנָאָךְ
קוּמָט אַרְיָין מִיטָּן טָוָהָל).

ערשטער מאָנָאָך

צַו וְאַס אֹזֶאָטֶל, בְּרִידָעֶר?

מאָנָאָכָן

דָּעֵר פָּאַטָּעֵר הָאָט גַּעֲזָנֵט — מַעַן מַעַן אַרְיִינְקָוּמָעָן.

ערשטער מאָנָאָך

צַו וְאַס-זְשַׁע אֹזֶאָטֶל שְׁמָהָה, בְּרִידָעֶר?

מאָנָאָכָן

מַעַן אַגָּט, דָּעֵר פָּאַטָּעֵר הָאָט בַּיִו אִים גַּעֲפָנוּנָעָן

אַגָּאנָצָן פָּאָק מִיטָּ לְיִבְעָן בְּרִיוֹן. —

ערשטער מאָנָאָך

איּוֹ וְאַס דָּעַרְפּוֹן?

מאָנָאָכָן

מַיר וּוְאַלְטָן אֹוֵיךְ בְּעַלְנִים זַיְן זַיְן לְיֻעָנָעָן. —

ערשטער מאָנָאָך

איּךְ בְּעַט אַיְיךְ, נַיְיכְ אַרְוִוִּים — נַיְשַׁט אַיְצַּט דַּי צַּיְּוִיט

פָּאָר שְׁפָאָס אֹוֹן חַזּוֹק, בְּרִידָעֶר. —

(שְׁטוֹפֶט אַלְעַמְעָן אַרוֹוִיס. צַוְס שְׁטוֹחוֹן, וְאַס בְּלִיבְטָה)

סְ'איּוֹ גַּוְטָן אֹז עַמְיצָעֵר וְאֶל בְּלִיבְּכָן דָּא מִיט אִים.

סְ'איּוֹ אַנְהָוִיב אַוּוֹנֵט עַרְשָׁתָן. כְּזַוְעַל צַוְּקוּמָעָן נַאֲךְ שְׁפָעַטָּרָה.

(צַו אַבְּעַלְאָר)

דוֹ שְׁלַאֲפָסְט, בְּרוֹדָעֶר?

אַבְּעַלְאָר

(לִיגַּט אַוְיְסְגַּעְצְּוִיגְּן מִיט פָּאַרְמָאַכְּטָע אַוְיְגָן)

ערשטער מאָנָאָך

(צַוְס שְׁטוֹחוֹן) עַד שְׁלַאֲפָט. סְ'איּוֹ גַּוְטָן אֹזֶוִי.

(אַפְּ)

שְׁטוּמָעָר

שְׁטוּלָט זַיְץ צַוְּקָאָפָּוֹט פָּוֹן אַבְּעַלְאָר, קַוְגַּט לְאָנָג אַיְץ

זַיְין גַּעֲזִיכְּט, נַיְגַּט זַיְץ פָּאַמְעַצְּיִיךְ, אֹוֹנוֹ נַעֲמָת רַעַד,

(פְּלִיסְטָעָרָן)

אַבְּעַלְאָר, לִיבָּר מִינְגָּר, טִיעָרָעָר, —

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאִין

אַבְּעָלָאָר (נוֹשֶׁת עֲפַנְעֲנוֹדִיק דֵי אָוִינָן)
וּוְעָר אִיז דָא? וּוְעָמָעַ שְׂטִימָעַ הַעָר אִיך?

שְׂטוּמָעַר
שְׂטִיוֹ אַוִוָּת, אַבְּעָלָאָר, עַפְןְ דִּינְגָּעַ אָוִינָן.

אַבְּעָלָאָר
אַ זְוִיסְדָּר קָוֵל אָזָא נַעֲמַת דָוְרָךְ מֵין הָאָרֶץ. —

שְׂטוּמָעַר
מֵין מַעֲנְטָשׁ דָוֵ, אַוְיְפְגָעָנָא גַּגְעָנָר אִין פִּוִּין,
כִּבְין דָא. אִיךְ בֵּין גַּעֲקָוּמָעַן.

אַבְּעָלָאָר
אַ, חְלוּמָמֵין, נִישְׁתְּ רַיִם זִיךְ אַיבָּעָר.

שְׂטוּמָעַר
סְאִין נִשְׁתְּ קִיּוֹן חְלוּמָם,
הַיְבָּ אַוִוָּף דֵי בְּרַעְמָעַן דִּינְגָּעַ אָוֹן דָעָרְזָעַ מִיר. —
מֵין פָנִים אִיז פָאַרְשְׁטָעַלְטָ מִיטָבָאָר אָוֹן וּוְאַנְצָעַט,
מֵין קָוֵל — מִיטָגְלִיוּעָרְדִּיקָעַר שְׂטוּמָלִיט,
מֵין גָוֵף — מִיטָמְעָנְרִישָׁן קִיטָל;
דָוְרָךְ לְאַגְגָן וּוְאַגָּל, דָוְרָךְ אָן שִׁיעָרָן גַּעֲפָרָן
אַזְוּרְכְנְעָרִיסָן הַאָב אִיךְ זִיךְ צָו דִיר אַחֲעָר. —
שְׂטִיוֹ אַוִוָּת, אַבְּעָלָאָר.

אַבְּעָלָאָר (עַפְנְתָשׁ דֵי אָוִינָן)
הַעֲלוֹאִין! —

צוֹנוּיִטָּע סְצַעַנָּע

(שפערת אבעלאר ליגט. העלוואיז שטייט איז ווינקל)

אַבְּעַלָּאָר

דו שטייסט שוין שטונגן אויף די פום,
אוון ב'קען אפֿילו דיר קיין פְּלָאָז נישט אַנְבָּאָטָן
זו זען זיך.

הַעֲלוֹוָאיָן

עם טומט מיר מעדרער וויי פון זען דיך
אויף הארטע בריעדר ליגן, וויי פון דעם
וואסם ב'האָבָן נישט וואו צו זען זיך. —
מען דארף נישט רעדן וועגן דעם,
וויל — זעסט דאך, ווי איך שאָפָן זיך מוט,
אוון צאמּ דאס האָרֶץ עס זאל נישט אויפֿרְיסָן.

אַבְּעַלָּאָר

קָוָם, זַעַם זַיךְ אַוְיפָּן בְּרַעֲגָן פָּוָן בְּעַטָּ.

הַעֲלוֹוָאיָן

די טיר אויז אָפָן, אוון צו יעדער דרגע
שען וווער אַרְיוֹנְסָמָעָן, — ווועט זַיְן נִשְׁתָּן גָּוָט
דאָס זַיְצָן מִינִים; — אַ פרְעַמְדָּר דָּרוֹכְגַּיְעָר בֵּין אַיךְ,
אַ שְׁטוּמָעָר וּאַנְדָּרָעָר, וואס שְׁטִיְיט בַּיִּים וּוְאַנְטָן.

אַבְּעַלָּאָר

דָּוּרְצִיְּיָן, ווי לאַבְּטָן זַיךְ דִּיר אַין מָאנְאַסְטִיר אַין דִּינְעָם?

הַעֲלוֹוָאיָן

איך שעם זיך זאגן דיר או מיר אויז שלעכט, —
וויל וואס אויז מײַן שלעכטסִיט אַנטְשָׁעָן דִּינְעָר?
אַנטְשָׁעָן אַמְּצָדִי שְׁטָרָאָפָן וואס מען שְׁטָרָאָפָט דִּיךְ,
ווַיְוַיְזָט אָוִים, גַּאנְץ אָפָט. איך שְׁטָיִ אָוִן קָוָק,
אוון נְלֹוִיב נִשְׁתָּט זַיךְ אַלְיוֹן, או אַלְעָז אויז אַמְּתָה.

אבעלאר אוּן העלואיז

אבעלאר

נאך גוט וואס דיך באטש שטראפט מען נישט.

העלואיז

מען שטראפט מיך אויך אמאָל, נאך נישט אזוֹי
אַכְזִירֶות/דיך ווי דיך, וויל איך בין דאָך
געקומען פֿרְיוּוּוֵילִיך אַין מאָנָאַסְטִיר,
אוֹן דוּ בִּיסְט אַלְץ פֿאָדְרָעָבָנֶט נאָך ווי אַ פֿאָרְמְשָׁפְטָעָר.

אבעלאר

פֿאָרְשְׁטִי אַיך, הַעֲלוֹאַזִּין, פֿוֹנְדָּעָטְטוּעָגַן,
אוֹן דיך באָדָאָרָף אַמָּאָל נאָך שׂוּעָרָר וַיַּיַּן,
דעָרְפָּאָר טָאָפָע, וויל פֿרְיוּוּוֵילִיך פֿאָרְשְׁפָּאָרְטִיך ;
דעָר אַיבְּרָגָוּאָלְד פֿאָרְשְׁפָּאָרְטָעָר האָט אַ טְרוּיָסְט אַמָּאָל
איַן דַּעַם, וואָס ער איַן מאָכְטָלָאָזִין קעָגַן שְׁטָרָאָפָעָר.

העלואיז

וַיַּוְלְסְטָס מַאֲכָן קְלֻעַנְעָר דִּינְגָּע לִיְדָן קָעָגַן מִינְגָּע, —
כְּפָאָרְשְׁטִי דִּין אִידְלְקִיטִים. — אַיך דָּאנְס דִּיר,
נאָר טַו עַם נִישְׁטָמָן, פֿאָרְקְלֻעַנְעָר נִישְׁטָמָן, דָּעַרְצִיּוֹל
דָּעַם גַּאנְצָן אַמְתָמִיר. אַיך שְׁפִיר, —
אוֹן עַפְעָם שְׁרַעְלְעַכְעָם קוּמָט פֿאָרְ מִיטְ דִּיר. —
אַיך האָב עַס אוֹיך דָּוָרָך דִּינְגָּע בְּרִיוּוּ גַּעַשְׁפִּיטִים,
איַעַדרָּס וּוּאָרט אַין דִּינְגָּע בְּרִיוּוּ נִימָט אַפְ מִיטְ פִּינְ.

אבעלאר

אוֹיך דִּינְגָּע בְּרִיוּוּ האָב אַיך אַזוֹי גַּעַשְׁפִּיטִים,
אוֹן שְׁפִיר ווי אִיצְטָעָר אוֹיך אַזוֹי, —
אַט זְעַנְעָן זַי, אַט חָאלְטָמָאַיך זַי אַין מִינְגָּע הָעַנְטָמָא, —
וַיַּיַּדְנְכָבָאָר אַיך בין דִּיר פֿאָרְ דִּינְגָּע בְּרִיוּוּ.

העלואיז

אַגְּטָמָט, ווי דָּאָרָך דוּ בִּיסְט גַּעַוּוֹאָרָן, —
אוֹן ווי צַוְשְׁלָאָגָן אוֹן צַוְפְּלִיסְטָט דוּ בִּיסְט,
(איַוּ שְׁטִילְגַּן גַּנוּוּיַּן)
אַיך קָעָן אַפְיָלוּ מִינְגָּע הָעַנְטָמָא אַוְיַסְטְּרָעָקָן
אוֹן דִּיך אַרְוּמְנָעָמָעָן.

אַבְּעָלָאָר

מיר טוט קיון זאך נישט וויאי איצט,
או דו ביסט דא, — פארקערט, עס זיננט אין מיר
אייעדר אבר. ב'בעט נאכאמאל —
כ'וויל וויסן אלע פרטימ פון דיין לאבען.

הַעֲלוֹאֵין

ニישט איצט די צייט פאָר מיר צו רעדן וועגן זיך,
רעד דו, אוּן אַיך ווּלְהַעֲרוֹן. —

אַבְּעָלָאָר

כ'וויל אַנְרִירֶן דיין האָנְטֶן.

הַעֲלוֹאֵין

איין רגע נישט קיון פֿאָרְזִוְיכְּטִישׁ קען פֿלוֹצְלִונג
פֿאנְאַנדְרִיעִיסֶן ווִידְעָר אָונְדוֹן, אוּן דֵיך
צו שְׂמַרְאָפֶן הַאֲרְבָּעָרָעָ דַעְרְפִּירָן.

אַבְּעָלָאָר

אוּן דֵיך — צו ווֹאָגְלָעָנִישָׁן שׁוּעוּרָעָרָע.

הַעֲלוֹאֵין

ニישטאָ שׁוֹין מַעַר קִיּוֹן ווֹאָגְלָעָנִישָׁן שׁוּעוּרָעָרָע.

אַבְּעָלָאָר

ニישטאָ שׁוֹין מַעַרְעָר אַיך קִיּוֹן שְׂמַרְאָפֶן הַאֲרְבָּעָרָע.

הַעֲלוֹאֵין

זַיְ שְׂמַאָרָק, אַבְּעָלָאָר.

אַבְּעָלָאָר

(גּוֹאָבָט אָרִיּוֹן דַעַס קָאָפֶ. מִיט ווּיְ פֿוֹן אָוּמְגַעְדוֹלֶז)
אָ, נָאָט, דֵיך שְׂמַאָרָקִים בְּרַעֲנָמֶת מֵיך אָומֶ.

הַעֲלוֹאֵין (גּוֹיִט צו צו אִיט).

פֿוֹנְדְּעָסְטוּעָנֶן, אַיך בְּעַט דֵיך נַאֲכָמָאל :
זַיְ שְׂמַאָרָק.

אַבְּעָלָאָר (נוּמוֹט אִיר האָנוֹט).

כ'וויל זען דיין פֿנִים אַוִיפֶ אַיִן רַגְעַ בָּאַטְשַׁ,

אַבְּעַלָּאָר אָוֹ הַעֲלוֹאִין

הַעֲלוֹאִין

אָ, בָּעֵט עַמְּ נִישְׁתָּ.

אַבְּעַלָּאָר

כְּיוֹל וּן דִּיְן אַמְּתָן גַּעֲוִיכְטַ.

הַעֲלוֹאִין

וּוְעַסְט וּוְעָרְן שְׂטָאַרְשָׁעֶר, דָּאַמְּלַסְט וּוְעָלְן מִיר
אַרְוִוִּים/גַּנְבְּ/עַגְעָן פּוֹנְדָאַנְעָן זַיְד אַיְן וּוְאַלְדָּרְגָּעֶץ.

אַבְּעַלָּאָר

וּוְיַעַן עַמְּ מַעְגְּלָעֵךְ זַיְן? מַעְן הַיְתָדָךְ מַיְך.

הַעֲלוֹאִין

וּוְעַר וּוְיִס צַי שְׁטִוִיט גַּנְטַ וּוְעַר אַחַינְטָעֶר טִיר אַיְיךְ אִיצְטַ.

(עַפְנָתְ דִּי טִיר, קַוְטָ אַרְוִוִּים, קַוְמָת צְרוּיקָ)

פּוֹנְדָאַנְעָן זַיְד אַרְוִיסְכָּאַפְּן אַיְן וּוְאַלְדָּרְגָּעֶץ,
אַיְוָף דָּעַם וּוְעָלְן אַיְךְ שַׁוְּיָן אַנְנוּעָנָן מִין מֵי,
אַיְךְ וּוְעָלְן דָּרְכְּפִירָן.

אַבְּעַלָּאָר

אָ דְּאַנְסְ דִּיר, הַעֲלוֹאִין; נַאֲרָפָרְט, וּוְיַמְּדָנָעַ,
כְּמַעַט נִישְׁתָּ גַּלְוִיבְלָעַךְ, — הַעֲלוֹאִין אַיְן דָּא, —
אוֹן קַעַן פְּאַר מִיר נִישְׁתָּ אַוְיְפָדְעָן אַיְרָ פְּנִים,
אוֹן אַיְךְ, אָ מַאְכְּטָלָאָזָעָר, לִינְ אַוְיְנְגְּצְוִינְגָן אַיְוָף אָ בָּעֵט. —

(הַיְיָבָט זַיְד אַיְךְ מִיט אִימְפָעַט, וּוְיל אַרְאָפְ פָּוּ בָּעַט,

אוֹן דָּעַם קַוְמָת אַרְיוֹן עַרְשְׁטָעָר מַאְנוֹגָז. הַעֲלוֹאִין אַיְזַ

אַפְּגַּנְשְׁפּוֹרְוָנָגָעָן אַיְן צִיְיט, אַבְּעַלָּאָר פָּאַלְשָׁ צְרוּיקָ

אַנְיְידָעָר).

עַרְשְׁטָעָר מַאְנָגָאָךְ

וּוְיַפְּלִיסְטוּ זַיְד, בְּרוּדָעָר?

אַבְּעַלָּאָר

אַיְךְ רָוּ.

עַרְשְׁטָעָר מַאְנָגָאָךְ

דָּעַר פְּרֻעְמְדָעָר שְׂטָעָרְטָ דִּיר נִישְׁתָּ?

אַבְּעָלָאָר

פֿאַרְקָעַטְמַן — זַיִן שְׁוֹיָגֵן שְׁטוּל בְּאַרְוָאִיקְטַ מִיךְ.

עַרְשְׁטָעַר מַאנְגַּץ

דָּרֶר פֿאַטְעָר וּוּשְׁטַ בְּאַלְדַ קְוּמָעַן זַעַן דִּיךְ.

אַבְּעָלָאָר

צַו וּוּאַסְ ?

עַרְשְׁטָעַר מַאנְגַּץ

דִּיךְ זַעַן — מַעַר גָּאָר נִישְׁתָ.

אַבְּעָלָאָר

אוֹן מִיר אַיְזַ פֿוּנְלָעַר אִים צַו זַעַן אִיצְטַ.

עַרְשְׁטָעַר מַאנְגַּץ

וּוִי פֿאַרְוִיכְטַמְישׁ מִיטַ דִּינְגַע דִּיךְ.

אַבְּעָלָאָר

עַר וּוּוִים אַלְיָוִן וּוִי מִיר אַיְזַ פֿוּנְלָעַר אִים צַו זַעַן אִיצְטַ.

עַרְשְׁטָעַר מַאנְגַּץ

וּוּאַס מִינְסְטוּ ?

אַבְּעָלָאָר

פֿאַרְמַיר אַיְזַ אִיצְטַ אַלְיַץ שְׁלָאָר אוֹן אָפָן,

אוֹן בְּדִיאָרָף קִיּוֹן פֿאַרְוִיכְטַמְישׁ נִישְׁתָ הָאָבָן מַעַר.

אַיךְ קָעַן אַרְיָוִן אַיְן יְעַרְנֵס הָאָרָץ,

אוֹן יְעַרְדָר קָעַן אַרְיָוִן אַיְן מִין הָאָרָץ, —

אוֹן מַוְרָא חָאָב אַיךְ אַוְיךְ נִישְׁתָ מַעַר פֿאַר קִינְעָם,

אוֹן פֿיְינְלָעַר הָאָט קִיּוֹן מַוְרָא מַעַר פֿאַר מִיר.

דָּאָס לִיכְטַ פָּוּן שְׁלוּם רָוּת אַוְוָת מִיר.

עַרְשְׁטָעַר מַאנְגַּץ

מִיךְ פֿרִוְיט צַו הָעָרָן פָּוּן דִּין מוֹל אִיצְטַ,

אוֹ סְ'רוּת אַוְוָת דִּיךְ דָּאָס לִיכְטַ פָּוּן שְׁלוּם.

אַבְּעָלָאָר

דָּאָס לִיכְטַ פָּוּן לְעַצְטָן שְׁלוּם.

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאִין

נוּ זָאנְג דָּעֵם פָּאַטְּעָר אָונְדוּעָרֶן,
אוֹ הַיִּינְטְּ דָּאָרָפְּ עָרְ פָּאָר מִיר נִישְׁתְּ מָוָרָא הַאָבָּן :
מִיּוֹן דָּאָרָעְ פּוֹיסְטְּ וּוֹלְ אִיךְ אִים הַיִּינְטְּ
נִישְׁתְּ שְׁפָאָרְן אִין זְיוֹן פְּרָעָכְן פְּרָצְוָה . —

עַרְשְׁטָעָרְ מְאַנְגָּךְ
אָזְוִינְעַ רִיךְ, בְּרוּדָרֶ!

אַבְּעָלָאָר
די אָוּוֹנְטְּ תְּפָלָה אִיז אָדוֹרְדְּ שְׂוִין ?

עַרְשְׁטָעָרְ מְאַנְגָּךְ
שְׂוִין לְאָגָן .

אַבְּעָלָאָר
אוֹן אִיךְ הַאָבְּ הַיִּינְטְּ פָּאַרְפָּעָלָטְ די אָוּוֹנְטְּ תְּפָלָה .

עַרְשְׁטָעָרְ מְאַנְגָּךְ
אַ תְּפָלָה שָׁעַן מְעַן נִישְׁתְּ פָּאַרְפָּעָלָן .

אַבְּעָלָאָר
מְעַן אַרְיְבָעָטְרָאָן זְיוֹן נָאָכְטְּ אַרְיְוָן .

עַרְשְׁטָעָרְ מְאַנְגָּךְ
וּוְלְסְטְּ אִיצְטָעָרְ אָפְּשָׁר תְּפָלָה טָאָן ?

אַבְּעָלָאָר
יעַ (נוּחָמַט אַרְוֹנְטָעָרְגִּין פָּוּ בְּעַטְּ). עַרְשְׁטָעָרְ מְאַנְגָּךְ הַעֲלָפֶט
אִים אַרְוֹנְטָעָרְגִּין, אַבְּעָלָאָרְ שְׁטָעָלָט זִיךְ אַין וּוְינְקָל
לְעַבְּנָן בְּעַטְּ אַוְרָף דִּי קְנִיְּ. הַעֲלוֹאִין אוֹן אַ צְוִיְּוִיטָן
וּוְינְגָל, שְׁטִיְּתָן שְׁטִירָף אָוֹן פָּאַרְשָׁלָאָסָן).

עַרְשְׁטָעָרְ מְאַנְגָּךְ
וּוֹלְ אִיךְ דִּיךְ וּוְידָעָרְ לְאָוֹן זְיוֹן מִיטְ זִיךְ אַלְיָוָן .
(אָפְּ)

הַעֲלוֹאִין
אִיכְטָן זְעַסְטוּ שְׂוִין, זְיוֹן פָּאַרְזִיבְכְּטִיךְ מִיר דָּאָרָפְּן זְיוֹן .

אַבְּעָלָאָר
אִיךְ זָעַן, אִיךְ זָעַן .

דו שטיטטש שווין זוינדר אויסגעציגן בי דער וואנט:
 אַ שטומעהָר וְאַ נְדָעָר וְאַס גִּיט נְאָר דָּוֹר.
 אָוֹן אַיך וְוַעֲלֵת חַפְלָה טָאָן צָוּם שְׁטוּמָן וְאַנְדָּעָר;
 אַיך קָעָן דִּיך נִשְׁתַּת אַרְוָמְנָעָמָן,
 אָוֹן אַוְיך נִשְׁתַּת זָעָן דִּיך אַיְן גַּזְוִיכְט;
 זָאָל זַיְן דָּאָס וְוַארָט — מִיְּן הַאֲנָט,
 זָאָל זַיְן דָּאָס וְוַארָט — מִיְּן אַוְיג.
 בָּאַשְׁעָפָר, לְעַבְדִּים קָעָר נָאָט, אַיך רָוֶף צָו הַעֲלָוָאָז,
 בָּמִילָא אַיְן דָּאָס אַוְיך צָו דִּיר, בָּאַשְׁעָפָר,
 אַיך זָאָג דִּי אַלְטָע, אַלְטָע חַפְלָה:
 פָּוֹן גָּאָר דָּעָר טִיפְעָנִיש אַיך רָוֶף צָו דִּיר, מִיְּן נָאָט,
 מִיְּן שְׁטוּמָעָר וְאַנְדָּעָר, וְאַס שְׁטִיטָט בַּיּוֹם וְוָאנְט.

העלואין (איין זעלבן טאָן)

אַיך חַעַר דִּין צָוּל, אַיך בֵּין צָו דִּיר גַּעֲסָמָעָן.
 דִּין קוֹל אַינְאַיְונָעָם מִיט דִּין הַאֲרַץ פָּאַרְנָעָם אַיך.
 גָּאָר וּוְעָר בֵּין אַיך אַלְיָוִן, אָז אַיך זָאָל וְוָאנְט
 צָו קָעָנָעָן זַיְן וּוּ דִוּ פָּאַרְלָאַנְגָּסָט אָזָן וּוְילְסָט
 אָז אַיך זָאָל זַיְן? — דִּי שְׁוֹאָכָע פְּלִיזְעָס מִינְעָ
 פָּאַרְטָרָאָגָן שְׁטוּמָן אָזָן שְׂוִינְגְּנָדִיך דִּי לִידָן,
 וְוָאָס מִיר אַלְיָוִן קָוָט אָוִיס צָו אַיבְּעַרְטָרָאָגָן,
 גָּאָר וּוּ זָאָל אַיך פָּאַרְטָרָאָגָן דִּינָע לִידָן?
 וּוּ קָעָן אַיך דִּין לְעַבְנָן פָּאַרְנָעָמָעָן שְׂוִינְגְּנָדִיך?
 פָּאַרְוָאָס פָּאַרְשָׁרִי אַיך נִשְׁתַּת דִּי זָוְעָט אַחֲרוֹתָדִיקָעָהִיט,
 אָזָן מַאֲך נִשְׁתַּת אַוְיפְּצִיעָרָן דָּאָס הַאֲרַץ פָּוֹן יְעָדָן
 מִיט דִּין יְסֻוּרִים/דִּיקָן גּוֹרְלָה? — אַ פָּאַרְשָׁטְלָטָע לְעָב אַיך,
 אַ פָּאַרְשָׁעַטָּע אַיְן מִיְּן שְׁטוּקָיוֹת אָזָן צְרוּקָעַצְוָגָנָקִיט,
 אָז אַיְנָגָנָלָוִיבָטָע אַיְן דָּעַם קָוָמָעְדִּיקָן טָאָג
 פָּוֹן דִּין נְצָחָן, אָזָן אַיך טָרָאָג אַיְן זַיְד
 דִּי שְׁטָרָאָלָן פָּוֹן דָּעַם קָוָמָעְדִּיקָן טָאָג. —
 (גִּיט זַיְד אַ כָּאָפָּ)

פָּאַרְנוֹב מִיר, טִיעָרָר, וְוָאָס כְּרָעֵד אַזְוּפִיל.

אַבעָלָאָר

רָעֵד וּוְיִטְעָר, שְׁוּעָסְטָעָר מִינְעָ.

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאָיֶן

הַעֲלוֹאָיֶן

אֵן מַעֲנְטֵשׁ טָוָת תִּפְלָה צַו אֵן צְוּוִיָּתָן מַעֲנְטֵשׁ,
וּוי אַיךְ צַו דֵּיר — —

אַבְּעָלָאָר

אָוֹן אַיךְ צַו דֵּיר —

הַעֲלוֹאָיֶן

דָּאָס תִּפְלָה טָאָן פָּוָן מַעֲנְטֵשׁ צַו מַעֲנְטֵשׁ אַיְזָן מַעֲרָעָר וּוי פָּוָן מַעֲנְטֵשׁ
צַו גַּאַט,

וּוַיְלָ מַעֲנְטֵשׁ צַו מַעֲנְטֵשׁ מִיְינְטָן: צְוַויָּו וּוֹאָס בְּלֹוְטִיכָן,
אוֹן מַעֲנְטֵשׁ צַו גַּאַט מִיְינְטָן: אַיְגָ�נָר וּוֹאָס בְּלֹוְטִיכָן;
דָּעַם טְרוּוִיעָר פָּוָן גַּאַטָּס זָוָן הָאָב אַיךְ גַּעְוָעָן,
נָאָר נִישְׁתָּמָעָן גַּעְוָעָן הָאָב אַיךְ, אָז בְּלֹוְטָן זָאָל רַיְנָעָן
פּוֹנְעָמָן לְיִבְּרָעָן גַּאַט דָּעַם פְּאָטָעָר. —
אַיךְ וּוַיְלָ נִשְׁתָּמָעָן תִּפְלָה טָאָן, באַשְׁעָפָעָר, אַיְצָט צַו דֵּיר, —
כְּיוֹלָה תִּפְלָה טָאָן צָוָם מַאַן מִיְינְטָן אַבְּעָלָאָר. —

אַבְּעָלָאָר (זַיְגָּטָן קָאָפְּ צָוָם דֵּיר)

צָוָם מַאַן דִּיְנָעָם?
(חַיִּטְ פָּאָזְצָוּוּיְפָלָן אַוְיְגָעָשָׂרִי) הַעֲלוֹאָיֶן!
דוֹ רַוְפָּטָם מַיְדָן מַאַן?

הַעֲלוֹאָיֶן

אוֹדָדָיָר רֹוָף אַיךְ דִּיךְ אַזְוִי, — אַיְן אַלְעָנְכָטָם,
אַיְן אַלְעָנְכָטָם. דוֹ בִּיסְטָמָין מַאַן מִיְינְטָן אַיְבָּקָעָר. —
מִיְינְטָן אַיְן גַּוָּפָן. —

אַבְּעָלָאָר (אוֹיְפָגָעָצִיטְעָרָט)

דָּעַם גַּוָּפָן מִיְינְטָן דָּעַרְמָאָן נִשְׁתָּמָעָן —
מִיְינְטָן גַּוָּפָן גַּעְהָעָרָט צַו הַיְנָטָן, צַו וּוּעָלָאָר — — —

הַעֲלוֹאָיֶן

כְּפָאָרוּוּעָר דֵּיר אַזְוִי רַעַדָן.

אַבְּעָלָאָר

צַי הָאָסְטוֹ דָּעַן פָּאָרְגָּעָסָן יַעַנָּע נַאֲכָט פָּוָן שְׁעַנְדוֹנָגָן?

ה. לייזויך

העלואין

כ'חאָב נישט פֿאַרְגָּעֶסֶן.

אַבעָלָאָר

צִי ווַיְלֵסְטוּ אַלְזַ נַאֲךְ תְּפִלָּה טָאָן צֹ אַ גַּעַשְׁעַנְדְּעַטָּן?

העלואין

אַזְוִי ווַיְיַדְוּ ווַיְלֵסְטוּ תְּפִלָּה טָאָן צֹ אַ גַּעַשְׁעַנְדְּעַטָּר.

אַבעָלָאָר

צִי דַו בִּיסְטַ אַוִיךְ גַּעַשְׁעַנְדְּעַט?

העלואין

אַיךְ בִּין.

אַבעָלָאָר

פָּנוּ וּעַמְעָן?

העלואין

פָּנוּ זַיְדַּ אַלְיַין.

אַבעָלָאָר

פָּרוּוּוּאָס?

העלואין

צֹ זַיְן ווַיְיַדְוּ.

אַבעָלָאָר

וּאָסְ מַיְגַּעַן דִּינְעַ רַיְדַּ? צִי זַאֲלַ אַיךְ טַראָכְטַן
אוֹ דַו אַלְיַין הַאָסְטַ אַוִיךְ דִּינְ גַּוְף אַ הַאנְטַ אַרְוִיְגַּעַלְיַיגְט?

העלואין

נִישְׁטַ פְּרָעָגַ, אַיךְ בַּעַט.

אַבעָלָאָר

דְּרַעְצִיְלַ מִיר אַלְזַ.

העלואין

נִישְׁטַ אַיְצָט.

אַבעָלָאָר

אַיךְ שְׁטַרְעַךְ דַי הַעַנְטַ מַיְגַּעַן צֹ דִיר.

הַעֲלוֹזָאוֹן

אוֹן אִיךְ — צוֹ דֵיר.

אַבְּנָלָאוֹר

דיַ בְּחוֹתַ מִינְעָן זִינְקָעָן.

הַעֲלוֹזָאוֹן

אוֹיךְ מִינְעָן בְּחוֹתַ זִינְקָעָן.

אַבְּנָלָאוֹר

אָ, נִין. זַיְוַן שְׁטָאָרָק. דוֹ מוֹזָוֶת זַיְוַן שְׁטָאָרָק.

דוֹ מוֹזָוֶת, — דיַ בִּיסְטַם.

עַם שְׁטוֹרָאָמָט פָוָן דֵיר מִיטַנְבָּוָהָה. —

הַעֲלוֹזָאוֹן

פָוָן וּוְאַגְּלָעָנוֹשׁ בֵּין אִיךְ צוֹ דֵיר גַּעֲקוּמָעָן,

אַיְן וּוְאַגְּלָעָנוֹשׁ וּוְעַל אִיךְ צְוָוָה אָזָועָס;

אַיְן פְּרֻעְמָדָע קָאַלְטָע וּוְעַנְטָפָן מְאַנְאָסְטְּרָוָן

הָאָב אִיךְ, וּוְדוֹ, גַּעֲהִיטַם דָּאָס פִּיעָר.

פָוָן גַּלְוִיבָן אַיְן דִּין אַוִּיסְדָּרְעוּוּיְלְטְּקִיםְטִים,

אוֹן אוֹיךְ אַיְן מִינְעָר. —

אַבְּנָלָאוֹר

אִיךְ הָאָב זַיְוַן פִּינְטַם דיַ קָאַלְטָע וּוְעַנְטָפָן דיַ מְאַנְאָסְטְּרָוָן!

הַעֲלוֹזָאוֹן

דוֹרָךְ אַלְעָפָעָן קָאַלְטָע וּוְעַנְטָפָן הָאָב אִיךְ גַּעֲרוֹפָן

דיַ פִּיעָרְדִּילְעָן בְּחוֹתַ פָּנִין דָעָר וּוְעַלְטָם, זַיְוַן וְאַלְעָן קוּמָעָן

בְּאַהֲעַפְטָן זַיְדָן דֵיר, אַבְּנָלָאוֹר, —

אוֹן וְאַלְעָן הַעֲלָפָן טְרָאָגָן דִּיר דִּין אַוִּיסְדָּרְעוּוּיְלְטְּקִיםְטִים. —

אוֹן מִין הַיְלָאָה הָאָב אִיךְ דיַ פִּולְקִיםְטִים פָוָן מִין בְּרוֹסֶט פָּאַרְמָאָגָנָרָט,

אִיךְ הָאָב דיַ פִּולְקִיםְטִים פָוָן מִין בְּרוֹסֶט בְּאַגְּנָרָן,

אוֹן קִינְעָר זַלְלָה נִישְׁטָמָת בְּאַגְּנָרָן;

כְּהָאָב אַפְּגָעָשָׂנִיטָן מִינְעָן לְאַגְּנָעָהָה,

אוֹן מִיטָּן זַעֲלָבָן מַעֲסָרָה, רְוָאִיס אַוְן גַּעֲדָלְדִּיקָה,

גַּעֲשָׂנִיטָן מִינְעָן יָאָרָן, וּוְמַעְן שְׁנִידָט אָפְּ זַעֲגָעָן;

די זאגגען ביגנדט מען אויף אין נארבן, —
אזווי האב איך צונזענגבונדן מײַנע יָאָרֶן
אין פולע נארבן, און געבראכט זוי איצט צו דיד
אויף מײַנע אַסְטֵלָעָן אַנְגָּעָלָאָדָעָנְעָרְהִיטָם,
דוֹ וְאַלְמָתָט זוי אַוִּסְפְּרִיטָן אוֹיפָּהָדִין גַּעֲלָגָעָר,
אָוֹן וְוַיְכָעֵר מַאֲכָן דִּין גַּעֲמִינָע בְּעֵמָה. —
אָ, גַּעַם אַבְּעָלָאָר, לִיְּגַזְּזֵי אָוֹים דַּי גַּאֲרָבָן,
אָוֹן אָךְ וְוַעַל שְׁמֵיָּן אָוֹן וְוַעַל קָטוֹן, —
אָ שְׁטוֹמָעוֹ וְזְנוֹדָרָעוֹ, וְאָסָשְׁטִיטָה בַּיָּם זַיְתָה.
(פּוֹזָע)

שְׁטִיטָה אוֹיפָּה פּוֹן קְנִיעָן, לִיְּגַזְּזֵי אָוֹיפָּה בְּעֵמָה צְרוּקָה.

אַבְּעָלָאָר

כְּבוֹיֵל קְנִיעָן וְוַיְמָעָר. — —
אַזְוִיפִּיל יָאָרֶן אַפְּגָנְעִשְׂיָדְטָע לְעָבָן מִיר,
אָוֹן אִין דַּי אַלְעָיָרָן צְוַיְיָ נָאָר קְרוּצָעָמָל
בְּאַגְּעָנָנְטָזָד. אָוֹן אַיְצָט — דָּאָס דְּרִיטָעָמָל.
דָּאָס עַרְשְׁטָעָמָל — גַּעֲוּוֹינִים.
דָּאָס צְוַיְיָטָעָמָל — גַּעֲשּׁוֹגָן.
אָוֹן אַיְצָט דָּאָס דְּרִיטָעָמָל.
וְאָסָזָל בְּאַטְיִיטָן אָטָדָס דְּרִיטָעָמָל?
וְאָסָקָומָט, וְאָסָעַנְטָרָט זַיְדָץ זַו אָונְדוֹ?
צִי הָעָרָן מִיר דָּאָס אַנְקָוּמָעָן פּוֹן יוֹסִּיטָוב?
צִי אִיזָּוּ דָּאָס דְּרִיטָעָמָל דָּאָס לְעַצְתָּע?
אָ, הָעַלְיוֹאָזָן, דְּרָעַנְעַטָּעָר זַיְדָץ זַו מִיר,
דַּעַךְ אָפְּ דִין פְּנִים,
אָוֹן טְרַעַט אַרְיוּבָעָר אַבְּעָרָאָס, — —
דְּעַרְלַיוֹן מִיךְ פּוֹן מִין גּוֹת.

הָעַלְוֹאָזָן

וְאָסָטָן מִיטָּאִים?
אַבְּעָלָאָר
דְּעַרְ/הָרָגָע אִים.
הָעַלְוֹאָזָן
אָוֹן וְאָסָזָל אִיךְ מִיטָּמִין גּוֹף דָּאַמְּלָסָטָט מִאן?

אבעלאָר אָן הַעלְוָאיָן

אבעלאָר

וועסט מראָן מיך אַין זיך,
און דאס וועט זיין דער זינען.
בָּאוֹזֶונְדָּעֶר טָאָר אֲ מענטש נִישְׁתְּ לְעָבָן,
און איינער מָוֵז זיך אָוִיפְּלִיאָוּן אַין צְוִוִּיטָן;
בִּיסְטְּ נִישְׁתְּ מִין וּוּבְּ גַּעֲוָאָרָן — זַיְיָ מִין מַאֲמָעָדָר,
און נָעֵם מִיךְ, וּזְיַי דֵי מַאֲמָעָעָר, אַרְיוֹן אַין זיך,
און וּזְיַי מַעַן טְרִינְקָט אָוִים וּוּוֹן, אָזְוִי זָאַלְסָטוּ מִיךְ אָוִיסְטְּרִינְקָעָן.
און אַיך וּוּלְטְרִינְפָּעָן עַפְעָם אַנדְרָשׁ. — — —
אטַחְאָבְּ אַיך סָם בֵּי זַיְיָ אַון אַונְדָּא אֲמעָסָר. — — —
כְּהַאָבְּ וּוּפְיָלְ מָאָל גַּעֲטְרָאָכְטָ אַלְיָוָן עַס טָאָן,
און נִישְׁתְּ גַּעַטָּאָן אָוִים פְּלִיכְטָ גַּעֲפִילְ צָו דִּיר,
דוֹ זָאַלְסָטוּ נִישְׁתְּ בְּלִיבָּן אָפְּגָעָנָאָרָט אַין מִין גַּעַדְוָלָר,
אַין מִין אָחָרוֹת אַון אַין קְלָאָרְסִיטָ פָּוָן מִין נִיסְטָ;
אַיך טְרָאָגְ אַלְיָזְ אַיבָּעָר וּאַרְטָנְדָּקָ אַוְיָפְ דִּיר,
און אַוְיָפְ דִּיר זָאַלְסָטוּ וּוּאַלְסָטוּ נִישְׁתְּ קְוּמָעָן אִיצְטָ, אַון בְּזָאַלְטָ
אַוְיָפְ דִּיר נָאָךְ לְאַגְּנָעָן יָאָרָן בְּאַדְאָרָפָט וּוּאָרָטָן —
אַיך וּוּאַלְטָ גַּעֲוָאָרָט מִיטְ זִיכְעָרְקִיטָ אַין דִּיר. —
און אִיצְטָעָר בִּיסְטָוּ דָא. דוֹ בִּיסְטָ גַּעַסְוּמָעָן.
און אַיך בֵּין גְּרוּיָטָ: אַטְ שְׁטִיְ אַיך אַוְיָפְ דִּי סְנִי
און וּוּאָרָטָ. —

הַעלְוָאיָן

(דָּעָרְשְׁטִינְטָ פָּגָלָט צָו מִיטָן פְּנִים צָו וּוּאָנָט)

אבעלאָר

פָּאַרְדָּעָט נִישְׁתְּ דָס גַּעֲזִיכְטָ; — סְאַיְוֹ סִי וּוּי סִי פָּאַרְדָּעָטָ,
און מִינְעָ אָוִיגָן זָעָן דִּיךְ סִי וּוּי,
זַי זָעָן דִּיךְ אָזְוִי וּזְיַי כְּיוֹלְ דִּיךְ זָעָן: —
און אָוִיסְגָּעָעָן חַלְוָם' טָעָ, אַן אָוִיסְגָּעָוּ אָקְסָעָן, אַ רְיִיטָעָ.
אַיך קָס אַרוּיָפְ צָו דִּיר, אַון בָּעָטָ:
פִּיר אָוִים מִין וּוּילָן, —

הַעלְוָאיָן

(גִּיט זַיְיָ אַ רְיִיט פָּוָן אַיך אָרָט, נַעַמְתָ הַאֲטְטִיק גַּוְיָפָן
צָו טִיר)

ה. לִיְיוֹוֵיק

אַבְּעָלָאָר (חוּט שְׁרָעָק)
וְאוֹהָהִין. לְוִיפְסְטוֹ?

הַעֲלוֹאִין
כְּאַנְטְּלוֹיֶף פָּוּן דִּיר.

אַבְּעָלָאָר
פָּאַרְלָאָזְוּ מִיךְ נִישְׁתָּמָם.

הַעֲלוֹאִין
דִּי דָּאַרְפְּסְטּ מִיךְ מַעֲרָעָרְ נִישְׁתָּמָם.

אַבְּעָלָאָר
אָ, הַעֲלוֹאִין.

הַעֲלוֹאִין
מִין לִיבְשָׂאַפְטּ גִּיטְ דִּיר מַעֲרָקְיְוּן כָּחַ נִישְׁתָּמָם.

אַבְּעָלָאָר
פָּאַרְשְׁטְיִי מִיךְ.

הַעֲלוֹאִין

כְּפָאַרְשְׁטְיִי דִּיךְ גּוֹטָם.

בְּאַפְּרִיאָוָנָג וּוַילְסְטוֹ; סְאָזְוּ דִּיר שְׁוֹעוֹת.

אוֹן אַיְן דִּיּוֹן שְׁוֹעָרְקִיּוֹתְ האַסְטּוֹ אַיְצְטּ נָאָרְ זִיךְ אַיְן זִינְעָן.

דוֹ וּוַילְסְטּ, אוֹ אַיךְ זָאָל צְוֹנְעָמָעָן דִּיּוֹן לְעָבָן,

אוֹן טְרָאָגָן עַס אַיְן זִיךְ, — אָ לִיבְעָרְ וַיְנָגָלְדוֹ,

צִי זְעָסְטוֹ נִישְׁתָּמָם, אוֹ בְּטְרָאָגְן עַס אַיְצְטּ, אוֹן וּוּלְעַס טְרָאָגָן,

גַּעַטְרָאָגָן, טְרָאָגָן עַס אַיְצְטּ, אוֹן וּוּלְעַס טְרָאָגָן, —

אוֹן אַוְיךְ צִי זְעָסְטוֹ נִישְׁתָּמָם, אוֹ בְּפָאָל אַוּעָס

אָ מִידְעָ אָוְנְטְּעָרָן לְאַסְטּ פָּוּן זִיךְ אַלְיָוִן אַמְּאָל. —

הַיְוִינְטּ וּוּלְעַל אַיךְ דָּעַרְטָרָאָגָן צְוֹוִי לְעַבְנָמָ?

אַבְּעָלָאָר
נִישְׁתָּמָם גִּיטְ פָּוּן מִיךְ.

הַעֲלוֹאִין (צְוִירָק צַו אִיר פְּלָאָזְ, קָאָפְ אַרְוָנוֹתָרָ)

פָּאַרְגְּנִיבְ מִיךְ.

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאִין

אַבְּעָלָאָר

דו בעטסט פֿאָרְגָּנְגָּבָּוּנָּג אֵין דָּעַר צִיִּית
ווען אֵיךְ גָּאָר דָּאָרָךְ עַם בְּעַטְןָן. —

הַעֲלוֹאִין

דו האָסְטָט עַם דָּא מִיטָּזִיךְ — דָּעַם סָמֶן מַעֲסָר?

אַבְּעָלָאָר

אֵיךְ טְרָאָגָט עַם מִיטָּזִיךְ שְׁמַעְנְדִּיק.

הַעֲלוֹאִין

נוּבָּעָמָּה מִיר אָוּוּלָק. —

(פּוֹזָע)

אֵיךְ בְּעַטְןָן.

אַבְּעָלָאָר

(נוּמָט אָרוּוִיס פּוֹן בּוֹזִיס אַחֲנָסָר אָוֹן אַפְּלָעַשְׂעַלָּע,
שְׁטְרָעָקָט עַס אָוִיס צָו הַעֲלוֹאִין).

הַעֲלוֹאִין

אַדְּאָנָּק, בְּרוֹדָרָר מִינְגָּר.

אַבְּעָלָאָר

וּוְאָסָּו וּוּסְטָוּ מָאָן מִיטָּדָעָם?

הַעֲלוֹאִין

אָרוּוִיסָוָוָרְפָּן.

אַבְּעָלָאָר

תָּא חָעָר מִיר אִיצְטָן,
כְּזָוִיל עַפְּעָס דִּיר דָּעַצְיִילָן, —

הַעֲלוֹאִין

אֵיךְ חָעָר, דָּעַצְיִילָן.

אַבְּעָלָאָר

נִישְׁט אִינְגָּמָּאָל חָאָב אֵיךְ שְׁווֹן אֵין מִינְגָּעָ בְּרוּוֹ צָו דִּיר,
אֵין קוּרְצָן אָוֹן פֿאָרְשָׁטְמָעַלְטָעַרְהָיִיט דָּעַרְמָאָנָט
די שְׁטְרִיכִיטָן, וּוְאָס אֵיךְ פִּיר מִיטָּזִיךְ אַלְיִין,
אוֹן מִיטָּמִין גָּוָרְלָן; אַבְּעָר אִיצְטָעָר מוֹזָו אֵיךְ

אין גאנגען אין אפּן זיין, און דו זאלסט זען
או סָם און מעסער דארכַּ מען נישט אַרוֹסֶסֶוֹאַרְפַּן ; —
און וויאדר ווועט דיר אויסקומען צו הערן
די אַפְּקַלְאַנְגַּעַן פֿוֹן יונגעַר נאכַט פֿוֹן שענדונג — —

העלזאיוֹן
אַ, טִיעַרְעַר, זַיְנוּט צַו זַיךְ אַלְיַין, — דַּעֲרַמָּאָן נִישְׁט אִיצְט
די שְׁרַעַךְ פֿוֹן יונגעַר נאכַט — —

אַבְּעַלָּאָר
נִישְׁט אַיךְ דַּעֲרַמָּאָן — עַס ווּעַרְטַּפְּן זַיךְ אַלְיַין דַּעֲרַמָּאָן ; —
פָּאָר דֵּיר הָאָבָּא אַיךְ נָאָר, אַגְּבָּ, קִינְמָאָלּ נִשְׁטַּדְעַצְיָילְטַ אַלְיַין
דַּעַם אַמְתָּ אַון דַּעַם גְּרוֹוֵילַ פֿוֹן יונגעַר נאכַט . . .
און אִיצְט אַיזְט דָּא אַן אַנְדָּעָר אַוְרָזָאַכְעָ, וּוֹאָס טְרִיבַּט מִיךְ
צַו רִידַּן אַון דַּעֲרַצְיָילַ —

העלזאיוֹן
וּוֹאָס זַאל עַס מִיְנָעַן ?

אַבְּעַלָּאָר
אַיךְ בָּעֵט דִיךְ — הָעָרָ מִיךְ. כְּזֹועַלְ רִידַּן לְאַנְגָּ.

העלזאיוֹן
כְּזֹועַלְ הָעָרָן, רִידַּן.

אַבְּעַלָּאָר
פֿוֹן קְלִינְגְּוִוִּין אַן, אוֹ סְלַעַבְּטַ אַין מִיךְ אַ סְתִּירָה
צְוִוִּישָׁן גִּיסְטַ מִינְגָּם אַון קְרַעְפֶּרְ מִינְגָּם ;
אַ סְתִּירָה צְוִוִּישָׁן גִּיסְטַ אַון גּוֹפְּ אַיזְט דָּא אַין יַעַדְן :
דַּעַר מְעַנְתַּשְׁ הָאָט נִשְׁטַּמְקַיְּן זִיכְעַרְקִיְּתַ אַין גִּיסְטַ זִינְגָּם,
דַּעֲרַפְּאָר אַכְעָר הָאָט עַר אַ גְּרוֹוִוְזִיכְעַרְקִיְּתַ
אַין גּוֹפְּ אַין זִינְגָּם, אַון עַר שְׁפָאַנְטַ
מִיטַּ שְׁטָאַרְקַּעְ זִינְגְּרִישְׁעַ טְרִיטַ אַיבְּעָרְ דַּעַר עַרְ,
אוֹן סְהִוִּידַן זַיךְ דִּי וּוּגַן אַונְטָעָר זִינְגַּעַ טְרִיטַ.
עַר עַסְטַ אַון טְרִיגְקַט אַון פְּרוֹוּכְפְּרַטְ זַיךְ,
אוֹן הָאָט פֿוֹן זַיךְ אַלְיַין הָנָהָה. — מִיךְ, אַכְעָר,
וּוֹיְזַט אַוְים, הָאָט אִימְיצָעַר פְּאַרְשָׁאַלְטַן :

אבנאלר אוּן הַלְוָאִין

פֿוֹן קְלִינְגְּוִיז אָן הַאָב אֵיך, פֶּאֲרָקְעַט, גַּעֲפִילַט
אַ שְׁמַאֲרַקְעַז זִיכְעָרְקִיט אַיִן גִּיסְט אַיִן מִינְעַם,
אוֹן נָאָר שְׂוִין נִישְׁתְּ סִין זִיכְעָרְקִיט אַיִן גַּוָּה.
מִין גִּיסְט אַיִן קְלָאָר גַּעֲוָעַן פָּאָר מִיר אַיִן לִיבְטִיך,
אוֹן בְּהַאָב גַּעֲוָאָסְט אַוְיף וּאָסְט אֵיך דָאָרָה אִים.
עַר הַאָט גַּעֲפִירַט מִיךְ צַו דָּעַר אַפְּעַנְעַר וּוּלְטַט,
צַוּ מַעֲנְטַש — נָאָטָר — אוֹן גַּאֲטַדְעַנְטַנְיוֹשׁ,
צָוּ גַּרְוִיסְן שְׁבַל, — אוֹן דָּרָךְ גַּרְוִיסְן שְׁבַל
גַּעֲוָעַן הַאָב אֵיך דִּי שְׁטוּרְכְּלִונְגְּנַעַן אוֹן טַעַותְּן אַיִן עַוְלָות,
וּאָסְט גַּאֲטַדְעַנְטַש — נָאָטָר — אוֹן מַעֲנְטַש בְּאַגְּיַעַן ; —
בְּהַאָב פִּין גַּעַזְעַן, אוֹן אַרְיְמִיקִיט, אוֹן מַרְעַן,
אוֹן אַבְּעַרְנְגְּלוּבְּרִישַׁע נָאַרְשִׁקִּיט אַיִן רְשֻׁוֹת,
אוֹן בְּהַאָב גַּעַהְאָדְעַוּת אַיִן זַרְדָּא וּוּלְן
פֿוֹן עַוְלָות אַיִן פֿוֹן פִּין דִּי וּוּלְטַט בְּאַפְּרִיעַן,
אוֹן גַּוָּה אַיִן גִּיסְט וְאַל וּוּרָן אַיִינָס —
בָּאַזְוֹנְטַעַר אַיִינָס. — נָאָר נִשְׁתְּ בְּאַשְׁעַרְט אַיִן מִיר גַּעֲוָעַן
דָּעַם חַלְוָם מִינְעַם צַו פֶּאֲרָוִירְקְלַעַן : —
אוֹן עַפְּס אַזְאָטְנוֹנְקְעַלְעַד פֶּאֲרָלְעַנְחַיִיט
אַרְיְנְגְּבָרָאַכְט הַאָט מִיךְ מִין אַיִינְגְּנְעַר גַּוָּל, —
דִּי הַעַנְטַמְּנַעַן דִּי פִּים, דָּעַר עַצְמַמְתַּח,
וּאָסְט גַּוָּה פֶּאֲרָנְעַמְט אַיִן דָּוִיַּה.
בְּהַאָב טִיף גַּעֲנְטַפְּן קִינְהָווֹיז אָן,
אוֹז בְּזַוְיִס נִשְׁתְּ מִיטְמַיְּן קְעַרְפֶּר וּאָסְט צַו טָאָן,
אוֹן נִשְׁתְּ גַּעַהְאָט קִיְּן זִיכְעָרְקִיט קִיְּן פּוֹלְעַ אָז אֵיך דָאָרָה אִים,
אֵיך הַאָב דְּעַרְשְׁפִּירַט אַ שְׁרוּקְעַ אַיִן אַיִינְגְּנְעַם סָוֵל,
אַלְכְּבָרְלְעַכְסִיט אַיִן דִּי הַעַנְטַמְּנַעַן, אַן אַיְבָרְקִיט,
בָּאַטְשַׁ נָעַם אַיִן הַאָס זַוְיִ אַפְּ אַיִן אַוְמָגְעַלְפְּעַרְטִיקִיט ;
אוֹן מַעְרַפְּן אַלְיאָ, הַאָט מִיר גַּעֲדָוְכְּט זַרְדַּעַן,
אוֹז לְעַכְּרַלְעַד מִין פְּנִים, מַוְיל אַוְן אַוְגַּן, —
אוֹן גְּרָאָד בֵּין אֵיך גַּעֲוָעַן גַּעֲזְוָנְט אַוְן אַוְרַקְעַמְט מִיאָס,
אוֹן לְוִוְתַּ דִּי רִיְדַּ פֿוֹן אַנְדְּרָעַ — אַפְּיַלְוַ שִׁיְּן. — —
(פּוֹיזַע)

בְּיּוֹם טִישׁ מִיטְמַאְטָעַ-מַאְמַעַ פְּלַעַן אֵיך זִיצְעַן
אוֹן הַאָבָן אַ גַּעֲפִילִי, אוֹז אַטְמַ אַ גַּעֲמַ אֵיך

און גיב זיך אוז אידס פון גוף ארויס,
 און שיד זיך אפ פון אים,
 און מרגן אועק זיך ערגעז וויט און הויר,
 און קומ נישט מער צוריק צו אים ; —
 און ער, דער גות, ביים טיש בליבט טארטשן,
 און סיינער באפט זיך נישט, איז עפטע איז געשן. — — —
 און איינמאָל זיך איך אט איזו ביים עסן,
 און מרגן דאס עסנווארונג צום מוייל און נעם אַראָפְּשָׁלִינְגָּן,
 און מיט אַמָּאָל דערפֿיל איך אוז שאָרְפָּטְן טְרוּיעָר,
 אוז מײַן חֲרֵפָה אָוּן באַלְיְוָנְג אַין עַסְּן,
 אוז גַּעַמְעָר אָוּן דעם שְׁלָאָגָן פָּוּן שְׁלִינְגָּן,
 אַ נִּידְעָרִיקִיט אָוּן דער גְּלוֹסְטוֹנָג פָּוּן די אַברְוִים,
 אַין זַיְעָר וְשַׂעֲרָנֶקִיט אָוּן חַיְדָה שְׁדִיקָּר צְאָפְּלָעָנִישׁ ; — —
 אָוּן גְּלִיאִיך נְאַכְּרָעָם, אַזְוִי וּוּי אַוִּיפָּצָּה צו להַכְּבִּים,
 אַזְוִי וּוּי אַ נְקָמָה אַיבָּעָר זַיך אַלְיוֹן,
 דערפֿילְט האָב אַיך אָז אַנְפָּאָל אַיבָּעָר זַיך
 פָּוּן מַאְדָּנָע, נַאֲגַעַדְיָשׁ, בְּלִינְדָּעָה תָּוֹתָה,
 אַזְוִינָעָ צִיהֻנְדִּיקָּע הַוְּנָגָעָרָם — טְוִיּוֹנָט הַוְּנָגָעָרָם ; —
 אַ יְדָעָס גַּלְיָד אָז מִיר האָט אַוְיְגַעַעַפְּט זַוְּבָּן מַיְלָעָר
 אַין אַ צְעַהְלִיעָטָן, צְעוֹוַילְדוּעָוָטָן אַוְיְסָבָּרוֹד ;
 אַ שְׁטוּרָעָם האָט אַרְוָמְגַעְכָּאָפְּט מַיְזָן גַּאנְצָן וּוּעָזָן, —
 אָז אַרְגָּנִיעָ פָּוּן גַּעַל, שְׁנָאָבָּלָעָן, פְּלִיגְלָעָן, —
 אָז ס'חָבָן זַיך פְּאָרְכִּי די אוּיגָן מִינְעָן
 גַּעַנוּמָעָן טְרָאָן מַחְנָהָט גַּאנְצָע לִיבָּעָר —
 די לִיבָּעָר אָז דִּי פְּנִימָעָר פָּוּן אַלְעָ פְּרוּעָן
 פָּוּן אַלְעָ, אַלְעָ פְּרוּעָן וְאָס אַיך האָב גַּעַזְעָן וּוּעָן, —
 די לִיבָּעָר אַפְּעָנָע, די לִיבָּעָר נַאֲפָעָטָע, —
 אָז אַלְעָ שְׁנָאָבָּלָעָן, פְּלִיגְלָעָן הָבָּאָן זַיך גַּעַוִּיסָּן
 אַרְיִינְצְּוִינְקָעָן אָז דִּעָר טִוְּפָעָנִישׁ פָּוּן לִיבָּעָר ; —
 אַ טְוַנְקָלִיקִיט האָט מִיך אַרְוָמְגַעְכָּאָפְּט — אַ פְּינְצְּטָעָרָנִישׁ,
 אָז ס'אָז מִיר שְׁלָאָר גַּעַוּאָרָן דָּאָמָלָסְט, אָז אַיך וּוּר
 פְּאָרְמְשָׁפְּט אַוִּיפָּא אַ בִּיטְעָרָן גַּעַרְאָנָג
 מִיט אָט דִּעָר פְּינְצְּטָעָרָנִישׁ פָּוּן בְּלִינְדָּעָה הַוְּנָגָעָרָם, —
 מִיט אַלְעָ הַוְּנָגָעָרָם פָּוּן מִין אַיְגָעָנָם גַּופָּה. — — —

אבלאר און העלואיז

— — — — — — — — — איך בין אנטלאפּן
פּון שטוב און פּעלד אריין, און וואילד אריין, —
און אַפְּגָנָעַלעֲן דָּאָרֶט אִין גְּרוּס גְּעוּווֹן
בְּיוֹן טִיפּוּר נְאָכֵט; דָּעָרְנָאָךְ אֲחִים צְוִירָס גְּעַנְגָּנוּן.
אָרַיִן אִין שְׁטוּב. — אִין שְׁטוּב אָזֶן שְׁטִיל גְּעוּווֹן,
אִין שְׁלָאָפּ אִין אַלְּזַ גְּעוּווֹן פְּאַרְזָוְנְקָעַן. —
אִין שְׁלָאָפּ אָזֶן אִין פְּאַרְטָאַיְעַטְן לְבָנָה-לִיכְתַּבְּטַן.
אַיְךְ הָאָב זִיד אָזֶד אַנְיְּדָרְגָּנוּת שְׁלָאָפּן. נָאָר אָמוֹיסְטַם,
דָּעַר שְׁלָאָפּ צַו מִיר אִין נִישְׁתַּחֲוּמָעַן.
אַיְךְ הָאָב אַרְמוֹגָעְבָּלְאַנְדוּשָׁעַט מִיטַּדְיָ אָוִוָּן. מִיטַּאמָּל,
עַס גִּיט אַ שְׁלָאָגְן מִיר עַפְּבָּעַט לְיִבוּסְטַם פָּאָר דִּי אָוִוָּן,
אוֹן עַפְּבָּעַט אָזָא שְׁאָרְךְ דָּעָרְחָעָר אַיְךְ דָּוָרְךְ דָּעַר אַפְּעַנְעָר טִיר
פּוֹן צִימָעָר, וּוֹאָוּ עַס שְׁלָאָפּן טָאַטְעַמְּאַמְּמָעַ —
אַזָּא גְּעוּווֹן-גְּעַלְיִיסְטַּעַר, אַזָּא בְּלִיפּ
דָּעָרְטָאָנְטַם זִיךְרָ פּוֹנְעָם צִימָעָר צַו מִין אָוִוָּעָר,
צִי אָפְּשָׁר נָאָר אַ קְוָשָׁ, — אָזֶן גְּלִיְיךְ נְאָכְרָעָם
אָזֶן אָוִוָּרִיסְטַּסְטַּר פּוֹן אָזֶן אַמְּתַ'ן גְּעַמְּאַמְּמָעַ —
מִין מַאְמָעָם אַיְבָּשְׁעָר גְּיָאַמְּעָר, — נְאָקָעָט לְיִבוּסְטַם,
אוֹן טָאַטְעָר, הָעָר אַיְךְ, וּוֹאָרְנָט : ש — ש — ש ...
אַיְךְ גְּרָאָבְּ אָרַיִן מִין פְּנִים אִין גְּעַלְעָנָר,
אַיְךְ חִיבְּ זִיךְרָ וּוֹיְדָעָר אָוּוֹפּ, אָזֶן זַעַ :
עַס זַצְנָן טָאַטְעַמְּאַמְּמָעַ, יְדָעָר אַוּוֹפּ זַיְן בְּעַט, —
צְוַויִּי אַיְינָגָעַלְיָוּעַרְטָעַ, צְוַויִּי שְׂוִוְינְגָּרְדִּיקָּעַ גְּוָפָן,
אוֹן צְוַויִּי פָּאָר פִּים אַזְוִינָעַ לְאָנָעָע, דָּאָרָע,
אַזְוִינָעַ נְאָקָעָטַם, אַזְוִינָעַ עַלְנָדָע, —
זַיְן הָעָנָגָעַן זִיךְרָ אַרְוָונְטַעַר, אָזֶן זַיְן בָּאַמְּבָלָעַן זִיךְרָ
פָּאָרְוָאָרְלָאָצָטַע אָזֶן וּוֹיְנָעַנְדִּיקָּע אִין לְבָנָה לִיכְתַּבְּטַן. — — —
— נְעַמְּטָצַו דָּאָס לְיִבְּ פּוֹן מִינְעָן אָוִוָּן ! —
הָאָב אַיְךְ אַרְוִיְּגָעַשְׁרִינְן, אָזֶן צֻוְּמָ טִיר אַ שְׁפָרְוָנָג גְּעַטָּן,
אַרְוִיְּגָעַלְאָפּּן, אָזֶן — צְוָרִיךְ שְׁוִין נִישְׁתַּחֲוּמָעַן מַעַר — — —
אַיְךְ בֵּין גְּעַלְאָפּּן אִין דָּעַר נְאָכְטַם אָרַיִן,
אוֹן מַעַר אָזֶן מַעַר גְּעַפְּיִלְטַם דָּעַם צָעַר פּוֹן גּוֹת,
דָּעַם בְּרָאָךְ פּוֹן מִינְעָן אַיְינָגָעַן צְוַופּ אַטְמָעַ גְּלִידָעַר, —
אוֹן אַטְמָעַ דָּעַם פִּיעַרְדִּיקָּן צָעַר הָאָב אַיְךְ דָּעָרְנָאָךְ גְּעַטְרָאָנְן

אין טאג אריין, אין גרויסער וועלט אריין ; —
 איך האב געלערט, געתשורט, גענרייט זיך
 צו זיין א פרידיקער, א פירער, און אהינטער מיר —
 א עטואס אוייסגערימער, א נישט גליקלעבער,
 אן אפנעשפאלטענער פון זיך אליין, א זיטיסער —
 אין נאכגענאנגען טרייט בי טרייט מיין גוף.

ニישט גוט איז מיר געווען אין אט דער צווויאיסיכיט,
 און אין די נעצט גע'חלומט האב איך געווען איזונהייט ;
 אין גאר די קינדררישע יארן האב איך, אינמאַל,
 געווען אין חלום ציין געתטאָלט פון עלטעו,
 אן אינגעטונגקענע אין ליכט און שמחה,
 אן אוייסגעשטרעקטע און אופגעפראלטן טויער.
 איך מאָך א טראָט, און טרעד אָדּוֹס פון טויער, —
 ערשות ס'קומט מיר אָן אנטקענע א געתטאָלט א צוויטע,
 און פאלט אָרוֹיף אוֹיף מיר און נעטט מיך האָלְדוֹן,
 און ליגט אָוּעָל מיך אוֹיף דער ערֵד, און ציט מיך אָוִים,
 און ציט אליין זיך אָוִים אָרְיבֶּר מיר
 מיט אָזָא ליכטיקן און סאמעטעןעם גוף,
 און סוקט אריין און דריינט אריין אין מיר, —
 (דאס ביטו געווען, דו). —
 און ב'שפֿיר, זוי אלְץ וואָס אָוּה דער ערֵד און אָיבֶּר איך, —
 די בוימער, גראָזן, טִיכִין, שטערן, —
 זוי טווען נאָך און דריינען אוֹיך אָרְיוֹן אין מיר
 מיט אלְעָו וואָרְצָלָעָן, ליכט און שטראָמָען זיערעָן,
 און איך שטרעָק אָוִים מיין גוף און נעטט עם אלְעָאָרְיוֹן אין זיך
 ביז וואָאנָען איך דערפֿיל — מיר גווען אָיוּס,
 און דאמָאלְסָט צִי איך אָוִים די הענט אָין זיער גאנצעָר לִינְגָן,
 און אוֹיך די פִּים אָזָוִי — איך צִי זוי אָוִים.
 (דאס ביזטו געווען, העלאוין, דו).

און אט דער חלום קינדרישער האט מיך באָנְלייט
 אין אלְעָ צִיטָן מײַנָּע, און אוֹיך דאמָאלְסָט, —
 און אוייסגעשטאָגָען און אין מיר אָחָפָעָנָגָן,
 אָוּרגָעָץ וואָרט אָזָרְץ מיך אָמענטש אָזָלְטָעָנָר,

אבולאר און העלואין

א לוייטערער, א רייןער און, דערהויפט, א גאנזעה,
א מענטש — א פרוי, וואס זאמלט כחوت
זו זיין פאר מיר געליבטע, כלה, שוערטער, מוטער,
און נאכדרעם פאר מיר וווערן חונטש השגחה,
און איסידערליין מיך פון ביטערן גראנג מיט מיין גות.
מיין טיר האט זיך געפנט און א נאכט אינמאַל,
און ער — דער מענטש, דער לאָנג גענרטער איז געקומען,
דער מענטש, דער לאָנג גענרטער — העלואין.

(פוייזע)

געדיינקסט דיוין ערשותן מאָל אריינקמען צו מיך? —
געדיינקסט, ווי איך האָב איסגענרטעקט די הענט צו דיר?
א רגע זענען זוי געהאנגען און דער לופטן, —
פארשעמעט בעטלער צוויי, — און דו
האָסט אויפגעבאָפט די חונט מיינע,
און זוי אַרְזִיפְּנָעוֹוְיקְלָט אַוּוֹפְּ דֵּין האַלְדוֹן,
און זוי נאָר איך האָב אַנְגְּרִירְתָּם דֵּין גוֹת,
אֶזְזִי אַיז מיט אַמְּאָל אוֹיך אוֹפְּנָרִיכְט גַּעֲוָאָרָן מִינְגָּר; —
א לִכְתִּיקְיִיט האָט אַיבָּר מִיר אַשְׁטָרָאָם גַּעַטָּאָן,
און אלְּזִי אַין גוֹת מיינען, וואָס האָט בֵּין אַיצְט גַּעַלְאַדְרוֹשָׁעַט
איין וואָקלענִיש, אַין בלִינְדְּסִיכְט אַין אַין סְפָּוָת,
דְּרָפִילְט האָט זַיְכְּרִיקְיִיט אַון הַיְמִישְׁקִיט אַין זיך,
אונ מִינְעָן לִפְּנֵן האָבָּן דְּאַנְקָעְנִיךְ גַּעַלְיִסְטָרָט: הַעַלְואָין. — — —

דערנאָך — — —

דערנאָך — — —

איין ער געקומען.

העלואָין
ווערד?

אבולאר
דער פֿוֹנִיקְעָר, דער פֿאַטְעָר!

העלואָין
וועלכְּדָר פֿאַטְעָר?

ה. לייזיק

אַבְּעַלָּאָר

(ביטעו) אַהֲלֹאִין, פָּאָרְנוּם, דָּעֶרְזָע,
דָּאָס הַהֲלָע לֵיכְטָפָן פָּאָטְעָרָם מַעֲסָעָר,
אוֹן אוֹיךְ דָּעֶרְזָע דָּאָס שָׁוֹאָרְצָע בְּלֹוט
פָּוָן אָוּמְרִינְעָם אַבְּעַלָּאָר. —

הַהֲלֹאִין

(מיש געשריי) הַהֲרָאוּפָה!

אַבְּעַלָּאָר

אֵיךְ וּוּלְנִישְׁתָּאַוְתָּהָעָרָן. בְּזֹועַל לְיאָרִימָעָן, בְּזֹועַל טָאנְצָן!
אַ טָּאנְצָן, אַבְּעַלָּאָר, טָאנְצָן!
די תָּאוֹות דְּיוֹנָעַן לִגְנָן טָוִיט אַיְן שְׁטָרָאָמָעָן בְּלֹוט —
די נָאָולָה פָּוָן דְּיוֹן גָּוָף אַיְן דָּאָךְ גָּעָסָמָעָן! —
די נָאָולָה הָאָט גַּעֲרָאָכָט דָּעֶרְזָעָנְדָעָר דִּירָה,
דָּעֶרְזָעָן, — זִינְגָה, אַבְּעַלָּאָר,
אַ גַּעֲזָאָגָג צָוָם תְּלוּוֹן! —

הַהֲלֹאִין

אֵיךְ בְּרָעָךְ צְוָזָמָעָן.

אַבְּעַלָּאָר

זַיְוִ שְׁטָאָרָק צָו הַעֲרָן בִּיּוֹן סָוָה.
זַיְוִ שְׁטָאָרָק.

הַהֲלֹאִין

אֵיךְ בִּיּוֹן. פָּאָרְנוּבָה מִיְּן אָוּסָגָשָׁרִי.

אַבְּעַלָּאָר

מִיְּן וּוֹאָרָט אַיְן נִישְׁתָּאַוְתָּהָעָרָן,
אוֹן נִישְׁתָּאַוְתָּהָעָרָן דְּעָרְפִּירָט צָו דָעַם וּוֹאָס בְּזֹוֵיל דְּעָרְפִּירָן.

הַהֲלֹאִין

דְּעָרְפִּירָן. אֵיךְ הַהֲרָ.

אַבְּעַלָּאָר

עַם לִינְגָה אַ מעַנְטָשׁ צְוָשְׁלִיְודָעָרָט אָוּפָה אַ דְּיָיָן,
זַיְוִן לִיבָה אַיְן אָוִינְגָעָרָקָט, אַיְן בְּלֹוט פָּאָרְטְּלִיעָט,

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלָאִיז

אָוֹן מַעֲנְטְשָׁן טָאנְצֵן מַוט דַּי פִּים אָוִיף אִים,
 אָוֹן אַיִן זַיִן בְּלוּט. — זַיִן וּוּרָן מִיד דָּעֶרֶפּוֹן, דַּי מַעֲנְטְשָׁן;
 זַיִן הוּדִין זַיִךְ אָוּעָךְ, דַּי מַעֲנְטְשָׁן — אָוֹן דָּאָם גַּעַשְׂמִיכָן לִיבָּ
 פָּאַרְבְּלִיבָּט אַלְיוֹן אָוִיףּ הוּילָעָר עַרְדָּ,
 אָוֹן אַוִּיפְּנַעַרְעַטְסָם; אָוֹן אַוִּיפְּנַעַרְעַטְסָם בְּרַעַנְטָ
 אָוֹן וּוּקְסָן לִיכְטָל אָוֹן בָּאַלְיוֹיכָט עַם, —
 אָוֹן עַמִּיצָּעָר גַּיט מִיט אַמְּאָל אַיִן טִיר אַ קְלָעָפּ
 מִיט דִּינָעָ קְלָעָפּ, — דָּאָס מַאוֹ זַיִן הַעֲלָאִיז!
 דָּעַר גּוֹפּ נַעֲמָת שָׁאָרָן זַיִךְ אָוֹן שָׁאָרָט זַיִךְ צָו
 צָוָם טִיר, אָוֹן עַפְנָט, קָוָט אַרְיוֹן אַזְּנָכְטָם, —
 עַרְשָׁת נַיִן — נַיִט הַעֲלָאִיז. דָּעַר גּוֹפּ שְׁפָרְנָגָט אַוִּית
 אָוֹן שְׁפָאָנָט אַוִּועָךְ גַּאֲסָם אַיִן — נַאֲסָם אַוִּים,
 אָוֹן רְוִיטָעָ סְלִיאָדוֹן נִיסְן זַיִךְ אַחְנְטָעָר,
 אָוֹן אַלְעָן נַאֲסָן וּוּרָן אַגְּנָעָצְנָדוֹן פָּוֹן דַּי סְלִיאָדוֹן,
 אָוֹן סְ'וּעָרָט אַ שְׁרָפָה: אָוֹן דָּעַר גּוֹפּ
 נַעֲמָת שְׁרִיעָן, אַגְּנָעָשָׂוֹאָן וּוּרָן
 אָוֹן פְּרָעָגְלָעָן זַיִךְ אָיִן פְּלָאָמָעָן פָּוֹן דָּעַר שְׁרָפָה,
 אָוֹן שְׁפָאָנָט, אָוֹן חָרְטָט נַיִשְׁתָמָט אָוִיףּ צָו שְׁפָאָנָעָן,
 אָוֹן צִינְדָט, אָוֹן צִינְדָט אַלְעָן גְּרָעָסְעָרָעָ,
 אַלְעָן בְּלוּטְקָעָרָעָ פְּלָאָמָעָן; — מִיט אַמְּאָל
 פָּאַלְעָשָׁן אַלְעָעָר שְׁרָפָות זַיִךְ דָּעַר גּוֹפּ אַלְיוֹן
 בְּרַעַנְט אַיִבָּר, אָוֹן עַם בְּלִיבָּט פָּוֹן אִים אַנְגָּרָאָש.
 אָוֹן הַעֲלָאִיז אַיִן אַלְעָן נַיִשְׁתָמָט, נַיִשְׁתָמָט, —
 — גַּעַבְעָנָשָׁט זַיִי, הַעֲלָאִיז, חָאָבָּאָיךְ גַּעַזְאָנָט,
 אָוֹוָאָדוֹ זַאֲלָסָט נַיִשְׁתָמָט זַיִן, — אָוֹן זַיִן גַּעַזְוָנָט, —
 וּוּסָטָט מַעַר מִיךְ קִינְמָאָל שָׁוֹן נַיִשְׁתָמָט זַעַן; —
 מִיּוֹן גּוֹפּ וּוּעַט מַעַר נַיִשְׁתָמָט זַיִן שִׁין גּוֹפּ,
 מִיּוֹן בְּלוּט חָאָט אַיְנָגָאָן זַיִךְ אָוִוִי גַּעַגָּסָן,
 אָז סְ'חָאָט אַיְנָגָאָן זַיִךְ אַרְוִיסְגַּעַגָּסָן; —
 אַיִךְ וּוּעַל דַּי לִיבְשָׁאָפְט מִיּוֹנָעָ, הַעֲלָאִיז, צָו דִּיר
 אַוּוּקְטָרָאָגָן צְוּוֹיָשָׁן וּוּעַנְטָ פָּוֹן רִיוּעָט שְׁוֹוִיָּנוֹ.
 אָוֹן דַּו וּוּסָט אַוִּיךְ אַוּוּקְטָרָאָגָן דִּיוֹן לִיבְשָׁאָפְט, —
 אַזְוּוֹ וּוֹיָאִיךְ, — אַחֲרָן וּוֹאָסְיָנָר דָּאָרָפּ זַיִן נַיִשְׁתָמָט;
 אָוֹן דִּיר וּוּט צָעָן מַאְלָ שְׁוּעָרָעָ זַיִן פָּוֹן מִיר,

וויל דין גוף האלט אין רעכטן בליען נאך,
און ווים אינגעאנץ נישט דעם טעם פון שניד מעסער, —
נאך טאן ווועסטו דאס זעלבייקע וואס איך,
אויב דו האסט ליב אבעלאר ווי אבעלאר דיך.

**העלזואיין
איך האב געתאן.** —

אבעלאר

איך ווים, העלזואיין. —

פון דאמאלסטן אן אוועס זענען אוזויפיל יארן,
און בידיע לעבן מיר אין דינגען שוויגן.
און אפטמאל קליעד איך אן איז וארטט מיין שוויגן,
דאס ווארטט צו נאט, — דאס זוארטט צו העלוואיין.
איך האלט זיך אפ פון עסן און פון טרינקען, —
איך דיר זיך צו נאך וווען נישט וווען צו ברויט,
און אנדערע עסנווארן — איך מיר עס אום,
איך האלט נאך אויף מיין חיות, כדי צו קענען
אין דורכגעלויכטגעגעם געדאנק זען העלוואיין.
און מענטשן לאכון אפ פון מינען גאנגען,
און ברענצען מינען ווועך אויף שייטער הויפנס,
וויל מינען ריד צושטערן זוייר זאטעו דו, —
ואל זיך פארגעמען נאך מיט שטאפען זוייר חומר;
און אויב דער טיוול באט זיך און צו טאן עס,
דעראהויבן זוי דעם טיוול צו א נאט, —
א פיניסער, א תליזן וווערט — א פאטער — —
א, העלוואיין, — אומזיסט מיין גאנצער קאמופ,
איך האב פארשפילט. — —

**העלזואיין
רעד קלאר, אן אפהאלט.**

אבעלאר

ב' האב אלע פינגען פאר די פופצן יאר
אדורבענטראגן, נישט געקלאנט פאר פינגען,

אביגלאר און חמלואיז

א חז' אמאָל פֿאָר דִּיר, אַין מְיֻנָּע בְּרוּוֹ צַוְּ דִּיר, —
אוֹן דַּו — דַּו וּוַיִּסְטַּדֵּךְ נָטוֹט, אַז אָוִיךְ אַין קָלָאנַ
גּוֹוֹכְּתַּה האָב אָיךְ אַזְוִין, אַז אָוִיךְ אַין גַּעֲפָונֶעַן
דוֹרֶךְ דִּיר אַזְוִין דַּוְרֶךְ דִּין אַיְינָעָנָם גַּעֲבָעָנְשָׁטָן צַעַר; —
פֿאָרְצְּיוּפּֿלְוָנָג מִיטַּ פֿאָרְצְּיוּפּֿלְוָנָג הָאָטַּ פֿאָרְאִינְקַט זִיךְ —
אוֹן הָעַלְעָ טְרִיסְטַּ פָּוּן דַּעַם אַרְוִיסְטַּעַמַּעַן.
נִישְׁטַ אַיְינָמָלַ פְּלָעָנַג אָיךְ שְׂטִיןַ בְּיַם פֿעַנְצָטָעַרַ פָּוּן מֵיַן צַעַל,
אַרְמוֹוִיסְקָלָעַן מֵיַן פְּנִים מִיטַּ לְבָנָה-לְיכַטַּ,
אוֹן שְׁטוֹנְדַּן לְאַנְגַּן אָזְוִי דִּיןַ נָאַמְעַן פֿלִיסְטַּעַן,
בֵּין וּוְאַנְגַּן בְּ-פְּלָעָנַג אַנְיְּדָרְפָּלָן אַין פֿאָרְוָוָנְקָהִיט,
אוֹן דַּאְמָאַלְסָטַ פְּלָעָנַג אָיךְ וּוֹסְטַן, אַז אָוִיךְ דַּו
בְּיַם פֿעַנְצָטָעַר שְׁטִיסְטַּו אַין דִּיןַ צַעַל אָזְוִי;
אוֹן בִּיסְלָעְכָּוִיַּה הָאָטַּ וּזְיךְ גַּעֲנוּמָעַן גַּלְוִוִּין מִיר,
אוֹ סְ'קָומְטַ דִּי פְּוּלָעָ אַוְטְּלִיכְטָוָנָג אָוִוָּפַּ מִיר;
דָּאַס בִּיסְלָ גּוֹפְּיַקָּעַ, וּוֹסְטַ אַזְוִין מִיר נָאַךְ דַּאַ,
דָּאַס בִּיסְלָ הָוָנְגָעַר אַזְוִין דָּאַס בִּיסְלָ גּוֹסְטָעַנְישַׁ,
אוֹן אָוִיךְ דִּי פֿוֹנְלָעְכַּע עַרְגָּעָרָוָנָג פָּוּן יְעַנְעַר שְׁעַנְדָּוָנְג-נָאַכְּט —
וּוֹרְטַ אַפְּנוּטָאַן פָּוּן מִיר אָוִוָּפַּ אַלְעַ מָאָל :
אוֹן סְ'קָומְטַ דִּי אַוְסְלִיְּזָוָנָג — דִּי פְּוּלָעָ אַוְפְּלִיְּזָוָנָג
אַין רְיִנְעַם לְוִוְּתָעַן גַּשְׁטָאַלְטַ פָּוּן הָעַלְאָוִין.
אוֹן אַיצְטַ אַזְוִי אַלְעַ פֿאָרְלָאָרָן, הָעַלְאָוִין.
דִּי פֿוֹנְלָעְכַּע עַרְגָּעָרָוָנָג פָּוּן יְעַנְעַר גַּאֲכַט
נְעוּוֹלְטִיקַט וּוֹידָעַר אַיבָּעַר מִיר. זַי וּוֹאֲקַסְטַ,
אוֹן שְׁפָרִוִּיטַ מִיטַּ נְיַעַ כְּחָותַ זִיךְ אַזְוִין וּוֹרְטַ גַּשְׁוֹוָאַלְן,
אוֹן רְיִסְטַ פָּאַנְאַנְדָעַר אַלְעַ טְרִיסְטַן,
אוֹן הָעַצְטַ אַזְוִין מִיר מִיטַּ וּוֹילְדָעַר רְיִצְוָנָג —
דַּעַם הָוָנְגָעַר אַזְוִין דִּי תָּאוֹהָ אַזְוִין פֿאָרְצְּיוּפּֿלְוָנָג,
מֵיַן גּוֹפְּ אַזְוִין וּוֹידָעַר אַוְפְּגָנְרִיךְט וּזְיךְ אַנְשָׁפָעַנְסַט,
וּזְיךְ אַגְּנִיאַמְעַרְ פָּוּן מְרוֹרָה, וּזְיךְ אַפְּלוֹר
אַנְטָפָעַן פֿיְנִינְשָׁר, אַנְטָפָעַן תָּלִיוֹן ;
מֵיַן גּוֹפְּ אַזְוִין וּוֹידָעַר אַגְּנִיאַמְעַרְן מִיטַּ אַסְמַ,
מִיטַּ שְׁנָאָה אַזְוִין מִיטַּ לְעַכְזָוָנַג נָאַךְ נְקָמָה,
נָאַךְ מָאָרָד — — מֵיַן מַחְ בְּרַעַנְטַ אַזְוִין מִיר ;
אַ, רָאַטְעַוּעַ מִיר, הָעַלְאָוִין, פָּוּן זִיךְ אַלְיַין, —

דער שענדרער — דער, וואם האט אונדרו בידן
צושידט אויף אייביס און צעקרוייציקט,
מייט פופצן יאר צורדים — איז איצטער דא
אין מאנאסטיר דער פירער, נאטס פארטרערער,
מיין פאטער איז ער איצטער! — —

(איין דער מינוט גומט צריין פאטער גרענֶאָרַי באנגלי^ת
פּוֹן חֲנוֹאָכָּן. אַבְּנָלָאָר פָּאלְטָן צָוָעָךְ).

פאטער גרענֶאָרַי
וואם מאכסטו, זון מײַנָּער, אַבְּנָלָאָר?

אַבְּנָלָאָר
איך רו, פאטער.

פאטער גרענֶאָרַי
עם טוט מיר לײַד צו זען דיר אט אזווי,
אַבְּנָלָאָר איך קען נישט ענדערן די שטראָף,
וויל פֿסק איז פֿסק, מיין זון,
וויל פֿסק איז היילִיךְ.

אַבְּנָלָאָר
איך בעט נישט ענדערן.

פאטער גרענֶאָרַי
וואָלְסְט בעטן — וואָלְסְט איך אָפְשָׁר ענדערן.
(שטייט און ווֹרט)

אַבְּנָלָאָר
איך בעט נישט, פאטער.

פאטער גרענֶאָרַי
(צָו הַלְוָאֵזֶז) אָזֶן דּוֹ, מִין זָוָן, וואם מאכסטו?

העלואָז
(שטייט פָּאָרגְּלִיוּוּנָרֶט, שְׂוִיגְּטָה)

פאטער גרענֶאָרַי
די גאנצע צויט אט דא אין צעל מייט אים?
טומט תפלה פָּאָר זַיְן זַיְנְדִּקְעָר נַשְׁמָה?

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאוֵין

טו תפלה, זון מינינער, און זיך געבענטשט.

(אַפּ)

הַעֲלוֹאוֵין

איך בין געבענטשט, איך בין,

נאר נישט פון דיר, פִּינִיכֶר —

געפִּינִיכֶטְפִּיט האט מיך געבענטשט — — —

(נויגט זיך איבער אַבְּעָלָאָר)

— אַבְּעָלָאָר.

אַבְּעָלָאָר

(נויגט צוֹזָאַמְעָדְרִיך וְזַי אַין אָוֹנְמָכְטַ). עַנְטְּפָעָרֶת נִישְׁט

הַעֲלוֹאוֵין

אַבְּעָלָאָר, עַנְטְּפָעֶר, הַיְּבָזֵיך אַוִּיפּ.

אַבְּעָלָאָר

איך ברעד צוֹזָאַמְעָן, הַעֲלוֹאוֵין.

הַעֲלוֹאוֵין

דו מוֹזֵט זַיְן שְׁטָאָרֶק, דו מוֹזֵט.

אַבְּעָלָאָר

איך מוֹזֵט, אַבְּעָר אַיך שָׁעֵן נִישְׁט מַעַר.

ס'וּזָּעָרֶת חַרְבָּ אלְגַז. — איך שְׁטָאָרֶבֶת.

הַעֲלוֹאוֵין

דו ווּעַט נִישְׁט שְׁטָאָרֶבֶן. איך ווּעַל נִישְׁט דָּעַרְאָזָן.

אוֹיֶף דָּעַם בֵּין אַיך גַּעֲקוּמָעָן אִיצְטַ,

אוֹיֶף דָּעַם בֵּין אַיך גַּעֲקוּמָעָן דָּאַמְּאַלְסָט

מִטְּפָצָן יָאָרֶר צְרוּקַ, — דָּעַם טְוִוִּיט נִיט צְוָלָאָזָן.

דָּעַם טְוִוִּיט בָּאָזִינַן. —

נִישְׁט גִּיב זַיְך אָוֹנְמָעָר. —

הַיְּבָז אַוִּיפּ דִּי בָּרָעְמָעָן. זָגָן אַוְאָרֶט, אַוְאָרֶט.

אַבְּעָלָאָר

(עַנְטְּפָעָרֶת נִישְׁט)

העלואין

אַ גָּמֶט, זֹוָס וְאֵל אַיךְ טָאנַ ?
אַבְּיַסְל וְוָאַסְעַר —

(זוכט מיט שרעך איבערן צימער. געפינט גָּאָרְנוּשָׁט,
טרײַטַלְט אַבעַנָּאוֹן, מִינְטַעַרְט).

שטיי אוֹתָ, שטיי אוֹתָ.

אַבְּעַלָּאָר (עַפְנַט דִּי אָרוּגָן)
ニישט שרעס זיך, העלואין.

העלואין

דוּ לְעַבְסַט, וּוּעַסְט לְעַבְנָן. —

אַזְוַיְ פָּאָרְגָּלְיוּוּרְט, אַוְיְגָעְלְיוּם, וּוּ דוּ בִּיסְט אִיצְטָם,
אוֹיךְ אַיךְ נִישְׁט אַיְנָמָל בֵּין גַּעֲלָעָן,
אוֹן דִּיךְ גַּעֲרָופְּן מִיטְ פָּאָרְקִילְטָעְן לְיפָן,
אוֹן דוּ בִּיסְט נִישְׁט גַּעֲקוּמָן. — שַׁעַה'עַן פְּלָעָן דּוּרְכָּנִין,
אוֹן אַיךְ פְּלָעָן בִּיסְלָעְבּוֹזָן זיךְ אַוְיְפְּשַׂטְעָלָן,
אוֹן אַוְיְשְׁמָרְעָקָן דִּי הַעַנְתָּן אוֹן זָאנַן: אַיךְ זָוֵל קְוּמָן.

אַבְּעַלָּאָר
אַ דָּאנְסַ דִּיר, העלואין.

העלואין

שטיי אוֹתָ, אוֹיךְ בְּעַטָּ.

אַבְּעַלָּאָר

אַיךְ הַעַר דִּי טְרִיטְ פָּוּן טְוִיטְ זִיךְ גַּעֲנְטָעָרָן, —
פָּאָרְמִיְיד נִישְׁטָם, שְׁרִיְ נִישְׁטָ אָפְּ, — פָּאָרְקִילְטָרָט,
דּוּרְגָּעְנְטָמָר זִיךְ נַאֲךְ מָעָר, אוֹן זָאֵל דָעַר סְוָף —

העלואין

נַאֲךְ נִישְׁט דָעַר סְוָף, נַאֲךְ נִישְׁט !

מִיטְ קְרָאְפְּטָ פָוּן אַלְעַ לִיְדָן אַוְנְדוּרָעָרָעָ

אַיךְ שְׁטָעָל זִיךְ קָעָגָן סְוָף ! —

אוֹן נִישְׁט דּוּרְפָּאָר וּוֹיְלְ כְּשָׁרָעָסְ מְךָ פָּאָרְן טְוִיטָם,
נַאֲךְ וּוֹיְלְ אַחֲיְנְטָעָר אִים, וּוּ אַבְּמַעְלָעָר, שְׁטִיטָ זִיךְ הַאָר —
דָעַר פִּינְיְקָעָר, דָעַר רְשָׁעָ. — נַיְזָן, אַבְּעַלָּאָר,

אַבְּעָלָאָר אוֹן הַעֲלוֹאִין

דער פִּינִיקָעֶר זָוָעֶט דָּאָס מָאֵל זִוְינָם נִישְׁתָּאָוִיסְפִּירָן ;
די שְׂטִילָע אָזְנַה הַכְּנָהָה/דִּיקָע הַעֲלוֹאִין
זָוָעֶט שְׂטָעָלָן זִיךְ צְוִישָׁן דִּיר אָזְנַן טְוִיטָן .
אַיךְ גְּלִוִיב אַיְן דִּיר — טָא גְּלִוִיב אַוִיךְ דַּו אַיְן מִיר,
אָזְנַה אַיְין מַעַת-לְעֵת בְּאַגְּנָעָנָנִישׁ זָאֵל גַּעֲבָן כְּחַ אַונְדוֹ
פָּאָר לְאַנְגָּנוּ יָאָרָן אַיְנוֹזָמָקִיט אָזְנַה עַלְנָדָה . —
אַבְּעָלָאָר, זַעַן, אַט טְרוּבָא אַיךְ אַלְעָ שְׂרָעָקָן אָפָּ, —
אָזְנַה זָאֵל וּוְעָר וּוְאָנָן אַנְקָוּמָעָן אָזְנַה זִוְינָן אַשְׁטָרָוָנָן ! —
אַיךְ חָאָב קִיְין מוֹרָא נִישְׁתָּאָפָר קִיְינָעָם מַעָר . —
אַיךְ דַּעַךְ מִיְּן פְּנִים אַוִיפָּ פָּאָר דִּיר .

(זַי רִיסְטָ אַרְאָפָּ דָּאָס פָּאָרְשָׁטְעַלְעָנוּשׁ פּוֹן זַי, אָזְנַה
אוֹיְטְגָּנְלִיטָן לִיכְטִיק אַיְזָל פְּנִים אַנְטְּפָלָעָקָט זַי)

אַבְּעָלָאָר

(אוֹיְפָגְעָצִיטָעָרָט . אַלְעָ אַבְּרִים שְׁפְּרִינְגָּעָן אַוִיכְ אַיְסָט .
עַד הַיְּבָט זַיְן פּוֹן גַּלְעָגָעָר מִיטָּ אַוְיְטָגְנָשְׁטָרָקָטָן הַנְּנָטָן).
הַעֲלוֹאִין, מִיְּן לִיכְטִיקָע . —

(פָּאָלָט צַו צַו אַיר)

דריטע סצענע

(וואלד. ערשות מאנץ'. נאך אים העלאיז אין
אייד איגגענער געשטאלט און קליידונג פון א נאונגע.
א יאר (35)

מאנגאך

אט דא זוועט זיכער אויך נישט טרעפען קיינער,
אפיקלו נישט דאס אויג פון לויינער. אבעלאר
וווײס גוט די פֿלְעַצָּעֶר אלע דא אין וואלד,
און אויב ער האט אהער געהויסן גיין —

העלזואי

אייך האב נישט מורה. אייך בין רואיך. —
א דאנק דיר, ברודער ליבער, פֿאָר דײַן זאָרג
און פֿאָר דײַן טרחה.

מאנגאך

א פרויד פֿאָר מײַר צו זיין דער ערודות
פֿון אייער איצטיקער באגעגעניש, און נאך מעָר פרויד
צּו מיטהעלָפָן, און אויך א שומר זיין: —
כ'זעל שטײַן בִּים בְּרָעָג פֿון וואלד
אונ אכטונג געבן צֵי מעָן זוכט אייך נישט,
און צֵי מעָן קומט נישט אָנוֹף אייער שפּוֹר.

העלזואי

אזויףיל גוטסקייט און דײַן חַאָרַץ.

מאנגאך

אייך האב אייך בִּידָן לִב.

העלזואי

דײַן גוטסקייט דִּרְתִּ בֵּז טְרָעָן.

מאנגאך

ニישט ווַיַּוְין. דער שאָרְפָּעָר שְׁפּוֹר פֿון טְרָעָן
זָאָל נִישְׁט פָּאָרְפִּינְצְּטָעָן דָּאָס הַעַלְעָ לִיבְטָן,

אַבְּעָלָאָר אָוֹ הַעֲלוֹאָז

וְאָס לִיְכַט אָרוֹים אִיצֶט פֿוֹן דִּיוֹן פְּנִים
דָּעַם אַפְּגַנְדְּרָעֵסְטָן אָוֹן בָּאָפְּרִיטָן פֿוֹן פָּאָרְשְׁטָעָלְעָנִישׁ.
דָּאָס מַעְנָעָר קְלִיְיר, פָּוְנְדְּעָסְטוּוֹעָגָן,
הַאַלְמָן נָאָנְטָן אָוֹן אַגְּנוּנָרִיִּט, וּוּיְיל טָאָמָעָר —

הַעֲלוֹאָז

אַט חָאָב אִיךְ עַס — — אִיךְ גְּלוּיֵיב אֶבְּעָר אָוֹן חָאָף,
אוֹ סְ'אוּיגָן פֿוֹן דָּעַם פָּאָרְפָּאָלְגָעָר וּוּטָ אַחֲעָר נִישְׁטָן גְּרִיכָן.

מְאַנְגָּר

יאָ, גְּלוּיֵיב אָוֹן חָאָף, אָוֹן — רְוָאִיךְ זַיִ.

הַעֲלוֹאָז

אַבְּעָלָאָר הַאַט בָּאָדָאָרְפָּט שְׂוִין דָּא זַיִן.

מְאַנְגָּר

עַר אַיְזָן נָאָךְ נִישְׁטָן גְּזוּזָט אַבְּיִיסְטָל, — נִעְמָת עַס אִים
דָּעַרְבָּעָר לְיִינְגָּעָר, וּוּסְ'הָאָט אָוֹנְדָן גְּנוּנוּמָעָן.

הַעֲלוֹאָז

אָזָן דָו בִּיסְטָ אָזָיָן גּוּט — זַיִ גּוּט שְׂוִין בִּיזָן סּוֹת.

מְאַנְגָּר

דוֹ מְיַוִּנְסְט — אִיךְ זָאָל אִים נַיְן אַנְטְּסָעָן?

הַעֲלוֹאָז

אִיךְ מַיְן עַס, בְּרוֹדָעָ. — אִיךְ בֵּין דָאָךְ שְׂוִין דָא,
וּוְעַל אִיךְ דָא זִיצָן אָוֹן וּוּעַל וּוּאָרטָן.

מְאַנְגָּר

כְּזֻעַל טָאָן אָזָיָן, אַנְטְּקָעָן גַּיְן. אִים אַנְאָגָן,
אוֹ הַעֲלוֹאָז אַיְזָן לְאָנְגָּשָׁן שְׂוִין אַוְפָּנָ פְּלָאָגָן.

הַעֲלוֹאָז

אוֹן וּוּאָרטָן וּוּי אַלְעָמָאָגָן.

מְאַנְגָּר

אוֹן וּוּאָרטָן וּוּי אַלְעָמָאָגָן. — אִיךְ וּוּעַל דִּי וּוּעָרְטָעָר

אַיִם אַיְבעָרְגָעֶבֶן פִּינְקְטְּלָעֶךָ. זַי גַּעֲזֹונֶטֶן,
אוֹן גַּלוֹיבֶן, אוֹן הַאָפֶן, אוֹן רֹאֵיס זַי.
(אַפֶּן)

העלואין

אוֹן גַּלוֹיבֶן, אוֹן הַאָפֶן, אוֹן רֹאֵיס זַי — — —
כְּבֵין רֹאֵיס.
אוֹן גַּלוֹיבֶן הַאָב אַיְךְ שְׁוֵין אַסְטְּקָעַט גַּעֲלָיוֹבֶט,
אוֹן הַאָפֶן הַאָב אַיְךְ שְׁוֵין אַסְטְּקָעַט גַּעֲחָאָפֶט;
אוֹן נִישְׁתְּ אַיִין וּוֹעֵג הַאָט וְזַי אַהֲנָטָעַט מִיר שְׁוֵין
פָּאָרְקְרִימֶט גַּאָט וּוֹיִס וּוֹאָהָן. אוֹן אַצְטָעַר וּוֹיִס אַיְךְ
דָּעַם זְוַעַן כָּאָטְשׁ פָּוֹן וּוֹיעַר קְרוֹמֶן גַּאָגֶן —
פָּוֹן יְעַנְעַר נָאָכֶט, זַיְנְדָּכְ הַאָב אַיִין שְׁטוֹמְקִיֶּט
כָּאָטְשׁ כְּבָיּוֹס שְׁוֵין לְאָגָן דָּעַרְפָּוֹן, פָּוֹנְדָּעְסְּטוֹעָגֶן
וּוֹעַרְטָמֶן וּוֹדָרְטָר אַוְיְפְּגָעְנוֹרְוִילֶט דָּאָס הָאָרֶץ.
אוֹיְף זְוַיְנָעַ לִיפָּן בְּרָעָנֶט נָאָךְ אַלְעַז דִּי פְּיַינְקָוָגֶן,
אַיִין זְוַיְנָעַ אַוְיְגָן וּוֹיְנָמֶט נָאָךְ אַלְעַז פְּיַיעָרֶן —
אוֹן אַיְבעָרֶר מִיר — דָּעַר סָוד פָּוֹן זַיְן פָּאָרְקְנְסֶט אַיִן בָּלוֹט,
אַיִן בָּלוֹט, וּוֹאָס הַאָט גַּעֲטְרִיפֶט מִיטֶּפֶט פָּוֹפְצָן יָאָר צְוָרִיק אַוְן הָעָרָט
נִישְׁתְּ אַוְיְף צְוָו טְרִיפָן. —
סְפָּאָרְגָּאנְגָּעָן אַיִן נִישְׁתְּ צְוָו רָאָטְעָוָן,
סְגַּעַשְׁעָעָנָע אַיִן נִישְׁתְּ צְוָו אַפְּוּוֹנָדָן. —
אַזְוִיְּפָלְ פְּיָן. אַזְוִיְּפָלְ שְׁטָרָאָת. אַזְוָאָצְזָרִוָּת. —
פָּאָרְוָאָס ? פָּאָרְוָאָס ? פָּאָרְוָאָס ? —
(פּוֹיזָע)

אַוְיְוָן נִישְׁתְּ הָאָרֶץ מִוּנָס, וּוֹיְן נִישְׁתְּ.
וְיַי אַיְךְ הַאָב דִּיר גַּעֲלָרָנֶט דִּוְ אַלְסָט זַיְן. —
אַבְּעַלְאָרְסֶ גַּוָּפֶן — אַיְךְ גַּלוֹסֶט אַיִם, אַיְךְ בָּאָגָעָר אַיִם,
נָאָר גַּלוֹסֶטֶוֹגֶן אַוְן בָּאָגָעָר, וּוֹאָס זְעַנְעַן זַי
אַיִן אַנְגָּזְוִיכָּט פָּוֹן אַוְנְפָּאָרְמִידְלָעָכָן ? — מַעַן מוֹז
די גַּלוֹסֶטֶוֹגֶן טִיפָּעָר נָאָךְ אַיִן זַיְךְ בָּאָגָרָבָן. —
דָּאָס הוֹיטֶ פָּוֹן זַיְךְ כָּאָטְשׁ נָעַם אַוְן רִים אַרְאָפֶן,
דָּאָס לִיכְטָ פָּוֹן פְּנִים לְעַש אַינְגָּאָצָן אַוְיָם ! —
אַ נָּאָט, אַיְךְ הַאָפֶן. אַוְ דַּו וּוֹעַטְטָ סְוָה כְּלָ סְוָה

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאיִז

אַבְּעָלָאָרֶס אָוְגַּן עַפְעָנָעָן, אָוֹן אִים בָּאוּוִיּוֹן,
אָוּן אֵיךְ בֵּין הַעֲסָלָעָךְ אָוֹן נִישְׁתָּוּ וּוּרְטָוּ זַיְן לִיבָּשָׂאָפְטָם,
אָוֹן סְ'וִינְגְּטָזְקָדְנִישְׁטָט צָוְיִידְן צָוְלִיבְ מִיר. —
אָ נִיבְ מִיר כְּחַ מַעַר צָוְ קַעַנְעָן בִּישְׁטִיעָן,
צָוְ קַעַנְעָן אַגְּנַעַמְעָן דַּעַם שְׂוּעָרְסְטָן גַּוְרָ אַוִּיפָּ זַיְקָ ;
אָ טַיְלָ פָּוּן גַּזְרָ הַאָבָ אַיךְ אַוִּיפָּ זַיְקָ גַּעַנוּמְעָן שַׂוִּוִּיּוֹן,
מַיְיָן גַּוְף הַאָבָ אַיךְ פָּאַרְקָלָאָמְעָרָט אָוֹן פָּאַרְקָאָוּעוּטָם, —
אַיְזָן גַּוְטָ אַזְוִיּוֹן, — מַיְיָן גַּוְף דַּאָרָף אַיךְ אַוְמְקוּמְעָן וּוּיְזִינְעָרָ, —
אָ גַּלְיוּכָעָר שְׁוֹתָהָפְטָ דַּאָרָף אַיךְ זַיְן מִיטָּ אִים אַיְן אַלְיאָ ;
אַיְצָטָם בְּעַט אַיךְ : מַאְךְ מַיְיָן סָפְטָ נַאֲךְ גְּרוּיְעָר,
אָוֹן אַיְינְגְּנַעַשׂ וּמַפְעָנָעָר אָוֹן מַיְאָסָעָר מַיְיָן פְּנִים ; —
(פְּזִיעָן. גַּעַנְעָנְדָעָרטָ).

אָ, גַּאְטָן, וּוּאַסְטָ רַעַד אַיךְ ? אָזָא זִינְדָ !
צִי אַיְזָן דָּאָסְטָ נִשְׁתָּוּ פָּאַרְבִּיטָעָרְטָקְיִיטָם, פָּאַרְצְזְוּוּיְפְּלָוָנָגָ ? —
מַיְיָן פְּנִים מַוּזָּן זַיְן לִיכְטִיקָ, לִיכְטִיקָ,
אַיְן שְׁמִיכְלָ אָוֹן מִיטָּ פְּרִידָ. אַבְּעָלָאָר מַוּזָּן
בָּאַגְּנַעַנְטָ וּוּרְן יְסִמְטוּבָדִיקָ. — אַבְּעָלָאָר מַיְיָנְעָר
אַיךְ וּוּאָרָטָ אַוִּיפָּ דִּיר — — אָוֹן דָוָן, אָ וּוּאָלָדָ,
בָּאַחְאָלָטָ, פָּאַרְדָּעָקָ דִּי שְׁלַעַכְטָעָ רַיְיךְ מַיְיָנְעָר
אַיְן דִּינְגָן טִיפְעָנִישָׁן, אָוֹן זַאֲלָ פָוּן זַיִיּוֹן
קַיְיָן עַבָּאָ זַיְקָ צָוְ קַיְיָנָעָם נִשְׁתָּוּ דָעָרְטָאָגָן).

(סִיקּוֹמָת אַבְּעָלָאָר, אַוְיסְגְּבָלִיְיכָט אַבְּעָר אַוְיְפְגְּנַעַלְוִיכְטָן.
הַעֲלוֹאיִז אַגְּנַטְקָעָגָן אִים — מִיטָּ אַוְיסְגְּבָלְשְׁטָרְעָקָט
הַעֲנָט. הַעֲנָט אָוֹן הַעֲנָט נִעְמָנָן זַיְקָ צָוּוֹרָ. קַוְקָן לְאָגָג
אַיְנוּ אַוִּיפָּ דִּי אַגְּנַדְעָר אַיְן בָּאַגְּיִסְטָעָטָן שַׂוְיִיגָן.
אַבְּעָלָאָר לְאַזְטָ זַיְקָ אַרְאָפָ אַוִּיפָּ דִּי קְנִיּוֹן).

הַעֲלוֹזָאָיִן
נִשְׁתָּוּ קְנִיּוֹן פָּאַרְ מִיר, אַיךְ בְּעַט.

אַבְּעָלָאָר

צָעַם עַרְשָׁטָן מַאְלָ, אַיְן פּוֹפְצָן יַאֲרָ צְעוּשִׂיְדוֹנָגָן,
צַוְזִיּוֹן מִיטָּ דִּיר אַגְּנַטְעָר אָוֹן אַפְּנָן חִימָלָ,
אַרְוּמְגְּרִינְגְּלָט נִישְׁתָּוּ מִיטָּ וּוּכְטָעָר, נַאֲרָ מִיטָּ בְּוּמָעָר,
אָוֹן אַוִּיפָּ אָנָן עַדְמִיטָ גְּרָאָזָ אָוֹן קַוְסְטָעָם

און נישט מיט ווענט, מיט צלמים און מיט שטיינן.
וואו זאל איך נישט מיט מיינע ליפֿן צופאָלַן
צַו אֶת דֵי פִים דִינְנָעַ דֵי טִיעָרָע,
וּוְאַס שְׂטִיעָן אֹוִיף אֲמוֹתָרְלָעְבָּר עַרְד. —

(נויגט דעם קאָפַף צַו הַעֲלוֹאָזָן פִיט. הַעֲלוֹאָזָן אֵין
בָּאֲגִיסְטָעוֹנוֹגַן קְנוּיטַן אַלְיוֹן אָרָאָפַף)

העלואָזָן

וואַי קְעַן אַיך אַיְנְשְׁטַיְן דַוְאֵיך וּוְעַן דַו קְנִיסְטַ פָּאָר מִיר? —
צַי דַאָרָפַ אַיך דַעַן בָּאַהֲלָתָן, אָוַן מְאַנְאָסְטִיר
מִיךְ אַלְעַ רְוּפַן: הַעֲלוֹאָזָן דֵי קְנִיהָעָן;
דַאָס פְּלַעַן אַיך דַאָךְ פָּאָר דֵיר אַין רְגֻעָס שְׁוּעָרָעָן קְנִיהָעָן,
וואַי דַו פָּאָר מִיר, אָוַן אַיך וּוְיַי דַו
פָּאָרְפָּאָסָן תְּפִלוֹת — רְיֵיד פָּאָרְחַלְשַׁטָּע פָּוּן בַּיּוֹנְקְשָׁאָפַט,
אוַן שִׁיקָן זַיְיַי דֵיר. אָוַן אַיְצָט, וּוְיַי וּוְאַונְדָּעָלְעָד
צַו שְׁקוֹן גְּלִיאַן אַיְן פְּנִים דֵיר, מִין לְוַיְטָרָעָר, —
מִין — —

(גִּיט זַיְיַי מִיט אַמְּכָל אַ נְוִיגַּט אַיְן דַעַר זַיְיַט, פָּגָלַט אַנְיִידָוַר
צַו דַעַר עַרְד צְוּוֹוְיְגְּגָדְרִיט).

אַבְּעַלְאָר

וּוְאַס אַיְזָן דֵיר, הַעֲלוֹאָזָן?

העלואָזָן

דַעַר קְאָפַף פָּאָרְשְׁוּוֹינְדַּטָּם, אַלְעַ אַבְּרִים פִּיבְּעָרָן. —
(נויגט מִיטַּן פְּנוֹס אָוָאָפַף. אַיך גַּאֲנַצָּעָר גַּוְף צְוָקָט).

אַבְּעַלְאָר

וואַי שְׁטָאָרָק, מִין הַעֲלוֹאָזָן. אַיך וְאַגְּנָאָר אַיבָּעָר
דֵי וּוּרְטָעָר דִינְנָעַ, וּוְעַן דַו הַאָסְטַט צַו מִיר גַּרְעָדָט
וּוְעַן אַיך בֵּין אַיְן צְוּזָאָמְעָנְבָּרוֹדַן גַּעֲלָעָן.
וואַי שְׁטָאָרָק, נִישְׁטַ בְּרַעְךְ צְוָאָמָעָן.

העלואָזָן

סְׁזַעַט אַיבָּעָרְגִּיּוֹן. אַט בָּאַלְדַּ.
דַאָס הַאָרָץ שְׁלַאֲגַט הַאָסְטִיק. — צְוְפִיל גְּלִיסַק, אַבְּעַלְאָר.
(זַיְיַי נְוִיגַּט זַיְיַי צַו זְיוּנָעַ לִיפֿן. קְוַשְׁטַ אִים)

אַבְּעָלָאָר אוֹן הַעֲלוֹאִין

אַבְּעָלָאָר

וּוֹ זִים דֵי לִיפָן דִינָע וַעֲנָע,

וּוֹ לִיבְטִיך — דִינָע אָוִיגָן; הַעֲלוֹאִין

מִין זַעַלְטַעַנָע, מִין וּוֹאָונְדָרְגָּאָסֶט — — —

(עד שטרעקט אויס די הענט, ויל אַרוֹמָנוּמָעָן אַיר גָּוָן)

הַעֲלוֹאִין

אָ, נִין, — דֵי לִיפָן נָאָר, דֻעַם פְנִים נָאָר — —

(זריעת זיך קָאָנוֹוָאָלְטִיךְוּ אַזְעָק מִיטָן גָּוָף אָז זַיְיט)

אַבְּעָלָאָר

דוֹ וּוֹילְסָט נִשְׁתָמָאֵיךְ זָאֵל אָנְרִירָן דִין גָּוָף?

הַעֲלוֹאִין

אַיךְ וּוֹילָך, אַיךְ גָּלוּסָט, מִין טִיעָרָעָר —

נָאָר דִיר נִשְׁתָמָאֵן.

אַבְּעָלָאָר

פָאָרוּוֹאָס?

הַעֲלוֹאִין

מִין פְנִים אָפָן לִיגָט פָאָר דִיר, מִין מוֹיָךְ,

מִין שְׁטָעָרָן, מִינָע אָוִיגָן —

(ונעט אַלְיָן אַרוֹם פָעָט דֻעַם קָאָפ זַיְינָם)

אַבְּעָלָאָר

דוֹ וּוֹילְסָט אַיךְ מִיךְ נִשְׁתָמָאֵיךְ אָנְרִירָן בַּיִם גָּוָף.

הַעֲלוֹאִין

(ונעט אַרוֹם זִין גָּוָן)

אַט דִיר אַיךְ אָן דִין גָּוָף.

אַט נָעַם אַיךְ אִים אַרוֹם, אַט קוֹש אַיךְ אִים

דֻעַם גָּוָף דֻעַם טִיעָרָן, דֻעַם לְוִיטָעָרָן —

נָאָר מִינָעָם דִיר נִשְׁתָמָאֵן, אַיךְ בָעַט.

אַבְּעָלָאָר

כְּפָאָרְשָׁטִי נִשְׁתָמָאֵן.

הַעֲלוֹאִין

דוֹ וּוֹעַטְסָט בָּאָנְרִיְיפָן שְׁפָעַטָעָר. פְרָעָג נִשְׁתָמָעָה.

ה. ליוויז

אַבְּעָלָאָר

איך פאלג דיך, העלואין, איך פרעג נישט — אבער —

הַעֲלוֹאֵין

ס'איו נישט פארשטענדלאָך, ווילסטו זאנז.

אַבְּעָלָאָר

אודאי נישט פארשטענדלאָך.

הַעֲלוֹאֵין

אלץ אייז איצט פארשטענדלאָך,
און אויב נישט איצט אין דער מינוט — ווועט שפערטער ווער
פארשטענדלאָך אלץ. די זון פון דורך די בוימער
באגריסט מיט שמחה אונדי, מיט גומפליט דואיקער,
דער טאג פארגניט שווין באָלד, און ס'גאנצע ליכט
פארזאָמלט ער און שפיריט אוייס איבער אונדי. —

אַבְּעָלָאָר

באָהאָלְסֶט עפָעַס פון מיר, —

הַעֲלוֹאֵין

וואָס קען איך דען פון דיר באָהאָלְטָן, ליבער?

אַבְּעָלָאָר

איך וויס נישט, העלואין, איך וויס נישט. — —
אַ, נאָט, נאָך אַיידער אַונְדוּער אָוִינְג האָט צִוְּת
זיך אַיְינְעַר מיטן צוּוִיטָן אַנְקָוָן גָּעָנוֹג,
שווין שפָר אַיך הַינְבָּרָן פְּלִיזְיעַ לְוֹעָרָן
די בויטש פון אַפְשִׁיד.

(דורךגענוומען מיט פָּחוֹד)

העלואין, העלואין,
באָהאָלְט מיך, שוי מיך, זוי מיט מיר.

הַעֲלוֹאֵין

איך בון מיט דיר, אַבְּעָלָאָר.

אַבְּעָלָאָר

ニישט טו זיך אַפְ פון מיר.

אַבְּעָלָאָר אֲוֹן הַעֲלוֹאָין

הַעֲלוֹאָין

כִּיּוֹן דִּינָע אַיְבִּיךְ, אָוּמָעָטָם.

אַבְּעָלָאָר

צַוְשִׁירְדָּוָנָג אַיְבִּיךְ, אָוּמָעָטָם.

הַעֲלוֹאָין

נִישְׁתַּטְּ קֶלְאָג זַיְדָ —

די זוֹן אַיְזָן אַיְבָּעָר אַונְדוֹן. די אַמְתָּע, די אַיְבִּיקָע.
מִיר זַעַנְעָן אַיְרָעָ קִינְדָּעָר צַוְויָי, — טָא לְאַמֵּר דָּאָס אַיְר זַעַנְנָן.
אַזְוֹן, אַ גַּטְעָ מַוְתָּעָר אַונְדוֹזָעָר,
צַוְויָי קִינְדָּעָר דִּינָע וּוֹאַרְיָעָן זַיְדָ אַיְזָן לִיכְטָמָט,
צַוְויָי אַוְסְגָּעָפִינְגִּיקְטָע, צַוְויָי אַוְסְגָּעָבִינְגִּיקְטָעָ קִינְדָּעָר, —
זַיְדָ גַּטְעָ צַוְויָן אַונְדוֹן אַיְזָן זַיְדָ נִישְׁתַּטְּ פָּאָרְגָּיָן,
וְאַל אַנְקָוּמָעָן דָּעָר אַוְנָטָה הַינְּגָט אַבְּיָסָל שְׁפָעָטָר.

אַבְּעָלָאָר

דוֹ חִיסְטָט מִיר זַיְדָ נִישְׁתַּטְּ קֶלְאָגָן, אֲוֹן אַלְיוֹן —
אַזְוִיפּוֹלְקָלָעָמָונָג אַיְן דִּיןָ פּוֹלָ —

הַעֲלוֹאָין

אוֹיךְ מִיּוֹן הָאָרֶץ פְּלוֹצָלָוָג נֻעָמָט
זַיְדָ שְׁלִוְידָרָן אַיְן שְׁרוּעָ אַז אַטְקָוָט אַן דִּי נַאֲכָט,
אַזְוֹן מִיטָּ דָעָר נַאֲכָט — צַעְשִׁידָוָנָג.

אַבְּעָלָאָר

עַפְעָם פָּאָרְטָט

בְּאַחַאַלְסָטוֹ אַוִּים פּוֹן מִיר, אַיְר שְׁפָרָ עַם.

הַעֲלוֹאָין

אַ, נַיְוָן, כִּבְּאַחַאַלְטָט פּוֹן דִּירָ קִיְּזָן זַאְךְ נִשְׁתַּטְּ.
מִיּוֹן לְעָבָן לְיִגְּמָטְ פָּאָרְטָט פּוֹן אַלְעָמָל אַז אַפְּנָם.
אַזְוֹן דִּינָס אַיְזָן עַם. דָוָרָקָלָעָ וּוֹיְטִיסִיטָן
אַיְזָן שִׁיק עַם דִּירָ טָאָג אַיְזָן טָאָג אַוִּים חַלְקִים' זַוְיָּין. —
אַוִּיבָ אַיְינָעָם לְעָבָן וּוּעָרָט בְּאַנְגִּיקָט צַוְּ וּוּעָרָן
אַנְאָרוֹגָגָ פָּאָר אַ צַוְוִיטָמָן לְעָבָן, —
אַיְזָן וּוּאָסָ פָעָן נַאְךְ פָּאָרְלָאָגָנָט וּוּעָרָן? דָאָס הִיסְטָט, —
אַיְזָן וּוּאָסָ פָעָן אַיְדָ פָּאָרְלָאָגָנָעָן נַאְךְ? —

א יע, ס'אי דא א זאך, וואס איך פארלאנגע עם נאך און נאך,
 און דאס איז : כה. שטילן כה און געדולד
 צו קענען קוקן ווי דאס ליעבן מײַנס ווערטט טראָפּנוויז
 אַרְוִיסְנֶעָרְוָןָן, אָוָן צו קענען גַּלְוִיבָן, אָז עַס ווערט
 צוֹרִיךְ אַרְיוִינְגְּרוֹנוֹןָן אֵין אַבְּגָלָאָרִיס הָאָרֶץ. —
 אַמְּאָלָּא אֲבָדָר פָּאַלְטָּא אָן אוֹפְּחָמָר אַסְפָּקָה,
 צַי שְׁפִּירָט טַאַקָּע אַבְּעָלָאָר דָּוָרָךְ דִּי וּוּיטְקִיטָן
 דִּי טְרָאָפָּס פָּוָן מַיְּן לְעָבָן אֵין וַיּוֹן הָאָרֶץ?
 צַי רִינְטָן נִישְׁתָּאָוִס מַיְּן לְעָבָן פָּאָר אָוּזְמִיסְטָן? —
 פָּאָרְגָּיבָן מִיר, טִיעָרָעָר, אַזְוִינָן סְפָּחוֹת.
 דִּי אַיְּנוֹצְמָקִיטָן גַּעֲבָוִירָט וַיּוֹן. אַוְיךְ אָיִן דָּוָר
 נִשְׁתָּאָוִגְּמָאָל קָוְמָעָן אָן אַזְוִינָן סְפָּחוֹת וּעְגָּן מִיר;
 אַטְּסָקָן שְׂקָן מִיר זָרָא אָיִן פְּנִים אַיצְטָן
 אָוָן אַלְּזָן ווערטט קְלָאָר, פָּאַרְשָׁטָעָנְדָלָעָךְ, גַּלְוִיבָקָה,
 דִּי סְפָּחוֹת וועָרָן אַוְיפְּנָלְלִיזָט וּוּי טַוִּין זָוָן;
 פָּאָרְגָּיבָן דִּין הָעַלְוָאִין, אָוָן אַוְיךְ פָּאָרְגָּיבָן אַיר לְעָבָן,
 וואס ווערטט אַרְיוִינְגְּרוֹנוֹןָן טְרָאָפָּנוּזָן פָּוָן אַיר.

(די ווּינְטַשׁ שְׁטִיל)

אַבְּעָלָאָר
 מַיְּן הָעַלְוָאִין, מַיְּן שְׁוּעַטְמָעָר, וַיּוֹן נִשְׁתָּא.
 אָוָן אֲפָשָׂר — וַיּוֹן. דִּי טְרָעָן דִּינְעָן
 וַיּוֹן וַיּוֹן דִּי גַּלְיָידָעָר מִינְעָן גַּעֲמָעָן דָּוָר.
 עַס טָוָט נִשְׁתָּאָוִס וּוּי דָס וּוּינָן דִּינְס אַין דָעָר מַיְּנוֹת,
 עַס מַונְטָעָרט אֲוֹפָה מִיט גַּטְסָקִיט אָוָן מִיט קְרָאָפָט. —
 אַיְּנוֹתָן אַיְּן עַלְנָדָע פָּוָן מַאֲנָאָסְטָרָן
 אֲוֹפְּפָיל וּוְאַלְּטָא אַיְּדָעָרָעָר פָּוָן אַונְדָּז גַּעֲגָּבָן
 אָזָא גַּעֲוָוִין אֲחֶבְרָשָׁן, פָּאַרְצִיטָעָרטָן!
 פָּוָן טִיפְּעָנִישׁ צַוְּקָעָן הָעָרָן הָאָרֶץ צַוְּהָאָרֶץ!
 אַיךְ קָס אָוָן טְרָאָכָט : מַיְּן מַעֲנָטָש, מַיְּן נַאֲנְטָסְטָרָר, וַיּוֹינְט,
 אָוָן גַּאֲרָדָי וּוּלְטָא אַיְּן פְּרִוְּיָלְעָכְקִיטָן זָרָחָלְעָט,
 אָזָוִי וּוּי אַיְּבָעָר אַיְּבָעָר דָעָר מִיט גַּרְאָבָע פִּים,
 אָחָרוֹת וּוּינְט. אָחָרוֹת — דִּין בָּאָרוֹת,
 דָעָם גּוֹלְדִים גּוֹרְזָע וּוּאָגָן אוֹפָה דִּינָעָ פְּלִיאָזָע,

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאֵז

אוֹן דִּינָע דִּינָע פְּלוּזָעָס נִיבָּן זַיךְ נִישְׁתָּאָונְטָעָר. — —
אַבְּעָלָאָר נְוִינְטָדָם קָאָפֶט פָּאָר דִּין גַּעֲוַיָּין,
וּוְיָל עַר אַלְיָין חָאָטָמָעָר קִיְּין טְרָעָרָן נִישְׁתָּ;
אַבְּעָלָאָר סְוָטָט אַוִּיף הַעֲלוֹאֵז וַיְיַוְּתָאָז וְעַוְּנָגָן —
מִיטָּ פְּרָאָסְטָעָה הַעֲנָטָנָה נִישְׁתָּצָו דָּעָרְגָּרִיבָן. — —
אַיךְ הַעֲרָדָאָס קְלָאָפָּן פָּוּן דִּין הַאָרִיךְ,
אַיךְ זַעַדְיָ אַקְסָלָעָן דִּינָע צָקָן,
דִּין גַּאנְצָעָר גַּוָּף פָּאָרְנִיָּט אַיְן שְׁמָאָכְטוֹנָגָן,
אוֹן דָּאָךְ וַיְיַוְּתָאָז וַיְיַוְּתָאָז דָּו בִּיסְטָמָה, נִישְׁתָּאָסָטָמָה. —

(פְּלוּזָלָגָן, מִוְּטָא אַוְיְגָנְשָׂרִי)

אַנְאָטָמָה, וַיְיַבְּעָן וּוְעָרָטָ צְוָתָרָאָטָן אוֹן בָּאַלְיוֹידִיקָט! —
וַיְיַזְּאַל מַעַן עַמְּפָאָרְטָרָאָן?

הַעֲלוֹאֵז (קִוְּיָּס וּוְאָס מַעַן הַעֲרָטָאָיר גּוֹל)

אַבְּעָלָאָר מִינְגָּעָר — —

אַבְּעָלָאָר
דָּעָר וּוְאָלָד אַיז נִישְׁתָּאָסָט קִיְּין וּוְאָלָד,
דִּי עָרָד אַיז נִישְׁתָּאָסָט קִיְּין עָרָד,
נָאָר אַיְן זַאָךְ וּוְאָר אַוְן וּוְרָסְלָעָר אַיז:
דִּי לְעַצְטָעָשׁוּה. — אָ, הַעֲלוֹאֵז, נִשְׁתָּוְיָין גַּעֲוַיָּין!
זַי לְעַצְטָעָשׁוּה, נִשְׁתָּוְיָין גַּעֲוַיָּין;
זַי שְׁלָאָפָּט דִּי לְעַצְטָעָשׁוּה, נִשְׁתָּוְיָין זַי. —
פָּאָרְגָּיב אַוִּיךְ דָּו אַבְּעָלָאָרְסָמָעָן,
וּוְאָס וּוְעָרָט אַוִּיךְ טְרָאָפָּנוֹיָוִיָּה פָּוּן אִים אַרְוִיְּסָגְּעָרָוּנָעָן,
אוֹן מַעְרָעָר נָאָךְ פָּאָרְגָּיב אַבְּעָלָאָרְסָמָעָן גַּוָּף
דָּעָם שְׁוֹלְדִּיקָן —

הַעֲלוֹאֵז (מוֹטָשָׁרָעָק)
וּוְאָס רְעַדְסָטוּ?

אַבְּעָלָאָר
דָּעָמָגָף — דָּעָמָגָף גַּעֲנָגָן גַּעֲשָׁטָרָאָפָּטָן נָאָךְ — —
הַעֲלוֹאֵז
נִשְׁתָּמָעָר אַזְוִינָם.

ה. לייזיק

אַבְּעָלָאָר (מײַט עַקְשָׁנוֹת)

דעם גוֹפַ — דעם נִישְׁתַּגְעָנָגַןְגַּעֲנִיקְטָן — —

הַעֲלוֹאָיוֹן

אַגְּנָטָן!

אַבְּעָלָאָר

דעם אַלְץַנְאָךְ נִשְׁתַּגְעָנָגַןְגַּעֲנִיקְטָן,

דעם אָוְמְרִיְינָעָם, דעם פְּסָולֶן — —

הַעֲלוֹאָיוֹן

(מִיט וּוַיְיטִיקְדִּיקְנוּ גַּעַשְׂרֵי פָּאַלְטַזְוּ צַו אַיִּם, וְעַמְתַּג אַיִּם אַיִּים)

אַבְּעָלָאָר, בְּרוֹדְעָר מִינְגָּעָר, אַיְגְּנָעָר דַּו מִינְגָּעָר —

אַיךְ חָאָב דַּיְךְ לִיבַּ, אַיךְ בִּינְסַנְכַּן נַאֲךְ דַּרְ —

(טּוֹגְיִיעַש אַיר גַּזְוּ צַו זַיְינָעָם)

אַבְּעָלָאָר

(וְעַמְתַּג אַרְיָין אַיר גַּזְוּ אַיִּן זַיְינָעָם אַרְיָוטָס, לְאַזְטַז זַיְ מִיטַּ)

אַמְּגָאַל אַפְּ אַפְּ דְּעַרְצִיטְעָרְטָעוֹרָה

וְוְאַסְטַרְאַגְּסָטוֹ אַוִּיפְ דִּין לִיבַּ? וְוְאַסְטַרְאַגְּסָטוֹ?

צַי אַיִּז עַס אַמְתַּה, צַי מִיר חַלּוּמַט זַיְךְ? —

אַזְוַיְ וּוְ רִינְגְּגָעָן אַיְזְעָרְגָּעָן וְוְאַלְטַ אַיךְ גַּעַשְׂפִּירָט, —

וְוְאַסְטַרְאַגְּסָטוֹ אַוִּיפְ דִּין קַעְרְפְּעָרָה?

הַעֲלוֹאָיוֹן

קִיטָן.

אַבְּעָלָאָר

(אַיִּן פַּחַד) אַוִּיפְ הַוְילַן לִיבַּ?

הַעֲלוֹאָיוֹן

(רוֹאֵיק) אַוִּיפְ הַוְילַן.

אַבְּעָלָאָר

דְּעַרְפָּאָר, הַיִּסְטַט עַם, הַאַסְטַט דַּי גַּאנְצָע צִוְּתָ

נִשְׁתַּגְעָנָגַןְגַּעֲנִיקְטָן כְּזַאֲלַאֲנְרִירִין דִּין גַּוַּף? —

הַעֲלוֹאָיוֹן

הָאָבָּ נִשְׁתַּגְעָנָגַןְגַּעֲנִיקְטָן זַאֲלַסְטַ וּוִיסְן גַּאֲרַ דְּעַרְפָּוֹן.

אַבְּעָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאִיּוֹ

אַבְּעָלָאָר

אוֹן דָּאָרֶט אֵין מְאַנְאָסְטִיר בֵּי דָּיר
אוֹיך וּוֹיסּ דָּעַרְפָּוּן נִישְׁתְּ קִינְעָר?

הַעֲלוֹאִיּוֹ
קִינְעָר.

אַבְּעָלָאָר

אוֹז וּוֹיְנִיסּ פֵּין אֵין אַיְנָאָמְקִיט אֵין עַלְנָד דָּעָן, —
הַאָסְטּוֹ נָאָךּ דָּאָסּ אוֹיָף זִיךְ גַּעַנוּמָעָן?

(ונחט אַרְוּם זַיְן קָאָפּ אֵין פָּאַרְצְׂוּיְפָּלוֹנוֹג)

הַעֲלוֹאִיּוֹ

פָּאַרְוּאָסּ אֹזּ פָּאַרְצְׂוּיְפָּלוֹנוֹג?
פָּאַרְסְּעָרָט, — זַיְנָד אַיךְ הַאָבּ אַנְגָּעָטָאָן אוֹיָף זִיךְ דִּי סִיטָּן,
אוֹז מִיר גַּעַוְאָרָן גַּרְינְגָּעָר דָּאָסּ גַּעַמִּים.

אַבְּעָלָאָר

פָּאַרְוּאָסּ הַאָסְטּוֹ זַיְן אַנְגָּעָטָאָן?

הַעֲלוֹאִיּוֹ

צַו זַיְן מִיטּ דָּיר אֵין פֵּין אַ גְּלִיכְעָדּ שְׁוֹתָף.
די וּוּעָלְתּ הַאָטּ וּוּילְדּ אֵון גְּרָאָבּ דִּיּוֹן גַּוְּפָעִינְקָט —
דָּאָרָף מִין גַּוְּפָעִינְקָט זַיְן, אֵון אַוְּבּ
דַּעַם תְּלִינְסּ הַאָנְטּ אֵיזּ מִיךְ פָּאַרְבִּיגְעָנָגְנָגָן
וּוּסְטּוֹ פָּאַרְגָּעָבָן מִיר, — בְּאַטְשּ אַיךְ אַלְיָוּן
קָעַן קִינְמָאָל זִיךְ דָּאָסּ נִישְׁתְּ פָּאַרְגָּעָבָן, —
דָּרְעָפָאָר הַאָבּ אַיךְ אַלְיָוּן אַ קִוְּיטּ וּוּאָסּ לִיְנָגָעָר
זִיךְ אַוִּיסְגָּעָזְכָט, אֵון שְׁטִיףּ דִּיּ רִינְגָּעָן אִירָעָ
אַרוֹמְנָעָדרִיּוֹת אַרְוּם מִין לִיבּ, — אַ חְוָרָם
אַרוֹפְּגָּעָלִינְגּ אַוִּיפּ זִיךְ, אַ חְוָרָם.

אַבְּעָלָאָר

דוֹ טְרָאָגָסּ עַם שְׁטָעָנְדִּיךְ?

הַעֲלוֹאִיּוֹ
שְׁטָעָנְדִּיךְ.

**אבולאָר
און של אפסט אין דעם?**

העלואַז

איך בין שווין צוגעוואוינט, און ס'אייז נושט שווער.
און ווען עס זערט מיר שווער אמאָל, ס'געט דרייקן —
דערמאָן איך זיך און דיר, און ב'זאג צו זיך :
ס'אייז גוט אַזוי, זאל דרייקן. זאל דער וווײַטיך
נאָך שאָרבער דורךגעמען אַיעָדָן אַבר. —
און אַט מוט מעָר נישט ווּי אַינְגָאנְצָן,
וּוִיל אֹוֶס : נישטאָ אַים מעָר — מײַן גוּא. נישטאָ.
אוּפֿ יַעֲנֵעַר זַיִת, עַרְבָּעַץ, פַּאֲרוֹוָאַרְפָּן לַיְמָד עָר,
אַפְּרַעְמָדָעָר אָוָן אָן אוּסְגַּעַטְאַנְגָּעַנְעָר פָּוּן מִיר,
אַזְוּי וּוּי דִין גוּפָן אַין דִין קִינְדָּהִיט, וּוּי דַו האָסְטָ דָעַצְיָוָט —
אַיך האָב מִיט פְּרִיד אַים אוּסְגַּעַטְאַנְגָּעַנְעָר פָּוּן זיך,
אַיך דָאָרָף אַים נישט. —

**אבולאָר
דעָר מה רִוְּתָ וְזַיךְ מִיר.**

העלואַז

איך בין נישט מעָר די העלואַז אַמְּאַלְיָקָע, —
נישט מיידל אָוָן נישט ווּיב,
נישט ווּוִיכָעָר סָאמְעַטָּעָנָר לַיְבָּעָר, —
כִּבְין גַּלְיְיכָעָר שׂוֹתָף אַין יְסוּרִים — —
אַיך וועָר שווין אַלְטָן, אַבְּעָלָהָר, — הערטט? — —
פָאָר מָאַנְאָסְטִירָן וּוּנְטָן, אָוָן אוּיך פָאָר וּוּנְטָן פָּוּן וּוּלְטָן,
נישט לַיְכָטָן פָּוּן גוּפָן זאל אוּפְשִׁיינְעָן,
נאָר בִּיוּעָר גַּלְאָנְצָן פָּוּן קִיטָן ; הַאֲרָטָעָר דִּינְגָן
און בִּינְעַרְדִּישָׁע פּוּסְטָן זאלן קַלְאָפָן, קַלְאָפָן
אַין דְּשֻׁעָותָדִיקָן שְׁטָעָרָן פָּוּן דָעָר וּוּלְטָן !

**אבולאָר
וּוּ שָׁעַן אַיך וּוּאָגָן נָאָר צַוְּכָה זַיִן
אַזְוּפִיל לִיבְשָׁאָפָט ? אָוָן וּוּ שָׁעַן אַיך אָוָן וּוּ זַאל אַיך
דָעַם כָּרְבָּן פָּוּן דִין גוּפָן אַרְבִּעְתְּרָאָגָן ?**

אַבְּנָלָאָר אָוֹן הַעֲלוֹאָיִן

הַעֲלוֹאָיִן

דו זאלסט. אַזְוֵי אַיז מַיִן גַּעֲבָאָט.

אַבְּנָלָאָר

אַיך קָעַן נִשְׁתַּת מְסֻכִּים זַיִן דָּעֶרֶצְוּ.

הַעֲלוֹאָיִן

קָעַן!

אוֹן מַעַר זָאַל וּוֹעֲנָן דָּעַם קִיּוֹן דָּרִיד נִשְׁתַּת זַיִן.

אַין מִיְנָעַ בְּרוּוֹ צַוְּ דִירְ.

אוֹן דָו, אַין בְּרוּוֹ צַוְּ מִירְ.

קִיּוֹן וּוֹאָרֶט זָאַל וּוֹעֲנָן דָּעַם נִשְׁתַּת זַיִן דָּעֶרֶמָּאנְט.

אַבְּנָלָאָר

בְּזַוְּיל אַנְדְּרִין דִי קִיּוֹטְן דִּינְגָּעַ, בְּזַוְּיל זַיִן שְׁפִירְן.

הַעֲלוֹאָיִן

דִּירְ אַן, אוֹן שְׁפִירְ. —

אַיצְטְ מְעוֹסְטוֹ מִיךְ אַרְוָמְנָעָמָעַן אִינְגָּאנְצָן.

אַבְּנָלָאָר

(נוּחַט אַרְוָם אִיר קַעְרָפָעַר, אוֹן אַלְץ אַיְן בְּרָעַכְתְּ

זַיִן. זַיִן קוֹל נַאֲךְ מַעֲרָעָרָ).

דָעַר גַּאנְצָעַר גַּוְף אַין אַיְזָן רִינְגָּעָן!

אַזְוּפִיל נַזְר אַוְיָף זַיִךְ אַלְיוֹן צַוְּ נַעֲמָעָן!

אַזְוּפִיל חָוָרָם, מַאֲטָעָרְנוּשִׁ!

אַיך וּוֹיל נִשְׁתַּת מְסֻכִּים זַיִן!

הַעֲלוֹאָיִן

(פָעַטְט) וּוֹיל, אַבְּנָלָאָר!

אַבְּנָלָאָר

סְאַיְן אַיבָּעָר מִיְנָעַ בְּחֹותְ.

הַעֲלוֹאָיִן

בְּאַשְׁאָפְּ וְיַרְכָּהּוּת נִיעָרָע אָוֹן נַרְעַפְעָרָע.

אַבְּנָלָאָר

וּוֹ זָאַל אַיךְ זַיִן בְּאַשְׁאָפְּ?

העלואין

זוי זענען שוין באשא芬, און זוי זענען דא שוין.
 אט זע, אט קוק אויף מיר, אויף זיך אליאו,
 אט ווערד זוי באשא芬. — —
 וועסט קומען שפערנער אין דיין צעל צוריק,
 וועסטו זוי טראפען זוארטנדיך אויף דיר —
 די ניע כחות דיינע. — נאר איןן ווארט
 וועסטו ארויסרעדן פון מיל, און אלע ווענט
 א ציטער וועלן מאן אין פחר דיין ווארט.
 און אייך וועל שוין נישט זיין, — מא געם די פעדער,
 און שריבツ זו מיר, און רוף מיד ווידער, ווידער;
 און אייך וועל הערן און וועל ווידער, ווידער
 די בידער הענט מיינע אוייסטרעךן זו דיר. —
 (וויז אונ טרייסטנודיך)
 און אייך וועל קומען ווידער זו דיין שעול;
 וועל שטײַן אויף אים. אריינקומען.
 אין פנים דיר אריינקוקן, אריינאנטגעסט
 א חלומיזוואנדערער, א וואונדרגרגאסט — —
 און איזטער האב אייך אין מײַן חארץ נאר איןן באגעער:
 פארשטיי, געם אן מײַן פולע שותפות. —
 זוי מסכימים.

אבעלאָר

(שויגט, פֿאָרְקָלְעָמֶת)

העלואין
זוי מסכימים.

אבעלאָר

צי אפשר זאל אייך נאך מיט איזיגענע הענט
אליאין א סיטט ארום דיין לײַב פֿאָרְצִיעַן?

העלואין
דו רעדסטע מיט בעם.

אבעלאָר

מיט וויטאָס.

אבולאָר אָוּ הַעֲלוֹאיָן

הַעֲלוֹאיָן

אט דעט וויטיס באזינג אין זיך.

אַבְּעַלָּאָר

אָזֶאָסְהַמָּה ווּעַט אַרְיִוְנְשְׁפִּילֵן נַאֲרָד
דָּעַר רְשֻׁוֹת/דִּיקְעָר ווּעַלְתָּן אַין חָאנְטָן אַרְיִין:
אָחָאָ, ווּעַט רְשֻׁוֹת זָאנָן, — סְאַיְן זַוי גּוּטָן, —
זַוי הַאֲבָן בַּיַּדְעָ לִיבְ צַוְּן גַּעֲפִינִינְקָט.

הַעֲלוֹאיָן

זָאֵל רְשֻׁוֹת זָאנָן ווּאַסְסָן זַוי זַוְּלִיל! אַין אָונְדוּ
וּעַט סַיְיַי סַיְיַי צַוְּן אַיר נִישְׁתָּן זַוְּן קִין אַנְדָּעָר עַנְטָפָעָר
וּוְ נַאֲר פָּאָרָאכְטָוָן אָוּן פָּאָרָאכְטָוָן.
אָוּן אָונְדוּעָר כְּחָ אַיְן גַּעוּוּן אָוּן אַיְן — נַאֲר מַעְרָעָר אַוִּיצָט —
עַקְשָׁנוֹת, אַוִּיסְדוּעָר אָוּן שְׂטָאָלָץ.
אַמְּאָל אַכְּבָעָר ווּעַט אַנְשָׁמְאַיִן אַמְּינָט, אַבְּעַלָּאָר,
אָוּן אַוִּיסְדוּעָר אַין אָונְדוּעָר הָאָרֶץ ווּעַט אַוִּיפְרִיסָן,
אָוּן אַפְּהַיְלְכָן פָּוּן אַיְן עַס ווּעַלְתָּן בֵּין צְוִוִּיטָן
וּעַט אָונְדוּעָר רֹופָ נַאֲר מִשְׁפָט. —
זַוי שְׂטָאָרָק אָוּן גַּלוּבָן אַין דָּעַם. —

אַבְּעַלָּאָר

אַיך גַּלוּבָן אַין דָּעַם, ווּכְגַּלוּבָן אַין דָּיר.

הַעֲלוֹאיָן

טָאַ גַּלוּבָן, אַבְּעַלָּאָר, אַוּרָ אַין אַלְעָ ווּעַן
פָּוּן אָונְדוּעָר לִיבְשָׁאָפָט — הָעָרָסָט, אַין אַלְעָ ווּעַן.

אַבְּעַלָּאָר

אַיך גַּלוּבָן.

הַעֲלוֹאיָן

אַיְן גּוּט אָזֶוִי. אַיך דָּאנְקָ דָּיר, לִיבָּעָר מִינְגָּעָר.
נוּ, סַוק נִישְׁתָּטָמָעָר אָזֶוִי פָּאָרָשָׁאָרָפָט. לַוְיכָט אַוִּיפָּ.
צְוָשְׁמִיכָל זַוְּךָ. אַיך בָּעָטָם. צְוָשְׁמִיכָל זַוְּךָ.

אַבְּעַלָּאָר

מִין ווּאָונְדוּעָר-גָּאָסָט, מִין זַעַלְטָעָנָעָר, —

וואו טרייסטפּול דיבינע ווערטער נײַען אָוֹת. —

דִּין ווילֵן אִין פָּאֶר מִיר — גַּעֲבָאַט,

דִּין לְיִבְשָׁאָפְּט אִין פָּאֶר מִיר — גַּעֲווֹיסָן,

געוויסָן אָוֹן נְבוֹאָה וּוּנְגָן וּוּלְטָ אָוֹן מַעֲנְטָשָׁ:

אָמַעְנְטָשָׁ אָ נְיָעָר אָ גַּעֲרַעְכְּטָעַרְדָּר וְאָלְ קָומָעָן.

אוֹן מִיר זַעַנְעָן דִּי טְרָעָפְּ פָּאֶר זַיְעָן פִּיסָּ.

מִיר טְרָאָגָן אָוֹסָם פָּאֶר אִים דָּעַם גַּאנְצָן טְרוֹיעָר,

אוֹן שְׂוִוִּינְגָן אָוֹסָם פָּאֶר אִים דִּי גַּאנְצָע שְׂטִילְקִיטָן,

אוֹן ווּינְגָן אָלָע טְרָעָן פָּאֶר אִים אָוֹסָם,

אוֹן לְיִטְעָרָן דָּאָס גַּאנְצָע רְחָמִים אָוֹסָם פָּאֶר אִים. —

מיָן טְיִעְרָע, דִּי זָוָן חִיבְטָ אָז אַרְוַנְטָרְגָּוֹן,

אוֹן אַיבָּעָר אָונְדוֹזָן צְוִוִּי פִּיעַרְדִּיקָע וְעַרְטָרָע :

סְזָהָבָל.

אלְזָ גַּיְתָ צָוָם אָפְּשָׁלוּם, הַעַלְואָזָן.

די שְׁטְרָאָלְנְדִּיקָע פִּינְגָּרְ פָּוָן בְּאַשְׁאָפָּעָר

פָּאָרְלִינְגָן זִיךְ צָוָם בְּעַנְטָשָׁן אָוֹיָף דָּעָרָ וּוּלְטָם גַּזְוִיכָטָם,

אוֹיךְ דָו דִי פִּינְגָּרְ דִּיבָּנָע לְיִגְּ אַרְוִוָּת אָוֹיָף מִיר

אוֹן בְּעַנְטָשָׁ מִיר. —

(עד לייגט אַרְוִוָּת דִי הַעֲנוֹט אִירָע אָוֹיָף זִין קָאָפָּ. עַס

קָוָמָט צְוָוִיָּפָן דָּעָרָ וּרְשָׁטָרָ מַאְנָצָז מִיטָּ פָּאָרְכָּאָפָּטָן

אָטָעָן)

מַאְנָצָז

דָּעָרָ פָּאָטָרָ סּוּמָט אָהָעָרָ. צְוַשְ׀יָדָט זִיךְ.

הַעַלְואָזָן

אָוֹיךְ שְׁרָעָקָ מִיר נִישָׁטָן. אוֹן אָוֹיךְ אַבְּעָלָאָרָ שְׁרָעָקָ זִיךְ נִישָׁטָן.

אַבְּעָלָאָר

דָּעָרָ וּוּאָלָהָה הָאָטָ פָּאָרָט דָּעַרְשָׁעָקָט זִין דְּוִיבָּ.

נוֹ גָּוָטָן. זִין דְּוִיבָּ וּוּעָטָ נִישָׁטָן אַנְטָלְזִיפָּן.

מַאְנָצָז

טְרָאָגָט צָוָן הַעַלְואָזָן אִירָעָתָן עַגְּנוּעָרָ קִיטָל וּוָסָ אִיז גַּעַ-

לְעַגְּנוּ אָוֹיָף דָּעָרָ עַרְדָּ)

פָּאָרְשָׁטָעָל זִיךְ, שְׁוּוּעָסְטָרָ, וּוּיָל אָז נִישָׁטָן

וּוּעָטָ זִין אָז אַוְמְגָלִיקָ פָּאֶר אָוֹיךְ בִּידָן.

אַבְּעָלָאָר אֲוֹ הַעֲלוֹאִיז

אַבְּעָלָאָר (נוּמֶת דַּעַט קַוטֵל אֲוֹ וּוֹזֶהֶט נַס צְוִיקָה צַו דַּעַט עַזְדָּה)
מִיר האַבָּן נִישְׁתְּ קִיּוֹן מָוָאָר.

מְאַנְגָּאָךְ (כַּעֲפָט אַוִּיךְ צְוִיקָה דַּי זָאָכוֹ פַּוּן דַּעַט עַרְדָּה)
אַיִן טִיפָּן וּוְאַלְדָּפָּן פָּאַרְוּוֹאַרְפָּן דָּאַרְפָּן מַעַן עַם,
דַּעַר סָוד פָּוּן הַעֲלוֹאִיז'עַס אַרְיִינְסָומָעָן
אַיִן צַעַל צַו דִּיר זָאָל נִישְׁתְּ אַנְטְּפָלְקָט וּוּעָרָן.
אַיִךְ בַּעַט אַיִיךְ — פָּאַלְגָּמָט מִיךְ.
צַוּעָנְגָּט זַיְךְ גַּאֲרָד אַיִידָעָרָר עַר קָוְמָט אַזְנָן.
אַגָּטָט, מַעַן קָעָן שָׂוִין נִישְׁתְּ. אַטְקָוְמָט עַר.

(פָּאַרְשָׁוּנוֹגָט פְּלִינְקָה מִיטָּזָאָכוֹ אַיִן וּוְאַלְדָּה. פָּאַטְעָנוֹ
גְּרוּנְגָּאָרִי קָוְמָט אַזְנָט שָׁטָעָקָה אַיִן הַאֲוֹט. בְּלִיבְּטָה
אַגְּדָרְשָׁטִיְּנָטָה. אַבְּעָלָאָר אֲוֹ הַעֲלוֹאִיז שְׁטִיעָנוֹ
רוֹאִיךְ).

פָּאַטְעָר גְּרוּנְגָּאָרִי
אַיִךְ הַאָבָּן גְּעוּוֹאָסָט — אַיִיךְ וּוְעַל דִּיךְ כָּאָפָּן עַרְגָּעָא,
אַיִיךְ זַוְּךְ דִּיךְ שְׂוִין אַרְוּם פָּוּן מִיטָּאָג אַזְנָן.
אַזְוִינְגָּס אַבְּעָר צַו אַנְטְּרָפָעָן
הַאָבָּא אַיִיךְ זַיְךְ, בְּנָאָמָנוֹת, נִשְׁתְּ גְּעָרִיכְתָּ.
אַיִזְנָן, הַיִּסְטָט עַם, — וּוֹאָס ?
אַיִן, הַיִּסְטָט עַם, זַי אַלְיָוִן אַיִזְנָן דָּא,
אַטְיָעָנָעָן פָּוּן דִּי בְּרִיוֹו — דִּי הַעֲלוֹאִיז.
בְּכַדְרָקָעָן זַי. יְעָן. בְּכַדְרָקָעָן זַי.

(קוֹקָט אַגְּגָעָשָׁטוּנָגָט אַוִּיךְ הַעֲלוֹאִיז)

אַיִד מִיּוֹן, אַז מִיךְ דַּעְרָקָעָנסָטוֹ אַוִּיךְ מִסְתְּמָא,
(פּוֹיזָע. הַעֲלוֹאִיז עַנְטָפָעָרָט נִשְׁתְּ).

נִשְׁתְּמָא קִיּוֹן לְשָׁוֹן, וּוֹאָס ?
(צַו אַבְּעָלָאָרִי)

צַו מַעַג מַעַן יְעָן, צַו מַעַג מַעַן נִשְׁתְּ אַהֲרָצָוּ קַומָעָן —
דָּאָס נִיְּטָאִיךְ, הַיִּסְטָט עַם, בִּיְדָן גַּאֲרָד נִשְׁתְּ אַז.
אַיִד פְּרָאָזָעָט אַלְיָז לְבָעָ, הַיִּסְטָט עַם,
אַיִד אַפְּנָאָרָרָעָר, פָּאַרְשָׁוּעָכָעָר פָּוּן נִיּוֹרָת,

אייר זינדריקע און אומריינע נשמות. —
איך רעד צו דיר, וואס שוויגסטו?

אביעלאר

איך האב נישט וואס צו זאנן איצט דעם פאטער,
א חוץ איזן אינציך ווארט:
אוועס!

פאטער גראונדרי

איך וועל דיך נעמען פארן קאך אין מאנאסטיר צורייך.

אביעלאר

מען דארף נישט נעמען מיך, ב'וואעל ניין אליאן.

פאטער גראונדרי

איך וויל קיין רגע מער נישט שטיאן דא.

אביעלאר

און איך, אודאי, וויל נישט אנטסונג דעם פאטער דא.

(גייט צו נאוט. שארכן)

איך זענן זיך מיט העלואין, — איך וויל נישט זיין געשטערט.

איך זאגן: אוועס!

פאטער גראונדרי

צי גיסטו אפ א חשבון זיך ווי טייער

דיין פרעכקיות וועט דיך קאסטן?

אביעלאר

דעך פאטער ווים, איז איך בין שטענדיך גרייט

די גראטשע פרייזן צאלן.

נאר עטלעכע מינוט איך דארף דא זיין מיט העלואין,

איך הייס דעם פאטער לאזן אונדו אליאן.

פאטער גראונדרי

דיין גליק וואס ב'האלט מיין בעמ איןן.

אביעלאר

איך דאנס דעם גוטן פאטער, וואס ער האלט

אין אין באנגליךן מיך!

אַבְּנָלָאָר אֲוֹן הַעֲלוֹאיָן

פֿאַטְעָר גַּרְעַגְגָּרִי

אייז, הייסט עס, נאָר אַומְזִיסְט גַּעֲוָעַן מֵיַּן טֻבָּה,
וּואָס אַיךְ חָאָב דִּיר גַּעֲטָאָן מִיטַּפְצָן יָאָר צָוִירִים,
דִּיר בְּרוּינְגְּנֶדֶיךְ דַּי אַוְיסְלְיוֹוָגְן פָּוָן תָּאוֹהָ ;
אַומְזִיסְט גַּעֲוָעַן דַּי טְרָחָה פָּוָן מֵיַּן מַעֲסָר
צַו עַפְקָן זִיךְ מִיטַּדְיָן חַתְּנָן/דִּיקָן קַעַרְפָּעָר ; —
אַומְזִיסְט גַּעֲוָעַן מֵיַּן אַרְכָּבָט, הייסט עס.
אַיךְ זַעַן, אָזַ חָתָן אייז נאָר אַלְעַז חָתָן,
אוֹן כְּלהָ אייז נאָר אַלְעַז בְּלהָ. —

הַעֲלוֹאיָן

אוֹן לְוַמְּפָן אייז אַלְעַז נאָר לְוַמְּפָן !

פֿאַטְעָר גַּרְעַגְגָּרִי

צַו וּמַעַן וּוְאַנְסָטוּ עַס אָזָוִי צַו רְעַדְן ?

הַעֲלוֹאיָן

! לְוַמְּפָן !

פֿאַטְעָר גַּרְעַגְגָּרִי

(שְׁטַעַלְט זִיךְ אַוְועַךְ צְוִישָׁן הַעֲלוֹאיָן אוֹן אַבְּנָלָאָר.
טְיִילְט זִיךְ פָּאַגְּנוּדָר מַוִּיט זַיְן גַּוְן. הַיְבָט אַוְיָךְ זַיְן
שְׁטַעַקְנוּ אוֹן דָּעַם צְלָם, וּואָס עַר טְרָאָגָט אַוְיָךְ זַיְן
בְּרוּסְטָן).
אַיךְ חִים אַיךְ דַּי מִינָּוּט צְוִישִׁידָן זִיךְ.

הַעֲלוֹאיָן

צְוִישִׁידָן, צְוִישִׁידָן. וּוּעַסְט סִיְוִוִּי נִישָּׁט צְוִישִׁידָן.

נִישָּׁט דָו בִּיסְט דָעַר צְוִישִׁידָר.
נִישָּׁט צְלָם, אוֹן נִישָּׁט שְׁטַעַקְנוּ, אוֹן נִישָּׁט תְּפִיסָּה צָעַל.
קַעַנְסָט גַּטְטָט אַלְיוֹין אַרְאָפְרוֹפָן פָּוָן חִימָל
צַו הַיְלָךְ דִּיר, רְוָף אִים ! זָאָל עַר נִוְדָעָן אַרְוָנְטָעָר,
אוֹן זָאָל עַר הַעֲכָר, הַעֲכָר אַוְיפְּהִיבָּן דִּין צְלָם ; —
אוֹן אַיךְ וּעַל אַוְיפְּהִיבָּן קִיְיָן אַנְדָעָר זָאָךְ
וּוּי נאָר מֵיַּן שְׁוֹאָכָע הַאנְטָט, אוֹן אַוְיסְטְּרָעָקָן
מֵיַּן דָאָרָן גַּוְף אַנְטָעָגָן דִּיר אוֹן אַלְעַז פִּינְיָקָעָר,
אוֹן אַלְעַז הַעֲנָקָעָר. — אַוְיָופְּ מֵיַּן גַּוְף — אַסְיִיט,

און אויף אבעלאַר'ס גות — אַ שטאלְן מעסער;
 די ביידע גופן זענען איינס,
 די ביידע גופן זענען מעכטיאָ;
 אַן זיין הארטקייט ווועט אַיעדרער ווי דו
 זיין העקערישן לאָפּ צושמעטערן ;
 די ביידע גופן זענען מער נישט גות,
 נאָר איינגענקלְ אַמערטער צונזענישמידער פויסט,
 אַ זוארגונג אַן אַ רוף אַן אַ דערמאָנוֹנוֹן
 פֿאָר נָאָרֶר וּוּלְט אַוּוֹפּ אַיְבִּיךְ — אַיְבִּיךְ.
 דו זאָסְט נישט מײַנְגַּן אָז עַם ווּרט פֿאָרגעַסְט אלְּצָ;
 אַן — נָאָרְנִישְׁטָם, האָ ? זיך אַפְּגָּנוּוֹשְׁטָד די הענט
 אַן רָוַאַךְ, פְּרַוְילְעֵךְ זיך אַוּעֲקָנְעַשְׁפָּאָנְט
 צָוָמְטִישׁ, צָוָמְטִוִּין, צָוָסְעוֹדָה ! ?
 דָּאָס לְעָבָן, הַיִּסְטָט עַם, נִיְּטָמֵיט דַּיר גַּעֲאוּמַט.
 אַן דו בִּיסְטָט, מִיְּנִיסְטָט, אָוּמְבָּאַשְׁטָרָאַפְּטָעָר הַאָרָ ?
 דו קָומְסְט אַן וּוּאָרְפְּסְט אַרְזִיף אַוּוֹפּ אַונְדוֹ דִּין מַאְכָט
 אַן הַיִּבְסְט דֻּעַם צָלֵם דַּיר צָו הַיְּלָאָ ?
 דו מַאְכָט אַ טָּוּת, פְּאָטָעָר. —

(טִישׁ הַיִּסְטָט אַטְעָם אַיְן פְּנוּס אַרְיִין)

קענְסְט גַּיְזָן. אַיךְ האָב גַּעֲנוֹג גַּעֲזָאנְט.

פְּאָטָעָר גַּרְעָגָאָרִי
 זָאָג נָאָךְ.

הַעֲלוֹאוֹז

אַיךְ שְׂטָאָרְבָּךְ נָאָךְ נִישְׁטָם.
 אַן אַוְיךְ אַבְּעַלְאָר שְׂטָאָרְבָּט נָאָךְ נִישְׁטָם. —
 נָאָךְ וּוֹיסְטָן זַי — פֿאָר יְעָדָר טַרְעָר אַבְּעַלְאָרְסָ,
 פֿאָר יְעָרָן קָרְעָכְץ פָּזָן זַוְיִיטָאָס אַן דָּרְנוֹדְעָרְוָן,
 וּוֹאָס דו הַאָסְט אַונְדוֹ פֿאָרְשָׁאָפְּט, פֿאָר יְעָרָן טַרְאָפְּן בְּלֹט —
 אַ חַשְׁבָּוֹן וּוּסְטָוּ גַּעֲבָן.

פְּאָטָעָר גַּרְעָגָאָרִי
 וּוּמְעָן ?

אַבְּעָלָאָר אָנוּ הַעֲלוֹאִין

הַעֲלוֹאִין
מֵיר.

אָוֹן הַעֲר וּוֹאָס אִיךְ פָּאַרְזָאָג דִּיר, הָאָר: —
דוּ נְעַמְסָט אַבְּעָלָאָר' צְרוּיק אַיִן מְאַנְגָּסְטִיר,
ニישט ווֹאנָס מִיט אַ פִּינְגְּנֶר אַנְגְּרִין! —

פָּאַטְעָר גַּרְעָנְגָּאָרִי
וּוְעָר בִּיסְטוּ דָעַן וּוֹאָסדוּ פָּאַרְזָאָנְסָט? —

הַעֲלוֹאִין
דִּי הַשְּׁנָחָה בֵּין אִיךְ.

פָּאַטְעָר גַּרְעָנְגָּאָרִי
פָּאַרְמָעָסְט זַיְקְ צְחֻזְפָּה/דִּיק מִיט גָּאָט.
הַשְּׁנָחָה קָעַן מַעַן זָאָנָן נָאָר אַוִּיפְ גָּאָט.

הַעֲלוֹאִין
אָוֹן אִיךְ זָאָג עַס אַוִּיפְ זַיְקְ,
אוֹוִיפְ מְעַנְטָשׁ: —
ニישט גָּאָט, נָאָר מְעַנְטָשׁ: הַשְּׁגָהָה מְעַנְטָשׁ.
פָּוּן אָוּמָעָטָם, אַ וּוֹאָוּנָה אִיךְ וּוּעַל נְיִשְׁתְּ זַיְקְ,
מִין אַוִּיגְ וּוּעַט זַיְקְ, מִין אַוִּיגְ וּוּעַט אַכְטָוָנָג גָּעָבָן,
אָוֹן אַיִן מִין חָאָרִיךְ וּוּעַט אַלְעָ פָּאַרְשָׂרְבָּן וּוּעָרָן.
אָוֹן הַעֲר וּוֹאָס אִיךְ פָּאַרְזָאָג דִּיר נְאַכְאָמָּל: —
ニישט ווֹאנָן אַוִּיפְ אַבְּעָלָאָרְסְקָאָפְ צַו אַנְגְּרִין אַ הָאָר, —
ニישט ווֹאנָן! — וּוּוִיל אַזְוִי פָּאַרְזָאָנְטָדְרִי דִּיר דִּי הַשְּׁנָחָה!
אָוֹן דַּו זַיְקְ שְׁטָאָרָק, אַבְּעָלָאָר, —
הַאָלָט הַוִּיךְ דַּעַם קָאָפְ.

אַבְּעָלָאָר
אִיךְ הַאָלָט אִים הַוִּיךְ, הַעֲלוֹאִין.

הַעֲלוֹאִין

אָוֹן אַיְצָטָעָר נִיְיָ, אָוֹן וּוֹאָרָט.
כְּיוּעַל קוּמָעָן נְאַכְאָמָּל.

אַבְּעָלָאָר
כְּיוּעַל וּוֹאָרָטָן. — אַבְּעָר, הַעֲלוֹאִין,

אַבְּעָלָאָר

וְאוֹהֵן וְעוֹסְטוֹ זִיךְרָאָזֶן נַיְינָא אַיצְצָת
אַיְן טָוְנְקָלְקִיּוֹט פּוֹן אַוְונְטָ?

הַעֲלוֹאָיוֹן

זַיְדָרָאֵיךְ, לְיִבְּעָר, בְּעַזְעָל גַּעֲפִינְעָן וְוָאוֹ אָן אַרְטָם.
דַּי עַרְד אִין גְּרוּוּס, אַוְן וְעַנְעַט פּוֹן עַלְנָד
פְּאַרְאָנְעָן וְעַנְעָן נַאֲך גַּעֲנוֹג, אַוְן אַוְיְפּוּעָר תְּלִינִים —
נַאֲך מְעֻרְעָר וְזַיְדָרָאֵיךְ, — — — זַיְדָרָאֵיךְ וְעַגְּנָן מִיר.
פְּאַרְבְּלִיבְּ גַּעֲזָוָנָט, — — — זַיְדָרָאֵיךְ, אַוְן וְוַיְוִיס :
גַּעֲפִינְיִקְטָזְעָן אַלְץ נַאֲך דַּי גַּעֲרַעְכְּתָע,
אַיְן עַלְנָד זְעַנְעָן אַלְץ נַאֲך דַּי, וְוָאַס הַאֲבָנוֹ לִיב. —

אַבְּעָלָאָר

גַּעֲבַעַנְטָשָׁט זַיְדָר, שְׂוּעַסְטָעָר מִינְעָן. — זַיְדָר גַּעֲזָוָנָט.

הַעֲלוֹאָיוֹן

אַוְיךְ דַּו גַּעַבְעַנְטָשָׁט זַיְדָר, בְּרוּדָרָ מִינְעָן. — זַיְדָר גַּעֲזָוָנָט.

(אַבְּעָלָאָר אַפְּ. פְּאַטְעָר, הַינְטָעָר אַיט, גַּיְיט נַאֲך)

הַעֲלוֹאָיוֹן (אַלְיוֹן)

אַ דָּאַנְקָ דִּיר, וְוָאַלְדָ, פְּאַר גַּוטָּעָר פְּרִיְנְטָלְעַכְקִיּוֹט,
אַ דָּאַנְקָ דִּיר, זָוָן, פְּאַר לְוִיכְטָן אַוְן פְּאַר וְאַרְיִמְעָן,
אַוְן אַוְיךְ אַ דָּאַנְקָ פְּאַר אַוְנְטָרְגִּין אַיְן צִוְּטָם.

(הַיְיִבְט אַוְיךְ אַ שְׁטָעָקָן. וְוָאַגְּלָט אַוְועָק אַיְן אַ צְוּוּיִיָּה
טָעָר זִיְטָ).

פאלקם - ליעדר

פָאַן

דעם בעריה מהטען יודישען פאלקם דיבטער אונד פאעת

מאדרים ראווענפעלד.

NO. 1,

בזירזה רוסלאנד

קאפֿרִוְת 1891, נאכְרוֹק פֿערְבָּטְעָן.

פריז 1 סענט.

אַפְפִים 391 גְּרַעַנְד סְטְרִיט, קָאָרֶה. סָאַפְפָאַלְק סְטְרִיט.

דֶּרֶיך פָּאן א. א. קָאנְטָאָר, 391 גְּרַעַנְד סְכִירִיט, אָונְד 32 סָאַפְפָאַלְק סְט., נְיוּ יָרָך.

פּוֹן דָּעֵר רַעֲדָקְצִיעַ

דאם אַזְשִׁיקָע בּוֹך אָזֶן דָּאָס וַעֲשָׂטָע פּוֹן אַ רְיֵי זַמְלָבִיכָּעָר, וּזְאָס מִיר
פְּלָגְנוּעָן פָּאָר דָּעֵר נַאֲגְטָעָר צַוקְנוּפְּט.

ס' אָזֶן אַ שְׁוּעָרָע אַונְטָרָגָעָמָנוֹגָה. קָודֵם כֵּל — שְׁוּעָר פִּינְגְּנְצִיעַל. אָזֶן בָּאָךְ
גְּרָעָסְעָר וּוּרְתָּה דִּי שְׁוּרְקִיטִיט, וּזְאָס מִיר גִּיבָּן אַ טְּרִיאָכָט וּוּגָן דָּעֵר שְׁפָלְזִיקָעָר
פָּאָרְלָעְגְּרָעָרִי אַיְן אַמְּעָרִיקָע, וּזְאָס הָאָט דָּעֵם לְיוּנְעָה, וּזְאָס קוּיפְּט אַ יְדִישָׁ בּוֹר,
פָּאָרְטָרִיבִּן חִינְטָעָר זִיבָּן שְׁלָעָסְעָר.

אַכְּבָעָר מִיר וּוּיסְּטָן אָזֶן אָגָּעָן: דָּעֵר יְדִישָׁע לְיוּנְעָר אָזֶן פְּ אַ רְאַזְאָזֶן.
אַיְבָעָר גָּאָרָעָר וּוּלְעָלָט אָזֶן עָרְ דָּא, אָזֶן וּוּיְדִישָׁעָר אַונְטָרָטָר אַיְן אַ
לוּטְעָרָטָרִוָּר פּוֹן גָּאָרָעָר וּוּלְעָלָט.

די גְּנוּיְטִיקִוִּישָׁ פּוֹן לְמַעְרָאִירִישָׁ זַמְלָבִיכָּעָר, וּזְאָס יְדִישָׁע שְׁרִיְבָעָר אָזֶן
אַונְטָרָשִׁידָע פּוֹן וּוּאַונְגָּרָטָס וְאָלָן אַונְגָּשָׁר אַיְן דָּאָךְ קָעְנָעָן גַּעֲפִינְגָּן בְּלָאָזְעָר פָּאָר
גְּרָעָסְעָר אַרְבָּעָטָן, אָזֶן וּזְאָס גְּיֻעָ אַוְיְפְּקָומְעָנְדִיקָע שְׁאָלָאנְטָן וְאָלָן קָעְנָעָן אָזֶן מַעָר
רְחַבָּת מַאֲנְגָּפְעָסְטָרָן זְיוּעָרָעָתָה, — די דָּאָזְעָקָע גְּנוּיְטִיקִוִּישָׁ אַיְן אַיְצָחָר
וּזְאָס גְּיַעַת אַיְן.

די חִוְּיְפְּכִיבָּנָה אַבָּעָר אַונְגְּזָעָר אַיְן צָו קָאַגְּעַנְטָרָיְרָן דִּי שְׁרִיְבָעָר, וּזְאָס חָאָבָן
אָפָּאָזְעָר יְתִיחְיָה וּזְאָס אַונְגָּרָטָס ذָוְם מַעְנָנְשָׁה אָזֶן דָּאָךְ זָוְם אַגְּנָצָן אַרְוָס. אָפָּאָזְעָר
וּזְאָס דָּרִיקָט זִיךְ אָסְטָס אַונְגָּרָטָס זָוְם לְיַבָּע צָוְם וּוּעְנָאָלְזִיךְיָאָנְגָּרָעָן סָאָצִיאָלְסִיטִישָׁן אַיְונְגְּשָׁטָעל.
אָפָּאָזְעָר בְּאַצְּיָאָונְגָּג צָוְם מַעְנָנְשָׁה אָזֶן צָו זְיוּנָעָ קָאַמְּפָלִילְצִירָעָן
וּזְאָס עָרְלָעְבָּט אַבָּעָר אַיְן וּוּי אַטְּיָילְפָעָן אָזֶן אַלְשָׁ טְרָאָזִישָׁ פָּאָקָע.
אַיְצָחָר שְׁוּבָות מִיְּמָן הַיּוּמָאָרָישָׁ מַחְוָתָה פּוֹן פָּאָקָעָ רָוּפָן מִיר אָזֶן די דָּאָזְעָקָע
אַצְּיָאָונְגָּג: חָמָשׁ דָּאָס יְדִישָׁע אַיְן אַונְגָּדוֹ אַיְן — די גְּרוּסְעָס וּוּלְעָלָט אַיְן
אַונְגָּדוֹ.

דָּעֵר וּזְאָסְטָס פּוֹן דָּעֵר יְדִישָׁעָר לְמַעְרָאִירִישָׁ אַבָּעָר אַסְטָעְלְעָטְעָנְטָרָן גִּוְיָהָן
אָזֶן מִיטָּ אַוְמְפָעָט, בִּיטְשָׁקְוָת אַוְיָהָן אַלְעָלָ שְׁטָרְוָנְגָּעָן אָזֶן אַוְיְפְּטָרִיסְטָלְגָּעָן.

אָפָּאָזְעָר דָּוָר שְׁרִיְבָעָר קָוְשָׁת אַוְיָהָן פָּאָר אַונְגְּזָעָרָעָר אַוְיָגָּן. אָדָוָר אַ נְיִיעָה,
אָפָּאָזְעָר מִיר הָעָרָן טְרִוִּיתָן פּוֹן גָּאָרָד דָּעָם וּנְגָפְסָן דָּוָר שְׁרִיְבָעָר וּוּי, לְמַשְׁלָחָן,
בְּעָרְוָשׁ וּוּגְנְשָׁטְיוֹן, מִ. אָ, סְוָלָי, יְ. מַעְצָקָעָה, אָ. סְוָצָעְוָה, תְּיִם גְּרָאָדָע, יְקָבָעָתָל,
חִוְּיָם סֻעְמִיאָטִיזָקָי.

מִיר דָּרָפָן גִּיְיָן אַגְּטָקָעָן דָּעָם דָּוָר. אָזֶן אַוְיָבָן אַיְן אַזְשִׁיקָע זַמְלָבִיכָּעָר
וּזְעָנָעָן דָּי גָּאָרָד וּגְגָעָן גִּיטְאָלָעָגְעָנָתָה גְּרִיבָּכָן.

ס' אָזֶן אַונְגְּזָעָר וּוּאַונְגָּשָׁטָן, אָזֶן אַיְן דִּי זַמְלָבִיכָּעָר וְאָלָן זִיךְ אַוְיָהָן בְּאַמְּטִילְיָקָן
די יְדִישָׁעָר שְׁרִיְבָעָר פּוֹן רַאֲגְנְפָאָטָאָן. לאָזֶן אַגְּגָעְשָׁפָט וּוּרָעָן דִּי מְחוּצָה, וּזְאָס
צָעְשִׁוּלָט אַונְגְּזָעָר לְיְטָעְרָטָה.

מִיר וּזְאָיָוָן אַזְשִׁיקָע, אָזֶן מִיטָּ דִּי זַמְלָבִיכָּעָר, אַפְּלוּוֹ וּזְאָל אַונְגָּדוֹ גַּעַגְעָן
וְאָטָן אַרְוִיְסְצָוְגָעָבָן זִיְיָ אָפָּאָט, וּזְאָלָן מִיר גִּיטְאָלָעָגְעָנָתָה, קִינְסְטָלְעָן
רִישָׁע אָזֶן אַיְדִיְאָיָשָׁע, וּזְאָס קּוּמָן אַוְיָהָן אַונְגְּזָעָר לְיְטָעְרָטָה. מִיר וּזְעָלָן
זִיְיָן צּוּפְרִידָן, אַוְיָבָן דָּוָרָד דָּעָם וּזְעָלָן שְׁרִיְבָעָר אַגְּגָעְרָגָט וּוּרָעָן פָּאָר נָאָךְ אַזְיִינָעָן
אַונְטָרָגָעָמָנוֹגָעָן, פָּאָר נָאָךְ זַמְלָבִיכָּעָר.

מִיר דָּרָפָן אַזְשִׁיקָע אַזְיִינָעָן פְּאָרְפָּאָלָעָן זָוְם זָאָגָן, אָזֶן עַס בְּאַפְּרִידְקָשָׁת אַונְגָּדוֹ גִּיטָּמָן
וּזְאָס אַיְצָחָר גִּיטְאָרָד, דִּי עַסְיָאִיסְטָקָן אַזְשִׁיקָע אַזְיִינָעָן קִינְשָׁטָהָן גִּיטְאָרָטָטָן, וּוּי
עַס בְּאַדְאָרָד גִּיטְזִוְיָן. דִּי עַסְיָאִיסְטָקָן (אַוְיְטָרָעָסְפָּעָטָן, אַגְּבָן) אַרְבָּעָשָׁן דָּרָד, וּ
שְׁאָצָקִי אַיְזָן וּזְוּוּתָן בִּיטְשָׁקָעָגָט פָּאָר אַזְיִינָעָן זַמְלָבִיכָּעָר. — מִיטָּ מַאֲנָגְרָאָפִים

אַזְשִׁיקָע אַזְיִינָעָן גִּיטְזָעָגָט.

מִיר הָאָפָּהָן, אָזֶן דִּי וּזְיְטָעְרָדְקָע זַמְלָבִיכָּעָר וּזְעָלָן אַונְגְּזָעָר לְיְטָעְרָטָה.

קִינְשָׁטָקָע אַזְשִׁיקָע עַסְיָאִיסְטָקָן קּוּמָן אַזְיִינָעָן צָו הַלְּקָעָמָן זְיוּעָר מִיטָּאָרְבָּעְשָׁרָשָׁאָפָּט.

אַדְרָעָם פּוֹן דָּעֵר רַעֲדָקְצִיעַ

"SAMLBICHER" c/o H. LEIVICK

165 Audubon Avenue, New York, N. Y.

אינחהאלט:

5.....	יהואש — שטאָפֿלען
11.....	מנחם באַריישא — בלוט און בִּיר
63.....	ל. טרייסטער — אֵין אָמְערִיקָאנָנָד שטאָט
127.....	א. לעיעלעס — פָּאָבִיּוֹס לִינְדָּס טָאָגְבָּזָן
148.....	אָפְּרִים אוּירְבָּאָן — מַעֲנְצָשׁ אִיז פּוֹלְנָאָר וְוִי נָעַטְבָּת
158.....	קָאָדְיַע מַאְלָאָדוֹסְקִי — צַיוּנָל אֶזְוִיפְּלָהָבָן צָו דָּעָרְצִילָן
165.....	ברְּרִישׁ וּוַיְנְשְׁטִין — סִימְפָּאָנִיעָס
171.....	ג. וּוַיְנְפָּעָר — אִינְטִימָאָס
181.....	א. רָאָבָּאִי — אַרְעָמָע גְּרָאָשָׂוּס
201.....	ש. מִילָּעָר — אַרוֹס פּוֹן דַּי הַאַלְאָבְּלִיעָס
214.....	יִצְחָק בָּאָשְׁוּוֹיס — אָוִיף אָן אַלְטָעָר שִׁיף
232.....	אַהֲרֹן צִיְּטָלִין — אַכְטַ לִידָעָר
238.....	ב. לְאָפִין — דָּעָר מַאְרָשׁ פּוֹן צָוִיָּה
245.....	ג. י. סִיגָּאַל — לִידָעָר
255.....	אַיְצָיק מַאְנָגָעָר — לִיְּדַסְּאָנָנָט — בָּאַלְאָדָע
265.....	ג. אַפְּאַטָּאַשׁו — צְוּוִישָׁן יְמִינָן אָנוֹ לְעַנְדָעָר
338.....	דָּר. י. שָׁאָצָקי — מַאְרִיס רָאָזָעָנְפָּעָלָד אֵין לִיכְטַ פּוֹן דִּינָעָ בְּרִיוֹוּ
367.....	ה. לִיְּוֹוק — אַבְּעַלָּאָר אָנוֹ הַעֲלוֹאָן
447.....	פּוֹן דָּעָר רַעַדְאַקְצִיעָס